

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

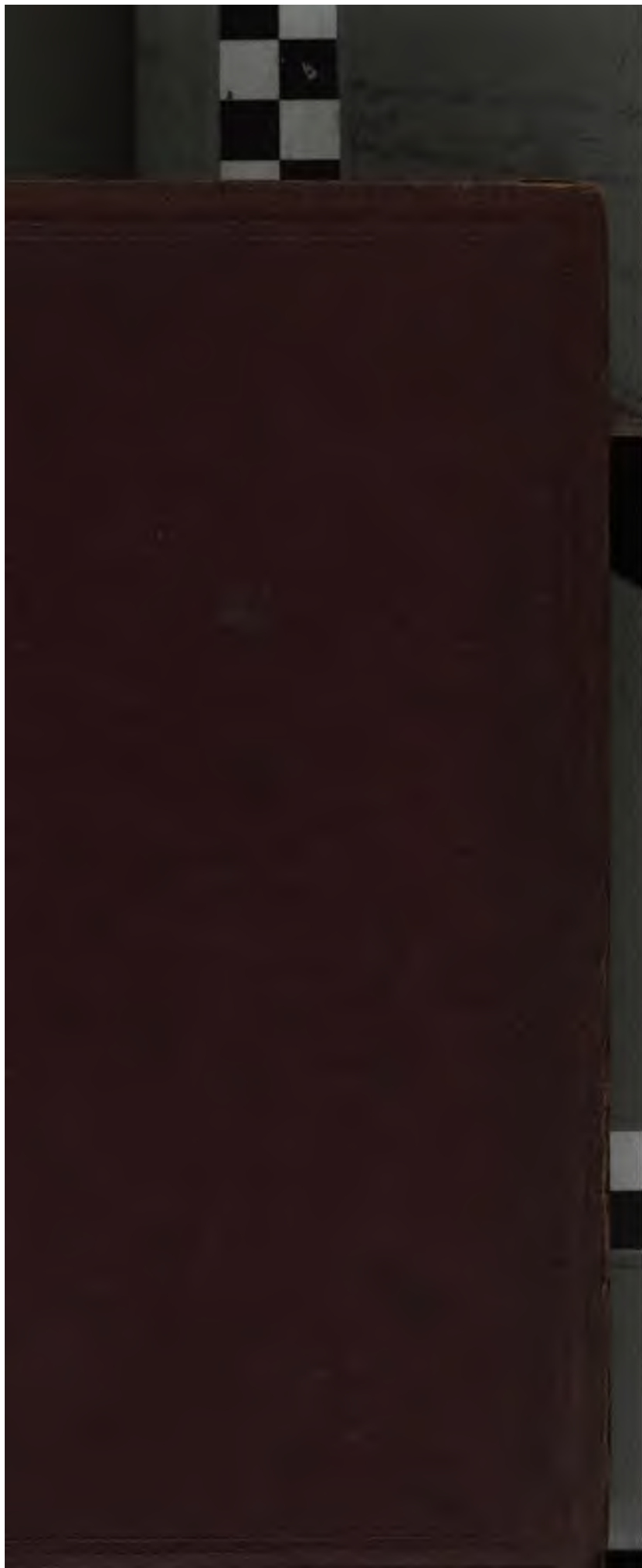
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

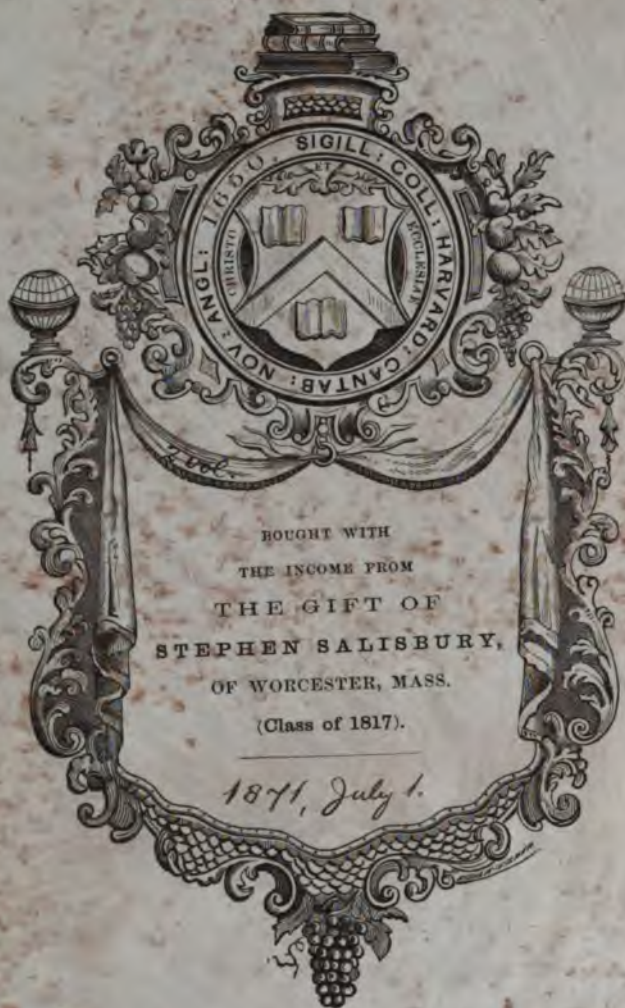
- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

C 575.5

Londini

APUD

ALEXANDRUM MACMILLAN

Auctoribus quidem ad istam ~~sententiam~~, quam vis obtineri, uti optimis possumus ; quod in omnibus causis et debet et solet valere plurimum : et primum quidem omni antiquitate : quae quo propius aberat ab ortu et divina progenie, hoc melius ea fortasse, quae erant vera, cernebat. CICERO, TUSC. DISP. I. xii.

Quo fonti propiores sunt rivi, eo solent esse puriores ; et quo Apostolis aut temporibus Apostolicis proximiores sunt Christiani Patres, eo magis probati et irrefragabiles habentur doctrinae orthodoxae testes. T. BURNET, DE STATU MORTUORUM ET RESURGENTIUM, cap. iv.

©

S. CLEMENTIS ROMANI,
S. IGNATII, S. POLYCARPI,
PATRUM APOSTOLICORUM,

QUAE SUPERSUNT.

ACCEDUNT

S. IGNATII ET S. POLYCARPI
MARTYRIA.

AD FIDEM CODICUM RECENSUIT,
ADNOTATIONIBUS VARIORUM ET SUIS ILLUSTRAVIT,
INDICIBUS INSTRUXIT

GUILLIELMUS JACOBSON

SS. THEOLOGIAE PROFESSOR REGIUS, ET AEDIS CHRISTI CANONICUS,
COLLEGII EXONIENSIS QUONDAM SOCIUS.

EDITIO QUARTA

TOMUS I.

& EXONIÆ.

E TYPOGRAPHEO CLARENDONIANO,

M.DCCC.LXIII.

C 57515

1871, July 1.
Salisbury Fund.
I. - II.

MONITUM.

UT ad hanc Aevi Apostolici monumentorum editionem adornandam me accingerem, auctor mihi fuit Edvardus Burton, SS. Theologiae nuper Professor Regius, vir si quis alius de bonis literis, de Academia nostra, de Ecclesia Anglicana optime meritus; cujus et memoriae dulcedine et desiderii acerbitate imbutus esse animus meus nunquam desinet. Cui profecto si vita diuturnior concessa fuisset, votis meis nunc demum liber melius responderet, lectorum commodis et utilitati melius inserviret.

Ad textus recensionem quod spectat, Ecclesiae Smyrnensis Epistolam si excipias, novos quos adirem lectionis fontes non habui. Quoad Clementem Romanum, Codex Alexandrinus in Musei Britannici Bibliotheca praesto fuit quem pro re nata evolverem. Ad Ignatii et Polycarpi contextum concinnandum quidquid subsidiorum apud exteros adservatur, ea me spero omnia, maximi momenti et ponderis, dum per ferias plures aestivas Florentiae, Romae, Parisiis, Vindobonae aliquantisper commorarer, inspexisse. In summa autem

qua laborant Patres Apostolici Codicum manu scriptorum penuria, utpote quorum non nisi unico Clementis uti liceat, et Ignatii nunc demum duobus, quorum alter fere alterum reddit, officii esse duxi libros impressos, quotquot sunt, ad manum habere, et maxima qua potui cura denuo comparare.

Adnotationes eorum qui hisce Ecclesiae primitivae reliquiis interpretandis operam ante me dederunt, alias intactas reliqui, alias in brevius redegimus, quasdam emendatas et auctas adscribendas curavi, novas denique ipse subinde adjeci.

In Clementem notulas quasdam Sancroftii, Archiepiscopi olim Cantuariensis, inveni e Reverendissimi patris libro in bibliotheca Coll. Emmanuel. Cantab. descriptas in marginem exempli editionis alterius Fellianae nunc in Bibl. Bodleiana adservati. (8°. Rawlinson. 441.) Millii animadversiones, quarum partem tantum dederat Russelius, integras suppeditavit editionis Junianae exemplar. (Auct. S. 2. 12.)

In adnotationibus ad Ignatium reperientur notulae quaedam Marklandi hactenus ineditae, quarum summa benignitate copiam mihi fecit vir venerabilis Martinus Josephus Routh, S. T. P. Collegii B. Mariae Magdalenae Praeses. Animadversiones Toupium nonnullas subministravit exemplum editionis Smithianae in Bibl. Bodleiana. (4°. Rawlinson. 158.)

Versione Latina in Clementis reliquiis usus sum Cotelieriana ab Ittigio et Wottono refecta. Ignatii et Polycarpi Epistolis, necnon Ignatii Actis Versiones antiquas apposui, barbaras quidem, sed ad verbum fideliter expressas, ita ut Codicum vicem quodam modo praestent. Martyrium Polycarpi comitatur "versio vel metaphrasis potius" quam e Codd. Sarisb. et Cotton. olim edidit Usserius.

Codices, quibus usus sum, hi sunt :

In Clemente Romano, unicus, nempe Alexandrinus. Vid. Tab. lithographicam I.

In Ignatio, Mediceo-Laurentianus, Plut. lvii num. 7 membranaceus, in 4 majori, quem saeculo undecimo adscribit Bandinius, Catal. ii col. 348. Vid. Tab. II.

E Dresselii Editione lectiones mutuatus sum Codicis Casanatensis, ita ab illo viro doctissimo descripti: "Charta-
" ceus, foliorum octonariorum, non una eademque manu
" scriptus, saeculi XV." Epistolas novem exhibet, nempe easdem "quas I. Vossius ex pretioso illo Codice Mediceo primus evulgavit." Dresselio hunc Cod. perlustranti Mediceus fons atque exemplar fuisse diu visus est; postea vero uterque 'ex eodem vetustissimo archetypo, per ambages quidem, emanasse;' et Casanatensi in multis locis plus auctoritatis tribuendum esse putavit quam Mediceo.

Cod. 1451 (olim 460) Bibliothecae Regiae Parisiensis, membranaceus, exhibet Epist. ad Romanos, quae in Cod. Mediceo deest, cujus omissionis haec Smitho vera ratio esse videtur, quod in Actis Martyrii Ignatii semper solita fuerit interponi. Vide sis infra p. 378.

In Cod. 37 Collegii Caiensis Cantabrigiae, post Pearsonum et Smithum, contuli Versionem veterem Latinam. Vid. infra p. xxxvi.

In Polycarpi Epistola, Cod. Vatican. fo. 859, membra-

naceus, saeculi forsitan XIII^{mi}, iudice cel. Maio. Vid. Tab. III.

Cod. 937 Bibl. Reg. Paris. (olim Colbertin.) forma 4, chartaceus, saeculo sexto decimo exaratus dicitur.

Cod. 21 Plut. vii Bibl. Mediceo-Laurentianae, chartaceus, in 4 min. saeculi forsitan XV^{mi}. Polycarpi reliquiae Epistolas undecim Ignatii Interpolatas subsequuntur.

Cod. 20 Plut. xxii ejusdem Bibliothecae, membranaceus, forma fol. cum literis initialibus Epist. nonnullarum aureis, versionem hujusce Epistolae veterem exhibet. Saeculo XV^{mo} tribuit Bandinius.

In Polycarpi Martyrio, Cod. Barocc. 238 fol. membranaceus. Vid. Tab. IV.

Cod. iii Hist. Graec. Eccl. (olim xi) Bibl. Caesareo-Vindobonensis, "membranaceus, pervetustus, elegans, "et optimae notae, in folio ut vocant super regali." Conf. Lambecii Catal. viii col. 187 ed. Kollar. Libri nota est, Magni Menologii Graecorum Mensis Februarius. Variationes paucas quae apud Lambecium occurrunt exhibet Smithus.

Faxit Deus Optimus Maximus, sine quo nihil est validum, nihil sanctum, ut nostrae quoque curae qualescunque studiis rerum sacrarum adjuvandis fructu omnino non careant.

S. CLEMENS ROMANUS.

τοῖς ἐφ' ὁδοῖς τοῦ Θεοῦ ἀρκούμενοι.—Ep. I § 2.

HIERONYMUS, Lib. de Viris Illustribus, cap. 15,
Opp. ii p. 839 ed. Vallars.

CLEMENS,^a de quo Apostolus Paulus^b ad Philippenses scribens ait, *Cum Clemente et caeteris cooperatoribus meis, quorum nomina scripta sunt in libro vitae*, quartus post Petrum Romae Episcopus: siquidem secundus Linus fuit, tertius Anacletus,^c tametsi plerique Latinorum secundum post Petrum^d Apostolum putent fuisse Clementem. Scripsit ex persona Romanae Ecclesiae^e ad Ecclesiam Corinthiorum valde utilem Epistolam,^f quae et in nonnullis locis publice legitur,^g quae mihi videtur characteri Epistolae quae sub Pauli nomine ad Hebraeos fertur, convenire. Sed et multis de eadem Epistola non solum sensibus sed juxta verborum quoque ordinem abutitur.^h Omnino grandis in utraque similitudo est.ⁱ Fertur et secunda ejus nomine Epistola, quae a veteribus reprobatur;^k et Disputatio Petri et Appionis, longo sermone conscripta, quam Eusebius in tertio

Historiae Ecclesiasticae volumine coarguit.¹ Obiit^m tertio Trajani anno; et nominis ejus memoriam usque hodieⁿ Romae exstructa Ecclesia custodit.

^a *CLEMENS*] De patria et genere hujusce Episcopi vere Apostolici altissimum est apud antiquiores silentium. Quali morte, et quoto suae aetatis anno exstinctus sit difficillimum dictu est. Quae sane in Clementis Romani vita conscribenda protulerunt Cavius alique, commenta mera sunt, maxima ex parte e libris Recognitionum, qui sub Clementis nomine circumferuntur, desumpta. Ciaconius, in libro cui titulus, Vitae et Res Gestae Pontificum Romanorum ab initio nascentis Ecclesiae usque ad Clementem IX, Romae 1601, Oldoinus qui Ciaconii opus excepit, Romae 1677, et Rondininus, in libro De S. Clemente Papa et Martyre, ejusque Basilica in urbe Roma, Romae 1706, prodigia omnia et miracula a Symeone Metaphrasta, ad diem 24 Novemb. commemorata, tanquam si verissima essent, accipiunt et tradunt. Talium narrationum originem et institutum praeclare tractat cl. Neander, *Allgemeine Geschichte der Christlichen Religion und Kirche*, I i p. 29.

E Pontificiis vetustioribus plerique, sive ut Paparum succedentium majestati consulerent, sive quod Clementem nostrum a Flavio illo Clemente, viro consulari, qui Domitiani jussu pro Christo occubuit, (vid. Dion. Hist. Rom. lxxvii 14) parum diligenter discernere, eum “e vetusta prosapia Senatorum atque “etiam ex stirpe Caesarum,” ut Eucherii verbis utar, ortum esse perhibebant: vid. Epist. Paraen. ad Valerianum, Magn. Biblioth. Vett. Patt. III i p. 775. Tillemontius autem, *Mémoires*, ii 149, ex Epistola i §§ 4, 31, 55, sibi visus est colligere Clementem ex stirpe Judaica esse editum. Vide sis infra p. 20 l. 13, ad quem locum notare debebam Coustantium sententiam suam postea mutavisse. Cf. Epist. Rom. Pontif. pp. 11 et 41. Tillemontii sententiam amplexus est Herm. Venema, ut exinde argumentum deduceret contra Epistolam posteriorem, cujus scriptor sese origine Gentilem aperte prodit.

Clementem esse Romanum, non autem Alexandrinum, qui, in Fragmento Parvi Labyrinthi, Caio Presbytero forsitan tribuendi, commemoratur inter Scriptores a quibus Christi Divinitas adstruitur, pro certo habet Routhius, Reliq. Sacr. ii 145.

^b *de quo Apostolus*] Cum Hieronymo stant Eusebius, H. E. iii 4 et 15, Origenes in S. Johan. i 29, Opp. iv p. 153 ed. Ben., Epiphanius, Haer. xxvii 6, Opp. i p. 107 ed. Petav., Photius, Biblioth. cxiii. Quorum testimonia, gravissima sane, summo studio acceperunt, inter alios, Hammondus, c. Blondellum, p. 254, Oudinus, Comment. de Script. Eccles. i p. 19, Wetstenius, Prolegom. in duas Epistolas Syriacas, p. ix, Gallandius, Proleg. p. xi, et Lardnerus, *Credibility*, P. ii cap. xxxviii § 23. Eumdem tamen fuisse Clementem nostrum cum eo quem S. Paulus designat, ad Philipp. iv 3, minime pro certo habent Wallus, *History of Infant Baptism*, i p. 62 Oxon. 1836, Venema, Hist. Eccl. Christ. Saec. i § 249; negant Gieselerus, *Lehrbuch der Kirchengeschichte*, i 121, Guerikeus *Handbuch der K. G.* i 167, R. A. Lipsius, in Disquisitione de Clementis Rom. Ep. ad Corinthios priore, Lips. 1855, p. 167, aliique, quorum ad confirmandam opinionem magnum accedit pondus ex eo quod Irenaeus, qui omni laude Clementem nostrum cumulat, de tali ac tanto testimonio ab ipso Spiritu Sancto dato ne verbum quidem habeat. Exstat locus, III iii 3, Κλήμης, ὁ καὶ ἑωρακὼς τοὺς μακαρίους Ἀποστόλους, καὶ συμβεβληκὼς αὐτοῖς, καὶ ἔτι ἔναυλον τὸ κήρυγμα τῶν Ἀποστόλων, καὶ τὴν παράδοσιν πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχων.

^c *Anacletus*] *Cletus* legendum est, non Anacletus, ut Sophronius legit et Interpres. VICTORIUS.

^d *secundum post Petrum*] Num Clemens immediatus Petri successor fuerit, necne, ipsi Pontificii secum pugnant. Vid. D. Nelleri, Jurisconsulti Trevirensis, Disputatio de Clemente, Episcopo Romano, Trevir. 1772, et Disquis. Critica in G. C. Nelleri, de tribus Episcopis S. Petri etiamnum viventis, in Romana cathedra successoribus, systema novum, uti et primatum pontificium S. Clementis I ab eodem viro clariss. in jus vocatum. Coloniae 1772. Cf. Ephem. Litter. Goetting. 1773, n. 6. HARLESIUS.

Hieronymus ipse in Comment. ad Esaiam cap. lii, Opp. iv p. 612 ed. Vallars. et in libro adv. Jovinianum primo, cap. 12, ii p. 258, obiter dicit Clementem successisse S. Petro. Conf. Tertull. de Praescript. Haeret. § 32. Irenaeus, qui Episcoporum Romanorum seriem et successionem ab Apostolis ad duodecimum, Eleutherium, exhibet III iii 3, tertio post S. Petrum loco Clementem ponit. Cum Irenaeo stat Eusebius H. E. iii 15, 21; eandemque sententiam, cunctanter quidem, tuetur Epiphanius. Augustinus autem e contrario, Epist. ad Generosum, 53 ed. Ben.

et post eum Optatus, II, iii, p. 28 ed. Du Pin, Clementem Lino immediate successisse statuunt. Pontificum Romanorum, qui a Petro proximi fuerunt, perobscuram esse seriem, disertis verbis jamdudum fassus est Petavius, ad Epiphan. Haer. xxvii 6. Tu confer omnino Pearsoni de Serie et Successione primorum Romae Episcoporum Dissert. ii 1, 2.

^e *ex persona Romanae Ecclesiae*] ἐπὶ τούτου οὖν τοῦ Κλήμεντος, στάσεως οὐκ ὀλίγης τοῖς ἐν Κορίνθῳ γενομένης ἀδελφοῖς, ἐπέστειλεν ἢ ἐν Ῥώμῃ ἐκκλησία ἱκανωτάτην γραφὴν τοῖς Κορινθίοις, εἰς εἰρήνην συμβιβάζουσα αὐτοὺς, καὶ ἀνακεοῦσα τὴν πίστιν αὐτῶν, καὶ ἦν νεωστὶ ἀπὸ τῶν ἀποστόλων παράδοσιν εἰλήφει. Irenaeus, III iii 3. Vid. infra p. 222.

Τούτου δὴ οὖν τοῦ Κλήμεντος ὁμολογουμένη μία Ἐπιστολὴ φέρεται, μεγάλη τε καὶ θαυμασία, ἣν ὡς ἀπὸ τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας τῇ Κορινθίων διευτυώσατο, στάσεως τηλικάδε κατὰ τὴν Κόρινθον γενομένης. Euseb. H. E. iii 16.

Καὶ τοῦ Κλήμεντος ἐν τῇ ἀνωμολογημένῃ παρὰ πᾶσιν, ἣν ἐκ προσώπου τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας τῇ Κορινθίων διευτυώσατο. ib. iii 38.

^f *valde utilem Epistolam*] Circa tempus quo Epistola ista scripta est, triplex maxime exsistit opinio : prima J. E. Grabii, qui, Spicil. Patt. i p. 254, eam Neronis persecutione desinente, proxime post Apostolorum Petri et Pauli martyrium, h. e. A. D. 68, vel etiam 65 exeunte scriptam esse contendit; altera G. Vendelini, eamdem anno Christi 95, fervente Domitiani persecutione, illigantis; postrema Cotelarii atque Tillemontii, qui illam desinente ejusdem imperatoris persecutione circa A. D. 97 scriptam arbitrantur. Quartam Vir cl. Claudius Fleuri, tom. i *Hist. Eccl.* p. 213, excogitavit, quae ad Grabii sententiam propius accedat. Nempe ad id tempus, quod Neronis interitum exceperit, et Hierosolymitanum antecessit excidium referri posse opinatur; et casus adversos, in Epistolae principio memoratos, de bello civili quod Neronis mors excitavit, interpretatur. COUSTANTIUS.

Grabius, Spicil. Patt. i 254, e verbis Clementis § 41, Οὐ πανταχοῦ ἀδελφοί . . . προεξημένων λειτουργῶν, certo constare sibi dicit Templum Hierosolymitanum tunc stetisse, atque excidium illius, quod in annum 70 incidit, nondum contigisse. Sed omnem difficultatem solvunt duo loci Josephi, Antiq. iii 8 de Pontificali ornatu tempore semper praesenti exponentis : πρῶτον μὲν περιτίθεται τὸν μαναχασὴν λεγόμενον—ὅταν δὲ σπουδάζειν περὶ τὰς θυσίας δέῃ καὶ διακονεῖν—ἀναβαλλόμενος ἐπὶ τὸ λαῖον ὡμοφορεῖ κ. τ. λ. et vii 14 de Sortitione Pontificum : ἡ πρώτη μὲν ἀναβάστα πατριὰ ἐγράφη

πρώτη· ἡ δὲ δευτέρα ἀκολούθως ἄχρι τῶν εἴκοσι τεσσάρων, καὶ διέμενεν οὗτος ὁ μερισμὸς ἄχρι τῆς σήμερον ἡμέρας: atqui Josephus haec scripsit anno demum tertio decimo Domitiani, A. D. 94. ORELLIUS. Epistola ad Diognetum scripta, quam non multo ante Justinii tempora literis mandatam esse constat, eadem loquendi ratione utitur. Accedit, quod in Talmudicis quoque Libris post Hierosolymam dirutam editis praesens tempus sexcenties ad sacrificia Hierosolymitana describenda adhibetur. R. A. LIPSIUS.

Cotelerium et Tillemontium sequitur Dresselius, Proleg. p. xix. Cum Grabio stant Clericus, Gallandius, Prolegom. p. xix, Hefelius, Prolegom. p. xxxvi, Pagius, Crit. Hist. Chron. in Annal. Baronii, A. D. 78 § 3, Grotius in Epist. ad H. Bignonium, 154 ad Gallos, et Uhlhornius, in Niedneri *Zeitschrift für die historische Theologie*, 1851, p. 322. Millius, Prolegom. § 138, anno 69 Clementis Epistolam scriptam fuisse contendit; Dodwellus anno 64, Diss. Sing. de Rom. Pontif. xi 4. Annum 65 ineuntem intelligere videtur Schenkelius, in libello de Eccles. Corinth. primaeva factionibus perturbata, §§ 77–85, qui ἐπὶ τῶν ἡγουμένων, p. 28 l. 3, interpretatur *coram praefectis*, i. e. in conspectu principum atque praefectorum urbis martyrium perpassus est. Venemae scripta videtur post annum 70. Hist. Eccl. Saec. I § 251. Ruchatus, Lardner. Moehler. et Burtonus noster, *Testimonies of the Ante-Nicene Fathers to the Divinity of Christ*, p. 5, inter Vendelinum et Cotelerium medii, eam ad annum 96 referunt, Praefat. in *Lettres et Monumens de trois Pères Apostoliques; Credibility*, P. ii c. 2; *la Patrologie*, i 66. Inter annum 92 et 96, Lipsius, De Clem. R. Ep. Disquis. p. 143, Circa A. D. 80–90, Ritschl, *Die Entstehung der Altkatholischen Kirche*, p. 286.

ε *publice legitur*] ἥτις ἐν φανεροῖς τόποις δημοσίᾳ ἀναγινώσκεται. SOPHRONIUS. Ταύτην δὲ καὶ ἐν πλείσταις ἐκκλησίαις ἐπὶ τοῦ κοινού δεδημοσιευμένην πάλαι τε καὶ καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς ἔγνωμεν. Euseb. H. E. iii 16. Καὶ τῆς Κλήμεντος πρὸς Κορινθίους μέμνηται ἐπιστολῆς, (sc. Διονύσιος ὁ τῶν Κορινθίων ἐπίσκοπος) δηλῶν ἀνέκαθεν ἐξ ἀρχαίου ἔθους ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας τὴν ἀνάγνωσιν αὐτῆς ποιεῖσθαι. ib. iv 23. Vid. Routh. Reliq. Sacr. i pp. 180 et 188. Ὡς αὐτὸς Κλήμης αὐτοὺς κατὰ πάντα ἐλέγχει, ἀφ' ὧν ἔγραψεν ἐπιστολῶν ἐγκυκλίων τῶν ἐν ταῖς ἀγίαις Ἐκκλησίαις ἀναγινωσκομένων. Eriphanius, Haer. xxx 15. Catalogus Scriptorum Sacrorum Codici Alexandrino praefixus Epistolas Clementis Novi Foederis libris accenset, quippe qui ita explicit,

Ἐπιστολαὶ Παύλου ΙΔ.

Ἀποκάλυψις Ἰωάννου.

Κλήμεντος ἐ λη A.

. . . . εντος ἐ λη B.

Ψαλμοὶ Σολομώντος IH.

Catalogum integrum videas apud Beveregium, Cod. Canon. Eccl. Prim. Vind. lib. ii cap 9.

^h *abutilur*] Ita Erasmus consensu Codd. Malim tamen legere *utitur*. Nam Eusebius habet *χρησάμενος*. E. S. CYPRIAN.

ⁱ *similitudo est.*] Satis indicat eam Epistolam videri Clementis, etiamsi propter contentiosos non audet palam fateri. ERASMUS. Epistolae ad Hebraeos exhibet haec tot consimiles phraseologias, tot torrentes quasi ab isthoc fonte oriundos, ut non mirum sit utramque eidem auctori antiquitatem paene omnem ascripsisse. Praetereo enim, quod eadem non pauca habet atque eodem sensu Clemens hic noster, quae ille auctor, quicunque fuerat plusquam humanus, nec alius praeter ipsum Novi Instrumenti scriptor nisi rarissime iisdem utitur, v. gr. δημιουργός, νωθρός, βοηθός, ἡγούμενοι, παρεμβολή, λιθάξω, φιλοξενία, ἐγκαταλείπω, κατάσκοπος, ἀπαύγασμα, εὐλαβής, σκληρύνω, μαρτυρεῖν: et siqua sunt similia utrisque communia, sententias etiam quasdam videtur inde sumpsisse, et in rem suam accommodasse, quarum in tuam gratiam, quicunque sis horum Authorum studiosus, exhibeo hanc qualemcunque *σκιαγραφίαν* et *πίνακα*.

Author ad Hebraeos.

Cap. i. 3—5.

7.

13.

Cap. iii. 2.

5.

Cap. iv. 14.

Cap. vi. 13—15.

Cap. xi. 5—20.

30, 31.

Cap. xiii. 1, 2.

17.

Clemens Romanus.

Cap. xxxvi. *Ὁς ὦν ἀπαύγασμα κ. τ. λ.

Cap. xliii. Πιστὸς θεράπων ἐν ὅλῃ τῇ οἰκῇ κ. τ. λ.

Cap. lviii. Διὰ τοῦ ἀρχιερέως κ. τ. λ.

Cap. x. Ἀβραὰμ ὁ φίλος κ. τ. λ.

Ἀβραὰμ . . . πιστὸς εὐρέ-
θη κ. τ. λ.

Cap. ix. Λάβωμεν Ἐνώχ.

xii. διὰ πίστιν . . . ἐσώθη Ῥαὰβ
κ. τ. λ.

xvii. Οἵτινες ἐν δέρμασιν κ. τ. λ.

Cap. xi. Διὰ φιλοξενίαν . . . ὡς
ἐσώθη κ. τ. λ.

Cap. i. ὑποτασσόμενοι τοῖς ἡγου-
μένοις.

GRABIUS.

^k *reprobatur*] ἥτις παρὰ πάντων ἀποδοκιμάζεται. SOPHRONIUS. ἡ δὲ λεγομένη δευτέρα πρὸς τοὺς αὐτοὺς, ὡς νόθος ἀποδοκιμάζεται. Photius, Biblioth. cxiii. Ἰστέον δ' ὡς καὶ δευτέρα τις εἶναι λέγεται τοῦ Κλήμεντος ἐπιστολή. Οὐ μὴν ἔθ' ὁμοίως τῇ προτέρᾳ καὶ ταύτην γνῶριμον ἐπιστάμεθα, ὅτι μὴδὲ καὶ τοὺς ἀρχαίους αὐτῇ κεκλημένους ἴσμεν. Euseb. H. E. iii 38, quae verba Hieronymum et Rufinum duriuscule interpretatos fuisse censent Bullus, Def. Fid. Nic. II 3, 5, et Nerreterus in Dissert. Historico-Critica de Fragmento Clem. Rom. quod sub nomine Ep. secundae ad Corinthios habetur. Altorf. 1749. Cf. Cotelier. infra p. 219.

Homiliae potius quam Epistolae fragmentum esse optimo jure contendunt Vendelinus, Blondellus, Grabius, Spicil. i 268, Schroeckhii, *Kirchengeschichte* ii 271, Muenscher, *Handbuch d. Dogmengeschichte* i. 124, Neander, *Allgemeine Geschichte der Christlichen Religion* I iii 736, et Dodwellus, qui, probante Clerico, ad veterem illam *Διδαχὴν* Clementinam omnino referendam esse censet. Dissert. in Irenaeum, i § 29.

Suspectam habuerunt Morinus, Exercit. Bibl. I ix 4 9, et Grotius, Epist. ad Bignon. ex characteris diversitate. Pro spuria habetur a Venema, Hist. Eccl. Saec. I § 252, a Grabio, Spicil. i 265, et Orellio, Select. Patt. Capp. &c, Turici 1830, i 8, qui illam Clementi suppositam fuisse saeculo iii et quidem medio suspicantur; a Lardnero, *Credibility*, P. II cap. 3, a Lessio, *ueber die Religion*, i 510, a Stolleo, *Leben der Kirchen Väter*, p. 18, a Crednero, *Beiträge zur Einleitung*, &c. i p. 14, a Moehlero, *la Patrologie*, i 75, ab Hilgenfeldio, *die Apostolischen Väter*, p. 120, qui intra annos 161 et 180 eam scriptam fuisse suspicatur. Schweglerus, *Geschichte des Nachapostolischen Zeitalters*, i p. 449, post Homilias Clementinas scriptam esse censet.

^l *coarguit*] εὐθύνει. SOPHRONIUS. Ἡδὴ δὲ καὶ ἕτερα πολυεπὴ καὶ μακρὰ συγγράμματα ὡς τοῦ αὐτοῦ ἐχθρὸς καὶ πρῶν τινὲς προήγαγον, Πέτρου δὲ καὶ Ἀπίωνος διαλόγους περιέχοντα· ὧν οὐδ' ὅλως μνήμη τις παρὰ τοῖς παλαιοῖς φέρεται. Οὐδὲ γὰρ καθαρὸν τῆς ἀποστολικῆς ὁρθοδοξίας ἀποσώζει τὸν χαρακτῆρα. Euseb. H. E. iii 38. Hanc Disputationem idem opus esse cum Recognitionibus censent Cotelierus, i 490 ed. Cler. 1724, et Valesius in not. ad Euseb. l. c. quorum rationes neutiquam placent Grabio, Spicil. i 272 sq. Præter Recognitionum libros decem, Clementis nomen praeferunt alia scripta supposititia; quinque ad diversos Epistolae, Homiliae xix, Constitutionum Apostolicarum libri viii, Liturgia, et Canones Apostolorum, quae omnia collegit et illustravit Cote-

lerius. In quaestione de Constitutionibus Apostolicis separatim ac diligenter elaboraverunt Krabbeus, *Ueber den Ursprung und Inhalt der Apostol. Constitutionen*. Hamburg. 1829, et J. S. v. Drey. *Neue Untersuchh. ueber die Constitutionen u. Kanones der Apostel*. Tübing. 1832. Textum Copticum vulgavit Tattamus, Lond. 1849. "Consentiunt," inquit Bullus, "reformati Theologi omnes, neque reclamant hodie ex Pontificiis Critici doctiores, clamat vero res ipsa, Constitutiones illas Clementis non esse." Def. Fid. Nic. II iii 6.

Wetstenius, ad calcem editionis N. T. 1752, Epistolas duas e Codice N. T. Syriaci tum primum erutas, edidit, quae totae in Virginitate celebranda versantur. Argumentis quibus Clementi Romano eas vindicavit responsum est a Lardnero in Dissertatione peculiari Londini anno proxime sequenti emissa, quam hodie Operibus ejus subjectam legas; necnon ab Herm. Venema qui tres epistolas Wesselingio, Hemsterhusio, Cannegietero inscriptas anno 1754 vulgavit. Contra Lardnerum disseruit Wetstenius in Diario, *Bibliothèque Raisonnée*, tom. 50 Part. ii art. 8 p. 363, quumque deinde epistolae Venemianae primae responsionem aegre conscripsisset, morbo lethali est correptus. Consulas J. G. Freudenbergeri Comment. quae Historiam recentioris controversiae de Clem. Rom. Epistolis exhibet. 1755, 4. Lips. In Museo Britannico adservatur N. T. Wetsteniani exemplar, cujus ad oram Caesar de Missy multa acute arguteque disputavit de harum Epistolarum textu et interpretatione, et de locis S. Scripturae, quorum haud pauca Wetstenium fugerant. Epistolarum γησιότητα demonstrare conatus est Gallandius, Prolegom. p. 20 sq.; textum et versionem Wetstenii a Finettio castigatas exhibuit Bibl. Vett. Pat. I p. i-xxv. Versionem Germanicam notis illustratam evulgavit P. P. Zingerle, Vindob. 1827.

Baratierius, de Successione antiquissimorum Episcoporum, pp. 76-78, conjecit Clementem Romanum Epistolam ad Diognetum scripsisse. De Actibus Apostolorum haec habet Chrysostomus, Homil. in Ascensionem D. N. Jesu Christi, Opp. iii 764 ed. Ben. Ζητοῦμεν οὖν τίς ὁ συντάξας ταύτην τὴν βίβλον τῶν πράξεων· πολλοὶ γὰρ εἰς πολλὰς καὶ διαφόρους ἐμερίσθησαν ἐννοίας, οἱ μὲν εἰπόντες ὅτι Κλήμης ὁ Ῥωμαῖος συνέταξεν αὐτὰς, ἄλλοι δὲ λέγουσιν Βαρνάβαν, ἄλλοι δὲ ὅτι Λουκᾶς ὁ εὐαγγελιστής. Galeus inter Clementis R. scripta retulit Hermae Pastorem. Vid. Fabric. Cod. Apocr. N. T. ii 969.

^m Obiit] Plerique inter Martyres Clementem referunt, tra-

duntque eum sub Trajano apud Chersonesum relegatum, ancora ad collum alligata, in mare demersum fuisse. Ejus memoriam celebrant Martyrologia d. 23 Novembris; Menologium a Canisio in antiquis lectionibus editum d. 24 Novembris; Menologium ab Ughello in Italia Sacra editum d. 25 Novembris, ubi refertur, Clementem in Ancyram Galatiae urbem relegatum, ibique janua lapidibus obstructa parieti inclusum, et leguminibus sustentatum, donec in hoc squalore vivis excederet. At Johannes Pearsonius in Operibus suis posthumis, et Dodwellus in additionibus suis omnes de Clementis martyrio narrationes fabulosas esse existimant; quum veteres, qui aliqua ex Clemente testimonia adducunt, nusquam eum martyrem appellent, omniumque primi Rufinus et Gregorius Turonensis martyrem eum faciant; nec levis sit suspicio, non minus famam de splendidis Clementis natalibus, quam traditionem de ejus martyrio inde natam esse, quod hic Clemens cum Clemente, Imperatoris Domitiani consobrino, confusus fuerit. ITTIGIUS. Cum Hieronymo stat Eusebius, tradens, H. E. iii 34, Clementem naturae satisfecisse. *Κλήμης Εὐαρίστοφ παραδούς τὴν λειτουργίαν, ἀναλύει τὸν βίον.*

ⁿ *usque hodie*] Quo tempore Hieronymus hunc librum emisit, capite ultimo de se loquens notat, his verbis, ‘usque in praesentem annum, id est Theodosii Principis decimum quartum haec scripsi.’ Concurrere illum cum anno a Christo nato 392 non est qui dubitet; malim vero ejus anni posteriorem partem intelligi, ut caetera rectius aptentur. VALLARSIUS.

^o *Romae exstructa Ecclesia*] Sub Ecclesia S. Clementis in convalle inter Esquilinum Coelumque collem, cujus antiquitas in saeculum xiimum recedere fertur, Basilica primaeva in hujus Patris Apostolici memoriam exstructa nuper exhumata est. Anno 1857, vir reverendus Josephus Mullooly, Coenobii vicini Prior, certa explorandi indicia consecutus, excavare instituit, et, terra, per fossorum manus assiduas, usque ad 38 pedum altitudinem egesta, tandem detexit columnas plures perpulchras, atque in parietibus imagines coloribus expressas, ornamenta Ecclesiae ab Hieronymo commemoratae.

S. IGNATIUS.

ὁ ἐμὸς ἔρως ἐσταύρωται. Ep. ad Rom. § 7.

HIERONYMUS, *Lib. de Viris Illustribus*, cap. 16.

Opp. ii p. 141 ed. Vallars.

IGNATIUS,^a Antiochenae Ecclesiae tertius^b post Petrum Apostolum Episcopus, persecutionem com-movente Trajano, damnatus ad bestias, Romam vinctus mittitur.^c Quumque navigans Smyrnam venisset, ubi Polycarpus, auditor Johannis,^d Episcopus erat, scripsit unam Epistolam^e ad Ephesios, alteram ad Magnesianos, tertiam ad Trallenses, quartam ad Romanos, et inde egrediens scripsit ad PhiladelphEOS, et ad Smyrnaeos, et proprie ad Polycarpum,^f commendans illi Antiochensem Eccle-siam, in qua^g et de Evangelio quod nuper a me^h translatum est, super personam Christi ponit testi-monium, dicens : *Ego vero et post resurrectionem in carne eum vidi*,ⁱ *et credo quia sit*. Et quando venit ad Petrum et ad eos qui cum Petro erant, dixit eis : *Ecce, palpate me, et videte, quia non sum daemonium incorporale*.^k *Et statim tetige-runt eum, et crediderunt*. Dignum autem videtur,

quia tanti viri fecimus mentionem, et de Epistola ejus, quam ad Romanos scribit, pauca ponere :

De Syria usque ad Romam pugno ad bestias, in mari et in terra, nocte dieque ligatus cum decem leopardis, hoc est, militibus qui me custodiunt; quibus et quum benefeceris, pejores fiunt. Iniquitas autem eorum, mea doctrina est, sed non idcirco justificatus sum. Utinam fruar bestiis, quae mihi sunt praeparatae, quas et oro mihi veloces esse ad interitum, et alliciam eas ad comedendum me, ne sicut aliorum Martyrum non audeant corpus meum attingere. Quod si venire noluerint, ego vim faciam, ego me ingeram¹ ut devorer. Ignoscite mihi, filioli: quid mihi prosit, ego scio. Nunc incipio Christi esse discipulus, nihil de his quae videntur desiderans, ut Jesum Christum inveniam. Ignis, crux, bestiae, confractio ossium, membrorum divisio, et totius corporis contritio, et tota tormenta diaboli, in me veniant, tantum ut Christo fruar.

Passus est^m anno undecimo^o Trajani. Reliquiae corporis ejus Antiochiae jacent extra portam Daphniticam^o in coemeterio.

* *IGNATIUS*] De patria Ignatii nihil nobis servavit antiquitas. Tentzelius quidem, Exercit. Select. I iii 1, quem sequitur Tillemontius, *Mémoires, &c.* ii 190, scriptorem Arabem adducit, Greg. Abulpharagium, qui, in *Dynastiarum Historia*, Dyn. vii p. 119, interprete Pocockio, tradit, *sub Trajano necatum inter alios esse Ignatium Nuranensem, Episcopum Antiochenum, qui ad leones conjectus ab iis discerptus est.* Unde apud Noram vel Nuram, urbem Sardiniae, Ignatium primam vidisse lucem colligit. Cavius, *Hist. Lit.* i p. 41, si modo fides scriptori qui claruit circa annum 1284, potius Norae alteri, quam in Cappadocia collocant Strabo et Diodorus Siculus, in Phrygia C. Nepos, in confinio Lycaoniae et Cappadociae Plutarchus, Ignatii natales

ascribendas esse pronuntiat. Hydius, Linguae Hebraicae Professor Regius, 1697–1702, suspicatus est nomen Latinum Ignatio parente Judaeo apud Sardos orto, ex patria Nora sive Nura inditum, quia scilicet *Nûr* sive *Nûra* Chaldaice *Ignem* significat; quam conjecturam ipsi quoque in mentem venisse testatur Petrus Wesselingius ad Antonini Itinerarium, p. 84. Vid. Grabii Spicil. Patt. ii 2, et Harles. in Fabric. Bibl. Graec. vii 33, et Assemani Biblioth. Orient. iii p. 16 u. 4. Conf. Fragment. Severi Patriarchae Antioch. ap. Cureton. pp. 216, 357. De animi ardore vehementi et quasi *igneo* intelligit Denzingerus, *über die Aechtheit des bisherigen Textes*, p. 39. Pearsonus autem nomen Ignatii Romanum esse credit, factum ex *Egnatius*, nomine saepius apud Ciceronem et Tacitum, et in Gruteri Inscriptionibus passim obvium, ab Egnatia urbe Apuliae deductum, uti ab Hadria Hadrianus, a Corfinio Corfinius, &c.

De Θεοφόρον cognomento, vid. infra pp. 270, 578.

^b *tertius—Episcopus*] Ex Eusebii lib. iii cap. 22 liquet locum ita intelligi debere, ut Petrus primus, Euodius secundus, tertius denique Ignatius fuisse censeatur. Nec aliud vult idem Eusebius, quando cap. 36 ejusdem libri ait: Ἰγνάτιος, τῆς κατ' Ἀντιόχειαν Πέτρου διαδοχῆς δεύτερος τὴν ἐπισκοπὴν κεκληρωμένος. E. S. CYPRIANUS.

Socrates, H. E. vi 8, Ἰγνάτιος Ἀντιοχείας τῆς Συρίας τρίτος ἀπὸ τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου ἐπίσκοπος. Origenes in S. Lucam Hom. vi, Opp. III p. 938 ed. Ben. *Ignatium dico, Episcopum Antiochia post Petrum secundum.* Existit hoc loco quaestio, num Euodio, aut S. Petro immediate successerit Ignatius, quem a S. Paulo Sedi Antiochenae praefectum fuisse statuunt Constit. Apost. vii 46, a S. Petro autem Theodoretus, Dial. i, Opp. iv 33 ed. Sirmond. et Chrysostomus, Homil. in S. Ignat. Mart. Opp. ii 597 ed. Ben. Quam ut dirimant controversiam, Baronius, Ann. 45 14, et 71 11, atque Natalis Alexander, Saec. i Diss. xiv Prop. i, auctoritate Const. Apost. vii 46, ut videtur, freti, conjiciunt a S. Petro Euodium, a S. Paulo Ignatium esse creatos Episcopos, ut alter Judaeis, alter Ethnicis qui in Ecclesiam venerant praesesset, quibus ad concordiam tandem adductis, Ignatium Euodio cessisse, iterumque post obitum illius sedisse. Duas in quibusdam civitatibus, temporibus Apostolorum, Ecclesias, duos Episcopos fuisse, probabilissimum ex ipsis scriptis Apostolicis fecisse Hammondum, statuit Pearsonus, Vindic. ii 186. In Dissert. ii 3, de Seric et Successione primorum Romae Episcoporum, cam opi-

nionem, tanquam novum commentum, nec veterum cuiquam cognitum deposuit.

^c *Romam victus mittitur*] Historia martyrii ejus [sc. Act. Interpol. § 8, apud Cotelerii Patres Apost. edente Clerico, ii 165] hanc dedit rationem, quare non Antiochiae sed Romae fuerit coronatus, ut longiore itinere, et continuis vexationibus animus ejus frangeretur, et, ne Antiochiae occisus fideles in fide confirmaret, adeo ut eum noluerit Trajanus inter suos gloriose pugnare, et mori, sed inter ignotos, ut pro malefico haberetur. VENEMA, Hist. Eccl. Saec. ii § 7. Aliter Chrysostomus, Homil. in S. Ignatium, διὰ γὰρ τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς συνεχώρησεν ἐκεῖ τὸν βίον αὐτὸν καταλῦσαι, ὥστε τὴν τούτου τελευταίαν διδασκαλίαν γενέσθαι εὐσεβείας τοῖς τὴν Ῥώμην οἰκοῦσιν ἅπασιν. Romam abductum fuisse Episcopum Antiochiae ut Trajanus oblectationi plebis Romanae consuleret, statuunt Schroeckhius, *Christliche K. G.* ii 336, et Burtonus, *Lectures*, ii 25. Jortinus, *Remarks on Eccl. Hist.* i 361, opinatur Trajanum ideo ad Romam duci Ignatium jussisse ut ludibrio eum exponeret, atque aliis exemplo faceret. Greswellius autem, *Dissertations*, iv 417, conjecturam facit Ignatium civem Romanum fuisse, Cf. Plin. Ep. x 97, 'quos quia cives' 'Romani erant, adnotavi in urbem remittendos.'

^d *auditor Johannis*] Ignatium ipsum Johannis auditorem fuisse, Polycarpi condiscipulum, testantur Acta ejus, § 3, vid. infra p. 582 l 15, quibus hac in re fidem adhibent Ittigius, *Dissert. de Patr. Apost.* p. 259, Venema, H. E. Saec. II § 6, Schroeckhius, *Christliche K. G.* ii 336. Cum Apostolis familiariter versatum fuisse affirmant Socrates, H. E. vi 8, et Chrysostomus, l. c. Συγγένετο τοῖς Ἀποστόλοις γησίως, καὶ τῶν πνευματικῶν ναμάτων ἀπέλαυσεν. Ὅποῖον οὖν εἶναι εἰκὸς τὸν ἐντραφέντα ἐκείνοις, καὶ πανταχοῦ συγγενόμενον, καὶ ῥητῶν καὶ ἀπορρήτων αὐτοῖς κοινωνήσαντα, καὶ τοσαύτης εἶναι δόξαντα αὐτοῖς ἀρχῆς ἄξιον;

^e *unam Epistolam*] Hieronymus ordinem neglexit, et Epistolas septem enumerare contentus, promiscue retulit. In Codice Mediceo Graeco autem et veteri versione Latina hic est ordo: 1° ad Smyrnaeos, 2° ad Polycarpum, 3° ad Ephesios, 4° ad Magnesios, 5° ad Philadelphenses, 6° ad Trallianos. Nam Epistola ad Romanos, quia Actis martyrii Ignatiani inserta legitur, in illa collectione omissa est. * * * * Praeter has septem Ignatii τοῦ Θεοφόρου Epistolas, solas antiquitati primitivae cognitae, non tantum exstant illae eadem Epistolae (a quo et quo tempore, ante A. C. 580 saltem, non sane constat) interpolatae; sed etiam

spuriae aliae, antiquioribus scriptoribus ignotae : Graece quidem quinque, 1° ad Mariam Castabalitidem sive Neapolitanam prope Zarbum (Ciliciae haec oppida sunt) cujus et ipsius Mariae nomine Epistola ad Ignatium fertur, Latine primum ab Usserio, et Graece ab Ia. Vossio edita, 2° ad Tarsenses, 3° ad Antiochenos, 4° ad Heronem, Diaconum Antiochenum, et 5° ad Philippenses, *περὶ Βαπτίσματος*. FABRICIUS.

Ego quidem ordinem Eusebii, H. E. iii 36, secutus sum.

^f *proprie ad Polycarpum*] Hinc liquet, Jacobum Usserium errare, dum Ignatium seorsim ad Polycarpum scripsisse negat ; atque Epistolam ad Polycarpum, cujus Eusebius et Hieronymus meminerunt, eandem facit cum Epistola ad Smyrnaeos ; illam vero, quae hodie ab Ignatio ad Polycarpum data circumfertur, rejicit inter spurias. Nam aut sex priores simul rejiciendae sunt, aut haec cum illis retinenda. Diserte Eusebius, *ἰδίως τῷ Πολυκάρπῳ ὁμιλεῖ*, quod ad verbum reddit Hieronymus : *proprie ad Polycarpum*. E. S. CYPRIANUS.

Cf. Pearson. in Prooemio Vindiciarum, p. 21. 1672, p. 50 ed. Churton.

^g *in qua*] Male ait haec in Epistola ad Polycarpum reperiri, quum deprehenduntur in Epistola ad Smyrnaeos, [§ 3] ut ex Eusebio notatum. E. S. CYPRIANUS. Locum, si modo verba *et proprie* *Antiochensem ecclesiam* parenthesi includantur, emendari posse arbitratur Fabricius.

^h *a me*] Notandum in Graeco deesse voces *ἐν' ἐμοῦ*. VALLARS. In cap. ii hujusce de Viris Illustribus libri, Hieronymus, “ Evangelium quoque quod appellatur secundum Hebraeos, et a me “ nuper in Graecum Latinumque sermonem translatus est, quo “ et Origenes saepe utitur.”

ⁱ *Vidi*] Hieronymi auctoritas in errorem induxit non solum antiquum illum Ignatii Interpretem, et alios, qui ex hoc loco de Ignatii aetate judicium ferendum putarunt, verum etiam recentissimum doctissimumque Hieronymiani Catalogi Editorem, cl. Cyprianum, qui, in notis suis p. 244, contendit, omnino istis verbis dictum velle Ignatium suis semet ipsum oculis vidisse Christum, refutatque B. Ittigium secus sentientem. Verum omnino vera est Ittigii sententia, et Valesii versione Eusebii H. E. iii 36 confirmatur. *Ἐγὼ δὲ καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐν σαρκὶ αὐτὸν οἶδα καὶ πιστεύω ὄντα. Ἐγὼ vero post resurrectionem Dominum ipsum in carne apprehensisse scio et credo.* Cl. Cyprianus vero juxta cum aliis a recta verborum constructione abiisse vide-

tur. Scilicet non ita cohaerent verba Ignatii : 'Εγὼ ἐν σαρκὶ αὐτὸν οἶδα, sed sic : 'Εγὼ ἐν σαρκὶ αὐτὸν οἶδα ὄντα. Pari modo Vossius senior erravit, in quodam Philostrati loco τὸ οἶδα reddens per *vidi*, notatus idcirco a cl. Fabricio, Biblioth. Graec. lib. IV cap. xxiv § 12 n. 1 p. 54. Sic Julianus Imperator, Orat. iv, scribit, οἶδα μὲν οὖν καὶ Πλάτωνα τὸν μέγαν. E quibus verbis nemo confecerit, Julianum significare suis semet oculis vidisse Platonem Philosophum. ACTA ERUDIT. LIPS. Septemb. 1713.

Verba Ignatii male intellexerunt Maestraeus in notis ad Epistolam Ignatii, Montacutius in Origin. Eccles. ii 457, et Huetius, Demonstr. Evang. i. pp. 17, 18.

^k *incorporale*] σωματικόν, Sophronius. Ubi videtur error irreppisisse, et legendum ἀσωματικόν, *incorporale*, sicut in vetustissimis Hieronymi exemplaribus constanter legitur, et sicut ipsum Hieronymum Prooemio in lib. 18 in Esaiam etiam legisse apparet, ubi ista exstitisse in Evangelio Nazaraeorum a se nuper translato memorat. LEMOYNIUS, Var. Sac. ii 418.

^l *ego me ingeram*] Haec verba nec habentur apud Sophronium, nec in vetustis exemplaribus emendationibus. ERASMUS.

^m *Passus est*] Acta Martyrii Ignatii interpolata habent Graece Metaphrastes, 20 Dec. et exinde Latine Surius et Bollandus, Calendis Februar. : Graece et Latine in Patribus Apostolicis Cotelierius. Sinceriora Jac. Usserius in lucem protulit Latine ex duplici diversa interpretatione, quam utramque e MSS. Codd. cum notis eruditius vulgavit in Appendice Ignatiana, Lond. 1647, 4. Etiam Graecum Actorum Ignatii exemplar in Bibl. Bodleiana, sed interpolatorum reperit ; itaque editione indignum existimavit. Haec vero a Philone, Caio, et Agathopode, Diaconis, qui beatum Christi Martyrem e Syria comitati erant, descripta fuisse sibi persuadet ; et sane in monumentis hujus generis videntur esse fide dignissima. Post Usserium eadem dedere Bollandus in Actis Sanctor. Calendis Febr. tom. i p. 13 sq. et Cotelierius in Patribus Apostolicis, tom. 2. Graece denique et Latine e Codice Colbertino edidit Theodoricus Ruinartus, in Actis Martyrum Selectis, Paris. 1689, 4. Atque inde Jo. Ernestus Grabe, tom. 2 Spicilegii Patrum, Oxon. 1699, 8. pag. 9. Tho. Ittigius, in Bibliotheca Patrum Apostolica, Lips. 1699, 8, ac denique Tho. Smithus ad calcem Epistolarum Ignatii, Oxon. 1709, 4. In his Actis Epistola Ignatii ad Romanos Graece sincere legitur, quam in Mediceo Codice omissam videre optaverat Is. Vossius, contentus interim interpolatam ex veteri versione Latina recensere et castigare. FABRICIUS.

Acta Ignatii sinceriora defendunt Mamachius, Orig. et Antiq. Christian. iv p. 402 sq, Pearson. Vindic. II c. 12, Dodwell. Dissert. Cypr. xii § 43, Tillemont. *Mémoires*, ii p. 195, Ceillier. *Histoire Générale des Auteurs Sacrés et Ecclésiastiques*, i p. 620, Gallandius, Proleg. pp. lx-lxii, Möhler, *la Patrologie*, p. 408, Gieseler. *K. G.* I i § 33 n 8. Smithi Praefationem habes infra p. 588 sq.

Acta rejiciunt Basnagius, Annal. A. D. 107, c. vii p. 17, Oudin, Comment. de Scriptoribus Ecclesiasticis, p. 133, 4. Heumannus, Conspect. Reipub. Liter. vii § 45.

ⁿ anno undecimo] *Ἐν τῷ δεκάτῳ ἔτει Τραϊανῶν. SOPHRONIUS.

Eusebius in Chronico, anno Trajani decimo tertiam Christianorum persecutionem consignans, in ea et Symeonem Cleophae Hierosolymorum Episcopum, et Ignatium Antiochenum Episcopum passos esse ait . . . Verum Eusebius quae gesta variis annis sunt, Epitomatorum more, uno tenore retulit. OUDINUS.

Conf. omnino Greswell. *Dissertations*, iv 415 sq.

Anno Christi 107, Trajani decimo, Ignatii martyrium illigant Usserius, Nott. in Ignatii Acta, p. 36, Tillemontius, *Mémoires*, ii 195, Ruinartus, Act. Sinc. Mart. p. 10, Dodwellus, Dissert. Cypr. xi 18, Baraterius, de Successione, p. 92, Gallandius, Proleg. p. lxii, Burtonus, *Lectures*, ii 23, Bunsenius, *Hippolytus and his Age*, iv 208, *Ignatius und seiner Zeit*, p. 23. Circiter A. D. 108, Uhlhornius, in Niedueri *Zeitschrift für die histor. Theologie*, 1851, p. 328. Pearsonus autem, vid. infra pp. 564-569, Ignatium in anno 116 occubuisse statuit, quem secuti sunt Lloydus, Pagius, Critic. in Annal. Baronii 107, num. 3-6, Grabijs, Spicil. ii 9, Le Quienius, Oriens Christianus, ii 701, Clericus, Hist. Eccles. ann. 116, § 7, Benedictini, in opere *L'art de vérifier les dates* inscripto; Venema, Hist. Eccles. Saec. II § 7; Eckhelius, Doctr. Num. Vet. vi 450-454, Gieselerus, *Kirchengeschichte*, i 117, Guerikeus, *K. G.* i 169. In medio relinquit Schroechkij, *K. G.* ii 336, 337. Clintonus, Fast. Rom. diem statuit 20 Decembris A. D. 115. In hac dissensione remedium opportunum Dreselius, pp. xxiv, 368, sibi visus est invenisse in exordio Actuum quae, ex Cod. Vat. 866, ab ipso primum edita, tacent prorsus de Ignatio, a Trajano Antiochiae condemnato, quum capitale ejus judicium coram Imperatore et Senatu Romae actum referunt.

^o *Daphniticam*] Sic dicta a Daphne Antiochiae suburbio ad orientem. Vid. Evagrius, lib. i c. 16. VALLARSIVS.

JUDICIA

DE

S. IGNATII EPISTOLIS,

TUM PROLIXIORIBUS, TUM BREVIORIBUS;

Ex Viri clarissimi Joannis Pearsoni, Cestriensis Episcopi, Vincitici Ignatianis, excerpta.

[Ex Editione Russeliana desumta.]

SUB Ignatii nomine primo Tres Epistolae in lucem editae sunt Parisiis Latine tantum, A. D. 1495, ad B. Mariam una, ad S. Joannem Apostolum duae. Anno 1498 undecim Epistolae aliae, Latinae pariter, ex Veteri Versione, nondum comparente exemplari Graeco, a Fabro Stapulensi typis sunt impressae^a. Tum vero Symphorianus Champerrius Lugdunensis, has a Fabro editas, cum tribus aliis ab illo rejectis, et quarta ad Mariam Cassobolitam nunquam ante publicata, edi curavit; atque ita tandem Quindecim Ignatii Epistolae exstiterunt^b.

Et haec quidem facies S. Ignatii sub initio decimi sexti saeculi fuit; quum ipse Faber Stapulensis ejus auctoritate tanquam indubitata in libello de Triduo Christi utitur.

^a Et Polycarpi ad Philippenses singularis, una cum Dionysio Areopagitae adscriptis Operibus. Quae [Epistolae] cum iisdem Argentinae 1502, et Parisiis, a Judoco Clichtoveo recognitae, 1515, seorsim vero, Argentorati 1527, et alibi sunt recusae. USSER.

^b Hae, cum Latinis Pseudo-Dionysii antiquioribus Versionibus, Coloniae 1536, cum Pseudo-Clementis Operibus, in Micropresbytico, Basileae 1550, cum nova Pseudo-Dionysii Versione per Joachimum Perionium, Coloniae 1557, et cum Pseudo-Clementis Operibus, ibidem 1570, sunt impressae. USSER.

- Fisher,**
1522. Joannes etiam Episcopus Roffensis, Libello cui titulus, *Petrus fuit Romae*, inter primos has Epistolas citavit.
- Driedo,**
1533. Quinetiam Joannes Driedo, celebris ea aetate Theologus, libro De Dogmatibus Ecclesiasticis et Apocryphis, quamplurima Romanae Ecclesiae dogmata, longa sententiarum serie ex Epistolis Ignatii petita, confirmare nititur. Et
- Ayala.** Martinus Peresius Ayala^c, scriptor inter Pontificios non ignobilis, inde testimonia saepissime adhibuit; et ad confirmandas Traditiones non scriptas omnes has Epistolas defloravit. Neque quemquam novi, qui ea aetate de Duodecim praesertim Epistolis dubitavit.
- A. Gesner.** Post autem sexaginta annos, Andreas Gesnerus, si ipsi credendum sit, Epistolas Duodecim Graece, interprete Joanne Brunnero, primus omnium edidit, A. D. 1559^d. Ita enim in Praefatione loquitur: "Ignatium vero quum ille" (Henricus Petri scilicet) Latine tantum ediderit, ego "Graecum exemplar MS. nactus ex Bibliotheca cl. V. piaae memoriae D. Gaspari a Nydpryck, existimavi neque Henrico Petri molestum, studiosis autem plerisque gratum fore, si ea quae hactenus Latine tantum circumferebantur, Graece simul et Latine a me fuissent edita." Sed quicquid dixerit Gesnerus, ante eum S. Ignatium Graece ex Augustanae Bibliothecae exemplari Valentinus Pacaeus publicaverat, A. D. 1557^e, quem primum in lucem eas edidisse testatur Morellius, qui easdem Parisiis recudendas curavit A. D. 1558^f. Eamque a Pacaeo procuratam prin-

^c Episcopus Segobiensis, deinde Archiep. Valentinus, qui interfuit Concilio Tridentino, ab anno 1551, si Sarpio fides. Hispani autem aiunt eum Concilio adfuisse in annis 1546, 7, et Capitulis de Justificatione operam contulisse. Mortuus est a. 1566. CHURTON.

^d Tigurina [Editio] anno 1560, ex MS. Codice Gaspari a Nydpruck, una cum Johannis Brunneri versione, vel potius paraphrasi, &c. USSER.

^e Dilingana 1557. Hanc reliqui secuti sunt Editores: non ex Graeco aliquo Codice alio, sed partim ex ingenio, partim ex vetere vulgato Latino Interprete, non paucis in locis eandem corrigentes. USSER.

^f Et 1562, additis tum Notulis, de iis quae ipsi mutanda visa sunt, tum Versione Latina, quae et Parisiis anno 1561, impressa prodiiit. Iterum vero a Christophoro Plantino, Antuerpiae anno 1566 et 1572, seorsim. et a Joh. Jacobo Grynaeo, Basileae 1569 in Orthodoxorum volumine, Augustanus ille Ignatius, eo quo diximus modo correctus, recusatus est: nova Interpretatione Hieronymi Vairlenii Sylvii adjecta. Quae (licet in multis

cipem esse Graecarum Epistolarum Editionem, fidem faciunt illa Centuriatorum Magdeburgensium: "Est et hoc annotandum, quod hoc anno 1558 Epistolae Ignatii Graecae sint impressae et publicatae, quae hactenus per aliquot saecula latuerunt." Quare Duodecim Epistolae ante a Stapulensi aut Champerio Latine, nunc a Pacaeo ex Augustano primum, dein a Gesnero e Nydprucciano codice editae sunt.

Quum jam Graeca exemplaria exstarent, primi omnium Centuriatores Magdeburgici suspiciones suas, sed caute satis moderateque proposuerunt. Quinetiam statim gravis illa Joannis Calvini censura prodiit, lib. i cap. 3 Institutionum, jam tum in commodiorem formam redactarum; "Nihil naeniis illis, quae sub Ignatii nomine editae sunt, putidius. Quo minus tolerabilis est eorum impudentia, qui talibus larvis ad fallendum se instruunt." Ita ille pro more suo acriter satis et animose. "Nec tamen offendit Calvinum Ignatius, sed ii qui Ignatium corruperunt," inquit Rivetus: auctoritatem enim Ignatii rejicit ab Antitrinitariis objectam, ex Epistola sine dubio ad Tarsenses, quae pro genuina non agnoscitur; et Quadragesimam aliasque traditiones objicit, quae in assumptis tantum inveniuntur. Centuriat. Magdeburg.

Tum Marianus Victorius in S. Hieronymum: "Ignatius, Vir Apostolicus, scripsit litteras ad sacratissimam Virginem, Dei genitricem Mariam, et alias quae exstant." Ac statim etiam ex Lutheri Schola celebris Theologus, Martinus Chemnitius, in Examine Concilii Tridentini, harum Epistolarum testimoniis saepe utitur, eisque multum tribuit. Sed alibi non sine censura laudat, inquit, "transformatae videntur in multis locis ad stabiliendum statum regni Pontificii" &c. Primus enim observavit, locum ex Epistola ad Smyrnaeos citatum a Theodoro, nec in Graecis Codicibus nec in Latinis reperiri, quamvis a Guilielmo Widefordo pariter citatus sit; et loca plurima ex Apostolicis Constitutionibus Epistolis Ignatii esse assuta. Victorius, 1579.
Chemnitius, 1576.

locis admodum infida atque mutila) una cum brevibus ejusdem Vairlenii Scholiis, ex Plantiniana Editione in varias Bibliothecae Patrum Editiones (Parisiis et Coloniae excusae) postea traducta est. USSER.

Canisius,
1586.

Post quem Petrus Canisius, vir eruditus, ad confirmationem Catechismi, testimonio Ignatii ex Veteri Interprete creberrime utitur.

Campianus, 1581.
Whitaker, 1606.

Centuriatores et Calvinum, quod Ignatium tam parvi penderent, perstringit una sententia Campianus, Ratione Quinta. Defendit statim Calvinum Whitakerus, et Epistolae "obscurae dubiaeque fidei" esse notat, "quod plures Ignatio nunc adscribantur, de quibus Eusebius et Hieronymus non meminerunt, et quod ejus quoddam dictum recitet Hieronymus, aliudque Theodoretus, quod in istis quae circumferuntur Epistolis nusquam reperitur." Ac Bellarmino respondens, ex Duodecim Ignatii Epistolis Graece exstantibus Septem tantum memoratas Eusebio et Hieronymo animadvertit; "de quibus," inquit, "quid statuamus, non satis constat: constat autem Quinque esse sine dubio spurias et adulterinas." Eidem Campiano respondens Laurentius Humfredus, notat "Magdeburgenses moderatissima oratione prudentissime monuisse, haberi quaedam in hisce Epistolis, quae ad deformes naevos declinare videntur; et quaedam obrepisse illis adulterina non ferenda" asserit: aliquid eis resectum, aliquid assumtum esse autumans.

Laur.
Humfrey,
1584.

Whitgift,
1574.

Cartwright,
1575.

Interim reverendus admodum Whitgiftus in Ecclesiae nostrae controversiis Ignatio multum tribuebat; et Schismaticorum coryphaeus Thomas Cartwrightus ejusdem auctoritatem defugiebat; et Calvinum sequi professus, aliaque argumenta ex proprio penu suppeditans, negabat auctorem Epistolarum fuisse illum Apostolorum discipulum: quod et ejus sequaces fecere, quoties aliquid ipsis objectum est, cui respondere aliter non potuerunt; quoties autem ad Presbyterium confirmandum aliquid facere videbatur, ejus auctoritate libenter frequenterque utebantur.

Baronius.

Tum vero eminentissimi duo Cardinales, Baronius atque Bellarminus, ita judicabant. Baronius caute primum distinguit inter Epistolas Latine tantum exstantes, et eas quae Graece etiam prodierant: priores nullius auctoritatis esse innuit; posteriores omnes avide amplectitur, incorruptas et integras esse pronunciat, easque miris effert laudibus. Non enim Septem tantum Eusebio cognitae, sed et Quinque re-

liquas "Ignatii esse germanas, easdemque sincerissimas, "nemo jure," inquit, "poterit dubitare." Bellarminus ^{Bellarminus.} notat "Latinas Tres gravitatem eloquii S. Ignatii omnino "non redolere: Quinque Eusebio incognitas ob styli "similitudinem et spiritum vere Apostolicum, a viris "doctis omnino recipi; non esse magnam fidem habendam Codicibus Graecis, qui nunc exstant, quando dis- "crepant a Latinis; saepe enim emendatiores inveniri "Codices Latinos quam Graecos: quod verum," inquit, "esse intelliget, qui conferet testimonia quae ex Ignatio "citant S. Athanasius et Theodoretus, cum verbis ejusdem Ignatii, quae nunc habemus in Codicibus Latinis "et Graecis."

De Epistola ad Tarsenses primo dubitat Faustus Socinus, ^{F. Socinus, 1624.} Responsione ad Vujekum; et sententiam suam liberius de omnibus profert Animadversione ad Assertionem septimam Posnaniensium. "Ignatii scripta partim adulterina, partim "admodum corrupta et additamentis quibusdam coinquinata; adeo ut eorum quoque in ipsis fiat mentio, quae "non nisi post aliquot saecula exstiterunt." Et licet Latinum Ignatii exemplar tantummodo tunc temporis vidisset, et *Missarum* voce offensus ita scriberet, nactus tamen postea Graecum Codicem, ubi eum locum aliter se habere invenit, sententiam non mutavit. In hunc enim modum concludit: "Fuit, nimirum, liber iste Epistolarum Ignatii, "quandocunque id factum fuerit, ab iis partim depravatus, "partim etiam consarcinatus, qui tyrannidem Episcoporum, "non in Ecclesiam tantum, sed in Rempublicam quoque, "contra omne jus fasque, invectam vehementer probabant, "ac stabilire volebant."

Paullo post Rodolphus Hospinianus, Tigurinus, ^{Hospinianus, 1602.} Historiae Sacramentariae lib. ii cap. 1, Ignatium nostrum tanquam testem locupletissimum laudat.

Perkinsius autem nostras Whitakerum interim in hunc ^{Perkins, 1603.} modum sequitur. "Eusebius cum Hieronymo Septem "Ignatii pro veris numeravit Epistolas: at nunc sub illius "nomine habenter Duodecim, quarum Quinque spuriae "sunt. Etiam Epistola ad Ephesios aut spuria est, aut

“saltem corrupta; quia locus a Theodoreto et Gelasio ex illa citatus in nostris exemplaribus non invenitur.”

Bilsonus,
1610.

Thomas Bilson nostras, Vir magni in Ecclesia nominis, de perpetua gubernatione Ecclesiae scripsit fuse atque erudite: S. Ignatium autem in eo opere ut indubitatum Auctorem frequenter laudat, et dum in vivis esset, eas ipsas Epistolas, quas citat, scripsisse sanctissimum illum Martyrem affirmat.

Scultetus,
1598.

Abraham Scultetus, in Medulla Patrum, ita pronunciat: “Rationibus in omnem partem probe diligenterque excussis, in tertiam nonnulli secesserunt sententiam, statueruntque esse quidem Epistolas hasce Ignatii, sed adulteratas, sed interpolatas: quorum in iudicio et nos acquiescimus.”

Possevinus,
1603.

Possevinus autem adhaerens Baronio, “Licet S. Hieronymus,” inquit, “tantum meminerit Septem Epistolarum, Duodecim tamen haud dubiae fidei habemus. Quae vero Tres aliae feruntur, etsi non tam certae fidei sunt, citantur tamen a S. Bernardo; nec defuere post illum Viri

Gretserus.

“docti, qui ipsarum meminerunt.” Et Jacobus Gretserus eadem presse sequitur vestigia de Duodecim Epistolis genuinis; quarum Vindicias ab eodem scriptas alicubi latere testatur se audivisse Labbaeus.

Maestraeus,
1608.

Tum vero Martialis Maestraeus, Doctor Parisiensis, qui Ignatium ipsum edidit^b, et Notis illustravit, Tres Latinas in Commentationum Apocrypharum numero collocat; reliquas Duodecim “germanas et vere aureas Ignatii Epistolas praedicat, sed ab Haereticis et a Graeculis posterioribus alicubi interpolatas et depravatas fatetur.”

Dounham,
1620.

Georgius Dounamus nostrasⁱ, Vir doctissimus, saepe

^a Nescio unde haec. Eandem vero sententiam breviter dat Perkinsius in ‘Reformato Catholico’ suo prope finem, fusius in ‘Problemate,’ Opp. ii 490. CHURTON.

^b Latinam Vairlenii interpretationem emendavit et supplevit; atque insuper tum suis, tum Morellii, Vairlenii, et Billii in Ignatium Observationibus simul collatis, amplioribus Notis illustravit. Atque hujus Graeco-Latinus Ignatius, et separatim anno 1608, et in Bibliothecae Patrum tomo i Graeco-Latino, an. 1624 Parisiis habetur editus. USSER.

ⁱ Concionem suam habitam in Consecratione Jac. Montague, a. 1608. justo

schismaticos et sui et prioris saeculi accusat, quod nunc Ignatii testimonia in sua causa urgent, nunc Epistolas ejus tanquam spurias rejiciunt; et Septem illas ab Eusebio memoratas doctas et pias appellat; quas vel ideo rejici non posse ait, quod ab Eusebio memorentur.

Inter Socinianos Hieronymus Moscorovius de vera harum Epistolarum antiquitate dubitasse haud videtur, quum in Refutatione appendicis Martini Smigleii haec habeat: "Ignatius, Patrum apud Latinos, quorum quidem scripta exstant, vetustissimus, apertissime fatetur in Epistola ad Tarsenses, quod Christus non sit ille qui est super omnia Deus, sed filius ipsius."

Isaaci certe Casauboni, veterum scriptorum peritissimi ^{Moscorovius, 1617.} ^{Is. Casaubon, 1615.} judicis, sententia in hac etiam causa maxime notanda.

Quare Parkerus hunc inter eos numerat, quos omnes Ignatii Epistolas fictitias docuisse vult: sed hoc et sublesta fide tradit, et levissimo argumento suadere conatur, quod Casaubonus de prisca Ecclesiae disciplina locutus, Cyprianum testem adhibuit, Ignatium non nominavit: quum in Exercitationibus Baronianis S. Ignatium saepe laudet, et "nonnullarum ejus Epistolarum antiquitatem novis rationibus se tuiturum" polliceatur; quas praematura Viri maximi morte ereptas nobis fuisse dolemus.

"Sed unus quidem Vir, caetera doctissimus," ut testatur Vedelius, "extra omne dubium ponit suppositionem harum Epistolarum: immo dicere non veretur, Ignatium nullas unquam Epistolas scripsisse." De hoc Viro doctissimo altercantur Doctores duo, Owenus et Hammondus; quem quasi nec nomine nec scripto notum producant, et quem Anonymum ineditum Hammondus vocat. Est autem ille extra omne dubium Robertus Parker^k, schismaticus Anglus. Omnia enim quae Vedelius a Viro illo caetera doctissimo dicta profert, in Parkeri libro secundo de Politeia ^{Parker, 1616.}

volumine defendit, Lond. 1611. Vid. illius libr. iii c. 2 § 9, c. v § 7. CHURTON.

^k Floruit ille Bilsono Episcopo coetaneus; exsul in Geldria, ut fertur, mortuus est. Editi sunt ejus Libri tres de Politeia Ecclesiastica sine nomine loci aut typothetae. 4°. 1615. CHURTON.

Ecclesiastica capite decimo tertio reperiuntur. Non est igitur alius Vedelii Vir doctissimus quam Robertus Parker nostras, schismaticorum coryphaeus, quem Vedelius, quum refutare vellet, et Genevensis disciplinae summum patronum fuisse nosceret, honoris causa nominare noluit. Hic autem Parkerus tredecim rationibus Epistolas Ignatii fictitias esse probare conatur: cujus conjecturis Dallaei Dissertatio maxime locupletata est.

Cocus,
1614.

Post hunc Robertus Cocus¹ etiam nostras edidit Censuram quorundam Scriptorum Veterum, in qua quotcunque aut quaecunque firma sententiae suae probandae argumenta attulit, id tantum revera probare putavit, "Epistolas Ignatii aut esse supposititias, aut corruptas."

Vedelius,
1623.

Quum haec ita se haberent, Nicolaus Vedelius, Professor Genevensis, rem totam ad examen revocavit: Apologiam pro Ignatio scripsit, novam Editionem adornavit^m, Exercitationibus et Appendice Epistolas illustravit. Tres igitur ille Latinas omnino rejecit, quod "nimis aperta ipsarum" suppositio ei videretur." Reliquas Duodecim in duos Libros distinxit, quorum prior continet Epistolas Genuinas, posterior Supposititias. Genuinas tantum agnoscit Septem illas ab Eusebio memoratas; reliquas Quinque aut perperam inscriptas, aut plane supposititias esse statuit. Praeterea in ipsas Septem genuinas non pauca irrepsisse stellionum audacissimorum vestigia testatur: quae Notulis quibusdam in margine positis jugulavit.

Rivetius,
1619.

Quare Andreas Rivetus, licet in tertia editione Critici Sacri censura Roberti Coci sit adjutus, moderatissimam tamen sententiam amplecti se profitetur, scilicet, "esse plerasque Epistolas Ignatii, ad minimum Septem; sed hoc tempore non haberi nisi adulteratas, et multis in locis interpolatas." Et Daniel Chamierus, in Responsionibus ad Testimonia a Bellarmino adducta, auctoritatem

Chamier,
1606.

¹ Ecclesiae Leodiensis Vicarius, Coll. Aen. Nasi olim socius.

^m Omnium locupletissima Graeco-Latina Genevensis anno 1623 est Editio, a Nicolao Vedelio adornata: qui Latinum Maestraei textum in margine passim correxit, Exercitationes pro antiquitate Catholica adversus Baronium et Bellarminum singulis Epistolis attexuit, Apologiam pro Ignatii scriptis praemisit, et Criticas Notas vice Appendicis toti Operi subiecit. USSER.

Ignatii nunquam declinat. Semel tantum ait, "Epistola
"ad Antiochenses viris doctis non videtur legitima, quia
"ab Hieronymo non annotata in censu Operum Ignatii,
"ipsisque adeo Veteribus sit incognita."

Daniel Heinsius ad Novum Testamentum, Epistolas ^{Heinsius.}
quasdam earum quae editae sunt, Ignatii revera fuisse in- ^{1633.}
dicat, alias non item. Gerardus Joannes Vossius, de natali ^{G. J. Vos-}
anno Christi, sect. 41, "Alii respondent Ignatii Epistolas ^{sius.}
"esse supposititias, nec ulli ante Nicaenum Concilium ^{1643.}
"memoratas. Itane vero? Quasi non meminerit earum
"Irenaeus lib. v cap. 28, et eo antiquior ipsique par
"Ignatio Polycarpus, apud Eusebium, lib. iii cap. 36, ut
"de Origene taceam, qui quiddam inde adducit, Homil. 6
"in Lucam."

Petrus autem Halloixius Jesuita non tantum omnes Halloix.
Graecas genuinas et germanas esse operose contendit; sed ^{1639.}
et de tribus Latinis ita iudicium suum profert: "Nec ita
"certae sunt, ut indubitata fidem apud omnes merean-
"tur, nec ita incertae, ut omnem perdant." Aliter tamen
Dionysius Petavius, licet ejusdem ordinis. "Constat," ^{Petavius.}
inquit, "omnes Ignatii Epistolas interpolatas fuisse. Nam
"pleraque ex illis loca ab Antiquis laudata, vel in eis
"minime reperiuntur, vel longe aliter concepta."

Et denique Walo Messalinus: "Apud me constat omnes ^{Walo Mes-}
"illas Ignatii Epistolas supposititias esse, vel certe multis ^{salinus, i.e.}
"locis interpolatas;" et aliqua recitat, quae "satis evin- ^{Salmasius.}
"cunt," inquit, "non posse illud Opus Auctori quem
"ementitur adscribi." Ac rursus, "Epistolae illae natae
"et suppositae videntur, circa initium aut medium secundi
"saeculi; quo tempore primus singularis Episcopatus supra
"Presbyteratum introductus est."

Huc usque Virorum doctorum judicia, sive conjecturae
potius progressae sunt, dum Editio una Graeca, licet ex
duobus MSS exemplaribus, et una etiam Interpretatio
Latina Vetus, illi satis apte respondens, aut ab aliis ad
Graecos illos Codices reformata, exstaret: de quibus con-
jecturis, nonnulla notatu non indigna visum est observare.

* [Aliter, post Usserii editionem, judicavit Petavius. Vide infra, p.
xxxviii, et conf. de Eccl. Hierarchia, I ii 14.]

Parker et
Salmasius.

Primo, Sententia decretoria Parkeri et Salmasii, qui statuunt omnes Epistolas sub nomine Ignatii editas, esse plane supposititias, minime ferenda est: tum quod eorum argumenta nihil aliud evincunt quam quod a caeteris statuitur, nempe omnes aut supposititias esse aut interpolatas; (quum enim adhuc nescirent qualis revera interpolatio fuerit, quicquid illis displicuit, potuit ad interpolationes pertinere;) tum quod Parkerus statuatur, neminem ante Concilium Nicaenum earum meminisse, quod apertissime falsum est.

Secundo, Ingens discrimen inter Tres Latinas et Duodecim Graecas Epistolas recte observatum est; et Latinae primum emissae ab universis fere merito sunt rejectae: tum quod Graecis omnibus fuerint incognitae, neque Graecismum omnino redoleant, ut non ab Interprete, sed Auctore Latino videantur profectae; tum quod in vetustissimis Vulgatae Versionis MSS Codicibus non inveniantur, et seorsim aliquando scriptae sint, et inter Latinos a Bernardo aut Pseudo-Dextro primum memoratae; tum denique quod vix rationi temporum videantur consentire, aut cum institutis Ignatii quicquam commune habere: "pro quibus frustra nonnulli pugnare aggressi sunt ante aliquot annos," ut recte judicavit Philippus Labbaeus.

Tertio, Ne ipsae quidem Graecae Duodecim parem auctoritatem sibi vindicant; et recte posita videtur distinctio inter Septem Epistolas, quae sunt ab Eusebio memoratae, reliquisque antiquissimis Patribus frequenter laudatae, et Quinque alias, quae non nisi post aliquot saecula ab ullo Graeco scriptore agnitae sunt, atque ideo jure vel in dubium vocantur, vel etiam plane rejiciuntur: idque non tantum, quia verisimile non est, eas Eusebium, si ejus aevo exstitissent, latere potuisse, aut ab eodem, si ipsi cognitae essent, praeteriri; sed etiam, quia vel ob modum loquendi, ab Eusebianis multum discrepantes apparent, vel ob materiam doctrinae, institutis et moribus posterioris Ecclesiae magis consonae, et Ignatianis Eusebio memoratis sola imitatione, eaque nimis affectata, similes.

Quarto, Recte animadversum est a quamplurimis, etiam illas Septem antiquissimas et maxime genuinas Epistolas

in Editione Graeca tunc temporis vulgata, interpolatas et corruptas fuisse: idque cum loca a veteribus Patribus adducta, quae in ea Editione aut non comparent, aut non recte repraesentantur, tum alia etiam non pauca, quae neque antiquitati neque sententiae S. Ignatii congruunt, neque tenori Epistolarum satis convenienter inseruntur, planum faciunt.

Quinto, Industria Vedelii, quam ad loca in Epistolis Eusebio memoratis corrupta et interpolata indicanda, et a genuinis discernenda adhibuit, si conatum spectemus, laudanda, si eventum sive successum, parvi quidem aestimanda videatur. Tanta enim diligentia hoc tandem effectum est, ut ex una parte inserta et interpolata pleraque praetermittantur, ac pro genuinis retineantur; ex altera vero, germana atque genuina saepiuscule pro ascititiis notentur et rejiciantur. Quamvis igitur quamplurimi optimas Ignatii Epistolas corruptas esse judicarent, hactenus tamen ad genuinas a corruptelis certo aliquo criterio vindicandas parum aut nihil est effectum. Ut verum illud sit quod a Dallaeo observatur, "Nisi sincerius exemplar Usserius et Vossius nacti essent, nulla plane spes superesset Interpolatoris aliena a veris Scriptoris internoscendi et secernendi."

Quare Jacobus Usserius, Archiepiscopus Armachanus, ^{Usserius.} Hiberniae Primas, Vir mirae in his rebus perspicaciae fideique, quum videret talibus conjecturis nihil effici, animadverteretque tres in Anglia nostra Theologos olim locum quendam ex Epistola Ignatii a Theodoreto citatum^o, nec in

^o In vulgatis nostris Codicibus, Latinis pariter et Graecis, luculentum illud testimonium desiderari vident omnes, ex Ignatii Epistola ad Smyrnaeos, a Theodoreto, in 3° Dialogo qui *'Απαθής* inscribitur, depromptum. *Εὐχαριστίας καὶ προσφορὰς οὐκ ἀποδέχονται, διὰ τὸ μὴ ὁμολογεῖν τὴν εὐχαριστίαν σάρκα εἶναι τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὴν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν παθοῦσαν, ἣν χρῆστέστη ὁ Πατὴρ ἤγειρεν.* Cujus sententiae priorem partem, a Guilielmo Wilefordo, sub annum Domini 1396 ita citatam invenio. "Considerate qualiter Anthropomorphi a communione et oratione Sanctorum recedunt; propter quod non habent confiteri Eucharistiam carnem esse Salvatoris." Posteriorem, a Roberto Lincolnensi Episcopo, circa annum 1250, ita: "Est enim Eucharistia, secundum beatum Ignatium, caro Salvatoris nostri Jesu Christi pro peccatis nostris passa, quam benignitate Pater resuscitavit." Utramque vero, a Johanne Tissingtono

Editione Graeca aut Vulgata Versione tunc repertum, eodem plane modo, quo a Theodoretō productus fuerat, laudasse; circumspicere coepit, num forte in Anglia exemplar aliquod Latinum adhuc delitescens reperiri posset, ex quo sua tres illi Theologi hauserunt, et loca reliqua a Theodoretō aliisque antiquis Patribus citata, integra comparerent. Quum, ecce, libros duos MSS nactus est, e publica Collegii Gonvilli et Caii apud Cantabrigienses nostros unum^p, e

Franciscano, hunc in modum recitatam. "Considerate qualiter [Anthropomorphi] a communione et oratione Sanctorum recedunt; propter non confiteri Eucharistiam carnem esse Salvatoris, quam Pater sua benignitate resuscitavit. Contradictentes huic dono, perscrutantes moriuntur. "Decens est a talibus recedere, et nec communiter nec seorsum cum eis loqui." USSER.

^p In 4° 756, 56 Catal. MSS Angl. 395, vel I 37 Catal. Coll. Caiensis, cujus Libri titulus sic se habet:

Liber Epistolarum S. Ambrosii, Episcopi et Doctoris summi 81, et Epistolarum S. Dionysii Martyris undecim numero, et Epistolarum S. Ignatii Episcopi et Martyris numero 17. Donatur communi Librariae Sociorum Collegii Annunciationis B. Mariae in Cantabrigia per Magistrum Walterum Crome, Sacrae Theologiae Professore, quondam Socium ejusdem Collegii, anno Domini 1444, in festo S. Hugonis.

Epistolae S. Ignatii ibi hoc ordine occurrunt.

1. Smyrnaeis.
2. Smyrnaeis a Troade Polycarpo.
3. Ephesiis.
4. Magnesiis.
5. Philadelphicis.
6. Trallesis Asiae.
7. Epistola Mariae Proselytae Chassaobolorum ad Ignatium, Episcopum Antiochiae.
8. Responsio Ignatii Mariae Proselytae super eadem Epistola.
9. Tharsensibus.
10. Antiochenis.
11. Eroni, Diacono Ecclesiae Antiochenorum.
12. Martyrium S. Ignatii, Episcopi Antiochiae Syriae. Epist. xii. Sic enim ibi appellatur.
13. Romanis.

Scripsit Beatus Ignatius Smirnaeis a Troade, Polycarpo a Troade, Ephesiis a Smyrna, Magnesiis a Smyrna, Philadelphicis a Troade, Tralensis a Smyrna, Mariae Proselytae ab Antiochia, Tarsensibus a Philippensibus, Antiochenis a Philippensibus: Eroni Diacono a Philippensibus, Romanis a S. . . . [Smyrna], Martyrium Sancti Ignatii cum Epistola ad Romanos, scripta ab ipso ad populum Romanorum.

14. Joanni Evangelistae.

privata D. Richardi Montacutii Norvicensis nuper Episcopi Bibliotheca alterumq, qui Ignatii Epistolarum Interpretationem a Vulgata Latina diversissimam continebant. Et statim collatione facta, testimonia Patrum omnium qui intra quinque, ut ait, post Christum saecula floruerunt, a Graecis Latinisque Codicibus dissidentia, cum hac Versione optime convenire, et multa a Graeculis posterioribus inserta et intertexta ab eadem pariter abesse conspexit. Jam vero non ex levibus conjecturis, aut ex sententia sua, ut Vedelius, sed ex Veteris Versionis fide Graecas Ignatii Epistolas recognovit, assumpta stellionum a genuinis facile et aperte secrevit; Polycarpianam illarum Syllogen ita excudendam curavit, ut minio in textu Graeco laciniae illae signarentur, quas a recentiori Interpolatore assutas fuisse, Veteris Latini Interpretis, tunc primum ab ipso editi, indicio deprehenderat. Felix hoc quidem inceptum; quo Reverendus Senex, cum ingenii, iudicii, et doctrinae specimen singulare exhibuit, tum Ecclesiae utilissimam, et hisce temporibus maxime salutarem operam praestitit.

Id vero ad cumulum accessit, quod vir praestantissimus et omni doctrinae genere admodum excultus, Isaacus Vossius, Graecum exemplar (quod, opinor, infinitae lectionis Turrianus centum fere annis ante viderat, et vetustissimum emendatissimumque esse testatus est) e Medicea Bibliotheca exscriptum produceret, viris doctissimis amicissime communicaret, et quoniam Latinae versionis ab Usserio publicatae apprimè consonum animadvertit, cum ea simul imprimendum ac notis illustrandum curaret. Quae quum tam

15. Joanni Evangelistae.

16. S. Mariae.

17. Ignatio Sancta Maria.

De hoc Codice rectissime haec annotavit D. Pearsonus: "Ordo hic Latinarum idem est cum ordine Graecarum in Codice Mediceo: licet Usserius eas ediderit eodem ordine, quo Graecae Interpolatae editae sunt. "Unde non minima Epistolae ad Polycarpum injuria facta." SMITH, in Praefat. suae Edit. Ignatii, 4° Oxon. 1709.

Hujus Codicis lectiones variantes humanissime ad usus meos exscripsit Vir reverendus Johannes Jacobus Smith, A.M. Coll. Caiensis Socius.

* Ubi hic Codex jam reperiendus sit, ne investigando quidem expiscari possum. SMITH.

amice conspirarent, non dubitavit asserere doctorum virorum Par, easdem Epistolas tandem nos habere, quas habuit Eusebius, quas edidit Polycarpus, quas scripsit Ignatius.

Sarravius.
1647. Quam viris eruditis grata fuerit haec Vossii editio, vel inde patet, quod Claudius Sarravius, senator Parisiensis, ab ipso in notis obiter laudatus, ei haec rescripserit: "Ago itaque gratias, ago gratias tibi summas, mi Vossi; aeternum enim me tibi devinxisti tanto et tam praeclaro erga immerentem testimonio. Video enim ibi famam meam aeternitati consecratam, eo monumento, quod saxa et marmora duratione vincat."

Rivetius.
1619. Quare statim ex Protestantibus Andreas Rivetus, quum ei Usserius novam Ignatii ex veteri libro editionem communicasset, in ultima Critici sui Sacri recognitione illius

Petavius. judicium secutus est; et ex Jesuitis Petavius, Graecis Vossii et Latinis Usserii conspectis, "Haec," inquit, "prudens et justa suspicio est, illas esse genuinas Ignatii Epistolas, quas antiquorum consensus illustribus testimoniis commendatas et approbatas reliquit." Idem etiam

Fabrotus.
1649. judicium Nicolai Fabroti fuit, ut ostendunt notae ejus ad Anastasium; "S. Ignatius, Epistola ad Ephesios (edidit eruditus vir Isaacus Vossius)" et statim, "pseudo-Ignatius in Epistola ad Antiochenos," et alibi, "Vetus Interpres Epistolae ad Philippenses, quae S. Ignatio adscribitur." Ita ille genuinas Epistolas a spuriis saepe distinguit, ut in Editione Vossii distinguuntur.

Salmasius. Salmasius vero, Editione Usserii perspecta, et Codice Mediceo, antequam ederetur, viso, auctoritati Ignatii iniquior factus est: Ecce enim in Apparatu ad Libros de Primatu Papae, [Lugd. Bat. 1645.] "Varias," inquit, "diversi temporis ejus operis interpolationes esse factas multis ostendit Reverendissimus et doctissimus Vir, Jacobus Usnerius, Armachanus. Quale autem ab Auctore primum prodiit, ne genuinum quidem Ignatii esse, possum omni observatione confirmare." Haec paullo sedatius. Quae non longe post sequuntur, Salmasium magis sapiunt. "Qua autem aetate vixerit hic impostor, qui nomen Ignatii ementitus est in istis Epistolis conscribendis, inquirendum est. Nam Ignatium non esse carum aucto-

“rem, tam certum puto quam me haec scribere.” Hic sane purum putum Salmasium habemus. Ad tempus autem quod attinet, impostorem eodem cum Valentino vixisse suspicatur; imperante, nimirum, Antonino, aut certe sub Marco Aurelio. Atque haec est summa sententiae Salmasianae. Ipse autem quum haec in Apparatu tam strenue asseruisset, in ipso opere auctoritate Ignatii saepiuscule utitur. Quae quum vidisset Claudius Sarravius, *Sarravius*. aurem Salmasio vellit et admonuit: “Non placet, quod ea “in Apparatu culpes, quae in ipso opere laudas. De “Ignatianis Epistolis intelligo, quas in Apparatu, qui “prior legitur, merito *τῆς νοθέας* revincis: et tamen earum “auctoritate postea saepiuscule uteris, quasi essent legitimae, nec titulus auctorem mentiretur. Saltem de ista “tua sententiae mutatione aliquid significasses.” Epist. p. 181. Haec, opinor, in Sarravio, maximo Salmasii hyperaspista, etiam illi ferre possunt, qui eadem in Hammondo non ferunt.

David etiam Blondellus, ut ipse in Praefatione Apologiae *Blondellus*. [Amstel. 1646] fatetur, quamprimum Epistolarum priorum Sex Isaacus Vossius copiam fecit, eas avidis oculis hausit, manu propria descripsit, cum citatis a Veteribus locis studiose contulit, saeculo nostro gratulatus, quod illud ipsum exemplar, quo ante 1300 annos usus erat Eusebius, novam ipsi propediem affulsuram lucem sponderet. Sed postquam attentiore animo singularum et phrasin et materiam et ordinem expendit, blandientes antea spes pudibundus abjicere coactus, bonae Patrum fidei impudenter illusum doluit, et argumentis quibusdam a priori, quam de Ignatianis Epistolis imbiberat, opinione depulsus, eas omnes supposititias credere coactus est. Ipsum autem impostorem, qui Ignatii Martyris nomen Septem, Eusebio, Athanasio, Hieronymo laudatis, Epistolis appinxit, longe post annum centesimum quadragesimum quartum, adeoque post Clementis Alexandrini, toto fere centenatio Ignatio posterioris, obitum, prodiisse tradit.

Antequam haec a Blondello ederentur, postquam vero ab opinione, quam e Mediceo Codice primum imbiberat, depulsus est, sententia ejus Hugoni Grotio, viro maximo, *Grotius*. 1643.

innotuit; qui, quid de ea sentiret, in Epistola ad Gerardum Vossium data protinus significavit: "Blondellus, "magnae vir diligentiae, sed suae parti super aequum "addictus, quid de Episcopis et Presbyteris sentiat ex "scriptis ejus antehac editis non obscurum est. Im- "primitur nunc apud Blavium liber ejus specialiter de eo "argumento. Cognovi autem ex sermone ipsius, omnimodo "agere eum hoc velle, ut aliquid reperiat unde famam "spargat, te in ea re plane secum sentire. Ignatii "Epistolas, quas filius tuus ex Italia attulit, puras ab "omnibus iis, quae Eruditi hactenus suspecta habuere, "ideo admittere non vult, quia, Episcopatum vetustati "clarum praebent testimonium. Argumento autem non "alio utitur, quam quod in iis verba quaedam appareant "elegantiora quam solent in Apostolorum scriptis repe- "riri, quales sunt ἀφιέλαιοι, ἀφιολυμνημένοι, et similia. "Dixi ego, paris monetae vocabula non pauca esse in "Clementis Epistola, quam suspectam non habet: ad- "haesisse haec illis ex lectione Graecorum qui nitidius "scripserant."

Quamprimum autem Blondelliana in lucem prodirent, et Isaacus Vossius Codicem Mediceum, quem tam feliciter ediderat, tam male tractatum videret, statim Epistola ad Rivetum rationes perscripsit, "cur eum non omnino per- "movere potuerint Argumenta illa, quae David Blondellus "ad evertendam Epistolarum Ignatii veritatem attulit." Huic Epistolae Blondellus Annotata sua adpersit, et prae- terea stricturas quasdam ad Vossii notas ante editas; quibus altera prolixiori Epistola ad Rivetum pariter missa Isaacus accurate respondit.

Usserius.
1647.

Quinetiam Archiepiscopus Armachanus in Appendice, proximo post Blondelli Apologiam anno edita, mirari satis se non potuisse profitetur, duos hos magni nominis viros, Salmasium et Blondellum, conjecturis suis tantum tribuisse, quum Polycarpi ad Philippenses literas, quibus Ignatianas a se subjectas fuisse ipse confirmat, germanas fuisse fateantur, et has ipsas quae Ignatio tribuuntur Epistolas in Mediceo Codice a novitiis assumptis demum liberatas, non minus quam Polycarpi ipsam, Eusebii temporibus in om-

nium manibus fuisse non negent; in hisce tamen effingendis Impostorem aliquem nomen Ignatii ementitum esse, confidentissime pronuntient. Pupugit Blondellum severa haec mitissimi Senis reprehensio, admirantis tantam ex levibus conjecturis confidentiam: quare Epistola ad eum data, et quatuor productis argumentis, quae ipsum sententiam mutare vetarent, haerere se etiamnum professus est.

Postea insignis admodum Theologus, Henricus Hammon-^{Hammondus.} mundus, quum videret Theologicas Theses in Gallia propositas, proclamantes, litem et controversiam de Episcoporum supra Presbyteros praerogativa definitam jam videri a Viris longe doctissimis Domino Salmasio et Blondello; Dissertationes Quatuor, quibus Episcopatus jura ex S. Scripturis et primaeva Antiquitate adstruuntur, edidit, (Lond. 1561) et earum secundam de Ignatii scriptis instituit. In illa autem Dissertatione, primo quicquid ad has Ignatio abjudicandas Epistolas dictum est, solenniter ad examen vocavit: secundo quaedam addidit, quae earundem auctoritatem stabiliant.

Ad haec Hammondi nihil Salmasius, nihil Blondellus reposuit. Domi autem Theologus, Joannes Owenus no-^{Owenus.} stras, in Praefatione quadam^r Anglice scripta multa in Hammondiana Ignatii Defensione culpat; quae peculiari scripto^s, lingua etiam nostra Hammondus defendit. Non tamen Owenus eorum sententiam probat, qui Epistolas omnes Ignatianas tanquam fictas et supposititias absolute condemnant: immo in earum aliquibus "suavem et gratiosum," ut nostrates loquuntur, "fidei, dilectionis, sanctitatis, et zeli Dei spiritum spirantem et operantem" agnoscit. Ministri etiam Londinenses cum Sculteto, Vedelio, et Riveto professi sunt, se minime omnes reprobare; sed ita de corruptelis locuti sunt, ac si Editiones Usserii Vossiique nunquam vidissent: certe quid de Epistolis defaecatis sentirent, minime indicarunt.

^r [Vid. librum inscriptum, *The doctrine of the Saints' Perseverance explained and confirmed*. Lond. 1654 fol.]

^s [*Answer to the Animadversions on the Dissertations touching Ignatius's Epistles*. Lond. 1654 4°.]

- Raynaudus, 1653.** Theophilus autem Raynaudus in *Erotematibus* negat Epistolam ad Mariam Deiparam esse Ignatianam. "Epistolam tamen," inquit, "ad Mariam Cassoboliten esse S. Ignatii foetum genuinum, extra controversiam pono; quicquid contrarium pauci quidam Sectarii effutiverint."
- Albertinus, 1655.** Edmundus etiam Albertinus Usserii Responsionibus et Hammondi Dissertationi minime acquievit, sed in *Libris de Eucharistia Latine editis* decretoriam sententiam in haec verba protulit: "Non negaverim Ignatium Epistolas aliquas scripsisse; sed si quas scripsit, illae perierunt; et plures aliae sub illius nomine circa medium secundi saeculi compositae sunt, ac incaute et absque examine a Veteribus receptae." Et eodem anno Johannes Dallaeus, libro de *Jejuniis et Quadragesima tertio*, (Daventriae, 1654) "Totum hoc quod Ignatii nomine circumfertur Epistolarum opus supposititium esse, sanctissimoque Martyri non paucis post ejus mortem annis falso et per fraudem adscriptum fuisse, tam evidentibus patet documentis, ut mirum sit, hanc imposturam homines eruditissimos tam diu latere potuisse;" et de Sex illis, quas Usserius voluit esse vere Ignatianas, "Sed quod magni Viri pace dictum sit, ne istae quidem, quas ille publicavit, a meliori quam caeterae manu esse videntur."
- Interim tamen non est omittendum, nobilem in Theologia Criticum, Johannem Morinum, collatis diversis Editionibus ex Augustano et Florentino Codicibus depromptis, in aliam plane diversam maximeque mirandam sententiam incidisse. "Antiqua," inquit, "Ignatianarum Epistolarum Editio genuinum textum nobis exhibet, nova vero mancum et interpolatum." [De S. Eccles. Ordin. P. III iii 11.]
- Bochartus, 1663.** Samuel autem Bochartus, vir doctissimus, in ingenti opere, *Hierozoico*, Epistolam ad Romanos, Eusebio visam, probatam, atque desloratam, non ante Constantini Imperatoris aevum scriptam fuisse, asserere non dubitavit.
- Dallaeus, 1654.** Tandem Johannes Dallaeus, Theologus e Gallia celeberrimus, plurimisque in hoc praesertim genere controversiarum elaboratis operibus notissimus, non contentus iis quae de manifesta impostura obiter, libro de *Jejuniis*, monuerat, et

in novam plane sententiam de aetate Impostoris delapsus, miraque suae conjecturae dulcedine captus, controversiam hanc magna animi contentione redintegravit, et grandi volumine adversus omnes quarumcumque S. Ignatii Epistolarum defensores late disputavit. Sub ejus enim nomine prodierunt "De Scriptis quae sub Dionysii Areopagitae, et Ignatii Antiocheni nominibus circumferuntur, Libri Duo: quibus demonstratur," uti praefert Titulus, "illa subdititia esse, diu post Martyrum, quibus falso tribuuntur, obitum ficta." (Gen. 1666.)

Et quidem de indubitata suppositione scriptorum Dionysii Areopagitae Dallaeo plane assentitur Pearsonus; idque putat ante Dallaeum, Sirmondum, Petavium, Lauenoyum, Morinum, aliosque, vel ipsis Pontificiis persuasisse. Sed de aetate Auctoris, qui ea scripsit et Areopagitae supposuit, quicumque fuit, ab eo prorsus dissentit.

De Ignatio duplicem Dallaeus proponit quaestionem, quarum prima haec est, "An omnes Epistolae, quae sub ejus nomine circumferuntur, ejusdem sint parentis?" Hanc negat; neque Pearsonus affirmat, aut de ea litem movet. Secunda quaestio est, "An earum Epistolarum, quae sunt ab Eusebio et Hieronymo memoratae, vere auctor sit vir sanctissimus Ignatius, qui anno Trajani undecimo martyrium Romae fecit?" Hanc ille pariter negat: Pearsonus nullo modo negandum putat, et omni asseveratione potius affirmat,

I. Scripsisse aliquas Epistolas, non negat Dallaeus; et ne talis ipsi affingatur sententia, summopere cavet.

II. Epistolas eas, quas nunc habemus in Editionibus Usserii et Vossii ab assumptis liberas, easdem omnino esse, quas habuit Eusebius, cum Blondello suo fatetur Dallaeus.

III. Epistolas illas, quas habuit Eusebius, ab Ignatio scriptas fuisse negat; ab Impostore aliquo fictas et suppositas affirmat. Impostorem illum, non circa medium secundi saeculi, ut Albertinus; non sub Antonino vel M. Aurelio, ut Salmasius; non statim post Clementis Alexandrini dormitionem, sive centum ab Ignatii morte annis, ut Blondellus; sed praecipiti tertio saeculo Epistolas

effinxisse, et opus effectum in lucem exiisse circa tertii saeculi finem, vel quarti initia, hariolatur.

IV. De numero Epistolarum quae Eusebio memoratae sunt, aliquando dubitat Dallaeus, easque Sex Septemve saepe nominat; ex vulgari, scilicet, opinione Septem, ex singulari Usserii sententia Sex: aliquando numerum satis confidenter assignat, et Sex tantum asserit. "Quod vero," inquit, "vulgo putant quandam ab Eusebio memorari seorsum ad Polycarpum scriptam, doctissimus Usserius hanc non diversam, sed unam et eandem revera cum Epistola quae est ad Smyrnaeos, ab Eusebio intelligi, et acutissime conjicit, et ex Hieronymo demonstrat. Et hanc merito ab Epistolarum ab Eusebio dictarum censu expungendam colligit; numeratque inter eas, quas nondum Eusebii et Hieronymi temporibus exstitisse validissime probat." Hanc igitur Epistolam ad Polycarpum ab alio Impostore sub quinto saeculo fictam putat.

Pearson,
1672.

Pearsonus vero nec priorem, nec posteriorem hujus Epistolae Fictorem agnoscit; et inter Septem Eusebio memoratas, et a se defendendas omnino numerandam censet: easdem omnes in Polycarpiana *Συναγωγή* collectas, Epistolae ejus, in conventu Asiae per aliquot saecula publice lectae, subjunctas, et a S. Martyre conscriptas fuisse asseveranter contendit. Sententiam Dallaei de Impostore primo, Sex Epistolas post ducentos ab Ignatii martyrio annos in lucem proferente, et secundo, illam ad Polycarpum post ducentos etiam alios parturiente, figmentum, immo portentum esse judicat.

Pro tribus Usserii, quatuor diversas Ignatii editiones olim obtinuisse statuit. Prima fuit germana, Epistolarum tantum Septem; a Polycarpo edita, et ipsius Epistolae ad Philippenses subjecta, Irenaeo, Theophilo, Origeni, Eusebio, Athanasio, Chrysostomo, Hieronymo, Theodoro, Gelasio, Ephraimo, Antiocho cognita. Secunda fuit earundem Epistolarum Septem, sed interpolata: qualis in suo^t exemplari Graeco MS. exstat, Stephano Gobaro,

^t Habeo exemplar MS. Graecum, mihi a Viro docto et Antiquitatum

Anastasio Patriarchae Antiocheno, et Chronici Alexandrini consarcinatori inspecta. Tertia editio fuit, ex Septem genuinis, et Quatuor fictis seu supposititiis conflata; qualis in Mediceo Codice, et Interprete Usseriano comparet, Johanni Damasceno, et Antonio usurpata. Quarta denique fuit, ex Septem interpolatis et Quinque supposititiis constans, addita scilicet Epistola ad Philipenses, postremo loco ficta; qualis in Augustano Codice et Nydprucciano repraesentatur, et a vulgato Interprete redditur, Anastasio Presbytero, et Adoni Viennensi visa.

Dissertationem Dallaei totam, quanta quanta est, ad examen vocavit, rationes momento suo ponderavit, singula quae Ecclesiae SS. Patres ullo modo spectant excussit, omnia quae auctoritatem S. Ignatii confirmare possint exposuit, quae labefactare videantur, refellit et refutavit. Ita fidem suam perfecte liberans, hisce verbis praestitam, "Quum magna diligentia usus sit vir doctissimus, ut nihil ageret; ego non minori mihi utendum putavi, ut eum nihil egisse omnibus appareat." Vindiciarum Partis 1^{mae}, Cap. 6. [p. 193 ed. Churton.]

EX ALIORUM SCRIPTIS EXCERPTA.

[J. E. Grabii, in Spicil. Patr. ii p. 56.] Et sane id Grabius,
1699. omnibus apparet, nisi praejudicio quodam praepeditis metuque, ne, si S. Martyris Epistolas admittant, una cum iis sacrum Episcopalem Ordinem, quem semel citra necessitatem temere abjecerunt, et adhuc recusant, admittere teneantur, a S. Apostolis, et proinde ab ipso Spiritu S. institutum. Hunc enim Ecclesiasticae dignitatis apicem in omni Epistola laudat B. Martyr, huic omnes in Ecclesia subjectos esse vult, immo sine hoc ne quidem Ecclesiam

curioso communicatum, cum assumentis diu post Eusebium immo et Gelasium factis, Epistolas hoc ordine repraesentans.

Πρὸς Τραπεζοῦς Α.

Πρὸς Μαγνησίους Β.

Πρὸς Φιλαδελφεῖς Γ.

Πρὸς Σμυρναίους Δ.

Πρὸς Πολύκαρπον ἐπίσκοπον Σμύρνης Ε.

Πρὸς Ἐφεσίους Σ.

Πρὸς Ῥωμαίους Ζ.

PEARSON.

M. de la
Roque,
1674.

dicendam autumat: sine hoc nullam Eucharistiam, quin nullum Sacramentum ratum, nullum cultum Deo placitum esse pronuntiat. Quicumque igitur Episcopali, ac omni forte, ordine carent, eorum omnino interest, ut S. Ignatii Epistolas impugnare haud desistant. Atque hinc factum, ut Anonymus quidam, quem jam constat Matthaeum de la Roque fuisse, Pearsonianas Vindicias ad examen revocare aggressus sit. "Sed," ut Johannes Clericus bene notat, "illarum rerum periti, utroque opere diligenter perlecto, "negarunt eruditum illum virum ulla ratione Pearsonii "argumenta labefactasse."

Bullus.
Cf. infra
p. liii.

Erat aliquando Grabio animus, exceptiones La Roquianas peculiari scripto discutere; verum quum id partim a doctissimo Georgio Bullo, in Defensione Fidei Nicaenae, [Sect. iii inf. i § 10 sqq.] partim a Nicolao le Nourry, tom. i Apparatus ad Bibliothecam Maximam Patrum, aliisque factum vidisset, a proposito destitit.

Whiston,
1711.

[J. Clerici, in Dissert. de Epp. Ignatianis. Patt. Apost. ii p. 501 Amst. 1724.] Vir autem doctissimus Guilielmus Whiston, quum videret circumferri duo Ignatianarum Epistolarum Exemplaria, de quibus copiose egerat Vir longe eruditissimus Jac. Usserius Armachanus, et quorum quidem alterum brevius genuinum judicaverat, alterum vero longius, ut interpolatum, damnarat; existimavit sibi contra posterius quasi genuinum defendendum, eo quod multa in eo legantur quae Arianis dogmatibus manifesto favent; alterum vero repudiandum quasi ab Athanasiano quodam mutilatum. Quod si contra contigisset, ut in breviori Editione fuisset Arianismus, cujus nullum in longiore fuisset vestigium; continuo hanc *νοθείας* insimulasset, illam vero *γνησιότητος* titulo honestasset. Neque haec mera est divinatio: quum enim Vir clarissimus, apud se, Arianismum esse doctrinam Evangelicam statuisset, et contrariam Athanasianam, necesse paene erat eam praeferrere Editionem Viri Apostolici, quae consentanea doctrinae videatur, quam ipse probasset.

Wotton.

[Wottoni in Praef. Clementis R. Epp. Editionis Cantab.

^u In Praef. Patt. Apost. vol. ii.

1718.] Whistonus pro effraena, quodcunque illi libuerit, scribendi licentia, acriter contendit Epistolas Interpolatas, dudum a literato totoque paene Christiano orbe rejectas, veras esse ac authenticas S. Ignatii Epistolas; easque, quas ex celeberrimo Codice Mediceo edidit Isaacus Vossius, &c. esse Epitomen ab Athanasio, vel Marcello, vel alio aliquo aetatis illius viro, male confectam, ac Christianae Ecclesiae obtrusam. * * * * * Quae vero ab eo dicuntur, facile reducuntur ad stylum vel dicendi methodum, materiamque et internos characteres, atque externa testimonia, viz. Patrum citationes, vel eorum, quae frequentius in Antiquiorum scriptis occurrunt, allusiones ad Ignatii Epistolas.

De stylo autem Breviorum Epistolarum queritur, quod parum Graecus est; et quod plures his Epistolis insunt sententiae, quas si ad probatas Graece scribendi regulas exigamus, necessum est ut agnoscamus Ignatium ea non scripsisse. Quam futilis vero et nullius ponderis sit haec obiectio, facile constabit, siquis ad illud animum suum advertat, S. Martyrem Syrum fuisse, non Graecum; adeo ut nemo jure miretur, si saepius apud eum frustra quaerat Graecae Linguae idioma. Et ut, quod ego sentio, dicam; si solae exstarent Epistolae Interpolatae, mihi non levis suspicio exoriretur contra earum authenticam, quod dicendi modus, verborum ordo ac methodus, ac tota denique Syntaxis, nimis Graeca sint; redoleantque magis quartum, quo Epitomen hanc, uti vocat, confectam fuisse vult, quam primum Ecclesiae saeculum, ac Graecum potius quam Syrum gente ac origine sua referant. E contra vero Breviorum Epistolarum stylus, dicendi methodus, sententiarum ac verborum ordo et Syntaxis apprime, multoque magis quam Interpolatarum, primaevae simplicitati rudi ac incultae, Syrorum genio, moribusque, et dicendi consuetudini, ipsique Ignatio, qui Martyrii zelo accensus totus ardebat, convenire videntur: adeo ut, siquid argumenti duci possit ex stylo, a nostra parte id omne sit; dum contendimus Breviares esse vere genuinas et authenticas. Nobiscum autem senserunt, qui de stylo optime judicarunt, et in rebus Criticis maxime versati fuerunt, Usserius,

Pearsonus, Cotelierius, Ludovicus Dupin, et Tillemontius, caeterique, qui ad haec animos suos unquam adverterunt: neque aliter sensisset ipse, si eas accessisset vacuus praedictis; aut aliquid de lingua, dicendi modo, moribusque Syrorum veterum aut hodiernorum Maronitarum novisset.

Quod ad Materiam; Ignatio optime conveniunt ea omnia, quae in Brevioribus Epistolis habentur; in quibus non est aliqua temporis violatio, nullaeque in iis, condemnantur Haereses, nisi quas eo tempore invaluisse vel saltem ortas fuisse certo novimus, qualia fuerunt impia Judaizantium ac τῶν Δοκητῶν dogmata; non alius de Doctrinis Fidei Christianae dicendi mos inducitur, nisi qui invaluit in initio. At in Interpolatis ubique nobis occurrunt haud immanifesta falsitatis indicia. Ut autem illud praetermittam, quod in iis citantur Constitutiones, quas eo tempore non exstitisse certo constat; adeo prope accedunt, quod ad stylum ac materiam in iis quae interpolata leguntur, ad Epistolas, quae licet Ignatio tribuuntur, Ignatii tamen non sunt, viz. Epist. ad Heronem, ad Philippenses, et ad Antiochenses, ut eundem authorem videantur referre. His sane desunt tum interni characteres, dum ea in iis leguntur, quae neque Ignatio, neque saeculo ei, quo eas scripsisse dicitur, ullo modo conveniunt; tum externa testimonia, quum nemo Veterum sit, qui eas vel citat vel memorat, aut ad illas semel alludat: quod unum sufficit ad elevandam earum auctoritatem ac authenticam.

Quod ad Internos Epistolarum B. Ignatii Characteres; Epistolae Breviares ubique loquuntur Sanctum Martyrem, plenum pietate, ac zelo vere Christiano exuberantem; ac in omnibus satis respondent tum Eusebianae tum Polycarpianae earum descriptioni. At multo aliter cum Interpolatis comparatum fuit, nisi iis in locis, ubi non discedunt ab Epistolis Brevioribus. Praeterea, si totam orationis seriem ac texturam harum Epistolarum accurate examine-
mus, facile sentiemus Breviares verum esse Sancti Martyris foetum: hae enim nihil habent cum Epitome commune; dum omnia in iis probe cohaereant, eademque sit ubique per totas Epistolas facies orationis: in Interpolatis vero

facile, quae sunt Interpolatoris, a veris et genuinis seceruntur, si quis singulas earum partes critico acumine perpendat. Quae enim a Mediceo Cod. non agnoscuntur, ipsa se produnt assumpta esse aliunde petita, quae vel explicationis causa adduntur, vel more paraphrastico dicuntur; aut denique sunt sententiae quaedam, quae cum contextu male cohaerent; dum alium a Beati Martyris stylum ubique, neque raro alias doctrinas referant.

Experitur vero quid possit ad evertendam Laurentianae Bibliothecae Codicis fidem et authenticam; nimis enim Orthodoxae sunt Epistolae Ignatii, sicut ab illo Codice exhibentur, quam ut eas ferat, qui aetate nostra Arian haeresim olim profligatam renovare, ac successus felices ausus est sibi promittere. Plures igitur sententiolas selegit, in quas dictaturam suam ac criticam artem exerceret: quarum plurimae sanae sunt, nonnullae vero vel manu medica, vel alio, eoque iis in locis emendatiore Codice egent: neque mirum est rem ita se habere; quum unus tantum sit, quantum nos scimus, Codex Manuscriptus Graecus, neque plures duobus Latinis, ad quos eas exigamus.

Quod si ab Internis utriusque Sylloges, tum Medicei Codicis tum aliorum Characteribus, ad Externa Testimonia nos ipsos conferamus, non minus facient pro autoritate ac authenticam Medicei Codicis, quam Stylus, Materia, et Interni Characteres. Ut enim illud praetermittam, quod mihi sane maximi momenti esse videtur, quum plusquam duplo Interpolatae Genuinarum Epistolarum magnitudinem excedant; quod ne una est citatio intra quingentos a Christo annos, quae in Brevioribus non hodie paene totidem verbis reperitur; fieri enim vix potuit, si longiores essent verae et in initio agnitae, quin plura citarint Sancti Patres ex Ignatio, quae in iis solis habentur: Testimonia S. Athanasii, Theodoreti, ac Gelasii a nostris partibus esse, facile concedit; Eusebium vero, ac Hieronymum, velint, nolint, ad suas trahere conatur; quid autem hac in re praestiterit, postea videbimus: neque tam levis momenti esse illorum auctoritatem existimamus, licet ipsi aliter visum fuerit, ut non credamus eam plurimum conferre ad confirmandam authenticam ac veritatem Medicei Codicis,

probi quum fuerint ac satis perspicaces viri, quorum testimonium minime rejiciendum est, quum sint testes idonei hac in re, qui neque ipsi facile fallerentur, neque alios nisi inviti fallerent, eorum autem auctoritatem ulterius confirmat mutua illorum consensio; dum in iisdem locis citandis optime inter se ac cum Mediceo Codice conveniunt. Quod ad citationes Eusebii et B. Hieronymi, quicquid ipsi, quum sit praepudiciis totus occupatus, visum fuerit, tantum abest, quin authenticam Breviorum Epistolarum imminuant, ut eam multum confirment. In hujusmodi enim examine instituendo, ex quo iudicium feratur de duobus scriptis, quum utrumque verum esse ac authenticum prae se ferat, non tantum ad numerum discrepantium lectionum oportet attendamus; sed et insuper cogitemus, cujus sint momenti, vel ad confirmandam, vel ad elevandam scripti alicujus authenticam. Male igitur ab hoc Authore instituitur calculus suus, qui numerum potius quam pondus eorum, quibus utraque Epistolarum Sylloge ab Eusebio discrepat in iis, quae ab ipso ex Ignatio citantur, aestimandum censet; quum siqua forte in re Majores Epistolae cum Eusebio melius conveniant, levis ac nullius fere momenti sit discrepantia inter Majores ac Minores Epistolas, quaeque facile ex diversis Codd. Manuscriptis earundem Epistolarum oriri potuit; quod inita comparatione satis constabit: Hieronymus vero in his citandis melius cum Mediceo Codice convenit iis in locis, ubi Eusebius ac Majores Epistolae consentiunt inter se, dum paullulum discrepent a Minoribus Epistolis. At dum in levioribus inter se convenire videntur, quae nihili fere sunt, Eusebius et Epistolae Interpolatae, in re sane maximi momenti inter se discrepant, in qua tamen Eusebius cum Epistolis Brevioribus optime convenit; quod cuivis videre est ex noto illo ac celebri loco ex Ep. ad Smyrnaeos [§ 3] citato, in quo citando paene ad verbum consentiunt inter se et cum Mediceo Codice Eusebius, Hieronymus, ac Theodoretus; dum singuli plurimum dissentiant a caeteris Codicibus, nisi, qui Mediceum sequuntur, Manuscriptis Coll. Gouv. et Caii, ac Montacutii. De allusionibus Sanctorum Patrum ad Epistolas B. Ignatii hoc unum dicendum

puto; quod ne una est per quingentos a Christo annos, quae non aequae cum Epistolis Brevioribus ac cum Interpolatis convenit; ea enim in quibus contendit allusionem esse ad Epistolas Ignatii, aut praecipue respiciunt Epistolas Breviores, aut ad Ignatium non pertinere videntur, aut nihil sunt ad rem.

Hactenus Excerpta Russeliana.

BARATIERIUS, a. 1740, Dissert. i de Const. Apost. p. 232, Baratier. novam sententiam proferebat, utramque scilicet Epistolarum editionem authenticam esse. "Ignatius," inquit, "singulis Ecclesiis Epistolas illas scripsit, quas hodie ampliores habemus et interpolatas vocamus. Deinde ubi Polycarpus eum rogaret de Epistolis suis secum communicandis, Ignatius, qui earum exemplaria non habebat, vel ex memoria, vel ex primo quodam et nondum digesto conceptu, a quodam suorum illas describi curavit, quae hodie breviores exstant. Has Polycarpus collegit, et haec notiores erant."

Contra, J. E. C. SCHMIDTIUS, a. 1795, singulari commentatione *Versuch über die gedoppelte Recension der Briefe des Ignatius* inscripta, quae prodiit in Henkii *Magazin für Religions Philosophie, Exegese, und Kirchengeschichte*, probare conatus est, nec longiorem nec breviorum harum Epistolarum recensionem opus esse Ignatii. "Idem tamen vir doctissimus," ut verbis Jani van Gilse^x utar, "deinde sententiam suam ita mutavit, ut jam septem Ignatii Epistolas, e breviori recensione, si a nonnullis senioris temporis additamentis discedas, genuinas et veras Ignatii esse Epistolas contra Semlerum defendere haud dubitaverit. Cf. *Observationen über die Ignazischen Briefe*, in *der Bibliothek für Kritik und Exegese des N. T. und älteste Kirchengeschichte*, I 463 sq.; *Versuch über den Ursprung der Katholischen Kirche*, ib. II i p. 1; *über den Kanon des Ignatius*, III p. 299 sq. Haud ita multum ab hoc Schmidtii iudicio diversa est sententia

^x In Commentatione de Patrum Apost. Doctrina Morali, quam, cum duabus aliis ejusdem argumenti legas in Annal. Acad. Lugd. Bat. 1832, 3.

“Schroeckhii, *Christl. K. G.* ii 341 sq., qui item septem “Epistolas, e breviori recensione, genuinas esse censuit, “non tamen ab omni corruptione vacuas, qua, ex ejus “sententia, in primis laboravit Ep. ad Polycarpum scripta; “illam vero Schroeckhii sententiam etiam secutus est “Neander, *K. G.* I iii 1107 sq.”

Horsley. SAMUEL HORSLEY, postea Episcopus Asaphensis, in Epistola quinta ad Priestleium inscripta, a. 1784, Pearsoni argumenta firmissima, et Recensionem breviorē omni fide dignam, diserte pronuntiavit. *Works*, iv pp. 133–138.

Routh. ROUTHUS, vir magni in his literis nominis, Praef. ad Reliq. Sacr. pp. xxi, xxii, an. 1814, pp. xxvii, xxviii, an. 1846, monuit Pearsoni crisin, Vindic. Ign. P. i cap. 7, de duobus locis Ignatii ab Origene prolatis insigniter confirmatam esse a Grabii Schedis MStis, unde Origenis Graeca exhibuit editor Benedictinus, Opp. iii pp. 30 et 938.

Kist. N. C. KISTIUS, S. Theologiae in Academia Lugduno-Batava Professor, a. 1830, Dissertationem de origine dignitatis Episcopalis, sermone Belgico conscriptam edidit, in qua obiter quidem sed strenue Recensionis brevioris patrocinium suscepit. Quaestionem ipsam (pace viri hisce in rebus exercitatissimi dixerim) minus feliciter tractavit, eo quod Episcoporum regimen rem plane novam fuisse statuerit, in Ecclesiam non ante ultimum aetatis Ignatii tempus inductam. Dissertationem videas Germanice conversam in Ilgenii Diario cui titulus *Zeitschrift für die historische Theologie*, II ii pp. 47–90, vel seorsum a L. T. Moselero vulgatam, *Münster und Hamm*, 1832, 8 min.

Meier. Sententiam Morini et Whistoni paradoxam nuper in lucem revocavit MEIERUS, in commentatione *über die doppelte Recension der Briefe des Ignatius*, quae prodiit in *Diario Theolog. Studien und Kritiken*, a. 1836, pp. 340–382.

Rothe. ROTHEUS, S. Theologiae in Academia Vitebergensi Professor, in appendice ad tom. i libri inscripti *Die Anfänge der Christlichen Kirche und ihrer Verfassung*, 1837, Recensionem breviorē argumentis ex Epistolarum stylo deductis defendit, et contra Meieri sententiam multa acute disputavit.

Netzius. NETZIUS, *Studien u. Krit.* 1835, pp. 881–902, et HASIUS,

Kirchengeschichte, p. 70 ed. quintae, Schmidtium secuti, Hasius. utramque Recensionem ex immutatione genuini cujusdam exemplaris ortam esse statuerunt.

BAURUS, propter nimiam Martyrii cupiditatem, et modestiam absurdam cum jactatione virum apostolicum minime decente conjunctam, quam deprehendisse sibi visus est, Epistolas nostras ab Ignatio diserte abjudicavit.

Bauri sententias repetiisse SCHWEGLERUM, in libro *das nachapostolische Zeitalter*, testatur Hefelius, Proleg. p. xlviii.

ARNDTIUS, *Studien u. Kritiken*, 1839, pp. 136-180, HUTH, in Illgenii *Zeitschrift für histor. Theologie* tom. xi fasc. 4, 1841, p. 62 sq, et fusius DUESTERDIECKIUS, in Commentatione praemio regio apud Gottingenses ornata, 1843, Recensionis brevioris integritatem defenderunt.

Quaestiones de Ignatii Scriptis breviter sed luculentissime perstrinxit EDVARDUS CHURTON, Clevelandiae Archidiaconus, in Pearsoni vitae expositione, Operibus minoribus praemissa, pp. lxii-lxxx, 1844; necnon in Praefatione et Notis novam Vindiciarum editionem summa cura et eruditione ad hodiernae controversiae statum accommodavit, 1852.

HENRICUS TATTAM, Archidiaconus Bedfordiensis, vir literis Copticis versatissimus, Versionem Syriacam Epistolae ad Polycarpum in Codice ante A. D. 556 exarato reperit. Anno autem 1842, iterum in Aegyptum profectus, inter multos Codices de Monachis Nitriensibus ad usus bibliothecae Musei Britannici coemptos, unum saeculo septimo vel octavo scriptum retulit, versionem Syriacam Epistolarum ad Ephesios, ad Romanos, et ad Polycarpum continentem, una cum pluribus Epistolarum Ignatianarum Fragmentis.

Haec scilicet Versio exhibet non nisi tres Epistolas, scriptas ad S. Polycarpum, ad Ephesios, ad Romanos; sed quae non penitus respondent Graecis, et, quum magnam partem trium Epistolarum omittunt, partem Epistolae ad Trallianos in media Epistola ad Romanos habent insertam.

Deinde redintegrata est lis illa de Ignatianis et controversia tota quae definita jamdiu Bullo visa est. Cf. Fid. Bullus. Nic. Def. I ii 7. Versionem enim Syriacam vir acer et eruditissimus GUILIELMUS CURETON, S. T. P. Canonicus Westmonasteriensis, tunc temporis Codd. manuscriptorum

in Museo Britannico asservatorum custos secundus, typis exscribendam curavit, et textum Graecum Syriacis respondentem concinnavit, in libro inscripto: *The Antient Syriac Version of the Epistles of St. Ignatius to St. Polycarp, the Ephesians, and the Romans, together with Extracts from his Epistles, &c.* Lond. 1845. Anno demum 1849, uberius ac fusius disputavit in libro inscripto *Corpus Ignatianum*. De lectoribus, quibus non contigit linguae Syriacae cognitio, optime meretur, quod, *Literarum Orientalium* ipse inter paucos gnarus, versionem Anglicam, accuratam magis quam elegantem conficere dignatus sit, quae voces Syriacas ad litteram tam presse redditae exhibet, ut quantum posset nobiscum eruditionem suam praeclaram benigne communicavisse videatur. In Curetonum animadvertit non sine acumine et eruditione scriptor anonymus in censura trimestri, *English Review*, Dec. 1845, minus felix in eo quod Syrum pravitatis haereticae insinulaverit. Cujus argumentis Curetonus in libello singulari respondit.

Bunsen.

Curetono nobis persuadere conanti Versionem hanc Syriacam nunc demum scripta Ignatii genuina exhibere, et omnia quae in Graeco Textu nostro plura leguntur, ab aliis fuisse addita, adstipulatus est clarissimus CHRISTIANUS CAR. JOS. BUNSEN, Borussiae Regis legatus, vir nullo doctrinae genere non excultus, e cujus manibus, a. 1847, exiit liber inscriptus, *Die drei ächten und die vier unächten Briefe des Ignatius von Antiochien. Hergestellter und Vergleichender Text mit Anmerkungen. Mit angehängten deutschen Texte der drei ächten Briefe*. Epistolae quoque septem a Bunsenio ad Neandrum prodierunt cum hac inscriptione, *Ignatius von Antiochien und seine Zeit*. In Praefatione tomi iv. Libri, *Hippolytus and his Age*, pp. xxviii, a. 1852, ad controversiam rediit ut Petermanni et Churtoni argumenta elevaret. In *Analectis Ante-Nicaenis*, i pp. 43—53, a. 1854, trium Epistolarum textum, denuo ad exemplaria Syr. et Armen. recognitum, exhibuit.

Peterman.

JUL. HENR. PETERMANNUS, Univ. Berol. Professor Extr. Acad. Armen. Mechith. Socius, Epistolas quae feruntur una cum Martyrio edidit, collatis Versionibus Syriaca, Armeniaca, Latinis.

Versio Armeniaca, e Syriaca antiquiore, saeculo quinto, si, ut par est, ducem sequamur doctissimum Petermannum, translata, ex quinque Codd. MSS. collatis, Constantinopoli typis mandata est, a. 1782. Utramque Versionem integram in Notis proposuit Petermannus, accuratiores inter se comparatione instituta; ac Fragmenta Syriaca quae vir ille de Literis Orientalibus optime meritus, Curetonus, singulari diligentia e compluribus Codicibus collecta, ediderat, non praetermisit. Versionem Latinam adjecit, ita comparatam ut ii quoque qui in his Linguis minus sint versati, sine magno labore rectum de illarum textu originali iudicium ferre possint.

Argumenta sua maxima in forma compendiaria ita exhibet Petermannus.

‘Versio nostra, saeculo post Christum natum quinto, ex illa Versione Syriaca, cujus exemplar Curetonus edidit, facta est.

‘Versio illa Syriaca non tres tantum, sed tredecim Epistolas S. Ignatio adscriptas, easque non decurtatas, ut in editione illa leguntur, sed ita comparatas ut Noster eas dedit, ab initio complectebatur, ita ut exinde appareat, conclusiones, quas Bunsenius secundum illam fecerit, stare non posse.

‘Sed Armeniaca Versio a librariis serioribus, vel lectoribus, qui Graecum Textum cum ea comparabant, passim interpolata et corrupta est; atque Editores critici iudicii plane expertes has interpolationes et corruptiones textui inseruerunt.

‘De altera Epistolae ad Romanos Versione Armeniaca et Syriaca, quae in Martyrologiis leguntur, nihil est quod addamus, quum utraque a Graeco Textu cum Martyrologio seriori demum tempore translata sit.’

E Petermanni laboribus occasionem nactus, ROBERTUS Hussey. HUSSEY, *Historiae Ecclesiasticae* primus inter Oxonienses Professor Regius, qui, vitae cursu praeclare et laudabiliter confecto, ante annos, ut homines quidem existimant, in illum placidissimum portum quietis perpetuae eductus est, in Praefatione ad Conciones Academicas, Anglice scripta, a. 1849, contra decurtatoris Syri adstipulatores acute et accurate disputavit.

Denzinger. In eodem anno HENRICUS DENZINGER, S. Theologiae in Academia Herbipolitana Professor Extraordinarius, in Tractatu singulari *ueber die Aechtheit des bisheriger Textes der Ignatianische Briefe*, Recensionis brevioris defensionem suscepit, et rationibus Pearsonianis quasdam, subtiles sane et gravissimas, de suo addidit.

An. 1851, in Censura Trimestri, tom. 88, Scriptor anonymus, a partium studio alienus, res cognitione dignissimas sagaciter tractavit.

Hilgenfeld. ADOLFUS HILGENFELD, S. Theologiae in Academia Jenensi Professor, in libro *Die Apostolischen Väter* inscripto, a. 1853, diligentiam et eruditionem non mediocrem passim prae se ferente, contendit Epistolas, ad Episcopatum praeclaro Ignatii nomine commendandum, confictas esse; atque integritatem tum Graecarum tum Syriacarum denegat.

Dressel. DRESSELIO, in Prolegom. ad Patrum Apostolicorum Opera, Lipsiae, 1857, Ignatii Epistolae, quales ad nostra usque tempora pervenerunt, vix omni ex parte eadem esse videntur quas Philippensibus Polycarpus, § 13, commendat; atque Versio Syriaca exhibere videtur genuina spuriis permixta aequae ac archetypon Graecum.

Lipsius. RICARDUS A. LIPSIUS, *ueber das Verhältniss des Textes der drei Syrischen Briefe zu den übrigen Recensionen der Ignatianischen Literatur*, Lips. 1859, Versiones Syriacas, Latinas, et Armeniacam inter se ingeniose et diligenter contulit, in dubium vocans, ut videtur, etiam tres Epistolas, quarum Graecum Textum, ad libelli calcem, recensuit, lectionem variantem apposuit, Versionem Syriacam ex Curetoni Corpore Ignatiano ad literam repetitam, cum ejusdem et Petermanni critica adnotatione, adjecit.

Merx. ADALBERTO MERXIO, in libello *Meletemata Ignatiana* in scripto, Halae Saxonum, 1861, Recensionis Graecae nexus praestare videtur Recensioni Syriacae, quam neque genuinam neque integram esse concedit, sed, ubicunque locos in textu Graeco exstantes omittit, mancarn esse statuit. 'Quum vero textus Recensionis minoris multis locis sit corruptus, aliquando quaerendum erit an longior lectionem meliorem exhibeat, quod jam eam ob causam veri speciem habet, quod Syrus, Armenius, Graecus major contra

‘ Graecum minorem convenientes eandem lectionem sequuntur.’

Ego quidem, ut quod sentio dicam, non sum is qui pro Recensionis brevioris integritate ita propugnem, ut nullas sententias perplexas, corruptas, interpolatas habere contendam. Neque tamen video cur a Textu ad quem defendendum Pearsonus Vindicias suas conscripsit illico ad eum a Curetono editum nosmet recipiamus necesse sit. Syrus enim, qui aliquando Graeca non bene intellexit, uti monent Hefelius et Uhlhornius, non tam interpretis partes egisse videtur, quam epitomen, manu quidem festinante, in usus pios confecisse. Codices Tattamiani alia plura Excerpta ex Epistolis Ignatianis, atque alia opuscula ascetica continent. Et Codices a librariis Syris transcripti minus auctoritatis et fidei habent, quoniam, uti monet Tregellesius, mos fuit illis, exemplaria, e quibus exscribebant, non leviter emendare. Vid. Davidsoni *Introduction to the New Testament*, i 429.

S. POLYCARPUS.

τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ γενέσθω.—Eccles. Smyrn. Ep. § 7.

HIERONYMUS, Lib. de Viris Illustribus, cap. 17,
Opp. ii p. 843 ed. Vallars.

POLYCARPUS,^a Johannis Apostoli discipulus,^b et ab eo Smyrnae Episcopus ordinatus,^c totius Asiae princeps^d fuit. Quippe qui nonnullos Apostolorum, et eorum qui viderant Dominum,^e magistros habuerit, et viderit. Hic propter quasdam super die Paschae quaestiones,^f sub Imperatore Antonino Pio, Ecclesiam in Urbe regente Aniceto,^g Romam venit,^h ubi plurimos credentium, Marcionis,ⁱ et Valentini persuasione deceptos, reduxit ad fidem.^k Quumque ei fortuito obviam fuisset Marcion,^l et diceret, "Cognosce nos," respondit, "Cognosco primogenitum diaboli."^m Postea vero,ⁿ regnante M. Antonino et L. Aurelio Commodus, quarta post Neronem persecutione, Smyrnae,^o sedente Proconsule, et universo populo in amphitheatro adversus eum personante, igni traditus est.^p Scripsit ad Philippenses^q valde

utilem Epistolam,^r quae usque hodie^s in Asiae conventu^t legitur.

^a *POLYCARPUS*] Polycarpum Angelum esse illum Ecclesiae Smyrnensis, ad quem Christus scribi jubet, Apoc. ii 8-11, perhibent Halloixius in Vita Polyc. Scriptt. Eccles. Orient. i 488, 9, et Usserius; asseclas nacti Ittigium, Dissert. de Patt. Apost. 289, et Wallum, *History of Infant Baptism*, i 81 Oxon. 1845.

^b *Johannis Apostoli discipulus*] Irenaeus, Fragm. Epist. ad Florinum, Opp. p. 340 ed. Massuet. Routh. Script. Eccl. Opusc. i p. 35, Αἱ γὰρ ἐκ παίδων μαθήσεις συναίξουσai τῇ ψυχῇ, ἐνοῦνται αὐτῇ· ὥστε με δύνασθαι εἰπεῖν καὶ τὸν τόπον ἐν ᾧ καθεζόμενος διελέγετο ὁ μακάριος Πολύκαρπος, καὶ τὰς προόδους αὐτοῦ καὶ τὰς εἰσόδους καὶ τὸν χαρακτῆρα τοῦ βίου, καὶ τὴν τοῦ σώματος ἰδέαν, καὶ τὰς διαλέξεις ὡς ἐποιεῖτο πρὸς τὸ πλῆθος, καὶ τὴν μετὰ Ἰωάννου συναναστροφὴν, ὡς ἀπήγγελλε καὶ τὴν μετὰ τῶν λοιπῶν τῶν ἑωρακόντων τὸν Κύριον, καὶ ὡς ἀπεμνημόνευε τοὺς λόγους αὐτῶν, καὶ περὶ τοῦ Κυρίου τινὰ ἦν ἃ παρ' ἐκείων ἀκηκοί· καὶ περὶ τῶν δυνάμεων αὐτοῦ, καὶ περὶ τῆς διδασκαλίας, ὡς παρὰ τῶν αὐτοπτῶν τῆς ζωῆς τοῦ λόγου παρεληφώς ὁ Πολύκαρπος, ἀπήγγελλε πάντα σύμφωνα ταῖς γραφαῖς.

^c *Episcopus ordinatus*,] Irenaeus, III iii 4, p. 176 ed. Massuet. ὑπὸ ἀποστόλων κατασταθεὶς εἰς τὴν Ἀσίαν, ἐν τῇ ἐν Σμύρνῃ ἐκκλησίᾳ, ἐπίσκοπος. Tertullianus, de Praescript. Haeret. § 32. "Caeterum, si quae audent interserere se aetati Apostolicae, ut ideo "videantur ab Apostolis traditae, quia sub Apostolis fuerunt, "possumus dicere: Edant ergo origines Ecclesiarum suarum, "evolvant ordinem Episcoporum suorum, ita per successiones ab "initio decurrentem, ut primus ille episcopus aliquem ex Apostolis vel ex Apostolicis viris, qui tamen cum Apostolis perseveraverit, habuerit auctorem et antecessorem. Hoc enim modo "Ecclesiae Apostolicae census suos deferunt: sicut Smyrnaeorum "Ecclesia Polycarpum ab Johanne conlocatum refert; sicut "Romanorum, Clementem a Petro ordinatum itidem."

Secundum a primo Bucolo Polycarpum Smyrnaeorum Episcopum collocant Suidas, v. Πολύκαρπος, et Menaea Graecorum. Aliter autem legimus in Const. Apost. vii 46, Σμύρνης δὲ Ἀρίστων πρῶτος, μεθ' ὃν Στραταῖας ὁ Δώϊδος, καὶ τρίτος Ἀρίστων.

^d *Asiae princeps*] Vide sis infra, p. 634 l. 3, atque ibi notata.

^e *qui viderant Dominum*] Irenaeus, l. c. Καὶ Πολύκαρπος δὲ οὐ

μόνον ὑπὸ Ἀποστόλων μαθητευθεῖς, καὶ συναναστραφεῖς πολλοῖς τοῖς τὸν Χριστὸν ἐωρακόσιν.

^f *super die Paschae quaestiones*] Irenaeus, in Fragm. Epistolae ad Victorem Papam Romae. Opp. 341 ed. Massuet. Cf. Euseb. H. E. v 24. Καὶ τοῦ μακαρίου Πολυκάρπου ἐπιδημήσαντος τῇ Ῥώμῃ ἐπὶ Ἀνίκητου, καὶ περὶ ἄλλων τινῶν μικρά σχόντες πρὸς ἀλλήλους, εὐθὺς εἰρηνεύσαν, περὶ τούτου τοῦ κεφαλαίου μὴ φιλεριστήσαντες ἑαυτοῦς. Οὕτε γὰρ ὁ Ἀνίκητος τὸν Πολύκαρπον πείσαι ἐδύνατο μὴ τηρεῖν ἅτε μετὰ Ἰωάννου τοῦ μαθητοῦ Κυρίου ἡμῶν, καὶ λοιπῶν Ἀποστόλων οἷς συνδιέτριψεν, ἀεὶ τετηρηκότα· οὕτε μὴν ὁ Πολύκαρπος τὸν Ἀνίκητον ἔπεισε τηρεῖν, λέγοντα τὴν συνήθειαν τῶν πρὸ αὐτοῦ πρεσβυτέρων ὀφείλειν κατέχειν. Καὶ τούτων οὕτως ἐχόντων, ἐκωνώνησαν ἑαυτοῖς· καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ παρεχώρησεν ὁ Ἀνίκητος τὴν εὐχαριστίαν τῷ Πολυκάρπῳ, κατ' ἐντροπὴν δηλονότι· καὶ μετ' εἰρήνης ἀπ' ἀλλήλων ἀπηλλάγησαν, πάσης τῆς ἐκκλησίας εἰρήνην ἐχόντων, καὶ τῶν τηρούντων, καὶ τῶν μὴ τηρούντων.

Asiatici Christiani, ut Moshemii verbis utar, Pascha suum 14^a luna primi mensis Judaeorum, eodem nimirum tempore, quo Judaei agnum paschalem comedebant, celebrabant, ideoque jejuniū magnae hebdomadis interrompebant. Ejus autem consuetudinis auctores, se Philippum et Johannem Apostolos habere dicebant. Reliqui vero Christiani, tam in Asia, quam in Europa et Africa, nefas esse ducebant magnae hebdomadis jejuniū ante diem, qui memoriae in vitam redeuntis Servatoris sacer erat, solvere, et idcirco coenam paschalem in noctem diem festum Christo in vitam revocato dicatum praecedentem differebant. Atque hunc morem Romani maxime Christiani a Petro et Paulo se accepisse perhibebant. Vid. Comment. de Rebus Christ. p. 435.

^g *Aniceto*] Juxta Pearsoni et Dodwelli calculum, ex Eutychio haustum, Pontificatum iniit anno 142. CAVIUS.

^h *Romam venit*] Annum, quo Romam venerit Polycarpus, definire non datur. Clericus, Hist. Eccl. p. 672, statuit A. D. 152. Pagius, ad Baron. ann. 167, et Pearsonus, Opp. Posth. p. 278, statuunt A. D. 158. Schroeckius, K. G. iii p. 56, A. D. 160. Cum Pagio stant Ruchatus, et Burtonus, *Lectures*, ii p. 121, Chronici Alexandrini et Fastorum Sicularum auctoritate nixi. Neander autem, K. G. I ii 343, iter Polycarpi ad A. D. 162, trahit.

ⁱ *Marcionis*] Marcionem, a B. Johanne Evangelista et a presbyteris de civitate Ephesi fugatum, Romae haeresim suam semi-

nasse tradit Philastrius, Lib. de Haeresibus, § 17, Bibl. Vett. Patt. Colon. 1618, tom. iv p. 601.

^k *reducit ad fidem.*] Irenaeus, III iii 4, Μαρτυροῦσιν τοῖτοις αἱ κατὰ τὴν Ἀσίαν ἐκκλησίαι πᾶσαι, καὶ οἱ μέχρι νῦν διαδεγμένοι τὸν Πολύκαρπον, πᾶλλω ἀξιοπιστότερον καὶ βεβαιότερον ἀληθείας μάρτυρα ὄντα Οὐαλεντίνου καὶ Μαρκίωνος καὶ τῶν λοιπῶν κακογνωμόνων. Ὃς καὶ ἐπὶ Ἀνικίτου ἐπιδημήσας τῇ Ῥώμῃ, πολλοὺς ἀπὸ τῶν προειρημένων αἵρετικῶν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, μίαν καὶ μόνην ταύτην ἀλήθειαν κηρύξας ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων παρεληφέναι, τὴν ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας παραδεδομένην.

^l *obvium fuisset Marcion*] Irenaeus, III iii 4, Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Πολύκαρπος, Μαρκίῳ ποτε εἰς ὅψιν αὐτῷ ἐλθόντι, καὶ φήσαντι, Ἐπιγνώσκεις ἡμᾶς; ἀπεκρίθη, Ἐπιγνώσκω τὸν πρωτότοκον τοῦ Σατανᾶ.

^m *primogenitum diaboli.*] Non quod aetate alios Haereticos antecederet, sed malitia, erroribus, et pravissimis consiliis. Nam diabolus inter Deum et Christum collocabat. Deum invisibilem, Christum visibilem et conditorem asserebat, diabolus vero utriusque naturae et virtutum esse participem. Scripturas interpolabat, adulterabat, et errores erroribus cumulabat. Adeo ut in Lege, Prophetis, Evangelio, nihil intactum relinqueret, omniaque illius blasphemias et temerarias manus experiebantur, ut videre est apud Epiphanium, Haeresi xlii. Sed ea praecipua de causa mihi videtur vocatus a Polycarpo primogenitus diaboli, quia negabat Christum in carne venisse. LEMOYNIUS, Var. Sac. ii 454.

Geminum est quod in Epist. ad Philippenses, § 7. legitur. Vide sis infra, p. 538 l. 10. Cf. quae de Polycarpo, haereseos oppugnatore acerrimo, habet Irenaeus, in Fragm. Epist. ad Florinum, Opp. p. 340 ed. Massuet. apud Euseb. H. E. v. 20, et Routh. Script. Eccles. Opusc. i p. 36, καὶ δύναμαι διαμαρτύρασθαι ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ, ὅτι εἴ τι τοιοῦτον ἀκηκοί ἐκεῖνος ὁ μακάριος καὶ ἀποστολικὸς πρεσβύτερος, ἀνακράξας ἂν καὶ ἐμφράξας τὰ ὅσα αὐτοῦ, καὶ κατὰ τὸ σύνθηες αὐτῷ εἰπών· Ὡ καλὲ Θεέ, εἰς οἷους με καιροὺς τετήρηκας, ἵνα τούτων ἀνέχωμαι! πεφύγοι ἂν καὶ τὸν τόπον ἐν ᾧ καθεζόμενος ἢ ἐστὼς τῶν τοιούτων ἀκηκοί λόγων.

ⁿ *Postea vero*] Irenaeus III iii 4, ὃν καὶ ἡμεῖς ἐωράκαμεν ἐν τῇ πρώτῃ ἡμῶν ἡλικίᾳ, ἐπιπολὺ γὰρ παρέμεινε· καὶ πάνν γηραλέος, ἐνδόξως καὶ ἐπιφανέστατα μαρτυρήσας, ἐξῆλθε τοῦ βίου.

^o *Smyrnae*] Sepulchrum S. Polycarpi, quod in latere montis versus Eūroaustrum adhuc conservatur, Graeci, die festo ipsius memoriae consecrato, pro more qui apud ipsos obtinet et fere a

tempore ipsius martyrii obtinuit, solenniter invisunt. Situm est in quadam aedicula, Ecclesiae forte sacello, alii per quam illuc transeundum est contigua. SMITH. Septem Asiae Ecclesiarum Notitia, p. 53, 1694.

P *igni traditus est.*] Polycarpum anno 147 passum esse vult Pearsonus, de Successione, &c. Diss. II capp. xiv—xx, quem sequuntur Dodwellus, Diss. ad Irenaeum. p. 382, Diss. Cypr. p. 40, Venema, Hist. Eccl. Saec. ii § 13, Cavius, Hist. Lit. i p. 44, Lardnerus, *Credibility*, in ed. 2da. Juxta Baraterium, de Successione, p. 201, Polycarpi martyrium referri debet ad A.D. 161; juxta Norrisium, Tillemont. *Mémoires*, ii 328, et Clinton. Fast. Rom. ad annum 166; juxta Scaliger. ad Euseb. Chron. p. 221 ed. 1658, Valesium, in annot. ad Eusebium, et Gieseler. *K. G.* i p. 124, ad annum 197; juxta Guerickium, *K. G.* i pp. 73, 170; et Schulthessium, Symbol. ad internam Criticem Libb. Canon. i p. 3, ad annum 168. Baronius, Le Nourrius, Diss. de Epistola S. Polycarpi, § 9, Groddeckius, in Diss. peculiari de anno et die Passionis S. Polycarpi, Gedani 1704, Bunsenius, *Ignatius und seiner Zeit*, p. 23, cum Usserio, statuunt Polycarpum martyrio coronatum fuisse A. D. 169. Petitum si audias, Polycarpi passio ad annum 175 pertinet. Basnagius in annum 178 mortem ejus confert.

¶ *Scripta ad Philippenses*] De authentia hujus Epistolae dubitare Centuriatores Magdeburgenses, [Cent. ii cap. 10,] Dalaeus, [de Script. Dionys. et Ignat. ii 32,] et maxime Semlerus, ad Baumgarteni *Untersuchung theologischer Streitigkeiten*, ii p. 36 sq., adsentiente Röslero, *Bibliothek der Kirchenväter*. P. i p. 93 sq. [Schwegler. *Geschichte des Nachapostolische Zeitalters* ii p. 154 sq. Hilgenfeld. *Die Apostolische Väter* p. 271 sq.] Ad ditamentum quod in Photii Cod. cxxvi deprehenditur, bene quadrare cum iis quae cap. 9 leguntur, monuit Danzius, p. 123 not. 24. Nostra aetate, praeunte Du Pinio, Basnagio, Caviio, Ittigio, authentia Epistolae certior facta est. Cf. Le Moyne, Var. Sacr. i p. 62 sq, Moshem. Comment. p. 162, Tillemont. *Mémoires*, ii p. 327 sq, Fabric. Bibl. Graec. iv p. 46 sq. HEINICHEN. Addas omnino Lückium, *Commentar über die Briefe des Evangelisten Johannes*, pp. 3, 4, et Uhlhornium, in Niedneri *Zeitschrift für die historische Theologie*, 1851, pp. 276—280.

† *valde utilem Epistolam*] “Εγραψεν ἐπιστολὴν πρὸς Φιλιππησίους πάνν θανμαστήν. Suidas (Πολύκαρπος).

“Εστὶ δὲ καὶ ἐπιστολὴ Πολυκάρπου πρὸς Φιλιππησίους γεγραμμένη

ἰκανωτάτη, ἐξ ἧς καὶ τὸν χαρακτῆρα τῆς πίστεως αὐτοῦ, καὶ τὸ κήρυγμα τῆς ἀληθείας, οἱ βουλόμενοι καὶ φροντίζοντες τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας δύνανται μαθεῖν. Irenaeus, III iii 4. Cf. Euseb. H. E. iii 36, iv 14, et Pearson. Vindic. Ignat. I v.

▪ *usque hodie*] Vide sis supra p. xvii.

† *in Asiae conventu*] Quem Asiae conventum intelligat, diffculter cognoscitur. Sophronius reddit, ἐν τῇ Ἀσιᾷ συνόδῳ. Constat igitur, non esse sermonem de conventibus Christianorum quotidianis, sed de notabili quodam totius Asiaticae gentis conventu. De provinciis Romanorum, ex Plinii libro X epistolis 60, 103, et aliunde, novimus, quod diem illum, quo imperatores ad reipublicae gubernacula admoti essent, quotannis magna religione ludisque ac spectaculis celebraverint, praeunte videlicet provinciae praefecto, quem sequebantur milites ac legati civitatum, quos provinciales vocant Trajanus et Plinius. Hunc morem in Asia obtinuisse dubitari non potest; credoque hunc conventum ab Aurelio Antonino, libro IV Eusebii, cap. 13, κοινὸν τῆς Ἀσίας, *commune Asiae* appellari; ut et Valesius sentit in notis ad illum Eusebii locum. Hunc quotannis conveniendi morem in Asia retentum fuisse arbitror, quum jam Christiani imperassent, adeoque κοινὸν Ἀσίας, *commune Asiae*, hic indigitari ab Hieronymo. In conventu enim illo Christianos primo omnium de religione consultare decebat, ac praelegere acta martyrum, praecipue vero epistolam sui primarii episcopi, Polycarpi, ut gentiles, convenientium multitudine, ardore, ac zelo, inducerentur ad amplectendam doctrinam salutarem; tum etiam ut Christiani confirmarentur admirando Polycarpi monumento, ac praepararentur ad sustinendas persecutiones, si quae forte, ut Juliani tempore, supervenissent. Intelligo autem conventum Asiae proconsularis, non Asiae, quae tertiam orbis terrarum partem notat. E. S. CYPRIANUS.

INDEX EDITIONUM

FABRICIO-HARLESIANO AUCTIONOR.

I. CLEMENTIS ROMANI.

1633, *Oxonii*, 4.

Clementis Romani Epistolas typis primus omnium consignandas curavit PATRICIUS JUNIUS (*Young*), Scoto-Britannus, Collegii Novi olim Capellanus, tunc vero temporis Bibliothecae Regiae Curator, cui scilicet concreditus est Codex Alexandrinus, quem a. 1628, per Thomam Roe, equitem auratum, apud Turcarum Imperatorem Angliae Regis legatum, dono ad Carolum I transmisit Cyrillus Lucaris, primum in Alexandria, postea in Constantinopoli Ecclesiae Graecae Patriarcha.

Ex hoc Codice vetustissimo Graeca Clementis literis quadratis exscribenda esse primo judicaverat Junius. Postea vero priorem Epistolam edidit addita versione Latina, notisque illustratam. Syllabas et voces perditas, et literas vetustate exesas, spatiis accuratissime, ut ipsemet in Praefatione profitetur, dimensis, supplevit, et minio rubro signatas expressit, ut a germano Clementis textu dignosci possent.

Ad calcem libri subiecit Epistolae posterioris reliquias Graece tantum, neque notis illustratas neque interpretatione donatas; nulla cura ad lacunarum supplementa distinguenda adhibita.

1637, Iterata est haec editio.

1650, *Londini*, 8 min.

Clem. Rom.

FRANCISCUS ROUS, Collegii Etonensis Praepositus, in libro inscripto *Mella Patrum*, nempe Omnium, quorum per prima nascentis et patientis Ecclesiae tria saecula, usque ad Pacem sub Constantino divinitus datam, scripta prodierunt, atque adhuc minus dubiae Fidei supersunt, versionem Junianam Epistolae prioris exhibuit, pp. 1—11, hinc inde pro arbitrio decurtatam, locis S. Scriptorum quae profert Clemens tantum non omnibus omissis.

1654, *Helmeſtadii*, 4.

Curante JOACH. JO. MADERO recusa est Juniana editio, nisi quod lacunae non minio rubro sed minoribus literis notarentur.

Praemisit nonnulla quibus γρηγορίου Epistolarum, praecipue contra Voëtium, Theologiae in Academia Ultrajectina Professore, adstruitur. Testimoniis a Junio prolatis accedunt Grotii, G. J. Vossii, Blondelli, et Conringii de his Clementis Epistolis judicia. Loco Παροπαράρων Junii, pagina integra erratis reſerta ad calcem voluminis conspicitur.

1669, *Oxoniae*, 12. A. et L. *Lichfield*.

JOHANNES FELL, Aedis Christi Decanus, Episcopus Oxoniensis, “non librum adeo quam strenam mediatatus,” editionem Junii, quoad Epistolam priorem, denuo repraesentavit.

Versionem hinc inde correxit, veterum testimonia, et notas breves subjecit. Quae in Cod. Alex. desiderata in Junii editione minio distincta erant, in unam tabellam sive syllabum ad calcem voluminis congeſſit.

1677, *Oxoniae*, 12. *E Theatro Sheldoniano*.

In hac editione secunda, quae priori praenitet, ea quae Junius minio distinxerat uncinulis includuntur. Capitum distinctionem Cotelarianam adhibuit Fellus, Praefationem castigavit, Epistolam posteriorem, et Indicem locorum SS. quae a Clemente laudantur addidit.

Clem. Rom. 1671, *Parisiis*, fol.

PHILIP. LABBEUS et GABR. COSSARTIUS, Soc. Jesu Presbyteri, in tomo primo SS. Conciliorum ad Regiam Editionem Exactorum, pp. 116—192, utramque Clementis Epistolam inseruerunt, priorem quidem cum versione et notis Junii, posteriorem autem cum versione Vendelini, et ejusdem de Clementis atque Epistolarum tempore Divinatione.

1672, *Parisiis*, fol.

JO. BAPT. COTELERIUS, Societatis Sorbonicae Theologus, in tomo priore SS. Patrum qui temporibus Apostolicis floruerunt, textum Clementis primus in capita sive sectiones instituto utilissimo distinxit, versionem novam exhibuit, pp. 91—125, notasque de suo ad calcem voluminis addidit, pp. 81—112.

1698, *Antverpiae*, fol. Tom. ii.

JO. CLERICUS Genevensis, in urbe Amstelodamensi Philosophiae et SS. Literarum inter Arminianos Professor, editionem Cotelorianam recudendam curavit, adjectis Junii, Felli, Colomesii, suisque notis; nonnullis quoque interspersis quae editionis prioris orae manu adleverat Edvardus Bernard, S. T. P. Astronomiae apud Oxonienses Praeceptor Savilianus, cujus nomen reticebat Clericus.

Testimoniis Veterum a Cotelerio prolatis subjectae sunt Epistolae VV. DD. e Maderi libro, necnon ipsius Maderi Praefatio.

1724, *Amstelaedami*, fol. Tom. ii.

Editionem iteravit Clericus.

Russelio et Gallandio mirum jure videbatur ne minimam quidem mentionem a Clerico factam fuisse editionis Wottonianae, quam ad manum habuisse vel ex eo constat, quod selectiores Boisii adnotationes a Wottono primum editas in hanc Amstelodamensem editionem transtulerit. Neque igitur ignorabat Clericus Wottonum notulis Bernardi, incivilliter forsitan et iniquius aliqua ex parte habitis, respondisse, ipsumque Clericum idemtidem haud immerito castigasse.

In hac editione, praeter alia additamenta ad voluminis secundi calcem, Guilielmi (non Henrici) Burton, Boisii, et Davisii in utramque Epistolam animadversiones, notasque suas adjecit Clericus, unde non parum incommodi lectori affertur, quippe cui Epistolae in tomo primo sunt legendae, Notaeque in secundo perpetuo quaerendae.

1687,* *Londini*, 8 min.

PAULUS COLOMESIUS, Sancroftio Archiepiscopo Cantuariensi Bibliothecarius, Epistolam utramque edidit, cum notulis paucis, versione Cotelieriana priori, alteri Vendeliana apposita. Praemittitur Vendelini de Clementis tempore Divinatio. Subjiciuntur Thomae Brunonis de Therapeutis Philonis Dissertatio, et fasciculus Epistolarum singularum a variis viris doctis scriptarum.

1694, *Londini*, Repetitionem hujus editionis nesciebant Fabricius et Harlesius.

1699, *Lipsiae*, 8 min.

THOMAS ITTIGIUS, in Bibliotheca Patrum Apostolicorum Graeco-Latina, utramque Epistolam dedit, ex ed. Colomesii, cum notarum ejus spicilegio; et prioris versionem Junianam a Fello recensitam, alterius Vendelianam.

Praemisit eruditam de Patribus Apostolicis Dissertationem.

1718, *Cantabrigiae*, 8. *Typis Academicis*.

HENRICUS WOTTON e Coll. S. Johan. Evang. A. M. MStum de novo contulit, quem, quum unicus esset Codex, praeterquam in abbreviationibus usitatoribus, usque ad literam secutus est, ubi a vulgari ratione discedit. Textum, plurimis in locis a Junio parum recte descriptum, integritati suae restituit. Notas, quibus partim Bernardi objectionibus respondetur, partim

* Quum autem jam ab anno 1633 toties istae Clementis Epistolae prodierint, mirari subit, eas nonnullis incognitas mansisse. Exemplo esto Johannes Palatius, qui A. C. 1687 Gesta Pontificum Romanorum edidit, et in notis ad gesta Clementis duas Clementis Epistolas commemorari, sed non exstare dicit, tom. i p. 26. ITTIGIUS.

Clem. Rom.

citationes ex SS. cum LXX Intt. aliisque optimae notae versionibus, necnon veritate Hebraica conferuntur, infra posuit: Adnotationes Junii, Cotelarii, et Boisii * non antehac editas, ad finem adjecit. Praefixae sunt Praefatio, pp. ccviii, de Usu Patrum, praecipue Apostolicorum, ac Dissertationes duae, altera de Divinitate instituto Clero, de Unitate Ecclesiae altera.

Hujus editionis accuratissimae exemplaria pauca charta majori sunt impressa.

1721, *Parisiis*, fol.

PETRUS COUSTANTIUS, Presbyter et Monachus Ord. S. Benedicti e Congregatione S. Mauri, in Epistolarum Pontificum Romanorum &c. tomo primo, eodemque ultimo, recensionem Cotelarianam presse secutus est, notis paucis perutilibus adjunctis. Reliquiae Clementinae paginas sibi vindicant 9—50.

1796, *Gottingae*, 8, cura C. T. G. Schoenemanni.

1742, *Basileae*, 8.

JOH. LUDOV. FREY, S. Theol. Prof. Basiliensis, textum ex editione Ittigiana expressit, sed ita ut ad alias castigatas editiones, praecipue ad primam illam a Junio excusam perpetuo respiceret. Versio Latina in priore Epistola sequitur Ed. Ittigianam: alteri versionem Godof. Vendelini adjunxit. Wottoniani libri exemplar primum obtinuit Freyius quum epistola prior typis jam esset descripta, ut proinde posteriori tantummodo editoris Cantabrigiensis curae prodesset potuerint.

“ Qualemcumque tamen,” ut verbis Gallandii utar, “ hujus editionis Freyanae, alioqui satis nitidae, defec-

* Johannes Boisius, postea Canonicus Eliensis, unus e Theologis qui Regis Jacobi I auspiciis S. Biblitorum versionem vernaculam emendaverunt, a Savilio, in Chrysostomi editione adornanda, in operis societatem ascitus est. Defensionem Versionis Vulgatae conscripsit sub hoc titulo, *Veteris Interpretis cum Beza aliisque recentioribus collatio*. Lond. 8, 1655. Septuagenario, ut ipse profitetur, jam proximus, jussu Johannis Williams Episcopi Lincolnensis, notis illustravit apographum quoddam Epistolarum Clementinarum vitiis refertum; quod inde constat, quod non tantum eas mendas quae a Junio praeter MSti fidem exhibentur conatus sit emendare, sed et multas alias, quae recte se habent in editione Juniana.

“tum supplere annisus est vir eruditus ANTONIUS Clem.Rom.
 “BIRRIUS in Publico Specimine itidem Basileae, anno
 “1744 edito, atque conjecturis haud poenitendis ad
 “textum Clementinum editionis Wottonianae ulterius
 “adhuc detergendum referto.”

1746, *Londini*, 8.

RICARDUS RUSSEL, A. M. editionem Wottonianam prae caeteris sibi sequendam duxit in SS. Patrum Apostolicorum, Barnabae, Hermae, Clementis, Ignatii, Polycarpi, Operibus Genuinis, tom. ii.

Textui Graeco Epistolae prioris, in pagina sinistra cum variantibus lectionibus collocato, ex adverso respondet Versio Cotelieriana; quibus minore characterе subjicitur Juniana, a cl. Fello recensita, cum Wottonianis variationibus in margine positis. Infra ordine subjiciuntur Variorum animadversiones. Alterius Epistolae interpretationem Cotelierianam tantum exhibuit. Ad calcem voluminis primi pleraque subjecit adnotata, e cel. Millii apographo accurate ad Cod. Alex. fidem exacto descripta; quae quidem adnotata Wottonum praetermisisse jure miratur Gallandius, Proleg. p. xii.

Hujus editionis exstat censura in Act. Nov. Erud. Lips. a. 1749. mens. Octob.

1765, *Venetis*, fol.

ANDREAS GALLANDIUS, Presbyter Congreg. Oratorii Venet. in tomo primo, pp. 1—47, operis amplissimi atque elaboratissimi, Bibliothecae Vett. Patrum antiquorumque Scriptorum Ecclesiasticorum, Clementis reliquias typis consignavit, Versionem Cotelierianam, quam utrique Epistolae adjecit, passim ubi textus reformati ratio id suadebat, immutavit.

Animadversionibus Variorum et suis textui subiectis immiscuit Gallandius emendationes Antonii Birrii, supra memoratas. Contenta hujus Bibliothecae, secundum tomos xiv digesta, exhibent Walchius, Bibl. Patrist. p. 217 ed. Danz., et Dowlingius, Notit. Script. SS. Patt. p. 192. Tomo xiii, qui a. 1779 e prelo evasit, immortalus est editor.

Clem.Rom. 1788, *Fuldae*, 8.

CONRADUS EBERTH priorem Epistolam edidit, cujus librum quum ipsi mihi inspicere non licuerit, statim pergo ad

1796, *Gottingae*, 8.

C. T. G. SCHOENEMANNUM, qui Coustantii librum denuo edidit. Interpretationem Latinam identidem, rarius tamen quam a Gallandio factum erat, correxit, notasque paucas interspersit.

1828, *Hafniae*, 4, typis J. H. Schultz, *Aulae et Universitatis Typographi*.

CL. FR. HORNEMANNUS, Theol. D. et Prof. Havn. C.O.D. in particula primi libri, Scripta Genuina Graeca Patrum Apostolicorum inscripti, non sine dedecore ipsius et typographi sui, priorem Epistolam, nova interpretatione donatam, evulgavit.

Plura qui cupit adeat Rettigii censuram, in *Theologische Studien und Kritiken*, 1830, p. 920.

1839, *Tubingae*, 8.

CAR. JOS. HEFELE, Theol. D. ejusdemque in Acad. Tubing. Prof. P. Extr. in libro Patrum Apostolicorum Opera inscripto, ad fidem editionis Wottonianae textum utriusque Clementinae Epistolae, cum notulis, excudendum curavit, pp. 29—76.

Editio secunda, 1842.

Editio tertia, aucta et emendata, 1847.

Editio quarta, 1855.

1844, *Monachii*, 12.

FR. X. REITHMAYR, SS. Theol. Professor P. O. in Universitate Monacensi, Textum ad optimarum Editionum fidem recensuit in libro Patrum Apostolicorum Epistolae inscripto.

1857, *Lipsiae*, 8.

ALBERTUS RUD. MAX. DRESSEL, inter Patrum Apostolicorum Opera, Textum recensuit atque emendavit, Notis illustravit, Versione Latina passim correctam, Prolegomenis, Indicibus instruxit.

Huic Volumini in quod multos labores impenderat *Clem. Rom.*
Editor eruditissimus, accedit Hermae Pastor, ex Frag-
mentis Graecis Lipsiensibus, instituta quaestione de
vero ejus Textus fonte, auctore celeberrimo Constan-
tino Tischendorf.

VERSIONES ANGLICAE.

1647, *Londini*, 4.

GUILLIELMUS BURTON, Epistolam priorem vertit, an-
notationesque uberrimas adjecit.

1693, *Londini*, 8.

GUILLIELMUS WAKE, postea Archiepiscopus Cantuari-
ensis, Epistolae utriusque versionem edidit, una cum
Barnabae, Ignatii, et Polycarpi Epistolis, atque Her-
mae Pastore.

Iterum *Lond.* 1710, 1719, 1737; *Mancunii*, 1799;
Lond. 1817, 1843; et 1838, Clementis, Ignatii, et Po-
lycarpi reliquias sec. versionem Wakii exhibuit Edv.
BICKERSTETH, in libro inscripto, *The Christian Fathers
of the first and second Centuries*.

1768, *Aberdoniae*, 12.

*The First Epistle of Clemens Romanus to the Church
at Corinth.*

Interpres anonymus Versionem suam a Wakiana
hoc differre profitetur, quod verbum pro verbo reddi-
derit, neque Clementi vim intulerit ut ex ejus Epistola
argumenta peteret quibus Ecclesiae Anglicanae disci-
plinam defenderet.

1833, *Cantabrigiae*, 8.

TEMPLE CHEVALLIER S. T. B. Epistolae prioris ver-
sionem Wakianam passim castigatam, notulis illus-
tratam, edidit una cum Polycarpi et Ignatii Epistolis,
atque Apologiis Justini Martyris et Tertulliani.

VERSIONES GALLICAE.

1717, *Parisiis*, 8 min.

“Ouvrages des S. Pères qui ont vécu du tems des

- Clem.Rom. " Apôtres ; contenans la Lettre de S. Barnabé, le
 " Pasteur de S. Hermas, les Lettres de S. Clément,
 " de S. Ignace, et de S. Polycarpe, avec des notes."
 Quae conversio, a Grassio Oratorii sodale facta,
 exstat quoque in quarto Gallicorum Bibliorum tomo,
 quae Parisiis eodem anno prodierunt. fol.
- 1738, *Lugduni Batavorum*, 8 min. Tom. ii.
 " Lettres et Monumens de trois Pères Apostoliques,
 " S. Clément, Évêque de Rome, S. Ignace, Évêque
 " d'Antioche, S. Polycarpe, Évêque de Smyrne. Avec
 " la Relation du Martyre des deux derniers. Le tout
 " traduit fidèlement sur le Texte Original, avec des
 " Remarques, et quatre petites Dissertations, par
 " ABRAHAM RUCHAT, M. D. S. E. Professeur en Théo-
 " logie à Lausanne, et Recteur de l'Académie."

VERSIONES GERMANICAE.

- 1696, *Francofurti et Lipsiae*, 12.
 GODOF. ARNOLD Epistolam priorem edidit una cum
 Barnabae Epistola.
- 1711, *Schifbecae prope Hamburgum*, 12. Exstant Epistolae
 PP. Apostolicorum Germanice ad calcem N. T. editae.
- 1723, *Hamburgi*, 8.
 JO. OTT. GLUSING vertit et notis illustravit in
Briefen und Schriften der Apostolischen Männer. pp. 1
 —43.
- 1817, *Oeniponti*, 8 min. R. UNTERKIECHER.
 " Die echten Schriften der Apostolischen Väter, des
 " Clemens von Rom, der MM. Ignaz und Polykarp,
 " nebst den echten Martyrsgeschichten der zwey letz-
 " tern, aus der Grundsprache übersetzt, und mit An-
 " merkungen et Bemerkungen versehen."
- 1825, *Vratislaviae*, 8. EDUARD HERZOG.
 " Des heiligen Clemens vom Rom Brief an die Ko-
 " rinther, und des heiligen Polykarpus Brief an die

“ Philipper. Aus dem Griechischen übersetzt und Clem. Rom.
 “ mit den nöthigen Anmerkungen versehen. Nebst
 “ den Lebensbeschreibungen beider Heiligen.”

VERSIONES ITALICAE.

1798, *Venezia*, 8. GIO. BATTISTA GALLICCIOLLI.

‘ Lettere di S. Clemente Papa I tradotte dal Greco e
 ‘ dal Siriaco.’

1832, *Roma*, 8. A. L. GRAZIANI.

‘ Lettere di S. Clemente Primo Papa e Martire ai
 ‘ Corinti, col testo a fronte, volgarizzata e corredata di
 ‘ note critiche e filologiche e di una dissertazione pro-
 ‘ emiale.’

Belgica versio, referente Sandio, Amstelodami, anno
 1646, et iterum 1656, prodiit.

II. IGNATII.

Ignatius.

1646, *Amstelodami*, 4.

ISAAC VOSSIUS, qui, venia Magni Ducis Etruriae
 impetrata, Bibliothecae Mediceo-Laurentianae re-
 cessus intimos penetravit, ex illo precioso Codice
 Epistolas genuinas sex edidit; septimam autem ad
 Romanos, e vulgatis antea Epistolarum Interpolata-
 rum editionibus, adjunxit, ope versionis antiquae ab
 Usserio editae recensitam et castigatam. Interpreta-
 tionem veterem Latinam addidit, quam, Graeco exem-
 plari propemodum in omnibus respondentem, jam in
 lucem extulerat Usserius, Oxon. 1644.

Subjiciuntur Epistolae Ignatio perperam tributae,
 pp. 63—114; Epistolae Interpolatae, pp. 115—206;
 Barnabae Epistola, pp. 207—254; Notae in Epp.
 Ignatii, pp. 255—306, et Barnabae, 307—318.

1680, *Londini*, 4.

Recusa est haec editio, ita ut pagina paginae re-
 sponderet. Nihil omissum praeter brevem operis
 dedicationem. Exstat in Bibliotheca Bodleiana ex-
 emplum editionis Vossianae cum scripto Codice ab
 Ant. Biscionio collatum. (D’Orville X 2, 5, 13.)

Ignatius. 1647, *Londini*, 4.

USSERIUS, in Appendice Ignatiana, textum Vossianum recudendum curavit, cum interpretatione nova, postquam Epistolas interpolatas Graece et Latine antea evulgasset, cum eruditis Prolegomenis, Annotationibus, et sinceriorum veteri versione. Oxon. 1644, 4.

1650, *Londini*. (vid. supra, p. lxxv.)

ROUSIUS, Epp. ad Eph. Magn. Trall. Rom. Philad. et Smyrn. curtatas et truncatas Latine edidit. pp. 13—21.

1672, *Parisiis*, fol. (vid. supra, p. lxxvi.)

JO. BAPT. COTELERIUS Epistolas genuinas ab adulteratis, utrasque a supposititiis distinctas, inter se et cum antiquis versionibus contulit, interpretatione nova donavit, et annotationibus illustravit.

1698, *Antverpiae*, fol.

JO. CLERICUS notis Cotelerii, animadversiones Usserii et Vossii, Prolegomena Usserii, necnon Pearsoni Vindicias subjunxit.

1724, *Amstelædami*, fol.

In hac secunda Editione Clericus textum Ep. ad Romanos et Actorum Martyrii subinde refinxit; eisdemque prout sibi libuit immutato suam interpretationem adjecit. Smithi editionem eadem negligentia praeteriit qua in Clemente edendo curas Wottonianas insuper habuerat.

1689, *Parisiis*, 4.

THEODORICUS RUINARTUS, Presbyter et Monachus Benedictinus e Congregatione S. Mauri, ad calcem libri Acta Primorum Martyrum Sincera et Selecta inscripti, publici juris fecit Epistolam ad Romanos qualem in Cod. Colbertino invenit, cum nova versione, quum veterem interpretationem jam suo loco in Collectionem ejus inseruerat. pp. 695—708.

1699, *Lipsiae*, 8 min. (vid. supra, p. lxxvii.)

THOMAS ITTIGIUS Epistolas septem dedit cum Cotelerii et Ruinarti versionibus. Subsequuntur interpretatio antiqua, et Epistolae, tum interpolatae, tum spuriae.

1699, *Oxoniae*, 8. *E Theatro Sheldoniano*.

Ignatius.

J. E. GRABIUS, in tomo 2do Spicilegii Patrum, Epistolam ad Romanos juxta Ruinarti exemplar verbo tenus exhibuit, variasque lectiones Usserianas in cuiusque paginae limbum conjecit. Fragmenta quaedam addidit, cum Praefatione de Ignatio et ejus Scriptis. pp. 1—26, et 225—230.

1714, *Oxoniae*, 8.

Prodiit editio altera auctior et emendatior.

1708, *Oxonii*, 8. *E Theatro Sheldoniano*.

CAROLUS ALDRICH imprimendum curavit apographum Codicis Medicei ab A. M. Salvinio, Linguae Graecae in Florentino Gymnasio Professore, descriptum. (MS. Bodl. 227.) In margine contextus apposuit conjecturas Salvinii et Vossii; versionem veterem castigavit; versionis margini adlevit citationes Cotelerii; ipsa loca citata in fine libri apposuit. Praemisit Polycarpi ad Philippenses Epistolam: tres etiam pseudepigraphas Ignatii Epistolas quae in Cod. Med. continentur, nempe Mariae Castabalitidis ad Ignatium, Ignatii ad illam responsoria, et tandem Ignatii ad Tarsenses epistola, quae quidem sub finem mutila est, publicandas duxit.

Hujus editionis centum duntaxat exemplaria sunt formulis descripta typographicis. Censuram Smithi videas ad calcem Chronicorum Johannis Glastoniensis ab Hearnio editorum, p. 461 sq. Cf. Act. Erud. Lips. a. 1713, mens. Sept. p. 399 sq.

1709, *Oxonii*, 4. *E Theatro Sheldoniano*.

THOMAS SMITH, S. T. P. Coll. B. Mariae Magdalenae olim Socius, quum editionem quam Pearsonus, Vindic. Ign. P. ii cap. 15 p. 203, se adornaturum receperat, mors praeventisset, edendas accepit annotationes ejus posthumas, et schedas Ledgardi complexas varietates lectionis quas olim Florentiae, rogatu Pearsoni, e collatione editionis Vossianae comparaverat.

In ima pagina addidit conjecturas criticas et breviora scholia: apposuit versionem veterem quam

Ignatius.

Pearsonus in annotationibus suis subinde correxerat : subjunxit Acta Martyrii S. Ignatii, S. Polycarpi ad Philippenses Epistolam, et Ecclesiae Smyrnensis Epistolam de S. Polycarpi Martyrio. Annotationes Pearsoni Ignatianas solum Epistolas spectant ; Smithi vero notae Epistolam quoque Polycarpi, et utriusque Acta illustrant.

Hujus libri, quem Christ. Aug. Heumannus, in Act. Erudit. Lips. a. 1710, mense Maio, recensuit, exemplaria pauca charta majori sunt impressa.

*1711, Londini, 8.

GUIL. WHISTON, in tomo priore libri cui titulus, *Primitive Christianity revived*, pp. 1—391, utramque recensionem Epistolarum exhibuit. Longiorem ex Usserii editione desumptam nova versione donavit : breviori ex editione Aldrichiana interpretationem Wakii apposuit. Dissertationem praemisit qua probare conatus est Epistolas longiores solas genuinas esse, breviores autem non nisi excerpta ex illis, ab haereticis saeculi quarti facta.

1741, Basileae, 8. (vid. supra, p. lxviii.)

J. L. FREY. Smithi editionem integram, una cum praefationibus, denuo repraesentavit. Mendas typographicas emendavit, multa loca e veteribus citata, instituta diligenti inquisitione, suis auctoribus restituit, aut correxit. Antiquas versiones ad finem cujusque scripti rejecit, ad latus textus Graeci novam aliquam, ut in Ignatianis Cotelarianam, subinde emendatam apposuit.

1746, Londini, 8. (vid. supra, p. lxix.)

RIC. RUSSEL, A. M. contextum Graecum ex omnium Editionum collatione emendatum, una cum variis lectionibus in sinistris paginis exhibuit, cui in dextris Interpres Vetus respondet : Cotelarii versione utrique

* Anno 1710, Whistonus emisit libellum peculiarem, *An Essay on the Epistles of Ignatius* ; cui respondit J. Edwards, S. T. P. in libro inscripto, *Some brief Observations and Reflections on Mr. Whiston's late Writings, falsely intitled Primitive Christianity revived*.

subjecta, in cuius locum in Ep. ad Romanos versio *Ignatius*. Clerici substituitur; inferius positis *Usserii*, *Vossii*, *Cotelerii*, Clericique notis, quibus *Pearsoni* et *Smithi* annotationes sunt insertae.

Leguntur etiam Epistolae longiores, tum spuriae tum interpolatae, cum variantibus lectionibus, vetere vulgato Interprete, item *Cotelerii* versione, ejusdemque ut et *Usserii* annotationibus subjectis: necnon *S. Ignatii* Martyrium, cum *Smithi* praefatione, versione antiqua Graecis obverse collocata, et Clerici interpretatione.

1765, *Venetius*, fol. (vid. supra, p. lxi.)

GALLANDIUS, tomo i. pp. 243—303 *Bibl. Vett. Patt.* Epistolas genuinas ex ed. *Smithiana* inseruit, una cum Fragmentis et Actis Martyrii. Epistolarum textui duplicem apposuit utrinque versionem, alteram quidem *Int. Vet.* alteram *Cotelerii*. Actorum Graecis similiter utraque ex parte adest *Int. Vet.* et versio *Ruinarti*. Observationes, e *Pearsoni*, *Smithi*, aliorumque notis, subjiciendas contexerat eadem ferme ratione qua ad *Clementis* Epp. usus erat; verum casu vel typothetarum incuria omissae sunt.

1821, *Halae*, 8. min. In *Libraria Orphanotrophi*.

JOH. CAR. THILO, in usum Praelectionum Academicarum, *Vossii* textum omnino immutatum typis repetendum curavit, et lectionis diversitatem ex *Ittigii* delectu adscripsit. Collationem praemisit eorum quibus *Smithi* recensio a *Vossiana* differt.

1829, *Hafniae*, 4.

C. F. HORNEMANNUS, in particula secunda libri supra p. lxx, memorati, Epp. ad Romanos, et ad Polycarpum edidit e recensione longiore, Epp. ad Ephesios, Smyrnaeos, Trallianos e recensione breviori, omnes interpretatione nova donatas; Epistolis ad *Magnesianos* et *Philadelphenos* penitus omissis.

1839, *Tubingae*, 8. (vid. supra, p. lxx.)

CAR. JOS. HEFELE, textui ad *Gallandii* fere mentem exhibito, notulas quasdam, partim suas, partim e *Cotelerio* et *Vossio* desumptas subdidit pp. 77—116.

- Ignatius. 1844, *Monachii*, 12.
 FR. X. REITHMAYR. (vid. supra, p. lxx.)
 1857, *Lipsiae*, 8.
 ALBERTUS RUD. MAX. DRESSEL. (vid. supra, p. lxx.)
 Interp. Vet. subject Versionem Holstenii qui textum
 absimilem secutus est, aut conjectandi licentiam
 sibi sumsit.

VERSIONES ANGLICAE.

- 1693, WAKIUS. (vid. supra, p. lxxi.)
 1708, *Edini*, 8. min. ROB. CALDER.
 " The Genuine Epistles of S. Ignatius, translated
 " into English by W. Wake, D. D. as also a Vindica-
 " tion of them by L. E. Du Pin. To which is added,
 " A short Answer to Mr. W. Jameson's *Nazianzeni*
 " *Querela*, where he impugns the authority of the
 " foresaid Epistles."
 1827, *Brighton*, 1. W. K. CLEMENTSON, M. A.
 " The Epistles of Ignatius and Polycarp, &c. A
 " new translation, with an Appendix containing notes,
 " in which the leading arguments of Mr. Cobbett's
 " History of the Reformation are refuted, and the
 " fundamental doctrines of the Church of Rome
 " proved to be contrary to the Holy Scriptures," &c.
 &c.
 1833, CHEVALLIER. (vid. supra, p. lxxi.)

VERSIONES GALLICAE.

- 1717, *Parisiis*, 8. min. } (vid. supra, p. lxxi.)
 1738, *Lugduni Batavorum*, 8. min. }

VERSIONES GERMANICAE.

- 1578, *Gorticii Lusatorum*, 8. M. MOLLER.
 1696, }
 1711, } (vid. supra, p. lxxii.)
 1723, }
 1817, }

1829, *Tubingae*, 8.

Ignatius.

M. J. WOCHER. "Die Briefe des heiligen Ignatius
" von Antiochien. Neu übersetzt und erklärt."

VERSIONES ITALICAE.

1799, *Venetis*, 8. GIAMBATTISTA GALLICCIOLLI.

'Lettere Genuine di S. Ignazio, Vescovo di Antiochia,
' corredate degli Atti del suo Martirio, e la Lettera di
' S. Policarpo, Vescovo di Smirne, colla Circolare del
' suo Martirio. Traduzione dal Greco.'

1833, *Romae*, A. L. GRAZIANI.

'Le sette Lettere Genuine de S. Ignazio, e quella di
' S. Policarpo ai Filippesii coi loro Martirii, e Testo
' Greco a fronte, volgarizzate e corredate di Note critiche
' e filologiche, e di una Dissertazione Proemiale.'

III. POLYCARPI.

1498, *Parisiis*.

Epistolam ad Philippenses primus JACOBUS FABER
STAPULENSIS Latine vulgavit, una cum undecim Ignatii
Epistolis et Pseudo-Dionysii Scriptis.

Saepius inde cum iisdem recusa est: *Argentinae*,
1502, *Basileae*, 1520, *Coloniae*, 1536.

1550, In Micropresbytico Basiliensi legitur, p. 27.

1633, *Duaci*, fol.

Graece primus extulit PETRUS HALLOIXIUS in Illus-
trium Orientalis Ecclesiae Scriptorum Vitis et Docu-
mentis, tom. i pp. 525—532, e Jacobi Sirmondi exem-
plari, quod ille e Turriani Codice descripserat.

1644, *Oxoniae*, 4. (vid. supra, p. lxxiv.)

USSERIUS, aliud nactus exemplar quod ex Andreae
Schotti apographo manu sua descriptum cum Isaaco
Vossio communicaverat Salmasius, hoc cum edito Hal-
loixiano contulit, atque interpolatis Ignatii Epistolis
Polycarpianam cum vetere Interprete praemisit, anno-
tationibus suis notulisque Pat. Junii illustratam.

Ecclesiae Smyrnensis de Martyrio Polycarpi Epi-
stolam edidit Usseius, Londini, 1647, 4.

- Polycarpus. 1650, (Vid. supra, p. lxv.) ROUSIUS capita 1, 2, 7, 8 Epistolae exhibet, p. 12.
- 1653, *Helmeſtadii*, 4. (vid. supra, p. lxv.)
JOACH. JO. MADERUS Epistolam seorsim edidit una cum Martyrio, et tam veterum quam recentiorum testimoniis; suas in Martyrium, Usserii et Pat. Junii in Epistolam notas adjecit. Martyrii Graeca ex Euseb. H. E. iv 15 ed. Rob. Steph. Paris. 1544 desumpsit, versionem ex ed. Lat. Grynaei Basiliensi.
- 1672, *Parisiis*, fol. (vid. supra, pp. lxvi, lxxiv.)
J. B. COTELERIUS in tomo secundo Patrum Apostolicorum novam versionem suam notasque, et veteri versioni itidem notas addidit.
- 1698, *Antverpiae*, fol.
J. CLERICUS Usserii et Pat. Junii notas Cotelorianis adjunctas et singulis paginis substratas exhibuit.
- 1724, *Amstelædami*, fol. iterum.
- 1685, *Lugduni Batavorum*, 4.
STEPHANUS LE MOYNE, inter Varia Sacra, cum Versione antiqua, tom. i pp. 1—10, notisque et observationibus, ii p. 1—524.
- 1694, Iterum.
- 1690, *Lipsiae*, 8. min. (vid. supra, pp. lxvii, lxxiv.) ITTIGIUS Epistolam et Fragmenta edidit, pp. 369—390, quibus Martyrium adjunxit, pp. 392—431.
- 1708, *Oxonii*, 8. *E Theatro Sheldoniano*. (vid. supra, p. lxxv.) ALDRICHIUS Epistolam Polycarpi Ignatianis praemisit.
- 1709, *Oxonii*, 8. *E Theatro Sheldoniano*.
SMITHUS Ignatianis Epp. subjecit. Ad Martyrium in ima pagina apposuit variationes paucas Cod. Vin-dob. quas exhibet Lambecius in Catalogo.
- 1741, *Basileae*, 8. (vid. supra, pp. lxviii, lxxvi.) FREYIUS recudendam curavit editionem Smithianam.
- 1746, *Londini*, 8. (vid. supra, pp. lxix, lxxvi.) RIC. RUSSEL. inter SS. Patrum Apost. Opera Genuina.

INDEX EDITIONUM.

lxxx

- 1765, *Venetis*, fol. (vid. supra, pp. lxix, lxxvii.) GALLANDIUS Smithum secutus est, adjectis quinque fragmentis.
 1829, *Hafniae*, 4. (vid. supra, pp. lxx, lxxvii.) HORNE-MANNUS in Particula secunda, pp. 2—16.
 1832, *Oronii*, 8. *E Typographeo Academico*.
 M. J. ROUTHUS, S.T.P. inter Scriptorum Ecclesiasticorum Opuscula, i pp. 1—28, testimonia praemisit, textum recensuit, notis aliorum et suis illustravit.
 1840, Editio altera.
 1858, Editio tertia.
 1839, *Tubingae*, 8. (vid. supra, p. lxx.) HEFELIUS Gallandium secutus est, pp. 117—124.
 1844, *Monachii*, 12.
 FR. X. REITHMAYR. vid. supra, p. lxx.
 1857, *Lipsiae*, 8.
 ALBERTUS R. M. DRESSEL. vid. supra, pp. lxx, lxxviii.

VERSIONES.

- 1677, *Londini*.
 Polycarpi Epistolam Anglice conversam exhibet CAVIUS, *Lives of the Primitive Fathers*, i p. 126.
 1693, } Epistolam et Martyrium WAKIUS et CHEVALLIER.
 1833, } vid. supra, pp. lxxi, lxxviii.
 1827, Epistolam seorsim CLEMENTSON. vid. p. lxxviii.
 1776, *Edini*, 8. min.
 DALRYMPLIUS, (Dominus de Hailes) Martyrii novam interpretationem dedit, notis illustratam, in tomo primo libri cui titulus, *Remains of Christian Antiquity*.
Gallice, 1717, GRASSIUS. } vid. supra, p. lxxii.
 1738, RUCHATUS. }
Germanice, 1592, MOLLER.
 1701, *Bremae*, 4. Anon.
 1772, *Basileae*.
 1774, *Augustae Vindelicorum*, 8.
 1817, UNTERKIRCHER. } vid. supra, p. lxxii.
 1825, HERZOGIUS. }
Italice, 1799, GALLICIONIUS. } vid. supra, p. lxxix.
 1833, GRAZIANIUS. }

S. C L E M E N S.

VOL. I.

B

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α.

Praemissa
salutatione

[Ἡ ἐκκλη]σία τοῦ Θεοῦ ἡ παροικοῦσα [Ρώμην,]

1. ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ]
Istius ἐπιγραφῆς, praeter KOPIN-
ΘΙΟΥΣ Α, ne verbum quidem
exhibet Codex Alexandrinus.
Cotelerius, quem sequitur Rus-
selius, de suo dedit Τοῦ ἁγίου
Κλημέντος τοῦ Ῥώμης Ἐπισκόπου
Ἐπιστολὴ πρὸς Κορινθίους πρώτη,
ἐκ προσώπου τῆς Ῥωμαίων Ἐκκλη-
σίας γραφεῖσα.

4. [Ἡ ἐκκλη]σία] Miseret me
doctorum virorum, quod odio
Catholicae veritatis, studioque
vanae haereseos adducti, exis-
timent per hanc superscriptio-
nem adjuvari errorem suum,
quo Episcopis coaequant Pres-
byteros. Quia 'nulla peculi-
'aris vel scribentis mentio, vel
'Cleri Romani praerogativa, vel
'Corinthiaci Presbyterii a plebe
'discretio appareat, sed omnes
'ad omnes confertim scribant.'
Blondellus, Apol. pro Sentent.
Hieronymi de Episc. et Presb.
p. 9. At si recte ex principiis
suis voluissent argumentari,
concludere oportebat, idem jus
fuisse Laicis, ac Presbyteris et
Episcopis; atque hoc modo
deterrimum rerum statum in-
vehere, ἀναρχίαν, adversus quam

Clemens tota pugnat Epistola.
Praeclara vero hac ratiocina-
tione conficietur, ut Paulus,
quia scribit Epistolas una cum
Sosthene, Timotheo, Silvano,
et fratribus universis, majorem
non obtinuerit, quam ultimus
Christianorum, in Ecclesiae reg-
imine, auctoritatem. COTEL.
Irenaeus, III iii [3, p. 176 ed.
Bened.] *ab Ecclesia quae est
Romae scriptam hanc Episto-
lam dicit, [sic Clemens quoque
Alex. Strom. v 12, p. 693 ed.
Potter. ἀλλὰ καὶ τῇ πρὸς Κο-
ρινθίους Ῥωμαίων Ἐπιστολῇ]* licet
caeteri Clementem ejus scrip-
torem fuisse sentiant. Maluit
autem Clemens Ecclesiae suae
quam proprio eam nomine in-
scribere: vel quia tum Prae-
sules nihil sine Ecclesiae suae
consilio agere solerent, ut Cy-
prianus de se nominatim, Ep. 5,
ad Clerum suum, [Ep. 14 ed.
Fell.] memoravit his verbis,
'Solutus rescribere non potui:
'quando a primordio Episco-
'patus mei statuerim, nihil sine
'consilio vestro et consensu
'plebis, mea privatim senten-
'tia, gerere:' vel etiam ne

S. CLEMENTIS

EPISTOLA AD CORINTHIOS I.

DEI Ecclesia, quae Romae peregrinatur, Ec-

proprias partes tueri videretur, si, ubi restauranda erat apud Corinthios ecclesiasticis viris competens dignitas atque reverentia, aut ipse solus, aut cum eo Clerus sine plebe Ecclesiam illam alloqueretur. Postulabat praeterea recta ratio, ut si quidem prius Corinthii non ad Clementem unum, sed ad Romanos scripserant, Romanorum nomine Clemens, non proprio, rescriberet. COUST. Eo tempore, nulla quidem fuit Romanae Ecclesiae in Corinthiam potestas; nec res Christiana eo in statu erat, ut posset ullus Episcopus in alium jus adsumere, qui parus esset ordinis. Sed nihil vetat, quamvis unus caeteris praeesset, singulari quodam jure, eum tamen auctoritatem dissimulasse; ne qui in superiorem potestatem Corinthi consurrexerunt, putarent rem agi τῶν ἡγουμένων, non ipsius Ecclesiae; atque ipsum Romanae Ecclesiae corpus id probare quod factum erat Corinthi, quidquid de eo Ecclesiae ἡγούμενοι sentirent. Haec causa videtur fuisse, cur Ecclesia scriberet ad Ecclesiam, omissis

Rectorum nominibus, quicumque essent. CLER. Rothius, *Anfänge d. Christl. Kirche*, p. 404, censet, ipso tempore quo haec Epistola scripta esset, orbam fuisse Sedem Episcopalem. Vide sis Thomam Rennel in libello cui titulus, *Proofs of Inspiration, or the Grounds of Distinction between the New Testament and the Apocryphal Volume*. Lond. 1822, p. 58.

4. ἡ παροικῶσα] Apud Euseb. H. E. iv 23, Dionysius τῆς ἐν Κορίνθῳ παροικίας, Philippus τῆς Γορτυναίων παροικίας, Episcopi perhibentur; utrobique regiones omnes istis matricibus Ecclesiis, et eidem episcopali curae subjectae, intelligendae veniunt. Priscis siquidem temporibus, idem fere erat *Paroecia*, quod nunc *Dioecesis* diceretur. Sic Can. xviii, Concil. Ancyranum: [A. D. 315, ap. Routh. Rel. Sac. iv 124.] Εἰ τινες Ἐπίσκοποι κατασταθέντες, καὶ μὴ δεχθέντες ὑπὸ παροικίας ἐκείνης εἰς ἣν ὠνομάσθησαν, ἑτέροις βούλονται παροικίας ἐπιέναι, καὶ βιάζεσθαι τοὺς καθιστάτας, καὶ στάσεις κινεῖν κατ' αὐτῶν, τοὺς ἀφορίζεσθαι. Frustra itaque sunt ii, qui, ex plurium

τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ τῇ πα[ρουκού]σῃ Κόρινθον, κλητοῖς, ἡγι[ασμέν]οις ἐν θελήματι Θεοῦ, διὰ τοῦ [Κυρίου ἡμ]ῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· [Χάρις ὑ]μῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ παντο[κράτ]ορος Θεοῦ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ πληθυνθείη.

5

laudat Co-
rinthiorum
pietatem,

Α'. [Διὰ τὰς] αἰφνιδίους καὶ ἐπαλλήλους [γενο-
μ]ένας ἡμῖν συμφορὰς καὶ [περ]ιπτώσεις, ἀδελφοί,

Presbyterorum hac in Epistola mentione, rem hierarchicam concidisse autumant, et Presbyteranae ἰσοτιμίας imaginem et typum exhiberi gloriantur. FELL. Minus feliciter Cotelierius, *Ecclesia Dei quae incolit Romam*. Infra Ep. II § 5, καταλείψαντες τὴν παροικίαν τοῦ κοσμοῦ τούτου. In Inscript. Ep. Polycarpi ad Philipp. τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ τῇ παροικούσῃ Φιλίππους. Et in Inscript. Ep. Circularis Ecclesiae Smyrnenensis, Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ ἡ παροικούσα Σμύρναν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ τῇ παροικούσῃ ἐν Φιλομηλίᾳ. Comparandus etiam Epistolae ad Diognetum auctor, a Fello indicatus, Πατριδας ἔχουσιν ἰδίαις, ἀλλ' ὡς πάροικοι κ. τ. λ. Vita humana a Scriptoribus Sacris peregrinationis habitu frequentius sistitur, e. g. Ps. xxxix 12, I Pet. i 17, ii 11. Sic Hermas, Past. III i 1, 'Scitis vos, Domini servos in peregrinatione morari?' Tertullianus, Apol. § 1, 'Scit (Religio Christiana) se peregrinam in terris agere,' &c. Augustin. de Civ. Dei, I, Praef. 'inter impios peregrinatur ex fide vivens.' De voce παροικεῖν, omnia more suo, h. e. δλω τῷ θυλάκῳ, congressit Lemoynius Var. Sac. tom. ii pp. 48—61. Consulendi omnino sunt

Suicerus in voc. et Valesius ad Eusebium, H. E. i 1. Lineam primam usque ad hanc vocem παροικούσα literis miniatis exhibet Cod. MStus.

1. τῇ Ἐκκλησίᾳ—Κόρινθον] Recitissime statuit eruditissimus Junius, 'Veteres primitivae Ecclesiae Episcopos, quos viva voce propter locorum distantiam erudire non poterant, per epistolas monere, consulere, objurgare, interdum et universam fraternitatem alloqui et hortari non desiisse.' At non solum singulares personae, aut Ecclesiarum praefecti, sed tota Ecclesiarum universitas hoc ipsum praestabat. Sic Smyrnenensis Ecclesiae, sic etiam Ecclesiae Viennae et Lugduni Galliarum Epistolae apud Eusebium occurrunt. [H. E. iv 15, v 1—3.] Adeo non singularis exempli res est praesentis Epistolae formula, Ecclesiae Romanae nomine perscriptae. FELL.

ib. τῇ πα[ρουκού]σῃ] Articulus, quem ex ingenio reposuerat Boisius, deest in Edd. ante Wotton. necnon in Russelii libro.

3. [χάρις ὑ]μῖν καὶ εἰρήνη] Sic in cunctis Epistolis Paulinis ad Ecclesias inscriptis, necnon in Ep. ad Philemonem. Quum Timotheum et Titum salutet,

clesiae Dei, quae Corinthi peregrinatur, vocatis, sanctificatis voluntate Divina, per Dominum nostrum Jesum Christum : Gratia vobis et pax ab omnipotente Deo per Jesum Christum multiplicetur.

I. Propter subitas ac sibi invicem succedentes calamitates et casus adversos, qui nobis accide-

ἔλεος quoque apprecatur Apostolus. Optimo jure monet Wottonus sententiam, quocumque modo legatur, cum πληθυνθείη claudi. Caeteri, usque ad Gallandium, Junio praeunte, legunt . . . πληθυνθείη [ἐφ' ὑμῶν] ιδίους καὶ ἐπ' ἀλλήλους . . . adeo ut finita salutatione Epistola incipiat cum Διὰ γενομένης κ.τ.λ.

6. [Διὰ τὰς] αἰφνυδίου Ad hanc lectionem, proculdubio veram, quam proxime conjectando accessit ὁ πᾶν Pearsonus, Vind. Ignat. Part. ii cap. 3, cujus conjecturam, a Colomesio probatam, in contextum recepit Wottonus. Literae autem illae duae vel tres, quas, damno hoc in loco Codici MSto casu vel vetustate illato, se vix dignoscere potuisse questus est Editor Cantabrigiensis, mihi saepius, et summa qua potui cura, Codicem inspicienti, oculis nudis et armatis, manifeste tandem visae sunt A I Φ ; et certissime Cod. MS. totam vocem ΑΙΦΝΗΔΙΟΥΣ usque adhuc exhibet, H pro I posito, quae quidem frequens est mutatio. Neque vero casu aut tempore tantum laborat Codex Alexandrinus. Hic et alibi paginas vel totas vel ex parte gallis tinctoriis olim oblevit nescio quis, vana spe literas vetustate fere exesas revocandi adductus.

ib. ἐπαλλήλους] repeated, Che-

vallier. De hac voce audiendus cl. Hermannus ad Sophocl. Antig. 57. 'Propria verbi significatio ea postulat intelligi, quae sibi invicem accedunt.' Primus fortasse usus est hac voce Sophocles. Unde non mirum, si, ut solent rariora, recentioribus demum frequentari coepta est, translata ad 'crebram iterationem.' Exemplum dabit Lobeckius, Paralipom. Gr. Gr. p. 471. Cf. Euseb. H. E. i 8, ταῖς κατὰ τὸν οἶκον ἐπαλλήλοις ἡμαύρωσε συμφοραῖς. Longin. de Subl. xx 3, τὴν δianoian τῶν δικαστῶν τῇ ἐπαλήφῃ πλήττει φορᾶ. Adverbium ἐπαλλήλως in Epist. Vienn. et Lugd. § 6, Routh Reliq. Sacr. i 302.

7. συμφορὰς καὶ [περ]ιπτώσεις.] De tempore harum calamitatum, satis sit ex acervo sententiarum a viris doctis prolatarum nonnullas breviter recensere. Et primum quidem falsus est Guilielmus Burton in eo quod putaverit universam Antiquitatem de tempore quo haec scripta fuerit Epistola prorsus tacuisse ; scriptor enim omnium antiquissimus, Hege-sippus, diserte posuit dissentionem Corinthiacam intra quinque ultimos Domitiani imperii annos, [scil. A. D. 92—96,] uti testatur Eusebius, H. E. iii, 15, 16. Baronius, qui si eundem

fidem, et
ἐνταφίαν,
quae ante
natum
schisma ob-
tinuerint.

βράδιον [νομ]ίζομεν ἐπιστροφὴν πεποιη[κέν]αι περὶ
τῶν ἐπιζητουμένων [πα]ρ' ὑμῖν πραγμάτων, ἀγαπητοί,
τῆς τε ἀλλοτρίας καὶ ξένης τοῖς ἐκλεκτοῖς τοῦ Θεοῦ,
μαρᾶς καὶ ἀνοσίου στάσεως, ἣν ὀλίγα πρόσωπα προ-
πετῇ καὶ αὐθάδῃ ὑπάρχοντα εἰς τοσοῦτον ἀπονοίας 5

Clementis nostri interpretem audias, haud ullam opinionis suae rationem dignatus est proferre, testimonium Hegesippi adducit ad annum 95, 1, quod descriptionem hujus Epistolae ad annum duodecimum Domitiani refert. Junius, quum ex hisce verbis, tum etiam ex eo quod Clemens habet de S. Petri martyrio, conjicit, fuisse hanc Epistolam Corinthum missam eo tempore quo Clemens exsilio mulctatus fuerat, circa initium Trajani, aut non multo post, et duobus quidem annis vel circiter ante ejus martyrium. At ne dicamus fabulam meram esse totam illam Symeonis Metaphrastae narrationem de exsilio et martyrio Clementis, licet certe cum Clerico quaerere, 'Quis credat, Clementem exsulantem, nomine Ecclesiae cui praefuerat, Epistolam scripsisse; quum multo commodius ab iis, qui Romae erant, scribi posset? An credibile etiam est Clementem exsilio sui ne minimam quidem mentionem facturum fuisse?' Dodwellus, cum quo faciunt tum Pagius tum Orsius, calamitates istas ad Neronis tempora retrahit, in Dissertatione Posteriore adjecta Operibus Posthumis Pearsoni, p. 219 sq. In eandem sententiam concesserunt Wottonus, Freyius, Gallandius, et Hefelius; atque hanc Epistolam, Neroniana persecutione desi-

nente, stante adhuc Templo Hierosolymitano, nempe circa Aerae vulgaris annum 68, a Clemente scriptam fuisse censent. Quibus rationibus nitatur haec sententia videas apud Wotton. Praef. ad Clem. p. cccii, sq. vel apud Galland. Prolegom. ad Biblioth. Patt. p. xix. Junium secuti sunt Hilgenfeldius, p. 83 sq., et Lipsius, pp. 140-147.

1. βράδιον] Ita legendum viderunt Mill. et Wott. Cod. MS. exhibet ΒΡΑΔΕΙΟΝ, quod ita corrigunt Clericus et Birrius, βραδείαν . . . hoc scilicet sensu, *seram nos adversionem* (animi) *fecisse intelligimus.*

ib. [νομ]ίζομεν] Legit Junius δυσοιζομεν, satis incommode proculdubio, poeticum quum sit vocabulum, nec usquam nisi apud Poetas, raroque apud ipsos, occurrat. O ante I, vel saltem vestigium aliquod τοῦ O, MS. Cod. accuratioribus oculis intuenti visum fuisse adfirmat. Quam accurate hoc in loco MS. Cod. sit intuitus, ipse nescio: mihi quam accurate eum inspicienti nihil hujusmodi visum fuit, neque Millio, qui et ipse contulit, et in suo Codice hoc in loco observavit: 'Immo vero in MSto Cod. neutiquam certo deprehendas O, sed obscurum nescio quid, quod aequae sit pars literae M: certe in voce νομίζομεν postea M et O parum admodum differunt, ita ut facile credam ex vestigio literae,

runt, tardius, fratres, nosmetipsos convertisse existimamus ad ea, quae fuerunt quaesita inter vos, dilecti, et seditionem impiam ac detestandam, inter vos ortam, Deique electis peregrinam et alienam, quam pauci homines temerarii et audaces in tantum insolentiae accenderunt, ut honorificum et

‘quod occurrit, collato cum M in voce νομίζομεν p. 35 ed. ‘Junianae [§ 26] etiam et hic ‘legi debere νομίζομεν.’ Grabius etiam in suo Cod. reposuit νομίζομεν; nullus igitur dubito, quin legendum sit νομίζομεν. WOTT. ἀνταγκάζομεθα mallet Boisius. νομίζομεν, quam vocem et Junius ipse primum dederat, ni fallor, genuina est lectio. Codex MS. adhuc exhibet partem dextram literae M; et lacuna non est plurium quam trium literarum. Vana ergo est conjectura Clerici δοκίσομεν, neque admittenda γνωρίζομεν, quam emendationem, a Freyio tanquam propriam datam, et a Birrio, Gallandio, et Schoenemauno, utpote pressius accedentem ad B. Pauli stylum quem passim usurpat S. Pater, probatam, iram vix cohibens sibi vindicat Wetstenius, Prolegom. ad Nov. Test. p. 65.

ib. ἐπιστροφὴν πεποιθ[έν]αι] Ἐπιστρέφειν, et ἐπιστροφὴν ποιεῖν est, *curare, animadvertere, animum adhibere vel adjicere*. JUNIUS. Ruchatus confert epistolam Philippi ad Athen. inter Philipp. Demosthenis, πολλάκις μου πρέσβεις ἀποστεῖλαντος . . . οὐδεμίαν ἐποίησθε ἐπιστροφὴν.

2. ἀγαπητοί,] De hoc loco amovendum esse censet Junius [quemadmodum Boisius quoque legi debere pertendit] et cum praecedente ἀδελφοί conjungen-

dum: neutiquam vero probanda est haec critica nimis emendatio. WOTT.

3. καὶ ξένῃς] Ita corrigendum viderunt vulgatum ξένοις, Boisius, Cotel. Wotton. Dresselius. Lectionis alterius patrocinium sibi suscipiendum existimavit Gallandius, praeunte Millio; quos si audias, S. Pater schisma exhinc reprehendit, quod sit Christianis, ξένους scilicet, et, antecessorum fidelium more, *advenis in terra electisque a Deo*, maxime abominandum. Cum Millio stant Schoeneman. et Hefelius.

4. πρόσωπα] Hanc vocem πρόσωπον eodem sensu pro homine usurpatam habes in Epistola secunda S. Pauli ad Corinthios, i 11, ἵνα ἐκ πολλῶν προσώπων τὸ εἰς ἡμᾶς χάρισμα διὰ πολλῶν εὐχαριστηθῇ ὑπὲρ ἡμῶν: quem sequitur Clemens hic et infra § 47. Conf. Ignatium in Ep. ad Magn. § 6. Sic Concil. Chalced. Can. 3, τῶν προσώπων τῶν μάλιστα τῆς ἐκκλησιαστικῆς δεομένων βοηθείας. ap. Routh. Script. Eccles. Opusc. i 55.

5. εἰς τοσοῦτον ἀπονοίας] Hanc loquendi rationem viris eruditis tolerabilem visam fuisse miror; non enim seditionem in tantum vecordiae vel superbiae inflammaverunt schismatici; sed hoc eorum fastu, vel temeritate, contigit. Id olim videns Boisius legendum conjecit, εἰς το-

ἐξέκαυσαν, ὥστε τὸ σεμνὸν καὶ περιβόητον καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἀξιαγάπητον ὄνομα ὑμῶν μέγας βλασφημηθῆναι. Τίς γὰρ παρεπιδηήσας πρὸς ὑμᾶς τὴν πανάρετον καὶ βεβαίαν ὑμῶν πίστιν οὐκ ἐδοκίμασεν; τὴν τε σώφρονα καὶ ἐπιεικὴ ἐν Χριστῷ 5 εὐσέβειαν οὐκ ἐθαύμασεν; καὶ τὸ μεγαλοπρεπὲς τῆς φιλοξενίας ὑμῶν ἡθος οὐκ ἐκήρυξεν; καὶ τὴν τελείαν καὶ ἀσφαλὴ γνῶσιν οὐκ ἐμακάρισεν; ἀπροσωπολήπτως γὰρ πάντα ἐποιεῖτε, καὶ τοῖς νόμοις τοῦ Θεοῦ

σοῦτον, ὑπὸ ἀπονοίας ἐξέκαυσαν, usque adeo, prae superbia accenderunt: ad auctoris mentem recte quidem. Sed minore mutatione reponendum, eis τοσοῦτον ἀπονοία vel ἀπονοίας ἐξέκαυσαν, in tantum, per adrogantiam, vel stultam audaciam, inflammarunt. Nam ἀπόνοια σημαίνει δύο, τὴν ὑπερηφανίαν καὶ τὴν θρασύτητα, sicut ait Etymologici Magni scriptor; et huc convenit vel haec, vel illa significatio. DAVIS. 'Ανοια proprie amentiam, insaniam significat; nec inficior ἀπόνοϊαν idem significare, vid. Suid. ut et desperationem ortam ex rebus malis; hoc tamen in loco innui videtur superbia illa et elatio animi, unde praecipue oriuntur schismata et haereses, et qua, proculcata Ecclesiae auctoritate, plerumque propagantur; quae quidem significatio S. Chrysostomo est adeo familiaris, ut dubitem, an unquam hac voce aliter utatur. Vol. v, Hom. xxiii, xxiv [ed. Savil. Hom. iii, iv, in illud, *Vidi Dominum*, &c. Esai. vi 1. ed. Bened. tom. vi p. 112 et sq.] Idem etiam et apud Clem. Alexand. significat ἡ ἀπόνοια. Cohort. ad Gent.

[§ 9, p. 69 ed. Potter.] ὁ μὲν γὰρ (Θεὸς) ἐκ δούλων υἱὸς ἡμᾶς γενέσθαι βούλεται· οἱ δὲ καὶ υἱοὶ γενέσθαι ὑπερηφάνηκασιν. 'Ὁ τῆς ἀπονοίας πολλῆς! τὸν Κύριον ἐπαισχύνεσθε; κ. τ. λ. neque alia hoc in loco aptior esse potest hujus vocis significatio, sive cum MSto et editis codicibus legamus eis τοσοῦτον ἀπονοίας, sive cum Boisiō eis τοσοῦτον ὑπὸ ἀπονοίας. Eodem in sensu explicanda est haec vox § 46 hujus Epistolae. WOTT. Optime, ut in Vet. Glossis: 'Ἀπόνοια, con-
'*tumacia, dementia*: ἀπονοία, *'temeritate*. 'Ἀπονοημένος, *eo-merarius, demens*.' Vide Theophrasti Char. c. vii, περὶ ἀπονοίας, et c. xxv, περὶ ὑπερηφανίας, et ad illa Casaubonum. CLER. Ad locos a Wottono indicatos, addas Chrysost. de Sacerdot. iii § 1, vi § 12. Plura dabit Matthaei, J. Chrysostomi Homiliae IV. Hom. iii, not. 3. ἀνοια Schutzius vertit *superba stultitia* apud Aeschyl. Sept. c. Theb. 402.

1. τὸ σεμνὸν καὶ περιβόητον] Sic infra quoque § 47, τὸ σεμνὸν τῆς περιβοήτου φιλαδελφίας.

3. Τίς γὰρ παρεπιδηήσας] Hic locus usque ad vocem ἐπορεύεσθε

illustre nomen vestrum, et ab omnibus amari dignum, vehementer blasphemaretur. Quis enim apud vos diversatus omni virtute plenam firmamque ac stabilem fidem vestram non probavit? sobriamque et moderatam in Christo pietatem non est admiratus? et splendidos ac liberales hospitalitatis vestrae mores non praedicavit? et perfectam certamque cognitionem vestram non beatam existimavit? Omnia enim sine personarum intuitu a vobis fiebant, et in Dei legibus ambulabatis, praepositis

legitur ap. Clem. Alex. Strom. iv. 17, p. 610 ed. Potter.

4. *πανάρετον*] Eusebius, H. E. i 2, *τὴν τοῦ Χριστοῦ πάνσοφον καὶ πανάρετον διδασκαλίαν.*

ib. *ὑμῶν πίστιν*] *πίστιν ὑμῶν* Clem. Alex.

5. *καὶ ἐπιεικὴ ἐν Χριστῷ*] Codex MS. exhibet ΕΠΙΕΙΚΗΝΝΧΩ.

8. *καὶ ἀσφαλῆ*] Apud Gallandium *καὶ* non legitur, non tam editoris forsitan quam typographi errore. Cod. MS. exhibet ΑΣΦΑΛΗΝ.

9. *τοῖς νόμοις*] Clem. Alex. *ἐν τοῖς νομίμοις.* Quae genuina lectio, ut ex cap. iii et xl liquet. COLOM. Nuspian, quod memini, apud LXX vel in Novo Testamento *νόμοι* effertur pluraliter, pro legibus vel praeceptis Dei, sed tantum singulariter, et denotat Dispensationem sive Legem, vel Moralem, vel Mosaicam, vel Christianam, praecipue vero Mosaicam; quum Christiana Dispensatio fere ubique vocetur Evangelium. Divinae autem leges ubique nuncupantur *ἐντολαί*, *προστάγματα*, *κρίματα*, *κρίσεις*, *διατάγματα*, *μαρτύρια*, et *δικαιώματα*, nusquam *νόμοι*. Nec absimile est Clementem hunc morem *νόμος* nonnisi singulariter

VOL. I.

efferendi observasse inviolatum: aliter enim videretur occasionem praebuisse Judaizantibus Christianis obligationem utriusque Legis, Christianae scilicet ac Mosaicae jugum non ponendum fidelibus imposuisse, dum Corinthios docet *ἐν τοῖς νόμοις πορεύεσθαι.* Me sane haud fugit *ἐν τοῖς νόμοις ἐπορεύεσθε* in libro Danielis semel reperiri; [ix. 10] nullus tamen hanc ob causam a mea sententia discedo; versio enim illa Danielis, quae hodie habetur, quaeque temporibus S. Hieronymi in usu fuit, neque est LXX virorum, neque Apostolica auctoritate (quod quidem de caeteris partibus Bibliorum Graecorum, quae hodie leguntur, jure adfirmetur) neque Ecclesiastica munita; quum sit versio Theodotionis, transfugae a Christiana fide. Vide S. Hieron. Praef. in Dan. Apud Ezechielem legimus, *ἐν τοῖς προστάγμασί μου πορεύεσθε*, xx 13, et *ἐν τοῖς προστάγμασί μου οὐκ ἐπορεύθησαν*, vers. 16, et *ἐν τοῖς νομίμοις τῶν πατέρων ὑμῶν μὴ πορεύεσθε*, vers. 18. *νομίμοις* igitur veram esse lectionem, non est locus dubitandi, si quid habeat auctoritatis Clem. Alex.

C

ἐπορεύεσθε, ὑποτασσόμενοι τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν, καὶ τιμὴν τὴν καθήκουσαν ἀπονέμοντες τοῖς παρ' ὑμῶν πρεσβυτέροις· νέοις τε μέτρια καὶ σεμνὰ νοεῖν ἐπέτρεπετε· γυναιξὶν τε ἐν ἀμώμῳ καὶ σεμνῇ καὶ ἀγνῇ συνειδήσει πάντα ἐπιτελεῖν παρηγγέλλετε, στεργού- 5 σας καθηκόντως τοὺς ἄνδρας ἑαυτῶν, ἔν τε τῷ κανόνι τῆς ὑποταγῆς ὑπαρχούσας, τὰ κατὰ τὸν οἶκον σεμνῶς οἰκουργεῖν ἐδιδάσκετε, πάνυ σωφρονούσας.

Continuatio
laudis Co-
rinthiorum.

Β'. Πάντες τε ἐταπεινοφρονεῖτε, μηδὲν ἀλαζονεύο- 10
μενοι, ὑποτασσόμενοι μᾶλλον ἢ ὑποτάσσοντες, ᾧδιον

si quid perpetuus et usitatus apud LXX Intt. dicendi mos, siquid N. T. phraseologia, siquid paene ipsa verba apud Ezechielem, siquid denique Clemens ipse, qui paullo inferius [§ 3] habet ἐν τοῖς νομίμοις τῶν προσταγμάτων αὐτοῦ πορεύεσθαι. Lego igitur, refragante licet Cod. MSto, cum Clem. Alex. ἐν τοῖς νομίμοις. WOTT. Equidem in Wottoni partes discedo. Tu vide quae habet Clemens noster infra § 40, τοῖς γὰρ νομίμοις τοῦ Δεσπότης ἀκολουθοῦντες. Emendationi favet Pastor seu Hermas, a Coustantio indicatus, Vis. i, Num. 3, 'ut reddat illis repromissio- nem, quum servaverint legiti- ma Dei.'

1. ἡγουμένους] [Guil.] Burtonus vocem ἡγούμενοι hic et alibi interpretatur magistratus civiles; affirmatque, voce πρεσβύτεροι, quae in sequentibus verbis legitur, intelligendos esse, non Ecclesiae Presbyteros, sed tantum grandiores natu, prout opponuntur νέοις, juvenibus, qui sequuntur. Haec vero sunt violenter detorta a viro docto, dum ὑποβίβει δουλεύει. Si Clemens

ageret de seditione erga magistratus ethnicos, in quos surrexissent Christiani, speciosius obtrudi hic posset vox ἡγούμενοι pro magistratibus. Nunc, quum ea vox significet omnes, qui in quavis re praeceunt, sive in Republica, sive in Ecclesia, voci tribuenda est alterutra potestas, prout res, quae agitur, postulat. Vide Hammondum ad Heb. xiii 7. Jam autem nullius seditionis in magistratus civiles insimulat Corinthios Clemens, sed tantum discordiae in Ecclesia, quae fiebat, ut nonnulli adversarentur ἡγουμένους, qua voce proinde significantur tantum ii qui praeerant Ecclesiae. Eadem ratio suadet, τοῖς παρ' ὑμῶν πρεσβυτέροις intelligendum de Ecclesiae Presbyteris, non de magistratibus Corinthiorum, qui erant ethnici. Nec vetat oppositio τῶν νέων, quae sequitur; potuere enim juniores quidem Christiani in seniores, munere, non minus quam aetate, insurgere. CLER. Ep. ad Hebr. xiii 7, Μνημονεύετε τῶν ἡγουμένων ὑμῶν, et 17, Πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν. Cf. Ignat. ad

vestris subditi, et presbyteros qui sunt inter vos debito honore prosequentes. Juvenibus, ut moderata et honesta sectarentur, mandastis; mulieres in inculpabili, honesta, et casta conscientia omnia peragere jussistis, diligentes maritos suos, prout officium postulat; et in obedientiae canone se continentes, res domesticas cum gravitate administrare docebatis, omnino honeste se gerentes.

II. Omnes humili animo eratis, in nullo inani gloriationi dediti, aliorum jugo subjecti potius

Eph. v 21.
1 Pet. v 5.

Magn. § 6, τοῖς προκαθημένοις.

3. ἐπετρέπετε] Vanae sunt Junii conjecturae προτρέπετε, vel ἐπετρέφετε, aut potius ἐξετρέφετε, neque magis placet Boisii ἐπεσκήπτετε. Nam verbum ἐπιτρέπειν jubendi, injungendi vim habet, e. g. apud Xenoph. Anab. VI iii 11. Quod orthographiam adtinet fallitur Wottonus. NEOIS non NAIOS exhibet Codex MStus.

5. στεργούσας καθέκοντας] Similia sunt quae habet Polycarpus in Ep. ad Philipp. § 4. Ea-que, si Guil. Burtonum audias, a Clemente nostro mutuatus est priscus ille Smyrnaeorum Episcopus.

6. τῷ κανόνι τῆς ὑποταγῆς] Sic infra § 7, τῆς κλήσεως κανόνα, et § 41, τῆς λειτουργίας αὐτοῦ κανόνα. Cf. Ep. ad Gal. vi 16.

7. τὰ κατὰ τὸν οἶκον] τὰ μετὰ τὸν οἶκον apud Clericum ex operarum incuria natum videtur.

ib. σεμνῶς] Hanc vocem in versione sua omittit Junius.

8. οἰκουρεῖν] αὐτουργεῖν huic loco convenientius esse arbitratrur Junius, et lectorem remittit ad Clem. Alex. in Pae-

dag. III, [cap. xi, p. 292 ed. Potter.] ἡ δὲ αὐτουργία ταῖς γυναῖξιν μάλιστα τὸ γνήσιον ἐπιφέρει κάλλος κ. τ. λ. Boisius mallet οἰκουρεῖν. Emendationem Junii probat Sancroftius. ὑπουργεῖν legendum censet Davisius. Nihil autem mutandum, quum, quod et cl. Millius jamdudum observavit, hic ipse librarius, qui Biblia integra quibus Epistola haec Clementis appenditur transcripsit, in Ep. ad Tit. ii 5, pro οἰκουροῖς, quemadmodum alii Codices exhibent, scripserit οἰκουργούς.

ib. πάνυ σωφρονούσας] Haec verba priore linea post ὑπαρχούσας collocanda videntur, addita copulandi particula: in hunc modum, ὑπαρχούσας καὶ πάνυ σωφρονούσας, τὰ κατὰ τὸν κ. τ. λ. BOIS.

10. ἡδίων] Hanc veram MSti lectionem exhibuerunt Grabius, Wott. Galland. Schoenem. Hefelius, Reithmayrus. Caeteri omnes cum Junio μᾶλλον. Aluisse videtur S. Pater ad Act. xx 35, ubi conferendus Wetstenius.

διδόντες ἢ λαμβάνοντες· τοῖς ἐφοδίοις τοῦ Θεοῦ ἀρ-
κούμενοι, καὶ προσέχοντες τοὺς λόγους αὐτοῦ ἐπιμε-
λῶς, ἐστερνισμένοι ἦτε τοῖς σπλάγχχνοις, καὶ τὰ πα-
θήματα αὐτοῦ ἦν πρὸ ὀφθαλμῶν ὑμῶν. Οὕτως εἰρήνη

1. ἐφοδίοις τοῦ Θεοῦ] Forte doc-
trinam salutis, ex S. Scripturis
haustam, intelligit ut Basilus ad
Meletium, Ep. 56, ὡφέλιμα διδάγ-
ματα ἢ ἐφόδια πρὸς τὸν ἐνεστῶτα
αἰῶνα, καὶ τὸν μέλλοντα. Sic Cy-
rillus Hierosol. Catech. v vult
Catechumenos suos fidem in
cordibus insculptam habere, καὶ
ἐπ' αὐτῆς λέξεως μνημονεύσαι, i. e.
verba ipsa symboli mente et
memoria tenere, καὶ ἐφόδιον ἔχειν
ἐν παντὶ τῷ χρόνῳ τῆς ζωῆς. Vel
potius τὰ βιωτικά, ad victum et
vestitum necessaria, τῶν ἐφοδίων
nomine intelligenda sunt, ut
Paulus, I Tim. vi 8, Ἐχόντες δὲ
διατροφὰς καὶ σκεπάσματα, τούτοις
ἀρκεσθῆσόμεθα. et Hebr. xiii 5,
ἀρκοῦμενοι τοῖς παρούσιν. JU-
NIUS. Perinde est, sive de
animi, sive etiam corporis, via-
tico [sicut Guil. Burtono et
Wakio visum est] haec intelli-
gantur; sensus enim de utrovis
recte constabit. FELL. In
Prooemio Const. Apost. ubi
ad hunc locum allussisse ejus
operis auctorem conjicit Pearso-
nus, Vind. Ignat. p. 63, ὡπλι-
σμένοι διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ respon-
dent his vocibus τοῖς ἐφοδίοις τοῦ
Θεοῦ ἀρκοῦμενοι . . . et recte, ni
fallor, ista ἐφόδια interpretatur
Wottonus commeatus et appa-
ratus, quibus opus est in militia
nostra Christiana. Ea quibus
in hac peregrinatione ad victum
quotidianum Christi fidelibus
opus est, intelligit Dresselius.
Ἐφόδια δοῦναι, subsidia argu-

mentorum scil. ministrare, In-
terp. ap. Irenaeum, I, Praef.
§. 3, p. 4, ed. Massuet.

2. προσέχοντες τοὺς λόγους]
Apud LXX saepe conjungitur
hoc verbum cum accusativo.
Ad λόγους referri debet ἐστερ-
νισμένοι vel ἐνστερνισμένοι.
CLERICUS.

3. ἐστερνισμένοι] dilatatī ora-
tis in visceribus vestris. Cle-
menti ἐστερνισμένοι sunt qui
Latinis pectorati, homines latē
capacisque pectoris. Respexit
dubio procul ad II Cor. vi 11-
13, ἡ καρδία ἡμῶν πεπλάτυνται·
οὐ στενοχωρεῖσθε ἐν ἡμῖν· στενο-
χωρεῖσθε δὲ ἐν τοῖς σπλάγχχνοις
ὑμῶν . . . πλατύνθητε καὶ ὑμεῖς.
Quocirca suspicari quis possit,
particulam ἐν e Clementino
textu excidisse. COTELER.
Hezychius et Suidas interpre-
tantur ἐνστερνισάμενος, περιπτυ-
ξάμενος, complexus, quia hoc fit
pectora conjungendo. Hinc
complexi hic visceribus dicentur,
qui in intima viscera id, de quo
sermo est, admiserint. Postea
verbum hoc ἐνστερνίζομαι fre-
quentius a Scriptoribus Chri-
stianis usurpari coepit, hoc sci-
licet sensu, in pectus admitto,
cujus etiam intenditur signifi-
catio additis verbis τοῖς σπλάγ-
χνοις. CLERICUS. ἐστερ-
νισμένοι ἦτε (subintelligitur τοὺς
λόγους vel αὐτοὺς) τοῖς σπλάγ-
χνοις, ad verba ejus diligenter
attendentes recondita servabatis
intime in visceribus; quo in

quam alios vobis subjicientes, lubentius dantes Act. xx 35.
 quam accipientes : Dei viatico contenti, et ad
 verba ejus diligenter attendentes intime recondita
 in visceribus servabatis, ejusque passiones vobis Gal. iii 1.
 prae oculis erant. Sic alta et beata pax, cum in-
 explebili benefaciendi desiderio, omnibus data fuit ;

sensu legimus Const. Apost. *καὶ ἐνσπερνιασμένοι τὸν φόβον αὐ-
 τοῦ.* [Prooem. Lib. I, ubi
 Cotel. in versione Turrianum
 sequitur, *timorem ejus toto pec-
 tore amplexi*, in notis autem
 passivo sensui favet, *circum-
 dati ac pectus muniti timore
 Dei.*] Clem. Alex. *καὴς δὲ
 ἄλλης τῆς Χριστοῦ διαίτης μετα-
 λαμβάνοντας, ἐκείνων, εἰ δυνατόν,
 ἀναλαμβάνοντας ἐν ταυτοῖς ἀπορί-
 σασθαι.* [Paed. i 6, p. 123
 ed. Potter.] Huic etiam accedit
 Zonaras, qui cap. i Concil.
 Gen. 7, *ἐνσπερνιζόμεθα* explicat,
*ἀγαπητικῶς δεχόμεθα, καὶ κατα-
 σπαζόμεθα.* S. Chrysostomus,
*ὁ ταύτην (δικαιοσύνην) ἐνσπερ-
 νιάμενος, et ἐνσπερνιασμένοι δίκαια
 πράγματα.* WOTT. Ad calcem
 paginae Wakius, *ye embraced.*
 In contextu dederat, *were en-
 larged in your bowels.* Lipsius,
amore Eum complexi estis. Her-
 zogius, *Eure Brust war geöffnet
 der Liebe.* Melius, ni fallor,
 Ruchatus, *vous aviez le cœur
 plein de compassion :* loca ta-
 men quae profert interpretatio-
 nem minime confirmant. Euseb.
 de Mart. Palaest. 8, *γυνὴ μείζονα
 τοῦ σώματος τὸν λογισμόν ἐνσπερ-
 νισμένη, et 11, τοσαύτας . . . μύη-
 mas αὐτῶν [γραφῶν] ἐνσπέρνιστο.*
ib. τὰ παθήματα αὐτοῦ] Hoc
 αὐτοῦ, ut Cotel. Wott. Freyio, Gal-

land. Proleg. 8, Hilgenfeldio vi-
 sum, non potest ad aliud referri
 quam ad praecedens Θεοῦ, unde
 facile evinci potest, si fides Cle-
 menti sit habenda, Christum esse
 Deum ; immeritoque a Photio,
 Cod. cxxvi, male haberi S. Pa-
 trem, quod nimis humiliter de
 Divina Christi natura sensisse
 videatur. Ex hoc autem loco,
 judice Coustantio, aperte prae-
 vertitur haeresis Nestoriana.
 Conf. Calvin. in Act. xx 28.
 Freyius confert S. Ignatii verba
 ad Rom. § 6, *ἐπιτρέψατέ μοι μι-
 μητῆν εἶναι τοῦ πάθους τοῦ Θεοῦ
 μου.* A mentione αἵματος Θεοῦ
 multi in Ecclesia non abhorru-
 erunt, uti videre est apud Wet-
 stenium in notis ad Act. xx 28.
 Junius in *μαθήματα* mutatam
 voluit MSti lectionem, quam e
 Caii Fragmento firmari docet
 Routhius, Reliq. Sacr. ii 131, ὁ
 γὰρ εὐσπλαγχνος Θεὸς καὶ Κύριος
 ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς οὐκ ἐβούλετο
 ἕξω ἐκκλησίας γινόμενον ἀπολίσθαι
 μάρτυρα τῶν ἰδίων παθῶν. Fleu-
 rius tamen, Hist. Eccl. ii 33,
 tom. i p. 277 ed. Lat. in 8°,
 Junii conjecturam secutus est.

4. *εἰρήνη βαθεῖα*] Imperatori-
 bus Antonino et Commodo de
 οἰκουμένης εἰρήνῃ βαθεῖα gratula-
 tur Athenagoras, Legat. § 1.
 Conf. Euseb. H. E. i 2, *εἰρήνην
 βαθεῖαν φιλίας.*

βαθεῖα καὶ λιπαρὰ ἐδέδοτο πᾶσιν, καὶ ἀκόρεστος
 πόθος εἰς ἀγαθοποιῖαν, καὶ πλήρης Πνεύματος Ἁγίου
 ἔκχυσις ἐπὶ πάντας ἐγένετο· μεστοί τε ὁσίας βουλῆς ἐν
 ἀγαθῇ προθυμίᾳ μετ' εὐσεβοῦς πεποιθήσεως ἐξετείνετε
 τὰς χεῖρας ὑμῶν πρὸς τὸν παντοκράτορα Θεὸν, ἵκε- 5
 τεύοντες αὐτὸν ἰλέως γενέσθαι, εἴ τι ἄκοντες ἡμάρτετε.
 Ἄγων ἦν ὑμῖν ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς ὑπὲρ πάσης τῆς
 ἀδελφότητος, εἰς τὸ σώζεσθαι μετ' ἐλέους καὶ συνει-
 δήσεως τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐκλεκτῶν αὐτοῦ· εἰλικρινεῖς
 καὶ ἀκέραιοι ἦτε, καὶ †ἀναμνησικάκοι† εἰς ἀλλήλους. 10
 Πᾶσα στάσις καὶ πᾶν σχίσμα βδελυκτὸν ὑμῖν· ἐπὶ
 τοῖς παραπτώμασι τοῖς πλησίον ἐπενθεῖτε· τὰ ὕστε-
 ρήματα αὐτῶν ἴδια ἐκρίνετε· ἀμεταμέλητοι ἦτε ἐπὶ
 πάσῃ ἀγαθοποιῷ, ἔτοιμοι εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν. Τῇ
 παναρέτῃ καὶ σεβασμίῃ πολιτείᾳ κεκοσμημένοι πάντα 15
 ἐν τῷ φόβῳ αὐτοῦ ἐπετελεῖτε· τὰ προστάγματα καὶ

1. ἐδέδοτο] Cod. MS. ΕΔΕ-
 ΔΕΤΟ, uti et mox, l. 3. ΠΕ-
 ΠΟΙΗΘΗΣΕΩΣ.

2. ἀγαθοποιῖαν] Cf. S. Pet. I
 iv 19, ἐν ἀγαθοποιῷ. Vocem fre-
 quenter Clemens noster.

6. Δίως γενέσθαι] Junius, Fell.
 Cotel. Colom. Ittig. et Coust.
 mallent ἴλεων. Nihil autem mu-
 to; Δίως enim, ut post Wotton.
 vidit Gallandius, adverbialiter
 usurpatum, *propitius*, vel *animo*
propitius, satis consonum est τῷ
 γενέσθαι.

ib. εἴ τι ἄκοντες ἡμάρτετε] Si-
 milia sunt quae legas § 51.

7. τῆς ἀδελφότητος] Sic I Pet.
 ii 17, Τὴν ἀδελφότητα ἀγαπάτε.

8. καὶ συνειδήσεως] Recte se
 non habet oratio; *συνείδησις*
 enim vox est media; proque
 epitheti ratione, bonum fit, vel

malum. Boisius legit, *συνειδή-
 σεως ἀγαθῆς*. Junius vero, *συν-
 δέσεως* [*concordia*] quod melius.
 Forsan vero optime rescripse-
 ris, καὶ *συνενδοκήσεως*. Haec vox
 animorum veluti harmoniam de-
 notat, et huic loco adprime con-
 venit. DAVIS. Rothius conjicit
συναισθήσεως commiserationis, vel
συναΐσεως, communi orationis.
 Boisi correctionem sequitur
 Versio Hefeliana. Cod. MSto
 cum Wott. adhaeret Gallandius,
 verteret autem potius *unanimes*
consensu. Vid. § 34, ἐπὶ τὸ αὐτὸ
 συναχθέντες τῇ συνειδήσει.

9. τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐκλεκτῶν
 αὐτοῦ] In Officio Mortuorum
 Deum rogamus ut numerum
 electorum explere velit.

10. †ἀναμνησικάκοι†] Rectius
 ἀμνησικάκοι. BOIS. ITTIG. Op-

plena etiam super omnes Spiritus Sancti effusio facta est; sanctaque voluntate pleni, bona animi promptitudine, cum pia confidentia, manus vestras ad Deum omnipotentem extendistis, supplicantes ei, ut esset erga vos animo propitio, si quid inviti peccassetis. Labor omnis et contentio vestra diu noctuque pro universa fraternitate erat, ut numerus electorum ejus cum commiseratione et conscientia salvaretur. Sinceri inter vos invicem, innoxii, et omnis injuriae immemores eratis. Seditio omnis et scissura vobis abominanda erat; proximorum delicta lugebatis, illorum defectus vestros censebatis: propter benefacta nulla poenitentia ducti, ad omne bonum opus prompti eratis. Ornati vene-^{2 Cor. ix 8.} randa et omnibus numeris absoluta conversatione,^{Tit. iii 1.} omnia in timore ejus peragebatis: mandata et

time; nam ἀναμνησικάκοι si dicerentur, ii significarentur, qui revocarent in memoriam injurias ab aliis acceptas. Hinc atque ex innumeris aliis deprehendimus locis, eum qui Cód. Alex. exscripsit, non satis adtente officio suo defunctum, qui talia menda plane contraria Clementis animo reliquerit. CLER. MSti lectionem mendosam Wottonus cum aliis sic emendat, ἀμνηστικάκοι. Mallem cum Birrio παναμνηστικάκοι: *omnis inter vos offensae immemores*. Delectatur certe hujusmodi compositis S. Pater. Sic mox hic τῇ παραρέτῃ . . . πολιτεία. § 33, τῷ παμμεγεθεστάτῳ, et post pauca, τὸ παμμεγεθὲς κατὰ διάνοιαν. § 35, ὁ πανάγιος. § 45, τῷ παραρέτῳ ὀνόματι. § 57, ἡ πανάρετος σοφία. GALL.

12. τοῖς πλησίον] Junius et Fellus mallent τῶν πλησίων. Co-

tel. et Colom. τῶν, vel πλησίον, et nihil quidem frequentius quam a librario nostro O cum Ω permutari. Rectius autem, opinor, Boisius, qui legit τοῖς τῶν πλησίον. Eamdem ellipsin habes apud Eurip. Hec. 975 ed. Matth. Σῶσόν νυν αὐτόν, μηδ' ἔρα τῶν πλησίον.

ib. ὑστερήματα] Cf. II Cor. viii 14, ὑστέρημα, *inopiam*, Vulg.

14. ἔτοιμοι εἰς πᾶν] Hermas, Past. III ix 24, 'in omnes homines ad faciendam misericordiam *prompti*.'

16. ἐν τῷ φόβῳ αὐτοῦ] Malim ἐν τῷ φόβῳ τοῦ Κυρίου, ut deinde linea sequente, pro τὰ δικαιώματα τοῦ Κυρίου, scribatur τὰ δικαιώματα αὐτοῦ: rectius enim subjicitur relativum, quam praecedit. BOIS.

ib. καὶ τὰ δικαιώματα] Haec verba, quae desunt Edd. restituit ex MSto Wottonus. Ea

τὰ δικαιώματα τοῦ Κυρίου ἐπὶ τὰ πλάτη τῆς καρδίας
ὁμῶν ἐγγέγραπτο.

Quomodo
proruperit
schisma.

Γ'. Πᾶσα δόξα καὶ πλατυσμὸς ἐδόθη ὑμῖν, καὶ
ἐπετελέσθη τὸ γεγραμμένον, "Ἐφαγεν καὶ ἔπιεν, καὶ
ἐπλατύνθη καὶ ἐπαχύνθη, καὶ ἀπελάκτισεν ὁ ἡγα- 5

legebat Boisius quoque in suo exemplari, uti ex notis illius patet. Quin et illa legisse Junium, ex ejus versione, *mandata et praecepta Domini*, constare recte monet Gallandius.

1. ἐπὶ τὰ πλάτη] Junius, Boisius, et Fellus malunt ἐπὶ τὰς πλάκας, proculdubio respicientes ad II Cor. iii 3, οὐκ ἐν πλαξὶ λιθναῖς, ἀλλ' ἐν πλαξὶ καρδίας σαρκίναῖς. Ipse retineo πλάτη; legitur enim in Proverbiis, vii 3, ἐπίγραφον δὲ ἐπὶ τὸ πλάτος τῆς καρδίας, et passim apud LXX Intt. Irenaeus, ἐν τῷ πλάτει σου τοῦ νοῦ. Origenes, Comm. in S. Matt. ἐπίγραφον ἐπὶ τὸ πλάτος τῆς καρδίας. [ἀπογράψασθαι κ.τ.λ. tom. iii p. 445 ed. Ben.] Chrysostom. τῷ πλάτει τῆς διανοίας ἐναποθέμενος. Comm. in Genes. p. 17, [tom. i ed. Savil.] εὐρύναντες ὑμῶν τὸ πλάτος τῆς διανοίας, p. 51, et in alio loco, ἐν τῷ πλάτει τῆς ψυχῆς, apud S. Hippolytum de Anti-Christo, ἐγκατασπείρης τῷ πλάτει τῆς καρδίας σου, ὥσπεροῦν καθαρὰ γῆ. Et apud S. Hieronymum ad Eustochium, 'Et mirum in modum illi, quem 'in latitudine pectoris tui paullo 'ante descriperas.' Et in versione Hieronym. Ezech. [Jeremiae] xvii 1, Peccatum Judae scriptum est stylo ferreo—exaratum super latitudinem cordis eorum. WOTT. Apud LXX Jeremiae locus exhibet in ed. Complut. ἐπὶ πλακὸς τῆς καρδίας

αὐτῶν, in aliis libris ἐπὶ τοῦ στήθους τῆς καρδίας αὐτῶν. Notandum autem est quatuor priores versus hujus capituli e Codd. Vatic. et Alex. abesse, neque eos ponere Augustinum hunc locum citantem capp. vii et viii Lib. 13 contra Faustum.

3. Πᾶσα δόξα] Huc usque laudantur Corinthii; et illorum pii, sancti, et religiosi mores ipsis ob oculos ponuntur; ut vituperium, propter vitia in quae degenerarunt, acrius illorum animos pungeret. Transito autem paullo abruptior est; et majoris evidentiae causa, quaedam addi posse videntur, ut, ἄλλὰ νῦν ὅλα ἐξ οἶων, vel tale aliquid JUNIUS. Ante haec verba, καὶ τοιοῦτοι μὲν ποτε ἦγε, νῦν δὲ τί; inserendum esse putat Boisius. Abruptam nimis esse hanc transitionem non diffiteor. Nihil tamen interponendum esse censeo, quum Photius dudum notavit, esse tam in priore, quam in posteriore Epistola, νοήματα ἐρριμμένα πως, καὶ οὐ συνεχῆ τὴν ἀκολουθίαν φυλάττοντα. WOTT.

ib. πλατυσμὸς] Ut Cyrillus in Catena nostra in Psalmos interpretatur, est πραγμάτων εὐθυμία [ἴσ. εὐθυμία. COTEL.] καὶ εὐρυχωρία. Corinthus enim illis temporibus, ut Chrysostomus in argumento I ad Corinth. Epist. author est, urbs magna fuit καὶ πολυάνθρωπος, πλούτου καὶ σοφίας ἔνεκεν θαυμαστή, καὶ

praecepta Domini in latitudine cordis vestri altius Prov. vii 3. insculpta erant.

III. Omnis honor et dilatatio vobis data est, et scriptum illud impletum est, *Edit, bibit, dilatatus* Deut. xxxii *et incrassatus est, et recalcitravit dilectus.* Ab hoc ^{15.}

τῆς Ἑλλάδος τὸ κεφάλαιον· τὰ γὰρ Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων ἀθλῶς δίκειτο λοιπόν, τῆς ἀρχῆς πάλαι μεταπεσοῦσης. [tom. x p. 2 ed. Ben.] JUNIUS. Haec vox apud profanos authores significat *dilatatio, diductio*, vel *distensio in latum*: [de vini facultate Dioscorides, v 11.] item *jactantia, ostentatio, loquacitas*. [Accipiunt pro *Jactatio*, etiam pro *Loquacitas* ap. Athenaeum, xiii 9.] Apud Patres frequentius denotat *laetos animi affectus*, qui piorum mentibus oboriuntur ex conscientia rite et sincere praestiti officii sui, iis divinitus a S. Spiritu immissos; hinc Origenes περὶ Εὐχῆς, [§ 30, Opp. i 265 D ed. Ben.] θλίψει ἐπλάτυνέ με. Συνεργία γὰρ καὶ παρουσία τοῦ παραμυθουμένου καὶ σώζοντος ἡμᾶς Λόγου Θεοῦ, τὸ τῆς διανοίας ἡμῶν διαρὸν καὶ ἐθνικὸν ἐν τῷ καιρῷ τῶν περιστατικῶν ἀπὸ Θεοῦ γινόμενον πλατυσμὸς ὠνόμασται. *Dilatatio* apud Latinos Patres eandem significationem obtinet. WOTT. Cum Junio facit Boisius, *opulentia et libertas*. Wakius et Chevall. *enlargement*. D. Paulus ad Cor. Ep. II vi 11, ἡ καρδιά ἡμῶν ἐπλάτνυται, quae verba ita interpretantur nonnulli, *animus noster solatium sentit atque hilaritatem*. ib. 13, ἐπλάτνυται καὶ ὑμεῖς. Sic Hermas, Past. II v 1, ὁ ἁγίος Sanctus qui habitat in corde nostro dilatabitur." †: Herzo-

gius, *Aller Ruhm und eille Prahlerei*; quam notionem illustrabit Scholiastes in Aristoph. Equit. 830 ed. Brunck. τί θαλαττοκοπεῖς καὶ πλατυγίζεις; . . . Ἄμφω μεγαλορρημοσύνης ῥήματα, καὶ πλατύνη καὶ ἀλαζονεῖη.

4. Ἐφαγεν καὶ ἔπιεν] Haec verba citantur ex Deut. xxxii 15, paullulum aliter quam apud LXX, Καὶ ἔφαγεν Ἰακώβ, καὶ ἐνεπλήσθη, καὶ ἀπελάκτισεν ὁ ἡγαπημένος· ἐλεπάνθη, ἐπαχύνθη, ἐπλάτνυθη. S. Chrysostomus, propius ad Clementis lectionem, Hom. i in Gen. Ἐφαγεν καὶ ἔπιε, καὶ ἐλεπάνθη, καὶ ἐπαχύνθη, καὶ ἀπελάκτισεν ὁ ἡγαπημένος. Uterque Pater ex LXX citasse videtur memoriter. WOTT. Semel in gratiam juniorum observandum, Clementem ut et reliquos Patres ad exemplum Apostolorum (1°) plerumque LXX Graecam versionem sequi, ubi etiam parum accurate fontes Hebraicos exprimunt, modo summa rei conveniat; non quod crederent corruptos esse fontes, sed quod usitatam et receptam versionem sequi mallent, quam infirmioribus illi assuetis scandalum praebere. (2°) conjungere nonnunquam plura testimonia, tametsi ex diversis petita locis, quasi eodem perscripta essent loco, nonnunquam etiam paullulum immutare, et ad rem suam accommodare. FREY.

5. ἀπελάκτισεν] Sic dedi pro ἀπεγαλάκτισεν, Cod. MSti lec-

“*πημένος.*” Ἐκ τούτου ζῆλος, καὶ φθόνος, καὶ ἔρις, καὶ στάσις, διωγμὸς καὶ ἀκαταστασία, πόλεμος καὶ αἰχμαλωσία· οὕτως ἐπηγέρθησαν οἱ ἄτιμοι ἐπὶ τοὺς ἐντίμους, οἱ ἄδοξοι ἐπὶ τοὺς ἐνδόξους, οἱ ἄφρονες ἐπὶ τοὺς φρονίμους, οἱ νέοι ἐπὶ τοὺς πρεσβυτέρους. Διὰ 5 τοῦτο πόρρω ἄπεισιν ἡ δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη, ἐν τῇ ἀπολείπειν ἕκαστον τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐν τῇ πίστει αὐτοῦ ἀμβλυωπῆσαι, μηδὲ ἐν τοῖς νομίμοις τῶν προσταγμάτων αὐτοῦ πορεύεσθαι, μηδὲ πολιτεύεσθαι κατὰ τὸ καθήκον τῷ Χριστῷ, ἀλλὰ ἕκαστον 10 βαδίζειν κατὰ τὰς ἐπιθυμίας αὐτοῦ τὰς πονηράς, ζῆλον ἄδικον καὶ ἀσεβῆ ἀνεληφτότας, δι’ οὗ καὶ θάνατος εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον.

Aemulatio
et invidia
causa schis-
matis et
turbarum;
quanta ma-
la ex hoc
fonte pro-
manaverint,

Δ'. Γέγραπται γὰρ οὕτως· “Καὶ ἐγένετο μεθ’ ἡμέ-
“*ρας, ἤνεγκεν* Κάϊν ἀπὸ τῶν καρπῶν τῆς γῆς *θυσίαν* 15
“τῷ Θεῷ· καὶ Ἀβελ ἤνεγκεν καὶ αὐτὸς ἀπὸ τῶν
“*πρωτοτόκων τῶν προβάτων, καὶ ἀπὸ τῶν στεάτων*
“*αὐτῶν.*” Καὶ ἐπίδεν ὁ Θεὸς ἐπὶ Ἀβελ, καὶ ἐπὶ τοῖς

tione, quam ita corrigendam esse Editores jamdiu omnes viderunt. Neque enim aliter Fello placet, qui tamen librarium tueri videtur his verbis... ‘notissimum est infantes uberioribus abstractos, protervos, importunos, querulosque, et ‘prorsus implacabiles esse.’ Fallitur autem V. D.; vox enim ἀπογαλακτίζειν significat a lacte depellere, quo sensu eam usurpat Diphilus ap. Athenaeum, vi 51, minime vero *ablactati in morem se gerere*.

1. καὶ φθόνος] Has voces addidi ex MSto, quae a nullo lib. impr. ante Wott. habentur. At versio Junii ea agnoscit, unde typographi potius quam ipsius

error esse videtur. Gallandius quidem haec verba in contextu posuit; at in Russelii libro non reperiuntur. Cf. infra § 4. Hermae, Past. III viii 7, ‘habentes ‘inter se quandam invidiam et ‘zelum.’

3. αἰχμαλωσία] ‘Qui autem nefanda cogitant in cordibus ‘suis, mortem et captivitatem ‘sibi assumunt.’ Hermae, Past. I i 1.

6. πόρρω ἄπεισιν] Cf. Esai. lix 14, καὶ ἡ δικαιοσύνη μακρὰν ἀφίστηκεν.

8. νομίμοις] Vide supra § 1, p. 8 l. 9, et ibi notata.

9. πολιτεύεσθαι] Sic infra § 6, *ὁσίων πολιτευσαμένων.* Hoc verbo usus est Apostolus, Act. xxiii 1,

fonte zelus, et invidia, et contentio, et seditio, persecutio, et commotio, bellum, et captivitas, manarunt. Sic viles et inglorii contra honoratos et gloriosos, sic insipientes contra sapientes, et juvenes contra seniores insurrexerunt. Hanc ob causam, procul absunt justitia et pax, dum unusquisque Dei timorem deserat, et in fide ejus caecutiat, neque in institutis praeceptorum ejus ambulet, aut vitam Christo dignam degat; sed secundum pravas ipsius concupiscentias incedat, iniquam et impiam invidiam fovens et amplectens, *per quam mors in mundum intravit.*

IV. Sic enim scriptum est, *Et factum est post dies, obtulit Cain ex fructibus terrae sacrificium Domino. Abel autem obtulit et ipse de primogenitis ovium suarum, et adipibus earum. Et respexit Deus super Abel, et super munera ejus. Super*

et in Ep. ad Philipp. i 27. Sic Clem. Alex. de Joanne Bapt. eis δὲ τὴν ἔρημον τῆς ἐρημίας, κατὰ γαλήνην Θεῷ συμπεπορευμένους. Pædag. ii 10, p. 237 ed. Potter.

10. τῷ Χριστῷ] Junius mallet Χριστιανῷ. Davis. τῷ ἐν Χριστῷ. Metonymice loquitur B. Clemens, sicut D. Paulus in II ad Cor. i 21, ad Eph. iv 20, aliisque in locis, ubi vox Χριστός Christianam tum fidem tum praxin complectitur.

11. [ᾠδόν] Locum hunc Clementis respexerunt, ut opinor, delirantes Gnostici, apud Irenaeum. Sic enim ille de Caine: 'dum fratrem suum Abel occideret, primus zelum et mortem ostendit.' I xxxiv, [xxx 9 ed. Massuet.] Quin et Clementem secutus Irenaeus ipse nequitiam hanc Cainis *zelum* vocat. III xxxvi, [xxiii 4] et IV

xxxiv [xviii 3.] MILL.

12. ἀνεληφότας] Forte ἀνεληφότα, nihil tamen mutō; ἕκαστος enim, quum sit nomen πληθυντικόν, singulare saepius apud poetas, et in prosa oratione nonnunquam, jungitur verbo vel adjectivo plurali. WOTT. Fortasse dicit ἀνεληφότας, respectu habito ad seditionem D. Pauli tempore natam; de qua sub Epistolae finem data opera disserit: ut sensus sit, illos ad iniquam et impiam aemulationem denuo reversos. Vide I Cor. xi. Ratio insuper habenda particulae καί, quae immediate sequitur, δὲ οὐ καὶ θάνατος κ. τ. λ. FELL. Eandem locutionem habes infra, § 45; neque sollicitandam esse lectionem, inter alia ista suadent, S. Matt. xxvi 22, Act. ii 6, 8.

18. ἐπιδεν] Libb. impr. tan-

exemplis
vntustis do-
cetur.

“ δώροις αὐτοῦ· ἐπὶ δὲ Κάϊν, καὶ ἐπὶ ταῖς θυσίαις
“ αὐτοῦ οὐ προσέσχεν· καὶ ἐλυπήθη Κάϊν λίαν, καὶ
“ συνέπεσεν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ. Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς
“ πρὸς Κάϊν, ἵνα τί περίλυπος ἐγένου; καὶ ἵνα τί
“ συνέπεσεν τὸ πρόσωπόν σου; οὐκ ἐὰν ὀρθῶς προσ- 5
“ ενέγκης, ὀρθῶς δὲ μὴ διέλῃς, ἡμαρτες; ἡσύχασον
“ πρὸς σε ἡ ἀποστροφή αὐτοῦ, καὶ σὺ ἄρξεις αὐτοῦ.
“ Καὶ εἶπε Κάϊν πρὸς Ἀβελ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ,
“ Διέλθωμεν εἰς τὸ πεδίον· καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι
“ αὐτοὺς ἐν τῷ πεδίῳ, ἀνέστη Κάϊν ἐπὶ Ἀβελ τὸν 10
“ ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτόν.” Ὁράτε,
ἀδελφοί, ζῆλος καὶ φθόνος ἀδελφοκτονίαν κατεργά-
σατο. Διὰ ζῆλος ὁ πατὴρ ἡμῶν Ἰακώβ ἀπέδρα ἀπὸ

tum non omnes exhibent *ἐπεῖδεν*
juxta LXX exemplar Vatic.
Codex autem Alex. ut Gen. iv 4,
ita hic quoque *ἐπεῖδεν* habet.
Aquila dat *ἀπεκλήθη* vel *ἀπε-
κλήθη*. Symmachus *ἐτέρφθη*.
Theodotion *ἐνεπύρισε*.

2. λίαν] Ita Cod. MS, sicut
et LXX Gen. iv 5, non ἵγαν
ut Junius dederat quem secuti
sunt Fell. Colom. Cotel. Russel.

3. προσώπῳ αὐτοῦ.] αὐτοῦ ab-
est a MSto Alex. Gen. iv, at
agnoscit Vaticanus. WOTT.

5. οὐκ ἐὰν ὀρθῶς . . .] Sensus,
ut jam Irenaeus, IV 34, docet,
is est : secundum *quod videtur*,
recte et legitime obtulisti munera
tuae : *quod autem animam tu-*
am, non recte—pectore diviso,
absque simplicitate cordis. HE-
FEL. Hunc locum sic illustrat
Petrus in Praefatione Par-
menetici ad versionem LXX :
‘ Si Graecos Patres consulueri-
mus, quis eorum de rebus Divinis
discerentes intelliget, qui nor-
mam, quam semper in animo

‘ dum scriberent habuere, non
‘ ante cognitam atque perspec-
‘ tam habeat? aut quae illis
‘ Scriptura Veteris Testamenti
‘ innotuit, praeter eam quae a
‘ LXX senioribus edita est?
‘ Illam sane, illam ubique respi-
‘ ciunt; illius auctoritate nitun-
‘ tur, illius verba recitant, sen-
‘ tentiam referunt, ut in Patrum
‘ operibus legendis caecus plane
‘ sit qui eandem non noverit.
‘ Quis illa Clementis Romani,
‘ Apostolorum discipuli, intel-
‘ ligit, Οὐκ ἐὰν ὀρθῶς προσενέγκης,
‘ ὀρθῶς δὲ μὴ διέλῃς, ἡμαρτες;
‘ ἡσύχασον’ quis illa quae se-
‘ quantur ut ex Sacris Oraculis
‘ deprompta agnoscat, καὶ εἶπεν
‘ Κάϊν πρὸς Ἀβελ τὸν ἀδελφὸν
‘ αὐτοῦ, Διέλθωμεν εἰς τὸ πεδίον,
‘ nisi lacunam Hebraeorum
‘ Codd. observet, et LXX ver-
‘ sionem consulat, cui et Sama-
‘ ritanus et Syrus suffragantur?’

7. πρὸς σε κ. τ. λ.] *ad te re-*
vertitur donum tuum, i. e. *a me*
non recipitur, et tuae iterum

Cain autem, et super sacrificia ejus non advertit : et contristatus est Cain valde, et concidit vultu suo. Et dixit Dominus Deus ad Cain, Quare tristis factus es? Et quare concidit vultus tuus? Nonne si recte offeras, non autem recte divides, peccasti? Quiesce; ad te conversio ejus, et tu principatum habebis ipsius. Et dixit Cain ad Abel fratrem suum, Transeamus in campum. Et factum est, dum essent in campo, surrexit Cain super Abel fratrem suum, et occidit eum. Videtis, fratres, propter zelum et invidiam fratricidium commissum. Propter zelum pater noster Jacob a facie Gen. xxvii 41 sq.

erit potestatis. HEFELIUS.

9. Διελθωμεν εἰς τὸ πεδῖον.] Non in LXX versione tantum legitur hoc additamentum. Idem habent textus Samaritanus, Vulgatus, Syrus, ac binae Chaldaicae Paraphrases, Jonathanis nempe et Hierosolymitana. Nullus autem Judaicorum Codd. qui hucusque noti ac collati sunt, tale quid servat. Nec legebant haec verba Onkelos, Symmachus, Theodotion, et uterque Arabs. Ipsi Masorethae dissentiunt, dum alii codicibus Hebraeis notam adscripserunt deesse aliquid, alii, et quidem plerique, eam omiserunt, alii contrariae addiderunt, monentes lectorem nihil deesse. Plura dabit De Rossius, Var. Lect. Vet. Test. ad hunc locum.

12. ζῆλος καὶ φθόνος] Ζῆλος plerumque in bono sensu, nonnunquam autem in malo accipitur, et idem significat quod φθόνος, Hesiod. Opp. et Di. [195, Ζῆλος δ' ἀνθρώποις οἷον δὲ τοῖς ἀπασιν Δυσκελαδὸς κακός.

χαρὸς ὁμαρτήσῃ στυγερῶν.] Herodian. ζῆλος καὶ ἔρις τῇ πρὸς ἀλλήλους. [III ii 13. Addas ejusdem libri iii 3, ἐστασίαςαν δὲ πρὸς ἀλλήλους τῷ αὐτῷ ζῆλος καὶ μίσει.] Et in Nov. Test. ἐπλήσθησαν ζήλου, Act. v, [17] et in Ep. ad Gal. [v 20.] annumeratur inter opera carnis. Videntur autem tum S. Cypriano, in libro de Zelo et Livore, tum S. Basilio, περὶ φθόνου, haec Clementis ante oculos obversata fuisse. WOTT.

ib. κατεργάσαντο] Ita MS. non κατεργάσαντο, quod post Wotton dedit Gallandius.

13. Διὰ ζῆλος] Neutro saepius legitur hoc vocabulum apud Clementem nostrum. Et bis quidem infra in hoc capite. Neutro bis ponitur in § 7. Cf. § 9, τὸ εἰς θάνατον ἄγον ζῆλος— et § 14, μυσταροῦ ζήλους. Contra autem masculini tria exempla praebet § 5, eamque usitatorem formam habes §§ 43, 45. Casus recti, articulo non praefixo, quatuor exempla habes in

προσώπου Ἡσαῦ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. Ζῆλος ἐποίησεν Ἰωσήφ μέχρι θανάτου διωχθῆναι, καὶ μέχρι δουλείας εἰσελθεῖν. Ζῆλος φυγεῖν ἠνάγκασε Μωϋσῆν ἀπὸ προσώπου Φαραὼ βασιλέως Αἰγύπτου, ἐν τῷ ἀκούσαι αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὁμοφύλου, “Τίς σε κατέστη- 5
 “ σεν κριτὴν ἢ δικαστὴν ἐφ’ ἡμῶν; μὴ ἀνελεῖν με
 “ σὺ θέλεις, ὃν τρόπον ἀνείλες ἐχθρὸς τὸν Αἰγύπτιον;”
 Διὰ ζῆλος Ἀαρὼν καὶ Μαριάμ ἔξω τῆς παρεμβολῆς ὑψίσθησαν. Ζῆλος Δαθὰν καὶ Ἀβειρὼν ζώντας κατήγαγεν εἰς ᾄδου, διὰ τὸ στασιάσαι αὐτοὺς πρὸς 10
 τὸν θεράποντα τοῦ Θεοῦ Μωϋσῆν. Διὰ ζῆλος Δαβὶδ φθόνον ἔσχεν, οὐ μόνον ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ Σαοὺλ βασιλέως Ἰσραὴλ ἐδιώχθη.

§ 4, et duo in § 6. τὸ γὰρ ζῆλος, Ignat. ad Trall. § 4. Similiter LXX saepius dicunt τὸ ἔλεος, interdum tamen ὁ ἔλεος, uti et Matt. ix 13, xii 7, xxiii 23, Tit. iii 5, Heb. iv 16. Forma masculina occurrit apud Thucyd. iii 40, Aristot. Eth. ii 5, et Demosth. c. Meidiam, § 54. Aliorum vocabulorum masculinum et neutrum promiscue in usu erant, e. g. σάλος, Vid. Pauw. ad Hephaest. p. 99, σκύφος, ὄχος, ῥύπος, τό, Hippocr. Greg. Naz. ap. Steph. ed. Valpy. τὸ ῥύπον, Suidas, et σκότος, de quo plura dabit Pierson. ad Moeridis Lexicon. p. 355. τοῦ σκότους legitur apud Barnab. Ep. §§ 14, 18, D. Petr. I ii 9, D. Paul. Col. i 13, I Thess. v 5. Infra § 13 MS. exhibet τὸ τυφός.

ib. ὁ πατὴρ ἡμῶν] Non ex hoc loco nobis, cum Tillemontio et Coustantio, temere colligendum

Clementem Judaeum fuisse. Ad normam D. Pauli loquitur B. Pater, Rom. ix, 6—8, Gal. vi, 15, 16. Ita Theophilus quoque, non ab Abrahami stirpe ortus, ad Autolycum, III § 23, τὰ γράμματα τοῦ θείου νόμου, τοῦ διὰ Μωσέως ἡμῖν δεδομένου. § 24, Ἀβραὰμ ὁ πατριάρχης ἡμῶν. § 27, . . . Ἀβραὰμ τοῦ προπάτορος ἡμῶν. § 94, Δαβὶδ ὁ πρόγονος ἡμῶν.

I. Ζῆλος ἐποίησεν Ἰωσήφ κ. τ. λ.] Male hoc in loco se habet Junii versio *aeumulatione factum est, ut Joseph ad mortem usque in persecutione viveret*; contrariatur enim tum fidei historicae, tum idiomati Graecae linguae: tantum abfuit, quin ad mortem usque in persecutione viveret, ut ad summam dignitatem fuerit evectus, et tantum non consortium regiae majestatis obtinuerit. WOTT.

fratris sui Esau aufugit. Zelus effecit ut Joseph Gen. xxxvii. ad mortem usque exagitaretur et usque ad servitutem accederet. Zelus Moysen a facie Pharaonis regis Aegypti fugere compulit, quum popularem suum dicentem audiret, *Quis te constituit arbitrum* Exod. ii 14. *aut judicem super nos? numquid tu vis me occidere, quemadmodum occidisti heri Aegyptium?* Propter zelum Aaron et Miriam extra castra Num. xii nere coacti sunt. Zelus Dathan et Abiron vivos ad 15. inferos detrusit, quod cum Moyse Dei famulo sedi- Num. xvi 33. tiose contenderent. Propter zelum David non tantum alienigenarum invidiam sustinuit, sed regem 1 Sam. xviii etiam Saul persecutorem expertus est. 8 sq.

3. φυγεῖν] Ita cum Cod. MSto Wott. Gall. Hefel. Dressel. Caeteri φεύγειν.

5. Τίς σε κατέστησε κριτὴν] LXX Τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δικαστὴν κ.τ.λ. Et sic etiam D. Lucas, Act. vii 27. Mox pro ἔχθεις LXX et D. Lucas χθεις, quam formam usitatorem, lectore non monito, dedit Clericus.

8. Διὰ ζῆλος Ἀαρὼν] Librarii oscitantia dedit hic Ζῆλος Ἀαρὼν κ.τ.λ. in Cod. MSto, et mox Διὰ ζῆλος Δαθὰν κ.τ.λ.

ib. Ἀαρὼν καὶ Μαρίμ] De Miriam ex textu sacro constat eam castris exclusam, de Aarone non item; sed S. Literae, quum de pluribus loquuntur, ea generatim solent proferre, quae partim tantum revera conveniunt. Sic de latronibus dictum, Matt. xxvii 44, utrosque Domino maledixisse; quum D. Lucas unum solum ea in noxa fuisse distincte pronunciet. Sic D. Lucas et Johannes milites illudentes acetum Domino obtulisse aiunt: D. Matthaeus unum

ex iis id praestitisse narrat. Ita D. Paulus Christum post resurrectionem ejus apparuisse refert τοῖς δώδεκα, quum tamen nec Judas qui suspendio vitam finiverat, immo nec Petrus, nec Thomas, nec Jacobus, tunc temporis interfuere. Similiter, in Epistola ad Hebraeos de pluribus dicitur, quod clause-runt ora leonum, et serra erant dissecti; quorum tamen unum soli Danieli, alterum Esiae pertinet. FELL. Sic fere Guil. Burton; at satius forsitan est, cum Clerico, hic apud Clementem μνημονικὸν ἀμάρτημα in re tantilla agnoscere.

9. Ἀβειρὼν] Ita cum MS. et LXX, Wott. Gall. Hefel. Dressel. Caeteri Edd. Ἀβειρώμ.

11. Δαβὶδ φθόνον ἔσχευ] Forte ὑπέσχευ. JUN. Nihil mutandum; nam φθόνον ἔχειν est phrasis bene Graeca, significatque *invideri*; ut docebit H. Stephanus in Thesaurο, ex Aristide et Isocrate. CLERICUS.

Non mi-
nora novis-
simis tem-
poribus
inde orta
sunt mala.

S. Petri et
S. Pauli
Marty-
rium.

Ε'. 'Αλλ' ἵνα τῶν ἀρχαίων ὑποδειγμάτων παυσώ-
μεθα, ἔλθωμεν ἐπὶ τοὺς ἔγγιστα γενομένους ἀθλητάς·
λάβωμεν τῆς γενεᾶς ἡμῶν τὰ γενναῖα ὑποδείγματα.
Διὰ ζῆλον καὶ φθόνον, [οἱ μέγιστοι καὶ δικαιοτάτοι
στύλ[οι ἐδιδώ]χθησαν καὶ ἕως θανάτου ἦλθον]. Λά- 5
βωμεν πρὸ ὀφθαλμῶ[ν ἡμῶν] τοὺς ἀγαθοὺς 'Απο-
στόλου[ς]. 'Ο Πέτρος διὰ ζῆλον ἄδικον οὐχ [ἔνα
οὐ]δὲ δύο, ἀλλὰ πλείονας ὑπ[ήνεγκεν] πόνους, καὶ
οὕτω μαρτυρήσας] ἐπορεύθη εἰς τὸν ὀφειλ[όμενον]

2. ἔγγιστα] Manifestum est ἔγγιστα hic tantum respectu ἀρχαίων ὑποδειγμάτων positum esse, et ideo vel triginta annis post martyrium Petri et Pauli dici potuisse; verba τῆς γενεᾶς ἡμῶν vero satis aperte produnt, non de re uno tantum vel duobus annis remota hic agi. WINDISCHMANN. Vindic. Petrin. p. 57.

4. [οἱ μέγιστοι] Junius supplevit [ἐκκλησίας πιστοί,] cujus conjecturam secuti sunt Editores omnes præter Hefel. et Dresselium. Expectares forsitan οἱ τῆς Ἐκκλησίας πιστοί. Laccuna autem haec non major est quam quae proxime sequitur, ubi proculdubio sex tantum literarum desiderantur. Birrius conjecit ἄριστοι, vel μέγιστοι, aut κράτιστοι.

5. στύλοι] Sic Apostolus ad Gal. ii 9, οἱ δοκῦντες στύλοι εἶναι. Junius inter alia conferri jubet Ignatium ad Philad. στύλοι τοῦ κόσμου οἱ Ἀπόστολοι. quam vero locutionem non reperies nisi apud Interpolatorum, § 9. Melioris frugis sunt Chrysostomi loci quos pergit indicare, Hom. x ad Ephes. § 2, tom. xi p. 78 ed. Ben. Πολ-

λοὺς ἔστιν ἰδεῖν ὡς στύλους ἐστῶτας· οἷδε γὰρ καὶ ἀνθρώπους στύλους καλεῖν, οὐ τῇ δυνάμει μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ κάλλει πολὺν παρέχοντας κόσμον, κεφαλὰς ἔχοντας κεχρυσωμένας. Sic Hom. xxxii ad Rom. § 1, tom. ix p. 757 ed. Ben. ubi urbis Romae, in qua Petrus et Paulus passi et sepulti sunt, encomium elegantissimum habetur. Διὰ τοῦτο θαυμάζω τὴν πόλιν, οὐ διὰ τὸν χρυσὸν τὸν πολὺν, οὐ διὰ τοὺς κίονας, οὐ διὰ τὴν ἄλλην φαντασίαν, ἀλλὰ διὰ τοὺς στύλους τῆς ἐκκλησίας τούτους. Addas, a Ruchato indicatum, Eusebium, H. E. VI xli 12, οἱ δὲ στερροὶ καὶ μακάριοι στύλοι τοῦ Κυρίου. V i 14, στύλον καὶ ἑδραίωμα τῶν ἐνταῦθα καὶ γεγονότα. Cf. I Tim. iii 15.

ib. ἕως θανάτου [ἦλθον.] Edd. ἕως θανάτου δεινοῦ, uti hiatum MSti supplevit Junius. Admisi Wottoni conjecturam, quam etiam Gallandio arrisisse video, qui lectorem remittit ad § 4, Ἰωσήφ μέχρι θανάτου διωχθῆναι κ. τ. λ.

6. τοὺς ἀγαθοὺς Ἀποστόλους] τοὺς ἀγίους, vel αὐτοὺς, i. e. per contractionem πρώτους aut κορυφαίους Junius. [Sic ἀνοταρίφ, ἀτόκου scribebant librarii pro

V. Sed ut vetera exempla relinquamus, ad proximos athletas veniamus ; saeculi nostri generosa exempla proponamus. Propter zelum et invidiam, qui maximae et justissimae [Ecclesiae] columnae erant, persecutionem passi sunt, et venerunt usque ad mortem. Ponamus nobis ante oculos bonos Apostolos. Propter zelum iniquum Petrus non unum aut alterum, sed plures labores sustulit, atque ita martyrium passus in debitum gloriae locum

πρωτονοταρίφ, πρωτοτύκου. In versione tamen sua Junius, *sanctos*.] τοὺς ἁγίους Fellus et Colomesius. [τοὺς ἁγίους vel τοὺς ἁγαστοὺς Davisius.] ἁγίους hoc in loco legendum non esse quis vel primo intuitu non videt? Eo enim tempore, quo Clemens scripsit hanc Epistolam, vox ἁγιος omnibus fidelibus communis fuit, non secus ac πιστός et ἀδελφός ; nec obtinuerat peculiaris illa hujus vocis significatio, quae postea recepta fuit in Ecclesia, qua denotabat eos, qui hac vita defuncti quiescunt in Christo. Neque magis huic aetati convenit vel πρώτους, vel κορυφαίους Ἀποστόλους : hae voces referunt quartum vel quintum saeculum potius quam simplicitatem saeculi apostolici ; alienae sunt ab apostolicis Patribus, licet hac utatur S. Chrysostomus, oratorem magis quam Patrem agens : Πέτρος, ὁ τοῦ χοροῦ τῶν ἀποστόλων κορυφαίος, τὸ στόμα τῶν μαθητῶν, κ. τ. λ. [in Hom. de decem millium talentorum Debitore, § 3. tom. iii p. 4 ed. Ben.] ἀγαθούς igitur omnino retinendum est. WOTT. Wetstenius, Prolegom. in duas Epistolas Syriacas, p. ix, conjicit τοὺς θείους Ἀποστόλους.

VOL. I.

7. Ὁ Πέτρος] Rectissime Junius Petrum, a tota antiquitate cum Paulo in martyrio conjunctum, hic nominatum esse conjecit. Eum nostro loco, quem imitatur, legisse videtur Petrus Alexandrinus, de Poenit. Can. ix. Routh. Rel. Sacr. iv p. 34. WINDISCHMANN. Vind. Petr. p. 59. Articulum non supplevit Junius ; lacuna autem est sex, ni fallor, literarum. Sic infra p. 26 l. 1 Libb. impr. Διὰ ἧλον [ὁ] Παῦλος . . . ubi quatuor ad minimum literae perierunt.

8. ἵπ[ήνεγκες] Sic dedi cum Gall. post Mill. et Wott. qui Cod. MStum acriter inspicientes H videre poterant. Hodie nihil nisi ΥΠ restat. Edd. cum Junio ἵπ[έμεινεν].

9. μαρτυρ[ήσας] De Petri et Pauli passionis tempore non liquet. Synodus Romana sub Gelasio PP. haereticos garrere ait Petrum et Paulum diverso tempore martyrio fuisse coronatos. Et tamen sic sentiebant Justinus Martyr et Irenaeus, qui, anonymo Graeco MS. teste, in Libello de Certaminibus Petri et Pauli, Paulum quinque annis post Petrum martyrio sublatum esse, tradiderunt. Sic Philastrius inter haereticos

E

τόπον τῆς δόξης. Διὰ ζῆλον [καὶ ὁ] Παῦλος ὑπομονῆς βραβεῖον ὑ[πέσχ]εν, ἐπτάκις δεσμὰ φορέσας, φ[υγα]δευθεῖς, λιθασθείς, κήρυξ γ[ενό]μενος ἔν τε τῇ ἀνατολῇ καὶ ἐν [τῇ] δύσει, τὸ γενναῖον τῆς πίστεως

reponit, qui hebdomadis dies septem a planetis nominabant, quum tamen B. Ignatium et Justinum M. ita loqui solitos constet. COLOM. Eusebius, H. E. ii 25, ex Dionysio Corinthiorum Episcoposcribit Petrum et Paulum passos esse κατὰ τὸν αὐτὸν καιρόν, quod de plurium dierum intervallo explicari potest: immo, iudice Windischmanno, annorum paucorum interstitium non excludit. Prudentius περὶ Στεφάνων, Hymn. xii, eodem quidem die caesos ait, sed non eodem anno. Cum Prudentio consentit Augustinus in Sermone 28 de Sanctis in Appendicem ab Edd. Ben. relegato, v 241. S. Paulum A. D. 66, S. Petrum autem 65, passum fuisse statuit Greswellius, *Dissertations*, iv 258. Symeon Metaphrastes in Commentario de Peregrinationibus Petri ac Pauli, [ap. Surium ad 29 Junii,] verba Dionysii ita accipit quasi dicere voluisset Petrum et Paulum eodem die simul subiisse martyrium. In quam sententiam, ab Hieronymo olim habitam, uti constat ex ejus libello de Viris Illustr. capp. 1 et 5, discedit Burtonus noster, et annum dat 67 vel 68 aerae vulg. *Lectures upon Ecclesiastical History*, vol. i, p. 320. Cf. Neander, *Geschichte der Pflanzung und Leitung der Ch. Kirche*, 312.

ib. ὁφείλ[όμενος] τόπον τῆς δό-

ξης] Polycarpus in Ep. ad Philipp. § 9, hanc locutionem usurpat, a Clemente, si Guil. Burton. audias, mutuo sumptam. Similem phrasin, τὸν ἴδιον τόπον, legas apud Ignat. Ep. ad Magn. § 5. Cf. Act. i 25.

2. βραβεῖον] Gallandius, qui Hesychii verba, a Suicero voce βραβεῖον indicata, male intellexerat, versionem Wottonianam ita reformandam voluit: *patientiae certamen sustinuit*. Tu vero conf. D. Paul. ad Cor. I ix 24, πάντες μὲν τρέχουσιν, εἰς δὲ λαμβάνει τὸ βραβεῖον; et Tertull. ad Martyras § 3, 'Bonum agmen subituri estis, in quo... corona aeternitas; brabium angelicae substantiae politia in coelis, gloria in saecula saeculorum.'

ib. ὑ[πέσχ]εν] Libri tantum non omnes ἀπέσχεν exhibent. In MSto autem legimus Υ...ΕΝ, quare ὑπέσχεν dedi cum Millio in ejus Nov. Test. Gr. editione p. 327. Ita Wott. et Gall. quoque, qui tamen lectionem impressorum mallet, si hoc permitteret Cod. MS.

ib. ἐπτάκις δεσμὰ φορέσας] Discimus ex hoc loco, Paulum septies in vincula fuisse conjectum: quod apud alium auctorem non memini me legere. COTEL. Paulum septies in vincula conjectum fuisse unde cognoverit Clemens equidem non satis perspicio. Acta enim Apostolorum quum de hac re

ascendit. Paulus propter zelum in vincula septies conjectus, fugatus, lapidatus, patientiae praemium sustinuit; et in oriente ac occidente verbi praefectus, illustrem fidei suae famam sortitus est, in justitia mundum universum instruens, et ad occi-

2 Cor. xi
23—27.

Rom. xv
19.

taceant, alterutrum statuendum est: aut ex Ecclesiae traditione hausit ille, aut conjecturam fecit ex loco II Cor. xi 24. Ibi quum quinquies se captivum fuisse Paulus profiteatur, Clemens fortasse simul meminit captivitatis quam Apostolus et Caesareae et Romae passus est. Cf. Zeller. *Theol. Jahrb.* 1848, p. 530. LIPSIUS. Windischmanno divisio ista captivitatis Hierosolymitanae et Romanae merito displicet; nam quomodo verum esset, bis eum δεσμὰ φορέσαι quum toto illo tempore liberatus non erat? Boisius interpretatur πολλάκις, numerum certum pro incerto. Boisium sequitur Dresselius.

3. φ[υγα]θενθείς Junius legit παιδευθείς, atque ita Fellus et Colomesius. Cotelierius παρδευθείς, respiciens ad II Cor. xi 25. Sed Cod. MS. usque adhuc φ exhibet. Wottonus τοῦ Υ quoque majorem partem se vidisse testatur. Lectionem igitur ab illo restitutam, a Gallandio probatam, dedi. Consulas Act. xiii 50, xiv 6, II Cor. xi 22, 23. Sic in Ep. ad Tarsenses S. Ignatio adscripta, § 3, Ἰωάννης δὲ ἐφυγαδένειο ἐν Πάτρμφ. Vocem φυγαδένειον usurpat Demosthenes in Orat. in Boeot. de Dote Matris, p. 1018, 5, 10 ed. Reiske. Si cupias plura, adeas Lobeck. ad Phrynichum, p. 385.

ib. κήρυξ] Seipsum κήρυκα no-

minat B. Paulus, II Tim. i 11.

4. τὸ γενναῖον τῆς πίστεως . . . μέγιστος ὑπογραμμός.] Ex Glossa haec esse suspicatur vir doctus: ita Anonymus. [Bernardus sc.] Huic conjecturae locus non est; non enim dissentiant ab iis quae de S. Paulo dicuntur in S. Scripturis, et cum re ipsa et fide historica optime conveniunt; neque quemquam male habere possunt, nisi cui in animo est omnia improbare ea quae hoc in loco a S. Patre de B. Apostolo habentur. Displicet forte V. D. quod de S. Paulo dicitur, ἐπὶ τὸ τέρμα τῆς δύσεως ἔλθων, et δικαιοσύνην διδάσας ὅλον τὸν κόσμον. Plurimas in oriente inter Asiaticos Graecosque B. Apostolum fundasse Ecclesias docent nos Acta Apost. et Epistolae Paulinae ad Ecclesias Graecas et Asiaticas missae. Inde reversus Hierosolyma, et a praefecto Judaeae ad Caesarem appellatione facta, Act. xxv 11, Romam missus est: ibique per biennium Evangelium praedicavit, et fideles instituit: Act. xxviii 30 31. Postea vero, Caesaris sententia liberatus, petiit occidentales Europae partes, sicut testantur veteres. Sciendum autem in prima satisfactione, necdum Neronis imperio roborato, nec in tanta erumpente scelera, quanta de eo narrant historiae, Paulum a Nerone dimissum, ut Evan-

αὐτοῦ κλέος ἔλαβεν, δικαιοσύνην διδάξας ὅλον τὸν κόσμον, καὶ ἐπὶ τὸ τέρμα τῆς δύσεως ἐλθὼν, καὶ μαρτυρήσας ἐπὶ τῶν ἡγουμένων, οὕτως ἀπηλλάγη τοῦ

'gelium Christi in occidentis
'quoque partibus praedicaret.'
Hieron. de Eccles. Script. [§ 5,
tom. ii p. 823 ed. Vallars.]
'Paulus Apostolus . . . vocatus
'a Domino, effusus est super
'faciem universae terrae, ut
'praedicaret Evangelium de Hi-
'erosolymis usque ad Illyricum;
'et aedificaret non super alte-
'rius fundamentum, ubi jam
'fuerat praedicatum; sed usque
'ad Hispanias tenderet; et a
'Mari Rubro, immo ab Oceano
'usque ad Oceanum curreret,
'imitans Dominum suum, et so-
'lem iustitiae, de quo legimus,
'A summo coelo egressio ejus, et
'occursus ejus ad summum ejus;
'ut ante eum terra deficeret,
'quam studium praedicandi.'
Idem, Comment. in Amos. v,
[8, 9, tom. vi, p. 291 ed. Val-
lars.] 'Ὁ δὲ μακάριος Παῦλος διδά-
σκει συντόμως, ὅσοις ἔθνεσιν προσ-
εήνοχε τὰ θεῖα κηρύγματα' 'ὥστε
'με ἀπὸ 'Ιερουσαλὴμ καὶ κύκλῳ μέ-
'χρι τοῦ 'Ιλλυρικοῦ πεπληρωμένοι
'τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ.' 'Χατε-
ρον μέντοι καὶ τῆς 'Ιταλίας ἐπέβη,
καὶ εἰς τὰς Σπανίας ἀφίκετο, καὶ
ταῖς ἐν τῷ πελάγει διακειμένοις νή-
σοις τὴν ὠφέλειαν προσήνεγκεν.
Theod. in Ps. cxvi. Et ἡνίκα τῇ
ἀφίσει χρησάμενος εἰς τὴν 'Ρώμην
ὑπὸ τοῦ Φήστου παρεπίμψθη, ἀπο-
λογισάμενος ὡς ἀβῆος ἀφείθη, καὶ
τὰς Σπανίας κατέλαβε, καὶ εἰς ἕτερα
ἔθνη δραμών, τὴν τῆς διδασκαλίας
λαμπάδα προσήνεγκεν. Idem, in
Comm. in II Tim. iv 17. Sic
Cyrillus Hierosol. Catech. xvii,
et Epiphanius Haer. xxvii p.

107. S. Chrysostomus [Hom. i,
tom. ii p. 477 ed. Bened.] de
laudibus Pauli, τὴν οἰκουμένην
προσήνεγκεν, καὶ γῆν, καὶ θάλατταν,
καὶ 'Ελλάδα, καὶ Βάρβαρον, καὶ πᾶ-
σαν ὅσῃν ἡλιος ἐφορᾷ γῆν, ταύτην
καθάπερ ὑπόπτερός τις γενόμενος
ἐπῆλθε πᾶσαν, οὐχ ἀπλῶς ὁδοπο-
ρῶν, ἀλλὰ τὰς ἀκάνθας ἀμαρτημάτων
ἀνασπῶν, καὶ τὸν λόγον τῆς εὐσε-
βείας ἀνασπείρων, τὴν πλάνην ἀπε-
λαύνων, τὴν ἀλήθειαν ἐπαράγων.
WOTT. Addas ejusdem Chry-
sostomi Hom. xxv in Ep. II
ad Cor. passim, tom. x pp.
612—617, et locum insignem
de laboribus et certaminibus
B. Pauli, in Hom. ix in II Ep.
ad Tim. tom. xi p. 717 ed.
Ben.

1. ὅλον τὸν κόσμον] i. e. totum
imperium Romanum, vel eos
qui sunt ab Oriente ad Occi-
dentem usque, i. e. Hispaniam
caeterasque gentes ad ultimas
Occidentales oras; ab Hieroso-
lymis ad Gades usque . . . τὰ δὲ
Γάδειρα κείται μὲν κατὰ τὸ τῆς Εὐ-
ρώπης τέρμα. Philostratus. [Vit.
Apollonii Tyan. § 3.] WOTT.
Lipsio haec videntur sic expli-
canda esse ut Paulum tam-
quam Gentium Apostolum de-
signari credamus. 'Ὁ τῆς οἰκουμέ-
νης διδάσκαλος est B. Paulus ap.
Chrysost. Hom. xl in Ep. I ad
Cor. tom. x p. 385, et Hom. xxiv
in Gen. tom. iv p. 223 ed. Ben.

2. καὶ ἐπὶ] Junius literis mi-
nistris; quae tamen in MSto ad-
huc exhibentur.

ib. τὸ τέρμα τῆς δύσεως] Ita-
liam interpretantur Fellus, et

dentis terminos veniens; et sub praefectis urbis martyrium subiens, sic e mundo migravit, et in

Ruchatus qui comparat Mart. Ign. § 2, εἰς δύο ἀπὸ ἀνατολῆς μεταπεμφόμενος. Ad Romam refert cum Hilgenfeldio et Lipsio Schaffius, *History of Apostolical Church*, i 400, conjecturam Wieseleri ἰνὸ for ἐν reponentis secutus, et sensum prorsus novum eliciens: *before the highest tribunals of the West*. Hispaniam posse intelligi ostendit cl. Pearsonus in Diss. i de Successu primorum Episcoporum, cap. viii § 9. Cum quo faciunt Neander, *Geschichte d. Pflanzung, &c.* 265, 268, Guerickius, *Handbuch der K. G.* p. 53, Hug, *Einleitung*, ii 322, Olshausen, in *Studien und Kritiken*, 1838, pp. 953—957, et Windischmannus, p. 62, Scriptorem antiquissimum Fragmenti Muratoriani appellans, vid. Routh. Rel. Sacr. i 395, 414, et monens Clementem jam antea de Occidente, ἐν τῇ δόξει, locutum esse, quare τὸ τέρμα τ. δ. hic necessarie aliud quid significare oportet. De Hispania aut alia terra remotiore exponunt Schottus, *Erörterung Chron. Punkte*, p. 123, et Woherus, *Tübing. Quartal-schrift*, 1830, p. 626. De Britannia Usseus in Britan. Eccles. Antiquit. cap. i, et Stillingleet. in Orig. Brit. cap. i, quorum sententiam, si quae particularis provincia aut regio intelligatur, praeferrent Clericus et Freyus. Arnobius autem Junior, in Ps. cxlvii, ab his illustribus Praesulibus indicatus, recentior est quam ut in hac quaestione auctoritatem illi concedere possimus.

3. ἐπὶ τῶν ἡγουμένων] Cotelarius vertit *sub Principibus*: Junius, Colomesius, et Fellus, *sub Imperatoribus*. *Sub Nerone* explicat Salmasius. Sic etiam Coustantius, qui dubitat an locus sic vertendus sit, *quum sub principibus martyrium passus esset*, vel *quum coram principibus testimonium dixisset*. Tu vide Pearsonum ad illa verba Symboli Apostolici ἐπὶ Ποιτίου Πιλάτου. Sin autem Neronis jussu occisi fuissent Apostoli, expectares potius ἐπὶ τοῦ ἡγουμένου vel Αὐτοκράτορος vel Καίσαρος vel denique Σεβαστοῦ. Diversa nec meliora habet Surius, qui de Galba, Othone, et Vitellio exponit. Neronem et Helium intelligit Greswellius, qui locum nostrum felicissime e Dion. lxiii, 12, illustrat: οὕτω μὲν δὴ τότε ἡ τῶν Ῥωμαίων ἀρχὴ δύο αὐτοκράτορων ἅμα ἐδοῦλεν, Νέρωνι καὶ Ἡλίῳ. *Dissertationes*, iv, 257. Haec quidem vox ἡγουμένος non necessario imperatorem denotat. Wotton. Frey, Hug. *Einleitung*, ii, 323, et Windischmannus, p. 64, Pearsonum secuti, Praefectos intelligunt, quales erant Romae, A. D. 67, duo Praefecti Praetorio Tigellinus et Sabinus, et cum summa potestate Helius, qui, Nerone in Graeciam profecto, auctoritatem imperatoriam exercebant. Vide sis libellum de Success. Pontif. Rom. I viii 9. Duos praefectos praetorii cohortibus imposuit Nero post mortem Burri, A. C. 63. Tacit. Annal. xiv 51. Sic Tertullianus de Corona, § 1, 'et reus ad prae-

κόσμου, καὶ εἰς τὸν ἅγιον τόπον ἐπορεύθη, ὑπομονῆς
γενόμενος μέγιστος ὑπογραμμός.

Plures alii
Martyres.

5'. Τούτοις τοῖς ἀνδράσιν ὁσίως πολιτευσαμένοις
συνηθροίσθη πολὺ πλῆθος ἐκλεκτῶν, οἵτινες, πολλὰς
αἰκίας καὶ βασάνους διὰ ζῆλον παθόντες, ὑπόδειγμα 5
κάλλιστον ἐγένοντο ἐν ἡμῖν. Διὰ ζῆλος διωχθεῖσαι
γυναικες †Δαναίδες καὶ Δίρκα† αἰκίσματα δεινὰ καὶ

‘fectos.’ Sic Cyprianus in Ep.
ad Successum. Ep. 80, p. 238
ed. Fell. ‘Sed et huic perse-
cutioni quotidie insistent prae-
‘fecti in urbe;’ [Romana scilicet,
‘ut si qui sibi oblati fue-
rint, animadvertantur, et bona
‘eorum fisco vindicentur.’

ib. ἀπηλλάγη] Pauli passionis
tempus indicat Clemens; non
item de Petro. Ideo, si Win-
dischmanno audias, pp. 60, 65,
quia de Paulo uberius loqui vo-
lebat, et Petrum paucioribus ver-
bis absolvens, martyrii temporis
demum apud Paulum meminit.

2. μέγιστος ὑπογραμμός.] ὑπο-
γραμμός· τύπος, μῆμα, Hesych.
Hanc vocem habes infra §§
16, 33, et apud D. Petrum in
I Ep. ii 21, unde eandem
sumsisse videtur Polycarpus in
Ep. ad Philipp. § 8. Occurrit
apud auctorem quoque II Macc.
ii 28. Ὑπογραμμός, inquit Le
Moynius, Var. Sacr. ii p. 512,
est parva linea vel delineatio,
cui ut formae debent insistere
operarii, ut recte procedat illo-
rum opus. Sic Clemens Alex.
Paed. i, p. 148 ed. Potter. παρα-
τιθέμενος εὐλόγου φροντίδος ὑπο-
γραμμόν. Strom. v, p. 675, ὑπο-
γραμμός παιδικός. Ad quem locum
consulendus omnino magnus
Bentleius in Epistola ad Joan.
Millium.

3. ὁσίως] Ita se habet Cod.
MStus, non, quomodo a Junio
et libb. impr. exhibetur, *θειώς*,
tam in hac, quam in altera Epi-
stola [§ 5]: Τί οὖν ἐστὶν ποιή-
σαντας ἐπιτυχεῖν αὐτῶν; εἰ μὴ
ὁσίως [Libb. impr. *θειώς*], καὶ δε-
καίως ἀναστρέφεισθαι. Quum enim
C et E haud facile a se invicem
distinguantur, nemo miretur, si
vel accuratissimus librarius Θ
pro O, et E pro C legat: prae-
sertim quum in hoc MSto, haud
dubio omnium quos exstare no-
vimus vetustissimo Sacrarum
Literarum Codice, transversa
linea vel temporis tractu deleta,
vel exesa tineae, Θ exhibet O.
Neque aliunde oriri videtur va-
ria ista in antiquissimis Codd.
lectio I Tim. iii, 16, Θεός ἐφανε-
ρώθη· quum enim hoc modo
perpetuo in hisce Codd. scriba-
tur ΘΣ, transversa linea τοῦ Θ
cum superiore deleta, ΘΣ exhi-
bet ΟΣ, adeo ut legatur ΟΣ ἐφα-
νερώθη pro ΘΣ (i. e. Θεός) ἐφα-
νήθη; in hoc enim MSto dubio
procul semper legebatur ΘΣ,
quod, si quis eum accuratioribus
oculis inspiciat, ei facile constab-
it: licet illo in loco, necnon in
aliis haud paucis, Junius, dili-
gentia minime probanda, recen-
tiore calamo utramque lineam
duxerit. WOTT. De hac cor-

locum sanctum abiit, patientiae summum exemplar existens.

VI. Viris istis sancte vitam instituentibus magna electorum multitudo aggregata est, qui, supplicia multa et tormenta propter zelum passi, exemplar optimum inter nos exstiterunt. Propter zelum mulieres persecutionem passae, Danaides et Dircae,

rectione primus conquestus est Grabius. Millius et Berrimanus affirmant se vestigia virgulae per litteram *Theta* ductae videre potuisse. Contra autem Wetstenius, Prolegom. p. 22, contendit nullam talem lineolam exstare, veramque lectionem Cod. Alex. esse ΟΣ non ΘΣ. Tu confer omnino Woidii Notitiam Codicis Alex. ed. Spohn. Lips. 1788, p. 181.

4. πολλὰς αἰκίας καὶ βασάνους] Ita rescribendum viderunt editores omnes pro lectione plane vitiosa quam praebet Cod. MStus, πολλὰς αἰκίας καὶ βασάνους.

6. ἐγένοντο ἐν ἡμῖν.] Russelius ex his verbis colligit, S. Petrum Romae fuisse, et ibidem martyrium subiisse.

7. †Δαναΐδες καὶ Δίρκα†] Ita Cod. MS. atque ita cum Wottono Gallandius. Caeteri omnes cum Junio exhibent Δίρκα. Has voces, tamquam prorsus alienas a S. Patre, Wakius et Chevallierius in versionibus suis penitus omittunt. Si omnino retinendae sunt, Junius particulam ὡς praemissam vult. Δανάη τε καὶ Δίρκα emendat Cotelierius, probante Colomesio. Legendum esse εὐσεβεῖς καὶ πιστοὶ conjicit Boisius; ἀγαθαὶ τε καὶ δίκαιοι Davisius. Clericus,

Artis Criticae III iii 5, §§ 14, 15, jubet nos scribere ἀνευ αἰδούς καὶ δίκης sine reverentia et jure, h. e. irreverenter habito sexu inferiori, et contra jus et fas. Suschkius, ex Act. xvii 34, et ix 36, Δάμαρις καὶ Δορκάς restituendum esse conjectat. Feuerleinius suspicatur locum culpa librarii laborare, et nomina haec e loco suo paullo infra sursum mota fuisse; lectionem igitur ita refingit . . . Ζῆλος ἀπηλλοτριώσεν Δαναΐδας καὶ Δίρκα γαμετὰς ἀνδρῶν. Sed hisce et talibus conjecturis neminem facile subscripturum esse puto. Wottonus, hoc nisus argumento, sc. nomina non minus Ethnica legi in Ep. ad Rom. xvi, Coustant, Reithmayrus, et Tillemont. Mémoires, ii 119, quibus, si recte memini, adstipulatur vir doctissimus mihiq̄ amicissimus Bleekius, Professor Bonnensis, satis verisimile esse ducunt Danaën et Dircen illustres fuisse foeminas aliunde quidem nobis ignotas, quae prima persecutione a Nerone excitata martyrio coronatae fuerint. Hefelio perplacet viri doctissimi cujus nomen reticetur opinio, foeminas Christianas, ad crudele plebis spectaculum, personam Dirces induere, et Danaidum supplicia subire coactas fuisse. Ego sane nihil melius novi quam

ἀνόσια παθούσαι, ἐπὶ τὸν τῆς π[ί]στεως βέβαιον δρόμον κατήντη[σαν], καὶ ἔλαβον γέρας γενναῖον αἱ ἀσθενεῖς τῷ σώματι. Ζῆλος ἀπηλλοτριώσεν γαμετὰς ἀνδρῶν, καὶ ἡλλοίωσεν τὸ ῥήθην ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀδὰμ, “Τοῦτ[ο] νῦν ὅστούν ἐκ τῶν ὀστέων 5
“μου, καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκὸς μου.” Ζῆλος καὶ ἔρις πόλεις μεγάλας κατέστρεψεν, καὶ ἔθνη μέγαλα ἐξερρίζωσεν.

Ad resipiscientiam

Ζ'. Ταῦτα, ἀγαπητοί, οὐ μόνον ὑμᾶς νουθετοῦντες

conjecturam viri eruditissimi Christophori Wordsworth *νεανίδες, παιδίσκαι* reponentis; nisi Ruchato, Ruinarto Act. Sinc. Mart. p. 2, et Windischmanno, p. 56, concedere velis haec nomina in contextum a margine irrepsisse. Cui quidem errori Junius suspicatur ansam prae-buisse Clem. Alex. lectionem, qui iv Strom. § 19, pp. 617, 618 ed. Potter. dum repetit quae infra sub finem hujus Epistolae habentur, § 55, et hujus loci *ἐξηγητικά* sunt, post exempla Judith et Esther, addit e prophana historia et poetarum fabulis, fortium mulierum facta nonnulla, quae gladios, ignes, et tormentorum cruciatus, constanti animo et masculo contempserunt, (quod etiam in libro ad Martyras, § 4, a Tertulliano factum esse deprehenditur) inter quas, Danaï filias, et Danaïdis auctorem memorat, qui illarum historiam carmine heroico conscripsit. Audiendus autem omnino est Birrius, qui contra monet, Dirces quidem mentionem nullam fieri a Clemente Alexandrino, Danaïdas vero non in patientiae, sed audaciae muliebris in armis tractan-

dis exemplum proponi.

ib. *αἰκίσματα*] Cf. Euseb. H. E. viii 11 et 14.

1. τὸν τῆς πίστεως] τῆς omisit Wottonus, et post eum Gallandius. Legitur autem in Cod. MSto. Junius, deleta praepositione, mallet, τὸν τῆς πίστεως βέβαιον δρόμον κατήντησαν legere, alludendo ad illud D. Pauli in Epistola secunda ad Timotheum iv 7; vel ἐπὶ in eis mutatum vult, ut infra § 23, *eis πέπειρον κατα-τῆ*, et ut D. Paulus ad Ephes. iv 13, et ad Philipp. iii 11. Nihil autem mutandum recte vidit Wottonus, qui confert Cyprianum [Epist. vi ed. Fell.] ‘Be-
‘atas etiam foeminas, quae vo-
‘biscum sunt in eadem confes-
‘sionis gloria constitutae, quae
‘Dominicam fidem tenentes, et
‘sexu suo fortiores, non solum
‘ipsae ad coronam proximae
‘sunt, sed et caeteris quoque
‘foeminis exemplum de sua
‘constantia prae-buerunt.’

2. αἱ ἀσθενεῖς] Cyprian. de Lapsis, p. 122 T. ed. Fell. ‘foe-
‘minae ... quae cum saeculo di-
‘micantes sexum quoque vice-
‘runt.’

5. Τοῦτ[ο] νῦν ὅστούν ἐκ τῶν] Ita Cod. Alex. Gen. ii, licet ali-

postquam gravia et nefanda supplicia sustinuissent, ad firmum fidei cursum pertigerunt, et debiles corpore nobile praemium acceperunt. Zelus uxorum animos a maritis abalienavit, et dictum patris nostri Adami mutavit: *Hoc jam os ex ossibus meis, et caro ex carne mea.* Zelus et contentio urbes magnas evertit, et gentes magnas funditus delevit.

VII. Haec, dilecti, non tantum ut vos officii

ter exhibeatur in Bibliis Polyglottis, τοῦτο νῦν ἐκ τῶν ὁστέων μου, omisso ὁστέων. Agnoscit enim ὁστέων eo in loco Cod. MStus, eadem manu, licet minutori caractere, in margine exaratum. Cf. Grabium, Proleg. in LXX, cap. i § 8. WOTT. Vid. Fragment. i S. Polycarpi.

6. Ζῆλος καὶ ἔρις] S. Paulus ad Cor. II xii 20, μήπως ἔρις, ζῆλοι, κ. τ. λ. ad Galat. v 20, ἔρις, ζῆλοι ...

7. πόλις] Hefelius, ut suam de Epistolae tempore opinionem tueatur, haec verba Windischmanni, p. 54, provocat: 'Si quando haec scripsit B. Clementis, Jerusalem, cujus fatale excidium solo zelo et internis rixis acceleratum fuerat, jam cecidisset, praesens illud et moestissimum exemplum certe non omisisset.' At hoc argumentum, quoad Chronologiam spectat, Windischmannus ipse nullius esse ponderis profitetur, p. 55, 'nam si Epistola viginti septem annis post deletam urbem sacram scripta est, primus ejus calamitatis horror jam transierat, ut Clementem tristissimum hoc exemplum omittere vix mirabile sit.'

8. ἐξέπλησεν] Wottonus ἐξέπλησεν, Codex enim MStus dupli-

cem ρ in hujusmodi vocibus non exhibet; et quidem in Codd. vetustioribus geminatio hujus literae saepissime locum non habet, uti docet Bastius in Comm. Palaeogr. Jortinus opinatur Clementem Horatii Carn. I xvi 16—20 in animo habuisse. Sirachides, xxviii 14, Γλώσσα ... πόλις ὀχυρὰς καθεῖλε, καὶ οἰκίας μεγιστάνων κατέστρεψε.

9. Ταῦτα, ἀγαπητοὶ κ. τ. λ.] Hic, mutato stylo, superioris objurgationis asperitatem blandiore alloquio lenit et emollit. Sic Christus exemplo suo Apostolos instituit; quos interdum laudat, et beatos praedicat, interdum vero acriter increpat et objurgat. Sic Apostolus Clementem docuit, qui saepenumero in Epistolis suis, ut Chrysostomus in Ep. ad Galat. [cap. i § 1, tom. x 658 ed. Ben.] κατ' ἔχρος τοῦ διδασκάλου βαίνων ποικίλλει τὸν λόγον, πρὸς τὴν τῶν μαθητευομένων χρείαν, νῦν μὲν καίων καὶ τέμνων, νῦν δὲ προσηνὴ φάρμακα ἐπιτιθεῖς· νῦν μὲν ἐν ῥάβδῳ, νῦν δὲ ἐν ἀγάπῃ καὶ πνεύματι πραότητος ἐρχόμενος, ut de seipso ad Corinthios loquitur. JUN. Videtur innuere non tantum in Corinthiaca, sed et Romana Ecclesia consimiles subortas esse contentiones insurgentium infe-

hortatur,
veniae
spem pro-
mittens.

ἐπιστέλλομεν, ἀλλὰ καὶ ἑαυτοὺς ὑπομνήσκον[τες]·
ἐν γὰρ τῷ αὐτῷ ἔσμεν σκάμμα[τι,] καὶ ὁ αὐτὸς ἡμῖν
ἀγὼν ἐπείκει[ται.] Διὸ ἀπολείπωμεν τὰς κενὰς [καὶ]
ματαίας φροντίδας, καὶ ἔλθω[μεν] ἐπὶ τὸν εὐκλεῆ
καὶ σεμνὸν τῆς ἀγίας κλή]σεως ἡμῶν κανόνα. 5
[Βλέπω]μεν τί καλόν, καὶ τί τερπνόν, [καὶ προ]σ-
δεκτὸν ἐνώπιον τοῦ ποι[ήσαντ]ος ἡμᾶς. [Ἀτενίς]ω-

riorum in superiores, aut saltem semina ambitionis nonnulla jam observari, quae sint mature reprimenda. FREY.

1. ὑπομνήσκον[τες] Ita cum Cod. MSto Jun. Fell. Cotel. Wott. Schoenem. Caeteri Colomesium sequuntur, qui, lectore non monito, dedit ὑπομνήσκον-tes. Clericus emendat in futuro ὑπομνήσκοντες, quod, ut vidit Gallandius, minus apte cohaeret cum praecedente νοουθετοῦντες. Forma vero ὑπομνήσκω inter Orphica, Hymn. lxxvi 6, p. 345 ed. Herm. occurrit, quem locum indicavit Hefelius :

ἡδυτάτη, φιλάγρυπνος, ὑπομνήσκοσά
τε πάντα.

2. σκάμμα[τι]] Ἐν τῷ αὐτῷ εἶ-
ναι σκάμματι proverbialis est locutio, aut similis proverbiali ; et eo haec spectant omnia, ut et praecedentium mitigetur asperitas, et ad ea quae sequuntur mollior aditus praestruatur. Ἐν τῷ αὐτῷ ἔσμεν σκάμματι inquitur Romani ad Corinthios, hoc est, non haec securis animis scribimus, ac si extra teli jactum positi essemus ipsi, aut a nullis nobis hostibus, nullis periculis amplius metueremus : sumus et nos in eodem vobiscum stadio, necdum omnibus certaminibus defuncti. Quocirca, dum vos monemus, etiam nosmetipsos

excitamus quodammodo, atque expergefaccimus. BOIS. In eodem stadio versamur, inquit doctissimus Junius, qui una cum Fabro recte nos docet, σκάμμα non tantum locum certaminis et agonis, sed certamen ipsum significare. Quum vero sciamus ex Julio Polluce, vocem hanc κυρίως dici περὶ πεντάθλου ἀλτικοῦ, et una conjungantur apud eum σκάμμα et κανών, ut scilicet sit τὸ μέτρον τοῦ πηδήματος κανών, ὁ δὲ ὅρος τὰ ἐσκαμμένα, quas voces hic simul positas videmus, malumus τὸ σκάμμα arenam vertere ; quandoquidem, licet in stadio omnia exercitiorum genera celebrari soleant, tamen ad cursores peculiari magis jure spectare videbatur. Sed quia de usu σκαμμάτων a scriptoribus agonisticis altum fere est silentium, breviter adnotandum duco, in athletarum saltu, non rationem habitam quousque quis prorsum emicaret, sed ut sursum et in altum subsiliret ; qua ex parte quando satisfactum, tunc demum de emenso spatio contendere licebat ; siquidem quicumque, praeteritis sulcorum obicibus, compendia quaerebat, inanem luisse operam, atque esse ἔξω τῶν σκαμμάτων dicebatur. FELL. τὰ σκάμματα τοῦ στεφανίτου ἐκεί-

vestri admoneamus, scribimus, sed ut nos ipsos commonefaciamus ; in eadem enim arena versamur, et certamen idem nobis impendit. Quare inanes et vanas curas relinquamus, et ad gloriosam et venerandam sanctae vocationis nostrae lineam veniamus : quid pulchrum, quid jucundum, et acceptum coram opifice nostro sit, videamus. Sanguinem Christi

σου, certamina. Chrysost. Hom. v ad Pop. Antioch. tom. ii p. 59 ed. Ben. εἰ μὴ νῦν, ὥς ἔτι ἐν τῷ σκάμματι ἐτήκαμεν, τῶν πόνων τῆς ἀρετῆς ἀφώμεθα, Hom. xliii in Gen. tom. iv p. 346, ὥς ἔτι ἐν τῷ σκάμματι ἐσμεν, πρὶν ἢ διαλυθῆναι τὸ θέατρον, p. 347. Wakius et Chevall. interpretantur in the same lists. Herzogius, Denn in gleicher Laufbahn stehen wir. Ruchatus, nous sommes dans le même danger. Hanc quoque vocem e Patribus Graecis mutuatus est Tertullianus. Vide supra p. 26, not. 2. 'Itaque epistates vester Christus Jesus, qui vos Spiritu unxit, et ad hoc scamma produxit.' Ad Martyras § 3. Ambrosius quoque Lib. de Helia et Jejunio, § 13, 'In scammate si quis te manu levat' . . . § 21, 'Progressus in scamma, necesse est ut excipias pulverem.'

5. τῆς ἀγίας κλήσεως] Ita post Junium libri omnes : quae lectio mihi saepius et summa qua potui cura MSti reliquias inspicienti verisimillima esse videtur. Juvat tamen cl. Millii de hoc loco sententiam exscribere. 'Lacuna non nisi sex aut septem literarum est. Ideoque τ[ε]λειώσεως legendum mallem, quod inter cætera apud Ecclesiasticos Scriptores Baptismum significat, cujus κάνων

'seu regula, κανὼν καὶ ματαίων, 'de quibus hic sermo, φροντίζων 'renuntiationem inprimis postulabat.'

ih. κανόνα] Vox, siqua alia, agonistica, ut supra adnotavimus, quomodo perpetuo fere a D. Paulo, scil. II Cor. x 13 15 16, Gal. vi 16, usurpatur ; idem fere quod γραμμή, et aliquando quod σκάμμα. Satis ergo infelice normam reddidit interpretes [Junius :] nos regulam substituimus, voce aliquantulum latius patente. FELL. Videtur S. Polycarpus, qui plurimis in locis Epistolae suae ad Philipp. paene ipsis Clementis vestigiis insistit, respexisse ad hunc locum, quum scribat, [§ 7] Διὸ ἀπολιπόντες τὴν ματαιότητα τῶν πολλῶν, καὶ τὰς ψευδοδιδασκαλίας, ἐπὶ τὸν ἐξ ἀρχῆς ἡμῖν παραδοθέντα λόγον ἐπιστρέψωμεν. Nemo igitur jure suspicari potest, quin haec sit ipsa epistola a Patribus celebrata, et publice in Ecclesia lecta, quum toties in unica eaque brevissima epistola, ad eam alludat necnon eam citare videatur S. Polycarpus, B. Clementi σύγχρονος. WOTT. Conf. infra § 41, τὸν ὀρισμένον τῆς λειτουργίας αὐτοῦ κανόνα.

7. [Ἀτενίσωμεν] Sic supplavit Junius, quem sequuntur Edd. omnes. Gallandius quidem suspicatur S. Patrem respexisse ad

μεν εἰς τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, [καὶ ἴδ]ωμεν ὡς ἔστιν
τίμιον τῷ Θεῷ [αἷμα] αὐτοῦ, ὅτι διὰ τὴν ἡμετέραν
[σωτ]ηρίαν ἐκχυθὲν παντὶ τῷ κόσμῳ μετανοίας
χάριν ὑπήνεγκεν. [Ἀνέλθ]ωμεν εἰς τὰς γενεὰς πά-
σας, [καὶ κα]ταμάθωμεν ὅτι ἐν γενεᾷ [καὶ] γενεᾷ 5
μετανοίας τόπον ἔδω[κ]εν ὁ Δεσπότης τοῖς βουλομέ-

illud Heb. xii 2, ideoque veram
lectionem esse Ἀφορῶμεν. Certe
vulgata mihi verisimilior esse
videtur, utpote longe aptior ad
spatium lacunae in Cod. MSto
adimplendum ; atque eadem
phrasi utitur Clemens, infra,
§ ix. Ἀτενίσωμεν habet Bullus,
qui hunc locum ad ὑπήνεγκεν
affert Exam. Cens. Respons. ad
Animadv. vii § 24. Operae pre-
tium est verba magni viri ap-
ponere. 'Digna mihi semper
'visa sunt haec verba, quae au-
'reis literis exarentur, atque a
'verae Theologiae studiosis ae-
'ternae memoriae mandentur ;
'utpote quae maxime genui-
'nam satisfactionis Christi no-
'tionem ab Apostolorum συμ-
'μύστη explicatam contineant.
'In praesenti non vacat mihi
'ostendere, quam hoc viri apo-
'stolici testimonium omnem
'controversiam paucis verbis
'dirimat de satisfactione Chri-
'sti, adversus tum impios Soci-
'nistas, tum alios, qui Socini
'Charybdim vitantes in Scyl-
'lam haud certe minus pericu-
'losam inciderunt. Prudens
'lector illud per se intelligere
'potis erit. Duo tantum inde
'colligo, quae ad propositum
'nostrum quam maxime spec-
'tant ; 1. Satisfactionem Chri-
'sti neminem ipso facto libe-
'rare, sed illud tantum efficere,

'ut quivis sub conditione et
'lege poenitentiae a peccati
'reatu liberari possit. 2. Non
'obstante satisfactione Christi,
'gratiae et misericordiae Dei
'deputandum esse, quod homini
'peccatori poenitentiae copiam
'largiatur, vel, ut mox se ex-
'plicat Clemens, μετανοίας τόπον
'concedat, hoc est, credentem,
'et de peccatis poenitentiam
'agentem remissione peccato-
'rum beare velit. Ideo scil.
'μετανοίας χάριν dixit, ut gratui-
'tum Dei actum in hoc negotio
'exprimeret. Hoc vero illud
'ipsum est, quod dicimus, po-
'sita satisfactione Christi, re-
'missionem peccatorum esse
'gratuitam.'

2. τῷ Θεῷ [αἷμα] αὐτοῦ Malit
Bleekius τῷ Θεῷ [Πατρὶ] αὐτοῦ,
quam conjecturam in textum
admisit Dresselius. S. Petrus,
I Epist. i 19, appellat sangui-
nem Domini nostri Jesu Christi
τίμιον αἷμα.

4. [Ἀνέλθ]ωμεν εἰς τὰς γενεὰς
Ita pro Ἀτενίσωμεν reposuit Wot-
tonus, quem sequitur Gallandius.
Recte, ut mihi videtur ; ἀνέλθω-
μεν enim vel ἀνίσωμεν magis ac-
commodum est τῷ, εἰς τὰς γενεὰς
πάσας quae jam praeteritae fue-
runt ; et supplementum quinque
literarum longe melius cum la-
cunae spatio congruit. Ἀναβῶμεν
de suo dederat Davisius.

intentis oculis intueamur, et quam pretiosus Deo sit ejus sanguis, consideremus, qui propter nostram salutem effusus toti mundo poenitentiae gratiam obtulit. Recurramus ad omnes mundi aetates, et discamus, quod in omni generatione, volentibus ad ipsum converti, Dominus poenitentiae locum con-

5. ἐν γενεᾷ [καὶ] γενεᾷ] More Hellenistico. Hebraei habent וְעַתָּה וְעַתָּה vel וְעַתָּה וְעַתָּה *generatio et generatio*, pro *generatio a generatione* et *omnes generationes*: quam loquendi formam secuti fuerunt Novi Testamenti Scriptores, et Patres, eoque frequentius, quo quis propius accedit ad apostolicum saeculum. WOTT.

6. μετανοίας τόπον] Junius τύπον legendum esse censet, et autumatur S. Patrem imitatum fuisse illud Ecclesiastici xlv 16, Ἐνὸς εὐφρίστησε Κυρίου, καὶ μετετέθη ὑπόδειγμα μετανοίας ταῖς γενεαῖς. Equidem Junii conjectura minime esset rejicienda, modo de Patriarchis occurrissent haec verba eo in loco, ubi proponuntur Corinthiis digni quorum exempla sequerentur. Minime vero ferenda est haec emendatio in hoc loco; sive enim ad immediate praecedentia, sive ad proxime sequentia verba attendamus, τόπον omnino retinendum jure censebimus. Docet enim Corinthios S. Pater, Redemptionem partam fuisse Christi sanguine; nemini denegatam esse gratiam poenitentiae, Redemptionem hanc et gratiam universalem ad omnia tempora non secus ac loca extendi; adeo ut ex ejus virtute per omnia saecula locus esset poenitentiae, neque deessent,

qui auctoritate Dei muniti poenitentiam ac peccatorum remissionem praedicarent; eosque adhortatur, ut percurrant omnes, quae jam praecesserant, generationes; et exinde ediscant Deum per generationem et generationem omnibus qui voluerunt ad ipsum converti dedisse τὸν τόπον τῆς μετανοίας. Quae omnia, aliena prorsus a τὸν τύπον ἔδωκεν, optime conveniunt cum τὸν τόπον ἔδωκεν. Quam phrasin potius ab Epistola ad Hebraeos, ubi occurrit τόπον μετανοίας οὐχ εὑρεν, [xii 17] petitam fuisse censeo, quam depromptam ex Ecclesiastico libro quem laud usquam citat Clemens noster; aut allusionem fieri ad morem primaevae Ecclesiae, ubi locus suus poenitentibus assignabatur, donec, praestita satisfactione, cum Deo et Ecclesia ejus conciliarentur, ac privilegiis Ecclesiae restituerentur. Quod si ex aliquo libro Apocrypho petitam fuisse censeat hanc phrasin, quare non ex libro Sapientiae? ubi legimus, κρίνων δὲ καταβραχὺ ἐδίδους τόπον μετανοίας, xii 10, et δούς χρόνους καὶ τόπον δι' ὃν ἀπαλλαγῶσι τῆς κακίας, 20. Non igitur alia videtur esse causa, quare τύπον loco τόπον substituendum esse vellet Junius, nisi quod μετανοίας τόπον ἔδωκεν ὁ Δεσπότης τοῖς βουλομένοις ἐπιστραφῆναι ἐπ'

νοῖς ἐπιστραφῆναι ἐπ' αὐτόν. Νῶε ἐκήρυξεν μετάνοιαν, καὶ οἱ ὑπακούσαντες ἐσώθησαν. Ἰωνᾶς Νινευίταις καταστροφὴν ἐκήρυξεν, οἱ δὲ μετανόησαντες ἐπὶ τοῖς ἁμαρτήμασιν αὐτῶν ἐξιλάσαντο τὸν Θεὸν ἱκετεύσαντες, καὶ ἔλαβον σωτηρίαν, καίπερ ἄλλότριοι 5 τοῦ Θεοῦ ὄντες.

Continuatio.

Η'. Οἱ λειτουργοὶ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ διὰ Πνεύματος Ἁγίου περὶ μετανοίας ἐλάλησαν· καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Δεσπότης τῶν ἀπάντων περὶ μετανοίας ἐλάλησεν μεθ' ὅρκου· “Ζῶ γὰρ ἐγὼ, λέγει Κύριος, οὐ βούλομαι τὸν 10 “ θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὥς τὴν μετάνοιαν.” προστιθεὶς καὶ γνώμην ἀγαθὴν, “Μετανοήσατε, οἶκος Ἰσραὴλ, ἀπὸ τῆς ἀνομίας ὑμῶν. Εἰπον τοῖς υἱοῖς τοῦ λαοῦ μου, ἐὰν ὥσιν αἱ ἁμαρτίαι ὑμῶν ἀπὸ τῆς γῆς 15 “ ἕως τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐὰν ὥσιν πυρρότεραι κόκκου, 15

αὐτὸν aperte contrariatur doctrinae de electione et reprobatione absoluta, cui favebat Calvinus studiosus. WOTT.

1. Νῶε ἐκήρυξεν μετάνοιαν] Hilgenfeldius monet, Noam, secundum Oracula Sibyllina, i 135 sq. antequam in arcam intraret, homines ad poenitentiam revocasse; et hunc locum indicat e Theophilo Antioch. ad Autolyicum, iii 19; ὡς Νῶε καταγγέλλων τοῖς τότε ἀνθρώποις μέλλειν κατακλυσμὸν ἔσεσθαι, προεφήτευσεν αὐτοῖς λέγων, Δεῦτε, καλεῖ ὑμᾶς ὁ Θεὸς εἰς μετάνοιαν· διὸ οἱ κεῖως Δευκαλίων ἐκλήθη.

2. καὶ οἱ ὑπακούσαντες] Deest οἱ in Libb. impr. si Wott. Galland. Schoenemann. Hefel. et Dresselium excipias.

7. Οἱ λειτουργοὶ κ. τ. λ.] Prophetas videtur intelligere.—LABB.

8. ὁ Δεσπότης τῶν ἀπάντων]

Hermas, Past. III ix 23, “minus noster qui dominatur” “omnium rerum.”

10. Ζῶ γὰρ ἐγὼ] Haec verba citantur ex Ezech. xxxiii 11, sed non αὐτολεξεί: habent enim LXX Intt. Ζῶ ἐγὼ, λέγει Ἄδωναι Κύριος . . . MS. Alex. (Ζῶ ἐγὼ, τάδε λέγει Κύριος . . . MS. Vat. Ζῶ ἐγὼ, λέγει Κύριος Κύριος . . . ed. Complut.) οὐ βούλομαι τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, Cod. Alex. (ἀσεβοῦς Vat.) ὡς τὸ ἀποστρέψαι τὸν ἀσεβῆ ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ τῆς πονηρίας, καὶ ζῆν αὐτόν. (Vat. omittit τῆς πονηρίας.) WOTT.

12. Μετανοήσατε, οἶκος Ἰσραὴλ] Haec et sequentia verba nullibi habentur in Sacris Scripturis totidem verbis. Recta sane videtur esse conjectura Junii hoc in loco, plura loca ex Sacris Literis in hanc unam citationem compingi: quod non est

cesserit. Noe poenitentiae praeco fuit, et qui ei 2 Pet. ii 5. obtemperarunt, salvati sunt. Jonas Ninivitis exci- Jon. iii. dium praedicavit, illi autem peccatorum poenitentiam agentes, precibus Deum placarunt, et salutem consecuti sunt, licet alieni a Deo essent.

VIII. Divinae gratiae ministri Spiritu Sancto afflati de poenitentia loquuti sunt. Ipse etiam rerum omnium Dominus cum juramento de poenitentia loquutus est, *Vivo, inquit Dominus, nolo mortem peccatoris, sicut poenitentiam*; addens insuper dictum egregium, *Resipiscite, domus Israel, ab iniquitate vestra. Dic filiis populi mei, si peccata vestra a terra ad coelum usque pertingant; si cocco rubriora et cilicio nigriora fuerint, et ad me* Act. x 36. Ezech. xxxiii 11. Ps. ciii 10 11.

alienum, aut a Patribus, aut a S. Paulo. Vide Rom. iii 10—18, quae quidem ex variis locis citata, Ps. xiv 1—3, liii 1, v 9, cxl 3, x 7, Prov. i 16, Is. lix 7 8, et Ps. xxxvi 1, a S. Paulo in unam citationem compinguntur. Nescio autem quo modo leguntur simul in versione LXX Ps. xiv, licet neque in Ps. liii paene ad verbum eodem, neque in textu Hebraeo habeantur. Quod ad hanc S. Clementis citationem attinet, peti videtur ex Ezech. xviii 30, Κρινῶ ὑμᾶς, οἶκος Ἰσραὴλ, λέγει Κύριος· Ἐπιστράφητε, καὶ ἀποστρέψατε ἐκ πασῶν τῶν ἀσεβειῶν ὑμῶν· pro quo Clemens, μετανοήσατε, οἶκος Ἰσραὴλ, ἀπὸ τῆς ἀνομίας ὑμῶν. Ex Ps. ciii 10 11, Οὐ κατὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν ἐποίησεν ἡμῖν, οὐδὲ κατὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν ἀνταπέδωκεν ἡμῖν· ὅτι κατὰ τὸ ὕψος τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τῆς γῆς ἐκραταίωσε τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Clemens, ἐὰν ὦσιν αἱ ἁμαρτίαι ὑμῶν ἀπὸ τῆς γῆς ἕως τοῦ οὐρανοῦ. WOTT. Testi-

moniorum e Libris Sacris desumptorum confusionem haud absimilem notat Menardus ad S. Barnabae Ep. §§ 5, 11.

15. καὶ ἐὰν ὦσιν πυρρότεραι—λαοῦ ἁγίου.] Haec verba in Sacris Literis nullibi occurrunt: similia sunt iis quae in Esai. i legimus, paullo infra ab ipso Clemente citata. Clemens Alex. citat quaedam his haud absimilia, in libro, Quis dives salvetur? [§ 39, p. 957 ed. Potter.] Διὸ καὶ κέκραγεν· Ἔλεον θέλω, καὶ οὐ θυσίαν· οὐ βούλομαι τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ἀλλὰ τὴν μετάνοιαν. Κἂν ὦσιν αἱ ἁμαρτίαι ὑμῶν ὥς φοινικοῦν ἔριον, ὥς χιόνα λευκανῶ· κἂν μελάντερον τοῦ σκότους, ὥς ἔριον λευκὸν ἐκνίψας ποιήσω. Quae hic sequuntur, καὶ ἐπιστράφητε ὥς λαὸς ἁγίος, vel potius λαοῦ ἁγίου, videntur citari ex Jer. iii 19 et 22, Καὶ εἶπα, Πατέρα καλέσετέ με, καὶ ἀπ' ἐμοῦ οὐκ ἀποστραφήσεσθε. Ἐπιστράφητε υἱοὶ ἐπιστρέφοντες, καὶ λάσσομαι τὰ συντρίμματα ὑμῶν.

“ καὶ μελανώτεραι σάκκου, καὶ ἐπιστραφῆτε πρὸς με
 “ ἐξ ὅλης τῆς καρδίας, καὶ εἶπητε, Πάτερ, ἐπακού-
 “ σομαι ὑμῶν, ὡς λαοῦ ἁγίου.” Καὶ ἐν ἐτέρῳ τόπῳ
 λέγει οὕτως, “ Λούσασθε καὶ καθαροὶ γένεσθε, ἀφέ-
 “ λεσθε τὰς πονηρίας ἀπὸ τῶν ψυχῶν ὑμῶν, ἀπέναντι 5
 “ τῶν ὀφθαλμῶν μου· παύσασθε ἀπὸ τῶν πονηριῶν
 “ ὑμῶν, μάθετε καλὸν ποιεῖν, ἐκζητήσατε κρίσιν, ρύ-
 “ σασθε ἀδικούμενον, κρίνατε ὀρφανῶ, [καὶ] δικαιο-
 “ σατε χήρα, καὶ δεῦτε καὶ † [δι]ελεχθῶμεν †, λέγει·
 “ καὶ ἐὰν ὥσιν [αἱ] ἁμαρτίαι ὑμῶν ὡς φοινικούν, 10
 “ [ὡς] χιόνα λευκανῶ· ἐὰν δὲ ὥσιν ὡς κόκκινον, ὡς
 “ ἔριον λευκανῶ· καὶ ἐὰν θέλητε, καὶ εἰσακούσητέ
 “ μου, τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς φάγεσθε· ἐὰν δὲ μὴ θέλητε,
 “ μηδὲ εἰσακούσητέ μου, μάχαιρα ὑμᾶς κατέδετα· τὸ
 “ γὰρ στόμα Κυρίου ἐλάλησεν ταῦτα.” Πάντας οὖν 15
 τοὺς ἀγαπητοὺς αὐτοῦ βουλόμενος μετανοίας μετα-
 σχεῖν, ἐστήριξε τῷ παντοκρατορικῷ βουλήματι αὐτοῦ.

Clemens autem Alex. [Paedag. i 10, p. 151 ed. Potter.] citat haec ipsa verba ex Propheta Ezech. Τῇ δὲ παραμυθίᾳ παρηγορεῖ τὰ ἁμαρτήματα· μειῶν μὲν τὴν ἐπιθυμίαν, ἅμα δὲ καὶ ἐλπίδα ἐνδιδοὺς εἰς σωτηρίαν· φησὶ γὰρ διὰ Ἰεζεκίηλ· Ἐὰν ἐπιστραφῆτε ἐξ ὅλης τῆς καρδίας, καὶ εἶπητε, Πάτερ, ἀκούσομαι ὑμῶν ὡς λαοῦ ἁγίου. Si quis igitur velit haec petita fuisse ex Apocrypho aliquo Ezechielis libro, nullas contra illum lites movebo, quum dudum observarit Photius, ὅτι ῥητά τινα ὡς ἀπὸ τῆς θείας γραφῆς ξενίζοντα παρεισάγει· ὧν οὐδὲ ἡ πρώτη ἀπὸ πλάκτο παντελὴς. WOTT. Locus ille Ezechielis vel deest in libris nostris, vel desumptus est ex altero Ezechielis volu-

mine, quod is, Josepho teste, [Antiq. x 5,] scripserat, quodque inter Apocrypha recenset Synopsis Athanasiana, vel potius Eusebiana. Sic Esdrae locum laudat Justinus M. in Dialogo cum Tryphone, apud Lactantium Latine versum, iv 18, quem in Codd. nostris incassum quaeras. Alium citat ex Sophonia Clemens Alex. Strom. v, [h. e. ni fallor, iii 12, p. 550 ed. Potter.] qui in ejus vaticinio non comparet. Hunc desumptum esse suspicor ex Sophoniae Prophetia, vel Apocalypsi, inter Libros Apocryphos memorata, in Canone Scripturarum Nicephoro Patriarchae CPol. tributo, et in MS. Bibliothecae Baroccianae. COLOM. Non

ex toto corde conversi fueritis et dixeritis, Pater, Jer. iii 19. tanquam populo sancto aurem vobis praebebo. Et in alio loco, sic dicit, Lavamini, mundi estote, Esai. i 16 auferte mala ex animabus vestris ab oculis meis; —20. quiescite a malitiis vestris, discite facere bonum, quaerite iudicium, liberate oppressum, judicate pupillo, et justifyate viduam: et venite, colloquamur, dicit Dominus: et si fuerint peccata vestra quasi phoenicium, sicut nivem dealbabo, et si fuerint ut coccinum, sicut lanam dealbabo. Et si volueritis et audieritis me, bona terrae comedetis; si autem nolueritis, neque exaudiveritis me, gladius devorabit vos: os enim Domini loquutum est haec. Volens igitur omnes dilectos suos poenitentiae participes fieri, omnipotente sua voluntate stabilivit.

est cur haec ex Apocryphis petita fuisse existimemus; Prophetiae sensum exhibet Clemens verbis mutatis, ut vidit Potterus.

1. *μελαινότεραι*] Sic Cod. MS. Hanc formam habes saepius apud LXX, et apud Strabonem, xvi § 12.

3. *ὁς λαοῦ ἀγίου.*] Cod. MS. exhibet ΛΑΩΑΓΙΩ, quam lectionem ita corrigendam esse viderunt editores omnes. Sic Clem. Alex. quoque haec verba laudat Paedag. i 10, p. 152 ed. Potter.

9. †[*διελεγχθῶμεν*] Itā se habet Codex MStus hoc in loco; at Esai. i 18, *διελεγχθῶμεν*: adeo ut utroque in loco facile crediderim legendum esse cum Vat. Cod. *διελεγχθῶμεν*, [sic legendum. CLER.] in altero loco omissio γ, in altero χ, et eo

modo legisse LXX Intt. licet Ald. habeat *διαλεχθῶμεν*. Chrysostomus et Basilius proculdubio legerunt *διελεγχθῶμεν*. Tertullianus, in libro primo ad Uxorem, [§ 8] *Venite disputemus*—et in libro quarto contra Marcionem, [§ 14] *Venite conciliemur*. Legit posteriore in loco *διαλλαχθῶμεν*. WOTT. Versio Vulgata exhibet *Venite et arguite me, dicit Dominus*. Cod. Alex. καὶ δεῦτε καὶ διελεγχθῶμεν. Cod. Vat. καὶ δεῦτε, *διελεγχθῶμεν*.

ib. λέγει] Colomesius et Freyius in contextu addunt ex LXX ὁ Κύριος, quas voces ad oram libri exhibent Fellus et Gullandius.

17. *ἐστήριξε κ. τ. λ.*] Effatum illud, *Nolo mortem peccatoris, &c.* Deus juramento roboravit. HEFELIUS.

Exempla
resipiscen-
tiae et obe-
dientiae
proponit.

Enoch.

Noe.

Θ'. Διὸ ὑπακούσωμεν τῇ μεγαλοπρεπεί καὶ ἐνδόξῳ
βουλήσῃ αὐτοῦ, καὶ ἰκέται γενόμενοι τοῦ ἐλέους καὶ
τῆς χρηστότητος αὐτοῦ, προσπέσωμεν καὶ ἐπιστρέ-
ψωμεν ἐπὶ τοὺς οἰκτιρμοὺς αὐτοῦ, ἀπολιπόντες τὴν
ματαιοπονίαν, τὴν τε ἔριν, καὶ τὸ εἰς θάνατον ἄγον 5
ζῆλος. Ἀτενίσωμεν εἰς τοὺς τελείως λειτουργήσαν-
τας τῇ μεγαλοπρεπεί δόξῃ αὐτοῦ. Λάβωμεν Ἐνώχ,
ὃς ἐν ὑπακοῇ δίκαιος εὐρεθεὶς μετετέθη, καὶ οὐχ εὐρέθη
αὐτοῦ θάνατος. Νῶε πιστὸς εὐρεθεὶς, διὰ τῆς λει-
τουργίας αὐτοῦ παλιγγενεσίαν κόσμῳ ἐκέρυξεν· καὶ 10

1. ὑπακούσωμεν] Sic cum Cod. Wotton. Galland. Schoenem. Hefelius, Dresselius. Caeteri, Junium secuti, ἐπακούσωμεν, quam lectionem Boisius jam pridem ex conjectura correxerat. Millius quoque et Grabius verum perspexerunt, unde mirum videtur Junium vocem intulisse, quae, ut Wottonus monet, nullibi in Novo Testamento occurrit, ad cujus phraseologiam, praecipue Epistolarum Paulinarum, S. Pater quam proxime accedit. ὑπακούειν usurpat Clemens noster § 7.

4. οἰκτιρμοὺς] Sic lege, si- quidem ita vulgo obtinuit ἀνα- λογικώτερον οἰκτιρμοὺς. [quam scripturam exhibet Cod. MS.] MILL.

5. ματαιοπονίαν] Forte μαται- ολογίαν. JUN. Ad hunc locum respexit S. Polycarpus, qui in Ep. sua ad Philipp. [§ 2] haec habet: Διὸ ἀναψάμενοι τὰς ὁσ- φίας δουλεύσατε τῷ Θεῷ ἐν φόβῳ καὶ ἀληθείᾳ, ἀπολιπόντες τὴν κενὴν ματαιολογίαν, καὶ τῶν πολλῶν πλά- νην. Unde haud incertus con- jecturae locus est, legendum esse hoc in loco ματαιολογίαν po-

tius quam ματαιοπονίαν. WOTT. ib. τὸ—ἄγον ζῆλος.] τὸν ἄγοντα ζῆλον mallent Bois. Fell. Colom. Wott. Frey. Cotel. Coust. Russ. et Gall. Vide supra notata ad § 4. p. 20 l. 13.

6. Ἀτενίσωμεν] Edv. Bernard. quem ut Anonymum in edi- tione priore citat, litera autem B in altera designat Clericus, Epistolam nostram hic ex Cle- mente Alex. interpolatam esse summa fiducia pronuntiat. 'Ir- riti tamen,' ut Wottoni verbis utar, 'sunt hujus conatus. Qui 'enim hoc modo ex Clemente 'Alex. arguit, aut eum non 'probe novit, aut mala fide 'agit. Eadem enim ratione 'actum erit de authentia et 'fide eorum omnium, qui a 'Clem. Alex. usquam citantur, 'scriptorum. Nemo enim Pa- 'trum majore licentia usus est 'in citandis Authoribus, sive 'Sacris, sive Ethnicis; quum 'ei in more sit, non integra 'authorum verba semper reci- 'tare, sed pro arbitrio suo nunc 'contrahere, nunc de suo inse- 'rere, alia omittere, alia variis 'modis mutare. Hinc legimus,

IX. Quare magnificae ejus et gloriosae voluntati obsequamur, et suppliciter misericordiam et benignitatem ejus implorantes, relictis vanis operibus, contentione, et aemulatione quae ad mortem ducit, ad miserationes ejus advolvamur et convertamur. Fixis oculis intueamur eos, qui magnificae ejus gloriae perfecte inservierunt. Sumamus Enoch, qui in obedientia justus repertus, translatus fuit, neque mors ejus deprehensa est. Noe fidelis inventus, per ministerium suum novam mundo generationem praedicavit; et per eum animalia,

Gen. v 24.
Heb. xi 5.
Gen. vi 8.
vii 1.
Heb. xi 7.
2 Pet. ii 5.

‘Paedag. ii, [§ 10, p. 233 ed. Potter.] “Ἀνθρώπος γοῦν ἦν τις, ὁ Κύριος διηγούμενος λέγει, πλούσιος σφόδρα, ὃς ἐνεδιδύσκετο πορφύραν καὶ βύσσον, εὐφραυνόμενος καθ’ ἡμέραν λαμπρῶς· οὗτος ὁ χάριτος ἦν· πτωχὸς δὲ τις ὀνόματι Λάζαρος ἐβέβλητο εἰς τὸν πυλῶνα τοῦ πλουσίου ἡλκωμένος, ἐπιθυμῶν χορτασθῆναι ἐκ τῶν πιπτόντων τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου· οὗτός ἐστιν ἡ πᾶς· ἀλλ’ ὁ μὲν ἐκολάζετο ἐν φθού, ὁ πλούσιος, μετέχων τοῦ πτωχοῦ· ὁ δὲ ἀνέβαλλεν ἐν κόλποις τοῦ Πατρὸς. Cf. S. Luc. xvi, a vers. 19 ad finem, et in eodem Strom. [iv 6, p. 578 ed. Potter.] Σοφῶς δὲ ὁ Κύριος ἐν τῇ Εὐαγγελίᾳ τὸν πλούσιον, τὸν θησαυρίζοντα εἰς τὰς ἀποθήκας, καὶ πρὸς αὐτὸν λέγοντα, ἔχεις ἀγαθὰ πολλὰ ἀποκείμενα εἰς ἔτη πολλά· φάγε, πίε, εὐφραίνου, ἄφρονα κέκληκεν ταύτῃ γὰρ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχὴν σου παραλαμβάνουσιν ἃ οὐκ ἠτοίμασας τίνας γίνηται; S. Luc. xii a vers. 16 ad 22. Sed non opus est, ut plura profertur de re nota adeo iis, qui Clementem Alexandrinum vel inspexerunt. Clemens igitur Romanus, dum Epistolam ad

‘Hebraeos imitatur, latius depingit S. Patriarcharum mores, fidemque praedicat; quae in citando pro more suo contrahit Alexandrinus.’

7. τῇ μεγαλοπρεπεὶ δόξῃ αὐτοῦ.] Sic B. Petrus, II i 17, φωνῆς ἐνεχθείσης αὐτῷ τοιαύδε ὑπὸ τῆς μεγαλοπρεποῦς δόξης.

ib. Λάβωμεν Ἐνώχ.] Clemens Alex. Λάβωμεν Ἐνώχ, — μετετέθη, omisso καὶ οὐχ εὐρέθη αὐτοῦ θάνατος. Cf. quae de Enoch habentur in Epistola ad Hebraeos, ad quam proculdubio respexit S. Pater, et adeo prope ad eam accedit, tum in hoc, tum in aliis locis, ut nonnulli de veteribus Scriptoribus Ecclesiasticis eum aut scripsisse, aut saltem ex Hebraeo in Graecum sermonem eam vertisse, autumentur. WOTT.

9. Νῶε πιστὸς εὐρεθείς.] Clemens Alex. τῷ, μετετέθη de Enocho modo dicto, immediate subnectit, Καὶ Νῶε, ὃς πιστεύσας διεσώθη, praetermissis iis, quae hic fusius legimus. WOTT.

10. παλιγγενεσίαν.] De generis humani instauratione et generatione nova, interpretatur Ju-

διέσωσεν δι' αὐτοῦ ὁ Δεσπότης τὰ εἰσελθόντα ἐν ὁμοιοῖα ζῶα εἰς τὴν κιβωτόν.

Abraham.

Ι'. Ἀβραάμ, ὁ φίλος προσαγορευθεὶς, πιστὸς εὗ-
ρέθη, ἐν τῷ αὐτὸν ὑπήκουον γενέσθαι τοῖς ῥήμασι τοῦ
Θεοῦ. Οὗτος δι' ὑπακοῆς ἐξῆλθεν ἐκ τῆς γῆς αὐτοῦ, 5
καὶ ἐκ τῆς συγγενείας αὐτοῦ, καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ
πατρὸς αὐτοῦ, ὅπως γῆν ὀλίγην, καὶ συγγένειαν
ἀσθενῆ, καὶ οἶκον μικρὸν καταλιπών, κληρονομήσῃ
τὰς ἐπαγγελίας τοῦ Θεοῦ. Λέγει γὰρ αὐτῷ, “Ἀπ-
“ ελθε ἐκ τῆς γῆς σου, καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου, 10
“ καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς σου, εἰς τὴν γῆν ἣν
“ ἄν σοι δείξω· καὶ ποιήσω σε εἰς ἔθνος μέγα, καὶ
“ εὐλογήσω σε, καὶ μεγαλυνῶ τὸ ὄνομά σου, καὶ ἔσῃ
“ εὐλογημένος· καὶ εὐλογήσω τοὺς εὐλογούντάς σε,

nus, et conferri jubet S. Matt. xix 28, Apoc. xxi. Ittigius in Sel. Capp. Hist. Eccl. Saec. i, p. 196, vult generis humani per diluvium perditī instaurationem, vel etiam regenerationem spiritalem per poenitentiam intelligi, maxime quum de Noacho Clemens, § 7, dixerit Νῶε ἐκήρυξε μετάνοιαν. Junii explanationem amplectitur Guil. Burtonus. Ittigium sequuntur Davis. et Freyius. Regenerationem quae per Baptismi lavacrum fit operante Spiritu Sancto, intelligit Coustantius, et D. Petri locum adfert, I iii 20, ubi regenerationis ejusdem symbolum fuisse arcam qua Noë servatus est, notatur. De statu mundi inde a lapsu deformati, et restitutione rerum qua unusquisque secundum opera sua retributionem sit accepturus, Olearius in Obs. ad S. Matt. p. 541.

P. Zornio, qui de hoc loco Dissertationem peculiarem habet, Opusc. Sac. tom. i, pp. 434—444, imprimis haec arridet sententia, vocem παλιγενεσία idem significare quod Act. iii 21, ἡ τῶν πάντων ἀποκατάστασις, quae aliis Divinis Scriptoribus novi coeli, novae terrae, vel creaturae nomine innotuit. Sic fere Herzogius, *eine neue Gestaltung der Welt*: Ruchatus, *le rétablissement (de la terre)*. Wakius et Chevall. *regeneration*. Grassius, *un nouvel ordre des générations*; expl. *qui a été, pour ainsi dire, le père d'une nouvelle génération*.

1. ἐν ὁμοιοῖα] Haec eo tendunt ut vel typo brutorum animalium concordiae studium Corinthiis commendaret; quemadmodum et Sacri crebro Scriptores animalium exempla, boum, ciconiarum &c. hominibus proponunt.

quae in concordia arcam sunt ingressa, servavit Dominus.

X. Abraham, amicus vocatus, fidelis inventus ^{Esa. xli 8.} est, eo quod verbis Dei obtemperarit. Hic per ^{Jac. ii 23.} obedientiam e terra sua, e cognatione sua, et domo ^{Heb. xi 8.} patris sui egressus est, ut exigua terra, cognatione debili, et domo parva derelicta, promissiones Dei possideret. Dicit enim ei; *Exi de terra tua, et de* ^{Gen. xii 1-3.} *cognatione tua, et de domo patris tui, et vade in terram quam tibi demonstravero. Et faciam te in gentem magnam, et benedicam te, et magnificabo nomen tuum, et eris benedictus: et benedicam*

Et pluribus infra Clemens, § 20, coelo, terrae, animalibus ὁμοῖαν tribuit. FREY.

3. Ἀβραάμ, ὁ φίλος προσαγορευθείς,] Clemens Alex. τῷ, Καὶ Νῶε, ὃς πιστεύσας διεσώθη, subjungit Καὶ Ἀβραάμ, ὃς διὰ πίστιν καὶ φιλοξενίαν φίλος Θεοῦ, πατὴρ δὲ τοῦ Ἰσαὰκ προσηγορεύθη, neque amplius de Abrahamo; praetermittit enim ea omnia, quae apud Clementem Rom. fusius legimus. WOTT.

ib. ὁ φίλος] Τοῦ Θεοῦ, infra § 17. Additamentum vix hic desiderandum; nam apud Orientales Abraham *Amicus* simpliciter vocabatur. Vide D'Herbelot. v. *Abraham* et *Khalil*. Davisius, cujus correctio Bleekio placet, jubet nos legere Θεοῦ φίλος, putans e voce ΘΥ facile manasse O. "Ille amicus Dei." Moyses scilicet. Cyprian. de Lapsis, p. 130 ed. Fell.

5. ἐκ τῆς γῆς αὐτοῦ—πατὴρ αὐτοῦ] Ita cum Junio Fell. Cotel. Wott. Coust. Hefel. Dresselius. Caeteri cum Colomesio ἐκ τῆς

γῆς αὐτοῦ—συγγενείας αὐτοῦ—πατὴρ αὐτοῦ.

7. συγγένειαν ἀσθενῇ] Hoc est, quae paucis admodum constabat; Abrahac enim fratres tantum duo fuerunt, Aran et Nachor. Aran vero jam obierat, relicto Lot filio. Cum Lot igitur ex hac prosapia restabant Nachor et Abraham, qui quidem propter sterilitatem Sarae filiis carebat. COUST.

11. τοῦ πατρὸς—γῆν] Cod. Vat. et caeteri Codd. MSti praeter Alexandrinum et Cottonianum, necnon Editiones Complutensis, et Aldina habent: "Ἐξέλθε—ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς σου, καὶ δεῦρο εἰς τὴν γῆν. Legimus vero in Cod. Alex. tum apud S. Clementem hoc in loco, tum Gen. xii, ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς σου εἰς τὴν γῆν. Cum lectione Alex. Cod. consentit Textus Hebraeus, et Versiones omnes praeter Vulgatam unam, quae habet: *Egredere—de domo patris tui, et veni in terram.* WOTT.

14. εὐλογημένος] Ita LXX Cod. Vat. In Cod. Alex. εὐλογητός.

“καὶ καταράσομαι τοὺς καταρωμένους σε, καὶ εὐλο-
 “γηθήσονται ἔν σοι πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς.” Καὶ
 πάλιν, ἐν τῷ διαχωρισθῆναι αὐτὸν ἀπὸ Λῶτ, εἶπεν
 αὐτῷ ὁ Θεός, “Ἀναβλέψας τοῖς ὀφθαλμοῖς σου, ἴδε
 “ἀπὸ τοῦ τόπου οὗ νῦν σὺ εἶ, πρὸς βορρᾶν, καὶ ⁵
 “λίβα, καὶ ἀνατολάς, καὶ θάλασσαν· ὅτι πᾶσαν τὴν
 “γῆν ἣν σὺ ὀράς, σοὶ δώσω αὐτήν, καὶ τῷ σπέρ-
 “ματί σου, ἕως αἰῶνος· καὶ ποιήσω τὸ σπέρμα σου
 “ὡς τὴν ἄμμον τῆς γῆς· εἰ δύναται τις ἐξαριθμῆσαι
 “τὴν ἄμμον τῆς γῆς, καὶ τὸ σπέρμα σου ἐξαριθμη- ¹⁰
 “θήσεται.” Καὶ πάλιν λέγει, “Ἐξήγαγεν ὁ Θεός
 “τὸν Ἀβραάμ, καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἀνάβλεψον εἰς τὸν
 “οὐρανὸν, καὶ ἀρίθμησον τοὺς ἀστέρας, εἰ δυνήσῃ
 “ἐξαριθμῆσαι αὐτούς, οὕτως ἔσται τὸ σπέρμα σου·
 “ἐπίστευσεν δὲ Ἀβραάμ τῷ Θεῷ, καὶ ἐλογίσθη ¹⁵
 “αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην.” Διὰ πίστιν καὶ φιλοξενίαν
 ἐδόθη αὐτῷ υἱὸς ἐν γήρᾳ, καὶ δι’ ὑπακοῆς προσή-
 νεγκεν αὐτὸν θυσίαν τῷ Θεῷ, πρὸς ἐν τῶν ὁρέων ὧν
 ἐδεῖξεν αὐτῷ.

Speciatim

ΙΑ'. Διὰ φιλοξενίαν καὶ εὐσέβειαν Λῶτ ἐσώθη ἐκ ²⁰

1. εὐλογηθήσονται] Ita LXX Alex. In Cod. Vat. εὐελογηθή-
 σονται. Cotel. Clericus et Cou-
 stant. omittunt καί.

3. αὐτὸν ἀπὸ Λῶτ] Typographi,
 ni fallor, errore, apud Clericum
 ἀπὸ non legitur.

4. Ἀναβλέψας—ἴδε] In pleris-
 que optimae notae MSS. Alex.
 Vat. Cotton. Oxon. &c. Ἀνά-
 βλεψον . . . καὶ ἴδε. At in Bib.
 Complutensibus ἀναβλέψας . . .
 ἴδε, quomodo constat legisse
 Clementem. WOTT.

10. ἐξαριθμηθήσεται.] Russel.
 ἐξαριθμῆσεται, quae menda in

Clerici editionem secundam ir-
 repserat. In LXX Cod. Alex.
 habet ἀριθμηθήσεται.

14. οὕτως ἔσται τὸ σπέρμα] Agnoscunt καὶ εἶπεν οὕτως cum
 Hebraeo Codices MSS. ac Ver-
 siones omnes. Videntur igitur
 casu aliquo ex hoc loco exci-
 disse haec verba : sive ea prae-
 termiserit librarius, sive Cle-
 mens ipse, errore facile propter
 praecedentia, καὶ εἶπεν αὐτῷ, vel
 πρὸς αὐτόν. Haec enim si absint,
 hiatus non est, neque defectus
 aliquis. WOTT.

15. ἐπίστευσεν δὲ Ἀβραάμ] Ple-

benedicentes te, et maledicam maledicentes te; et benedicentur in te omnes tribus terrae. Et rursus quum a Lot secederet, dixit ei Deus; Respice Gen. xiii 14—16. *oculis tuis, et vide a loco in quo nunc tu es, ad aquilonem, et africanum, et orientem, et mare: quia omnem terram quam tu vides tibi dabo eam, et semini tuo usque in saeculum. Et faciam semen tuum sicut arenam terrae: si poterit aliquis dinumerare arenam terrae, et semen tuum dinumerabitur. Et rursus dicit: Eduxit Deus Abraham* Gen. xv 5, 6. *foras, et dixit ei, Respice in coelum, et numera* Gen. xxi. Gen. xxii. Heb. xi 17. *stellas, si potes dinumerare eas, sic erit semen tuum. Et credidit Abraham Deo, et deputatum* Rom. iv 3. *est ei ad iustitiam. Propter fidem et hospitalitatem datus est ei filius in senectute, et per obedientiam obtulit eum in sacrificium Deo, in uno montium quem ei ostenderat.*

XI. Propter hospitalitatem et pietatem Lot e Gen. xix 2.

rique MSS. optimae fidei, Alex. Vat. &c. habent Καὶ ἐπίστευσεν Ἀβραάμ. Sed Ed. Complut. ἐπίστευσε δέ, quam esse genuinam lectionem ulterius confirmant tum S. Paulus, Rom. iv 3, tum S. Jacobus, ii 23. WOTT.

16. Διὰ πίστεως καὶ φιλοξενίας] Clemens Alex. τῷ, Καὶ Ἀβραάμ δὲ διὰ πίστεως καὶ φιλοξενίας φίλος Θεοῦ, subnectit Πατὴρ δὲ τοῦ Ἰσαὰκ προσηγούμενος. Quae sequuntur, καὶ δὲ ὑπακοῆς κ. τ. λ. penitus omisit. WOTT.

18. πρὸς ἓν] Forte πορευόμενος εἰς ἓν κ. τ. λ. Vide Gen. xxii. BOIS. Nihil mutandum est, quum προσήγγεν—πρὸς ἓν conveniat apte cum idiomate Graecae linguae. WOTT.

20. Διὰ φιλοξενίας καὶ εὐσέβειας]

Clemens Alex. τῷ, Πατὴρ δὲ τοῦ Ἰσαὰκ προσηγούμενος, subnectit, Διὰ φιλοξενίας — ἐκ Σοδόμων, praetermittit vero τῆς — κρίσεως, usque ad ταῖς γενεαῖς γίνονται. De Loto nihil habetur Heb. xi. Haec igitur petuntur ex Gen. xix et II Pet. ii 7, 8. WOTT. Capita xi et xii ab Interpolatoris manu intrusa fuisse suspicatur Moshemius, Institut. Historiae Christianae Major. p. 214—216; cui respondet Hefelius, haec capita cum antecedentibus bene cohaerere, quippe quae eandem materiam tractent, invidiae Corinthiorum exempla hospitalitatis, pietatis, et fidei opponant, simulque poenas dissensionis ostendant.

hospitalita-
tis in Lot.

Σοδόμων, τῆς περιχώρου πάσης κριθείσης διὰ πυρὸς
καὶ θείου· πρόδηλον ποιήσας ὁ Δεσπότης ὅτι τοὺς
ἐλπίζοντας ἐπ' αὐτὸν οὐκ ἐγκαταλείπει, τοὺς δὲ ἑτερο-
κλινεῖς ὑπάρχοντας εἰς κόλασιν καὶ αἰκισμὸν τίθησι·
συνεξελθούσης γὰρ αὐτῷ τῆς γυναικὸς ἑτερογνώμονος 5
ὑπαρχούσης καὶ οὐκ ἐν ὁμονοίᾳ, εἰς τοῦτο σημεῖον
ἐτέθη, ὥστε γενέσθαι αὐτὴν στήλην ἀλὸς ἕως τῆς
ἡμέρας ταύτης· εἰς τὸ γνωστὸν εἶναι πᾶσιν, ὅτι οἱ
δίψυχοι καὶ οἱ διστάζοντες περὶ τῆς τοῦ Θεοῦ δυνά-
μεως, εἰς κρίμα καὶ εἰς σημείωσιν πάσαις ταῖς γενεαῖς 10
γίνονται.

Et Rahab. IB'. Διὰ πίστιν καὶ φιλοξενίαν ἐσώθη Ῥαὰβ ἡ

1. κριθείσης] Cod. MS. ΚΡΙ-
ΘΗΣΗΣ. καυθείσης mallet Ju-
nius. κατακαυθείσης Fellus. κα-
τακαυθείσης, vel potius ex Gen.
xix 25. καταστραφείσης, Boisius.
Nihil autem mutandum, uti
viderunt Wottonus et Clericus.
Eodem sensu κρίνειν, sententiam
judiciale ferre, et secundum
sententiam latam poenas infli-
gere, saepe usurpatur in libris
Nov. Test. e. g. S. Johan. xviii
31, Rom. ii 12. Eiusdem sig-
nificationis apud Scriptores Ec-
clesiasticos exempla plura con-
gessit Suicerus in voc. Wotto-
nus existimat S. Patrem procul-
dubio respicere ad II Pet. ii 6,
luculentum sane testimonium
eam Epistolam ab initio usque
canonicam fuisse, atque ab Ec-
clesia Romana acceptam.

2. πρόδηλον ποιήσας] Hanc
MSti lectionem jure tuentur
Davis. et Galland. Boisius καὶ
desiderari videtur ante πρόδη-
λον. Wottonus πρόδηλον ποιή-
σαντος τοῦ Δεσπότης mallet, vel
potius καὶ πρόδηλον ἐποίησεν ὁ

Δεσπότης. Nominativum autem
absolutum Scriptoribus non tan-
tum Hellenisticis sed Atticis
quoque familiarem esse, docebit
tum Blackwallus, *Sacred Clas-
sics Defended and Illustrated*,
t. i p. 67, cum Winerus, *Gram-
matik d. Neutestam. Sprach-
idioms*, § 28, p. 154 ed. tert.
Sodomae et reliquarum urbium
eversio etiam a Scriptoribus
Ethnicis memoratur. Strabon.
xvi, p. 1087 ed. Falconer. Tacit.
Hist. v 7, et Solin. Polyhist.
§ 35. Lacus Asphaltitis de-
scriptionem insignem dat Dio-
dorus Siculus, xix §§ 98, 99.

5. συνεξελθούσης γὰρ αὐτῷ]
Sic exaratum esse in Cod. MSto
pro certissimo equidem habeo.
Libb. impr. si Wott. Gall. Schoe-
nemann. Hefel. et Dresselium
excipias, παρ' αὐτῷ exhibent, Ju-
nium secuti, qui margini ἴσ. γάρ
apposuit.

ib. ἑτερογνώμονος] Cod. MS.
ΕΤΕΡΟΓΝΩΜΟΣ. Hunc locum
addas duobus illis Cyrillianis a
Suicero in hac voce laudatis.

Sodoma salvus evasit, quum regio tota in circuitu igne et sulphure poenas lueret; Domino palam faciente quod non derelinquat eos qui in ipso spem collocant; contra vero qui a mandatis ejus ^{2 Pet. ii 6—8.} declinant, suppliciis et tormentis puniat: uxor enim ejus, quae una cum eo urbe egressa est, quum ab eo dissentiret, nec in concordia persisteret, in signum propterea posita est, et salis statua in hodiernum diem facta est, ut omnibus innotesceret, quod animo dubii et de potentia Di- ^{Luc. xvii 32.} vina haesitantes in iudicium et signum omnibus ^{Sap. x 7.} generationibus proponantur.

XII. Propter fidem et hospitalitatem, Rahab ^{Jos. ii.}

6. *eis τοῦτο σημεῖον ἐτίθη*] Constant. vertit, in *hujusmodi signum posita est.*

7. *ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης*] Clemens, saeculi praejudicio abreptus, infirmo utitur argumento, aut ad hominem arguitur. Quamvis multi veterum Patrum [e. g. apud Irenaeum, Haer. IV xxxi 2, xxxiii 9 ed. Massuet. Cf. Routh. Rel. Sac. i p. 57.] tanquam adhuc manentis hujus statuae mentionem fecerint, et Josephus ejusdem cum Clemente aetatis, [Antiq. I xi 4.] nonnullique recentiorum oculis se eam usurpasse narrent, fabulam tamen esse, et nescio quid ab accolis spectatorum oculis subjectum fuisse, quod illi statuam hanc esse nugabantur, hi imprudenter credebant, jam liquidis argumentis demonstratum est. FREY. Multi, si fidem Chrysostomo adhibeas, peregrinationem in Arabiam suscipiebant ut finum Jobi cernerent, et conspicati terram deoscularen-

tur. Hom. v ad Pop. Antioch. tom. ii p. 59 ed. Ben. Quercum Mambre, sub qua habitavit Abraham, usque ad Constantii Imp. tempora monstratam fuisse, testatur Hieronymus de Sit. et Nom. Loc. Hebr. tom. iii pp. 130 195 ed. Vallars.

8. *οἱ δίψυχοι κ. τ. λ.*] Sic infra § 23, *Ταλαίπωροι εἰσὶν οἱ δίψυχοι, οἱ διστάζοντες τὴν ψυχὴν* . . . Apud Herm. Past. *δίψυχοι, dubii.* e. g. l i 1, 'Haec autem faciant dubii, qui non habent spem in Domino.' I iv 2, 'Credite Deo, qui estis dubii.' ib. 'Vae dubiis iis,' &c. et alibi saepius.

12. *Διὰ πίστιν καὶ φιλοξενίαν*] Quum Scriptor ad Hebraeos, xi 31, Rahabam fide ab interitu servatam esse dicat, Jacobus autem eam ex operibus justitiam accepisse putet, denuo utrumque complectitur Clementis nostri formula. LIPSIUS. Clemens Alex. τῷ, *Διὰ φιλοξενίαν καὶ εὐσέβειαν Ἰδοὺ ἐσώθη ἐκ Σοδόμων,* subnectit *Διὰ πίστιν*

πόρνη. Ἐκπεμφθέντων γὰρ ὑπὸ Ἰησοῦ τοῦ τοῦ
 Ναυῆ κατασκόπων εἰς τὴν Ἱεριχῶν, ἔγνω ὁ βασιλεὺς
 τῆς γῆς ὅτι ἦκασι κατασκοπεῦσαι τὴν χώραν αὐτῶν,
 καὶ ἐξέπεμψεν ἄνδρας τοὺς συλληφόμενους αὐτούς,
 ὅπως συλληφθέντες θανατωθῶσιν. Ἡ οὖν φιλόξενος 5
 Ῥαὰβ εἰσδεξαμένη αὐτούς, ἔκρυψεν εἰς τὸ ὑπερφῶν
 ὑπὸ τὴν λινοκαλάμην. Ἐπισταθέντων δὲ τῶν παρὰ
 τοῦ βασιλέως, καὶ λεγόντων, [Ἄνδρες πρὸς σε
 ἦλ]θον οἱ κατασκοποὶ τῆς [γῆς ἡμῶν.] ἐξάγαγε αὐ-
 τούς, ὁ γὰρ βα[σιλεὺς οὗ]τως κελεύει· ἡ δὲ ἀπεκρίθη, 10
 Εἰσῆλθον [οἱ δύο ἄν]δρες οὐδ' ζητεῖτε πρὸς με, [ἀλλὰ
 ταχέ]ως ἀπῆλθον, καὶ πορεύο[νται· οὐχ] ὑποδεικνύ-
 ουσά αὐτοῖς ἐ[κείνους.] Καὶ εἶπεν πρὸς τοὺς ἄνδρας,
 [Γινώ]σκουσα γινώσκω ἐγώ, ὅτι [Κύριος ὁ Θεός]
 ὑμῶν παραδίδωσιν ὑμῖν [τὴν πό]λιν ταύτην, ὁ γὰρ 15
 φόβος καὶ [τρό]μος ὑμῶν ἐπέπεσεν τοῖς κ[ατοι]κουσιν
 αὐτήν· ὥς ἐὰν οὖν γέ[νηται] λαβεῖν αὐτήν ὑμᾶς, δια-

καὶ φιλοξενίαν ἐσώθη Ῥαὰβ ἡ πόρνη,
 neque amplius ; ea omnia, quae
 fusius a Clemente Romano ha-
 bentur, pro more suo praeter-
 mittens.

1. Ἐκπεμφθέντων] ΕΚΠΕΦ-
 ΘΕΝΤΩΝ Cod. MS.

ib. Ἰησοῦ τοῦ τοῦ Ναυῆ] Ita
 cum Cod. MS. Wott. Galland.
 Hefel. et Dresselius. Caeteri
 Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ. In Jos. vi 6
 LXX secundum Cod. Vatic. ha-
 bent Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ. ubi Cod.
 Alex. exhibet Ἰησοῦς υἱὸς Ναυῆ.
 Unde, forsitan, conijcere licet
 Clementem scripsisse Ἰησοῦ υἱοῦ
 τοῦ Ναυῆ.

3. αὐτῶν] Colom. Coust. Rus-
 sel. Schoenemannus exhibent
 αὐτοῦ. Cod. MStum sequuntur
 Wott. Gall. Hefel. et Dresse-

lius. Sic etiam legisse Junium,
 licet in ejus editionis textum
 αὐτοῦ irrepserit, patet ex ejus
 versione, quam Fellus, veram
 lectionem ignorans, arguebat.

5. συλληφθέντες] ΣΥΛΛΗΜΦ-
 ΘΕΝΤΕΣ Cod. MS. uti infra, § 18.

7. Ἐπισταθέντων δὲ τῶν] Ci-
 tantur haec ex cap. ii Josuae ;
 sed non αὐτολεξί : licet enim,
 quod ad res gestas, in omnibus
 cum iis quae ibi habentur con-
 sentiant, neque vel latum un-
 guem a veritate historica dis-
 cedant, videtur tamen S. Pater
 ea citasse memoriter ; longe
 enim alia est verborum series,
 et orationis textura, uti videre
 est ex locis inter se collatis ;
 quae enim fusius a Josua, bre-
 vius a S. Clemente habentur,

meretrix incolumis servata est. Missis enim a Jac. ii Josua filio Nun ad urbem Jericho speculatoribus, Heb. x rescivit terrae rex, quod regionem eorum exploraturi venissent, et viros emisit, qui eos, ut morti traderentur, apprehenderent. Rahab autem hospitalis suscipiens eos, in solario domus sub lini stipula occultavit eos. Supervenientibus autem viris a rege missis ac dicentibus: *Viri ad te ingressi sunt, regionis nostrae exploratores, educ eos, sic enim imperat Rex; illa autem respondit, ingressi sunt duo viri ad me quos quaeritis; sed confestim abierunt et vadunt; non ostendens eis illos. Et dixit ad viros, Sciens scio, quod Dominus Deus vester urbem hanc vobis tradit, timor enim et pavor vestri incessit incolas ejus; quandocunque*

semel immutato narrationis ordine. WOTT.

10. ἡ δὲ ἀπεκρίθη] ἡδὲ ἀπεκρίθη, haec respondit, Davisius, quem in notis sequitur Gallandius, in contextu Schoenemannus et Hefelius.

12. οὐχ] ὑποδεικνύουσα κ. τ. λ.] Quum variis modis quae desiderantur suppleri queant, Junius edendum curavit [ἔδδν] ὑποδεικνύουσα αὐτοῖς ἐ[ναρτίαν] *viam ostendens eis contrariam*: sensu plane diverso a verbis libri Josuae ii 5, ubi Rahab negat se scire quo homines illi abierint. Ostendit quidem mulier *contrariam viam*, sed exploratoribus Judaeis, non autem missis ab Hierichuntis rege. COTEL. Constantius mallet καὶ πον πορεύονται οὐκ οἶδα, at hujus supplementi capax non est MSti lacuna. GALLAND.

16. τοῖς κ[ατα]κούσω αὐτήν] Lectum ergo Clementi comma

versiculi 9 quod a multis editionibus abest, in Complutensi vero ita effertur, καὶ κατέπηγον πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν ἀπ' ὑμῶν. at Codice 720 Bibliothecae Regiae hoc modo, καὶ τετήκασιν πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν ἀπὸ προσώπου ὑμῶν. COTEL. Habentur haec ipsa verba a Theodotione. Aquila vero et Symmachus paullo aliter verterunt, verbum verbo reddentes ὅτι ἐκτετήκασιν πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν ἀπὸ προσώπου ὑμῶν. Quae in LXX desiderantur agnoscit Vulgat. et caeterae versiones omnes. Si Clemens illa legerit, quod quidem verisimillimum est, proculdubio LXX (nondum enim alia fuit versio) haec ab initio agnovit, nescio quomodo lapsa ex codicibus quibus Origenes est usus in contextendis Hexaplis suis. WOTT.

17. ὡς ἐάν] Ὡς ἐάν, uti et ὡς

σώσα[τέ] με, καὶ τὸν οἶκον τοῦ πατρός μο[υ]. Καὶ εἶπαν αὐτῇ, Ἔσται οὕτως, ὡς ἐλάλησας ἡμῖν· ὡς ἐὰν οὖν γνῶ[ς] παραγινομένους ἡμᾶς, συνάξεις πάντας τοὺς σου ἐπὶ τὸ στέγος σου, καὶ διασωθῇσονται· ὅσοι γὰρ ἐὰν εὐρεθῶσιν ἔξω τῆς οἰκίας, ἀπολούνται. 5 Καὶ προσέθεντο αὐτῇ δοῦναι σημεῖον, ὅπως κρεμάσῃ ἐκ τοῦ οἴκου αὐτῆς κόκκινον, πρόδηλον ποιοῦντες, ὅτι διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Κυρίου λύτρωσις ἔσται πᾶσι τοῖς πιστεύουσιν καὶ ἐλπίζουσιν ἐπὶ τὸν Θεόν. Ὁρᾶτε, ἀγαπητοὶ, οὐ μόνον πίστις, ἀλλὰ προφητεία ἐν τῇ 10 γυναικὶ γέγονεν.

ἄν, est *simulacrum, quandocunque*. Vide sis Hermann. ad Viger. 941, et conf. Rom. xv 24, I Cor. xi 34, Phil. ii 23.

4. ἐπὶ τὸ στέγος σου] Cod. MS. ΥΠΟΤΟΤΟΕΓΟ. Legendum forsitan ἐπὶ τοῦτο τὸ στέγος σου, vel potius ἐπὶ τὸ τέγος σου.

6. Καὶ προσέθεντο αὐτῇ δοῦναι σημεῖον] Hellenismus in Sacris Literis passim occurrens, quo alias utitur S. Pater, ut advertit Wottonus; idemque significat quod ἔδωκαν ἔτι αὐτῇ σημεῖον. Cotelarii versionem, *Et addiderunt ut signum daret*, sugillat Davisius, quod Historiae Divinae repugnet; non enim Rahab speculatoribus, sed speculatores Rahab signum dederunt. Sic igitur ipse, ad sensum quod attinet, interpretatur *praeterea vel insuper ei signum dederunt*. Recte; at ejusdem erroris postulandi erant Junius et Fellus Cotelario praeceuntes. GAL-LAND.

7. πρόδηλον ποιοῦντες κ. τ. λ.] Huic interpretationi allegoricae miro consensu suffragantur Scriptores veteres Ecclesiastici.

Audiamus Justinum M. in Dialogo c. Tryphonem, part. ii p. 374 ed. Thirlby, τὸ σύμβολον τοῦ κοκκίνου σπαρτίου, οὐ ἔδωκαν ἐν Ἱερικῷ οἱ ἀπὸ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ πεμφθέντες κατασκοποὶ Ῥαὰβ τῇ πόρρῃ, εἰπόντες προσδεῖν αὐτὴν τῇ θυρίδι, δι' ἧς αὐτοὺς ἐχάλασεν, ὅπως λάθωσι τοὺς πολεμίους, ὁμοίως τὸ σύμβολον τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ ἐδήλου· δι' οὗ οἱ πάλαι πόρροι καὶ ἄδικοι ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν σώζονται, ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν λαβόντες καὶ μηκέτι ἁμαρτάνοντες· ὑμεῖς δὲ ταῦτα ταπεινῶς ἐξηγούμενοι πολλὴν ἀσθένειαν καταψηφίζεσθε τοῦ Θεοῦ, εἰ ταῦτα οὕτως ψιλῶς ἀκούετε, καὶ μὴ τὴν δύναμιν ἐξετάζετε τῶν ἐπισημασμένων. Similia sunt quae habet Irenaeus, IV xx 12, 'Quum uni-
' versa civitas, in qua habitabat,
' concidisset in ruinam, canen-
' tibus septem tibicinis, in ulti-
' mis Raab fornicaria conser-
' vata est cum universa domo
' sua, fide signi coccini: sicut
' et Dominus dicebat his qui
' adventum ejus non excipie-
' bant, Pharisaeis scilicet, et
' coccini signum nullificant,

igitur capere illam vobis contigerit, incolumem me servate, et domum patris mei. Et dixerunt ei, Eveniet tibi ut loquuta es; simulac igitur nos appropinquantes cognoveris, cognatos tuos omnes sub tecto tuo congregabis, et salvabuntur; quotquot vero extra domum tuam invenientur, peribunt. Et signum dare addiderunt, ut funiculum scilicet coccineum de domus pariete demitteret: notum facientes, quod omnibus, qui credunt et sperant in Deum, per sanguinem Domini redemptio futura sit. Videte, dilecti, non solum fides, sed etiam prophetia in muliere fuit.

‘quod erat pascha, redemptio
‘et exodus populi ex Aegypto,
‘dicens: *Publicani et meretrices*
‘*praecedunt vos in regno coelo-*
‘*rum.*’ Plura indicat Cotele-
rius, e. g. Origen. Homil. iii
et vi in Jesum Nave, et ad
S. Matth. xxvii 28, Ambro-
sius, libro de Salomone, § 5,
in Appendicem ab Edd. Bened.
relegato, et lib. de Fide, V x,
ii p. 574 ed. Bened. Hiero-
nymum, Ep. ii i. e. lii ed. Val-
lara. ‘in typo Ecclesiae resti-
‘culam, mysterium sanguinis
‘continentem.’ Augustinum,
in Ps. lxxxvi 4, Theodoretum,
Quaest. 2 in Josuam, et ad
c. xi vers. 31 Epistolae ad
Hebraeos.

10. οὐ μόνον πλῆσις, κ. τ. λ.]
Origenes, Hom. iii mox citata,
[§ 4, tom. ii p. 403 ed. Ben.]
‘Sed et ista meretrix, quae eos
‘suscepit, ex meretrice efficitur
‘jam propheta. Dicit enim,
‘*Scio quia Dominus Deus vester*
‘*tradidit vobis terram hanc.*
‘Vides quomodo illa, quae ali-
‘quando erat meretrix et impia
‘et immunda, nunc jam Spi-

‘ritu Sancto repleta est; et de
‘praeteritis quidem fatetur, de
‘praesentibus vero credit, pro-
‘phetat autem et praenunciat
‘de futuris.’ COTEL. Aliquos
ex sanctis Patribus explicasse
S. Scripturas nimis allegorice
non est diffitendum; nemo au-
tem in hoc explicandi genere,
quod adeo displicet criticis se-
verioribus, plus ingenio suo
indulsit quam Origenes, quem
tamen, quasi unus prae omni-
bus sacras Literas intelligeret,
et Christianam fidem solus cal-
leret, tantopere efferunt non-
nulli, et de eo ubique glori-
antur; eo quod, quo jure, qua
injuria, alii judicent, plurima
haeretice sensisse tradatur.
Origeni licet ubique allegoriis
scatere, eaque quae sunt cla-
rissima allegorice interpretando
efficere obscura; Clementi igi-
tur fas sit in uno vel altero loco
allegorice interpretari S. Scrip-
turas, quum S. Paulus, plurimis
in locis, interpretatus est modo
allegorico S. Scripturas veteris
Testamenti; immo et Servator
noster Jesus Christus non semel

Adhortatio
ad humili-
tatem.

ΙΓ'. Ταπεινοφρονήσωμ[εν] οὖν, ἀδελφοί, ἀποθέ-
μενοι πᾶσ[αν] ἀλαζονείαν καὶ τύφος καὶ ἀφρ[ο]σύνην
καὶ ὀργάς, καὶ ποιήσωμ[εν] τὸ γεγραμμένον, (λέγει
γὰρ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, “Μὴ καυχ[ά]σθω ὁ σοφὸς
“ ἐν τῇ σοφίᾳ αὐτοῦ, μηδὲ ὁ ἰσχυρὸς ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐ- 5
“ τ[οῦ], μηδὲ ὁ πλούσιος ἐν τῷ πλούτῳ αὐτοῦ· ἀλλ’
“ ἡ ὁ καυχώμενος ἐν Κυρίῳ καυχάσθω, τοῦ ἐκζητεῖν
“ αὐτόν, καὶ ποιεῖν κρίμα καὶ δικαιοσύνην[.]”) μά-
λιστα μεμνημένοι τῶν λόγων τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, οὗς
ἐλάλησε διδάσκω[ν] ἐπιείκειαν καὶ μακροθυμίαν· [οὔ]- 10
τως γὰρ εἶπεν, “Ἐλεεῖτε, ἵνα ἐλεη[θῇ]τε· ἀφίετε,
“ ἵνα ἀφεθῇ ὑμῖν· ὥ[ς] ποιεῖτε, οὕτως ποιηθήσεται
“ ὑμ[ῖν]· ὥς δίδοτε, οὕτως δοθήσεται [ὑμῖν]· ὥς
“ κρίνετε, οὕτως κριθήσεται ὑμῖν· ὥς χρη[στεύεσθε],
“ οὕτως χρη[στευθή]σεται ὑμῖν· ὃ μέτρον με[τρεῖτε], 15

tantum. Cf. S. Johan. iii 14
15, S. Matt. xii 40. WOTT.

1. ἀποθέμενοι κ. τ. λ.] Conf. D.
Jacobum, i 21, ἀποθέμενοι πᾶσαν
ῥηπαρίαν.

2. καὶ τύφος] Vide supra § 4,
p. 20, l. 13, atque ibi notata.
Libb. impr. τύφον. Concil. Ephes.
Canon. viii. ἐξουσίας τύφος
κοσμικῆς. ap. Routh. Script. Ec-
cles. Opusc. p. 395.

6. ἀλλ’ ἡ ὁ καυχώμενος] Citan-
tur haec ex Jerem. ix 23, ubi
legimus in LXX, ‘Ἀλλ’ ἡ ἐν τού-
τῳ καυχάσθω ὁ καυχώμενος, συνεῖν
καὶ γινώσκειν, ὅτι ἐγὼ εἰμι Κύριος
ὁ ποιῶν ἔλεος καὶ κρίμα καὶ δικαιο-
σύνην ἐπὶ τῆς γῆς. Hujusmodi
explicationes, quibus locus ali-
quis vel plures loci in compen-
dium ducuntur, servato integro
sensu verborum, non sunt alie-
nae vel a Rabbinis, vel a sacris
N. Testamenti scriptoribus,

apud quos in citandis Scripturis
Veteris Testamenti hic expli-
candi modus est usitatissimus :
unde et hunc ipsum textum a
S. Paulo eodem modo, at multo
brevius quam a Clemente, cita-
tum legimus. I Cor. i 31, II
Cor. x 17. WOTT. Particulam
ἡ, quam Junius omiserat, exhi-
bent Wott. Russel. Galland.
Schoenemann. Hefel. et Dres-
selius, eamque legunt LXX.

7. τοῦ ἐκζητεῖν αὐτόν, καὶ ποιεῖν
κρίμα καὶ δικαιοσύνην] Legebat
etiam ἐκζητεῖν Lucifer ; [συνεῖν
καὶ γινώσκειν, ὅτι ἐγὼ εἰμι Κύ-
ριος ὁ ποιῶν ἔλεος κ. τ. λ. LXX.]
vertit enim *inquirere*, Libb. ii
pro S. Athanasio, paulo post
initium. Item καὶ ποιεῖν κρίμα
καὶ δικαιοσύνην reperies in An-
tiochi Homilia 43. COTEL.

10. ἐπιείκειαν] *equity*, Waktius.
Rectius Guil. Burton et Cheval-

XIII. Humiles ergo mente simus, fratres, factum omnem, superbiam, amentiam, et iras depolentes, et quod scriptum est faciamus (dicit enim Spiritus Sanctus : *Non gloriatur sapiens in sapientia sua, et non gloriatur fortis in fortitudine sua, et non gloriatur dives in divitiis suis ; sed qui gloriatur, in Domino gloriatur, quaerendo illum, et iudicium et iustitiam faciendo*) memoria praecipue recolentes sermones Domini Jesu, quos, aequitatem et longanimitatem docens, loquutus est : sic enim dixit : *Miseremini, ut misericordiam consequamini ; dimittite, ut vobis dimittatur ; prout facitis, ita vobis fiet ; sicut datis, ita vobis retribuetur ; sicut judicatis, ita judicabimini ; sicut benigni estis, ita benignitatem experiemini ; qua mensura meti-*

Jer. ix 23.

1 Cor. i 31.

2 Cor. x 17.

Luc. vi 36

—38.

lier. gentleness. Cf. Act. xxiv 4, II Cor. x 1.

11. 'Ελεΐτε] ΕΛΕΑΤΕ Cod. MS.

ib. 'Ελεΐτε, ἢ ἐλεη[θῆ]τε] Haec verbo non habentur ἀπολεψεί, vel in Evangelio S. Matthaei, vii 1 2, vel in Evangelio S. Lucae, vi 36. Immo licet cum utroque Evangelista, quoad sensum, consentiant, propiusque accedant ad ea quae legimus in Evangelio S. Lucae, non tamen adeo prope ad ea accedunt, ut possimus certo adfirmare, haec inde petita fuisse, ac a S. Clemente citata memoriter. Petuntur forsitan ex aliquo libro Apocrypho ; viz. ex Evangelio Nazaraeorum, quod fuit antiquissimum, summoque in pretio habitum a Christianis, iis praesertim qui in Palaestina degebant ; unde et in aliis regionibus aliquid auctoritatis habuit, usque ad Eusebii tempora, sae-

pius a Patribus laudatum ; adeo ut Hieronymus, qui et ipse vidit et transtulit illud ex Hebraeo (cui tamen hac de re minime assentiendum est) contendat esse ipsum authenticum Evangelium S. Matthaei. Citationem quamdam Origenis non magis a textu dissentientem ex hoc Evangelio Millius petitam fuisse existimat : [not. in S. Matt. vi 33.] 'Αἰτεῖτε τὰ μεγάλα καὶ τὰ μικρὰ ὑμῖν προστεθήσεται' [καὶ αἰτεῖτε τὰ ἐπουράνια, καὶ τὰ ἐπίγεια ὑμῖν προστεθήσεται.] Origen. de 'Orat. Dominica haud semel ; ut et vii contr. Cels. Clem. 'Alex. Strom. i ex Evangelio 'forte, Patribus passim laudato, 'Nazaraeorum ; ita tamen ut 33 'commatis loco positum haud 'putem, sed appositum interpretamenti gratia. Clemens 'enim [Alex.] alibi citat hunc 'versum, prout in Codicibus 'nostris reperitur.' Potuit ergo

“ ἐν αὐτῷ μετρηθήσεται ὑμῖν.” [Ταύτη τ]ῇ ἐντολῇ
καὶ τοῖς παραγγέλ[μασι] τούτοις στηρίζωμεν ἑαυ[τούς]
πρὸς] τὸ πορεύεσθαι ὑπηκόους [ἡμᾶ]ς τοῖς ἁγιοπρε-
πέσι λόγοις αὐ[τοῦ], ταπεινοφρονοῦντες· [φησ]ὶν γὰρ
ὁ ἅγιος λόγος, “ Ἐπὶ τίνα [ἐπι]βλέψω, ἀλλ’ ἢ ἐπὶ 5
“ τὸν πραῖν καὶ [ἡσύ]χιον καὶ τρέμοντά μου τὰ
“ λόγια;”

Haec ap-
plicat ad
Schisma
Corinthio-
rum.

ΙΔ'. [Δι]καιον οὖν καὶ ὅσιον, ἄνδρες ἀδελ[φ]οί,
ὑπηκόους ἡμᾶς μᾶλλον γενέ[σ]θαι τῷ Θεῷ, ἢ τοῖς
ἐν ἀλαζονείᾳ καὶ ἀκαταστασίᾳ μυσταροῦ ζήλους ἀρχη- 10
γοῖς ἐξακολουθεῖν. Βλάβην γὰρ οὐ τὴν τυχοῦσαν,
μᾶλλον δὲ κίνδυνον ὑποίσομεν μέγαν, ἐὰν ῥίψοκιν-
δύνως ἐπιδῶμεν ἑαυτοὺς τοῖς θελήμασι τῶν ἀνθρώ-
πων, οἵτινες ἐξακοντίζουσιν εἰς ἔριν καὶ στάσεις, εἰς
τὸ ἀπαλλοτριῶσαι ἡμᾶς τοῦ καλῶς ἔχοντος. Χρη- 15

hic esse unus ex iis locis, ad
quos respexit Photius cum ob-
servavit: ‘Quod etiam in pri-
ore Epistola quaedam citantur
‘tanquam ex Sacris Scriptu-
ris, quae sunt aliena ab iis.’
WOTT. Hilgenfeldius quoque
censet Clementem ex Evangelio
nescio quo extra-Canonico haec
sumsisse.

1. αὐτῷ] ΑΥΤΗ Cod. MS.

2. τοῖς παραγγέλ[μασι] τούτοις]
Edd. ante Wottonum omittunt
τούτοις.

ib. στηρίζωμεν] Ita Codd. MS.
non στηρίσωμεν, uti, Wottonum
secuti, dederunt Gallandius et
Schoenemannus. Vide infra
§ 18.

3. πρὸς] τὸ πορεύεσθαι] Prae-
positionem addidi, fidem Cod.
MSti, ni fallor, secutus; desi-
derantur enim, quantum ex la-
cuna colligo, septem vel octo

literae. Cf. infra, § 50, εἰς τὸ
ἀφεθῆναι ἡμῖν δι’ ἀγάπης κ. τ. λ.

ib. ὑπηκόους [ἡμᾶ]ς τοῖς ἀ.]
Libb. impr. ante Wott. necnon
Russelius exhibent ὑπηκόους [ἀει]
τοῖς ἀ. At Millius et Wott. in
Codice MSto legere poterant
ΑΣ. . ΤΟΙΣ cum spatio duarum
vel trium literarum, quod Mil-
lius conjectura satis infelici sic
supplevit, ὑπηκόους [σεβ]αστοῖς.
Davisius legendum voluit ὑπη-
κόους [διν]as τοῖς.

4. ταπεινοφρονοῦντες] Junius,
Colom. et Fellus mallet ταπει-
νοφρονοῦντας.

5. ὁ ἅγιος λόγος] Sic apud
Philonem Jud. saepissime, ὁ
ιερός λόγος, ὁ θεῖος λόγος.

ib. ἐπὶ τὸν πραῖν καὶ [ἡσύ]χιον]
LXX ἐπὶ τὸν ταπεινὸν καὶ ἡσύ-
χιον. Clementinac lectioni fa-
vet Chrysostomus, Homil. 9 in
Genes. iv, p. 70 ed. Ben. et Ho-

mini, eadem vobis mensurabitur. Hoc praecepto et his mandatis stabiliamus nos ipsos, ut in obedientia sanctorum eloquiorum ejus, cum omni humilitate, semper ambulemus. Dicit enim sermo sanctus, *Super quem respiciam, nisi super humilem et quietum, et trementem sermones meos?* Esai. lxvi 2.

XIV. Justum igitur et pium est, viri fratres, Deo potius obedientes nos esse, quam in superbia et turbulentia detestandae aemulationis duces et auctores sequi. Si enim, omni periculi timore abjecto, voluntatibus hominum nos tradiderimus, qui ad contentionem et seditiones collineant, ut ab eo, quod rectum et bonum est, alienos nos reddant, non leve damnum, immo vero grave periculum subibimus. Benigni erga illos simus, secundum mise-

mil. 15 et 66 in S. Matth. vii, pp. 186 et 652, et in aliis locis saepissime. Addas, si vis, alios a Cotelerio indicatos.

8. [Δίκαιον οὖν] In Pandecte Niconis Monachi, Δόγμα ιη', Codd. Reg. 2418, 2423, 2424, Κλήμεντος Πρώτης. Δίκαιον οὖν καὶ ὁσίων, εἰς αἰρέσεις καὶ στάσεις τοῦ ἀπαλλοτριώσαι ἡμᾶς τοῦ καλῶς ἔχοντος. Τοῖνυν ἀκολουθήσωμεν τοῖς μετ' εὐσεβείας, πύρρῳ ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ. Κολληθῶμεν οὖν τοῖς ἀθώοις καὶ δικαίοις· εἰσὶ δὲ οὗτοι ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ, γέγραπται γάρ, κολλᾶσθαι τοῖς ἀγίοις, ὅτι οἱ κολλώμενοι αὐτοῖς ἀγασθήσονται. Καὶ ὁ Κύριος λέγει· τὸν ὁμολογήσαντά με, τοῦ Πατρὸς μου. ἐν τίνι δέ, τῶν ἐντολῶν. Connectit verba Clementis Epist. I cap. hoc et sequenti et 46 item Epist. II cap. 3. COTEL.

10. μυσταροῦ ζήλους] Vide supra § 4, p. 20 l. 13, atque ibi no-

tata. Cod. MS. ΜΥΣΤΕΡΟΥ.

11. οὐ τὴν τυχοῦσαν] Articulum e Cod. MSto restituit Wottonus, quem secuti sunt Gallandius, Schoenemannus, Hefelius et Dresselius.

14. ἐξακοντίζουσιν] Boisius legendum vult ἐξακοντίζουσιν λόγους vel ῥήματα. Junius ἐξακοντίζουσιν seu potius ἐξακονῶσαι τὰς γλώσσας vel ταῖς γλώσσαις. Ipse nihil muto, quum opus non est ut aliquid addatur; vox enim ἐξακοντίζω saepius legitur verbum neutrum, sive in proprio, sive in metaphorico sensu usurpatur. WOTT.

15. Χρηστευσώμεθα αὐτοῖς] Junius, Fellus, et Colomesius malunt ἀλλήλοις, et eo modo verterunt, necnon Cotelierius. *Benigni erga nos invicem vel inter nos simus.* Mihi sane neutra lectio displicet; quocunque enim modo legamus, commodus est hujusce loci sensus. Si lega-

στευσώμεθα αὐτοῖς κατὰ τὴν εὐσπλαγχνίαν καὶ
 γλυκύτητα τοῦ ποιήσαντος ἡμᾶς. Γέγραπται γάρ,
 “ Χρηστοὶ ἔσονται οἰκήτορες γῆς, ἄκακοι δὲ ὑπολει-
 “ φθήσονται ἐπ’ αὐτῆς· οἱ δὲ παρανομοῦντες ἐξολε-
 “ θρευθήσονται ἀπ’ αὐτῆς.” Καὶ πάλιν λέγει, 5
 “ Εἶδον ἀσεβῆ ὑπερυψούμενον, καὶ ἐπαιρόμενον ὡς
 “ τὰς κέδρους τοῦ Λιβάνου· καὶ παρήλθον, καὶ ἰδοῦ,
 “ οὐκ ἦν, καὶ ἐξεζήτησα τὸν τόπον αὐτοῦ, καὶ οὐχ

mus αὐτοῖς, refertur ad ante-
 cedentia. Χρηστότης autem ac
 benevolentia erga haereticos et
 schismaticos, ipsosque haeresi-
 archas et schismatum authores,
 potest conciliari cum pio et
 Christiano zelo. Ita enim at-
 temperanda sunt zelus propter
 fidem, et charitas Christiana,
 ut neque ex simulata quadam
 fictave charitate, de fide et dis-
 ciplina, a S. Apostolis et Ec-
 clesiae Patribus traditis, parum
 solliciti esse videamur; ne-
 que zelus noster propter verita-
 tes Evangelicas, regimenque a
 Christo et Apostolis ejus insti-
 tutum, in odium et inimicitiam
 erga ipsos homines converta-
 tur. Non ad cujusquam gra-
 tiam aucupandam a defensione
 veritatis vel minimum receden-
 dum est; neque metuendum,
 ne Christianam charitatem vio-
 lemus, dum schisma, toties ab
 Apostolis et Patribus condem-
 natum, zelo quantumvis fervido,
 modo non hostili odio homines,
 insequamur, et schismaticos pe-
 riculi sui admoneamus. Hoc
 tamen cavendum est, ne dum
 eorum errores damnemus, erga
 ipsos infensos animos geramus.
 Hoc egerunt tum B. Ignatius,
 in Epist. ad Smyru. § 4, ad

Ephes. § 10, tum S. Cyprianus
 Cornelio [Epist. 59 ed. Fell.]
 ‘Oramus ac deprecamur Deum,
 ‘quem provocare illi et exa-
 ‘cerbare non desinunt, ut eo-
 ‘rum corda mitescant, ut fu-
 ‘rore deposito ad sanitatem
 ‘mentis redeant, ut pectora
 ‘operta delictorum tenebris,
 ‘poenitentiae lumen agnoscant;
 ‘et magis petant fundi pro se
 ‘preces atque orationes anti-
 ‘stis, quam ipsi fundant san-
 ‘guinem sacerdotis.’ WOTT.
 Gallandius lectionem αὐτοῖς re-
 tinet, et ad schismaticos refert.
 Editorem autem Venetum fefel-
 lit Wottonus in Ep. ii § 4, ubi
 εαυτοῖς non αὐτοῖς exhibet Cod.
 MS. Utrumvis sensum mavis,
 non est cur lectionem sollicitus:
 εαυτοῖς pro ἀλλήλοις saepissime
 usurpatur, uti ab Apostolo,
 Epist. ad Coloss. iii 13, ἀνεχό-
 μενοι ἀλλήλων, καὶ χαρίζόμενοι ἑαυ-
 τοῖς Cf. Xenophon. Me-
 morab. II vi 20, καὶ φθονοῦντες
 ἑαυτοῖς μισοῦσιν ἀλλήλους. Αὐτῶν
 πυνθάνεσθαι αἷους αἷου scisci-
 tari habet Demosthenes, Phi-
 lipp. i § 12. τὰναντιώτατα ἑαυ-
 τοῖς. c. Midiam, § 53. ‘Εαυ-
 τοῖς’ ἀλλήλους. Hesych. Cf.
 Hermann. not. ad Soph. An-
 tig. 145, et Bornemann. annot.

ricordiam et dulcedinem Creatoris nostri ; scriptum enim est, *Benigni incolae erunt terrae, innocentes relinquentur in ea ; legis vero violatores disperibunt ab ea.* Et rursus dicit: *Vidi impium superexaltatum, et elevatum sicut cedros Libani : et transiri, et ecce non erat, et quaesivi eum, et non est inventus locus ejus. Custodi innocentiam, et vide*

Prov. ii 21
sec. LXX.
Ps. xxxvii
9.
Ps. xxxvii
35—37.

in Xenophontis Convivium, p. 156.

1. καὶ γλυκίηται] In Wottoni recensione Cod. MS. non exhibet καί.

3. Χρηστοὶ ἔσονται οἰκήτορες κ. τ. λ.] In MSS. fere omnibus, nec non Editionibus Rom. Lond. Cant. et Franequerae, legimus solum Ὅτι εὐθεὶς κατασκηνώσουσι γῆν, καὶ ὅσοι ὑπολειφθήσονται ἐν αὐτῇ· ὁδοὶ δὲ κ. τ. λ. at in MSS. quibusdam, ut in Alexandrino, nec non in Editionibus Complutensi et nupera Oxoniensi, vers. 21, Χρηστοὶ ἔσονται οἰκήτορες γῆς, ἄκακοι δὲ ὑπολειφθήσονται ἐν αὐτῇ· ὅτι εὐθεὶς . . . ἐν αὐτῇ. Quae verba, ὅτι εὐθεὶς . . . ἐν αὐτῇ, in Edit. Oxon. doctissimus editor uncis inclusit, tamquam interpolata. Haec autem ex Aquilae vel Theodotionis aut Symmachi versione, in margine apposita, tandem in textum irrepsisse, immo in plerisque Codicibus genuinam LXX Intt. lectionem exclusisse, conjicio. Legit enim proculdubio apud Intt. LXX Clemens, ipsis Apostolis σύγχρονοι, Χρηστοὶ ἔσονται κ. τ. λ. ita et Clemens Alex. WOTT.

4. ἐξολοθρευθήσονται] Ita Wott. Galland. Hefel. et Dresselius cum Cod. MSto, in quo tum hic tum perpetuo apud LXX

legitur haec forma antiquior. Caeteri editores cum Junio habent ἐξολοθρευθήσονται, quam quidem formam Alexandrinam vel Macedonicam passim exhibet Codex Vaticanus. Plura dabunt Kuinoel., et Krebsius in Act. Apost. iii 23.

6. Εἶδον ἀσεβῆ] Ita Edd. post LXX et Clem. Alex. qui haec et sequentia, paucis mutatis, recitat usque ad οὐκ ἐπαυρομένων ἐπὶ τὸ ποιῆμιον αὐτοῦ. init. § 16. Vid. Strom. iv 5, p. 577 ed. Potter. Codex MStus habet ΙΔΟΝΑΣΕΒΗΝ, sed vocales diphthongique ibi permutantur, adeo ut I pro EI saepissime exhibeatur.

ib. ἐπαυρόμενον] Ita LXX Interpretes. Junius quidem et Edd. omnes ante Wottonum praebent αἰρόμενον. Cod. MStus tamen habet ΑΙΠΕΡΟΜΕΝΟΝ, vocali E et diphthongo AI, sicut passim, inter se permutatis.

8. ἐξέζητησα τὸν τόπον αὐτοῦ] Versio LXX, unde haec citantur, uti monet Wottonus, paullo aliter se habet : Ἐζήτησα αὐτὸν καὶ οὐχ εὐρέθη ὁ τόπος αὐτοῦ : ubi ὁ τόπος αὐτοῦ obelo notantur ; absunt enim ex Hebraeo Textu, neque agnoscuntur a Verss. Syriaca et Hieronymi. Verss. Arab. et Vulg. cum LXX Intt. faciunt.

“ εὖρον. Φύλασσε ἀκακίαν, καὶ ἴδε εὐθύτητα, ὅτι
 “ ἐστὶν ἐγκατάλειμμα ἀνθρώπων εἰρηνικῶ.”

Adhaerendum est iis qui pacem colunt, non iis qui eam colere simulant.

ΙΕ'. Τοῖνυν κολληθῶμεν τοῖς μετ' εὐσεβείας εἰρηνεύουσιν, καὶ μὴ τοῖς μεθ' ὑποκρίσεως βουλομένοις εἰρήνην. Λέγει γάρ πον, “ Οὗτος ὁ λαὸς τοῖς χεῖλε- 5
 “ σὶν με τιμᾷ, ἡ δὲ καρδιά αὐτῶν πόρρω ἄπεστιν ἀπ' “ ἐμοῦ.” Καὶ πάλιν, “ Τῷ στόματι αὐτῶν εὐλογοῦσαν, τῇ δὲ καρδίᾳ αὐτῶν [κα]τηρῶντο.” [Κ]αὶ πάλιν λέγει, “ Ἠγάπησαν αὐτὸν τῷ στόματι αὐτῶν, “ καὶ τῇ γλώσσῃ αὐ[τ]ῶν ἐψεύσαντο αὐτόν, ἡ δὲ 10
 “ καρδιά [α]ὐτῶν οὐκ εὐθεία μετ' αὐτοῦ, οὐδὲ ἐπιστώθησαν ἐν τῇ διαθήκῃ αὐτοῦ. Ἄλαλα γεννητήρι

2. ἐγκατάλειμμα] Per ἐγκατάλειμμα *memoriam* intelligit Euthymius, quae duplici modo conservatur, vel per prolem, vel per bona opera. Ingeniosissime vero Ferrandus locum hunc ita παραφράζει, *erit tempus quo insonanti homini merces congruens rependetur*. Uterque ad Hymnographi mentem. COLOM. Citantur haec ex LXX. Textus Hebraeus aliter habetur, *nam novissimum sive finis viri est pax*. Vulgat. *Quoniam sunt reliquiae homini pacifico*. Vers. Hieron. *Quia erit ad extremum viro pax*. Syr. *quoniam est finis bonus viris pacis*. Symmachus, “Ὅτι ἐστὶ μέλλοντα ἀνθρώπων εἰρηνικῶ. Hunc locum ita explicat Eusebius, Comment. in Psalmos. Μένει γὰρ ἐγκατάλειμμα καὶ ἐλπίς ἀγαθὴ τῷ τὴν εἰρήνην καὶ τὴν φιλίαν τὴν πρὸς τὸν Θεὸν μεταδιώξαντι. καὶ διὰ τοῦτο εἰρηνικῶ ἀνθρώπων γενομένων· κατὰ δὲ τὸν Συμμαχόν· φύλασσε, φησιν, ἀπλότητα, καὶ ὅρα εὐθὺ ὅτι ἐστὶ μέλλοντα ἀνθρώπων εἰρηνικῶ.

WOTT. Cod. MStus ENKATA-
 AIMMA exhibet.

4. βουλομένοις εἰρήνην.] Malim λαλουμένοις εἰρήνην. Vide Psalm. xxvii 3, et lxxxiv 8. Tum quidem hoc sequentibus apte convenit, in quibus χεῖλέων et στόματος fit mentio. DAVIS. Minore mutatione, scripseris βουλευομένοις, *suadentibus*, idemque adsequeris; βουλευματα enim seu *consilia*, non nisi διὰ χεῖλέων ἢ στόματος dantur. CLERICUS. At amabo te, cur demum MSti lectio sollicitanda? Annon satis clare insinuat Pater et animi perversi sententiam et verba dolosa? GALLANDIUS.

5. Οὗτος ὁ λαὸς κ. τ. λ.] Hunc locum Prophetarum Clemens exhibuisset sicut a Christo laudatum, S. Marc. vii 6, si pro ἄπεστιν dedisset ἀπέχει.

7. εὐλογοῦσαν] Ita Cod. MS. Edd. ante Gallandium necnon Schoenemannus exhibent εὐλόγουν, quam quidem lectionem a LXX Intt. mutuati sunt. Clemens Alex. habet εὐλογοῦσι.

aequitatem; quoniam sunt reliquiae homini pacifico.

XV. Jungamur itaque eis qui cum pietate tranquille vivunt, non autem eis qui cum simulatione pacem colunt. Dicit enim alicubi: *Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe abest a me.* Et rursus: *Ore suo benedicebant, et corde suo maledicebant.* Et rursus dicit: *Dilexerunt eum in ore suo, et lingua sua mentiti sunt ei: cor autem eorum non rectum cum eo, nec fideles habiti sunt in testamento ejus. Labia fraudulenta ob-*

Esai. xxix

13.

Ps. lxii 4,

lxxviii 36,

37.

Ps. xxxi

18.

MSti scripturam, quam pro forma Dorica habent, optimo jure tuentur Millius et Gallandius. In temporibus indicativi historici, necnon in modo optativo passim, Dores saepe interponebant syllabam *σα* in tertiae personae numeri pluralis terminationibus. Hunc autem Dorismum, uti alios quamplures, a Scriptoris Alexandrinis frequentatum fuisse docet F. G. Sturzium, in libello de Dialecto Maced. et Alex. § 9. Mutationis hujus in temporibus historicis exempla inter alia sunt, Exod. xviii 26, *ἐκρίνοσαν* pro *ἐκρινον*, xxxiii 8, *κατενοούσαν* in Cod. Vat. Num. i 18, *ἐπηξονούσαν*. Jos. ii. 1, *εἰσῆλθοσαν*. 8, *ἐξῆλθοσαν*. 23, *ἦλθοσαν*. sec. Cod. Vat. I Paral. xxii 4, *ἐφέροσαν*, Job. i 4. *ἐποιούσαν* in Cod. Vat. Ps. v 9, et xiii 3, *ἐδολιούσαν*. Ezech. xxii 12, *ἐλαμβάνοσαν* in Cod. Vat. II Thess. iii 6, *παρελάβοσαν*. Syllabam *σα* in optativo insertam reperies Gen. xlix 8, *ἀνέσαισαν*. Ps. xxxiv 25, *εἵποισαν*. ciii 35, *ἐκλείποισαν*. Prov. xxx 17, *καταφάγοισαν* et *ἐκκόψαισαν*. Esai. lxvi

20, *ἀνενέγκαισαν*. Haec non advertens Wottonus, ut Gallandii verba mea faciam, 'minus recte censuit hic forte legendum *εὐλόγησαν*; haec enim temporum 'inversio Psalmi a Clemente 'recitati sententiam immutat.'

8. *τῇ δὲ καρδίᾳ αὐτῶν*] αὐτῶν praetermisit Junius.

9. *Ἠγάπησαν*] LXX Alex. *Ἠπάτησαν*. Licet satis commodus sensus sit, si legamus *Ἠπάτησαν*, *Ἠγάπησαν* tamen genuinam esse lectionem existimo; conciliatur enim cum veritate Hebraica, et illud agnoscunt versiones fere omnes. Versio Hieronymi habet *lactaverunt*. WOTT.

12. *Ἀλαλα γενήθγω κ. τ. λ.*] Junius et omnes Codd. impr. exhibent *ἀλλά*, at MStus Cod. *ἄλαλα*, sicut a Clemente Alexandrino habetur. Apud utrumque legendum est: *Ἀλαλα γενήθγω τὰ χεῖλη τὰ δόλια, (καὶ ἐξ-ὀλεθρεῖσαι Κύριος πάντα τὰ χεῖλη τὰ δόλια, καὶ) γλώσσαν μεγαλορῆμονα*. Proculdubio ita se habuit in ipso *αὐτογράφῳ*; sed librarius a priore *δόλια* oculos suos ad *γλώσσαν* post alterum

“ τὰ χεῖλη τὰ δόλια, γλώσσαν μεγαλορρήμονα, τοὺς
 “ εἰπόντας, Τὴν γλώσσαν ἡμῶν μεγαλύνωμεν, τὰ
 “ χεῖλη ἡμῶν παρ’ ἡμῖν ἐστί, τίς ἡμῶν κύριός ἐστιν ;
 “ Ἀπὸ τῆς ταλαιπωρίας τῶν πτωχῶν, καὶ ἀπὸ τοῦ
 “ στεναγμοῦ τῶν πενήτων νῦν ἀναστήσομαι, λέγει 5
 “ Κύριος, θήσομαι ἐν σωτηρίᾳ, παρρησιάσομαι ἐν
 “ αὐτῷ.”

Ad humili-
 tatem hor-
 tatur, pro-

Ις'. Ταπεινοφρονούντων γάρ ἐστιν ὁ Χριστός, οὐκ
 ἐπαυρομένων ἐπὶ τὸ ποιῖμιον αὐτοῦ. Τὸ σκῆπτρον

δολία convertens, mancum adeo reddidit hunc locum, ut difficile esset, nisi quod ex S. Scripturis citantur haec verba, ea supplere. Quod si hoc forte accidisset alio in loco, ubi his omissis sententia foret perfecta, adeo ut hiatus aliquis vel manifestum chasma non sentiretur, hujusmodi errore in omnes exhiuc descriptos et impressos Codd. propagato, haec verba ex Clemente penitus excidissent. Neque absimile est, vel accuratissimum librarium posse labi in hujusmodi errores. Hinc in hoc ipso Cod. MSto, I Reg. iii 4, 5, legimus, Καὶ ἐκάλεσεν Κύριος, Σαμουήλ, Σαμουήλ, καὶ εἶπεν, Ἰδοὺ, ἐγὼ (omissis post Ἰδοὺ, ἐγὼ, καὶ ἔδραμεν πρὸς Ἡλὲν, καὶ εἶπεν, Ἰδοὺ, ἐγὼ) ὅτι κέκληκάς με. WOTI. [Cum Wottono stant Fell. Colom. Coust. Galland. Hefel. et Dresselius. Idem jam antea monuerat Potterus ad Clem. Alex. Strom. iv 6, p. 578.] Locus hic conflatus est ex vers. 19 Psal. xxx, juxta computationem Graecorum, et versu 4 Ps. xi et eis qui sequuntur. Cur in imperativo γενήθῃτω et non γενθῇ scribatur, audiatur Basilii ad Psalm. MΔ'. [vers. 5.]

Καὶ κατενοδοῦ, καὶ βασιλευε. Μὴ ξεινζέτω δὲ ἡμᾶς τὸ προστακτικῶς λέγεσθαι τὸ, κατενοδοῦ, διὰ τὴν συνήθειαν τῆς γραφῆς, οὕτως αἰεὶ σχηματίζουσιν τὰ εὐκτικά· γενήθῃτω γὰρ τὸ θέλημά σου, ἀντὶ τοῦ γενθῇ, καὶ ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου, ἀντὶ τοῦ ἔλθῃ. Et Cyrillus ad Psalm. NΔ'. [vers. 16.] Ἐλθέτω δὲ θάνατος ἐπ' αὐτούς, ut est in Catena nostra, non tantum εὐκτικά, sed προρρητικά etiam in Scripturis προστακτικῶς effertur, auctor est. Ἔθος ἐστὶ τῇ γραφῇ, τὰ προρρητικά προστακτικῶ τρόπῳ προσφέρεσθαι· καὶ ἐνταῦθα τοῖνυν τό, ἐλθέτω θάνατος, καὶ τό, καταβήτωσαν, ἀντὶ τοῦ ἐλεύσεται, καὶ καταβήσονται, εἴρηται. JUNIUS.

2. μεγαλύνωμεν] Davisius e LXX reponit μεγαλυνούμεν, quam emendationem Gallandius confirmatam censet a Clem. Alex. qui et ipse sic legit in loco citato.

5. ἀναστήσομαι] Cod. MStus exhibet ΑΝΑΣΤΗΣΟΜΕΝ, uti vidit Millius, non ΑΝΑΣΤΗΣΟΜΕ, quod in textu dedit Wottonus.

6. θήσομαι ἐν σωτηρίᾳ] Ita LXX Intt. nisi quod pro σωτηρίᾳ habent σωτηρίῳ, quibus cum consentit Vulgat. Ponam in saluturi : fiducialiter agam

mutescant, et disperdat Dominus universa labia dolosa, et linguam magniloquam; qui dixerunt, Ps. xii 3-6. Linguam nostram magnificemus, labia nostra a nobis sunt, quis noster dominus est? Propter miseriam inopum, et gemitum pauperum, nunc exsurgam, dicit Dominus, ponam in salutari, fiducialiter agam in eo.

XVI. Christus enim eorum est, qui humiliter de se sentiunt, non qui cum fastu supra ejus

in eo. Caeterae versiones omnes non agnoscunt *παρρησιάζομαι ἐν αὐτῷ*. WOTT. Apud Clem. Alex. legimus *σωτηρίῳ*.

ib. ἐν αὐτῷ] Sc. ἐν τῷ πτωχῷ. Singularis collective pro plurali. HEFELIUS.

9. Τὸ σκῆπτρον τῆς μεγαλωσύνης κ. τ. λ.] Respicit ad Ps. xlv 6, *ῥάβδος ἐυθύτητος ἡ ῥάβδος τῆς βασιλείας σου*, quem locum adducit Author ad Heb. i 8, ad divinas Christi praerogativas stabiliendum; quo etiam prolato, concludit Justinus M. adversus Tryphonem *ὅτι καὶ προσκυνητός ἐστι, καὶ Θεός, καὶ Χριστός*. [§ 63, p. 160 ed. Ben.] Et quidem eo felicius ad retundendam Judaeorum pertinaciam adducitur hic textus, siquidem ad Messiam pertinere vel ipsi fatentur Rabbini, scil. Targum, Kimchi, Aben Ezra, et Salom. Jarchi. Certe Christus *Dei sceptrum*, quod potentiae symbolum, rectissime dicitur, siquidem *per eum omnia facta sunt, quae facta sunt*. S. Johan. i 2, et, ut ait Author ad Hebraeos, *τοὺς αἰῶνας ἐποίησεν*. FELL. Haec citantur a B. Hieronymo, qui in commentariis suis in Esaiam, cap. liii, de humili Messiae conditione haec habet . . . 'inglo-

rarius erit inter homines aspectus ejus, non quo formae significet foeditatem, sed quo in humilitate venerit et paupertate . . . de quo et Clemens, vir Apostolicus, qui post Petrum Romanam rexit Ecclesiam, scribit ad Corinthios: 'Sceptrum Dei, Dominus Jesus Christus, non venit in jactantia superbiae, quum possit omnia, sed in humilitate.' [Opp. tom. iv p. 612 ed. Vallars.] Videtur igitur legisse *Σκῆπτρον τοῦ Θεοῦ* (omisso τῆς μεγαλοσύνης) ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός (omis. ἡμῶν post Κύριος, et lecto Ἰησοῦς Χριστός pro Χριστός Ἰησοῦς) οὐκ ἦλθεν ἐν κόμπῳ ὑπερηφανίας (omis. ἀλαζονείας, οὐδὲ post ἐν κόμπῳ) καὶ πάντα δυνάμενος (vertit enim *cum possit omnia*) ἀλλὰ ταπεινοφρονῶν. Hic unus locus sufficiat ad refutandam Photii objectionem, 'Ὅτι Ἀρχιερεὶς καὶ προστάτην τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐξονομάζων, οὐδὲ τὰς θεοπροπείας καὶ ὑψηλοτέρας ἀφήκε περὶ αὐτοῦ φωνάς. Satis enim aperte hoc in loco distinguitur inter duplicem Christi conditionem et naturam, quarum alteram quum a Patre derivarit, et in ea cum Patre communicarit, dicitur τὸ σκῆ-

positis ex-
emplis
Christi,

τῆς μεγαλωσύνης τοῦ Θεοῦ, ὁ Κύριος ἡμῶν Χριστὸς Ἰησοῦς, οὐκ ἦλθεν ἐν κόμπῳ ἀλαζονείας, οὐδὲ ὑπερηφανίας, καίπερ δυνάμενος· ἀλλὰ ταπεινοφρονῶν, καθὼς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον περὶ αὐτοῦ ἐλάλησεν· φησὶ γάρ, “Κύριε, τίς ἐπίστευσε τῇ ἀκοῇ ἡμῶν; 5
“καὶ ὁ βραχίον Κυρίου τίνι ἀπεκαλύφθη; ἀνηγγεί-
“λαμεν ἐναντίον αὐτοῦ ὡς παιδίον, ὡς ρίζα ἐν γῇ
“διψώσῃ· οὐκ ἔστιν εἶδος αὐτῷ, οὐδὲ δόξα· καὶ
“εἶδομεν αὐτόν, καὶ οὐκ εἶχεν εἶδος, οὐδὲ κάλλος,
“ἀλλὰ τὸ εἶδος αὐτοῦ ἄτιμον, ἐκλείπον παρὰ τὸ 10

προν τῆς μεγαλωσύνης τοῦ Θεοῦ, vel sicut ab Hieronymo habetur *Sceptrum Dei*: *Sceptrum* autem denotat regium imperium; et *Sceptrum Dei*, sive *magnificentiae Dei*, absolutum illud, et supremum imperium, quod Deus, ὁ ἐπὶ πάντων εὐλογητός, in creaturas universas exercet: adeo ut, nisi Deus ipse, nemo possit dici τὸ σκῆπτρον κ. τ. λ. Quod ad alteram, de illo dicitur: οὐκ ἦλθεν ἐν κόμπῳ ἀλαζονείας καὶ ὑπερηφανίας, καίπερ δυνάμενος, *cum possit omnia*, Hieron. (omnipotens enim est) ἀλλὰ ταπεινοφρονῶν. Videtur S. Pater prae oculis suis habuisse Phil. ii 6—8. Sufficit et hic locus ab Hieronymo citatus ad refellendam objectionem Anonymi [Edv. Bernard.] petitam ex Clemente Alex. contra auctoritatem et authenticam hujus Epistolae; modo enim cum ipso hac de re sentiamus, hic locus, quum in citando eum Alexandrinus una cum aliis praetermiserit, habendus est interpolatus. Sensit hoc Anonymus, ideoque ante Hieronymi tempus Epistolam interpolatam

fuisse censet, idque Hieronymum latuisse. WÖTT.

2. οὐκ ἦλθεν ἐν κόμπῳ] Cf. Epist. ad Diogn. § 7. Τοῦτον πρὸς αὐτοὺς ἀπέστειλεν. Ἄρα γε, ὡς ἀνθρώπων ἂν τις λογίσαιτο, ἐπὶ τυραννίδι καὶ φόβῳ, καὶ καταπλήξει; Οὐ μὲν οὖν· ἀλλ' ἐν ἐπιεικείᾳ, πραύτητι.

3. καίπερ δυνάμενος] Hieronymus, qui vertit hanc Epistolam Latine, videtur legisse καίπερ πάντα δυνάμενος, vertit enim *cum possit omnia, sed in humilitate*. Eum secutus sum, haec enim lectio longe clarior; et revera πάντα videtur hic desiderari; nam δυνάμενος, si solum legatur, videretur significare Christum *potuisse venire in jactantia superbiae*, quod verum non est; quia non decebat eum jactare superbe potentiam suam. Sed reete dixeris Christum, *quomodo omnia possit*, humiliter se gessisse. GUIL. BURTON. Hoc loco inter alios utitur Bullus quo tueatur Clementem nostrum, a Photio haeresis quondam adversus Christi Divinitatem suspectum. ‘Locus hic ‘Clementis,’ sic scribit vir

gregem sese efferunt. Sceptrum majestatis Dei, Dominus noster Jesus Christus, non venit in jactantia superbiae et arrogantiae, quamvis potuerit; sed in humilitate, prout Spiritus Sanctus de eo loquutus est: dicit enim, *Domine, quis credidit auditui nostro? Et brachium Domini cui revelatum est? Annuntiavimus quasi parvulum in conspectu ejus; sicut radix in terra sitiensi: non est species ei neque gloria; et vidimus eum, et non habebat speciem, neque decorem; sed species* Esai. liii.

magnus, in Defens. Fid. Nic. II iii 4, 'plane geminus est illi D. Pauli ad Philippens. ii 6. Et quemadmodum Paulus Christi infinitam condescensionem ex eo commendat, quod, quum in forma Dei esset, non ostentaverit suam cum Deo *ἰσοτιμίαν* (id enim significant verba, οὐχ ἄρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἰσα θεῷ) ita Clemens docet, Christum, quum revera Sceptrum magnificentiae Dei fuerit, suam tamen majestatem, dum ad homines venerit, occultasse. Scilicet notanda sunt verba, καίπερ δυνάμενος, *quamquam potuerit*, vel *quamquam potens fuerit*.

6. ἀγγεῖλαμεν] ἀνετείλαμεν, exortī sumus. Ita cl. Is. Vossius. Sic Es. xlii 9 pro ἀναγγεῖλαι legendum ἀνατεῖλαι. Sic enim Codex Alex. et antiquissimus Esaiæ liber quem Procopio suo praefixit Johannes Curterius. COLOM. Versio Vulgata, ad fidem textus Hebraei, *Ascendet sicut virgultum coram eo, et sicut radix de terra sitiēti*. Tertullianus, haud dubio secutus veterem Italicam, *Annuntiavimus coram ipso, velut puer-*

ulus, velut radix de terra sitiēti. [adv. Marcion. iii 17. *Annuntiavimus de illo*, &c. ib. 7. *Annuntiamus de illo*, &c. adv. Jud. 14.] Theodotio priorem partem hoc modo vertit; καὶ ἀναβήσεται ὡς θηλάζων ἐνώπιον αὐτοῦ. Symmachus, καὶ ἀνέβη ὡς κλάδος ἐνώπιον αὐτοῦ. Aquila integram sententiam ita habet, καὶ ἀναβήσεται ὡς τιθνηζόμενον εἰς πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ ὡς ῥίζα ἀπὸ γῆς ἀβάτου. WOTT. Citatio Clementis ordinem Cod. Alex. sequitur. Cod. Vat. exhibet ὡς παιδίον ἐναντίον αὐτοῦ. Interpunctione alia utitur Hefelius, ἀγγεῖλαμεν ἐναντίον αὐτοῦ ὡς παιδίον, κ. τ. λ. *Annuntiavimus coram ipso: quasi parvulus est*, &c.

8. οὐκ ἔστιν εἶδος] Ita Cod. MS. et LXX. Editores ante Hefel. ad unum, ne Wottono quidem excepto, Junium secuti, exhibent ὅτι οὐκ ἔστιν κ. τ. λ.

10. ἐκλείπον παρὰ τὸ εἶδος] Aliiter LXX, ἐκλείπον παρὰ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων Cod. Vat. ἐκλείπον παρὰ πάντας ἀνθρώπους Cod. Alex. ἐκλείπον παρὰ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων Justinus Martyr in Dialogo contra Trypho-

“ εἶδος τῶν ἀνθρώπων· ἄνθρωπος ἐν πληγῇ ὧν καὶ
 “ πόνῳ, καὶ εἰδὼς φέρειν μαλακίαν, ὅτι ἀπέστραπται
 “ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, ἡτιμάσθη καὶ οὐκ ἐλογίσθη.
 “ Οὗτος τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν φέρει, καὶ περὶ ἡμῶν
 “ ὀδυνᾶται, καὶ ἡμεῖς ἐλογισάμεθα αὐτὸν εἶναι ἐν 5
 “ πόνῳ, καὶ ἐν πληγῇ, καὶ ἐν κακώσει· αὐτὸς δὲ
 “ ἐτραυματίσθη διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ μεμα-
 “ λάκισται διὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν· παιδεία εἰρήνης
 “ ἡμῶν ἐπ’ αὐτόν, τῷ μώλωπι αὐτοῦ ἡμεῖς ἰάθημεν.
 “ Πάντες ὡς πρόβατα ἐπλανήθημεν· ἄνθρωπος τῇ 10
 “ ὁδῷ αὐτοῦ ἐπλανήθη, καὶ Κύριος παρέδωκεν αὐτὸν

nem, [§ 13, p. 113 ed. Ben.]
 ubi totum liii caput ab ipso
 habetur. ἐκλείπον παρὰ τοὺς ἀν-
 θρώπους Clem. Alex. p. 252,
 [Paedag. iii 1,] ἐκλείπον παρὰ
 πάντας τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων
 ἦν. Idem p. 440. [Strom. ii 5.]
 Tertullianus, Italicam secutus,
Deficiens citra omnes homines.
 [citra filios hominum, adv. Jud.
 § 14, c. Marcion. iii 7.] Adeo
 ut LXX (ex ea enim versa fuit
 Italica) in initio videatur habu-
 isse, quod a MSto Alex. exhi-
 betur, ἐκλείπον παρὰ πάντας τοὺς
 ἀνθρώπους, licet aliter legisse
 videantur tum S. Clemens, tum
 Justinus Martyr, alter Aposto-
 lis σύγχρονος, alter proximus
 apostolico saeculo, et S. Hie-
 ronymus cum Vaticano legerit
deficiens prae filiis hominum.
 Unde in Commentariis super
 locum haec habet: ‘Sin autem
 ‘non habebat speciem neque
 ‘gloriam, sed forma ipsius erat
 ‘ignobilis et deficiens prae filiis
 ‘hominum, sive ut habetur in
 ‘Hebraeo, *despectus et novissi-*
 ‘*mus virorum.*’ [Opp. iv, p. 614
 ed. Vallars.] Vulgat. *Despec-*

tum et novissimum virorum.
 ἐξουδενωμένος καὶ ἐλάχιστος ἀνδρῶν
 Symmachus. WOTT.

1. ἐν πληγῇ ὧν καὶ πόνῳ] Vo-
 ces καὶ πόνῳ non habentur a
 LXX, neque eas agnoscit Wot-
 tonus in versione sua.

2. ἀπέστραπται] Prae pudore
 seu ob alapas. HEFELIUS.

5. εἶναι ἐν πόνῳ] Sic cum LXX
 Arabs. Textus Hebraeus paullo
 aliter, *Et nos reputavimus eum*
plagis affectum, percussum Dei,
et humiliatum. Vulgat. *Put-*
avimus eum quasi leprosum, et
percussum a Deo et humili-
atum. Syr. idem, nisi quod
 pro *leprosum* habet *cruciatum.*
 Ἡμεῖς δὲ ἐλογισάμεθα αὐτὸν μεμα-
 στιγμένον, Theod. ἀφήμενον, i. e.
lepra affectum, Aquila. ἐν ἀφῇ,
in lepra, πεπληγὸς ἀπὸ Θεοῦ καὶ
 τεταπεινωμένον, Symmach. Unde
 S. Hieronymus, Comment. in
 loc. [Opp. iv, p. 615 ed. Vallars.]
 ‘Qui vere languores nostros
 ‘et peccata portavit; et pro
 ‘nobis dolet, non putative, id
 ‘est, τὸ δοκεῖν, ut vetus et nova
 ‘Haeresis suspicantur; sed vere
 ‘crucifixus est. [Vere doluit,

ejus inhonorata, et deficiens prae filiis hominum. Homo est, in plaga positus et labore, et sciens ferre infirmitatem; quia aversa est facies ejus, despecta, et non reputata. Iste peccata nostra portat, et pro nobis dolet; et nos reputavimus eum esse in labore, et in plaga, et in afflictione. Ipse autem vulneratus est propter peccata nostra, et infirmatus est propter iniquitates nostras. Disciplina pacis nostrae super eum, livore ejus nos sanati sumus. Omnes quasi oves erravimus, homo in

‘dicens in Evangelio, *Tristis est anima mea usque ad mortem*, Matt. xxvi 38. Et, *Nunc anima mea turbata est*, Joan. xii 27.] Et nos putavimus eum esse immundum, sive in dolore, ut LXX transtulerunt, pro quo Aquila et Symmachus posuerunt *leprosum*, Theodotio, *flagellatum*. Quod aliis verbis Hebraico idiomate *lepra* intelligitur, [juxta illud quod in Psalmo xc 10 scriptum est, *Et flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo*.] Et est sensus, Putavimus eum pro peccatis suis a Deo esse percussum, qui humiliatus est propter nos, et cum latronibus crucifixus. Pro eo quod Symmachus transtulit *ἐν ἀφῇ δόρα*, hoc est, *in lepra*, Aquila posuit *ἀφήμενον*, id est, *leprosum*; quod multi non intelligentes putant *relictum*, et alii legunt *καθήμενον*, id est, *sedentem*. WOTT.

8. *παιδεία ἐλεγχῆς ἡμῶν ἐπ’ αὐτόν*] i. e. *punitionem et castigationem quae nobis debebatur, ut pace frueremur, ipse in se recepit*. COLOM.

11. *παρέδωκεν αὐτόν ὑπὲρ τῶν ἀμαρτιῶν ἡμῶν*] LXX habent

ταῖς ἀμαρτίαις. Hebraeus Textus alio modo se habet, sensus tamen diversus non est; Et Dominus fecit occurrere in eum iniquitatem omnium nostrum; oppressus est, et ipse afflictus est, et non aperiet os suum. Vulgat. Et posuit Dominus in eo iniquitatem omnium nostrum; oblatus est, quia ipse voluit, et non aperuit os suum. Symmachus et Theodotio, *ὑπακούων οὐκ ἤνοιξε*. Hinc S. Hieronymus, Comment. in locum: [tom. iv, 616 ed. Vallars.] . . . ‘*Dominus autem posuit in eo iniquitatem omnium nostrum, sive tradidit eum pro peccatis nostris: ut, quod propter imbecillitatem virium ferre non poteramus, pro nobis ille portaret, qui oblatus est quia ipse voluit*. Non enim necessitate crucem, sed voluntate sustinuit, dicens in Evangelio, *Ca, licem quem mihi dedit Pater, non bibam illum? . . .* Alioquin, si non propria voluntate esset oblatus, qui indicare et praedicare poterat proditorem, . . . poterat eos qui ad se missi fuerant declinare, quibus occurrit intrepidus, et ultro se obtulit, dicens, *Quem quae-*

“ ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, καὶ αὐτὸς διὰ τὸ κεκα-
 “ κῶσθαι οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα· ὡς πρόβατον ἐπὶ
 “ σφαγὴν ἤχθη, καὶ ὡς ἄμνός ἐναντίον τοῦ κείραντος
 “ ἄφωνος, οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ. Ἐν
 “ τῇ ταπεινώσει ἡ κρίσις αὐτοῦ ἤρθη· τὴν γενεὰν 5
 “ αὐτοῦ τίς διηγῆσεται; ὅτι αἴρεται ἀπὸ τῆς γῆς ἡ
 “ ζωὴ αὐτοῦ, ἀπὸ τῶν ἀνομιῶν τοῦ λαοῦ μου ἥκει εἰς
 “ θάνατον. Καὶ δώσω τοὺς πονηροὺς ἀντὶ τῆς ταφῆς
 “ αὐτοῦ, καὶ τοὺς πλουσίους ἀντὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ·
 “ ὅτι ἀνομίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὐρέθη δόλος ἐν τῷ 10

‘*ritis?* qui statim ceciderunt
 ‘*retrorsum*; vocem enim prae-
 ‘*sentis Dei ferre non poterant.*
 ‘*Pulchreque addidit: Et non*
 ‘*aperuit os suum.* Qui dicenti
 ‘*Pilato, Mihi non loqueris?*
 ‘*noluit respondere. Sive juxta*
 ‘*LXX afflictus non aperuit os.*
 ‘*Aut juxta Symmachum et*
 ‘*Theodotionem, audiens non*
 ‘*aperuit os suum.*’ Versio Sy-
 ‘*riaca ad Hebraeum Textum*
 ‘*proxime accedit. Justinus Mar-*
 ‘*tyr legit cum LXX, Κύριος πα-*
 ‘*ρέδωκεν αὐτὸν ταῖς ἁμαρτίαις ἡμῶν.*
 ‘*[Dial. c. Tryph. § 13, p. 113*
 ‘*ed. Ben.] Neque dubito quin*
 ‘*ita verterint LXX Interpretes,*
 ‘*Clementem vero phrasin LXX*
 ‘*paululum variasse, ut propius*
 ‘*accederet ad phrasin N. Testa-*
 ‘*menti, in quo semper legimus*
 ‘*παρέδωκεν, et παρεδόθη ὑπὲρ ἡμῶν,*
 ‘*et ὑπὲρ ἁμαρτιῶν ἡμῶν. WOTT.*

2. οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα] Ita
 Codex Alexandrinus, at Vati-
 canus exhibet οὐκ ἀνοίγει στόμα
 αὐτοῦ.

3. ἐναντίον τοῦ κείραντος] Cod.
 Alex. ἐναντίον τοῦ κείραντος αὐ-
 τόν. Cod. Vat. ἐναντίον τοῦ κεί-
 ραντος ἄφωνος. S. Lucas, Act.

viii 32, ἐναντίον τοῦ κείραντος αὐ-
 τὸν ἄφωνος.

4. τὸ στόμα αὐτοῦ.] Ita Cod.
 Alex. et S. Lucas. In Cod.
 Vat. deest αὐτοῦ.

ib. Ἐν τῇ ταπεινώσει] Legunt
 cum LXX Intt. tum S. Lucas
 Act. viii 33, tum S. Clemens
 hoc in loco, nisi quod ab Evan-
 gelista interponitur αὐτοῦ inter
 τῇ ταπεινώσει et ἡ κρίσις. In
 textu Hebraeo multum aliter
 legimus, *De clausura et de ju-*
 ‘*dicio sublatum est.* Vulgat. *De*
 ‘*angustia, &c.* Syr. *E carcere et*
 ‘*judicio raptus est.* Tertullianus
 ‘*[adv. Judaeos § 13.] secutus*
 ‘*Italicam, In humilitate enim*
 ‘*judicium ejus sublatum est.* S.
 ‘*Hieronymus in locum [tom. iv,*
 ‘*618 ed. Vallars.] ‘De angustia*
 ‘*et judicio sublatum est; sive, ut*
 ‘*LXX transtulerunt, in humi-*
 ‘*litate judicium ejus ablatum*
 ‘*est, illud significat, quod de*
 ‘*tribulatione atque judicio ad*
 ‘*Patrem victor ascenderit; sive*
 ‘*quod Judex omnium, judicii*
 ‘*non repererit veritatem; sed*
 ‘*absque ulla culpa, seditione*
 ‘*Judaeorum, et Pilati voce*
 ‘*damnatus sit: unde admira-*

via sua erravit; et Dominus tradidit eum propter iniquitates nostras, et ipse propter afflictionem non aperit os suum. Sicut ovis ad victimam ductus est, et sicut agnus coram tondente mutus, sic non aperit os. In humilitate iudicium ejus sublatum est; generationem ejus quis enarrabit? Quia tollitur de terra vita ejus, ab iniquitatibus populi mei ductus est ad mortem. Et dabo impios pro sepultura ejus, et divites pro morte illius; quia iniquitatem non fecit, neque dolus in ore ejus; et

'tur Propheta, quod omnium
'Deus se tradiderit passioni.'
WOTT.

5. τὴν γενάν] Ob ea quae
subsequuntur, Gallicioliis τὴν
γενάν non de mystica aut in-
enarrabili generatione Verbi ac-
cipiendum, sed ad literam de
pravitate illius temporis homi-
num putat esse intelligendum.
DRESSEL.

6. ὅτι αἵρεται κ. τ. λ.] Text.
Heb. Quoniam abscissus est de
terra viventium, propter prae-
varicationem populi mei plaga
ei. Vulgat. Qui abscissus est
de terra viventium, propter sce-
lus populi mei percussit eum.
Vera. Syr. Nam succisus est e
terra viventium, et ex iniquis
populi mei appropinquarunt ei,
sive tetigerunt eum. Theodotio,
Ὅτι ἀπερμήθη ἀπὸ γῆς ζώντων,
ἀπὸ ἀθεσίας τοῦ λαοῦ μου ἤφατο
αὐτῶν. Symmachus, 'Απερμήθη
γὰρ ἐκ γῆς ζώντων, καὶ διὰ τὴν
ἀδικίαν τοῦ λαοῦ μου πληγὴ αὐτοῖς.
Tertullianus [adv. Judaeos §
10.] veterem Italicam secutus
in citando membro posteriore
cum LXX verbum verbo red-
dens, exhibet, *A facinoribus
populi mei perductus est ad*

mortem. S. Hieronymus, Com-
ment. super locum, haec ob-
servavit: 'Istius igitur, cujus
'generationem, aut nullus, aut
'rarus enarrare potest, sublata
'est vita de terra, ut nequa-
'quam in terra, sed in coelo
'viveret. Sive abscissus est de
'terra viventium, ut impleretur
'de eo quod scriptum est . . .
'Quodque jungitur, *propter sce-*
lus populi mei percussit eos,
'sive juxta LXX ἀπὸ τῶν ἀνο-
'μῶν, &c. duplicem habet sen-
'sum, &c.' WOTT.

7. ἡκεῖ εἰς θάνατον] LXX ἤχθη.
Lectionem Clementinam, me-
liorem, iudice Grabio, exhibit
tum S. Justin. M. Apol. i 51,
tum Chrysostom. adv. Jud. et
Gent. quod Christus sit Deus,
§ 4, Opp. i. p. 563 ed. Ben.

10. οὐδὲ εὐρίθη δόλος κ. τ. λ.]
Sic Cod. Alex. At a Vaticano
exhibetur ὅτι ἀνομίαν οὐκ ἐποίη-
σεν, οὐδὲ δόλον ἐν τῷ στόματι αὐ-
τοῦ. S. Cyprianus habet, [adv.
Judaeos ii. 15] *Quia facinus
non fecit, neque insidius in ore
suo.* Sed ante eum Tertullianus
[adv. Judaeos § 11] *Quia scelus
non fecit, neque dolus in ore
ejus inventus est.* Justinus Mar-

“στόματι αὐτοῦ· καὶ Κύριος βούλεται καθαρίσαι
 “αὐτὸν τῆς πληγῆς. Ἐὰν δῶτε περὶ ἁμαρτίας,
 “ἡ ψυχὴ ὑμῶν ὄψεται σπέρμα μακρόβιον. Καὶ
 “Κύριος βούλεται ἀφελεῖν ἀπὸ τοῦ πόνου τῆς ψυχῆς
 “αὐτοῦ, δεῖξαι αὐτῷ φῶς, καὶ πλάσαι τῇ συνέσει,⁵
 “δικαιῶσαι δίκαιον εἰς δουλεύοντα πολλοῖς, καὶ τὰς
 “ἁμαρτίας αὐτῶν αὐτὸς ἀνοίσει. Διὰ τοῦτο αὐτὸς
 “κληρονομήσει πολλούς, καὶ τῶν ἰσχυρῶν μερικὴ
 “σκῦλα· ἀνθ’ ὧν παρεδόθη εἰς θάνατον ἡ ψυχὴ

tyr [Apol. i 51] οὐδὲ εὐρέθη δόλος (S. Cyrillus οὐδὲ δόλος εὐρέθη) ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ. Lectionem Clementinam confirmat ipse Petrus Apostolus, apud quem legimus [Ep. I. ii 22] ὅς ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὐρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ. Hebraeus Textus habet, *eo quod injuriam non fecit, neque fuit dolus in ore ejus*. Vulgat. *Eo quod iniquitatem non fecerit, neque fuerit dolus in ore ejus*. S. Hieron. Comment. super locum haec habet; ‘Iste pro cujus sepultura ac morte impii divitesque sunt traditi, iniquitatem non fecit, neque dolus est in ore ejus.’ WOTT. Lectio illa quam e S. Cyrillo profert Wottonus non exstat in Comment. in Esaiam lib. V, tom. i, Opp. ii. p. 749 ed. Aubert. Lutet. 1638.

1. καὶ Κύριος βούλεται καθαρίσαι κ. τ. λ.] Heb. et Syr. *Et Dominus vult contundere eum, fecit eum aegrotare*. Vulgat. *Et voluit Dominus conterere eum in infirmitate*. Syr. versio cum Hebraeo textu consentit. S. Hieronymus, Comment. super locum, haec habet, ‘Juxta Hebraicum hic sensus est: si

‘posuerit pro peccato animam suam ille quem Dominus conterere voluit, sive mundare, videbit semen longævum, quod seminavit in bona terra. Juxta LXX hoc dicitur: O vos, propter quorum peccata filius Dei est ductus ad mortem—si volueritis agere poenitentiam, et pro peccatis vestris offerre sacrificium placens Deo—videbit anima vestra semen longi temporis, ipsum Dominum Salvatorem.’ WOTT.

2. τῆς πληγῆς] Ita cum Cod. MSto Mill. Wott. Gall. Hefel. et Dresselius. Caeteri cum Junio ταῖς πληγαῖς. MSti lectionem exhibent LXX Cod. Alex. ἀπὸ τῆς πληγῆς, et sic legitur hic locus Prophetæ apud Justinum M. Dial. c. Tryphon. § 13. Herzogius, *Ihn wollte der Herr von Leiden befreien*.

ib. Ἐὰν δῶτε] Ita Cod. MStus, non δῶται, quam lectionem, a Wottono in contextu datam, e Justino M. defendit Gallandius. Editor autem ipse Cantabrigiensis existimat librum, ut alibi saepissime, hoc quoque in loco scripsisse AI pro E; et Cod. Alex. a Gallandio allega-

*Dominus vult mundare eum a plaga. Si dederitis pro peccato, anima vestra videbit semen longae-
vum. Et vult Dominus auferre de dolore animam
ejus, ostendere ei lucem, et formare intelligentia,
justificare justum bene servientem multis; et pec-
cata eorum ipse portabit. Propterea ipse possi-
debit multos, et fortium dividet spolia, pro eo quod
traditu est ad mortem anima ejus, et in iniquis*

tus non habet δῶρα in Esai. liii
10, sed δῶρε, quam lectionem
ante oculos habuerunt et Hiero-
nymus et Cyrillus.

3. ὁψεται] In Codice MSto
ΕΥΕΤΑΙ.

ib. Καὶ Κύριος βούλεται ἀφελεῖν
κ. τ. λ.] LXX eodem modo, quo
a Clemente hoc in loco habe-
tur, legunt. Hebraeus textus
longe aliter, *Videbit semen, pro-
longabit dies, et voluntas Do-
mini in manu ejus prosperabi-
tur. Propter laborem animae
suae videbit, saturabitur, in
scientia sua justificabit justus
servus meus multos.* Vulgat.
*Videbit semen longaeuum, et
voluntas Domini in manu ejus
dirigetur. Pro eo quod labo-
ravit anima ejus, videbit, et sa-
turabitur: in scientia sua jus-
tificabit ipse justus servus meus
multos.* Versio Syriaca, *Ut vi-
deret semen, et prorogaret dies,
et voluntas Domini in manu
ejus prosperaretur: et e labore
animae suae videret, et scientia
saturaret, atque justificaret jus-
tos: servus erit multorum.* Ter-
tullianus habet: *Et Deus vo-
luit eximere a morte animam
ejus.* [adv. Judaeos § 11.] Καὶ
Κύριος βούλεται ἀφελεῖν ἀπὸ τοῦ
θανάτου τὴν ψυχὴν αὐτοῦ: pro
ἀφελεῖν ἀπὸ τοῦ πόνου τῆς ψυχῆς
αὐτοῦ. S. Hieronymus hunc

locum ita explicat: 'Vult enim
' Dominus auferre de dolore
' animam ejus . . . et ostendere
' ei lucem, ut omnes per se vi-
' deat illuminatos. Et formare
' intelligentia, subauditur eum,
' propter quem descenderit Spi-
' ritus sententiae et intellectus,
' et justificare justum qui bene
' multis servierit. Non enim
' venit, ut ministraretur ei, sed
' ut ministraret Et no-
' tandum, quod non justificatus
' sit (ut de iniquo justus fieret)
' sed justus justificatur, non ut
' inciperet esse, quod non erat;
' sed ut, quod erat, omnibus
' appareret. Iste justus pro ini-
' quis passus est, ut omnes nos
' offerret Deo.' WOTT.

5. πλῆσαι] πλῆσαι, Grabius,
de Vitiis LXX Interpretum.
[p. 39.] HEFEL.

9. ἀνθ' ὧν παρεδόθη κ. τ. λ.]
Ita exhibetur a LXX Intt. at
habetur paullo aliter ab Hebraeo
Textu, *Pro eo quod effudit in
mortem animam suam.* Vulgat.
*Pro eo quod tradidit in mortem
animam suam.* S. Cyprianus,
[adv. Judaeos ii 15.] *Propterea
quod tradita est ad mortem ani-
ma ejus.* S. Hieronymus in lo-
cum, [tom. iv, 623 ed. Vallars.]
' Propterea accipiet gentes plu-
' rimas, qui venit praedicare
' captivis remissionem, et capti-

“ αὐτοῦ, καὶ τοῖς ἀνόμοις ἐλογίσθη, καὶ αὐτὸς ἁμαρ-
 “ τίας πολλῶν ἀνήνεγκεν, καὶ διὰ τὰς ἁμαρτίας αὐ-
 “ τῶν παρεδόθη.” Καὶ πάλιν αὐτὸς φησιν, “ Ἐγὼ
 “ δέ εἰμι σκώληξ, καὶ οὐκ ἄνθρωπος, ὄνειδος ἀνθρώ-
 “ πων καὶ ἐξουθένημα λαοῦ. Πάντες οἱ θεωροῦντές 5
 “ με, ἐξεμυκτήρισάν με, ἐλάλησαν ἐν χεῖλεσιν, ἐκί-
 “ νησαν κεφαλὴν ἤλπισεν ἐπὶ Κύριον, ῥυσάσθω
 “ αὐτόν, σωσάτω αὐτόν, ὅτι θέλει αὐτόν.” Ὁρᾶτε,
 “ ἄνδρες ἀγαπητοί, τίς ὁ ὑπογραμμὸς ὁ δεδομένος ἡμῖν
 “ εἰ γὰρ ὁ Κύριος οὕτως ἐταπεινοφρόνησεν, τί ποιή- 10
 “ σομεν ἡμεῖς οἱ ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς χάριτος αὐτοῦ δι’
 “ αὐτοῦ ἐλθόντες;

et Sancto-
 rum vetusti
 temporis.

ΙΖ'. Μιμηταὶ γενόμεθα κακείνων, οἷτινες ἐν δέρ-

‘yam prius a Diabolo atque
 ‘Daemonibus duxit captivita-
 ‘tem, et dedit eam dono homi-
 ‘nibus. atque credentibus; quia
 ‘tradidit in mortem animam
 ‘suam, et cum sceleratis, sive
 ‘iniquis reputatus est.’ WOTT.

1. καὶ τοῖς ἀνόμοις] καὶ ἐν τοῖς
 ἀνόμοις LXX et Justinus M.
 Apol. i 51. At ibid. 50, μετὰ
 τῶν ἀνόμων.

2. καὶ διὰ τὰς ἁμαρτίας] Eo
 modo habetur a LXX Intt. καὶ
 διὰ τὰς ἁμαρτίας Alex. (ἀνομίας
 Vat.) αὐτῶν παρεδόθη. Sed in
 Hebraeo Textu legimus: *et prae-
 varicatoribus intercedet*. Vul-
 gat. *et pro transgressionibus ro-
 gavit*. S. Cyprianus, [adv. Ju-
 daeos ii 15,] *propter facinora
 illorum traditus est*. S. Hiero-
 nymus ita cum LXX Intt. lo-
 cum explicat: ‘Vere enim re-
 ‘putatus est inter peccatores et
 ‘iniquos... Tantaque clemen-
 ‘tiae fuit, ut pro transgressoribus,
 ‘immo pro persecutoribus
 ‘suis rogaret in cruce, et di-

‘ceret, Pater, ignosce illis,
 ‘quod enim faciunt nesciunt.’
 WOTT.

3. Καὶ πάλιν αὐτὸς φησιν] αὐ-
 τὸς, ἴσως, scil. Christus. SAN-
 CROFT. Vide infra, § 22 ad
 init. καὶ γὰρ αὐτὸς προσκαλεῖται
 ἡμᾶς.

6. ἐλάλησαν ἐν χεῖλεσιν] Ita
 legit Clemens cum LXX Intt.
 Textus Hebraeus, *emittent in
 labio*. Versio S. Hieronymi,
 ex Hebraeo facta, *demittunt la-
 bium*. WOTT.

7. ἤλπισεν ἐπὶ Κύριον] Eo-
 dem modo habetur ab Intt.
 LXX, in Verss. Syr. et Vulgat.
 necnon in Evangelio S. Mat-
 thaei, xxvii 43. Exhibet no-
 bis Textus Hebraeus, *Volue vel
 verte te ad Dominum*. Versio
 S. Hieronymi: *confugit ad Do-
 minum*. WOTT.

9. τίς ὁ ὑπογραμμὸς] Vide
 supra notata ad § 5, p. 30 l. 2.

10. εἰ γὰρ ὁ Κύριος οὕτως ἐτα-
 πεινοφρόνησεν] Sic Augustinus,
 Tract. 25 in Johan. col. 221,

reputatus est: et ipse peccata multorum tulit, et propter iniquitates eorum traditus est. Et rursus idem dicit, Ego autem sum vermis et non homo, Ps. xxii 6—8. opprobrium hominum, et abjectio plebis. Omnes videntes me, deriserunt me, loquuti sunt labiis, moverunt caput. Speravit in Domino, eripiat eum, salvum faciat eum, quoniam vult eum.

Videtis, viri dilecti, quale nobis exemplar sit propositum; si enim Dominus ita se humiliavit, quid faciemus nos, qui sub jugum ejus gratiae per ipsum venimus? S. Matt. xi. 29 30.

XVII. Imitatores simus eorum qui in caprinis Hebr. vi 12.

[491 tom. iii ed. Ben.] 'Quid superbia, homo? Filius Dei propter te humilis factus est. Puderet te fortasse imitari humilem hominem: saltem imitare humilem Deum.' Id. Ps. xviii, col. 99, [87, tom. iv.] 'Jam tandem erubescat homo esse superbus, propter quem humilis factus est Deus.' BOIS. 'Nomen ὁ Κύριος insignitum articulo, et simpliciter positum, altius quiddam humano fastigio sonat; nec ad creaturam convenit uti neque quod *jugum gratiae ipsius* vocat.' Petavius, Theol. Dogm. tom. ii, Praef. ii § 7. Vide supra, p. 16 l. 1, et infra, § 33.

ib. τὴ ποιήσωμεν] Ita Cotel. Coust. Russel. Hefel. et Dreselius. Caeteri, librarium pressius quam sapientius secuti, ποιήσωμεν. Apud Cod. MStum ne vestigium quidem exstat particulae οὗ quam Wottonus in nota sua interposuit ante ποιήσωμεν.

11. δι' αὐτοῦ] Hae voces non leguntur in Edd. ante Wottonum, non tam Junii, ut videtur,

VOL. I.

quam typographorum oscitantia; agnoscuntur enim in versione ejus, necnon a Wakio.

12. εὐθύστε] Ita proculdubio legendum, uti in omnibus Edd. si Junium et Maderum excipias, apud quos exhibetur scriptura MSti plane mendosa, ΕΛΘΟΝΤΟΣ. A librario nostro saepissime permutantur ε et ο.

13. οἵτινες ἐν δέρμασιν κ. τ. λ.] Hic locus ex xi ad Hebraeos desumptus est, prout tota haec narratio de fide et obedientia Patriarcham: similitudinem sensuum et verborum, quam Patres inter Epistolam ad Hebraeos et hanc Clementis esse dixerunt, ex hoc loco et aliis facile deprehendere potest diligens et attentus lector. Clemens Alex. Strom. iv [§ 17, p. 610 ed. Potter.] addit καὶ τριχῶν καμηλείων πλέγμασι. JUN. Clemens Alex. τὸ, δι' ἵπομονην καὶ πίστιν ἐν δέρμασιν αλγείοις κ. τ. λ. subnectit τῷ, διὰ πίστιν καὶ φιλοξενίαν ἐσώθη Παῦλος ἡ πόρνη. Praetermittit autem ea omnia quae inde sequuntur, viz. a § 12 ad § 17. Hinc Ano-

I.

μασιν αἰγείοις καὶ μηλωταῖς περιεπάτησαν, κηρύσσοντες τὴν ἔλευσιν τοῦ Χριστοῦ· λέγομεν δὲ Ἡλίαν καὶ Ἐλισαίε, ἔτι δὲ καὶ Ἰεζεκιήλ τοὺς προφῆτας, πρὸς τούτοις καὶ τοὺς μεμαρτυρημένους. Ἐμαρτυρήθη μεγάλως Ἀβραάμ, καὶ φίλος προσηγορεύθη τοῦ 5 Θεοῦ, καὶ λέγει, ἀπενίζων εἰς τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, ταπεινοφρονῶν, “Ἐγὼ δὲ εἰμι γῆ καὶ σποδός.” Ἐτι δὲ καὶ περὶ Ἰὼβ οὕτω γέγραπται· “Ἰὼβ ἦν δίκαιος,

nymus [Edv. Bernard] hoc in loco observavit, ‘Haec junxit, ‘Clemens Alexandrinus, p. 516, ‘cum § 9 hujus Epistolae, et ‘rectissime. Quanta Interpolator addidit? sed hoc facinus ‘Hieronymum ipsum latuit in ‘Com. ad Esaiam.’ Haec quidem junxit Clemens Alex. cum § 9 pro more suo, qui in citando pro arbitrio suo alia contrahit, alia fusius tradit, alia tollit, alia interponit, sibique accommodat; qui vero inde arguit, interpolatam fuisse hoc in loco Epistolam B. Clementis, neque Romanum, neque Alexandrinum Clementem probe novit; et dum Hieronymum inscitiae insinulavit, ipse inscitiae suae, et fastus hypercritici dedit insigne specimen; lecta enim fuit publice in Ecclesia haec Epistola paene ad Hieronymi tempora, adeo ut locus esse haud potuerit hujusmodi fraudi: neque alius quisquam fuit perspicacis magis ingenii, et acuminis critici, quam Hieronymus: eadem etiam fraus latuit Photium, si interpolata fuerit haec Epistola ante Hieronymum. Liceat igitur Anonymo per me frui commento suo; vix enim alium quemquam trahet in suas partes, praecipue

quum haec propius accedant ad Epistolam ad Hebraeos, quam ea quae a Clemente Alexandrino habentur; neque abhorreat ab hujus more quae ab ipso citantur in compendium ducere; neque alius locus sit, qui hoc facilius admittat. Operae igitur pretium esse duco totum, sicut ab Alexandrino habetur, lectori simul exhibere: Ἀτενίσωμεν οὖν εἰς τοὺς τελείως λειτουργήσαντας αὐτοῦ τῇ μεγαλοπρεπείᾳ δόξῃ. Λάβωμεν Ἐνῶχ, ὃς ἐν ὑπακοῇ δίκαιος εὐρεθεὶς μετετέθη. Καὶ Νῶε, ὃς πιστεύσας διεσώθη· καὶ Ἀβραάμ, ὃς διὰ πίστιν καὶ φιλοξενίαν φίλος Θεοῦ, πατήρ δὲ τοῦ Ἰσαὰκ προσηγορεύθη. Διὰ φιλοξενίαν καὶ εὐσέβειαν Λὼτ ἐσώθη ἐκ Σοδόμων. Διὰ πίστιν καὶ φιλοξενίαν ἐσώθη Ῥαββὴ ἡ πόρνη. Δι’ ὑπομονὴν καὶ πίστιν ἐν δέρμασιν αἰγείοις, καὶ μηλωταῖς, καὶ τριχῶν καμηλείων πλέγμασιν περιεπάτησαν κηρύσσοντες τὴν βασιλείαν τοῦ Χριστοῦ· λέγομεν δὲ Ἡλίαν καὶ Ἐλισσαῖον, Ἰεζεκιήλ τε καὶ Ἰωάννην, τοὺς προφῆτας. ed. Oxon. p. 610. WOTT.

3. Ἐλισαίε] Cod. MStum secutus sum. Edd. cum Clemente Alex. Ἐλισσαῖον.

4. καὶ τοὺς μεμαρτυρημένους.] i. e. etiam eos qui in Scriptura praeclaris elogiis atque testimoniis ornati sunt. Vid. Act.

et ovinis pellibus adventum Christi praedicantes ^{Hebr. xi} circumierunt, Eliam dicimus, et Elisaeum, et Eze- ^{37.} chielem prophetas, et cum his, eos qui praeclarum ^{Act. vii 52.} testimonium consequuti sunt. Abraham elogio ^{II Paral.} insigni ornatus fuit, et amicus Dei vocatus fuit, ^{xx 7.} qui gloriam Dei defixis oculis aspiciens in humili- ^{Esai. xli 8,} tate dixit, *Ego autem sum terra et cinis.* Prae- ^{S. Jacob.} terea et de Job sic scriptum est: *Job erat justus,* ^{ii 23.} ^{Gen. xviii} ^{27.} ^{Job. i 1.}

vi 3, et Hebr. xi 2. Participium *μεμαρτυρημένους* sic accipiendum esse, non autem de iis intelligendum, qui mortis illud genus quod Martyrium dicitur subierunt, quae mox sequuntur satis apte videntur declarare. BOIS. Vide sis infra, § 18, et Ignat. ad Philad. § 11. Cf. Euseb. H. E. i 4. Πάντας δ' ἐκείνους δικαιοσύνη μεμαρτυρημένους. Sic D. Johannes, Ep. III 12, Δημητρίῳ μεμαρτύρηται ὑπὸ πάντων. Hermas, Past. III v 2, "quod tam plenum testimonium Domini sui assecutus fuisset."

5. καὶ φίλος προσηγορεύθη τοῦ Θεοῦ] Memoratur a S. Jacobo de Abrahamo, quod φίλος Θεοῦ ἐκλήθη, ii 23. Respexerunt proculdubio, tum S. Jacobus, tum S. Clemens, ad II Paralipom. xx 7. Ἀβραάμ τῷ ἡγαπημένῳ σου. (ubi ed. Complut. habet Ἀβραάμ τῷ φίλῳ σου.) vel Esai. xli 8, Ἀβραάμ, ὃν ἡγάπησα, pro quo Symmachus Ἀβραάμ τοῦ φίλου μου. In utroque loco Text. Hebraeus et Vulgat. exhibent amici. Citavit haec ex Romano Clemens Alexandrinus: praetermisit autem ἀπενίζων εἰς τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, caeteraque pro usitato illius more immutavit. Apud illum enim, pro Ἐμαρτυρήθη μεγάλως Ἀβραάμ, καὶ φίλος προσηγορεύθη τοῦ Θεοῦ, legimus

Ὁ γάρ τοι φίλος Θεοῦ διὰ πίστιν ἐλευθέρων κληθεὶς Ἀβραάμ. Petivit sane vocem κληθεὶς ex Epistola S. Jacobi. Pro λέγει ταπεινῶφρων vel ταπεινοφρονῶν, apud Clem. Alex. legitur οὐκ ἐπήρθη τῇ δόξῃ, μετριοπαθῶν δὲ ἔλεγεν. WOTT.

7. ταπεινοφρονῶν] MS. exhibet ΤΑΠΕΙΝΟΦΡΩΝΩΝ, unde posterius ΩΝ redundare existimo; adeo ut legendum sit ταπεινῶφρων, quod aptius consentit cum analogia et Syntaxi Graecae linguae, in qua duo participia rarius concurrunt absque copula. WOTT. Wottono adstipulatur Gallandius. Attamen ταπεινοφρονῶν habemus supra § 16, infra § 19, et saepissime permutantur O et Ω.

8. Ἰὼβ ἦν δίκαιος κ. τ. λ.] Haec paullo aliter a Clemente quam a LXX Intt. habentur, apud quos legimus [in Cod. Alex.] ἀμειπτος, δίκαιος, ἀληθινός, θεοσεβής, ἀπεχόμενος ἀπὸ παντὸς πονηροῦ πράγματος. [in Cod. Vat. ἀληθ. ἀμ. δίκ. θεοσεβής,] Clemens Alex. [Strom. iv 17.] in citando hoc loco non discedit a Clemente Romano, nisi quod pro ἔτι δὲ καὶ περὶ Ἰὼβ οὕτω γέγραπται habeat περὶ τε τοῦ Ἰὼβ οὕτως γέγραπται, et ante θεοσεβής ex LXX inserat καὶ. Quum S. Pater hoc in loco Jobum me-

“καὶ ἄμμεπτος, ἀληθινός, θεοσεβής, ἀπεχόμενος ἀπὸ
 “παντὸς κακοῦ” ἀλλ’ αὐτὸς ἑαυτοῦ κατηγο[οῦν]
 εἶπεν,] “Οὐδεὶς καθαρὸς ἀπὸ ῥύπ[ου, ἐὰν καὶ] μᾶς
 “ἡμέρας ἢ ζῶν αὐτοῦ].” Μωϋσῆς “πιστὸς ἐν
 “ὄλφ [τῷ οἴκῳ] αὐτοῦ” ἐκλήθη, καὶ διὰ τῆς [ὑπη- 5
 ρε]σίας αὐτοῦ ἔκρινεν ὁ Θεὸς [λαὸν αὐτοῦ Ἰσραὴλ]

dium inter Abraham et Moysen collocet, satis constat eum habuisse Jobum Moyse antiquiorem. Cum S. Clemente sensit Chrysostomus, qui in Homil. de Laudibus Pauli haec habet: *Τίνα ἂν τις μετὰ τὸν Ἰωβ ἐκπλαγείη; τὸν Μωϋσῆα πάντως.* vol. viii, p. 35 ed. Savil. Jobum medium inter Josephum et Moysen collocat S. Chrysostomus; Josephus autem, quum filius fuerit Jacobi nepotis Abrahami, tertius fuit ab Abrahamo, a quo Jobus quintus fuisse existimatur prognatus de Esau: vid. quae habentur in fine libri Job a Graecis Bibliis. WOTTON.

2. ἀλλ’ αὐτὸς ἑαυτοῦ κατηγο[οῦν] Multo aliter legimus in Clem. Alex. [Strom. iv 17,] Οὗτος ὁ νικήσας δι’ ὑπομονῆς τὸν πειράσαντα, καὶ μαρτυρήσας, καὶ μαρτυρηθεὶς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ὃς ταπεινοφροσύνης ἀντέχεται, καὶ λέγει· οὐδεὶς κ. τ. λ. Haec igitur de suo inseruit, quo ea quae sequuntur sibi accommodaret; neque hoc ab ipso alienum est: hinc legimus paullo infra, *ἰσχνόφωνος καὶ βραδύγλωσσος φωνὴν Κυρίου διὰ γλώσσης ἀνθρωπίνης διακονῆσαι*, quae verba neque Moysis sunt, neque Clementis Romani. Hinc Strom. v, [§ 10] legimus καὶ γὰρ ὀφειλόντες εἶναι διδασκαλοὶ διὰ τὸν χρόνον, φησίν, ὡς ἂν ἐγγηράσωντες τῇ διαθήκῃ τῇ

παλαιᾷ, πάλιν χρεῖαν ἔχετε τοῦ διδάσκειν ὑμᾶς—*pās γὰρ ὁ μετέχων γάλακτος ἄπειρος λόγου δικαιοσύνης· νήπιος γὰρ ἐστὶ, τὰ πρῶτα μαθήματα πεπιστευμένος· τελείων δέ ἐστιν ἢ στερεὰ τροφή κ. τ. λ.* Quod si hanc licentiam sibi indulserit in citandis Sacris Scripturis, nemo miretur, si eadem usus fuerit quum versetur circa scripta Viri Apostolici. WOTT.

3. εἶπεν] Ita se legisse diserte testatur Wottonus. Ego quidem inter κατηγο... et οὐδεὶς nihil conspiciere potui. Edd. omnes praeter Russel. Gall. Hefel. et Dresselium, exhibent λέγει, quam lectionem literis miniatis descripserat Junius, perinde ac si nihil hic existisset in Cod. MSto.

ib. ἐὰν καὶ] μᾶς] Junius cum Clemente Alex. legit οὐδὲ εἰ; neque a vero absimile est eo modo scripsisse ipsum Clementem, quem secutus fuit Alexandrinus, et Origenes ejus discipulus Alexandrinus; legit enim Origenes haud semel οὐδὲ εἰ; quum vero hoc in loco in MSto Codice lacuna sit, adeo ut nihil certi inde constare possit, lego cum vulgatis LXX Editionibus, et Codicibus optimae fidei, Alexandrino et Vaticano, ἐὰν καὶ. Dicitur autem apud Jobum interrogative. WOTT. Cod. Vat. μία ἡμέρα. Cum Wottono facit Boisius, qui in apographo suo

sine crimine, verax, colens Deum, abstinens ab omni malo: sed ille seipsum accusans dicit: *Nemo mundus a sorde, etsi vita ejus unius diei fuerit.* Job. xiv
Num. xii 7.
Hebr. iii 2.
Moses fidelis in tota ejus domo vocatus est, et per ejus ministerium judicavit Deus populum ejus Israel per plagas et supplicia; verum ille honore

legerat, . . . ἀπὸ ῥύπου, οὐδὲ μᾶς . . . Eandem formam ῥύπου exhibet Junius; et neutro quidem genere hanc vocem dixit Hippocrates; ῥυπὸν αἷγιον ὁππῶς περιέχουσας τὸ ῥύπος καὶ τὴν ἀλμπ. de Mulier. Morb. i 65, tom. vii p. 765 ed. Charter. necnon Gregorius Naz. τὰ τῶν ψυχῶν ῥύπη. Orat. xvi, tom. i p. 263 ed. Paria 1630. Millius legit *ei* καὶ. Cotelierius lectoris arbitrio permittit eligere quid velit, vel οὐδὲ *ei* vel οὐδ' *αὐ*, vel *ἐὰν* καὶ, vel denique *καὶν*. οὐδ' *αὐ* legebat Const. Apost. scriptor. ii 18. Hunc locum e libro Job ab Origene quadragies citatum fuisse testatur Wallus, *History of Infant-Baptism*, i, 122.

4. πιστὸς ἐν ἁλφ] Epistolam ad Hebraeos adducit, S. Pauli nomine non apposito, sicut et infra, § 36. Vid. Routh. Rel. Sacr. i 422.

5. [ὑψη]σίας] Hanc lectionem, ad oram libri a Colom. Frey. et Coustantio datam, in contextum admiserunt Wott. Hefel. et Dresselius. Casteri cum Junio, προστασίας, per ejus praefecturam.

6. [λαδὸν αὐτοῦ Ἰσραὴλ] Lacunam hanc explevi ad Millii mentem, qui τῶν μαρτύρων καὶ τῶν αἰσχυμάτων interpretatur de plagis illis quas in deserto tulerunt Israelitae. Wottonus, quem sequuntur Hefelius et Dresselius, reposuit ἐκρυεν ὁ Θεὸς Αἴ-

γυπτου, eamque lectionem strenue defendit, argumentis nixus hisce; primum, lacunam non esse nisi circiter sex aut septem literarum; deinde, in hoc MSto, propria regionum, civitatum, et virorum nomina saepius contracta legi; denique ἐκρυεν . . . διὰ μαρτύρων eodem modo dictum esse quo τῆς περιχώρου πάσης κριθείσης διὰ πυρός supra § 11. Lacunae magnitudinem quod spectat, infirmo argumento nititur vir doctus; chasma enim hoc ad finem lineae exstat; et in lineis claudendis librarius noster plerumque literis minutioribus et gradatim decrescentibus utitur, ideoque conjectura tantum adsequi possumus quot literae olim hiatum talem expleverint; certum vero numerum literarum quae vel nimia vetustate vel pergamenae corrosione perierint capere omnino non licet. Compendia scripturae quidem complura exhibet Codex Alexandrinus; nusquam autem, quantum e Woidii et Baberi Prolegomenis colligere possum, reperitur exemplum hujus in voce Αἴγυπτος breviationis quam indicat Wottonus; Αἴπτον scil. vel Ἀπτον. Davisius, ex eo quod subdit B. Pater Mosis responso, patere censet neque ad Aegyptiorum plagas, nec ad eas quas in deserto subierunt Israelitae respicere Clementem, et reponen-

διὰ τῶν μαστίγων καὶ τῶν [αἰκι]σμάτων αὐτῶν· ἀλλὰ κάκε[ῖνος] δοξασθεὶς μεγάλως οὐκ ἐμ[εγα]-
λορρημόνησεν, ἀλλ' εἶπεν, ἐ[κ τῆς] βάτου χρημα-
τισμοῦ αὐτῷ διδο[με]νον, “Τίς εἰμι ἐγώ, ὅτι με
“πέμπ[εις]; ἐγὼ δέ εἰμι ἰσχυρόφωνος καὶ βρ[α]δύ- 5
“γλωσσος.” Καὶ πάλιν λέγει, “Ἐγὼ δέ εἰμι
“ἀτμὶς ἀπὸ κύθρας.”

dum credit ἔκρινεν ὁ Θεὸς ΤΟΝ
ΙΣΑ ΛΥΣΑΙ τῶν μαστίγων. Sin
vero Gallandium audias, chas-
ma istud sic sanabis, ἔκρινεν ὁ
Θεὸς ΛΥΣΑΙ ΤΟΝ ΙΣΑ διὰ τῶν
μαστίγων, ut sensus sit, decre-
visse Deum eruere e captivitate
Aegyptiaca Israelum dum fla-
gellis et contumeliis acrius pre-
mebatur. Ex his variis con-
jecturis quae emendatio magis
placeat eligant lectores. Hoc
saltem liquet, lectionem Juni-
anam, ἔκρινεν ὁ Θεὸς ῥύσαι τὸν
Ἰσραὴλ ἀπὸ τῶν μαστίγων, quam
exhibent Edd. omnes ante Wot-
tonum, quam retinet Russelius,
nequaquam stare posse. Prima
enim post ὁ Θεὸς litera, vel Δ
vel Α, adhuc exstat; et prae-
positio διὰ non ἀπὸ legitur in
Cod. MSto.

2. ἐμ[εγα]λορρημόνησεν] Cod.
MS. ἐμεγαλορρημόνησεν, sine ρ
geminato: cf. § 6, p. 32 l. 8.

4. διδο[με]νον] Ita Cod. MStus,
non δεδομένου, uti in libris Wot-
toni et Gallandii.

6. Ἐγὼ δέ εἰμι κ. τ. λ.] De hoc
loco, quum nusquam in Penta-
teucho reperiatur, pro me re-
spondeat Chrysostomus, Hom.
vii in I ad Corinthios: [tom. x
p. 53 ed. Ben.] Καὶ ποῦ γέγρα-
πται ταῦτα; λέγεται γὰρ γέγρα-
φθαι, καὶ ὅταν μὴ διὰ τῶν ῥημάτων,

ἀλλὰ δι' αὐτῶν τῶν πραγμάτων
κείμενα ἢ [ὡς] ἐπὶ τῶν ἱστοριῶν ἢ
ὅταν τὸ αὐτὸ μὲν νόημα κείμενον ἦ,
μὴ ἐπ' αὐτῶν δὲ τῶν ῥημάτων, ὡς
ἐνταῦθα: et paullo infra, ἢ εἰκὸς
καὶ γεγράφθαι ἐν βιβλίοις, καὶ ἡφα-
νίσθαι τὰ βιβλία, καὶ γὰρ πολλὰ
διεφθάρη βιβλία, καὶ ὀλίγα διε-
σώθη, καὶ ἐπὶ τῆς προτέρας αἰχμα-
λωσίας, καὶ τοῦτο δηλὸν ἐν ταῖς
Παραλειπομένοις. et Hom. ix in
Matth. [tom. vii p. 135] ubi
eadem eisdem fere verbis ha-
bentur. Josephus [Christianus;
ap. Galland. xiv, p. 55.] etiam
in Hypomnestico, cap. 120, re-
censet τὰ μνημονεύμενα ἐν ταῖς
γραφαῖς βιβλία ὡς ὄντα, οὐχ εὐρι-
σκόμενα δέ. JUN. Non est opus
talibus apologiis, quando com-
pertissimum sit, non omnia
quae dixerant viri sancti scrip-
tis Veteris Testamenti mandari,
magis quam quae Dominus
noster gessit et locutus est, de
quibus ait Johannes, cap. ult.
si scribantur per singula, &c.
Quin et Auctor ad Hebraeos,
xii 21, huic ipsi Mosi verba
attribuit, quae non magis quam
haec in Pentateucho comparent.
Nullibi enim dicentem audimus
ἐκφοβός εἰμι καὶ ἔντρομος. In-
terea tamen, utcunque alibi de-
siderentur haec verba, saltem
videntur occurrere Psalm. cxix
83, *Ego fui sicut olla in fumo,*

magno affectus, non est grandia loquutus, sed quum ex rubo oraculum Divinum ei daretur, *Quis sum ego, dixit, ut me mittas? gracili voce et tarda lingua sum.* Et rursus dicit, *Ego sum ollae vapor.*

Exod. iii
11, iv 10.

quamquam versio LXX aliud quiddam profiteatur; [ὅτι ἐγενήθη ὡς ἀσπὶς ἐν πάχῃ] unde, licet Mosi jure tribui non possint, Davidi fortassis, de quo statim mentio habetur, de facili restituentur. Rem serio pensitanti dubitatio non levis suboritur, locum hunc librarii injuria luxatum, ita posse reponi: Τί δὲ εἰπόμεν ἐπὶ τῷ μεμαρτυρημένῳ Δαβὶδ, πρὸς ὃν εἶπεν ὁ Θεός, 'εὗρον ἄνδρα κατὰ τὴν καρδίαν μου, Δαβὶδ τὸν τοῦ Ἰεσσαί, ἐν εὐλαίῳ αἰωνίῳ ἔχρισσα αὐτόν.' Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς λέγει πρὸς τὸν Θεόν, 'ἐγὼ δὲ εἰμι ἀτμὶς ἀπὸ χύτρας.' καὶ πάλιν λέγει, 'ἐλέησόν με ὁ Θεός,' &c. Fatendum quidem est, periodum hanc non aliter apud Clementem Alex. quam hic haberi; sed qui perspexerit qua licentia utatur Clemens Alex. Strom. iv. 17, in laudando hoc nostro, nimirum quasi ex nominis praerogativa de suo ubique ageret, adeo illum non testem genuinae lectionis citabit, ut corruptae potius insimulandum censeret. Adnotare insuper licebit voces has reperiri Hos. xiii 3, licet enim nunc temporis legatur, ὡς ἀτμὶς ἀπὸ δακρύων, aut (ut alia exemplaria) ἀκρίδων, quasi ex voce אֶרֶב; tamen Theodotion et MS. Alex. in καπνοδόχης, et B. Hieronymus e fumario reddidere: certe hic nullo sensu legitur sive ἀκρίδων sive δακρύων; et verisimile pro χύτρας librarii errore nunc ha-

beri. FELL. Petita haec fuisse ex aliquo libro Ecclesiastico, vel indubitata traditione ad Apostolos dimissa, unde et S. Paulus videtur hausisse ἔκφοβός εἰμι καὶ ἔντρομος, facile credam. Vix autem possum mihi persuadere, librarium haec de loco suo movisse, aut Clementem Alex. eum ita errantem secutum fuisse, aut ipsum eo modo verborum ordinem immutasse, ut, quae Davidis sunt Moysi tribuerentur; quum ea quae apud Psal. cxix ab Hebraeo Textu habentur, vix concilientur cum iis quae apud Clementem legimus. Neque magis verisimile est, petiisse haec S. Patrem ex textu Heb. Hoseae, eaque Moysi attribuisse; eo enim in loco nihil a propheta de Moyse habetur, neque adeo constat eum, Romanus quum fuerit, legisse textum Heb. citat enim ubique versionem LXX quae ab initio habuit ἀκρίδων, non autem δακρύων, quod vulgo habetur, neque καπνοδόχης, quod irrepsit in Cod. Alex. ex Theodotione, sicut ex Hieronymi Comment. in locum constabit: 'Quaerimus autem quare LXX pro *fumarario*, quod Theodotio transtulit *καπνοδόχην*, locustas interpretati sunt. Apud Hebraeos *locusta* et *fumarium* iisdem scribitur literis, pro quo Aquila *καταράκτην*, Symmachus *foramen* interpretati sunt.

David ex-
emplum
humilitatis.

ΙΗ'. Τί δὲ εἵπωμεν ἐπὶ τῷ μεμαρτυρημένῳ Δαβίδ ;
πρὸς ὃν εἶπεν ὁ Θεός, “Εὗρον ἄνδρα κατὰ τὴν καρ-
“ δίαν μου, Δαβὶδ τὸν τοῦ Ἰεσσαί, ἐν ἐλέει αἰωνίῳ
“ ἔχρισα αὐτόν.” Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς λέγει πρὸς τὸν
Θεόν, “Ἐλέησόν με ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου, 5
“ καὶ κατὰ τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρισμῶν σου ἐξάλειψον
“ τὸ ἀνόμημά μου. Ἐπὶ πλείον πλυνόν με ἀπὸ τῆς
“ ἀνομίας μου, καὶ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας μου καθά-
“ ρισόν με· ὅτι τὴν ἀνομίαν μου ἐγὼ γινώσκω, καὶ
“ ἡ ἁμαρτία μου ἐνώπιόν μου ἐστὶ διαπαντός. Σοὶ 10
“ μόνῳ ἤμαρτον, καὶ τὸ ποιηρὸν ἐνώπιόν σου ἐποί-
“ ησα· ὅπως ἂν δικαιωθῇς ἐν τοῖς λόγοις σου, καὶ
“ νικήσῃς ἐν τῷ κρίνεσθαί σε. Ἴδου γὰρ ἐν ἀνο-
“ μίαις συνελήφθην, καὶ ἐν ἁμαρτίαις ἐκίσθησέ με ἡ

WOTT. Cogitavi aliquando, annon forte hoc ex Psalmo xc qui Mosen auctorem agnoscit, desumptum sit, ubi multis adhibitis comparationibus fluxam et transitoriam hominis conditionem pulcherrime depingit Moses, quae in hanc brevem et proverbialem summam formamque a Clemente essent contractae. FREY. Cotelerius, Hefelius, Hilgenfeldius censent acceptum textum ex Apocrypho quodam libro desumptum fuisse. Davisio nomina Μωϋσῆς et Ὁσὴ non multum a se invicem distare videntur, ideoque suspicatur Hoseae locum xiii 3 in mentem Clementi venisse. Clericus gravissimum mendum subesse omnino putat, et pro αἱμαῖς ἀπὸ κύβρας, ex conjectura reponit ἀναυδος ἀπὸ μήτρας, mul-
tus h. e. balbus ab utero. Gallandio magis arridet sententia Fabricii, qui putat hoc dictum

desumptum quidem vel ex Ps. cxix, vel ex Hos. xiii 3, sed non referendum ad Mosen; nam, inquit, quum S. Clemens post verba Moysis ex Exod. iii 2 et iv 10 subdit καὶ παλιν λέγει, non Mosen quidem sed alium Sacrum Scriptorem respexit.

p. 78. γ. κύβρας.] Ita Cod. MStus, enallage Ionica pro χύ-
τράς, ut κιθών pro χιτών. Edd. omnes praeter Wott. Hefel. et Dresselium, χύτρας.

1. Τί δὲ εἵπωμεν κ. τ. λ.] Clemens Alexandrinus τῷ, ἐγὼ δὲ εἰμι αἱμαῖς ἀπὸ χύτρας subjicit Θεὸς γὰρ ὑπερηφάνους ἀντιστάσονται, ταπεινοὺς δὲ δίδωσι χάριν. Dein sequitur, Ναὶ μὴν καὶ Δαβὶδ, ἐφ' οὗ μαρτυρῶν ὁ Κύριος λέγει· Εὗρον ἄνδρα κ. τ. λ. WOTT.

3. ἐν ἐλέει αἰωνίῳ] Cod. MS. ΕΝΕΛΑΙΕΙ, uti mox ΕΛΛΙΟΞ, ΑΙ pro E posito ut passim apud Codices vetustiores. Clemens Alex. Strom. iv. 17, p. 611, ha-

XVIII. Quid autem de Davide, qui egregium testimonium obtinuit, dicemus? de quo loquutus est Deus, *Inveni hominem secundum cor meum, Davidem Jesse filium, in misericordia sempiterna unxi eum.* Ipse vero dicit ad Deum, *Miserere mei, Deus, secundum magnam misericordiam tuam, et secundum multitudinem miserationum tuarum dele iniquitatem meam. Amplius lava me ab iniquitate mea, et a peccato meo munda me; quoniam iniquitatem meam ego cognosco, et peccatum meum coram me est semper. Tibi soli peccavi, et malum coram te feci; ut justificeris in sermonibus tuis, et vincas quum iudicio disceptas. Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, et in peccatis concepit me mater mea. Ecce enim veritatem dilexisti;*

Ps. lxxxix
20.
1 Sam. xiii
14.
Act. xiii
22.
Ps. li 1—
17.

bet ἐν εὐλαίῳ ἀγίῳ, et sic Codex noster, necnon Editiones Aldina et Complutensis. In Cxl. Vat. ἐν εὐλαίῳ ἀγίῳ. Sic quoque Ps. ci 1, Cod. Alex. Ἐλαῖον καὶ κρίσω ἡσομαι σοι, Κύριε. Vulgat. oleo sancto meo. B. Hieronymus, Comment. in Esai. iv, in misericordia sancta unxi eum, ubi Wottonus pro sancta legendum esse censet sempiterna; 'init enim comparisonem inter pactum et promissa tum Legis tum Evangelii, quorum illa temporanea, haec sempiterna.'

10. Σοὶ μόνῳ ἡμαρτον] Inter . . . διαπαντός. et Σοὶ μόνῳ ἡμαρτον inserit Clemens Alex. [Strom. iv 17, p. 611,] ἔπειτα τῆν οὐχ ὑποπίπτουσιν νόμῳ αἰνετούμενος ἁμαρτίαν, γνωστικῶς μετριοπαθεῖν, ἐπιφέρει Σοὶ κ. τ. λ. WOTT.

12. ὅπως ἂν δικαιωθῆς κ. τ. λ.] Citantur haec ex LXX, neque

facile adeo concilianda videntur cum Hebraeo Textu, praecipue in posteriore membro. Eadem a S. Paulo habentur cap. iii Epistolae ad Romanos, neque Apostolus in iis citandis vel minime discedit a lectione LXX Interpretum. Hebraeus Textus ita se habet, *Ut justus sis in loquendo te, mundus sis in iudicando te.* Syriaca Versio, necnon utraque Latina, cum LXX convenit. Vulgat. *Ut justificeris in sermonibus tuis, et vincas cum iudicaris.* S. Hieronymi, *Ut justificeris in sermonibus tuis, et vincas cum iudicaberis.* WOTT. κρίνεσθαι pro iudicio disceptare frequentant LXX Intt. Conf. S. Matt. v 40. Scriptores Classici ejusdem significationis exempla praebent, e. g. Aristoph. Nub. 66, Thucyd. iv 122. 14. συνελήφθην] Cod. MStus ΣΥΝΕΛΗΜΦΘΗΝ. Vid. supra p. 50 l. 5.

“ μήτηρ μου. Ἴδου γὰρ ἀλήθειαν ἠγάπησας· τὰ
 “ ἄδηλα καὶ τὰ κρύφια τῆς σοφίας σου ἐδήλωσάς
 “ μοι. Ῥαντιεῖς με ὑσώπῳ, καὶ καθαρισθήσομαι·
 “ πλυνεῖς με, καὶ ὑπὲρ χιόνα λευκανθήσομαι. Ἀκου-
 “ τιεῖς με ἀγαλλιάσιν καὶ εὐφροσύνην, ἀγαλλιά- 5
 “ σονται ὅσῳ τεταπεινωμένα. Ἀπόστρεψον τὸ
 “ πρόσωπόν σου ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν μου, κα[ι] πάσας
 “ τὰς ἀνομίας μου ἐξάλειψ[ον]. Καρδίαν καθαρὰν
 “ κτίσον ἐν ἐμο[ι] ὁ Θεός, καὶ πνεῦμα εὐθὲς ἐγκαί-
 “ νισον ἐν τοῖς ἐγκάτοις μου. Μὴ ἀπορρίψῃς με 10
 “ ἀπὸ τοῦ προσώπου σου, [καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιόν
 “ σου μὴ ἀντανέλῃς ἀπ’ ἐ]μοῦ. Ἀπόδος μοι τὴν
 “ ἀγαλ[λίαςιν τ]οῦ σωτηρίου σου, καὶ πνεύματι
 “ [ἡγεμο]νικῶ στήρισόν με. Διδά[ξω ἀνό]μους τὰς
 “ ὁδοὺς σου, καὶ ἀ[σεβεῖ]ς ἐπιστρέψουσιν ἐπὶ σε. 15
 “ [Ῥῦσαι] με ἐξ αἱμάτων, ὁ Θεός, ὁ Θεὸς τῆς
 “ [σωτ]ηρίας μου· [ἀγαλλ]ιάσεται ἡ γλῶσσά μου
 “ τὴν [δικ]αιοσύνην σου. Κύριε, τὸ στόμα μου
 “ ἀ[ν]οίξεις, καὶ τὰ χεῖλη μου ἀναγ[γ]ελεῖ τὴν αἰνέσιν
 “ σου. Ὅτι εἰ ἡ[θ]έλησας θυσίαν, ἔδωκα ἄν· ὅλο- 20
 “ καυτώματα οὐκ εὐδοκήσεις. Θυσία τῷ Θεῷ πνεῦμα
 “ συντετριμμένον, καρδίαν συντετριμμένην καὶ τετα-
 “ πεινωμένην ὁ Θεὸς οὐκ ἐξουθενώσει.”

2. τὰ κρύφια τῆς σοφίας σου ἐδήλωσάς μοι.] Ita LXX Interpretes et Versiones omnes, etiam Hieronymi. Aliter se habet Textus Hebraeus. WOTT.

4. πλυνεῖς] ΠΛΥΝΙΕΙΣ Cod. MS.

6. ὅσῳ τεταπεινωμένα] Ita LXX. Eundem sensum praebent tum Vulgat. tum Vers. Syriac. In textu Hebraeo paul-

lo aliter legimus, *Exultabunt ossa quae contrivisti*. Cum Hebraeo consentit Versio Hieronymi. WOTT.

9. καὶ πνεῦμα εὐθὲς] Ita Cod. MS. sicut et apud LXX. Ita Wottonus quoque, Galland. Hefel. et Dresselius. Caeteri Edd. *εὐθύ*. Neutrum *εὐθὲς* legitur etiam II Sam. xix 18, et in Sap. Sal. ix 9.

incerta et occulta sapientiae tuae manifestasti mihi. Asperges me hyssopo, et mundabor; lavabis me, et super nivem dealbabor. Auditui meo dabis gaudium et laetitiam; exsultabunt ossa humiliata. Averte faciem tuam a peccatis meis, et omnes iniquitates meas dele. Cor mundum crea in me, Deus; et spiritum rectum innova in visceribus meis. Ne projicias me a facie tua, et Spiritum tuum Sanctum ne auferas a me. Redde mihi laetitia salutis tui, et spiritu principali confirma me. Docebo iniquos vias tuas, et impii ad te convertentur. Libera me de sanguinibus, Deus, Deus salutis meae; exaltabit lingua mea justitiam tuam. Domine, os meum aperies, et labia mea annuntiabunt laudem tuam. Quoniam si voluisses sacrificium, dedissem utique; holocaustis non delectaris. Sacrificium Deo spiritus contribulatus, cor contritum et humiliatum Deus non despiciet.

10. ἐν τοῖς ἐγκάτοις μου.] Cod. MStus ENKATOIS.

ib. ἀπο[ρρ]ήψης] Lacuna duas tantum literas capit. Vid. supra notata ad vocem ἐμεγαλορημύνησεν § 17, p. 78 l. 2.

11. ἀπὸ τοῦ προσώπου] Articululus τοῦ, quem, Junium secuti, Editores omnes praeter Wott. Galland. Hefel. et Dresselium omittunt, legitur in MSto et apud LXX.

13. πνεύματι [ἡγεμονικῇ] Colomesius interpretatur, *mente perturbationibus imperante*; Hefelius, *Spiritu qui carni imperat*: Dathius, *Animusque ad obediētiā promptus sustentet me*. Versio Vulgata exhibet, *Et Spiritu principali confirma me*.

14. στήρισον] Sic se habet Cod. MS. et sic Wott. Gall. Hefel. et Dresselius; non vero ut in caeteris Edd. et apud LXX στήριξον. Formam recentiore στήρισον exhibent Codd. 27, 56, recensiois Holmesianae. Vide supra p. 56 l. 2, atque ibi notata. Infra § 33 Cod. MS. habet ἐστήρισεν.

18. τὸ στόμα μου [ἀν]οίξεις] Hodierna LXX versio τὰ χεῖλη μου ἀνοίξεις καὶ τὸ στόμα μου κ. τ. λ. Clementinae tamen lectioni favet S. Ambrosius, *Os meum aperies et annuntiabit laudem tuam*. Epist. xlii, n. 4, ed. Ben. GALLAND.

23. ἐξουθενώσει.] LXX ἐξουθενώσει.

Novis ar-
gumentis, a
Dei sapien-
tia,

ΙΘ'. Τῶν τοσούτων οὖν καὶ τοιούτων οὕτως με-
μαρτυρημένων τὸ ταπεινόφρονον καὶ τὸ ὑποδεῆς δι-
τῆς ὑπακοῆς, οὐ μόνον ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ τὰς πρὸ ἡμῶν
γενεὰς βελτίους ἐποίησεν, τοὺς τε καταδεξαμένους
τὰ λόγια αὐτοῦ ἐν φόβῳ καὶ ἀληθείᾳ. Πολλῶν οὖν
καὶ μεγάλων καὶ ἐνδόξων μετεληφότες πράξεων,
ἐπαναδράμωμεν ἐπὶ τὸν ἐξ ἀρχῆς παραδεδομένον ἡμῖν
τῆς εἰρήνης σκοπόν, καὶ ἀτενίσωμεν εἰς τὸν πατέρα
καὶ κτιστὴν τοῦ σύμπαντος κόσμου, καὶ ταῖς μεγα-
λοπρεπέσι καὶ ὑπερβαλλούσαις αὐτοῦ δωρεαῖς τῆς
εἰρήνης εὐεργεσίαις τε κολληθῶμεν· ἴδωμεν αὐτὸν
κατὰ διάνοιαν, καὶ ἐμβλέψωμεν τοῖς ὅμμασι τῆς
ψυχῆς εἰς τὸ μακρόθυμον αὐτοῦ βούλημα· νοήσωμεν
πῶς ἀόργητος ὑπάρχει πρὸς πᾶσαν τὴν κτίσιν αὐτοῦ.

et ordine in
mundo ob-
servato pe-

Κ'. Οἱ οὐρανοὶ τῇ διοικήσει αὐτοῦ σαλευόμενοι ἐν
εἰρήνῃ ὑποτάσσονται αὐτῷ. Ἡμέρα τε καὶ νύξ τὸν

2. τὸ ταπεινόφρονον] Ita Cod. MS. Edd. τὸ ταπεινόφρον. Vide supra § 17, p. 74 l. 7.

3. ἀλλὰ καὶ] Librarius scripsit ΑΛΛΑΣΚΑΙ, homoioteleuto in ἡμᾶς . . . τὰς deceptus.

4. καταδεξαμένους] Litterula mutata legendum καταδεχομένους in futuro. Ita et superiores, et praesentes, et posteros, ut par est, memorat. DAVIS. Conjecturam Davisii comprobat Westcottus, *Introduction to the Study of the Gospels*, 385.

5. τὰ λόγια αὐτοῦ] Sic S. Polycarpus, in Ep. ad Philipp. § 7, τὰ λόγια τοῦ Κυρίου.

ib. Πολλῶν οὖν κ. τ. λ.] Videtur S. Pater hoc loco imitatus fuisse epistolam ad Hebraeos, xii 1, τοσούτων ἔχοντες περικείμενον ἡμῖν νέφος μαρτύρων, . . . δι' ὑπομονῆς τρέχοντες τὸν προκείμενον ἡμῖν ἀγῶνα. HEFELIUS.

6. πράξεων] Junius, Fellus, et Colomesius mallent παραδειγμάτων, quibus lubens adsentitur Wottonus; nihil tamen mutat. Codicis MSti lectionem tuetur Davisius, cui satis commode dici videtur nos harum πράξεων participes esse factos, quod earum memoriam prodiderit S. Scriptura.

11. κολληθῶμεν] Teneamus pacem aequae firmam ac ea in rerum natura tenetur. HEFELIUS.

12. τοῖς ὅμμασι τῆς ψυχῆς] Infra § 57, τὰ γόνατα τῆς καρδίας ὑμῶν. Conf. Euseb. H. E. i 2, καθαροῖς διανοίας ὅμμασι. Origen. c. Celsum, iii 14, μετὰ τὴν ἐναν-

11. κολληθῶμεν] Teneamus pacem aequae firmam ac ea in rerum natura tenetur. HEFELIUS.

12. τοῖς ὅμμασι τῆς ψυχῆς] Infra § 57, τὰ γόνατα τῆς καρδίας ὑμῶν. Conf. Euseb. H. E. i 2, καθαροῖς διανοίας ὅμμασι. Origen. c. Celsum, iii 14, μετὰ τὴν ἐναν-

XIX. Talium igitur et tantorum, qui tam clarum elogium consequuti sunt, humilitas et per obedientiam subjectio, non tantum nos, sed et ante nos generationes meliores reddidit, eos nempe, qui in timore et veritate ejus eloquia susceperunt. Quare multorum magnorumque et illustrium exemplarium participes facti, ad pacis scopum nobis ab initio traditum recurramus; ac totius mundi parentem et creatorem diligenter intueamur, atque illius magnificis et exsuperantibus pacis donis et benefactis firmiter adhaereamus. Cogitatione contemplemur eum, et mentis oculis longanimam ejus voluntatem intueamur: quemadmodum clementem se praebeat erga omnem creaturam suam, consideremus.

XX. Coeli per ejus gubernationem commoti, in pace illi subjiciuntur; dies etiam et nox, nullo

θρόνησιν αἱ εὐρίσκειται τοῖς ἔχουσιν ὀφθαλμοῖς ψυχῆς ἀφουδερκεστάτους. tom. i p. 456 ed. Ben.

14. πῶς ἀόρητος] Harmoniam mundi, cap. xx, instituens, clementem se praebeat Deus erga omnem creaturam. HEFEL.

15. σαλευόμενοι] Patricius Junius emendat μὴ σαλευόμενοι, ad lectionem MSti sollicitandam hoc maxime motus, quod Chrysostomus in Comment. ad Psal. cxlviii, § 2, haec habet: ἐννόησον γοῦν πόσος αἰὼν, καὶ οὐδὲν συνεχύθη τῶν ὄντων· οὐ θάλαττα τὴν γῆν ἐπέκλυσεν, οὐχ ἥλιος τότε τὸ ὁράμενον κατέκαυσεν, οὐκ οὐρανὸς παρεσαλεύθη κ. τ. λ. Junio assentitur Colomesius. Davisius vocem σαλεύεσθαι indicare censet jactationem ex motu quodam turbido factam, ideo-

que suspicatur syllabam repetitam excidisse, veramque lectionem esse τῇ διοικήσει αὐτοῦ οὐ σαλευόμενοι. Codicis MSti lectionem proculdubio veram ducunt Millius et Wottonus, atque sic intelligunt: motus corporum coelestium a Deo ita attemperari ut de cursu suo illa neuti-quam discedant. Locum ita vertit Grassius, *Les cieux soumis aux lois de sa providence, remplissent en paix leurs impétueuses révolutions*. Davisii tamen sententiam nescio quomodo confirmare videntur Servatoris nostri verba, αἱ δυνάμεις τοῦ οὐρανοῦ σαλευθήσονται, S. Matt. xxiv. 29, et loca parallela, S. Marc. xiii 25. S. Luc. xxi 26. Cf. Ep. ad Hebr. xii 27. ἵνα μείνῃ τὰ μὴ σαλευόμενα.

titis, pacem
et coordinati-
am suadet.

τεταγμένον ὑπ' αὐτοῦ δρόμον διανύουσιν, μηδὲν ἀλλήλοις ἐμποδί[ζ]οντα. Ἡλίος τε καὶ σελήνη, ἀστέρων τε χοροί, κατὰ τὴν διαταγὴν [αὐτοῦ ἐν ὁμονοίᾳ δίχα πάσης [παρα]κεκβάσεως, ἐξελίσσουσιν [το]ὺς ἐπιτεταγμένους αὐτοῖς ὁρισμούς. Γῇ κυοφοροῦσα, 5 κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ τοῖς ἰδίοις καιροῖς τὴν πανπληθῇ ἀνθρώποις τε καὶ θηρσίν, καὶ πᾶσιν τοῖς οὖσιν ἐπ' αὐτὴν ζώοις ἀνατέλλει τροφήν, μὴ διχοστατοῦσα μηδὲ ἀλλοιοῦσά τι τῶν δεδωγματοποιημένων ὑπ' αὐτοῦ. Ἀβύσσων τε ἀνεξιχνίαστα, καὶ νερτέρων 10 ἀνεκδιήγητα κρίματα τοῖς αὐτοῖς συνέχεται προστάγμασιν. Τὸ κύτος τῆς ἀπείρου θαλάσσης κατὰ τὴν δημιουργίαν αὐτοῦ συσταθὲν εἰς τὰς συναγωγάς, οὐ

1. μηδὲν ἀλλήλοις ἐμποδί[ζ]οντα.] Junius, Fellus, et Colomesius mallent ἀλλήλαις ἐμποδίζουσαι.

4. ἐξελίσσουσιν] Τοσαῦτα γὰρ ἐστὶ φῶτα τῆς σελήνης καὶ τοσαύταις ἡμέραις τὸν αὐτῆς κύκλον ἐξελίττει. Plutarch. de Iside et Osiride, § 42.

6. πανπληθῇ] Ita in Cod. MSto. Apud LXX et Scriptores Alexandrinos non colligescit, sed retinetur; et contra nonnunquam colligescit cum sequentibus ubi ex antiqua orthographia id fieri non solet; uti satis docet Sturzianus in libello de Dialect. Maced. et Alex. p. 133.

7. τοῖς οὖσιν ἐπ' αὐτὴν] Ita cum Cod. MSto Wotton. Galland. et Hefelius. Caeteri, Junium secuti, τοῖς οὖσιν ἐν αὐτῇ.

10. Ἀβύσσων τε] Cf. Arnob. adv. Gentes, i 28, 'profundas ejus atque inenarrabiles altitudines.'

11. κρίματα] i. e. *Conditiones, status, dispositiones, ordines, τάξεις*. Vox κρίμα apud LXX et omnes lingua Hellenistica utentes late sumitur; ut et ὡς apud Hebraeos. Vid. II Reg. xvii 26, 27, et Sirach. xli 3, 5, 6. BOIS. Junius, Fellus, et Colomesius malunt κύματα. [quam lectionem in versione sua sequitur Wakius.] Ego a fide MSti Codicis minime discedendum esse puto, nisi facili mutatione pro κρίματα legatur κλίματα, *tractus* sive *regiones*. WOTT. Birrius existimat S. Patrem scripsisse κρίμματα. Vox quidem insolens Graecis, ἀναλογῶς tamen efformata ἀπὸ τοῦ κέκρυμαι, ut a κέκρυμαι κρίμα. Conjicit itaque V. D. κρίμματα hic esse χάσματα κεκρυμμένα, i. e. *occultas voragines*, vel *hiatus*, seu *recessus penitus abditi*. Vide sis Cangium in Gloss. v. κρύβγειν. GALLAND. Galliollio h. l. κρίματα idem sunt

sibi invicem impedimento, constitutum ab eo cursum absolvunt. Sol et luna, et siderum chori, secundum ejus mandatum, sine ulla transgressionem, in concordia statutos sibi terminos evolvunt. Terra gravida, suo tempore, secundum ejus voluntatem, hominibus, feris, et omnibus quae super eam sunt animantibus, alimentum in abundantia profert, non haesitans, neque mutans quidquam eorum quae ab eo decreta sunt. Abyssorum investigabilia, et inferorum inenarrabilia judicia eisdem mandatis continentur. Moles immensi maris per ordinationem ejus in cumulos coacervata, repa-

Gen. i 9.

quod *κρίσις*, separationes, segregationes. Praestat *κρίματα*. DRESSSEL. *Κρίματα* *οικονομίας*. Suidas. Cum Dresselio stat Lipsius, qui vocem *κρίματα* e Rom. ix 33 intrusam fuisse suspicatur. Quam correctionem simplicissimam sane, Hilgenfeldius, parum necessariam reputans, intelligit Paradisum subterraneum, *χώρον εὐσεβῶν*, § 50. Ruchatus conjecturam suam, inficetam quidem, *κρίματα* interpretatur; *toutes les choses qui se trouvent dans les entrailles de la terre*. Integram sententiam ita vertit Herzogius, *Die unerforschlichen Weltungen in der Unterwelt, und die geheimnissvollen in den Tiefen hängen ab von seinen Fügungen*. Chevallier. *the untold judgments of the lower world*; rectius, *the indescribable*.

ib. *τοῖς αὐτοῖς*] Noltius conjecturam facit *τοῖς αὐτοῦ* scil. Θεοῦ. Sed infra habemus *ταῖς αὐταῖς ταγαῖς*.

12. Τὸ κύρος τῆς ἀπειρου θαλάσσης] Wottonus in versione sua sequitur Pearsonum, qui de

hoc loco ita disserit in Praefatione Paraenetica: 'Minus bene transtulit Junius; *Immensi maris profunditas*, &c. quod haud perspiceret Patrem antiquissimum Creationem respexisse, et LXX Intt. verba usurpasse, quae in Hebraeo non habentur, Gen i 9, *Καὶ συνήχθη τὸ ὕδωρ τὸ ὑποκάτω οὐρανοῦ εἰς τὰς συναγωγὰς αὐτῶν*. Licet enim S. Basilii ob-servet haec verba fuisse obelo notata, nec in Hebraeo Codice reperiantur, patet tamen ea ad interpretationem LXX pertinere, et ad ipsa S. Clementem respexisse.' In Pearsoni interpretatione minime probat Birrius verba haec *κατὰ τὴν δημιουργίαν αὐτοῦ* ita reddi in ipsa sui creatione, quum pronomen *αὐτοῦ* ad ipsum *δημιουργόν* referendum sit, ad quem etiam sequens verbum *διέταξεν* necessario refertur. Vertit igitur ipse, *secundum opificium ipsius*.

13. συσταθὲν εἰς τὰς συναγωγὰς] In pericope illa ad quam respexit S. Pater, et quam

παρεκβαίνει τὰ περιτεθειμένα αὐτῇ κλεῖθρα, ἀλλὰ καθὼς διέταξεν αὐτῇ, οὕτως ποιεῖ· εἶπεν γάρ, “Ἔως ὥδε ἤξεις, καὶ τὰ κύματά σου ἔν σοι συντριβήσεται.” Ὁκεανὸς ἀνθρώποις ἀπέραντος, καὶ οἱ μετ’

Hebraeus Textus non agnoscit, ita legitur apud LXX Intt. καὶ συνήχθη, pro quo Clemens videtur legisse συνίστη. Voce συνίστημι postea in versionibus suis usi sunt Aquila et Symmachus, quorum uterque pericopen immediate praecedentem ita vertunt, καὶ συστήτω τὸ ὕδωρ τὸ ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ. WOTT.

3. τὰ κύματά σου] In MSto ΚΡΥΜΑΤΑ, oscitantia librarii, qui ΚΡΙΜΑΤΑ paullo ante scripserat.

ib. ἔν σοι συντριβήσεται.] Habentur haec paullo aliter apud LXX Intt. Μέχρι τούτου ἐλεύση, καὶ οὐχ ὑπερβήση, ἀλλ’ ἐν σεαυτῇ συντριβήσεται σου τὰ κύματα. Heb. Textus, *Et hic ponet in elatione fluctus tuos.* Vulgat. paullo propius ad LXX, *Et hic confringes tumentes fluctus tuos.* Versio Syriaca, *Et hic manebis in magnitudine fluctuum tuorum.* Eodem modo se habet Versio Arabica. Symmachus, κυμάτων τετάχθω τὸ ἔπαρμα τῶν Ἔως ὧδε σου. WOTT.

4. Ὁκεανὸς] Britannicum nostrum et Hibernicum mare intelligit Junius, et lectorem ad Basilium et Ambrosium remittit, quorum ille, Hom. 4 in Hexaëmeron, τὸ πέλαγος τὴν Βρεταννικὴν νῆσον καὶ τοὺς ἐσπερίους Ἰβήρας περιπτυσσόμενον. μέγα vocat et πλωτήρσι ἀτόλμητον. Opp. i p. 42 ed. Paris. 1638, hic sic scribit, ‘Quis de inde sciat, in quantum se illud

‘magnum et inausum navigantibus atque intentatum nautis fundat mare, quod Britannias frementi includit aequore!’ Hexaëmeron III iii 15. Guilielmus Burton Junium sequitur et locum Solini profert, ‘Mare quod Hiberniam et Britanniam interluit, undosum et inquietum toto in anno, nonnisi aestivis pauculis diebus est navigabile.’ Polyhist. § 22. Fellus autem de mare Atlantico exponit.

ib. ἀπέραντος] Ita Cod. MS. quam lectionem Clem. Alex. Strom. v 12, p. 693 ed. Potter. confirmat. Junius et Fellus mallent ἀπέρατος, uti et Origenes videtur legisse in Ezech. viii 3, Opp. iii p. 422 ed. Ben. quem locum Gallandius primus inter Clementis Editores indicavit. Suidas quidem, voc. Ἀπέρατον, haec habet, Ἀπέρατον ἀπειρον, μέγα, οὐ πέρας οὐκ ἔστιν. Οἱ δὲ μετὰ τοῦ νῦ γράφοντες ἀμαρτάνουσιν. At ei plura scriptorum antiquiorum loca objicit Suicerus in Thes. Eccl. in voce. Hujus autem S. Patris loci meminere praeter Clem. Alex. et Origenem loc. cit. hic iterum περὶ Ἀρχῶν II iii 6, Opp. i p. 82 ed. Ben. Hieronymus ad Ephes. ii 2, Opp. vii p. 571 ed. Vallars. qui ab Origene videtur sumsisse, necnon Photius Cod. cxxvi. Clementis verba, ut Cotelerio visum, imitatur Dionysius Alex. ap. Euseb. H. E. vii

gula sibi circumposita non transgreditur, sed prout eis praecepit, ita facit. Dixit enim, *Hucusque venies, et in te ipso conterentur fluctus tui.* Oceanus hominibus impermeabilis, et qui trans

Ps. civ 9.
Job xxxviii
10, 11.
Jer. v 22.

21, Καὶ ποῖον γένοιτ' ἂν τοῦ πάντα καθαίροντος ὕδατος ὕδωρ ἄλλο καθάρσιον; πῶς ἂν ὁ πολὺς καὶ ἀπείρατος ἀνθρώποις ὠκεανὸς ἐπιχυθείς, τὴν πικρὰν ταύτην ἀποσμήξαι θέλῃασσαν; Idem confert Plinium, Hist. Nat. ii 67: 'Sic maria circumfusa undique dividuo globo, partem orbis auferunt nobis; nec inde huc, nec hinc illo pervio tractu.'

ib. *cf mer' αὐτὸν κόσμος*] 'Quid possumus de his quae ultra eum (Oceanum) sunt enuntiare qualia sint?' inquit Irenaeus [adv. Haer. ii 47, p. 174 ed. Grab.] locum hunc, ut opinor, respiciens. MILL. Citatur hic locus ab Hieronymo in Eph. ii 2, [tom. vii p. 571 ed. Vallara.] qui, opinor, transcribit Origenis Commentarios; necnon ab ipso Origene *περὶ Ἀρχῶν*, II 3, [6, tom. i p. 82 ed. Ben.] quo loci nostrum exponens ait, 'Meminit sane Clemens Apostolorum discipulus etiam eorum quos ἀντίχθονας Graeci nominarunt, atque alias partes orbis terrae ad quas neque nostrorum quisquam accedere potest, neque ex illis qui ibi sunt quisquam transire ad nos; quos et ipsos mundos appellavit, quum ait, *Oceanus intransmeabilis est hominibus, et hi qui trans ipsum sunt mundi, qui his eisdem dominatoris Dei dispositionibus gubernantur.*' Et infra; 'Ex his tamen quae Clemens visus est indicare quum dicit, *Ocea-*

nus intransmeabilis est hominibus, et hi mundi qui post ipsum sunt; qui post ipsum sunt mundos pluraliter nominans, quos et eadem Dei summi providentia agi regique significat, semina quaedam nobis huiusmodi intelligentiae videtur aspergere, quo putetur omnis quidem universitas eorum quae sunt atque subsistunt, coelestium et supercoelestium, terrenorum inferiorumque, unus et perfectus mundus generaliter dici; intra quem vel a quo caeteri (si qui illi sunt) putandi sunt contineri, &c.' Primae explanationi favet Plinius, Hist. Nat. vi 22, 'Taprobanen alterum orbem terrarum esse, diu existimatum est, Anticlichthonum appellacione.' Et postea, 'Sed ne Taprobane quidem, quamvis extra orbem relegata, nostris vitiis caret.' Mela i 9, 'Quod si est alter orbis, suntque oppositi nobis a Meridie Anticlichthones.' iii 7, 'Taprobane aut grandis admodum insula, aut prima pars orbis alterius Hipparcho dicitur.' Omitto omnium sermone celebratam Epistolam Zachariae Papae ad Bonifacium Archiepiscopum, qua Virgilium presbyterum damnat, [A. D. 748] quod alium mundum aliosque homines sub terra esse affirmaret. Quinetiam partes mundi incognitae, dissitae, et ultra Oceanum positae solent orbis appellari. Sic Seneca

αὐτὸν κόσμοι ταῖς αὐταῖς ταγαῖς τοῦ Δεσπότης διευ-
θύνονται. Καιροὶ ἔαρινοί, καὶ θερινοί, καὶ μετοπω-
ρινοί, καὶ χειμερινοί ἐν εἰρήνῃ μεταπαραδιδόασιν ἀλ-
λήλοις. Ἀνέμων σταθμοὶ κατὰ τὸν ἴδιον καιρὸν τὴν
λειτουργίαν αὐτῶν ἀπροσκόπως ἐπιτελοῦσιν. Ἀέναοί 5
τε πηγαί, πρὸς ἀπόλαυσιν καὶ ὑγίειαν δημιουργη-
θεῖσαι, δίχα ἐλλείψεως παρέχονται τοὺς πρὸς ζωῆς
ἀνθρώποις μαζούς. Τά τε ἐλάχιστα τῶν ζώων τὰς

in Medea, [v. 375]

Venient annis
Saecula serie, quibus Oceanus
Vincula rerum laxet, et ingens
Pateat tellus, Tiphysque novos
Detegat orbes, nec sit terris
Ultima Thule.

COTEL.

Neminem nostrum haec mo-
veant, quae minime displicere
primaevius Christianis; licet
enim, trajecto Oceano, nostris
temporibus perspecti fuerint
tractus illi, qui sunt ultra Ocea-
num, Veteribus tamen penitus
ignota fuerunt ea loca, sicut ex
Origene constat loco modo ci-
tato, et ex S. Augustino de
Civ. Dei, xvi 9: 'Nimis ab-
' surdum est, ut dicatur aliquos
' homines ex hac in illam par-
' tem, Oceani immensitate tra-
' jecta, navigare ac pervenire
' potuisse.' WOTT. Conf. Alex.
v. Humboldt, *Kritische Unter-
suchungen über die historische
Entwicklung der geographi-
schen Karten von der neuer
Welt, &c., übersetzt von J. L.
Ideler, Berlin, 1835. i 111 sq.*
Subtilius rem dijudicavit Lipsius
p. 151, n. 3. DRESSEL. Ad
locum quem ex quarto libro
Esdrae, vii 26, protulit Hilgen-
feldius, p. 60, et *apparecens*
ostendetur quae nunc subduci-

tur terra, Lipsius addit, p. 9,
Josephum, Bell. Jud. II viii
11, de Essenorum opinione, τὴν
ὑπὲρ ὠκεανὸν διαίταν ἀποκείσθαι.
Priori Origenis explicationi ac-
cedit Fellus, et haec verba ad
regionum Americanarum anti-
cipationem quamdam obscuram
refert. Insulas Britannicas in-
telligit Junius, cui adsentit
Guilielmus Burton, et laudat
inter alia permulta Vell. Patere.
ii 46, L. Florum iii 11, Solin.
Polyhist. § 35, a quibus omni-
bus alter orbis appellatur Bri-
tannia. Idem profert Jose-
phum, Bell. Jud. II xvi 4, apud
quem Agrippa de Romanis con-
cionatur; ὑπὲρ Ὁκεανὸν ἐτέραν
ἐξήτησαν οἰκουμένην, καὶ μέχρι τῶν
ἀνιστορήτων πρότερον Βρεττανῶν
διήνεγκαν τὰ ὄπλα. Claudianus
quoque, ab eodem Interprete
indicatus, in Stiliconis Paneg.
iii 148, de Roma,

Non stetit Oceano, remisque ingressa
profundum
Vincendos alio quaeavit in orbe Bri-
tannos.

Et Gervasius Dorobornensis,
Imagin. de Discordiis inter Mo-
nachos Dorobornenses et Bal-
dewinum Archiep. de Anselmo
A. D. 1094, 'ab Urbano PP.
' Pallium suscepit, et tantum

ipsum sunt mundi, eisdem Domini dispositionibus gubernantur. Vernae, aestivae, autumnales, et hyemales tempestates, in pace aliae aliis succedunt. Ventorum stationes peculiari suo tempore munus suum sine offenculo obeunt. Fontes etiam perennes, ad usum et sanitatem facti, ubera sine defectu ad vitam hominum sustentandam praebent; et animalia minima in pace et concordia congressus

'ejus gratiae habuit, ut eum 'alterius Orbis Papam vocaret.' inter Decem Scriptores Hist. Angliae a Twysdeno editos, Lond. 1652, p. 1327. Photius Cod. cxxvi sententiam Clementis magis quam verba castigat, quasi de pluribus mundis loqueretur. Αἰτιάσατο δ' ὅτι τις αὐτὸν . . . τοῦ Ὀκεανοῦ ἄξιο κόσμου τινὸς ὑποτίθεται εἶναι. Constantio et Vallarsio longe probabilius videtur cognitas orbis partes, quae prius latebant, extra Oceanum mundos a B. Patre appellari.

1. ταραῖς] Ita Cod. MStus. Junius mallet ἐπιταραῖς vel διαταραῖς, Fellus ἐπιταραῖς, Boisius διαταραῖς. Apud Origen. περὶ Ἀρχῶν II iii 6, ubi hic locus laudatur, Rufinus interpres habet dispositionibus, quem sequuntur Wottonus et Schoenemann. Alii mandatis. In Select. ad Ezech. viii 3, Opp. iii p. 422 ed. Bened. Origenes exhibet διαταραῖς, quod monuit Gallandius.

2. μεταπειρονοί] Codex MStus ΜΕΘΟΠΩΡΙΝΟΙ.

4. Ἀνέμων σταθμοί] Scil. Etesiae. SANCROFT. Etiam venti, utcumque inconstantes, legi subjiciuntur: annua agnoscunt flamina, et statis temporibus quasi ex condito redeunt; adeo

non penitus 'ubi vult spirat 'ventus.' FELL. Conf. ἀνέμων σταθμοί, Job. xxviii 25, LXX. Mader. et Fell. cum Junio vertunt ventorum stationes; Colomesius, quem secuti sunt Cotelierius, Coustantius, et Gallandius, Ventorum libramina. Wakkus, The several quarters of the winds. Chevall. The winds in their several stations. Herzogius, Ungehindert pflegen die Winde an ihren Stellen und zu ihrer Zeit ihres Amtes.

5. ἀπροσκόπως] Adjectivum ἀπρόσκοπος adhibet D. Paulus ad Cor. I x 32, ad Philipp. i 10.

ib. Ἀέριοι] Libb. impr. Ἀέριοι. Wott. Gall. Hefel. Dreselius MSti scripturam exhibent, quam legas etiam Job. xix 25. Platon. Phaed. § 139 ἀνέμων ποταμῶν. Aristoph. Nub. 275 ἀέριοι νεφέλαι. Apud Scriptores Alexandrinos consonantes simplices pro duplicibus adhibitae passim reperiuntur. Vide Sturzium de Dial. Maced. et Alex. p. 129.

6. ὑγίειαν] ΥΓΕΙΑΝ Cod. MStus.

7. ζῶης] Edd. [ante Wottonum] ζῶν. Sed MSti lectio retinenda videtur. Sic enim et Act xxvii 34 eadem praepositio secundo casui juncta hoc ipso sensu usurpatur. GALLAND.

συνελεύσεις αὐτῶν ἐν εἰρήνῃ καὶ ὁμονοίᾳ ποιῶνται. Ταῦτα πάντα ὁ μέγας δημιουργὸς καὶ δεσπότης τῶν ἀπάντων ἐν εἰρήνῃ καὶ ὁμονοίᾳ προσέταξεν εἶναι, εὐεργετῶν τὰ πάντα, ὑπερεκπερισσῶς δὲ ἡμᾶς τοὺς προσπεφυγότας τοῖς οἰκτιρμοῖς αὐτοῦ, διὰ τοῦ Κυ- 5 ρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ ἡ μεγαλὸς σύνη εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

A Dei bonitate et omnipraesentia, sanctitatem, et varia officia juniorum, uxorum, cet. commendat,

ΚΑ'. Ὁράτε, ἀγαπητοί, μὴ αἱ εὐεργεσίαι αὐτοῦ αἱ πολλαὶ γίνωνται εἰς κρίμα πᾶσιν ἡμῖν, ἐὰν μὴ ἀξίως αὐτοῦ πολιτευόμενοι τὰ καλὰ καὶ εὐάρεστα ἐνώπιον 10 αὐτοῦ ποιῶμεν μεθ' ὁμονοίας. Λέγει γάρ που, "Πνεῦμα " Κυρίου λύχνος ἐρευνῶν τὰ ταμεία τῆς γαστρὸς." Ἰδωμεν πῶς ἐγγύς ἐστιν, καὶ ὅτι οὐδὲν λέληθεν αὐτὸν τῶν ἐννοιῶν ἡμῶν, οὐδὲ τῶν διαλογισμῶν ὧν ποιούμεθα. Δίκαιον οὖν ἐστὶν μὴ λειποτακτεῖν ἡμᾶς 15

3. ἐν εἰρήνῃ καὶ ὁμονοίᾳ] Ita Cod. MStus. Gallandius et Hefelii editio prima et secunda exhibent ἐν ὁμονοίᾳ καὶ εἰρήνῃ.

4. εὐεργετῶν τὰ πάντα κ. τ. λ.] Cf. I Tim. iv 10, "Ὅς ἐστὶ Σωτὴρ πάντων ἀνθρώπων, μάλιστα πιστῶν.

5. προσπεφυγότας] Russelius προσπεφυγότας.

ib. διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ] Videtur Photius ad haec parum attendisse; quum sufficiat unus hic locus ad refutandum illius objectionem, "Ὅτι τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐξονομάζων, οὐδὲ τὰς θεοπρεπείας καὶ ὑψηλοτέρας ἀφήκε περὶ αὐτοῦ φωνάς. In hac enim doxologia, quae nisi Deo vero, uni, atque supremo, summae impietatis est et blasphemiae tribuere, a S. Patre Christo impertiuntur gloria et majestas in saecula saeculorum. WOTT.

6. ᾧ ἡ δόξα κ. τ. λ.] Non tantum in fine, sed in initio et medio Epistolarum suarum, D. Paulus δοξολογίαν usurpat, quem Clemens discipulus, ut in aliis, sic in hoc etiam imitatur. Sic Hieronymus in Praef. in Psalmos probat unum tantum esse Psalmorum volumen, licet quinque occurrat illud γένοιτο, γένοιτο, i. e. *Amen, Amen*: unde quidam in quinque libros dividere solent, et ἄλλην Πεντάτευχον faciunt, ut loquitur Nicetas in Praef. in Catenam suam. JUN. Articulum ante μεγαλὸς σύνη primus e Cod. MSto restituit Wottonus.

11. Λέγει γάρ που] Haec describit Clemens Alex. usque ad finem capitis xxii, Strom. iv 17, p. 611 ed. Potter.

ib. Πνεῦμα Κυρίου κ. τ. λ.] Dictum est Salomonis, Prov. xx

suos faciunt. Haec omnia magnus opifex, et omnium Dominus, in pace et concordia fieri jussit, benefaciens omnibus, nobis vero superabundanter, qui ad miserationes ejus confugimus, per Dominum nostrum Jesum Christum, cui gloria et majestas in saecula saeculorum. Amen.

XXI. Videte, dilecti, ne benefacta ejus, quae multa sunt, nobis omnibus in condemnationem cedant, nisi dignam eo vitam instituentes bona et accepta in conspectu ejus cum concordia fecerimus; dicit enim alicubi *Spiritus Domini lucerna scrutans secreta ventris*. Consideremus ^{Prov. xx} ^{27.} quam prope sit, et quod cogitationum nostrarum, et colloquiorum quae habemus, nihil ipsum lateat.

27, ex memoria paullo indiligentius, ut fere fit, prolatum; neque enim recurrendum ad libros vel Apocryphos, vel Sacros deperditos, quo mittitur a Johanne Morino, Exercitatione Biblica ix, cap. 4 num. 8. COTEL. Apud LXX Interpretes pro Πνεῦμα Κυρίου λύχνος legimus Φῶς Κυρίου πνοή ἀνθρώπων sec. Vat. Codicem; Φῶς Κυρίου πνοή ἀνθρώπων ἢ λύχνος sec. Cod. Alex. et Ed. Complut. Videtur autem ἢ λύχνος in hos Codices ex Theodotione irrepsisse, vel ex Hexaplis Origenis; λύχνος enim est Aquilae, Symmachi, et Theodotionis lectio, pro Φῶς, quod verterunt LXX Interpretes. WOTT.

12. τὰ ταμεία τῆς γαστρὸς.] Post haec verba interponit Clementis Alex. Καὶ ὅσῃ τις δικαιοπραγῶν γνωστικώτερος γίνεται, προσεχέστερον τοῦτῃ τὸ πνεῦμα τὸ φανεῖται. In more autem esse Clementi Alexandrino eo modo, prout sibi visum fuerit,

interponere, aliaque mutare, quo sibi ea melius accommodet, prius probatum dedimus. Legimus apud Alexandrinum, Οὕτως ἐγγίζει τοῖς δικαίοις ὁ Κύριος, καὶ οὐδὲν λείληθεν αὐτὸν τῶν ἐννοίων καὶ διαλογισμῶν ὧν ποιοῦμεθα. Similia iis a S. Polycarpo Clementis συγχρόνῃ habentur, ex illo, ni mea me fallat conjectura, petita: Καὶ λείληθεν αὐτὸν οὐδὲν, οὔτε λογισμῶν, οὔτε ἐννοίων. [Ep. ad Philipp. § 4.] quod si ita se habeat, locus non est suspicioni Anonymi, [Bernardi] haec interpolata fuisse ex Clem. Alex. WOTT.

13. πῶς ἐγγὺς ἐστίν] Sic infra § 27, Νοήσωμεν ὅτι πάντα ἐγγὺς αὐτῷ ἐστίν. Addas Ignatium ad Eph. § 15. . . . καὶ τὰ κρυπτὰ ἡμῶν ἐγγὺς αὐτῷ ἐστίν. Quo sensu hanc vocem ἐγγὺς optime interpretaberis apud D. Paulum ad Phil. iv 5, ὁ Κύριος ἐγγὺς. sc. facta vestra et cogitata accurate perspicit.

15. Δίκαιον οὖν—ἢ τῷ Θεῷ.]

ἀπὸ τοῦ θελήματος αὐτοῦ. Μᾶλλον ἀνθρώποις
ἄφροσι καὶ ἀνοήτοις καὶ ἐπαιρομένοις καὶ ἐγκαυχω-
μένοις ἐν ἀλαζονείᾳ τοῦ λόγου αὐτῶν προσκόμεν
ἢ τῷ Θεῷ. Τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, οὐ τὸ αἷμα
ὑπὲρ ἡμῶν ἐδόθη, ἐντραπῶμεν. Τοὺς προηγούμενους 5
ἡμῶν αἰδεσθῶμεν, τοὺς πρεσβυτέρους ἡμῶν τιμή-
σωμεν, τοὺς νέους παιδεύσωμεν τὴν παιδείαν τοῦ

Hoc in loco Anonymus [Bernardus] queritur de duplici interpolatione, viz. ex Alexandrino interpolatum fuisse Romanum, necnon Interpolatorem vitiasse, et, ne fraus detegeretur, de suis addidisse etiam iis, quae petierat ex Clemente Alexandrino. 'Verba,' inquit, 'ab usu remota aut difficilia 'indoctus homo vitat (viz. καὶ 'ὅσα τις δικαιοπραγῶν γνωστικῶ-
'τερος γίγνεται, προσεχέστερον
'τούτῃ τὸ πνεῦμα τὸ φωτεινόν)
'immutatque, et mittit de Gnosticismis, ut dolum tegat; sed
'transparet.' Grabius etiam suspicatus est haec Clementis Romani non esse; cui minime hac in re est assentiendum. Contextus enim ratio postulat, ut τὸ, Λέγει γάρ ad ὃν ποιούμεθα legatur intra parenthesin; quod si fiat, Δίκαιον οὖν ἐστὶν κ. τ. λ. cum praecedentibus ποιῶμεν μεθ' ὁμοιοίας apte connectuntur, et sensum pleniorē efficiunt; adeo ut his absentibus defectus esse videatur. Nihil autem inde deduci potest argumenti contra fidem et integritatem hujus Epistolae, quod a Clemente Alexandrino haec omittuntur; eadem enim licentia est usus in citandis S. Scripturis, e. g. Strom. iv, [21, p. 627 ed. Pot-

ter.] praetermittit ea omnia, quae de precibus habentur a commate 5 ad comm. 16 cap. vi Evangelii sec. S. Matthaeum; quaeque de eleemosynis et jejunio habentur, ducit in compendium: in Strom. vi [1 p. 737 ed. Potter.] tria integra commata Psalm. cxii omittuntur; caeteraque eo modo interpolata sunt; ut ipsius potius quam Davidis esse videantur. WOTT.

ib. μὴ λειποτακτεῖν] Cf. S. Ignatium, Epist. ad Polycarpum § 6, atque ibi notata.

2. ἐγκαυχόμενοι ἐν ἀλαζονείᾳ] ΕΓΚΑΥΧΩΜΕΝΟΙ dedit Librarius, cujus oscitantiam a Milio jamdudum notatam silentio praeterit Wottonus. Praepositionem ante ἀλαζονείᾳ omittunt Gallandius ut Schoenemannus, Wottonum secuti. At in Cod. MSto non deest.

3. προσκόμεν] Forte προσκρούσωμεν, qua voce Chrysostomus frequentissime utitur: quibus vero προσκόμεν magis aridet, per me retineant licebit, quum sciam apud Petrum scriptum esse, [I ii 8] τῷ λόγῳ προσκρίπτειν. JUN.

4. Τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν] Apud Clem. Alex. connectuntur haec cum λέληθεν αὐτὸν

Aequum est igitur, ut a voluntate ejus non simus transfugae. Homines stultos et insipientes, et in sermonis sui superbia elatos ac gloriantes, potius quam Deum, offendamus. Dominum Jesum Christum, cujus sanguis pro nobis datus est, veneremur; qui nobis praesunt revereamur, seniores nostros honoremus, juvenes in disciplina timoris

κ. τ. λ. Legimus enim apud eum [p. 611 ed. Potter.] Οὕτως ἐγγίζει τοῖς δικαίοις ὁ Κύριος, καὶ οὐδὲν λήθθεν αὐτὸν τῶν ἐννοιῶν καὶ διαλογισμῶν ὧν ποιούμεθα· τὸν Κύριον Ἰησοῦν λέγω, τὸν τῇ παντοκρατορικῇ θελήματι ἐπίσκοπον τῆς καρδίας ἡμῶν, οὗ τὸ αἷμα ὑπὲρ ἡμῶν ἡγάσθη. Ἐντραπῶμεν οὖν τοὺς προηγουμένους ἡμῶν, καὶ αἰδεσθῶμεν τοὺς πρεσβυτέρους· τιμῶμεν τοὺς νέους· παιδεύσωμεν τὴν παιδείαν τοῦ Θεοῦ· μακάριος γὰρ κ. τ. λ. Eo modo se habet in omnibus codicibus impressis: male proculdubio, omnia enim confusa et obscura sunt, dum legimus τιμῶμεν τοὺς νέους, (quum τιμή Presbyteris sit impertienda, sive naturae sive Evangelii leges ac disciplinam spectemus) παιδεύσωμεν παιδείαν τοῦ Θεοῦ. Quos instituamus in disciplina Dei, ne verbum est. In Clemente nostro omnia sunt perspicua et distincta, et singula, quae sua sunt, tribuuntur: Jesu Christo ἐντροπή, Ecclesiae Praepositis sive Episcopis αἰδώς, Presbyteris τιμή, et denique juvenibus institutio et disciplina. Sanari utcunque potest Clemens Alexandrinus, sive cum Boisio interponamus αὐτόν, et legamus Ἐντραπῶμεν οὖν αὐτόν, τοὺς προηγουμένους ἡμῶν αἰδεσθῶμεν, τοὺς πρεσβυτέρους τιμῶμεν, τοὺς νέους παιδεύσωμεν τὴν παιδείαν τοῦ

Θεοῦ . . . sive, ut mihi verisimile magis videtur, mutata interpunctione ita legamus, Ἐντραπῶμεν οὖν τοὺς προηγουμένους ἡμῶν, καὶ αἰδεσθῶμεν τοὺς πρεσβυτέρους τιμῶμεν τοὺς νέους παιδεύσωμεν κ. τ. λ. Neutiquam vero discedo a sententia mea, omnia se recte habere apud Clementem Romanum, licet aliter visum fuerit Anonymo, qui in hoc, si quo alio in loco, nodum in scirpo quaerit; observavit enim quod ‘Omnia apud Clem. Alex. probe cohaerent. ‘Apud Clem. Rom. maxima ‘est perturbatio. Caput hoc ex ‘Clem. Alex. p. 517 misere ‘corruptum est.’ Nemini sane nisi Anonymo ipso [Edv. Bernard.] quae apud Clementem nostrum legimus possunt videri minus perspicua quam quae apud Alexandrinum. WOTT.

5. ἐδόθη] Ita Cod. MS. Junius mallet ἐξεχύθη. Apud Clem. Alex. Strom. iv 17, p. 611 ed. Potter. legimus ἡγάσθη.

ib. Τοὺς προηγουμένους] Vide supra p. 10, l. 1.

7. τοὺς νέους παιδεύσωμεν] Paene eadem verba habentur a S. Polycarpo in Epistola sua ad Philippenses [§ 4] Τὰ τέκνα παιδεύειν τὴν παιδείαν τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ. Quum in brevi illa Epistola S. Polycarpus paene ipsis verbis S. Clementis fre-

φόβου τοῦ Θεοῦ. Τὰς γυναῖκας ἡμῶν ἐπὶ τὸ ἀγαθὸν διορθωσώμεθα· τὸ ἀξιαγάπητον τῆς ἀγνείας ἦθος ἐνδειξάσθωσαν, τὸ ἀκέραιον τῆς πραύτητος αὐτῶν βούλημα ἀποδειξάτωσαν, τὸ ἐπιεικὲς τῆς γλώσσης αὐτῶν διὰ τῆς φωνῆς φανερὸν ποιησάτωσαν, τὴν 5 ἀγάπην αὐτῶν, μὴ κατὰ προσκλίσεις, ἀλλὰ πᾶσι τοῖς φοβουμένοις τὸν Θεὸν ὁσίως, ἴσην παρεχέτωσαν. Τὰ τέκνα ὑμῶν τῆς ἐν Χριστῷ παιδείας μεταλαμβανέτωσαν· μαθήτωσαν τί ταπεινοφροσύνη παρὰ Θεῷ ἰσχύει, τί ἀγάπη ἀγνή παρὰ τῷ Θεῷ δύναται, 10 πῶς ὁ φόβος αὐτοῦ καλὸς καὶ μέγας, καὶ σώζων πάντας τοὺς ἐν αὐτῷ ὁσίως ἀναστρεφομένους ἐν καθαρᾷ διανοίᾳ. Ἐρευνητὴς γάρ ἐστιν ἐννοιῶν καὶ ἐνθυμήσεων, οὗ ἡ πνοὴ αὐτοῦ ἐν ἡμῖν ἐστίν, καὶ ὅταν θέλῃ ἀνέλει αὐτήν.

15

quentius utatur mox a denato Clemente, nullus dubito, quin hanc Epistolam legerit, eamque prae oculis suis habuerit, quum scripserit suam; indeque constare posse, legendum esse hoc in loco τοῦ φόβου, a Clemente Alex. omissum, existimo. WOTT. Cf. Rothe, *Anfänge der Christl. Kirche*, p. 403. Uberius de hac re nuperrime disputavit Thoenissen, (*Zwei Hist. Theol. Abhandlungen*, Trier. 1841,) monens, προηγουμένους significare praesentem Episcopum Corinthiorum et successores ejus; vocem πρεσβυτέρους autem de Collegio Presbyterorum, μέγας de multitudine Laicorum intelligendum esse. HEFEL.

3. ἐνδειξάσθωσαν] Vox Paulina, ad Rom. ii 15, Tit. ii 10, iii 2, &c.

5. διὰ τῆς φωνῆς] Clemens

Alex. [Strom. IV xvi, p. 517.] in citando hoc loco exhibet διὰ τῆς σιγῆς, quae lectio verior esse videtur. Sin retineatur φωνῆς, non tam de voce ipsa, sive loquendi actione, quam de materia circa quam versatur, oportet illud explicemus, vel de submisso loquendi genere, quod maxime indicat modestiam illam, quae piis et sanctis mulieribus propria ipsis magno est ornamento. WOTT. Cum Wottono faciunt Junius, Boisius, Colomesius, Hornemannus, Hilgenfeld. Dresselius, et Ruchati versio, *qu'elles fassent paroître par leurs discours la modération de leur langue*. Davisius conjicit διὰ τῆς ἀφωρίας. ut ad MS. propius accedatur. Sic Herzogius quoque, *Mäßigung ihrer Zunge sollen sie zeigen in Schweigen*; et Grassius, *en mo-*

Dei erudiamus, uxores nostras ad id quod bonum est emendemus: amabiles castitatis mores ostendant, puram et sinceram mansuetudinis suae voluntatem demonstrent, linguae suae moderationem vocis lenitate manifestam faciant, charitatem suam, sine ullo partium studio, omnibus Deum sancte timentibus, parem exhibeant: filiique vestri disciplinae Christi participes sint, discant quantum humilitas apud Deum valeat, quid casta charitas apud Deum possit, quemadmodum timor ejus bonus est et magnus, servans omnes qui cum pura mente in ipso sancte versantur; est enim cogi- Heb. iv 12. tationum et consiliorum mentis scrutator, cujus spiritus est in nobis, et quum vult aufert eum.

dérant par le silence l'excès de leurs paroles.

ib. τὴν ἀγάπην αὐτῶν] S. Polycarpus similia habet in Epist. ad Philipp. [§ 4] Ἀγαπῶσας πάντας ἐξ ἰσού ἐν πάσῃ ἐγκρατείᾳ. WOTTON.

6. μὴ κατὰ προσκλίσεις] Cotelierius confert 1 Tim. v 21, μηδὲν ποιῶν κατὰ πρόσκλησιν.

7. δόσεις, ἴσην παρεχέωσαν.] Birrius putat δόσεις ad foeminas Christianas referendum, quas nempe doceat S. Pater Deum timentibus caritatis officium exhibere δόσεις, i. e. ἀγνῶς καὶ καθαρῶς, et aequa lance, μὴ κατὰ προσκλίσεις. Hinc itaque locum sic distinguit, τὴν ἀγάπην αὐτῶν, μὴ κατὰ προσκλίσεις, ἀλλὰ πᾶσι τοῖς φοβουμένοις τὸν Θεόν, δόσεις ἴσην παρεχέωσαν. GALLAND.

8. τὰ τέκνα ὑμῶν] Clemens Alexandrinus, l. c. ἡμῶν. Hinc arguit Potterus [p. 612 n. 5] perperam legi ὑμῶν apud Clementum nostrum; eo vel ma-

xime quod paullo superius scripserit S. Pater in prima persona ἐντραπῶμεν . . . αἰδεσθῶμεν κ. τ. λ. Sic et Davisius, Potterum secutus. Sed non est, meo quidem judicio, cur Codicis MSti lectioni vim inferamus. Quod enim scripserit Clemens Romanus τὰς γυναῖκας ἡμῶν, in causa fuit verbum διορθωσώμεθα, ut sermoni jam in prima persona instituto sententia congrueret. Quum autem hic alio scribendi genere utatur, scripsisse omnino censendus τὰ τέκνα ὑμῶν. GAL-LANDIUS.

12. ἐν καθαρῇ διανοίᾳ.] Clemens Alex. ἐν καθαρῇ καρδίᾳ.

15. ἀνέλει αὐτήν.] Ita Cod. MS. et Clemens Alexandrinus, p. 612 ed. Potter. non ἀνέλοι, uti in libris impressis ante Wottonum. Davisius, quem sequuntur Hefelius et Dresselius, tum hic tum apud Alexandrinum reponendum censet ἀνέλει in futuro.

in primis
fidem.

ΚΒ'. Ταῦτα δὲ πάντα βεβαιοῖ ἡ ἐν Χριστῷ
πίστις· καὶ γὰρ αὐτὸς διὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου
οὕτως προσκαλεῖται ἡμᾶς· “ Δεῦτε τέκνα, ἀκούσατέ
“ μου, φόβον Κυρίου διδάξω ὑμᾶς. Τίς ἐστὶν ἄν-
“θρωπος ὁ θέλων ζῶν, ἀγαπῶν ἡμέρας ἰδεῖν ἀγα- 5
“θᾶς; παῦσον τὴν γλῶσσάν σου ἀπὸ κακοῦ, καὶ
“χείλη τοῦ μὴ λαλήσαι δόλον· ἔκκλινον ἀπὸ κακοῦ,
“καὶ ποιήσον ἀγαθόν· ζήτησον εἰρήνην, καὶ δίωξον
“αὐτήν. Ὁφθαλμοὶ Κυρίου ἐπὶ δικαίους, καὶ ὅτα
“αὐτοῦ πρὸς δέησιν αὐτῶν· π[ρ]όσωπον δὲ Κυρίου 10
“ἐπὶ ποιοῦντας κακ[ά, τοῦ ἐξολε]θρεῦσαι ἐκ γῆς τὸ
“μνημ[όσυνον] αὐτῶν. Ἐκέκραξεν ὁ δ[ίκαιος], καὶ
“ὁ Κύριος εἰσήκουσεν αὐτ[οῦ, καὶ ἐκ] πασῶν τῶν
“θλίψεων α[ὐτοῦ ἐρρῡ]σατο αὐτόν.” “Πολλαὶ αἰ
“μάσ[τιγες] τοῦ ἀμαρτωλοῦ, τοὺς δὲ ἐ[λπίζον]τας 15
“ἐπὶ Κύριον ἔλεος κυκλώσε[ι].”

Transit ad
alterum ca-
put Episto-
lae, de Re-
surrectio-
ne, cujus
fidem variis
argumentis
suadet.

ΚΓ'. Ὁ οἰκτίρμων κατὰ πάντα κ[αὶ εὐερ]γετικὸς
Πατὴρ ἔχει σπλάγχχνα ἐ[πι] φοβουμένους αὐτόν, ἡπίως
[τε] καὶ προσηνῶς τὰς χάριτας αὐτ[οῦ] ἀποδιδοῖ
τοῖς προσερχομένοι[s] αὐτῷ ἀπλη̃ διανοία. Διὸ μὴ 20
διψυχῶμεν, μηδὲ ἰνδαλλέσθω ἡ ψυχὴ ἡμῶν ἐπὶ ταῖς

1. Ταῦτα δὲ πάντα] Scil. Co-
hortationes quibus quisque quid-
quid propositum habet strenue
ac tranquille perficere jubetur.
In primis respexisse videtur
quae proxime antecesserunt:
Μαθέτωσαν, τὴ ταπεινοφροσύνη κ.τ.λ.
LIPSIUS.

2. καὶ γὰρ αὐτὸς] Simplicius
Clem. Alex. a quo haec petita
sunt, ὁ Κύριος λέγει. A cap.
sequente, i. e. a cap. xxiii ad
cap. xl, adulterina omnia, post
Clem. Alex. addita. BERN. At
aliter sensit Photius, aliter Cy-

rillus Hierosolymitanus; immo
Anonymus ipse [Edv. Bernard.]
non potuit non aliter sensisse,
si utrumvis Clementem probe
nosset; Alexandrinus enim, lau-
data hac ipsa Epistola, Strom.
iv 16, quaedam citat ex cap.
xxxvi, διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ ἀσύ-
νητος καὶ ἐσκοτισμένη διάνοια ἡμῶν
ἀναβάλλει εἰς τὸ φῶς . . . aliaque
ex cap. xxxviii, Ὁ σοφὸς τοῖς
ἐνδεικνύσθω . . . ὁ ἐπιχορηγῶν αὐ-
τῷ τὴν ἐγκράτειαν. Quis enim
sanus sibi persuadere potest,
adulterina haec esse, addita post

XXII. Haec autem omnia fides quae est in Christo confirmat; ipse enim per Spiritum Sanctum ita nos compellat: *Adeste, filii, audite me, Ps. xxxiv
timorem Domini docebo vos: Quis est homo qui 11—17.
vult vitam, diligens dies videre bonos? prohibe
linguam tuam a malo, et labia tua ne loquantur
dolum: diverte a malo, et fac bonum; quaere
pacem, et persequere eam. Oculi Domini super
justos, et aures ejus in preces eorum; vultus autem
Domini super facientes mala, ut perdat de terra
memoriam eorum. Clamavit justus, et Dominus
exaudivit eum, et ex omnibus tribulationibus ejus
liberavit eum. Multa sunt flagella peccatoris; spe- Ps. xxxii
rantes autem in Domino, misericordia circum- 10.
dabit.*

XXIII. Misericors in omnibus et benignus Pater viscera erga timentes eum habet, et venientibus ad ipsum cogitatione pura et simplici gratias suas benigne et suaviter largitur. Quare animo duplici ne simus, neque super eximiis et honorificis donis

Clem. Alex. quum ea ab ipso citata inveniat? WOTT.

5. ἀγαπῶν ἡμέρας ἰδεῖν ἀγαθῆς] Inter ἀγαπῶν ἡμέρας ἰδεῖν ἀγαθῆς et παύσον τὴν γλῶσσάν σου, interponit de suo Clemens Alexandrinus εἴτα ἰβδομάδος καὶ ὀγδοῦδος μυστήριον γνωστικὸν ἐπιφέρει. Strom. iv [16] p. 612. [ed. Potter.] WOTT.

6. καὶ χειλῇ] Lege καὶ χειλῇ σοῦ, ut apud LXX et Clementem Alexandrinum. GALLAND.

12. Ἐκέκραξεν ὁ δίκαιος] Apud Alexandrinum legitur ἐκέκραξεν ὁ Κύριος καὶ εἰσήκουσεν. Habent LXX Interpretes ἐκέκραξαν οἱ δίκαιοι, καὶ ὁ Κύριος εἰσήκουσεν αὐτῶν. Ubi οἱ δίκαιοι obelo notantur ab Origene, eo quod ab-

sunt ex Hebraeo Textu. WOTT. Vid. Schleusneri Lexicon in LXX, voc. Κεκράγω.

14. θλίψεων α[ὐτοῦ] Libri impressi ante Wottonum omittunt αὐτοῦ. Exstat tamen post ΩΝ in MSto A . . . cum spatio circiter septem litterarum. Apud LXX θλίψεων αὐτῶν. At Clem. Alex. θλίψεων ἐρρύσατο, absque αὐτῶν.

ib. Πολλὰ αἱ μάστιγες] Cod. MSto non deest articulus, quem, Wottonum secuti, omiserunt Russel. Galland. et Schoenemannus. Clem. Alexandrinus exhibet πολλὰ μὲν γὰρ μάστιγες τῶν ἁμαρτωλῶν κ. τ. λ.

21. ἰσθαλλίσθω] Forte ἐνδο- ἄσθω, litterarum levi mutatione,

ὑπερβαλλούσαις καὶ ἐνδόξοις δωρεαῖς αὐτοῦ. Πόρρω γενέσθω ἀφ' ἡμῶν ἡ γραφὴ αὕτη, ὅπου λέγει, “Τα-
 “λαίπωροί εἰσιν οἱ δίψυχοι, οἱ διστάζοντες τὴν
 “ψυχὴν, οἱ λέγοντες, Ταῦτα ἡκούσαμεν καὶ ἐπὶ τῶν
 “πατέρων ἡμῶν, καὶ ἰδοὺ γεγηράκαμεν, καὶ οὐδὲν 5
 “ἡμῖν τούτων συμβέβηκεν. Ὡ ἀνόητοι, συμβάλετε
 “ἐαυτοὺς ξύλῳ, λάβετε ἄμπελον· πρῶτον μὲν φυλ-
 “λορροεῖ, εἴτα βλαστὸς γίνεται, εἴτα φύλλον, εἴτα
 “ἄνθος, καὶ μετὰ ταῦτα ὄμφαξ, εἴτα σταφυλὴ παρ-
 “εστηκυῖα· ὁρᾶτε ὅτι ἐν καιρῷ ὀλίγῳ εἰς πέπειρον 10
 “καταντᾷ ὁ καρπὸς τοῦ ξύλου.” Ἐπ' ἀληθείας

vel potius *λεγγιάσθω*, quod idem est, et a Chrysostomo saepenumero usurpatur. JUN. *ἐνδο-
 ἄσθω* exhibent Fellus et Colomesius ad oram libri. Boisius suspicatur hiatum, quem conjectura satis audaci ita expletum vult, ἡ ψυχὴ ἡμῶν κλύδων θαλάσσης ἀνεμιομένη, καὶ ῥιπιζομένη, ἀλλ' εὐφρανθήτω ἐπὶ ταῖς κ. τ. λ. Davisio reponendum videtur *διχαζέσθω*. Vox *ἰνδάλ-
 λεσθαι* ita a Fello exponitur hoc in loco: ‘*ἰνδάλλεσθαι* est φαντά-
 ‘ζεσθαι, *spectra et phasmata*
 ‘*captare*. Inde Jer. l 39. *עֵינַי*
 ‘quae alibi δαίμονια redduntur,
 ‘*ἰνδάσματα* a LXX dici meru-
 ‘ere; quo omnino significatu
 ‘eadem vox occurrit, Sapient.
 ‘xvii 3. Qui ergo inani φιλ-
 ‘αυτῶν sibimet ipsis placent, et
 ‘seipsos, ut sine merito, ita
 ‘etiam sine rivali depereunt,
 ‘quosque B. Judas *ἐνυπναζο-
 μένους* appellat, ii sunt a quo-
 ‘rum labe et morbo S. Clemens
 ‘cavere hortatur atque suadet.’
 Junius emendationem suam in
 Versione exhibet: *nequus dubi-
 tet aut vacillet anima nostra*.

Sic Cotelarius quoque, *neque
 haesitet*. Clerico sic vertenda
 videtur Clementis sententia, *Ne-
 que decipiat animi sui fig-
 mentis*. Felicius, ad mentem
 fere Felli, Ittigius, *neque effo-
 ratur anima nostra*: quam in-
 terpretationem, post Hefelium,
 comprobant Hilgenfeldius et
 Lipsius. Cf. supra p. 34 l. 3,
*ἀπολείπωμεν τὰς κενὰς καὶ ματαίας
 φροντίδας*. Apud Hesychium
 legimus *ἰνδάλλεται*: ὁμοιοῦται,
 φαίνεται, δοκεῖ, στοχάζεται, ἰσοῦται,
 σοφίζεται. Apud Suidam, *ἰν-
 δάλλεται*: *videtur, apparet, si-
 milis est*. *ἰνδάσματα* *Phantasmata,
 Somnia, Imaginationes
 rerum absentium, Simulacra,
 Species*. Vocem *ἰνδάλλεσθαι* usur-
 pant Homer. II. p. 213, Od. γ.
 246; Aristoph. Vesp. 188;
 Plato, Theaet. p. 189. E. Op-
 time autem hunc locum il-
 lustrat Aristoteles de Mundo,
 § 6, 3, πάντα ταῦτά ἐστι θεῶν
 πλέα τὰ καὶ δι' ὀφθαλμῶν ἰνδαλλό-
 μενα ἡμῶν.

2. ἡ γραφὴ αὕτη] Ita Davis.
 Frey. Schoeneman. Hefel. Dres-
 selius. Caeteri ἡ γραφὴ αὐτή.

ejus vanas species sibi fingat anima nostra. Longe a nobis absit Scriptura haec ubi dicitur: *Miseri sunt, qui animo duplici sunt et inconstanti, dicentes, Haec audivimus etiam tempore patrum nostrorum, et ecce consenuimus, nihil tamen horum nobis accidit. O fatui, comparate vos arbori, vitem sumite, primum quidem folia amittit, germen postea fit, folium deinde et flos, posthaec uva acerba, tandem demum uva matura; videtis quod in exiguo tempore fructus arboris ad maturitatem perducitur.* In veritate brevi et subito voluntas

Jac. i 8.

2 Pet. iii 4.

Matt. xxiv 32.

In secunda, ut fertur, Epistola, § 11, ὁ προφητικὸς λόγος.

ib. ὅπου λέγεται] Junius mallet λέγεται. Haec verba ex Apocrypha quadam Scriptura desumpta fuisse censent Cotelarius, et Grabius, Spicil. i 268. Quam sententiam tuentur Orellius, in particula prima Select. Patrum Ecclesiae Capitum ad Εισηγητικῶν Sacram pertinentium, Turici, 1830, et Hilgenfeldius, p. 102. 'Ex ignoto libro sacro,' Windischmann. Vindic. Petr. p. 29. Contra autem Wottonus conjicit loca S. Jacob. i 8 et II S. Pet. iii 3, 4, inter se collata in animo Clementis fuisse. Sententiam quod adtinet, idem comparat Barnabae Epist. § 19, Οὐ μὴ δεψυχήσης πρότερον ἔσται, ἢ οὐ, et Hermae Vis. iii 4, sicut a Clemente Alexandrino citatur, Strom. I, Θεῶς τοῖς ἡ δύναμις ἡ τῷ Ἑρμῇ κατὰ ἀποκαλύψην λαλοῦσα τὰ ὁράματα, φησί, καὶ τὰ ἀποκαλύμματα διὰ τοὺς δεψύχους, τοὺς διαλογιζομένους ἐν ταῖς καρδίαις, εἰ ἄρα ἔστι ταῦτα, ἢ οὐκ ἔστιν. Quos locos jam indicaverat Cotelarius.

4. ἐπὶ τῶν πατέρων ἡμῶν] Hunc

locum illustrat Dodwellus, tum in Cyprian. Dissert. xii 23, tum in Irenaeic. Dissert. i 20. Utrobique tamen pro ἐπὶ legit ἀπὸ, Junianam editionem secutus. GALLAND. Edd. omnes praeter Wott. Gall. Hefel. Reithmayr. et Dresselium, exhibent ἀπὸ, at in Cod. MSto ἐπὶ legitur et hic, et in alterius, quae vocatur, Epistolae fragmento.

6. ὁ ἀνὴρ] Citationis signa adposui usque ad ὁ καρπὸς τοῦ ξύλου. Haec enim eadem iisdem paene verbis habentur in fragmento illo quae vulgo laudatur velut Epistola Clementis secunda, § 11; unde scriptoris ejusdem esse haec cujus superiora patet, quod dudum monuerunt Pearsonus et Vendelinus, quos secuti sunt Colomesius, Freyius, et Hilgenfeldius.

ib. συμβάλλετε] Ita Cod. MStus, non συμβάλλετε ut in libris impressis. Mox etiam λάβετε habemus, non λαμβάnete.

7. φυλλορροεῖ] Codex MStus exhibet ΦΥΛΛΟΡΡΟΕΙ, non cum duplici P. Vide supra notata ad p. 32 l. 8, et conf. infra § 55.

11. καταντῇ] Verbum hoc Novi

ταχὺ καὶ ἐξαίφνης τελειωθήσεται τὸ βούλημα αὐτοῦ, συνεπιμαρτυρούσης καὶ τῆς γραφῆς, ὅτι “ταχὺ ἦξει, “καὶ οὐ χρονιεῖ, καὶ ἐξαίφνης ἦξει ὁ Κύριος εἰς τὸν “ναὸν αὐτοῦ, καὶ ὁ Ἅγιος ὃν ὑμεῖς προσδοκᾶτε.”

Resurrex-
tionis veri-
tatem nobis
Deus con-
tinuo os-
tendit.

ΚΔ'. Κατανοήσωμεν, ἀγαπητοί, πῶς ὁ Δεσπότης 5

ἐπιδείκνυνται διηνεκῶς ἡμῖν τὴν μέλλουσαν ἀνάστασιν ἔσσεσθαι, ἥς τὴν ἀπαρχή[ν] ἐποίησατο τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, ἐκ νεκ[ρῶν] ἀναστήσας. Ἰδωμεν, ἀγαπητοί, τὴν κατὰ και[ρὸν] γινομένην ἀνάστασιν.

Ἡμέρ[α καὶ] νύξ ἀνάστασιν ἡμῖν δηλοῦσ[ιν]. κοι- 10
μᾶται ἡ νύξ, ἀνίσταται ἡ[μέρα], ἡ ἡμέρα ἄπεισιν, νύξ ἐπέρ[χεται]. Βλέπωμ[εν τοὺς καρπούς· ὁ σπό-
ρος [κόκκου] τίνα τρόπον γίνεται. Ἐξῆλ[θεν ὁ
σ]πείρων, καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν γῆν, [καὶ βληθέντων

Foederis Scriptoribus usitatis-
simum est. Vide sis Act. xx
15, xxv 13, xxvi 7; I Cor. x
11, xiv 36; Eph. iv. 13; Phi-
lipp. iii 11.

3. καὶ οὐ χρονιεῖ, καὶ ἐξαίφνης
ἦξει] Haec verba a Junio prae-
termissa e Cod. MSto restituit
Wottonus, quem sequuntur Rus-
sel. Galland. Schoenemann. He-
fel. Reithmayr. et Dresselius,
non autem Hornemannus. Cod.
MS. ΕΞΑΙΧΝΗΣ exhibet; supra
ΕΞΕΦΝΗΣ.

4. καὶ ὁ Ἅγιος . . .] Apud
Malachiam Prophetam legimus
ὁ Ἄγγελος τῆς διαθήκης ὃν ὑμεῖς
θελετε. Cotelarius suspicatur in
hoc loco vocem ἄγγελος per bre-
viationem primo scriptam postea
in ἅγιος transisse. Freyius
monet, quod quidem nemo non
videt, loca haec vel per meram
accommodationem huc trahi,
vel perperam applicari, quum
perspicuum sit de alia re ver-

ba facere Prophetam utrum-
que.

10. Ἡμέρ[α καὶ] νύξ ἀνάστα-
σιν] Tertullianus de Resurrec-
tione, § 12, locum hunc eleganter
exprimit; nec dubium est,
quin in hoc, et sequente capite
quod de Phoenice est, Clementem
nostrum sequutus sit. ‘Aspice nunc,’
inquit, ‘ad ipsa quoque exempla
Divinae potestatis. Dies moritur
in noctem, et tenebris usquequaque
sepelitur. Funestatur mundi
honor, omnis substantia deni-
gratur. Sordet, silent, stupent
cuncta, ubique iustitium est,
quies rerum. Ita lux amissa
lugetur; et tamen rursus cum suo
cultu, cum dote, cum sole, eadem
et integra et tota universo orbi
reviviscit, interficiens mortem suam
noctem, rescindens sepulturam
suam tenebras, haeres sibiimet
existens, donec et nox revi-

ejus perficietur, Scriptura etiam testimonium perhibente: *Quod statim venturus sit neque tardabit, et statim veniet Dominus in templum ejus, et Sanctus quem vos expectatis.*

Habac. ii 3.
Heb. x 37.
Mal. iii 1.

XXIV. Consideremus, dilecti, quemadmodum Dominus futuram resurrectionem nobis continuo ostendat, cujus primitias Dominum Jesum Christum fecit, quem a mortuis suscitavit. Intueamur, dilecti, resurrectionem, quae omni tempore fit; dies et nox resurrectionem nobis ostendunt; nox cubat, exsurgit dies, abit dies, nox insequitur. Intueamur fruges; seminatio grani quomodo fiat: *Egressus est seminator*, et semen in terram jecit, et jactis

1 Cor. xvi 20.
Col. i 18.

Matt. xiii 3.
Luc. viii 5.

'viscat cum suo et illa suggestu.' Sic Epiphanius in Anacoro, [§ 84, Opp. tom. ii p. 88 ed. Petav.] Καὶ ἡ κτίσις πᾶσα διαρρηδὴν αὐτοὺς ἐλέγχει, ὑποφαίνουσα καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἀναστάσεως τὸ εἶδος· δύνει γὰρ ἡ ἡμέρα, καὶ νεκρῶν αἰνιττόμεθα τὸν τρόπον κοιμισμὸν αἰνιττομένης· ἀνατέλλει ἡ ἡμέρα ἡμᾶς διαπνέουσα, καὶ ἀναστάσεως ὑποδεικνύουσα τὸ σημεῖον. Locus hic corruptus videtur, quem nos ex conjectura sic emendandum putamus, καὶ νεκρῶν ὑπνωττόμεθα τὸν τρόπον, κοιμήσεως θάνατον αἰνιττομένης κ. τ. λ. JUNIUS. Forte in animo habuerunt S. Patres locum illum Sophoclis,

*Ὁν αἰόλα νῦν ἐναριζομένα
τίκτει, κατευνάζει τε, φλογίζομενον
ἔλιον . . . Trachin. 94.

12. νῦν ἐπέρ[χεται.] ἔσεισιν conj. Colomesius.

ib. Βλέπωμ[εν] τοὺς καρπούς.] Sic certe legendum cum Gallandio post Millium; non *ἰδωμ[εν] quod dederat Junius. Ἐπ-

έρ[χεται] vox ultima est in pagina Codicis MSti octava; et membrana lacera in superiore parte paginae nonae lacunam certe sex literarum exhibet.

ib. ὁ σπόρος [κόκκου] Male a Junio legitur ὁ σπόρος, [πᾶσι δῆλον] τίνα τρόπον γίνεται, chasma enim non est nisi sex vel ad plurimum septem literarum. Vana est Davisii conjectura reponentis οἶδαμεν vel εἶδ' ἴσμεν. Millius vult ὁ σπόρος γύμνος vel νέκρος, et vocem σπόρος eodem modo quo σπέρμα interpretandum esse putat; cujus correctioni summo jure objicitur a Wottono, minus usitatam esse hanc significationem; atque ea quae proxime sequuntur, σπερμάτων ὅτινα κ. τ. λ. meram tautologiam fore si hanc interpretationem amplecteremur. Interrogationis signum post γίνεται exhibent Hefelii Ed. tertia et quarta, et Dresselius, operarum incuria, uti ex Versionis Latinae interpunctione constat.

σπερμάτων, ἅτινα πέ[πτωκεν] εἰς τὴν γῆν ξηρὰ καὶ γυμνά, δι[αλύεται]· εἴτ' ἐκ τῆς διαλύσεως ἡ μεγα[λειότης] τῆς προνοίας τοῦ Δεσπότη τοῦ [ἀνίσ]τησιν αὐτά, καὶ ἐκ τοῦ ἐνὸς πλεί[ονα] αὖξει, καὶ ἐκφέρει καρπὸν.

5

Phoenix
Resurrec-
tionis no-
strae
imago.

ΚΕ'. [Ἰδω]μεν τὸ παράδοξον σημεῖον, τὸ [γι]νό-
μενον ἐν τοῖς ἀνατολικοῖς [τό]ποις, τουτέστιν τοῖς
περὶ τὴν Ἀραβίαν. Ὁρνεον γάρ ἐστιν ὃ προσ-
ονομάζεται Φοῖνιξ· τοῦτο μονογενὲς ὑπάρχον ἤ ἔτι

2. γυμνά] Sic Proclus apud Epiphanium, γυμὰ καὶ ἄσαρκα βάλλεται εἰς γῆν, καὶ τελεσφορού-
μενα ἀποδίδεται. [lxiv 37, tom. i p. 560 ed. Petav.] Sic Apostolus ad Cor. I xv 37, γυμνὸν κόκκον. JUNIUS.

ib. δι[αλύεται] Ita proculdubio recte Galland. Schoenemann. Hefel. Reithmayr. et Dresselius, Millio et Wottono obsecuti. Caeteri Junianam lectionem δι[αλύει χρόνος] exhibent, quae stare omnino nequit; hiatus enim inter ΔΙ et ΕΙΤ, non admittit plures quam quinque vel septem literas. Theophilus Antiochenus, a Wottono indicatus, lib. i § 18 ad Autolycum, p. 34 ed. Fell. habet, εἰ γὰρ τύχοι εἰσεῖν κόκκους σίτου ἢ τῶν λοιπῶν σπερμάτων, ἐπὶν βληθῇ εἰς τὴν γῆν, πρῶτον ἀποθνήσκει καὶ λύεται.

ib. ἡ μεγα[λειότης] Ita, prae-euntibus Millio et Wottono, reposui pro ἡ μεγά[λη δύναμις] quod dederat Junius. Cod. MStus exhibet ΜΕΓΑ . . . ΗΣ, et spatium non est plurium quam quinque literarum.

8. ὃ προσονομάζεται Φοῖνιξ] Non fertur alia fabula in cuius enarratione consentiant magis,

magisque dissentiant Scriptores. Consentiant fere omnes in re, dissentiant de modo. Et quidem mos est Patribus exemplo Phoenicis partim ad mores uti, partim ad mysteria, partum Virgineum, et resurrectionem Dominicam ac nostram. Trahitur ab aliis ad falsa dogmata. COTEL. De Phoenice vide sis Herodot. ii 73; Plin. H. N. x 2; Tacit. Annal. vi 28; Melam iii 8, 10; Philostr. Vit. Apoll. § 3; Solin. Polyhist. § 36; Dion. Hist. Rom. lvii ad finem. Loca classica habent Ovidius quoque, Metam. xv 391 sq.; Achilles Tatius de Leucippe et Clitoph. iii; et Claudian. carm. 45, quibus fretus nominibus Junius pro veritate historica hujus avis diserte pronuntiat. Fellus ex auctoritatibus Rabbinicis probare conatur Scriptores Sacros in locis illis, Job. xxix 18, Ps. xcii 12, Phoenicem avem in animo habuisse. Locum hunc Clementis nostri recitat Cyrillus Hierosol. Catech. xviii 8, ejusque fere verba usurpat, licet ab ejus narratione nonnihil dissideat. Similia habent Tertullianus de Resurre-

seminibus, quae nuda et arida in terram ceciderunt, ^{1 Cor. xv} dissolvuntur: deinde post dissolutionem magna ^{36.} divinae providentiae potentia ea resuscitantur, atque ex uno plura fiunt, et fructum producunt.

XXV. Contemplemur signum mirabile quod in partibus orientis, scilicet in Arabia, fit. Avis est, quae Phoenix vocatur: haec sui generis sola ex-

tionem Carnis, § 13, Epiphanius in Ancorato, § 84, Const. Apost. v 7, Ambrosius de Fide Resurrect. § 59. Fabulam totam dubitasse videtur Origenes, c. Celsum iv 98. Camdenum si audias, Clemens VIII Papa A. D. 1599, Phoenicis pluma praemissa, Comitem illum Tiroeniae, qui Elizabetha regnante novas res apud Hibernos moliebatur, promissis et indulgentiis aluit: vid. ad calcem libri cui titulus, *Britannia, or a Chorographical Description of Great Britain and Ireland*, p. 783, Londin. 1607. Vitio vertit Photius Clementi nostro quod de Phoenice haec verba fecerit. Tentzelius, Exercit. Select. ii pp. 32—46, in hoc loco credulitatem viro Apostolico prorsus indignam reprehendens, Epistolam totam Clementi abjudicat. Sed lenius cum B. Patre agendum est, in quo culpa haud ita magna residet, si rem apud homines id aetatis receptam crederet. Tacitus, scriptor gravissimus, Clementis nostri fere aequalis, historiae suae ordinem et dispositionem perturbare non dedignatus est, ut quae vera esse judicaret in narrationibus de Phoenice a falsis et inanibus secerneret; Annal. vi 28. Quicunque plura cognoscere velit, is Henrichsenii adeat Commen-

tationem de Phoenicis Fabula apud Graecos, Romanos, et Populos Orientales, Partic. 1 et 2, Hafniae, 1825, 1827; et Piperi *Mythologie der Christlichen Kunst*, Weimar 1847, I i 446—471.

8. τοῦτο μονογενὲς ὑπάρχον] Eusebius, lib. 4 de Vita Constantini prope finem, . . . ὃν δὲ φασὶ μονογενῆ ὄντα τὴν φύσιν. Pomponius Mela, [de Situ Orbis, iii 8.] "Referenda Phoenix semper "unica." Lactantius, [Auctor Incert. Carm. de Phoenice 31, 32.]

Hoc nemus, hos lucos avis incolit
unica Phoenix,

Unica, sed vivit morte refecta sua.
BOIS.

ib. ἐπὶ πεντακόσια] Non convenit inter scriptores de numero annorum vitae Phoenicis, aliis mille illi annos, aliis septies mille praeter sex, aliis sexcentos et sexaginta, aliis nonnisi quingentos tribuentibus. Atque cum his postremis consentit noster, ut et Epiphanius et Ambrosius. [Hexaem. v, 23.] Sic quoque Mela, et Seneca initio Epist. 42; 'Scis quem 'nunc virum bonum dicam? 'hujus secundae notae: Nam 'ille alter fortasse tanquam 'Phoenix semel anno quingentesimo nascitur.' BOIS. Vide sis Aelianum, de Animalibus, vi 58, Περὶ τῆς τῶν Φοινίκων

πεντακόσια· γενόμενόν τε ἤδη πρὸς ἀπόλυσιν τοῦ ἀποθανεῖν αὐτό, σηκὸν ἑαυτῷ ποιεῖ ἐκ λιβάνου καὶ σμύρνης, καὶ τῶν λοιπῶν ἀρωμάτων, εἰς ὃν πληρωθέντος τοῦ χρόνου εἰσέρχεται, καὶ τελευτᾷ· σηπομένης δὲ τῆς σαρκὸς σκώληξ τις γεννᾶται, ὃς ἐκ 5 τῆς ἱκμάδος τοῦ τετελευτηκότος ζώου ἀνατρεφόμενος πετεροφυεῖ· εἴτα γενναῖος γενόμενος αἶρει τὸν σηκὸν ἐκείνου, ὅπου τὰ ὀστά τοῦ προγεγονότος ἔστιν, καὶ ταῦτα βαστάζων, διανέει ἀπὸ τῆς Ἀραβικῆς χώρας ἕως τῆς Αἰγύπτου, εἰς τὴν λεγομένην Ἑλιούπολιν· 10 καὶ ἡμέρας, βλεπόντων πάντων, ἐπιπτᾶς, ἐπὶ τὸν τοῦ ἡλίου βωμὸν τίθησιν αὐτά, καὶ οὕτως εἰς τοῦπίσω ἀφορμᾷ. Οἱ οὖν ἱερεῖς ἐπισκέπτονται τὰς ἀναγραφὰς τῶν χρόνων, καὶ εὕρισκουν αὐτὸν πεντακοσιοστοῦ ἔτους πεπληρωμένου ἐλληλθέναι.

15

Resurrec-
tionis no-
strae testis
S. Scrip-
tura.

ΚΣ'. Μέγα καὶ θαυμαστὸν οὖν νομίζομεν εἶναι, εἰ ὁ δημιουργὸς τῶν ἀπάντων ἀνάστασιν ποιήσεται τῶν ὁσίων αὐτῷ δουλευσάντων ἐν πεποινήσει πίστεως ἀγαθῆς, ὅπου καὶ δι' ὀρνέου δείκνυσιν ἡμῖν τὸ μεγα-

ἀριθμητικῆς. Is. Vossius de Sibyllinis § 5, p. 31, Oxon. 1680, affirmat Aegyptiis et Judaeis symbolum Magni Anni fuisse Phoenicem avem, atque fabellam totam excogitatam fuisse ad designandam aëwos seu aevi durationem. Idem docet Ger. Jo. Vossius de Orig. et Progressu Idolol. II xlvii, in Addendis ad p. 566, 14. De hac ratione explicandi, a Larchero, *Mémoires de l'Institut, Classe d'Histoire et de Littérature ancienne*, Tome i, pp. 166—307, Paris. 1815, improbata, videndus omnino est Creuzerus, *Symbolik*, i 438 sq.

1. ἀπόλυσιν τοῦ ἀποθανεῖν αὐτοῦ] Boisius legendum arbitratur πρὸς ἀπόλυσιν, καὶ καιρὸν τοῦ ἀποθανεῖν αὐτό, ut posterius ἐξηγήσις sit prioris. Davisius tria verba postrema glossematis loco habet, et reponere jubet πρὸς ἀπόλυσιν, σηκὸν ἑαυτῷ ποιεῖ.

6. τετελευτηκότος] Cod. MS. ΤΕΛΕΥΤΗΚΟΤΟΣ.

7. γενναῖος] *Validus*, quo sensu hanc vocem usurpant Sophocles, Aj. 938, ed. Brunck. et Xenophon, Hist. Gr. V iv 17.

9. διανέει] Clericus, quem sequuntur Hefel. et Dresselius, mallet διανίει, i. e. *uno progressu fertur, recta volat in*

istens annos quingentos vivit, et quum morte dissolvenda est, e thure, myrrha, et reliquis aromaticis loculum sibi struit, quem completo annorum spatio ingreditur, et vitam deponit; ex carne vero ejus putrefacta vermis quidam nascitur, qui animalis defuncti humore nutritus plumescit, et auctis postea viribus loculum tollit in quo ossa parentis recondita sunt, quae gestans ex Arabica regione in Aegyptum, et urbem quae Heliopolis dicitur, pervolat, ac spectantibus omnibus diurno tempore advolans super altare Solis illa collocat, atque ita unde venerat, regreditur. Sacerdotes commentarios temporum diligenter inspicunt, et impleto anno quingentesimo, rediisse illam complerunt.

XXVI. An magnum igitur et admirandum arbitramur, si rerum omnium opifex resurgere eos faciat, qui in bonae fidei confidentia religiose illi inservierunt, quum per volucrem promissionis suae magnificentiam abunde nobis patefaciat? Dicit

Aegyptum. Sic Sancroftius quoque, qui interpretatur, *veryit, inclinat, cursum dirigit*, et confert Act. xxi 7, necnon Eunapium in vita Aedesii, οὐ μακρὰν ὁδὸν ἐκ Καππαδοκίας εἰς Συρίαν συνέντευκε καὶ διήνυε.

10. Ἡλιούπολιν] Locum hunc de Phoenice, quasi emblemate resurrectionis, nemo castigavit, excepto Photio in Biblioth. Cod. cxxvi. Verum si eruditus ille Criticus attendisset id quod soleant facere Scriptores Ecclesiastici, quando loquuntur διδακτικῶς, hoc est, serio et ut doceant; quidve faciant, quum loquuntur tantum οἰκονομικῶς, (ut loqui solent) ubi rhetorice

tantum illustrant quod docent, forte ab ea castigatione abstinuisset. GUIL. BURTON. Finis historiae de cineribus Phoenicis arae solis impositis, in urbe superstitiosa, ejusdem est ingenii, quod inter mulieres pias Danaidas et Dircae antea recensuit. Si tamen haec essent Clementis, ignoscere quidem viro, aliarum virtutum causa, sed laudare ejusmodi ratiocinationem non possemus. CLERICUS.

11. καὶ ἡμέρας] Lege δι' ἡμέρας. CLERICUS.

17. πάντων] Ita Cod. MStus. Libb. impr. ante Wottonum, πάντων.

λείον τῆς ἐπαγγελίας αὐτοῦ; [λ]έγει γάρ που, “Καὶ ἐξαναστήσεις με, καὶ ἐξομολογήσομαί σοι” [κ]αὶ, “ἐκοιμήθην καὶ ὕπνωσα, ἐξη[γ]έρθην, ὅτι σὺ μετ’ ἐμοῦ εἶ.” [Καὶ] πάλιν Ἰώβ λέγει, “Καὶ ἀναστήσεις [τῇ]ν σάρκα μου ταύτην, τὴν ἀναντλήσασαν 5 “ταῦτα πάντα.”

Spe Resur-
rectionis
adhaerea-
mus Deo,
omnipot-
enti et
omnisci-
enti.

KZ'. Ταύτη οὖν τῇ ἐλπίδι προσδεδέσθωσαν αἱ ψυχαὶ ἡμῶν τῷ πιστῷ ἐν ταῖς ἐπαγγελίαις, καὶ τῷ δικαίῳ ἐν τοῖς κρίμασιν. Ὁ παραγγείλας μὴ ψεύδεσθαι, πολλῷ μᾶλλον αὐτὸς οὐ ψεύσεται· οὐδὲν γὰρ 10 ἀδύνατον παρὰ τῷ Θεῷ, εἰ μὴ τὸ ψεύσασθαι. Ἀναζωπυρησάτω οὖν ἡ πίστις αὐτοῦ ἐν ἡμῖν, καὶ νοήσωμεν ὅτι πάντα ἐγγὺς αὐτῷ ἐστίν. Ἐν λόγῳ τῆς μεγαλωσύνης αὐτοῦ συνεστήσατο τὰ πάντα, καὶ ἐν λόγῳ δύναται αὐτὰ καταστρέψαι. “Τίς ἐρεῖ αὐτῷ, 15

2. ἐξαναστήσεις με κ. τ. λ.] Cotelerius, cui assentitur Colomesius, petita haec vult ex Ps. xxvii 7, secundum LXX et Vulgat. secundum Heb. Ps. xxviii; ubi apud LXX Intt. legimus, Καὶ ἀνέβαλεν ἡ σὰρξ μου, καὶ ἐκ θελήματός μου ἐξομολογήσομαι αὐτῷ. Existimarim sane potius unum esse ex iis locis, de quibus haec habet Photius: πλὴν ὅτι ῥητά τινα ὡς ἀπὸ τῆς θείας γραφῆς ξενίζοντα παρεισάγει, ὧν οὐδὲ ἡ πρώτη ἀπήλλακτο παντελῶς. WOTT.

3. ἐκοιμήθην καὶ κ. τ. λ.] Videtur S. Pater citasse haec memoriter; legimus enim apud LXX, Ps. iii 5, Ἐγὼ [δέ Cod. Al.] ἐκοιμήθην καὶ ὕπνωσα· ἐξηγέρθην, ὅτι Κύριος ἀντλήψεται μου· et Ps. xxiii 4, Οὐ φοβηθήσομαι κακά, ὅτι σὺ μετ’ ἐμοῦ εἶ. WOTT.

4. Καὶ ἀναστήσεις κ. τ. λ.] Hunc

Jobi locum ad resurrectionem primus traxit B. Clemens, quem alii postea sunt sequuti. COLOM. Legimus apud LXX Intt. Οἶδα γὰρ ὅτι αἰένως ἐστίν ὁ ἐκλύειν με μέλλων ἐπὶ γῆς· ἀναστήσει δέ μου τὸ σῶμα τὸ ἀνατλοῦν ταῦτα. Cod. Alex. (Οἶδα γὰρ—με μέλλων, ἐπὶ γῆς ἀναστήσαι τὸ δέρμα μου τὸ ἀνατλοῦν ταῦτα. Cod. Vat.) Chrysostomus, [in Nicetae Catena Patrum Graecorum a Pat. Junio edita, p. 340.] Ὁ μέντοι Θεοδοτίων ἐκδούς, Ὁ ἀγχιστεύς μου ζῇ, καὶ ἔσχατον ἐπὶ χώματος ἀναστήσει, πείθει συνάπτειν τοὺς δύο στίχους, καὶ οὕτως ἀναγνώσκειν· Οἶδα γὰρ ὅτι αἰένως ἐστίν ὁ ἐκλύειν με μέλλων ἐπὶ γῆς, ἀναστήσαι τὸ δέρμα μου τὸ ἀνατλοῦν ταῦτα Vulgat. Scio enim quod Redemptor meus vivit, et in novissimo die de terra surrectu-

alicubi : *Suscitabis me, et confitebor tibi* : et, *ivi et soporatus sum, surrexi, quia tu mecum* Ps. iii 5.
Et rursus Job dicit : *Et carnem hanc meam* Job. xix 26.
abitabis, quae omnia haec passa est.

VII. Hac igitur spe animi nostri ad eum
ngantur, qui fidelis est in promissionibus et
in judiciis : qui mentiri vetuit, multo minus
nentiatur ; nihil enim Deo impossibile, prae- Heb. vi 18.
am mentiri. Tit. i 2.
Exsuscitetur itaque in nobis
ejus, et quod omnia ipsi propinqua sint consi-
us. Verbo majestatis suae constituit omnia,
bo suo potest illa evertere. *Quis dicet ei,* Sap. xi 22,
xii 12.

m ; et rursus circum-
pelle mea, et in carne
lebo Deum. WOTT. De
o Jobi, confer Hierony-
' Nullus tam aperte, post
um, quam iste ante
um de resurrectione lo-
' &c. lib. c. Joan. Hie-
29. Opp. ii p. 438 ed.
Cf. Pearson. *Exposi-*
the Creed, ii, 310, 311.
ton. 1847.

[παρ] ΣΑΡΚΑΝ Cod. MS.
Εν λόγῳ] Cf. Sap. ix 1,
15 τὰ πάντα ἐν λόγῳ σου.
Τίς ἐπεὶ αὐτῷ, κ. τ. λ.]
ogo ad Lib. Sapientiae,
m,' inquit Hieronymus,
iloni seniori tribuunt ;
. vero ad libros Salomo-
Secundus (nempe, liber
salomonis nomen prae-
upud Hebraeos nusquam
juin et ipse stylus Grae-
loquentiam redolet ; et
illi Scriptorum veterum
esse Judaei Philonis ad-
it.' Quod adinet ad Grae-
loquentiam, nunc quidem
grediar expendere quam

proxime accedat ad stylum Phi-
lonis ; sed quaecunque sit, non
ideo sequeretur nunquam li-
brum illum exstitisse Hebraice,
quamvis ante tempora Hiero-
nymi amissus fuisset. Occasio
ejus jacturae potuit esse haec
ipsa versio, ab Hellenista, aut
Judaeo Alexandrino confecta ;
quem nihil vetat esse ipsum
Philonem, eumque hanc edi-
disse, multos annos ante tempus
quo Clemens epistolam ad Co-
rinthios dedit. Ut libere dicam
quod sentio, cur Clemens, hoc
loco, non adluserit ad Is. xlv 9,
quod et scriptorem Sapientiae
fecisse verisimile est ? Nam
ante haec verba, non videmus
γέγραπται, aut λέγει πού, aut si-
mile quid ; qualia usitata sunt
Clementi, ubi Scripturae auc-
toritatem profert, non ubi ad
locum simpliciter adludit. An-
non etiam cogitare potuit de
verbis magistri sui, Rom. ix
19, 20 ? Verbis ποιέω et ἀν-
θιστημι aequae utitur Paulus ac
auctor Sapientiae ; nec Clemens
in verbis quibus utitur, unum,

“τί ἐποίησας; ἢ τίς ἀντιστήσεται τῷ κράτει τῆς
 “ἰσχύος αὐτοῦ;” Ὅτε θέλει, καὶ ὡς θέλει, ποιήσκει
 πάντα, καὶ οὐδὲν μὴ παρέλθῃ τῶν δεδογματισμένων
 ὑπ’ αὐτοῦ. Πάντα ἐνώπιον αὐτοῦ εἰσίν, καὶ οὐδὲν
 λέληθεν τὴν βουλὴν αὐτοῦ. “Εἰ οἱ οὐρανοὶ διη- 5
 “γούνται δόξαν Θεοῦ, ποιήσιν δὲ χειρῶν αὐτοῦ ἀν-
 “αγγέλλει τὸ στερέωμα· ἡ ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ ἐρεύ-
 “γεται ῥῆμα, καὶ νύξ νυκτὶ ἀναγγέλλει γνώσιν· καὶ
 “οὐκ εἰσὶ λόγοι οὐδὲ λαλιαί, ὧν οὐχὶ ἀκούονται αἱ
 “φωναὶ αὐτῶν.”

10

Deus ti-
 mendus,
 cujus judi-
 ciiis nemo
 se subdu-
 cere valet.

ΚΗ'. Πάντων οὖν βλεπομένων καὶ ἀκουομένων,
 φοβηθῶμεν αὐτόν, καὶ ἀπολείπωμεν φαύλων ἔργων
 μαρὰς ἐπιθυμίας, ἵνα τῷ ἐλέει αὐτοῦ σκεπασθῶμεν
 ἀπὸ τῶν μελλόντων κριμάτων. Ποῦ γάρ τις ἡμῶν
 δύναται φυγεῖν ἀπὸ τῆς κραταιᾶς χειρὸς αὐτοῦ; ποῖος 15
 δὲ κόσμος δέξεται τινὰ τῶν αὐτομολούντων ἀπ’ αὐ-
 τοῦ; λέγει γάρ που τὸ γραφεῖον, “Ποῦ ἀφήξω,

potius quam alterum, imitatus
 est. Eadem de ratione, ob quam
 hic citasse Sapientiam Salomo-
 nis dicitur, possem etiam con-
 tendere, mutuatum esse Paulum
 ex eodem libro, Rom. ix 21,
 exemplum figuli et luti. Sed
 credimus cum potius respexisse
 ad Isaiae locum citatum, vel ad
 Jer. xviii 6. Quid si Clemens
 animi sensa expressit ejus scrip-
 toris verbis? Ea non profert, ut
 locum Scripturae, magis quam
 Paulus senarium Menandri.
 GUIL. BURTON.

2. ποιήσει πάντα] Ita Cod. MS.
 uti monuerunt Millius et Wot-
 ton. non ἐποίησεν, quod dederat
 Junius, quem secuti sunt Edd.
 omnes praeter Gall. Hefel. et
 Dresselium. Freyius quidem in

notis monet lectionem MSti
 sine causa in editionibus mu-
 tatam fuisse, et vocem futuri
 temporis melius cum seq. καὶ
 οὐδὲν μὴ παρέλθῃ convenire. Cf.
 S. Matt. v. 18, ἵνα ἐν ἡ μὴ κεί-
 ραία οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου.
 Equidem miror qua ratione
 Wottonus potuerit assentiri Fel-
 lo et Colomesio restituentibus
 παρῆλθε, ‘ni forte inseramus
 ‘ὥστε, et legamus: Ὅτε θέλει
 ‘καὶ ὡς θέλει ποιήσει πάντα, ὥστε
 ‘καὶ οὐδὲν μὴ παρέλθῃ [vel παρ-
 ‘ελθεῖν] τῶν δεδογματισμένων ὑπ’
 ‘αὐτοῦ.’

5. Εἰ οἱ οὐρανοὶ] Abest εἰ e
 LXX Iutt. quod mox rursus
 inserendum autē ἡ ἡμέρα putant
 Colomesius et Cotelierus. Da-
 visius mallet, Kai οἱ οὐρανοί.

quid fecisti? vel quis fortitudinis ejus robori resistet? Quando et quemadmodum vult, omnia faciet, neque quidquam ab eo semel decretum, ^{Matt. xxiv} infectum praeteribit. Omnia coram ipso sunt, nihil-³⁵ que consilium ejus latuit. *Si coeli enarrant gloriam Dei, opera autem manuum ejus annuntiat firmamentum.* ^{Ps. xix} *Dies diei eructat verbum, et nox nocti indicat scientiam.* ^{1-3.} *Non sunt loquelaе, neque sermones, quorum non audiantur voces eorum.*

XXVIII. Quum omnia igitur ejus oculis et auribus pateant, metuamus eum, et impuras cupiditates pravorum operum deseramus, ut a futuro judicio ejus misericordia tegamur. Quonam enim quis nostrum a potente ejus manu fugere potest? Quis mundus quempiam ab eo transfugam recipiet? Dicit enim alicubi Scriptura: *Quo fugiam,* ^{Ps. cxxxix} ^{7-11.}

8. καὶ οὐκ εἰσι λόγοι] i. e. *Et non sunt sermones obscuri et verba submissa, quae non intelligantur.* Ita post Eusebium eximius Paraphrastes Lud. Fer- rand. COLOM. καὶ non habetur a LXX Intt. qui alio ordine haec verba exhibent, οὐκ εἰσι λαλῶν οὐδὲ λόγοι.

11. ἀκουμένων] Subauditur ὑπ' αὐτοῦ. BOIS.

13. σκεπασθῶμεν] Ita cum Cod. MS. Wotton. Russel. Gal- land. Schoenem. Hefel. et Dres- selius. Caeteri σκεπάσωμεν ex- hibent cum Junio, qui veram lectionem tanquam conjecturam margini apposuit. Clerici editio altera, Amstelæd. 1724, prae- bet σκεπάσωμεν, ex incuria pro- coldubio typothetarum.

14. Ποῦ—φύγειν] Junius, Fell. et Colom. mallent Ποῖ. Edd. omnes ante Wottonum φύγειν.

16. αὐτομαλούντων] Plato in

Phaed. § 16, ὥς ἔν τινι φρουρᾷ ἔσμεν οἱ ἄνθρωποι, καὶ οὐ δεῖ δὴ ἑαυτὸν ἐκ ταύτης λύειν, οὐδ' ἀποδι- δράσκειν.

17. τὸ γραφεῖον] Recte γρα- φείου nomine Psalterium dona- tur; quandoquidem, ut discimus ex S. Hieronymo, in Prologo Galeato, ac in Praefatione ad Danielelem, distribuuntur Scrip- turae Test. Vet. in νομοθεσίαν seu νόμον, προφήτας, et γραφεῖα: in libros Mosis seu Legem, Pro- phetas, et Hagiographa; con- tineturque in tertio ordine liber Davidis. Certe Lucae xxiv 44 Psalmos distinctos habes a Lege et Prophetis. Ac sentiunt cum Evangelista praestantissimi Ju- daei, Philo et Josephus; ille libro de Vita Contemplativa, post initium p. 893; hic Lib. I c. Apionem, post initium simi- liter p. 1036. [§. 8, tom ii. p. 441 ed. Havercamp.] Interdum

“καὶ ποῦ κρυβήσομαι ἀπὸ τοῦ προσώπου σου; ἐὰν
 “ἀναβῶ εἰς τὸν οὐρανόν, σὺ εἶ ἐκεῖ· ἐὰν ἀπέλθω εἰς
 “τὰ ἔσχατα τῆς γῆς, ἐκεῖ ἡ δεξιὰ σου· ἐὰν κατα-
 “στρώσω εἰς τὰς ἀβύσσους, ἐκεῖ τὸ Πνεῦμά σου.”
 Ποῖ οὖν τις ἀπέλθῃ, ἢ ποῦ ἀποδράσῃ, ἀπὸ τοῦ τὰ 5
 πάντα ἐμπεριέχοντος;

Accedamus
 ad Deum,
 qui nos pe-
 culiariter
 sibi elegit.

ΚΘ'. Προσέλθωμεν οὖν αὐτῷ ἐν ὁσιότητι ψυχῆς,
 ἄγνὰς καὶ ἀμείντους χεῖρας αἴροντες πρὸς αὐτόν,
 ἀγαπῶντες τὸν ἐπικεῖν καὶ εὖσπλαγχνον Πατέρα
 ἡμῶν, ὃς ἐκλογῆς μέρος ἐποίησεν αὐτῷ. Οὕτω γὰρ 10
 γέγραπται. “Ὅτε διεμέριζεν ὁ Ὑψιστος ἔθνη, ὡς
 “διέσπειρεν υἱοὺς Ἀδάμ, ἔστησεν ὅρια ἐθνῶν κατὰ

tamen cum γραφείοις et ἀγιογρά-
 φοις non numerantur Psalmi
 juxta alias Scripturae divisio-
 nes; nimirum ab Epiphanio,
 Lib. de Mensuris et Ponderibus
 § 4, [Opp. tom. ii p. 162 ed.
 Petav. πέντε γὰρ στιχῆρεις, ἡ τοῦ
 Ἰωβ βίβλος, εἶτα τὸ Ψαλτήριον,
 Παροιμίαι Σαλομώντος, Ἐκκλησια-
 στής, Ἄσμα ἁσμάτων· εἶτα ἄλλη
 πεντάτευχος τὰ καλούμενα γραφεῖα
 κ. τ. λ.] illiusque exscriptore Da-
 masceno, Cassiodoro, et Hiero-
 nymo in Praefationibus ad To-
 biam et Judith; in quibus hic
 tradit eadem duo volumina ab
 Hebraeis de catalogo Divina-
 rum Scripturarum secari, atque
 legi inter Hagiographa, quorum
 auctoritas ad roboranda illa
 quae in contentionem veniunt
 minus idonea judicatur. Quo
 fit, ut duplicis generis Hagi-
 grapha habuisse dicendi sint
 Hebraei, majoris videlicet, ac
 minoris auctoritatis; atque in
 prioribus dumtaxat cum Sacris
 Scripturis posuisse Psalmos.
 Nec miraberis diversam accep-

tionem, auctoritatemque Hagi-
 graphorum, postquam insignia
 ista de Canonicis libris legeris
 apud B. Augustinum, ii 8 de
 Doctrina Christiana. [Opp. tom.
 iii p. 18 ed. Ben.] COTEL.
 Lectionem γραφείων nonnullis
 suspectam alii viri docti tuen-
 tur. His accedat Simonius, qui
 eandem illustrat in *Bibl. Chois.*
 i 273, et in *Critiq. de la Bibl.*
Dupin, iii 70, iterumque hac de
 re agit, p. 33 Respons. ad Vos-
 sium, qui immerito existimavit
 vocem γραφείων ab Aquila fuisse
 confictam. GALLAND. Sic
 apud Epiphanium, καὶ τὰ Γρα-
 φεία λεγόμενα, φημι δὲ τὰ Στιχῆρη,
 καὶ αἱ Βασιλείαι, καὶ Παραλειψό-
 μενα, καὶ Αἰσθήρ, κ. τ. λ. Haer.
 xxix 7, I p. 122 D ed. Pe-
 tav.

p. 110. 17. Ποῦ ἀφῆξω κ. τ. λ.]
 Paullo aliter legimus apud LXX
 Intt. quibuscum paene in sin-
 gulis consentit tum Hebraeus
 Textus, tum caeterae versiones
 omnes. Ποῦ πορευθῶ ἀπὸ τοῦ
 Πνεύματός σου, καὶ ἀπὸ τοῦ προσ-

et ubi a facie tua occultabor? si ascendero in coelum, tu illic es; si ad terrae extrema abiero, dextra tua illic; si stratum posuero in abyssu, illic est Spiritus tuus. Quo igitur abibit quispian, vel quo aufugiet, ab eo qui omnia complectitur?

XXIX. Accedamus ergo ad eum in sanctitate ^{1 Tim. ii 8.} animae, castas et impollutas manus elevantes ad illum, diligentes benignum et misericordem Patrem nostrum, qui nos electionis partem sibi fecit. Sic enim scriptum est: *Quando dividebat Altissimus* ^{Deut. xxxii 8, 9.}

ἔκρινεν σου ποῦ φύγω; ἐὰν ἀναβῶ εἰς τὸν οὐρανόν, σὺ εἶ ἐκεῖ· ἐὰν καταβῶ εἰς τὸν Ἄδην, πάρει· ἐὰν ἀναλάβω τὰς πτέρυγας μου κατ' ἄβυσσον, καὶ κατασκηνώσω εἰς τὰ ἔσχατα τῆς θαλάσσης, καὶ γὰρ ἐκεῖ ἡ χεὶρ σου ὁδηγήσει με, καὶ καθέξει με ἡ δεξιὰ σου. Haec a Clemente compendiosius dicuntur, sive ea memoriter citarit, ad sensum non ad verba attendens, sive ea in compendium redegerit. Clemens Alexandrinus in his citandis propius accedit ad Romanum quam ad LXX Intt. [Strom. iv 22, p. 625 ed. Potter.] WOTT. Pro ἀφήξω Junius, Fellus, Colomesius, mal-
lent ἀφίξομαι: Boisius φεύξομαι. Vocem ἀφήκει usurpat Plato, de Republica vii 12, quem locum indicavit Millius.

3. καταστρώσω] LXX καταβῶ. Optime expressit Clemens vim verbi Hebraici; neque enim semper ille sequitur versionem LXX Intt. sed interdum vel suam vel aliorum Hebraice doctorum praefert. BOISIUS.

5. Ποῖ οὖν τις] Ita Cod. MStus, non Ποῦ uti Clericus.

VOL. I.

8. ἀγνὰς καὶ ἀμύαντους χεῖρας] Imitatur S. Paulum in priore ad Timotheum Epistola, ii 8.

10. ὅς ἐκλογῆς] Junius, Fellus, Colom. et Cotel. mallent ὅς ἡμᾶς ἐκλογῆς, Boisius ὅς ἡμᾶς, vel τὰ ἔθνη, quod probat Wottonus propter ea quae sequuntur citata e Deuteronomio. οὗς ἐκλογῆς potius rescribendum esse putat Davisius, ut ad vocem ἡμῶν referatur. Davisium sequuntur Galland. et Schoenem. Lectori arbitrium in eligendo facit Hefelius. Irenaeus, I vi 4, p. 31 ed. Massuet. ἐαυτοὺς δὲ ὑπερυψοῦσι, τελείους ἀποκαλοῦντες, καὶ σπέρματα ἐκλογῆς.

11. Ὅτε διεμέριζεν] Ita Wott. Russ. Galland. Schoenem. Hefel. et Dresselius, cum Cod. MSto et LXX Intt. Caeteri Edd. διεμέρισεν. Mox pra vera lectione ὡς διέσπειρεν, quam margini tanquam conjecturam apposuit Junius, libb. impr. plerique ὡς δὲ ἔσπειρεν.

12. κατὰ ἀριθμὸν ἀγγέλων Θεοῦ.] Ita legimus apud LXX Intt.; at aliter habetur a Textu Hebraeo, viz. secundum numerum filio-

“ ἀριθμὸν ἀγγέλων Θεοῦ. Ἐγενήθη μερὶς Κυρίου
 “ λαὸς αὐτοῦ Ἰακώβ, σχοίνισμα κληρονομίας αὐτοῦ
 “ Ἰσραήλ.” Καὶ ἐν ἐτέρῳ τόπῳ λέγει, “ Ἰδού, Κύ-
 “ ριος λαμβάνει ἑαυτῷ ἔθνος ἐκ μέσου ἐθνῶν, ὥσπερ
 “ λαμβάνει ἄνθρωπος τὴν ἀπαρχὴν αὐτοῦ τῆς ἁλῶ·⁵
 “ καὶ ἐξελεύσεται ἐκ τοῦ ἔθνους ἐκείνου ἅγια ἁγίων.”

Ut pars ac-
 sors Dei,
 quae ipsum
 deceant,
 sectemur.

Λ'. Ἀγίου οὖν μερὶς ὑπάρχοντες, ποιήσωμεν τὰ
 τοῦ ἁγιασμοῦ πάντα, φεύγοντες καταλαλιᾶς, μαρὰς
 τε καὶ † ἀγνοῦς † συμπλοκάς, μέθας τε καὶ νεωτερι-
 σμοὺς καὶ βδελυκτὰς ἐπιθυμίας, μυσάραν μοιχείαν,¹⁰
 βδελυκτὴν ὑπερηφανίαν “ Θεὸς γάρ,” φησὶν, “ ὑπερ-
 “ ἡφάνοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν.”
 Κολληθῶμεν οὖν ἐκείνοις οἷς ἡ χάρις ἀπὸ τοῦ Θεοῦ
 δέδοται· ἐνδυσώμεθα τὴν ὁμόνοιαν, ταπεινοφρονούν-
 τες, ἐγκρατεῦμενοι, ἀπὸ παντὸς ψιθυρισμοῦ καὶ¹⁵
 καταλαλιᾶς πόρρω ἑαυτοὺς ποιοῦντες, ἔργοις δικαιοῦ-

rum Israel. Ita Vulgat. caete-
 raeque versiones omnes, necnon
 Textus Samaritanus. Aquila,
 εἰς ψῆφον νῶν Ἰσραήλ. Theod. et
 Symmach. κατὰ ἀριθμὸν νῶν Ἰσ-
 ραήλ. Legit Novatianus cum
 LXX, secutus, quod verisimil-
 limum videtur, versionem Itali-
 cam: ‘*Quum disseminaret filios*
 ‘*Adam, statuit fines gentium*
 ‘*juxta numerum Angelorum*
 ‘*Dei.*’ S. Hieronymus, Com-
 ment. in Mich. lib. ii c. 6, [Opp.
 tom. vi, p. 500 ed. Vallars.]
 ‘*Et judicio contende adversus*
 ‘*montes, quos non alios signifi-*
 ‘*cari puto quam Angelos, qui-*
 ‘*bus rerum humanarum com-*
 ‘*missa est procuratio, Deutero-*
 ‘*nomio in id ipsum congru-*
 ‘*ente; Quum divideret Excel-*
 ‘*sus gentes, quum disseminaret*

‘*filios Adam, constituit termi-*
 ‘*nos terrae secundum nume-*
 ‘*rum Angelorum Dei.*’ WOTT.
 Versionem LXX sequitur Philo,
 de Posteritate Caini, et de Plan-
 tatione Noe, pp. 241, 338. ed.
 Mangey, cui verisimile videtur
 ex hac lectione perccebuisset
 inter Christianos sententiam de
 Angelis gentium custodibus.
 Edd. ante Wottonum omittunt
 Θεοῦ, ex incuria typothetarum,
 uti videtur; nam Junii versio
 exhibet *Angelorum Dei*.

4. ὥσπερ λαμβάνει ἄνθρωπος]
 Recte observavit Freyius hunc
 locum Clementem efformasse
 tum ex Num. xviii 27, tum ex
 II Paral. xxxi 14, ut sensus sit,
 Deus sibi ex reliquis hominibus
 separavit nos, et fecit ἐκλογὴς
 μέρος, ut ex area decerpitur ἡ

gentes, quando disseminavit filios Adam, constituit terminos gentium secundum numerum Angelorum Dei. Et factus est pars Domini populus ejus Jacob, funiculus haereditatis ejus Israel. Et in alio loco dicit: Ecce Dominus tollit sibi gentem e medio gentium, prout homo primitias areae suae tollit; et ex gente illa sancta sanctorum egredientur.

Deut. iv 34.
vii 6, xiv 2.
Ezech.
xlviii 8,
14, 18.

XXX. Quum igitur portio Sancti simus, faciamus omnia quae ad sanctitatem pertinent, obtrectiones devitantes, scelestos et incestos complexus, ebrietates, novarum rerum studia, concupiscentias abominandas, detestandum adulterium, execrabilem superbiam. *Deus enim, inquit, superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.* Adglutinemur igitur iis quibus gratia a Deo concessa est, concordiam cum animi modestia induamus, continentes, susurrectionem omnem et obtrectionem procul devitantes, operibus non autem verbis justi-

Prov. iii 34.
xxix 23.
Jac. iv 6.
1 Pet. v 5.

Jac. ii 17.

ἀπαρχή Deo sacra, quae fit ἀγία ἑγίων. GALLAND.

7. Ἀγίου οὖν] Cod. MStus exhibet ΑΓΙΟΥΝ, literis ΟΥ a manu recentiori super IO adpictis.

9. † ἀγνοῖς † συμπλοκάς] Legendum est proculdubio vel cum Junio ἀνίγνους, vel cum Colomesio λάγνους. Malim vero ἀνάγνους, utpote apud Ecclesiasticos usitatus. Utitur sane voce λαγνεία S. Chrysostomus cum μέθῃ conjuncta, Homil. xxiii in I Ep. ad Cor. [Opp. tom. x, p. 201 ed. Ben.] Eadem voce, [Paedag. ii § 10, p. 223 ed. Potter.] necnon adjectivo λάγνος [p. 222 ibid.] utitur Clemens Alexandrinus. WOTT.

11. Θεὸς γάρ, φησὶν] Citantur

haec ex Proverbiis, ubi legimus ὁ Κύριος ἀντιτάσσεται. Eadem citantur a S. Jacobo iv 6, et a S. Petro Ep. I v 5. Apud utrumque horum legimus Θεός, sicut a Clemente exhibetur. WOTT.

14. ἐνδυσώμεθα] Hermas, Past. III ix 28, 'Felices ergo vos, quicumque . . . indueritis innocentiam.'

15. ἐγκρατεῖς] Junius et Fellus mallent καὶ ἐγκρατεῖς. Wottonus hujus loci interpunctionem incautus ita positam voluit, ἐγκρατεῖς ἀπὸ παντὸς ψιθυρισμοῦ, καὶ καταλαΐας πόρρω ἑαυτοὺς ποιῶντες.

16. ἔργοις δικαιούμενοι] nos justificantes. HEFFEL. Frustra B. Apostolis Paulo et Jacobo

μενοι καὶ μη λόγοις· λέγει γάρ, “Ὁ τα πολλὰ λέγων
 “καὶ ἀντακούσεται· ἢ ὁ εὐλαλος οἴεται εἶναι δίκαιος;
 “εὐλογημένος γεννητὸς γυναικὸς ὀλιγόβιος. Μὴ
 “πολὺς ἐν ῥήμασιν γίνου.” Ὁ ἔπαινος ἡμῶν ἔστω
 ἐν Θεῷ, καὶ μὴ ἐξ αὐτῶν· αὐτεπαινετοὺς γὰρ μισεῖ ὁ 5
 Θεός. Ἡ μαρτυρία τῆς ἀγαθῆς πράξεως ἡμῶν δι-
 δόσθω ὑπ’ ἄλλων, καθὼς ἐδόθη τοῖς πατράσιν ἡμῶν
 τοῖς δικαίοις. Θράσος καὶ αὐθάδεια καὶ τόλμα, τοῖς
 κατηραμένοις ὑπὸ τοῦ Θεοῦ· ἐπιείκεια καὶ ταπεινο-
 φροσύνη καὶ πραύτης, παρὰ τοῖς εὐλογημένοις ὑπὸ 10
 τοῦ Θεοῦ.

Quomodo
 benedictio-
 nem divi-
 nam con-
 sequamur,
 exemplo
 Abrahami
 et Jacobi
 docet.

ΛΑ΄. Κολληθῶμεν οὖν τῇ εὐλογίᾳ αὐτοῦ, καὶ
 ἴδωμεν τίνες αἱ ὁδοὶ τῆς εὐλογίας· ἀνατυλίξωμεν τὰ
 ἀπ’ ἀρχῆς γινόμενα. Τίνος χάριν ὑψολογήθη ὁ πατὴρ
 ἡμῶν Ἀβραάμ; οὐχὶ δικαιοσύνην καὶ ἀλήθειαν διὰ 15
 πίστεως ποιήσας; Ἰσαὰκ μετὰ πεποιθήσ[εως γινώ]-

pugna in doctrina de Justifi-
 catione objicitur; quum videamus
 eandem ἐναντιοφάνειαν in
 uno eodemque homine, qui iis-
 dem vixit temporibus. Clare
 hic Clemens justificationem ex
 operibus urget; et tamen idem,
 mox sequente § 32, omnem
 operibus nostris, sapientiae, pi-
 etati, vim justificandi detrahit,
 solique fidei eam tribuit: nempe
 non ad nostrarum Scholarum
 formulas et subtilitates oratio-
 nem tum composuere Sancti
 Viri. Planum est, quum adimit
 Clemens operibus justificandi
 vim, opera intelligi propria in-
 dustria, viribus propriis, ad-
 ductum sapientiae humanae
 absque gratia Evangelica edita:
 rursus, quum operibus justifica-
 tionem attribuit, intelliguntur
 opera, ex fide, ex gratia Evan-

gelica edita, per quae omnis
 gloriatio et meritum excludun-
 tur, ita ut haec opera vel in
 ipsa fide includantur, vel ab ea
 saltem nullo modo separari
 queant. FREY.

1. Ὁ τὰ πολλὰ κ. τ. λ.] Sic
 apud LXX. At aliter Textus
 Hebraeus, *Numquid multitu-
 dini verborum non responde-
 bitur, et num vir labiorum jus-
 tificabitur? Nugae tuae homi-
 nes tacere facient?* Versio Vul-
 gat. *Numquid qui multa loqui-
 tur non et audiet? aut vir
 verbosus justificabitur? Tibi
 soli tacebunt homines?* WOT-
 TONUS.

3. γεννητὸς] Ita Junius, Fell.
 Wott. Coust. Gall. Hornem.
 Hefel. et Dresselius, cum Cod.
 MSto et LXX Intt. Colome-
 sius, Cotelierius, et Russelius

Cod. Alex. Mus. 270.

S. Clem. R. Ep. 5. 8. 30. 7. 16.

() ΕΠΑΓΓΕΛΙΟΝ ΚΑΙ ΠΡΟΕΔΟΝ ΕΝΘΥΝΟΝ ΚΑΙ
 ΜΕΤΕΞΑΥΓΟΥΝ· ΑΥΤΕΠΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΟΥ ΣΥΝ-
 ΜΙΣΕΙΟΥ· ΤΗ ΚΑΡΤΥΡΙΑ ΤΗΣ ΣΑΛΩΝΗΣ·
 ΠΡΑΞΕΙΣ ΝΗΜΗΔΑ ΔΕΥΣΟΝ ΧΕΙΡΑΛΩ·
 ΚΑΘΩΣ ΕΔΕΝΟΝ ΤΟΙΣ ΠΑΤΡΑΠΟΝΗΜΟΙΣ·
 ΤΟΙΣ ΛΗΕΔΙΟΙΣ· ΘΡΑΚΟΣ· ΚΑΙ ΑΥΘΑΛΙΑ·
 ΚΑΙ ΤΟ ΛΙΧΤΟΙΣ ΚΑΙ ΤΗΡΑΝΕΜΟΙΣ· ΤΟ
 ΤΟΥ ΘΥ· ΕΠΙΣΕΚΙΑ· ΚΑΙ ΤΗ ΕΠΙΟΦΡΟ-
 ΣΥΝΗ· ΚΑΙ ΤΗ ΕΛΥΤΗΣ· ΠΑΡΧΟΙΟΙ ΚΑΙ
 ΠΑΝΕΝΟΙ ΚΑΙ ΤΟ ΤΟΥ ΘΥ·

J690. 5. 44. p. 164

Μακαριοι οι προοδοι πορνης
 πρεσβυτεροι οι τινες σεβκαρι
 και τελειανες χοντην μαλιν
 ου γαρ βυλαβουνται ηντις αυ
 μεταστης αναποτο υι αρυμεν
 αυτοις το που·

icati. Dicit enim : *Qui multa dicit, et vicissim* Job xi 2, 3. *rudiet; aut etiam eloquens putat se esse justum?* *Benedictus natus mulieris, brevis vitae: ne multis* *in verbis.* Sit laus nostra a Deo, et non a nobis ^{1 Cor. iv 5.} ^{2 Cor. x 18.} ^{Rom. ii 29.} ^{Prov. xxvii 2.} ¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹ ³² ³³ ³⁴ ³⁵ ³⁶ ³⁷ ³⁸ ³⁹ ⁴⁰ ⁴¹ ⁴² ⁴³ ⁴⁴ ⁴⁵ ⁴⁶ ⁴⁷ ⁴⁸ ⁴⁹ ⁵⁰ ⁵¹ ⁵² ⁵³ ⁵⁴ ⁵⁵ ⁵⁶ ⁵⁷ ⁵⁸ ⁵⁹ ⁶⁰ ⁶¹ ⁶² ⁶³ ⁶⁴ ⁶⁵ ⁶⁶ ⁶⁷ ⁶⁸ ⁶⁹ ⁷⁰ ⁷¹ ⁷² ⁷³ ⁷⁴ ⁷⁵ ⁷⁶ ⁷⁷ ⁷⁸ ⁷⁹ ⁸⁰ ⁸¹ ⁸² ⁸³ ⁸⁴ ⁸⁵ ⁸⁶ ⁸⁷ ⁸⁸ ⁸⁹ ⁹⁰ ⁹¹ ⁹² ⁹³ ⁹⁴ ⁹⁵ ⁹⁶ ⁹⁷ ⁹⁸ ⁹⁹ ¹⁰⁰ ¹⁰¹ ¹⁰² ¹⁰³ ¹⁰⁴ ¹⁰⁵ ¹⁰⁶ ¹⁰⁷ ¹⁰⁸ ¹⁰⁹ ¹¹⁰ ¹¹¹ ¹¹² ¹¹³ ¹¹⁴ ¹¹⁵ ¹¹⁶ ¹¹⁷ ¹¹⁸ ¹¹⁹ ¹²⁰ ¹²¹ ¹²² ¹²³ ¹²⁴ ¹²⁵ ¹²⁶ ¹²⁷ ¹²⁸ ¹²⁹ ¹³⁰ ¹³¹ ¹³² ¹³³ ¹³⁴ ¹³⁵ ¹³⁶ ¹³⁷ ¹³⁸ ¹³⁹ ¹⁴⁰ ¹⁴¹ ¹⁴² ¹⁴³ ¹⁴⁴ ¹⁴⁵ ¹⁴⁶ ¹⁴⁷ ¹⁴⁸ ¹⁴⁹ ¹⁵⁰ ¹⁵¹ ¹⁵² ¹⁵³ ¹⁵⁴ ¹⁵⁵ ¹⁵⁶ ¹⁵⁷ ¹⁵⁸ ¹⁵⁹ ¹⁶⁰ ¹⁶¹ ¹⁶² ¹⁶³ ¹⁶⁴ ¹⁶⁵ ¹⁶⁶ ¹⁶⁷ ¹⁶⁸ ¹⁶⁹ ¹⁷⁰ ¹⁷¹ ¹⁷² ¹⁷³ ¹⁷⁴ ¹⁷⁵ ¹⁷⁶ ¹⁷⁷ ¹⁷⁸ ¹⁷⁹ ¹⁸⁰ ¹⁸¹ ¹⁸² ¹⁸³ ¹⁸⁴ ¹⁸⁵ ¹⁸⁶ ¹⁸⁷ ¹⁸⁸ ¹⁸⁹ ¹⁹⁰ ¹⁹¹ ¹⁹² ¹⁹³ ¹⁹⁴ ¹⁹⁵ ¹⁹⁶ ¹⁹⁷ ¹⁹⁸ ¹⁹⁹ ²⁰⁰ ²⁰¹ ²⁰² ²⁰³ ²⁰⁴ ²⁰⁵ ²⁰⁶ ²⁰⁷ ²⁰⁸ ²⁰⁹ ²¹⁰ ²¹¹ ²¹² ²¹³ ²¹⁴ ²¹⁵ ²¹⁶ ²¹⁷ ²¹⁸ ²¹⁹ ²²⁰ ²²¹ ²²² ²²³ ²²⁴ ²²⁵ ²²⁶ ²²⁷ ²²⁸ ²²⁹ ²³⁰ ²³¹ ²³² ²³³ ²³⁴ ²³⁵ ²³⁶ ²³⁷ ²³⁸ ²³⁹ ²⁴⁰ ²⁴¹ ²⁴² ²⁴³ ²⁴⁴ ²⁴⁵ ²⁴⁶ ²⁴⁷ ²⁴⁸ ²⁴⁹ ²⁵⁰ ²⁵¹ ²⁵² ²⁵³ ²⁵⁴ ²⁵⁵ ²⁵⁶ ²⁵⁷ ²⁵⁸ ²⁵⁹ ²⁶⁰ ²⁶¹ ²⁶² ²⁶³ ²⁶⁴ ²⁶⁵ ²⁶⁶ ²⁶⁷ ²⁶⁸ ²⁶⁹ ²⁷⁰ ²⁷¹ ²⁷² ²⁷³ ²⁷⁴ ²⁷⁵ ²⁷⁶ ²⁷⁷ ²⁷⁸ ²⁷⁹ ²⁸⁰ ²⁸¹ ²⁸² ²⁸³ ²⁸⁴ ²⁸⁵ ²⁸⁶ ²⁸⁷ ²⁸⁸ ²⁸⁹ ²⁹⁰ ²⁹¹ ²⁹² ²⁹³ ²⁹⁴ ²⁹⁵ ²⁹⁶ ²⁹⁷ ²⁹⁸ ²⁹⁹ ³⁰⁰ ³⁰¹ ³⁰² ³⁰³ ³⁰⁴ ³⁰⁵ ³⁰⁶ ³⁰⁷ ³⁰⁸ ³⁰⁹ ³¹⁰ ³¹¹ ³¹² ³¹³ ³¹⁴ ³¹⁵ ³¹⁶ ³¹⁷ ³¹⁸ ³¹⁹ ³²⁰ ³²¹ ³²² ³²³ ³²⁴ ³²⁵ ³²⁶ ³²⁷ ³²⁸ ³²⁹ ³³⁰ ³³¹ ³³² ³³³ ³³⁴ ³³⁵ ³³⁶ ³³⁷ ³³⁸ ³³⁹ ³⁴⁰ ³⁴¹ ³⁴² ³⁴³ ³⁴⁴ ³⁴⁵ ³⁴⁶ ³⁴⁷ ³⁴⁸ ³⁴⁹ ³⁵⁰ ³⁵¹ ³⁵² ³⁵³ ³⁵⁴ ³⁵⁵ ³⁵⁶ ³⁵⁷ ³⁵⁸ ³⁵⁹ ³⁶⁰ ³⁶¹ ³⁶² ³⁶³ ³⁶⁴ ³⁶⁵ ³⁶⁶ ³⁶⁷ ³⁶⁸ ³⁶⁹ ³⁷⁰ ³⁷¹ ³⁷² ³⁷³ ³⁷⁴ ³⁷⁵ ³⁷⁶ ³⁷⁷ ³⁷⁸ ³⁷⁹ ³⁸⁰ ³⁸¹ ³⁸² ³⁸³ ³⁸⁴ ³⁸⁵ ³⁸⁶ ³⁸⁷ ³⁸⁸ ³⁸⁹ ³⁹⁰ ³⁹¹ ³⁹² ³⁹³ ³⁹⁴ ³⁹⁵ ³⁹⁶ ³⁹⁷ ³⁹⁸ ³⁹⁹ ⁴⁰⁰ ⁴⁰¹ ⁴⁰² ⁴⁰³ ⁴⁰⁴ ⁴⁰⁵ ⁴⁰⁶ ⁴⁰⁷ ⁴⁰⁸ ⁴⁰⁹ ⁴¹⁰ ⁴¹¹ ⁴¹² ⁴¹³ ⁴¹⁴ ⁴¹⁵ ⁴¹⁶ ⁴¹⁷ ⁴¹⁸ ⁴¹⁹ ⁴²⁰ ⁴²¹ ⁴²² ⁴²³ ⁴²⁴ ⁴²⁵ ⁴²⁶ ⁴²⁷ ⁴²⁸ ⁴²⁹ ⁴³⁰ ⁴³¹ ⁴³² ⁴³³ ⁴³⁴ ⁴³⁵ ⁴³⁶ ⁴³⁷ ⁴³⁸ ⁴³⁹ ⁴⁴⁰ ⁴⁴¹ ⁴⁴² ⁴⁴³ ⁴⁴⁴ ⁴⁴⁵ ⁴⁴⁶ ⁴⁴⁷ ⁴⁴⁸ ⁴⁴⁹ ⁴⁵⁰ ⁴⁵¹ ⁴⁵² ⁴⁵³ ⁴⁵⁴ ⁴⁵⁵ ⁴⁵⁶ ⁴⁵⁷ ⁴⁵⁸ ⁴⁵⁹ ⁴⁶⁰ ⁴⁶¹ ⁴⁶² ⁴⁶³ ⁴⁶⁴ ⁴⁶⁵ ⁴⁶⁶ ⁴⁶⁷ ⁴⁶⁸ ⁴⁶⁹ ⁴⁷⁰ ⁴⁷¹ ⁴⁷² ⁴⁷³ ⁴⁷⁴ ⁴⁷⁵ ⁴⁷⁶ ⁴⁷⁷ ⁴⁷⁸ ⁴⁷⁹ ⁴⁸⁰ ⁴⁸¹ ⁴⁸² ⁴⁸³ ⁴⁸⁴ ⁴⁸⁵ ⁴⁸⁶ ⁴⁸⁷ ⁴⁸⁸ ⁴⁸⁹ ⁴⁹⁰ ⁴⁹¹ ⁴⁹² ⁴⁹³ ⁴⁹⁴ ⁴⁹⁵ ⁴⁹⁶ ⁴⁹⁷ ⁴⁹⁸ ⁴⁹⁹ ⁵⁰⁰ ⁵⁰¹ ⁵⁰² ⁵⁰³ ⁵⁰⁴ ⁵⁰⁵ ⁵⁰⁶ ⁵⁰⁷ ⁵⁰⁸ ⁵⁰⁹ ⁵¹⁰ ⁵¹¹ ⁵¹² ⁵¹³ ⁵¹⁴ ⁵¹⁵ ⁵¹⁶ ⁵¹⁷ ⁵¹⁸ ⁵¹⁹ ⁵²⁰ ⁵²¹ ⁵²² ⁵²³ ⁵²⁴ ⁵²⁵ ⁵²⁶ ⁵²⁷ ⁵²⁸ ⁵²⁹ ⁵³⁰ ⁵³¹ ⁵³² ⁵³³ ⁵³⁴ ⁵³⁵ ⁵³⁶ ⁵³⁷ ⁵³⁸ ⁵³⁹ ⁵⁴⁰ ⁵⁴¹ ⁵⁴² ⁵⁴³ ⁵⁴⁴ ⁵⁴⁵ ⁵⁴⁶ ⁵⁴⁷ ⁵⁴⁸ ⁵⁴⁹ ⁵⁵⁰ ⁵⁵¹ ⁵⁵² ⁵⁵³ ⁵⁵⁴ ⁵⁵⁵ ⁵⁵⁶ ⁵⁵⁷ ⁵⁵⁸ ⁵⁵⁹ ⁵⁶⁰ ⁵⁶¹ ⁵⁶² ⁵⁶³ ⁵⁶⁴ ⁵⁶⁵ ⁵⁶⁶ ⁵⁶⁷ ⁵⁶⁸ ⁵⁶⁹ ⁵⁷⁰ ⁵⁷¹ ⁵⁷² ⁵⁷³ ⁵⁷⁴ ⁵⁷⁵ ⁵⁷⁶ ⁵⁷⁷ ⁵⁷⁸ ⁵⁷⁹ ⁵⁸⁰ ⁵⁸¹ ⁵⁸² ⁵⁸³ ⁵⁸⁴ ⁵⁸⁵ ⁵⁸⁶ ⁵⁸⁷ ⁵⁸⁸ ⁵⁸⁹ ⁵⁹⁰ ⁵⁹¹ ⁵⁹² ⁵⁹³ ⁵⁹⁴ ⁵⁹⁵ ⁵⁹⁶ ⁵⁹⁷ ⁵⁹⁸ ⁵⁹⁹ ⁶⁰⁰ ⁶⁰¹ ⁶⁰² ⁶⁰³ ⁶⁰⁴ ⁶⁰⁵ ⁶⁰⁶ ⁶⁰⁷ ⁶⁰⁸ ⁶⁰⁹ ⁶¹⁰ ⁶¹¹ ⁶¹² ⁶¹³ ⁶¹⁴ ⁶¹⁵ ⁶¹⁶ ⁶¹⁷ ⁶¹⁸ ⁶¹⁹ ⁶²⁰ ⁶²¹ ⁶²² ⁶²³ ⁶²⁴ ⁶²⁵ ⁶²⁶ ⁶²⁷ ⁶²⁸ ⁶²⁹ ⁶³⁰ ⁶³¹ ⁶³² ⁶³³ ⁶³⁴ ⁶³⁵ ⁶³⁶ ⁶³⁷ ⁶³⁸ ⁶³⁹ ⁶⁴⁰ ⁶⁴¹ ⁶⁴² ⁶⁴³ ⁶⁴⁴ ⁶⁴⁵ ⁶⁴⁶ ⁶⁴⁷ ⁶⁴⁸ ⁶⁴⁹ ⁶⁵⁰ ⁶⁵¹ ⁶⁵² ⁶⁵³ ⁶⁵⁴ ⁶⁵⁵ ⁶⁵⁶ ⁶⁵⁷ ⁶⁵⁸ ⁶⁵⁹ ⁶⁶⁰ ⁶⁶¹ ⁶⁶² ⁶⁶³ ⁶⁶⁴ ⁶⁶⁵ ⁶⁶⁶ ⁶⁶⁷ ⁶⁶⁸ ⁶⁶⁹ ⁶⁷⁰ ⁶⁷¹ ⁶⁷² ⁶⁷³ ⁶⁷⁴ ⁶⁷⁵ ⁶⁷⁶ ⁶⁷⁷ ⁶⁷⁸ ⁶⁷⁹ ⁶⁸⁰ ⁶⁸¹ ⁶⁸² ⁶⁸³ ⁶⁸⁴ ⁶⁸⁵ ⁶⁸⁶ ⁶⁸⁷ ⁶⁸⁸ ⁶⁸⁹ ⁶⁹⁰ ⁶⁹¹ ⁶⁹² ⁶⁹³ ⁶⁹⁴ ⁶⁹⁵ ⁶⁹⁶ ⁶⁹⁷ ⁶⁹⁸ ⁶⁹⁹ ⁷⁰⁰ ⁷⁰¹ ⁷⁰² ⁷⁰³ ⁷⁰⁴ ⁷⁰⁵ ⁷⁰⁶ ⁷⁰⁷ ⁷⁰⁸ ⁷⁰⁹ ⁷¹⁰ ⁷¹¹ ⁷¹² ⁷¹³ ⁷¹⁴ ⁷¹⁵ ⁷¹⁶ ⁷¹⁷ ⁷¹⁸ ⁷¹⁹ ⁷²⁰ ⁷²¹ ⁷²² ⁷²³ ⁷²⁴ ⁷²⁵ ⁷²⁶ ⁷²⁷ ⁷²⁸ ⁷²⁹ ⁷³⁰ ⁷³¹ ⁷³² ⁷³³ ⁷³⁴ ⁷³⁵ ⁷³⁶ ⁷³⁷ ⁷³⁸ ⁷³⁹ ⁷⁴⁰ ⁷⁴¹ ⁷⁴² ⁷⁴³ ⁷⁴⁴ ⁷⁴⁵ ⁷⁴⁶ ⁷⁴⁷ ⁷⁴⁸ ⁷⁴⁹ ⁷⁵⁰ ⁷⁵¹ ⁷⁵² ⁷⁵³ ⁷⁵⁴ ⁷⁵⁵ ⁷⁵⁶ ⁷⁵⁷ ⁷⁵⁸ ⁷⁵⁹ ⁷⁶⁰ ⁷⁶¹ ⁷⁶² ⁷⁶³ ⁷⁶⁴ ⁷⁶⁵ ⁷⁶⁶ ⁷⁶⁷ ⁷⁶⁸ ⁷⁶⁹ ⁷⁷⁰ ⁷⁷¹ ⁷⁷² ⁷⁷³ ⁷⁷⁴ ⁷⁷⁵ ⁷⁷⁶ ⁷⁷⁷ ⁷⁷⁸ ⁷⁷⁹ ⁷⁸⁰ ⁷⁸¹ ⁷⁸² ⁷⁸³ ⁷⁸⁴ ⁷⁸⁵ ⁷⁸⁶ ⁷⁸⁷ ⁷⁸⁸ ⁷⁸⁹ ⁷⁹⁰ ⁷⁹¹ ⁷⁹² ⁷⁹³ ⁷⁹⁴ ⁷⁹⁵ ⁷⁹⁶ ⁷⁹⁷ ⁷⁹⁸ ⁷⁹⁹ ⁸⁰⁰ ⁸⁰¹ ⁸⁰² ⁸⁰³ ⁸⁰⁴ ⁸⁰⁵ ⁸⁰⁶ ⁸⁰⁷ ⁸⁰⁸ ⁸⁰⁹ ⁸¹⁰ ⁸¹¹ ⁸¹² ⁸¹³ ⁸¹⁴ ⁸¹⁵ ⁸¹⁶ ⁸¹⁷ ⁸¹⁸ ⁸¹⁹ ⁸²⁰ ⁸²¹ ⁸²² ⁸²³ ⁸²⁴ ⁸²⁵ ⁸²⁶ ⁸²⁷ ⁸²⁸ ⁸²⁹ ⁸³⁰ ⁸³¹ ⁸³² ⁸³³ ⁸³⁴ ⁸³⁵ ⁸³⁶ ⁸³⁷ ⁸³⁸ ⁸³⁹ ⁸⁴⁰ ⁸⁴¹ ⁸⁴² ⁸⁴³ ⁸⁴⁴ ⁸⁴⁵ ⁸⁴⁶ ⁸⁴⁷ ⁸⁴⁸ ⁸⁴⁹ ⁸⁵⁰ ⁸⁵¹ ⁸⁵² ⁸⁵³ ⁸⁵⁴ ⁸⁵⁵ ⁸⁵⁶ ⁸⁵⁷ ⁸⁵⁸ ⁸⁵⁹ ⁸⁶⁰ ⁸⁶¹ ⁸⁶² ⁸⁶³ ⁸⁶⁴ ⁸⁶⁵ ⁸⁶⁶ ⁸⁶⁷ ⁸⁶⁸ ⁸⁶⁹ ⁸⁷⁰ ⁸⁷¹ ⁸⁷² ⁸⁷³ ⁸⁷⁴ ⁸⁷⁵ ⁸⁷⁶ ⁸⁷⁷ ⁸⁷⁸ ⁸⁷⁹ ⁸⁸⁰ ⁸⁸¹ ⁸⁸² ⁸⁸³ ⁸⁸⁴ ⁸⁸⁵ ⁸⁸⁶ ⁸⁸⁷ ⁸⁸⁸ ⁸⁸⁹ ⁸⁹⁰ ⁸⁹¹ ⁸⁹² ⁸⁹³ ⁸⁹⁴ ⁸⁹⁵ ⁸⁹⁶ ⁸⁹⁷ ⁸⁹⁸ ⁸⁹⁹ ⁹⁰⁰ ⁹⁰¹ ⁹⁰² ⁹⁰³ ⁹⁰⁴ ⁹⁰⁵ ⁹⁰⁶ ⁹⁰⁷ ⁹⁰⁸ ⁹⁰⁹ ⁹¹⁰ ⁹¹¹ ⁹¹² ⁹¹³ ⁹¹⁴ ⁹¹⁵ ⁹¹⁶ ⁹¹⁷ ⁹¹⁸ ⁹¹⁹ ⁹²⁰ ⁹²¹ ⁹²² ⁹²³ ⁹²⁴ ⁹²⁵ ⁹²⁶ ⁹²⁷ ⁹²⁸ ⁹²⁹ ⁹³⁰ ⁹³¹ ⁹³² ⁹³³ ⁹³⁴ ⁹³⁵ ⁹³⁶ ⁹³⁷ ⁹³⁸ ⁹³⁹ ⁹⁴⁰ ⁹⁴¹ ⁹⁴² ⁹⁴³ ⁹⁴⁴ ⁹⁴⁵ ⁹⁴⁶ ⁹⁴⁷ ⁹⁴⁸ ⁹⁴⁹ ⁹⁵⁰ ⁹⁵¹ ⁹⁵² ⁹⁵³ ⁹⁵⁴ ⁹⁵⁵ ⁹⁵⁶ ⁹⁵⁷ ⁹⁵⁸ ⁹⁵⁹ ⁹⁶⁰ ⁹⁶¹ ⁹⁶² ⁹⁶³ ⁹⁶⁴ ⁹⁶⁵ ⁹⁶⁶ ⁹⁶⁷ ⁹⁶⁸ ⁹⁶⁹ ⁹⁷⁰ ⁹⁷¹ ⁹⁷² ⁹⁷³ ⁹⁷⁴ ⁹⁷⁵ ⁹⁷⁶ ⁹⁷⁷ ⁹⁷⁸ ⁹⁷⁹ ⁹⁸⁰ ⁹⁸¹ ⁹⁸² ⁹⁸³ ⁹⁸⁴ ⁹⁸⁵ ⁹⁸⁶ ⁹⁸⁷ ⁹⁸⁸ ⁹⁸⁹ ⁹⁹⁰ ⁹⁹¹ ⁹⁹² ⁹⁹³ ⁹⁹⁴ ⁹⁹⁵ ⁹⁹⁶ ⁹⁹⁷ ⁹⁹⁸ ⁹⁹⁹ ¹⁰⁰⁰ ¹⁰⁰¹ ¹⁰⁰² ¹⁰⁰³ ¹⁰⁰⁴ ¹⁰⁰⁵ ¹⁰⁰⁶ ¹⁰⁰⁷ ¹⁰⁰⁸ ¹⁰⁰⁹ ¹⁰¹⁰ ¹⁰¹¹ ¹⁰¹² ¹⁰¹³ ¹⁰¹⁴ ¹⁰¹⁵ ¹⁰¹⁶ ¹⁰¹⁷ ¹⁰¹⁸ ¹⁰¹⁹ ¹⁰²⁰ ¹⁰²¹ ¹⁰²² ¹⁰²³ ¹⁰²⁴ ¹⁰²⁵ ¹⁰²⁶ ¹⁰²⁷ ¹⁰²⁸ ¹⁰²⁹ ¹⁰³⁰ ¹⁰³¹ ¹⁰³² ¹⁰³³ ¹⁰³⁴ ¹⁰³⁵ ¹⁰³⁶ ¹⁰³⁷ ¹⁰³⁸ ¹⁰³⁹ ¹⁰⁴⁰ ¹⁰⁴¹ ¹⁰⁴² ¹⁰⁴³ ¹⁰⁴⁴ ¹⁰⁴⁵ ¹⁰⁴⁶ ¹⁰⁴⁷ ¹⁰⁴⁸ ¹⁰⁴⁹ ¹⁰⁵⁰ ¹⁰⁵¹ ¹⁰⁵² ¹⁰⁵³ ¹⁰⁵⁴ ¹⁰⁵⁵ ¹⁰⁵⁶ ¹⁰⁵⁷ ¹⁰⁵⁸ ¹⁰⁵⁹ ¹⁰⁶⁰ ¹⁰⁶¹ ¹⁰⁶² ¹⁰⁶³ ¹⁰⁶⁴ ¹⁰⁶⁵ ¹⁰⁶⁶ ¹⁰⁶⁷ ¹⁰⁶⁸ ¹⁰⁶⁹ ¹⁰⁷⁰ ¹⁰⁷¹ ¹⁰⁷² ¹⁰⁷³ ¹⁰⁷⁴ ¹⁰⁷⁵ ¹⁰⁷⁶ ¹⁰⁷⁷ ¹⁰⁷⁸ ¹⁰⁷⁹ ¹⁰⁸⁰ ¹⁰⁸¹ ¹⁰⁸² ¹⁰⁸³ ¹⁰⁸⁴ ¹⁰⁸⁵ ¹⁰⁸⁶ ¹⁰⁸⁷ ¹⁰⁸⁸ ¹⁰⁸⁹ ¹⁰⁹⁰ ¹⁰⁹¹ ¹⁰⁹² ¹⁰⁹³ ¹⁰⁹⁴ ¹⁰⁹⁵ ¹⁰⁹⁶ ¹⁰⁹⁷ ¹⁰⁹⁸ ¹⁰⁹⁹ ¹¹⁰⁰ ¹¹⁰¹ ¹¹⁰² ¹¹⁰³ ¹¹⁰⁴ ¹¹⁰⁵ ¹¹⁰⁶ ¹¹⁰⁷ ¹¹⁰⁸ ¹¹⁰⁹ ¹¹¹⁰ ¹¹¹¹ ¹¹¹² ¹¹¹³ ¹¹¹⁴ ¹¹¹⁵ ¹¹¹⁶ ¹¹¹⁷ ¹¹¹⁸ ¹¹¹⁹ ¹¹²⁰ ¹¹²¹ ¹¹²² ¹¹²³ ¹¹²⁴ ¹¹²⁵ ¹¹²⁶ ¹¹²⁷ ¹¹²⁸ ¹¹²⁹ ¹¹³⁰ ¹¹³¹ ¹¹³² ¹¹³³ ¹¹³⁴ ¹¹³⁵ ¹¹³⁶ ¹¹³⁷ ¹¹³⁸ ¹¹³⁹ ¹¹⁴⁰ ¹¹⁴¹ ¹¹⁴² ¹¹⁴³ ¹¹⁴⁴ ¹¹⁴⁵ ¹¹⁴⁶ ¹¹⁴⁷ ¹¹⁴⁸ ¹¹⁴⁹ ¹¹⁵⁰ ¹¹⁵¹ ¹¹⁵² ¹¹⁵³ ¹¹⁵⁴ ¹¹⁵⁵ ¹¹⁵⁶ ¹¹⁵⁷ ¹¹⁵⁸ ¹¹⁵⁹ ¹¹⁶⁰ ¹¹⁶¹ ¹¹⁶² ¹¹⁶³ ¹¹⁶⁴ ¹¹⁶⁵ ¹¹⁶⁶ ¹¹⁶⁷ ¹¹⁶⁸ ¹¹⁶⁹ ¹¹⁷⁰ ¹¹⁷¹ ¹¹⁷² ¹¹⁷³ ¹¹⁷⁴ ¹¹⁷⁵ ¹¹⁷⁶ ¹¹⁷⁷ ¹¹⁷⁸ ¹¹⁷⁹ ¹¹⁸⁰ ¹¹⁸¹ ¹¹⁸² ¹¹⁸³ ¹¹⁸⁴ ¹¹⁸⁵ ¹¹⁸⁶ ¹¹⁸⁷ ¹¹⁸⁸ ¹¹⁸⁹ ¹¹⁹⁰ ¹¹⁹¹ ¹¹⁹² ¹¹⁹³ ¹¹⁹⁴ ¹¹⁹⁵ ¹¹⁹⁶ ¹¹⁹⁷ ¹¹⁹⁸ ¹¹⁹⁹ ¹²⁰⁰ ¹²⁰¹ ¹²⁰² ¹²⁰³ ¹²⁰⁴ ¹²⁰⁵ ¹²⁰⁶ ¹²⁰⁷ ¹²⁰⁸ ¹²⁰⁹ ¹²¹⁰ ¹²¹¹ ¹²¹² ¹²¹³ ¹²¹⁴ ¹²¹⁵ ¹²¹⁶ ¹²¹⁷ ¹²¹⁸ ¹²¹⁹ ¹²²⁰ ¹²²¹ ¹²²² ¹²²³ ¹²²⁴ ¹²²⁵ ¹²²⁶ ¹²²⁷ ¹²²⁸ ¹²²⁹ ¹²³⁰ ¹²³¹ ¹²³² ¹²³³ ¹²³⁴ ¹²³⁵ ¹²³⁶ ¹²³⁷ ¹²³⁸ ¹²³⁹ ¹²⁴⁰ ¹²⁴¹ ¹²⁴² ¹²⁴³ ¹²⁴⁴ ¹²⁴⁵ ¹²⁴⁶ ¹²⁴⁷ ¹²⁴⁸ ¹²⁴⁹ ¹²⁵⁰ ¹²⁵¹ ¹²⁵² ¹²⁵³ ¹²⁵⁴ ¹²⁵⁵ ¹²⁵⁶ ¹²⁵⁷ ¹²⁵⁸ ¹²⁵⁹ ¹²⁶⁰ ¹²⁶¹ ¹²⁶² ¹²⁶³ ¹²⁶⁴ ¹²⁶⁵ ¹²⁶⁶ ¹²⁶⁷ ¹²⁶⁸ ¹²⁶⁹ ¹²⁷⁰ ¹²⁷¹ ¹²⁷² ¹²⁷³ ¹²⁷⁴ ¹²⁷⁵ ¹²⁷⁶ ¹²⁷⁷ ¹²⁷⁸ ¹²⁷⁹ ¹²⁸⁰ ¹²⁸¹ ¹²⁸² ¹²⁸³ ¹²⁸⁴ ¹²⁸⁵ ¹²⁸⁶ ¹²⁸⁷ ¹²⁸⁸ ¹²⁸⁹ ¹²⁹⁰ ¹²⁹¹ ¹²⁹² ¹²⁹³ ¹²⁹⁴ ¹²⁹⁵ ¹²⁹⁶ ¹²⁹⁷ ¹²⁹⁸ ¹²⁹⁹ ¹³⁰⁰ ¹³⁰¹ ¹³⁰² ¹³⁰³ ¹³⁰⁴ ¹³⁰⁵ ¹³⁰⁶ ¹³⁰⁷ ¹³⁰⁸ ¹³⁰⁹ ¹³¹⁰ ¹³¹¹ ¹³¹² ¹³¹³ ¹³¹⁴ ¹³¹⁵ ¹³¹⁶ ¹³¹⁷ ¹³¹⁸ ¹³¹⁹ ¹³²⁰ ¹³²¹ ¹³²² ¹³²³ ¹³²⁴ ¹³

σκων τὸ μέλλον, ἡδέ[ως ἐγένε]το θυσία. Ἰακωβ
μετὰ ταπεινοφρ[οσύνης] ἐξεχώρησεν τῆς γῆς αὐ[τοῦ]
δι' ἀδελ[φόν], καὶ ἐπορεύθη πρὸς [Λαβάν], καὶ ἐδοξί-
λευσεν· καὶ ἐδόθ[η αὐτῷ] τὸ δωδεκάσκηπτρον τοῦ
[Ἰσραήλ]. 5

Non per
nos ipsos
nec per
opera no-
stra, sed
per Gra-
tiam Divi-
nam et
fidem justi-
ficamur.

ΛΒ'. [Εἰ] τις καθ' ἐν ἑκαστον εἰλικρι[νῶς] κατ-
νοήσῃ, ἐπιγνώσεται [τὰ με]γαλεῖα τῶν ὑπ' αὐτοῦ
δεδομέ[νων] δωρεῶν. Ἐξ αὐτῶν γὰρ ἱερεῖ[s] καὶ
Λευῖται πάντες, οἱ λειτουργ[οῦν]τες τῷ θυσιαστηρί-
ου τοῦ Θεοῦ· ἐξ αὐτοῦ ὁ Κύριος Ἰησοῦς τὸ κατὰ σάρκα· 10
ἐξ αὐτοῦ βασιλεῖς, καὶ ἄρχοντες, καὶ ἡγούμενοι, κατ-
ὰ τὸν Ἰούδαν· τὰ δὲ λοιπὰ σκῆπτρα αὐτοῦ οὐκ ἐ-
μικρᾷ δόξῃ ὑπάρχουσιν, ὡς ἐπαγγεिलाμένου τοῦ Θεοῦ,
ὅτι “ἔσται τὸ σπέρμα σου ὡς οἱ ἀστέρες τοῦ οὐρα-
νοῦ.” Πάντες οὖν ἐδοξάσθησαν καὶ ἐμεγαλύνθησαν· 1
οὐ δι' αὐτῶν, ἢ τῶν ἔργων αὐτῶν, ἢ τῆς δικαιοπραγίας
ἧς κατειργάσαντο, ἀλλὰ διὰ τοῦ θελήματος αὐτοῦ.

responsionem sese dignam ex re
ipsa attribuit, affirmatque Isaa-
cum τοὺς λόγους patris excepisse
πρὸς ἡδονήν, quemadmodum Cle-
mens hic ἡδέως, atque ita ala-
criter ὁρμῆσαι ἐπὶ τὸν βωμὸν καὶ
τὴν σφαγὴν. Eodem vel haud
absimili modo alii antiqui He-
braei rem ceperunt, ut in *Tan-
chuma* et *Rabbot* ad hanc *Pa-
rascham* legere est, nisi quod
paullo citius hoc Isaaco innotu-
isse volunt. . . . Nec quidquam
a verisimilitudine remotum con-
tinetur in illis Clementis verbis
γνώσκων τὸ μέλλον: quidni enim
Isaacus, qui ignorare non potuit
se esse *filium promissionis* et
haeredem gratiae, Gen. xvii 21,
promissionibus Dei bona spe

fretus, sese fidenter providentiae
voluntatique Numinis commit-
tere potuit? immo quid obstat
quin eodem modo ratiocinari
potuerit quemadmodum parens
ejus, λογισάμενος ὅτι καὶ ἐκ νεκρῶν
ἐγείρειν δυνατὸς ὁ Θεός. Heb. xi
19? FREY. Wocherus desi-
derat ὡς ante γνώσκων.

2. αὐ[τοῦ δι' ἀδελ]φόν] Edd.
ante Hefel. et Dresselium exhi-
bent αὐ[τοῦ φεύγων ἀδελ]φόν.
Supplementum scilicet tredecim
literarum. At lacuna haec mi-
nor est quam ea quae proxime
antecedit, ubi sex tantum desi-
derantur.

4. τὸ δωδεκάσκηπτρον] Hoc est
τὸ δωδεκάφυλον, σκῆπτρον enim
pro φυλῇ sumitur, ut in I Reg.

lignoscens, lubenter factus est sacrificium. Jacob ^{Gen. xxviii, xxix.} in humilitate a fratre fugiens, terram suam deseruit, et profectus est ad Laban, illique inservivit, et datae sunt ei duodecim tribus Israelis.

XXXII. Si quis particulatim singula vere et accurate consideraverit, donorum, quae per eum concessa sunt, magnificentiam intelliget. Ab illis enim orti sunt sacerdotes omnes et Levitae, qui altari Dei inserviunt; ab illo Dominus Jesus secundum carnem; ab illo reges, principes, et duces ^{Rom. ix 5.} ex sanguine Judae. Nec reliquae ejus tribus in parvo honore sunt, promittente scilicet Domino, *Erit semen tuum tanquam stellae coeli.* Omnes ^{Gen. xxii 17.} igitur gloriam et amplitudinem consecuti sunt, non per seipsos, aut opera sua, aut justas actiones quas fecerunt, sed per voluntatem ejus. Sic et nos ex

xi 31 [35]. JUNIUS. Sic apud Hebraeos שֵׁבַח utrumque, et sceptrum et tribum, denotat. Datum est Jacobo, ut pater esset duodecim Patriarcharum, qui totidem quasi sceptrata gerebant in republica Israelis. BOIS. Cf. § 32, τὰ δὲ λωπὰ σκήπτρα. Infra, § 55, Clemens noster habet τὸ δωδεκάφυλον τοῦ Ἰσραήλ. Exempla hujus vocis σκήπτρον in eodem sensu positae praebent LXX Intt. I Sam. ix 21, I Reg. viii 16, xi 13, 31, et Symmachus, Ps. lxxiii 3, habet σκήπτρον ubi alii φυλὴν habent, quae indicat Schleusnerus in voc. Ruchatus conferri jubet Testament. xii. Patriarcharum, Dan, 1, ἵνα μὴ λυθῶσι δύο σκήπτρα ἐν Ἰσραὴλ. et Nephtali, 5, Ἀσσύριοι, Μήδοι . . . κληρονομήσουσιν αἰχμαλωσίᾳ τὰ ἡβ' σκήπτρα τοῦ Ἰσραὴλ.

7. [τὰ με]γαλία] "Magnalia

"Dei." Hermas, Past. I iv 2. et III x 2, 4.

8. Ἐξ αὐτῶν] Ita Cod. MS. Libri impressi Ἐξ αὐτοῦ, quam lectionem mallent Wotton. Hefel. et Dresselius, quia scilicet mox ἐξ αὐτοῦ bis repetitum habemus. At commodè satis αὐτῶν referri potest ad δωρεῶν, quae non de donis Jacobo a Deo tributis, sed de beneficiis per Jacobum in nobis collocatis intelligit Lipsius.

11. κατὰ τὸν Ἰούδαν] secundum Judam. Vertit Cotel. propter Judam. Alii vero Interpretes ex familia et sanguine Judae. Declarat Clemens reges, principes, ac duces originem habuisse ex Jacob, secundum tribum Judae. COUST. Uti Christum quoque Ipsi κατὰ σάρκα. Quod monuisse ideo non supervacaneum est, quia Hilgenfeldius, pp. 65, 103, mirum in modum

Καὶ ἡμεῖς οὖν διὰ θελήματος αὐτοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ
κληθέντες, οὐ δι' ἑαυτῶν δικαιούμεθα, οὐδὲ διὰ τῆς
ἡμετέρας σοφίας, ἢ συνέσεως, ἢ εὐσεβείας, ἢ ἔργων
ὧν κατειργασάμεθα ἐν ὁσιότητι καρδίας· ἀλλὰ διὰ
τῆς πίστ[ε]ως, δι' ἧς πάντας τοῦ ἀπ' αἰῶνος ὁ παν- =
τοκράτωρ Θεὸς ἐδικαίωσεν· ᾧ ἔστω ἡ δόξα εἰς τοὺς
αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Nec tamen
charitas et
bona opera
sunt dere-
linquenda,
exemplo
Dei ipsius
proposito.

ΛΓ'. Τί οὖν ποιήσωμεν, ἀδελφοί; ἀργήσωμεν
ἀπὸ τῆς ἀγαθοποιΐα[s], καὶ ἐγκαταλείπωμεν τὴν ἀγά-
πη[ν]; Μηθαμῶς τοῦτο ἑάσαι ὁ Δεσπότης] ἐφ' ἡμῶν =
γε γενηθῆναι· ἀλλὰ σπεύσωμεν μετὰ ἐκτενεία[s] καὶ
προθυμίας πᾶν ἔργον ἀγαθ[ὸν] ἐπιτελεῖν. Αὐτὸς
γὰρ ὁ δημιουργὸς καὶ Δ[εσπότης] τῶν ἀπάντων ἐπὶ
τοῖς ἔρ[χοις] αὐτοῦ ἀγαλλιᾶται. Τῷ γὰρ παμ-
μεγεσστάτῳ αὐτ[οῦ] κράτει οὐρανὸς ἐστήρισεν], =

torquet haec verba, unde colligit Clementem inter Levitides numerasse Christum.

1. Καὶ ἡμεῖς οὖν διὰ θελήματος αὐτοῦ] De hoc loco S. Patris ita disserit Bullus, Harmon. Apost. Diss. Post. cap. xii § 27. 'Nimirum quum Paulus Abraham ejusque filios fide sola sine operibus justificari contendit, ejusmodi tantum opera (si Clementi interpreti credimus) excludit, quae ex propria hominis sapientia, intelligentia, pietate, sanctitate, h. e. ex libero ejus arbitrio, gratia Christi destituto, profluunt. Ac sane opera quae ex fide gratiaque proficiscuntur, a justificatione non excludi per Christi Evangelium, non uno in loco nos docet Vir idem 'Apostolicus,' &c.

2. οὐ δι' ἑαυτῶν δικαιούμεθα] Cf. supra, § 30, p. 114 l. 16.

3. ἡμετέρας] HMEPAΣ Cod. MStus.

5. πάντας τοῦ ἀπ' αἰῶνος] Hanc MSti lectionem exhibent Galland. Schoenem. Hefel. et Dresselius. Caeteri πάντας τοὺς ἀπ' αἰῶνος.

6. ᾧ ἔστω ἡ δόξα] Ita cum MSto Wotton. Russel. Galland. Hefel. et Dresselius. Caeteri articulum non agnoscunt.

8. Τί οὖν ποιήσωμεν, ἀδελφοί;] In Codice quodam Bibliothecae Vaticanae, e quo Leontii et Joannis Sacrarum Rerum Librum edidit, Maius hujus capituli partem exstare testatur, Script. Vett. Nov. Collection. tom. vii p. 84. Equidem satis mirari non possum, quid causae fuerit, quare vir ille doctissimus totum non exscripserit nobis locum, praesertim quum lectione a textu Cotelerii necnon a Damasceni Parall. variare fassus sit.

voluntate ejus in Christo Jesu vocati non per nos ipsos justificamur, neque per sapientiam nostram, intelligentiam, pietatem, vel opera, quae in cordis sanctitate operati sumus; sed per fidem, per quam omnipotens Deus omnes ab initio justificavit; cui sit gloria in saecula saeculorum. Amen.

XXXIII. Quid igitur faciemus, fratres? cessabimus a bonis operibus, et charitatem derelinquemus? Neutiquam hoc apud nos fieri permittat Dominus, sed cum diligentia et animi alacritate omne opus bonum peragere festinemus. Ipse enim opifex et Dominus omnium in operibus suis exsultat. Coelos enim suprema sua et maxima potentia stabilivit, illosque incomprehensibili sua

Hunc Codicem Dresselius non poterat reperire.

ib. ἀργήσωμεν] Hanc veram MSti lectionem primus restituit Wottonus. Caeteri ἀργάσωμεν. Fell. et Colom. cum Junio malent ποιήσωμεν vel ἀργήσωμεν, et mox ἐγκαταλείψομεν. Cotelerius quidem ἀργήσωμεν e conjectura margini apposuit.

10. μηδαμῶς] Ita Cod. MStus, non μηδαμῶς uti in libris impressis.

ib. ἐφ' ἡμῶν γε γενηθῆναι] Ita Junius; et mihi quidem aoristus in hoc loco aptior esse videtur. Schoenemannus habet ἐφ' ἡμῶν γενηθῆναι. Editores vero caeteri, si Hefel. Reithmayr. et Dresselium excipias, γεγενθῆναι exhibent, quasi praeteritum γεγενθῆσθαι desiderantes.

12. Αὐτὸς γὰρ ὁ δημιουργὸς] Citantur haec—non tamquam Incerti, ut habet Cotelerius, sed ut Κλήμεντος Πρώτης,—apud Johann. Damascenum, Sac. Parall. Lib. i a § viii, Tom. ii p.

VOL. I.

310 ed. Le Quien. Paris. 1712, qui in nonnullis ab archetypo Alexandrino discrepat. Αὐτὸς ὁ δημιουργὸς καὶ Δεσπότης τῶν ἀπάντων ἐπὶ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ ἀγάλλεται· τῷ γὰρ παμμεγεστάτῳ αὐτοῦ κράτει οὐρανοὺς ἐστήριξεν, γῆν δὲ ἐχώρισεν ἀπὸ τοῦ περιέχοντος αὐτὴν ὕδατος, καὶ ἤδρασεν ἐπὶ τὸν ἀσφαλῆ τοῦ ἰδίου θελήματος θεμέλιον. Ἐπὶ τοῖσι τὸν ἐξοχώτατον καὶ παμμεγεθὴ ἄνθρωπον ταῖς ἰδίαις αὐτοῦ καὶ ἀμώμοις χερσὶν ἐπλασεν, τῆς ἑαυτοῦ εἰκόνος χαρακτῆρα. Οὕτως γὰρ φησιν ὁ Θεός· Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν· καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς. Ταῦτα οὖν πάντα τελειώσας ἐποίησεν αὐτά, καὶ ἡλόγησε καὶ εἶπεν· αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε.

14. ἀγαλλιᾶται.] Apud Johannem Damascenum legimus ἀγάλλεται . . . παμμεγεστάτῳ. Infra tamen παμμεγεθῇ.

15. ἐστήριξε]v] Ita Wott. Gall. Hefel. et Dresselius, cum Cod.

R

καὶ τῇ ἀκαταλήπτῳ αὐτοῦ συνέσει διεκόσμησεν αὐτούς· γῆν τε [διεχώ]ρισεν ἀπὸ τοῦ περιέχοντος αὐτὴν ὕδατος, καὶ ἤδρασεν [ἐπὶ τὸ]ν ἀσφαλῆ τοῦ ἰδίου βουλήμα]τος θεμέλιον· τὰ τε ἐν αὐτῇ ζῆα φοιτῶντα, τῇ ἑαυτοῦ [προστα]ξει ἐκέλευσεν εἶναι· 5 θάλασ[sάν τε κ]αὶ τὰ ἐν αὐτῇ ζῆα προδημ[ουργή]-σας, ἐνέκλεισεν τῇ ἑαυτοῦ [δυ]νάμει. Ἐπὶ πᾶσι τὸ ἐξοχώτατον, [κα]ὶ παμμεγεθὲς κατὰ διάνοιαν, [ἄ]νθρωπον, ταῖς ἱεραῖς καὶ ἀμώμοις χερσὶν ἔπλασεν, τῆς ἑαυτοῦ εἰκόνος χαρακτῆρα· οὕτως γάρ φησιν ὁ Θεός, 10 “Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ’ εἰκόνα καὶ καθ’ ὁμοίωσιν ἡμετέραν· καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς.” Ταῦτα οὖν πάντα τελειώσας, ἐπήνεσεν αὐτά, καὶ ἠλόγησεν, καὶ εἶπεν, “Αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε.” Ἴδωμεν ὅτι τὸ 15 ἐν ἔργοις ἀγαθοῖς πάντες ἐκοσμήθησαν οἱ δίκαιοι· καὶ αὐτὸς οὖν ὁ Κύριος, ἔργοις ἑαυτὸν κοσμήσας, ἐχάρη. Ἐχοντες οὖν τοῦτον τὸν ὑπογραμμόν, ἀόκνως προσ-

MS. Caeteri cum Johan. Damasc. ἐσπῆριξεν. Vide supra p. 56 l. 2, p. 82 l. 14.

1. συνέσει διεκόσμησεν] Ita ex Johan. Damasc. reposui cum Millio et Wottono, quos Coustant. Galland. Hefel. et Dresselius secuti sunt. Cod. MStus exhibit majorem partem literarum γ; et plurimum literarum opus est ut expleatur lacuna haud parva quae in paginae summæ angulo interiore exstat. Caeteri cum Junio, σ[οφία ἐκόσ]μησεν.

2. [διεχώ]ρισεν] Junius et Edd. plerique διεμέρισεν: Coust. ἐχώρισεν. Apud Johan. Damasc. γῆν δὲ ἐχώρισεν. Dedi igitur διεχώρισεν, quae vox, ut monet

Wottonus, perpetuo usurpatur Genes. i.

3. ἤδρασεν [ἐπὶ τὸ]ν Junius ἤδρασεν [ὡς πύργου]ν ἀσφαλῆ. Perperam; spatium enim non est tot literarum. Colomesius conjicit θεμελίφ. Legendum est proculdubio ἐπὶ τὸν ex Johan. Damasc. cum Wottono, Coustant. Galland. Hefel. Reithmayr. et Dresselio. Θεμέλιος masculino genere legitur Thucyd. i 93, Lucian. Alex. § 10, Calumn. § 20.

4. τὰ τε ἐν αὐτῇ] Quae sequuntur ad τῇ ἑαυτοῦ δυνάμει omisit Johan. Damasc. Sin haec omittantur, chasma est satis manifestum: adeo ut nemini

sapientia ornavit, terram etiam ab aqua, quae illam ambit, separavit, et super firmum propriae voluntatis fundamentum firmavit; et animalia quae in illa versantur jussu suo praecepit esse. Mare etiam, et quae in illo sunt animalia quum prius creasset, potentia sua inclusit. Prae omnibus animal excel-
*lenti*ssimum, et intellectus dignitate celsissimum, hominem, imaginis suae characterem, sacris et im-
maculatis manibus formavit. Sic enim dicit Deus, *Faciamus hominem ad imaginem et similitudinem* Gen. i 26, *nostram; et creavit Deus hominem, masculum et* 27. *feminam creavit eos.* Haec igitur omnia quum
perfecisset, laudavit ea, et benedixit, dixitque, Cre- Gen. i 28. *scite et multiplicamini.* Videamus justos omnes bonis operibus ornatos fuisse: ipse etiam Dominus, operibus seipsum ornans, gavisus est. Habentes

constare non possit recte se habere Cod. MStum. WOTT.

6. προδημ[ουργή]σας] Scil. πρὸ τῶν ζώων γήινων. SANCROFT.

7. τὸ ἐξοχώτατον] τὸν ἐξοχώτατον καὶ παμμεγεθὴ ἄνθρωπον, Johan. Damascenus, qui κατὰ διάνοιαν non agnoscit.

8. κατὰ διάνοιαν] Ergo ex Clementis sententia, Dei in nobis imago est, non oris sublimitas, sed mentis celsitudo. BOIS.

9. ταῖς ἱεραῖς] ταῖς ἰδίαις αὐτοῦ καὶ ἀμέμοις Johan. Damascenus.

10. οὕτως γὰρ φησιν] Ita Wotton. Schoenem. Hefel. Reithm. Dresselius cum Cod. MSto et Johanne Damasceno. Caeteri οὕτως.

11. κατ' εἰκόνα] Apud Johan. Damascenum κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν, sicut et apud LXX.

14. ἐποίησεν] ἐποίησεν Johan. Damascenus. Male.

ib. ὑπόλογησεν] Sic Cod. MStus et Johan. Damascenus. Fellus et Colomesius exhibent εὐλόγησεν. Vid. supra p. 116 l. 14.

15. Ἰδωμεν ὅτι τὸ ἐν] Junius, Fellus, et Colomesius malunt Εἶδομεν ὅτι τοῖς ἔργοις. Sed non opus est ut aliquid mutemus. WOTT. Nos probabili conjectura nixi scriberemus Ἰδωμεν τί τὸ δέον. Ἔργοις κ. τ. λ. DAVIS. Longius abest a MSto. Propius accedit Birrius, qui, levi mendo sublato, ita scribendum arbitratur, Εἶδομεν [Εἶδομεν?] ὅτι τε ἐν ἔργοις οἱ δίκαιοι . . . *Vidimus et justos* . . . GALLAND. Ἰδωμεν ὅτι τε Hefel. et Dresselius.

17. ἔργοις] Hilgenfeldius de Christi miraculis exponit. Rectius ad Ταῦτα οὖν πάντα refert Lipsius.

18. ὑπογραμμὸν] Vide supra § 5, p. 28 l. 5.

ἐλθωμεν τῷ θελήματι αὐτοῦ· ἐξ ὅλης ἰσχύος ἡμῶν ἐργασώμεθα ἔργον δικαιοσύνης.

Bonis operibus magna apud Deum merces.

ΛΔ'. Ὁ ἀγαθὸς ἐργάτης μετὰ παρρησίας λαμβάνει τὸν ἄρτον τοῦ ἔργου αὐτοῦ· ὁ νοθρὸς καὶ παρειμένος, οὐκ ἀντοφθαλμῇ τῷ ἐργοπαρέκτῃ αὐτοῦ. 5 Δέον οὖν ἐστὶν προθύμους ἡμᾶς εἶναι εἰς ἀγαθοποιᾶν· ἐξ αὐτοῦ γάρ ἐστιν τὰ πάντα· προλέγει γὰρ ἡμῖν, “Ἰδοὺ ὁ Κύριος, καὶ ὁ μισθὸς αὐτοῦ πρὸ προσώπου αὐτοῦ, ἀποδοῦναι ἐκάστῳ κατὰ τὸ ἔργον αὐτοῦ.” Προτρέπεται οὖν ἡμᾶς ἐξ ὅλης τῆς καρδίας ἐπ’ αὐτῷ, 10 — μὴ ἀργοὺς μήτε παρειμένους εἶναι ἐπὶ πᾶν ἔργον ἀγαθόν. Τὸ καύχημα ἡμῶν καὶ ἡ παρρησία ἔστω ἐν αὐτῷ· ὑποτασσώμεθα τῷ θελήματι αὐτοῦ· κατανοή-
 σωμεν τὸ πᾶν πλῆθος τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ, πῶς τῷ θελήματι αὐτοῦ λειτουργοῦσιν παρεστῶτες. Λέγει 15 γὰρ ἡ γραφή, “Μύριαι μυριάδες παρειστῆκεισαν αὐτῷ, καὶ χίλιαι χιλιάδες ἐλειτουργοῦν αὐτῷ· καὶ ἐκέκραγον, Ὁ Ἅγιος, Ὁ Ἅγιος, Ὁ Ἅγιος Κύριος σαβαώθ, “πλήρης πᾶσα ἡ κτίσις τῆς δόξης αὐτοῦ.” Καὶ

Angelorum exemplum.

1. ἐξ ὅλης] Boisius, a quo hac in re minime dissentio, vult ut legatur καὶ ante ἐξ ὅλης. WOTT.

5. ἀντοφθαλμῇ] Sapiens. Salom. xii 14, Polyb. p. 156, 1205. Toup. in Suidam. Hanc vocem adhibent D. Lucas, Act. xxvii 15, Συναρπασθέντος δὲ τοῦ πλοίου, καὶ μὴ δυναμένου ἀντοφθαλμῇ τῷ ἀνέμῳ. S. Barnabas, § 5, οὐκ ἰσχύουσιν εἰς ἀκτίνας αὐτοῦ ἀντοφθαλμῆσαι.

ib. ἐργοπαρέκτῃ] Ut ἐργολάβος est, qui opus faciendum suscipit, et ἐργοδιώκτης, qui opus urget: ita ἐργοπαρέκτης est, qui opus praebebat faciendum. BOIS.

7. ἐξ αὐτοῦ] i. e. τοῦ ἐργοπαρέκτου, scil. τοῦ Θεοῦ. Sic Boisius, cui accedere videtur Wottonus. GALLAND. Junius dederat, ex hoc enim omnia sunt. Cotelerius et Colomesius, ex hoc enim omnia constant. Hornemannus, a Deo enim sumuntur omnia.

8. Ἰδοὺ ὁ Κύριος] Citantur haec ex Esai. xl 10, Ἰδοὺ, Κύριος, Κύριος μετὰ ἰσχύος ἔρχεται, καὶ ὁ βραχίων μετὰ κυρίας· Ἰδοὺ ὁ μισθὸς αὐτοῦ μετ’ αὐτοῦ, καὶ τὸ ἔργον ἐναντίον αὐτοῦ. Vel ex cap. lxii 11, Ἰδοὺ ὁ Σωτὴρ σοι παραγέγονεν ἔχων τὸν ἑαυτοῦ μισθόν,

itaque hoc exemplar, ad voluntatem ejus impigre accedamus, et opus justitiae totis nostris viribus operemur.

XXXIV. Bonus operarius cum fiducia panem operis sui accipit; segnis vero et remissus, operum distributorem non audet intueri. Ad benefaciendum igitur alacres nos esse oportet; ex ipso enim omnia sunt. Praedicat enim nobis, *Ecce Dominus, et merces ejus coram illo, ut reddat unicuique secundum opus suum.* Adhortando nos ad ipsum convertit toto corde, ne segnes et desides simus ad omne opus bonum. Gloriatio nostra et fiducia in eo sit; voluntati ejus subjiciamur, et multitudinem universam Angelorum ejus diligenter consideremus, quemadmodum adsistentes voluntatem ejus exsequantur. Dicit enim Scriptura, *Dena millia denum millium adsistebant ei, et mille millia ministrabant ei, et clamabant, Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Sabaoth, plena est omnis crea-*

Esai. xl 10.
lxii 11.
Apoc. xxii 12.

Dan. vii 10.

Esai. vi 3.

καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ πρὸ προσώπου αὐτοῦ. WOTT.

10. ἐξ ὅλης τῆς καρδίας ἐπ' αὐτῷ] Boisius, [innixus Prov. iii 5,] voce nimium licenter intrusa, legebat πεποιθέναι ἐπ' αὐτῷ. At Junius, Fellus, et Colomesius rescribunt ἐπ' αὐτό. Levis quidem est mutatio, sensui vero non admodum consona. Quid igitur? Fidens repono: προτρέπεται οὖν ἡμᾶς ἐξ ὅλης τῆς καρδίας ἐπὶ τὸ μὴ ἀργοὺς μηδὲ παρεμμένους εἶναι. Sic clara fiunt omnia. DAVIS. Male Schoenemannus vertit, *Itaque ex toto corde nos hortatur ad hoc*—cui adstipulantur Wakius et Chevallierius, *He warns us therefore beforehand with all his heart.*

Rectius Guil. Burton, *He exhorts us with our whole heart to apply ourselves hereunto, &c.*

16. Μύριαι μυριάδες κ. τ. λ.] Inversio est prophetici contextus Dan. vii 10, quum a LXX convenienter archetypo redditum fuerit, χίλιαι χιλιάδες ελειτούργουν αὐτῷ, καὶ μύριαι μυριάδες παρειστήκεισαν αὐτῷ. Consentiunt tamen cum Clemente Irenaeus, II vii [4, p 124 ed. Massuet.] Gregorius Nyssenus, Homil. 8 in Ecclesiastem, et Cyrillus Alexandrinus, Epistola in Symbolum. COTEL.

19. πᾶσα ἡ κτίσις] Articulum e MSto primus restituit Wottonus. Apud LXX legimus πᾶσα ἡ γῆ.

ἡμεῖς οὖν ἐν ὁμονοίᾳ ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναχθέντες τῇ συν-
ειδήσει, ὡς ἐξ ἑνὸς στόματος βοήσωμεν πρὸς αὐτὸν
ἐκτενῶς, εἰς τὸ μετόχους ἡμᾶς γενέσθαι τῶν μεγάλων
καὶ ἐνδόξων ἐπαγγελιῶν αὐτοῦ· λέγει γάρ, “Ὁφθαλ-
“ μὸς οὐκ εἶδεν, καὶ οὐς οὐκ ἤκουσεν, καὶ ἐπὶ καρδίαν 5
“ ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ὅσα ἡτοίμασεν τοῖς ὑπομέ-
“ νουσιν αὐτόν.”

Praemii ex-
cellentiam
adducit ;
viamque ad
illud conse-
quendum,
per fidem
in Chri-
stum et
obedien-
tiam evan-
gelicam,
inducat ;

et quo-
modo ad
eam per-
veniat.

ΛΕ΄. Ὡς μακάρια καὶ θαυμαστὰ τὰ δῶρα τοῦ
Θεοῦ, ἀγαπητοί ! ζωὴ ἐν ἀθανασία, λαμπρότης ἐν
δικαιοσύνῃ, ἀλήθεια ἐν παρρησίᾳ, πίστις ἐν πεποι- 10
θήσει, ἐγκράτεια ἐν ἀγιασμῷ· καὶ ταῦτα ὑπέπιπτεν
πάντα ὑπὸ τὴν διάνοιαν ἡμῶν. Τίνα οὖν ἄρα ἐστὶν
τὰ ἐτοιμαζόμενα τοῖς ὑπομένουσιν ; ὁ δημιουργὸς καὶ
πατὴρ τῶν αἰώνων, ὁ πανάγιος, αὐτὸς γινώσκει τὴν
ποσότητα καὶ τὴν καλλονὴν αὐτῶν. Ἡμεῖς οὖν 15
ἀγωνισώμεθα εὐρεθῆναι ἐν τῷ ἀριθμῷ τῶν ὑπομε-
νόντων αὐτόν, ὅπως μεταλάβωμεν τῶν ἐπηγγελμένων
δωρεῶν. Πῶς δὲ ἔσται τοῦτο, ἀγαπητοί ; ἐὰν ἐστη-
ριγμένη ᾖ ἡ διάνοια ἡμῶν πίστεως πρὸς τὸν Θεόν,

1. ἐπὶ τὸ αὐτὸ] Sic saepius
apud N. T. Scriptores. S. Matt.
xxii 34, S. Luc. xvii 35, Act.
i 15, ii 1, 44, iii 1, iv 26, i Cor.
xi 20, xiv 23. Hesych. ἐπὶ τὸ
αὐτό· ὁμοῦ, εἰς τὸν αὐτὸν τόπον·
quam significationem habet apud
Polybium quidem passim. Alia
ratione hanc dictionem usurpa-
vit Thucydides, vi 104. . . . αἱ
ἀγγελίαι ἐφοίτων δειναὶ καὶ πᾶσαι
ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐφευσμέναι.

ib. τῇ συνείδῃ] Forte καὶ τῇ
συνειδήσει, vel potius συνδήσει.
JUNIUS. Forte, τῇ συνωδίᾳ,
vel ut Hesychius συνωδεία. SAN-
CROFT. Non opus est cor-

rectione, ut ut phrasis sit asperi-
uscula ; συνείδῃς enim, aut τὸ
συνειδός, nonnunquam pro συνει-
δήσει ἀγαθῇ sumitur : ita supra
S. Clemens, § 2, μετ' ἐλέους καὶ
συνειδήσεως : ita S. Chrysosto-
mus, Hom. 53 in S. Matt. [§ 4,
tom. vii p. 544 ed. Bened.] εἰ
γὰρ καὶ ἐν τῷ κατορθοῦν πόνον ἔχει
ἡ ἀρετὴ, ἀλλὰ τὸ συνείδος πολλῆς
πληροὶ τῆς εὐφροσύνης . . . οὐδὲν
γὰρ ἥδιον συνείδότος ἀγαθοῦ, καὶ
ἐλπίδος χρηστῆς. FREY. Co-
teler. vertit, *communis consensu*.
Hilgenfeldius Unitatem Eccle-
siae intelligit.

4. Ὁφθαλμὸς οὐκ κ. τ. λ. [Haec

tura gloriae ejus. Ita et nos in concordia congregati in unum conscientia, tanquam ex uno ore impense ad eum clamemus, ut magnarum et gloriosarum promissionum ejus participes fiamus. Dicit enim, *Oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quanta praeparavit expectantibus eum.* 1 Cor ii 9.
Es. lxiv 4.

XXXV. Quam beata, dilecti, et mirabilia sunt dona Dei! vita in immortalitate, splendor in justitia, veritas in libertate, fides in confidentia, temperantia in sanctitate; et haec omnia sub intellectum nostrum cadunt. Quanam igitur sunt quae expectantibus eum praeparantur? Sanctissimus opifex et saeculorum pater quantitatem et pulchritudinem eorum novit. Nos igitur, ut promissorum donorum participes fiamus, in numero expectantium eum reperiri, summo studio contendamus. Quomodo autem hoc fiet, dilecti? Si fide in Deum stabilita fuerit mens nostra, si grata illi et accepta diligenter quaesiverimus, si quae ad

tamquam e Bibliis petita laudat etiam Paulus. At nonnulli veteres [e. g. Origen. Tract. xxxv § 117 in S. Matt.] ea ἐκ τῶν ἡλίων ἀποκρίφον desumta statuerunt; quos acriter, ut solet, refellit Hieronymus, Epist. 101 [scil. edd. Vett.; Ep. 57 § 9, ed. Vallars; Ep. 33 ed. Bened.] et ad Esaiæ cap. 64. [Opp. tom. iv p. 760 ed. Vallars.] Vide cl. I. A. Fabricium, Cod. Pseud. V. T. p. 1072. DAVIS. Vid. Ep. II. § 11.

6. ἡ τοῖμασεν] Ita cum Cod. MSto et B. Paulo Wott. Galland. Schoenemann. Hefel. Reithm. et Dresselius. Caeteri Edd. τοῖμασεν.

11. καὶ ταῦτα ἐνέπνευσεν] Est oppositio inter ea bona, quae in hac vita ex Dei gratia consequimur, et ea quae in altera vita expectamus. Similis ῥῆσις illi dicto S. Joann. Ep. I iii 2, νῦν τέκνα Θεοῦ ἐσμέν, καὶ οὕτως ἐφανερώθη τί ἐσόμεθα. FREY.

19. ἡ δαίνοια] Deest articulus in libb. impr. ante Wottonum, neque eum agnoscunt Russelius et Hornemannus.

ib. ἡμῶν πίστεως] Junius, Boisius, Fellus, Coteler. et Colom. [quibuscum faciunt Coustant. Schoenem. Hornemannus] putant legendum esse διὰ πίστεως. Recte sane; contextus enim ratio postulat ut aut legamus

ἐὰν ἐκζητῶμεν τὰ εὐάρεστα καὶ εὐπρόσδεκτα αὐτῷ,
 ἐὰν ἐπιτελέσωμεν τὰ ἀνήκοντα τῇ ἀμώμῳ βουλήσει
 αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθήσωμεν τῇ ὁδῷ τῆς ἀληθείας,
 ἀπορρίψαντες ἀφ' ἐαυτῶν πᾶσαν ἀδικίαν καὶ ἀνομίαν,
 πλεονεξίαν, ἔρεις, κακοηθείας τε καὶ δόλους, ψιθυ- 5
 ρισμούς τε καὶ καταλαλιάς, θεοστυγίαν, ὑπερηφανίαν
 τε καὶ ἀλαζονείαν, κενοδοξίαν τε καὶ ἀφιλοξενίαν.
 Ταῦτα γὰρ οἱ πράσσοντες στυγητοὶ τῷ Θεῷ ὑπάρ-
 χουσιν· οὐ μόνον δὲ οἱ πράσσοντες αὐτά, ἀλλὰ καὶ
 οἱ συνευδοκοῦντες αὐτοῖς· λέγει γὰρ ἡ γραφή, "Τῷ
 " δὲ ἀμαρτωλῷ εἶπεν ὁ Θεός, "Ἴνα τί σὺ διεγῇ τὰ
 " δικαιώματά μου, καὶ ἀναλαμβάνεις τὴν διαθήκην
 " μου ἐπὶ στόματός σου; σὺ δὲ ἐμίσησας παιδείαν,
 " καὶ ἐξέβαλλες τοὺς λόγους μου εἰς τὰ ὀπίσω· εἰ

πίσται aut inseramus διὰ WOTT. Hefelius praepositionem uncis inclusam in textum recepit. Nulla emendatione opus esse censent Dresselius et Lipsius.

2. ἐπιτελέσωμεν] Ita Cod. MS. Libb. impr. inter ἐπιτελήσωμεν et ἀποτελήσωμεν oscitant.

7. κενοδοξίαν] Conjicit Birrius S. Patrem scripsisse *καινοδοξίαν*, et *novarum opinionum studium* notare voluisse. Conjecturam confirmat ex eo quod in MSto saepissime occurrit E pro AI positum. GALLAND. Herzogius vertit, *die eitle Ehre*. Cf. B. Paulum ad Philipp. ii 3, *Μηδὲν κατὰ ἐριθείαν ἢ κενοδοξίαν* et Ignatium ad Magn. § 11, ad Philad. § 1.

ib. ἀφιλοξενίαν.] Ita proculdubio legendum pro *φιλοξενίαν* in MSto, uti Wottonus et Mililius [not. ad Rom. i 31.] senserunt. Junius et Fellus, quos

in versione sua sequitur Chevallierius, mallent *φιλοτιμίαν*. Colomesius, Cotelierius, Coustantius, et Schoenemannus margini apponunt tum *φιλοκενίαν*, quam vocem in textum admisit Hornemannus, tum *ἀφιλοξενίαν*. Birrio, qui *ἀφιλοξενίαν* respuit tamquam vocabulum prorsus novum, et *φιλοδοξίαν* legendum esse contendit, Gallandius respondet Cyrillum Alexandrinum habere *ἀφιλοξενίαν*, Comm. in S. Johan. Lib. iii, Opp. iv p. 284 ed. Aubert. Paris. 1638. Orellius, Select. Patt. Eccles. Capp. ad *Εἰσηγητικὴν* Sacram pertinent. partic. i p. 6, vel *ἀφιλοξενίαν* vel etiam *πλεονεξίαν* lectionem germanam esse putat. Herzogius, ni fallor, legebat *φιλοτιμίαν*, in versione enim sua habet *die Liebe zur Eitelkeit*. Duriore inhumanioresque Corinthios se gessisse erga peregrinos e Pa-

inculpatam ejus voluntatem spectant fecerimus, et viam veritatis sequuti fuerimus, abjicientes a nobis omnem injustitiam, iniquitatem, avaritiam, contem- Rom. i 29
tiones, malitias, fraudes, susurrations, obrecta- —32.
tiones, odium Dei, superbiam, fastum, vanam glo-
riam, et inhospitalitatem; qui enim haec faciunt Deo odio sunt; neque solum qui ea faciunt, sed qui eis consentiunt: dicit enim Scriptura, *Peccatori autem dixit Deus, Quare tu enarras justitias meas, et assumis testamentum meum per os tuum? Tu vero odisti disciplinam, et projecisti sermones meos retrorsum. Si videbas furem, currebas cum*

laetiniensium Ecclesiis suspicatur Lipsius, p. 115.

9. οὐ μόνον] In Codice MSto legimus OYMON, ex incuria librarii, qui in hoc capite describendo dormitasse videtur. Exaravit jam ΚΑΤΑΙΔΙΑΣ, et mox pro ἐπὶ στόματός σου, ε. σ. ΜΟΥ.

ib. οὐ μόνον δὲ οἱ πράσσοντες] Ex hoc loco constare potest S. Clementem legisse cap. i v. 32 Epistolae ad Romanos, ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες ἄξιοι θανάτου εἰσίν, οὐ μόνον δὲ οἱ ποιῶντες, ἀλλὰ καὶ οἱ συνευδοκοῦντες τοῖς πράσσουσιν. Hanc esse veram ac genuinam lectionem optimo jure contendit Millius ad locum: 'quam quidem firmatam auctoritate complurium Patrum, Cypriani, Epist. lxxvii, Augustini haud semel, Hieronymi, Ambrosii, Isidori Pelusiotae; exemplarium longe vetustissimorum ante mille ducentos et aliquot annos descriptorum, quod creditur; Interpretis Vulgati, Aposto-

lorum nescio an actate sup-
'paris: ipsius denique Clemen-
'tis S. Paulo coaevi, qui epi-
'stolam ad Corinthios decimo
'circiter post hanc ab Apostolo
'ad Romanos missam anno con-
'scripsit, ac Paulinae hujus αὐ-
'τόγραφον ipsum in urbe Roma
'sine dubio viderat, fideliterque
'transcribendum curarat; lec-
'tionem, inquam, hanc vix est,
'quam ut, reclamantibus licet
'plerisque Codd. ac Commenta-
'riis Graecorum, ipsius Apostoli
'veram ac genuinam censea-
'mus.' WOTT. Confer Colo-
mesii Observations Sacras, p.
136. Millio adhaeret Wetste-
nius in sua Novi Testamenti
editione; adversatur Whitbius
in Exam. Var. Lect. II 1 § 1
n. 16. Lachmannus in ora libri
exhibet οἱ ποιοῦντες . . . οἱ συνευ-
δοκοῦντες.

14. καὶ ἐξέβαλλες] Ita Wotton. Galland. Reithmayr. propius ad Cod. MS. ubi ΕΞΑΒΑΛΛΕΣ legimus, quam Junius caeterique, qui ἐξέβαλλες habent cum LXX.

“ ἐθεώρεις κλέπτῃν, συνέτρεχες αὐτῷ, καὶ μετὰ μοί-
 “ χων τὴν μερίδα σου ἐτίθεις· τὸ στόμα σου ἐπλεό-
 “ νασεν κακίαν, καὶ ἡ γλῶσσά σου περιέπλεκεν
 “ δολιότητα· κ[αθ]ήμενος κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ σου
 “ κατελάλεις, καὶ κατὰ τοῦ υἱοῦ τῆς μητρὸς σου 5
 “ ἐτίθεις σκάνδαλον· τα[ύ]τα ἐποίησας, καὶ ἐσίγησα,
 “ ὑπέλαβες, ἄνομε, ὅτι ἔσομαί σοι ὁμοιος· ἐλέγξω
 “ σε, καὶ παραστήσω σε κατὰ πρόσωπόν σου.
 “ Σύνετε δὴ ταῦτα οἱ ἐπιλανθανόμενοι τοῦ Θεοῦ,
 “ μήποτε ἀρπάσῃ ὡς λέων, καὶ μὴ ἢ ὁ ρύόμενος· 10
 “ θυσία αἰνέσεως δοξάσει με, καὶ ἐκεῖ ὁδὸς ἦν δείξω
 “ αὐτῷ τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ.”

1. συνέτρεχες αὐτῷ] Pronomen hoc exstat in Cod. MS. uti Millius jamdudum testatus est. Legitur etiam apud LXX. Attamen abest ab Edd. omnibus ante Gallandium, neque id agnoscit Hornemannus.

ib. μετὰ μοίχων] cum adultero, Wottonus in versione, quasi μετὰ μοίχων legisset cum edd. Aldinis et Complut. et Justino Mart. in Dial. c. Tryphone. § 22, Opp. p. 122 ed. Ben.

4. δολιότητα] Sic Cod. MS. cum LXX. At libb. impr. ante Wottonum, necnon Hornemannus, exhibent δολιότηας, quam lectionem praebent edd. Aldin. et Complut. et Justinus Martyr, l. c.

ib. κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ σου] Cod. MStus ΤΟΥ ΑΔΕΛΦΟΥ ΣΟΥ, ex oscitantia librarii qui eandem litteram bis exaravit.

7. ἄνομε] Ita proculdubio legendum cum Wott. Gall. Schoenem. Hefel. Reithm. Dresselio : non ἀνομίαν cum caeteris libris

impressis ; Codex enim MStus ANOMAI praebet, AI pro E, ut saepius, positus. Clemens Alexandrinus, in his verbis citandis, legit ἄνομε, Strom. iv § 24, qui tamen cum LXX habet ἀνομίαν, Strom. vi § 14. Lectionem quam in textum admisi, confirmant, teste Wottono, Versiones Syr. Arab. et Vulgata.

8. παραστήσω σε κ. τ. λ.] Scripserant LXX παραστήσω κατὰ πρόσωπόν σου. Id vero quum obscurum videretur, ex praecedentibus Psalmistae verbis, explicationis gratia, apposuit margini alius pronomen σε, alius voces τὰς ἁμαρτίας σου. Hincque postea librarii, prout libuit, aut exscripserunt sinterum textum, aut σε inseruerunt, aut subjunxerunt τὰς ἁμαρτίας σου. Clementinam lectionem amplectitur Glossa in Catena Aurea super Psalmos, et Apollinarius citatus a concinnatore alterius Catenae Aureae in 50 priores Psalmos, ubi praepo-

eo, et cum adulteris portionem tuam ponebas. Os tuum abundavit malitia, et lingua tua concinnabat dolos. Sedens adversus fratrem tuum loquebaris, et adversus filium matris tuae ponebas scandalum: haec fecisti et tacui, existimasti, inique, quod ero tui similis: arguam te, et statuam te contra faciem tuam. Intelligite jam haec, qui obliviscimini Deum, ne quando rapiat tanquam leo, et non sit qui eripiat. Sacrificium laudis honorificabit me, et illic iter quo ostendam illi salutem Dei.

stero ordine leges, *Arguam te et statuam contra te faciem tuam.* Item Eligius, Hom. 8, eandem exhibet; ac interpretatur S. Augustinus Enarratione in Psalmum hunc, cujus interpretatio excerpta invenitur in Commentariis quae Ruffino Aquileiensi tribui solent. COTEL. *ῥὰς ἀπαρίας σου* irrepserat in textum in edd. Ald. et Complut. Legitur in 104 Codd. in recensione Holmesiana; atque ita laudatur hic locus a Justin. Mart. Dial. c. Tryph. § 22, et Chrysostom. Homil. in S. Johan. 73, tom. viii. p. 434 ed. Bened. Vetus Lat. exhibet *statuam illa*.

10. *ὁδὸς ἡν*] Haec verba non agnoscunt LXX Intt. Antiquissimum, ut monet Cotelerius, videtur esse glossema huc translatum a Ps. vii 2, cujus vestigia comparent adhuc apud Augustinum, Chrysostomum, Theodoretum, et Arnobium.

11. *ὁδὸς ἡν*] Servant ἡν Chrysostomus, Hieronymus, Theodoretus, Catena, et quaedam Psalteria Bibliothecae Christianissimi Regis. Exponit vero Euthymius καὶ ἡν. COTELER.

Ita legimus apud LXX Intt. nisi quod pro ἡν habetur ἡ, neque legitur articulus ante Θεοῦ. Textus Hebraeus exhibet, *Sacrificans confessionem honorabit me, et ponentem viam videre faciam eum in Salutem Dei.* Vulgat. *Sacrificium laudis honorificabit me, et illic iter quo ostendam ei salutem Dei.* Versio Hieronymi, *Qui immolat confessionem glorificabit me, et qui ordinat viam ostendam salutem Dei.* Versio Syriaca, *Qui sacrificat laudem, ipse glorificabit me, et illic ostendam ei viam salutis ejus.* Versio Arabica, propius ad LXX, *Sacrificium laudis glorificabit me, et illic ostendam tibi viam salutis Dei.* Symmachus, *Θυσιάων ὑπὲρ αἰνέσεως δοῦναι με, καὶ τῷ εὐτάκτως ὁδεύοντι δείξω σωτήριον Θεοῦ.* Mutatis punctis et accentu tonico, quod cuivis integrum est, quum sint additamenta Masorethica, cum lectione LXX ἡ consentiet Heb. Textus: *Sacrificium confessionis vel laudis glorificabit me; et ibi est via qua ostendam, &c.* neque dubito quin eo modo legerint LXX. WOTT. *ὁδὸς ἡν* legitur in 45 Codd. in

Omnis bea-
tudo no-
bis per
Christum
tribuitur.

Λς'. Αὕτη ἡ ὁδός, ἀγαπητοί, ἐν ᾗ εὗρομεν τὸ σωτήριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν ἀρχιερέα τῶν προσφορῶν ἡμῶν, τὸν προστάτην καὶ βοηθὸν τῆς ἀσθενείας ἡμῶν. Διὰ τούτου ἀτενίζομεν εἰς τὰ ὕψη τῶν οὐρανῶν· διὰ τούτου ἐνοπτριζόμεθα τὴν ἁμωμον 5 καὶ ὑπερτάτην ὄψιν αὐτοῦ· διὰ τούτου ἠνεψύχθησαν ἡμῶν οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς καρδίας· διὰ τούτου ἡ ἀσύνετος καὶ ἐσκοτωμένη διάνοια ἡμῶν ἀναβάλλει εἰς τὸ θαυμαστόν αὐτοῦ φῶς· διὰ τούτου ἠθέλησεν ὁ Δεσπότης τῆς ἀθανάτου γνώσεως ἡμᾶς γεύσασθαι· ὅς 10

Recensione Holmesiana. Vet. Lat. *illuc iter est quod ostendam illis salutare Dei.*

1. ἐν ᾗ εὗρομεν] Junius, Fel-lus, Colomesius mallent εὐρίσκομεν.

ib. τὸ σωτήριον] S. Symeon, apud D. Luc. ii 30, εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου.

2. τὸν ἀρχιερέα] Hic videtur esse unus ex iis locis, quae Photio displicuerunt, qui, cap. cxxvi Bibliothecae, haec habet: Αἰτιάσαιο δὲ ἂν τις αὐτὸν ἐν ταύταις· . . , καὶ τρίτον, ὅτι ἀρχιερέα καὶ προστάτην τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν ἐξονομάζων, οὐδὲ τὰς θεοπρεπεῖς καὶ ὑψηλοτέρας ἀφῆκε περὶ αὐτοῦ φωνάς. Quod si tanto Critico displicuerit, quod Jesum vocat Clemens Ἀρχιερέα, petivit eam vocem ex S. Paulo, Heb. iv 15, [Addas ii 17, iii 1, v 10.] neque ab ejus usu abhorret B. Ignatius, Epist. ad Philad. [§ 2.] Eadem igitur Clementi licentia concedatur, praesertim quum S. Pater alibi agnoscit τὰ παθήματα τοῦ Χριστοῦ esse τὰ παθήματα τοῦ Θεοῦ, cum esse τὸ σκῆπτρον τῆς μεγαλωσύνης τοῦ Θεοῦ· necnon distinguit hu-

manam a Divina natura quum dicit ὁ Κύριος Ἰησοῦς τὸ κατὰ σάρκα: [§ 32] eique tribuat δόξαν καὶ μεγαλωσύνην, [§ 20] quae soli supremo Deo debentur, eis τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Jesus autem, quum sit unicus Christianae professionis ἀρχιερεὺς, dicitur ἀρχιερεὺς τῶν προσφορῶν ἡμῶν, quia omnes nostrae προσφοραί sive oblationes non aliter a Deo accipiuntur, eique gratiae sunt, quam ex intercessionem summi Pontificis nostri Jesu Christi τοῦ μεγάλου, διηληλυθότος τοὺς οὐρανοὺς, τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. WOTT.

4. ἀτενίζομεν] Ita dedi cum Junio, Fello, Colomesio, Ittigio, Freyio, Wott. Schoenem. Hefel. Reithmayro et Dresselio. Cod. MStus exhibet ἀτενίσωμεν. Boisius, Cotelerius, Coustantius, Russelius, Hornemannus mallent ἀτενίσωσωμεν . . . ἐνοπτριζόμεθα.

5. ἐνοπτριζόμεθα] II Cor. iii 18, τὴν δόξαν Κυρίου κατοπτριζόμενοι.

7. οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς καρδίας] Eadem locutionem usurpat B. Paulus, Ep. ad Ephes. i 18, πε-

XXXVI. Haec est via, dilecti, in qua salutare nostrum Jesum Christum, oblationum nostrarum summum sacerdotem, infirmitatis nostrae patro- Heb. viii 1
num et defensorem, invenimus. Per hunc coeli —3, iv 15.
altitudinem adspicimus, per hunc vultum ejus immaculatum et excelsum tanquam in speculo in-
tuemur, per hunc oculi cordis nostri aperti sunt, per hunc intellectus noster insipiens et obtene- Eph. iv 18.
bratus in admirabilem ejus lucem repullulat, per hunc voluit nos Dominus immortalem cognitionem
gustare; qui majestatis ejus radius existens, tanto Heb. i 3, 4.

φωτισμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς
διανοίας ὑμῶν.

ib. διὰ τοῦτου ἡ ἀσύνετος κ.τ.λ.] Videtur S. Pater alludere ad Rom. i 21, καὶ ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδιά. Et I Pet. ii 9, τοῦ ἐκ σκότους ὑμᾶς καλέσαντος εἰς τὸ θαυμαστὸν αὐτοῦ φῶς. Junius pro ἀναβάλλει legendum putat ἀναθρεῖ vel ἀναθεωρεῖ, vel locum integrum ita legit, διὰ τοῦτο ἐν ἀσυνέτῳ καὶ ἐσκοτισμένῳ διανοίᾳ ἡμῶν ἀνατέλλει τὸ θαυμαστὸν αὐτοῦ φῶς. Minime vero ferenda est haec emendatio, quum non tantum MS. verum etiam et Clemens Alex. [Strom. iv 16, p. 613 ed. Potter. qui hanc lectionem contra Junium erudite tuetur] exhibeat ἀναβάλλει. WOTTON. Quando verba D. Pauli perpendo, Philip. iv 10, Ἐχάρην ἐν Κυρίῳ μεγάλως, ὅτι ἤδη ποτὲ ἀνεβάλετε τὸ ὑπὲρ ἐμοῦ φρονεῖν ubi certo certius est, vocem ἀναβάλλω reponi per metaphoram pariter duram et insolentem, nihil facile mutaverim. FELL. Vide sis Suicerum in Thea. Eccles. voc. ἀναβάλλω. Junius in versione exhibet, *mirabilem ejus lucem at-*

tente contemplatur; Colomesius interpretatur, *in admirabilem ejus lucem reflorescit*; Schoenemannus, *assurgit*; Hornemannus, *revirescendo ad mirabilem ejus lucem provehi nititur*; Chevallerius, *rejoices (to behold) his wonderful light*; Guilielmus Burton, *springs to a fresh dawning at his wonderful light*. Clausulam totam διὰ τοῦτου ἡ ἀσύνετος ad αὐτοῦ φῶς praetermittit Herzogius.

8. ἐσκοτωμένη] Hanc MSti lectionem exhibent Wott. Russel. Gall. Hefel. Reithm. et Dresselius. Caeteri, cum Clemente Alexandrino, qui hunc locum citat διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ ἀσύνετος, . . . ἡμᾶς γεύσασθαι, Strom. iv. 16, p. 613, ed. Potter., legunt ἐσκοτισμένη. Cf. Ephes. iv 18, ἐσκοτισμένοι τῇ διανοίᾳ. Rom. i 21, ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδιά.

10. ὅς ὢν ἀπαύγασμα] Ex hujusmodi citationibus sive allusionibus ad Epist. ad Heb. constare potest, eam Epistolam, licet a Romana Ecclesia paene per quadringentos annos fuerit e Sacro Canone rejecta, post-

ὧν ἀπαύγασμα τῆς μεγαλωσύνης αὐτοῦ, τοσούτῳ
 μείζων ἐστὶν ἀγγέλων, ὅσῳ διαφορώτερον ὄνομα
 κεκληρονόμηκεν· γέγραπται γὰρ οὕτως· “Ὁ ποιῶν
 “ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα, καὶ τοὺς λειτουρ-
 “ γοὺς αὐτοῦ πυρὸς φλόγα.” ἐπὶ δὲ τῷ Υἱῷ αὐτοῦ 5
 οὕτως εἶπεν ὁ Δεσπότης, “Υἱός μου εἰ σύ, ἐγὼ σή-
 “ μερον γεγέννηκά σε· αἰτησαι παρ’ ἐμοῦ, καὶ δώσω
 “ σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου, καὶ τὴν κατὰ-
 “ σχέσιν σου τὰ πέρατα τῆς γῆς.” Καὶ πάλιν λέγει
 πρὸς αὐτόν, “Κάθου] ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν [θῶ 1
 “ τοὺς] ἐχθροὺς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου.”
 Τίνες οὖν οἱ [ἐχθροί]; οἱ φαῦλοι καὶ ἀντιτασσόμενοι
 τῷ θελήματι τ[οῦ Θεοῦ].

Ut in mi-
 litia alii
 aliis sub-
 jiciuntur,

ΛΖ'. Στρατευσάμεθα οὖν, ἄνδρες ἀδελφοί, μετὰ
 πάσης ἐκτενεί[ας ἐν τοῖς] ἀμώμοις προστάγμασιν 5
 [αὐτοῦ]· κατανοήσωμεν τοὺς στρατ[ενο]μένους τοῖς
 ἡγουμένοις ἡ[μῶν], πῶς εὐτάκτως, πῶς εὐείκτω[ς],

eaque ex auctoritate, et certa
 aliarum Ecclesiarum traditione
 recepta fuerit, in initio ab Ec-
 clesia Romana ipsoque Clemen-
 te agnitam fuisse. WOTT. Sic
 Tertullian. Apol. 21, 'Iste igitur
 ' Dei radius . . . delapsus in vir-
 ' ginem quamdam, et in utero
 ' ejus caro figuratus nascitur
 ' homo Deo mistus.'

5. ἐπὶ δὲ τῷ Υἱῷ] Lege ἐπὶ δὲ
 τοῦ Υἱοῦ. BOIS.

8. καὶ τὴν κατὰσχέσιν σου]
 Tum Codex MStus cum LXX
 habent pronomen σου, quod in
 textum reposuerunt Wottonus,
 Schoenem. Hefel. Reithm. Dres-
 selius; atque ad oram libri exhi-
 bent Cotelerius et Coustantius.

12. Τίνες οὖν οἱ [ἐχθροί]; Ju-
 nius, quem secuti sunt Edd.

tantum non omnes, dederat . . .
 οἱ [ἐχθροὶ αὐτοῦ]; quod chasma
 non admittit. Wottonus repo-
 suit ἐχθροὶ Κυρίου, putavit enim
 Codicem MStum exhibuisse KY
 post ἐχθροί. Hiatus autem, me
 quidem iudice, non est plurium
 quam sex literarum. Schoene-
 mannus et Hornemannus, cum
 Cotelerio et Clerico, omiserunt
 οὖν post τίνες.

13. τῷ θελήματι τ[οῦ Θεοῦ].]
 In hoc loco Wottonum secutus
 sum, qui cernere poterat in
 Cod. MSto τοῦ Θεοῦ, quas voces
 hodie quidem non exstant. Le-
 gimus autem adhuc, ANTITAZZ
 ΤΩΘΕΛΗΜΑΤΙΤΩΘΕΛΗΜΑ
 . . . I . . . lacuna post ANTITAZZ
 non capiente plures quam quin-
 que vel sex literas. Lectio ergo

major est Angelis, quanto praestantius nomen sortitus est : scriptum enim est, *Qui facit Angelos suos spiritus et ministros suos ignis flammam.* De Filio autem suo, sic dixit Dominus, *Filius meus es tu, ego hodie genui te. Postula a me, et dabo tibi gentes haereditatem tuam, et possessionem tuam terminos terrae.* Et iterum dicit ad eum, *Sede a dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum.* Quinam autem sunt inimici ? Homines perversi, et qui Divinae voluntati resistunt.

Pa. civ 4.
Heb. i 7.

Pa. ii 7.
Heb. i 5.

Pa. cx 1.
Heb. i 13.

XXXVII. Militemus igitur, viri fratres, cum omni adsiduitate in inculpatis ejus praeceptis : consideremus milites qui sub ducibus nostris merent, quam ordinate, cum obsequentia quam facili,

illa quam de suo tacite dederat Junius, quam exhibent Edd. omnes ante Wottonum, necnon Russelius et Hornemannus, ἀντιπασσ[όμενοι τοῦ Θεοῦ] τῷ θελήματι τοῦ θέλημα ἰδίου, MSti fidei non minus quam sermonis usui repugnat. Wottonus summo jure suspicatus est librarium oscitantem et incautum repetisse alterum τῷ θελήματι : quod si quibus minus verisimile videatur, Davisius scribendum censeat ἀντιτάσσοντες αὐτῶν τὰ θελήματα τῷ θελήματι τοῦ Θεοῦ. Birrius, teste Gallandio, lectionis Junianae patrocinium sibi suscipiendum existimavit, et hunc locum ita refinxit, ἀντιπασσόμενοι αὐτῶν τῷ θελήματι τῷ θελήματι τοῦ Θεοῦ. Conjecit nimirum vocem αὐτῶν brevi nota scriptam a librario praetermissam fuisse.

14. Στρατευόμεθα] Christiana Religio saepius comparatur militiae propter labores indefessos

et pericula, dum ejus officia rite peragamus, subeunda. Hujus militiae Christus dux est, quem oportet sequamur et vestigiis ejus insistamus, ut ab eo mercedem accipiamus. Hinc S. Ignatius [Ep. ad Polycarpum § 6.] Ἀρέσκετε ὡς στρατεύεσθε, ἀφ' οὗ καὶ τὰ ὀφύγια κομίζεσθε. Vid. II Tim. ii 3, 4. WOTT.

17. ἡγουμένοις ἡ[μῶν],] Legerem αὐτῶν, plus enim S. Ecclesiae Patres a bello abhorrebant quam ut tribunos militares, δούκας suos appellare sustinerent. FELL. Fello adstipulatur Colomesius. At non e conjectura mera, sicut his viris doctis visum est, hanc lectionem dederat Junius ; apud Codicem enim MStum litera H adhuc exstat. Lipsio pronomen ἡμῶν documentum est luculentissimum a populo Romano Clementem nostrum originem duxisse. ib. εὐεῖκτω[s],] Haec lectio, a

πῶς ὑποτεταγμένως ἐπιτελ[οῦ]σι τὰ διατασσόμενα. Οὐ πάντ[ες] εἰσὶν ἑπαρχοι, οὐδὲ χιλίαρχοι, οὐδὲ ἐκατόνταρχοι, οὐδὲ πεντηκόνταρχοι, οὐδὲ τὸ καθεξῆς· ἀλλ' ἕκαστος ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι τὰ ἐπιτασσόμενα ὑπὸ τοῦ βασιλέως καὶ τῶν ἡγουμένων ἐπιτελεῖ. Οἱ 5 μεγάλοι δίχα τῶν μικρῶν οὐ δύνανται εἶναι, οὔτε οἱ μικροὶ δίχα τῶν μεγάλων· σύγκρασις τις ἐστὶν ἐν πᾶσι, καὶ ἐν τούτοις χρήσις. Λάβωμεν τὸ σῶμα ἡμῶν· ἡ κεφαλὴ δίχα τῶν ποδῶν οὐδὲν ἐστίν, οὕτως οὐδὲ οἱ πόδες δίχα τῆς κεφαλῆς· τὰ δὲ ἐλάχιστα 1= μέλη τοῦ σώματος ἡμῶν ἀναγκαῖα καὶ εὐχρηστά εἰσιν ὅλῳ τῷ σώματι· ἀλλὰ πάντα συνπνεῖ, καὶ ὑπο[τα]γῇ μιᾷ χρήται εἰς τὸ σῶζεσθαι ὅλον τὸ σῶμα.

et mem-
brorum
nostri cor-
poris mu-
tua est ne-
cessitudo,

ita in Ec-
clesia alii

ΛΗ'. Σωζέσθω οὖν ἡμῶν ὅλ[ον] τὸ σῶμα ἐν 1=

Millio jamdudum probata, quam margini adponunt Junius, Fellus, et Colomesius, quin vera sit equidem nullus dubito; legimus

I
enim in Codice MSto ΕΥΕΚΤΩ. Pergamenae reliquiae lacerae literam ultimam Ω tantum non integram adhuc exhibent: librarius, ut videtur, pro Υ primo scripserat Ι, syllaba proxime sequente ΕΙ ejus menti obversante; et literam Ι ex incuria praetermissam supra lineam postea adpinxit. Edd. omnes, si Hefelium, Reithmayr. et Dresselium excipias, Junium secuti, praebent *εὐεκτικῶς*, *corpore bene habito, impigre, strenue*, quam vocem Fellus, qui ipse MStum non inspexit, strenue tuetur. Birrius reponit vel *εὐεκτικῶς* vel denique si mavis *εὐεκυμῶς*.

3. πεντηκόνταρχοι] Cotelerius vertit, *quinguaaginta militum praefecti*. Simpliciore interpretationem Wottonianam, a Coustantio exhibitam, confirmat Gallandius ex Vulg. Interp. Exod. xviii 21, 25, Deut. i 15. Eodem vocabulo utitur Hieronymus, Comm. in Esai. iii 3, Opp. tom. iv p. 49, ed. Vallars. 'Quomodo Centuriones vocantur, qui centum praesunt militibus, et Chiliarchi, qui mille, . . . sic in Israelitico exercitu *Quinguaagenarii* vocabantur qui in capite erant *quinguaaginta militum*.' . . . necnon e scriptoribus classicis, Varro, R. R. ii 10, Cato, R. R. 69. Vocem *πεντηκόνταρχος* habes apud Xenoph. de Rep. Ath. i 2, et Demosth. c. Polyclem, sensu autem prorsus alio, nempe *praefectus navis, quam*

et quam submisce imperata exsequantur : non omnes sunt praefecti, neque chiliarchae, neque centuriones, neque quinquagenarii, et sic deinceps ; unusquisque vero in suo ordine quae ab imperatore vel ducibus jubentur, peragit. Magni sine parvis, et parvi sine magnis consistere nequeunt ; mixtura quaedam est in omnibus, et inde usus. Exemplo nobis sit corpus nostrum ; caput sine pedibus nihil est, prout neque pedes sine capite ; minima autem corporis nostri membra universo corpori necessaria et utilia sunt, et cuncta conspirant, et una subiectione ad totius corporis conservationem utuntur.

1 Cor. xii
12—26.

XXXVIII. Servetur itaque totum corpus no-

impellunt quinquaginta remiges.

4. ἕκαστος ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι] Cf. infra § 41, et D. Paulum ad Cor. Ep. I xv 23.

5. τοῦ βασιλέως] Scil. *Caesaris, Imperatoris Romani*, pro nomine legitimo αὐτοκράτορος. Cf. S. Pet. I ii 13, εἶτε βασιλεῖ, ὡς ὑπερέχοντι 17, τὸν βασιλέα τιμᾶτε et infra Mart. S. Ignat. § 2, Τραϊανοῦ τοῦ βασιλέως. Plura dabit Eckhelius Doctr. Num. Vet. viii p. 366.

6. ὅτε οἱ μικροὶ] Ita Wotton. Schoenem. Hefel. Reithm. Dreselius, cum MSto. Caeteri Edd. οὐδέ. Sententiam quod aetinet, Davisius confert Menenii Agrippae apologum apud Livium, ii 32. Addas Sophocl. Aj. 158,

καίτοι μικροὶ μεγάλων χωρὶς
σφαλερὸν πύργον ῥῆμα πέλονται·
μετὰ γὰρ μεγάλων βαυδὲς ἄριστ' ἂν
καὶ μέγας ὀρθοῖθ' ὑπὸ μικροτέρων.

12. ἀλλὰ πάντα συνπηῖ,] Ita,

VOL. I.

pro συνπηῖ, quod ab Edd. omnibus exhibetur, reposuit Wottonus. Vide supra notata p. 86 l. 6. Lincolam sane transversam in medio literae ductam cernere poterat, quam hodie in reliquiis MSti laceris et gallarum succo illitis videre non amplius licet. Post σώματι Boisius aliquid excidisse suspicatur, et inserit καὶ οὐκ ἔστι σχίσμα. Davisius pro ἀλλά legendum censet ἅμα, at nihil mutatione opus, modo ἀλλά, cum Gallandio, veritas *quoniam immo, quoniam potius*, Hellenismo usitatissimo.

15. ὅλον τὸ σῶμα.] Hanc plenam MSti lectionem restituit Wottonus. Edd. plerique Junium sequuntur, qui, lectore inconsulto, omiserat τὸ σῶμα. Ruchatus comparat Tertull. Apol. 39, 'Corpus sumus de conscientia Religionis, et disciplinae divinitate, et spei fœdere.'

T

aliis subijci
debent, ac
donis Dei
uti.

Χριστῷ Ἰησοῦ, καὶ ὑποτασσέσθ[ω] ἕκαστος τῷ πλη-
σίῳ αὐτοῦ, καθὼς[ς] καὶ ἐτέθη ἐν τῷ χαρίσματι
αὐτοῦ. Ὁ ἰσχυρὸς μὴ †τμμελείτω† τὸν ἀσθενῆ, ὁ
δὲ ἀσθενὴς ἐντρεπέτω τὸν ἰσχυρόν· ὁ πλούσιος ἐπι-
χορηγείτω τῷ πτωχῷ, ὁ δὲ πτωχὸς εὐχαριστεῖτω τῷ
Θεῷ, ὅτι ἔδωκεν αὐτῷ δι' οὗ ἀναπληρωθῇ αὐτοῦ τὸ
ὑστέρημα· ὁ σοφὸς ἐνδεικνύσθ[ω] τὴν σοφίαν αὐ-
τοῦ, μὴ ἐν λόγοις, ἀλλ' ἐν ἔργοις ἀγαθοῖς· ὁ ταπει-
νοφρονῶν μὴ ἐαυτῷ μαρτυρεῖτ[ω], ἀλλ' ἐάτω ὑφ'
ἐτέρου εαυτὸν μ[α]ρτυρεῖσθαι· ὁ ἄγνός ἐν τῇ σαρκί 10—
. . . . καὶ μὴ ἀλαζονευέσθω, γινώσκων ὅτι ἔτ' ἐρός

1. ὑποτασσέσθ[ω] ἕκαστος
κ. τ. λ.] Est imitatio Pauli,
Ephes. v 21, ὑποτασσόμενοι ἀλ-
λήλοις ἐν φόβῳ Θεοῦ. Ubi vide
a nobis adnotata, in Addit.
Hammondianis. CLERICUS.

2. καθὼς[ς] καὶ ἐτέθη ἐν τῷ
χαρίσματι αὐτοῦ.] Hoc est, *pro*
loco in quo proximus ejus collo-
catus est, dono a Christo accep-
to. Sententia egregia est, neque
quidquam mutandum. Quamvis
Christianum deceat, pro humi-
litate a Christo praecepta, sibi
alios praeferre, fieri hoc debet,
pro dono ejus quem sibi prae-
fert. Neque enim omnes sunt
eodem loco habendi, nec sane
possunt. CLERICUS. Boisius,
qui in apographo pravo quo
utebatur legebat καθὼς κατετίθη,
reponendum putavit καθὼς καθ-
ήκει. Wottonus, qui nihil mutat,
lectorem remittit ad Irenaeum
V xx, i. e. xxii, p. 320 ed. Mas-
suet. 'In sublimitate autem
'positos universi charismatis,
'vel in operibus justitiae confi-
'dentes, vel ministrationis su-
'pereminentia adornatos, ne-

'quaquam extolli, . . . sed hu-
'milia sentire in omnibus . . .
'quemadmodum et Apostolus
'docuit, non alta, dicens, sen-
'tientes, sed humilibus conuen-
'tientes: nec divitiis, nec glo-
'ria mundana, neque praesenti
'phantasia capi.' Interpretatio
Felliana supra exhibita nihil
sane differt a versione Junii,
gratia et dignatione ejus, quem
sequuntur Wottonus, Guil. Bur-
ton, Wakius, Chevallierius, et
Herzogius. Cotelierius vertit,
juxta gratiae donum ipsi assign-
atum; neque aliter Schoene-
mannus et Hornemannus.

3. μὴ †τμμελείτω†] Pro hac
MSti lectione mendosa Junius
et Wottonus ad oram libri re-
ponunt μὴ ἀτμμελείτω, quod in
textum admiserunt Russelius,
Hornemannus, Hefel. et Dres-
selius. Cotelierius, Colomesius,
et Schoenemannus, corrigunt
vel μὴ πλημμελείτω vel μὴ ἀτμμε-
λείτω. Gallandio et Lipsio ma-
gis placet correctio Millii, μὴτ'
ἀμμελείτω.

4. ἐπιχορηγείτω] ἐν μετὰλλοις

strum in Christo Jesu, et unusquisque proximo suo subjiatur juxta ordinem in quo per gratiam ejus positus est. Fortis ne negligat imbecillum, imbecillis fortem revereatur; dives pauperi largiatur, pauper Deum laudet quod ei dederit, per quem ejus inopia suppleatur. Sapiens non in verbis, sed in bonis operibus, sapientiam suam manifestet; humilis non sibi testimonium ferat,

Eph. v 21.
1 Pet. v 5.

Prov. xxvii
2.

δι ἀδελφοῖς ὑπάρχουσιν ἐπιχορηγοῦντας, Dionysius Corinth. ap. Routh. Rel. Sacr. i. 179. Ἐπιχορηγεῖν vox Apostolica, II Cor. ix 10, Gal. iii 5, Col. ii 19, II Petr. i 5, 11.

6. αὐτοῦ τὸ ὑστέρημα.] Vocem ὑστέρημα hoc sensu positam habes S. Luc. xxi 4, II Cor. ix 12.

7. ὁ σοφός] Citantur haec a Clemente Alexandrino, [Strom. iv 16, p. 613 ed. Potter.] apud quem legimus, post Προδῆλων οὖν ὄντων ἡμῖν τούτων κ. τ. λ. quae habentur infra § 40, ὁ σοφός τοῖνυν ἐνδεικνύσθω τὴν σοφίαν μὴ λόγους μόνον ἀλλ' ἐν ἔργοις ἀγαθοῖς. Ὁ ταπεινός φρων μαρτυρεῖται μὴ ἑαυτῷ ἀλλ' ἐν τῷ ἰφ' ἑτέρου αὐτὸν μαρτυρεῖσθαι ὁ ἄγνος τῇ σαρκὶ μὴ ἀλαζονεύσθω, γινώσκων ὅτι ἕτερός ἐστιν ὁ ἐπιχορηγῶν αὐτῷ τὴν ἐγκράτειαν. Quibus subjicit, Ὅρατε, ἀδελφοί, ὅσῃ πλείονος κατηξιώθημεν γνώσεως, τοσούτῃ ὑποκαίμεθα μᾶλλον κυδύνῳ quae habentur infra § 41. WOTT.

9. ἀλλ' ἐστὼ ἰφ' ἑτέρου] Pro hac Codicis MSti lectione Russelius exhibet ἀλλ' ἐν τῷ, e Clemente Alexandrino, quem ex hoc loco corrigit Potterus. Mox pro ἰφ', Colomesius et Horne-mannus habent ἰπ', Junium secuti, qui veram lectionem hic quoque ad oram libri relegavit.

10. ὁ ἄγνος ἐν τῇ σαρκὶ] Hoc et alia quaedam transcripsisse videtur Tertullianus libro de Virginibus Velandis: 'Et si a Deo confertur continentiae virtus, quid gloriaris, quasi non acceperis?' [§ 13, p. 180 ed. Rigalt.] Legimus etiam his similia apud S. Ignatium in Ep. ad Polycarpum [§ 5]: Εἴ τις δύναται ἐν ἀγνείᾳ μένειν εἰς τιμὴν τοῦ Κυρίου τῆς σαρκός, ἐν ἀκαυχησίᾳ μενέτω. Ἐὰν καυχῆσθαι, ἀπώλετο. WOTT. In hoc loco Cotelerius sibi visus est videre unum ex illis in quibus Clemens, juxta relationem cum Epiphany Haeres. xxx 15, Opp. i p. 139 ed. Petav. tum Hieronymi lib. i § 12 contra Jovinianum, Opp. ii p. 258 ed. Vallars. pro Virginitate per Epistolas suas locutus fuerat.

11. . . . καὶ μὴ ἀλαζονεύσθω] Membrana lacera spatium forsitan trium aut quatuor litterarum post σαρκὶ linquit, quod Noltius per σιγάτω explendum putat. Junius, Millius, Colomesius et Wottonus, delere jubent importunam particulam καί, quam Clemens Alexandrinus non agnoscit, quam Davisius natam fuisse suspicatur e male repetita prioris voculae syllaba.

ib. ἔρως ἐστιν ὁ ἐπιχορηγῶν]

ἐστὶν ὁ ἐπιχορηγῶν [αὐτῷ] τὴν ἐγκράτειαν. Ἀναλο-
γι[σώμ]εθα οὖν, ἀδελφοί, ἐκ ποίας [ὑλῆς] ἐγενήθη-
μεν, ποῖοι καὶ τί[νες εἰ]σὴλθομεν εἰς τὸν κόσμον,
[ὡς ἐκ τ]οῦ τάφου καὶ σκότους· [ὁ ποιή]σας ἡμᾶς
καὶ δημιουργήσας [εἰσὴ]γαγεν εἰς τὸν κόσμον αὐτοῦ, 5
[προ]τοιμάσας τὰς εὐεργεσίας [αὐτ]οῦ, πρὶν ἡμᾶς
γεννηθῆναι. [Ταῦ]τα οὖν πάντα ἐξ αὐτοῦ ἔχοντες,
[ὁ]φείλομεν κατὰ πάντα εὐχαριστεῖν [αὐ]τῷ· ᾧ ἡ
δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Homini
non esse
unde ex-
tollatur.

ΛΘ'. *Αφρονες καὶ ἀσύνετοι καὶ μωροὶ καὶ ἀπαί- 1
δευτοὶ χλευάζουσιν ἡμᾶς καὶ μυκτηρίζουσιν, ἑαυτοὺς
βουλόμενοι ἐπαίρεσθαι ταῖς διανοίαις αὐτῶν· τί γὰρ
δύναται θνητός; ἢ τίς ἰσχὺς γηγενοῦς; γέγραπται
γάρ· “Οὐκ ἦν μορφὴ πρὸ ὀφθαλμῶν μου, ἀλλ' ἡ
“ αὖραν καὶ φωνὴν ἤκουον. Τί γάρ; μὴ καθαρὸς 1
“ ἔσται βροτὸς ἔναντι Κυρίου; ἢ ἀπὸ τῶν ἔργων
“ αὐτοῦ ἄμεμπτος ἀνὴρ; εἰ κατὰ παίδων αὐτοῦ οὐ
“ πιστεῖται, κατὰ δὲ ἀγγέλων αὐτοῦ σκολιὸν τι ἐπε-
“ νόησεν· οὐρανὸς δὲ οὐ καθαρὸς ἐνώπιον αὐτοῦ· ἔα

Cyprianus ad Donatum de Gra-
tiae Divinae efficacia eleganter;
'Dei est inquam, Dei omne
'quod possumus: inde vivi-
'mus, inde pollemus,' &c. [p. 3
ed. Fell.] JUNIUS.

2. ἐγενήθημεν] Ita exhibetur
a Cod. MSto, non ἐγεννήθημεν,
sicut ab impr. Codd. habetur,
quo modo, licet ἐγεννήθημεν le-
gat, vertit Junius, ex qua ma-
teria facti simus. WOTT.

3. εἰ]σὴλθομεν] Cod. MStus
ex incuria librarii exhibet . . .
ΣΗΘΑΜΕΝ. Hanc periodum
aliter distinguendam esse cen-
set Potterus ad Clem. Alex. p.
613, not. 11, Ἀναλογισώμεθα

— ποῖοι καὶ τίνας εἰσὴλθομεν εἰς
τὸν κόσμον· ὡς ἐκ τοῦ τάφου κ. τ. λ.
Utramcunque interpunctionem
amplexi fuerimus, vertendum
monet Davisius quasi legeretur,
ὅτι ἐκ τοῦ τάφου.

4. σκότους] Vide supra no-
tata, p. 20 l. 13.

11. μυκτηρίζουσιν] In Cod.
MSto ΜΥΚΤΙΡΗΖΟΥΣΙΝ.

14. Οὐκ ἦν μορφὴ] LXX In-
terpretes ex quibus haec citan-
tur habent: Εἶδον, καὶ οὐκ ἦν
μορφὴ πρὸ ὀφθαλμῶν μου· ἀλλ' ἡ
αὖραν καὶ φωνὴν ἤκουον. Hebraeus
Textus: *Stabit, et non agno-*
scam aspectum ejus, imago co-
ram oculis meis, nuncmur silens

sed ab altero ferri permittat. Qui carne castus est, ne insolescat, quum sciat alium esse qui continentiae donum ipsi tribuat. Consideremus, igitur, fratres, ex qua materia facti simus, qui et quales mundum ingressi simus tanquam ex sepulchro et tenebris: qui nos fecit et condidit, praeparatis prius benefactis suis antequam nasceremur, in mundum suum introduxit. Haec igitur omnia quum ab eo habeamus, in omnibus gratias illi agere debemus, cui sit gloria in saecula saeculorum. Amen.

XXXIX. Homines imprudentes, desipientes, fatui et imperiti, dum sese cogitationibus suis extollere cupiunt, nos ludibrio habent, et naso suspendunt. Quid enim potest mortalis, aut quale robur ex terra geniti? scriptum enim est, *Non erat figura ante oculos meos, sed auram et vocem audiebam dicentem: Quid enim? nunquid homo coram Domino mundus erit, vel de operibus suis inculpabilis vir? Si contra servos suos non credit, et adversus Angelos suos pravam quid advertit, et coelum non est mundum coram eo, quanto minus qui*

et vocem audiam. Vulgat. *Stetit quidam cujus non agnoscebam vultum, imago eorum oculis meis, et vocem quasi auras lenis audiui.* Versiones Syr. et Arab. prope accedunt ad Intt. LXX. Symmachus prius membrum sic effert: *ἔστι τις, οὗ οὐκ ἐγνώρισα τὸ εἶδος.* WOTT.

16. *ἐναντὶ Κυρίου*] Ita Cod. Alex. apud Jobum. *ἐναντίον τοῦ Κυρίου* Cod. Vat.

17. *εἰ κατὰ παιδων*] Ita legitur apud LXX Intt. Aliter apud Heb. Text. *Ecce in servis suis non credit, et in Angelis suis ponet gloriationem.* Versio Vul-

gata, Ecce qui serviunt ei non sunt stabiles, et in Angelis suis reperit pravitatem. Versio Syriaca, *Quandoquidem in servis suis non credit, et in Angelis suis ponet stuporem.* Symmachus, *Ὅρα, ἐν δούλοις αὐτοῦ ἀβελαιότης, καὶ ἐν ἀγγέλοις αὐτοῦ εὐρήσει ματαιότητα.* WOTT.

19. *οὐρανὸς δὲ—αὐτοῦ*] Aliena haec sunt a cap. iv libri Job, at inseruntur ex cap. xv 15, ubi legimus apud LXX *ὁ οὐρανὸς δὲ οὐ καθαρὸς ἐναντίον αὐτοῦ.* WOTT.

ih. *ἔα δέ.*] Legimus apud LXX Intt. *τοὺς δὲ κατοικοῦντας*

1 Cor. iv 7.

Ps. cxxxix 15.

1 Thess. v 18.

Job iv 16 —18.

Job xv 15.

“ δέ, οἱ κατοικοῦντες οἰκίας πηλίνας, ἐξ ὧν καὶ αὐτοὶ
 “ ἐκ τοῦ αὐτοῦ πηλοῦ ἐσμεν. Ἐπαισεν αὐτοὺς σητὸς
 “ τρόπον, καὶ ἀπὸ πρωΐθεν ἕως ἐσπέρας οὐκ ἔτι εἰσὶν
 “ παρὰ τὸ μὴ δύνασθαι αὐτοὺς ἑαυτοῖς βοηθῆσαι,
 “ ἀπώλονται· ἐνεφύσησεν αὐτοῖς, καὶ ἐτελεύτησαν, —
 “ παρὰ τὸ μὴ ἔχειν αὐτοὺς σοφίαν. Ἐπικάλεσαι δέ,
 “ εἴ τις σοι ὑπακούσεται, ἢ εἴ τινα ἀγίων ἀγγέλων
 “ ὄψῃ· καὶ γὰρ ἄφρονα ἀναρεῖ ὀργή, πεπλανημένον
 “ δὲ θανατοὶ ζήλος. Ἐγὼ δὲ ἐώρακα ἄφρονας ρίζας
 “ βαλόντας, ἀλλ’ εὐθέως ἐβρώθη αὐτῶν ἡ διαίτα. —
 “ Πόρρω γένοιτο οἱ υἱοὶ αὐτῶν ἀπὸ σωτηρίας· κο-
 “ λαβρισθείησαν ἐπὶ θύραις ἡσσόνων, καὶ οὐκ ἔσται
 “ ὁ ἐξαυρούμενος· ἃ γὰρ ἐκείνοις ἡτοίμασται, δίκαιοι

in Cod. Vat. ἔα δέ, τοὺς κατοικ-
 οῦντας in Cod. Alex. Versio
 Vulgat. *Quanto magis hi, qui
 habitant domos luteas, &c.* Sym-
 machus, Πόσῳ μᾶλλον ἐν τοῖς
 κατασκηνοῦσιν οἰκίας πηλίνας, ὧν
 γῆνις ὁ θεμέλιος. WOTT. Chry-
 sostomus de Incompr. Dei Nat.
 ii. 5, praebebat, ἐὼ δὲ τοὺς κατοι-
 κοῦντας οἰκίας πηλίνας. Opp. i,
 p. 458 ed. Bened.

1. ἐξ ὧν] Ita Codex Vaticanus.
 In Cod. Alex. ἐξ οὗ.

2. Ἐπαισεν] In Cod. MSto
 ΕΠΕΞΕΝ, ΑΙ et E permutatis,
 uti saepissime a librario nostro,
 qui in fine hujus capituli exa-
 ravit ΕΞΕΡΕΤΟΙ, et mox § 41,
 ΠΑΡΑΙΚΒΑΙΝΩΝ.

3. ἕως ἐσπέρας] Ita Cod. Alex.
 et Ed. Complut. μέχρι ἐσπέρας
 Cod. Vat.

5. ἐνεφύσησεν] Paullo aliter
 apud LXX Intt. quam apud
 Clementem legimus: ἐνεφύσησε
 γὰρ αὐτοῖς, καὶ ἐτελεύτησαν· καὶ
 παρὰ τὸ μὴ ἔχειν αὐτοὺς σοφίαν

ἀπώλονται. Cod. Alex. ἐνεφύ-
 σησε γὰρ αὐτοῖς, καὶ ἐξηράθησαν·
 ἀπώλονται παρὰ τὸ μὴ ἔχειν αὐτοὺς
 σοφίαν. Cod. Vat. Hebraeus
 Textus aliter se habet, *Nonne
 profecta est dignitas eorum in
 eis? morientur, et non in sa-
 pientia.* Vulgat. *Qui autem re-
 liqui fuerint, auferentur ex eis;
 morientur, et non in sapientia.*
 Versio Syriac. *Ecce abstulit uti-
 litatem eorum ab ipsis, et nomen
 eorum in ipsis morietur, et non
 in sapientia.* Arab. *Ecce ab-
 tulit utilitatem eorum ab ipsis,
 et residui eorum in ipsis mo-
 rientur, et non in sapientia.*
 WOTT.

7. σοι ὑπακούσεται] Ita Cod.
 Vat. σοῦ εἰσακούσεται Cod. Alex.

8. ὄψῃ] Ita Cod. MStus, et
 LXX. Edd. ante Wottonum,
 necnon Hornemannus, ὄψεα.

10. βαλόντας] Ita cum Cod.
 MSto Wotton. Galland. Schoe-
 nem. Hefel. Reithm. et Dresse-
 lius. Caeteri cum LXX βάλον-

habitāt domos luteas, ex quibus et ipsi de eodem ^{Job iv 19} luto sumus! Percussit illos tanquam tineā, et a ^{—21.} mane usque ad vesperam ultra non sunt: eo quod non poterant sibi ipsis subvenire, perierunt: insufflavit eis, et interierunt, quia non habebant sapientiam. Invoca autem, si quis tibi respondeat, ^{Job v 1-5.} vel si quem sanctorum Angelorum adspicias; etenim stultum perimit ira, errantem autem occidit zelus. Ego autem vidi stultos radicem mittentes, sed statim absumpta est illorum habitatio. Longe fiant filii eorum a salute, et conterantur super januas minorum, et non erit qui eripiat: quae

tas. Ed. Complut. exhibet ρίζας.

Codd. Alex. et Vat. ρίζαν.

ib. ἀλλ' εὐθὺς] Clemens cum LXX Intt. legit. At Hebraeus

Textus multo aliter se habet:

Ego vidi stultum radices agen-

tem, et imprecatus sum habita-

culo ejus statim. Vulgat. Ego

vidi stultum firma radice, et

maledixi pulchritudini ejus sta-

tim. Versio Syriaca, Vidi ini-

quum prospere agentem et per-

ire progeniem ejus subito.

Arab. Equidem vidi iniquum

se erigentem et perire progeniem

post ipsum. Aquila, καὶ κατα-

σάμην τὴν εὐπρέπειαν αὐτοῦ παρα-

χρῆμα. WOTT. Junius, Fell.

Colomesius, ἀλλὰ εὐθὺς.

II. Πόρρω γένοντο] Ita Cod.

Vat. Legimus in Cod. Alex.

ἀλλ' εὐθὺς ἡ διαίτα αὐτῶν ἐβρώθη.

Πόρρω ἐγένοντο κ. τ. λ.

ib. κολαβρισθείσαν] 'κόλαβρος

'Graece est porcellus. . . Inde

'κολαβρίζω Hellenistis contem-

'nere: quia porcello apud Ju-

'daeos nihil fuit contemptius,'

Bochart. Hieroz. P. i Lib. ii

§ 56, p. 707. 'Vox Hebraica,

'quae proprie conteri notat,

h. l. [Job. v 4.] notionem

'opprimendi habet. Caete-

'rum contrita vilipenduntur.'

Schleusnerus, Lex. Vet. Test.

in voc. Aquila reddit ἐπιτρι-

βήσονται. Theodot. κατεκλάσθη-

σαν. Symmachus, ταπεινώθη-

σαν. Phavorinus explicat περι-

ραγείσαν' χλευασθείσαν' ἐκτι-

ναχθείσαν' εὐτελείς νομισθείσαν.

Suidas κολαβρισθεί' χλευασθεί,

ἐκτιναχθεί, ἀτιμασθεί' κόλαβρος

γὰρ καὶ κάλαβρος ὁ μικρὸς χοῖρος'

ἀντὶ τοῦ, οὐδενὸς λόγου ἄξιος νο-

μισθεί. Jul. Pollux, iv 14, inter

alia saltationis genera memorat

κολάβρισμον. Θράκιον ὄρχημα καὶ

Καρικόν' ἦν δὲ καὶ τοῦτο ἔνσπλον.

Ab Athenaeo, xiv 27, vocatur

καλάβρισμος. vid. Kuster. ad

Suidam in voce.

13. ἀ γὰρ ἐκείνους] Paullo aliter

legimus apud LXX, ἀ γὰρ

ἐκείνοι ἐθέρισαν, [συνήγαγον Cod.

Vat.] δίκαιοι ἔδονται, αὐτοὶ δὲ ἐκ

κακῶν οὐκ ἐξαιρεθήσονται. [ἐξαι-

ρετοὶ ἔσονται Cod. Vat.] At in

Hebraeo Textu habetur, cujus

messem famelicus comedet, et de

spinis capiet eum. Vulgat. cu-

jus messem famelicus comedet,

“ ἔδονται· αὐτοὶ δὲ ἐκ κακῶν οὐκ ἐξαίρετοι ἔσονται.”

Ordo servandus ;

Μ'. Προδῆλων οὖν ἡμῶν ὄντων τούτων, καὶ ἐγκεκυφότες εἰς τὰ βάθη τῆς θείας γνώσεως, πάντα τάξει ποιεῖν ὀφείλομεν, ὅσα ὁ Δεσπότης ἐπιτελεῖν ἐ[κέλ]ευ[σε]ν κατὰ καιροὺς τεταγμένους, τὰς τε προσφορὰς καὶ λειτουργίας ἐπιτελεῖσθαι· καὶ οὐκ εἰκὴ ἡ ἀτάκτως ἐκέλευσεν γίνεσθαι, ἀλλ' ὠρισμένοις καιροῖς καὶ

et ipsum recipiet armatus. A-
quila, πεινῶν φύγεται, αὐτὸς δὲ
πρὸς ἐνόπλων ἀρθήσεται. Synma-
chus, πεινῶντες φάγονται, αὐτοὶ δὲ
πρὸς ἐνόπλων ἀρθήσονται. WOTT.

3. ἐγκεκυφότες] Clemens Alex.
habet ἐκκεκυφότες, non adeo re-
cte, uti monuit Potterus, Strom.
iv 16, p. 613. ἐγκεκυφότες ger-
manam esse lectionem Boisius
jam antea viderat. Cf. I Pet.
i 12, παρακύψαι.

4. εἰς τὰ βάθη τῆς θείας γνώ-
σεως] Haec quidem Clemens
Alexandrinus dixerit, at non
Romanus. BERNARD. Quid
vetat Clementem nostrum locu-
tionem hanc a B. Paulo sum-
sisse, Ep. ad Romanos, xi 33 ?
*Ὁ βάθος πλούτου καὶ σοφίας καὶ
γνώσεως Θεοῦ !

5. Ἐπιτελεῖν ἐ[κέλ]ευ[σε]ν] Distinctionem post hanc vocem
ἐκέλευσεν, a Junio incaute posi-
tam, primus sustulit Wottonus,
quem secuti sunt Edd. omnes
recentiores praeter Horneman-
num. Interpunctionem Junii
cl. Pottero magis placuisse mi-
ror ; quorsum enim, uti quaerit
Wottonus, est κατὰ καιροὺς τε-
ταγμένους in eodem sententiae
membro cum ἀλλ' ἐν ὠρισμένοις
καιροῖς καὶ ὥραις ?

6. κατὰ καιροὺς τεταγμένους]

Horae Canonicae. SANCROFT.
Turbant sine magna causa, qui
hic quid mutatum volunt, aut
ad Christianos haec immediate
referunt. Ex fine hujus sec-
tionis patet, universum hunc
sermonem ad Judaeos spec-
tare : primo universe Christianis
Judaicae λειτουργίας ordinem,
postea specialius sect. seq. ob
oculos ponit commendatque Cle-
mens, intersertis ad Corinthios
admonitionibus. Caeterum hic
et seq. sect. locus est, ex quo
viri docti haud inepte collegere,
scriptam esse Epistolam hancce,
stante adhuc templo Hierosoly-
mitano, peractisque etiamnum
in illo sacris functionibus : quum
de istis tanquam adhuc duranti-
bus in praesenti loquatur tem-
pore. Non ignoro, quomodo
per figuram quamdam gramma-
ticam, adductis quibusdam ex-
emplis, conentur istud eludere
viri quidam docti qui ad Domi-
tiani aut Trajani imperium aeta-
tem hujus epistolae referre ma-
lunt. Verum, ni fallor, neuti-
quam sunt similia ab illis al-
lata exempla huic tam simplici
et historicae Clementis ῥήσει.
FREY. Vide sis supra, pp.
xii, xiii.

ib. προσφορὰς] Observari de-

enim illis parata sunt justi comedent, ipsi vero de malis non liberabuntur.

XL. Quum igitur haec nobis sint manifesta, etiam in profunda Divinae cognitionis introspectientes, debemus omnia rite facere quae Dominus i Cor. xiv statutis temporibus peragere nos jussit, et oblationes et officia sacra peragi; idque non temere vel inordinate fieri mandavit, sed definitis tem-

bet, primis Ecclesiae temporibus, non solum singulis diebus Dominicis, in Christianorum conventu, ex D. Pauli mandato, pauperum gratia collectam pecuniariam fuisse institutam; sed etiam *ἀποθίνα* quaedam, doni seu *oblationis* nomine, sacrae mensae fuisse allata. Hinc saepius, in hac ipsa Epistola, τῆς προσφορᾶς mentio: ubi etiam Episcopi describuntur hoc characteri et elogio, quod sint *προσευγκόντες τὰ δῶρα*. [§ 44.] In quem sensum Θεοφόρος Ignatius, nequidquam reclamante plagoso S. S. Patrum Orbilio, Dallaeo, ait ad Smyrn. [§ 8. Ep. Interpol.] non licere absque Episcopo οὔτε βαπτίζειν, οὔτε προσφέρειν, οὔτε θυσίαν προσκομίζειν. Nec aliter Justinus M. tum elementa ad Eucharistiam adhibita, tum ad Eulogias absentibus mittendas destinata, Apol. II, [I §§ 65, 67,] disertis verbis προσφορὰς appellat. Sed apertissime omnium Irenaeus, IV 39, [§ 17, p. 249 ed. Massuet.] rem totam exsequitur. 'Dominus, discipulis suis dans consilium primitias Deo offerre ex suis creaturis, non quasi indigenti, sed ut ipsi nec infructuosi nec ingrati sint, &c.:' quod saepius ingerit §§

33 et 34, ut et alibi passim. Quibus succinit B. Cyprianus de Opere et Eleemosyna, [p. 203 ed. Fell.] quem fere descripsit D. August. Serm. 213 de Temp. Atque hanc ipsam ob causam *oblationum* vox tam frequenter apud antiquissimos Ecclesiae Patres occurrit, praesertim ubi de Eucharistiae mysteriis agitur; ut et in Missali Romano: immo vero et in Ecclesiae nostrae Anglicanae solenni Officio etiamnum retinetur. FELL. Expositionem Felli respuit Grabius ad Irenaeum, V xxxii, et contendit Clementem, tum in hoc loco, tum in illis verbis, § 44. . . . προσευγκόντας τὰ δῶρα, intellexisse Eucharistiae sacrificium, idque proprie sic dictum. In alteram autem partem omnino audiendus est Pfaffius in Diss. de Oblat. Vett. Euch. §§ 24, 25, Fragmentis Irenaei Anecdosis subjecta.

7. ἐπιτελεῖσθαι κ. τ. λ.] Davisius, harum vocum sede mutata, legit τὰς τε προσφορὰς καὶ λειτουργίας οὐκ εἰκὴ καὶ ἀτάκτως ἐκέλευσεν ἐπιτελεῖσθαι καὶ γίνεσθαι, ἂλλὰ κ. τ. λ.

8. ἐκέλευσεν] Hanc vocem literis miniatis exaravit Junius, quem sequuntur Edd. ante

ῥραις· ποῦ τε καὶ διὰ τίνων ἐπιτελεῖσθαι θέλει, αὐτὸς ὥρισεν τῇ ὑπερτάτῃ αὐτοῦ βουλήσει, ἢ ὁσίως πάντα τὰ γινόμενα ἐν εὐδοκίᾳ, εὐπρόσδεκτα εἴη τῷ θελήματι αὐτοῦ. Οἱ οὖν τοῖς προστεταγμένοις καιροῖς ποιοῦντες τὰς προσφοράς αὐτῶν, εὐπρόσδεκοί τε καὶ μακάριοι· τοῖς γὰρ νομίμοις τοῦ Δεσπότου ἀκολουθοῦντες οὐ διαμαρτάνουσιν. Τῷ γὰρ ἀρχιερεῖ

Wottonum. Membrana autem, quantumvis detrita et gallis tinctoriis oblita, hujus vocis vestigia satis manifesta adhuc exhibet.

ib. ὥρισμένοις καιροῖς καὶ ῥραις] 'Omnibus tempus determinatum est, et opportunitas omni negotio sub coelis,' inquit Vir Sapiens, Eccl. iii 1. Serio dolendum, si paratas sibi habeant vices levissima vitae munia, sola pietas, in cujus obsequium vita ipsa, et omnia aevi spatia concessa fuerant, temporis limitibus excluderetur. Re vera septimum diem humano generi a condito mundo, maximis, hoc est, suis auspiciis sanctum voluit Deus. Unde postquam in ejusdem παλιγγενεσίᾳ novam reparati orbis epocham instituisset, paribus eam privilegiis et quasi infulis donavit; et τῆς Κυριακῆς sacrosancta facta est religio. Quinetiam quandoquidem Salvator noster pietatem discipulorum suorum, Mosis sequacium κατορθώματα superare voluit; apud quos, ultra Sabbati solennia, secunda et quinta Sabbati habebantur sacrae, 'ne,' ut ait Maimonides, *Tephilla ubircath Cohenim* cap. xii n. 1, 'trium dierum spatio auditione cessaretur;' (unde fluxit mos jejunandi δις τοῦ σαββάτου, ejus

mentio Luc. xviii 12,) par erat ut iisdem saltem intervallis, apud Christianam pietatem professos, sacra redirent munia; quod utique factum, nimirum stationum diebus ad quartam et sextam promotis, quod passim ex Tertulliano discimus, [de Jejun. § 2, p. 545, ibid. § 14, p. 552 ed. Rigalt.] et etiam a Clemente Alex. [Strom. vii 12, p. 877 ed. Potter.] qui eas τετράδα καὶ παρασκευήν, sive Ἑρμού καὶ Ἀφροδίτης appellat; licet diu sit, ex quo Romana Ecclesia ab antiquissima hac praxi desciverit. In minutioribus temporis intervallis consimilis omnino ratio; eas enim, quae in Ecclesia Judaica receptae fuerant, vices, non a Domino nostro tantum, sed insuper ab Apostolis agnitas videmus: proinde Act. iii 1, τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς, solennioris officii causa, D. Petrum et Johannem in Templum perduxisse, verbis disertis dictum est. In Synagoga, licet Lege nulla de precibus caveretur, singulis diebus tres recurrebant earundem vices, Maimonides *Jad*, tract. de Precibus, et Benedict. Sacerd. i 4, quas etiam Christianae Ecclesiae moribus receptas Tertullianus in Lib. de Jejunii, Cyprianus de Oratione, necnon

poribus et horis; ubi etiam et a quibus peragi vult, ipse excelsissima sua voluntate definivit, ut religiose omnia secundum ejus beneplacitum adimpleta, ipsius voluntati accepta essent. Qui igitur praefinitis temporibus oblationes suas faciunt, accepti et beati sunt; Domini enim man-

Hieronymus ad Lactam et Demetriadem, nescire nos vetant. FELL.

2. *ὑπεράρτη*] Cod. MStus ΥΠΕΡΤΑΤΩ.

ib. *πάντα τὰ γινόμενα*] Hanc plenam MSti lectionem exhibent Wotton. Galland. Schoen. Hefel. Reithmayr. et Dresselius. Caeteri articulum *τὰ* omittunt.

6. *τοῖς γὰρ νομίμοις*] Conf. quae observantur supra ad § 1, p. 8 l. 9.

7. *τῇ γὰρ ἀρχιερείᾳ*] Ecclesiam Judaicam fuisse typum Christianae, eodemque fere ordines ex instituto Dei apud Judaeos receptos fuisse, qui in Ecclesiam Christi abolita Dispensatione Mosaica admissi fuerunt, nemini apud Scriptores antiquos versato non constat. Habuit Ecclesia Judaica *Ἀρχιερεῖα*, Sacerdotes, et Levitas? Habet etiam et Christiana Episcopos, Presbyteros, et Diaconos. Hinc S. Hieronymus, qui unus e veteribus Presbyterorum paritati vel minimum favet, fatetur idem fuisse in Ecclesia Episcopum quod Aaron in Templo, Presbyteros quod et Sacerdotes, Diaconosque quod Levitae. [? Ep. 52 ad Nepotianum, i. p. 260 ed. Vallars.] Vide quae in Dissert. Prooemialibus hac de re observavimus. [p. ccxviii.] Aliquando et Christus ipse dicitur *ὁ Ἀρχιερεὺς*. Cf. S. Ignatium,

Ep. ad Philadelph. § 9. Hinc apud S. Cyprianum, 'Nani si *Jesus Christus Dominus et Deus noster ipse est summus Sacerdos Dei Patris . . . utique ille Sacerdos vice Christi vere fungitur, qui id quod Christus fecit, imitatur.*' [Epist. 63. p. 155 ed. Fell.] Licet autem Christus sit unus utriusque Foederis summus Sacerdos, ejus tamen vices gerit in Ecclesia Episcopus, non secus ac *ὁ Ἀρχιερεὺς* in Templo. Unde S. Cyprianus: 'Dominus noster, cujus praecepta metuere et observare debemus, Episcopi honorem, et Ecclesiae suae rationem disponens, in Evangelio loquitur, et dicit Petro: *Ego tibi dico, quia tu es Petrus, et super istam petram aedificabo Ecclesiam meam, &c.* Inde per temporum et successionum vices Episcoporum ordinatio et Ecclesiae ratio decurrit, ut Ecclesia super Episcopos constituatur, et omnis actus Ecclesiae per eodem praepositos gubernetur.' [Ep. xxxiii, p. 66 ed. Fell.] WOTT. Non negare possum, V. T. Hierarchiam quae vocatur ad Christianorum societatem accommodari: ipsa verba *τόπος* et *διακονία* quibus usus est Clemens demonstrant, illud ad Presbyteros, § 44, hoc ad Diaconos referri. Sed Summus

ἴδιαι λειτουργίαι δεδομένοι εἰσίν, καὶ τοῖς ἱερεῦσιν ἴδιος ὁ τόπος προστέτακται, καὶ Λευίταις ἴδιαι διακονίαι ἐπίκεινται· ὁ λαϊκὸς ἄνθρωπος τοῖς λαϊκοῖς προστάγμασιν δέδεται.

praesertim
in oblatio-
num ritu.

ΜΑ΄. Ἐκαστος ὑμῶν, ἀδελφοί, ἐν τῷ ἰδίῳ τά- 5
γματι εὐχαριστεῖτω Θεῷ, ἐν ἀγαθῇ συνειδήσει ὑπάρ-
χων, μὴ παρεκβαίνων τὸν ὀρισμένον τῆς λειτουργίας
αὐτοῦ κανόνα, ἐν σεμνότητι. Οὐ πανταχοῦ, ἀδελφοί,

Pontifex non Episcopus est, sed Christus. Cf. §§ 36, 58. LIPSIUS.

2. Ἰδιος ὁ τόπος] Hoc vocabulo officium Ecclesiasticum sive ordinem Sacri ministerii, saepe denotant Patres Graeci. Sic positum habes infra § 44. Sic apud Ignatium quoque, Ep. ad Polycarp. § 1, ad Smyrn. § 6. Conf. Polycarp. ad Philipp. § 11.

3. λαϊκὸς ἄνθρωπος] Quum tam pauca sint Hellenistarum Judaeorum scripta quae ad nos pervenerunt, mirum non est, loca proferri non posse, e quibus liqueat Sacerdotes et Levitas dictos κληρον et κληρικούς: potuerunt tamen iis nominibus duplici de causa adpellari. Prior quidem est, quod, quamvis totus populus Hebraeus dictus fuerit κληρος τοῦ Θεοῦ, attamen singulari ratione Sacerdotes et Levitae potuerint etiam sic dici, quum eos sibi secrevisset quasi peculiarem suam sortem; quod soli cultui publico Dei consecrati essent et vacarent. Altera vero, quod Deus eorum vicissim fuerit κληρος, ut liquet ex verbis Mosis, Num. xviii 20. Qua de causa, potuerunt posterius Aharonis κληρος et κληρικοί dici, eo

quod κατ' ἐξοχήν Deum haberent quasi κληρον; et κληρικοί essent, hoc est, sortis illius divinae participes. Ad vocem vero λαός quod adinet, quum Levis et Aharonis posteritas eo nomine non minus continerentur quam alii Israëlitaе, attamen frequenter, ubi agitur de sacris, *populus* dicuntur reliquae tribus Israëlitis. Hinc I Sam. xxi 5, ἵπ ὁ πᾶν, panis profanus, hoc est, panes quos cuius ἐκ τοῦ λαοῦ comedere licuit, dicti sunt ab Aquila, Symmacho, et Theodotione, ἄρτοι λαϊκοί. Similiter spatium quod Ezech. xlviii 15, ἵπ dicitur, et ab Aquila verum est βέβηλον, Symmachus et Theodotion λαϊκόν transtulerunt. Hinc et Aquila, novorum vocabulorum inventor, saepe usus erat verbo λαϊκόω, pro eo quod est *profano*. Vide Fragmenta Vett. Intt. Deut. xx 6, xxviii 30, Ezech. vii 21. Hinc credibile est, vocem λαϊκός usitatam apud Hellenistas Judaeos, ut significaretur a tribu Levis, aut etiam prosapia Aharonis alienus. Quibus verisimile fit, jam a primaevis scriptoribus Christianorum, qui Judaeorum Hellenistarum sermonem imitati sunt, vocem λαϊκός adhibitam esse ad signifi-

data sequentes, non aberrant. Summo quippe sacerdoti sua munera tributa sunt, sacerdotibus locus proprius assignatus est, et Levitis sua ministeria incumbunt. Laicus praeceptis laicis constringitur.

XLI. Unusquisque vestrum, fratres, in suo ordine Deo gratias agat, degens in bona conscientia, non transgrediens praescriptam ministerii sui regulam, in honestate. Non in omni loco, fratres,

candum eum, qui sacro nullo ministerio fungebatur, et vocibus etiam κληρος et κληρικός ut designentur ii, qui sacris operam dabant; sic Clemens Alex. Strom. v [§ 6, p. 665] dixit, velum Adyti, apud Hebraeos, fuisse κάλυμα λαϊκῆς ἀπιστίας, [h. e. si Potterum audias, λαοῦ ἀπίστου, qui eo velo ab adyto introspeciendo arcebatur.] CLE-
RICUS. Vox hominis laici in oppositione ad hominem ecclesiasticum seu clericum forsitan hic prima vice occurrit; refertur autem in isto loco ad Judaeos, non Christianos, significatque illos qui in Ecclesia Judaica nec summo Pontificatu, nec Sacerdotio, nec ullo alio munere Sacro perfungebantur; quemadmodum in V. T. frequenter עַם aut הָקָדֶשׁ עַם opponitur τοῖς כהנים, ut Lev. xv 33. Transiit postea usus hujus vocis a Judaica in Christianam Ecclesiam, unde toties apud secundi et tertii saeculi Patres, Clementem Alex. Origenem, Tertullianum, et Cyprianum occurrit. Rem ipsam, i. e. distinctionem inter ordinem clericorum et laicorum tempore jam apostolico obtinuisse, scripta Apostolorum abunde docent:

an jam istis nominibus eo tempore fuerit expressa, in disputatione versatur, negantibus Salmasio, Rigaltio, aliisque, affirmantibus plerumque Anglis Theologis, urgentibusque locum illum Clementis Alex. in libello, *Quis dives salvetur?* § 42, [p. 959 ed. Potter.] de Johanne Evangelista, qui ab exilio Ephesum reversus, vicinas ecclesias, constitutis Episcopis, ordinavit, οἷον δὲ κλήρω ἓνα γέ τινα κληρώσων τῶν ὑπὸ τοῦ Πνεύματος σημεινομένων: quamvis fortassis Clemens ad usum sui temporis respiciens, iis verbis apostolicum factum expresserit, quibus eo aevo uti solebant. FREY. Quod ad laicorum et clericorum distinctionem adtinet, inquit Hammondus, ea Sacris Instrumenti Novi Scriptoribus satis nota est. Ibi enim ut ἐπισκόπων, πρεσβυτέρων, διακόνων, ita et ἀδελφῶν et πιστῶν mentionem non semel factam videmus. Dissert. c. Blondell. &c. p. 70.

6. εὐχαριστεῖτω De Coena Domini intelligit Lipsius.

ib. συνειδήσει Codex MStus exhibet ΣΥΝΕΙΔΗΣΙΝ, et in linea proxime subsequente ΠΑΡΑΚ-
ΒΑΙΝΩΝ.

8. κανόνα] Conf. supra, p. 34.

προσφέρονται θυσία ἐνδελεχισμοῦ, ἡ εὐχῶν, ἡ περὶ ἁμαρτίας καὶ πλημμελίας, ἀλλ' ἡ ἐν Ἱερουσαλὴμ μόνῃ· κακεῖ δὲ οὐκ ἐν παντὶ τόπῳ προσφέρεται, ἀλλ' ἔμπροσθεν τοῦ ναοῦ πρὸς τὸ θυσιαστήριον, μωμοσκοπηθὲν τὸ προσφερόμενον διὰ τοῦ ἀρχιερέως καὶ

l. 5, τὸν . . . τῆς ἁγίας κλήσεως ἡμῶν κανόνα.

1. προσφέρονται κ. τ. λ.] Win- dischmannus, p. 54, monet haec a Clemente proferri quidem in praesenti, sed hic praesens ad significandum usum legalem usurpatum esse: non ubique offeruntur hostiae, sed solum Hierosolymis sc. ut in S. Scrip- turis legimus, quo loquendi ge- nere etiam nos uti possemus, qui a sacrificiorum Judaicorum fine jam tot saeculis remoti sumus.

ib. ἐνδελεχισμοῦ] Exod. xxix 42, Esdr. iii 5, Neh. x 33, θυ- σία τοῦ ἐνδελεχισμοῦ *sacrificium iuge et cotidianum*. Chrysost. Hom. iii adv. Jud. ἐνδελεχισμὸν λέγων τὰς συνεχεῖς θυσίας καὶ καθη- μερινάς, ut quoque vocantur a Josepho, A. J. III x, III Esdr. v 75. Hesych. Ἐνδελεχισμός· Ἐπιμονή. Suidas, Ἐνδελεχισμός· ἐπιμονή, ἡ συνήθης θυσία καὶ ἐφη- μερίνη. Schleusner. Lex. V. T. Sa- crificiorum tres species prima- rias distinguit Philo Judaeus, de Animalibus sacrificio ido- neis, Opp. ii 240 ed. Man- gey.

ib. εὐχῶν] ἴσως εὐχαριστηριῶν inquit Junius. [cui adsentiuntur Fellus et Colomesius.] Sed praeterquam quod Sacrificia de quibus hic sermo, non dicuntur a LXX senioribus εὐχαριστήριοι θυσίαι sed σάκρητοι, nihil mutato opus est, quum et εὐχαί sacri-

ficia salutaria sint, ista nempe quae ex voto offeruntur, Levit. vii 6. MILL. θυσίαν αἰνέσεις, Ps. l 14, cvii 22, cxvi 17, Hebr. xiii 15.

2. πλημμελίας] Hanc formam Ionicam exhibet MStus. Edd. tantum non omnes margini ap- ponunt *πλημμελίας*, et sic for- sitan rectius; nam EI et I a librario nostro saepissime per- mutantur.

ib. ἀλλ' ἡ ἐν Ἱερουσαλὴμ] ἡ omittitur in Edd. omnibus praeter Wott. Galland. Schoen. Hefel. Reithmayr. et Dresselium.

4. ἔμπροσθεν τοῦ ναοῦ] *coram Templo*. Atrium enim interius constat ex ναῶ, parte tecta, et θυσιαστήριῳ, seu atrio altaris aperto, et sine tecto. Vide Matth. xxiii 25, Luc. xii 5, Apoc. xi 1, 2, et Mede ibid. pp. 125—7. SANCROFT.

ib. μωμοσκοπηθὲν] Sacerdotes non tantum Judaeorum sed gentium etiam hostias probare solebant, et victimarum prae- cordia diligenter inspicere et examinare, antequam litarent; quod οἱ ἔξωθεν, δοκιμάζειν et ἐξε- τάζειν τὰ ἱερέα vocant, Scrip- tores autem Sacri μωμοσκοπεῖν. Unde Philo Judaeus περὶ Γεωρ- γίας, [Opp. i p. 320 ed. Man- gey.] Ἀποπον γὰρ ἱερέων μὲν πρό- νοιαν ἔχειν, ὡς δλόκληροι τὰ σώ- ματα καὶ παντελεῖς ἔσονται, τῶν τε καταθυομένων (ψών, ὡς οὐδὲν οὐ- δεμῶ τὸ παράπαν ἀλλ' οὐδὲ τῇ

offeruntur sacrificia perpetua, vel votiva, vel pro peccatis et delictis, sed Hierosolymis tantum; neque illic in quovis loco fit oblatio, sed in atrio templi ad altare, diligenter prius inspecto sacrificio a summo sacerdote, et praedictis ministris. Qui ^{Levit. xvii 8, 9.}

βραχυτάτη χρήσθαι λόβῃ· καὶ τίνας δεῖ καὶ ὅσους ἐπ' αὐτὸ τοῦτο χειροτονεῖν τὸ ἔργον, οὗς εἶναι μωμοσκοπούς ὑπομύζουσιν, ἵνα ἄμωμα καὶ ἀσινῇ προσαγῇται τῇ βωμῇ τὰ ἱερεῖα· κ. τ. λ. ubi nominis rationem observare licet, et quod infrequenter ante ipsum, et a quibusdam tantum usurparetur. Clemens Alex. Strom. iv, [§ 18, p. 617 ed. Potter.] ἦσαν δὲ καὶ ταῖς τῶν θυσιῶν προσαγωγαῖς παρὰ τῇ νόμῳ οἱ τῶν ἱερέων μωμοσκοποῖ. Et Chrysostomus, Hom. xx in Ep. ad Romanos [§ 2 Opp. tom. ix p. 657 ed. Ben.] de praevia examinatione nostra corporis et animi, antequam ad Sacram Synaxin accedere praesumamus, sic scribit: Διὸ χρὴ πανταχόθεν μωμοσκοπεῖσθαι τὸ σῶμα τὸ ἡμέτερον· εἰ γὰρ οἱ τὰς παλαιὰς ἀναφέροντες θυσίας ἐκελεύσας πάντα περισκοπεῖν, . . . πολλὰ μᾶλλον ἡμᾶς, τοὺς οὐ πρόβατα ἀλογα, ἀλλ' ἑαυτοὺς ἀναφέροντας, πλείονα ἀκριβείαν ἐπιδείκνυσθαι χρὴ, καὶ πανταχόθεν εἶναι καθαρούς. Et Homil. vii in Ep. ad Hebraeos: Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἱερεὺς ἐπιφωκῇ τότε τοὺς ἁγίους καλῶν, καὶ διὰ τῆς φωνῆς ταύτης μωμοσκοπῶν ἅπαντας, ὥστε μὴ προσελθεῖν τινα ἀπαράσκευον κ. τ. λ. JUVENIUS. Μωμοσκοπούς, eos victimarum probatores, μωμοσκοφραγιστάς vocatos invenies in lib. 4 Porphyrii de Abstinencia ab animatis. COTEL. Vid. Levit. xxii 21, ἄμωμον ἔσται εἰσδεκτόν, πᾶς μῶμος οὐκ ἔσται ἐν αὐτῷ, et

S. Polycarp. Epist. ad Philipp. § 4, πάντα μωμοσκοπεῖται.

5. διὰ τοῦ ἀρχιερέως] Forte legendum est ἱερέως, quum Sacerdotum inferioris ordinis potius quam summi Sacerdotis sit τὰς θυσίας μωμοσκοπεῖν. Haec sane ita displicuerunt Anonymo [Bernardo] ut non potuerit se ipsum temperare, quin pro more suo, quid possit ars critica, frustra tentarit. Inquit enim ad locum a μωμοσκοπηθέν ad λειτουργῶν, 'Haec ex Clem. Alex. p. 521 B male immutata efficitur. Nam et male hic haerent vix quidem Graeca, et falsissimum dicunt, scilicet fuisse summi et ceterorum Sacerdotum ac Levitarum esse μωμοσκοπούς.' Quid sibi velit nescio sane, nisi quod omnia carpere ei in animo est. Si connexionem quaeramus, si Graecae linguae proprietatem, nihil est ab ea alienum; si accuratam legalium rituum cognitionem, eorum potuit esse non adeo peritus, ut certo sciat cujus sit μωμοσκοπεῖν. Sin pro ἀρχιερέως legatur ἱερέως, omnia se recte habent: immo summo Sacerdoti aliquali modo tribui potest hoc officium τοῦ μωμοσκοπεῖν, quum ejus sit singulis Sacerdotibus et Levitis, qui altari temploque adsistebant, munus proprium demandare, et curare ut omnia, quae ad templum spectabant, rite peragantur. WOTT. Subtilitates Judaeorum circa

τῶν προειρημένων λειτουργῶν. Οἱ οὖν παρὰ τὸ καθῆκον τῆς βουλήσεως αὐτοῦ ποιούντες τι, θάνατον τὸ πρόστιμον ἔχουσιν. Ὅρατε, ἀδελφοί, ὅσῳ πλείονος κατηξιώθημεν γνώσεως, τοσούτῳ μᾶλλον ὑποκείμεθα κινδύνῳ.

Ordo ministrorum in Ecclesia a Christo constitutus.

Episcopi et Diaconi ab Apostolis ordinati.

ΜΒ'. Οἱ ἀπόστολοι ἡμῖν εὐγγελίσθησαν ἀπὸ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. Ἐξεπέμφθη ὁ Χριστὸς οὖν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ οἱ ἀπόστολοι ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ· ἐγένοντο οὖν ἀμφοτέρα εὐτάκτως ἐκ θελήματος Θεοῦ. Παραγγελίας οὖν λαβόντες, καὶ πληροφορηθέντες διὰ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ πιστωθέντες ἐν τῷ λόγῳ τοῦ Θεοῦ, μετὰ πληροφορίας

hanc *μωμοσκοπίαν* legere est apud Maimonidem, qui in *Jad Hassaca* Tract. *Issure Misbeach* §§ 2, 3, numerat 73 vitia sacrificiorum, quorum 50 et hominem et pecus profanum faciunt, reliqua 23 propria sunt pecudibus. Nec tamen aut ibidem aut alibi invenire est, quod hic tradit Clemens, curam hanc accuratissimae inspectionis et perpectionis victimarum integritatis summo praecipue pontifici et reliquis incubuisse sacerdotibus. Sed sive jam ipsi per se hac opera defuncti fuerint, sive alios ad hoc curandum delegaverint, dubitari nequit, quin summo studio et quasi sub eorum oculis peractum fuerit hoc negotium: ea de causa praeter alias opus fuit continua fere praesentia summi sacerdotis in templo: id certe inter praecipuas functiones hujus ponit Maimonides, Tract. *Kele hammidasch*, § 5. 'Ad gloriam

'et honorem summi pontificis' pertinet, ut coideat in sanctuario per totum diem, nec egrediatur, nisi domum tantum noctu, aut per horam, aut 'bihorium interdiu.' Si cui haec nondum ad scrupulum hunc tollendum satis idonea videantur, quid obstat, quominus mutata vulgari interpunctione, ipsum dubii fundamentum removeamus? ut τὸ διὰ τοῦ ἀρχιερέως κ. τ. λ. non ad vocabulum remotius *μωμοσκοπηθέν*, sed ad propinquius *προσφερόμενον* referamus, hoc sensu, non in quolibet loco, sed Hierosolymis dumtaxat, nec in quavis hujus civitatis parte, sed in atrio tantum, sacrificia a summo et reliquis sacerdotibus offeruntur, postquam prius a *μωμοσκόποις* accurate fuerunt perquisita. Non enim id praecipue agit B. Clemens, ut doceat quis peculiariter sit *μωμοσκόπος*, sed a quo et quo in loco sacrificia opor-

igitur, praeter id quod voluntati ejus consentaneum est, aliquid faciunt, mortis supplicio puniuntur. Videtis, fratres, quo majore cognitione digni sumus habiti, eo graviore periculo obnoxii Luc. xii 48. sumus.

XLII. Apostoli nobis a Domino Jesu Christo evangelizaverunt, Jesus Christus a Deo. Missus Joan. xvii 18, xx 21. est igitur Christus a Deo, et Apostoli a Christo; et factum est utrumque decenter ex voluntate Dei. Mandata quippe accipientes, et per resurrectionem Domini nostri Jesu Christi plena certitudine imbuti, Deique verbo confirmati, cum

test offerri. Unde etiam patet, quam infirmum sit fundamentum cl. Edvardi Bernard, hanc totam pericopen ceu falsam et ineptam eo nomine effurcillantibus. FREY.

3. πρόστιμον] Polybius, i 17, Τὸ γὰρ πρόστιμον παρ' αὐτοῖς [Ῥωμαίοις] θάνατός ἐστι τῷ προεμένῳ τῶν τόπων. Hesychius, Πρόστιμον ζῆμία, παραγραφή. Moeris Attic. Ἐπείστιμον, Ἀττικῶς. Πρόστιμον, Ἑλληνικῶς.

ib. Ὁρᾶτε, κ. τ. λ.] Citantur haec a Clemente Alex. αὐτολεξί, [p. 613] quibus, praetermissis iis quae habentur usque ad § 48, subnectit, Ἡ σεμνὴ οὖν, κ. τ. λ. WOTT.

4. κατηξιώθημεν] Cod. MS. ΚΑΤΑΣΙΩΘΗΜΕΝ.

ib. γνώσεως] Divinae Voluntatis notitiae ex Veteris Foederis typo hauriendae. LIPSIUS.

6. εὐηγγελίσθησαν] Forte pro εὐηγγελίσαντο; vel dele ἡμῖν, et dic εὐηγγελίσθησαν, i. e. nuntium salutis acceperunt, Evangelium edocti sunt. BOIS. Priorem

rationem mallent Wottonus et Schoenemannus. Apud Cotelierum, Coustantium, et Hornemannum, exhibetur εὐαγγελίσθησαν, ex incuria, ut videtur, typographi. Summo jure Hilgenfeldius et Lipsius statuunt εὐηγγελίσθησαν sensu passivo accipiendum esse; ἡμῖν vero dativum commodi. Apostoli Evangelium nobis praedicandum a Christo acceperunt. Conf. § 43, ad init. πιστευθέντες ἔργον τοιοῦτο.

11. πληροφορηθέντες] Rom. iv 21, πληροφορηθεὶς ὅτι ὁ ἐπὶ γὰρ εἰς δύνατός ἐστι καὶ ποιῆσαι.

12. πιστωθέντες ἐν τῷ λόγῳ] Praepositionem ἐν a Wottono repositam exhibent Galland. Schoenem. Hefel. Reithmayr. et Dresselius. Eandem locutionem habes apud D. Paulum, II Ep. ad Tim. iii 14.

13. πληροφορίας] Cf. Col. ii 2, I Thess. i 5. Hac voce sermonem patrium ditavit Bullus, Discourse 3. 'The witness of 'the Spirit doth not ordinarily 'produce in the faithful that

Πνεύματος Ἀγίου, ἐξῆλθον εὐαγγελιζόμενοι τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ μέλλειν ἔρχεσθαι. Κατὰ χώρας οὖν καὶ πόλεις κηρύσσοντες, καθέστανον τὰς ἀπαρχὰς αὐτῶν, δοκιμάσαντες τῷ Πνεύματι, εἰς ἐπισκόπους καὶ διακόνους τῶν μελλόντων πιστεύειν. Καὶ τοῦτο οὐ καινῶς· ἐκ γὰρ δὴ πολλῶν χρόνων ἐγγράπτο περὶ ἐπισκόπων καὶ διακόνων· οὕτως γάρ που λέγει ἡ γραφή, “Καταστήσω τοὺς ἐπισκόπους αὐτῶν ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ τοὺς διακόνους αὐτῶν ἐν πίστει.”

‘highest degree of persuasion’ which amounts to a *plerophory*, or absolute and full assurance of his salvation, excluding all doubt thereof.’ Vol. iii p. 43 ed. Burton.

3. καθέστανον] Ita ad Cod. MSti fidem Wotton. Galland. et Schoenem. Caeteri καθίστανον. Καθιστάνω et καθιστάω recentioris Graecismi formae. Cf. infra, § 44, Τοὺς οὖν κατασταθέντας . . . et notata ad Ignat. Ep. ad Trall. § 3, τὸ κατὰστημα.

4. δοκιμάσαντες] Quippe quibus διακρίσεις πνευμάτων per Spiritum Sanctum datae fuerant. I Cor. xii 10. Cf. infra § 44, ἑτέροι δεδοκιμασμένοι ἄνδρες. § 46, ἄνδρι δεδοκιμασμένῳ. Hanc vocem e Jure Attico desumptam illustrat Suicerus in Thesauro Ecclesiastico.

ib. εἰς ἐπισκόπους καὶ διακόνους] Hic insurgunt adversus Ecclesiam novi Aëriani, clamantes agnosci dumtaxat a Clemente duos in Clero ordines, Episcoporum eorundemque Presbyterorum, et Diaconorum. Ad quos breviter, uti notarum scriptorem decet, ita respondeo. Non sunt expressiora verba Epistolae nostrae testimoniis Novi

Testamenti; de Episcopis et Diaconis solummodo, Philipp. i 1 et I Tim. iii; de Episcopis et Presbyteris, Act. xx 17, 28, Tit. i 5, 7, et I Pet. v 1, 2; de Presbyteris ac Presbyterio, Act. xiv 23, xv 2, 4, 6, 22, 23, 41, xvi 4, xxi 18, I Tim. iv 14, v 17, 19, Jac. v 14, II et III Joh. 1. Verum hos textus nequaquam officere Orthodoxiae, fuse solideque demonstratur a Catholicis doctoribus; quod neminem latet. Certe nomina Apostoli, Episcopi, Presbyteri, in Scripturis ponuntur ὁμωνύμως. Apostolus Christus: Apostoli, modo tantum duodecim, modo etiam Barnabas, Paulus, Andronicus, Junias, Epaphroditus, alique plures, I Cor. xv 7. Jam vero Episcopus dicitur Christus, I Pet. ii 25. Episcopatus tribuitur Apostolis, Act. i 20. Episcoporum nomen veris Episcopis, hoc est, Antistitibus primi ordinis, datur I Tim. iii 2 et Tit. i 7, juxta communem SS. Patrum doctrinam. Et Episcopi, Philipp. i 1, sunt secundi gradus, δευτέρου θρόνου, sacerdotes, Chrysostomo, Oecumenio, Theophylacto, Theodoretō, necnon Auc-

certa Spiritus Sancti fiducia egressi sunt, annunciantes regni Dei adventum. Per regiones igitur et urbes verbum praedicantes, primitias earum, Spiritu quum probassent, episcopos et diaconos eorum qui credituri erant, constituerunt. Neque hoc quidem novum institutum fuit, multis enim retro saeculis de episcopis et diaconis scriptum fuerat; sic enim alicubi dicit Scriptura, *Constituam episcopos eorum in justitia, et diaconos eorum in fide.* Esai. lx 17.

tori Commentariorum inter Hieronymi Opera cursorum: item Act. xx 28, Pseudo-Hieronymo illi ad I Tim. iii 8, Theodoro in interpretatione versus primi Epistolae ad Philippenses, et Maximo ad initium Coelestis Hierarchiae, ac libri de Divinis Nominibus; praeterea I Tim. iii 2 et Tit. i 7, Theodoro eidem. Denique *πρεσβύτερον* se appellat Apostolus Petrus, itidemque Apostolus Johannes; et I Tim. iv 14 Presbyterium de primo Sacerdotii gradu exponunt antiqui interpretes; in aliis vero locis Presbyteros seu Seniores, interdum volunt esse summos primosque Sacerdotes, interdum Sacerdotes inferiores ac secundos; observantque saepenumero, indiscriminatim solere appellari Episcopos et Presbyteros. Quinetiam ex mente Chrysostomi ad Philipp. i 1 initio Christianismi sub Diaconorum nomine Episcopos etiam ac Presbyteros designabant. COTEL. Forte etiam Episcopos tantum ac Diaconos hic recenset, propter Esaias locum mox ab eo citatum, in quo Episcopi

et Diaconi nominatim memorantur. COUST.

8. Καταστήσω τοὺς ἐπισκόπους] Interpretes LXX habent καὶ δώσω τοὺς Ἀρχιερεῖς σου ἐν εἰρήνῃ, καὶ τοὺς Ἐπισκόπους σου ἐν δικαιοσύνῃ. Textus Hebr. *et ponam censum tuum pacem, et exactores justitiam.* Vulgat. *et ponam visitationem tuam pacem, et praepositos tuos justitiam.* Vers. Syr. *censorem tuum constituam pacem, et praeferendum tuum tuum pacem.* De Hammondo et Morino asserit Cotelierius, quod alter Clementinam lectionem fuisse Codicis quo utebantur Apostoli, atque hodiernae esse praefendam; [adv. Blondell. Dissert. iv 7, v 7.] alter decerptum esse quod hic citatur ex libro aliquo sive Sacro sive Apocrypho, qui non exstat hodie, existimavit. [Exercit. Bibl. I ix 4.] Ipse Cotelierius conjuncta fuisse duo Esaias testimonia lx 17 et lxvi 21 ἀπ' αὐτῶν λήψομαι ἱερεῖς καὶ Λευίτας. Ego sane existimo Colomesium rem attigisse, apud quem hoc de loco ita legimus: 'Vix itaque dubitem, quin B. Clemens locum illum ut alios

Exemplum
Moysis, qui
contentionem de sacerdotali dignitate ortam sedavit.

ΜΓ'. Καὶ τί θαυμαστόν, εἰ οἱ ἐν Χριστῷ πιστευ-
θέντες παρὰ Θεοῦ ἔργον τοιοῦτο, κατέστησαν τοὺς
προειρημένους; ὅπου καὶ ὁ μακάριος πιστὸς θεράπων
ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ Μωϋσῆς τὰ διατεταγμένα αὐτῷ
πάντα ἐσημειώσατο ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις, ᾧ καὶ
ἐπηκολούθησαν οἱ λοιποὶ προφῆται, συνεπιμαρτυ-
ροῦντες τοῖς ὑπ' αὐτοῦ νενομοθετημένοις. Ἐκεῖνος
γάρ, ζήλου ἐμπεσόντος περὶ τῆς ἱερωσύνης, καὶ στα-
σιαζουσῶν τῶν φυλῶν ὅποια αὐτῶν εἶη τῷ ἐνδόξῳ

' aliquot paullo immutarit, ut ad
' propositum suum aptaret; nec
' Hebraeus Textus secus sentire
' nos cogit, ut pluribus conten-
' dit vir notissimae eruditionis
' Henricus Hammondus.' Mi-
nime igitur ferendus est Ano-
nymus, [Bernardus,] qui, quum
sit perfrictae frontis vir, ausus
est hoc in loco temere effutire,
' Qui ausus est tot ineptias Cle-
' mentis nomine vendere, etiam
' Sacris Literis hanc clausulam
' adjecit, ut assummentum hoc
' praecedentibus responderet.'
Impares autem erunt hujus co-
natus ad infirmandam authori-
tatem Epistolae, qua non est
alia, quae magis respondet cha-
racteri Apostolici Scriptoris,
aut pluribus usa est testimoniis
sanctorum et antiquiorum Pa-
trum. Haec eadem a S. Ire-
naeo citata eodem in sensu,
licet aliter ad veritatem LXX
Intt. expressa legimus: Τοιούτους
Πρεσβυτέρους ἀνατρέφει ἡ Ἐκκλη-
σία, περὶ ὧν καὶ ὁ Προφήτης φη-
σὶν· Δώσω τοὺς ἄρχοντας σου ἐν
εἰρήνῃ, καὶ τοὺς ἐπισκόπους σου ἐν
δικαιοσύνῃ. IV xxvi. [5. p. 263
ed. Massuet.] Eodem modo
haec explicat S. Hieronymus,

' Ponam, inquit, principes tuos
' in pacem, et episcopos tuos in
' justitiam. . . . In quo Scrip-
' turae Sanctae admiranda ma-
' jestas, quod principes futuros
' Ecclesiae Episcopos nomina-
' vit; quorum omnis visitatio
' in pace est, et vocabulum dig-
' nitatis in justitia; &c. [Opp.
tom. iv, p. 728 ed. Vallara.]
WOTT. Quidquid illustr. Fel-
lus alique viri docti hic la-
borent, fatendum humani quid
passum, atque imbecilli prorsus
argumento usum Clementem in
allegatione ista. Hebraea verba
non sine violentia eo trahi que-
unt; ut enim ἡρεσθῆναι satis com-
mode Ἐπισκοπήν, et per figuram
Ἐπίσκοπος notare possit, quis
concedet πρῶτον recte per Dia-
conos verti, indeque firmo ra-
tiocinio concludet, multis retro
saeculis, quod hic affirmat Cle-
mens, ordinem Episcoporum et
Diaconorum jam a Deo consti-
tutum et perscriptum fuisse?
ne alias ab Hebraeo aberratio-
nes in hoc loco reddendo attingam.
Vel ergo auctoritas cujusdam
Interpretis viro optimo
imposuit, vel vitioso innixus
est Codice Graeco, vel memoria

III. Et quid mirum, si quibus in Christo a hoc munus commissum fuit, praedictos constituit? quandoquidem et beatus Moyses, *fidelis* Num. xii 7. *s in universa domo*, omnia quae ipsi mandata Heb. iii 5. , in sacris libris notaverit; quem caeteri prope uno consensu sequuti sunt, iis, quae ab ipso sunt, testimonium praebentes. Ille enim, aemulatio pro sacerdotio incidisset, et tribus se dissentirent, quaenam illarum glorioso illo

Quotquot fuerunt In-
es vetusti, Graecus, Sy-
aldaeus, Arabs, Latinus,
ut penitus hos diaconos.

. Essiae verba sic in-
da sunt ut primario ad

Judaeorum et ipsorum
ros pertineant, quales in
is civitatibus jussu Do-
nstitutos videmus, Deut.

. Aequissimum est et
enio valde consentaneum
d primario in Judaeorum
cum habuerit, secundario
isti Ecclesiam accommo-

Illud ab Apostolis ipsis
angeliorum scriptoribus
ro factum videmus; nec
neganda Clementi liber-
a, qui vuculas illas duas,
a jam (ante scriptam hanc
lam) donatas et a Paulo
positas, Phil. i 1, apud
um Essiae Interpretem,
authoritas apud Hellen-
psosque, ad quos scribe-
orinthios, multum vale-
epererat. HAMMOND.
Blondell. Dissert. v 7.
res Ecclesiastici antiqui-
ca S. S. in modum ab-
stro abhorrentem addu-
; ad institutum suum ac-
ndare solebant. Conf.
§ 23 extr. et Euseb. H. E.

i 4. "Ενθεν αὐτοὺς δὴ τοὺς θεοφι-
λεῖς ἐκείνους εὐροῖς ἂν καὶ τῆς τοῦ
Χριστοῦ κατηξωμένους προσωνυ-
μίας, κατὰ τὴν φάσκουσαν περὶ
αὐτῶν φωνήν· "Μὴ ἀψησθε τῶν
"χριστῶν μου, καὶ ἐν τοῖς προφή-
"ταις μου μὴ ποτηρεύσθε."

1. πιστευθέντες] Ita Wotton.
Russel. Galland. Schoenem. He-
fel. Reithmayr. et Dresselius, ad
fidem MSti. At reliqui cum Ju-
nio πιστεύοντες, germana lec-
tione ad marginem rejecta. Cf.
B. Paulum ad Tit. i 3, ἐν κη-
ρύγματι ἐπιστεύθη ἐγὼ κατ' ἐπι-
ταγὴν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ.

4. τὰ διατεταγμένα] Ante has
voces Cotelarius, Colomesius,
et Coustantius inserendum du-
cunt ὅς.

7. Ἐκεῖνος γάρ. κ. τ. λ.] Re-
ferendo virgarum historiam, ad
contenta capitis xvii libri Nu-
merorum adjicit nonnullas cir-
cumstantias admodum verisi-
miles, ac ut videtur desumptas
ex Hebraeorum traditionibus.
Quum vero duodecim virgas
ponit, eadem in sententia ver-
satur ac Philo Judaeus, lib. iii
de Vita Mosis, circa medium,
[Opp. ii p. 162 ed. Mangey.]
Augustinus, Sermone 3 de Tem-
pore. [Serm. 245 Append. tom.
v ed. Bened.] COTEL.

ὀνόματι κεκοσμημένη, ἐκέλευσεν τοὺς δώδεκα φυλάρχους προσενεγκεῖν αὐτῷ ῥάβδους ἐπιγεγραμμένας ἐκάστης φυλῆς κατ' ὄνομα· καὶ λαβὼν αὐτὰς ἔδησεν, καὶ ἐσφράγισεν τοῖς δακτυλίοις τῶν φυλάρχων, καὶ ἀπέθετο αὐτὰς εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου ἐπὶ τὴν 5 = τράπεζαν τοῦ Θεοῦ· καὶ κλείσας τὴν σκηνὴν, ἐσφράγισεν τὰς κλεῖδας, ὡσαύτως καὶ τὰς ῥάβδους· καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ἄνδρες ἀδελφοί, ἥς ἂν φυλῆς ἡ ῥάβδος βλαστήσῃ, ταύτην ἐκλέλεκται ὁ Θεός, εἰς τὸ ἱερατεύειν καὶ λειτουργεῖν αὐτῷ. Πρωίας δὲ γενομένης, 10 ο συνεκάλεσεν πάντα τὸν Ἰσραήλ, τὰς ἑξακοσίας χιλιάδας τῶν ἀνδρῶν, καὶ ἐπεδείξατο τοῖς φυλάρχοις [τὰς σφρα]γίδας, καὶ ἤνοιξεν τὴν [σκηνὴν] τοῦ μαρτυρίου, καὶ προσ[ήνεγκεν] ῥάβδους· καὶ εὐρέθη ἡ ῥ[άβδος] Ἀαρῶν οὐ μόνον βεβλα[στηκυῖα], ἀλλὰ καὶ 15 ς καρπὸν ἔχουσα. Τί δοκεῖτε, ἀγαπητοί; Οὐ προ[ογνῶ] Μωϋσῆς τοῦτο μέλλειν [ἔσεσθαι]; Μάλιστα ἤδει· ἀλλ' ἵνα μὴ ἀκ[αταστα]σία γένηται ἐν τῷ Ἰσραήλ, οὕτω[ς] ἐποί[ησεν], εἰς τὸ δοξασθῆναι τ[ὸ ὄνο]μα τοῦ ἀληθινοῦ καὶ μόνου [Θεοῦ], 20 ς ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Apostolo-

ΜΔ'. Καὶ οἱ Ἀπόστολοι ἡμῶν ἔγνωσαν διὰ τοῦ

1. κεκοσμημένη,] Cod. MStus exhibet ΚΕΚΟΣΜΗΜΕΝΩ.

2. ἐπιγεγραμμένας] Davisius mallet ἐπιγεγραμμένης.

3. φυλῆς κατ' ὄνομα·] φυλῆς τὸ ὄνομα conjicit Boisius. Apud Josephum, Antiq. Jud. iv 4, legimus τὰ τῶν φυλῶν ὀνόματα βακτηρίαις ἐπιγεγραμμένα. Conf. Ignat. Ep. ad Smyrn. § 13.

4. ἐσφράγισεν τοῖς δακτυλίοις] De hoc silent prorsus sacrae literae. Censendum igitur est

petitum fuisse ex indubitata aliqua traditione, sicut illud quod dicitur de Prophetia Enoch, in Ep. S. Judae ver. 17, et quod a S. Paulo dicitur de Janne et Jambre Magis Aegyptiis. Nisi forte Spiritus Sanctus ea aliter ignota S. Apostolis dictarit, quod sane B. Chrysostomo haud absimile videtur, qui de his verbis, ἐν τῷ τρόπῳ δὲ Ἰανῆς καὶ Ἰαμβρῆς ἀντίστησαν Μωϋσεῖ, κ. τ. λ. [II Tim. iii 8] haec habet ;

nomine ornanda esset, jussit duodecim tribuum Num. xvii. principes adferre sibi virgas, quibus uniuscujusque tribus nomen esset inscriptum; quas quum accepisset in fasciculum ligavit, et annulis principum tribuum signavit, et in tabernaculo testimonii super mensam Dei deposuit eas, clausoque tabernaculo, claves similiter et virgas signavit, et dixit eis, Viri fratres, cujus tribus virga germinaverit, hanc elegit Deus, quae ipsi sacra faciat et ministret. Mane autem facto congregavit universum populum Israel, sexcenta millia virorum, et tribuum principibus sigilla ostendit, tabernaculum testimonii aperuit, et virgas protulit; et inventa est virga Aaronis, non tantum germinasse, sed et fructum ferens. Quid vobis videtur, dilecti? An non hoc futurum praesciverat Moyses? Maxime noverat; verum ne seditio et confusio in populo Israel oriretur, ita se gessit, ut nomen veri et solius Dei glorificaretur, cui sit gloria in saecula saeculorum. Amen.

XLIV. Apostoli quoque nostri per Jesum Chri-

Τίτες εἰσὶν οὗτοι οἱ Μάγοι οἱ ἐπὶ Μωσέως; Πῶς δὲ αὐτῶν τὰ ὀνόματα οὐδαμοῦ ἐμφέρεται ἀλλαχοῦ; ἢ ἀγράφως παραδίδεται, ἢ ἀπὸ τοῦ Πνεύματος εἰκὸς ἦν εἶδέναι τὸν Παῦλον. [Homil. viii in II Tim. Opp. tom. xi p. 708 ed. Ben.] WÖTT. Josephus [Antiq. Jud. iv 4] ait virgas facile cognitas τῶν τότε ἀνδρῶν κατασημαμένων αὐτὰς οἵπερ ἐκόμιζον. FELL.

19. ἐποίησεν] Ita cum Junio libri omnes in contextu. Cotel. Colom. et Coustant. ad marginem exhibent ἐνόησεν, fieri ex-cogitavit. Lacunae sane magnitudo lectioni vulgatae favet. Pitra, vero, uti in editione quar-

ta notavit Hefelius, in Spicilegio Solesmensi, i, p. 293, legendum conjecit ἐνόησεν, quia in fragmento veteris versionis Latinae, a S. Paulo Nolano, ut putat, exaratae, legitur *sciebat*.

ib. *eis τὸ δοξασθῆναι*] In Fragmento apud Pitram legitur, *ut honorabilis Aaron inveniretur*. HEFELIUS.

ib. τοῦ ἀληθινοῦ καὶ μόνοι Θεοῦ], τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεόν. S. Johan. xvii 3.

22. Ἀπόστολοι ἡμῶν] Hoc nullus unquam dixit Clemens. BERNARD. Davisius vel εὖ μὲν ἔγνωσαν rescribendum, vel ἡμῶν prorsus delendum putat.

rum regula
de creandis
Episcopis.

Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι ἔρις ἔσται ἐπὶ τοῦ
ὀνόματος τῆς ἐπισκοπῆς. Διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν
πρόγνωσιν εἰληφότες τελείαν, κατέστησαν τοὺς προ-
ειρημένους, καὶ μεταξύ ἐπινομήν δεδώκασιν, ὅπως ἐὰν

Quibus bene respondet Gallan-
dius: 'Lege Phil. ii 25. . . .
'Επαφρόδιτον . . . ἡμῶν ἀπόστο-
'λον. Pressius adhuc II Pet.
'iii 2. . . . τῆς τῶν ἀποστόλων
'ἡμῶν ἐντολῆς. Cur ergo οἱ ἀπό-
'στολοι ἡμῶν non scripserit S.
'Pater? His addas velim II
'Cor. viii 23. . . ἀπόστολοι ἐκ-
'κλησιῶν . . . quo sensu forte
'dixerit S. Clemens οἱ ἀπόστο-
'λοι ἡμῶν, ad utramque Eccle-
'siam, Romanam sc. et Corin-
'thiacam, respiciens. Denique
'ad rem quod attinet, ita sta-
'tuit ipsemet Apostolus, I Cor.
'iii 22, πάντα γὰρ ἡμῶν ἐστίν,
'εἴτε Παῦλος, εἴτε Ἀπολλῶς κ. τ. λ.
In Fragmento apud Pitram,
Apostoli vel successores ejus,
unde suspicatur V. D. Collecto-
rem 'Ο Ἀποστολός τε καὶ ἡμεῖς
legisse, intendentem S. Petrum
ac primos ipsius διαδόχους, nem-
pe Linum, Cletum, Clementem.

ib. διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν] Ita
recte Edd. ad unum cum Junio.
Pro ΚΥ, quam vocem excidiase
putabat Russelius, librarius no-
ster exaravit XY.

1. ἐπὶ τοῦ ὀνόματος τῆς ἐπι-
σκοπῆς.] Apostoli nostri per
Jesum Christum cognoverant
(Christo ipso, ut videtur, prae-
dicente) contentionem de Epi-
scopatus nomine orituram esse,
scil. aut de dignitate *Episcopali*,
ut *ὄνομα* significat *ἀξίωμα*, aut de
τε ἱερα, adeoque de nomine rem
ipsam denotante. HAMMOND.
c. Blondellum, Diss. v cap. 7

§ 8. Chevall. cum Wakio, *that
contentions should arise on ac-
count of the ministry*. Herzog-
ius, *über den Namen des Epi-
skopats*. Grassius et Ruchatus,
l'honneur de l'Épiscopat.

3. πρόγνωσιν εἰληφότες] Junii
et Colomesii interpretatio ea-
dem est ac Wottoniana. Co-
telerius et Coustantius vertunt,
*perfectam praecognitionem ad-
epli*. Mire Hornemannus, *om-
nibus perquisitis, et quas cog-
noverunt sedulo perpensis*. Tu
confer I Tim. i 18, iv 14, et
Chrysostomum a Grotio in
Comment. indicatum . . . τότε
δέ, ἐπεὶ οὐδὲν ἀνθρώπων ἐγένετο,
καὶ ἀπὸ προφητείας ἐγένοντο οἱ ἱε-
ρεῖς. Τί ἐστὶν ἀπὸ προφητείας;
ἀπὸ Πνεύματος Ἁγίου. Homil. v
§ 1 in I Ep. ad Tim. Opp. xi
p. 574 ed. Bened.

ib. τοὺς προειρημένους] Hoc
est, Episcopos et Diaconos. [p.
154 l. 7.] Apostoli constitu-
erunt inspectores et ministros
iis qui credituri erant, aequae in
Ecclesiis Romana et Corinthia
ac in aliis. Qua in re obiter
observandum, Petri partes at-
que auctoritatem non plus va-
luisse quam aliorum; Clemens
enim quosvis commemorat ἀπο-
στόλους, atque ἀποστόλους ἡμῶν
vocat. GUIL. BURTON.

4. μεταξύ] Hic et infra, i. q.
μετέπειτα, ut Act. Apost. xiii
42; et Barnab. Ep. § 13, εἶδε
δὲ Ἰακώβ τύπον, τῷ Πνεύματι, τοῦ
λαοῦ τοῦ μεταξύ. Hujus signi-
ficationis paullo insolentioris

stum Dominum nostrum cognoverunt contentionem de nomine Episcopatus oboriturum ; atque ob hanc causam, perfecta praescientia praediti, constituerunt praedictos, ac deinceps futurae successionis

exempla idonea dabit Krebsius, *Observ. Flavian.* pp. 220, 221. Cod. MStus hic et infra exhibet METOXY.

4. ἐπινομήν] Hujus vocis per pauca exempla praebeant Lexica ; Plutarch. *Vit. Alex.* § 35, ubi de ignis, Aelian. *Hist. Anim.* xii 31, ubi de veneni depastione ponitur : de fasciarum circumvolutione usurpat Galenus. Ad hunc Nostri locum plurimas interpretationes a viris doctis prolatas habemus. Junium si audias, *descriptas ministeriorum et officiorum vices* in animo habuit S. Pater. Salmasius vertit *praeceptum*. Usserius, *ordinem praescriptum*. Colomesius et Hefelius, *ordinationem*. Hammondus, in cujus sententiam eunt Fellus et Wottonus, in *Dissert.* 5 § 7 contra Blondellum, intelligit *seriem aut modum successionis, catalogum, distributionem, aut ordinationem*. Alio in loco, nempe in libro cui titulus, *The Power of the Keys*, chap. iii § 4 p. 20, idem vir doctissimus, de hoc loco Clementis agens, ita interpretatur, *they set down a list or continuation of successors*. Ab illa interpretatione Hammondi haud multum dissidet Cotelerriana, *futurae successionis regulam* ; ad hanc accedit Clericus, *subrogationem*, i. e. *nomina subrogandorum, successionem in mortui locum*, ad quam interpretationem confirmandam Hesychium adducit, qui ἐπινο-

μους exponit κληρονόμους, *haeredes*. Schoenemannus vertit, *futurae successionis hanc tradiderunt regulam*. Ruchatus, *et pour la suite ils ont donné ce Règlement*, &c. Herzogius, *bestellten sie die Vorgenannten ; und übergaben ihnen dann das Recht*, &c. In *Fragm. Vet. Versionis Latinae* apud Pitram, *hunc formam tenentes*. Wakius et Chevall. *and then gave direction*, &c. Interpres Anon. Aberdoniensis, *and then gave an additional direction*, &c. Rothius, *Anfänge der Christl. Kirche*, p. 374, Hesychio, Ἐπινομους κληρονόμους, fultus, reddit, *testamentarische Verfügung*, quasi Apostoli vi testamenti ordinassent, ipsis defunctis, ipsorum munus presbyteros et diaconos eligendi ad alios probatos viros transire debere. *Praeceptum*, vel *Decretum quod additur ad priores Leges*, Lipsius, p. 21. Cui nulla ex his satisfacit, conjecturas quae adferuntur videat. Coniecit Junius legendum esse ἀπορομήν. Boisius, ἐπιλογήν, vel ἐπιλογήν ἑτέροις, sc. interea dum vivebant aliis jus eligendi concesserunt ; Turnerius, apud Usserium de *Epistolis S. Ignatii*, § 18, ἐπιμονήν. Noltius, ἐπὶ νόμον, legendum esse censet. Ritschl, *Alt Katholische Kirche*, p. 371, ἐπιστολήν. Bunsenius, in libro *Ignatius und seine Zeit*, Turnerii conjecturam sequitur.

ib. δεδώκασιν] Cod. MStus ex-

Legitime
electos ac
recte vi-
ventes de
munere

κοιμηθῶσιν, διαδέχονται ἕτεροι δεδοκιμασμένοι ἄνδρες τὴν λειτουργίαν αὐτῶν. Τοὺς οὖν κατασταθέντας ὑπ' ἐκείνων, ἢ μεταξὺ ὑφ' ἑτέρων ἐλλογίμων ἀνδρῶν, συνευδοκῆσάσης τῆς ἐκκλησίας πάσης, καὶ λειτουρ-

hibet ΕΔΩΚΑΣΙΝ. Legendum forte ἔδωκαν.

1. κοιμηθῶσιν.] Beate defunctos Spiritus Dei passim vocat κεκοιμημένους. S. Matt. xxvii 52, Act. vii 60, I Cor. xv 6, I Thess. iv. 13, 15. Cf. Ignat. ad Rom. § 4. Sic Hermas, Pastor. I iii 5, 'Electis Dei qui dormierunt.' Vix dubitant Hilgenfeldius et Lipsius quin κοιμηθῶσιν ad τοὺς προειρημένους pertineat, non ad Apostolos.

ib. δεδοκιμασμένοι ἄνδρες] probati, scilicet, uti videtur, a Spiritu Sancto. Vide supra § 42 δοκιμάσαντες τῷ Πνεύματι.

2. κατασταθέντας κ. τ. λ.] Locutus, si quis alius, apprime utilis ad intelligendum quae fuerint partes Cleri et Plebis, in Episcoporum ordinatione. Κατάστασις ad Apostolos et Episcopos, συνευδόκησις ad Plebem spectabat. Rem optime illustrat B. Cyprianus, Epist. lxxviii, [lxxvii, p. 172 ed. Fell.]—'Diligenter de Traditione Divina et Apostolica Observatione servandum est et tenendum, quod apud nos quoque et fere per universas provincias tenetur, ut ad ordinationes rite celebrandas, ad eam plebem cui praepositus ordinatur, Episcopi ejusdem provinciae proximi quique convenient, et Episcopus deligatur plebe praesente, quae singulorum vitam plenissime novit, et uniuscujusque actum de ejus conversatione perspexit.' Ita in sub-

stituendo successore in locum Judae traditoris, quum Apostoli duos constituissent, fideles ex eorum mandato inquirunt, et Ἐπισκοπῇ quadam Episcopum designant, ἐπισκέπτοντες ἄνδρας μεμαρτυρημένους. Cujus rei, quum obiter mentionem fecisset, hanc causam assignat D. Cyprianus modo laudatus: 'Hoc tam diligenter et caute convocata tota plebe gerebatur, ne quis ad altaris ministerium, vel ad sacerdotalem locum indignus obreperet.' Ita et Timotheus a B. Paulo ordinabatur, siquidem ἐμαρτυρεῖτο ὑπὸ τῶν ἐν Λύστροις καὶ Ἰκονίῳ ἀδελφῶν. Act. xvi. Verba Origenis, hac ipsa in re, Hom. vi in Levit. [Opp. ii p. 216 ed. Bened.] legisse minime pigebit, qui ait, 'requiri in ordinando sacerdote praesentiam populi, ut sciant omnes et certi sint, quia qui praestantior est ex omni populo, qui doctior, qui sanctior, qui in omni virtute eminentior, ille eligitur ad sacerdotium; et hoc adstante populo, ne qua postmodum retractatio cuipiam, ne quis scrupulus resideret.' Iste autem plebis est assensus, quam Theodoretus in causa Petri, successoris Athanasii, iv 20, describit, quod in illo ὁ λαὸς ἅπας ταῖς εὐφημίαις ἐδήλουν τὴν ἡδονήν. In Ecclesia nostra etiamnum requiritur; et ante collatos Presbyteratus ordines in solenni Officio, allocutio ad plebem habetur. Nec

seriem tradiderunt, ut quum illi decessissent, ministerium eorum alii viri probati exciperent. Constitutos itaque ab illis, vel deinceps ab aliis viris eximiis, cum consensu universae Ecclesiae, qui

aliud fere agitur, in constituendis apud nos Episcopis; licet enim nominatio (quae quidem plurimum valere solet) penes sit Principem; electio tamen, ad Presbyterium sive episcopalis sedis capitulum (veteris Alexandrini moris ad instar, de quo Hieronymus, [Epist. 146, i 1076 ed. Vallars.] Eutychius, [Eccles. Alexand. Orig. p. xxx] et alii) etiamnum pertinet: ea tamen peracta (quod etiam Alexandriae factum intelligere est, vel ex loco Theodoretum modo laudati) plebis assensus demum expectatur; in quem finem, electio, a Presbyterio seorsim habita, ab iisdem plebi universae, in navi Ecclesiae Cathedralis, solenniter solet renunciari, qui plerumque eandem gratam atque ratam habent. FELL.

3. ἐλλογίμων ἀνδρῶν] A Tito, Timotheo, et aliis coadjutoribus Apostolorum, quibus munus, Episcopos, Presbyteros, et Diaconos instituendi, commissum erat. HEFELIUS.

4. συνευδοκῆσθης] Applaudente aut congratulante tota Ecclesia. Nihil hic de acceptione totius Ecclesiae, sine qua Episcopos et Diaconos ab Apostolis et Apostolicis viris constitutos non esse, ex hoc loco concludit Blondellus; quasi qui ex Dei jussu et approbatione constituebantur, populi etiam acceptione indigere putandi essent. HAMMOND. Apo-

stolos sibi successores διὰ τῆς τῶν χειρῶν ἐπιθέσεως sive χειροτονίας constituuisse, suamque in eos Ecclesiam instituendi ac regendi derivasse ἐξουσίαν, qua et aliis munus Episcopale non interrupta ac continua per omnia saecula successione tradituri essent, testantur ubique sancti Patres; eosque, qui ita constituti fuerunt, non ab hominibus sed a Deo ipso potestatem spirituales, qua Ecclesiam Christi administrarent et regerent et successores sibi constituerent per omnia futura saecula, accepisse nos docent. Aliam Laicis unquam fuisse potestatem praeter τὸ συνευδοκεῖν non agnoverunt, quae συνευδοκῆσθαι dicitur a S. Cypriano *suffragium plebis*: Ep. lv. [ed. Fell. p. 243.] 'Et factus est Episcopus a plurimis collegis nostris qui tunc in urbe Roma aderant; . . . factus est Episcopus de Dei et Christi ejus judicio, de Clericorum paene omnium testimonio, de Plebis, quae tunc affuit, suffragio, et de Sacerdotum antiquorum ac bonorum virorum collegio;' &c. Per 'plurimis collegis nostris' ii sunt intelligendi, qui consecrarunt Cornelium: ex eo, quod dicit 'factum esse de Dei et Christi ejus judicio,' vult innuere, potestatem ecclesiasticam legitime secundum leges Ecclesiae et praescriptionem Evangelii in successione continua derivatam et constitutam

suo deji-
cere nefas.

γῆσαντας ἀμέμπτως τῷ ποιμνίᾳ τοῦ Χριστοῦ μετὰ
ταπεινοφροσύνης, ἡσύχως καὶ ἀβαναύσως, μεμαρτυ-
ρημένους τε πολλοῖς χρόνοις ὑπὸ πάντων, τούτους
οὐ δικαίως νομίζομεν ἀποβαλέσθαι τῆς λειτουργίας.
Ἀμαρτία γὰρ οὐ μικρά ἡμῖν ἔσται, ἐὰν τοὺς ἀμέμ- 5
πτως καὶ ὁσίως προσενεγκόντας τὰ δῶρα, τῆς ἐπι-
σκοπῆς ἀποβάλωμεν. Μακάριοι οἱ προοδοιοπορήσαν-
τες πρεσβύτεροι, οἵτινες ἔγκαρπον καὶ τελείαν ἔσχον
τὴν ἀνάλυσιν· οὐ γὰρ εὐλαβοῦνται μή τις αὐτοὺς
μεταστήσῃ ἀπὸ τοῦ ἰδρυμένου αὐτοῖς τόπου. Ὅρῳ- 10

Divinitus esse a Deo, Christo-
que ipso non secus ac ἐξουσίαν
Apostolicam datam; 'de Cleri-
'corum paene omnium testi-
'monio, et de Sacerdotum an-
'tiquorum ac bonorum virorum
'collegio' denotat consessum
Romanorum sacerdotum, quo-
rum fuit Episcopum eligere,
fideique ejus orthodoxae et in-
culpatis moribus praeberet tes-
timonium; 'populi suffragium'
idem est, quod Clementis συν-
ευδοκησάσης τῆς ἐκκλησίας. In
alia Epistola legimus: [Ep.
lxviii. p. 292.] 'qui Episcopo
'Cornelio in Catholica Ecclesia
'de Dei judicio, de Cleri ac
'Plebis suffragio ordinato, pro-
'fanum altare erigere, et adul-
'teram cathedram collocare, et
'sacrilega contra verum Sacer-
'doteum sacrificia offerre ten-
'taverit.' Adeo prope ad B.
Clementem accedit Cyprianus.
WOTT.

ib. λειτουργήσαντας ἀμέμπτως]
Irenaeus, Fragm. ii extr. πνευ-
ματικῶς λειτουργοῦντες. ed. Pfaff.
p. 27.

2. ἀβαναύσως] Vox Graeca
βαναυσος de iis artibus dicitur,

quae camini et ignis subsidio
opera conficiunt; atque inde
ad quaslibet mechanicas artes
translata est. Unde Hierony-
mus, I contra Pelagianos, [§ 21,
ii p. 702 ed. Vallara.] artes
omnes memorans, nominatim-
que Grammaticam, Rhetori-
cam, Philosophiam aliasque li-
berales recensens, praemittit;
'Ut taceam de his quas Graeci
'βαναύσους vocant, nos ad opera
'manuum pertinere possumus
'dicere.' Veteribus autem hu-
jusmodi artifices ab honoribus
secludere solenne erat. At
ministerium hic commendatur,
quod non sit hujusmodi illibe-
rale. COUST. Confer locum
illum insignem Clementis Alex.
Cohort. ad Gentes, § 10, p. 78
ed. Potter. Φειδίας ὑμῶν καὶ ὁ
Πολύκλειτος ἡκόντων, Πραξιτέλης
τε αὐτὸ καὶ Ἀπελλῆς, καὶ ὅσοι τὰς
βαναύσους μετέρχονται τέχνας, γή-
ϊνοι γῆς ὄντες ἐργάται.

ib. μεμαρτυρημένους] Cod. MS.
MEMAPTYPHMEÑOIS.

6. τὰ δῶρα] Nimis audacter
pronuntiat Bernardus neminem
veterum ita sine adjecto simpli-
citer locutum esse. Ignatius in

inculpate gregi Christi ministraverunt, cum humilitate, quiete nec illiberaliter, et longo tempore ab omnibus testimonium praeclarum reportarunt, hos censemus officio injuste dejici. Non enim leve nobis erit peccatum, si eos, qui sancte et sine reprehensione offerunt munera, Episcopatu dejecerimus. Beati sunt presbyteri, qui viam prius emensi, fructuosam et perfectam consequuti sunt dissolutionem! non enim verentur, ne quis de constituto

Ep. ad Smyrn. § 7 Eucharistiam vocat τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ, et in Const. Apost. viii 12 legimus, οἱ διάκονοι προσαγέωσαν τὰ δῶρα τῷ ἐπισκόπῳ πρὸς τὸ θυσιαστήριον. Plura exempla hujus significationis e scriptoribus non tantum vetustatis habentibus conguessit Cotelerius, qui notat etiam Eucharistiam ab Aethiopibus *Corban* appellari, i. e. δῶρον. Marc. vii 11. Conf. Suicer. Thes. Eccl. voc. δωρεά, et δῶρον. Virgulam post τὰ δῶρα interposuit Colomesius ut auferret gravem Junii errorem, a Fello notatum, quo vocem ἐπισκοπῆς cum δῶρα construxerat, locumque sic reddiderat, *qui sancte et sine reprehensione Episcopatus munera offerunt*. Herzogius vertit, *wenn wir sie, die unsträflich und heilig die Gaben darbringen, der bischöflichen Würde entsetzen*. Aliter interpretati sunt Guil. Burton, *who have unblamably and holily undergone the duties of their episcopacy*: Wakius et Chevall. . . *should we cast those off from their ministry, who holily and without blame fulfil the duties of it*. Ruchatus, *qui ont offert les dons de l'Eglise, c. d. les prières et l'Eucharistie*.

Grassius, *qui offrent dignement et saintement les saints mystères*.

8. τελείαν τὴν ἀνάλυσιν] Conf. B. Paulum, II Ep. ad Tim. iv 6, ὁ καιρὸς τῆς ἐμῆς ἀναλύσεως ἐφύσθηκε . . . ad Phil. i 23 τὴν ἐπιθυμίαν ἔχων εἰς τὸ ἀναλῦσαι, καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι. Hammondus intelligit Martyrium, illam Christi athletarum τελείωσιν.

10. ἀπὸ τοῦ ἰδρυμένου αὐτοῖς τόπου.] Ex hoc loco satis constat, eos, qui ex hac vita pie excesserunt, habere locum, vel sedem, sibi proprium. Hinc a Clemente dicitur de S. Paulo supra, § 5, εἰς τὸν ἅγιον τόπον ἐπορεύθη, i. e. ad sedes Beatorum. Hinc a S. Barnaba [§ 19] ὁδεύειν εἰς τὸν ὁρισμένον τόπον a S. Ignatio, [ad Magnes. § 5] ἕκαστος εἰς τὸν ἴδιον τόπον μέλλει χωρεῖν. Nec non unicuique suum esse gradum secundum fidem, opera, vel labores in hac vita perpressos; quod etiam post resurrectionem fore, non obscure subindicat S. Paulus, I Cor. xv. [41.] Docet etiam nos Beatus Servator noster, [S. Joan. xiv 2] Ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Πατρὸς μου μοναὶ πολλαὶ εἰσιν. Quenam autem est habitaculorum coelestium distinctio, nisi pro felicitatis gradu

μεν γὰρ ὅτι ἐνίους ὑμεῖς μεταγάγετε καλῶς πολιτευομέν[ους], ἐκ τῆς ἀμέμπτως αὐτοῖς τετιμημένης λειτουργίας.

Justos non
a justis,
sed ab ini-
quis vexari
Scriptura
docet.

ΜΕ'. Φιλόνηκ[οί] ἐστε, ἀδελφοί, καὶ ζηλωταὶ περὶ [μὴ] ἀνηκόντων εἰς σωτηρίαν. Ἐν[κύπτετε] εἰς 5 τὰς γραφάς, τὰς ἀληθεῖς [ρήσεις] Πνεύματος τοῦ Ἀγίου. Ἐπίστασθε [ὅτι οὐδ'] ἐν ἁδικον οὐδὲ παραπε[ποιημ]ένον γέγραπται ἐν αὐταῖς· [οὐ γὰρ ε]ὐρήσετε δικαίους ἀποβε[βλημ]ένους ἀπὸ ὁσίων ἀνδρῶν. [Ἐδιώ]χθησαν δίκαιοι, ἀλλ' ὑπὸ ἀνό[μων]· ἐφυλακί- 10 σθησαν, ἀλλ' ὑπὸ [ἀνο]σίων· ἐλιθάσθησαν ὑπὸ

diverso; adeo ut unicuique sit sua sedes vel μονή, sua gloria? Unde de S. Petro dicit, [supra, p. 24 l. 9] quod ἐπορεύθη εἰς τὸν ὀφειλόμενον τόπον τῆς δόξης. S. Polycarpus de S. Paulo ac reliquis Apostolis [Ep. ad Philipp. § 9] εἰς τὸν ὀφειλόμενον αὐτοῖς τόπον εἰσὶ παρὰ τῇ Κυρίῳ, ᾧ καὶ συνέπαθον. S. Irenaeus, V xxxvi, [2, p. 337 ed. Massuet.] εἶναι δὲ τὴν διαστολὴν ταύτην τῆς οἰκήσεως τῶν τὰ ἑκατὸν καρποφορούντων, καὶ τῶν τὰ ἐξήκοντα, καὶ τῶν τὰ τριάκοντα·—καὶ διὸ εἰρηκέναι τὸν Κύριον· Ἐν τοῖς τοῦ Πατρὸς μου μοναῖς εἶναι πολλὰς. S. Chrysostomus de B. Paulo [Homil. viii c. Anomoeos, Opp. i 517 ed. Ben.] Εἰ δὲ περισσότερον πάντων ἔκαμε, περισσότερον καὶ στεφανούται· ἕκαστος γὰρ τὸν ἴδιον μισθὸν λήψεται κατὰ τὸν ἴδιον κόπον, κ. τ. λ. S. Cyprianus de Habitu Virgini- num, [ad finem, p. 102 ed. Fell.] 'Sed quum habitationes multas 'apud Patrem suum esse dicat, 'melioris habitaculi hospitia 'demonstrat.' Sin quaeratur quis sit ille locus, in quo asser-

vantur Sanctorum animae, apud veteres Patres unanimi omnium consensu constare videtur, non immediate ad altissimos coelos intromissas esse, sed asservari in Paradiso eximia, at coelesti inferiore, felicitate affluente ad ultimum usque resurrectionis et iudicii diem. Consulatur Justinus M. Dialogus cum Tryphone. [§ 5 p. 107, et § 80 p. 178 ed. Bened.] WOTT.

1. μεταγάγετε] Ita Cod. MS. non μεταγάγετε, quam lectionem exhibent libri impressi.

ib. καλῶς πολιτευομέν[ους].] Wottonus infelicitate vertit honeste administrantes, neque melius Junius, Cotel. Colom. Hornemannus. Rectius Wakius, who lived reputably; Chevall. who conducted themselves well. Cf. infra § 54.

2. τῆς ἀμέμπτως αὐτοῖς τετιμημένης λειτουργίας] Quum sedulam curam iis praestare soliti simus, quae in honore ac pretio habemus, λειτουργίαν τιμῇ dicuntur, qui munera sua diligenter obeunt. Cyrillus in Ju-

ipsis loco eos transferat. Videmus enim quod vos nonnullos honeste viventes, ab officio quod inculcate et cum honore exsequebantur dimovetis.

XLV. Contentiosi estis, fratres, et in rebus quae ad salutem non pertinent accensi zelo. Scripturas diligenter inspicite, quae Spiritus Sancti vera sunt oracula. In illis nihil injustum neque perversum contineri, discite; non enim a viris sanctis invenietis justos dejectos. Persecutionem passi sunt justi, sed ab impiis; in carcerem conjecti, sed a profanis; lapidibus obruti sunt, sed ab iniquis;

lianum, lib. viii, p. 243 D, *ὅτι ζῶντων πάντες ἀπεσχήμεθα, καὶ τὸν τοῦ Πυθαγόρου τετιμῆκαμεν λῆρον*. Clementina Homil. iii, cap. 59, *Μηδέποτε τὸ τῆς Μοναρχίας τιμήσαντες ἀγαθόν*. Eos intelligit, qui sententiam de unitate Dei fixam ratamque non servant. Similiter apud Platonem *φοβεῖσθαι δόξαν* idem valet ac *ἔπασθαι δόξῃ*. Vide Theodoretum, *Therap.* ii, p. 27. DAVIS.

5. *ἀνηκόντων εἰς σωτηρίαν*.] Eandem locutionem legas ap. S. Barnabae Epist. § 17, *τῶν ἀνηκόντων ὑμῶν εἰς σωτηρίαν, εἰς τὴν ὡς ad vestram salutem spectant*. Cf. S. Ignat. ad Smyrn. § 8.

ib. *Ἐν[κρίντε]*] Ita cum Cod. MSto Wotton. Galland. Reithmayr. Dresselius. Caeteri cum Junio *Ἐ[γκρίντε]*. Litera extrema hujus vocis quam legebat Wottonus jamdiu periit. Conf. § 40, *ἐγκεκρυφέντες εἰς τὰ βάθη τῆς θείας γνώσεως*. S. Jacob. i 25, *ὁ δὲ παρακίψας εἰς νόμον τέλειον τὴν τῆς ἐλευθερίας*. Conf. I Pet. i 12.

7. *Ἐπίστασθε*] Ita dedi cum

Russel. Hefel. Reithmayr. et Dresselio; atque ita caeteri Edd. ad oram libri, quamquam in contextu retinent lectionem MSti plane vitiosam *ἐπίστασθαι*. Coustantius aliter ac reliqui hunc locum ita distinguit, *Ἐγκρίντετε εἰς τὰς γραφάς, τὰς ἀληθεῖς ῥήσεις Πνεύματος τοῦ Ἁγίου ἐπίστασθε* [sic] οὐδὲν κ. τ. λ.

10. *ἐφυλακίσθησαν*] Ita Cod. MStus, uti Millius recte vidit. Fell. Cotel. Colom. Ittig. Coustant. Schoenem. Horneman. et Reithmayrus, Junium secuti, legunt *ἐφυλάχθησαν*. Sic etiam Freyius, qui tamen ad calcem paginae profert *ἐνεφυλακίσθησαν*, quod post Wottonum exhibent Russel. Galland. Hefel. et Dresselius.

11. *ὑπὸ πα[ρὰ]ν ὁμῶν . . . ὑπὸ τῶν μαρῶν*] Junius caeterique censent vocem *ἀλλ'* interponendam esse, propter praecedentia *ἀλλ' ὑπὸ ἀνόμων* et *ἀλλ' ὑπὸ ἀνοσίων*. Sed nihil muto, quum utraque constructio sana sit, neque a Patrum usu aut a Novo Testamento alienae sint hujusmodi variationes. WOTT.

πα[ραν]όμων· ἀπεκτάνθησαν [ὑπ]ὸ τῶν μαρῶν καὶ
 ἄδικον ζῆλον [ἀ]νειληφότων. Ταῦτα πάσχοντες [ε]ὐ-
 κλεῶς ἤνεγκαν. [Τί γ]ὰρ εἵπωμεν, ἀδελφοί; Δα-
 νιῆλ ὑπὸ τῶν φοβουμένων τὸν Θεὸν [ἐ]βλήθη εἰς
 λάκκον λεόντων; [ῆ] Ἀνανίας καὶ Ἀζαρίας καὶ 5
 Μισαῆλ ὑπὸ τῶν θρησκευόντων τὴν μεγαλοπρεπῆ
 καὶ ἔνδοξον θρησκείαν τοῦ Ὑψίστου κατείρχθησαν εἰς
 κάμνον πυρός; Μηθαμῶς τοῦτο γένοιτο. Τίνες οὖν
 οἱ ταῦτα δράσαντες; Οἱ στυγητοὶ καὶ πάσης κακίας
 πλήρεις εἰς τοσοῦτο ἐξήρισαν θυμοῦ, ὥστε τοὺς ἐν 10
 ὁσία καὶ ἀμώμῳ προθέσει δουλεύοντας τῷ Θεῷ εἰς
 αἰκίαν περιβαλεῖν, μὴ εἰδότες ὅτι ὁ Ὑψιστος ὑπέρ-
 μαχος καὶ ὑπερασπιστής ἐστιν τῶν ἐν καθαρᾷ συνει-
 δήσει λατρευόντων τῷ [πα]ναρέτῳ ὀνόματι αὐτοῦ·
 ᾧ ἡ δόξ[α εἰς] τοὺς αἰῶνας τῶν αἰ[ώνων]. Ἀ]μήν. 15

2. [ἀ]νειληφότων.] Ita Gal-
 land. Schoenem. Hefel. et Dres-
 selius, cum Wottono, qui, Mil-
 lium secutus, ἀνειληφότων repo-
 suit pro Junii lectione παρειλη-
 φότων. Optime; exemplar enim
 MStum majorem partem literae
 N etiamnum retinet; et supra
 § 3 extr. legimus ζῆλον ἄδικον
 . . . ἀνειληφότας.

5. [ῆ] Ἀνανίας] In MS. ante
 Ἀνανίας literae spatium exstat.
 Wottonus articulum ὁ reponen-
 dum censet. Mihi autem, cum
 Gallandio et Schoenemanno,
 Davisii ἥ magis convenire vide-
 tur: καί, quod inserendum arbi-
 tratus est Millius, non admittit
 lacuna.

8. Μηθαμῶς] Ita cum MSto
 Wottonus. Caeteri μηθαμῶς.

9. στυγητοί] Codex MStus
 ΣΤΥΗΤΟΙ.

10. εἰς τοσοῦτο ἐξήρισαν θυμοῦ]
 Boisius legendum putat, ἐξήρ-
 θησαν [idque mallet Birrius] vel
 ἐξηγριώθησαν, vel ἐξηρίσθησαν, vel
 ἐπλήσθησαν. Quid si ἐξέκανσαν,
 ut in initio, [p. 8 l. 1] εἰς
 τοσοῦτον ἀπονοίας ἐξέκανσαν? licet
 literarum affinitas huic lectioni
 non adeo faveat; vel ἐξέριψαν,
 scil. ἐαυτούς, phrasi Graecis et
 Latinis scriptoribus non inusi-
 tata. JUNIUS. Haec locutio
 non est Graeca. Videtur le-
 gendum, εἰς τοσοῦτο ἐξήλασαν
 θυμοῦ. τὸ ἐλάσαι sic adhibet,
 inter alios, Cyrillus. Vide lib.
 iv in Julianum, p. 135 D, lib. v
 p. 168 B, p. 174 E, et lib. vii
 pp. 217, [A.] 220 [D, ed. Pe-
 tav. Lips. 1696.] Vel, si ma-
 vis, commode rescribi possit εἰς
 τοσοῦτο ἐξήεσαν θυμοῦ. Nam
 quum ira sit brevis furor, irati

occisi sunt, sed a scelestis et injusta invidia abreptis. Quae omnia quum paterentur, gloriose et magnanimiter tulerunt. Quid enim, fratres, dicemus? Daniel in speluncam leonum ab iis qui Deum Dan. vi 16. timebant conjectus est? Ananias, Azarias, et Misaël Dan. iii 20. inclusi sunt in ardentis ignis camino ab iis qui magnificum et gloriosum Altissimi cultum profitebantur? Absit hoc prorsus. Quinam igitur haec patrarunt? Abominandi et omni malitia pleni in tantum furorem contentionis studio incitati fuerunt, ut servientes Deo in sancta et inculcata voluntate tormentis injecerint; ignorantes, Altissimum propugnatorem et defensorem eorum esse, qui in pura conscientia, nomen ejus omni virtute plenum colunt: cui sit gloria in saecula saeculorum. Amen. Illi vero in fiducia patienter tole-

ἐπὶ τὸς ἑαυτῶν οὐ γίνονται. Vide Herodotum, vii 119. DAVIS. Cotelerius mallet ἐξήρησαν. Huic merae conjiciendi licentiae et temeritati recte obstitit Wottonus. Exemplum vocis ἐξερίζειν quae desiderabat ille, praebet Thesauri a Stephano constructi editio nova Parisiensis; unum nempe e Plutarch. Vit. Pomp. § 56, alterum ex Appian. Bell. Civ. ii 151. Ruchatus vertit, *qui vivrent à cet excès de fureur*. Herzogius, *bis zu solcher Wuth entbrannten*.

11. εἰς αἰκίαν περιβαλεῖν,] Junius, Fellus, et Colomesius malent εἰς κάμνον περιβαλεῖν, quam lectionem interpretati sunt Guil. Burton et Herzogius. Davisius legit εἰς αἰκίαν προβαλεῖν. Gallandio probabilis videtur emendatio Birrii, qui suspicatur Clementem scripsisse εἰσαἰκίαν πρὸς

περιβαλεῖν, hoc scilicet sensu, *ut in cruciatum* (i. e. *cruciandi causa*) *igne circumdarent*; vocemque πρὸς ob sequentem περι excidisse. Sed lectio MSti omnino retinenda est; recte enim monet Wottonus haec non de iis tantum dici qui in ignem conjecti fuerunt, sed de iis etiam, de quibus legimus paullo supra; ἐδιώχθησαν δίκαιοι—ἐλιθάσθησαν—ἀπεκράνθησαν.

14. [πα]ναρέτω. Legunt Codd. imp. cum Junio ἐναρέτω. at MS. non agnoscit ε; spatiumque ante literam ν est saltem duarum literarum. Restituo igitur παναρέτω. WOTT. Hanc lectionem, proculdubio veram, exhibent Russel. Galland. Hornemann. Hefel. Reithmayr. et Dresselius. Vocem πανάρετον frequentat S Pater. Cf. §§ 1, 2, 57.

[Ο]ἱ δὲ ὑπομένοντες ἐν πεποιθήσει, δόξαν καὶ τεμὴν ἐκληρονόμησαν, ἐπήρθησάν τε καὶ † ἔπαφροι † ἐγίνοντο ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ μνημοσύνῳ αὐτῶν, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Μ5'. Τοιούτοις οὖν ὑποδείγμασι κολληθῆναι καὶ ἡμᾶς δεῖ, ἀδελφοί. Γέγραπται γάρ· “Κολλᾶσθε τοῖς ἁγίοις, ὅτι οἱ κολλώμενοι αὐτοῖς ἁγιασθήσονται.” Καὶ πάλιν ἐν ἑτέρῳ τόπῳ λέγει· “Μετὰ ἀνδρὸς ἀθῷου ἀθῶος ἔση, καὶ μετ' ἐκλεκτοῦ ἐκλεκτὸς ἔση,

2. † ἔπαφροι †] Librarii culpa hanc vocem laborare nullus equidem dubito. Boisius locum sanasse sibi visus est, quum legeret vel ἐλαφροί, *solutis vinculis*, vel ἀνέπαφοι, *intacti* sc. *ab igne*, quam vocem Chrysostomus de Josepho usurpat, Homil. 44 in Genesin. [Opp. iv p. 455 ed. Bened.] . . . θαναμαστὸν καὶ παράδοξον τὸν δίκαιον τοῦτον, εἰς τὴν κάμνον ταύτην τὴν τῆς Βαβυλωνίας χαλεπωτέραν ἐμπεπωκότα, τὴν ἀσέλγειαν λέγων τῆς Αἰγυπτίας, ἀνέπαφον διαμείναι, κ. τ. λ. Junius mallet ἐλαφρίζομενοι, Philonis Judaei auctoritate adductus, qui verbum ἐλαφρίζεσθαι cum ἐπικουρίζεσθαι synonymum facit, et saepius conjungit. Cotelerius conjicit vel ἐλαφροί vel ἔπαυροι. Quid sibi velit hoc in loco ἔπαυροι non intelligo. Hesychius habet Ἐπαύρους· τοὺς χιμάρρους ποταμούς. Ruchatus, ut videtur, ἔπαυροι idem esse existimavit quod ἔπαφροι, quia scilicet Graeci diphthongum αυ pronuntiarent ac si scripta esset αφ. Birrius legendum arbitratur ἔπαρχοι, quae vox occurrit etiam § 37, vel certe ἔφοροι, suadente Historia Sacra, Daniel. iii 30.

Fellus, hujus vocis usu apud Galenum aliosque innixus, ubi quod *spuma obductum remidet et albescit* exprimit, retineri posse lectionem Cod. MSi existimat, ut sensus sit, eos qui per patientiam Deum honorant, ab ipso exaltatos *πνεύματος candore nitentes* apud eum in aeterna memoria esse. Devisius locum totum sic refingit, ἐπήρθησαν δὲ καὶ ἐπαυθῆροι ἐγίνοντο ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. Ἔστω μνημόσυνον αὐτῶν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν. Hefelii conjecturam, ἐπαφρόδιτοι, *gratiosi* accipit Dresselius. Wakius, quem ad verbum sequitur Chevallierius, vertit . . . *are exalted and lifted up by God in their memorial throughout all ages*. Herzogius, *Von Gott wurden sie erhoben und erhöht, auf dass ihrer gedacht würde in die Ewigkeiten der Ewigkeiten! Amen!* Ruchatus, *Dieu les a élevés, et a glorifié leur mémoire*.

6. Κολλᾶσθε τοῖς ἁγίοις] Frustra quaeritur hoc dictum in Sacris Literis, si verba tantum spectentur; sed si allegoricas et symbolicas expositiones admittimus, sic exponenda est,

rantes, gloriae et honoris haeredes facti sunt, et a Deo in memoria ipsorum exaltati et elevati, in saecula saeculorum. Amen.

XLVI. Talibus igitur exemplis et nos adhaerere oportet, fratres. Scriptum enim est, *Sanctis vos adjungite, quia qui illis adhaerent sanctificabuntur*. Et rursus in alio loco dicit, *Cum viro innocente innocens eris, et cum electo electus eris, et* Ps. xviii
25, 26.

authore Barnaba Pauli Apostoli sodali, lex Mosaica, Lev. xi, de comedendis iis animalibus, quae et ruminant et bisulca sunt, ac si καλλᾶσθαι τοῖς ἁγίοις juberet. [Barnab. Epist. § 10.] BOIS. Monet Cotelierius, se nusquam in Scripturis hunc locum invenisse, eumque ex pluribus textibus conflatum conjectat, puta ex his, Ecclesiastici vi 35, τίς σοφός; αὐτῷ προσκολληθήτω, et ex I Cor. vii 14, ubi vir infidelis per mulierem fidelem, et mulier infidelis per virum fidelem sanctificari dicitur. Facilius hoc darem, si tantum legere esset, *scriptum est enim, quia qui sanctis adhaerent, sanctificabuntur*, nec subjungeretur disertus Scripturae textus. Jo. Clericus, Art. Crit. Part. iii, Sect. 2, c. 5, n. 12, observat similem esse locum Clementis Alexandrini, Strom. v, [8, p. 677 ed. Potter.] ita enuntiatum: γράπεται δέ, μετὰ ἀνδρὸς ἀθῆου ἀθῆος ἔση, καὶ μετὰ ἐκλεκτοῦ ἐκλεκτὸς ἔση, καὶ μετὰ στρεβλοῦ διαστρέψει· καλλᾶσθαι οὖν τοῖς ἁγίοις προσήκει, ὅτι οἱ καλλώμενοι αὐτοῖς ἁγιασθήσονται. Atque is est primus locus ex quo notat vir eruditus Clementis nostri epistolam nonnullis videri interpolatam, utpote in

quam haec Clementis Alexandrini, mutato eorum ordine, translata judicent. Sed cur non potius hunc ibi Clementem nostrum imitari censeamus? maxime quum alibi ejus verba exscribat interdum, et ea aut paucioribus perstringendo, aut pluribus interpolando imitari convincatur. Nobis quidem, sed ignoramus ubi scriptum sit, *Sanctis vos adjungite* &c. verborum Clementis Alexandrini ordo videtur concinnior. Sed forte hunc ea ipsa ratio, quia unde sumta esset illa sententia nesciebat, adduxit, ut totius loci ordinem inverteret, neque Clementis nostri nomine eum laudaret. COUSTANT. Ad Sirach. vi 35, 36, respexisse Clementem putat Herzogius. ἀθῆος scribendum esse, non ἀθῶος, docet Elmsleius ad Eurip. Med. 1267.

9. καὶ μετ' ἐκλεκτοῦ ἐκλεκτὸς ἔση] Editoribus ante Wottonum qui hanc clausulam omittunt, fraudi fuit magis, ut videtur, hypothetarum incuria quam error Junii, cujus versio Latina haec verba agnoscit. Russelius plenam lectionem Wottoni et Codicis MSti exhibet in Graecis, interpretationi autem nihil addit.

Corinthio-
rum dissen-
sio quam
perniciosa.

“καὶ μετὰ στρεβλοῦ διαστρέφεις.” Κολληθῶμεν οὖν τοῖς ἀθόφοις καὶ δικαίοις· εἰσὶν δὲ οὗτοι ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ. Ἰν[α] τί ἔρεις, καὶ θυμοί, καὶ διχοστασίαι, καὶ σχίσματα, πόλεμός τε ἐν ὑμῖν; ἢ οὐχὶ ἓνα Θεὸν ἔχομεν, καὶ ἓνα Χριστόν; καὶ ἐν Πνεῦμα τῆς χάριτος 5 τὸ ἐκχυθὲν ἐφ’ ἡμᾶς, καὶ μία κλήσις ἐν Χριστῷ; ἵνα τί διέσκομεν καὶ διασπῶμεν τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ, καὶ στασιάζομεν πρὸς τὸ σῶμα τὸ ἴδιον, καὶ εἰς τοσ- αὐτὴν ἀπόνοιαν ἐρχόμεθα, ὥστε ἐπιλαθέσθαι ἡμᾶς ὅτι μέλη ἐσμέν ἀλλήλων; Μνήσθητε τῶν λόγων Ἰησοῦ 10 τοῦ Κυρίου ἡμῶν, εἶπε γάρ· “Οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ

2. ἐκλεκτοὶ] Ex hoc loco constat eos esse ἐκλεκτοὺς τοῦ Θεοῦ, qui ἀθφοὶ ac δίκαιοι sunt; adeo ut δικαιοσύνη praecedat electionem: aliis in locis significat idem quod κλητοί, i. e. ἄγιοι, πιστοί, ἀδελφοί, μαθηταί· in Ecclesiam accepta fide Christiana admissi, et sacro baptismatis lavacro initiati; per *electos* enim *vocatos* et *sanctificatos* nuspiam, quod sciam, in Sacris Scripturis aut apud Sanctos Patres intelligitur, quod singuli aeternis Dei decretis ad salutem destinati eo modo irresistibili gratia aguntur, ut a fide, et consequenter a salute, nequeant desciscere. WOTT.

4. ἐν ὑμῖν] Junius, [cui ad-sentiuntur Fell. Cotel. Colom. Schoenem. Hornem. Dressel.] mavult ἡμῖν, propter sequentia ἢ οὐχὶ ἓνα Θεὸν ἔχομεν, καὶ ἓνα Χριστόν; Sed non opus est ut aliquid mutemus; hujusmodi enim personarum mutationes saepius occurrunt in Sacris Scripturis Novi Testamenti. WOTT.

ib. ἢ οὐχὶ ἓνα Θεὸν κ. τ. λ.] Simile dictum B. Clementis laudat S. Basilius de Spiritu Sancto, § 29, [Opp. tom. ii p. 358 Paris. 1637.] Ἀλλὰ καὶ ὁ Κλήμης ἀρχαιότερος· [Διονυσίου] Ζῆ, φησίν, ὁ Θεός, καὶ ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, quae verba ex quonam opere accepta fuerint, nec dicitur a Cappadociae Archiepiscopo, nec divinare nos valemus. COTEL. Vide infra inter Fragmenta. Wottonus confert illud D. Pauli ad Ephes. iv 4—6, Ἐν σῶμα καὶ ἐν πνεύμα, καθὼς καὶ ἐκλήθητε ἐν μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως ὑμῶν, εἰς Κύριον, μία πίστις, ἐν βάπτισμα, εἰς Θεὸν καὶ Πατὴρ τῶν πάντων. et quae a S. Ignatio habentur in Ep. ad Magnes. [§ 7] μηδὲ πειράσσητε εἰλογόν τι φαίνεσθαι ἰδίᾳ ὑμῶν ἀλλ’ ἐπὶ τὸ αὐτὸ μία προσευχή, μία δέξις, εἰς νοὺς, μία ἐλπίς . . . εἰς ἔστιν Ἰησοῦς Χριστός κ. τ. λ. Addas etiam I Cor. xii 12, 13, Καθάπερ γὰρ τὸ σῶμα ἓν ἐστὶ, καὶ μέλη ἔχει πολλά, πάντα δὲ τὰ μέλη τοῦ σώματος τοῦ ενός, πολλά ὄντα,

cum perverso perverteris. Quare innocentibus et justis jungamus nos, ii quippe sunt electi Dei. Cur inter vos sunt contentiones, irae, dissensiones, Jacob. iv 1. schismata, et bellum? Nonne unum Deum, et 1 Cor. viii 6. unum Christum habemus? Nonne unus est Spi- Eph. iv 4. ritus gratiae, qui super nos effusus est, et una 1 Cor. xii 13. vocatio in Christo? Cur Christi membra divellimus et discerpimus, et contra proprium corpus seditionem movemus, eoque superbiae devenimus, ut nos invicem aliorum membra esse obliviscamur? Rom. xii 5. Recordamini verborum Domini nostri Jesu Christi, dixit enim: *Vae illi homini: bonum erat ei si* Matt. xxvi 24. et xviii 6.

ἐν ἑστὶ σῶμα· οὕτω καὶ ὁ Χριστός. Καὶ γὰρ ἐν ἑνὶ πνεύματι ἡμεῖς πάντες εἰς ἐν σῶμα ἐβαπτίσθημεν.

6. μία κλήσις] Boisius vult ut legamus *μίαν κλήσιν*, vel οὐχὶ καὶ ἐν ἑστὶ πνεῦμα . . . καὶ μία κλήσις . . . Sed non opus est ut aliquid mutetur, de sensu enim satis constat; parum autem habuit S. Pater rhetoricas subtilitates, verborumque ac sententiarum elegantias. WOTT.

8. τὸ σῶμα τὸ ἴδιον] Vide supra § 37 extr. *εἰς τὸ σώζεσθαι ἑαυτὸν τὸ σῶμα.*

ib. *εἰς τοσαύτην ἀπόνοιαν*] Cf. supra, p. 6 l. 5, *εἰς τοσοῦτον ἀπονοίας*. Etymol. Magn. Ἀπόνοια σημαίνει δύο, τὴν ὑπερηφανίαν καὶ τὴν θρασύτητα· καὶ γίνεται παρὰ τὸ ἀποθεῖν εἶναι τὸν νοῦν· καὶ γὰρ θρασύτης ἐστὶν ἡ ἀλογος τόλμα. Ἡ ἀπὸ πρόθεσις χωρισμὸν δηλοῖ· τοιούτων ἢ χωρίζουσα τοῦ δέοντος. Exempla idonea hujus significationis dabit Suicerus in voc. Altero sensu, *eoque resanationis*, interpretantur Grassius, Ruchat. Herzog. Wakius, et Chevall.

11. εἴτε γὰρ κ. τ. λ.] Quod An-

tiquis non insolens fuit, multa testimonia in unum conjungit: nempe Matt. xxvi 24, Luc. xvii 2, Matt. xviii 6, Marc. ix 42, et in Marco, aut in Luca, aut in utroque reperisse videtur *περιτεθῆ* pro hodierno *περίκειται*· sicque in Luca exhibet Codex MS. qui est Bibliothecae Regiae 2247. Vulgata, *imponatur*. Verbo etiam *περιτεθῆναι* utitur Theophylactus eum Evangelistam enarrans, necnon Origenes ad Matt. xviii. Et vero eadem divinorum eloquiorum compages struitur a Clemente Alex. ad finem Centonis iii, [18, p. 561 ed. Potter.] ubi cognominis sui Romani verba mutuatur; nec multum absimilis a Tertulliano, lib. iv 35 adv. Marcionem; ab Origene, Homil. 25 in Numeros; item ab Auctore Dialogorum contra Marcionistas, inter Origeniana Opera, Dial. 1; necnon ab Hilario ad Ps. cxix 167. Atque colligi potest ex locis Tertulliani ac Origenis, nonnulla exemplaria Evangelica habuisse *περιδέται*. Certe in Latino Eu-

“ ἐκεῖνῳ· καλὸν ἦν αὐτῷ εἰ οὐκ ἐγενήθη, ἢ ἓνα
 “ τῶν ἐκλεκτῶν μου σκανδαλίσαι· κρεῖττον ἦν αὐτῷ
 “ περιτεθῆναι μύλον, καὶ καταποντισθῆναι εἰς τὴν
 “ θάλασσαν, ἢ ἓνα τῶν μικρῶν μου σκανδαλίσαι.”

Τὸ σχίσμα ὑμῶν πολλοὺς διέστρεψεν, πολλοὺς εἰς 5
 ἄθυμίαν ἔβαλεν, πολλοὺς εἰς δισταγμόν, τοὺς πάντας
 ἡμᾶς εἰς λύπην· καὶ ἐπίμονος ὑμῶν ἐστὶν ἡ στάσις.

Exemplo
 D. Pauli,
 a conten-

MZ'. Ἀναλάβετε τὴν ἐπιστολὴν τοῦ μακαρίου
 Παύλου τοῦ Ἀποστόλου. Τί πρῶτον ὑμῖν ἐν ἀρχῇ

thymio legimus, Luc. xvii, 'Ex-
 'pedit illi, ut mola asinaria
 'alligetur ad collum ejus.'
 Idemque verbum in hoc Christi
 Sermone usurpant non pauci;
 ut Scriptor tractatus de Coena
 Domini in Cyprianicis operi-
 bus; Hilarius in Matthaeum,
 Canone 18, Paulinus Presbyter
 in Vita S. Ambrosii, et Hiero-
 nymus c. Jovinianum, i § 13,
 ad Ezech. capp. xvi, xxxiii
 xxxiv, ad Mich. iii, et ad Ma-
 lach. ii. COTELERIUS.

ih. Οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ] Citantur
 haec eadem a Clemente Alex-
 andrino, Strom. iii [18] p. 561
 ed. Potter. voce una vel altera
 leviter immutata; legimus enim
 apud ipsum, Οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ
 ἐκεῖνῳ, φησὶν ὁ Κύριος· καλὸν ἦν
 αὐτῷ, εἰ οὐκ ἐγενήθη, ἢ ἓνα τῶν
 ἐκλεκτῶν μου σκανδαλίσαι· κρεῖττον
 ἦν αὐτῷ περιτεθῆναι μύλον, καὶ
 καταποντισθῆναι εἰς θάλασσαν, ἢ
 ἓνα τῶν ἐκλεκτῶν μου διαστρέψαι·
 τὸ γὰρ ὄνομα τοῦ Θεοῦ βλασφη-
 μεῖται δι' αὐτούς. Vocem δια-
 στρέψαι proculdubio ex hoc
 nostro petivit, apud quem legi-
 mus immediate subjunctum Τὸ
 σχίσμα ὑμῶν πολλοὺς διέστρεψεν,
 κ. τ. λ. Nemo autem praeter
 Anonymum [Bernardum] in

animum suum potuit inducere
 vel suspicari, haec ex Alexan-
 drino a nescio quo interpolatore
 sumpta fuisse; omnia enim mi-
 nus apte apud Alex. quam apud
 Romanum cohaerent; quod cui-
 vis constabit, qui Clementem
 cum Clemente conferet. WOTT.
 Bernardus atque Clericus al-
 terum hinc pro suspitione sua
 argumentum arripuerunt, quo
 testarentur hanc Epistolam ex
 Clemente Alex. ab aliquo in-
 terpolatam esse. 'Neminem'
 enim 'fore,' inquit Clericus, qui
 'a se impetrare possit, ut cre-
 'dat, utrumque casu duo haec
 'loca conjunxisse et eodem
 'modo immutasse, aut Clemen-
 'tem Alex. citasse Evangelia
 'ex Clemente Romano.' Sed
 hoc argutari est; talibusque
 fictionibus non opus habet, qui
 semel animadvertit, quot loca
 et quomodo Clemens Alex. ex
 Romano mutatus sit. Nec
 vero improbable est, quod prae-
 cipue urget Coustantius, vulgata
 olim fuisse quaedam Evangelio-
 rum exemplaria, in quibus ea-
 dem illa loca conjuncta lege-
 rentur, siquidem non solum in
 diversis Patrum locis a Cote-
 lerio allatis eadem conjuncta

natus non fuisset, quam ut unum ex electis meis scandalizaret: melius erat ut ei mola circum- Luc. xvii 2.
poneretur, et demergeretur in mare, quam ut unum de pusillis meis scandalizaret. Schisma vestrum multos pervertit, multos in animi dejectionem, multos in vacillationem, omnes nos in tristitiam conjecit; et adhuc seditio vestra durat.

XLVII. Epistolam beati Pauli Apostoli in manus sumite. Quid primum vobis statim in initio

legantur, sed etiam in vetere exemplari Graeco vestigia hujus lectionis exstant, et inter variantes N. T. proferantur. SCHOENEMAN. Pearsono iudice, veritati magis consonum est ab Apostolis ipsis aut eorum discipulis haec accepisse Clementem. Vindic. Ignat. P. ii, cap. 9.

1. καλὸν ἦν] Post ἐκείνῳ, Junius, Boisius, et Fellus interponendum esse censent δι' οὗ τὰ σκάνδαλα ἔρχεται, ex Evangelio S. Matthaei. Quum autem neque Cod. MS. neque Clemens Alex. qui ex nostro ea petivit, haec agnoscant, hanc esse Clementis nostri veram ac genuinam lectionem non dubito. WOTT.

ib. εἰ οὐκ ἐγεννήθη,] μᾶλλον interponendum esse post αὐτῷ censent Junius, Fellus, et Colomesius. Minime sane probanda est haec emendatio; dicitur enim Hellenistico more a S. Patre; ideoque, sicut in Hebraea lingua, comparatio non fit nisi per ἢ. WOTT. Neque Textus Sacer, S. Matt. xxvi 24, unde partem hanc sententiae Clemens proculdubio de-

duxit, neque Clem. Alex. qui haec excipit, agnoscunt μᾶλλον. GALLAND.

4. ἡ εἷς τῶν μικρῶν μου σκανδαλίσαι.] Clem. Alex. ἡ εἷς τῶν ἐκλεκτῶν μου διαστρέψαι. μικρῶν legitur apud omnes Evangelistas. WOTT.

9. ἐν ἀρχῇ τοῦ Εὐαγγελίου] Εὐαγγέλιον hoc loco late sumitur, et Apostolorum scripta comprehendit, ut apud Nysseum, qui contra Apollinarem locum ex Epist. S. Johannis laudans, scribit, . . . καθὼς φησι τὸ Εὐαγγέλιον, ὅλον τότε τὸν κόσμον ἐν τῷ πονηρῷ κέισθαι. [ad Theophilum, Opp. iii p. 263 Paris. 1638.] Sic Legis nomine non tantum Πεντάτευχος Moysis, sed Prophetarum etiam interpretationes, et reliqui Veteris Testamenti libri intelliguntur. Unde Johannis cap. x 34 locus Psalmistae, ἐγὼ εἶπα, θεοὶ ἐστέ, scriptus esse dicitur ἐν τῷ νόμῳ et cap. xv 25 ejusdem Evangelii, ὅτι ἐμίσησάν με δωρεάν, quae verba sunt Psalmistae, Ps. xxxiv 19, ἐν τῷ νόμῳ scripta esse dicuntur; et ad Corinth. I xiv 21 locus Esaiæ ab Apostolo ἐν νόμῳ scriptus

tionibus
Corinthios
dehortan-
tis, usus,
humilita-
tem et re-
sipiscen-
tiam com-
mendat.

τοῦ Εὐαγγελίου ἔγραψεν; ἐπ' ἀληθείας πνευματικῶς
ἐπέστειλεν ὑμῖν, περὶ αὐτοῦ τε καὶ Κηφᾶ τε καὶ
'Απόλλω, διὰ τὸ καὶ τότε προσκλίσεις ὑμᾶς πεποιή-
σθαι. Ἄλλ' ἢ πρόσκλις ἐκείνη ἦτον ἁμαρτίαν
ὑμῖν προσήνεγκεν· προσεκλίθητε γὰρ Ἀποστόλοις 5
μεμαρτυρημένοις, καὶ ἀνδρὶ δεδοκιμασμένῳ παρ' αὐ-
τοῖς. Νυνὶ δὲ κατανοήσατε τίνες ὑμᾶς διέστρεψαν,
καὶ τὸ σεμνὸν τῆς περιβοήτου φιλαδελφίας ὑμῶν

esse dicitur. JUNIUS. ἐν ἀρ-
χῇ τοῦ Εὐαγγελίου est, inquiunt
viri docti, in principio Epistolae
primae ad Corinthios. Evan-
gelii scilicet nomine compre-
henditur totum Testamentum
Novum, ut cernere est Constit.
Apost. i § 5, atque docet Ori-
genes, Praefat. Comment. in
Johannem. [§ 6, Opp. tom. iv
p. 7 ed. Ben.] Unde ab eodem
Adamantio, ad Matth. xxi 45,
locus I Cor. ii 15 tamquam
Evangelii citatur. [Opp. tom. iii
p. 787.] Sit ergo in principio
Evangelii, idem ac apud Cle-
mentis imitatore Polycarpum,
§ 11, in principio Epistolae.
Forte tamen principium Evan-
gelii hic denotat prima prae-
dicationis Evangelicae tempora.
Cf. Philipp. i 5, ἐπὶ τῇ κοινωνίᾳ
ὑμῶν εἰς τὸ εὐαγγέλιον, ἀπὸ πρῶ-
της ἡμέρας ἄχρι τοῦ νῦν. et iv 15,
οἴδατε δὲ καὶ ὑμεῖς, Φιλιππησίοι,
ὅτι ἐν ἀρχῇ τοῦ εὐαγγελίου, ὅτε
ἐξῆλθον ἀπὸ Μακεδονίας, οὐδεμία
μοι ἐκκλησία ἐκοινώνησεν εἰς λόγον
δόσεως καὶ λήψεως, εἰ μὴ ὑμεῖς
μόνοι. Alio sensu Hieronymus
c. Jovinianum, ii § 11, [§ 15,
tom. ii p. 350 ed. Vallars.]
scribit, 'In foribus Evangelii,
'Anna inducitur'; et

ante eum Tertullianus de Je-
juniis, § 8, [p. 548 ed. Rigalt.]
'In limine Evangelii Anna,
&c. Fores enim ac limen Evan-
gelii dicuntur tempora praece-
dentia mox secuturum Evan-
gelium, quod, teste Hieronymo in
Jovinianum i § 14, [§ 26, p.
277 ed. Vallars.] ante crucem
Christi non erat. COTEL. Cum
Junio faciunt Guil. Burton,
Heinsius, Exercit. Sacr. lib. vi
ad Rom. ii 16, et Millius, qui
antestatur Irenaeum, iv 66,
scil. IV xxiv 1 ed. Massuet.
'Legite diligentius id quod ab
'Apostolis est Evangelium no-
'bis datum.' Nullus autem
dubito quin Clemens respiceret
prima praedicationis Evan-
gelicae tempora, quod cum Cote-
lerio viderunt Fell. Wotton.
Frey. Hefel. Hilgenfeld. et Dres-
selius; quo sensu Scriptores
Ecclesiastici hanc phrasin fre-
quentant. Cf. Lessium, Ueber
Religion, i 516. Ruchatus in-
terpretatur, au commencement
(de sa prédication) de l'Evan-
gile. Grassius, au commence-
ment de l'Épître qu'il vous ad-
dresse? Wakius, at his first
preaching the Gospel among
you.

Evangelii scripsit? Certe divinitus inspiratus, de seipso, de Cepha, et Apollo, per Epistolam vos ^{1 Cor. i 10 et sq.} monuit, quia etiam tum inter vos factiones et partium studia fuerant. Verum factio illa minus vobis peccatum intulit; in Apostolos enim praclaro testimonio celebres, et virum ab illis probatum animis propendebatis. Nunc vero qui sint,

1. πνευματικῶς] Monitu et ductu Spiritus Sancti.

2. καὶ Κηφᾶ] Hinc constat Cepham, a S. Paulo memoratum, [1 Cor. i 12, iii 22,] non fuisse alium a S. Petro; inquit enim Clemens Ἀποστόλοις γὰρ προσεκλήθη: neque locum esse explicationi Theodoreti, Chrysostomi, et Theophylacti, qui volunt S. Paulum usum fuisse prosopopoeia ad Corinthios, eaque ad seipsum, Petrum, et Apollo transtulisse, quae de aliis dicenda essent, ut celaret veram causam et ipsos authores Schismatis quod apud eos ortum fuit. Quibus accedit Tillemontius, vid. Not. 36 de S. Petro. Contendit etiam S. Petrum non Evangelium Corinthiis praedicasse; et eos, siqui Petri se fuisse dixerunt, eum alibi audiisse. Nos Clementem, qui et ipse tum Petrum tum Paulum Romae audiit, hac in re, potius quam istorum incertas conjecturas, sequimur. WOTT. Quod alius Cephas a Petro agnoscere non debeat, nos docent Hieronymus, [ad Galat. ii 11, 12, Opp. tom. vii, p. 409 ed. Vallara.] Claudius Taurinensis, et Anselmus ad Gal. ii, ubi contrariam refellunt sententiam; de qua consule etiam Eusebium, H. E. i 12. COTEL.

VOL. I.

Eusebius, in loco a Cotelario indicato, recitat testimonium Clementis Alex. Hypotyp. v. Conf. Chrysostom. Homil. in Gal. ii. 11, Opp. tom. iii p. 362 ed. Bened. Plura de hac quaestione dabit Vallarsii annotatio. Cum Wottono et Cotelario stant Coustantius, et Guilielmus Burton, qui Salmasii auctoritate nititur. τε post Κηφᾶ primus restituit Wottonus, quem secuti sunt Galland. Schoenem. Hefel. Reithmayr. et Dresselius.

4. ἡ πρόσκλησις ἐκείνη] Cod. MStus ΠΡΟΣΚΛΗΣΕΙΣ. Russelius, Gallandius, et Schoenemannus post Wottonum legunt ἡ πρόσκλησις ἡ ἐκείνη; at Cod. MStus lectionem a Junio evulgatam exhibet. Vox πρόσκλησις legitur supra, p. 96, l. 6.

ib. ἦτον ἁμαρτίαν] Legendum ἦττον ἁμαρτίαν. Sic apud S. Joan. xix 11, ὁ παραδιδούς με σοὶ μείζονα ἁμαρτίαν ἔχει. Omissit, ut fit, librarius ultimam prioris vocis literam, quod ab eadem litera vox posterior ordiretur. DAVIS. Hanc conjecturam Davisii in contextum admiserunt Hefelius et Dresselius.

8. τὸ σεμνὸν τῆς περιβόητου] Conf. supra, p. 8 l. 1, τὸ σεμνὸν καὶ περιβόητον καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἀξιαγάπητον ὄνομα ὑμῶν.

A 2

ἐμείωσαν. Αἰσχροί, ἀγαπητοί, καὶ λίαν αἰσχροί, καὶ ἀνάξια τῆς ἐν Χριστῷ ἀγωγῆς, ἀκούεσθαι, τὴν βεβαιωτάτην, καὶ ἀρχαίαν Κορινθίων ἐκκλησίαν, δι' ἐν ἣ δύο πρόσωπα στασιάζειν πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους. Καὶ αὕτη ἡ ἀκοὴ οὐ μόνον εἰς ἡμᾶς ἐχώρησεν, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἑτεροκλινεῖς ὑπάρχοντας ἀφ' ἡμῶν· ὥστε καὶ βλασφημίας ἐπιφέρεισθαι τῷ ὀνόματι Κυρίου διὰ τὴν ὑμετέραν ἀφροσύνην, ἑαυτοῖς δὲ κίνδυνον ἐπεξεργάζεσθαι.

Ut ad fra-
terni amo-
ris stu-

ΜΗ'. Ἐξάρωμεν οὖν τοῦτο ἐν τάχει, καὶ προσ- 10
πέσωμεν τῷ Δεσπότη, καὶ κλαύσωμεν ἱκετεύοντες

2. ἀγωγῆς,] ἀγωγή *vivendi ratio*, sicut infra § 48, et apud D. Paulum ad Tim. II iii 10, ubi Theophylactus hanc vocem per βίον καὶ πολιτείαν exponit. Conf. II Maccab. iv 16. Sic Clemens Alex. Paedag. i 7, p. 129 ed. Potter. ἀγωγή τε ὀρθή, ἀνάγουσα εἰς οὐρανόν. et iii 12, p. 303, ἡ δὲ ἀρίστη ἀγωγή, εὐταξία ἐστὶ κ. τ. λ. Plura dabit Krebsius, Observ. in Nov. Test. e Flav. Josepho, p. 365.

ib. ἀκούεσθαι,] Junius, Boisius, Fellus, et Colomesius legendum putant ἀκούεσθαι. WOTT. δεῖ subaudiri, uti in praeceptis passim ante infinitivum, docet Hefelius, post Clericum ad Barnabae Epistolam, § 1. 'Sicut ergo locutus est, honestius et altius accedere [scil. debemus] ad aram illius.'

3. ἀρχαίαν] Ecclesia Corinthiorum dicitur ἀρχαία, non absolute, quum enim Clemens scripserit hanc Epistolam, Ecclesia Christi nondum quadraginta annorum fuit, sed respectu habito ad alias, immo ad

ipsam Ecclesiam Romanam; vel dicitur ἀρχαία, eo quod paene in ipsis Evangelii primordiis fuerit fundata; unde S. Irenaeus de Ecclesia Romana dicit: 'maximae et antiquissimae' (proculdubio ἀρχαιότατης) . . . 'a gloriosissimis duobus Apostolis Petro et Paulo fundatae et constitutae Ecclesiae.' [III iii 2, p. 175 ed. Massuet.] Quod si inde Ecclesiae Romanae aliquid honoris accedit, quod est ἀρχαιότατη, eam praecedit Corinthiorum Ecclesia ab iisdem gloriosissimis duobus Apostolis, Petro scil. et Paulo, fundata et constituta. WOTT. Nequaquam solide ex hoc epitheto inferunt V. D. tempore demum Domitiani aut Trajani scriptam fuisse hanc Epistolam, quum tempore Neronis antiqua nequiverit appellari Ecclesia. Ut enim taceam, quod recte observavit Colomesius, antiquam vocari sensu comparativo, respectu aliarum recentiorum Ecclesiarum, haud negligenda est egregia

qui vos perverterint, et inclyti amoris vestri fraterni decus imminuerint, vobiscum perpendite. Turpia, dilecti, turpia valde, et Christiana conversatione indigna, audiri primordiale et in fide firmissimam Corinthiorum Ecclesiam, unius aut duorum causa, contra Presbyteros seditionem movere. Et hic quidem rumor non tantum ad nos, sed ad eos etiam qui a nobis animo sunt alieniore, manavit; ita ut propter vestram amentiam, blasphemiae nomini Domini inferantur, et vobis ipsis periculum creetur. Rom. ii 24
1 Tim. vi 1.

XLVIII. Auferamus igitur hoc quam celerrime, pedibus Domini advolvamur, et flentes suppliciter

observatio cl. Dodwelli, Ecclesiam hanc vocari ἀρχαίαν, i. e. primordiale potius, quam antiquam: quippe quae in prima Evangelii ἀρχῇ fuerit ad fidem Domini conversa: eodem modo quo Mnasonem legimus superstitibus adhuc Apostolis vocatum ἀρχαίον μαθητήν, Act. xxi 16. Nempe honoratioris fuere illae Ecclesiae quae conditae ante alias, inprimis quae in ipsa ἀρχῇ τοῦ Εὐαγγελίου fidem recepere. Conversionem autem Corinthiorum jam legimus contigisse Act. xviii. Vid. haec pluribus prosequentem virum eruditum in Dissert. 2 ad Opp. Posthum. Pearsoni p. 222. FREY. Conf. πάλαι, de brevi tempore dictum infra, in Mart. Ignat. § 3.

4. πρόσωπα] Apud Theologos, Sanctos Patres, et rerum Liturgicarum Scriptores, τὸ πρόσωπον significat subsistentiam unam, distinctam, individuum atque intelligentem; quam etiam et ὑπόστασιν appellant. Nescio

vero, an τὸ πρόσωπον pro homine usurpatur alibi, nisi in hac ipsa Epistola § 1, [p. 7, l 4] et in II Epist. S. Pauli ad Cor. [i 11,] ἐκ πολλῶν προσώπων εὐχαριστία, quem secutus est Clemens; et S. Ignatii ad Magnesios [§ 6] Ἐπεὶ οὖν ἐν τοῖς προγεγραμμένοις προσώποις τὸ πᾶν πλῆθος ἐθεώρησα ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ. Parallelum his locum apud Sacros vel Ethnicos Scriptores me comperisse haud mihi. WOTTON. Vide notata supra, p. 6 l. 4. Exemplum hujus significationis conguessit Wetstenius in notis ad II Cor. i 11.

6. ἐτεροκλιεῖς] Proculdubio S. Pater vult Ethnicos; respicit autem illud S. Pauli, Rom. ii 24, τὸ γὰρ ὄνομα τοῦ Θεοῦ δι' ὑμᾶς βλασφημεῖται ἐν τοῖς ἔθνεσιν. WOTT.

8. ἑαυτοῖς δὲ κίνδυνον] Junius et Fellus mallent ἑαυτοῖς τε κίνδυνον. De Persecutionibus intelligunt Lipsius et Hilgenfeldius.

a cito
sant.

αὐτόν, ὅπως ἴλεως γενόμενος ἐπικαταλλαγῇ ἡμῖν, καὶ ἐπὶ τὴν σεμνὴν τῆς φιλαδελφίας ἡμῶν ἀγνὴν ἀγωγὴν ἀποκαταστήσῃ ἡμᾶς. Πύλη γὰρ δικαιοσύνης ἀνεφ-
γυῖα εἰς ζωὴν αὕτη, καθὼς γέγραπται, “Ἀνοίξατέ
“μοι πύλας δικαιοσύνης, εἰσελθὼν ἐν αὐταῖς ἐξομο- 5
“λογήσομαι τῷ Κυρίῳ. Αὕτη ἡ πύλη τοῦ Κυρίου
“δίκαιοι εἰσελεύσονται ἐν αὐτῇ.” Πολλῶν οὖν πυ-
λῶν ἀνεφγυῖων, ἡ ἐν δικαιοσύνῃ αὕτη ἐστὶν ἡ ἐν
Χριστῷ, ἐν ᾗ μακάριοι πάντες οἱ εἰσελθόντες, καὶ
κατευθύνοντες τὴν πορείαν αὐτῶν ἐν ὁσιότητι καὶ 10
δικαιοσύνῃ, ἀταράχως πάντα ἐπιτελοῦντες. Ἦτω τις
πιστός, ἦτω δυνατὸς γνῶσιν ἐξείπειν, ἦτω σοφὸς ἐν

2. ἡμῶν ἀγνὴν] Pronominis genitivum e Cod. MSto primus exhibuit Wottonus. Idem, cum Cotel. Colom. Hefel. et Dreselio, καὶ inserendum esse existimat inter ἡμῶν et ἀγνὴν, quia scilicet apud Clementem Alexandrinum qui hunc locum laudat Strom. iv 17 p. 613 ed. Potter. legimus Ἡ σεμνὴ οὖν τῆς φιλανθρωπίας καὶ ἀγνὴ ἀγωγή τὸ κοινωφελὲς ζητεῖ.

4. Ἀνοίξατέ μοι πύλας] Citantur haec a Clemente Alexandrino: Ἀνοίξατε οὖν, φησὶν ἡ γραφή, πύλας δικαιοσύνης ἵνα ἐν αὐταῖς εἰσελθὼν ἐξομολογήσομαι (ισ. ἐξομολογήσωμαι) τῷ Κυρίῳ· ἀλλ’ αἱ μὲν εἰς δικαιοσύνην ὁδοί, πολυτρόπως σώζοντες τοῦ Θεοῦ, ἀγαθὸς γάρ, πολλὰ τε καὶ ποικίλαι καὶ φέρονται εἰς τὴν κυρίαν ὁδὸν τε καὶ πύλιν· ἐὰν δὲ τὴν βασιλικὴν τε καὶ αὐθεντικὴν εἰσοδὸν ζητῆς, ἀκούσῃ. Αὕτη ἡ πύλη τοῦ Κυρίου· δίκαιοι εἰσελεύσονται ἐν αὐτῇ. Πολλῶν τοίνυν ἀνεφγμένων πυλῶν ἐν δικαιοσύνῃ, αὕτη ἦν ἐν Χριστῷ· ἐν ᾗ μακάριοι πάντες οἱ εἰσελθόντες,

καὶ κατευθύνοντες τὴν πορείαν αὐτῶν ἐν ὁσιότητι γνωστικῇ. Qui subnectit, αὐτίκα ὁ Κλήμης ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῇ κατὰ λέξιν φησὶ, τὰς διαφορὰς ἐκτιθέμενος τῶν κατὰ τὴν Ἐκκλησίαν δοκίμων. Ubi, si ego recte con-jicio, αὐτίκα praecedentibus immediate subnexum innuit Clementis esse tam ea quae praecedunt, quam ea quae sequuntur. Ἦτω τις πιστός, ἦτω δυνατός τις γνῶσιν ἐξείπειν· ἦτω σοφὸς ἐν διακρίσει λόγων· ἦτω γοργὸς ἐν ἔργοις. Strom. [i 7 pp. 338, 339 ed. Potter.] . . . Eadem habentur, at paullo aliter, lib. vi, [vid. not. supra, p. 172, l. 11] adeo ut Clemens Alexandrinus non minus a seipso quam a Clemente Romano dissideat. Unde liceat Anonymo [Bernardo] discere Clementem Alex. non fideliter adeo citare ex aliis ut eorum verba semper αὐτολεγεῖ exhibeat. WOTT.

5. ἐξομολογήσομαι] Ita Edd. omnes, si Wotton. et Russel. excipias. Recte, ut mihi qui-

imploremus eum, ut propitius factus nobis reconciliari velit, nosque in decoram et castam fraterni amoris conversationem nostram restituat. Haec enim porta justitiae est ad vitam aperta, sicut scriptum est, *Aperite mihi portas justitiae, ingressus in eas confitebor Domino: haec porta Domini, justi intrabunt in eam.* Quum igitur multae portae apertae sint, quae in justitia est, eadem et in Christo est, in quam beati sunt omnes qui intrarunt, et iter suum in sanctitate et justitia direxerunt, sine perturbatione omnia et in pace peragentes. Sit aliquis fidelis, sit potens in explicanda cognitione, sit sapiens in sermonum

Ps. cxviii
19, 20.

Matt. vii
13, 14.

dem videtur, ita enim apud LXX, et vocales ο et ω saepius in Codice nostro permutantur quam ut nos oporteat ὡν inserere ante εἰσελθών, quod mallet Wott. quia librarius ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΩΜΑΙ exhibet. Vir ipse doctissimus nequaquam existimavit pro προσκλίσεις editionum ΠΡΟΣΚΛΗΣΕΙΣ MSti exhibendum esse supra, § 47, quia sic exaravit librarius noster.

7. Πολλῶν οὖν πυλῶν] Citan- tur haec a Clemente Alex. Strom. vi, [8, p. 772 ed. Potter.] tamquam ex S. Barnaba, lapsu memoriae, vel levi incuria, aut errore; supra enim, Strom. i, [7, p. 338 ed. Potter.] Clementi, ut mihi videtur, ea tribuit. Sin aliter se res habeat, et alienis, sive Clementis, sive Barnabae, tamquam suis utatur, i Strom. inde discat Anonymus [Bernardus] male ab eo concludi, quia aliquibus, tacito Clementis nomine, tamquam suis utitur Alexandrinus, quae in hac Epistola inveniun-

tur, ideo hanc interpolatam fuisse ex Clem. Alex. Legimus autem Strom. vi, [8] 'Ἀνοίξατέ μοι πύλας δικαιοσύνης, φησὶν' ἐν αὐταῖς εἰσελθὼν ἐξομολογήσομαι τῷ Κυρίῳ· αὕτη ἡ πύλη τοῦ Κυρίου· δίκαιοι εἰσελεύσονται ἐν αὐτῇ' ἐξηγούμενος δὲ τὸ ῥητὸν τοῦ Προφῆτου Βαρνάβας ἐπιφέρει· Πολλῶν πυλῶν ἀνεφγνιών, κ. τ. λ. Cf. quae habentur Strom. i, de quibus vide notam praecedentem. [p. 174 l. 2.] WOTT. Vid. Routh. Annot. in Hagesippi Fragm. Reliq. Sacr. i 234-237.

8. ἡ ἐν Χριστῷ] Cf. Hermae Pastorem III, Simil. ix 12, 'Porta vero Filius Dei est, qui 'solus est accessus ad Deum;' et Ignatii Ep. ad Philad. § 9, αὐτὸς ὡν θύρα τοῦ Πατρὸς κ. τ. λ.

11. ἀπαράχως] Rectius opinor καὶ δικαιοσύνη καὶ ἀπαράχως πάντα ἐπιτελοῦντες. BOISIUS.

12. γνῶσις ἐξεπεῖν,] Grassius, qu'il ait le don d'instruire les autres. Ruchatus, qu'il ait une grande capacité à expliquer la

διακρίσει λόγων, ἥτω ἄγνός ἐν ἔργοις· τοσούτῳ γὰρ μᾶλλον ταπεινοφρονεῖν ὀφείλει, ὅσῳ δοκεῖ μᾶλλον μείζων εἶναι, καὶ ζητεῖν τὸ κοινωφελές πᾶσιν, καὶ μὴ τὸ ἑαυτοῦ.

Charitatis
encomium.

ΜΘ'. Ὁ ἔχων ἀγάπην ἐν Χριστῷ, τηρησάτω τὰ 5 τοῦ Χριστοῦ παραγγέλματα. Τὸν δεσμὸν τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ τίς δύναται ἐξηγήσασθαι; τὸ μεγαλείον τῆς καλλονῆς αὐτοῦ τίς ἀρκεῖ, ὡς ἔδει, εἰπεῖν; τὸ ὕψος, εἰς ὃ ἀνάγει ἡ ἀγάπη, ἀνεκδιήγητόν ἐστιν.

science. Herzogius, *sei or mächtig in Auslegung.*

ib. ἐν διακρίσει] Libb. impr. omnes habent ἐν δικαίᾳ κρίσει: non adeo recte. Codex enim MStus exhibet ΔΙΑΚΡΙΣΙΝ. Lego autem cum Clemente Alex. διακρίσει; ita enim ab eo exhibetur in utroque loco, viz. Strom. i prius citato, et Strom. vi. Forte scripsit Clemens Romanus διακρίσειν; errore autem facili librarius, lapsis literis ε σ, posuit διάκρισιν. WOTT. Mililius quoque et Davisius ἐν διακρίσει e Clemente Alexandrino reponebant, cui lectioni favet usus verbi διακρίνειν in I Cor. xiv, 29, Προφῆται δὲ δύο ἢ τρεῖς λαλείτωσαν, καὶ οἱ ἄλλοι διακρινέτωσαν. Cf. διακρίσεις διαλογισμῶν, Rom. xiv 1, διακρίσεις πνευμάτων, I Cor. xii 10. Ego quidem, quum Codicem acrius inspicerem, ΔΙΑΚ . ΙΑΚΡΙΣΙΝ cernere visus sum, verisimillimumque duxi duas priores syllabas repetitas fuisse, per eandem festinationem et incuriam quibus debemus accusativum pro dativo quem sensus plane postulat. Librario indocto γῶσιν proxime praecedens fraudi forsitan fuit. Sed pergamena

in hac parte MSti tam trita, tam commaculata est, ut nemo sanorum pro certo hoc vel illud statuere audeat.

1. λόγων] Διάκρισις λόγων idem est atque διάκρισις πνευμάτων, I Cor. xii 10; pertinet autem ad orationes in Christianorum concionibus habitas dijudicandas, et cum Christiana veritate recte intellecta comparandas. LIPSIUS.

ib. ἥτω ἄγνός ἐν . . .] Conjiciebat Cotelarius [post Junium] ex altero Clemente reponendum esse ἥτω γοργός ἐν ἔργοις. Sed nihil nos cogit ut MS. emendemus ex Alexandrino; qui, aliorum scripta excerptens, addit, detrahit, invertit, ut viris eruditis compertum. GALLAND. Clemens Alex. Strom. i 7, p. 339 ed. Potter. habet ἥτω σοφός ἐν διακρίσει λόγων· ἥτω γοργός ἐν ἔργοις. at vi 8, p. 773, ἥτω σοφός ἐν διακρίσει λόγων, ἥτω γοργός ἐν ἔργοις, ἥτω ἄγνός. quam lectionem, ut plenior, sic verior existimant Potterus, et Grabijs in Spicilegio, i p. 263.

ib. τοσούτῳ γὰρ μᾶλλον] Ita cum Cod. MSto Wott. Russel. Galland. Hornem. Hefel. Reithmayr. Dresselius, necnon Clem.

dijudicatione, sit castus in operibus; quanto ^{Matt. xxiii} major esse videtur, tanto humilior esse debet, et ^{11.} ^{i Cor. x 33.} quod omnibus utilitatem afferat, non suum quærere.

XLIX. Qui charitatem in Christo habet, servet Christi mandata. Vinculum charitatis Dei quis ^{Col. iii 14.} potest enarrare? quis praestantiae ejus magnificentiam prout par est enarrare valet? Altitudo ad quam evehit charitas inenarrabilis est. Cha-

Alex. Caeteris Edd. deest γάρ, nec quidem incommode.

ib. τοσοῦτῃ γάρ κ. τ. λ.] Citatur in Antonii Melissa, Parte 2, Serm. 73, Κλήμεντος'... τοσοῦτόν τις μᾶλλον ὀφείλει ταπεινοφρονεῖν, ὅσον δοκεῖ μᾶλλον εἶναι· καλὸν γὰρ αἰετῇ κρεῖττον τὸ χεῖρον ἀκολουθεῖν, διὰ βελτιώσεως ἐλπίδα. [Sic legitur in Cod. Barocc. cxliii, fol. 160.] Et in Maximo, Locorum Communium Sermone 49, Κλήμεντος' τοσοῦτόν τις μᾶλλον ὀφείλει ταπεινοφρονεῖν, ὅσον δοκεῖ μᾶλλον εἶναι. Vides et abesse utrobique vocem μείζων, et sententiam καλὸν γάρ κ. τ. λ. sejungi debere a priori. Quod postremum firmat veteris codicis auctoritas; necnon Damasceni Eclogae MStae in Bibliotheca Claromontana, cap. Περὶ συναγωγῆς χρηστῶν ἀνδρῶν. quae Philoni adscribunt illud καλὸν γὰρ αἰετῇ κ. τ. λ. COTEL. Græbius quoque, in Spicil. tom. i p. 270, censet Epistolae Clementinae additam hic vocem μείζων. Sed nihil detrahendum suadet Clemens Alex. qui hanc S. Patris sententiam integram recitat. Strom. vi 8, p. 773. GALLAND.

3. καὶ [ἡρεῖν] Videtur S. Pater digitum intendisse in illud

I Cor. x 33, μὴ ζητῶν τὸ ἑμαντοῦ συμφέρον, ἀλλὰ τὸ τῶν πολλῶν, ἵνα σωθῶσι. GALLAND.

6. Τὸν δεσμὸν] Citantur haec a B. Hieronymo, qui in Commentariis in Ep. ad Eph. [iv 1.] Obsecro itaque vos ego vinctus in Domino, ita adnotavit: 'Potest et in Christi vinculis et in carcere pro martyrio constitutus haec scribere; melius autem est, si vinctum in Christi charitate dicamus. Cujus rei et Clemens ad Corinthios testis est, scribens Vinculum charitatis Dei quis poterit enarrare?' [Opp. tom. vii p. 606 ed. Vallars.] WOTT.

8. ἀρκεῖ, ὡς ἔδει.] Millius et Wottonus mirantur quomodo istas tres voces eruerit Junius, quippe quae plane fugerant e MSto. Mihi autem, summa qua potui cura Codicem inspicienti, visum est harum vocum reliquias tenuissimas quidem adhuc exstare.

9. τὸ ὕψος, κ. τ. λ.] Habentur haec a Clemente Alex. usque ad εἰ μὴ οὐδ' ἂν καταξιώσῃ ὁ Θεός, at multo compendiosius. Αὕτη ἐστὶν ἡ ἀγάπη, τὸ ἀγαπᾶν τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον· αὕτη εἰς τὸ ἀνεκδιήγητον ὕψος ἀνάγει. Ἀγάπη καλύπτει πληθὺς ἁμαρτιῶν· ἀγάπη

Ἀγάπη κολλᾷ ἡμᾶς τῷ Θεῷ, ἀγάπη καλύπτει πλῆθος ἁμαρτιῶν, ἀγάπη πάντα ἀνέχεται, πάντα μακροθυμεῖ· οὐδὲν βάνουσιν ἐν ἀγάπῃ, οὐδὲν ὑπερήφανον· ἀγάπη σχίσμα οὐκ ἔχει, ἀγάπη οὐ στασιάζει, ἀγάπη πάντα ποιεῖ ἐν ὁμονοίᾳ· ἐν τῇ ἀγάπῃ ἐτελειώθησαν 5 πάντες οἱ ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ· δίχα ἀγάπης οὐδὲν εὐάρεστόν ἐστιν τῷ Θεῷ. Ἐν ἀγάπῃ προσελάβετο ἡμᾶς ὁ Δεσπότης· διὰ τὴν ἀγάπην ἣν ἔσχεν πρὸς ἡμᾶς, τὸ αἷμα αὐτοῦ ἔδωκεν ὑπὲρ ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ Κύριος ἡμῶν, ἐν θελήματι Θεοῦ, καὶ τὴν 10 σάρκα ὑπὲρ τῆς σαρκὸς ἡμῶν, καὶ τὴν ψυχὴν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Quam ex-
petenda sit
charitas.

Ν'. Ὁρᾶτε, ἀγαπητοί, πῶς μέγα καὶ θαυμαστόν ἐστιν ἡ ἀγάπη, καὶ τῆς τελειότητος αὐτῆς οὐκ ἔστιν ἐξήγησις. Τίς ἱκανὸς ἐν αὐτῇ εὐρ[εθῆναι], εἰ μὴ οὗς 15 ἂν καταξιώσῃ [ὁ Θεός; Εὐχόμε]θα οὖν καὶ αἰτώμεθα ἀπ[ὸ] τοῦ ἐλέ[ους] αὐτοῦ, ἵνα ἐν ἀγάπῃ [ζῶμεν],

πάντα ἀνέχεται, πάντα μακροθυμεῖ· ἀγάπη κολλᾷ ἡμᾶς τῷ Θεῷ, πάντα ποιεῖ ἐν ὁμονοίᾳ· ἐν τῇ ἀγάπῃ ἐτελειώθησαν πάντες οἱ ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ. Δίχα ἀγάπης οὐδὲν εὐάρεστον τῷ Θεῷ· τῆς τελειότητος αὐτῆς οὐκ ἔστιν ἐξήγησις, φησί· τίς ἱκανὸς ἐν αὐτῇ εὐρεθῆναι, εἰ μὴ οὗς ἂν αὐτὸς καταξιώσῃ ὁ Θεός; [Strom. iv p. 613 ed. Potter.] WOTT.

1. ἀγάπη καλύπτει] Sic sine articulo in hac etiam clausula; quamquam Coustantius, Wottonus, et Gallandius, Millii nomine, ut videtur, capti, inserunt ἡ ante ἀγάπη.

5. ἐν τῇ ἀγάπῃ] Hunc articulum a Wottono e Codice repositum habent Colom. Russel. Galland. Hornem. Hefel. Reith-

mayr. et Dresselius. Caeteri editores non agnoscunt.

ib. ἐτελειώθησαν] Sic D. Johannes, Ep. I iv 18, ὁ δὲ φοβούμενος οὐ τετελείωται ἐν τῇ ἀγάπῃ.

9. Ἰησοῦς Χριστὸς] Edd. ante Wottonum, necnon Hornemannus, ὁ Χριστός. Sed MS. exhibet ΙΣ, quo modo Ἰησοῦς perpetuo scribitur in hoc Codice.

10. καὶ τὴν σάρκα, κ. τ. λ.] Paene eadem habentur a B. Irenaeo forsitan respiciente hunc locum: Τῷ ἰδίῳ οὖν αἵματι λυτρωσαμένου ἡμᾶς τοῦ Κυρίου, καὶ δόντος τὴν ψυχὴν ὑπὲρ τῶν ἡμετέρων ψυχῶν, καὶ τὴν σάρκα τὴν ἑαυτοῦ ἀντὶ τῶν ἡμετέρων σαρκῶν. [V i 1, p. 292 ed. Massuet.] Ex sententia igitur utriusque Patris Jesus Christus Dominus

ritas nos Deo agglutinat, charitas peccatorum multitudinem tegit, charitas omnia sustinet, omnia patienter tolerat; nihil sordidum in charitate, nihil superbum; charitas non habet schisma, charitas seditionem non movet, charitas omnia in concordia facit, in charitate omnes Dei electi perfecti sunt facti, sine charitate nihil Deo acceptum est. In charitate nos Dominus sibi assum-sit: propter charitatem quam erga nos habuit, Dominus noster Jesus Christus voluntate Dei sanguinem suum pro nobis dedit, et carnem suam pro carne nostra, et animam pro animabus nostris.

1 Pet. iv 8.
1 Cor. xiii
7. Jacob.
v 20.

Johan. iii
16, xv 13.
1 Johan.
iv 9.

L. Videtis, dilecti, quam magna et admiranda sit charitas, et quod perfectionis ejus non est enarratio. Quis est idoneus ut in ipsa inveniat, praeter eos quos Deus dignos esse judicaverit? Oremus igitur et precibus petamus ab illius mise-

noster dedit τὴν ψυχὴν καὶ σάρκα
ἐαυτοῦ ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς καὶ
τῆς σαρκὸς ἡμῶν, quod plane
evertit impium Socini dogma,
Jesum Christum non praestit-
tisse satisfactionem plenam et
vicariam: nec non Apollinaris
dogma, eum non habuisse ani-
mam rationalem, quum locum
ejus suppleverit ὁ λόγος: ut
enim animas nostras redimeret,
dedit animam suam, i. e. hu-
manam; quum aliter non fuisset
proprium sacrificium pro anima
humana. WOTT. Quanto rec-
tius hic quam Hornemannus,
qui in his verbis nihil vidit
'praeter flosculum oratorium!'

16. καταξίωση] Ita tacite Ju-
nius, quem summo consensu et
optimo quidem jure secuti sunt
Editores omnes. Codex MStus

exhibet ΑΠΑΞΙΩΣΗ, sensu plane
absurdo.

17. ἀπ[ὸ τοῦ ἐλέ]ους αὐτοῦ,]
Codex MStus praebet ΑΙΤΩ-
ΜΕΘΑΠ . . . ΟΥΣ et spatium
circiter sex literarum. Con-
jecturam Millii, praecunte Gal-
landio, admisi, pro lectione
Juniana αἰτώμεθα [εἶναι ἀξί]ους
αὐτοῦ, quam exhibent Editores
caeteri praeter Wott. Hefel.
Reithmayr. et Dresselium. Wot-
tonus, Millium conatum esse la-
cunam supplere nescius, statuit
syntaxeos rationem postulare
accusativum aliquem commo-
dum post αἰτώμεθα; conjecturam
tamen Millianae simillimam fa-
cit, ἀπὸ ἐλέους, quam ipse vix
Graecam censet, quam Cleri-
cus quasi de suo promit. Davi-
sii medelae, αἰτώμεθα ἀγιασμούς,

δίχα προσκλίσεως ἀνθρω[πίνης], ἄμωμοι. Αἱ γενεαὶ
 πᾶσαι [ἀπὸ Ἀδάμ] ἕως τῆσδε ἡμέρας παρῆ[λθον].
 ἀλλ' οἱ ἐν ἀγάπῃ τελειωθέν[τες], κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ
 χάριν, ἔχουσιν] χώρον εὐσεβῶν· οἱ φανερ[οῦν]ται
 ἐν τῇ ἐπισκοπῇ τῆς βασιλ[είας] τοῦ Χριστοῦ. Γέ-5

quae Schoenemanno praeplacet, nullus revera est locus; ne enim dicam exempla pluralis nominis istius adhuc desiderari, in Codice etiam hodie cernere poteris ΑΠ. Mox pro αὐτοῦ, Junius, Fellus, et Colomesius, mallent αὐτῆς, i. e. ἀγάπης.

1. δίχα προσκλίσεως ἀνθρω[πίνης]. Infelicitur Grassius, et sans aucune affection pour les choses terrestres. Recte Chevallierius, without human partiality, quem ad modum Ruchatus quoque et Herzogius. Vide supra, § 47.

2. [ἀπὸ Ἀδάμ] Hoc supplementum exhibent Coteler. Coustant. Frey. Hefel. Reithmayr. et Dresselius. Nullam lacunam indicant Junius, Galland. Russel. Schoenemannus. Spatium autem in quo ἀπὸ Ἀδάμ aut denique tale quid desideratur, certe exstat; et quamquam maculae quibus pagina haec tota afficitur omnem hariolationem vetant, auctoritate Clementis Alexandrini nitimur qui hunc locum, Αἱ γενεαὶ ad τῆς βασιλείας, tacito Clementis nostri nomine, citat, Strom. iv 7, p. 614 ed. Potter.

3. τὴν τοῦ Θεοῦ χάριν.] Ita Cod. MStus et Clemens Alex. Edd. ante Wottonum, necnon Hornemannus, habent τὴν τοῦ Χριστοῦ χάριν. Mirari Junii negligentiam licet, qui veram lectionem margini apposuit.

4. χώρον εὐσεβῶν.] Ita a Cod. MSto exhibetur; at Codd. impressi omnes, necnon Clemens Alex. habent χώραν εὐσεβῶν. Non est cur lectionem MSti Codicis sollicitemus, quum legamus χώρος apud optimaе notae scriptores, tum poetas, tum eos qui soluta oratione scripserunt. Apud Homerum μέγαν χώρος, et in alio loco ἀτέρπεια χώρον. Et apud Authorem Dialogi Axiochi nomine inscripti χώρον ἀσεβῶν. Locus etiam fuit in insula Siciliae inter Syracusas et Messanam, a piis fratribus dictus Εὐσεβῶν χώρα vel χώρος. Διὰ ταῦτα οἱ Σικελιώται τὸν χώρον ἐκείνον Εὐσεβῶν χώρον ἐκάλεσαν. Conon. Nar. 43. Forte legendum est χώρον in secundo loco: certe apud Lycurgum locus hic dicitur Εὐσεβῶν χώρος. De loco illo vid. celeberrimi Ric. Bentley Dissertatorem de Phalar. p. 185, qui et ipse pro singulari sua, qua omnes excipere solet, humanitate, me monuit, non esse discedendum hoc in loco a fide MSti Codicis. Χώρος εὐσεβῶν idem est ac ἱερνός τόπος § 44. Esse autem hunc medium quemdam statum felicitatis, quo pie animae mox a discessu e corporibus fruuntur, non autem ipsum coelum, credidisse videtur Clemens noster, ὁ σύγχρονος ac discipulus Sanctorum Petri, Paulique, sicut ex iis quae sequuntur im-

ricordia, ut inculpati, sine propensione aliqua humana, in charitate vitam transigamus. Generationes omnes ab Adamo usque in hodiernum diem praeterierunt; qui vero per Dei gratiam in charitate sunt consummati, locum piorum obtinent, et in visitatione regni Christi manifestabuntur. Nap. iii 7, LXX.

mediate, colligi potest; et S. Irenaeus adhuc clarius: 'Quum enim Dominus in medio umbræ mortis abierit, ubi animæ mortuorum erant, post deinde corporaliter resurrexit, et post resurrectionem assumptus est; manifestum est, quia et discipulorum, propter quos et haec operatus est Dominus,' *αἱ ψυχαὶ ἀπέρχονται εἰς . . . τὸν τόπον, (invisibilem locum) τὸν ὁρισμένον αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, κακεῖ μέχρι τῆς ἀναστάσεως φοιτῶσι περιμένονσαι τὴν ἀνάστασιν ἵνα ἀπολαβοῦσαι τὰ σώματα καὶ διακληρώσιν ἀναστᾶσαι, τούτῃστι σωματικῶς, καθὼς καὶ ὁ Κύριος ἀνέστη, οὕτως ἐλεύσονται εἰς τὴν ὄψιν τοῦ Θεοῦ.* Iren. V xxxi. [2 p. 331 ed. Massuet.] Cum his consentiunt Justinus Martyr, Tertullianus, et plerique Sanctorum Patrum. Alius tamen est hic a Purgatorio eo, quod posteriora saecula induxerunt. Hinc Ecclesia Romana hanc opinionem quasi haereticam condemnat, quam Clemens ipse videtur amplexus fuisse. Quod si quis aliter hac de re quam Sancti Patres, sentiat, audiat saltem Hieronymum, qui alia de re, [scil. de aurea atque gemmata Jerusalem quam sibi restituentem Judaei putant] de qua non aequè constat, ita judicat: 'Licet non sequamur, tamen damnare non possumus; quia

'multi Ecclesiasticorum virorum et Martyres ista dixerunt. Et unusquisque in suo sensu abundet, et Domini cuncta judicio reserventur.' Comment. in Hierem. lib. iv cap. 19. [tom. iv 676 ed. Vallars.] WOTT. Minus feliciter hunc locum reddunt Wakius et Chevall. *a place among the righteous.* Melius Grassius, *l'héritage des Saints.* Ruchat. *la région des gens pieux.* Herzog. *den Ort der Frommen.* Conf. § 44, p. 164 l. 10, et Irenaeum V v, p. 298, *κακεῖ μένειν τοὺς μετατεθέντας ἕως συντελείας, προοιμαζομένους τὴν ἀφθαρσίαν.*

ib. *φανερωθῶνται.* Ita Wott. Russel. Schoenemann. Hefel. Reithmayr. et Dresselius. Caeteri cum Clem. Alex. *φανερωθήσονται.* Forma contractionis, quam a LXX frequentatam saepissime usurpant Scriptores Ecclesiastici, melius certe cum lacunae spatio congruit.

5. *ἐν τῇ ἐπισκοπῇ*] Infeliciter hunc locum vertunt Wakius et Chevallier. *in the Judgment of the Kingdom of Christ.* Melius Guil. Burton cum Intt. Latinis, *in the visitation of the Kingdom of Christ.* Herzogius, *bei der Beschunnung des Reichs Christi.* Ruchatus, *dans la venue du Royaume de Jésus Christ.* Grassius, *au jour que Jésus Christ viendra juger le*

γραφται γάρ· “Εἰσελ[θε] εἰς τὰ ταμεία μικρὸν ὅσον
 “ ὅσο[ν], ἕως οὗ παρέλθῃ ἡ ὀργὴ καὶ θ[υμός] μου·
 “ καὶ μνησθήσομαι ἡμέρ[ας] ἀγαθῆς, καὶ ἀναστήσω
 “ ὑμᾶς [ἐκ] τῶν θηκῶν ὑμῶν.” Μακάριοί ἐσμεν,
 ἀγαπητοί, εἰ τὰ [προσ]τάγματα τοῦ Θεοῦ ἐποιοῦμεν 5
 εἴ[ν] ὁμονοία ἀγάπης, εἰς τὸ ἀφεθῆ[ναι] ἡμῖν δι’ ἀγά-
 πης τὰς ἀμαρτίας [ἡμῶν]· γέγραπται γάρ, “Μακά-
 “ ριοι ὧν [ἀφέ]θησαν αἱ ἀνομίαι, καὶ ὧν ἐπεκ[αλύ]-
 “ φθησαν αἱ ἀμαρτίαι· μακάριος [ἀνὴρ] οὗ οὐ μὴ
 “ λογίσηται Κύριος ἀμαρτίαν, οὐδέ ἐστὶν ἐν τῷ στό- 1

monde, et qu'il entrera dans son règne. ἐπισκοπή hoc loco idem significat quod παρουσία saepius in N. T. e. g. II Thess. ii 1. Polycrates, ap. Routh. Rel. Sac. ii 15. περιμένων τὴν ἀπὸ τῶν οὐρανῶν ἐπισκοπὴν. Cf. Schleusner. Lex. V. T. et Suicer. in voce.

1. ταμεία] Ita Junius, Fellus, Colom. Cotel. Frey. Hefelius, Reithmayr. et Dresselius, idque recte nullus dubito; Cod. enim MStus habet TAMIA, I pro diphlthongo scriptum, ut saepissime. Intt. LXX quoque sec. Cod. Vat. ταμεία praebent: Russel. et Gall. post Wotton. et LXX sec. Cod. Alex. usitatior scripturam ταμεία. At ταμείον apud recentiores passim obvium. Vid. Porson. in Eurip. Orest. 229. Cf. S. Matt. xxiv 26.

ib. ὅσον ὅσο[ν],] Ita Junius, Cotel. Frey. cum Cod. MSto. Wottonus, Russel. Galland. legunt μικρὸν ὅσο[ν], ἕως. Ὅσον geminatum habes in Ep. ad Hebraeos, x 37, et apud Aristoph. Vesp. 213 ed. Brunck.

3. καὶ μνησθήσομαι ἡμέρ[ας],

κ. τ. λ.] Simile nonnihil habes in libro Apocrypho iv Esdrae ii 16. Quem auctorem Graecos sua lingua habuisse vel illa arguunt quae ex v 35 a Clem. Alex. Strom. iii [16, p. 556 ed. Potter.] Graece referuntur. COLOM. *Et resuscitabo mortuos de locis suis, et de monumentis educam illos.* Lege etiam Esaiæ xxvi 19, lxiii 11, et Heb. xiii 20, hinc enim forte consarcinatus fuit iste locus. COTEL. Cotelario aegre adsentitur Coustantius. Gallandius vix dubitat quin S. Pater respexerit ad illud Ezech. xxxvii 12, 13. Lueckio, non agnoscanti Pseudo-Ezram ut hujus citationis fontem, Hilgenfeldius adstipulatur.

4. θηκῶν] Sic cum Cod. MSto Wottonus, quem secuti sunt Russel. Galland. Schoeneman. Hefel. Reithmayr. et Dresselius. Caeteri σηκῶν.

5. τὰ [προσ]τάγματα] Articulum ad MSti fidem primus exhibuit Wottonus.

6. εἰς τὸ ἀφεθῆ[ναι]] Animadvertite hic, Clementem eandem plane vim Charitati ad remis-

Scriptum enim est, *Ingredere in cubicula tua paullulum quantulumcunque, donec ira mea et furor pertranseat: et recordabor diei boni, et suscitabo vos e sepulchris vestris.* Beati sumus, dilecti, si praecepta Dei in charitatis concordia impleverimus, ut per charitatem peccata nostra nobis remittantur; scriptum enim est, *Beati quorum remissae sunt iniquitates, et quorum tecta sunt peccata.* *Beatus vir cui non imputabit Do-*

Esai. xxvi
20.
Ezech.
xxxvii 12,
13.
Esd.
ii 16.
Ps. xxxii
1, 2.

sionem peccatorum seu Justificationem consequendam tribuere, quam tribuit Fidei Apostolus Paulus, cujus tamen mentem ignorare aut ab ea deflectere non potuit Clemens: inimo eadem plane utitur forma loquendi, Οὗτος ὁ μακαρισμὸς ἐγένετο ἐπὶ κ. τ. λ. qua Paulus ad Rom. iv 9, 'Ο μακαρισμὸς οὖν οὗτος κ. τ. λ. tandemque idem Davidis testimonium adhibet ad confirmationem hujus doctrinae de Charitatis efficacia ad Justificationem, ex quo Fidei vim sine operibus docuerat Paulus, Rom. iv 6—8, ut longe clarissimum sit, nunquam sanctos hos viros tam subtilem notionem Fidei animo concepissee, quae sanctitatem Charitatemque ab ea removerat. Patet etiam quomodo intelligendum, quod § 32 inculcarat. FREY. Conf. omnino Bulli Harmoniam Apostolicam, Dissert. Post. cap. xii § 27, tom. iii p. 232 ed. Burton.

7. ἀναπρίας [ἡμῶν].] Sic Edd. usque ad Wott. qui contendit neque exstare in MSto vocis ἡμῶν spatium, neque ad perficiendam sententiam ejus opus esse. Abundantia verum hujus-

modi a stylo Clementis nostri minime abhorret; atque mihi, Codicem MStum identidem inspicienti, persuasum est lineam sinistram literae H adhuc cerni posse. In fine lineae superioris tres literae NAI perierunt e voce ΑΦΕΘΗΝΑΙ, sicut in inferiore duae syllabae priores vocis ΑΦΕΘΗΞΑΝ. Quum igitur librarius, in lineis claudendis, tantum non semper minusculis literis utatur, chasina certe satis largum habemus.

8. ὧν [ἀφ' ἡθσαν] ὧν literis miniatis Junius; verum in Cod. usque adhuc expresse legitur.

ib. καὶ ὧν] Fallitur doctissimus Millius, qui monet in MSto exstare Ω; folium enim, quamvis misere detritum, si in perpendicularem erectum solis radiis opponatur, vestigia impressa literae N adhuc exhibet.

9. οὐ οὐ] Ita se habet Cod. MS. tum hoc in loco, tum Ps. xxxii. Vat. Cod. exhibet φ οὐ μή. Sic S. Paulus ad Rom. [iv 8] eodemque modo legitur in Hebraeo textu, et Versionibus omnibus: φ igitur genuinam esse lectionem existimo; ad idem vero redit, sive φ sive οὐ legamus. WOTT.

“ματι αὐτ[οῦ] δόλος.” Οὗτος ὁ μακαρισμὸς ἐ[γέ]νετο ἐπὶ τοὺς ἐκλελεγμένους ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμ[ῶν], ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶ[ν]ας τῶν αἰ[ῶ]νων. Ἀμήν.

Ad peccati
confessio-
nem et ven-
iae implo-
rationem
dissidii
auctores
hortatur.

ΝΑ'. Ὅσα [οὔ]ν παρέ[βη]μεν διὰ τινος τῶν 5
[τοῦ] ἀντικε[ιμέ]νου, ἀξιώσωμεν [συγγνώμην]· καὶ
ἐκεῖνοι δὲ οἵτι[νε]ς ἀρχηγ[οὶ τῆς] στάσεως καὶ δι-
χوستασίας ἐγεν[ήθ]ησαν, ὀφείλουσιν τὸ κοινὸν τῆς
ἐλπίδος σκοπεῖν. Οἱ γὰρ μετὰ φόβου καὶ ἀγάπης
πολιτευόμενοι, ἑαυτοὺς θέλουσιν μᾶλλον αἰκίας περι- 6
πίπτειν ἢ τοὺς πλησίον· μᾶλλον δὲ ἑαυτῶν κατ[ά]-
γνωσιν φέρουσιν, ἢ τῆς παραδεδομένης ἡμῶ[ν] καλῶς
καὶ δικαίω[ς] ὁμοφωνίας. Καλὸν γ[ὰρ] ἀνθρώφω
ἐξομολογεῖσθαι περὶ τ[ῶν] παραπτωμ[ά]των, ἢ σκλη-
ρῦναι τὴν καρδίαν αὐτ[οῦ], καθὼς ἐσκληρύνθη ἡ 15
καρδία τῶν στασιαζόντων πρὸς τὸν θεράποντα τοῦ
Θεοῦ Μωϋσῆν· ὧν τὸ [κρι]μα πρόδηλον ἐγενήθη,
κατέβ[η]σαν γὰρ εἰς ἄδου ζῶ[ν]τες, καὶ θά[νατος]
κατέπιεν αὐτούς. Φαραὼ καὶ ἡ στρα[τιὰ αὐτ]οῦ,

Praestat
de lapsibus
confiteri,
quam cor
indurare.

3. ᾧ ἡ δόξα, κ. τ. λ.] Confer hanc Doxologiam cum ea quae habetur § 20, in qua Christo tribuitur ἡ δόξα καὶ ἡ μεγαλωσύνη, et cum eis, quae habentur §§ 58 et ult, Δι' οὗ αὐτῷ δόξα καὶ μεγαλωσύνη, κράτος, τιμή, κ. τ. λ. Et paullo infra, Δι' οὗ αὐτῷ δόξα, τιμή, κράτος καὶ μεγαλωσύνη, θρόνος αἰώνιος, κ. τ. λ. Ex his enim constare potest, utramque Doxologiarum formulam in initio ab Apostolicis usque temporibus apud Ecclesiam receptam fuisse. WOTT.

5. Ὅσα [οὔ]ν παρέ[βη]μεν] Sic pro ὅσοι, lectione Juniana, primus restituit Wott. e MSto.

6. [τοῦ] ἀντικε[ιμέ]νου] Junius, Fellus, Colomesius, et Coustantius, hunc locum ita refingendum censent, Ὅσοι οὖν ἄκοντες παρέβημεν διὰ τινος τῶν τοῦ ἀντικειμένου παρεμπτώσεων e Clemente Alex. apud quem, Strom. iv 17, p. 614 ed. Potter., ita legimus, Ἡ ἀγάπη ἀμαρτάνειν οὐκ ἐᾷ· ἦν δὲ καὶ περιπέση ἄκων τοιαύτη τιμὴ περιστάσει διὰ τὰς παρεμπώσεις τοῦ ἀντικειμένου, μιμησάμενος τὸν Δαβὶδ, ψαλμῷ· Ἐξομολογήσομαι τῷ Κυρίῳ κ. τ. λ. uti supra in § 52. Vocem παρεμπώσεων margini apponunt Cotel. et Schoenem. in contextu exhibet Hornemannus.

minus peccatum, neque est in ore ejus dolus. Haec beatitudo contigit eis, qui a Deo sunt electi per Jesum Christum Dominum nostrum, cui sit gloria in saecula saeculorum. Amen.

LI. Quaecunque igitur per aliquas adversarii suggestiones deliquimus, veniam et indulgentiam imploremus; illos vero qui seditionis et dissensionis principes exstiterunt, communem spem attendere oportet. Qui enim in timore et charitate vitam degunt, seipsos potius quam proximos in cruciatus incidere volunt, et seipsos potius quam pulchre et juste traditam nobis consensionem subire vituperationem volunt. Melius enim est ut homo peccata sua confiteatur, quam induret cor suum, prout induratum est eorum cor, qui contra Moysem famulum Domini seditionem concitarunt; Jos. i 2. quorum condemnatio manifesta fuit, descenderunt Ps. xc. enim in infernum vivi, et mors eos absorpsit. Inscr. Num. xvi. Pharaon una cum ejus exercitu, et omnes praefecti

Post τοῦ ἀντικειμένου Wottonus suspicatur in MSto deesse τεχνῶν, δόλων, ἐπιβολῶν, ἐνεδρῶν, πειρασμῶν, aut tale quid. Duvivius sic corrigit, Ὅσα οὖν παρήβημεν διὰ πειρασμῶν vel τεχνασμάτων. Wakius vertit, *as many as have transgressed by any of the suggestions of the adversary.* Sic Chevall. quoque, Guilielmus Burton, Rachatus et Herzogius. Ὁ ἀντικείμενος est Satanas apud Clem. Alex. Strom. ii 5, p. 439 ed. Potter. ὁ ἀντικείμενος τῷ γένει τῶν δικαίων, Mart. Polyc. § 17. Sic Barnabae Epist. § 2. 'Cum . . . Contrarius habeat hujus saeculi potestatem.' Alio sensu D. Paulus ad Thess. II ii 4, ad Tim. I v 14.

8. τὸ κοινὸν τῆς ἐλπίδος] Cf. Ignat. ad Eph. I, ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ ὀνόματος καὶ ἐλπίδος. ib. 21, τῇ κοινῇ ἐλπίδι ἡμῶν. ad Philad. 5, Χριστῷ τῇ κοινῇ ἐλπίδι ἡμῶν.

10. αἰκίας] Lectionem a Schoenem. Hornem. Hefel. Reithm. Dressel. in contextum admissam, a caeteris omnibus ad oram librorum datam, accepi, pro ΟΙΚΙΑΙΣ quod Cod. MStus exhibet.

12. καλῶς καὶ δικαίῳ[s] Ita cum MSto Wotton. Russel. Reithmayr. Galland. Schoenem. Hefel. et Dresselius. Caeteri καλῆς καὶ δικαίας.

13. Καλὸν γ[άρ] Καλὸν γὰρ ἀνθρώπῳ ἐξομολογεῖσθαι . . . ἡ σκληρῶναι est Hebraismus apud N. T. scriptores et Clementem usitatissimus. WOTT.

καὶ πάντες οἱ ἡγούμε[νοι Αἰγύπτου, τὰ τε ἄρματα
καὶ οἱ ἀναβά]ται αὐτῶν, οὐ δι' ἄλλην τινὰ [αἰτία]ν
ἐβυθίσθησαν εἰς θάλασσαν [ἐρυθρ]άν, καὶ ἀπώλοντο,
ἀλλὰ διὰ [τὸ σκληρ]υνθῆναι αὐτῶν τὰς ἀσυνέτου]ς
καρδίας, μετὰ τὸ γενέσθαι [τὰ σημ]εῖα [καὶ] τὰ 5
τέρατα ἐν γῇ Αἰγύπτου], διὰ [τοῦ θεράποντος τοῦ
Θεοῦ [Μ]ωϋσέως.

Talis con-
fessio Deo
placet.

NB'. Ἀπροσδεής, ἀδελφοί, [ὁ] Δεσπότης ὑπ-
άρχει τῶν πάντων, [οὐ]δὲν οὐδενὸς χρήζει, εἰ μὴ τὸ
[ἐξ]ομολογεῖσθαι αὐτῷ. Φησὶ γὰρ [ὁ] ἐκλεκτὸς 10
Δαβίδ· “Ἐξομολογήσο[μ]αι τῷ Κυρίῳ, καὶ ἀρέσει
“ αὐτῷ ὑπὲρ [μ]όσχον νέον κέρατα ἐκφέροντα καὶ
“ ὀπλὰς· ἰδέτωσαν πτωχοὶ καὶ εὐφρανθήτωσαν.”
Κ[αὶ πα]λιν λέγει· “Θύσον τῷ Θεῷ θυσίαν αἱ[νέ]-
“ σεως, καὶ ἀπόδος τῷ Ὑψίστῳ τὰς εὐχάς σου· καὶ 15
“ ἐπικάλεσαί με ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς σου, καὶ ἐξελοῦ-

2. [ἀναβά]ται] Ita, Colomesii
conjecturam secuti, Wott. Gal-
land. Hornem. Hefel. Reithm.
et Dresselius. Caeteri cum Ju-
nio ἰππόται, quae vox, uti mo-
net Wottonus, non occurrit in
Historia Sacra, Exod. xiv 23—
26, quam proculdubio respexit
S. Pater. Lacuna insuper est
plurium quam quatuor litera-
rum: in lineis duabus proxime
praecedentibus habemus sup-
plementum sex literarum; at-
que infra tribus in locis literas
quinque periisse certissimum
est.

ib. οὐ δι' ἄλλην] Ita legendum
vidit Junius pro OI quod in
Codice MSto legitur. Correc-
tionem, quam margini appo-
nunt caeteri, Russel. Schoenem.
Hornem. Hefel. Reithm. Dres-
selius in contextu exhibent.

5. γενέσθαι [τὰ σημ]εῖα [καὶ]
τὰ τέρατα] Sic proculdubio le-
gendum est. Fere enim ubique
in Sacris Literis eo modo simul
leguntur, praecipue in libro
Exodi, ubi haec ipsa narrantur.
Et S. Stephanus de hac ipsa re
agens dicit, ποιήσας τέρατα καὶ
σημεῖα ἐν γῇ Αἰγύπτου. Act. vii
36. WOTT. Edd. ante Wot-
ton. uti et Russel. et Horne-
mannus, cum Junio legunt μετὰ
τὸ γενέσθαι [τηλικαῦ]τα τέρατα.
Cod. MStus exhibet ΓΕΝΕΣΘΑΙ
. ΕΙΑ . . . ΤΑΤΕΡΑΤΑ.

6. διὰ [τοῦ θεράποντος] Hia-
tus in MSto plane et omnino
postulat articulum ante θερά-
ποντος, quem primus reposuit
Wottonus.

8. Ἀπροσδεής, κ. τ. λ.] Sic
Justinus Martyr ad Diognetum,
[§ 3.] Ὁ γὰρ ποιήσας τὸν οὐρανὸν

Aegypti, currus etiam et equites eorum, non aliam Exod. xiv.
ob causam rubri maris profundo immersi sunt et
perierunt, quam quod stulta eorum corda, post tot
signa et miracula ostensa per famulum Dei in Num. xii 7.
terra Aegypti, indurata fuerint. Heb. iii 5.

LII. Nullius rei, fratres, indigus est Dominus Act. xvii
omnium; nihil a quoquam desiderat, praeterquam 25.
ut ipsi fiat confessio. Dicit enim electus David,
Confitebor Domino, et placebit ei super vitulum Ps. lxix
novellum cornua producentem et ungulas: videant 30—32.
pauperes et laetentur. Et rursus dicit, *Immola* Ps. l 14,
Deo sacrificium laudis, et redde Altissimo vota 15.
tua. Et invoca me in die tribulationis tuae, et

καὶ τὴν γῆν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς,
καὶ πᾶσιν ἡμῖν χορηγῶν ὡν προσ-
δεόμεθα, οὐδενὸς ἂν αὐτὸς προσδέ-
οιτο τούτων ὡν τοῖς οἰομένοις διδόν-
ται παρέχει αὐτός. Et Cyrillus de
Festis Paschalibus, Homil. xxii,
παναρχὲς γὰρ τὸ Θεῖον, καὶ ζωο-
ποιεῖ μὲν τὰ πάντα, δεῖ δὲ ὅλως
αὐτῷ τῶν τοιοῦτων οὐδενός. JU-
NIUS. Ruchatus in sua Gal-
lica versione monuit ad hunc
locum, parem sententiam oc-
currere in Actis Theclae, apud
Grabium, Spicil. tom. i p. 101,
Θεὸς ἀπροσδέης, χρήζων τῆς τῶν
ἀνθρώπων σωτηρίας. GALLAND.
Sic Clemens Alex. Paedag. iii
1, p. 250 ed. Potter. ἀνευδεὶς
δὲ μόνος ὁ Θεός. et in libro, *Quis*
dives salvetur? § 27, p. 951.
Si plura cupias, adeas Wetsten.
ad Act. Apost. xvii 25. Epi-
stolam ad Diognetum, argu-
mentis in utramque partem di-
ligenter expensis, a Justino M.
abjudicat eruditissimus Nean-
der, Opusc. Patt. Select. i pp.
109—113. Berol. 1826.

ib. [δ] Δεσπότης] Ita Edd.

VOL. I.

cum Junio; et spatium articuli
in MSto proculdubio est, ne di-
cam fragmentum literae O eti-
amnum cerni posse. Wottonus
articulum omisit, quod fugit
Galland. et Schoenemannum.

9. [οὐ]δὲν οὐδενός] Ita cum
Cod. MSto Wotton. Galland.
Hefel. Reithmayr. Dresselius.
Caeteri cum Junio οὐδὲ οὐδενός.

ib. τὸ [ἐξ]ομολογεῖσθαι] Ju-
nius, Fellus, Colomesius, et
Schoenemannus reponunt τοῦ
ἐξομολογεῖσθαι. Sed nihil opus
est, modo cum Cod. MSto lega-
mus, οὐδὲν οὐδενός χρήζει, κ. τ. λ.
nihil a quoquam petit, nisi ut
ipsi confiteatur. DAVIS.

11. Δαβὶδ:] Haec et sequentia
usque ad finem capitis, non-
nihil mutata, recitat Clem. Alex.
Strom. iv 17, p. 614 ed. Pot-
ter.

ib. Ἐξομολογήσο[μαι] Apud
LXX Intt. legimus, Αἰνέσω τὸ
ὄνομα τοῦ Θεοῦ μου μετ' ᾧδης,
μεγαλυνῶ αὐτὸν ἐν αἰνείσει· καὶ
ἀρέσει τῷ Θεῷ ὑπὲρ μόσχων νέον
κέρατα ἐκφέροντα καὶ ὄπλᾶς.

C C

“μαί σε, καὶ δοξάσεις με. Θυσία γὰρ τῷ Θεῷ
“πνεῦμα συντετριμμένον.”

Moysis
ingens
charitas.

ΝΓ'. Ἐπίστασθε γάρ, καὶ καλῶς ἐπίστασθε, τὰς ἱερὰς γραφάς, ἀγαπητοί, [καὶ ἐγκε]κύφατε εἰς τὰ λόγια τοῦ [Θεοῦ· εἰς ἀ]νάμνησιν οὖν ταῦτα [λά- 5
βετε]. Μωϋσέως γὰρ ἀναβά[ντος εἰ]ς τὸ ὄρος, καὶ ποιήσαν[τος τεσσαρ]άκοντα ἡμέρας καὶ τεσ[σαρά-
κοντ]α νύκτας ἐν νηστεία [καὶ ταπειν]ώσει, εἶπεν πρὸς αὐτὸν [ὁ Κύριος, “Μωϋ]σῇ, Μωϋσῇ, κατέβηθι
“[τὸ τάχος] ἐντεύθεν, ὅτι ἠνόμησεν [ὁ λαός σ]ου, 10
“οὓς ἐξήγαγες ἐκ γῆς [Αἰγύπτου· παρέβησαν ταχὺ
“ἐκ [τῆς ὁδοῦ] ἧς ἐνετείλω αὐτοῖς, [ἐποίησα]ν ἐαν-
“τοῖς χωνεύματα. [Καὶ εἶπε]ν Κύριος πρὸς αὐτόν·
“Λελάλη[κα πρὸς] σε ἄπαξ καὶ δὲς, λέγων, [εἰώ-
“ρακα] τὸν λαὸν τοῦτον, καὶ ἰδοὺ, λαὸς [σ]κλη- 15
“ροτράχηλος· ἔασόν [με ἐξολ]εθρεῦσαι αὐτούς, καὶ
“ἐξα[λείψω τὸ] ὄνομα αὐτῶν ὑποκά[τωθεν] τοῦ
“οὐρανοῦ, καὶ ποιήσω [σὲ εἰς ἔθ]νος μέγα καὶ θαν-
“μαστόν, [καὶ πολ]ὺ μᾶλλον ἢ τοῦτο. [Εἶπε δὲ

5. [λάβετε]. In Cod. MSto TAYTA IMΩΣΕΩΣ, unde summo jure Junius et post eum Wottonus conjecerunt scriptum fuisse ΛΑΒΕΤΑΙ post TAYTA, AI pro E positus, ut passim a librario nostro; et λάβετε quidem legitur in omnibus editis. Mililius autem contendit lacunam hanc non nisi septem literis expleri posse, ideoque reponit [ἐλάβετε]t, i. e. ἐλάβετε, sensu parum commodo.

6. ἀναβά[ντος] Edd. qui lineam sinistram τοῦ Ν censebant esse I, exhibent ἀναβαί[νοντος εἰ]ς. At lacuna non nisi sex literas admittit; et tempus ao-

risti melius cum contextu congruit.

7. ποιήσαν[τος—νύκτας] Inso- lens videtur Wottono haec phrasis, ποιῶν χρόνον, quae tamen frequenter occurrit apud Sacros Novi Test. Scriptores. Act. xv 33, xviii 23, xx 3, II Cor. xi 25, Jac. iv 13. Quid plura? Wetsten. ad Act. xv 33 profert aliquot hujusmodi exempla vel ex ipsis limatissimis Graecis Scriptoribus, Demosthene, Platone, Polybio desumpta. GALLANDIUS.

9. [ὁ Κύριος, Μωϋ]σῇ, Junius, αὐτὸν [Θεός, Ἀνάστηθ]t, Μωϋσῇ, contra fidem Codicis MSti,

te, et glorificabis me. Sacrificium enim Ps. li 17.
iritus contribulatus.

. Nostis autem, dilecti, et probe nostis Scripturas, et penitius in Divina eloquia existis; illa igitur memoria recolite. Quum in montem ascendisset, et quadraginta totidem noctes in jejunio et humilitate isset, dixit ad eum Dominus, *Moyse*s, Deut. ix 12 seq., *descende velociter hinc, quia iniquitatem populus tuus, quos eduxisti de terra Aegypti; essi sunt cito de via quam mandasti eis, runt sibi fusilia. Et dixit Dominus ad Locutus sum ad te semel et iterum, dicens, opulum hunc, et ecce, populus dura cervice* Exod. xxxii 9, 10. *mitte me exterminare eos, et delebo nomen de sub coelo, et faciam te in gentem magnam*

se habet, ΑΥΤΟΝ penes lectorem sit judicare. Itaque Millius legit ut Hebraeo-Samaritanus Textus utramque admittit; at Versio Samaritana convenit cum caeteris plerisque Versionibus. WOTT. X αὐτὸν [Κύριος ἀνα- 13. [Καὶ εἶπε] LXX Intt. τὸν [ὁ Θεός· Μαυ]σῆ. habent καὶ εἶπε Κύριος πρὸς με (λέγων Cod. Vat. at non agnos- isselius. Alii Junium citat Cod. Alex.) λελάληκα πρὸς σε ἅπαξ καὶ δὲς, λέγων, Ἐώρακα κ. τ. λ. At neque Hebraeus Textus, neque ex Versionibus aliqua agnoscit λελάληκα πρὸς σε ἅπαξ καὶ δὲς. WOTT.

GALLAND. La- 15. καὶ ἰδοὺ λαός] Vox λαός, a d. MSti non est nisi Junio literis miniatis descripta, rum, quas ita, ni fal- legitur in MSto. Nihil igitur- avit librarius noster, causae est cur, cum Pottero ad

ἐπερεῖλω] Ita LXX, Clem. Alex. Strom. iv 19 p. 617, censeamus ex Alexandrino Versions omnes anti- potius quam ex LXX Intt. Cle- praeter unam Arabi- mentem nostrum esse refor- mandum. Hebraeus Textus, sicut mandum. inctuatur, legitur in 16. ἐξολ]εθρεῦσαι] Cf. notata rsona; abjectis autem supra ad § 14, p. 58 l. 4. cum Versionibus con- quum autem utraque ia sit, utra praeferatur

“ Μ]ωϋσῆς· Μηθαμῶς, Κύριε· [ἄφες τὴν ἀ]μαρτίαν
 “ τῷ λαῷ τούτῳ, ἣ καὶ ἐξάλειψον ἐκ βίβλου ζών-
 “ των.” Ὡ μεγάλης ἀγάπης, ὃ τελειότητος ἀνπερ-
 βλήτου! παρρησιάζεται θεραπείων πρὸς Κύριον, αἰ-
 τεῖται ἄφεσιν τῷ πλήθει, ἣ καὶ ἑαυτὸν ἐξαλειφθῆναι
 μετ’ αὐτῶν ἀξιοῖ.

Quid iis
 agendum
 propter
 quos orta
 est seditio.

ΝΔ'. Τίς οὖν ἐν ὑμῖν γενναῖος; τίς εὖσπλαγχνος;
 τίς πεπληροφορημένος ἀγάπης; εἰπάτω, Εἰ δὲ ἐμέ
 στασίς, καὶ ἔρις, καὶ σχίσματα, ἐκχωρῶ, ἅπειμι οὐ

1. Μηθαμῶς, Κύριε.] Citantur
 haec ex Exod. xxxii 32, ubi
 legitur καὶ νῦν, εἰ μὲν ἀφείς αὐτοῖς
 τὴν ἁμαρτίαν, Alex. (αὐτῶν Vat.)
 ἄφες· εἰ δὲ μή, ἐξάλειψον καὶ ἐμέ
 Alex. (ἐξάλειψόν με Vat.) ἐκ τῆς
 βίβλου σου, ἥς ἔγραψας. In
 utroque loco de eadem re agit
 Moyses; et hinc fit quod con-
 junguntur simul haec ex libro
 Exodi citata et ea, quae prius
 citavit Pater ex Deuteronomio.
 Eodem modo habentur a Cle-
 mente Alex. proculdubio ex
 Nostro petita, licet pro more
 alia mutaverit, alia contraxerit,
 alia inseruerit. Legimus enim
 apud ipsum: Ταύτης τοι τῆς τε-
 λειότητος ἔξεστιν ἐπ’ ἴσης μὲν ἀν-
 δρί, ἐπ’ ἴσης δὲ καὶ γυναικὶ μετα-
 λαβεῖν. Αὐτίκα οὐχ ὁ Μωϋσῆς
 μόνος ἀκούσας παρὰ τοῦ Θεοῦ, ‘Λε-
 ‘ λάληκα πρὸς σε ἅπαξ καὶ δῖς,
 ‘ λέγων· Ἐώρακα τὸν λαὸν τούτον,
 ‘ καὶ ἰδοὺ ἐστὶ σκληροτράχηλος·
 ‘ ἔασόν με ἐξολοθρεῦσαι αὐτούς, καὶ
 ‘ ἐξαλείψω τὸ ὄνομα αὐτῶν ὑπο-
 ‘ κάτῳθεν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ποιήσω
 ‘ σε εἰς ἔθνος μέγα καὶ θαυμαστόν,
 ‘ καὶ πολὺ μᾶλλον ἢ τοῦτο’ ἀπο-
 κρίνεται δεόμενος, μὴ τὸ ἑαυτοῦ
 σκοπῶν, ἀλλὰ τὴν κοινὴν σωτηρίαν·
 ‘ Μηθαμῶς, Κύριε· ἄφες τὴν ἁμαρ-
 ‘ τίαν τῷ λαῷ τούτῳ, ἣ καὶ ἐξά-

‘ λειψον ἐκ βίβλου ζώντων. Ὅση
 ‘ τελειότης τοῦ συναποθανεῖν ἔθε-
 ‘ λήσαντος τῷ λαῷ. ἢ σώζεσθαι
 ‘ μόνος! ἀλλὰ καὶ Ἰουδίθ, κ. τ. λ.
 Strom. iv. 19, p. 617 ed. Pot-
 ter. WOTT. Junius exhibet
 μηθαμῶς. Votum illud Pauli-
 num adducit Wottonus, ut cha-
 ritatem hac Moysis longe in-
 signiorem exprimens. At si ve
 cum Lockio, aliisque, ἀνάθεμα
 εἶναι intelligis morte atrocissima
 mori; seu excommunicationem
 patī cum Hammondo, sive Wa-
 terlandum sequeris in interpre-
 tando ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ ποτε
 Christi, sicut ἀπὸ προγόνων II
 Tim. i 3, minime intelligendus
 est Apostolus tamquam animam
 suam lubenter ad aeternam per-
 ditionem devoturus. Cf. Gre-
 gor. Naz. Orat. 44, tom. i
 711 A. ed. Morel. ὥστε καὶ ἀνά-
 θεμα εἶναι ἀπὸ Χριστοῦ, καὶ παθεῖν
 τι ὡς κατάκριτος δέχομαι· μόνος εἰ
 σταίη μεθ’ ἡμῶν, καὶ κοινῇ τὴν
 Τριάδα δοξάσαιμεν. Longe me-
 lius est, ni fallor, verba ὑπὲρ τῶν
 ἀδελφῶν μου, Rom. ix 3, cum
 λύπη μοι ἐστὶ μεγάλη, κ. τ. λ. con-
 jungere, et ἡγχομένη . . . Χριστοῦ,
 lunulis inclusa, vertere olim
 ἐπὶ τῇ ἰρᾷ ego gloriabar esse,
 &c. Respicit scilicet Apostolus

et mirandam, et multam magis quam hanc. Dixit ^{Exod.} *autem Moyses, Neutiquam, Domine: remitte huic* ^{xxxiii 32.} *populo peccatum, vel etiam dele me de libro viventium. O charitatem magnam! O insuperabilem perfectionem! Famulus Dominum libere alloquitur, pro plebe remissionem postulat, vel seipsum una cum eis deleri petit.*

LIV. Quis igitur inter vos generosus est? quis misericors? quis charitate plenus? Dicat: Si propter me seditio, contentio, et schismata orta

id tempus aetatis suae quo adhuc τὴν πίστιν ἐπόρθει.

2. ἡ καμὶ] Ita cum MSto Wott. Russell. Galland. Hefel. Reithm. et Dresselius. Ita Clemens Alexandrinus quoque l. c. et LXX Intt. sec. Cod. Alex. Junius vero caeterique καί με. Cod. Vat. ἡ με.

8. πεπληροφορημένος ἀγάπης;] Junius, Boisius, Fellus, [et Colomesius] mallent πεπληρωμένος. Nihil autem mutandum est. Πληροφορῆσθαι enim apud Sacros et Ecclesiasticos Scriptores significat idem quod πληροῦσθαι, τελειοῦσθαι, perfici, impleri. Chrysostomus, Hom. ix in II Epist. ad Timotheum, τὴν διακονίαν σου πληροφόρησον, τουτίστι, πληρώσον. [Opp. xi p. 716 ed. Ben.] Theophylactus in eundem locum πληροφορηθῇ, τουτίστι, βεβαιωθῇ, ἡ εἰς πέρας ἔλθῃ καὶ πληρωθῇ. Oecumenius, ὁ Θεὸς τὸ αἶτημα τῆς ψυχῆς σου πληροφορήσει, i. e. πληρώσει. WOTTON. Cum Wottono stat Cotelerius. Cf. Ecclesiast. viii 11, LXX, διὰ τοῦτο ἐπληροφορήθη καρδία υἱῶν τοῦ ἀνθρώπου ἐν αὐτοῖς τοῦ ποιῆσαι τὸ ποιηρόν.

9. ἐκχωρῶ, ἀπειμ] Citantur

haec ab Epiphanio [e memoria, si Cotelerium audias], lib. i adversus Carpocratios; [Haer. xxvii § 6] λέγει γὰρ (ὁ Κλήμης) ἐν μιᾷ τῶν Ἐπιστολῶν αὐτοῦ Ἀνιχωρῶ, ἀπειμ, ἐνσταθῆτω (i. e. εὐσταθεῖτω) ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ. WOTT. Locum hunc Epiphanius etiam exemplo et moribus Clementis nostri descriptum ait: qui Ecclesiae Romanae cathedrae a D. Petro admotus, se eo munere abdicavit, quamdiu Linus et Cletus in vivis essent. Ex qua duplici successione fortassis, si non potius ex Ecclesiis a B. Petro et Paulo, Judaeorum Gentiumque Apostolis, seorsim aliquamdiu habitis, fieri potest, ut adeo parum inter Scriptores conveniat, utrum Clemens immediate successerit Petro, an quarto saltem loco: licet non sim nescius aliam etiam causam a plurimis redditam, quod, scilicet, nemo illi Romae succedere liquido potest dici, de quo multum dubitatur an ipse Romae unquam fuerat. Hoc ipsum quod hic loci suadet B. Clemens, de se profitetur et spondet S. Chrysostomus, qui ait, Homil. xi ad Ephes. [Opp. xi p. 89 ed.

ἐὰν βούλησθε, καὶ ποιῶ τὰ προστασσόμενα ὑπὸ τοῦ πλήθους· μόνον τὸ ποιμνιον τοῦ Χριστοῦ εἰρηνεύεται, μετὰ τῶν καθεσταμένων πρεσβυτέρων. Τοῦτο ὁ ποιήσας ἑαυτῷ μέγα κλέος ἐν Κυρίῳ περιποιήσεται, καὶ πᾶς τόπος δέξεται αὐτόν· “τοῦ γὰρ Κυρίου ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς.” Ταῦτα οἱ πολιτευόμενοι τὴν ἀμεταμέλητον πολιτείαν τοῦ Θεοῦ ἐποίησαν, καὶ ποιήσουσιν.

Multi se periculis et morti propter alios tradiderunt.

NE'. Ἵνα δὲ καὶ ὑποδείγματα ἐθνῶν ἐνέγκωμεν, πολλοὶ βασιλεῖς καὶ ἡγούμενοι, λοιμικοῦ τινὸς ἐν-¹⁰ στάντος καιροῦ, χρησιμοδοτηθέντες, παρέδωκαν ἑαυ-

Bened.] εἰ μὲν οὖν περὶ ἡμῶν ταῦτα ὑποπτεύετε, ἔτοιμοι παραχωρήσαι τῆς ἀρχῆς, ὅτε περ ἂν βούλοισθε· μόνον ἐκκλησία ἔστω μία. Et Gregorius Nazianzenus re ipsa praestitit; qui ut seditioni obviam iret, postquam ad Constantinopolitanam sedem admotus esset, protenus τὴν προστασίαν παρητήσατο. Socrat. Hist. v 7. Et merito id quidem; ut-cunque enim schismatis macula levioris notae nunc temporis habeatur, Cypriano iudice, adeo non lacrymarum lixivio eluenda fuerat, ut nec vel ipso Martyrii sanguine purganda crederetur. lib. de Unit. Eccles. [Opp. p. 113 T ed. Fell.] FELL. Hunc Cypriani locum, ni fallor, respexit Chrysostomus l. c. p. 86. Cf. Gregor. Naz. Orat. ad 150 Episcopos. Or. 43 ed. Ben. De duplici successione in quibusdam civitatibus, donec Gentiles cum Judaeis in unum corpus coalescerent, vide Pearson. Vindic. Ignat. ii 186, et de Successu Rom. Pontif. ii 3.

9. ὑποδείγματα ἐθνῶν] En Ori-

genis verba in S. Johann. [tom. vi, § 36, Opp. iv p. 153 ed. Ben.] huc respicientis, Μεμαρτύρηται καὶ παρὰ τοῖς ἔθνεσιν, ὅτι πολλοὶ τινας, λοιμικῶν ἐνσκηψάτων νοσημάτων, ἑαυτοὺς σφάγια ὑπὲρ τοῦ κοινου παραδεδόκασι· καὶ παρέδχεται ταῦθ' οὕτως γεγονέναι οἱ αἰδώς πιστεύσας ταῖς ἱστορίαις ὁ πιστὸς Κλήμης, ὑπὸ Παύλου μαρτυρούμενος. Idem in iisdem Commentariis [tom. xxviii, § 14, Opp. iv p. 393,] περὶ δὲ τοῦ πολλάκις ἐπικρατούντων τινῶν χαλεπῶν ἐν τῷ τῶν ἀνθρώπων γένει, οἷον λοιμῶν, ἢ ἐπιβλαβῶν νηπιμῶν, ἢ λιμῶν, λύεσθαι τὰ τοιαῦτα, οἰοεὶ καταργουμένου τοῦ ἐνεργούντος αὐτὰ πονηροῦ πνεύματος, διὰ τὸ ἑαυτόν τινα ὑπὲρ τοῦ κοινου δίδόναι, πολλὰ φέρονται Ἑλλήνων καὶ Βαρβάρων ἱστορίαι, τὴν περὶ τοῦ τοιοῦτου εὐνοίαν, κ. τ. λ. Quibus similia profert lib. 4 [Opp. iv p. 541] in Epist. ad Romanos, ante finem, atque tom. i contra Celsum, ante medium. [i § 31, Opp. i p. 349.] COTEL. Frustra hunc locum sollicitat Anonymus [Bernardus], dum quae-

sunt, emigrabo, abibo quocunque volueritis, et quae a plebe mandantur faciam: solum Christi grex in pace degat cum constitutis presbyteris. Qui hoc fecerit, magnam sibi gloriam in Domino conciliabit, et omnis locus eum excipiet. *Domini Ps. xxiv 1. enim est terra et plenitudo ejus.* Haec faciunt, et facient, qui vitam juxta normam Dei, cujus nunquam poeniteat, instituunt.

LV. Ut autem etiam exempla Gentium proferamus, multi reges et gubernatores, saeviente tempore pestifero, quum oraculo essent admoniti,

rit, 'Ubi sunt illa exempla Gentilium? Origenes enim inquit talia apud Clementem exstitisse.' Certe nodum in scirpo quaerit; habentur enim illa exempla paullo infra. Πολλοὶ βασιλεῖς καὶ ἡγούμενοι, κ. τ. λ. WOTT. Haec facinora Clemens tantum generatim memorasse contentus, mox ad certiora fidelium exempla animos revocat. COUST.

10. πολλοὶ βασιλεῖς, κ. τ. λ.] Quales Codrus, Lycurgus, Genusius Cippus, M. Curtius, et Scipio Africanus, qui ingratham urbem relicturus, per quem stetit ut ingrata esse possit, Clementis nostri fere verbis ei valedixit, dicens, 'Exeo, si plus quam tibi expedit crevi.' Quin et Oedipus a poeta introducitur [Seneca scil. Oedip. Act. v sub finem] in eundem morem verba faciens:

Quicunque fessi corpore et morbo graves

Semianima trahitis corpora, en! fugio, exeo;

Relevate colla, mitior coeli status Post terga sequitur.

Tale etiam quiddam affertur e

Cicerone, in Orat. pro Milone. [§ 93. Tranquilla republica cives mei (quoniam mihi cum illis non licet) sine me ipsi, sed per me tamen, perfruantur. Ego cedam atque abibo.] FELL. Huc spectant quae de tribus Deciis et aliis nonnullis narrantur, sed imprimis quae a Plutarcho, opinor, referuntur de Bute et Sperche Lacedaemoniis, qui, accepto oraculo, patriam suam peste qua graviter tum premebatur liberatam iri, si Persarum regi, quem offenderant, unus et alter Lacedaemoniorum se interficiendos traderent, ultro sese ei occidendos obtulerunt. BOIS. De Buli et Sperthia, vid. Herodot. vii 134—137.

11. παρέδωκαν ἑαυτοὺς εἰς θάνατον] Hujus rei exempla dabit B. Paulus ad Rom. xvi 4, Priscillam et Aquilam, qui pro anima ejus suas cervices supposuerunt; et ad Philip. ii 30, Epaphroditum, animae suae Parabolanium, παραβολεύσαντων τῇ ψυχῇ. [Hanc lectionem tuetur Griesbachius haud contemnenda sane Codicum et Versionum

τοὺς εἰς θάνατον, ἵνα ῥύσωνται διὰ τοῦ ἑαυτῶν αἵματος τοὺς πολίτας· πολλοὶ ἐξεχώρησαν ἰδίων πόλεων, ἵνα μὴ στασιάζωσιν ἐπὶ πλείον. Ἐπιστάμεθα πολλοὺς ἐν ἡμῖν παραδεδωκότας ἑαυτοὺς εἰς δεσμά, ὅπως ἐτέρους λυτρώσονται· πολλοὶ ἑαυτοὺς παρέδωκαν εἰς δουλείαν, καὶ λαβόντες τὰς τιμὰς αὐτῶν, ἐτέρους ἐψώμισαν. Πολλαὶ γυναῖκες ἐνδυναμωθείσαι διὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, ἐπιτελέσαντο πολλὰ ἀνδρεία. Ἰουδὴ

Exemplum
Judithae,

auctoritate.] Sequentium temporum Heroes, qui in hac laude claruerunt, referre mora esset. Gentis tamen nostrae Protomartyr Sanctus Albanus a nobis praeteriri minime debet, 'qui sub Diocletiano, pro Clerico 'hospite, quem persecutionem 'fugientem suscepit, seipsum 'tradens, post verbera aliaque 'acerbiora tormenta, capite 'plexus est : ' quemadmodum Baronius, in An. 303, ex Beda nostrae historiam narrat. Hoc autem in loco observari poterit, durante primaevae charitatis impetu, tantam fuisse Parabolanorum segetem, quibus id negotii dabatur, ut propriae salutis dispendio alienam procurarent ; inque tam magna collegia hominum excrevisse, ut eorum numerum Imperatorum rescriptis necesse esset coercere, quemadmodum videre est Cod. Theod. lib. xvi Tit. 2, de Episc. Eccl. et Clericis Leg. 43. FELL. De Parabolanis vid. Suicer. Thes. Eccl. in voce.

4. ἐν ἡμῖν] Bene Gundert ad Romanos refert, *Zeitschrift für Luther. Theologie*, 1853, p. 650. LIPSIUS.

5. λυτρώσονται.] Ita cum Cod. MSto Edd. omnes, praeter

Schoenemannum qui praebet λυτρώσονται. Cf. Herm. Past. II viii, ἐξ ἀναγκῶν λυτροῦσθαι τοὺς δούλους τοῦ Θεοῦ. De eximia Ecclesiae Romanae liberalitate erga fratres ad metalla damnatos aut in exilium missos, necnon de more captivorum redimendorum in Ecclesia antiquitus recepta cf. Routh. Reliq. Sacr. i p. 187. Dresselius statuit locum ex Herm. Past. citatum huc non spectare. At audiendus est Suicerus in voc. 'Vincula et carcer sunt 'ἀνάγκη.' Conf. III Macc. iv 9, ἀγόμενοι σιδηροδέσμοις ἀνάγκαις.

ib. εἰς δουλείαν, καὶ] Boisius legendum putat δουλείαν, ἵνα ἐτέρους ἐλευθερώσωσι· πολλοὶ ἐπέλησαν τὰ ὑπάρχοντα, καὶ λαβόντες, κ. τ. λ. Sed non opus est ut aliquid mutemus ; licebat enim annum vicesimum agenti seipsum vendere in servitutem, ut ipse pretium acciperet. WOTT. Ad horum exemplum postea B. Paulinus Nolanus Praesul subiit servitutem voluntariam, ut filium viduae liberaret, referente Magno Gregorio, lib. iii Dialogorum, cap. i. Ἄν ἀρχμῶτον, inquit incertus scriptor de Persica captivitate a R. P. Francisco Combesio publici

seipsos morti tradiderunt, ut suo sanguine cives liberarent. Multi, ne diutius seditio duraret, a civitatibus suis secesserunt. Multos etiam inter nos cognovimus, qui ut alios redimerent, seipsos in vincula conjecerunt. Multi in servitutem seipsos addixerunt, et accepto pretio sui, alios cibaverunt. Multae mulieres gratia divina corroboratae, virilia multa gesserunt. Beata Judith, quum urbs Judith. viii
seq.

juris factus, *θεάση δακρύοντα, προσπίπτοντα, ταλαιπωρούντα, χειμαζόμενον, τόπον ἐκ τόπου πρὸς εὐποίαν μετερχόμενον, μαστιζόμενον ὑπὲρ Χριστοῦ, καταπονούμενον, καὶ ὡς κτήνος πιπρασκόμενον* μὴ μόνον χρήματα, ἀλλ' εἰ δυνατόν τὰ ἑαυτῶν σώματα μεταδώσωμεν. Καλὸν γὰρ ἀγοράσαι Χριστὸν πιπρασκόμενον. COTEL.

6. *ἐψώμισαν.*] Hanc vocem usurpat D. Paulus in Ep. I ad Cor. xiii 3, καὶ ἐὰν ψωμίσω πάντα τὰ ὑπάρχοντα μου, κ. τ. λ. Conf. Rom. xii 20.

8. *Ἰουδὶθ κ. τ. λ.*] Habentur a Clemente Alex. sed non αὐτολεξεί. Ἀλλὰ καὶ Ἰουδὶθ, ἡ ἐν γυναιξὶ τελειωθείσα, ἐν συγκλεισμῷ τῆς πόλεως γενομένης, δεηθεῖσα τῶν πρεσβυτέρων, εἰς μὲν τὴν παρεμβολὴν τῶν ἀλλοφύλων ἐξέρχεται, τοῦ παντὸς καταφρονήσασα κινδύνου ὑπὲρ τῆς πατρίδος, ἑαυτὴν ἐπιδοῦσα τοῖς πολεμίοις ἐν πίστει Θεοῦ λαμβάνει δ' εὐθὺς τὰ πείχαιρα τῆς πίστεως, κύρια τῆς Ὀλοφέρνηου γενομένη κεφαλῆς. Strom. iv [19, p. 617 ed. Potter.] WOTT. Profert exemplum Judithae, ex Apocrypha apud Judaeos Historia. Talem eam Clementi creditam argumento est, quod eam Historiam inter Ethnics protulerit, quamvis peculiararius nihil addiderit. Ad defenden-

dum Clementem, memor sit studiosus lector, non tantum a Petro et Juda adducta scripta Enochii Apocrypha, atque a posteriore etiam librum de dimissione vel morte Mosis, (quamvis vir mirandus Jos. Scaliger observavit Fragmenta Enochii, quae nunc habemus, corruptiora esse posterioribus additamentis et interpolationibus Judaeorum quam erant Apostolorum aeo) sed etiam ipsum Paulum usum esse locis desumptis e libris Apocryphis Judaeorum; quod Graeci Patres observarunt. In I ad Cor. respicit ad Apocrypha Eliae; in Ep. ad Galat. ad Apocrypha Mosis; in Ep. ad Ephes. ad Apocrypha Jeremiae. Nec inde propterea sequitur, Paulo probata quaecumque in iis scriptis erant, magis quam amatoria quae erant in Comoediis Menandri, quia iambum moralem ex iis protulerit. Vide D. Heinsii Exercit. Sacrarum lib. xviii 2. GUILBERTON. Cod. MStus exhibet ΙΟΥΔΕΙΘ. De Enochii Fragmentis videsis *The Book of Enoch*, a Praesule Reverendissimo Ric. Lawrence editum, Oxon. 1821, et librum cui titulus Enoch Restitutus, ab Edv. Murray conscriptum. Londin.

d d

ἡ μακάρια, ἐν συγκλεισμῷ οὔσης τῆς πόλεως, ᾗτή-
 σατο παρὰ τῶν πρεσβυτέρων ἐαθῆναι αὐτὴν ἐξελθεῖν
 εἰς τὴν παρεμβολὴν τῶν ἀλλοφύλων· παραδοῦσα οὖν
 ἑαυτὴν τῷ κινδύνῳ, ἐξῆλθεν δι' ἀγάπην τῆς πατρίδος
 καὶ τοῦ λαοῦ τοῦ ὄντος ἐν συγκλεισμῷ· καὶ παρέδω- 5
 et Esther. κεν Κύριος Ὀλοφέρνῃ ἐν χειρὶ θηλείας. Οὐχ ᾗττονι
 καὶ ἡ τελεία κατὰ πίστιν Ἑσθήρ κινδύνῳ ἑαυτὴν
 παρέβαλεν, ἵνα τὸ δωδεκάφυλον τοῦ Ἰσραὴλ μέλλον
 ἀπολέσθαι, ρύσῃται· διὰ γὰρ τῆς νηστείας καὶ τῆς
 ταπεινώσεως αὐτῆς, ἡξίωσεν τὸν παντεπόπτην Δε- 10
 σπότην, Θεὸν τῶν αἰώνων· ὃς ἰδὼν τὸ ταπεινὸν τῆς
 ψυχῆς αὐτῆς, ἐρρύσατο τὸν λαὸν ὧν χάριν ἐκιν-
 δύνευσεν.

Preces et
 admonitio-
 nem mu-
 tuam com-
 mendat.

N⁵. Καὶ ἡμεῖς οὖν ἐντύχωμεν περὶ τῶν ἐν τινι
 παραπτώματι ὑπαρχόντων, ὅπως δοθῇ αὐτοῖς ἐπιεί- 15
 κεια καὶ ταπεινοφροσύνη, εἰς τὸ εἶξαι αὐτοὺς μὴ

1836. Exemplum Judith pro-
 fert Hieronymus, in Ep. ad Eu-
 stochium, tom. i, p. 104 ed.
 Vallars. Conf. Ep. ad Salviniam,
 ib. p. 504. "in typo Ecclesiae
 "diabolum capite truncavit."

3. τῶν ἀλλοφύλων] De hac
 voce videndus est Krebsius in
 Observ. Flav. ad Act. x 25.

6. Οὐχ ᾗττονι] Ita dare de-
 bebam in editione prima; Cod.
 enim MS. ΟΥΧΗΤΤΟΝΕΙ prae-
 bet. Libb. omnes, praeter He-
 felii ed. tertiam, Reithmayr. et
 Dressel. Οὐχ ᾗττον αὖ.

7. καὶ ἡ τελεία, κ. τ. λ.] Ci-
 tantur haec non secus ac ea de
 Juditha prius a Clem. Alex. ex
 nostro, sed non αὐτολεξεί: legi-
 mus enim de Juditha modo
 habitis subnexa: Πάλιν τε αὖ ἡ
 τελεία κατὰ πίστιν Ἑσθήρ ῥυομένη
 τὸν Ἰσραὴλ τυραννικῆς ἐξουσίας καὶ

τῆς τοῦ Σατράπου ἀμώτητος, μόσῃ
 γυνὴ νηστείας τεθλιμμένης πρὸς
 μυρίας ὀπλισαμένης ἀντετάξατο δε-
 ξιάς, τυραννικὸν διὰ πίστεως ἀνα-
 λούσα δόγμα. Καὶ δὴ τὸν μὲν
 ἐτιθάσσευσεν, ἀνέστειλεν δὲ τὸν
 Ἄμαν, καὶ τὸν Ἰσραὴλ τῇ τελείᾳ
 πρὸς τὸν Θεὸν δέσσει ἀπαθὴ διαφύ-
 λαξεν. Strom. iv. [§ 19.] WOTT.

8. τὸ δωδεκάφυλον] Cf. Act.
 xxvi 7, εἰς ἣν τὸ δωδεκάφυλον
 ἡμῶν, ... ἐλπίζει καταστῆσαι. Vide
 supra § 31. Orac. Sibyll. ii 171,
 δωδεκάφυλος λαός. Sic in Prote-
 vangelio Jacobi, § 1, Καὶ ἐλυπή-
 θη Ἰωακείμ σφόδρα, καὶ ἀπῆκε εἰς τὸ
 δωδεκάφυλον τοῦ λαοῦ κ. τ. λ. ubi
 perperam vertunt, et accessit ad
 duodecim tribuum Genealogiam.
 Lexicis addas vocem δωδεκακά-
 δων, quam usurpat Scriptor ille
 Apocryphus pro Pontificis tu-
 nica talari hyacinthina.

circumsessa esset, rogavit seniores ut sibi liceret in alienigenarum castra exire; et periculo se obji-
ciens, propter amorem patriae populique obsessi,
egressa est; et tradidit Deus Olophernem in ma-
nus mulieris. Non minori perfecta in fide Esther, ^{Esth. vii, viii.}
ut duodecim tribus Israel ab instanti exitio libe-
raret, periculo seipsam objecit: per jejunia enim ^{iv 15.}
et humiliationem, suppliciter oravit rerum omnium
inspectorem Dominum, saeculorum Deum; qui
animi ejus humilitatem cernens, populum liberavit,
cujus gratia periculum subierat.

LVI. Oremus igitur et nos pro eis qui in pec-
catum aliquod lapsi sunt, ut moderatio et humi-
litas eis concedatur, ut non nobis sed voluntati

10. παντεπόστην] Ita cum Wottono Russel. Gall. Schoe-
nem. Hefel. Reithmayr. et Dres-
selius. Atque ita Codex MStus,
in quo tamen Junius et Millius
sibi visi sunt legere ΠΑΝΤΕ-
ΠΟΗΤΗΝ, quos secuti Edd. cae-
teri exhibent παντοποιήτην. Vo-
cem παντεπόστην, hujus loci sen-
tentiae multo aptiorem, habes
inf. § 58, et apud B. Poly-
carpum in Epist. ad Philipp.
§ 7. Eadem usi sunt Cyrill.
Alex. in Essai. lv, Opp. ii p. 767
ed. Aubert. Ἐπει-
δὲν αὐτοὺς ὁ παντεπόστης λόγος,
ὅτι οὐκ ἔστι λαθεῖν ἀνόσια δρῶν-
τας.

11. Θεὸν τῶν αἰώνων] Has
voces varie tentant Interpretes.
Guil. Burton. vertit, *the God of
all ages of the world.* Wakius,
the God of spirits. Cheval-
lierius, *the God of the worlds.*
Herzogius, *den Gott der Zeiten.*

Ruchatus, *le Créateur universel
du Monde.* Hornemannus, *De-
um aeternum.* Versiones cae-
terae Latinae Junium sequun-
tur, *saeculorum Deum.*

12. ἐπρύσατο] Codex MStus
ΕΡΥΣΑΤΟ. Vide p. 32 l. 8.

ib. ὡν χάρις] *Cujus gratia,*
seu secundum litteram Graecam
quorum gratia; ita tamen ut
illud *quorum* pariter referatur
ad populum, quod nomen quum
collectivum sit, hanc patitur
constructionem. Quocirca, mi-
nus placet hic versio Cotelarii,
*propter pericula quae illa adi-
erat.* COUSTANT.

15. παραπτώματι] Junius, Fel-
lus, et Colomesius περιπτώματι
legendum esse censent: ego
[cum Cotelario] a fide MS. non
discedo. Alludit proculdubio
S. Pater ad illud B. Apostoli,
Ἀδελφοί, ἐὰν καὶ προληφθῇ ἄν-
θρωπος ἐν τινι παραπτώματι, κ. τ. λ.
Gal. vi 1. Aliud sane hoc est
argumentum, retinendam esse
vocem παραπτώματι. WOTT.

Qui talem
castigatio-
nem non
renuit,
Deum ha-
bet pro-
tectorem.

ἡμῖν, ἀλλὰ τῷ θελήματι τοῦ Θεοῦ· οὕτως γὰρ ἔσται
αὐτοῖς ἔγκαρπος καὶ τελεία ἡ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τοὺς
ἁγίους μετ' οἰκτιρμῶν μνεία. Ἀναλάβωμεν παιδείαν
ἐφ' ἣ οὐδεὶς ὀφείλει ἀγανακτεῖν, ἀγαπητοί· ἡ νουθέ-
τησις ἣν ποιούμεθα εἰς ἀλλήλους καλὴ ἔστιν, καὶ 5
ὑπεράγαν ὠφέλιμος· κολλᾷ γὰρ ἡμᾶς τῷ θελήματι
τοῦ Θεοῦ. Οὕτως γὰρ φησιν ὁ ἅγιος λόγος· “Παι-
“ δεύων ἐπαίδευσέν με ὁ Κύριος, καὶ τῷ θανάτῳ οὐ
“ παρέδωκέν με. Ὁν γὰρ ἀγαπᾷ Κύριος παιδεύει,
“ μαστιγοῖ δὲ πάντα υἱὸν ὃν παραδέχεται.” “Παι- 10
“ δεύσει με” γάρ, φησιν, “δίκαιος ἐν ἐλέει, καὶ
“ ἐλέγξει με, ἔλαιον δὲ ἁμαρτωλῶν μὴ λιπανάτω
“ τὴν κεφαλὴν μου.” Καὶ πάλιν λέγει, “Μακάριος
“ ἄνθρωπος ὃν ἤλεγξεν ὁ Κύριος· νουθέτημα δὲ Παν-
“ τοκράτορος μὴ ἀπαναίνου· αὐτὸς γὰρ ἀλγεῖν ποιεῖ, 15

2. καὶ τοὺς ἁγίους] Aut inter-
polata fuisse haec verba, aut de
Sanctorum Invocatione intelli-
genda esse, diserte pronuntiat
Lipsius, pp. 44, 45. Hilgen-
feldius autem, p. 90, depreca-
tionem intelligit erga Ecclesiam
factam. Neque video quid ve-
tat τοὺς ἁγίους eodem sensu hic
poni quo a B. Paulo, I Cor.
vi 1, xvi 1. Κόμματος καινοτέρου
quam Clementis Romani aevi
est Invocatio Sanctorum, qui,
ut cum S. Augustino loquamur,
'honorandi sunt propter imita-
'tionem, non adorandi propter
'religionem.' De Vera Reli-
gione, § 55.

3. μνεία.] Hunc locum re-
spexit Millius, qui Rom. xii 13
vult ut legatur ταῖς μνείαις τῶν
ἁγίων κοινωνοῦντες, et nos ad
Clementem Rom. amandat, ut
suam inde conjecturam confir-

met. WOTT. Sic et Wetsto-
nius in l. c. Aliter Whitbuis in
Exam. var. Lect. p. 129. GAL-
LAND. μνεία vox Paulina :
Cf. Rom. i 9, Eph. i 16, Phil.
i 3, I Thess. iii 6, II Tim.
i 3.

4. ὀφείλει] Ita, proculdubio
recte, Russel. Wott. Gall. Schoe-
nem. Hornem. Hefel. Reith-
mayr. et Dresselius. Caeteri
cum Junio ἐφίλει, et veram lec-
tionem conjecturae loco mar-
gini apponunt. Colomesius vel
ὀφείλει vel φιλεῖ. Codex MStus,
in quo vocalis I et diphthongus
EI saepissime permutantur, ex-
hibet ΟΦΙΑΕΙ : a librario autem
nostro E et O parvo discrimine
exarantur, quae literae adhuc
similiores fiunt quandocunque
aetas edax lineam transversam
τοῦ E aboleverit. Inde forsitan
Junii error.

divinae cedere possint. Sic enim apud Deum et sanctos uberem et perfectam cum misericordia recordationem obtinebunt. Suscipiamus, dilecti, disciplinam, propter quam nemo irasci debet. Admonitio qua alii alios commonefacimus bona est, et apprime utilis; voluntati enim divinae nos agglutinat. Sic enim dicit sacer sermo, *Castigans castigavit me Dominus, et morti non tradidit me. Quem enim diligit Dominus castigat, flagellat autem omnem filium, quem recipit.* Dicit enim, *Corripiet me justus misericordia, et increpabit me; oleum autem peccatorum non impinguat caput meum.* Et rursus dicit, *Beatus homo quem arguit Dominus, monitionem vero Omnipotentis ne renuas; ipse enim dolere facit, et rursus restituit; percutit, et manus ejus sanant.* Sexies de necessi-

Ps. cxviii
18.
Prov. iii 12.
Heb. xii 6.

Ps. cxli 5.

Job. v 17
—26.

9. Κύριος παιδεύει,] Eo modo legimus in Epistola ad Hebraeos, xii, et in Proverbiis, iii, unde haec desumuntur, nisi quod Cod. Vat. et plerique alii Codd. pro παιδεύει exhibent ἐλέγχει in Proverbiis. At Hebraeus Textus habet, *Quem enim diligit Dominus, corripit, et veluti pater filium, quem vult.* Vers. Vulgat. *Quem enim diligit Dominus corripit; et quasi pater in filio complacet sibi.* Vers. Syr. *Quoniam, quem diligit Dominus corripit, instar patris qui corripit filium suum.* WOTT. Παιδεύει habent Alexandrinus Clemens, Paedag. i 9, [p. 145 ed. Potter. qui opinatur Clem. Alex. hunc Nostri locum respexisse,] Chrysostomus in Ps. cx, et Catena Graecorum in Proverbia. Alii Codices ἐλέγχει. At in Apoc. iii 19 utrumque verbum conjungitur,

ἐγὼ ὅσους ἐὰν φιλῶ, ἐλέγχω καὶ παιδεύω. COTEL.

12. ἔλαιον δὲ ἀμαρτωλῶν] Ita LXX Intt. at Textus Hebraeus paullo aliter: יהלמי צדיק חסד ויוכיחו שמן ראשי ויני ראשי. Vulgat. *Corripiet me justus in misericordia, et increpabit me: oleum autem peccatoris non impinguet caput meum.* Versio Hieronymi, *Corripiat me justus in misericordia, et arguat me. Oleum amaritudinis non impinguet caput meum.* Cum LXX consentit Interpres Syrus, nisi quod ἐν ἐλαίῳ non agnoscat. WOTT. Hunc versum difficilimum ita explicat Dathius post Doederleinium:

Corripiat me justus, beneficium erit,
Reprehendat me, instar unguenti capitis mihi erit:
Non renuam, si vel repetat;
Sed jam contra malitiam eorum deprecor.

“καὶ πάλιν ἀποκαθίστησιν· ἔπαισεν, καὶ αἱ χεῖρες
 “αὐτοῦ ἰάσαντο· ἐξάκεις ἐξ ἀναγκῶν ἐξελεῖταί σε, ἐν
 “δὲ τῷ ἐβδόμῳ οὐχ ἄψεται σου κακόν. Ἐν λιμῷ
 “ρύσεται σε ἐκ θανάτου, ἐν πολέμῳ δὲ ἐκ χειρὸς
 “σιδήρου λύσει σε· καὶ ἀπὸ μάστιγος γλώσσης σε 5
 “κρύψει, καὶ οὐ μὴ φοβηθήσῃ κακῶν ἐπερχομένων·
 “ἀδίκων καὶ ἀνόμων καταγελάσῃ, ἀπὸ δὲ θηρίων
 “ἀγρίων οὐ μὴ φοβηθῇς· θῆρες γὰρ ἄγριοι εἰρηνεύ-
 “σουσίν σοι. Εἴτα γνώσῃ ὅτι εἰρηνεύσει σου ὁ
 “οἶκος· ἡ δὲ διάτα τῆς σκηνῆς σου οὐ μὴ ἀμάρτη· 10
 “γνώσῃ δὲ ὅτι πολὺ [τὸ σπέρμα σου], τὰ δὲ τέκνα
 “σου ὥσπερ [τὸ παμβό]τανον τοῦ ἀγροῦ. Ἐλεύσῃ
 “δὲ ἐν τῷ φῶς ὥσπερ σῖτος ὥριμος, κατὰ καιρὸν
 “θεριζόμενος, ἡ ὥσ[περ θημω]νία ἄλωνος καθ’ ὥραν
 “συ[γχομ]σθεῖσα.” Βλέπετε, ἀγαπητοί, ὅτι] ὑπερ- 15
 ασπισμός ἐστιν τ[οῖς παιδευ]ομένοις ὑπὸ τοῦ [Δ]ε-
 σπό[του· καὶ γὰρ] ἀγαθὸς ὢν παιδε[ύει ὁ Θεός],
 εἰς τ[ὸ] νουθετ]ηθῆναι ἡμᾶς διὰ τῆς ὁσίας [παι]δείας
 αὐτοῦ.

1. ἔπαισεν] ἔπαιξεν in utraque Clerici editione ex operarum incuria natum videtur.

3. οὐχ ἄψεται] Sic Edd. omnes. Codex MStus exhibet OY in fine lineae, et in initio alterius ΚΟΥΕΤΑΙ, unde Millius dat οὐκ ὄψεται, quo sensu equidem prorsus nescio. Apud LXX Intt. legimus sec. Cod. Alex. οὐχ ἄψεται. sec. Cod. Vat. οὐ μὴ ἄψεται.

5. καὶ ἀπὸ μάστιγος] Ita LXX Intt. At in Cod. Alex. post οὐ μὴ φοβηθήσῃ ἀπὸ κακῶν ἐρχομένων, legimus καὶ οὐ φοβηθήσῃ ἀπὸ ταλαιπωρίας, ὅτι ἐλεύσεται ταλαιπωρία· quae neque Hebraeus

Textus, neque ex Versionibus aliqua agnoscit. WOTT.

7. ἀδίκων καὶ ἀνόμων] Eodem modo haec a LXX Intt. exhibentur. At in Hebraeo Textu, *In vastitate et in fame ridebis, et a bestiis terrae ne timeas; nam cum lapidibus agri pacatum tuum, et bestia agri pacifica erit tibi.* Versio Vulgat. *In vastitate et fame ridebis, et bestias terrae non formidabis; sed cum lapidibus regionum pactum tuum, et bestia agri pacifica erit tibi.* Post εἰρηνεύσουσίν σοι legimus in Cod. Alex. Ὅτι μετὰ τῶν λίθων τοῦ ἀγρου ἡ διαθήκη σου, καὶ τὰ θῆρια τοῦ ἀγρου

tatibus te eruet, et in septimo non tanget te malum. In fame liberabit te a morte, in praelio vero de manu ferri solvet te. A flagello linguae abscondet te, et non timebis a malis ingruentibus; injustos et iniquos deridebis, et feroces bestias non timebis. Bestiae enim ferae pacatae erunt tibi; deinde scies quod in pace erit domus tua, habitatio autem tabernaculi tui non deficiet. Scies autem quod multum semen tuum, et liberi tui erunt quasi omnis herba campi. Et venies in sepulchrum tanquam frumentum maturum quod in tempore messuerunt, vel sicut acervus areae in tempore comportatus. Videtis, dilecti, protegi eos, qui a Domino castigantur; quum enim bonus sit, castigat nos Deus, ut sancta ejus disciplina commonefiamus.

εἰρηνεύσει σοι· καὶ γνώσῃ ὅτι ἐν εἰρήνῃ τὸ σπέρμα σου, καὶ ἐπισκοπὴ τῆς εὐπρεπείας σου· καὶ σὺ μὴ ἀμάρτης. At Cod. Vat. haec non agnoscit, saltem hoc in loco. WOTT.

10. ἡ δὲ διαύρα] Eo modo a LXX Intt. exhibetur; at Hebraeus Textus habet, *Et visitabis habitaculum tuum, et non peccabis.* Versio Vulgat. *Et visitans speciem tuam, non peccabis.* Vers. Syr. *Et reverteris ad tabernaculum tuum, et non peccabis.* Aquila, καὶ ἐπισκέψῃ ἀραιοτήτά σου, καὶ οὐ μὴ ἀμαρτήσῃ. Symmachus, οὐ δυσπραγήσῃ. WOTT.

16. [Δ]εσπό[του· καὶ γὰρ] κ. τ. λ.] Cod. MS. exhibet ΥΠΟΤΟΥ. ΕΞΠΟ.....ΑΓΑΘΟΣΩΝΗΠΑΙΔΕ... ..ΕΙΣΤ.....ΗΘΗΝΑΙΗΜΑΣ. In reddenda hac lacuna, de qua nullam conjecturam periclitatur Millius, nihil melius habui quam ut Wottonum sequeretur. Ex quo

tempore ille Codicem contulit, literae duae e voce Δεσπότου, Δ scilicet et T, perierunt; et membrana denuo consarcinata fuisse videtur. Hodie certe spatium post ΕΙΣΤ duas priores syllabas vocis νουθηθῆναι facile admittit, quare de ἡγηθῆναι, quod ut brevius et aptius supplementum nobis offert vir doctus, minus opus est ut cogitemus. Libb. impr. Junium secuti, locum ita exhibent . . . ὑπὸ τοῦ Δεσπό[του· καὶ γὰρ] ἀγαθὸς ὡν παιδ[ευτῆς θε]λεῖ [νουθετ]ῆθῃναι ἡμᾶς . . . Davisius scribendum putat . . . Δεσπότου· Θεὸς γὰρ ἀγαθὸς ὡν παιδεύει, ἀλλ' εἰς τὸ εὐ-θουθῆναι ἡμᾶς . . . quam quidem conjecturam summis laudibus accipit Clericus. Wottonum secuti sunt Galland. Schoenem. Hefel. Reithmayr. et Dresselius. Lectionem Junianam in versionibus suis Wakius, Chevall. et Herzog. interpretantur.

Iterum dis-
sidii aucto-
ribus mo-
destiam et
resipiscen-
tiam in-
culcat.

NZ'. Ὑμεῖς οὖν οἱ τὴν καταβολὴν [τῆς] στά-
σεως ποιήσαντες, ὑποτάγητε τοῖς πρεσβυτέροις,
καὶ παι[δεύ]θητε εἰς μετάνοιαν· κάμψαν[τες] τὰ γό-
νατα τῆς καρδίας ὑμῶν, μάθετε ὑποτάσσεσθαι, ἀπο-
θέμενοι τὴν ἀλάζονα καὶ ὑπερήφανον τῆς γλώσσης 5
ὑμῶν ἀνθάδ[ειαν]· ἄμεινον γάρ ἐστιν ὑμῖν [ἐν] τῷ
ποιμνίῳ τοῦ Χριστοῦ μικροὺς καὶ ἐλλογίμους εὐρε-
θῆναι, ἢ καθ' ὑπεροχὴν δοκοῦντας ἐκριφῆναι ἐκ τῆς

2. τοῖς πρεσβυτέροις,] Τοῖς
πρεσβυτέροις a Clemente nostro
etiam Episcopus adnumeratur;
alibi enim, c. 42, B. Pater non-
nisi de Episcopis et Diaconis
loquitur, omissis Presbyteris.
HEFELIUS. Guilielmus Bur-
ton in adnotationibus ad hunc
locum contendit nulla in hac
Epistola inveniri Episcopatus
singularis vestigia, nulla argu-
menta quae persuadeant Eccle-
siam, sive Romanam, sive Co-
rinthiam, alio regimine usam,
eo tempore quo scripta est Epi-
stola, quam plurimum Presbyte-
rorum. Cui sic respondet Cle-
ricus, 'Si non possit ex hac Epi-
stola probari regimen, quale
' est hodie sub uno Episcopo,
' nullo hinc etiam modo, plu-
' rium Presbyterorum, quales
' fuerunt postea secundi Or-
' dinis Pastores, regimen tum
' fuisse institutum liquet. Sed
' qui Burtono favebunt respon-
' debunt, plurimum Presbytero-
' rum hic mentionem fieri, non
' unius Episcopi. Sed ante
' omnia sciendum, nomina illa
' Episcopi et Presbyteri per-
' mista fuisse; atque in una
' Ecclesia, primis illis tempo-
' ribus, si urbs magna esset,
' qualis Roma aut Corinthus,

' plures fuisse, quibus utriusque
' Ordinis potestas, quae postea
' divisa est, inter Episcopos, sic
' κατ' ἐξοχὴν dictos, et Presby-
' teros, secundi Ordinis Pas-
' tores, collata erat. Sed ante
' finem primi saeculi, vivis eti-
' amnum Johanne atque aliis
' forte Apostolis, iis visum est
' uni mandari potestatem ordi-
' nandi Presbyteros, eosque in
' Senatum Ecclesiasticum adle-
' gendi; caeteris vero Sacra-
' mentorum administrationem
' et alia id genus. Sed cur
' mutatum est, inquit, regimen
' illud prius Apostolicum, quo
' pari auctoritate Ecclesiae prae-
' erant Pastores, quibus utrius-
' que Ordinis, qui postea fuit,
' potestas collata fuerat? Ea-
' dem, nimirum, de causa, ob
' quam ad Ecclesiam Corinthi-
' am scripsit Clemens; nempe,
' divisiones et contraria studia
' Rectorum Ecclesiarum, qui
' inter se dissidebant, et Plebis
' etiam cum suis Rectoribus.
' Haec fuit jam olim Hieronymi
' sententia, in Comment. cap. i
' Epist. ad Titum. "Diligenter,"
' inquit, "verba attendamus
' dicentis, ut constituas per ci-
' vitates Presbyteros, sicut ego
' tibi disposui. Qui, qualis

LVII. Vos igitur qui seditionis fundamenta jecistis, in obedientia subditi estote Presbyteris, et disciplinam accipite in poenitentiam : flectentes genua cordium vestrorum, discite subjici, depo- 1 Pet. v 5. nentes gloriosam et superbam linguae vestrae arrogantiam ; melius enim vobis est in ovili Christi parvos et bonae famae reperiri, quam sibi videri aliis eminentiores, et e spe illius dejici. Sic enim

‘ Presbyter debeat ordinari in
‘ consequentibus disserens, hoc
‘ ait : *Si quis est sine crimine,*
‘ *unius uxoris vir,* &c. postea
‘ intulit : *oportet enim Episco-*
‘ *pum sine crimine esse, tam-*
‘ *quam Dei dispensatorem.* Idem
‘ est ergo Presbyter qui Episco-
‘ pus ; et antequam, Diaboli in-
‘ stinctu, studia in religione fie-
‘ rent, et diceretur in populis,
‘ *Ego sum Pauli, ego Apollo,*
‘ *ego autem Cephae,* communi
‘ Presbyterorum consilio Eccle-
‘ siae gubernabantur. Postquam
‘ vero unusquisque, quos bapti-
‘ zaverat, suos putabat esse non
‘ Christi, in toto orbe decretum
‘ est, ut unus de Presbyteris
‘ electus superponeretur caete-
‘ ris, ad quem omnis Ecclesiae
‘ cura pertineret, et schismatum
‘ semina tollerentur.” [Opp.
‘ tom. vii p. 694 ed. Vallars.]
‘ Tum probat e Philip. i 1, 2
‘ et Act. xx 28 mista fuisse
‘ Presbyterorum atque Episco-
‘ porum nomina. Deinde con-
‘ tendit : sicut Presbyteri sci-
‘ unt, se ex Ecclesiae consue-
‘ tudine ei, qui sibi praepositus
‘ fuerit, esse subjectos ; ita et
‘ Episcopos nosse oportere, se
‘ magis consuetudine, quam dis-
‘ positionis Dominicae veritate,
‘ Presbyteris esse majores. At

VOL. I.

‘ vero non consuetudine tantum
‘ Ecclesiae, sed dispositione A-
‘ postolica, factum hoc esse ex-
‘ istimaverim ; quod discordiae
‘ Ecclesiarum, ut adparet vel
‘ ex Corinthia Ecclesia, vivis
‘ etiamnum Apostolis nonnullis
‘ et multis Apostolicis viris, ni-
‘ mis cito eruperint. Quare hoc
‘ remedium ab Apostolis et Apo-
‘ stolicis viris inventum atque
‘ usurpatum ante finem saeculi
‘ primi existimo.’

3. τὰ γόνατα τῆς καρδίας] Haec phrasis, in Patribus et Conciliis frequens, desumpta videtur ex Oratione Manassis, quam quaedam Biblia complectuntur, quamque referunt Const. Apost. II xvii. [καὶ νῦν κλῖνω γόνυ καρδίας μου.] Multas vero similes in Scriptoribus Sacris et Ecclesiasticis invenies. COTEL. Ratione haud dissimili loquitur D. Petrus, Ep. I i 13, ἀναξωσάμενοι τὰς ὀσφύας τῆς διανοίας ὑμῶν.

8. καθ' ὑπεροχὴν] Junius, Fel-lus et Colomesius mallent καθυπερέχειν.

ib. ἐκ τῆς ἐλπίδος] ἐκρηφῆναι ἐλπίδος, Hefelii editio tertia. Junius legendum censet vel ἔξω τῆς κικλίδος vel potius ἐπαυλίδος. Colomesio magis placet ἐπαυλίδος. Nihil autem mutandum recte viderunt Cotelerius et

E e

ἐλπίδος αὐτοῦ. Οὕτως γὰρ λέγει ἡ πανάρετος
 Σοφία. “Ἴδου προήσομαι ὑμῖν ἐμῆς πνοῆς ῥῆσιν,
 “ διδάξω [δὲ ὑμᾶς] τὸν ἐμὸν λόγον. Ἐπ[ειδὴ] ἐκά-
 “ λουν, καὶ οὐχ ὑπηκούσα[τε, καὶ ἐξέτει]νον λόγους,
 “ καὶ οὐ [προσείχετε]. ἀλλ’ ἀκύρους ἐποι[εῖτε ἐμὰς] 5
 “ βουλὰς, τοῖς δὲ ἐμ[οῖς ἐλέγχοις] ἡπειθήσατε· τοι-
 “ γαρ[οῦν κἀγὼ] τῇ ὑμετέρᾳ ἀπωλεί[α ἐπιγελάσο]-
 “ μαι· καταχαροῦμαι δὲ [ἡνίκα ἂν] ἔρχηται ὑμῖν
 “ ὄλεθρο[s, καὶ ὡς ἂν ἀ]φίκηται ὑμῖν ἄφνω θ[όρυ-
 “ βος, ἡ δὲ] καταστροφή ὁμοία κ[αταγίδι πα]ρῇ, ἡ 10
 “ ὅταν ἔρχηται ὑμ[ῖν θλίψις] καὶ πολιορκία. Ἔσται

Wottonus; quorum ille confert τὸ κοινὸν τῆς ἐλπίδος supra § 51, Ignatium ad Eph. § 1 ὑπὲρ τοῦ κοινου ὀνόματος καὶ ἐλπίδος, ad Magnes. § 9 εἰς καινότητα ἐλπίδος, ad Philad. § 11 ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, τῇ κοινῇ ἐλπίδι ἡμῶν, et Polycarpum ad Philipp. § 8 προσκαρτερῶμεν τῇ ἐλπίδι ἡμῶν.

1. ἡ πανάρετος Σοφία.] Librum Proverbiorum, πανάρετον Σοφίαν appellat post Clementem Rom. Clemens Alex. Strom. ii, [§ 22, p. 501 ed. Potter.] itemque Hegesippus, Irenaeus, καὶ ὁ πᾶς τῶν ἀρχαίων χορός apud Eusebium, H. E. iv 22. Sed et eodem nomine insignitur Sapientiae [Salomonis] volumen ab Athanasio in Synopsi, [Opp. ii 173 D ed. Ben.] Epiphonio, de Mensuris et Pond. § 4, [ii 162 C ed. Petav.] Damasceno, Orthod. Fid. iv 17, [i 284 B ed. Le Quien.] et a Gregorio Nyss. c. Eunomium, vii, ed. Paris. 1638, ii p. 638. [C.] In Bibliothecae Regiae Codice Biblico 721, Σοφία Σολομώντος ἡ πανάρετος, et 1253, Σοφία Σολομώντος πανάρετος. Praeterea Sa-

pientiam Siracidis, seu Ecclesiasticum, vocari πανάρετον Σοφίαν, et πανάρετον, invenies in Eusebii lib. viii Dem. Evang. et in ejusdem et aliorum Chronicis, et in Hieron. Praefatione ad libros Salomonis. Jam quod Σοφία simpliciter ac Sapientia de Proverbiis dicatur, ostendunt loca Constitutionum Apostolicarum, i 7, 10, ii 3, iv 11, et alibi; Justini Mart. in Dial. p. 359, [ed. Paris. 1615] Melitonis Sardensis apud Euseb. H. E. iv 26; Irenaei iv 37 [20 3 ed. Massuet.]; Clementis Alex. in Protreptico, p. 52 [B Lutet. 1629] Paedagog. ii cap. 2, et Strom. i 317 [ii § 18]; Origenis Hom. 14 in Gen. [ii 97 E ed. Ben.] 6 in Exod. [151 A] ac saepe; Cypriani ad Quirinum, iii 6 [p. 47 ed. Fell.]; Gregorii Nyss. lib. de Vita Mosis, [i p. 252] Orat. 5 de Oratione Dominica, p. 57 C] et in Ὑποτιπώσεις σκοπο [iii p. 306 D]; ἡ δὲ sive altius ser- Tribus " [vi

“ γ[ὰρ ὅταν ἐπι]καλέσησθέ με, ἐγὼ δὲ [οὐκ εἶσα]-
 “ κούσομαι ὑμῶν· ζη[ήσουσίν] με κακοί, καὶ οὐχ
 “ εὐρή[σουσιν]. Ἐμίσησαν γὰρ σοφίαν, [τὸν δὲ
 “ φό]βον τοῦ Κυρίου οὐ προείλα[ντο, οὐδὲ] ἤθελον
 “ ἐμαῖς προσέχ[ειν βουλαῖς]· ἐμυκτήριζον δὲ ἐμοῦ[s 5
 “ ἐλέγχους]. Τοιγαροῦν ἔδονται τῆς [ἐαυτῶν] ὁδοῦ
 “ τοὺς καρπούς, [καὶ τῆς ἐαυτῶν] ἀσεβείας πλησθή-
 “ σον[ται]. * * * * *
 * * * * * ἵπον.”

neque aliqua ex Versionibus praeter unam Arabicam. Absunt etiam ex pluribus Graecis MStis, neque ea legisse videtur Clemens noster, qui illa in hoc loco citando praetermisit. Potuerunt in hunc locum irrepsisse librarii errore paullo superius habita, aut saltem ex aliqua e Versionibus sive Theodotionis, sive Aquilae, sive Symmachi. WOTT.

2. ζη[ήσουσίν] με κακοί.] Ita LXX Intt. at sec. Hebraeum Textum, *Quaerent me diluculo, et non invenient*. Vulgat. *Mane consurgent, et non invenient me*. Cum Hebr. Textu consentit Versio Syriaca. WOTT.

3. σοφίαν,] παιδείαν LXX sec. Cod. Alex.

ib. [τὸν δὲ φό]βον] Τὸν δὲ λόγον habent Codd. Alex. et Vat. Cyprianus legit *verbum Domini*, [*sermonem Dei*. adv. Judaeos, p. 21 T ed. Fell.] item Lucifer Calaritan. At Aldina et Complutensis Editiones τὸν δὲ φόβον, quae lectio verior esse videtur; ei enim suffragantur Text. Heb. et Versiones omnes. Clemens etiam proculdubio legit φόβον. WOTT.

4. προείλα[ντο,] Hanc Aoristi

formam, a Grammaticis veteribus, necnon a Dawesio, Misc. Crit. ed. Kidd. 475, et Dorrillio in Charit. 402, improbatam, tanquam Macedonicam novam et Alexandrinam tolerat Fischerus ad Gr. Gr. Velleri iii 24: apud Scriptores non Atticos tuentur Lobeck. ad Phrynich. 183, Wernsdorf. ad Himer. 100, Buttmann. Gr. Gr. maj. i 417, ii 139. LXX in Esai. xxxviii 14, ὅς ἐξελάσά με, καὶ ἀφείλατό μου τὴν ὁδόν μου τῆς ψυχῆς.

7. [καὶ τῆς ἐαυτῶν] ἀσεβείας] Ita et Intt. LXX. Pro quibus Hebraeus Textus; *et de consiliis suis saturabuntur*. Vulgat. *suisque consiliis saturabuntur*. Versio Syriaca: *et cogitationibus suis saturati sunt*. WOTT.

ib. πλησθήσον[ται.] Junius, cui forte Codicem conferre contigit prius quam a bibliopecto Anglico praescissus fuerat et in corio compactus, diserte statuit folium integrum hoc loco excidisse. Lipsius, p. 14, nulla ratione reddita, statuit paginas circiter tres desiderari. Hodie MStus post ΠΛΗΣΘΗΣΟΝ, ad calcem paginae exhibet undecim aut duodecim, ut mihi qui-

Erit enim quum invocabitis me, ego autem non exaudiam vos : quiaerent me mali, et non invenient. Oderunt enim sapientiam, timorem autem Domini non assumerunt, neque volebant meis attendere consiliis, subsannabant autem meas redargutiones. Ergo comedent viae suae fructus, et sua ipsorum impietate saturabuntur.

dem visum est, literarum spatium. Bunsenius, *Ignatius u. s. Zeit*, 101, lacunam quindecim literarum capacem aestimat. A pagina autem proxime sequenti literae tres perierunt ante ΠΟΝ. Et Boisius quidem, ex asteriscis in apographo quoutebatur, lacunam haud maiorem esse existimavit; quae enim desiderantur sic supplet, Φοβερά τὰ ῥήματα ταῦτα, ἀλλ' ὁ ποιητῶν ἀνθρώπων ἐπόπτης Θεός κ. τ. λ. Colomesius suspicatur hic locum habuisse Sibyllae testimonium, de quo auctor Quaestionum ad Orthodoxos, in Resp. ad Quaest. 74, ad calcem Opp. S. Justin. M. p. 469 ed. Ben. ubi quaeritur, 'Εἰ τῆς παρούσης καταστάσεως τὸ τέλος ἐστὶν ἡ διὰ τοῦ πυρὸς κρίσις τῶν ἀσεβῶν, καθά φασιν αἱ γραφαὶ Προφητῶν τε καὶ Ἀποστόλων, ἔτι δὲ καὶ τῆς Σιβύλλης, καθὼς φησιν ὁ μακάριος Κλήμης ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολῇ.' Sed summo jure Guil. Burton longe verisimilius existimat, sicut doctissimo Usserio quoque in Dissert. de Clein. et Ignat. Epist. cap. x visum est, locum a scriptore illo laudatum ex altera Epistola desumptum esse, quam Clementis esse plerique tum veteres tum recentiores negant.

Vide Cotelieri Judicium de Epistola posteriore, infra, p. 221. Pro ΠΟΝ Junius, Fell. Cotel. Colom. Frey. Coustant. habent ηπον. Hornemannus neque ηπον neque ιπον exhibet. Post πλησθήσονται, Wottonum si audias, comma proxime sequens e Proverbiis legendum est, 'Ἀνθ' ὃν γὰρ ἡδίκουν νηπίους φονευθήσονται' καὶ ἐξετασμός ἀσεβεῖς ὀλεῖ.

9. * * * ιπον.] Quidam volunt ad hunc locum, ubi chasma est, respicere S. Irenaei verba : 'Qui ignem praeparavit Diabolo et Angelis ejus.' [III iii 3 p. 176 ed. Massuet.] Ut ego autem dicam quod sentio, haec non sunt Clementis, sed ipsius Irenaei verba, et pertinent ad traditionem Ecclesiae, i. e. ad formulam Fidei et Doctrinae. Forsitan in hoc chasmate locum habere potuerunt ea, quae a S. Basilio citata ex B. Clemente apud eum non legimus hodie : 'Ἀλλὰ καὶ ὁ Κλήμης ἀρχαιώτερος, Ζῆ, φησὶν, ὁ Θεός, καὶ ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον. De Spiritu Sancto, c. 29. [iii 61 A ed. Bened.] WOTT. Expleri quidem haec lacuna nullo ingenio aut arte potest. Inde tamen hoc consequimur comodi, ut intelligamus, fuitiles

Precatio.

ΝΗ'. Ὁ παντεπόπτης Θεὸς [καὶ] Δεσπότης τῶν πνευμάτων καὶ Κύριος [πᾶ]σης σαρκός, ὁ ἐκλεξάμενος [τὸ]ν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ ἡμᾶς δι' αὐτοῦ [εἰ]ς λαὸν περιούσιον, δόξη πάσῃ [ψ]υχῇ ἐπι-κεκλημένη τὸ μεγαλο[π]ρεπὲς καὶ ἅγιον ὄνομα αὐτοῦ, 5 [π]ίστιν, φόβον, εἰρήνην, ὑπομονήν, μακροθυμίαν, ἐγκράτειαν, ἀγνείαν καὶ σωφροσύνην, εἰς εὐαρέστη-σιν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ, διὰ τοῦ ἀρχιερέως καὶ προστά-του ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· δι' οὗ αὐτῷ δόξα καὶ μεγαλωσύνη, κράτος, τιμή, καὶ νῦν καὶ εἰς πάντας 10 τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Corinthii
missus a
Clemente

ΝΘ'. Τοὺς δὲ ἀπεσταλμένους ἀφ' ἡμῶν Κλαύδιον Ἐφῆσον, καὶ Οὐαλέριον Βίτωνα, σὺν καὶ Φορτου-

esse illorum rationes, qui γνησιώ-τητι hujus Epistolae eo nomine dicam scribunt, quod nonnulla testimonia a Patribus allegata in hac Epistola non occurrant. Desiderantur, aiunt, quae Auct. Quaest. et Resp. ad Orthodoxos, Qu. 74, [Vide supra, et conf. p. 221.] Basilius in Tract. de Spiritu Sancto, c. 29, alique ex hac Epistola allegarunt. At vero, ne dicam quaedam testi- monia revera in hac Epistola exstare quae negant illi hic comparere, ut quod Hierony- mus in Comm. ad Ephes. 'de 'mundis aliis trans Oceanum,' [vii 571 C ed. Vallars.] et 'in- 'enarrabili vinculo caritatis' [606 A] citat; ut taceam, saepe Patres testimonia ex scriptis aliis Clementis, sive genuinis, sive eidem affictis allegare; unde sciunt isti, quae ex hac Epistola citantur, non in hoc loco, in quo tam magnus est hiatus, olim exstitisse? Certe ῥησις illa Basilii ζῆ ὁ Θεός κ.τ.λ.

peropportune illi loco convenit, et accommodari potest in Epistola ad finem decurrente. FREY.

4. [εἰ]ς λαὸν περιούσιον,] Imi- tatur Paulum ad Tit. ii 14. At Paulus e LXX hanc lo- quutionem mutuavit. DAVIS. Conf. I Pet. ii 9, λαὸς εἰς περι- ποίησιν. Chrysostomus, Homil. v in Ep. ad Tit. [Opp. xi p. 759 ed. Bened.] interpretatur λαὸν ἐξελεγμένον, οὐδὲν ἔχοντα κοινὸν πρὸς τοὺς λοιπούς. Theophylac- tus vero: Περιούσιος· ὁ οἰκεῖος, ἐκ μεταφοῶς τῶν περὶ τὴν οὐσίαν καὶ τὸν πλοῦτον τοῦ δεσπότης στρε- φομένων οἰκετῶν, οἷον, ἐξελεγμένον, ἐξαίρετον, οὐδὲν ἔχοντα κοινὸν πρὸς τοὺς λοιπούς.

7. σωφροσύνην,] Conf. Ignat. Ep. ad Ephes. § 10.

8. διὰ τοῦ ἀρχιερέως καὶ προ- στάτου ἡμῶν] Hic, suspicari li- cet, unus est ex iis locis quae Photio displicuerunt, Biblioth. cxxvi. At eodem modo S. Pau- lum et B. Ignatium de Christo

LVIII. Inspector omnium Deus, spirituum he-
 rus, et universae carnis Dominus, qui elegit Domi-
 num Jesum Christum, et nos per eum in populum
 peculiarem, det omni animae, quae gloriosum et
 sanctum nomen ejus invocaverit, fidem, timorem,
 pacem, patientiam, aequanimitatem, continentiam,
 castitatem et pudicitiam, ut nomini ejus recte pla-
 ceat, per summum sacerdotem et patronum nostrum
 Jesum Christum, per quem illi sit gloria, majestas,
 potestas, honor, et nunc, et in omnia saecula saecu-
 lorum. Amen.

LIX. Missos autem a nobis Claudium Ephebum,
 et Valerium Bitonem cum Fortunato, in pace cum

locutos esse demonstrat Wot-
 tonus. Vide supra notata ad
 § 36, p. 132 l. 2.

9. δὲ οὐ αὐτῶ δόξα] De com-
 pluribus Doxologiae formulis in
 Ecclesia, ante excogitatam Arian-
 haeresin, usurpatis, videndi om-
 nino sunt Bull. Fid. Nicaen.
 Def. II iii 6, 10, 13, et Hooker.
Eccles. Polity, V xlvii 9—11.

12. Κλαύδιον Ἐφεβον,] Junius
 cum Edd. ex mala interpunc-
 tione quinque legatos ad Co-
 rinthios fuisse missos perhibet.
 At illud καὶ inter Ἐφεβον et
 Ὀδαλίον interjectum, tres dun-
 taxat fuisse ostendit; quorum
 duo, suis praenominibus insigni-
 titi, videntur fuisse liberti in
 familias Claudiorum et Valerio-
 rum adsciti. Idque jam suspi-
 catus est Boisius. Quod exinde
 probarunt Pearsonus in notis in
 Ep. S. Ignatii ad Smyrn. § 10,
 et Dodwellus in Dissert. ad
 Opp. Posthum. Pearsoni p. 221,
 aliique. Caeterum Ephebus iste,
 ut monuit Colomesius, memo-
 ratur inter Clementis discipulos

ad calcem Pseudo-Abdiae a La-
 zio vulgati. Sed pro *Ephebus*
 vitiose legitur *Febus*. De Vale-
 rio autem Episcopo Trevirensi,
 discipulo Petri Apostoli, ad d.
 29 Januarii agere Martyrologia
 notatum fuit Cotelerio. GAL-
 LAND. Tres tantum viros a
 Corinthiis missos fuisse recte
 viderunt Wakius, Wotton. Frey-
 ius, Schoeneman. Hefel. Reith-
 mayr. et Dresselius: caeteri
 Edd. quos sequitur Herzogius,
 nomina haec ita distinguunt ut
 quinque faciant legatos. Pari
 in errore versabantur Inter-
 pretes plerique in loco Ignatii
 supra indicato, ubi e duobus,
 Philone et Rheo Agathopode,
 tres faciunt, Philonem, Rheum,
 et Agathopoda. Conf. Ep. ad
 Philad. § 11.

13. σὺν καὶ Φορτουνάτῳ.] For-
 san legendum σὺν Γαίῳ Φορτου-
 νάτῳ, nam Ephebo, et Vitoni sua
 data sunt praenomina. DAVIS.
 Idem esse videtur qui a S. Paulo
 memoratur; [I Cor. xvi 17, ubi
 Codd. nonnulli Φορτουνάτων] qui,

Num. xvi
 22, xxvii
 16.

cito remittant.

νάτω, ἐν εἰρήνῃ μετὰ χαρᾶς ἐν τάχει ἀναπέμψατε πρὸς ἡμᾶς, ὅπως θάπτον τὴν εὐκταίαν καὶ ἐπιποθήτην ἡμῶν εἰρήνην καὶ ὁμόνοϊαν ἀπαγγέλλωσιν εἰς τὸ τάχιον καὶ ἡμᾶς χαρῆναι περὶ τῆς εὐσταθείας ὑμῶν.

Benedictio.

Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μεθ' ὑμῶν, καὶ μετὰ πάντων πανταχῇ τῶν κεκλημένων ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ δι' αὐτοῦ δι' οὗ αὐτῷ δόξα, τιμή, κράτος, καὶ μεγαλωσύνη, θρόνος αἰώνιος, ἀπὸ τῶν αἰώνων εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Κλήμεντος πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολὴ α'.

10

quum fuerit jam aetate provectus, magnaeque apud Ecclesiam Corinthiorum famae et auctoritatis, a Corinthiis missus Romanam venit, ut Romanos de schismate certiores faceret, et posceret eorum opem ad sedandas lites infelices apud ipsos ortas. WOTT. καὶ non agnoscit Junius. Cum Wottono faciunt Cotel. Davis. Frey. Galland.

Eumdem esse Fortunatum, qui cum Stephano et Achaico ad D. Paulum, dum ageret Ephesi, ablegatus fuerat, admittit Hefelius, in medio relinquit Windischmannus, omnino negat Guil. Burton.

2. ἐπιποθήτην] Ita cum Cod. MSto Wott. Russel. Galland. Schoeneman. Hefel. Reithmayr. et Dresselius. Caeteri ἐπιπόθη-

gaudio ad nos brevi remittite, ut citius votis expetitae et desiderandae vestrae pacis ac concordiae nuntium adferant, et nos de statu vestro recte ordinato citius gaudeamus.

Gratia Domini nostri Jesu Christi sit vobiscum, et cum universis ubique a Deo et per eum vocatis ; per quem illi sit gloria, honor, potestas, majestas, et dominatio sempiterna, a saeculis in saecula saeculorum. Amen.

Clementis ad Corinthios Epistola I.

τον, quod longe melius arbitrat^{ur} Boisius.

3. ἀπαγγέλλωσιν] Ita cum Cod. MSto Wotton. Russel. Galland. Schoeneman. Hefel. Reithmayr. et Dresselius. Caeteri ἀπαγγέλωσιν, quam formam jam exaratam librarius correxit.

4. περὶ τῆς εὐσταθείας] Conf. Clem. Alex. Strom. iv 23, p. 632 ed. Potter. οὕτω τοίνυν τῷ

ὄντι καλὰ φαίνεται ἡδίστα, παρ' αὐτοῦ δὲ πορίζεται ἐν ποθεῖ καρπὸν, τὴν τῆς ψυχῆς εὐστάθειαν. Ib. § 25, p. 637, δικαιοσύνη οὖν ἐστὶν εἰρήνη βίου καὶ εὐστάθεια.

10. Κλήμεντος κ. τ. λ.] Codex MStus hanc epigraphen praestat, ab Editoribus omnibus, si Wotton. Hefel. Reithmayr. et Dresselium excipias, praetermissam.

J. B. COTELERII JUDICIUM

DE

POSTERIORE EPISTOLA S. CLEMENTIS.

EXSTAT de hac Epistola judicium magni Critici Eusebii, Hist. Eccles. iii 38, hisce verbis expressum; *ιστέον δ' ὡς καὶ δευτέρα τις εἶναι λέγεται τοῦ Κλήμεντος Ἐπιστολή· οὐ μὲν ἐθ' ὁμοίως τῇ προτέρῃ καὶ ταύτην γνώριμον ἐπιστάμεθα, ὅτι μὴδὲ τοὺς ἀρχαίους αὐτῇ κεχρημένους ἴσμεν.* Quae a Rufino, uti solet, indiligenter redduntur sic: "Dicitur tamen "esse et alia Clementis Epistola, cujus nos notitiam non "accepimus." Nec magis accurate Hieronymus, Libro de Viris Illustribus: "Fertur et secunda esse ex ejus nomine "Epistola, quae a Veteribus reprobatur." [§ 16, tom. ii p. 843 ed. Vallars.] Et Photius, *Μυριοβίβλου* Cod. cxii, cxiii, ἣ δὲ λεγομένη δευτέρα πρὸς τοὺς αὐτοὺς ὡς νόθος ἀποδοκίμαζεται. Neque enim dicit Eusebius, secundam Clementis Epistolam "notham esse, et ab Antiquis reprobata;" dicit solummodo "ignoratam fuisse, in citationibus a Veteribus praetermissam, in dubium vocatam:" unde eodem loci et alibi priorem nuncupat *ὁμολογουμένην, ἀνωμολογημένην* παρὰ πᾶσιν. Itaque rectius in Nicephoro, iii 18, habetur; καὶ ἄλλη δὲ αὐτοῦ φέρεται Ἐπιστολή, τῆς προτέρας κατὰ πολὺ ἀποδέουσα· περὶ ἧς ὁ αὐτός φησιν *Εὐσέβιος, μὴ ἐν ἐπιστήμῃ ταύτης τοὺς ἀρχαίους εἶναι.* Maximus in Prologo ad Dionysii Opera, agens de Eusebio, καὶ μὴν οὔτε Πανταίνου τοὺς πόρους ἀνέγραψεν, οὔτε τοῦ Ῥωμαίου Κλήμεντος, πλὴν δύο καὶ μόνων Ἐπιστολῶν. Et vero quemadmodum Caesariensi

Episcopo credimus, dubitatum fuisse de Auctore nostrae Epistolae; quemadmodum non possumus nunc, post deperditos tot primorum Patrum libros, memoriam illius accusare, quae tamen non semper fida exstitit; ita negamus inde consequi, pro Pseudepigrapha necessario habendam Epistolam; quum fieri quiverit, ut opus genuinum in controversiam venerit, et a primis Ecclesiae scriptoribus non fuerit celebratum. Certe ea dubitatio, ea omissio, non deteruerunt Auctorem Canonum Apostolicorum, Can. ult., Epiphanium, Haer. xxvii 6, xxx 15,^a et eum qui Librum Pontificalem composuit, quo minus de Clementinis Epistolis, perinde ac nihil intercederet inter illas discriminis, loquerentur. Mitto enim Nicodemum, de quo ad superioris Epistolae cap. xiv.^b Immo quod admodum mirere, id ab ipsis Hieronymo ac Photio designatum, quando suam, non Eusebii, proponunt opinionem: ille in volumine i adversus Jovinianum, cap. 7, [cap. 14, tom. ii p. 258 ed. Vallars.] hic in Myriobibli cap. cxxvi. Quinetiam utramque inter Sacrae Scripturae libros collocasse videntur Ecclesiae illae, quae Canonibus Apostolicis regebantur, quique eos Canones in Novi Testamenti voluminibus recenset Johannes Damascenus, Orthodoxae Fidei lib. iv cap. 18, et quotquot Bibliorum Codicibus utebantur similibus illi Theclae, e quo duae istae Epistolae prodierunt. Accedit huc quod eadem utrobique apparent antiquitatis notae, eadem interdum verba usurpantur; nec tantam diversitatem habet stylus, quin ab eodem scriptore variis temporibus diversisque pro causis oriri potuerit. Dionysius autem Corinthius scribens ad Romanos apud Eusebium, iv 23, ideo unius tantum Epistolae Clementis mentionem facit, quia loquitur de Literis Romanorum nomine datis ad Corinthios^c; at

^a Tom. i p. 107 ed. Petav. λέγει γὰρ ἐν μιᾷ τῶν Ἐπιστολῶν αὐτοῦ. ibid. p. 139, ὡς αὐτὸς Κλήμης αὐτοὺς κατὰ πάντα ἐλέγχει, ἀφ' ὧν ἔγραψεν Ἐπιστολῶν ἐγκυκλίων τῶν ἐν ταῖς ἀγίαις ἐκκλησίαις ἀναγνωσκομένων.

^b Vid. supra p. 56 l. 8.

^c Cf. omnino Routhii Annot. in B. Dionysium, Rel. Sacr. i p. 188.

posterior Clementis, etsi, teste Photio, ad Corinthios quoque esset scripta, non tamen, sicut prior, Ecclesiae Romanae nomen, sed Romani Pontificis praeferebat. Indicatur id appellatione, ἀδελφοί μου, quam in secunda non semel positam invenies, [§§ 7, 10] nusquam in priore.

Objicit Jacobus Usserius, Dissertatione de Scriptis Ignatii, &c, cap. x, ad hunc modum: Epistola titulo Clementis ad Corinthios ornata, proferebat (quemadmodum ex Quaestionibus ad Orthodoxos, Justino Martyri tributis, Resp. ad Quaest. 74, intelligimus) Carmina Sibyllina, quae Clementis temporibus posteriora fuerunt; unde colligitur eam citationem, quum in priore Clementis Epistola nusquam compareat, ad alteram referri debere, quae ejusdem nomine falso inscribatur. Infirmum plane argumentum. Audi verba Pseudo-Justini: *Εἰ τῆς παρουσίας καταστάσεως τὸ τέλος ἐστὶν ἢ διὰ τοῦ πυρὸς κρίσις τῶν ἀσεβῶν, καθὼς φασιν αἱ γραφαὶ Προφητῶν τε καὶ Ἀποστόλων, ἐτι δὲ καὶ τῆς Σιβύλλης, καθὼς φησιν ὁ μακάριος Κλήμης ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολῇ* κ. τ. λ. Quae in Gallicam linguam ita vertit David Blondellus, de Sibyllis lib. i cap. 20, ac si legisset, *ἐν τῇ πρώτῃ πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολῇ*. Sed erratum est properantis hominis, nimiumque memoria fidentis. Itaque quum Pseudo-Justinus generatim de Epistolis loquatur, neutra autem ad nos integra pervenerit, temere ab Usserio asseveratur res, quam nullo modo potuit rescire. Quin immo si divinationibus indulgere liceat, crediderim in primae Epistolae lacuna ad cap. lvii factam Sibyllae mentionem. Atque conjecturae fundum et auctorem do S. Irenaeum, adversus Haer. lib. iii cap. 3, ubi hoc pacto disserit; “Sub hoc igitur Clemente,^d dissensione non “modica inter eos qui Corinthi essent fratres facta, scripsit

^d III iii 3 p. 176 ed. Massuet. Graeca ex parte servavit Eusebius, H. E. v 6. *Ἐπὶ τούτου οὖν τοῦ Κλήμεντος στάσεως οὐκ ὀλίγης τοῖς ἐν Κορίνθῳ γενομένης ἀδελφοῖς, ἐπέστειλεν ἢ ἐν Ῥώμῃ Ἐκκλησία ἱκανωτάτην γραφὴν τοῖς Κορινθίοις, εἰς εἰρήνην συμβιβάζουσα αὐτοὺς, καὶ ἀνανεοῦσα τὴν πίστιν αὐτῶν, καὶ ἣν νεωστὶ ἀπὸ τῶν Ἀποστόλων παράδοσιν εἰλήφει.*

“ quae est Romae Ecclesia potentissimas Literas^e Corin-
 “ thiis, ad pacem eos congregans, et reparans fidem eorum,
 “ et annuncians” (*annuncians* omittitur in Graeco apud
 Eusebium, v 6, et Nicephorum, iv 15, forte ob similitudi-
 nem participiorum ἀνανεοῦσα et ἀναγγέλλουσα. Nam Ru-
 finus videtur hoc quoque in Eusebio legisse, dum inter-
 pretatur *exprimens*) “ quam in recenti ab Apostolis rece-
 “ perant” (ex Eusebio, Rufino, Nicephoro, atque ex sensu
 scribendum *receperat*) “ traditionem, annunciantem unum
 “ Deum omnipotentem, factorem coeli et terrae, plasma-
 “ torem hominis; qui induxerit cataclysmum, et advoca-
 “ verit Abraham, qui eduxerit populum de terra Aegypti,
 “ qui collocutus sit Moysi, qui Legem disposuerit, et Pro-
 “ phetas miserit, qui ignem praeparaverit diabolo et an-
 “ gelis ejus.” Brevem enumerationem capitum, in hac
 Ecclesiae Romanae Epistola contentorum, sanctus Martyr
 instituit. Ea autem omnia adhuc legere est, excepto
 ultimo, quod dubio procul lacuna illa circa finem interjecta
 complectebatur. Quis porro non videt, ubi “ignis diabolo
 “ et angelis ejus praeparatus” memorabatur, ibi commode
 potuisse agi “de mundi fine,” ac “de impiorum per ignem
 “judicio” tunc futuro; ideoque et Sibyllae mentionem
 fieri?

Ait tamen vir perdoctus, non licuisse per tempora Cle-
 menti ex Sibyllinis Carminibus, utpote ipso posterioribus,
 testimonium petere. Hoc probandum erat, non modo di-
 cendum; quod si constaret, requirerem praedictarum Quae-
 stionum Codices MSS num pro καθώς haberent καὶ ὡς, aut
 καὶ καθώς. Verum super Sibyllinis versibus exploratum
 non habetur, quando coeperint apud Christianos evulgari.
 Sub Apostolis rem contigisse persuaderet, quod a multis
 refertur, Clementem Alexandrinum in vi Stromateo, p. 636,

^e *potentissimas*] *luculentissimam epistolam* melius reddidit Valesius.
 MASSUET. Convenit potius verbum ἱκανός nostro *tüchtig*, Latinorum
probus, justus, cui nihil deest. Melius igitur vertit Strothius, *einen sehr*
gründlichen Brief. HEINICHEN.

[p. 762 ed. Potter.] recitare verba Pauli Apostoli, Graecos seu Gentiles ad Sibyllae Oracula amandantis; nisi aut Clemens fabulam a quodam Apocrypho sumpsisse dici posset, aut potius illius sensum viderentur non attigisse homines docti; quae quidem mea est opinio. Eo quippe loci postquam ex Petri Praedicatione, libro extra Canonem posito, affirmavit ὁ Στρωματεύς, Graecis, ut Deum colerent et gloria afficerent, concessam fuisse Philosophiam, quemadmodum eandem ob causam utrumque Testamentum Judaeis et Christianis; ista paullo obscuriora subjicit: ἐπεὶ ὅτι, καθάπερ Ἰουδαίους σώζεσθαι ἐβούλετο ὁ Θεὸς τοὺς Προφῆτας διδούς, οὕτως καὶ Ἑλλήνων τοὺς δοκιμωτάτους, οἰκείους αὐτῶν τῇ διαλεκτῇ Προφῆτας ἀναστήσας, ὡς οἱοί τε ἦσαν δέχεσθαι τὴν παρὰ Θεοῦ εὐεργεσίαν, τῶν χυδαίων ἀνθρώπων διέκρινεν, δηλώσει πρὸς τῷ Πέτρῳ κηρύγματι ὁ Ἀπόστολος λέγων Παῦλος· Λάβετε καὶ τὰς Ἑλληνικὰς βίβλους, ἐπίγνωτε Σίβυλλαν, ὡς δηλοῖ ἓνα Θεὸν καὶ τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι καὶ τὸν Ὑστάσπην λαβόντες ἀνάγνωτε, καὶ εὐρήσετε πολλῇ τηλαυγέστερον καὶ σαφέστερον γεγραμμένον τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ καθὼς παράταξι ποιήσουσι τῷ Χριστῷ πολλοὶ βασιλεῖς μισοῦντες αὐτόν, καὶ τοὺς φοροῦντας τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ τοὺς πιστοὺς αὐτοῦ, καὶ τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν παρουσίαν αὐτοῦ. Εἴτα ἐνὶ λόγῳ πυνθάνεται ἡμῶν ὅλος δὲ ὁ κόσμος καὶ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ, τίνος; οὐχὶ τοῦ Θεοῦ;^f Quae verba sic accipiunt, quasi λάβετε &c. sit Apostoli exhortatio. At ego illa, ὁ Ἀπόστολος λέγων Παῦλος, non refero ad consequentia, Λάβετε &c. sed ad praecedentia, οἰκείους αὐτῶν τῇ διαλεκτῇ Προφῆτας, seu ad versiculum 12 cap. i Epistolae ad Titum, εἰπέ τις ἐξ αὐτῶν ἰδὼς αὐτῶν Προφήτης: et Λάβετε &c. Clementis esse arbitror, non Pauli; tum quod in fine dicitur, εἴτα ἐνὶ λόγῳ, &c. Praedicationi Petri tribuo, cum ejus ultimo sermone paullo ante per Clementem laudato convenit optime. Quocirca verto: “Quandoquidem quod

^f De hoc loco Clem. Alex. vide Beveregii adnotationem in Cod. Canon. Eccles. Prim. Illustr. I xiv § 7, vel apud Potter. p. 761, et conf. Grabium in Spicil. Patt. i 67.

“ sicut Judaeos Deus salvos esse voluit, dans eis Prophetas,
 “ ita etiam Graecorum probatissimos, proprios suae linguae
 “ Prophetas excitans, prout poterant capere Dei bene-
 “ ficientiam, a vilibus vulgaribusque hominibus secreverit,
 “ declarabit praeter Petri praedicationem qui hoc dicit
 “ Apostolus Paulus: Libros quoque Graecos sumite:
 “ agnoscite Sibyllam, quo modo unum Deum manifestet,
 “ et ea quae futura sunt: sumptum etiam Hystaspem[§]
 “ legite, et invenietis Dei Filium multo clarius apertiusque
 “ esse scriptum, utque multi reges adversus Christum
 “ aciem instruent, odio habentes tum illum, tum eos qui
 “ nomen ejus gestant, et ejus fideles, illiusque tolerantiam
 “ atque adventum. Deinde uno verbo, seu una ratione,
 “ nos interrogat; totus autem mundus, et quae sunt in
 “ mundo, cujus sunt? Nonne Dei?” Sic pulchre omnia
 sibi constant, aliter impeditiora. Adde quod vix in toto
 Clemente invenias aliquid Apocryphi prolatum, nomine
 duntaxat auctoris, non praemisso operis titulo, non adjecta
 dictione quae quale sit scriptum declaret. Legatur tota
 Alexandrini disputatio: conferatur cum iis quae in Stro-
 mateo i edisserit de Graecorum Sapientibus, praesertim
 pag. 299, ubi locum Epistolae ad Titum adducit: confido
 fore, ut mea non improbetur interpretatio. Nihil ergo
 adjuvamus hoc testimonio, ad investigandum quod quae-
 rimus tempus. Jam vero si agatur de Sibyllinorum Car-
 minum Sylloge^h qua hodie utimur, pro certo haberi debet,

[§] De Hystaspe consulendi sunt Ammianus Marcellinus, xxiii 6,
 p. 374 ed. Vales. Agathias, ii 24, p. 117 ed. Niebuhr. Lactantius, Div.
 Inst. vii 15, 18, tom. i, pp. 562, 567, 699 ed. Le Brun et Du Fresnoy.

^h Carmina Sibyllina habes in Gallandii Biblioth. Patt. i pp. 335—
 410, quibus nunc accessit liber novus, quartus decimus, Maii studio e
 MSto erutus, typisque excusus Mediolani 1817. Plura si cupias, adi
 Bleekii disputationem *Ueber die Entstehung und Zusammensetzung der
 uns in acht Büchern Erhaltenen Sammlung Sibyllinischer Orakel*, in
 Ephemeridi Theologica, Berolin. 1819. fascic. 1 et 2; Thorlacii disqui-
 sitionem, quae inscribitur, *Libri Sibyllistarum veteris Ecclesiae, crisi,
 quatenus monumenta Christiana sunt, subjecti*, Hafniae, 1815; et Ex-
 cursus quos ad Libros Sibyllinos subjecit Carolus Alexandre, Paris.
 1856.

quod a multis evidenter fuit probatum, eam multo post Apostolica tempora lucem vidisse. Nonnulli sane in ea versus leguntur, aetate posteriores scriptis Patrum Sibyllina Oracula citantibus: quales hi duo,

Οὐκέτι γὰρ παρὰ σεῖο τὸ τῆς φιλοθρέμματος ὕλης
Παρθενικαὶ κοῦραι πῦρ ἐνθεον εὐρήσουσιν.

in 'Παψφδία nostra, lib. v post medium [395, 6]; sunt enim de incenso Vestae templo sub finem imperii Commodi, proindeque quum jam Justinus, Athenagoras, et Theophilus Antiochenus Sibyllina in testimonium pro fide Christiana advocassent. Ac Origeniani cujusdam manum redolet Libri ii finis, [332, sq.] ad quem Scholiastes Graecus sic annotabat:

ψεύδη προφάνως· οὐδὲ γὰρ λήξει ποτὲ
τὸ πῦρ κολάζον τοὺς κατακεκρμένους.
κἀγὼ γὰρ ἂν εὐξαιμι τοῦθ' ὅπως ἔχειν,
οὐλαῖς μεγίσταις σφαλμάτων ἐστιγμένος,
αἱ μείζονος χρήζουσι φιλανθρωπίας.
ἀλλ' αἰσχυνέσθω φληναφῶν Ὀριγένης,
πέρας γενέσθαι τῶν κολάσεων λέγων.

Recteque observat qui nostra aetate plurimos judicio superavit, Gerardus Vossius, de Poetis Graecis cap. i, non exstitisse temporibus Justini Martyris, Tatiani, Clementis Alexandrini, Eusebii, aliorumque multorum, versus Sibyllinae Collectionis lib. i [295] et lib. iii [760] de Sibylla Noae coetanea; quandoquidem ex illorum Patrum professione, nulla e Sibyllis Mosem antiquitate superavit. Ex quibus intelligitur, non unum Poetam Sibyllam se esse finxisse, sed plures, diverso tempore, quorum versus disiectos unum in corpus consarcinator incertus multo post denatos Apostolos compegerit.

Quod autem a pluribus existimatur, primo saeculo ac principio secundi, Sibyllam a Christianis Scriptoribus citari nequivisse, id vero ego inficior, rationibus adductus non paucis. Quoniam, scilicet, gratis ac sine fundamento illud

asseritur. Deinde quia viventibus Apostolis, ac Luca scribente Evangelium, multa Apocrypha et Pseudepigrapha otiosi temerariiue homines edebant, inquit Origenes, Hom. i in Lucam, [Opp. iii p. 933 ed. Bened.] eumque saepissime sequens Hieronymus, prooemio Commentariorum super Matthaeum, [Opp. x p. 661 ed. Vallars.] necnon Titus, Ambrosius, Beda, Euthymius, Theophylactus ad 1 vers. Evang. Lucae; quidni et in illis quaedam Sibyllino nomine? Ad haec certum est ex Varrone, Cicerone, Tacito, Suetonio, Plutarcho, multa vana et supposititia inter Paganos quasi Sibyllina fuisse circumlata, ante et statim post primordia nostrae Religionis: hoc exemplo cur non idem evenerit apud nos? Adjice his testimonium Hermae, I Vis. ii cap. 4, quaeque ibi annotabam de insigni isto loco Josephi, Ant. Jud. i 5, [cap. iv § 3 ed. Havercamp.] *Περὶ δὲ τοῦ πύργου τούτου, καὶ τῆς ἀλλοφωνίας τῶν ἀνθρώπων, μέμνηται καὶ Σίβυλλα, λέγουσα οὕτως· “ Πάντων ὁμοφώνων “ ὄντων τῶν ἀνθρώπων, πύργον ᾠκοδόμησάν τινες ὑψηλότατον, “ ὥς ἐπὶ τὸν οὐρανὸν ἀναβησόμενοι δι’ αὐτοῦ. Οἱ δὲ θεοὶ “ ἀνέμους ἐπιπέμψαντες, ἀνέτρεψαν τὸν πύργον, καὶ ἰδίαν ἐκά- “ στφ φωτὴν ἔδωκαν· καὶ διὰ τοῦτο Βαβυλῶνα συνέβη κληθῆναι “ τὴν πόλιν.”* qui locus respondet his Sibyllinis, lib. iii circa initium; [9]

ἀλλ’ ὅπῃταν μέγαλοιο Θεοῦ τελέωνται ἀπειλαί· &c.

Concludo, nihil vetare quin vero Clementi laudata fuerit Sibylla, in re praesertim Ethnicis non ignota, mundi videlicet fine, ac impiorum per ignem iudicio: de qua consule praecipue Justinum Martyrem, Apol. ii p. 66, [ed. Paris. 1615, Apol. i § 20, p. 55 ed. Bened.] et Sibyllina nostra Oracula, lib. ii [194—213, 284—295, 304—337,] et iii [19—25, 556, 627—631, 698.] Ac forsán Clemens exemplaria viderat antequam a Christianis, ut conqueritur Celsus apud Origenem, lib. vii contra eum, [§ 53 Opp. i p. 732 ed. Bened.] fuissent interjectis pluribus interpolata.

Caeterum videtur haec secunda Epistolá ante primam esse scripta. Quandoquidem innuit fragmentum illius pa-

cifica tempora; et ex Photii Codice cxxvi colligimus dissidii Corinthiaci in ea factam non fuisse mentionem; at si data esset post priorem, hoc est, post finem persecutionis Domitiani, tempore pacis, atque ante persecutionem sub Trajano redintegratam, non praetermisisset discordiam aut reconciliationem Corinthiorum, quum utrumque tempus solummodo annus sejungat. Quare missam arbitror inter duas primas persecutiones, Neronis ac Domitiani, et ante seditionem Corinthi excitatam.

Omittebam hic, ut in Veterum Testimoniis, duo quae postea occurrerunt loca. Primus locus est Praefationis Concilii Nicaeni, Latinae ex Arabico per Abrahamum Ecchellensem factae, in quo dicitur Clementem Epistola ii mentionem fecisse Sectarum 70. Verum illa Epistola, si eadem est ac nostra, nec est plane Apocrypha, nequaquam retulit 70 Haereses, retulit forsitan 7. Alterum locum deprompsi ex optimis membranis Codicis admodum antiqui in Bibliotheca PP. Soc. Jesu, copiam faciente Gabriele Cossartio, viro cum insignis doctrinae, tum proluxae humanitatis. Est autem S. Damasceni Eclogarum Sacrarum, cap. *Περὶ τῶν προσκαίρων καὶ τῶν αἰώνιων ἀγαθῶν, καὶ ὅτι χρὴ τῶν παρόντων τὰ μέλλοντα προτιμᾶν* quod respondet capiti 20 libri ii Parallelorum editorum.ⁱ

ⁱ Vide Fragm. IV infra, p. 261.

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Β.

Christus
Deus.

ἈΔΕΛΦΟΙ, οὕτως δεῖ ἡμᾶς φρονεῖν περὶ Ἰησοῦ
Χριστοῦ ὡς περὶ Θεοῦ, ὡς περὶ κριτοῦ ζώντων καὶ 5
νεκρῶν· καὶ οὐ δεῖ ἡμᾶς μικρὰ φρονεῖν περὶ τῆς
σωτηρίας ἡμῶν· ἐν τῷ γὰρ φρονεῖν ἡμᾶς μικρὰ περὶ
αὐτοῦ, μικρὰ καὶ ἐλπίζομεν λαβεῖν· καὶ οἱ ἀκούοντες

1. ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ κ. τ. λ.] Tituli
hujus ne literam quidem in-
tegram praebebat Cod. MStus.
Linea prima, Ἀδελφοί, οὕτως δεῖ
ἡμᾶς φρονεῖν, literis miniatis ex-
hibetur.

4. ἈΔΕΛΦΟΙ, — ἕνεκα ἡμῶν.]
Hunc locum a Severo Antioch.
Patr. ut ex Ep. ii ad Cor. pro-
latum exhibet Curetonus, Corp.
Ignat. p. 246; inter excerpta
autem varia e S. Patribus ita
laudatum, p. 244, ut ex Ep. iii
de Virginitate sumtus videatur.

5. ὡς περὶ Θεοῦ,] Si haec Epi-
stola Clementis sit, sufficit hic
unus locus ad refellendam
Photii objectionem, [Bibl. Cod.

cxxvi] quod exilia nimis de
Christo scripsisse videtur; quia
non ea profert, quae praecipue
conferant ad adstruendam Di-
vinam Christi naturam. Le-
gissee Photium hanc Epistolam
satis constat; de illa enim haec
habet: Ἡ δὲ δευτέρα καὶ αὐτὴ
νοουθεσίαν καὶ παραίνεσιν κρείττους
εἰσάγει βίου, καὶ ἐν ἀρχῇ Χριστὸν
τὸν Θεὸν κηρύσσει. Qui charac-
teres apprime huic conveniunt.
WOTTON.

6. περὶ τῆς σωτηρίας ἡμῶν.]
Pro Judaeorum placito Messiae
regnum in terris somniantium;
aut ad eorum dogma, qui pro-
missa ad allegorias trahebant,

S. CLEMENTIS

EPISTOLA II.

FRATRES, ita sentire nos oportet de Jesu Johann. v 22, 27.
Christo, tamquam de Deo, tamquam de judice Act. x 42, xvii 31.
vivorum et mortuorum; nec decet nos humilia 2 Tim. iv 1.
sentire de salute nostra; dum enim humiliter
sentimus de illo, parva etiam nos accepturos spe-
ramus; et dum tamquam exigua audimus, pec-

dicentes *resurrectionem prae-*
teritiae, II Tim. ii 18. FELL.
Jortinus emendat *περὶ τοῦ ἀρχη-*
γοῦ τῆς σωτηρίας ἡμῶν compa-
rans locum illum ad Hebraeos,
ii 10, cujus, uti monet, Epi-
stolae loca plurima respicit Cle-
mens in Epist. ad Corinthios
priori. Idem arbitratur scrip-
torem nostrum in animo ha-
buisse Ebionacos, de quibus
Eusebius, H. E. iii 27, 'Εβιω-
ναίους τούτους οἰκείως ἐπεφήμιζον
οἱ πῶτοι, πτωχῶς καὶ ταπεινῶς
τὰ περὶ τοῦ Χριστοῦ δοξάζοντας.
Λιτὸν μὲν γὰρ αὐτὸν καὶ κοινὸν
ἡγούντο, κατὰ προκοπὴν ἦθους αὐ-
τὸ μόνον ἄνθρωπον δεδικαιωμένον,
κ. τ. λ.

8. καὶ οἱ ἀκούοντες] Hiulca vi-
detur haec sententia. Junius,
Colomesius, [et Schoeneman-
nus] legendum esse conjece-
runt, Καὶ τοὶ ἀκούοντες ὡς περὶ
μικρῶν— Boisius, Καὶ εἰ ἀκού-
ομεν τῶν περὶ Χριστοῦ, ὥσπερ μι-
κρῶν— Forte legendum est,
Καὶ ἡμεῖς οἱ ἀκούοντες τούτων,
ὥσπερ μικρῶν, κ. τ. λ. WOTT.
[quem sequitur Freyius.] Bir-
rius ita sententiam integram
reddidit, καὶ οἱ παρακούοντες, ὥσ-
περ μικρῶν . . . *quique negligenter*
audimus, quasi tenuia sint,
peccamus. GALLAND. Bir-
rium in Versione sequitur Hefe-
lius. Noltius conjecturam facit,
καὶ ὧν ἀκούοντες.

Quanta ei
debemus.

Per miseri-
cordiam
Dei salvi
facti su-
mus.

ὥσπερ μικρῶν ἀμαρτάνομεν, οὐκ εἰδότες πόθεν ἐκλή-
θημεν, καὶ ὑπὸ τίνος, καὶ εἰς ὃν τόπον, καὶ ὅσα ὑπέ-
μεινεν Ἰησοῦς Χριστὸς παθεῖν ἕνεκα ἡμῶν. Τίνα
οὖν ἡμεῖς αὐτῷ δώσομεν ἀντιμισθίαν; ἡ τίνα καρπὸν
ἄξιον οὐ ἡμῖν αὐτὸς ἔδωκεν; πόσα δὲ αὐτῷ ὀφείλο- 5
μεν ὅσα; τὸ φῶς γὰρ ἡμῖν ἐχαρίσατο, ὡς πατήρ
υἱοῦς ἡμᾶς προσηγόρευσεν, ἀπολλυμένους ἡμᾶς ἔσω-
σεν. Ποῖον οὖν αἶνον αὐτῷ δώσομεν, ἡ μισθὸν
ἀντιμισθίας ὧν ἐλάβομεν; πηροὶ ὄντες τῇ διανοίᾳ,
προσκυνοῦντες λίθους καὶ ξύλα, καὶ χρυσὸν καὶ ἄρ- 10
γυρον καὶ χαλκόν, ἔργα ἀνθρώπων, καὶ ὁ βίος ἡμῶν
ὅλος ἄλλο οὐδὲν ἦν εἰ μὴ θάνατος. Ἀμαύρωσιν οὖν
περικείμενοι, καὶ τοιαύτης ἀχλύος γέμοντες ἐν τῇ
ὁράσει, ἀνεβλέψαμεν, ἀποθέμενοι ἐκείνο ὃ περικεί-
μεθα νέφος, τῇ αὐτοῦ θελήσει. Ἠλέησεν γὰρ ἡμᾶς, 15
καὶ σπλαγχνισθεὶς ἔσωσεν, θεασάμενος ἐν ἡμῖν πολ-
λὴν πλάνην καὶ ἀπώλειαν, καὶ μηδεμίαν ἐλπίδα
ἔχοντας σωτηρίας, εἰ μὴ τὴν παρ' αὐτοῦ. Ἐκάλεσεν
γὰρ ἡμᾶς οὐκ ὄντας, καὶ ἠθέλησεν ἐκ μὴ ὄντος εἶναι
ἡμᾶς.

20

3. παθεῖν ἕνεκα ἡμῶν.] Mallet
Birrius παθῶν.

4. ἀντιμισθίαν;] Hanc vocem
adhibet D. Paulus ad Rom. i
27, ad II Cor. vi 13.

5. ὀφείλομεν ὅσα;] i. e. *quan-
ta vero debemus ei subsidia ad
sanctimoniam?* vel potius ex
Hellenistico hoc exponendum
est: *quantas vero ei debemus
gratias, aut beneficia?* ut enim
vox *ὅσος* apud LXX frequen-
ter respondet Hebr. חסד, ita
τὰ ὅσα exprimit חסדו Esai.
lv 3, in celebri illo loco quem
Graeci, et post illos Paulus,
Act. xiii 34, reddit τὰ ὅσα Δα-

βιδ τὰ πιστά. Eadem voces
occurrunt II Chron. vi 42, ubi
Graeci habent τὰ ἐλέη Δαυὶδ,
ut adeo τὰ ὅσα illis sint pro-
miscue τὰ ἐλέη. FREY. Vertit
Birrius, *quot vero ejus clemen-
tiae beneficia accepta referimus?*
Quae sane beneficia deinceps S.
Pater enumerat. Haud absi-
mili sensu usurpatur vox ὅσα
in Constit. Apost. ii 23, Ὁ τοι-
οῦτος ἄφεςιν οὐχ ἔξει, κἂν λέγη
παρ' αὐτῷ, Ὅσιά μοι γένοιτο.
Bene mihi sit. GALLAND.
Dresselius intelligit *iusta, of-
ficia, munia, jura*, omnino id
quod inviolabile est et sanctum.

camus, nescientes unde vocati simus, et a quo, et in quem locum, et quanta sustinuerit Jesus Christus pati propter nos. Quam igitur nos ipsi dabimus remunerationem, aut quem fructum dignum eorum quae nobis ipse dedit? Quanta vero ei debemus beneficia? Nam lucem nobis largitus est, tamquam pater filios nos appellavit, per-euntes nos servavit. Qualem ipsi laudem tribue-
 mus, aut mercedem qua compensemus quae acce-
 pimur? qui mente eramus debiles, et adorabamus lapides, ligna, aurum, argentum, atque aes, hominum opera; et tota nostra vita nihil aliud erat quam mors. Obscuritate itaque circumdati, et tali caligine plenum habentes visum, respeximus, ipsius voluntate deponentes eam qua cingebamur nebulam. Nam miseratus est nos, et visceribus commotus salvos fecit, quum in nobis multum errorem ac interitum spectasset, nec ullam nos habere salutis spem, nisi eam quae ab ipso. Vocavit enim
 nos qui non eramus, et voluit e nihilo esse nos.

Ps. cxvi 12.

Rom. ix 24.
Osce ii 23.

8. Ποῖον οὖν αἶνον] Ita legendum viderunt Editores omnes. Cod. MStus exhibet ΠΟΙΟΥΝ sicut in Epist. prior. § 30, ΑΓΙΟΥΝ pro Ἀγίου οὖν. Mox μίσθων ἀντιμισθίαν conjicit Junius.

ib. μισθὸν ἀντιμισθίας] Locutio desumta ex Psalm. cxvi 12, [τί ἀνταποδώσω τῷ Κυρίῳ περὶ πάντων ὧν ἀνταπέδωκέ μοι;] quae ita auctori nostro placuit, ut eam ter in brevi hac Epistola repetiverit. Quemadmodum enim qui Dei patientia abutuntur, et flagitiis ad iram provocant, dicuntur ipsum *servitute premere*, Esai. xliii 24, et qui pauperibus subveniunt, *foenerari* Deo, Prov. xix 17,

ita qui mandatis ejus obsequuntur, et pietatis officia praestant, non incommode vices referre et mercedem rependere censeantur. FELL. Cotelierius, dum literae tenax esse vult, Clementis sententiam non reddit. Vertit Vendelinus, *vel retributionis mercedem ob ea quae accepimus*. COUST.

9. πηροὶ ὄντες] *mente debiles*, i. e. *caeci*. Sic Birrius e Gloss. Cyrill. et Hesych. GALLAND. Boisius mallet πηροὶ ἐνυγχάνομεν ὄντες τῇ διανοίᾳ.

14. περικείμεθα] Intt. pro forma Ionica imperfecti habuisse videntur.

17. εἰπὶδα ἔχοντας σωτηρίας,] ΕΛΠΙΔΑΝΕΧΟΝΤΕΣ MStus. Cf.

Ecclesiae
prius steri-
lis mira
fecunditas.

B'. "Εὐφράνθητι στείρα ἢ οὐ τίκτουσα, ῥῆξον
καὶ βόησον ἢ οὐκ ὠδίνουσα, ὅτι πολλὰ τὰ τέκνα
τῆς ἐρήμου, μᾶλλον ἢ τῆς ἐχούσης τὸν ἄνδρα."
ἌΟ εἶπεν, "Εὐφράνθητι στείρα ἢ οὐ τίκτουσα,"
ἡμᾶς εἶπεν· στείρα γὰρ ἦν ἡ ἐκκλησία ἡμῶν πρὸς 5
τοῦ δοθῆναι αὐτῇ τέκνα. ἌΟ δὲ εἶπεν, "Βόησον ἢ
οὐκ ὠδίνουσα," τοῦτο λέγει, τὰς προσευχὰς ἡμῶν
ἀπλῶς ἀναφέρειν πρὸς τὸν Θεόν, μή, ὥς αἱ ὠδί-
νουςαι, ἐγκακῶμεν. ἌΟ δὲ εἶπεν, "Ὅτι πολλὰ τὰ
τέκνα τῆς ἐρήμου, μᾶλλον ἢ τῆς ἐχούσης τὸν 10
ἄνδρα." ἐπεὶ ἔρημος ἐδόκει εἶναι ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ὁ
λαὸς ἡμῶν, νυνὶ δὲ πιστεύσαντες, πλείονες ἐγενόμεθα

p. 248 l. 6. Boisius conjicit
καὶ ὅτι μηδεμίαν ἐλπίδα σωτηρίας
ἔχομεν εἰ μή, κ. τ. λ.

1. Εὐφράνθητι στείρα] Locus
hic Esai. liv 1 ab ipsis Judaeis
ad Messiae tempora refertur;
et ab Apostolo in hanc mentem
laudatur, Gal. iv 27. FELL.

5. ἡ ἐκκλησία ἡμῶν] Hilgen-
feldius exponit, *die Gemeinde
der Heiden*.

9. ἐγκακῶμεν.] Verbo ἐγκακεῖν
usus fuerat Symmachus Inter-
pres, Num. xxi 5, vertens ἐνε-
κάκησεν, quod LXX verterant
προσώχθισεν. Praetuli tamen,
ἐκκακῶμεν, [sic etiam Fell.] ob
Luc. xviii 1, quo respexisse vi-
detur Clemens: "Ἐλεγε δὲ καὶ
παραβολὴν αὐτοῖς πρὸς τὸ δεῖν πάν-
τοτε προσεύχεσθαι, καὶ μὴ ἐκκα-
κεῖν. Simili modo propter verba
Apostoli, Ephes. iii 13, Διὸ
αἰτούμαι μὴ ἐκκακεῖν ἐν ταῖς θλί-
ψεσί μου ὑπὲρ ὑμῶν, [Gal. vi 9]
scribere oportet apud Grego-
rium Theologum, Orat. 44, p.
709, [A. tom. i ed. Morel.
1609] εἰ μὴ ἐκκακοῦμεν ἐν ταῖς

θλίψεσι, sublato typographico
mendo ἐκκαμοῦμεν. [ἐκκακοῦμεν.
735 C tom. i. Paris. 1840.]
COTEL. ἐγκακῶμεν MSti lec-
tionem tuetur Wottonus ex
Hesychio, qui habet ἐγκακέω·
ὑψόω. Cotelerius mavult ἐκκα-
κῶμεν, *deficiamus*. [quem secuti
sunt Hefel. et Dresselius.] Si
ad ὠδίνουσαι respexeris, utrum-
que recte dici potuit. Sed judi-
cium dirigi debet ad significa-
tum τοῦ ἀπλῶς; quod si *simpli-
citer, submisce* veritas, praefer-
enda erit lectio MSti; sin *se-
mel, una vice* interpreteris, rec-
tius ἐκκακῶμεν scribas, cui qui-
dem vocabulo frequens sacro-
rum Novi Testamenti librorum
usus suffragatur. SCHOENE-
MAN. Vendelinus vertit, *pa-
rientium instar, vociferemur*,
probantibus Colomesio et Wot-
tono. Tu vero Coustantium
audi; 'Dupliciter peccare mihi
' videtur haec translatio, primo
' quidem quod clamare nobis
' vetat, quum Clemens locum
' Esiae interpretatur in quo

II. *Laetare sterilis, quae non paris, erumpe et clama, quae non parturis: quia multi filii desertae, magis quam ejus quae habet virum.* Quod dixit, *Laetare sterilis quae non paris*, nos dixit; sterilis quippe erat Ecclesia nostra, ante quam dati essent ei liberi. Quod vero dixit, *Clama, quae non parturis*, hoc dicit, ut preces nostras simpliciter ad Deum perferamus, neque, ut parturientes solent, vociferemur. Quod autem dixit, *Quia multi filii desertae, magis quam ejus quae habet virum*, quandoquidem populus noster desertus esse videbatur et Deo orbatus; nunc vero quum credidimus, plures facti sumus iis qui Deum habere censebantur. Alia

Esai. liv 1.
Gal. iv 27.

‘clamare praecipimur; deinde ‘quod antithesin seu oppositio- nem instituit, quam diversa ‘constructio verborum ἀναφέ- ‘ρεω et ἐγκακῶμεν seu ἐγκακῶμεν ‘non patitur.’ Locum Hesy- chianum a Wottono prolatum suspectum habet Albertius, qui Clementem nostrum ex con- jectura parum felici corrigit ἐγκακῶμεν. Sicut et apud Polybium, IV xix 10, legendum censet Ernestius ἐξεκάκησαν pro ἐνεκάκησαν.

II. ἐπεὶ ἔρημος ἐδόκει] Boisi- us interponit τοῦτο λέγει, ut con- nexio aptior sit; at Photius multis abhinc saeculis observa- vit, quod frustra in his Episto- lis semper aptam connexionem quaesieris, quum τὰ ἐν αὐταῖς νοήματα ἐρριμμένα πῶς, καὶ οὐ συνεχῇ τὴν ἀκολουθίαν ὑπῆρχε φυ- λάττοντα. WOTT. Pro ἀπὸ Ju- nius e conjectura margini appo- nit ἀπεν. At nihil mutandum. Praepositio eandem vim forsi- tan hoc loco habet qua inve- nitur apud Herodotum, iv 13,

195, vii 195, quod adinet ad Deum. Vid. Abresch. Animadv. in Aeschylum, p. 613.

12. πλείονες ἐγενόμεθα τῶν δο- κούντων] Ita loquens se Gen- tilem indicat, non Judaeum. COUST. [Cf. supra notata ad Epistolam priorem, § 4, p. 20 l. 13.] Ex his verbis colligit H. Venema auctorem eo demum tempore vixisse, quo Christia- nismus inter Gentes numero- sissimus erat supra Judaeos; quod quidem, inquit, rectius quam in Clementis, quadrat in Trajani et sequentium Impera- torum tempora, quibus Ecclesia Gentium longe lateque propa- gata est. Quid multis opus est? Nonne Paulus ad Romanos scribens, gratias Deo agebat, quod fides eorum annuntiaba- tur in universo mundo? [i 8.] Nonne dicebat in omnem ter- ram exiisse sonum Apostolo- rum, et in fines orbis terrae verba eorum? [x 18.] Nonne Deum glorificabat quod myste- rium temporibus aeternis taci-

τῶν δοκούντων ἔχειν Θεόν. Καὶ ἐτέρα δὲ γραφὴ λέγει, “ὅτι οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ “ ἁμαρτωλούς.” Τοῦτο λέγει, ὅτι δεῖ τοὺς ἀπολλυμένους σῶζειν. Ἐκεῖνο γάρ ἐστιν μέγα καὶ θαυμαστόν, οὐ τὰ ἐστῶτα στηρίζειν, ἀλλὰ τὰ πίπτοντα· 5 οὕτως καὶ ὁ Χριστὸς ἠθέλησεν σῶσαι τὰ ἀπολλύμενα, καὶ ἔσωσεν πολλούς, ἐλθὼν καὶ καλέσας ἡμᾶς ἤδη ἀπολλυμένους.

Christus nos revocavit a cultu deorum mortuorum, et Patrem notum fecit nobis.

Γ'. Τοσοῦτον οὖν ἔλεος ποιήσαντος αὐτοῦ εἰς ἡμᾶς, πρῶτον μὲν ὅτι ἡμεῖς οἱ ζῶντες τοῖς νεκροῖς 10 θεοῖς οὐ θύομεν, καὶ οὐ προσκυνούμεν αὐτοῖς, ἀλλὰ ἔγνωμεν δι' αὐτοῦ τὸν Πατέρα τῆς ἀληθείας, τίς ἡ γνώσις ἢ πρὸς αὐτόν, ἢ τὸ μὴ ἀρνεῖσθαι δι' οὗ ἔγνωμεν αὐτόν; Λέγει δὲ καὶ αὐτός, “Τὸν ὁμολογήσαντά “ με ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, ὁμολογήσω αὐτὸν ἐνώ- 15 “ πιον τοῦ Πατρός μου.” Οὗτος οὖν ἐστὶν ὁ μισθὸς ἡμῶν, εἰς οὖν ὁμολογήσωμεν δι' οὗ ἐσώθημεν. Ἐν τίνι δὲ αὐτὸν ὁμολογοῦμεν; Ἐν τῷ ποιεῖν ἃ λέγει, καὶ μὴ παρακούειν αὐτοῦ τῶν ἐντολῶν, καὶ μὴ μόνον χεῖλεσιν αὐτὸν τιμᾶν, ἀλλ' ἐξ ὅλης καρδίας, καὶ ἐξ 20 ὅλης τῆς διανοίας. Λέγει δὲ καὶ ἐν τῷ Ἡσαΐα, “Ὁ

Agnoscentus ergo a nobis,

tum, patefactum esset ad obedientiam fidei in cunctis gentibus? [xvi 25, 26.] Eodem loquendi genere alibi quoque utitur idem Apostolus, ad Coloss. i 6—20, I Tim. iii 16. GALLAND. in Proleg. p. xviii. 2. ἀλλὰ ἁμαρτωλούς.] In Novo Testamento post ἁμαρτωλούς legimus εἰς μετάνοιαν in libb. impr. sed Codd. MSS. optimae fidei non ea agnoscunt. WOTTON. Apud S. Matthaeum scilicet, apud S. Lucam non item.

10. πρῶτον μὲν ὅτι] Boisius ex

ingenio refingit, πρὸ πάντων εὐχαριστῶμεν αὐτῷ ὅτι, κ. τ. λ.

11. προσκυνούμεν αὐτοῖς,] Cum dativo construitur προσκυνεῖν apud serioris Graecismi scriptores. Lobeck. Phrynich. p. 463. Cf. Mart. Polyc. § 12.

12. τίς ἡ γνώσις ἢ πρὸς αὐτόν,] Vendelinus, Quaesnam erit nostra erga ipsum agnitio? Hic locus ex iis forsitan est, quos sibi non satis cohaerere censuit Photius. Si post ad eum suppleatur perducens aut pertinens, integra erit sententia; ac

quoque Scriptura ait, *Non veni vocare justos, sed peccatores*. Hoc dicit, quod debeat pereuntes servare. Illud enim magnum et admirabile est, non fulcire quae stant, sed quae cadunt. Sic et Christus servare voluit pereuntia, et multos servavit dum venit, dumque nos jam pereuntes vocavit. Matt. ix 13.
Luc. v 32.

III. Quum igitur tantam misericordiam erga nos ipse fecerit, primo quidem, quod nos qui vivimus Diis mortuis non sacrificamus, nec adoramus eos, sed per ipsum cognovimus veritatis Patrem, quaenam est cognitio ad eum, nisi ut non negemus illum, per quem cognovimus eum? Ait vero etiam ipse; *Qui me confessus fuerit in conspectu hominum, confitebor ipsum in conspectu Patris mei*. Haec est itaque merces nostra, si quidem confiteamur eum per quem servati sumus. In quonam autem illum confitebimur? Faciendo quae dicit, et mandata illius non spernendo; nec solum labiis eum honorando, sed ex toto corde, et ex tota mente. Dicit quippe in Esaia; *Populus iste la-* Matt. x 32.
Matt. xxii.
Deut. vi 5.
Esai. xxix 13.

recte consequetur, ut postquam cognovimus Patrem, non negemus Filium. COUST. Haec quoque ad incudem revocat Boisius, *τίς ἡ γνώσις τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ, ἢ τὸ κ. τ. λ.*

14. Τὸν ὁμολογήσαντά κ. τ. λ.] Paulo aliter legimus apud S. Matthaeum, x 32, Πᾶς οὖν ὅστις ὁμολογήσῃ ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὁμολογήσω αὐτῷ ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς.

17. εἰάν οὖν] Vox οὖν videtur haberi hoc in loco parum recte. Legerem μὲν vel αὐτόν. WOTT. COLOM. Media vox sensum turbat. Lege εἰάν συνομολογήσωμεν, vel εἰάν αὐτόν; utraque

enim ratio aequae commoda videtur. DAVIS. Nihil mutat Birrius, quum notum sit, οὖν saepe παρέλκειν, nec raro pro τοῖνν proinde poni: quo sensu hic quoque adjecta videtur. GALLAND. εἰάν αὐτόν Dreselius, post Hefelium in ed. secunda.

ib. Ἐν τίνι δέ] Hic incipit § 4 in Schoenemannii libro.

21. ἐν τῷ Ἡσαΐα,] In Esaia legimus, Ἐγγίξει μοι ὁ λαὸς οὗτος, τοῖς χεῖλεσιν αὐτῶν τιμῶσί με, ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ. Vide Epist. prioris § 15, ubi haec eadem eodem modo citantur, nisi quod pro ὁ λαὸς οὗτος legimus οὗτος ὁ λαός. Nec

“ λαὸς οὗτος τοῖς χείλεσίν με τιμᾷ, ἡ δὲ καρδιά αὐτῶν
“ πόρρω ἄπεστιν ἀπ’ ἐμοῦ.”

ejusque
praeceptis
parendum.

Δ'. Μὴ μόνον οὖν αὐτὸν καλῶμεν Κύριον· οὐ
γὰρ τοῦτο σώσει ἡμᾶς· λέγει γάρ, “Οὐ πᾶς ὁ λέγων
“ μοι, Κύριε, Κύριε, σωθήσεται, ἀλλὰ ὁ ποιῶν 5
“ τὴν δικαιοσύνην.” Ὡστε οὖν, ἀδελφοί, ἐν τοῖς
ἔργοις αὐτὸν ὁμολογῶμεν, ἐν τῷ ἀγαπᾶν ἑαυτούς, ἐν
τῷ μὴ μοιχᾶσθαι, μηδὲ καταλαλεῖν ἀλλήλων, μηδὲ
ζηλοῦν, ἀλλ' ἐγκρατεῖς εἶναι, ἐλεήμονας, ἀγαθοὺς·
καὶ συμπάσχειν ἀλλήλοις ὀφειλό[μεν], καὶ μὴ φιλα- 10
γυρεῖν· ἐν τ[ού]τοις ἔργοις ὁμολογῶμεν [τὸν Θεόν],
καὶ μὴ ἐν τοῖς ἐναντίοις· καὶ οὐ δεῖ ἡμᾶς φοβεῖσθαι
το[ύς] ἀνθρώπους μᾶλλον ἀλλὰ τὸν Θεόν. Δ[ιὰ]
τοῦτο ταῦτα ἡμῶν πρᾶσσόν[των] εἶπεν ὁ Κύριος,
“ Ἐὰν ᾗτε μετ' ἐμοῦ[ν] συνηγμένοι ἐν τῷ κόλπῳ 15
“ μοῦ[ν], καὶ μὴ ποιῇτε τὰς ἐντολὰς μοῦ[ν], ἀποβαλῶ
“ ὑμᾶς, καὶ ἐρῶ ὑμῖν, Ὑπάγετε ἀπ' ἐμοῦ, οὐκ οἶδα
“ ὑμᾶς, πόθεν ἔστε, ἐργάται ἀνομίας.”

Mundus
contem-
nendus, et

Ε'. Ὅθεν, ἀδελφοί, καταλείψαντες τὴν παροικίαν
τοῦ κόσμου τούτου, ποιήσωμεν τὸ θέλημα τοῦ καλέ- 20

insuetum est Novi Testamenti
Scriptoribus eodem modo ex
Vetere Testamento citata com-
pendiosius dicere. WOTT.

4. Οὐ πᾶς] S. Pater in his
citandis, sensum potius quam
ipsa verba exhibet. Legimus
enim apud S. Matthaeum: Οὐ
πᾶς ὁ λέγων μοι, Κύριε, Κύριε,
εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν
οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα
τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς.
Quibus subdit Interpres Vulg.
ipse intrabit in regnum coelo-
rum. WOTT.

6. Ὡστε οὖν] His verbis in-
cipit § 4 apud Colomesium.

7. ἐν τῷ ἀγαπᾶν ἑαυτούς,] Ita
MS. i. e. ἀλλήλους. Cf. infra
§ 12, et Ep. I. § 14, p. 58 l. 1.
Libb. impr. αὐτούς, cujus loco
αὐτόν, i. e. τὸν Κύριον, substi-
tuunt Junius, Colomesius, et
Wottonus.

11. ἐν τ[ού]τοις ἔργοις] Libb.
impr. ante Wottonum exhibent
ἐν τε ἀγαθοῖς τοῖς ἔργοις. Libra-
rius noster proculdubio scripsit
vel ἐν τοῖτοις vel ἐν τοιούτοις, in
istis aut talibus operibus, sc. quae
proxime nominaverat. Malis
forsitan ἐν τοῖτοις τοῖς.

ibid. [τὸν Θεόν,] Articulo,
quem praefigit Junius, spatium

biis me honorat : cor autem eorum longe abest Matt. xv 8.
a me.

IV. Non modo igitur ipsum vocemus Dominum ; id enim non salvabit nos : siquidem ait, *Non omnis* Matt. vii
qui dicit mihi, Domine, Domine, salvabitur ; sed ^{21.}
qui facit justitiam. Itaque, fratres, in operibus ipsum confiteamur ; in diligendo alii alios, in non adulterando, neque obtrectando invicem, neque S. Jacob. iv 11.
aemulando ; sed vivendo in continentia, misericordia, bonitate ; et compassione mutua duci debemus, at non pecuniae cupiditate : in his operibus confiteamur Deum, non autem in contrariis ; nec timendi nobis sunt homines, sed potius Deus. Idcirco, nobis haec facientibus, dixit Dominus ; *Si fueritis mecum congregati in sinu meo, et non feceritis mandata mea, abjiciam vos ; et dicam* Matt. vii
vobis, Discedite a me ; nescio vos, unde sitis, ope- ^{23.}
rarii iniquitatis. Luc. xiii 27.

V. Unde, fratres, derelicta peregrinatione munda, faciamus voluntatem ejus qui vocavit nos, et

in MSto non exstare contendit Millius. Recte, ut mihi quidem videtur ; membrana autem lacerata et a bibliopego inhumaniter abscissa nos diserte pronuntiare vetat. Hefelius, in edd. post primam, Rothium secutus, pro τὸν Θεόν exhibet αὐτόν.

13. το[ύς] ἀνθρώπους μᾶλλον κ. τ. λ.] Wottonus, Boisium secutus, putat vel delendum μᾶλλον, vel legendum μᾶλλον ἢ τὸν Θεόν. Birrius tamen non sollicitandam MSti lectionem contendit. Sic enim fere, inquit, infra § 10, καὶ διώξωμεν μᾶλλον κ. τ. λ. Sed et male distinguebant ante μᾶλλον prius. GAL-
LAND.

15. 'Εάν ᾔτε μετ' ἐμο[ύ] συν-

ηγμένοι κ. τ. λ.] Periodus ista, quod auctori nostro solenne est, ex multis S. Scripturae locis conflatur. Non enim tantum respexisse videtur Matt. vii 23, sed etiam Esai. xl 11, nec non Jer. xxii 24. FELL. Proculdubio hic est unus ex iis locis, quem respexit Photius, quum observavit, quod Auctor ῥητά τινα ὡς ἀπὸ τῆς θείας γραφῆς ξενίζοντα παρεισάγει. [Cod. cxxvi.] Citantur enim ex Apocrypho aliquo scripto, quod adhuc non exstat ; [Sic Cotel. quoque et Coustant.] forsā ex Évangelio secundum Aegyptios, quod paulo infra [§ 12] citatur, sicut ex Clemente Alex. discimus. WOTTON.

ad alterius
vitae felici-
tatem nobis
contenden-
dum est.

σαντος ἡμᾶς, καὶ μὴ φοβηθῶμεν ἐξελθεῖν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. Λέγει γὰρ ὁ Κύριος, “Ἔσεσθε ὡς ἄρνία ἐν μέσῳ λύκων. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος αὐτῷ λέγει, Ἐὰν οὖν διασπαράξωσιν οἱ λύκοι τὰ ἄρνία; Εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τῷ Πέτρῳ, Μὴ φοβεί- 5 σθωσαν τὰ ἄρνία τοὺς λύκους μετὰ τὸ ἀποθανεῖν αὐτά· καὶ ὑμεῖς μὴ φοβεῖσθε τοὺς ἀποκτείνοντας ὑμᾶς, καὶ μηδὲν ὑμῖν δυναμένους ποιεῖν· ἀλλὰ φοβεῖσθε τὸν μετὰ τὸ ἀποθανεῖν ὑμᾶς ἔχοντα ἔξου- σίαν ψυχῆς καὶ σώματος, τοῦ βαλεῖν εἰς γέενναν 10 πυρός.” Καὶ γινώσκετε, ἀδελφοί, ὅτι ἡ ἐπιδημία ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ τῆς σαρκὸς ταύτης μικρά ἐστιν καὶ ὀλιγοχρόνιος, ἡ δὲ ἐπαγγελία τοῦ Χριστοῦ μεγάλη καὶ θαυμαστή ἐστιν, καὶ ἀνάπανσις τῆς μελ- λούσης βασιλείας καὶ ζωῆς αἰωνίου. Τί οὖν ἔστιν 15 ποιήσαντας ἐπιτυχεῖν αὐτῶν, εἰ μὴ τὸ ὁσίως καὶ δικαίως ἀναστρέφεισθαι, καὶ τὰ κοσμικὰ ταῦτα ὡς

3. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος] De dicto Christi lego Luc. x 3; at de tali colloquio Christi cum Petro, quale hic commemoratur, reperio nihil. Fortasse sumta sunt ex Apocrypha aliqua Historia. BOIS. Sub ipsis Apostolorum temporibus plurimos Evangelia sua Ecclesiae intulisse, qui res a Domino gestas parum exacte callebant, innuit D. Lucas cap. i. Haereticos vero Apostolorum emendatores se venditasse, locuples est testis Tertullianus adv. Marcion. lib. v. Evangelia Nicodemi, Nazarenorum, sec. Aegyptios, &c. passim apud Veteres laudantur. FELL. Dicta alia Domino nostro Jesu Christo tributa, non autem in quatuor

Evangeliiis memorata, habes infra §§ 8, 12. Sic in Epistola Barnabae legimus, § 4, ‘Dicit Filius Dei: *Resistamus omni iniquitati, et odio habeamus eam,*’ et § 7, Οἱ θέλοντές με ἰδεῖν, καὶ ἀψασθαί μου τῆς βασιλείας, ὀφείλουσι θλιβέντες καὶ πολλὰ παθόντες λαβεῖν με. Cf. Act. xiv 22. Justinus M. item, in Dial. c. Tryphone, § 47, p. 143 ed. Ben. et Clemens Alex. *Quis dives salvetur?* § 39, p. 957 ed. Potter. Διὸ καὶ ὁ ἡμέτερος Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἶπεν· Ἐν οἷς ἂν ὑμᾶς καταλάβω, ἐν τοῖς καὶ κρινῶ· quae verba Græbius ex Evangelio secundum Hebraeos citata fuisse suspicatur. Clemens Alex. dictum iis quae Matt. vi 33 leguntur ge-

de hoc mundo exire non timeamus. Ait enim Dominus; *Eritis velut agni in medio luporum.* Matt. x 16, 28. Respondens autem Petrus ei dicit; *Si ergo lupi agnos discerpserint?* Luc. x 3, xii 4, 5. Dixit Jesus Petro; *Ne timeant agni post mortem suam lupos: et vos nolite timere eos qui occidunt vos, et deinde nihil vobis possunt facere; sed timete eum, qui postquam mortui fueritis, habet potestatem animae et corporis, ut mittat in gehennam ignis.* Et scitote, fratres, quod peregrinatio carnis hujus in hoc mundo brevis est ac parvi temporis; promissio autem Christi magna et admirabilis est, atque requies futuri regni ac vitae aeternae. Quid igitur faciendo ea consequi poterimus, nisi sancte justaque vivendo ac operando, et mundana haec tamquam

minum allegat, *Αἰτεῖτε γάρ, φησι, τὰ μεγάλα, καὶ τὰ μικρά ὑμῖν προστεθήσεται.* Strom. i 24. Aliud apophthegma quod tanquam a B. Servatore nostro prolatum plures e Patribus recitant, habes ib. § 28, *Γίνεσθε δὲ δόκιμοι τραπεζίται*, e Parabola de Dispensatore improbo forsitan desumptum. Ad utrumque locum consulendus omnino est Potterus, pp. 416, 425. Origenes, Comment. in S. Matt. tom. xiii § 2, Opp. iii p. 573 ed. Bened. *Καὶ Ἰησοῦς γοῦν φησι· Διὰ τοὺς ἀσθενοῦντας ἡσθένουν, καὶ διὰ τοὺς πεινῶντας ἐπείνων, καὶ διὰ τοὺς διψῶντας ἐδίψων.* Plura dabunt Fabricius in Cod. Apocr. Novi Testamenti tom. i p. 330, et Grabius in Spicil. Patrum, i p. 12.

4. οἱ λύκοι τὰ ἀρνία;] Addendum existimo *τί λέγεις*; aut tale quid. BOIS.

7. τοὺς ἀποκτείνοντας] MS.

praestat ΑΠΟΚΤΕΝΝΟΝΤΑΣ.

8. μηδὲν ὑμῖν δυναμένους ποιεῖν] Junius πλέον inter μηδὲν et ὑμῖν, Boisius inter δυναμένους et ποιεῖν, vel πλέον, vel μετὰ τοῦτο inserendum putat.

10. τοῦ βαλεῖν εἰς γέενναν] Legendum βαλεῖν αὐτὰ εἰς γέενναν πυρός. BOIS.

15. αἰώνιον.] Omnino legendum αἰώνιος. Hanc enim opponit ἐπιδημία τῇ ἐν κόσμῳ τούτῳ, quam μικράν et ὀλιγοχρόνιον dixit. DAVIS. αἰώνιος ad oram libri exhibent Frey. et Reithmayr.

ib. τί οὖν ἔστιν] Hinc Colom. Ittig. et Freyii libri novum caput inchoant.

16. εἰ μὴ τὸ θείως] Davisius mallet εἰ μὴ τῷ θείως. Junius, eodem errore quo venatus erat supra, Epist. I § 6, dederat εἰ μὴ τὸ θείως, eumque secuti sunt Cotelierius et Coustantius. Cf. notata p. 30 l. 3. Caeteri lectionem MSti praestant.

ἀλλότρια ἡγεῖσθαι, καὶ μὴ ἐπιθυμεῖν αὐτῶν; ἐν γὰρ τῷ ἐπιθυμεῖν ἡμᾶς κτήσασθαι ταῦτα, ἀποπίπτομ[εν] τῆς ὁδοῦ τῆς δικαίας.

Saeculum
praesens et
futurum
duo ini-
mici.

5'. Λέγει δὲ ὁ Κύριος· “Οὐδεὶς οἰκέτης δύναται
“δυσὶ κυρίοις δουλεύειν[ιν].” Ἐὰν ἡμεῖς θέλωμεν 5
καὶ “Θεῷ δ[ουλ]εύειν καὶ Μαμωνᾷ,” ἀσύμφο[ρ]ον
ἡμῖν ἐστίν. “Τί γὰρ τὸ ὄφελος, εἰάν τις τὸν ὅλον
“κόσμον κερδήσῃ, τὴν δὲ ψυχὴν ζημωθῇ;” Ἔστιν
δὲ οὗτος ὁ αἰὼν καὶ ὁ μέλλων δύο ἐχθροί. Οὗτος
λέγει μοιχείαν, καὶ φθοράν, καὶ φιλαργυρίαν, καὶ 10
ἀπάτην· ἐκεῖνος δὲ τούτοις ἀποτάσσεται. Οὐ δυνά-
μεθα οὖν τῶν δύο φίλοι εἶναι· δεῖ δὲ ἡμᾶς τούτῳ
ἀποταξαμένους ἐκείνῳ χρᾶσθαι. Οἰώμεθα ὅτι βέλτιόν
ἐστὶν τὰ ἐνθάδε μισῆσαι, ὅτι μικρὰ καὶ ὀλιγοχρόνια
καὶ φθαρτά· ἐκεῖνα δὲ ἀγαπήσαι, τὰ ἀγαθὰ καὶ 15
ἄφθαρτα. Ποιοῦντες γὰρ τὸ θέλημα τοῦ Χριστοῦ,
εὐρήσομεν ἀνάπαυσιν· εἰ δὲ μήγε, οὐδὲν ἡμᾶς ρύ-
σεται ἐκ τῆς αἰωνίου κολάσεως, εἰς παρακούσωμεν
τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ. Λέγει δὲ καὶ ἡ γραφὴ ἐν τῷ
Ἰεζεκιήλ, ὅτι εἰς ἀνάστασιν “Νωὲ καὶ Ἰὼβ καὶ Δανιήλ, 20

Spreto illo,
hoc diliga-
mus.

Christi
mandata
spernenti-
bus nulla
salutis
spes.

1. ἀλλότρια] Sic D. Lucas, xvi 12, εἰ ἐν τῷ ἀλλοτρίῳ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ ὑμέτερον τίς ὑμῖν δώσει;

6. Μαμωνᾷ.] Ita Cod. MStus: ita Hesychius, Suidas, D. Lucas, et Codd. plerique apud D. Matthaeum. Ita denique pronuntiarunt Poeni; ita Syrus, cujus linguae vox ista. MILL. Cum μ simplici scribunt Wotton. Galland. et Schoenem. Hefel. Reithmayr. et Dresselius.

ib. ἀσύμφο[ρ]ον] Ita ex ingenio Boisius correxerat ἀσύμφωνον, lectionem mendosi quo utebatur apographi.

7. Τί γὰρ τὸ ὄφελος.] Citantur haec ex Evangelio S. Matthaei, sed non αὐτολεξεί. Legimus enim apud ipsum; Τί γὰρ ὄφελός ἐστιν ἄνθρωπος, εἰς τὸν ὅλον κόσμον κερδήσῃ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημωθῇ; WOTT.

8. ζημωθῇ.] Hanc Evangelistae scripturam MStum praestare viderat Millius, et sic ex ingenio correxit Davisius. Edd. vero, si Galland. Schoeneman. Hefel. et Dresselium excipias, Junium secuti, exhibent ζημώση. Mox pro Ἔστιν δὲ οὗτος, Junius, Colomesius, et Schoenemannus mallent Εἰς τὸν δὲ κ. τ. λ.

aliena putando, nec illa concupiscendo? dum enim ipsa possidere concupiscimus, excidimus a via justa.

VI. Dicit autem Dominus, *Nullus servus potest* Matt. vi 24. *duobus dominis servire.* Si nos volumus et *Deo servire et Mammonae*, incommodum nobis est. *Nam quae utilitas, si quis universum mundum* Matt. xvi 26. *lucretur, animam autem detrimento afficiat?* Porro hoc saeculum et futurum sunt duo inimici. Illud, adulterium, corruptelam, avaritiam, et fraudem praedicat; hoc vero istis renunciat. Non ergo possumus amborum amici esse; oportet autem ut illi valedicentes, hoc utamur. Putemus melius esse, quae hic sunt odisse, quia parva et exigui temporis et corruptioni obnoxia sunt; illa autem diligere, utpote bona et incorrupta. Facientes enim Christi voluntatem, requiem inveniemus; sin minus, nihil nos ab aeterno supplicio eripiet, si mandata illius contemnamus. Dicit autem et Scriptura in Ezechiele; *Si Noe, et Job, et Daniel re-* Ezech. xiv 14, 20.

10. καὶ φθοράν,] *corruptelam, stuprum*, quo sensu legitur haec vox apud Plutarchum, de capiend. ex hostibus utilitate. Ποστουμίαν δὲ τὸ γελᾶν προχειρότερον, καὶ λαλῖα χρῆσθαι θρασυτέρα πρὸς ἄνδρας, διέβαλεν, ὥστε κριθῆναι φθορᾶς. Opp. vi p. 334 ed. Reiske.

13. χρᾶσθαι.] Sic cum MSto Wotton. Galland. Schoeneman. Reithmayr. et Dresselius. Caeteri χρῆσθαι.

ib. Οἰόμεθα] Ita Russel. Galland. Hefel. Reithmayr. et Dresselius, in contextu, et ad oram libri Cotel. Colom. Frey. Schoenemannus, qui cum Junio et Wottono legunt Οἰόμεθα, quod

VOL. I.

sane exhibet Cod. MStus, O et Ω, ut mihi quidem videtur, permutatis. In versione Edd. omnes praestant *mutemus*.

15. τὰ ἀγαθὰ καὶ ἄφθαρτα.] Cum haec ex adverso ponat iis, quae supra vocarat μικρὰ καὶ ὀλιγοχρόνια καὶ φθαρτά, reponendum credo τὰ μεγάλα καὶ ἄφθαρτα. DAVIS.

19. Λέγει δὲ καὶ ἡ γραφή] In Colomesii, Ittigii, et Freyii libris incipit hic caput septimum.

20. ὅτι ἐὰν ἀναστῇ] S. Chrysostomus, Hom. xliii in Genesim, [Opp. iv p. 436 ed. Bened.] Ἐὰν στῇ γάρ, φησί, Νωὲ καὶ Ἰωβ καὶ Δανιήλ, υἱοὺς αὐτῶν καὶ θυγατέρας αὐτῶν οὐ μὴ ἐξέλων-

I i

“ οὐ ῥύσσονται τὰ τέκνα αὐτῶν ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ.”
 Εἰ δὲ καὶ οἱ τοιοῦτοι δίκαιοι οὐ δύνανται ταῖς αὐτῶν
 δικαιοσύναις ῥύσασθαι τὰ τέκνα αὐτῶν, ἡμεῖς, ἐὰν
 μὴ τηρήσωμεν τὸ βάπτισμα ἀγνὸν καὶ ἀμίαντον,
 ποία πεποιθήσει εἰσελευσόμεθα εἰς τὸ βασιλεῖον τοῦ 5
 Θεοῦ; ἢ τίς ἡμῶν παράκλητος ἔσται, ἐὰν μὴ εὐρε-
 θῶμεν ἔργα ἔχοντες ὅσια καὶ δίκαια;

Sic certan-
 dum, ut
 coronemur,
 aut coro-
 nae proxi-
 mi simus.

Ζ'. Ὡστε οὖν, ἀδελφοί μου, ἀγωνισώμεθα, εἰδό-
 τες ὅτι ἐν χερσὶν ὁ αἰὼν· καὶ ὅτι εἰς τοὺς φθαρτοὺς
 ἀγῶνας καταπλέουσιν πολλοί, ἀλλ' οὐ πάντες στε- 10
 φανοῦνται, εἰ μὴ οἱ πολλὰ κοπιήσαντες, καὶ καλῶς
 ἀγωνισάμενοι. Ἡμεῖς οὖν ἀγωνισώμεθα, ἵνα πάντες
 στεφανωθῶμεν. Ὡστε θῶμεν τὴν ὁδὸν τὴν εὐθείαν,

ται. Expositione in Psal. xlviii
 [v p. 210 ed. Bened.] Ἐὰν σὴ
 Νωὲ καὶ Ἰὼβ καὶ Δανιὴλ, υἱοὺς
 αὐτῶν καὶ θυγατέρας οὐ μὴ ῥύ-
 σονται. Clementis ἀναστῇ idem
 significat atque Chrysostomi
 στή, hoc est, steterint, statu-
 antur, exsurgant. Nam ut non
 intelligatur de resurrectione a
 mortuis, facit praeter contex-
 tum Scripturae, quod tunc tem-
 poris viveret Daniel. COTEL.
 Clemens noster in his citandis
 compendiosius ea dixit, quam
 apud Ezechielem leguntur;
 apud eum enim octo commata
 occupant. Sed ita citare a
 more Patrum antiquissimorum
 non abhorret. WOTT. Ἀνέστη
 legitur in libris impr. ante Wot-
 tonum, qui lectionem MSti re-
 vocavit.

1. ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ.] Vende-
 linus, *de captivitate*. Observat
 Cotelerius, et in *captivitate*,
 quod Graecus textus postulat,
 dicere Ezechieli licuisse, utpote

qui in captivitate scribebat, qua
 cum filiis Israel detinebatur.
 Recte igitur subaudiatur *qui
 sunt ante τὸ ἐν captivitate*.
 COUSTANT.

5. τὸ βασιλεῖον] Displacet Bir-
 rio in *regiam Dei*. Καυνολογία
 est enim, inquit, pro *eis τὴν βα-
 σιλείαν*. Sed Graecae litterae
 inhaerendum puto, eo quod
 S. Pater digitum fortasse inten-
 derit in parabolam de rege qui
 fecit nuptias filio suo, Matth.
 xxii 11, 12, deque eo qui in
regiam ingressus, absque veste
 nuptiali discubuit. GALLAND.
 Cf. ἐπίγειον εἶναι τὸ βασιλεῖον τοῦ
 Χριστοῦ in Caii Fragmentis.
 Routh. Rel. Sacr. ii 128.

9. ὅτι ἐν χερσὶν ὁ αἰὼν] Vitio
 laborare hunc locum suspican-
 tur Fell. Cotel. Colom. Cou-
 stantius, et mallent ἀγών, quod
 in textu exhibent Schoeneman-
 nus et Hefelius. Facilis sane
 mutatio; istamque conjecturam
 nequaquam improbant Wotton.

surgant, non eruent liberos suos in captivitate. Quod si adeo justi viri non possunt justitiis suis eruere liberos suos, nos, nisi baptisma purum et immaculatum servaverimus, qua confidentia intrabimus in regiam Dei? aut quis advocatus noster erit, si non inveniamur opera pia et justa habere?

VII. Quocirca, fratres mei, certemus, scientes quod in manibus est saeculum; et quod ad corruptibilia certamina multi appellant, sed non omnes coronantur, nisi qui plurimum laboraverint, et praeclare certarint. Nos igitur certemus, ut omnes coronam reportemus. Ergo curramus viam

et Gallandius; nihil tamen mutant. Sensus plane alio Ps. cxix 109 secundum Cod. Alex. Ἡ ψυχὴ μου ἐν ταῖς χερσίν μου διαπάντος. Emendationem si admiseris, comparandus erit Cyprianus, Epist. 13 ed. Fell. 'Adhuc in saeculo sumus, adhuc in acie constituti, de vita nostra quotidie dimicamus.' Dresselius nihil mutat, et interpretatur, *scientes quia saeculum militis est.*

10. καταπλέουσιν] Forte legendum est καταπαλαίουσιν, *lucta vincunt*, ut et paullo infra καταπαλαίωμεν; est enim vox agonistica, et his locis optime convenit; sed nihil muto. WOTT. Hanc emendationem reprobat Freyius et Birrius, quibus, praecunte Boisio, non modo comoda, sed et elegans videtur significatio navigationis ad situm Corinthi, ubi ludi Isthmici ingenti concursu celebrabantur, et propter portuum Corinthiorum commoditatem navibus adibantur. Ad istos autem Isthmicos Agonas hic respicere S. Pater videtur. GALLAND.

ib. ἀλλ' οὐ πάντες στεφανοῦνται] Idem ab Apostolo dictum I Cor. ix 24. Scil. unus βραβεῖον solenne, sive coronam obtinuit; aliis praemia quaedam tamquam solatia victorum cessere. Quod quidem factum hac sub conditione, ut ad metam et palmam proximi fuerint; alios enim dedecus et jactura solum manebant. FELL.

11. εἰ μὴ οἱ πολλὰ] Codex MStus ΟΙΜΗΟΙ, ubi librario fraudi fuisse videtur articulus proxime sequens.

13. θῶμεν] Junius mallet τρεχῶμεν. Colom. Cotel. θέωμεν. [Sic item Fell. Ittig. Coustant. Frey.] Ego retineo θῶμεν, et ita legendum puto: Ὅστε θῶμεν τὴν ὁδὸν τὴν εὐθείαν εἰς ἀγῶνα κ. τ. λ. WOTT. Davisius conj. βῶμεν. Ego quidem, inquit Birrius, θῶμεν relinquo B. Clementi, verum a τίθημι natum: *ponimus vel proponimus viam rectam pro curriculo nobis*; i. e. viam virtutis, quod incorruptum certamen interpretatur. Hinc et ἀγωνοθέται et ἀγωνοθεσία. Vide sis Polluc. cap. ult.

ἀγῶνα τὸν ἄφθαρτον, καὶ πολλοὶ εἰς αὐτὸν κατα-
 πλεύσωμεν· καὶ ἀγωνισώμεθα, ἵνα [κ]αὶ στεφανω-
 θῶμεν· καὶ εἰ [μ]ὴ δυνάμεθα ἅπαντες στεφα[ν]ω-
 θῆναι, κἂν ἐγγὺς τοῦ στεφάνου γενώμεθα. Εἰδέναι
 ἡμᾶς δεῖ ὅτι ὁ τὸν φθαρτὸν ἀγῶνα ἀγωνιζόμενος, ἐὰν 5
 εὐρεθῇ φθείρων, μαστιγωθεὶς αἵρεται, καὶ ἔξω βάλ-
 λεται τοῦ σταδίου. Τί δοκεῖτε; ὁ τὸν τῆς ἀφθαρ-
 σίας ἀγῶνα φθείρας, τί παθεῖται; τῶν γὰρ μὴ τηρη-
 σάντων, φησὶν, τὴν σφραγίδα, “ὁ σκώληξ αὐτῶν

lib. iii. Hoc enim significatu solenne istud agonale verbum est. GALLAND. Huic Birrii explicandi rationi favet absentia praepositionis ante ἀγῶνα. Junius et Boisius cum Wottono mallent eis ἀγῶνα: Freyius vel eis vel πρὸς interserit.

1. εἰς αὐτὸν] Ita e MSto restituit Wottonus pro ἐαυτὸν quod dederat Junius.

2. ἀγωνισώμεθα, κ. τ. λ.] Hunc locum citat Dorotheus, [vigeat circiter A. D. 560.] sed non αὐτολεξεί, Doctrina xxiii, κἂν γὰρ οὐκ ἐφθάσαμεν τὴν κατάστασιν τῶν ἀγίων, κἂν οὐκ ἔσμεν ἄξιοι τοῦ εἶναι ἐν τῇ δόξῃ αὐτῶν, ἀλλὰ δυνάμεθα μὴ ἐκπεσεῖν τοῦ παραδείσου, ἐὰν νήφωμεν, καὶ βιάζωμεν ἑαυτοὺς μικρόν· ὡς λέγει καὶ ὁ ἅγιος Κλήμης, κἂν μὴ στεφανωταὶ τις, ἀλλὰ σπουδάζῃ μὴ μακρὰν εὐρεθῆναι τῶν στεφανουμένων. WOTT.

3. εἰ [μ]ὴ δυνάμεθα, κ. τ. λ.] Lux petenda ex legibus athleticis, quippe per quas uni corona cedit, consequuntur alii praemia, alii postea laudem: caeteros nec corona, nec praemium, nec laus manet. Verba Tertulliani sunt, lib. i ad Uxorem, cap. 3, [p. 163 ed. Rigalt.]

‘Ad primum locum certamen ‘omne contendit, secundus habet solatium, victoriam non habet.’ Ephremi, citante Petro Fabro, Agonistici lib. iii cap. 10, ‘Festinemus autem ‘magis, ut cum perfectis ac ‘fidelibus coronemur: sin vero, ‘vel cum multis placentium ‘laudem praeconii mereamur. ‘Beatus qui in agone certaverit, ut cum perfectis victoriae ‘coronam accipiat. Miserabilis ‘vero qui hoc tempus vitae suae ‘negligenter consumpserit, ut ‘indignus sit etiam cum ‘nimis collaudari.’ Chrysostomi ad I Cor. ix 24. [Hom. 23, Opp. x p. 200 ed. Ben.] *Nescitis quod qui in stadio currunt, omnes quidem currunt, sed unus accipit braviium?* Τοῦτο δὲ λέγει, οὐχ ὡς καὶ ἐνταῦθα ἐνὸς ἐκ πάντων μέλλοντος σώζεσθαι· ἀπαγε· ἀλλ’ ὡς πολλὴν ὀφελόντων ἡμῶν εἰσενεγκεῖν τὴν σπουδὴν. Ὡς περ γὰρ ἐκεῖ κατιόντων πολλῶν εἰς τὸ στάδιον οὐ στεφανοῦνται πολλοί, ἀλλ’ εἰς ἓνα τοῦτο περιούσιαται, καὶ οὐκ ἀρκεῖ τὸ καθεῖναι εἰς τὸν ἀγῶνα, οὔτε τὸ ἀλείψασθαι καὶ παλαῖσαι· οὕτως καὶ ἐνταῦθα οὐκ ἀρκεῖ τὸ πιστεῦσαι,

rectam, certamen incorruptibile, et multi ad ipsum navigemus, atque certemus, ut et coronemur ; et si non possumus omnes coronari, saltem prope coronam simus. Scire nos oportet, quod qui certamen corruptibile certat, si corrumpere ac peccare inveniatur, flagellatus aufertur, et extra stadium projicitur. Quid vobis videtur ? Qui incorruptionis certamen corruperit, quid patietur ? De iis enim qui sigillum non servaverint, ait ; *Vermis eorum* Esai. lxxvi

24.

καὶ ὡς ἔπυχεν ἀγωνίσασθαι, ἀλλὰ ἂν μὴ οὕτως δράμωμεν, ὡς μέχρι τέλους ἀλήπτους ἑαυτοὺς παρασχεῖν καὶ ἐγγὺς γενέσθαι τοῦ βραβείου, οὐδὲν ἡμῖν ἔσται πλεόν. COTEL.

4. τοῦ στεφάνου] De Martyrio speciatim haec intelligenda esse censet Hilgenfeldius.

ib. Εἰδέναι ἡμᾶς δεῖ] Haec apud Colomesium, Ittig. et Frey. caput octavum incipiunt.

5. ἐὰν εὐρεθῇ φθείρων,] Agones diis sacri ; proinde impietatis genus erat contra solenniorum leges delinquere. Vid. Fab. Agonist. iii 17. FELL.

6. μαστιγωθείς αἶρεται,] Iterum mos agonisticus flagellandi ac ejiciendi athletas, qui contra certaminum scita peccarent, a multis antiquis, recentioribus, saepenumero memoratus ; insigniter vero inter Paganos a Luciano in Piscatore, post medium ; [§ 34] Arriano in Epiceteto, lib. iii c. 22 ; Dione Chrysostomo, Oratione 34 : inter Christianos ab Origene, Hom. 3 in Jeremiam ; Epiphanio, Haeresi 91, cap. penult. [Opp. i p. 511 ed. Petav.] et Sidonio, lib. ii Epist. 2. Cyprii Episcopi locus cum Romani Pontificis valde congruit : παραφθείρας γὰρ ἀγῶνα ὁ ἀθλητής, μαστιγθεὶς ἐκ-

βάλλεται τοῦ ἀγῶνος. COTEL. Addas inter alia Thucyd. v 50. Noltius infelice conj. δέρεται.

9. τὴν σφραγίδα] Baptismum intellige. Locum hunc pariter explicant Tertullianus adv. Marc. l. 4, Cyprianus ad Demet., et Hieronymus in Comment. Vid. Apoc. vii 3. FELL. Cf. § 7 supra, ἐὰν μὴ τηρήσωμεν τὸ βάπτισμα κ. τ. λ. Nihil vulgatius apud veteres quam ita appellari Baptismum : vide exempla quamplurima in Thesauro Suiceri, voce Σφραγίς. Ideo autem Baptismum ita nominabant, quia Dominus illo quasi nota impressa, sibi baptizatos vindicat, εἰς συντήρησιν καὶ τῆς δεσποτείας σημειώσιν, ut loquitur Gregorius Nazianzenus, Orat. xl. FREY. Barnabae Epist. § 9, περιτένεται ὁ λαὸς εἰς σφραγίδα. Cf. Schoettgen. Hor. Hebr. et Talmud. in Rom. iv 11. Hermas, Past. III ix 16, ' Illud ' autem sigillum aqua est, in ' quam descendunt homines ' morti obligati, ascendunt vero ' vitae assignati.' ib. 31. Locis a Suicero indicatis addas Clem. Alex. *Quis Dives Salvetur ?* § 39, p. 957 ed. Potter. μετὰ τὴν σφραγίδα καὶ τὴν λύτρωσιν, ubi Baptismum significat ; Strom.

“ οὐ τελευτήσει, καὶ τὸ πῦρ αὐτῶν οὐ σβεσθήσεται,
 “ καὶ ἔσονται εἰς ὄρασιν πάσῃ σαρκί.”

Poeniten-
 tiae locus
 non est nisi
 in hac vita.

Η'. Ὡς οὖν ἐσμὲν ἐπὶ γῆς, μετανοήσωμεν. Πηλὸς γάρ ἐσμεν εἰς τὴν χεῖρα τοῦ τεχνίτου· ὃν τρόπον γὰρ ὁ κεραμεύς, εἰς ποιῇ σκευὸς, καὶ ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ 5 διαστραφῇ, ἢ συντριβῇ, πάλιν αὐτὸ ἀναπλάσσει· εἰς δὲ προφθάζει εἰς τὴν κάμνον τοῦ πυρὸς αὐτὸ βαλεῖν, οὐκέτι βοηθήσει αὐτῷ· οὕτως καὶ ἡμεῖς, ἕως ἐσμὲν ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ, ἐν τῇ σαρκὶ ἃ ἐπράξαμεν πονηρά, μετανοήσωμεν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας, ἵνα σω- 10 θῶμεν ὑπὸ τοῦ Κυρίου, ἕως ἔχομεν καιρὸν μετανοίας. Μετὰ γὰρ τὸ ἐξελθεῖν ἡμᾶς ἐκ τοῦ κόσμου, οὐκέτι δυνάμεθα ἐκεῖ ἐξομολογήσασθαι ἢ μετανοεῖν ἔτι. Ὡστε, ἀδελφοί, ποιήσαντες τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς, καὶ τὴν σάρκα ἀγνὴν τηρήσαντες, καὶ τὰς ἐντολὰς 15

ii § 3. p. 434, ubi μακάρια σφραγίς ponitur pro impositione manuum quae Baptismum sequebatur. In Boisii notula pro δικάζων lege δεκάζων. Ruchatus comparat Theclae Martyrium: Μακάριοι οἱ τὸ Βάπτισμα καθαρὸν τηρήσαντες, οἱ αὐτοὶ ἀναπαύονται πρὸς τὸν Πατέρα, καὶ τὸν Υἱόν, καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα. ap. Grabii Spicil. Patt. i. p. 96. Cf. ἐσφραγίσθητε, Ephes. iv 30.

p. 244. 9. ὁ σκόληξ αὐτῶν] Citantur haec ex LXX Intt. apud quos haec legimus; nisi quod pro τελευτήσει habeamus τελευτᾷ. Posterius membrum paullo aliter in Hebraeo textu legitur: *Et erunt nauseae omni carni*. Exposuerunt autem LXX Interpretes vocem נִאֻשָּׁה, ac si derivatum fuisset a נִאֻשָּׁה *vidit*: καὶ ἔσονται εἰς ὄρασιν πάσῃ σαρκί. Ita et Interpres Vulgat. *Et*

erunt usque ad satietatem visionis omni carni. Versio Syriaca: *Et sint admirationi omni carni*. WOTT.

3. Ὡς] *Eως mallet Noltius, quem in Editione quarta sequitur Hefelius.

5. ἐν ταῖς χερσίν] Junius mallet ἐν τῇ χειρί.

7. αὐτὸ βαλεῖν] Colom. βάλλειν, ex incuria, ut videtur, ty-po-thetarum.

8. ἕως ἐσμὲν ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ] Ita Cyprianus, lib. de Mortalitate. 'Qualem te invenit Deus, cum de hoc mundo te evocat et accersit, talem pariter et judicat.' [p. 163 T. ed. Fell. ubi legimus, 'qualem te invenit Dominus quum vocat, talem,' &c.] Et ad Demet. 'Quando illinc excessum fuerit, nullus jam locus poenitentiae est, nullus satisfactionis effec-

non morietur, et ignis eorum non exstinguetur; et erunt in visionem omni carni.

VIII. Quamdiu ergo in terris degimus, poenitentiam agamus. Lutum quippe sumus in manu artificis; quemadmodum enim figulus, si vas fecerit, illudque in manibus ejus distortum fuerit aut contritum, rursus ipsum refingit; sin autem praeoccupaverit illud mittere in fornacem ignis, jam non amplius id corrigit: ita et nos, quamdiu sumus in hoc mundo, de malis quae in carne gessimus, ex toto corde resipiscamus, ut a Domino salvemur, dum tempus poenitentiae habemus. Postquam enim e mundo exivimus, non amplius possumus ibi confiteri, aut poenitentiam adhuc agere. Quare, fratres, voluntatem Patris facientes, et carnem servantes castam, et mandata Domini custo-

Rom. ix 21.
Jer. xviii
4—6.

tus. Hic vita aut amittitur, aut tenetur. Hic saluti aeternae cultu Dei et fructu fidei 'providetur.' [p. 196 T. ed. Fell.] Succedentes Patres multi sunt in hac re, donec lucrosus Purgatorii dogma, vicaria superstitum merita terrarum orbi sibi vitiisque faventi commendaret, et venale coelum hastae submitteret. FELL.

9. ἐν τῇ σαρκὶ δ' ἐπράξαμεν] Legendum, δι' δ' ἐπράξαμεν, immissa praepositione, quae, ob syllabae praecedentis similitudinem, videtur excidisse. DAVIS. Post πονηρά addo μισήσομεν καί, vel ἐν τῇ σαρκὶ μισήσομεν καί. BOIS.

12. οὐκέτι δυνάμεθα] Hinc praevertitur Origenis error, quo, ut loquitur Justinianus, tom. v Concil. Lab. p. 666 A, 'Omnium impiorum hominum, et

'praeterea daemonum, poenam finem habituram esse, restitutumque iri tum impios homines tum daemones in pristinum ordinem suum,' censuit. Haec enim sine praevia poenitentia admitti nequeunt. Rursumque dum numero sequenti docemur, nullum post hanc vitam superesse tempus in quo sanari valeamus, illa in pristinum ordinem revertendi spes impiis prorsus aufertur. Neque minus Origenis de resurrectione placito adversantur quae de eadem mox subjiciuntur. COUST. Nonne adversantur haec eadem Scholasticorum doctrinae de Purgatorio? Nonne praevertuntur etiam fragmenta illa de Missarum sacrificiis, quibus vulgo dicebatur Sacerdotem offerre Christum in remissionem poenae aut culpae pro vivis et de-

τοῦ Κυρίου φυλάξαντες, ληψόμεθα ζωὴν αἰώνιον. Λέγει γὰρ ὁ Κύριος ἐν τῷ εὐαγγελίῳ· “Εἰ τὸ μικρὸν “οὐκ ἐτηρήσατε, τὸ μέγα τίς ὑμῖν δώσει; λέγω γὰρ “ὑμῖν, ὅτι ὁ πιστὸς ἐν ἐλαχίστῳ, καὶ ἐν πολλῷ “πιστὸς ἐστίν.” Ἄρα οὖν τοῦτο λέγει, Τηρήσατε 5 τὴν σάρκα ἀγνὴν καὶ τὴν σφραγίδα ἄσπιλον, ἵνα τὴν αἰώνιον ζωὴν ἀπολάβωμεν;

Resurrec-
tio carnis.

Caro casta
servanda,
quia in
carne judi-
cabimur.

Θ'. Καὶ μὴ λεγέτω τις ὑμῶν, ὅτι αὕτη ἡ σὰρξ οὐ κρίνεται, οὐδὲ ἀνίσταται. Γινώτε ἐν τίνι ἐσώθητε, ἐν τίνι ἀνεβλέψατε, εἰ μὴ ἐν τῇ σαρκὶ ταύτῃ ὄντες. Δεῖ 10 οὖν ἡμᾶς ὡς ναὸν Θεοῦ φυλάσσειν τὴν σάρκα. Ὁν τρόπον γὰρ ἐν τῇ σαρκὶ ἐκλήθητε, καὶ ἐν τῇ σαρκὶ ἐλεύσεσθε. Εἰς Χριστὸς ὁ Κύριος, ὁ σώσας ἡμᾶς, ὃν μὲν τὸ πρῶτον πνεῦμα, ἐγένετο σὰρξ, καὶ οὕτως ἡμᾶς ἐκάλεσεν· οὕτως καὶ ἡμεῖς ἐν ταύτῃ τῇ σαρκὶ 15 ἀποληψόμεθα τὸν μισθόν. Ἀγαπῶμεν οὖν ἀλλήλους,

functis? Sed venia sit Benedictino doctissimo quod talia notare praetermiserit.

2. Λέγει γὰρ ὁ Κύριος] Wottonus exhibet ex MSto articulum ὁ ante Κύριος, quem Editi, [ne Russelii quidem et Schoenemanni libris exceptis] omitunt. Locum a S. Patre velut ex Evangelio hic descriptum, recitat quoque S. Irenaeus, II lxiv, [34, p. 169 ed. Massuet.] ‘Et ideo Dominus dicebat in-
‘gratis in eum existentibus:
‘Si in modico fideles non fu-
‘istis, quod magnum est quis
‘dabit vobis?’ Ubi Grabi-
us conjecit haec ex Evangelio secundum Aegyptios fuisse deprompta. GALLAND.

5. Ἄρα οὖν τοῦτο λέγει,] Haec non, ut Wottono visum, e libro

apocrypho citata, sed, ad interpretationem loci antecedentis, a Clemente ipso scripta esse recte statuerunt Hefelius et Hilgenfeldius.

6. τὴν σάρκα] Cod. MStus ΣΑΡΚΑΝ. Hic quoque, uti supra, p. 244 l. 8, conferre licet falsarium illum qui B. Pauli praedicationem detorquere non dubitavit: Act. Theclae, § 4. Μακάριοι οἱ ἀγνὴν τὴν σάρκα τηρήσαντες, ὅτι αὐτοὶ ναοὶ Θεοῦ γενήσονται. et § 11, “Ἄλλως ἀνάστασις οὐκ ἔστιν, εἰ μὴ ἀγνοὶ μενεῖτε, μήδε τὴν σάρκα ὑμῶν μολύνετε.

ib. τὴν σφραγίδα ἄσπιλον,] Vide supra p. 240, l. 11. Nescio an lucem afferat Optatus, II viii, p. 57 ed. Dupin. ‘Haeretici
‘... sigillum integrum (id est, ‘symbolum catholicum) non

dientes, consequemur vitam aeternam. Ait quippe Dominus in Evangelio, *Si parvum non servastis, quis magnum vobis dabit? Dico enim vobis; Qui fidelis est in minimo, et in majori fidelis est.* Luc. xvi 10. Matt. xxv 21. Nonne igitur hoc dicit, Servate carnem castam, et sigillum immaculatum, ut recipiatis vitam aeternam?

IX. Et nemo vestrum dicat, quod haec caro non judicatur, neque resurgit. Agnoscite in quo servati estis, in quo visum recepistis, nisi dum in hac carne vivitis. Nos ergo decet, carnem sicut templum Dei custodire. Quemadmodum enim in carne vocati estis, ita in carne venietis. Unus Christus Dominus, qui nos servavit, quum primum esset spiritus, *caro factus est*, atque sic vocavit 1 Cor. xv 12. 1 Cor. iii 16, vi 19. Joan. i 14.

‘habentes.’ D. Jacobus, i 27, ἀσπίλον ἑαυτὸν τηρεῖν ἀπὸ τοῦ κόσμου.

7. ἀπολάβωμεν;] Leg. ἀπολάβητε summo consensu monent Editores omnes. Lectionem Cod. MSti defendit Noltius, collato Rom. vii 4.

11. ὡς γὰρ] Conf. Ignat. Ep. ad Philad. § 7.

13. Εἰς Χριστὸς] Sic Wotton. Frey. Russel. Galland. Schoenem. et Reithmayrus, cum Cod. MSto, in quo litera E majori exaratur caractere et in marginem excurrente. Junius tamen, quem sequuntur caeteri, tanquam OIS legisset, exhibet ‘O Ἰησοῦς. Veram lectionem viderat Millius; putabat autem ‘O esse legendum, uti etiam Davis. Frey. Schoenem. Hefel. et Dresselius, quia scilicet ἐν ἀποδόσει sequitur οὕτως καί. Versionem Syr. vide sis ap. Cureton. p. 244. Εἰς—ἐκάλεσεν’ became then

in the flesh. Ign. Ep. ad Magn. § 7, Εἰς ἔστιν Ἰησοῦς Χριστός.

14. ὃν μὲν τὸ πρῶτον πνεῦμα,] His verbis S. Pater Divinitatem Christi manifeste adstruit, ut recte advertit Ruchatus. Sic et I Pet. i 11 de antiquis Prophetis dicitur, Ἐρευνῶντες εἰς τίνα ἢ ποῖον καιρὸν ἐδήλου τὸ ἐν αὐτοῖς Πνεῦμα Χριστοῦ. Eodemque plane sensu Theophilus Antioch. ad Autolye. ii 14, Οὗτος οὖν ὢν Πνεῦμα Θεοῦ, καὶ ἀρχὴ καὶ σοφία καὶ δύναμις Ὑψίστου, καθήρχετο εἰς τοὺς προφῆτας. GAL- LAND. Conferendus omnino est Augustinus, Epist. 140, n. 11, a Coustantio indicatus: ‘Verbum caro factum est et habitavit in nobis: reddite vicem, et efficiamini spiritus, et habitare in Illo.’ Opp. ii p. 323 ed. Antv. 1700.

16. Ἀγαπῶμεν οὖν] Hic incipit caput undecimum in Ed. Colomesiana.

Ergo praeparamus nos in tempore.

ὅπως ἔλθωμεν πάντες εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.

Ὡς ἔχομεν καιρὸν τοῦ ἱαθῆναι, ἐπιδῶμεν ἑαυτοὺς τῷ
θεραπεύοντι Θεῷ, ἀντιμισθίαν αὐτῷ διδόντες. Ποίαν;
τὸ μετανοῆσαι ἐξ εἰλικρινοῦς καρδίας. Προγνώστης
γάρ ἐστιν τῶν πάντων, καὶ εἰδὼς ἡμῶν τὰ ἐν καρδίᾳ. 5
Δῶμεν οὖν αὐτῷ † αἰώνιον †, μὴ ἀπὸ στόματος μόνον,
ἀλλὰ καὶ ἀπὸ καρδίας, ἵνα ἡμᾶς προσδέξηται ὡς
υἱούς. Καὶ γὰρ εἶπεν ὁ Κύριος· “Ἀδελφοί μου
“ οὗτοί εἰσιν, οἱ ποιῶντες τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς
“ μου.”

10

Vitio relicto virtutem persequamur.

Γ'. Ὡστε, ἀδελφοί μου, ποιήσωμεν τὸ θέλημα
τοῦ Πατρὸς τοῦ καλέσαντος ἡμᾶς, ἵνα ζήσωμεν, καὶ
διώξωμεν μᾶλλον τὴν ἀρετὴν, τὴν δὲ κακίαν κατα-
λείψωμεν, ὡς προοδοίπορον τῶν ἀμαρτιῶν ἡμῶν· καὶ
φύγωμεν τὴν ἀσέβειαν, μὴ ἡμᾶς καταλάβῃ κακά. 15
Ἐὰν γὰρ σπουδάσωμεν ἀγαθοποιεῖν, διώξεται ἡμᾶς
εἰρήνη. Διὰ ταύτην γὰρ τὴν αἰτίαν οὐκ ἔστιν εὐρεῖν
ἄνθρωπον. Οἵτινες παράγουσι φόβους ἀνθρώπινους,

Bonis promissis

2. Ὡς ἔχομεν] Libb. impr. habent Ὡς: quum autem ὡς sit lectio Cod. MSti, et saepius idem significat quod ἔως, a fide MSti non discedo. WOTT. Sic Gal. vi 10, quo forte respexit S. Pater. GALLAND. Russel. Hefel. et Dresselius Cod. MStum sequuntur.

5. ἐν καρδίᾳ.] Junius mavult ἐγκάρδια, at in hoc MSto fere ubique in ejusmodi vocibus littera ν ante κ non mutatur in γ. Eodem vero redit sive ἐνκάρδια sive ἐν καρδίᾳ legamus. WOTT.

6. Δῶμεν οὖν αὐτῷ † αἰώνιον †,] Birrius scripsisse Clementem αἶον αἰώνιον indubitanter affirmat; errorem inde manasse

contendens, quod alterum vocabulum, inter dictandum vel describendum, ob similitudinem fuerit omissum. GALLAND. Legendum Δῶμεν οὖν αὐτῷ αἶον cum Fello putant Colom. Ittig. Cotel. Wotton. Coust. Frey. Schoenem. Hefelius. ἄλιν vel δόξαν αἰώνιον conjecerat Junius.

7. ὡς υἱούς.] Edd. ante Wottonum ὡς Θεοῦ υἱούς, at Cod. MStus vocem Θεοῦ non agnoscit.

8. Ἀδελφοί μου] Citantur haec ex Evangelio S. Matthaei xii 50, ubi legimus, Ὅστις γὰρ ἀν ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς, αὐτός μου ἀδελφός καὶ ἀδελφὴ καὶ μήτηρ ἐστί.

nos : ita etiam nos in hac carne mercedem recipiemus. Diligamus igitur nos invicem, ut veniamus omnes in regnum Dei. Donec tempus habemus in quo sanemur, dedamus nos medico Deo, remunerationem ipsi tribuentes. Quam ? poenitentiam ex sincero corde. Namque praescius omnium est, et quae in corde nostro versantur novit. Demus itaque illi laudem, non ab ore solum, sed etiam ex corde, ut nos tamquam filios suscipiat. Etenim Dominus dixit ; *Fratres mei sunt ii, qui faciunt voluntatem Patris mei.* Matt. xii
50.

X. Ergo, fratres mei, faciamus voluntatem Patris qui vocavit nos, ut vivamus ; et persequamur potius virtutem, vitium autem derelinquamus veluti praecursorem peccatorum nostrorum ; et fugiamus impietatem, ne nos mala comprehendant. Nam si bene agere studuerimus, consecrabitur nos pax. Ob eam siquidem caussam non est reperire hominem. Quilibet enim humanis timoribus ductantur,

WOTT. Propius veniunt excerpta ex Evangelio Ebionitarum apud Epiphanium, Haer. xxx 14, Οἱτοὶ εἰσιν οἱ ἀδελφοί μου καὶ ἡ μήτηρ, οἱ ποιοῦντες τὰ θελήματα τοῦ Πατρὸς μου. Hilgenfeldius, p. 122, n. 5.

14. ἀμαρτιῶν] Junius, Colomesius, et Cotelierius malunt τιμωριῶν, [sic quoque Fell. Ittig. Coust. Frey.] Boisius τῆς ἀπωλείας. Ego retineo ἀμαρτιῶν, vox enim κακία denotare potest internum mentis affectum, τὴν ἐπιθυμίαν : ἀμαρτία scelus foris peractum. WOTT. Recte : quidni enim respexerit Clemens ad illud Jacobi i 15, ἡ ἐπιθυμία συλλαβοῦσα τίκτει ἀμαρτίαν ? GAL-LAND.

15. καταλάβη κακά.] Ita Cod. MStus, ut jam viderant Millius et Wottonus, absque articulo τὰ, quem Edd. plerique, Junium secuti, insererunt ante κακά. E quo vocabulo litera prima minime periit, ut Wottono visum est, qui exhibet καταλάβη ακά.

16. ἀγαθοποιεῖν.] Hoc verbum frequentat D. Petrus in Epistola priore. Nomen ἀγαθοποιία adhibet Clemens, I §§ 2, 33, 34.

18. ἀνθρωπον.] Forte legendum est ἀν θεόν. Quum enim in hoc MSto hoc modo scribatur ANON, deleta transversa linea τοῦ θ, ANΘN, i. e. ἀν θεόν, exhibet ANON sive ἀνθρωπον. Quod

voluptas
postha-
benda.

προηρημένοι μάλλον τὴν ἐνθάδε ἀπόλαυσιν, ἢ τὴν μέλλουσαν ἐπαγγελίαν. Ἀγνοοῦσιν γὰρ ἡλικίην ἔχει βάσανον ἢ ἐνθάδε ἀπόλαυσις, καὶ οἷαν τρυφὴν ἔχει ἢ μέλλουσα ἐπαγγελία. Καὶ εἰ μὲν αὐτοὶ μόνοι ταῦτα ἔπρασσον, ἀνεκτὸν ἦν· νῦν δὲ ἐπιμένουσιν κακοδι- 5 δασκαλοῦντες τὰς ἀνατίους ψυχάς, οὐκ εἰδότες ὅτι δισσὴν ἔξουσιν τὴν κρίσιν, αὐτοὶ τε, καὶ οἱ ἀκούοντες αὐτῶν.

De promissis Dei ne ambigatur.

ΙΑ'. Ἡμεῖς οὖν ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ δουλεύσωμεν τῷ Θεῷ, καὶ ἐσόμεθα δίκαιοι· ἐὰν δὲ μὴ δουλεύ- 10 σωμεν, διὰ τοῦ μὴ πιστεύειν ἡμᾶς [τῇ] ἐπαγγελίᾳ τοῦ Θεοῦ, ταλαίπωροι ἐσόμεθα. Λέγει γὰρ καὶ ὁ προ[φη]τικὸς λόγος· “Ταλαίπωροί εἰσ[ιν] οἱ δι-
“ ψυχοι, οἱ διατάζοντες τ[ῇ] καρδίᾳ, οἱ λέγοντες,
“ Ταῦτα πάντα ἡκούσαμεν καὶ ἐπὶ τῶν πατ[έ]ρων 15

si ita legatur, oportet ut inseramus [aut intelligamus] αὐτοῖς post ἔστιν· οὐκ ἔστιν αὐτοῖς εὐρεῖν ἀν Θεόν, οἷτινες παράγουσι φόβους ἀνθρωπίνους, κ. τ. λ. WOTT. Scribendum puto, Οὐκ ἔστιν εὐρεῖν οὐρανόν, οἷτινες παράγουσι φόβους ἀνθρωπίνους· ‘*Coelum non possunt invenire, qui hominum metum prae se ferunt.*’ DAVIS. Si modestiori conjecturae locus est, totum locum, parvula mutatione, sic arbitror restituendum esse. Διὰ ταύτην γὰρ τὴν αἰτίαν οὐκ ἔστιν εὐρεῖν ἄνθρωπον, οἷτινες παράγουσι φόβους ἀνθρωπίνους, i. e. *Quam ob causam non temere inter homines invenias, qui humanos timores negligunt.* BIRRIUS. Vendelinus, cujus explicationem comprobat omnino Colomesius, in Divinatione de Clementis tempore, interpretatur, *prosequetur*

nos pax; ad quam obtinendam non oportet inveniri hominem qui eum largiatur, sed Deum scilicet: intelligens Vespasianum Imperatorem, qui anno nostro 75 templum Pacis aeternae dedicavit. Boisius legit διὰ ταύτην γὰρ τὴν αἰτίαν, οὐκ ἔστιν εὐρεῖν ἄνθρωπον ἐν εἰρήνῃ ὄντα· οἷτινες γὰρ ἔχουσι φόβους ἀνθρωπίνους κ. τ. λ. *Qui metuntur sibi a paupertate, infamia, contemptu, ut homines huius saeculi solent.* Wottoni emendationem caeteris meliorem censeat Freyius et Schoenemanus. MSti scripturam Hilgenfeldius credit esse formam contractam scribendi ἀνωθεν. p. 114. Lectionem vulgatam ita explicandam esse censet Hefelius, οὐκ ἔστιν εὐρεῖν [αὐτὴν sc. τὴν εἰρήνην] ἄνθρωπον [pro ἀνθρώπους] οἷτινες κ. τ. λ. Hefelium sequi-

praeponentes voluptatem praesentem repromissioni futurae. Ignorant enim quantum habeat tormentum hujus saeculi fruitio ; et quales habeat delicias futura promissio. Ac quidem, si ipsi soli ista facerent, tolerabile esset ; jam vero perseverant insontes animas pravis doctrinis imbuere, nescientes quod duplicem habebunt condemnationem, et ipsi, et qui audiunt eos.

XI. Nos ergo in corde mundo Deo serviamus, et erimus justī : quod si non servierimus, non credendo pollicitationi Dei, erimus miseri. Dicit enim et sermo propheticus ; *Miseri sunt qui animo duplices, et corde incerti sunt ; qui dicunt, Haec omnia audivimus etiam tempore patrum*

tur Galliciollii versio. Noltius, deletō *ἀνθρώπων* legi vult *αὐτήν*. Grassius vertit, *Et c'est pour cette raison que si peu d'hommes l'ont en partage* : Ruchatus, *Et pour cette cause, il ne faut point complaire aux hommes*.

ib. *Οἵτινες παράγουσι*] Hanc MSti lectionem reposuit Wottonus, ante quem Edd. exhibent *Οἵτινες γὰρ ἄγουσι*. Irenaeus I Praef. § 1, *διὰ τῆς πανούργως συγκεκροτημένης πιθανότητος παράγουσι τὸν νοῦν τῶν ἀπειροτέρων*.

4. *Καὶ εἰ μὲν—ἀκούοντες αὐτῶν*.] Haec ex Apocrypha quadam Scriptura desumta fuisse suspicantur Vendelinus et Colomesius.

5. *κακοδιδασκαλοῦντες*] Nomen *κακοδιδασκαλία* habes apud Ignat. Ep. ad Philad. § 2, et apud Epiphan. Haer. xxvi 4, xxvii 4.

6. *ἀναιτίους ψυχάς*.] Indubitanter dedi quod legendum viderunt ad unum Editores. Ju-

nus quidem, Colom. et Wotton. retinent scripturam MSti *ἀναιτίους*, et lectionem meliorem in oram libri relegant. At in Codice hoc Alexandrino E passim ponitur pro AI. Davisius conjectura parum necessaria correxit *τὰς ἀνοήτους ψυχάς*.

ib. *οὐκ εἰδότες*] His similia sunt ea, quae a B. Ignatio habentur, Ep. ad Ephes. [§ 16] WOTT.

11. *διὰ τοῦ*] Junius et Boisius mallent *τό*.

12. *ταλαίπωροι* [οἱ] *ἐσόμεθα*.] *ἐσόμεθα* apud Colomesium, ex incuria operarum, ut videtur, natum, retinuerunt Clericus et Russelius.

ib. *Λέγει γὰρ καὶ κ. τ. λ.*] In Edd. ante Wottonum *καὶ* non legitur.

13. *Ταλαίπωροι εἰ[σιν] οἱ*] Cf. Epist. sup. § 23, p. 100 l. 2.

14. *οἱ λέγοντες*.] Edd. ante Wott. *οἱ δὲ λέγοντες*.

15. *ἐπὶ τῶν πατ[έ]ρων*] Junius

“ ἡμῶν, ἡμεῖς δὲ ἡμεραν ἐξ ἡμέρας προσδεχόμενοι,
 “ οὐδὲν τούτων ἐωράκαμεν. Ἀνόητοι, συμβάλετε
 “ ἑαυτοὺς ξύλῳ· λάβετε ἄμπελον· πρῶτον μὲν φυλ-
 “ λορροεῖ, εἴτα βλαστὸς γίνεται, μετὰ ταῦτα ὄμφαξ,
 “ εἴτα σταφυλὴ παρεστηκυῖα· οὕτως καὶ ὁ λαός μου 5
 “ ἀκαταστασίας καὶ θλίψεις ἔσχεν, ἔπειτα ἀπολή-
 “ ψεται τὰ ἀγαθὰ.” Ὡστε, ἀδελφοί μου, μὴ διψυ-
 χῶμεν, ἀλλὰ ἐλπίσαντες ὑπομείνωμεν, ἵνα καὶ τὸν
 μισθὸν κομισώμεθα. Πιστὸς γάρ ἐστιν ὁ ἐπαγ-
 γελάμενος τὰς ἀντιμισθίας ἀποδιδόναι ἐκάστῳ τῶν 10
 ἔργων αὐτοῦ. Ἐὰν οὖν ποιήσωμεν τὴν δικαιοσύνην
 ἐναντίον τοῦ Θεοῦ, εἰσήξομεν εἰς τὴν βασιλείαν αὐ-
 τοῦ, καὶ ληψόμεθα τὰς ἐπαγγελίας, “ ἅς [οὐς] οὐκ
 “ ἤκουσεν, οὐδὲ ὀφθαλμὸς ἶδεν, οὐδὲ ἐπὶ καρδίαν
 “ ἀνθρώπου ἀνέβη.” 15

Regnum
 Dei quoti-
 die expec-
 tandum.

IB'. Ἐκδεχόμεθα οὖν καθ' ὥραν τὴν βασιλείαν
 τοῦ Θεοῦ, ἐν ἀγάπῃ καὶ δικαιοσύνῃ· ἐπειδὴ οὐκ οἶδα-
 μεν τὴν ἡμέραν τῆς ἐπιφανείας τοῦ Θεοῦ. Ἐπερω-

et Colom. mallent, ἀπό. Sed
 vide supra p. 100 l. 4 atque
 ibi notata.

1. ἡμεῖς δὲ ἡμέραν] Ita Libb.
 impr. ante Wott. qui exhibet
 ἡμεῖς δὲ νοίῳ ἡμέραν, contendens
 vocem νοίῳ in MSto haberi in-
 terlinearem, eadem manu et
 minutiore caractere exaratam.
 Legitur quidem in MSto non
 YIOI sed YOI. Cernis litteram
 primam scriptura inversa exhi-
 beri, nempe Y pro Y. Et qui-
 dem nullus dubito quin nos hic
 impressionem habeamus vocis
 TOY, atramento adhuc humido
 factam, e pagina sequenti quae
 jampridem periit. Nam linea
 transversa litterae T, utpote te-

nuis, nullam effecit lituram.
 Nec sane negligendum est quod
 monuit Gallandius, hanc vocem
 νοίῳ non comparere in superioris
 Epistolae § 23, ubi haec paene
 eadem occurrunt. Mox iterum
 post ἐωράκαμεν Wottonus inter-
 serit ἔτι. Etiam hic certe legi-
 tur vox interlinearis OTI, aut si
 Wottonum audias, ETI. Sed
 haec ultima pagina praebet in
 universum novem interlineatio-
 nes magis minus perspicuas ;
 quo autem jure erant duae tan-
 tum retinendae, caeterae silen-
 tio altissimo praetermittendae ?
 Additamenta haec viri docti,
 quae inania pronuntiarat Da-
 visius, in textum admiserunt

nostrorum; nos vero diem de die exspectantes, nihil horum vidimus. Amentes, comparate vos arbori: sumite vitem: primo quidem foliis defluit, germen postea fit; postea uva acerba, indeque uva matura. Ita et populus meus agitationes et pressuras tulit; dehinc vero bona excipiet. Itaque, fratres mei, animo ne vacillemus, sed sperantes sustineamus, ut et mercedem reportemus. Fidelis enim est, qui pollicitus est se unicuique retributum operum remunerationes. Si ergo fecerimus iustitiam coram Deo, in regnum illius ingrediemur, et accipiemus promissiones, quas auris non audivit, nec oculus vidit; quaeque in cor hominis non ascenderunt.

Esai. lxiiv 4.
1 Cor. ii 9.

XII. Igitur in horas regnum Dei exspectemus, in charitate et iustitia, quandoquidem Dei adventus diem nescimus. Interrogatus enim a quodam ipse

Russel. Galland. et Hefelius; Schoenemannus vero et Dreselius non item.

2. *συμβάλλετε ἑαυτοὺς*] Wotton. edidit *συμβάλλετε*. Coustant. et Schoenem. *συμβάλλετε*. Codex autem MS. ΣΥΜΒΑΛΕΤΕ praestat hic, uti et in Epistola priori; vide p. 100 l. 6.

7. *διψυχῶμεν*] Quid sit *διψυχία* et *διψυχεῖν* vid. supra § 23 prioris Epistolae. WOTT.

12. *εἰσέξομεν*] Vocem *εἰσέξομεν* non agnoscunt Lexica. Formam geminam eandemque minus usitatam *ἀφῆξω* usurpat Clemens, Ep. i § 28. *ἀνῆξω* Cornelius, Epist. ad Fabium, Routh. Rel. Sacr. iii p. 27 l. 6.

13. [*οὗς*] Hanc vocem in MS^{to} desiderari non indicat Colomesius.

18. *τῆς ἐπιφανείας*] Vox Pau-

lina, eodem sensu posita quo saepius ab Apostolo. Vid. 2 Thess. ii 8, 1 Tim. vi 14, 2 Tim. i 10, iv 1, 8, Tit. ii 13. A Scriptoribus Ecclesiasticis usurpatur, uti et *Θεοφάνεια*, de Filii Dei incarnatione, necnon de diebus sacris quo Christiani celebrabant Nativitatem et Baptismum Domini.

ib. *Ἐπερωτηθεὶς γὰρ κ. τ. λ.*] A Salome, in Evangelio secundum Aegyptios; uti discimus e Clementis alterius Strom. iii. [9, 13, pp. 539 et 553 ed. Potter.] Similia Aegyptiaci Evangelii citantur ac exponuntur in Alexandrino Presbytero. Vide Oracula Sibyl. ii 70, 71. Sed et Evangelii Aegyptiorum mentio fit apud Origenem, Hom. i in Lucam, [tom. iii p. 933 ed. Ben.] Hieronymum, Prooemio

τηθεῖς γὰρ αὐτὸς ὁ Κύριος ὑπὸ τινος, πότε ἤξει αὐτοῦ ἡ βασιλεία, εἶπεν, “Ὅταν ἔσται τὰ δύο ἓν, “καὶ τὸ ἔξω ὡς τὸ ἔσω, καὶ τὸ ἄρσεν μετὰ τῆς “θηλείας, οὔτε ἄρσεν οὔτε θῆλυ.” Τὰ δύο δὲ ἓν ἔστιν, ὅταν λαλῶμεν αὐτοῖς ἀλήθειαν, καὶ ἐν δυσὶ 5 σώμασιν ἀνυποκρίτως εἴη μία ψυχή. Καὶ τὸ ἔξω ὡς τὸ ἔσω, τοῦτο λέγει· τὴν ψυχὴν λέγει τὸ ἔσω, τὸ δὲ ἔξ[ω] τὸ σῶμα λέγει· ὃν τρόπον οὖν σου τὸ σῶμα φαίνεται, οὕτως καὶ ἡ ψυχὴ σου δηλὸς ἔστω ἐν [τοῖς] καλοῖς ἔργοις. Καὶ τὸ ἄρσεν μετὰ τῆς 10 θηλείας, οὔτε ἄρσεν οὔτε θῆλυ, τοῦτ[ο] *
* * *

Reliqua desunt.

Comment. in Matthaeum, [tom. vii p. 2 ed. Vallars.] Epiphanius, Haeres. lxii c. 2. [tom. i p. 514 ed. Petav.] Titum, ac Theophylactum ad principium Lucae. Quamquam vero Haeretici veteres ad stabiliendum odium suum in nuptias, Evangelii juxta Aegyptios testimoniis uterentur, non tamen ea talia sunt, quae non queant ad pium sensum adduci, ex sententia utriusque Clementis: ut dicta habeantur et literaliter, et mystice, ὡς ἐν παραβύστῳ μυστηριωδῶς inquit Epiphanius, [l. c.] more Aegyptiaco; ac de Christi regno duplici, intra nos, atque in futura vita. Profecto, si ab aliquo eorum qui temporibus Apostolicis prohibebant nubere, compositum fuit Evangelium Aegyptiorum dictum, admodum ille virus erroris sui occultavit, qui a viris doctissimis juxta ac sanctissimis deprehensus non fuit, sed laudatus ac expositus.

Unum affirmare possum, Pseudo-Evangelistam ex solenni apud Apocryphorum scriptores consuetudine imitandi Canonicos libros, alluisse ad Apostoli verba Galat. iii 28, quod et inquit Clemens Stromateus, atque etiam forte ad Ephes. ii 15. COTEL. Hanc imperfectam historiolum in Anglica metaphrasi omisit Wakius. ne, ut ait in Prolegomenis, abruptum faceret finem; forte etiam, quia parum digna Clemente, quem auctorem hujus facit Epistolae, ei videbatur. FREY.

4. οὔτε ἄρσεν] In hoc loco depravationem quamdam forsitan suspicari licet verborum D. Pauli ad Galatas, iii 28, οὐκ ἐνι ἄρσεν καὶ θῆλυ· πάντες γὰρ ὑμεῖς εἰς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

5. λαλῶμεν αὐτοῖς] Junius mallet ἀλλοις vel ἀλλήλοις, Millius autem, ἐαυτοῖς. Hunc locum, si Hilgenfeldio audias, in animo habuit Photius, quum

Dominus, quando venturum esset regnum ejus, dixit; *Quum duo erunt unum, et quod foris ut quod intus, et masculum cum femina, neque mas neque femina.* Duo autem sunt unum, quando alter ad alterum loquemur veritatem, et in duobus corporibus absque simulatione fuerit una anima. *Et quod foris ut quod intus,* hoc ait: animam vocat, *quod intus;* et corpus, *quod foris.* Quo modo igitur corpus tuum conspicuum est, ita et anima tua manifesta sit in bonis operibus. *Et masculum cum femina, neque mas neque femina:* hoc

Reliqua desunt.

verbis citatis supra p. 132 l. 2 subjungeret, *καὶ ἐρμηνείας δὲ ῥητῶν τῶν ἁλλοκότως ἔχει.*

ib. ἐν δυοῖ σώμασιν] Ἐρωτηθεὶς τί ἐστι φίλος; ἔφη, Μία ψυχὴ δύο σώμασιν ἐνοικοῦσα. Diog. Laert. in Vit. Aristot. V i 20.

6. ἀνυποκρίτως] Adject. ἀνυπόκριτος adhibent D. Paulus ad Rom. xii 9, II Cor. vi 6, I Tim. i 5. II i 5. D. Petrus, I i 22, D. Jacobus, iii 17.

7. τοῦτο λέγει] Exhinc nata occasione disserendi de castitate, reliquum, credo, Epistolae, omnemque paene sermonem de virginitatis puritate contexuit; de quo multa superesse non dubito apud Clem. Alex. Patresque alios. VENDEL. Αὐτὸς παρθενίαν διδάσκει, inquit de Clemente Epiphanius, Haeres. xxx, quod idem Hieronymus, lib. i contra Jovinianum, cujus verba hic usurpat doctissimus Vendelinus. COLOM. Vendelini notulam sub Colomesii nomine praebent Clericus et Russelius.

9. δῆλος ἔστω] Junius et Co-

VOL. I.

lomesius malunt πρόδηλος, qua quidem voce usus est Clemens, Ep. I §§ 11, 12, 40. Boisius, quem secuti sunt Hefelius et Dresselius, sic refingit, *καὶ ἡ ψυχὴ σου δῆλη ἔσται.* Exemplum autem adjectivi simplicis δῆλος communi genere positi habes apud Eurip. Med. 1194 ed. Porson.

11. τοῦτ[ο] * * *] Suplemento accedunt loci sequentes e Clementis Alexandrini Strom. iii desumpti, § 9. Οἱ δὲ ἀντιπασσόμενοι τῇ κτίσει τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς εὐφήμου ἐγκρατείας, κακείνα λέγουσι τὰ πρὸς Σαλώμην εἰρημένα, ὧν πρότερον ἐμνήσθημεν· φέρεται δέ, οἶμαι, ἐν τῷ κατ' Αἰγυπτίου Εὐαγγελίῳ. Φασὶ γάρ, ὅτι αὐτὸς εἶπεν ὁ Σωτὴρ, “Ἦλθον καταλύσαι τὰ ἔργα τῆς θηλείας.” θηλείας μὲν, τῆς ἐπιθυμίας· ἔργα δέ, γένεσιν καὶ φθοράν... ὅθεν εἰκότως περὶ συντελείας μνηύσαντος τοῦ Λόγου, ἡ Σαλώμη φησὶ· “Μέχρι τίνος οἱ ἄνθρωποι ἀποθανοῦνται;” ἄνθρωπον δὲ καλεῖ ἡ Γραφὴ διχῶς· τὸν τε φαινόμενον,

L I

καὶ τὴν ψυχὴν· πάλιν τε αὖ, τὸν σωζόμενον, καὶ τὸν μὴ· καὶ θάνατος ψυχῆς ἢ ἁμαρτία λέγεται. Διὸ καὶ παρατετηρημένως ἀποκρίνεται ὁ Κύριος, “Μέχρις ἂν τίκτωσιν αἱ γυναῖκες.” τούτέστι, μέχρις ἂν αἱ ἐπιθυμίαι ἐνεργῶσι. φαμένης αὐτῆς, “Καλῶς οὖν ἐποίησα μὴ “τεκούσα.” ὥς οὐ δεόντως τῆς γενέσεως παραλαμβανομένης· ἀμείβεται λέγων ὁ Κύριος, “Πᾶσαν “φάγε βοτάνην” τὴν δὲ πικρίαν “ἔχουσιν μὴ φάγῃς.” σημαίνει γὰρ καὶ διὰ τούτων, ἐφ’ ἡμῖν εἶναι, καὶ οὐκ ἐξ ἀνάγκης κατὰ κώλυσιν ἐντολῆς, ἥτοι τὴν ἐγκράτειαν, ἥ καὶ τὸν γάμον· κ. τ. λ. pp. 539—541 ed. Potter. Et rursus § 13, p. 553. Διὰ τοῦτό τοι ὁ Κασσιανὸς φησι· “Πυνθανομένης τῆς Σαλώμης, Πότε γνωσθήσεται τὰ περὶ “ὧν ἤρετο, ἔφη ὁ Κύριος· “Ὅταν τὸ “τῆς αἰσχύνῃς ἔνδυμα πατήσῃτε καὶ “ὅταν γένηται τὰ δύο ἐν, καὶ τὸ

“ἄρρεν μετὰ τῆς θηλείας, οὔτε ἄρρεν, οὔτε θῆλυ.” Πρῶτον μὲν οὖν ἐν τοῖς παραδεδομένοις ἡμῖν τέτταρσιν Εὐαγγελίοις οὐκ ἔχομεν τὸ ῥητόν, ἀλλ’ ἐν τῷ κατ’ Αἰγυπτίου. Ἐπεὶ δὲ ἀγροεῖν μοι δοκεῖ, ὅτι θυμὸν μὲν, ἄρρενα ὁρμήν· θῆλειαν δέ, τὴν ἐπιθυμίαν αἰνίττεται· οἷς ἐνεργήσασσι, μετάνοια ἔπεται καὶ αἰσχύνῃ. Ὅταν οὖν μήτε τις θυμῷ, μὴτ’ ἐπιθυμίᾳ χαρισάμενος, ἂ δὴ καὶ ἐξ ἔθους καὶ τροφῆς κακῆς αὐξήσαντα ἐπισκιάξει καὶ ἐγκαλύπτει τὸν λογισμὸν, ἀλλ’ ἀποδυσάμενος τὴν ἐκ τούτων ἀχλύν, ἐκ μετανοίας καταισχυνηθεὶς, πνεῦμα καὶ ψυχὴν ἐνώσει κατὰ τὴν τοῦ λόγου ὑπακοήν· τότε, ὥς ὁ Παῦλος φησιν, “Οὐκ ἔτι “ἐν ὑμῖν οὐκ ἄρρεν, οὐ θῆλυ.” Ἀποστᾶσα γὰρ τοῦδε τοῦ σχήματος, ὅς διακρίνεται τὸ ἄρρεν καὶ τὸ θῆλυ, ψυχὴ μετατίθεται εἰς ἔνωσιν, οὐδ’ ἕτερον οὐσα. Cf. Grabii Spicilegium i pp. 35, 36, et 263, 264.

S. C L E M E N T I S

QUAE FERUNTUR

FRAGMENTA.

I, II.

Τοῦ ἁγίου Κλήμεντος Ἐ-
πισκόπου Ῥώμης.

Ἀνταρκῆς εἰς σωτηρίαν
5 ἢ εἰς Θεὸν ἀνθρώπου ἀγά-
πη. Εὐγνωμοσύνης γάρ
ἐστι τὸ πρὸς τὸν τοῦ εἶ-
ναι ἡμᾶς αἷτιον ἀποσώ-
ζειν στοργήν, ὑφ' ἧς καὶ
10 εἰς δεῦτερον καὶ ἀγήρω
αἰῶνα διασωζόμεθα.

Τοῦ Αὐτοῦ. Ἐπείρα-
σεν ὁ Θεὸς τὸν Ἀβραάμ,
οὐκ ἀγνοῶν τίς ἦν, ἀλλ'
15 ἵνα τοῖς μετὰ ταῦτα δείξῃ,
καὶ μὴ κρύψῃ τὸν τοιοῦ-
τον, καὶ διεγείρῃ εἰς μίμη-
σιν τῆς ἐκείνου πίστεως
καὶ ὑπομονῆς, καὶ πείσῃ
20 καὶ τέκνων στοργῆς ἀμε-
λεῖν πρὸς ἐκπλήρωσιν θεί-
ου προστάγματος· ὅθεν
ἔγγραφον περὶ αὐτοῦ ἱσ-
τορίαν γενέσθαι ᾠκονό-
25 μησεν.

I, II.

*S. Clementis Episcopi Ro-
mani.*

Ad salutem sufficit
hominis erga Deum a-
mor. Grati siquidem
animi est, dilectionem
erga eum conservare,
qui nobis, ut simus, est
auctor; qua fit etiam,
ut ad alterum ac senii
expers saeculum salvi
evadamus.

Ejusdem. Tentavit
Deus Abraham, non quia
ignoravit quis esset, sed
ut posterioribus saeculis
notum faceret, nec la-
tere pateretur tantum
virum; quin potius alios
ad fidem et patientiam
illius imitandam excita-
ret, suaderetque etiam
filiorum amorem prae
Divini praecepti execu-
tione negligendum esse.
Quamobrem prospexit ac
fecit ut historia ejus lite-
ris commendaretur.

Ex S. Johanne Damasceno, Eclog. lib. i, tit. 49, p. 752.
Haec Fragmenta exhibent Coustant. Galland. et Schoene-
manni libri.

III.

Τοῦ ἁγίου Κλήμεντος Ἐπι-
σκόπου Ῥώμης, ἐκ τῆς β'
πρὸς Κορινθίους ἐπιστο-
5 λῆς.

Μὴ ταρασσέτω τὴν
καρδίαν ὑμῶν, ὅτι βλέ-
πομεν τοὺς ἀδίκους πλου-
τοῦντας, καὶ στενοχω-
10 ρουμένους τοὺς τοῦ Θεοῦ
δούλους. Οὐδεὶς γὰρ δι-
καίων ταχὺν καρπὸν ἔλα-
βεν, ἀλλ' ἐκδέχεται αὐτόν.
Εἰ γὰρ τὸν μισθὸν τῶν
15 δικαίων ὁ Θεὸς εὐθέως ἀ-
πεδίδου, ἐμπορίαν ἡσκοῦ-
μεν, καὶ οὐκ εὐσέβειαν.
Ἐδοκοῦμεν γὰρ εἶναι δι-
καιοι, οὐ διὰ τὸ εὐσεβές,
20 ἀλλὰ τὸ κερδάλεον διώ-
κοντες.

Ex S. Johanne Damasceno, S. Parall. tom. i p. 783 ed.
Le Quien. Legitur in Coustant. Galland. et Schoenemanni
libris.

IV.

25 Τοῦ ἁγίου Κλήμεντος, ἐκ
τῆς πρὸς Κορινθίους β'.

Ὁ τῶν παρόντων αἰ-
σθητικὸς συνήσιν ὥς οὐ-
τε ἂ λογίζονται τινες εἶναι

III.

*S. Clementis Episcopi Roma-
ni, e secunda ad Corinthios
Epistola.*

Non turbet cor ve-
strum, quod iniquos di-
tescentes videamus, et
Dei servos angustiiis af-
flictos. Nemo quippe
justorum continuo fruc-
tum retulit, sed illum
exspectat. Si enim jus-
torum mercedem Deus
statim redderet, merca-
turae, non pietati, ope-
ram daremus. Justi si-
quidem esse non religio-
nis, sed quaestus gratia
videremur.

IV.

*S. Clementis, ex Epistola se-
cunda ad Corinthios.*

Qui praesentia sentit,
intelligit etiam ea, quae
nonnulli jucunda repu-

τερπνά, ξένα καὶ μακράν tant, aliena et procul
 ἐστὶ τῶν ἀπεχθῶν. Ἄλ- dissita non esse ab iis
 λὰ καὶ πλοῦτος πολλάκις quae odio habentur.
 μᾶλλον πενίας ἔθλιψε, Quin etiam divitiae sae-
 5 καὶ ὑγίεια πλέον ἡνίασε penumero magis quam
 νόσου. Καὶ καθόλου τῶν paupertas laeserunt, et
 λυπηρῶν καὶ φευκτῶν sanitas plus morbo af-
 πάντων ὑπόθεσις καὶ ὕλη flexit. In summa, gra-
 ἡ τῶν ἀσπαστῶν καὶ tarum atque optatarum
 10 κατ' εὐχὴν περιβολὴ γί- rerum affluentia omni-
 νεται. um tristem ac fugien-
 darum causa et materia
 evadit.

E vetusto Codice Bibliothecae PP. Soc. Jesu. In quo
 scilicet continentur Eclogae Sacrae S. Damasceni. Excerp-
 tum fuerat hoc Fragmentum Cotelarii opera ex cap. περὶ
 15 τῶν προσκαίρων καὶ τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν, καὶ ὅτι χρὴ τῶν
 παρόντων τὰ μέλλοντα προτιμᾶν quod respondet capiti 20
 libri iii Parallelorum apud Damascenum olim editorum, ubi
 tamen desiderabatur, quoad illud in novissima Damasceni
 editione, tom. ii p. 787, eruditissimus vir Michael Le Quien
 20 nobis exhibuit. COUSTANT. Legitur in libris Colomesii,
 Wotton. Coust. Galland. et Schoenem. necnon apud Grabii
 Spicil. i p. 288.

V.

Κλήμεντος Ῥώμης.

25 Οὐ δίκαιόν ἐστι, τοῦ
 δεδοκός ἐγκαταλειφθέν-

V.

Clementis Romani.

Haud aequum est, eo
 qui dedit derelicto, quae

10. κατ' εὐχὴν] μετ' εὐχὴν Cle-
 ricus in Ed. secunda, ex incuria
 typothetarum.

26. ἐγκαταλειφθέντος] καταλει-

φθέντος Russel. ἐγκαταλείπει ha-
 bet Clemens, I § 11, supra
 p. 48 l 3, ἐγκαταλείπωμεν § 33,
 p. 120 l. 9.

τος, τὰ δοθέντα παραμέ- data sunt apud ingra-
νειν τοῖς ἀγνώμοσιν. tos remanere.

Ex Sermone viii S. Maximi, edit. Combefis. p. 556.
Wottonus, Coustant. Russel. Galland. et Schoenemann.
5 exhibent hoc Fragmentum, quod legitur in Codice Biblio-
thecae Bodleianae, 143 inter Baroccianos, fol. 29, § περὶ
εὐεργεσίας καὶ χάριτος, εὐχαριστίας καὶ ἀχαριστίας. Ex se-
cunda Clementi adscripta Epistola id depromptum esse con-
jicit Gräbner, Spicil. i pp. 270, 289.

10

VI.

Κλήμεντος Ῥώμης.

Διαφορὰ τυγχάνει ἀλη-
θείας καὶ συνηθείας ἡ
μὲν γὰρ ἀλήθεια γνησίως
15 ζητουμένη εὐρίσκεται τὸ
δὲ ἔθος ὁποῖον ἂν παρα-
ληφθῇ, εἴτε ἀληθές, εἴτε
ψευδές, ἀκρίτως ὑφ' ἑαυ-
τοῦ κρατύνεται. Ἐν αἷς
20 γὰρ ἕκαστος ἐκ παιδόθεν
ἐθίζεται, ταύταις ἐμμένειν
ῥῆται. Ὁ γὰρ μισεῖ τις
διὰ τὴν ἐπιούσαν τῇ ἡλι-
κία σύνεσιν, τοῦτο διὰ
25 τὴν πολυχρόνιον τῶν κα-

VI.

Clementis Romani.

Est differentia inter
veritatem et consuetudi-
nem; veritas enim sin-
cere quaesita invenitur;
consuetudo autem, qua-
liscumque etiam assu-
matur, sive recta, sive
vana, indiscriminatim a
semetipsa firmatur. Qui-
bus enim quisque a pu-
ero assuescit, illis inhae-
rere amat. Quod enim
quis odit pro ea pruden-
tia quam aetas invexit,
id ob diuturnam malorum

21. ἐμμένειν] Cod. MStus ἐμ-
μαίνειν.

23. τῇ ἡλικίᾳ] Cod. MStus

τῆς ἡλικίας.

25. πολυχρόνιον] Vocem ὀλι-
γοχρόνιος legas Epist. II §§ 5, 6.

κῶν συνήθειαν πράττειν consuetudinem facere
 συναναγκάζεται, δεινὴν cogitur. peccatum nac-
 σύνοικον τὴν ἁμαρτίαν tus gravem contuberna-
 παρειληφώς. lem.

- 5 E MS. Collectione sententiarum ex Patribus aliisque
 auctoribus decerptarum in cod. 143 Barocc. Bibliothecae
 Bodleianae, cap. περὶ συνηθείας καὶ ἔθους. fol. 136 p. 2.
 Fragmentum hoc a Grabio erutum, vid. Spicil. Pat. tom. i
 p. 288, exhibent Wotton. Coustant. Galland. et Schoene-
 10 mannus. Postrema illius pars, a verbis Ὁ γὰρ μυσὶ τις ad
 finem usque, a Maximo, ed. Combefis. Serm. lxii p. 673
 incerta jam habebatur.

VII.

VII.

Ἀλλὰ καὶ Κλήμης ἀρ- Sed et antiquior Cle-
 15 χαϊκώτερος, Ζῆ, φησὶν, mens, Vivit, inquit, De-
 ὁ Θεός, καὶ ὁ Κύριος us, et Dominus Jesus
 Ἰησοῦς Χριστός, καὶ τὸ Christus, et Spiritus
 Πνεῦμα Ἅγιον. Sanctus.

Ex Basilio, lib. de Spiritu Sancto cap. xxix, tom. iii
 20 p. 61 A ed. Ben. In hoc Fragmento forsitan non tam
 professionem dogmaticam habemus, quam iuramentum
 gravissimum, ad normam illius formulae, Ζῆ ὁ Κύριος, quae
 passim apud LXX invenitur. Cf. Fragment. Serapionis
 apud Routh, Reliq. Sacr. i, 452, Ζῆ ὁ Θεός ὁ ἐν τοῖς οὐρα-
 25 νοῖς, ὅτι Σωτὴς ὁ μακάριος . . . ἠθέλησε τὸν δαίμονα τῆς Πρι-
 σκύλλης ἐκβαλεῖν.

14. ἀρχαϊκώτερος,] Dionysio sc.
 antiquior. Vide supra notata ad
 p. 178 l. 3. Gallandius, cum

MStis et editione prima Basi-
 leensi, ἀρχαϊκώτερον. Sed et Cle-
 mens simplicius.

VIII.

Τοῦ ἁγίου Κλήμεντος Ἐπι-
 σκόπου Ῥώμης, μετὰ τὸν
 Ἀπόστολον Πέτρον τοῦ
 5 ἀποστολικοῦ θρόνου ἡγη-
 σαμένου, εἰς τὸ Ἅγιον
 Πνεῦμα.

Μακάριος ὁ κεκλεισμέ-
 νους ὀφθαλμοὺς ἀνοίξας,
 10 καὶ διωκόμενον ἄσθματι
 πνεῦμα διὰ τοῦ ἐγείραι
 ἀναλαβών. Τὸ χαμαὶ
 κεῖσθαι τοῦτο ἦν, καὶ τὸ
 ἐπὶ ποδῶν μὴ ἐστάναι,
 15 τὴν ἀλήθειαν οὐκ ἔχειν.
 Ἀνάστασις δέ ἐστι Πα-
 τρὸς ἡ ἐπίγνωσις, καὶ
 ἐπιφάνεια τοῦ Υἱοῦ, ἣ
 τὰς αἰσθήσεις ἐφάνέρωσε.
 20 Μακάριος ἀνὴρ ὁ γνώ-
 σκων τὴν τοῦ Πατρὸς δό-
 σιν δι' ἐκπορεύσεως τοῦ

VIII.

*Sancti Clementis Episcopi
 Romani, qui post Aposto-
 lum Petrum sedi aposto-
 licæ prae fuit, de Spiritu
 Sancto.*

Beatus vir, qui clau-
 sos oculos aperuit, et
 expulsum flatus difficul-
 tate spiritum per resur-
 rectionem recepit. Hoc
 erat humi jacere, et in
 pedes non stare, non ha-
 bere veritatem. Resur-
 rectio autem est Patris
 agnitio, et apparitio Fi-
 lii, qua sensus patefe-
 cit. Beatus vir, qui no-
 scit Patris donum per
 processionem sanctissimi
 Spiritus. Beatus vir,
 qui agnoscit et compre-

5. *de Spiritu Sancto.*] Plures sermones Pseudo-Clementis, exstitisse jam supra p. 268. [Spicil. tom. i] notavi, et in quodam horum doctrinam de Spiritu Sancto expositam fuisse, p. 288 conjeci. * * * * At vero nunquam ulla mentio peculiaris libri de Spiritu Sancto qui sub Clementis nomine prodierit, occurrit: unde in una dictarum homiliarum de hac materia tractatum fuisse colligo. GRABIUS.

18. ἐπιφάνεια] Cf. Ep. II § 12, p. 254 l. 18.

παναγίου Πνεύματος. Μα-
 κάριος ὁ γινώσκων καὶ
 λαβών, ὅτι τὸ Ἅγιον
 Πνεῦμά ἐστιν ἡ δόσις αὐ-
 5 τοῦ. Καὶ τοῦτο ἐν τύπῳ
 περιστέρας παρέσχε. Τὸ
 γὰρ ζῶον ἀκακίαν ἔχει,
 καὶ ἄχολόν ἐστιν. Ἄκα-
 κος δὲ ὁ Πατὴρ Πνεῦμα
 10 ἔδωκεν ἄκακον, ἀνόρη-
 τον, ἀπύκταντον, τελειον,
 ἀμίαντον, ἀπὸ σπλάγχχνων
 ἰδίων προϊέμενος, ἵνα ῥυ-
 θμίσῃ τοὺς αἰῶνας, καὶ
 15 τοῦ ἀοράτου δῶ τὴν ἐπί-
 γνωσιν. Ἔστιν οὖν τοῦτο
 ἅγιον καὶ εὐθές, τὸ ἀπ'·
 αὐτοῦ προελθόν, καὶ δύ-
 ναμις αὐτοῦ, καὶ θέλημα
 20 αὐτοῦ, εἰς πλήρωμα δόξης
 αὐτοῦ φανερωθέν. Τοῦτο
 οἱ λαβόντες τυποῦνται
 ἀληθείας τύπῳ, χάριτος
 τελείας.

hendit, Spiritum Sanc-
 tum esse donum illius,
 ab eo in figura colum-
 bae traditum. Hoc e-
 nim animal innocentiam
 habet, et caret felle.
 Pater autem ab omni
 malitia alienus Spiri-
 tum dedit a malitia ali-
 enum, expertem irae at-
 que acerbitalis, perfec-
 tum, intaminatum, e suis
 visceribus emittens, ut
 componeret saecula, et
 ejus qui videri non pot-
 est, praeberet cognitio-
 nem. Ille ergo Spiritus
 Sanctus est et rectus,
 qui ab ipso procedit,
 item virtus et voluntas
 ejus, qui ad plenitudi-
 nem gloriae ejus appa-
 ruit. Hunc qui acci-
 piunt, veritatis et gra-
 tiae perfecto typo sig-
 nantur.

- 25 Ex vetere Codice Bibliothecae Regiae. A Cotelerio
 erutum est, et vulgatum inter notas ad lib. i Recog-

1. τοῦ παναγίου] ὁ πανάγιος,
 Ep. I § 35, p. 126 l. 14.

13. ῥυθμίσῃ] Verbum ῥυθμίζειν
 usurpat Scholiast. Theocrit. x

39, quem locum indicavit Wake-
 fieldius.

17. εὐθές,] Vid. supra, p. 82
 l. 9.

nitium, cap. 24, p. 347. [p. 498 tom. i Clerici ed. secundae.] Non ausim asserere ex eodem opere excerptum ex quo Basilius superius fragmentum exscripsit. Nempe quum Basili consilio, non secus atque praecedens, opportunum accommodumque esset, probabile est Basilium neque illud omisurum fuisse, si ibidem exstisset. COUSTANT.

IX.

ἵνα καὶ γενώμεθα,
βουληθέντος αὐτοῦ, οὐκ
10 ὄντες πρὶν γενέσθαι, καὶ
γενόμενοι ἀπολαύσωμεν
τῶν δι' ἡμᾶς γενομένων.
Διὰ τοῦτό ἐσμεν ἄνθρωποι,
καὶ φρόνησιν ἔχομεν
15 καὶ λόγον, παρ' αὐτοῦ
λαβόντες.

IX.

Ut existamus per voluntatem ejus qui nulli eramus ante quam ille nos faceret : atque ut existentes fruamur bonis propter nos creatis. Idcirco homines sumus, et mentis atque rationis beneficio ejusdem compotes.

Hoc Fragmentum ex Epistola nona S. Clementis Romani citatur a Leontio, et Johanne, quorum Rerum Sacrarum Libros duos edidit Angelus Maius in Scriptorum Vett.
20 Nova Collectione, tom. vii p. 84. Conf. tom. i p. 76 ad calcem. Exstat num. 5 Tit. 1 De Hominis Creatione. Hic locus in Codice Vaticano subsequitur caput 30 Epistolae prioris. Vide supra p. 120 l. 8 et ibi notata. Maius opinatur eum fuisse desumptum ex illis Epistolis
25 in quibus Hieronymus, adv. Jovinianum i § 12, laudes Virginitatis legebat, ampliores, ut videtur, quam quae in duabus illis lingua Syriaca conscriptis occurrunt, quas edidit Wetstenius.

X.

Καὶ ὁ μέγας Ἀπόστο-
 λος Κλήμης παρὰ τοῦ
 ἁγίου καὶ πρωτοκορυ-
 5 φαίου Πέτρου, “Σὺ μὲν
 “δήσεις ἃ δεῖ,” φησὶν,
 “δεθῆναι, καὶ λύσεις ἃ
 “δεῖ λυθῆναι· οὐ δήσεις
 “τὸν πταίσαντα, ἀλλ’
 10 “ὃν δεῖ κατὰ τοὺς κανό-
 “νας ἡμῶν, τὸν παρανο-
 “μοῦντα καὶ μὴ στέρ-
 “γοντα αὐτούς.”

X.

Et magnus Apostolus
 Clemens a primo cory-
 phaeo Petro, “Tu qui
 “dem ligabis,” inquit,
 “quae ligari debent, et
 “solves quae solvi de-
 “bent. Non ligabis eum
 “qui titubabat, sed quem
 “oportet secundum ca-
 “nonas nostros, eum
 “nempe qui contra jus
 “facit et eos non di-
 “ligit.”

Fragmentum hoc Clementi adscriptum inveni in Codice
 15 quodam chartaceo Bibliothecae Caesareo-Vindobonensis.
 Cod. MS. Jurid. Graec. N. vii, fol. 225 p. 1. Vid. Nessel.
 Catal. P. 2 p. 18.

2. ὁ μέγας Ἀπόστολος Κλήμης]
 Sic apud Clementem Alexan-
 drinum, Strom. iv 17, p. 609
 Potter. Ὁ Ἀπόστολος Κλήμης.
 Apud Anastasium, p. 526 ed.
 Gretser. Ὁ δὲ ἱερός καὶ ἀποστο-
 λικὸς διδάσκαλος Κλήμης.

4. πρωτοκορυφαίου] Haec vox
 composita aevum, ni fallor, Cle-
 mente Romano longe recentius
 sapit. τῷ πρωτοκορυφαίῳ τῶν Ἀ-
 ποστόλων Πέτρῳ legitur in Officio
 dicto *Hora*, Goar, Eucholog.

667. S. Petrus vocatur ὁ πρῶ-
 τος τῶν μαθητῶν, κορυφαῖος τοῦ
 χοροῦ τῶν μαθητῶν, a Chryso-
 stomo; κορυφαῖος τῶν Ἀποστόλων
 ab eodem et aliis Patribus pas-
 sim. Loca dabit Suicerus, Thea.
 Eccl. voc. Πέτρος. τῇ τοῦ μεγά-
 λου Πέτρου ὁμολογία Defin. Fid.
 apud Concil. Chalced. Vide
 Routh. Script. Eccles. Opusc.
 ii p. 78 l. 8. Longe simplicius
 Clemens noster ὁ Πέτρος, ὁ Παῦ-
 λος. p. 24 l. 7, p. 26 l. 1.

INDEX

S. S C R I P T U R A R U M

TOTO OPERE CITATARUM.

E GENESI.

i 26, 27.	Clem. I 33.
i 28.	I 33.
ii 23.	I 6.
ii 24.	Polyc. Fragm. i.
iv 3—8.	Clem. I 4.
xii 1—3.	I 10.
xiii 14—16.	I 10.
xv 5, 6.	I 10.
xviii 27.	I 17.
xxii 17.	I 32.

EX EXODO.

ii 14.	Clem. I 4.
iii 11.	I 17.
xxxii 9, 10, 32.	I 53.

E NUMERIS.

xii 7.	I 43.
--------	-------

E DEUTERONOMIO.

iv 34.	Clem. I 29.
vii 6.	I 29.
ix 12, seq.	I 53.
xiv 2.	I 29.
xxxii 8, 9.	I 29.
xxxii 15.	I 3.

E JOSHUA.

ii.	Clem. I 12.
-----	-------------

E LIB. I. SAMUEL.

xiii 14.	Clem. I 18.
----------	-------------

EX ESTHER.

vii, viii.	Clem. I 55.
------------	-------------

EX JOB.

i 1.	Clem. I 17.
iv 16—18, 19—21.	I 39.
v 1—5.	I 39.
v 17—26.	I 56.
xi 2, 3.	I 30.
xiv 4, 5. (LXX.)	I 17.
xv 15.	I 39.
xix 26.	I 26.
xxxviii 10, 11.	I 20.

E PSALMIS.

ii 7.	Clem. I 36.
ii 11.	Polyc. ad Phil. 2.
iii 5.	Clem. I 26.
iv 4.	Polyc. ad Phil. 12.
xii 3—6.	Clem. I 15.
xviii 26.	I 46.
xix 1—3.	I 27.
xxii 6—8.	I 16.
xxiv 1.	I 54.
xxx 18.	I 15.
xxxii 1, 2.	I 50.
xxxii 10.	I 22.
xxxiii 9.	Ign. ad Eph. 15.
xxxiv 11—17.	Clem. I 22.
xxxvii 35—37.	I 14.
l 14, 15.	I 52.
l 16—23.	I 35.
l 17.	I 52.
li 1—17.	I 18.
li 17.	I 52.
lxii 4.	I 15.
lxix 30, 31.	I 52.
lxxviii 36, 37.	I 15.
lxxxix 20.	I 18.
ciii 10, 11.	I 8.
civ 4.	I 36.
civ 9.	I 20.

cx 1. I 36.
 cxviii 18. I 56.
 cxviii 19, 20. I 48.
 cxxxix 7—11. I 28.
 cxli 5. I 56.

E PROVERBIIS.

i 23—31. Clem. I 57.
 ii 21. (LXX.) I 14.
 iii 12. I 56.
 iii 34. { Clem. I 30.
 Ign. ad Eph. 5.
 x 24. Mart. Ign. 6.
 xviii 17. (LXX.) . Ign. ad Magn. 12.
 xx 27. Clem. I 21.
 xxix 23. I 30.

EX ESAIA.

i 16—20. Clem. I 8.
 vi 3. I 34.
 xxvi 20. I 50.
 xxix 13. I 15. et II 3.
 xl 10. I 34.
 lii 5. Ign. ad Trall. 8.
 liii. Clem. I 16.
 liv 1. II 2.
 lx 17. I 42.
 lxii 11. I 34.
 lxiv 4. I 34. et II 11.
 lxvi 2. I 13.
 lxvi 24. II 7.

EX HIEREMIA.

iii 19—22. Clem. I 8.
 v 22. I 20.
 ix 23. I 13.

EX EZECHIELE.

xiv 14—20. Clem. II 6.
 xviii 30. I 8.
 xxxiii 11. I 8.
 xxxvi 23. Ign. ad Trall. 8.
 xxxvii 12, 13. Clem. I 50.
 xlviii 8, 14, 18. I 29.

E DANIELE.

vii 10. Clem. I 34.

EX HABACUC.

ii 3. Clem. I 23.

E MALACHIA.

iii 1. Clem. I 23.

E TOBIT.

iv 11 et xii 9. . . Polyc. ad Phil. 10.

E JUDITH.

viii sq. Clem. I 55.

E SAPIENTIA SALOMONIS.

ii 24. Clem. I 3.
 xi 22. I 27.
 xii 12. I 27.

E S. MATTHAEO.

iii 15. Ign. ad Smyrn. 1.
 v 3, 10. Polyc. ad Phil. 2.
 v 44. 12.
 vi 13. 7.
 vi 24. Clem. II 6.
 vii 1, 2. Polyc. ad Phil. 2.
 vii 21. Clem. II 4.
 vii 23. II 4.
 ix 13. II 2.
 x 16. Ign. ad Polyc. 2. et Clem. II 5.
 x 28. Clem. II 5.
 x 32. II 3.
 xii 33. Ign. ad Eph. 14.
 xii 50. Clem. II 9.
 xiii 2. I 24.
 xv 8. II 3.
 xvi 26. { Clem. II 6.
 Ign. ad Rom. 6.
 xviii 6. Clem. I 46.
 xix 5. Polyc. Fragm. i.
 xix 12. Ign. ad Smyrn. 6.
 xx 23. Polyc. Fragm. ii.
 xxiv 32. Clem. I 23.
 xxv 21. II 8.
 xxvi 24. I 46.
 xxvi 41. Polyc. ad Phil. 7.
 xxvi 55. Mart. Polyc. 7.
 xxvii 43. Clem. I 16.

E S. MARCO.

xiv 38. Polyc. ad Phil. 7.

E S. LUCA.

v 32. Clem. II 2.
 vi 36—38. I 13.
 vi 37. Polyc. ad Phil. 2.
 viii 5. Clem. I 24.
 x 3. II 5.
 xii 4, 5. II 5.
 xiii 27. II 4.
 xiv 12. Polyc. Fragm. iv.
 xvi 10. Clem. II 8.
 xvi 13. II 6.
 xvii 2. I 46.
 xxiv 39. Ign. ad Smyrn. 3.

E S. JOHANNE.

vi 50, 51, 54, 58. . . Ign. ad Eph. 20.
 xvii 4. Polyc. Fragm. v.

EX ACTIBUS APOSTOLORUM.

- ii 24. Polyc. ad Phil. 1.
x 42. 2.
xiii 22. Clem. I 18.
xxi 14. Mart. Polyc. 7.

EX EPISTOLA AD ROMANOS.

- iv 3. Clem. I 10.
vi 8. Ign. ad Magn. 5.
xii 20. Mart. Polyc. 7.
xii 17. Polyc. ad Phil. 6.
xiv 10, 12. 6.

EX EPISTOLA AD CORINTHIOS I.

- i 18, 20, 23, 24. ... Ign. ad Eph. 18.
i 31. Clem. I 13.
ii 9. Clem. I 34, II 11. et
Mart. Polyc. 2.
ii 14. Ign. ad Eph. 8.
iv 4. Ign. ad Rom. 5.
vi 2. Polyc. ad Phil. 11.
vi 9, 10. ... ib. 5. Cf. Ign. ad Eph. 16.
xv 31. Polyc. Fragm. ii.

EX EPISTOLA AD CORINTHIOS II.

- iv 18. Ign. ad Rom. 3.
v 10. Polyc. ad Phil. 6.
vi 16. Mart. Ign. 2.
viii 21. Polyc. ad Phil. 6.
x 17. Clem. I 13.

EX EPISTOLA AD GALATAS.

- i 1. Polyc. ad Phil. 12.
iv 27. Clem. II 2.
vi 7. Polyc. ad Phil. 5.
vi 10. Ign. ad Smyrn. 9.

EX EPISTOLA AD EPHESIOS.

- i 4. Ign. ad Eph. Inscr.
ii 8. Polyc. ad Phil. 1.
iii 11, 19. Ign. ad Eph. Inscr.
iv 26. Polyc. ad Phil. 12.
v 25. Ign. ad Polyc. 5.
vi 14. Polyc. ad Phil. 2.

EX EPISTOLA AD PHILIPPENSES.

- iv 13. Ign. ad Smyrn. 4.

EX EPISTOLA AD TIMOTHEUM I.

- i 1. Ign. ad Trall. 2.
i 5. Ign. ad Eph. 14.
ii 2. Polyc. ad Phil. 12.
vi 10, 7. 4.

EX EPISTOLA AD TIMOTHEUM II.

- ii 12. Polyc. ad Phil. 5.

EX EPISTOLA AD HEBRAEOS.

- i 3, 4, 5. Clem. I 36.
i 7. I 36.
i 13. I 36.
iii 5. I 43.
x 37. I 23.
xi 5. I 9.
xi 37. I 17.
xii 6. I 56.

EX EPISTOLA S. JACOBI.

- i 8. Clem. I 23.
iv 6. Clem. I 30. et Ign. ad Eph. 5.

EX EPISTOLA S. PETRI I.

- i 8. Polyc. ad Phil. 1.
i 13, 21. 2.
ii 11. 5.
ii 12. 10.
ii 24, 22. 8.
iii 9. 2.
iv 8. Clem. I 49.
v 5. ... Clem. I 30. Ign. ad Eph. 5.
Polyc. ad Phil. 10.

EX EPISTOLA S. PETRI II.

- ii 5. Clem. I 7.
iii 4. I 23.

EX EPISTOLA S. JOHANNIS I.

- iv 3. Polyc. ad Phil. 7.
iv 9. 8.

EX APOCALYPSI.

- i 9. Ign. ad Rom. 10.
xxii 12. Clem. I 34.

INDEX

PERSONARUM ET LOCORUM.

- AARON*, Clem. I 4, 43.
Abiron, Clem. I 4.
Abraham, Clem. I 10, 17, 31.
 Fragm. ii. Ign. Rom. 7. Philad. 9.
Adam, Clem. I. 6, 50. Polyc.
 Fragm. i. *quater*.
Adriaticum Mare, Mart. Ign. 5.
Aegyptus, Clem. I 4, 25, 51 *bis*.
Agathopus, Ign. Philad. 11. Smyrn. 10.
Alce, Ign. Smyrn. 13. Polyc. 8.
 Mart. Polyc. 17.
Ananias, Clem. I 45.
Antiocheni, Mart. Ign. 1, 2.
Antiochia, Ign. Philad. 10. Smyrn. 11. Polyc. 7. Mart. Ign. 2, 3, 6.
Apollonius, Ign. Magn. 2.
Apollos, Clem. I 47.
Arabia, Clem. I 25 *bis*.
Armenia, Mart. Ign. 2.
Asia, Ign. Eph. Inscr. Trall. Inscr. Philad. Inscr. Smyrn. Inscr. Mart. Ign. 3.
Attalus, Ign. Polyc. 8.
Azarias, Clem. I 45.
Bassus, Ign. Magn. 2.
Bito, Valerius, Clem. I 59.
Burrhus, Ign. Eph. 2 *bis*. Philad. 11. Smyrn. 12.
Cephas, Clem. I 47.
Cilicia, Ign. Philad. 11.
Claudius Ephebus, Clem. I 59.
Clemens, Clem. Fragn. vii, x.
Corinthii, Clem. I 47.
Corinthus, Clem. I Inscr. Mart. Polyc. 22.
Crescens, Polyc. Phil. 14.
Crocus, Ign. Eph. 2. Rom. 10.
Dacae, Mart. Ign. 2.
Damas, Ign. Magn. 2.
Danaides, Clem. I 6.
Daniel, Clem. I 45.
Daphnus, Ign. Smyrn. 13.
Dathan, Clem. I 4.
David, Clem. I 4, 18, 52. Ign. Eph. 18, 20. Trall. 9. Rom. 7. Smyrn. 1.
Dirce, Clem. I 6.
Domitianus, Mart. Ign. 1.
Elias, Clem. I 17.
Elisaeus, Clem. I 17.
Enoch, Clem. I 9.
Ephebus, Claudius, Clem. I 59.
Ephesii, Ign. Eph. 8, 11. Magn. 15. Trall. 13. Rom. 10. Philad. 11. Smyrn. 12.
Ephesus, Ign. Eph. Inscr. Polyc. Fragn. iii.
Epidamnus, Mart. Ign. 5.
Epitropus, Ign. Polyc. 8.
Esaias, Clem. II 3.
Esau, Clem. I 4.
Esther, Clem. I 55.
Evarestus, Mart. Polyc. 20.
Euplus, Ign. Eph. 2.

- Eutecnus*, Ign. Smyrn. 13.
Ezechiel, Clem. I 17. II 6.
Fortunatus, Clem. I 59.
Fronto, Ign. Eph. 2.
Gaius, Mart. Polyc. 22 *bis*.
Germanicus, Mart. Polyc. 3.
Heliopolis, Clem. I 25.
Herodes (Tetrarcha), Ign. Smyrn. 1.
Herodes, Mart. Polyc. 6, 8, 17, 21.
Hierosolyma, Clem. I 41.
Jacob, Clem. I 4, 31. Ign. Philad. 9.
Jacobus, Polyc. Fragn. ii.
Jericho, Clem. I 12.
Ignatius, Inscr. Epp. omnium. Polyc. Phil. 9, 13 *ter*. Mart. Ign. 1, 2 *passim*. 6, 7.
Job, Clem. I 17, 26.
Johannes (Apostolus), Mart. Ign. 1, 3. Polyc. Fragn. ii. *bis*. iii.
Johannes (Baptistes), Ign. Smyrn. 1.
Jonas, Clem. I 7.
Joseph, Clem. I 4.
Josua, Clem. I 12.
Irenaeus, Mart. Polyc. 22 *bis*.
Isaac, Clem. I 31. Ign. Philad. 9.
Israel, Clem. I 4, 17, 31, 43 *bis*, 55.
Juda, Clem. I 32.
Judas, Mart. Polyc. 6.
Judith, Clem. I 55.
Laban, Clem. I 31.
Lot, Clem. I 10, 11.
Lucas, Polyc. Fragn. iii.
Macedonia, Mart. Ign. 5.
Maeander, Ign. Magn. Inscr.
Magnesia, Ign. Magn. Inscr.
Mammon, Clem. II 6.
Marcus, Mart. Polyc. 20. Fragn. iii.
Maria, Ign. Eph. 7, 18, 19. Trall. 9.
Matthaeus, Polyc. Fragn. i, iii.
Miriam, Clem. I 4.
Misael, Clem. I 45.
Moses, Clem. I 4 *bis*. 17, 43 *bis*. 51 *bis*. 53. Ign. Smyrn. 5. Polyc. Fragn. i. *ter*.
Neapolis, Ign. Polyc. 8. Mart. Ign. 5.
Nicetas, Mart. Polyc. 8, 17.
Ninevites, Clem. I 7.
Noë, Clem. I 7, 9.
Nun, Clem. I 12.
Olophernes, Clem. I 55.
Onesimus, Ign. Eph. 1, 2, 6.
Parthi, Mart. Ign. 2.
Paulus, Clem. I 5, 47. Ign. Eph. 12. Rom. 4. Polyc. Phil. 3, 9, 11 *bis*. Fragn. ii. Mart. Ign. 2, 5.
Petrus, Clem. I 5. II 5. Fragn. x. Ign. Rom. 4. Smyrn. 3.
Pharao, Clem. I 4, 51.
Philadelphia, Ign. Philad. Inscr. Mart. Polyc. 19.
Philippi, Polyc. Phil. Inscr. Mart. Ign. 5.
Philippus, Mart. Polyc. 12 *bis*, 21.
Philo, Ign. Philad. 11. Smyrn. 10, 13.
Philomelium, Mart. Polyc. Inscr.
Phrygia, Mart. Polyc. 4.
Phryx, Mart. Polyc. 4.
Pionius, Mart. Polyc. 22.
Polybius, Ign. Trall. 1.
Polycarpus, Ign. Eph. 21. Magn. 15. Polyc. Inscr. 7, 8. Polyc. Phil. Inscr. Mart. Ign. 3 *bis*. Mart. Polyc. 1, 2, 5, 9 *several*. 10, 11, 12 *bis*, 16, 12, 21, 22 *bis*.
Pontius Pilatus, Ign. Magn. 11. Trall. 9. Smyrn. 1. Mart. Ign. 2.
Portus, Mart. Ign. 6.

6 INDEX PERSONARUM ET LOCORUM.

- Puteoli*, Mart. Ign. 5.
Quadratus, Statius, Mart. Polyc. 21.
Quintus, Mart. Polyc. 4.
Rahab, Clem. I 12 bis.
Rheus, vid. *Agathopus*.
Roma, Clem. I. Inscr. Ign. Eph. 1, 21. Rom. 5, 10, Mart. Ign. 2 bis. 5 bis.
Romani, Ign. Rom. Inscr. Mart. Ign. 1, 4, 5 bis, 7.
Rufus, Polyc. Phil. 9.
Satanas, Ign. Eph. 13. Polyc. Phil. 7.
Saul, Clem. I 4.
Scythae, Mart. Ign. 2.
Seleucia, Mart. Ign. 3.
Senecius, Mart. Ign. 7.
Smyrna, Ign. Eph. 21. Magn. 15. Trall. 1, 12. Rom. 10. Smyrn. Inscr. Mart. Ign. 5. Mart. Polyc. Inscr. 12, 16, 19.
Smyrnaei, Ign. Magn. 15. Trall. 13. Philad. 11. Polyc. Inscr. Mart. Ign. 3 bis.
Socrates, Mart. Polyc. 22.
Sodoma, Clem. I 11.
Sotion, Ign. Magn. 2.
Statius Quadratus, Mart. Polyc. 21.
Syra, Mart. Ign. 7.
Syria, Ign. Eph. 1, 21. Magn. 14 bis. Trall. 13. Rom. 2, 5, 9, 10. Philad. 10, 11. Smyrn. 11 bis. Polyc. 7 bis. 8. Polyc. Phil. 13.
Tavia, Ign. Smyrn. 13.
Trajanus, Mart. Ign. 1, 2 *passim*.
Tralles, Ign. Trall. Inscr.
Trallianus, Mart. Polyc. 21.
Troas, Ign. Philad. 11. Smyrn. 12. Polyc. 8. Mart. Ign. 5.
Tyrrhenicum Mare, Mart. Ign. 5.
Valens, Polyc. Phil. 11.
Valerius Bitō, Clem. I 59.
Xanthicus, (mensis) Mart. Polyc. 21.
Zacharias, Polyc. Fragm. iii.
Zosimus, Polyc. Phil. 9.

INDEX

VERBORUM ET FORMULARUM.

ἌΒΑΝΑΥΣΩΣ. λειτουργήσαντας . . .
ἡσύχως καὶ ἀβαναύσως. Clem. I
44.

*ΑΒΥΣΣΟΣ. Ἀβύσσων τε ἀνεξιχνίαστα.
Clem. I 20.

Ἀγαθοποιεῖν. Ἐάν γὰρ σπουδάσωμεν
ἀγαθοποιεῖν. Clem. II 10.

Ἀγαθοποιία. πόθος εἰς ἀγαθοποιάν.
Clem. I 2. ἀμεταμέλητοι ἦτε ἐπὶ
πάσῃ ἀγαθοποιᾷ. ib. ἀργήσωμεν
ἀπὸ τῆς ἀγαθοποιίας ; 33. προ-
θύμους ἡμᾶς εἶναι εἰς ἀγαθοποιάν.
34.

Ἀγαθός. ἐν ἀγαθῇ προθυμίᾳ. Clem.
I 2. ἔτοιμοι εἰς πᾶν ἔργον ἀγα-
θόν. ib. τοὺς ἀγαθοὺς ἀποστό-
λους. 5. προστιθεῖς καὶ γνώμην
ἀγαθὴν. 8. ἐπὶ τὸ ἀγαθὸν διορθω-
σώμεθα. 21. ἐν πεποιθήσει πίστεως
ἀγαθῆς. 26. ἡ μαρτυρία τῆς ἀγαθῆς
πράξεως. 30. πᾶν ἔργον ἀγαθὸν
ἐπιτελεῖν. 33. ἐν ἔργοις ἀγαθοῖς
πάντες ἐκοσμήθησαν. ib. Ὁ ἀγαθὸς
ἐργάτης. 34. μὴ ἀργοὺς . . . εἶναι
ἐπὶ πᾶν ἔργον ἀγαθόν. ib. μὴ ἐν
λόγοις, ἀλλ' ἐν ἔργοις ἀγαθοῖς. 38.
ἐν ἀγαθῇ συνειδήσει ὑπάρχων. 41.
καὶ γὰρ ἀγαθὸς ὢν παιδεύει ὁ Θεός.
56. ἀλλ' ἐγκρατεῖς εἶναι, ἐλεήμο-
νας, ἀγαθοὺς. II 4. ἐκεῖνα δὲ
ἀγαπήσαι, τὰ ἀγαθὰ. 6. ἀπολή-
ψεται τὰ ἀγαθὰ. II. καθάπερ
κυβερνήτης ἀγαθός. Mart. Ign. I.
τὸν δοτῆρα τῶν ἀγαθῶν. 7. τὰ
τηρούμενα τοῖς ὑπομείνασιν ἀγαθὰ.
Mart. Polyc. 2. ἀγαθῆς ἔνεκεν
πολιτείας. 13.

*ΑΓΑΛΛΙΑΣΘΑΙ. ὁ Δεσπότης τῶν ἀπάν-

των ἐπὶ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ ἀγαλλι-
ᾶται. Clem. I 33. οἷς καὶ ἀγαλ-
λιῶμαι ὅτι ἡξιώθην. Ign. Eph. 9.
ἀγαλλιώμενος προειλόμην . . . προσ-
λαλῆσαι ὑμῖν. Magn. I. ἐκκλησίᾳ
. . . ἀγαλλιωμένη ἐν τῷ πάθει τοῦ
Κυρίου. Philad. Inscr. σὺν τοῖς
ἀποστόλοις . . . ἀγαλλιώμενος. Mart.
Polyc. 19.

*ΑΓΑΛΛΙΑΣΙΣ. συναγομένοις ἐν ἀγαλλι-
άσει καὶ χαρᾷ. Mart. Polyc. 18.

*ΑΓΑΝΑΚΤΕΪΝ. παιδεῖαν ἐφ' ἧ οὐδεὶς
ὀφείλει ἀγανακτεῖν. Clem. I 56.

*ΑΓΑΠΑΝ. ἀγαπῶντες τὸν ἐπικειῇ . . .
Πατέρα ἡμῶν. Clem. I 29. ἐν τῷ
ἀγαπᾶν ἑαυτούς. II 4. ἐκεῖνα δὲ
ἀγαπήσαι, τὰ ἀγαθὰ. 6. Ἀγαπῶμεν
οὖν ἀλλήλους. 9. ὃν εὐχομαι κατὰ
Ἰησοῦν Χριστὸν ὑμᾶς ἀγαπᾶν. Ign.
Eph. I. κατ' ἄλλον βίον οὐδὲν
ἀγαπᾶτε. 9. ἡ τὴν ἐνεστώσαν χά-
ριν ἀγαπήσωμεν. II. ἐξ ὧν δικαίως
ἀγαπῶμεν αὐτόν. 15. ἀγαπῶν Πο-
λύκαρπον ὡς καὶ ὑμᾶς. 21. τὸ πᾶν
πλήθος ἐθεώρησα ἐν πίστει καὶ ἡγά-
πησα. Magn. 6. ἀλλήλους δια-
παντὸς ἀγαπᾶτε. ib. ἐκκλησίᾳ ἡγα-
πημένη. Trall. Inscr. et Rom.
Inscr. ὃν λογιζομαι καὶ τοὺς ἀθίους
ἐντρέπεσθαι ἀγαπῶντας. Trall. 3.
Ἀγαπῶ μὲν γὰρ τὸ παθεῖν. 4. οἱ
κατ' ἄνδρα ἀλλήλους ἀγαπᾶτε. 13.
λίαν ἐκκέχυμαι ἀγαπῶν ὑμᾶς. Phi-
lad. 5. τοὺς προφήτας δὲ ἀγα-
πῶμεν. ib. τὴν ἐνωσιν ἀγαπᾶτε
ἐκκλησίᾳ Θεοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ
πημένου Ἰησοῦ Χριστοῦ
Inscr. Συνέφερες δὲ

πάν, ἵνα καὶ ἀναστῶσιν. 7. ἀπόντα με καὶ παρόντα ἡγάπησατε. 9. καὶ τὰ δεσμά μου ἡγάπησας. Polyc. 2. ἀγαπᾶν τὸν Κύριον. 5. ἀγαπᾶν τὰς συμβίους ὡς ὁ Κύριος τὴν ἐκκλησίαν. ib. καὶ ἀγαπῶμεν ἡγάπησεν. Polyc. Phil. 2. ἀγάπωσας πάντας ἐξ Ἰσου. 4. οὐ γὰρ τὸν νῦν ἡγάπησαν αἰῶνα. 9. φθασῇ πρὸς δὴν ἡγάπησεν Κύριον. Mart. Ign. 5. τοὺς δὲ μάρτυρας... ἀγαπῶμεν ἀξίως. Mart. Polyc. 17.

Ἀγάπη. τὴν ἀγάπην αὐτῶν... Ἰσὴν παρεχόμεσαν. Clem. I 21. τί ἀγάπη ἀγνή παρὰ τῷ Θεῷ δύναται. ib. ἐγκαταλείπωμεν τὴν ἀγάπην; 33. Ὁ ἔχων ἀγάπην ἐν Χριστῷ. 49. Τὸν δεσμὸν τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ. ib. τὸ ὕψος, εἰς δὲ ἀνάγει ἡ ἀγάπη. ib. Ἀγάπη, 49 *ραββίτι*. Ἐν ἀγάπῃ προσελάβετο ἡμᾶς. ib. πῶς μέγα καὶ θαυμαστόν ἐστιν ἡ ἀγάπη. 50. ἵνα ἐν ἀγάπῃ ζῶμεν. ib. οἱ ἐν ἀγάπῃ τελειωθέντες. ib. ἐποιοῦμεν ἐν ὁμοιότητι ἀγάπης. ib. εἰς τὸ ἀφεθῆναι ἡμῖν δι' ἀγάπης τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν. ib. Οἱ γὰρ μετὰ φόβου καὶ ἀγάπης πολιτευόμενοι. 51. Ὡς μεγάλης ἀγάπης. 53. τίς πεπληροφορημένος ἀγάπης; 54. ἐξῆλθεν δι' ἀγάπην τῆς πατρίδος. 55. Ἐκδεχόμεθα... τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἐν ἀγάπῃ καὶ δικαιοσύνῃ. II. 12. ἡ εἰς Θεὸν ἀνθρώπου ἀγάπη. Fragm. i. κατὰ πίστιν καὶ ἀγάπην. Ign. Eph. 1. τῷ ἐν ἀγάπῃ ἀδυσγῆφ. ib. ἐξεμπλᾶριον τῆς ἀφ' ἡμῶν ἀγάπης. 2. πάντας ὑμᾶς κατὰ ἀγάπην εἶδον. ib. ἡ ἀγάπη οὐκ ἔα με σιωπᾶν περὶ ὑμῶν. 3. συμφώνῳ ἀγάπῃ. 4. ἡ δὲ ἀγάπη ὁδὸς ἡ ἀναφέρουσα εἰς Θεόν. 9. εἰάν τελείως εἰς Ἰησοῦν Χριστὸν ἔχητε τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀγάπην. 14. τέλος δὲ ἀγάπη. ib. οὐδὲ ἀγάπην κεκτημένος μισεῖ. ib. ἐν τῇ αὐτοῦ πίστει καὶ ἐν τῇ αὐτοῦ ἀγάπῃ. 20. ὑμῶν τὸ πολυεύτακτον τῆς κατὰ Θεὸν ἀγάπης. Magn. 1. πιστεῶς τε καὶ ἀγάπης. ib. οἱ δὲ πιστοὶ ἐν ἀγάπῃ χαρακτηρὰ Θεοῦ. 5.

μία ἐλπίς, ἐν ἀγάπῃ. 7. πιστεῖ καὶ ἀγάπῃ. 13. τῆς ἡνωμένης ὑμῶν ἐν Θεῷ προσευχῆς καὶ ἀγάπης. 14. Τὸ γὰρ ἐξεμπλᾶριον τῆς ἀγάπης ὑμῶν. Trall. 3. οὐκ ἐγώ, ἀλλ' ἡ ἀγάπη Ἰησοῦ Χριστοῦ. 6. ἐν ἀγάπῃ, ὃ ἐστὶν αἷμα Ἰησοῦ Χριστοῦ. 8. ἐν ἀγάπῃ ἀκούσαί μου. 13. τῆς ἀφ' ὑμῶν ἀγάπης. ib. ἀσπάζεται ὑμᾶς ἡ ἀγάπη Σμυρναίων. 13. κατὰ ἀγάπην Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Rom. Inscr. προκαθήμενῃ τῆς ἀγάπης. ib. Φοβοῦμαι γὰρ τὴν ὑμῶν ἀγάπην. 1. ἐν ἀγάπῃ χορὸς γενόμενοι. 2. ὃ ἐστὶν ἀγάπη ἀφθαρτος. 7. Χριστὸς ἐπισκοπῇ καὶ ἡ ὑμῶν ἀγάπη. 9. ἡ ἀγάπη τῶν ἐκκλησιῶν. ib. ἀλλ' ἐν ἀγάπῃ Θεοῦ Πατρός. Philad. 1. ἐξασθενήσῃτε ἐν τῇ ἀγάπῃ. 6. εἰάν ἐν ἀγάπῃ πιστεύητε. 9. Ἀσπάζεται ὑμᾶς ἡ ἀγάπη τῶν ἀδελφῶν. 11. et Smyrn. 12. εἰς δὴν ἐλπίζουσιν... πιστεῖ, ἀγάπῃ. Philad. 11. πεπληρωμένη ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ. Smyrn. Inscr. ἡδρασμένους ἐν ἀγάπῃ. 1. τὸ γὰρ ὅλον ἐστὶ πίστις καὶ ἀγάπη. 6. Περὶ ἀγάπης οὐ μελεῖ αὐτοῖς. ib. οὐτε βαπτίζειν οὐτε ἀγάπην ποιεῖν. 8. ἐδρᾶσθαι πίστει καὶ ἀγάπῃ. 13. πάντων ἀνέχου ἐν ἀγάπῃ. Polyc. 1. ἡ ἀγάπη ὡς ὄρνυ. 6. ὑμῶν τὴν ἀοκνον ἀγάπην. 7. τὰ μμήματα τῆς ἀληθοῦς ἀγάπης. Polyc. Phil. 1. προαγοῦσης τῆς ἀγάπης. 3. ὁ γὰρ ἔχων ἀγάπην. ib. ἐν τῇ δοθείσῃ αὐταῖς... ἀγάπη. 4. τῆς ὄντως εἰς Χριστὸν ἀγάπης ἐφαπόμενος. Ign. Mart. 1. τελεία τῇ πρὸς σε ἀγάπῃ. 2. τὴν πρὸς Χριστὸν ἀγάπην. 4. τὴν ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ τῶν ἀδελφῶν ἀγάπην. 5. τὴν ἀληθινὴν ἀγάπην. 6. ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν εἰς ἀλλήλους ἀγάπης. ib. ἀγάπη ἀπὸ Θεοῦ... πληθυνθείη. Mart. Polyc. Inscr. ἀγάπης γὰρ ἀληθοῦς καὶ βεβαίας ἐστίν. 1.

Ἀγαπητός. ἀγαπητοί. Clem. I 1, 7, 12, 21, 24 *bis*, 35 *bis*, 36, 43, 47, 50 *bis*, 53, 56 *bis*. Ign.

Smyrn. 4. ἀγαπητοί μου. Ign. Magn. 11. ἄνδρες ἀγαπητοί. Clem. I 16. Πάντας οὖν τοὺς ἀγαπητοὺς αὐτοῦ. 8. προφυλάσσω ὑμᾶς ὄντας μου ἀγαπητοὺς. Ign. Trall. 8. Οἱ γὰρ ἀγαπητοὶ προφῆται. Philad. 9. ὃν ἀγαπητὸν λίαν ἔχετε. Polyc. 7. Ἄτταλον τὸν ἀγαπητὸν μου. 8. ὁ τοῦ ἀγαπητοῦ... παιδὸς σου Ἰησοῦ Χριστοῦ πατὴρ. Mart. Polyc. 14. Ἰησοῦ Χριστῷ ἀγαπητῷ σου παιδί. ib. Ἀγγελικός. τὰς τοποθεσίας τὰς ἀγγελικάς. Ign. Trall. 5. Ἀγγελος. τὸ πᾶν πλῆθος τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ. Clem. I 34. τοσούτω μείζων ἐστὶν ἀγγέλων. 36. ἡ δόξα τῶν ἀγγέλων. Ign. Smyrn. 6. οἵπερ... ἦδη ἀγγελοὶ ἦσαν. Mart. Polyc. 2. ὁ Θεὸς ἀγγέλων καὶ δυνάμεων. 14. Ἄγειν. τὸ εἰς θάνατον ἄγον ζῆλος. Clem. I 9. συμβούλιον ἀγαγεῖν θεοπρεπέστατον. Ign. Polyc. 7. ἐκουσίως ἦγετο πρὸς Τραϊανόν. Mart. Ign. 2. ἀγεσθαι παρὰ τὴν μεγάλην Ῥώμην. ib. ἐπὶ θάνατον ὁ τοιοῦτος ἦγετο. 6. ἔγον εἰς τὴν πόλιν. Mart. Polyc. 8. ἀγόμενος εἰς τὸ στάδιον. ib. Ἀγέλη. ἀγέλης καλῆς ἡγούμενος. Mart. Ign. 2. Ἀγέννητος. Εἰς ἱατρός ἐστιν, ... γεννητὸς καὶ ἀγέννητος. Ign. Eph. 7. Ἀγήρως. εἰς δεῦτερον καὶ ἀγήρῳ αἰῶνα. Clem. Fragm. i. Ἀγιάζειν. ἡγιασμένοις ἐν θελήματι Θεοῦ. Clem. I. Inscr. κατὰ πάντα ἤτε ἡγιασμένοι. Ign. Eph. 2. Παῦλον συμμύσται τοῦ ἡγιασμένου. 12. Ἀγιασμός. ποιήσωμεν τὰ τοῦ ἀγιασμοῦ πάντα. Clem. I 30. ἐγκράτεια ἐν ἀγιασμῷ. 35. Ἀγιοπρεπής. ὑπηκόους τοῖς ἀγιοπρεπέσι λόγοις. Clem. I 13. ἐνειλημμένους τοῖς ἀγιοπρεπέσι δεσμοῖς. Polyc. Phil. 1. Ἄγιος. πλήρης Πνεύματος Ἁγίου ἐκχυσίς. Clem. I 2. εἰς τὸν ἄγιον τόπον ἐπορεύθη. 5. τῆς ἀγίας ἐλπί-

σεως ἡμῶν. 7. φησὶν γὰρ ὁ ἅγιος λόγος. 13. τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον περὶ αὐτοῦ ἐλάλησεν. 16. διὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου οὕτως προσκαλεῖται ἡμᾶς. 22. Ἅγιον οὖν μερὶς ὑπάρχοντες. 30. ἡ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τοὺς ἁγίους μετ' οἰκτιρμῶν μνεία. 56. Οὕτως γὰρ φησιν ὁ ἅγιος λόγος. ib. πάση ψυχῇ ἐπικεκλημένη τὸ... ἄγιον ὄνομα αὐτοῦ. 58. τὸ Ἅγιον Πνεῦμά ἐστω ἡ δόσις αὐτοῦ. Fragm. viii. Ἔστιν οὖν τοῦτο ἄγιον καὶ εὐθές. ib. παρὰ τοῦ ἁγίου καὶ πρωτοκορυφαίου Πέτρου. x. τοὺς ἁγίους πρεσβυτέρους. Ign. Magn. 3. ἐκκλησία ἀγία. Trall. Inscr. ὁ πεπιστευμένος τὰ ἅγια τῶν ἁγίων. Philad. 9. εἰς τοὺς ἁγίους καὶ πιστοὺς αὐτοῦ. Smyrn. i. ἅγιός τις πρὸ ἡμῶν. Fragm. i. Ἀνὴρ δέ τις ἅγιος εἶπέ τι. ii. ὁ ἅγιος μάρτυς. Mart. Ign. 2. τὸν ἄγιον Πολύκωρον. 3 διδ. ἐδεξιοῦντο γὰρ τὸν ἄγιον. ib. ὑποδειχθέντων τῷ ἁγίῳ Ποτιῶλιν. 5. τὰ κατὰ τὸν ἄγιον μάρτυρα. 6. τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἰγνατίου. ib. τῶν ἁγίων αὐτοῦ λειψάνων. ib. τῇ ἀγίᾳ ἐκκλησίᾳ καταλειφθέντα. ib. μακαρίσαντες τὸν ἄγιον. 7. τῆς ἀγίας καὶ καθολικῆς ἐκκλησίας. Mart. Polyc. Inscr. κοινωνῆσαι τῷ ἁγίῳ αὐτοῦ σαρκίᾳ. 17. Προσαγορεύετε πάντας τοὺς ἁγίους. 20. ἐπὶ σωτηρίᾳ τῇ τῶν ἁγίων ἐκλεκτῶν. 22. σὺν Πατρὶ καὶ Ἀγίῳ Πνεύματι. ib. Ἀγιοφόρος. Ἔσθ' οὖν... Χριστοφόροι, ἀγιοφόροι. Ign. Eph. 9. ἐκκλησία .. ἀγιοφόρων. Smyrn. Inscr. Ἀγιοστρον. τὰ ἀγιοστρα τῆς κενοδοξίας. Ign. Magn. 11. Ἀγνεία. τὸ ἀξιαγάπητον τῆς ἀγνείας ἥθος. Clem. I 21. δάη πάση ψυχῇ ... ἀγνείαν καὶ σωφροσύνην. 58. ἐν πάσῃ ἀγνείᾳ καὶ σωφροσύνῃ μένητε. Ign. Eph. 1 — τις δόξαται δ 5. δ Poly 1

- νίζωμαι. Ign. Eph. 8. Ἀγνίσετε ὑμῶν τὸ ἐμὸν πνεῦμα. Trall. 13.
- Ἀγροεῖν. Ἀγροοῦσιν γὰρ ἡλικίην ἔχει βάσανον ἢ ἐνθάδε ἀπόλαυσις. Clem. II 10. Ἐπείρασεν ὁ Θεὸς τὸν Ἀβραάμ, οὐκ ἀγροῶν τίς ἦν. Fragm. ii. ἀγροοῦντες τὸ χάρισμα. Ign. Eph. 17. ὅπερ ὁ ἀγροῶν ἡδέως λαμβάνει. Trall. 6. Ὅν τινας ἀγροοῦντες ἀρροῦνται. Smyrn. 5. προσποιεῖ δὲ ἀγροεῖν με. Mart. Polyc. 10. ἀγροεῖς γὰρ τὸ τῆς μελλούσης κρίσεως . . . πῦρ. 11. ἀγροοῦντες ὅτε οὔτε τὸν Χριστὸν ποτε καταλείνουν δύνησόμεθα. 17.
- Ἀγροια. ἀγροια καθρεῖτο. Ign. Eph. 19.
- Ἀγρός. ἀγρῇ συνειδήσει πάντα ἐπιτελεῖν. Clem. I 1. τί ἀγάπη ἀγρῇ παρὰ τῷ Θεῷ δύναται. 21. ἀγρός καὶ ἀμιάντους χεῖρας αἶροντες. 29. ἰδού τὸν συμπλοκάς. 30. ὁ ἀγρός ἐν τῇ σαρκί . . . 38. τῆς φιλαδελφίας ἡμῶν ἀγρῇ ἀγωγῇ. 48. ἦτω ἀγρός ἐν ἔργοις. ib. εἰ μὴ τηρήσωμεν τὸ βάπτισμα ἀγρόν. II 6. τὴν σάρκα ἀγρῇ τηρήσαντες. 8. τηρήσατε τὴν σάρκα ἀγρῇ. ib. ἐν ἀμώμῳ καὶ ἀγρῇ συνειδήσει. Polyc. Phil. 5.
- Ἀγνώμων. τὰ δοθέντα παραμένειν τοῖς ἀγνώμοσιν. Clem. Fragm. v.
- Ἀγρίδιον. ὑπεξῆλθεν εἰς ἀγρίδιον. Mart. Polyc. 5. μετέβη εἰς ἔτερον ἀγρίδιον. 6.
- Ἀγριος. πρὸς τὸ ἀγριον αὐτῶν ὑμεῖς ἡμεροί. Ign. Eph. 10. θηροῖν ἀγρίοις παραδοθεῖς. Mart. Ign. 5.
- Ἀγωγή. ἀνάξια τῆς ἐν Χριστῷ ἀγωγῆς. Clem. I 47. τῆς φιλαδελφίας ἡμῶν ἀγρῇ ἀγωγῇ. 48.
- Ἀγών. Ἀγὼν ἦν ὑμῖν ἡμέρας τε καὶ νυκτός. Clem. I 2. ὁ αὐτὸς ἡμῖν ἀγὼν ἐπικείται. 7. εἰς τοὺς φθαρτοὺς ἀγῶνας καταπλεύουσιν πολλοί. II 7. θῶμεν . . . ἀγῶνα τὸν ἄφθαρτον. ib. ὁ τὸν φθαρτὸν ἀγῶνα ἀγωνιζόμενος. ib. τὸν τῆς ἀφθαρσίας ἀγῶνα. ib.
- Ἀγωνίζεσθαι. ἀγωνισώμεθα εὐρεθῆναι ἐν τῷ ἀριμῷ τῶν ὑπομενόντων αὐτὸν. Clem. I 35. Ὅστε οὖν, . . . ἀγωνισώμεθα. II 7. εἰ μὴ οἱ πολλὰ κοπιήσαντες, καὶ καλῶς ἀγωνισάμενοι. ib. Ἡμεῖς οὖν ἀγωνισώμεθα, ἵνα πάντες στεφανωθῶμεν. ib. καὶ ἀγωνισώμεθα ἵνα καὶ στεφανωθῶμεν. ib. ὁ τὸν φθαρτὸν ἀγῶνα ἀγωνιζόμενος. ib.
- Ἄδειν. Ἰησοῦς Χριστὸς ἄδεται. Ign. Eph. 4. ἄδῃτε ἐν φωνῇ μᾶ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τῷ Πατρὶ. ib. ἄδω τὰς ἐκκλησίας. Magn. 1. ἄσῃτε τῷ Πατρὶ. Rom. 2.
- Ἀδελφή. ταῖς ἀδελφαῖς μου προσλάλει. Ign. Polyc. 5.
- Ἀδελφοκτονία. φθόνος ἀδελφοκτονία κατεργάσατο. Clem. I 4.
- Ἀδελφός. ἀδελφοί. Clem. I 1, 4, 13, 14, 33, 38, 41 *ter*, 45 *bis*, 46, 52. II 1, 4, 5 *bis*, 8. Ign. Rom. 6. Polyc. Phil. 3. Mart. Polyc. 1, 4, 22. ἀδελφοί μου, Clem. II 7, 10, 11. Ign. Eph. 16. Philad. 3, 5. ἄνδρες ἀδελφοί. Clem. I 14, 37, 43. ἀπὸ προσώπου Ἰησοῦ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. 4. ἐξεχώρησεν τῆς γῆς αὐτοῦ δι' ἀδελφόν. 31. ἀδελφοὶ αὐτῶν εὐρηθῶμεν τῇ ἐπιεικείᾳ. Ign. Eph. 10. ἡ ἀγάπη τῶν ἀδελφῶν. Philad. 11 et Smyrn. 12. ἅμα Ἐφεσίοις τοῖς ἀδελφοῖς ὑμῶν. Smyrn. 12. τοὺς οἴκους τῶν ἀδελφῶν μου. 13. τοῖς ἀδελφοῖς μου παράγγελλε ἐν ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ. Polyc. 5. τοὺς ἐν Ῥώμῃ τῶν ἀδελφῶν ἄκοντας. Mart. Ign. 5. τὴν ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ τῶν ἀδελφῶν ἀγάπην. ib. συναντῶμεν τοῖς ἀδελφοῖς. 6. μετὰ γονυκλισίας πάντων τῶν ἀδελφῶν. ib. ὑπὲρ τῆς τῶν ἀδελφῶν εἰς ἀλλήλους ἀγάπης. ib. ἵνα μηδενὶ τῶν ἀδελφῶν ἐπαχθῇς. ib. ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἀδελφούς. Mart. Polyc. 1. ἀδελφὸν δι' Ἀλκῆς. 17. διὰ τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν Μάρκου. 20. τοῖς ἐπέκεινα ἀδελφοῖς. ib.
- Ἀδελφότης. Ἀγὼν . . . ὑπὲρ πάσης τῆς ἀδελφότητος. Clem. I 2. ἡ τῆς ἀδελφότητος στοργή. Mart. Ign. 4.

- Ἄδεως. πρὸς τὸ προσεύξασθαι ἀδεως.
Mart. Polyc. 7.
- Ἄδης. Ζῆλος... ζῶντας κατήγαγεν εἰς
ἄδου. Clem. I 4. κατέβησαν γὰρ
εἰς ἄδου ζῶντες. 51.
- Ἀδιάκριτος. τὸ ἀδιάκριτον ὑμῶν ζῆν.
Ign. Eph. 3. ἀδιάκριτον πνεῦμα.
Magn. 15. διάνοιαν... ἀδιάκριτον
ἐν ὑπομονῇ. Trall. 1.
- Ἀδιακρίτως. πεπληρωμένοις χάριτος
Θεοῦ ἀδιακρίτως. Ign. Rom. In-
scr. ἀγαλλιωμένη — ἀδιακρίτως.
Philad. Inscr.
- Ἀδιώλειπτος. προσευχαῖς σχόλαζε
ἀδιαλείπτως. Ign. Polyc. 1.
- Ἀδιαλείπτως. ἀδιαλείπτως προσεύ-
χεσθε. Ign. Eph. 10. ἐντυχα-
νοῦσας ἀδιαλείπτως. Polyc. Phil.
4. Ἀδιαλείπτως οὖν προσκαρτε-
ρῶμεν. 8.
- Ἀδιήγητος. τῷ ἐν ἀγάπῃ ἀδιηγῆτο.
Ign. Eph. 1.
- Ἀδικεῖν. τίς πλέον ἀδικεῖ; Ign.
Eph. 10. τὴν ὑμῶν ἀγάπην, μὴ
αὐτὴ με ἀδικήσῃ. Rom. 1. οὐδὲν
με ἡδίκησε. Mart. Polyc. 9.
- Ἀδικημα. Ἐν δὲ τοῖς ἀδικήμασιν
αὐτῶν μᾶλλον μαθητεύομαι. Ign.
Rom. 5.
- Ἀδικία. ἀπορρίψαντες ἀφ' ἐαυτῶν πᾶ-
σαν ἀδικίαν. Clem. I 35. ἀπε-
χόμενοι πάσης ἀδικίας. Polyc.
Phil. 2.
- Ἄδικος. ζῆλον ἄδικον... ἀνεληφότας.
Clem. I 3. διὰ ζῆλον ἄδικον. 5.
οὐδὲν ἄδικον οὐδὲ παραπεποιημένον
γέγραπται. 45. ἄδικον ζῆλον ἀνε-
ληφότων. ib. ὅτι βλέπομεν τοὺς
ἀδίκους πλουτοῦντας. Fragm. iii.
ἀπεχόμενοι... κρίσεως ἀδίκου. Po-
lyc. Phil. 6. τοῦ ἀδίκου... βίου
ἀπαλλαγῆναι. Mart. Polyc. 3.
καταγωνισάμενος τὸν ἄδικον ἄρχον-
τα. 19.
- Ἄδοκιμος. ἵνα μὴ ἀδόκιμος εὐρεθῶ.
Ign. Trall. 12.
- Ἄδοξος. οἱ ἄδοξοι ἐπὶ τοὺς ἐνδόξους.
Clem. I 3. ἐνδόξων τε καὶ ἀδό-
ξων. Mart. Polyc. 8.
- Ἀδύνατος. οὐδὲν γὰρ ἀδύνατον παρὰ
τῷ Θεῷ, εἰ μὴ τὸ ψεύσασθαι.
Clem. I 27. Θέλουσιν δὲ ὑμῖν
οὐκ ἔστιν ἀδύνατον. Ign. Philad.
10. Ἦν γὰρ καὶ ἀδύνατον λαθεῖν
αὐτόν. Mart. Polyc. 6.
- Ἀέναος. Ἀέναοί τε πηγαί. Clem. I 20.
- Ἀένναος. ἀένναος ζωή. Ign. Rom. 7.
- Ἀθανασία. ζωὴ ἐν ἀθανασίᾳ. Clem.
I 35. φάρμακον ἀθανασίας. Ign.
Eph. 20.
- Ἀθάνατος. τῆς ἀθανάτου γνώσεως
ἡμᾶς γεύσασθαι. Clem. I 36. ἐν
† ἀθανάτῳ † ζωὴ ἀληθινή. Ign.
Eph. 7.
- Ἄθεος. ὃν λογιζομαι καὶ τοὺς ἀθέους
ἐντρέπεσθαι. Ign. Trall. 3. τινὲς
ἄθεοι ὄντες. 10. Αἶρε τοὺς ἀθέους.
Mart. Polyc. 3, et 9 bis.
- Ἀθετεῖν. τίς ἀποστερηθῇ, τίς ἀθε-
τηθῇ; Ign. Eph. 10.
- Ἄθικτος. Var. Lect. τὰ ἄθικτα ἀρ-
χεῖα. Ign. Philad. 8.
- Ἀθλεῖν. εἰς τε τὴν τῶν ἡθληκῶν
μνήμην. Mart. Polyc. 18.
- Ἀθλησις. τῆς... ὑπὲρ τῆς ἀθλήσεως
σπουδῆς. Mart. Ign. 4. τοῦ στε-
φάνου τῆς ἀθλήσεως. 5.
- Ἀθλητής. ἔλθωμεν ἐπὶ τοὺς ἔγγιστα
γενομένους ἀθλητάς. Clem. I 5.
ὡς τέλειος ἀθλητής. Ign. Polyc. 1.
Νῆφε ὡς Θεοῦ ἀθλητής. 2. Μεγά-
λου ἐστὶν ἀθλητοῦ τὸ δέρεσθαι καὶ
νικᾶν. 3. τῷ ἀθλητῇ καὶ γενναίῳ
μάρτυρι. Mart. Ign. 7.
- Ἀθυμία. Τὸ σχίσμα... πολλοὺς εἰς
ἀθυμίαν ἔβαλεν. Clem. I 46.
- Ἀθῶς. Κολληθῶμεν οὖν τοῖς ἀθῶις
καὶ δικαίοις. Clem. I 46.
- Αἰγίος. ἐν δέρμασιν αἰγείοις. Clem.
I 17.
- Αἰδεῖσθαι. Τοὺς προηγουμένους ἡμῶν
αἰδεσθῶμεν. Clem. I 21. Αἰδέ-
σθητί σου τὴν ἡλικίαν. Mart. Po-
lyc. 9.
- Αἰδῖος. εἰς καινότητα αἰδίου ζωῆς.
Ign. Eph. 19. ὅς ἐστιν αὐτοῦ
λόγος αἰδῖος. Magn. 8.
- Αἰκία. αἰκίας καὶ βασάνους διὰ ζῆλον
παθόντες. Clem. I 6. τοὺς...
δουλεύοντας τῷ Θεῷ εἰς αἰκίαν πε-
ριβαλεῖν. 45. ταυτοὺς θλίβουσιν
μᾶλλον αἰκίας περιπίπτειν. 51.

Αἰκίσμα. αἰκίσματα δεινὰ . . . παθοῦσαι. Clem. I 6. διὰ τῶν μαστίγων καὶ τῶν αἰκισμάτων. 17.

Αἰκισμός. εἰς κώλασιν καὶ αἰκισμὸν τίθησι. Clem. I 11.

Αἷμα. Ἀτενίσωμεν εἰς τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ. Clem. I 7. τίμον τῷ Θεῷ αἷμα αὐτοῦ. ib. ὅτι διὰ τοῦ αἵματος . . . λύτρωσις ἔσται. 12. οὐ τὸ αἷμα ὑπὲρ ἡμῶν ἐδόθη. 21. τὸ αἷμα αὐτοῦ ἔδωκεν ὑπὲρ ἡμῶν Ἰησοῦς. 49. ἵνα ῥύσωνται διὰ τοῦ ἑαυτῶν αἵματος τοὺς πολίτας. 55. ἀναψυρῆσαντες ἐν αἵματι Θεοῦ. Ign. Eph. 1. ἐκκλησίᾳ . . . εἰρηνεύουσι ἐν σαρκὶ καὶ αἵματι. Trall. Inscr. ἐν ἀγάπῃ, ὃ ἔστιν αἷμα Ἰησοῦ. 8. πόμα Θεοῦ θέλω τὸ αἷμα αὐτοῦ. Rom. 7. ἦν ἀσπάζομαι ἐν αἵματι Ἰησοῦ Χριστοῦ. Philad. Inscr. εἰς ἔνωσιν τοῦ αἵματος αὐτοῦ. 4. ἡδρασμένους ἐν ἀγάπῃ ἐν τῷ αἵματι Χριστοῦ. Smyrn. 1. ἂν μὴ πιστεύσωσιν εἰς τὸ αἷμα Χριστοῦ. 6. καὶ τῇ σαρκὶ αὐτοῦ καὶ τῷ αἵματι. 12. Οὐδὲ μαρτυρίον αἷμα. Fragm. ii. οὐ τὸ αἷμα ἐκζητήσει ὁ Θεός. Polyc. Phil. 2. περιστέρα καὶ πλῆθος αἵματος. Mart. Polyc. 16.

Αἱμοβόρος. θηρίους αἱμοβόρους. Mart. Ign. 2.

Αἰνεῖν. περὶ πάντων αἰνῶ σε. Mart. Polyc. 14.

Αἶνος. Ποῖον οὖν αἶνον αὐτῷ δώσομεν; Clem. II 1.

Αἶρειν. αἶρει τὸν σηκὸν ἐκεῖνον. Clem. I 25. ἀμάντος χεῖρας αἶροντες. 29. μαστιγωθεὶς αἶρεται. II 7. ἵνα ᾗρη σύσσημον. Ign. Smyrn. 1. Αἶρε τοὺς ἀθέους. Mart. Polyc. 3. et 9 bis.

Αἶρεῖν. εἰ μὴ τὴν τῶν δαιμόνων ἑλαιο λατρείαν. Mart. Ign. 2.

Αἶρεσις. ἐν ὑμῖν οὐδεμία αἶρεσις κατοικεῖ. Ign. Eph. 6. ἀλλοτρίας δὲ βοτάνης ἀπέχεσθαι, ἥτις ἐστὶν αἶρεσις. Trall. 6.

Αἰσθήσις. ἐπιφάνεια τοῦ Υἱοῦ, ἥ τὰς αἰσθήσεις ἐφάνερωσε. Clem. Fragm. viii.

Αἰσθητικός. Ὁ τῶν παρόντων αἰσθητικός. Clem. Fragm. iv.

Αἰσχρός. Αἰσχρά, ἀγαπητοί, καὶ λίαν αἰσχρά. Clem. I 47.

Αἰσχύνειν. λοιπὸν αἰσχυνθῶμεν. Ign. Eph. 11. Ἐγὼ δὲ αἰσχύνομαι ἐξ αὐτῶν λέγεσθαι. Rom. 9.

Αἰτεῖν. αἰτώμεθα ἀπὸ τοῦ ἐλέους αὐτοῦ. Clem. I 50. αἰτεῖται ἄφεςιν τῷ πλήθει. 53. Ἰουδιθ . . . ᾗτήσατο παρὰ τῶν πρεσβυτέρων. 55. αἰτούμενος Θεοῦ ἐπιτυχεῖν. Ign. Trall. 12. ὥς καὶ πλέον ᾗτούμην λαβεῖν. Rom. 1. Μόνον μοι δύναμιν αἰτέισθε. 3. Δι' ὧν γραμμάτων αἰτοῦμαι ὑμᾶς. 8. Αἰτήσασθε περὶ ἐμοῦ. ib. αὐτοῦ σύνεσιν πλεονα ἧς ἔχεις. Polyc. 1. τὰ δὲ ἀόρατα αἰτεῖ ἵνα σοι φανερωθῇ. 2. δέησεων αἰτούμενοι. Polyc. Phil. β. αἰτήσας τε παρ' αὐτῶν τὴν ἀληθινὴν ἀγάπην. Mart. Ign. 6.

Αἰτησις. πληρῶσαι μου τὴν αἴτησιν. Ign. Trall. 13.

Αἰτία. Διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν πρόγνων εἰληφότες. Clem. I 44. οὐ δι' ἄλλην τινα αἰτίαν ἐβουλόθησαν. 51. Διὰ ταύτην γὰρ τὴν αἰτίαν οὐκ ἔστιν εὐρεῖν ἄνθρωπον. II. 10.

Αἰτίος. πρὸς τὸν τοῦ εἶναι ἡμᾶς αἰτίον. Clem. Fragm. i.

Αἰφνίδιος. Διὰ τὰς αἰφνιδίους καὶ ἐπαλλήλους γενομένας ἡμῖν συμφοράς. Clem. I 1.

Αἰχμαλωσία. Ἐκ τούτου . . . πόλεμος καὶ αἰχμαλωσία. Clem. I 3.

Αἰχμαλωτίζειν. μὴ αἰχμαλωτίσῃς ὑμᾶς ἐκ τοῦ προκειμένου ζῆν. Ign. Eph. 17. ἡδονῇ κακῇ αἰχμαλωτίζουσιν τοὺς θεοδρόμους. Philad. 2.

Αἰών. εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Clem. I 20, 32, 38, 43, 45 bis, 50. πάντας τοῦ ἀπ' αἰῶνος . . . ἐδικαίωσεν. 32. ὁ δημιουργὸς καὶ πατὴρ τῶν αἰώνων. 35. Θεὸν τῶν αἰώνων. 55. καὶ νῦν καὶ εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. 58. ἀπὸ τῶν αἰώνων εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. 59. Ἔστιν δὲ οὗτος ὁ αἰὼν

- καὶ ὁ μέλλων δύο ἐχθροί. Clem. II 6. εἰδότες ὅτι ἐν χερσὶν ὁ αἰὼν. 7. εἰς δεῦτερον καὶ ἀγήρω αἰῶνα. Fragm. i. ἵνα ῥυθμίσῃ τοὺς αἰῶνας. viii. τῇ προωρισμένῃ πρὸ αἰώνων... ἐκκλησίᾳ. Ign. Eph. Inscr. ἐκκλησίας τῆς διαβοήτου τοῖς αἰῶσιν. 8. τῆς διδασκαλίας τοῦ ἀρχοντος τοῦ αἰῶνος τούτου. 17. Καὶ ἔλαθεν τὸν ἀρχοντα τοῦ αἰῶνος τούτου. 19. Πῶς οὖν ἐφανερώθη τοῖς αἰῶσιν; ib. τὴν πᾶσαν ἐπήρειαν τοῦ ἀρχοντος τοῦ αἰῶνος τούτου. Magn. 1. ὅς πρὸ αἰώνων παρὰ Πατρὶ ἦν. 6. ἐν ᾗ καταλύεται ὁ ἀρχων τοῦ αἰῶνος τούτου. Trall. 4. αἱ βασιλείαι τοῦ αἰῶνος τούτου. Rom. 6. Ὁ ἀρχων τοῦ αἰῶνος τούτου. 7. ἐνέδρας τοῦ ἀρχοντος τοῦ αἰῶνος τούτου. Philad. 6. ἵνα ἄρῃ σύσσημον εἰς τοὺς αἰῶνας. Smyrn. 1. ἐν τῷ νῦν αἰῶνι. Polyc. Phil. 5. οὐ γὰρ τὸν νῦν ἡγάπησαν αἰῶνα. 9. εἰς αἰῶνας. Mart. Ign. 7 et Mart. Polyc. 20. καὶ νῦν καὶ εἰς τοὺς μέλλοντας αἰῶνας. Mart. Polyc. 14. βασιλεύοντος δὲ εἰς τοὺς αἰῶνας Ἰησοῦ Χριστοῦ. 21. εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. 22 et Clem. I 32, 38, 43, 45 bis, 50.
- Αἰώνιος. θρόνος αἰώνιος. Clem. I 59. Mart. Polyc. 21. ἀνάπαυσις τῆς μελλούσης βασιλείας καὶ ζωῆς αἰωνίου. Clem. II 5. οὐδὲν ἡμᾶς ῥύσεται ἐκ τῆς αἰωνίου κολάσεως. 6. ληψόμεθα ζωὴν αἰώνιον. 8. ἵνα τὴν αἰώνιον ζωὴν ἀπολάβωμεν. ib. Δώμεν οὖν αὐτῷ † αἰώνιον. † 9. ἡμῖν δὲ σωτηρία καὶ ζωὴ αἰωνίου. Ign. Eph. 18. Οὐδὲν φαινόμενον, αἰώνιον. Rom. 3. χαρὰ αἰώνιος. Ign. Philad. Inscr. τὸ θέμα ἀφθαρσία καὶ ζωὴ αἰώνιος. Polyc. 2. ἵνα δοξασθῇτε αἰωνίῳ ἔργῳ. 8. τὴν αἰώνιον κλᾶσιν ἐξαγοραζόμενοι. Mart. Polyc. 2. τὸ αἰώνιον καὶ μηδέποτε σβεπνύμενον πῦρ. ib. τῆς μελλούσης κρίσεως καὶ αἰωνίου κολάσεως. 11. εἰς ἀνάστασιν ζωῆς αἰωνίου. 14. σὺν τῷ αἰωνίῳ καὶ ἐπουρανίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ. ib. εἰς τὴν αἰώνιον αὐτοῦ βασιλείαν. 20. θρόνος αἰώνιος. 21.
- Ἀκάθαρτος. τῆς ἀκαθάρτου φιλοτιμίας. Mart. Ign. 5.
- Ἀκαιρος. μὴ εὖνοια ἀκαιρος γένεσθί μοι. Ign. Rom. 4.
- Ἀκακία. Τὸ γὰρ ζῶον ἀκακίαν ἔχει. Clem. Fragm. viii.
- Ἀκακος. Ἀκακος δὲ ὁ Πατὴρ Πνεῦμα ἔδωκεν ἀκακον. Clem. Fragm. viii.
- Ἀκατάληπτος. τῇ ἀκαταλήπτῳ αὐτοῦ συνίσει. Clem. I 33.
- Ἀκαταστασία. Ἐκ τούτου... διωγμὸς καὶ ἀκαταστασία. Clem. I 3. ἐν ἀλαζονείᾳ καὶ ἀκαταστασίᾳ. 14. μὴ ἀκαταστασία γένηται ἐν τῷ Ἰσραὴλ. 43. ὁ λαὸς μου ἀκαταστασίας... ἔσχεν. Π 11.
- Ἀκατάσχετος. ἀκατασχετῶ θυμῷ... ἐπεβόα. Mart. Polyc. 12.
- Ἀκαυχήσια. ἐν ἀκαυχήσιᾳ μενέτω. Ign. Polyc. 5.
- Ἀκέραιος. εἰλικρινεῖς καὶ ἀκέραιοι ἦτε. Clem. I 2. τὸ ἀκέραιον... βούλημα ἀποδείξάτωσαν. 21. ἀκέραιος, ὥσει περιστέρα. Ign. Polyc. 2. δεδοικὼς, μὴ τινα τῶν... ἀκραιωτέρων ἀποβάλῃ. Mart. Ign. 1.
- Ἀκίνδυνος. ἐν οἷς ἀκίνδυνος ἡ ὑποταγή. Ign. Fragm. iii.
- Ἀκίνητος. ἐπιγινούς... τὸ ἀκίνητον αὐτοῦ. Ign. Philad. 1. κατηρτισμένους ἐν ἀκινήτῳ πίστει. Smyrn. 1. ὥς ἐπὶ πέτραν ἀκίνητον. Polyc. 1.
- Ἀκκεπτα. ἵνα τὰ ἀκκεπτα ὑμῶν ᾤξια κομίσῃσθε. Ign. Polyc. 6.
- Ἀκμων. ἐδραῖος ὡς ἄκμων τυπτόμενος. Ign. Polyc. 3.
- Ἀκοή. Καὶ αὕτη ἡ ἀκοή οὐ μόνον εἰς ἡμᾶς ἐχώρησεν. Clem. I 47.
- Ἀκοίμητος. ἀκοίμητον πνεῦμα κεκτημένος. Ign. Polyc. 1.
- Ἀκολουθεῖν. καὶ ἀκολουθήσωμεν τῇ ὁδῷ τῆς ἀληθείας. Clem. I 35. τοῖς γὰρ νομίμοις τοῦ Δεσπότη ἀκολουθοῦντες. 40. ἐκεῖ ὡς πρόβατα ἀκολουθεῖτε. Ign. Philad. 2. εἰτις σχίζονται ἀκολουθεῖ. 3. ὅς ἀπὸ Συρίας μοι ἀκολουθεῖ. 11.

- Πάντες τῷ ἐπισκόπῳ ἀκολουθεῖτε. Smyrn. 8.
- Ἀκόλουθος. πάντα εἰς καλοκαγαθίαν ἀκόλουθα. Ign. Eph. 14. τὰ τούτοις ἀκόλουθα. Mart. Polyc. 8. ἕτερα τούτοις ἀκόλουθα. 9. ἀπεθέμεθα ὅπου καὶ ἀκόλουθον ἦν. 18.
- Ἀκόρεστος. ἀκόρεστος πόθος εἰς ἀγαθοποιάν. Clem. I 2.
- Ἀκούειν. ἐν τῷ ἀκοῦσαι αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὁμοφύλου. Clem. I 4. ἡκούσαμεν καὶ ἐπὶ τῶν πατέρων ἡμῶν. 23 et II 11. Πάντων οὖν βλεπομένων καὶ ἀκουομένων. I 28. αἰσχρὰ, καὶ ἀνάξια τῆς ἐν Χριστῷ ἀγωγῆς, ἀκούεσθαι. 47. οἱ ἀκούοντες ὥσπερ μικρῶν ἁμαρτάνομεν. II 1. αὐτοί τε, καὶ οἱ ἀκούοντες αὐτῶν. 10. ἀκούσαντες γὰρ δεδεμένοι ἀπὸ Συρίας. Ign. Eph. 1. ἵνα ὑμῶν καὶ ἀκούσῃ. 4. οὐδὲ ἀκουέτέ τινας πλέον ἢ περ Ἰησοῦ Χριστοῦ. 6. καὶ τῆς ἡσυχίας αὐτοῦ ἀκούειν. 15. ὁμοίως καὶ ὁ ἀκούων αὐτοῦ. 16. ἐν ἀγάπῃ ἀκούσαί μου. Trall. 12. μὴ ἀκούετε αὐτοῦ. Philad. 6. Χριστιανισμόν ἀκούειν. ib. Ἐπεὶ ἤκουσά τιων λεγόντων. 8. τὸ μὲν πρῶτον ἀκούσας. Mart. Polyc. 5. Ἀκούσας δὲ αὐτοὺς παρόντας. 7. ἐκπλήττεσθαι τοὺς ἀκούοντας. ib. ὡς μὴδὲ ἀκουσθῆναι τινα δύνασθαι. 8. τῶν ἡμετέρων οἱ παρόντες ἤκουσαν. 9. ἀκουσάντων, ὅτι Πολύκαρπος συνείληπται. ib. μετὰ παρρησίας ἄκουε. 10. δὺς ἡμέραν καὶ ἀκουσον. ib.
- Ἀκριβῶς. ἐδίδαξεν ἀκριβῶς. Polyc Phil. 3.
- Ἀκρίτως. τὸ δὲ ἔθος . . . ἀκρίτως ὑφ' αὐτοῦ κρατύνεται. Clem. Fragm. vi.
- Ἀκρίβυστος. ἡ παρὰ ἀκροβύστου Ἰουδαϊσμόν. Ign. Philad. 6.
- Ἄκων. εἴ τι ἄκοντες ἡμάρτετε. Clem. I 2. Κάν αὐτὰ δὲ ἄκοντα μὴ θελήσῃ. Ign. Rom. 5. τοὺς ἐν Ῥώμῃ τῶν ἀδελφῶν ἄκοντας. Mart. Ign. 5. ἡμεῖς μὲν ἄκοντες ἀπηγγέμεθα. ib.
- Ἀλαζονεία. ἀποθέμενοι πᾶσαν ἀλαζονείαν. Clem. I 13. τοῖς ἐν ἀλαζονείᾳ . . . μυσαροῦ ζήλους ἀρχηγοῖς. 14. οὐκ ἦλθεν ἐν κόμπῳ ἀλαζονείας. 16. ἐγκαυχωμένοι ἐν ἀλαζονείᾳ τοῦ λόγου αὐτῶν. 21. ἀπορρίψαντες . . . ἀλαζονείαν. 35.
- Ἀλαζονεύεσθαι. μὴδὲν ἀλαζονεύομενοι. Clem. I 2. ὁ ἀγνός . . . μὴ ἀλαζονεύεσθω. 38.
- Ἀλαζών. τὴν ἀλαζονία . . . τῆς γλώσσης ὑμῶν αὐθάδειαν. Clem. I 37.
- Ἀλείφειν. μὴ ἀλείφεισθε δυσωδίαν τῆς διδασκαλίας. Ign. Eph. 17.
- Ἀλήθεια. καταδεξαμένους τὰ λόγια αὐτοῦ ἐν φόβῳ καὶ ἀληθείᾳ. Clem. I 19. ἐπ' ἀληθείας . . . τελειωθήσεται τὸ βούλημα αὐτοῦ. 23. ἀλήθειαν διὰ πίστεως ποιήσας. 31. ἀλήθεια ἐν παρρησίᾳ. 35. ἀκολουθήσωμεν τῇ ὁδῷ τῆς ἀληθείας. ib. ἐπ' ἀληθείας πνευματικῶς ἐπέστειλεν ὑμῖν. 47. τὸν πατέρα τῆς ἀληθείας. II 3. ὅταν λαλῶμεν αὐτοῖς ἀλήθειαν. 12. Διαφορὰ τυγχάνει ἀληθείας καὶ συνήθειας. Fragm. vi. ἀλήθεια γνησίως ζητοῦμένη. ib. τὴν ἀλήθειαν οὐκ ἔχιν. viii. τυποῦνται ἀληθείας τύψι. ib. πάντες κατὰ ἀλήθειαν ζῆτε. Ign. Eph. 6. πλέον ἢ περ Ἰησοῦ Χριστοῦ λαλοῦντος ἐν ἀληθείᾳ. ib. Τέκνα οὖν φωτὸς, [καὶ] ἀληθείας. Philad. 2. συνήγοροι τοῦ θανάτου μάλλον ἢ τῆς ἀληθείας. Smyrn. 5. ὑμῶν τὸ σύντονον τῆς ἀληθείας. Polyc. 7. δουλεύσατε τῷ Θεῷ ἐν φόβῳ καὶ ἀληθείᾳ. Polyc. Phil. 2. τὸν περὶ ἀληθείας λόγον. 3. στεργούσας τοὺς ἑαυτῶν ἄνδρας ἐν πάσῃ ἀληθείᾳ. 4. πορευόμενοι κατὰ τὴν ἀλήθειαν τοῦ Κυρίου. 5.
- Ἀλήθειν. δι' ὁδόντων θηρίων ἀλήθωμαι. Ign. Rom. 4.
- Ἀληθής. τὰς ἀληθεῖς ῥήσεις Πνεύματος. Clem. I 45. τὸ δὲ ἔθος . . . εἴτε ἀληθές, εἴτε ψευδές. Fragm. vi. τὰ μμήματα τῆς ἀληθοῦς ἀγάπης. Polyc. Phil. 1. ἀγάπης γὰρ ἀληθοῦς καὶ βεβαίας ἐστίν. Mart. Polyc. 1.
- Ἀληθινός. τὸ ὄνομα τοῦ ἀληθινοῦ καὶ μόνου Θεοῦ. Clem. I 43. ἐν

- πάθει ἀληθινῷ. Ign. Eph. Inscr. ἐν τῷ ἀθανάτῳ τῇ ζωῇ ἀληθινῇ. 7. εἰς τὸ ἀληθινὸν ζῆν. II et Trall. 9. τὸ ἀληθινὸν ἡμῶν ζῆν. Smyrn. 4. αἰτήσας τε παρ' αὐτῶν τὴν ἀληθινὴν ἀγάπην. Mart. Ign. 6. ὁ ἀψευδὴς καὶ ἀληθινὸς Θεός. Mart. Polyc. 14.
- ¹ Ἀληθῶς. ἀληθῶς δύναται καὶ τῆς ἡσυχίας αὐτοῦ ἀκοῦειν. Ign. Eph. 15. τὸ χάρισμα δὲ πέπομφεν ἀληθῶς. 17. πραχθέντα ἀληθῶς καὶ βεβαίως. Magn. II. ὃς ἀληθῶς ἐγεννήθη... ἐδιώχθη... ἐσταυρώθη... καὶ ἀπέθανεν. κ. τ. λ. Trall. 9. μαθητῆς ἀληθῶς τοῦ Χριστοῦ. Rom. 4. ὅτι ἀληθῶς λέγω. 8. ἐν ᾧ ὁ Πατήρ ἐλάλησεν ἀληθῶς. ib. ἀληθῶς ὄντα ἐκ γένους Δαβὶδ. Smyrn. I. γεγεννημένον ἀληθῶς ἐκ παρθένου. ib. ἀληθῶς ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου... καθηλωμένον. ib. Καὶ ἀληθῶς ἔπαθεν, ὡς καὶ ἀληθῶς ἀνέστησεν ἑαυτόν. 2. ὅτι ἀληθῶς ἀνέλαβε σῶμα. Fragm. viii. τῶν ἀληθῶς ὑπὸ Θεοῦ... ἐκλελεγμένων. Polyc. Phil. I.
- ² Ἀλησμός. ἀλησμοὶ ὅλου τοῦ σώματος. Ign. Rom. 5.
- ³ Ἀλίζεσθαι. Ἀλίσθητε ἐν αὐτῷ. Ign. Magn. 10.
- ⁴ Ἀλλήλων. τὰνανησικάκοι τ' εἰς ἀλλήλους. Clem. I 2. μηδὲν ἀλλήλοις ἐμποδίζοντα. 20. Καιροὶ... μετα- παραδιδόασιν ἀλλήλοις. ib. ὅτι μέλη ἐσμέν ἀλλήλων; 46. ἡ νοθεύσεις ἦν ποιούμεθα εἰς ἀλλήλους. 56. μηδὲ καταλαλεῖν ἀλλήλων. II 4. συμπάσχειν ἀλλήλοις ὀφειλομεν. ib. Ἀγαπῶμεν οὖν ἀλλήλους. 9. ἐντρέπεσθε ἀλλήλοις. Ign. Magn. 6. ἀλλήλους διαπαντὸς ἀγαπᾶτε. ib. Ὑποτάγητε τῷ ἐπισκόπῳ καὶ ἀλλήλοις. 13. τῇ μετ' ἀλλήλων προσευχῇ. Trall. 12. οἱ κατ' ἄνδρα ἀλλήλους ἀγαπᾶτε. 13. Συγκοπιᾶτε ἀλλήλοις. Polyc. 6. Μακροθυμήσατε οὖν μετ' ἀλλήλων. ib. ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν εἰς ἀλλήλους ἀγάπης. Mart. Ign. 6.
- ⁵ Ἀλλοιοῦν. Ζῆλος... ἡλλοίωσεν τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ πατρὸς Ἀδάμ. Clem. I 6. μηδὲ ἡλλοιοῦσά τι τῶν δογματισμένων. 20.
- ⁶ Ἀλλότριος. τῆς τε ἀλλοτρίας καὶ ξένης τοῖς ἐκλεκτοῖς τοῦ Θεοῦ... στάσεως. Clem. I 1. καίπερ ἀλλότριος τοῦ Θεοῦ ὄντες. 7. καὶ τὰ κοσμικὰ ταῦτα ὡς ἀλλότρια ἡγείσθαι. II 5. ἀλλοτρίας δὲ βοτάνης ἀπέχεσθαι. Ign. Trall. 6. ἀλλοτρίου χρώματος. Rom. Inscr. εἰ τις ἐν ἀλλοτρίᾳ γνώμῃ περιπατεῖ. Philad. 3.
- ⁷ Ἀλλοφύλος. φθόνον ἔσχεν... ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων. Clem. I 4. εἰς τὴν παρεμβολὴν τῶν ἀλλοφύλων. 55.
- ⁸ Ἀλουργίς. ὁ περιθεὶς ἑαυτῷ ἀλουργίδα βασιλικήν. Ign. Fragm. i.
- ⁹ Ἄλς. στήλην ἄλός. Clem. I 11.
- ¹⁰ Ἀμαρτάνειν. εἴ τι ἄκοιτες ἡμάρτετε. Clem. I 2. ἀκούοντες ὥστερ μικρῶν ἁμαρτάνομεν. II 1. Οὐδεὶς πίστιν ἐπαγγελλόμενος ἁμαρτάνει. Ign. Eph. 14.
- ¹¹ Ἀμαρτημα. οἱ δὲ μετανοήσαντες ἐπὶ τοῖς ἁμαρτήμασιν. Clem. I 7.
- ¹² Ἀμαρτία. προσφέρονται θυσίαι... περὶ ἁμαρτίας. Clem. I 41. Ἀμαρτία γὰρ οὐ μικρὰ ἡμῖν ἔσται. 44. ἡ πρόσκλισις ἐκείνη ἦτον ἁμαρτίαν ὑμῖν προσήνεγκεν. 47. ἀγάπη καλύπτει πλῆθος ἁμαρτιῶν. 49. εἰς τὸ ἀφεθῆναι... τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν. 50. ὡς προοδοίπορον τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν. II 10. δεινὴν σύνοικον τὴν ἁμαρτίαν παρειληφώς. Fragm. vi. σάρκα... τὴν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν παθοῦσαν. Ign. Smyrn. 6. ταύτην... ἐξαλείφειν τὴν ἁμαρτίαν. Fragm. ii. ὃς ὑπέμεινεν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν. Polyc. Phil. I. μακράν ἐστι πάσης ἁμαρτίας. 3. ὀφειλέται ἐσμέν ἁμαρτίας. 6. Τὸν ἀνασταυρώσαντα τὴν ἐμὴν ἁμαρτίαν. Mart. Ign. 2.
- ¹³ Ἀμαύρωσις. Ἀμαύρωσιν οὖν περικείμενοι. Clem. II 1.
- ¹⁴ Ἀμβλυωπεῖν. ἐν τῇ πίστει αὐτοῦ ἀμβλυωπῆσαι. Clem. I 3.
- ¹⁵ Ἀμείβειν. ἀμείβοι ὑμῖν Θεός. Ign. Smyrn. 9. Ἀμείβεται αὐτὸν ἡ χάρις κατὰ πάντα. 12.

- Ἀμείνων.** ἄμεινον γάρ ἐστιν ὑμῖν ἐν τῷ ποιμνίῳ τοῦ Χριστοῦ. Clem. I 57. Οὐδὲν ἐστιν ἄμεινον εἰρήνης. Ign. Eph. 13. Ἀμείων ἐστιν σιωπᾶν καὶ εἶναι. 15. Χριστὸς, οὗ ἄμεινον οὐθέν ἐστιν. Magn. 7. Ἀμεινον γάρ ἐστιν παρὰ ἀνδρὸς περιτομὴν ἔχοντος. Philad. 6. Τῆς ἐνώσεως . . . ἥς οὐδὲν ἄμεινον. Polyc. 1.
- Ἀμελεῖν.** Var. Lect. Ὁ ἰσχυρὸς μὴ ἀμελείτω τὸν ἀσθενή. Clem. I 38. καὶ τέκνων στοργῆς ἀμελεῖν. Clem. Fragm. ii. Χήραι μὴ ἀμελείσθωσαν. Ign. Polyc. 4. μὴ ἀμελοῦντες χήρας. Polyc. Phil. 6.
- Ἀμεμπτος.** διάκονοι ἄμεμπτοι. Polyc. Phil. 5. νεώτεροι ἄμεμπτοι ἐν πᾶσι. ib.
- Ἀμέμπτως.** λειτουργήσαντας ἀμέμπτως τῷ ποιμνίῳ τοῦ Χριστοῦ. Clem. I 44. τοὺς ἀμέμπτως καὶ ὁσίως προσεγγόντας τὰ δῶρα. ib. ἐκ τῆς ἀμέμπτως αὐτοῖς τετιμημένης λειτουργίας. ib.
- Ἀμεριμνία.** ἐν ἀμεριμνίᾳ Θεοῦ. Ign. Polyc. 7.
- Ἀμερίστος.** ἀγαπᾶτε ἐν ἀμερίστῳ καρδίᾳ. Ign. Trall. 13. ἐπὶ τὸ αὐτὸ γίνεσθε ἐν ἀμερίστῳ καρδίᾳ. Philad. 6.
- Ἀμετάθετος** γὰρ ἡμῖν ἡ ἀπὸ τῶν κρειτόνων . . . μετάνοια. Mart. Polyc. 11.
- Ἀμεταμέλητος.** ἀμεταμέλητοι ἦτε ἐπὶ πάσῃ ἀγαθοποιᾷ. Clem. I 2. τὴν ἀμεταμέλητον πολιτείαν τοῦ Θεοῦ. 54.
- Ἀμήν.** Ἀναπέψαντος δὲ αὐτοῦ τὸ Ἀμήν. Mart. Polyc. 15.
- Ἀμίαντος.** ἀμιάντους χεῖρας αἶροντες. Clem. I 29. εἴαν μὴ τηρήσωμεν τὸ βάπτισμα ἀγνὸν καὶ ἀμίαντον. II 6. Πνεῦμα ἔδωκεν . . . ἀμίαντον. Fragm. viii.
- Ἀμπελος.** λάβετε ἀμπελον. Clem. I 23, II 11.
- Ἀμφιθέατρον.** ἀπήχθη . . . εἰς τὸ ἀμφιθέατρον. Mart. Ign. 6.
- Ἀμφότερος.** ἐγένοντο οὖν ἀμφότερα εὐτάκτως. Clem. I 42. Ἐὰν δὲ ἀμφότεροι περὶ Ἰ. X. μὴ λαλῶσιν. Ign. Philad. 6.
- Ἀμώμος.** ἐν ἀμώμῳ καὶ σεμνῇ καὶ ἀγνῇ συνειδῆσει. Clem. I 1. ταῖς ἱεραῖς καὶ ἀμώμοις χερσὶν ἐπλασεν. 33. τὰ ἀνήκοντα τῇ ἀμώμῳ βουλήσει αὐτοῦ. 35. ἐνοπτριζόμεθα τὴν ἀμωμον . . . ὄψιν. 36. τοῖς ἀμώμοις προστάγμασιν. 37. ἐν ὁσίᾳ καὶ ἀμώμῳ προθίσει. 45. ἐν ἀγάπῃ δίχα προσκλίσεως ἀνθρωπίνης, ἀμωμοί. 50. ἐν ἀμώμῳ χάριτι χαίρειν. Ign. Eph. Inscr. ἐν ἀμώμῳ ἐνότητι εἶναι. 4. ἐν τῇ χαρᾷ τῇ ἀμώμῳ. Magn. 7. Ἀμωμον διάνοιαν. Trall. 1. ἐν ᾧ εὐρεθεύετε ἀμωμοί. 13. ἐν ἀμώμῳ πνεύματι καὶ λόγῳ Θεοῦ. Smyrn. Inscr. καταξιώθεις τοῦ προσώπου σου τοῦ ἀμώμου. Polyc. 1. ἐν ἀμώμῳ καὶ ἀγνῇ συνειδῆσει. Polyc. Phil. 5.
- Ἀμώμως.** πλείστα ἀμώμως χαίρειν. Ign. Rom. Inscr.
- Ἀναβαίνειν.** Μωϋσῶς γὰρ ἀναβάντος εἰς τὸ ὄρος. Clem. I 53.
- Ἀναβάτης.** τὰ τε ἄρματα καὶ οἱ ἀναβάται αὐτῶν. Clem. I 51.
- Ἀναβλέπειν.** τοιαύτης ἀχλὺς γέμοντες ἐν τῇ ὁράσει, ἀνεβλέψαμεν. Clem. II 1. Γινώτε . . . ἐν τίνι ἀνεβλέψατε. 9. ἀνέβλεπον τὰ τηρούμενα τοῖς ὑπομεινῶσιν ἀγαθὰ. Mart. Polyc. 2. ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανόν. 9 et 14.
- Ἀναγγέλλειν.** εἰς τὸ ἀναγγεῖλαι τοῖς λοιποῖς. Mart. Polyc. 15.
- Ἀνάγειν.** τὸ ὕψος, εἰς δ' ἀνάγει ἡ ἀγάπη. Clem. I 49. ἀναχθεῖς ἀπὸ τῆς Σμύρνης. Mart. Ign. 5.
- Ἀναγκάζειν.** Ζῆλος φυγεῖν ἠνάγκασε Μωϋσῆν. Clem. I 4.
- Ἀναγκαῖος.** τὰ δὲ ἐλάχιστα μέλη . . . ἀναγκαῖα. Clem. I 37. Ἀναγκαῖον οὖν ἔστιν . . . ἄνευ τοῦ ἐπισκόπου. Ign. Trall. 2.
- Ἀνάγκη.** ὅταν κατ' ἀνάγκην γίνηται. Ign. Fragm. vi.
- Ἀναγραφὴ.** ἐπισκέπτονται τὰς ἀναγραφὰς τῶν χρόνων. Clem. I 25.
- Ἀναγωγεύς.** ἡ δὲ πίστις ὑμῶν ἀναγωγεύς ὑμῶν. Ign. Eph. 9.

- Ἀναζητεῖν. ἀναζητήσας αὐτά. Mart. Polyc. 22.
- Ἀναζωπυρεῖν. Ἀναζωπυρησάτω οὖν ἡ πίστις. Clem. I 27. ἀναζωπυρήσαντες ἐν αἵματι Θεοῦ. Ign. Eph. 1.
- Ἀναβάλλειν. ἡ διάνοια ἀναβάλλει εἰς τὸ θαυμαστὸν αὐτοῦ φῶς. Clem. I 36.
- Ἀνάθεμα. ἀνάθεμα τῆς ἐκκλησίας. Fragm. Ign. i.
- Ἀναρεῖν. ὅταν θέλῃ ἀνέλει αὐτήν. Clem. I 21. Πάροδος ἐστε τῶν εἰς Θεὸν ἀναιρουμένων. Ign. Eph. 12. ὡς τυράννοι ἀναιροῦνται. Fragm. i. ἀνελόμενοι τὰ τιμώτερα λίθων... ὅσα. Polyc. Mart. 18.
- Ἀναισθητεῖν. Μὴ οὖν ἀναισθητῶμεν τῆς χρηστότητος. Ign. Magn. 10.
- Ἀναίτιος. κακοδιδασκαλοῦντες τὰς ἀναιτίους ψυχάς. Clem. II 10.
- Ἀνακόπτεσθαι. τὸ ἀνακόπτεσθαι ἀπὸ τῶν ἐπιθυμῶν. Polyc. Phil. 5.
- Ἀνακτίζειν. ἀνακτίσασθε ἑαυτοὺς ἐν πίστει. Ign. Trall. 8.
- Ἀναλαμβάνειν. ζῆλον ἄδικον... ἀνελήφotas. Clem. I 3. ἄδικον ζῆλον ἀνελήφotων. 45. Ἀναλάβετε τὴν ἐπιστολὴν τοῦ μακαρίου Παύλου. 47. Ἀναλάβωμεν παιδείαν ἐφ' ἣ οὐδεὶς ὀφείλει ἀγανακτεῖν. 56. καὶ διωκόμενον ἄσθματι πνεῦμα διὰ τοῦ ἐγείρει ἀναλαβόν. Fragm. viii. τὴν πραυπάθειαν ἀναλαβόντες. Ign. Trall. 8. ἀληθῶς ἀνέλαβε σῶμα. Fragm. viii.
- Ἀναλογίζεσθαι. Ἀναλογισώμεθα... ἐκ ποίας ὕλης. Clem. I 38.
- Ἀνάλυσις. ἔγκαρπον καὶ τελείαν ἔσχον τὴν ἀνάλυσιν. Clem. I 44.
- Ἀναμένειν. ὃν δικαίως ἀνέμενον. Ign. Magn. 9. αὐτὸν (Χριστὸν) ἀναμένειν. Phil. 5.
- Ἀναμνηστικός. † ἀναμνηστικός † εἰς ἀλλήλους. Clem. I 2.
- Ἀνάμνησις. εἰς ἀνάμνησιν οὖν ταῦτα λάβετε. Clem. I 53.
- Ἀνανήφειν. Ἐλλογόν ἐστὶν λοιπὸν ἀνανήψαι. Ign. Smyrn. 9.
- Ἀναντίρρητος. βραβεῖον ἀναντίρρητον. Mart. Polyc. 17.
- Ἀνάξιος. ἀνάξια τῆς ἐν Χριστῷ ἀγωγῆς. Clem. I 47. πρᾶσσοντες ἀνάξια Θεοῦ. Ign. Eph. 7.
- Ἀναπαύειν. κατὰ πάντα με ἀνεπαυσεν. Ign. Eph. 2 et Smyrn. 12, Conf. Magn. 15, Trall. 12. κατὰ πάντα ἀναπαύσαι. Rom. 10. Κατὰ πάντα με ἀνεπαύσατε. Smyrn. 9. ὅτι αὐτοὺς ἀνεπαύσατε κατὰ πάντα τρόπον. 10.
- Ἀνάπαυσις. ἀνάπαυσις τῆς μελλούσης βασιλείας. Clem. II 5. Ποιοῦντες γὰρ τὸ θέλημα τοῦ Χριστοῦ, εὐρισκομεν ἀνάπαυσιν. 6.
- Ἀναπείθειν. μετὰ τὸ καὶ ἑτέροισι ἀναπείθειν. Mart. Ign. 2.
- Ἀναπέμπειν. μετὰ χαρᾶς ἐν τάχει ἀναπέμψατε πρὸς ἡμᾶς. Clem. I 59. Ἀναπέμψαντος δὲ αὐτοῦ τὸ Ἀμήν. Mart. Polyc. 15.
- Ἀναπλάσσειν. ἐὰν ποιῇ σκεῦος... πάλιν αὐτὸ ἀναπλάσσει. Clem. II 8.
- Ἀναπληροῦσθαι. δι' οὗ ἀναπληρωθῇ αὐτοῦ τὸ ὑστέρημα. Clem. I 38.
- Ἀνάρπαστος. ὡς ἔτι ὢν ἀνάρπαστος. Ign. Philad. 5.
- Ἀνάστασις. τὴν μέλλουσαν ἀνάστασιν ἔσεσθαι. Clem. I 24. τὴν κατὰ καιρὸν γινομένην ἀνάστασιν. ib. Ἡμέρα καὶ νύξ ἀνάστασιν ἡμῖν δηλοῦσιν. ib. εἰ ὁ δημιουργὸς τῶν ἀπάντων ἀνάστασιν ποιήσεται. 26. πληροφορηθέντες διὰ τῆς ἀναστάσεως. 42. Ἀνάστασις δὲ ἐστὶ Πατὴρ ἡ ἐπίγνωσις. Fragm. viii. ἐν πάθει αὐτοῦ καὶ ἀναστήσει. Ign. Eph. 20. πεπληροφορηθῆαι ἐν... τῇ ἀναστάσει. Magn. 11. ἐν τῇ εἰς αὐτὸν ἀναστάσει. Trall. Inscr. ἐν τῇ ἀναστάσει αὐτοῦ πεπληροφορημένη. Philad. Inscr. τὰ ἄδικτα ἀρχαία... ἡ ἀνάστασις αὐτοῦ. 8. τὸ πάθος αὐτοῦ, καὶ τὴν ἀνάστασιν. 9. σύσσημον εἰς τοὺς αἰῶνας διὰ τῆς ἀναστάσεως. Smyrn. 1. μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐν σαρκὶ αὐτὸν οἶδα. 3. Μετὰ δὲ τὴν ἀνάστασιν συνήφαγεν αὐτοῖς. ib. τὸ πάθος, ὃ ἐστὶν ἡμῶν ἀνάστασις. 5. ἡ ἀνάστασις τετελείωται. 7. Ἀσπάζομαι... πάντας... πάθει τε καὶ ἀναστάσει.

12. ἐν τῇ ἀναστάσει ὑμῶν παθ-
τήν. Polyc. 7. μήτε ἀνάστασιν,
μήτε κρίσιν εἶναι. Polyc. Phil. 7.
εἰς ἀνάστασιν ζωῆς αἰωνίου. Mart.
Polyc. 14.
- Ἀνασταυροῦν. Τὸν ἀνασταυρώσαντα
τὴν ἐμὴν ἁμαρτίαν. Mart. Ign.
2.
- Ἀναστρέφειν. ὁσίως ἀναστρεφόμε-
νους ἐν καθαρᾷ διανοίᾳ. Clem. I 21.
εἰ μὴ τὸ ὁσίως ἀναστρέφειν. II 5.
οἱ ἐν παλαιοῖς
πράγμασιν ἀναστραφέντες. Ign.
Magn. 9.
- Ἀνατέλλειν. τοῖς οὖσιν ἐπ' αὐτὴν ζώ-
οις ἀνατέλλει τρόφην. Clem. I 20.
ἡ ζωὴ ἡμῶν ἀνέτειλεν δι' αὐτοῦ.
Ign. Magn. 9. ἵνα εἰς αὐτὸν ἀ-
νατεῖλω. Rom. 2.
- Ἀνατιθέναι. τὴν κατὰ πάντων ἐξου-
σίαν ἀνατιθέναι. Mart. Polyc. 2.
- Ἀνατολή. κήρυξ γενόμενος ἐν τε τῇ
ἀνατολῇ καὶ ἐν τῇ δύσει. Clem. I 5.
εἰς δύσιν ἀπὸ ἀνατολῆς μεταπεμ-
ψόμενος. Ign. Rom. 2.
- Ἀνατολικός. ἐν τοῖς ἀνατολικοῖς τό-
ποις. Clem. I 25.
- Ἀνατομή. ἀνατομαί, διαιρέσεις, σκορ-
πισμοὶ ὁστέων. Ign. Rom. 5.
- Ἀνατρέφειν. ἐκ τῆς ἱκμάδος . . . ἀνα-
τρεφόμενος. Clem. I 25.
- Ἀναυλίσειν. ἀναυλίξωμεν τὰ ἀπ'
ἀρχῆς γενόμενα. Clem. I 31.
- Ἀναφέρειν. τὰς προσευχὰς ἡμῶν
ἀπλῶς ἀναφέρειν. Clem. II 2.
τοῦ ὑπὲρ ἡμῶν ἑαυτὸν ἀνεγκόντος
Θεῷ. Ign. Eph. 1. ἀναφερόμενοι
εἰς τὰ ὕψη. 9. ἡ δὲ ἀγάπη ὁδὸς ἡ
ἀναφέρουσα εἰς Θεόν. ib.
- Ἀναχωρεῖν. θάπτον ἀναχωρῆσαι τοῦ
κόσμου. Mart. Ign. 5.
- Ἀναψύχειν. καὶ αὐτὸν ὁ Πατὴρ . . .
ἀναψύξει. Ign. Eph. 2. ἀναψύ-
χειν τὸν ἐπίσκοπον. Trall. 12.
- Ἀνδρείος. γυναῖκες . . . ἐπετελέσαντο
πολλὰ ἀνδρεία. Clem. I 55.
- Ἀνδρίζεσθαι. Ἰσχυε καὶ ἀνδρίζου.
Mart. Polyc. 9.
- Ἀνεκδιήγητος. νερέων ἀνεκδιήγητα
κρίματα. Clem. I 20. τὸ ὕψος . . .
ἀνεκδιήγητόν ἐστιν. 49.
- Ἀνεκκαλητός. τὸ φῶς αὐτοῦ ἀνεκα-
λητόν. Ign. Eph. 19.
- Ἀνεκτός. εἰ μὲν αὐτοὶ μόνοι ταῦτα
ἐπρασσον, ἀνεκτὸν ἦν. Clem. II
10.
- Ἀνεμος. Ἀνέμων σταθμοί. Clem. I
20. ὡς κυβερνῆται ἀνέμους. Ign.
Polyc. 2. οὐρίοις ἀνέμοις προσχη-
σάμενοι. Mart. Ign. 5.
- Ἀνεμποδίστως. τὸν κληρὸν μου ἀνεμ-
ποδίστως ἀπολαβεῖν. Ign. Rom. 1.
- Ἀνευδεής. ἀνευδεῆς ποιήσας τὸ φθαρ-
τὸν σῶμα. Ign. Fragm. viii.
- Ἀνεξιχνίαστος. Ἀβύσσων τε ἀνεξιχ-
νίαστα. Clem. I 20.
- Ἀνεπιληπτος ἀνεπιληπτον μελετᾶν . . .
βίον. Ign. Fragm. vii. τὴν ἀπ'
ἀρχῆς ἀνεπιληπτον πολιτείαν. Mart.
Polyc. 17.
- Ἀνεπιτήδευτος. μηδὲν ἀνεπιτήδευτον
ἔχειν. Ign. Fragm. vii.
- Ἀνέρχεσθαι. Ἀνέλθωμεν εἰς τὰς γε-
νεὰς πάσας. Clem. I 7.
- Ἀνερωτᾶν. προσαχθέντα αὐτὸν ἀνη-
ρώτα ὁ ἀνθύπατος. Mart. Po-
lyc. 9.
- Ἀνέχειν. ἀγάπη πάντα ἀνέχεται.
Clem. I 49. πάντων ἀνέχου ἐν
ἀγάπῃ. Ign. Polyc. 1.
- Ἀνήκειν. τὰ ἀνήκοντα τῇ ἀμώμῳ βου-
λήσει αὐτοῦ. Clem. I 35. περὶ
μὴ ἀνηκόντων εἰς σωτηρίαν. 45.
τὴν διακονίαν τὴν εἰς τὸ κοινὸν ἀνή-
κουσαν. Ign. Philad. 1. τῶν ἀνη-
κόντων εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Smyrn.
8. εὐποῖαν Θεῷ ἀνέκουσαν. Po-
lyc. 7. πᾶσαν οἰκοδομήν τὴν εἰς
τὸν Κύριον . . . ἀνέκουσαν. Polyc.
Phil. 13.
- Ἀνὴρ. στεργούσας καθηκόντως τοὺς
ἄνδρας ἑαυτῶν. Clem. I 1. Ταύ-
τοις τοῖς ἀνδράσιν ὁσίως πολιτευ-
σαμένοις. 6. Ζῆλος ἀπηλλοτρίωσεν
γαμετὰς ἀνδρῶν. ib. ἄνδρες ἀδελ-
φοί. Clem. I 14, 37, 43. ἄνδρες
ἀγαπητοί. 16. τὰς ἐξακοσίας χιλι-
άδας τῶν ἀνδρῶν. 43. ἕτεροι δεδο-
κιμασμένοι ἄνδρες. 44. ὑφ' ἐτέρων
ἐλλογίμων ἀνδρῶν. ib. ἀποβεβλη-
μένους ἀπὸ ὁσίων ἀνδρῶν. 45. ἀν-
δρὶ δεδοκιμασμένῳ παρ' αὐτοῖς. 47.

Μακάριος ἀνὴρ ὁ γυνώσκων. Fragm. viii. καὶ οἱ κατ' ἄνδρα δὲ χορὸς γίνεσθε. Ign. Eph. 4. ὅτι οἱ κατ' ἄνδρα κοινῇ πάντες. 20. οἱ κατ' ἄνδρα ἀλλήλους ἀγαπᾶτε. Trall. 13. παρὰ ἀνδρὸς περιτομὴν ἔχοντος. Philad. 6. ἀνδρὸς μεμαρτυρημένου. 11. ἀνδρὶ ἐκλεκτῷ. ib. τὰ ἡμέτερα τῶν κατ' ἄνδρα παθήματα. Smyrn. 5. τοὺς κατ' ἄνδρα καὶ κοινῇ πάντας. 12. τοῖς κατ' ἄνδρα . . . λαλεῖ. Polyc. 1. Ἀνὴρ δέ τις ἄγιος. Fragm. ii. Μόνους ἄνδρας τοὺς ὁμοζύνους εἶναι. v. στεργούσας τοὺς ἑαυτῶν ἄνδρας. Polyc. Phil. 4. ἀνὴρ ἦν τοῖς πᾶσιν ἀποστολικός. Mart. Ign. 1. τοιοῦτον πρεσβύτην ἄνδρα. Mart. Polyc. 7.

Ἀνθρωπαρρίσκειν. Οὐ γὰρ θέλω ὑμῖν ἀνθρωπαρρεσκῆσαι. Ign. Rom. 2.

Ἀνθρώπινος. δίχα προσκλίσεως ἀνθρωπίνης. Clem. I 50. Οἷτινες παράγουσι φόβους ἀνθρώπινους. II 10. τοιαύτην συνήθειαν . . . οὐκ ἀνθρωπίνην οὖσαν. Ign. Eph. 5. ἀπὸ σαρκὸς ἀνθρωπίνης οὐκ ἔγνω. Philad. 7.

Ἀνθρωπίνως. Θεοῦ ἀνθρωπίνως φανερούμενος. Ign. Eph. 19.

Ἀνθρωπομόρφος. ἀπὸ τῶν θηρίων τῶν ἀνθρωπομόρφων. Ign. Smyrn. 4.

Ἀνθρωπος. πᾶσιν ἀνθρώποις ἀξιαγὰ πητον ὄνομα. Clem. I 1. ἐπιδόμεν ἑαυτοὺς τοῖς θελήμασι τῶν ἀνθρώπων. 14. τὴν πανπλήθη ἀνθρώποις τε καὶ θηρσὶν . . . τροφήν. 20. Ὁκεανὸς ἀνθρώποις ἀπέραντος. ib. τοὺς πρὸς ζωῆς ἀνθρώποις μαζούς. ib. Μᾶλλον ἀνθρώποις ἄφροσι . . . προσκόμεν. 21. παμμεγεθὲς κατὰ διάνοιαν, ἀνθρωπον. 33. ὁ λαϊκὸς ἀνθρωπος. 40. Καλὸν γὰρ ἀνθρώπῳ ἐξομολογεῖσθαι. 51. προσκυνοῦντες . . . ἄργυρον καὶ χαλκόν, ἔργα ἀνθρώπων. II 1. καὶ οὐ δεῖ ἡμᾶς φοβεῖσθαι τοὺς ἀνθρώπους μᾶλλον ἀλλὰ τὸν Θεόν. 4. οὐκ ἔστιν εὐρεῖν ἀνθρωπον. 10. ἡ εἰς Θεὸν ἀνθρώπου ἀγάπη. Fragm. i. Διὰ τοῦτο ἐσμέν

ἀνθρωποι. ix. Καὶ ὑπὲρ τῶν ἄλλων δὲ ἀνθρώπων ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε. Ign. Eph. 10. εἰς τὸν καινὸν ἀνθρωπον Ἰησοῦν Χριστόν. 20. τῷ υἱῷ ἀνθρώπου. ib. οὐ κατὰ ἀνθρωπον ζῶντες. Trall. 2. ἀνθρωπος Θεοῦ ἔσομαι. Rom. 6. κατὰ ἀνθρώπους ζῇ. 8. οὐκ ἀφ' ἑαυτοῦ, οὐδὲ δι' ἀνθρώπων. Philad. 1. μόνον ὀνόματα ἀνθρώπων. 6. ὡς ἀνθρωπος εἰς ἔνωσιν κατηρτισμένος. 8. τοῦ τελείου ἀνθρώπου γενομένου. Smyrn. 4. ἀνάθεμα τῆς ἐκκλησίας ποιήσαντες ἀνθρωπον. Fragm. i. σῶμα ὁμοιοπαθὲς ἀνθρώποις. viii. διὰ δὲ τοῦ δευτέρου, ὅτι καὶ ἀνθρωπος. ib. κατὰ πρόσωπον τῶν τότε ἀνθρώπων. Polyc. Phil. 3. ὡς Θεοῦ . . . διάκονοι, καὶ οὐκ ἀνθρώπων. 5. ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων. 6. οἷτινες ἀποπλανῶσι κενούς ἀνθρώπους. ib. οἷπερ μηκέτι ἀνθρωποι. Mart. Polyc. 2. οἱ τοῦ πυρὸς ἀνθρωποι. 15.

Ἀνθυπατεύειν. ἀνθυπατεύοντος Στρατίου Κοδράτου. Mart. Polyc. 21.

Ἀνθύπατος. Βουλομένου γὰρ τοῦ ἀνθυπάτου πείθειν αὐτόν. Mart. Polyc. 3. Τοῦτον ὁ ἀνθύπατος . . . ἐπεισεν ὁμόσαι. 4. ἀνηρώτα ὁ ἀνθύπατος. 9. Ἐγκειμένου δὲ τοῦ ἀνθυπάτου. ib. Ὁ ἀνθύπατος ἔφη. 10. Ὁ δὲ ἀνθύπατος πρὸς αὐτὸν εἶπε. 11. τὸν ἀνθύπατον ἐκοτῆναι. 12.

Ἀνιά. ὑγίεια πλέον ἡνίασε νόσου. Clem. Fragm. iv.

Ἀνιστάται. ἐκ νεκρῶν ἀναστήσας. Clem. I 24. ἀνίσταται ἡμέρα. ib. ἡ μεγαλειότης τῆς προνοίας . . . ἀνίστησιν αὐτά. ib. ὅτι αὕτη ἡ σὰρξ οὐ κρίνεται, οὐδὲ ἀνίσταται. II 9. ἐν οἷς γένοιτό μοι ἀναστήναι. Ign. Eph. 11. ἀναστήσομαι ἐν αὐτῷ ἐλεύθερος. Rom. 4. τὸν δι' ἡμᾶς ἀναστάντα. 6. ὡς καὶ ἀληθῶς ἀνίστησεν ἑαυτόν. Smyrn. 2. Συνέφερεν δὲ αὐτοῖς ἀγαπᾶν, ἵνα καὶ ἀναστῶσιν. 7. δι' ἡμᾶς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀναστάντα. Polyc. Phil. 9.

Ἀνόητος. ἀνθρώποις ἄφροσι καὶ ἀνοήτοις . . . προσκόμεν. Clem. I 21.

- ᾧ ἀνάητος, συμβάλετε ἑαυτοὺς ξυλῶ. 23. et II 11.
- Ἀνοίγειν. διὰ τοῦτου ἠνεψύχθησαν ἡμῶν οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς καρδίας. Clem. I 36. ἤνοιξεν τὴν σκηνήν. 43. Πύλη γὰρ δικαιοσύνης ἀνεργυία εἰς ζωὴν αὕτη. 48. Πολλῶν οὖν πυλῶν ἀνεργυῖων. ib. ὁ κεκλεισμένους ὀφθαλμοὺς ἀνοίξας. Fragm. viii. καλῆς ἀνεψυχθείσης αὐτῷ θύρας. Mart. Ign. 4.
- Ἀνομία. ἀπορρίψαντες ἀφ' ἑαυτῶν πᾶσαν... ἀνομίαν. Clem. I 35.
- Ἀνόμοιος. ἡ καινότης ἡ ἀνόμοιος αὐτοῖς. Ign. Eph. 19.
- Ἀνομος. Ἐδιώχθησαν δίκαιοι, ἀλλ' ὑπὸ ἀνόμων. Clem. I 45. τοῦ ἀδίκου καὶ ἀνόμου βίου αὐτῶν. Mart. Polyc. 3. τῶν ἐν τῷ σταδίῳ ἀνόμων ἔθνων. 9. Πέραν οὖν ἰδόντες οἱ ἄνομοι. 16.
- Ἀνόρητος. Πνεῦμα ἔδωκεν ἄκακον, ἀνόρητον. Clem. Fragm. viii.
- Ἀνόσιος. μιανῶς καὶ ἀνοσίου στάσεως. Clem. I 1. αἰκίσματα... ἀνόσια παθεῖν. 6. ἐφυλακίσθησαν, ἀλλ' ὑπὸ ἀνοσίων. 45.
- Ἀντέχειν. πρὸς τὴν ζάλην... ἀντεῖχεν. Mart. Ign. 1.
- Ἀντίγραφον. ἐκ τῶν Γαίου ἀντιγράφων. Mart. Polyc. 22.
- Ἀντίδοτος. ἀντίδοτος τοῦ μὴ ἀποθαινεῖν. Ign. Eph. 20.
- Ἀντίζηλος. Ὁ δὲ ἀντίζηλος καὶ βάσκανος. Mart. Polyc. 17.
- Ἀντικείμεναι. παρέβημεν διὰ τινος τῶν τοῦ ἀντικειμένου. Clem. I 51. τὴν ζάλην τὴν ἀντικειμένην. Mart. Ign. 1. ὁ ἀντικείμενος τῷ γένει τῶν δικαίων. Mart. Polyc. 17.
- Ἀντικνήμιον. ἀποσυρῆναι τὸ ἀντικνήμιον. Mart. Polyc. 8.
- Ἀντιλαμβάνειν. εὐωδίας τοσαύτης ἀντελαβόμεθα. Mart. Polyc. 15.
- Ἀντιλέγειν. Οἱ οὖν ἀντιλέγοντες τῇ δωρεᾷ τοῦ Θεοῦ. Ign. Smyrn. 7.
- Ἀντιμιμῆσθαι. μὴ σπουδάζοντες ἀντιμιμῆσθαι. Ign. Eph. 10.
- Ἀντιμισθία. Τίνα οὖν ἡμεῖς αὐτῷ δώσομεν ἀντιμισθίαν; Clem. II 1. μισθὸν ἀντιμισθίας. ib. ἀντιμισθίαν αὐτῷ δίδοντες. 9. τὰς ἀντιμισθίας ἀποδιδόναι ἐκάστῳ τῶν ἔργων αὐτοῦ. 11.
- Ἀντιτάσσεσθαι. ἀντιτασσόμενοι τῷ θελήματι τοῦ Θεοῦ. Clem. I 36. Σπουδάζωμεν οὖν μὴ ἀντιτάσσεσθαι τῷ ἐπισκόπῳ. Ign. Eph. 5.
- Ἀντίχριστος. Πᾶς γὰρ, ὃς ἂν μὴ ὁμολογῇ Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν σαρκὶ ἐληλυθέναι, ἀντίχριστός ἐστι. Polyc. Phil. 7.
- Ἀντίψυχον. Ἀντίψυχον ἡμῶν ἐγώ. Ign. Eph. 21. Ἀντίψυχον ἡμῶν τὸ πνεῦμά μου, καὶ τὰ δεσμά μου. Smyrn. 10. Κατὰ πάντα σου ἀντίψυχον ἐγώ, καὶ τὰ δεσμά μου. Polyc. 2. Ἀντίψυχον ἐγώ τῶν ὑποτασσομένων τῷ ἐπισκόπῳ. 6.
- Ἀντοφθαλμεῖν. οὐκ ἀντοφθαλμεῖ τῷ ἐργοπαρέκτῃ αὐτοῦ. Clem. I 34.
- Ἀνυπέμβλητος. ὁ τελειώτητος ἀνυπεμβλήτος. Clem. I 53. εὐνοίας ἀνυπεμβλήτου. Mart. Polyc. 17.
- Ἀνυποκρίτως. ἐν δυσὶ σώμασιν ἀνυποκρίτως εἷη μία ψυχή. Clem. II 12.
- Ἀνυστέρητος. ἐκκλησίᾳ... ἀνυστέρητος οὖση παντὸς χαρίσματος. Ign. Smyrn. Inscr.
- Ἄνωθεν. ἵνα ἡμῖν ὁ Κύριος ἄνωθεν ἐπιδείξῃ. Mart. Polyc. 1.
- Ἄνωφελής. μυθεύμασιν τοῖς παλαίοις ἀνωφελέσιν οὖσιν. Ign. Magn. 8.
- Ἄξια. κατ' ἀξίαν πιστευόμενοι. Ign. Trall. 6. τὴν ἀξίαν τοῦ Υἱοῦ ἀφαρπάζοντες. Fragm. i.
- Ἀξιαγάπητος. πᾶσιν ἀνθρώποις ἀξιαγάπητον ὄνομα. Clem. I 1. τὸ ἀξιαγάπητον τῆς ἀγνείας ἦθος. 21. ἀξιαγάπητοι... ἅγιοι. Ign. Philad. 5.
- Ἀξιαγνος. ἐκκλησίᾳ... ἥτις καὶ προκάθηται... ἀξιαγνος. Ign. Rom. Inscr.
- Ἀξίεπαινος. ἐκκλησίᾳ... ἥτις προκαθῆται... ἀξίεπαινος. Ign. Rom. Inscr.
- Ἀξιπίτευκτος. ἐκκλησίᾳ... ἥτις προκαθῆται... ἀξιπίτευκτος. Ign. Rom. Inscr.
- Ἀξιοθαύμαστος. ἀξιοθαύμαστοι ἅγιοι. Ign. Philad. 5.

Ἀξιώθεος. τοῦ ἀξιοθέου ὑμῶν ἐπισκόπου. Ign. Magn. 2. ἐκκλησία... ἀξιώθεω. Trall. Inscr. ἐκκλησία... ἥτις προκάθεται... ἀξιώθεος. Rom. Inscr. ὑμῶν τὰ ἀξιώθεα πρόσωπα. 1. Ἀσπάζομαι τὸν ἀξιώθεον ἐπίσκοπον. Smyrn. 12.

Ἀξιομακάριστος. τῇ ἐκκλησίᾳ τῇ ἀξιομακαρίστῳ. Ign. Eph. Inscr. Παύλου... τοῦ ἀξιομακαρίστου. 12. ἐκκλησία... ἥτις προκάθεται... ἀξιομακάριστος. Rom. Inscr. δι' Ἐφesiών τῶν ἀξιομακαρίστων. 10.

Ἀξιονόμαστος. Τὸ γὰρ ἀξιονόμαστον ὑμῶν πρεσβυτέριον. Ign. Eph. 4.

Ἀξιώπιστος. Λύκοι ἀξιώπιστοι. Ign. Philad. 2. Οἱ δοκοῦντες ἀξιώπιστοι εἶναι. Polyc. 3. κὰν ἀξιώπιστος ᾗ. Fragm. ix.

Ἀξιόπλοκος. ἀξιόπλοκου πνευματικοῦ στεφάνου τοῦ πρεσβυτερίου. Ign. Magn. 13.

Ἀξιοπρεπής. τοῦ ἀξιοπρεπεστάτου ἐπισκόπου. Ign. Magn. 13. τῇ ἐκκλησίᾳ... ἥτις προκάθεται... ἀξιοπρεπής. Rom. Inscr.

Ἄξιος. τίνα καρπὸν ἄξιον οὐ ἡμῖν αὐτοὺς ἔδωκεν; Clem. II 1. ἄξιος οὐσι τοιοῦτον ἐπίσκοπον κεκτήσθαι. Ign. Eph. 1. ὁ Θεοῦ ἄξιος καὶ ὑμῶν. 2. εἰς ἄνθρωπον ἄξιος ὦ. ib. et Magn. 12. πρεσβυτέρμιον, τοῦ Θεοῦ ἄξιον. Eph. 4. ἡ σιγῶν δὲ πεποιήκεν, ἄξια τοῦ Πατρὸς ἐστίν. 15. πρεσβυτέρων ἄξιων. Magn. 2. ὅθεν οὐκ ἄξιος εἰμι καλεῖσθαι. 14. ἀλλ' οὐκ οἶδα εἰ ἄξιος εἰμι. Trall. 4. ὅθεν καὶ οὐκ ἄξιος εἰμι λέγεσθαι. 13. οὐδὲ γὰρ ἄξιος εἰμι. Rom. 9. πάντες γὰρ εἰσιν ἄξιοι τοῦ Θεοῦ καὶ ὑμῶν. 10. ἄξιοι γὰρ ἐστέ. Smyrn. 9. οὐκ ὦν ἄξιος ἐκείθεν εἶναι. 11. Ἐφάνη μοι οὖν ἄξιον πράγμα ib. ἵνα τὰ ἄκερτα ὑμῶν ἄξια κομίσωθε. Polyc. 6. ὡς ἄξιον ὦν. 8. ἄξιους, τοῦ ἀπολογεῖσθαι αὐτοῖς. Mart. Polyc. 10.

Ἀξιῶν. ἀξιώσωμεν συγγνώμην. Clem. I 51. ἐαυτὸν ἐξαλειφθῆναι μετ' αὐτῶν ἄξιοι. 53. ἡξιώσεν τὸν παντεπὸπτην Δεσπότην. 55. οἷς

καὶ ἀγαλλιῶμαι ὅτι ἡξιώθην. Ign. Eph. 9. ὥσπερ ἡξιώθην εἰς τιμὴν Θεοῦ εὐρεθῆναι. 21. ἡξιώθην ἰδεῖν ὑμᾶς διὰ Δάμα. Magn. 2. εἰς τὸ ἀξιώθηναι τὴν ἐν Συρίᾳ ἐκκλησίαν. 14. τοῦ ἀξιώθηναι με εἰς τέλος εἶναι. Rom. 1. ὅς καὶ μαρτυρίον ἡξίωτο. Fragm. i. ἡξιώωντο τῆς τοῦ Θεοφύρου συντυχίας. Mart. Ign. 6. Σὲ μὲν καὶ λόγου ἡξίωσα. Mart. Polyc. 10. ἡξιώσας με τῆς ἡμέρας. 14. ἡξιώσατε διὰ πλειόνων δηλωθῆναι ὑμῖν. 20.

Ἄξιος. εἰς μὴ ἄξιος αὐτοῦ πολιτευόμενοι. Clem. I 21. ἄξιος τῆς ἐντολῆς... περιπατεῖν. Polyc. Phil. 5. εἰς πολιτευσώμεθα ἄξιος αὐτοῦ. ib. τοὺς δὲ μάρτυρας... ἀγαπῶμεν ἄξιος. Mart. Polyc. 17.

Ἄοκνος. ὃν ἀγαπητὸν λίαν ἔχετε καὶ δοκνον. Ign. Polyc. 7. ὑμῶν τὴν δοκνον ἀγάπην. ib.

Ἀόκνος. ἀόκνος προσέλωμεν τῷ θελήματι αὐτοῦ. Clem. I 33.

Ἀόρατος. ἵνα... τοῦ ἀοράτου δὲ τὴν ἐπίγνωσιν. Clem. Fragm. viii. ἐπίσκοπον... τὸν ἀόρατον παραλογίζεται. Ign. Magn. 3. ὁράτα τε καὶ ἀόρατα. Trall. 5. τῶν ὁρατῶν καὶ ἀοράτων. Rom. 5. οἱ ἄρχοντες ὁρατοὶ τε καὶ ἀόρατοι. Smyrn. 6. τὰ δὲ ἀόρατα αἰτεῖ ἵνα σοι φανερωθῇ. Polyc. 2. προσδόκα... τὸν ἀόρατον. 3.

Ἀόργητος. νοήσωμεν πῶς ἀόργητος ὑπάρχει. Clem. I 19. ἐπιγνούς... τὸ ἀόργητον αὐτοῦ. Ign. Philad. 1.

Ἀπαγγέλλειν. ὅπως βάττον... εἰρήνην καὶ ὁμόνοιαν ἀπαγγέλλωμεν. Clem. I 59. ἀπαγγέλλει μοι εἰρηνεύειν τὴν ἐκκλησίαν. Ign. Philad. 10.

Ἀπάγειν. δεδεμένος εἰς Ῥώμην ἀπάγομαι. Ign. Eph. 21. εἰς παντελὴ βλεθρον ἀπάγουσιν ἐαυτούς. Fragm. i. ἀπαχθσόμενος πρὸς βορᾶν. Mart. Ign. 2. ἡμεῖς μὲν ἄκοντες ἀπηγόμεθα. 5. ἀπήχθη μετὰ σπουδῆς εἰς τὸ ἀμφιβιάστρον. 6.

Ἀπαθής. πρῶτον παθητός, καὶ τότε

- ἀπαθής. Ign. Eph. 7. τὸν ἀπαθῆ, τὸν δι' ἡμᾶς παθόν. Polyc. 3.
- Ἀπαίδευτος. μωροί, καὶ ἀπαίδευτοι. Clem. I 39.
- Ἀπαιτεῖν. Ὁ καιρὸς ἀπαιτεῖ σε. Ign. Polyc. 2.
- Ἀπαλλάσσειν. οὕτως ἀπηλλάγη τοῦ κόσμου. Clem. I 5. τοῦ... ἀνόμου βίου αὐτῶν ἀπαλλαγῆναι. Mart. Polyc. 3.
- Ἀπαλλοτριῶν. Ζῆλος ἀπαλλοτρίωσεν γαμετὰς ἀνδρῶν. Clem. I 6. ἀπαλλοτριῶσαι ἡμᾶς τοῦ καλῶς ἔχοντος. I 4.
- Ἀπαρνέσθαι. τελείως αὐτὸν ἀπήρηται. Ign. Smyrn. 5.
- Ἀπαρτίζειν. τὸ συγγενικὸν ἔργον τελείως ἀπηρτίσατε. Ign. Eph. 1. οὐπὼ ἀπηρτίσμαι ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ. 3. τὸ παρὰ Θεοῦ ἀπηρτισμένον. 19. ἢ προσευχὴ ὑμῶν... με ἀπαρτίσει. Philad. 5. ὅταν αὐτῷ ἀπαρτίσῃ. Polyc. 7. τὸν ἴδιον κλῆρον ἀπαρτίσῃ. Mart. Polyc. 6.
- Ἀπάρτισμα. τὸ δὲ εὐαγγέλιον ἀπαρτίσμα ἐστὶν ἀφθαρσίας. Ign. Philad. 9.
- Ἀπαρχή. ἥς τὴν ἀπαρχὴν ἐποιήσατο τὸν Κύριον. Clem. I 24. κηρύσσοντες, καθίστανον τὰς ἀπαρχὰς αὐτῶν. 42.
- Ἀπάτη. Οὗτος (αἰὼν) λέγει μοιχείαν... καὶ ἀπάτην. Clem. II 6.
- Ἀπαύγασμα. ὃς ὡν ἀπαύγασμα τῆς μεγαλωσύνης αὐτοῦ. Clem. I 36.
- Ἀπειθεῖν. εἰς τὸ πληροφορηθῆναι τοὺς ἀπειθοῦντας. Ign. Magn. 8. ἀπὸ τῶν ἀπειθούντων αὐτῷ. Polyc. Phil. 2.
- Ἀπειλεῖν. διωγμὸν ὑπομένειν ἀπειλῆσαντος. Mart. Ign. 2. Πῦρ ἀπειλεῖς. Mart. Polyc. 11.
- Ἀπεῖναι. πόρρω ἀπέστιν ἡ δικαιοσύνη. Clem. I 3. ἀπόντα με καὶ παρόντα ἡγαπήσατε. Ign. Smyrn. 9. ὃς καὶ ἀπὼν ὑμῖν ἔγραψεν ἐπιστολάς. Polyc. Phil. 3.
- Ἀπειρος. Τὸ κύτος τῆς ἀπειρου θαλάσσης. Clem. I 20.
- Ἀπελεύθερος. ἀπελεύθερος Ἰησοῦ. Ign. Rom. 4.
- Ἀπέναντι. ἀπέναντι... Θεοῦ ἐσμέν ὀφθαλμῶν. Polyc. Phil. 6.
- Ἀπέραντος. Ὁκεανὸς ἀνθρώποις ἀπέραντος. Clem. I 20.
- Ἀπερίσπαστος. ἀπερισπαστῇ διανοίᾳ. Ign. Eph. 20.
- Ἀπέρχεσθαι. Ποῖ οὖν τις ἀπέλθῃ; Clem. I 28. Ἡ προσευχὴ ὑμῶν ἀπῆλθεν ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν. Ign. Smyrn. 11. εἴαν τις ἀπέρχεται εἰς Συρίαν. Polyc. Phil. 13. εἰς ἕτερον χωρίον ἀπελθεῖν. Mart. Polyc. 7.
- Ἀπέχειν. ἀλλοτρίας δὲ βοτάνης ἀπέχεσθαι. Ign. Trall. 6. Ἀπέχεσθε τῶν κακῶν βοτανῶν. Philad. 3. Εὐχαριστίας καὶ προσευχῆς ἀπέχονται. Smyrn. 6. Πρέπει οὖν ἐστὶν ἀπέχεσθαι τῶν τοιούτων. 7. ἀπεχόμενοι πάσης ἀδικίας. Polyc. Phil. 2. Διὸ δέον ἀπέχεσθαι ἀπὸ πάντων τούτων. 5. ἀπεχόμενοι πάσης ὀργῆς. 6. ἀπεχόμενοι τῶν σκανδάλων. ib. οὐ μακρὰν ἀπέχον ἀπὸ τῆς πώλεως. Mart. Polyc. 5.
- Ἀπεχθής. μακρὰν ἐστὶ τῶν ἀπεχθῶν. Clem. Fragm. iv.
- Ἀπηρής. τὸ πῦρ... τῶν ἀπηνῶν βασανιστῶν. Mart. Polyc. 2.
- Ἀπιέναι. ἡ ἡμέρα ἀπεισιν. Clem. I 24. ἀπειμὶ οὐ εἴαν βούλησθε. 53.
- Ἀπίκραντος. Πνεῦμα ἔδωκεν... ἀπίκραντον. Clem. Fragm. viii.
- Ἀπιστεῖν. σκάνδαλον τοῖς ἀπιστοῦσιν. Ign. Eph. 18.
- Ἀπιστία. ὥσπερ οὐδὲ ἡ πίστις τὰ τῆς ἀπιστίας, οὐδὲ ἡ ἀπιστία τὰ τῆς πίστεως. Ign. Eph. 8.
- Ἀπιστος. οἱ ἀπιστοὶ τοῦ κόσμου τούτου. Ign. Magn. 5. τινὲς ἄθεοι ὄντες, τουτέστιν ἀπιστοὶ. Trall. 10. ὥσπερ ἀπιστοὶ τινες λέγουσι. Smyrn. 2. Τὰ δὲ ὀνόματα αὐτῶν, ὅντα ἀπιστα. 5. διαφορὰ μεταξύ τῶν ἀπίστων καὶ τῶν ἐκλεκτῶν. Mart. Polyc. 16.
- Ἀπλοῦς. τοῖς προσερχομένοις αὐτῷ ἀπλῇ διανοίᾳ. Clem. I 23.
- Ἀπλῶς. τὰς προσευχὰς ἡμῶν ἀπλῶς ἀναφέρειν. Clem. II 2.
- Ἀποβαίνειν. Τῷ δὲ κατ' εὐχὴν ἀπεβαινεῖν. Mart. Ign. 5.

- Ἀποβάλλειν. οὐ δικαίως νομίζομεν ἀποβαλέσθαι τῆς λειτουργίας. Clem. I 44. τῆς ἐπισκοπῆς ἀποβάλωμεν. ib. δικαίους ἀποβεβλημένους. 45. μή τινα τῶν ὀλιγοψύχων . . . ἀποβάλῃ. Mart. Ign. 1.
- Ἀποδεικνύειν. τὸ ἀκέραιον τῆς πρᾶ-
τητος αὐτῶν βούλημα ἀποδειξάτω-
σαν. Clem. I 21. πρεσβυτέροις
καὶ διακόνους, ἀποδεδειγμένοις ἐν
γνώμῃ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ign. Philad. Inscr.
- Ἀποδέχεσθαι. Ἀποδεξάμενος ἐν Θεῷ
τὸ πολυαγάπητόν σου ὄνομα. Ign.
Eph. 1. Ἀποδεξάμενος οὖν τὴν
κατὰ Θεὸν εὐνοίαν. Trall. 1. Ἀ-
ποδεχόμενός σου τὴν ἐν Θεῷ γνώ-
μην. Polyc. 1.
- Ἀποδημεῖν. τῆς σαρκὸς ἀπεδήμουν οἱ
μάρτυρες. Mart. Polyc. 2.
- Ἀποδιδόναι. τὰς χάριτας αὐτοῦ ἀπο-
δοῖ τοῖς προσερχομένοις αὐτῷ. Clem. I 23. τὰς ἀντιμοσίας
ἀποδιδόναι ἐκάστω. II 11. Εἰ
γὰρ τὸν μισθὸν . . . ὁ Θεὸς εὐθέως
ἀπεδίδου. Fragm. iii. ἀποδοῦναι
δὲ τὸν μισθὸν ταῖς ἐκκλησίαις.
Mart. Ign. 4.
- Ἀποδιδράσκειν. Διὰ ζῆλος . . . Ἰακώβ
ἀπέδρα. Clem. I 4. ἥ ποῦ ἀπο-
δράσῃ, ἀπὸ τοῦ τὰ πάντα ἐμπεριέ-
χοντος; 28.
- Ἀποδιυλίζεσθαι. ἀποδιυλισμένοις ἀπὸ
παντὸς ἀλλοτρίου χρώματος. Ign.
Rom. Inscr. Οὐχ ὅτι παρ' ὑμῖν
μερισμὸν εὖρον, ἀλλ' ἀποδιυλισμέ-
νον (αἱ. ἀποδιυλισμόν). Philad. 3.
- Ἀποδοκιμάζεσθαι. εἰς ἀποδοκιμασθῶ,
ἐμψήσατε. Ign. Rom. 8.
- Ἀποθνήσκειν. πρὸς ἀπόλυσιν τοῦ ἀ-
ποθανεῖν αὐτό. Clem. I 25. Εἰ
οὖν οἱ κατὰ σάρκα ταῦτα πράσσον-
τες ἀπέθανον. Ign. Eph. 16. ἀν-
τίδοτος τοῦ μὴ ἀποθανεῖν. 20. τὸ
ἀποθανεῖν εἰς τὸ αὐτοῦ πάθος.
Magn. 5. τὸν δι' ἡμᾶς ἀποθα-
νόντα. Trall. 2. ἵνα . . . τὸ ἀποθα-
νεῖν ἐκφύγητε. ib. κάκει τὸ ἀπο-
θανεῖν. 6. ἀληθῶς ἐσταυρώθη καὶ
ἀπέθανεν. 9. ὁμοῦ οὖν ἀποθνή-
σκω. 10. παρ' αὐτὰ ἀποθνήσκει.
11. ἐκὼν ὑπὲρ Θεοῦ ἀποθνήσκω.
Rom. 4. ἀποθανεῖν εἰς Χριστὸν
Ἰησοῦν. 6. Ἐκεῖνον ζῆτῶ, τὸν ὑπὲρ
ἡμῶν ἀποθανόντα. ib. μὴ θελή-
σῃ μοι ἀποθανεῖν. ib. ἐρῶν τοῦ
ἀποθανεῖν. 7. συζητοῦντες ἀπο-
θνήσκουσιν. Smyrn. 7. ἀλλὰ τὸν
ὑπὲρ ἡμῶν ἀποθανόντα. Polyc.
Phil. 9.
- Ἀποκαθίσταται. ἐπὶ τὴν . . . ἡμῶν ἀγνὴν
ἀγωγὴν ἀποκαταστήσῃ ἡμᾶς. Clem.
I 48. ἀποκατεστάθῃ αὐτοῖς τὸ
ἴδιον σωματεῖον. Ign. Smyrn. 11.
- Ἀποκαλεῖν. Θεοφόρον ἀποκαλεῖ κακο-
δαίμονα. Mart. Ign. 2. κακὸν με
πρὸς τοὺς δαίμονας ἀποκαλεῖς. ib.
- Ἀποκαλύπτειν. εἰς τὸ Κύριός μοι ἀπο-
καλύψῃ. Ign. Eph. 20.
- Ἀποκαλύψις. κατὰ ἀποκαλύψιν φανε-
ρώσαντός μοι. Mart. Polyc. 22.
- Ἀποκομίζειν. τὰ παρ' ὑμῶν ἀποκομίσῃ
γράμματα. Polyc. Phil. 13. ἅτινα
εἰς τὴν Ἀντιόχειαν ἀπεκομίσθη.
Mart. Ign. 6.
- Ἀποκρίνεσθαι. ἀπεκρίθησάν μοι, ὅτι
πρόκειται. Ign. Philad. 8. Ἰγνά-
τιος ἀπεκρίνατο. Mart. Ign. 2.
Ὁ δὲ τὰ μὲν πρῶτα οὐκ ἀπεκρίνατο
αὐτοῖς. Mart. Polyc. 8. ἀπεκρί-
νατο. Εἰ κενοδοξεῖς. 10.
- Ἀποκτείνειν. ἀπεκτάνθησαν ὑπὸ τῶν
μαρῶν. Clem. I 45.
- Ἀπολαμβάνειν. ἵνα τὴν αἰώνιον ζωὴν
ἀπολάβωμεν. Clem. II 8. ἐν
ταύτῃ τῇ σαρκὶ ἀποληφόμεθα τὸν
μισθόν. 9. ἀπολήψεται τὰ ἀγαθὰ.
11. τὴν πολυπληρίαν ὑμῶν . . .
ἀπέληφα ἐν Ὁνησίμῳ. Ign. Eph.
1. ὃν ἐξεμπλάριον τῆς ἀφ' ὑμῶν
ἀγάπης ἀπέλαβον. 2. εἰς τὸ τὸν
κληρὸν μου ἀνεμποδίστως ἀπολα-
βεῖν. Rom. 1. ἀπέλαβον τὸ ἴδιον
μέγεθος. Smyrn. 11. ἀποληψό-
μεθα καὶ τὸν μέλλοντα (αἰῶνα).
Polyc. Phil. 5. τὸν τῆς ἀφθαρ-
σίας στέφανον ἀπολαβόν. Mart.
Polyc. 19.
- Ἀπολαύειν. ἀπολαύσωμεν τῶν δι' ἡμᾶς
γενομένων. Clem. Fragm. ix.
- Ἀπόλαυσις. πηγαὶ πρὸς ἀπόλαυσιν
καὶ ὑγίειαν δημιουργηθεῖσαι. Clem.

- Ι 20. προηρημένοι μάλλον τὴν ἐνθάδε ἀπολαύσιν. Π 10. ἡλικίην ἔχει βάσανον ἢ ἐνθάδε ἀπολαύσις. ib.
- Ἀπολείπειν. ἐν τῷ ἀπολείπειν ἕκαστον τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ. Clem. I 3. ἀπολείπωμεν τὰς κενὰς καὶ ματαίας φροντίδας. 7. ἀπολιπόντες τὴν ματαιοπονίαν. 9. ἀπολείπωμεν φασίλων ἔργων μιανὰς ἐπιθυμίας. 28. ἀπολιπόντες τὴν κενὴν ματαιολογίαν. Polyc. Phil. 2. ἀπολείποντες τὴν ματαιότητα τῶν πολλῶν. 7.
- Ἀπολέσθαι. ἐβυθίσθησαν εἰς θάλασσαν. . . καὶ ἀπώλοντο. Clem. I 51. τὸ δωδεκάφυλον τοῦ Ἰσραὴλ μέλλον ἀπολέσθαι. 55. ἀπολλυμένους ἡμᾶς ἔσωσεν. Π 1. δεῖ τοὺς ἀπολλυμένους σώζειν. 2. ὁ Χριστὸς ἠθέλησεν σώσαι τὰ ἀπολλύμενα. ib. καλίσας ἡμᾶς ἤδη ἀπολλυμένους. ib. τί μωρῶς ἀπολλύμεθα; Ign. Eph. 17. ἵνα μὴ ἐν καυχῇσιν ἀπολωμαί. Trall. 4. Οὐδὲν ὑμῖν οὐ μὴ ἀπολείται. Smyrn. 10. ἐὰν καυχῇσθαι, ἀπάλετο. Polyc. 5. ἵνα κακῶς ἀπολῶνται. Mart. Ign. 2. ἀπολέσθαι τὸν δίκαιον. 6.
- Ἀπολογεῖσθαι. ἀξίους, τοῦ ἀπολογεῖσθαι αὐτοῖς. Mart. Polyc. 10.
- Ἀπολύειν. Ὁμοσον, καὶ ἀπολύω σε. Mart. Polyc. 9.
- Ἀπόλυσις. πρὸς ἀπόλυσιν τοῦ ἀποθανεῖν. Clem. I 25.
- Ἀπονέμειν. τιμὴν τὴν καθήκουσαν ἀπονοίμωτες. Clem. I 1. πᾶσαν ἐντροπὴν αὐτῷ ἀπονέμειν. Ign. Magn. 3. τιμὴν κατὰ τὸ προσήκον. . . ἀπονέμειν. Mart. Polyc. 10.
- Ἀπόνοια. εἰς τοσοῦτον ἀπονοίας ἐξέκαυσαν. Clem. I 1. εἰς τοσαύτην ἀπόνοιαν ἐρχόμεθα. 46.
- Ἀποπίπτειν. ἀποπίπτομεν τῆς οδοῦ τῆς δικαίας. Clem. II 5.
- Ἀποπλανᾶν. ἐπιστρέφοντες τὰ ἀποπλανημένα. Polyc. Phil. 6. ἀποπλανῶσι κενούς ἀνθρώπους. ib.
- Ἀπορρίπτειν. ἀπορρίψαντες ἀπ' ἐαυτῶν πᾶσαν ἀδικίαν. Clem. I 35.
- Ἀποστάζειν. πνευματικὴν . . . ἀποσταζόντων χάριν. Mart. Ign. 4.
- Ἀποστέλλειν. Τοὺς δὲ ἀπεσταλμένους ἀπ' ἡμῶν Clem. I. 59. Βούρρου, ὃν ἀπεστείλατε μετ' ἐμοῦ. Ign. Smyrn. 12.
- Ἀποστερεῖν. τίς ἀποστερηθῇ, τίς ἀβήτηθῇ; Ign. Eph. 10.
- Ἀποστολικός. ἐν ἀποστολικῷ χαρακτήρι. Ign. Trall. Inscr. ἀνὴρ ἦν τοῖς πᾶσιν ἀποστολικός. Mart. Ign. 1. διδάσκαλος ἀποστολικός. Mart. Polyc. 16.
- Ἀπόστολος. Λάβωμεν πρὸ ὀφθαλμῶν ἡμῶν τοὺς ἀγαθοὺς ἀποστόλους. Clem. I 5. Οἱ ἀπόστολοι ἡμῖν εὐηγγελίσθησαν. 42. οἱ ἀπόστολοι ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ. ib. οἱ ἀπόστολοι ἡμῶν ἔγνωσαν. 44. τοῦ μακαρίου Παύλου τοῦ Ἀποστόλου. 47. προσεκλίθητε γὰρ Ἀποστόλοις μαρτυρημένοις. ib. ὁ μέγας ἀπόστολος Κλήμης. Fragm. x. οἱ καὶ τοῖς ἀποστόλοις πάντοτε συνήνεσαν. Ign. Eph. 11. εἰς τόπον συνεδρίου τῶν ἀποστόλων. Magn. 6. ὁ Κύριος ἄνεν τοῦ Πατρὸς οὐδὲν ἐποίησεν, . . . οὔτε δι' ἐαυτοῦ, οὔτε διὰ τῶν ἀποστόλων. 7. τοῖς δόγμασιν τοῦ Κυρίου καὶ τῶν ἀποστόλων. 13. Ὑποτάγητε . . . ὡς οἱ ἀπόστολοι τῷ Χριστῷ. ib. τῷ πρεσβυτερίῳ ὡς τοῖς ἀποστόλοις. Trall. 2. ὡς σύνδεσμον ἀποστόλων. 3. ἵνα ὢν κατάκριτος ὡς ἀπόστολος ὑμῖν διατάσσωμαι. ib. τῶν διαταγμάτων τῶν ἀποστόλων. 7. εἰς τιμὴν . . . τῶν ἀποστόλων. 12. ἐκεῖνοι ἀπόστολοι, ἐγὼ κατάκριτος. Rom. 4. τοῖς ἀποστόλοις ὡς πρεσβυτερίῳ ἐκκλησίας. Philad. 5. αὐτὸς ὢν θύρα . . . δι' ἧς εἰσέρχονται . . . οἱ ἀπόστολοι. 9. ἀκολουθεῖτε . . . τῷ πρεσβυτερίῳ ὡς τοῖς ἀποστόλοις. Smyrn. 8. τῆς διαδοχῆς τῶν ἀποστόλων. Fragm. i. οἱ εὐαγγελιστάμενοι ἡμᾶς ἀπόστολοι. Polyc. Phil. 6. καὶ τοῖς λοιποῖς ἀποστόλοις. 9. ὁ τοῦ ἀποστόλου Ἰωάννου μαθητής. Mart. Ign. 1. τῷ ἀποστόλῳ σου Παύλῳ δεσμοῖς

- συνδύσας σιδηροῖς. 2. μαθηταὶ τοῦ [ἁγίου] ἀποστόλου Ἰωάννου. 3. κατ' ἔχρος . . . τοῦ ἀποστόλου Παύλου. 5. σὺν τοῖς ἀποστόλοις καὶ πᾶσι δικαίοις ἀγαλλιώμενος. Mart. Polyc. 19.
- Ἀποσύρειν. ἀποσυρῆναι τὸ ἀντικη-
μιον. Mart. Polyc. 8.
- Ἀποσώζειν. πρὸς τὸν τοῦ εἶναι ἡμᾶς
αἰτίων ἀποσώζειν στοργήν. Clem.
Fragm. i.
- Ἀποτάσσεσθαι. ἐκεῖνος δὲ (αἰὼν) τού-
τοις ἀποτάσσεται. Clem. II 6.
δεῖ δὲ ἡμᾶς τούτῳ ἀποταξαμένους.
ib. ἀποταξάμενος τῷ βίῳ. Ign.
Philad. 11.
- Ἀποτιθέναι. ἀποθέμενοι πᾶσαν ἀλα-
ζονείαν. Clem. I 13. ἀπέθετο
αὐτὰς εἰς τὴν σκηνήν. 43. ἀποθέ-
μενοι τὴν . . . τῆς γλώσσης ὑμῶν αὐ-
θάδειαν. 57. ἀποθέμενοι ἐκεῖνο δ
περικείμεθα νέφος. II 1. ἀποθέ-
μενος ἑαυτῷ πάντα τὰ ἱμάτια.
Mart. Polyc. 13. ἀπεθέμεθα
ὅπου καὶ ἀκλόουθον ἦν. 18.
- Ἀπότομος. μὴ ἀπότομοι ἐν κρίσει.
Polyc. Phil. 6.
- Ἀποτυγχάνειν. οἱ δὲ ἀποτυχόντες
τοῦ πείσαι. Mart. Polyc. 8.
- Ἀποφαίνεσθαι. Τραϊανὸς ἀπεφῆνατο.
Mart. Ign. 2.
- Ἀπόφασις. οἱ τῇ δεσποτικῇ ἀποφάσει
χρησάμενοι. Ign. Frasm. i. ὁ
ἅγιος μάρτυς ἐπακούσας τῆς ἀπο-
φάσεως. Mart. Ign. 2.
- Ἀποφέρεισθαι. καὶ βραβεῖον ἀναντίρ-
ρητον ἀπενηνεγμένον. Mart. Po-
lyc. 17.
- Ἀπροσδεής. Ἀπροσδεής . . . ὁ Δεσπό-
της ὑπάρχει τῶν πάντων. Clem.
I 52.
- Ἀπροσκόπως. τὴν λειτουργίαν αὐτῶν
ἀπροσκόπως ἐπιτελοῦσιν. Clem.
I 20.
- Ἀπροσωπολήπτως. ἀπροσωπολήπτως
γὰρ πάντα ἐποιεῖτε. Clem. I 1.
- Ἀπτεσθαι. τινῶν δειλαυνόμενα οὐχ
ἤψατο. Ign. Rom. 5. Καὶ εὐθὺς
αὐτοῦ ἤψατο. Smyrn. 3. ὅστις
τάχιον τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ ἀψηται.
Mart. Polyc. 13.
- Ἀπώλεια. θεασάμενος ἐν ἡμῖν πολλὴν
πλάνην καὶ ἀπώλειαν. Clem. II 1.
- Ἀργεῖν. ἀργήσωμεν ἀπὸ τῆς ἀγαθο-
ποιίας; Clem. I 33.
- Ἀργός. μὴ ἀργούς . . . ἐπὶ πᾶν ἔργον
ἀγαθόν. Clem. I 34.
- Ἀργυρος. προσκυνοῦντες . . . χρυσὸν
καὶ ἀργυρον. Clem. II 1. ἀργυ-
ρος ἐν καμίνῳ πυρούμενος. Mart.
Polyc. 15.
- Ἀρέσκειν. κατὰ πάντα τρόπον πᾶσαν
ἀρέσκειν. Ign. Trall. 2. Θεῷ ἀρέ-
σαι, ὥσπερ καὶ ἀρέσκετε. Rom. 2.
Ἀρέσκετε ᾧ στρατενεύθε. Polyc. 6.
μηδὲν ἀνεπιτήδευτον ἔχειν τῶν ἀρε-
σκόντων Θεῷ. Frasm. vii.
- Ἀρετή. καὶ διώξωμεν μᾶλλον τὴν ἀρε-
τήν. Clem. II 10.
- Ἀριθμός. τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐκλεκτῶν
αὐτοῦ. Clem. I 2. εὐρεθῆναι ἐν
τῷ ἀριθμῷ τῶν ὑπομενόντων αὐτόν.
35. μέρος ἐν ἀριθμῷ τῶν μαρτύ-
ρων σου. Mart. Polyc. 14.
- Ἀρκεῖν. τοῖς ἐφοδίοις τοῦ Θεοῦ ἀρ-
κούμενοι. Clem. I 1. τίς ἀρκεῖ,
ὥς ἔδει, εἰπεῖν; 49. τοῖς συμβίοις
ἀρκεῖσθαι σαρκὶ καὶ πνεύματι. Ign.
Polyc. 5.
- Ἄρμα. τὰ τε ἄρματα καὶ οἱ ἀναβάται
αὐτῶν. Clem. I 51.
- Ἀρμόζειν. τὰ πρὸς τὴν πυρὰν ἡμο-
σμένα ὄργανα. Mart. Polyc. 13.
- Ἀρνεῖσθαι. τὸ μὴ ἀρνεῖσθαι δι' οὗ
ἔγνωμεν αὐτόν. Clem. II 3. οἱ
τινες ἀρνοῦνται. Ign. Magn. 9.
Ὅν τινες ἀγνοοῦντες ἀρνοῦνται,
μᾶλλον δὲ ἡρνήθησαν ὑπ' αὐτοῦ.
Smyrn. 5. ἔπειθεν ἀρνεῖσθαι.
Mart. Polyc. 9.
- Ἄρνησις. εἰς ἄρνησιν αὐτοὺς τρέψῃ.
Mart. Polyc. 2.
- Ἀρραβῶν. τῷ ἀρραβῶνι τῆς δικαιοσύ-
νης ἡμῶν. Polyc. Phil. 8.
- Ἀρσενοκοίτης. οὔτε ἀρσενοκοῖται βα-
σιλείαν Θεοῦ κληρονομήσουσι. Po-
lyc. Phil. 5.
- Ἄρσιν. τὸ ἄρσεν μετὰ τῆς θηλείας.
οὔτε ἄρσεν οὔτε θῆλυ. Clem. II
12 δις.
- Ἀρτηρία. μέχρι τῶν ἔσω φλεβῶν καὶ
ἀρτηριῶν. Mart. Polyc. 2..

- ***Ἀρτι** διαδεξαμένου την Ῥωμαίων ἀρχὴν Mart. Ign. 1.
- ***Ἄρτος**. λαμβάνει τὸν ἄρτον τοῦ ἔργου. Clem. I 34. ὑστερεῖται τοῦ ἄρτου τοῦ Θεοῦ. Ign. Eph. 5. ἕνα ἄρτον κλώντες. 20. ἵνα καθαρὸς ἄρτος εὑρεθῶ τοῦ Χριστοῦ. Rom. 4. *Ἄρτον Θεοῦ θέλω, ἄρτον οὐράνιον, ἄρτον ζωῆς. 7. ὡς ἄρτος ὀπτώμενος. Mart. Polyc. 15.
- ***Ἀρχαϊκός**. Κλήμης ἀρχαϊκώτερος. Clem. Fragm. vii.
- ***Ἀρχαῖος**. ἵνα τῶν ἀρχαίων ὑποδειγμάτων παυσώμεθα. Clem. I 5. τὴν . . . ἀρχαίαν Κορινθίων ἐκκλησίαν. 47. εἰδὼς μὴ ἐν τοῖς ἀρχαίοις εὐρω. Ign. Philad. 8. ἐξ ἀρχαίων καταγγελλομένη χρόνων. Polyc. Phil. 1.
- ***Ἀρχεῖν**. καὶ ἄρχεῖν εἰαυτῶν μὴ ἐπισταμένοις. Ign. Fragm. iv. τοῖς κατ' ἐπιστήμην ἄρχουσιν. ib.
- ***Ἀρχεῖον**. Ἐμοὶ δὲ ἀρχεῖά ἐστιν Ἰησοῦς Χριστός, τὰ ἀθίκτα ἀρχεῖα ὁ σταυρὸς αὐτοῦ. Ign. Philad. 8.
- ***Ἀρχέσθαι**. ἥς ἡρξάμην οἰκονομίας. Ign. Eph. 20. νῦν ἀρχομαι μαθητὴς εἶναι. Rom. 5. τοῦτον ἄρξωνται σίβεσθαι. Mart. Polyc. 17.
- ***Ἀρχή**. τὸν ἐξ ἀρχῆς παραδεδομένον ἡμῖν τῆς εἰρήνης σκόπον. Clem. I 19. ἀνατυλίξωμεν τὰ ἀπ' ἀρχῆς γενόμενα. 31. ἐν ἀρχῇ τοῦ Εὐαγγελίου. 47. Νῦν γὰρ ἀρχὴν ἔχω τοῦ μαθητεῖσθαι. Ign. Eph. 3. ἥτις ἐστὶν ἀρχὴ ζωῆς καὶ τέλος. 14. ἀρχὴ μὲν πίστις. ib. Ἀρχὴν δὲ ἐλάμβανεν τὸ παρὰ Θεοῦ ἀπηρτισμένον. 19. ἐν ἀρχῇ καὶ ἐν τελει. Magn. 13. ἡ μὲν γὰρ ἀρχὴ εὐοικονόμητος ἐστίν. Rom. 1. Τοὺς δὲ μερισμοὺς φεύγετε, ὡς ἀρχὴν κακῶν. Smyrn. 8. Ἀρχὴ δὲ πάντων χαλεπῶν. Polyc. Phil. 4. τὸν ἐξ ἀρχῆς ἡμῖν παραδοθέντα λόγον. 7. τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν. Mart. Ign. 1. ἀρχαῖς καὶ ἐξουσίαις ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τεταγμέναις. Mart. Polyc. 10. τὴν ἀπ' ἀρχῆς ἀνεπιληπτον πολιτείαν. 17.
- ***Ἀρχηγός**. μυσσαροῦ ζήλους ἀρχηγούς. Clem. I 14. οἷτινες ἀρχηγοὶ τῆς στάσεως . . . ἐγενήθησαν. 51.
- ***Ἀρχιερεὺς**. τὸν ἀρχιερέα τῶν προσφορῶν. Clem. I 36. Τῷ γὰρ ἀρχιερεῖ ἴδιαι λειτουργίαι. 40. μωμοσκοπηθέν το προσφερόμενον διὰ τοῦ ἀρχιερέως. 41. διὰ τοῦ ἀρχιερέως καὶ προστάτου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. 58. κρείσσον δὲ ὁ ἀρχιερεὺς. Ign. Philad. 9. ἐπὶ ἀρχιερέως Φιλίππου. Mart. Polyc. 21.
- ***Ἀρχοντικός**. τίς συστάσεις τὰς ἀρχοντικός. Ign. Trall. 5.
- ***Ἀρχων**. ἐξ αὐτοῦ βασιλεῖς καὶ ἄρχοντες. Clem. I 32. τῆς διδασκαλίας τοῦ ἀρχοντος τοῦ αἰῶνος τούτου. Ign. Eph. 17. ἔλαβεν τὸν ἀρχοντα τοῦ αἰῶνος. 19. τὴν ἐπήρειαν τοῦ ἀρχοντος τοῦ αἰῶνος τούτου. Magn. 1. ὁ ἀρχων τοῦ αἰῶνος τούτου. Trall. 4. et Rom. 7. ἐνέδρας τοῦ ἀρχοντος τοῦ αἰῶνος τούτου. Philad. 6. οἱ ἀρχοντες ὁρατοὶ τε καὶ ἀόρατοι. Smyrn. 6. ἐντυχεῖν τῷ ἀρχοντι. Mart. Polyc. 17. καταγωνισάμενος τὸν ἀδικον ἀρχοντα. 19.
- ***Ἀρωμα**. σμύρνης, καὶ τῶν λοιπῶν ἀρωμάτων. Clem. I 25. ἢ ἄλλου τινὸς τῶν τιμίων ἀρωμάτων. Mart. Polyc. 15.
- ***Ἀσάλευτος**. ἐπὶ τῷ τῆς ἐκκλησίας ἀσάλευτῳ. Mart. Ign. 1. ἀσάλευτον ἐπιμεῖναι τῇ πυρᾷ. Mart. Polyc. 13.
- ***Ἀσβεστος**. εἰς τὸ πῦρ τὸ ἀσβεστον χωρήσει. Ign. Eph. 16.
- ***Ἀσέβεια**. καὶ φύγωμεν τὴν ἀσέβειαν. Clem. II 10. ὁ τῆς ἀσεβείας διδάσκαλος. Mart. Polyc. 12.
- ***Ἀσεβής**. ζῆλον . . . ἀσεβῆ ἀνελιηφότας. Clem. I 3. τοῖς ἀσεβέσι τηρούμενον πῦρ. Mart. Polyc. 11.
- ***Ἀσθένεια**. τὸν . . . βοηθὸν τῆς ἀσθενείας ἡμῶν. Clem. I 36.
- ***Ἀσθενής**. αἱ ἀσθενεῖς τῷ σώματι. Clem. I 6. συγγένειαν ἀσθενῆ. 10. τὸν ἀσθενῆ, ὁ δὲ ἀσθενὴς ἐντρεπέτω τὸν ἰσχυρόν. 38. ἐπισκεπτόμενοι πάντας ἀσθενεῖς. Polyc. Phil. 6. πληροφορησαί τοὺς ἀσθενεῖς ἡμᾶς. Mart. Ign. 7.

Ἄσθμα. διωκόμενον ἄσθματι πνεῦμα.
Clem. Fragm. viii.

Ἀσιάρχης. τὸν Ἀσιάρχην Φιλίππον.
Mart. Polyc. 12.

Ἀσκήν. ἐμπορίαν ἡσκούμεν. Clem.
Fragm. iii. ἀνεπιληπτον ἀσκέισθαι
βίον. Ign. Fragm. vii. ἀσκήν
πᾶσαν ὑπομονήν. Polyc. Phil. 9.

Ἀσκησις. τῶν μελλόντων ἀσκησίν τε
καὶ ἐτοιμασίαν. Mart. Polyc. 18.

Ἀσπάζεσθαι. ἐν ᾧ ἀσπάζομαι τὴν
ἐκκλησίαν. Ign. Magn. Inscr.
Ἀσπάζονται ὑμᾶς Ἐφέσιοι. 15. αἱ
λοιπαὶ δὲ ἐκκλησίαι . . . ἀσπάζονται
ὑμᾶς. ib. ἦν καὶ ἀσπάζομαι ἐν τῷ
πληρώματι. Trall. Inscr. Ἀσπάζομαι
ὑμᾶς ἀπὸ Σμύρνης. 12. Ἀσπάζεται
ὑμᾶς ἡ ἀγάπη Σμυρναίων. 13. ἀσπάζομαι ἐν ὀνόματι Ἰησοῦ
Χριστοῦ. Rom. Inscr. ἐλπίζω ὑμᾶς
ἀσπασάσθαι. 1. Ἀσπάζεται ὑμᾶς
τὸ ἐμὸν πνεῦμα. 9. ἦν ἀσπάζομαι
ἐν αἵματι Ἰησοῦ Χριστοῦ. Philad.
Inscr. Ἀσπάζεται ὑμᾶς ἡ ἀγάπη
τῶν ἀδελφῶν. 11. et Smyrn. 12.
ὅθεν δεδεμένος . . . πάντας ἀσπάζομαι.
Smyrn. 11. Ἀσπάζομαι τὸν
ἀξιόθεον ἐπίσκοπον. 12. Ἀσπάζομαι
τοὺς οἴκους τῶν ἀδελφῶν μου. 13.
Ἀσπάζεται ὑμᾶς Φίλων. ib. Ἀσπάζομαι
τὸν οἶκον Ταουίας. ib. Ἀσπάζομαι
Ἀλκην. ib. Ἀσπάζομαι πάντας ἐξ ὀνόματος. Polyc. 8.
ἀσπάζομαι Ἀτταλον. ib. . . . τὸν
μέλλοντα καταξιούσθαι. ib. . . Ἀλκην.
ib. καὶ πάντας ἀσπασάμενος.
Mart. Ign. 6.

Ἀσπαστός. καὶ ὕλη ἡ τῶν ἀσπαστῶν.
Clem. Fragm. iv.

Ἀσπιλος. Τηρήσατε . . . τὴν σφραγίδα
ἀσπιλον. Clem. II 8.

Ἀστήρ. ἀστέρων τε χοροί. Clem. I
20. Ἀστήρ ἐν οὐρανῷ ἔλαμψεν
ὑπὲρ πάντας τοὺς ἀστέρας. Ign.
Eph. 18. χορὸς ἐγένετο τῷ ἀστέρι.
ib.

Ἀστρον. Τὰ δὲ λοιπὰ πάντα ἄστρο.
Ign. Eph. 19.

Ἀσύγκριτος. Δάφνον τὸν ἀσύγκριτον.
Ign. Smyrn. 13.

Ἀσύνετος. ἡ ἀσύνετος καὶ ἐσκοτωμένη

διάνοια ἡμῶν. Clem. I 36. Ἀφρονες
καὶ ἀσύνετοι. 39. διὰ τὸ
σκληρυνθῆναι αὐτῶν τὰς ἀσύνετους
καρδίας. 51.

Ἀσφάλεια. τῆς ὑμετέρας ἐκ τῶν ἡλῶν
ἀσφαλείας. Mart. Polyc. 13.

Ἀσφαλής. τὴν τελείαν καὶ ἀσφαλῆ
γνώσιν. Clem. I 1. τὸν ἀσφαλῆ
τοῦ ἰδίου βουλήματος θεμέλιον. 33.
ἴν' ἀσφαλὲς ἦ καὶ βέβαιον πᾶν ὃ
πράσσεται. Ign. Smyrn. 8.

Ἀσφαλίξεσθαι. ὑπεραγαλλόμενος ἀσφαλίξομαι ὑμᾶς. Ign. Philad. 5.

Ἀσχαλλεῖν. ἡσχαλλεν δὲ καθ' ἑαυτόν.
Mart. Ign. 1. οἱ μὲν στρατιῶται
ὑπὲρ τῆς βραδύτητος ἡσχαλλον. 5.

Ἀσώματος. οὐσιν ἀσωμάτοις καὶ δαιμονικοῖς. Ign. Smyrn. 1. δαιμόνιον ἀσώματον. 3.

Ἀτάκτως. οὐκ εἰκῇ ἢ ἀτάκτως. Clem. I 40.

Ἀταράχως. ἀταράχως πάντα ἐπιτελοῦντες. Clem. I 48.

Ἀτενίζειν. Ἀτενίσωμεν εἰς τὸ αἷμα
τοῦ Χριστοῦ. Clem. I 7. Ἀτενίσωμεν
εἰς τοὺς τελείως λειτουργήσαντας. 9. ἀτενίζων
εἰς τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ. 17. ἀτενίσωμεν
εἰς τὸν Πατέρα. 19. ἀτενίζομεν εἰς
τὰ ὕψη τῶν οὐρανῶν. 36.

Ἀτμημελὲν. Var. Lect. Ὁ ἰσχυρὸς
μὴ ἀτμημελὲς τὸν ἀσθεῆ. Clem. I 38.

Ἀτιμάζειν. Οἱ δὲ ἀτιμάσαντες αὐτοὺς
λυτρωθείησαν. Ign. Philad. 11.

Ἀτίμητος. θησαυρὸς ἀτίμητος. Mart. Ign. 6.

Ἄτιμος. ἐπηγέρθησαν οἱ ἄτιμοι ἐπὶ
τοὺς ἐντίμους. Clem. I 3.

Ἄτοπος. Ἀτοπὸν ἐστὶν Χριστὸν Ἰησοῦν
λαλεῖν καὶ Ἰουδαίειν. Ign. Magn. 10. οὔτε οἱ
ποιοῦντες τὰ ἄτοπα. Polyc. Phil. 5.

Ἄτρεπτος. εἶναι διὰ παντὸς εἰς δόξαν
. . . ἄτρεπτον. Ign. Eph. Inscr.

Αἰγυσιος. τοιούστιν Αἰγυίου τοῦ
κάδι τρίτη. Ign. Rom. 10.

Αὐθάδεια. θράσος καὶ αὐθάδεια . . .
τοῖς κατηραμένοις. Clem. I 30. τὴν
ἀλάζονα . . . τῆς γλώσσης ὑμῶν
αὐθάδειαν. 57.

- Αὐθάδης. πρόσωπα προπετὴ καὶ αὐθάδῃ. Clem. I 1.
 Αὐθαίρετως. εἴν μὴ αὐθαίρετως ἔχωμεν τὸ ἀποθανεῖν. Ign. Magn. 5.
 Αὐλίξειν. ἔξω τῆς παρεμβολῆς ἡλίσθησαν. Clem. I 4.
 Αὔξειν. ἐκ τοῦ ἐνὸς πλείονα αὔξει. Clem. I 24.
 Αὐταρκής. Αὐταρκῆς εἰς σωτηρίαν ἢ εἰς Θεὸν ἀνθρώπου ἀγάπη. Clem. Fragm. i.
 Αὐτεπαίνετος. αὐτεπαίνετους γὰρ μισεῖ ὁ Θεός. Clem. I 30.
 Αὐτομολεῖν. δέξεται τινα τῶν αὐτομολούντων ἀπ' αὐτοῦ; Clem. I 28.
 Αὐτόπτης. Τούτων αὐτόπται γενόμενοι. Mart. Ign. 7.
 Αὐτός. τὸ αὐτὸ λέγῃτε πάντες περὶ τοῦ αὐτοῦ. Ign. Eph. 2.
 Ἀφανής. ἀφανὴς τῷ κόσμῳ γενόμενος. Mart. Ign. 3.
 Ἀφανίζεσθαι. πᾶς δεσμός ἡφανίζετο κακίας. Ign. Eph. 19.
 Ἀφαρπάζειν. τὴν ἀξίαν τοῦ Υἱοῦ ἀφαρπάζοντες. Ign. Fragm. i.
 Ἀφεσις. αἰτεῖται ἀφεσιν τῷ πλήθει. Clem. I 53.
 Ἀφθαρσία. τῆς ἀφθαρσίας ἀγῶνα. Clem. II 7. ἵνα πνέῃ τῇ ἐκκλησίᾳ ἀφθαρσίαν. Ign. Eph. 17. εἰς τύπον καὶ διδασχὴν ἀφθαρσίας. Magn. 6. τὸ δὲ εὐαγγέλιον ἀπαρτισμὰ ἐστὶν ἀφθαρσίας. Philad. 9. τὸ θέμα ἀφθαρσία καὶ ζωὴ αἰώνιος. Polyc. 2. ἐν ἀφθαρσίᾳ Πνεύματος ἁγίου. Mart. Polyc. 14. τῷ τῆς ἀφθαρσίας στεφάνῳ. 17. τὸν τῆς ἀφθαρσίας στέφανον ἀπολαβών. 19.
 Ἀφθαρτος. ἐκεῖνα δὲ ἀγαπήσαι, τὰ ἀγαθὰ καὶ ἄφθαρτα. Clem. II 6. ἀγῶνα τὸν ἄφθαρτον. 7. ὁ καρπὸς αὐτῶν ἄφθαρτος. Ign. Trall. 11. ἀγάπη ἄφθαρτος. Rom. 7.
 Ἀφίεναι. εἰς τὸ ἀφεθῆναι ἡμῖν δι' ἀγάπης τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν. Clem. I 50. Ἀφετέ με θηρίων εἶναι βοράν. Ign. Rom. 4. Ἀφετέ με καθαρὸν φῶς λαβεῖν. 6. Πᾶσιν οὖν μετανοοῦσιν ἀφίει ὁ Κύριος. Philad. 8. Εἰ οὖν δεόμεθα τοῦ Κυρίου, ἵνα ἡμῖν ἀφῇ, ὀφειλομεν καὶ ἡμεῖς ἀφίεναι. Polyc. Phil. 6.
 Ἀφετέ με οὕτως. Mart. Polyc. 13. ἀφέντες τὸν ἐσταυρωμένον. 17.
 Ἀφιλάργυρος. Ὅμοίως διάκονοι ... ἀφιλάργυροι. Polyc. Phil. 5.
 Ἀφιλοξενία. ἀπορρίψαντες ἀφ' ἐαυτῶν ... ἀφιλοξενίαν. Clem. I 35.
 Ἀφιστάναι. ἀφεστηκασί γὰρ ἀπὸ τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ τὰ δαιμόνια. Mart. Ign. 2.
 Ἀφορμᾶν. εἰς τοῦτίσω ἀφορμᾶ. Clem. I 25.
 Ἀφορμή. μὴ ἀφορμὰς διδοτε τοῖς ἔθνεσιν. Ign. Trall. 8.
 Ἀφροσύνη. ἀποθέμενοι ... ἀφροσύνην. Clem. I 13. διὰ τὴν ὑμετέραν ἀφροσύνην. 47.
 Ἀφρων. οἱ ἄφρονες ἐπὶ τοὺς φρονίμους. Clem. I 3. Μᾶλλον ἀνθρώποις ἄφροσι ... προσκύνωμεν. 21. Ἀφρονες καὶ ἀσύνετοι. 39. ἵνα μὴ δι' ὀλίγους ἄφρονας. Ign. Trall. 8.
 Ἀφπνυῖν. μικρὸν ἀφπνύσσαντες. Mart. Ign. 7.
 Ἀχλὺς. καὶ τοιαύτης ἀχλὺς γέμοντες. Clem. II 1.
 Ἀχολος. Τὸ γὰρ ζῶον ... ἄχολόν ἐστιν. Clem. Fragm. viii.
 Ἀχρονος. προσδόκα τὸν ἄχρονον. Ign. Polyc. 3.
 Ἀχώριστος. οὐσιν ἀχωρίστοις Θεοῦ. Ign. Trall. 7.
 Ἀψευδής. τὸ ἀψευδὲς στόμα. Ign. Rom. 8. ὁ ἀψευδὴς καὶ ἀληθινὸς Θεός. Mart. Polyc. 14.
 Ἀψηλάφητος. προσδόκα ... τὸν ἀψηλάφητον. Ign. Polyc. 3.
 Βαδίζειν. ἑκαστον βαδίζειν κατὰ τὰς ἐπιθυμίας αὐτοῦ. Clem. I 3. κατ' ἔχρος βαδίζειν ἐθέλων τοῦ ἀποστόλου. Mart. Ign. 5.
 Βάθος. τὰ βάθη τῆς θείας γνώσεως. Clem. I 40.
 Βαθύς. εἰρήνη βαθεῖα καὶ λιπαρά. Clem. I 2.
 Βαλανεῖον. ἐκ τε τῶν ἐργαστηρίων καὶ βαλανείων. Mart. Polyc. 13.
 Βάλλειν. ἔβαλεν εἰς τὴν γῆν, καὶ βλήθέντων σπερμάτων. Clem. I 24.

- ἐβλήθη εἰς λάκκον λεόντων ; 45. πολλοὺς εἰς ἀθυμίαν ἔβαλεν. 46. ἔξω βάλλεται τοῦ σταδίου. II 7. εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς αὐτὸ βαλεῖν. 8.
- Βάνασος. οὐδὲν βάνασον ἐν ἀγάπῃ. Clem. I 49.
- Βαπτίζειν. ὃς ἐγενήθη, καὶ ἐβαπτίσθη. Ign. Eph. 18. βεβαπτισμένον ὑπὸ Ἰωάννου. Smyrn. 1. Οὐκ ἐξὸν ἐστὶν χωρὶς τοῦ ἐπισκόπου οὕτε βαπτίζειν. 8.
- Βάπτισμα. ἐὰν μὴ τηρήσωμεν τὸ βάπτισμα ἀγνόν. Clem. II 6. Τὸ βάπτισμα ὑμῶν μενέτω ὡς σπλά. Ign. Polyc. 6.
- Βαρεῖν. ὅτι ἐβάρυσά τινα ἐν μικρῷ. Ign. Philad. 6.
- Βαρύς. ἵνα μὴ κοιμηθεῖς βαρύς τινα γίνωμαι. Ign. Rom. 4.
- Βασανίζειν. ἔρις . . . ἡ δυναμένη ὑμᾶς βασανίσαι. Ign. Eph. 8. ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ βασανιζόμενοι. Mart. Polyc. 2. ὃν τὸ ἕτερον βασανιζόμενον ὡμολόγησεν. 6.
- Βασανιστής. τὸ πῦρ . . . τῶν ἀπηνῶν βασανιστῶν. Mart. Polyc. 2.
- Βάσανος. αἰκίας καὶ βασάνους διὰ ζήλον παθόντες. Clem. I 6. ἡλικίην ἔχει βάσανον ἢ ἐνθάδε ἀπόλαυσις. II 10. τῶν κοσμικῶν κατεφρόνουσι βασάνων. Mart. Polyc. 2. ποικίλαις βασάνοις κολαφιζόμενοι. ib.
- Βασιλεῖα. εὐαγγελιζόμενοι τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Clem. I 42. ἐν τῇ ἐπισκοπῇ τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ. 50. ἀνάπανσις τῆς μελολύσης βασιλείας. II 5. ὅπως ἔλθωμεν πάντες εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. 9. εἰσέξομεν εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ. 11. Ἐκδεχόμεθα οὖν καθ' ὥραν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. 12. Πότε ἤξει αὐτοῦ ἡ βασιλεία. ib. Οἱ οἰκοφθόροι βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσιν. Ign. Eph. 16. παλαιὰ βασιλεία διεφθείρετο. 19. αἱ βασιλείαι τοῦ αἰῶνος τούτου. Rom. 6. βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομεῖ. Philad. 3. βασιλείαν Θεοῦ κληρονομήσουσιν. Polyc. Phil. 5. ἐννάτῃ ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας. Mart. Ign. 2. οὐ τῆς βασιλείας οὐαίμην. ib. εἰς τὴν αἰώνιον αὐτοῦ βασιλείαν. Mart. Polyc. 20. ἐν τῇ βασιλείᾳ Ἰησοῦ Χριστοῦ. 22. τὴν οὐράνιον βασιλείαν αὐτοῦ. ib.
- Βασιλεῖον. εἰς τὸ βασιλεῖον τοῦ Θεοῦ. Clem. II 6.
- Βασιλεύειν. ἡ βασιλεύειν τῶν περὰ τῆς γῆς. Ign. Rom. 6. βασιλεύοντος δὲ εἰς τοὺς αἰῶνας Ἰησοῦ Χριστοῦ. Mart. Polyc. 21.
- Βασιλεὺς. Φαραὼ βασιλεὺς Αἰγύπτου. Clem. I 4. ὑπὸ Σαοὺλ βασιλεὺς Ἰσραὴλ ἐδιώχθη. ib. ἔγνω ὁ βασιλεὺς τῆς γῆς. 12. Ἐπισταθέντων δὲ τῶν παρὰ τοῦ βασιλεῖος. ib. ἐξ αὐτοῦ βασιλεῖς, καὶ ἄρχοντες. 32. τὰ ἐπιτασσόμενα ὑπὸ τοῦ βασιλεῖος. 37. πολλοὶ βασιλεῖς καὶ ἡγούμενοι. 55. Τραϊανοῦ τοῦ βασιλεῖος. Mart. Ign. 2. ἐπουράνιον βασιλεία. ib. βλασφημῆσαι τὸν βασιλέα μου. Mart. Polyc. 9. εὐνοίας . . . εἰς τὸν ἴδιον βασιλέα. 17.
- Βασιλικός. ἀλουργίδα βασιλικήν. Ign. Fragm. i.
- Βασκαίνειν. Οὐδέποτε ἐβασκάνετε οὐδένα. Ign. Rom. 3.
- Βασκανία. Βασκανία ἐν ὑμῖν μὴ κατοικεῖτω. Ign. Rom. 7.
- Βάσκανος. Ὁ δὲ ἀντίζηλος καὶ βάσκανος. Mart. Polyc. 17.
- Βαστάζειν. καὶ ταῦτα βαστάζων, διανεύει. Clem. I 25. πάντας βάσταζε. Ign. Polyc. 1. πάντων τὰς νόσους βάσταζε. ib.
- Βάτος. ἐκ τῆς βάτου χρημοτισμοῦ αὐτῷ διδομένου. Clem. I 17.
- Βδελυκτός. πᾶν σχίσμα βδελυκτὸν ὑμῖν. Clem. I 2. βδελυκτὰς ἐπιθυμίας. 30. βδελυκτὴν ὑπερηφανίαν. ib.
- Βέβαιος. τὴν πανάρετον καὶ βεβαίαν ὑμῶν πίστιν. Clem. I 1. ἐπὶ τὸν τῆς πίστεως βέβαιον δρόμον. 6. τὴν βεβαιοτάτην . . . Κορινθίων ἐκκλησίαν. 47. θέλω ἵνα κάκεινα βέβαια ᾖ. Ign. Rom. 3. Ἐκείνη βεβαία εὐχαριστία ἡγείσθω. Smyrn. 8. ἵν' ἀσφαλὲς ᾖ καὶ βέβαιον πᾶν

- ὁ πράσσεται. *ib.* ἡ βεβαία τῆς πίστεως ὑμῶν ρίζα. *Polyc. Phil.* 1. ἀγάπης γὰρ ἀληθοῦς καὶ βεβαίας ἐστίν. *Mart. Polyc.* 1.
- Βεβαιοῦν. Ταῦτα δὲ πάντα βεβαιοῖ ἡ ἐν Χριστῷ πίστις. *Clem.* I 22. Σπουδάσετε οὖν βεβαιωθῆναι ἐν τοῖς δόγμασιν. *Ign. Magn.* 13.
- Βεβαίως. μὴ βεβαίως κατ' ἐντολὴν συναθροίζεσθαι. *Ign. Magn.* 4. πραχθέντα ... βεβαίως. II. ἐδίδαξεν ἀκριβῶς καὶ βεβαίως. *Polyc. Phil.* 3.
- Βεβαιωσύνη. ἐστήριξεν ἐν βεβαιωσύνη. *Ign. Philad. Inscr.*
- Βελτίων. τὰς πρὸ ἡμῶν γενεάς, βελτίους ἐποίησεν. *Clem.* I 18. βελτίον ἐστίν τὰ ἐνθάδε μισῆσαι. II 6.
- Βίαιος. βίαιον πνεῦμα. *Mart. Ign.* 5.
- Βιβλίδιον. ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλιδίῳ. *Ign. Eph.* 20.
- Βίβλος. Μωϋσῆς ... ἐσημειώσατο ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις. *Clem.* I 43.
- Βίος. ὁ βίος ἡμῶν ὅλος ἄλλο οὐδὲν ἢ ἐν μὴ θάνατος. *Clem.* II 1. ὅτι κατ' ἄλλον βίον οὐδὲν ἀγαπᾶτε. *Ign. Eph.* 9. οὐδὲ ἡδοναῖς τοῦ βίου τοῦτου. *Rom.* 7. ἀποταξάμενος τῷ βίῳ. *Philad.* II. ἀνεπίληπτον ... βίον. *Fragm.* vii. τοῦ ἀδίκου καὶ ἀνόμου βίου αὐτῶν ἀπαλλαγῆναι. *Mart. Polyc.* 3.
- Βλάβη. βλάβην γὰρ οὐ τὴν τυχοῦσαν. *Clem.* I 14. μὴ νηπίους οὖσιν ὑμῖν βλάβην παραθῶ. *Ign. Trall.* 5.
- Βλάπτειν. τιμὴν ... τὴν μὴ βλάπτουσαν ἡμᾶς. *Mart. Polyc.* 10.
- Βλαστεῖν. ἥς ἂν φυλῆς ἡ ῥάβδος βλαστήσῃ. *Clem.* I 43. οὐ μόνον βεβλαστηκυῖα. *ib.*
- Βλαστός. εἴτα βλαστός γίνεται. *Clem.* I 23 et II 11.
- Βλασφημεῖν. ὄνομα ὑμῶν μεγάλως βλασφημηθῆναι. *Clem.* I 1. μὴ ... τὸ ἐν Θεῷ πληθὺς βλασφημῆται. *Ign. Trall.* 8. τὸν δὲ Κύριόν μου βλασφημεῖ. *Smyrn.* 5. βλασφημῆσαι τὸν βασιλεῖα μου. *Mart. Polyc.* 9.
- Βλασφημία. ὥστε καὶ βλασφημίας ἐπιφέρεισθαι τῷ ὀνόματι Κυρίου. *Clem.* I 47. πρὸς τὰς βλασφημίας αὐτῶν ὑμεῖς τὰς προσευχάς. *Ign. Eph.* 10.
- Βλέπειν. Βλέπουμεν τί καλόν. *Clem.* I 7. Βλέπουμεν τοὺς καρπούς. 24. βλέπόντων πάντων ἐπιπτώς. 25. Πάντων οὖν βλέπομένων. 28. Βλέπετε ... ὅτι ὑπερασπισμός ἐστιν. 56. ὅτι βλέπομεν τοὺς ἀδίκους πλουτοῦντας. *Fragm.* iii. ὅσον βλέπει τις σιγῶντα ἐπίσκοπον. *Ign. Eph.* 6. τὸν ἐπίσκοπον τοῦτον τὸν βλέπομενον. *Magn.* 3. μηδεὶς κατὰ σάρκα βλέπῃ τὸν πλησίον. 6. βλέπόντων τῶν ἐπουρανίων. *Trall.* 9. περιπτυσσόμενον ἡμᾶς ἐβλέπομεν. *Mart. Ign.* 7.
- Βοᾶν. ὡς ἐξ ἐνὸς στόματος βοήσωμεν. *Clem.* I 34. μετὰ χαρᾶς ἐβόησεν. *Mart. Ign.* 2.
- Βοήθεια. κατὰ βοήθειαν Θεοῦ λάλει. *Ign. Polyc.* 1.
- Βοηθεῖν. οὐκέτι βοηθήσει αὐτῷ. *Clem.* II 8. Μηδεὶς οὖν τῶν παρόντων ὑμῶν βοηθεῖτω αὐτῷ. *Ign. Rom.* 7.
- Βοηθός. Ἰησοῦν Χ. τὸν ... βοηθὸν τῆς ἀσθενείας ἡμῶν. *Clem.* I 36.
- Βορά. Ἄφετέ με θηρίων εἶναι βοράν. *Ign. Rom.* 4. ἀπαχθισόμενος πρὸς βοράν. *Mart. Ign.* 2.
- Βοτάνη. ἵνα μὴ τοῦ διαβόλου βοτάνη τις εὐρεθῇ ἐν ὑμῖν. *Ign. Eph.* 10. ἀλλοτρίας δὲ βοτάνης ἀπέχεσθαι. *Trall.* 6. Ἀπέχεσθε τῶν κακῶν βοτανῶν. *Philad.* 1.
- Βούλεσθαι. τοῖς βουλομένοις ἐπιστραφῆναι. *Clem.* I 7. βουλόμενος μετανοίας μετασχεῖν. 8. τοῖς μεθ' ὑποκρίσεως βουλομένοις εἰρήνην. 15. ἑαυτοὺς βουλόμενοι ἐπαίρεσθαι. 39. ἀπειμι οὐ ἐὰν βούλησθε. 54. Ἴνα καὶ γενώμεθα, βουλευθέντος αὐτοῦ. *Fragm.* ix. διαρπάσαι με βούλεται. *Ign. Rom.* 7. Βούλεσθε μαθεῖν οἷα τις ἐφθέγγατο. *Fragm.* i. Καταρτίσας τοῖνυν, ὡς ἡβούλετο. *Mart. Ign.* 5. Βουλομένου γὰρ τοῦ ἀνθυπάτου πείθειν αὐτόν. *Mart. Polyc.* 3. ἀπαλλαγῆναι βουλόμενος. *ib.* ἀλλ' ἐβούλετο κατὰ πᾶν μένειν. 5. ἀλλ' οὐκ ἐβουλήθη. 7. ὅσον ἂν βούλωνται. *ib.* φέρε δὲ βούλει. 11.

Βουλή. μεστοί τε δόσις βουλῆς. Clem.

I 2. οὐδέν λήθηεν τὴν βουλήν αὐτοῦ. 27.

Βούλημα. τῷ παντοκρατορικῷ βουλήματι αὐτοῦ. Clem. I 8. εἰς τὸ μακρόθυμον αὐτοῦ βούλημα. 19. τὸ ἀκέραιον τῆς πραύτητος αὐτῶν βούλημα. 21. ἐξαίφνης τελειωθῆσεται τὸ βούλημα αὐτοῦ. 23. ἐπὶ τὸν ἀσφαλῆ τοῦ ἰδίου βουλήματος θεμέλιον. 33.

Βουλήσεις. τῇ . . . ἐνδόξῃ βουλήσει αὐτοῦ. Clem. I 9. τὰ ἀνέκοντα τῇ ἀμώμῃ βουλήσει αὐτοῦ. 35. τῇ ὑπερτάτῃ αὐτοῦ βουλήσει. 40. παρὰ τὸ καθῆκον τῆς βουλήσεως αὐτοῦ. 41.

Βραβεῖον. ὑπομονῆς βραβεῖον. Clem. I 5. βραβεῖον ἀναντίρρητον. Mart. Polyc. 17.

Βράδιον . . . ἐπιστροφὴν πεποιμέναι. Clem. I 1.

Βραδύνειν. ἄλλὰ τί βραδύνεις ; Mart. Polyc. 11.

Βραδύτης. οἱ μὲν στρατιῶται ὑπὲρ τῆς βραδύτητος ἡσχαλλόν. Mart. Ign. 5.

Βρώμα. οὐ γὰρ βρωμάτων καὶ ποτῶν εἰσὶν διάκονοι. Ign. Trall. 2. βρώμα γενησόμενον θηρίων. Mart. Ign. 2.

Βύειν. βύσαντες τὰ ὄτα. Ign. Eph. 9.

Βυθίζειν. ἐβυθίσθησαν εἰς θάλασσαν ἐρυθράν. Clem. I 51.

Βωμός. ἐπὶ τὸν τοῦ ἡλίου βωμόν. Clem. I 25.

Γαμεῖν. Πρέπει δὲ τοῖς γαμοῦσι καὶ ταῖς γαμουμέναις. Ign. Polyc. 5. Τοῖς νέοις ἐπίτρεπε γαμεῖν. Fragm. vi.

Γαμέτης. Ζῆλος ἀπῆλλοτρίωσεν γαμετάς ἀνδρῶν. Clem. I 6.

Γάμος. ἵνα ὁ γάμος ᾗ κατὰ Θεόν. Ign. Polyc. 5.

Γέμειν. τοιαύτης ἀχλύος γέμοντες. Clem. II 1. Εἰδὼς ὅτι Θεοῦ γέμετε. Ign. Magn. 14.

Γενεά. τῆς γενεᾶς ἡμῶν τὰ γενναῖα ὑποδείγματα. Clem. I 5. Ἀνέλθωμεν εἰς τὰς γενεὰς πάσας. 7. ἐν γενεᾷ καὶ γενεᾷ. ib. εἰς σημειώσιν πάσαις ταῖς γενεαῖς. 11. τὰς

πρὸ ἡμῶν γενεάς. 19. Αἱ γενεαὶ πᾶσαι ἀπὸ Ἀδάμ. 50. φ' ἡ δόξα . . . ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν. Mart. Polyc. 21.

Γενέθλιος. τὴν τοῦ μαρτυρίου αὐτοῦ ἡμέραν γενέθλιον. Mart. Polyc. 18.

Γενναῖος. τὰ γενναῖα ὑποδείγματα. Clem. I 5. τὸ γενναῖον τῆς πίστεως αὐτοῦ κλέος. ib. ἔλαβον γέρας γενναῖον. 6. εἶτα γενναῖος γενόμενος. 25. Τίς οὖν ἐν ὑμῖν γενναῖος ; 54. ὁ γενναῖος τοῦ Χριστοῦ στρατιώτης. Mart. Ign. 2. γενναῖφ μάρτυρι. 7. γενναῖα τὰ μαρτύρια. Mart. Polyc. 2. Τὸ γὰρ γενναῖον αὐτῶν. ib. Ὁ γὰρ γενναϊστάτος Γερμανικός. 3.

Γενναϊότης. Τοὺς δὲ καὶ εἰς τοσοῦτον γενναϊότητος ἐλθεῖν. Mart. Polyc. 2. τὴν γενναϊότητα . . . τῶν Χριστιανῶν. 3.

Γενῶν. σκόληξ τις γεννᾶται. Clem. I 25. πρὶν ἡμᾶς γεννηθῆναι. 38. δε ἐγεννήθη καὶ ἐβαπτίσθη. Ign. Eph. 18. δε ἀληθῶς ἐγεννήθη. Trall. 9. τὰς γεννώσας καρπὸν θανατηφόρον. 11. κεφαλὴ χωρὶς γεννηθῆναι ἄνευ μελῶν. ib.

Γέννησις. πεπληροφορησθαι ἐν τῇ γεννήσει. Ign. Magn. 11.

Γεννητός. Εἰς ἱατρός ἐστιν . . . γεννητός καὶ ἀγέννητος. Ign. Eph. 7.

Γένος. ἐκ γένους Δαβὶδ. Ign. Eph. 20, Trall. 9, Smyrn. 1. τοῦ θεοφιλοῦς . . . γένους τῶν Χριστιανῶν. Mart. Polyc. 3. καὶ παντὸς τοῦ γένους τῶν δικαίων. 14. ὁ ἀντικείμενος τῷ γένει τῶν δικαίων. 17.

Γέρας. ἔλαβον γέρας γενναῖον. Clem. I 6.

Γένεσθαι. τῆς ἀθανάτου γνώσεως ἡμᾶς γεύσασθαι. Clem. I 36. οὐ εἰδὼν γεύσεται τις. Ign. Trall. 11.

Γεωργεῖν. δστυνας οὐ γεωργεῖ Ἰησοῦς. Ign. Philad. 3.

Γῆ. ἐξῆλθεν ἐκ τῆς γῆς αὐτοῦ. Clem.

I 10. ὅπως γῆν ἀλίγην . . . κατα-

λεπῶν. ib. ὁ βασιλεὺς τῆς γῆς. 12.

Γῆ κυφορούσα. 20. ἔβαλεν εἰς τὴν

γῆν. 24. ἅπανα πέπτωκεν εἰς τὴν γῆν ξηρά. ib. ἐξεχώρησεν τῆς γῆς

αὐτοῦ δι' ἀδελφόν. 31. γῆν τε διεχώρισεν. 33. τὰ τέρατα ἐν γῇ Αἰγύπτου. 51. Ὡς οὖν ἐσμέν ἐπὶ γῆς. II 8. διὰ γῆς καὶ θαλάσσης. Ign. Rom. 5. τῶν περάτων τῆς γῆς. 6. καὶ ἐπὶ γῆς καὶ ἐν οὐρανῷ. Smyrn. 11. ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Mart. Ign. 2. Γηγενής. τίς ἰσχύς γηγενούς; Clem. I 39. Γῆρας. ἐδόθη αὐτῷ υἱὸς ἐν γῆρα. Clem. I 10. Γίνεσθαι. ὁ σπόρος κόκκου τίνα τρόπον γίνεται. Clem. I 24. εἴτα βλαστὸς γίνεται. II 11. κατ' εὐχὴν περιβολὴ γίνεται. Fragm. iv. εἰς σημείωσιν πάσαις ταῖς γενεαῖς γίνονται. I 11. εὐεργετούμενοι χεῖρους γίνονται. Ign. Rom. 5. Πνεύματος Ἀ. ἔκχυσις . . . ἐγένετο. Clem. I 2. προφητεία ἐν τῇ γυναικὶ γέγονεν. 12. ἐν ὅπασιά γέγονε. Mart. Polyc. 5. ὡν εἰς καὶ οὗτος γέγονει. 16. ἐγεγόνεισαν γὰρ πάλαι μαθηταί. Mart. Ign. 3. τὸ κρίμα πρόδηλον ἐγενήθη. Clem. I 51. οἵτινες ἀρχηγοὶ . . . ἐγενήθημεν. ib. ἐκ ποίας ὕλης ἐγενήθημεν. 38. καὶ γὰρ εὐθυμότερος ἐγενόμην. Ign. Polyc. 7. ἡδέως ἐγένετο θυσία. Clem. I 31. Οὗτος ὁ μακαρισμὸς ἐγένετο. 50. ἐγένετο σάρξ. II 9. ὅς ἐγένετο διάκονος πάντων. Ign. Phil. 5. Ἐγένετο δὲ ταῦτα. Mart. Ign. 7. φωνὴ ἐξ οὐρανοῦ ἐγένετο. Mart. Pol. 9. Ταῦτα οὖν μετὰ τοσοῦτου τάχους ἐγένετο. 13. πλείονες ἐγενόμεθα τῶν δοκούντων ἔχειν Θεόν. Clem. II 2. ἐγένοντο οὖν ἀμφότερα εὐτάκτως. I 42. † ἔπαφροι † ἐγένοντο. 46. Φρόνιμος γίνου ὡς ὄφει. Ign. Polyc. 2. Πλέον σπουδαῖος γίνου. 3. Μηδὲν ἄνευ γνώμης σου γινέσθω. 4. Πάντα εἰς τιμὴν Θεοῦ γινέσθω. 5. Πυκνότερον συναγαγαὶ γινέσθωσαν. 4. μᾶλλον ἐμοῦ γίνεσθε. Rom. 7. ἐπὶ τὸ αὐτὸ γίνεσθε. Philad. 6. μιμηταὶ γίνεσθε Ἰ. Χ. 7. Πόρρω γενέσθω ἀπ' ἡμῶν ἢ γραφὴ αὐτῇ. Clem. I 23. Τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ

γενέσθω. Mart. Polyc. 7. Μηθὰ μὴς τοῦτο γένοιτο. Clem. I 45. μηδὲ γένοιτό μοι αὐτῶν μνημονεύειν. Ign. Smyrn. 5. μοι τὸ μέρος γένοιτο σχεῖν ἐν Θεῷ. Polyc. 6. Ὡς γένοιτο καὶ ἡμᾶς συγκοινωνοὺς . . . γενέσθαι. Mart. Pol. 17. οὐ γένοιτο . . . πρὸς τὰ ἔχνη εὐρεθῆναι ἡμᾶς. 22. ὅταν κατ' ἀνάγκην γίνηται. Ign. Fragm. vi. μὴ κοιμηθεῖς βαρὺς τιμὴ γίνωμαι. Rom. 4. μὴ ἀκαταστασία γίνηται. Clem. I 43. Ἵνα οὖν τέλειον ὑμῖν γένηται τὸ ἔργον. Ign. Smyrn. 11. Μιμηταὶ γενώμεθα κάκειων. Clem. I 17. κὰν ἐγγὺς τοῦ στεφάνου γενώμεθα. II 7. Ἵνα καὶ γενώμεθα, βουλήθεις αὐτοῦ. Fragm. ix. Μιμηταὶ οὖν γενώμεθα τῆς ὑπομονῆς αὐτοῦ. Polyc. Phil. 8. μὴ εὐνοία ἀκαιρος γένησθέ μοι. Ign. Rom. 4. Ἵνα μοι τάφος γέωνται ib. μὴ αἱ εὐεργεσίαι αὐτοῦ . . . γέωνται εἰς κρίμα. Clem. I 21. οὐκ εἰκὴ . . . ἐκέλευσεν γίνεσθαι. Clem. I 40. τῷ . . . μέλλοντι χωρισμῷ τοῦ δικαίου γίνεσθαι. Mart. Ign. 5. μηθαμὴς τοῦτο εἶσαι . . . ἐφ' ἡμῖν γε γενηθῆναι. Clem. I 33. ἱκετεύοντες αὐτὸν διέως γενέσθαι. 2. ἐν τῷ αὐτὸν ὑπήκουον γενέσθαι. 10. ὥστε γενέσθαι αὐτὴν στήλην ἀλός. 11. ὑπηκόους ἡμᾶς μᾶλλον γενέσθαι τῷ Θεῷ. 14. εἰς τὸ μετόχους ἡμᾶς γενέσθαι. 34. μετὰ τὸ γενέσθαι τὰ σημεία. 51. ἱστορίαν γενέσθαι ἔκδοσιν. Fragm. ii. οὐκ ὄντες πρὶν γενέσθαι. ix. τὴν ἰδίαν ἐπεθύμει γενέσθαι τελείωσιν. Mart. Ign. 6. συμμαθητὰς γενέσθαι. Mart. Pol. 17. τὴν κατὰ καιρὸν γινομένην ἀνάστασιν. Clem. I 24. τὸ γινόμενον ἐν τοῖς ἀνατολικοῖς τόποις. 25. τὰ γινόμενα ἐν εὐδοκίᾳ. 40. τὴν διὰ μαρτυρίου γινομένην ὁμολογίαν. Mart. Ign. 1. γεγεννημένον ἀληθῶς ἐκ παρθένου. Ign. Smyrn. 1. ὑπομονῆς γενόμενος μέγιστος ὑπογραμμός. Clem. I 5. γενναῖος γενόμενος. 25. ὅπως διέως γενόμενος. 48. τῆς διαδοχῆς τῶν ἀπο-

στόλων γενόμενος. Ign. Fragm. i. γενόμενος ἐν ὑμῖν κατὰ πρόσωπον τῶν τότε ἀνθρώπων. Polyc. Phil. 3. βάπτον ἀφανὴς τῷ κόσμῳ γενόμενος. Mart. Ign. 3. Χριστοῦ κοινωνὸς γενόμενος. Mart. Polyc. 6. προφητικὸς γενόμενος. 16. οὐ μόνον διδάσκαλος γενόμενος ἐπίσημος. 19. τοῦ γενομένου . . . ἐκ σπέρματος Δαβὶδ. Ign. Rom. 7. τοῦ τελείου ἀνθρώπου γενομένου. Smyrn. 4. Πρωίας δὲ γενομένης. Clem. I 43. γεόμενον ἕως Συρίας. Ign. Smyrn. 11. γεομένην εὐδίαν. ib. δέσμιον ὑπὸ στρατιωτῶν γεόμενον. Mart. Ign. 2. τὴν τῶν Ἰουδαίων γεομένην φιλονεικίαν. Mart. Polyc. 18. μαρτύριον κατὰ τὸ εὐαγγέλιον . . . γεόμενον. 19. γεομένον τε ἤδη πρὸς ἀπόλυσιν τοῦ ἀποθανεῖν. Clem. I 25. ἰκέται γεόμενοι τοῦ ἐλεύους. 9. καὶ γεόμενοι ἀπολαύσωμεν τῶν δι' ἡμᾶς γεομένων. Fragm. ix. Τούτων αὐτόπται γεόμενοι. Mart. Ign. 7. τοὺς ἔγγιστα γεομένους ἀθητάς. Clem. I 5. ἀνατυλίξωμεν τὰ ἀπ' ἀρχῆς γεόμενα. 31. ἀναγγεῖλαι τοῖς λοιποῖς τὰ γεόμενα. Mart. Pol. 15. δηλωθῆναι ὑμῖν τὰ γεόμενα. 20. ἐπὶ τὸ αὐτὸ γεομένοις. Ign. Philad. 10. βρῶμα γενησόμενον θηρίων. Mart. Ign. 2.

Γινώσκειν. ἔγνω ὁ βασιλεὺς. Clem. I 12. γινώσκων τὸ μέλλον. 31. αὐτὸς γινώσκει τὴν ποσότητα . . . αὐτῶν. 35. γινώσκων ὅτι ἕτερός ἐστιν ὁ ἐπιχορηγῶν. 38. Καὶ οἱ ἀπόστολοι ἡμῶν ἔγνωσαν. 44. ἔγνωμεν δι' αὐτοῦ τὸν Πατέρα τῆς ἀληθείας. II 3. μὴ ἀρνεῖσθαι δι' οὗ ἔγνωμεν αὐτόν. ib. γινώσκετε . . . ὅτι ἡ ἐπιδημία ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ. 5. Γινώτε ἐν τίνι ἐσώθητε. 9. Μακάριος ἀνὴρ ὁ γινώσκων τὴν τοῦ Πατρὸς δόξιν. Fragm. viii. Μακάριος ὁ γινώσκων καὶ λάβων. ib. Ἔγνων δὲ παροδεύσαντάς τινας ἐκείθεν. Ign. Eph. 9. δι' ὧν σιγᾷ γινώσκονται. 15. Γινὺς ὑμῶν τὸ πολυνεύτακτον. Magn. 1. καθὼς

ἔγνων καὶ τοὺς ἀγίους πρεσβυτέρους. 3. οὐκ ἐπεὶ ἔγνων τινὰς ἐξ ὑμῶν οὕτως ἔχοντας. 11. Ἄμωμον διάνοιαν . . . ἔγνων ὑμᾶς ἔχοντας. Trall. 1. ἔδοξα εὐρὼν ὑμᾶς, ὡς ἔγνων. ib. Οὐκ ἐπεὶ ἔγνων τοιοῦτόν τι ἐν ὑμῖν. 8. τί μοι συμφέρει ἐγὼ γινώσκω. Rom. 5. Ὁν ἐπίσκοπον ἔγνων. Philad. 1. ἀπὸ σαρκὸς ἀνθρωπίνης οὐκ ἔγνων. 7. εἰάν γνωσῇ πλέον τοῦ ἐπισκόπου. Polyc. 5. ἐγίνωσκες ὅτι τεσσεράκοντα ἡμέρας. Fragm. viii. γινώσκουσας ὅτι εἰσὶ θυσιαστήριον Θεοῦ. Polyc. Phil. 4. ὃς εὐθὺς γινὺς τῷ πνεύματι. Mart. Ign. 6.

Γλυκύς. τῶν διακόνων τῶν ἐμοὶ γλυκυτάτων. Ign. Magn. 6.

Γλυκύτης. κατὰ τὴν . . . γλυκύτητα τοῦ ποιήσαντος ἡμᾶς. Clem. I 14.

Γλώσσα. τὸ ἐπικεκλῆς τῆς γλώσσης αὐτῶν. Clem. I 21. τὴν . . . τῆς γλώσσης ὑμῶν αὐθάδειαν. 57. πᾶσα γλώσσα πιστεύσασα. Ign. Magn. 10.

Γνησίως. ἀλήθεια γνησίως ζητουμένη. Fragm. Clem. vi.

Γνώμη. προστιθεῖς καὶ γνώμην ἀγαθὴν. Clem. I 8. κατηρτισμένοι . . . τῇ αὐτῇ γνώμῃ. Ign. Eph. 2. ὅπως συντρέχετε τῇ γνώμῃ τοῦ Θεοῦ. 3. Ἰησοῦς Χριστὸς . . . τοῦ Πατρὸς ἡ γνώμη. ib. οἱ ἐπίσκοποι . . . Ἰησοῦ Χριστοῦ γνώμῃ εἰσὶν. ib. συντρέχειν τῇ τοῦ ἐπισκόπου γνώμῃ. 4. τὴν εἰς Θεόν μου γνώμην διαφθεῖραι. Rom. 7. κατὰ γνώμην Θεοῦ. 8. ἀποδεδειγμένοι ἐν γνώμῃ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Philad. Inscr. τὴν εἰς Θεὸν αὐτοῦ γνώμην. 1. εἴ τις ἐν ἀλλοτρίᾳ γνώμῃ περιπατεῖ. 3. μήποτε θλιβέντες τῇ γνώμῃ αὐτοῦ. 6. ἐναντίοι εἰσὶν τῇ γνώμῃ τοῦ Θεοῦ. Smyrn. 6. σου τὴν ἐν Θεῷ γνώμην ἡδρασμένην. Polyc. 1. Μὴδὲν ἄνευ γνώμης σου γινέσθω. 4. μετὰ γνώμης τοῦ ἐπισκόπου. 5. ὡς Θεοῦ γνώμην κεκτημένοις. 8. οἷς καὶ ἠνώθησαν κατὰ γνώμην Θεοῦ. Fragm. v.

Γνώσις. τὴν τελείαν καὶ ἀσφαλῆ γνῶ-

- σιν. Clem. I 1. τῆς ἀθανάτου γνώσεως ἡμᾶς γεύσασθαι. 36. τὰ βάθη τῆς θείας γνώσεως. 40. ὅσῳ πλείονος κατηξιώθημεν γνώσεως. 41. ἦτω δυνατὸς γνώσιν ἐξειπεῖν. 48. τίς ἢ γνώσιν ἢ πρὸς αὐτόν. II 3. λαβόντες Θεοῦ γνώσιν. Ign. Eph. 17.
- Γνωστός. εἰς τὸ γνωστὸν εἶναι πᾶσιν. Clem. I 11.
- Γόνυ. τὰ γόνατα τῆς καρδίας. Clem. I 57.
- Γονυκλισία. μετὰ γονυκλισίας πάντων τῶν ἀδελφῶν. Mart. Ign. 6. μετὰ γονυκλισίας καὶ δεήσεως. 7.
- Γράμμα. Δι' ὀλίγων γραμμάτων αἰ- τοῦμαι ὑμᾶς. Ign. Rom. 8. δι' ὀλίγων ὑμᾶς γραμμάτων παρεκά- λεσα. Polyc. 7. τὰ παρ' ὑμῶν ἀποκομίσῃ γράμματα. Polyc. Phil. 13. γραμμάτων εὐχαριστῶν ἐκ- πεμφθέντων. Mart. Ign. 4.
- Γράφειν. ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλιδίῳ, ὃ μέλλω γράφειν ὑμῖν. Ign. Eph. 20. δυνάμενος γράφειν ὑπὲρ τούτου. Trall. 3. δι' ὧν γράφω, προσο- μιλῆσαι ὑμῖν. Eph. 9. Οἶδα τίς εἰμι, καὶ τίσιν γράφω. 12. ὅθεν καὶ γράφω ὑμῖν. 21. Magn. 15. Philad. 11. Smyrn. 12. Ἐγὼ γράφω ταῖς ἐκκλησίαις. Rom. 4. μάλλον πείσθητε οἷς γράφω ὑμῖν. 7. οὐ κατὰ σάρκα ὑμῖν ἔγραψα. 8. Ζῶν γράφω ὑμῖν. ib. Γράφω δὲ ὑμῖν ταῦτα ἀπὸ Συμῆνης. 10. Ἐ- γραψα δὲ ὑμῖν ταῦτα. ib. οὐκ ἐμαυτῷ ἐπιτρέψας γράφω ὑμῖν. Po- lyc. Phil. 3. Μὴ οὐ δύναμαι τὰ ἐπουράνια γράψαι; Ign. Trall. 5. εἰς μαρτύριον ὧ ἐν ὑμῖν γράψας. 12. πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις οὐκ ἠδυνήθην γράψαι. Polyc. 8. καὶ Εὐάρεστος ὁ γράψας. Mart. Polyc. 20. γρά- ψεις ταῖς ἔμπροσθεν ἐκκλησίαις. Ign. Polyc. 8. Οὐ κατὰ σάρκα ὑμῖν ἔγραψα. Rom. 8. ἐκ τῶν Γαίτου ἀντεγράφων ἔγραψα. Mart. Polyc. 22. ἐκ τοῦ προγεγραμμέ- νου ἔγραψα. ib. Τί . . . ἐν ἀρχῇ τοῦ Εὐαγγελίου ἔγραψεν; Clem. I 47. ἀπὸν ὑμῖν ἔγραψεν ἐπι- στολάς. Polyc. Phil. 3. Ἐγρά- ψατέ μοι καὶ ὑμεῖς καὶ Ἰγνάτιος. 13. Ἐγράψαμεν ὑμῖν, ἀδελφοί. Mart. Polyc. 1. ἐπετετέλεσθη τὸ γεγραμ- μένον. Clem. I 3. ποιήσωμεν τὸ γεγραμμένον. 13. κατὰ τὸ γεγραμ- μένον. Mart. Ign. 6. γέγραπται γάρ. Clem. I 14, 39, 46, 50 δις. Ign. Eph. 5. Mart. Ign. 2. Γέ- γραπται γὰρ οὕτως. Clem. I 4, 36 cf. 39. Οὕτω γὰρ γέγραπται. 29. περὶ Ἰῶβ οὕτω γέγραπται. 17. κα- θὼς γέγραπται. 48. οὐδὲν ἄδικον . . . γέγραπται ἐν αὐταῖς. 45. ὥς γέγραπται. Ign. Magn. 12. ἐφ' οἷς γέγραπται μόνον δυνάματα ἀν-θρώπων. Philad. 6. λέγοντός μου αὐτοῖς ὅτι γέγραπται. 8. ἐπὶ τὰ πλάτη τῆς καρδίας ὑμῶν ἐγγέγραπτο. Clem. I 2. ἐγγέγραπτο περὶ ἐπι- σκόπων. 42.
- Γραφεῖον. λέγει γὰρ ποῦ τὸ γραφεῖον. Clem. I 28.
- Γραφή. Πόρρω γενέσθω ἀφ' ἡμῶν ἡ γραφή αὕτη. Clem. I 23. συνε- πιμαρτυρούσης καὶ τῆς γραφῆς. ib. Λέγει γὰρ ἡ γραφή. 34, 35. οὕτως γὰρ ποῦ λέγει ἡ γραφή. 42. Ἐν- κίπτετε εἰς τὰς γραφάς. 45. ἐπί- στασθε τὰς ἱερὰς γραφάς. 53. Καὶ ἑτέρα δὲ γραφὴ λέγει. II 2. Λέγει δὲ καὶ ἡ γραφή ἐν τῷ Ἰεζεκιήλ. 6. διὰ τῆς τῶν θείων γραφῶν ἐξηγή- σεως. Mart. Ign. 1.
- Γρηγορεῖν. Γρηγόρει, ἀκοίμητον πνεῦμα κεκτημένος. Ign. Polyc. 1.
- Γρόνθος. μὴ ἀποδιδόντες . . . γρόνθον ἀντὶ γρόνθου. Polyc. Phil. 2.
- Γρύζειν. ὥστε μήτε γρύξαι. Mart. Polyc. 2.
- Γυμνός. ἅπανα πέπτωκεν εἰς τὴν γῆν ξηρὰ καὶ γυμνά. Clem. I 24.
- Γυνή. γυναῖξιν τε ἐν ἀμώμῳ . . . συν- ειδήσει πάντα ἐπιτελεῖν. Clem. I 1. Διὰ ξῆλος διωχθεῖσαι γυναῖ- κες. 6. τῆς γυναικὸς ἑτερογνώμονος ὑπαρχούσης. 11. προφητεία ἐν τῇ γυναικὶ γέγονεν. 12. Τὰς γυναῖκας ἡμῶν ἐπὶ τὸ ἀγαθὸν διορθώσωμεθα. 21. Πολλαὶ γυναῖκες ἐνδυναμω- θεῖσαι διὰ τῆς χάριτος. 55. τοιῆς

- οἰκους τῶν ἀδελφῶν μου σὺν γυναίξιν καὶ τέκνοις. Ign. Smyrn. 13. νομιστέον ταῖς γυναίξιν. Ign. Fragm. v. ἔπειτα καὶ τὰς γυναῖκας ὑμῶν. Polyc. Phil. 4.
- Δαιμονικός. οὓσιν ἀσωμάτοις καὶ δαιμονικοῖς. Ign. Smyrn. 2. πᾶσαν καταδικάσαντα δαιμονικὴν πλάνην. Mart. Ign. 2.
- Δαιμόνιον. οὐκ εἰμί δαιμόνιον ἀσώματον. Ign. Smyrn. 3. ἀφεστήκασιν γὰρ ἀπὸ τῶν δουλῶν τοῦ Θεοῦ τὰ δαιμόνια. Mart. Ign. 2. Τὰ δαιμόνια τῶν ἐθνῶν. ib.
- Δαίμων. εἰ μὴ τὴν τῶν δαιμόνων ἑλοῖτο λατρείαν. Mart. Ign. 2. κακὸν με πρὸς τοὺς δαίμονας. ib.
- Δάκρυον. παραθέμενος μετὰ δακρύων τῷ Κυρίῳ. Mart. Ign. 2. Τούτων αὐτόπται γινόμενοι μετὰ δακρύων. 7.
- Δακτύλιος. τοῖς δακτυλίοις τῶν φυλάρχων. Clem. I 43
- Δαπανᾶν. Πυρί σε ποιῶ δαπανηθῆναι. Mart. Polyc. 11. οὐ δυνάμενον αὐτοῦ τὸ σῶμα ὑπὸ τοῦ πυρὸς δαπανηθῆναι. 16.
- Δείν. ὁ λαϊκὸς ἄνθρωπος τοῖς λαϊκοῖς προστάγμασιν δέδεται. Clem. I 40. λαβὼν αὐτὰς ἔδωκεν, καὶ ἐσφράγισεν. 43. Σὺ μὲν δῆσεις ἃ δεῖ, φησὶν, δεθῆναι. Fragm. x. οὐ δῆσεις τὸν πταίσαντα. ib. δεδεμένον ἀπὸ Συρίας. Ign. Eph. 1. Εἰ γὰρ καὶ δέδεμαι. 3. et Magn. 12. δεδεμένος εἰς Ῥώμην ἀπάγομαι. Eph. 21. δεδεμένῳ ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ. Trall. 1. οὐ καθεύδεις δέδεμαι. 5. ἐγὼ τί δέδεμαι; 10. δεδεμένος ἐν Χριστῷ. Rom. 1. Νῦν μαθάνω δεδεμένος. 4. δεδεμένος δέκα λεοπάρδοις. 5. ἐν ᾧ δεδεμένος φοβοῦμαι μᾶλλον. Philad. 5. μάρτυς δέ μοι ἐν ᾧ δέδεμαι. 7. καγὼ τὸ δοκεῖν δέδεμαι. Smyrn. 4. οὐ περὶ δεδεμένου ἡ λελυμένου. 6. δεδεμένος θεοπρεπεστάτοις δεσμοῖς. 11. ἔδωκεν δὲ αὐτόν. Mart. Polyc. 14.
- Δέσις. μία προσευχή, μία δέσις. Ign. Magn. 7. δέησιν αἰτούμενοι. Polyc. Phil. 7. μετὰ γονυκλισίας καὶ δέησεως. Mart. Ign. 7.
- Δεῖ. τοιοῦτοις οὖν ὑποδείγμασι κολληθῆναι καὶ ἡμᾶς δεῖ. Clem. I 46. τίς ἀρκεῖ, ὥς εἶδει, εἰπεῖν; 49. οὕτως δεῖ ἡμᾶς φρονεῖν περὶ Ἰησοῦ. II 1. οὐ δεῖ ἡμᾶς μικρὰ φρονεῖν. ib. ὅτι δεῖ τοὺς ἀπολλυμένους σῶζειν. 2. οὐ δεῖ ἡμᾶς φοβεῖσθαι τοὺς ἀνθρώπους. 4. δεῖ δὲ ἡμᾶς τουτῷ ἀποταξαμένους. 6. εἰδέναι ἡμᾶς δεῖ. 7. Δεῖ οὖν ἡμᾶς . . . φυλάσσειν τὴν σάρκα. 9. Σὺ μὲν δῆσεις ἃ δεῖ. Fragm. x. καὶ λύσεις ἃ δεῖ. ib. ὃν δεῖ κατὰ τοὺς κανόνας. ib. ἐμὲ γὰρ ἔδει ἰφ' ὑμῶν ὑπαλειφθῆναι. Ign. Eph. 3. οὕτως δεῖ ἡμᾶς αὐτὸν δέχεσθαι. 6. ὥς αὐτὸν τὸν Κύριον δεῖ προσβλέπειν. ib. οὓς δεῖ ὑμᾶς ὥς θηρία ἐκκλίνειν. 7. οὓς δεῖ ὑμᾶς φυλάσσεσθαι. ib. Δεῖ δὲ καὶ τοὺς διακόνους. Trall. 2. νῦν γὰρ με δεῖ πλέον φοβεῖσθαι. 4. οὓς οὐ μόνον δεῖ ὑμᾶς μὴ παραδέχεσθαι. Smyrn. 4. πάντα ὑπομένειν ἡμᾶς δεῖ, ἵνα. Polyc. 3. Διὸ δέον ἀπέχεσθαι. Polyc. Phil. 5. δεῖ γὰρ εὐλαβεστέρους ἡμᾶς. Mart. Polyc. 2. Δεῖ με ζῶντα κατακαυθῆναι. 5. Cf. 12. Ἐδεῖ γὰρ τὸ τῆς . . . ὀπτασίας πληρωθῆναι. 12. δέον οὖν ἐστὶν προθύμους ἡμᾶς εἶναι. Clem. I 34. δέον οὖν αὐτοὺς φυλάσσεσθαι τὰ ἐγκλήματα. Ign. Trall. 2.
- Δεῖδιν. δεδοκώς, μή τινα τῶν ὀλιγοψύχων . . . ἀποβάλῃ. Mart. Ign. 1.
- Δεικνύναι. ἐν τῶν ὁρέων ὧν ἔδειξεν αὐτῷ. Clem. I 10. δι' ὁρέου δεικνυσιν. 26. ἀλλ' ἵνα τοῖς μετὰ ταῦτα δείξῃ. Fragm. i. Δεικνὺς τούτου τοῦ λόγου τὸ φορτικόν. Ign. Fragm. i. ἵνα δείξῃ ὅτι ἀληθῶς ἀνέλαβε σῶμα. viii. ἔδειξεν ὅτι Θεός. ib.
- Δειλαίνεσθαι. οὐκ ὥσπερ τινῶν δειλαινόμενα οὐχ ἤψαντο. Ign. Rom. 5.
- Δειλία. ἐπερρώνηεν αὐτῶν τὴν δειλίαν. Mart. Polyc. 3.
- Δειλιᾶν. ἰδὼν τὰ θηρία εἰδελίασεν. Mart. Polyc. 4.
- Δεινός. αἰκίσματα δεινὰ καὶ ἀνόσια.

- Clem. I 6. δεινὴν σύνοικον τὴν ἁμαρτίαν. Fragm. vi. ὑπέμειναν δεινὰς κολάσεις. Mart. Polyc. 2. δεινὰ ῥήματα ἔλεγον αὐτῷ. 8.
- Δεινότης. ὑπὸ θηριώδους στρατιωτικῆς δεινότητος. Mart. Ign. 2.
- Δείπνον. δείπνον ὥρα. Mart. Polyc. 7. Δείσθαι. Εἰ οὖν δεόμεθα τοῦ Κυρίου, ἵνα ἡμῖν ἀφῇ. Polyc. Phil. 6.
- Δεκατρεῖς. πρὸ δεκατριῶν καλανδῶν Ἰαννουαρίων. Mart. Ign. 7.
- Δεκέμβριος. τουτέστιν δεκεμβρίῳ ἐικάδι. Mart. Ign. 7.
- Δεκτός. ὁλοκάρπωμα δεκτόν. Mart. Polyc. 14.
- Δεξιός. καὶ θρόνον ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ. Polyc. Phil. 2.
- Δεξιούσθαι. ἐδεξιούντο γὰρ τὸν ἅγιον. Mart. Ign. 3.
- Δεπόσιτα, τά. Τὰ δεπόσιτα ὑμῶν, τὰ ἔργα ὑμῶν. Ign. Polyc. 6.
- Δέρος. λύκος . . . ἐν προβάτῳ δέρει Ign. Fragm. ix.
- Δέρεσθαι. Μεγάλου ἐστὶν ἀθλητοῦ τὸ δέρεσθαι. Ign. Polyc. 3.
- Δέρμα. οἷτινες ἐν δέρμασιν αἰγείοις. Clem. I 17.
- Δεσέρτωρ. Μῆτις ὑμῶν δεσέρτωρ εὐρεθῇ. Ign. Polyc. 6.
- Δεσμά, τά. ἐπτάκις δεσμά φορέσας. Clem. I 5. πολλοὺς ἐν ἡμῖν παραδεωκότας ἑαυτοὺς εἰς δεσμά. 55. ἐν ᾧ τὰ δεσμά περιφέρω. Ign. Eph. 11. ἐν οἷς περιφέρω δεσμοῖς. Magn. 1. Παρακαλεῖ ὑμᾶς τὰ δεσμά μου. Trall. 12. Ἀντίψυχον ὑμῶν . . . τὰ δεσμά μου. Smyrn. 10. θεοπρεπισταῖς δεσμοῖς, 11. σου ἀντίψυχον ἐγώ, καὶ τὰ δεσμά μου. Polyc. 2. ἐνείλημμένους τοῖς ἁγιοπρεπέσι δεσμοῖς. Polyc. Phil. 1. δεσμοῖς συνδήσας σιδηροῖς. Mart. Ign. 2. περιθέμενος τὰ δεσμά. ib. τοῖς δεσμοῖς ἐγκαυχώμενος. 3. —
- Δέσμιος. δέσμιον ὑπὸ στρατιωτῶν γενόμενον. Mart. Ign. 2.
- Δεσμός. Τὸν δεσμόν τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ. Clem. I 49. πᾶς δεσμός ἠφανίζετο κακίας. Ign. Eph. 19. ὃς λύσει ἀφ' ὑμῶν πάντα δεσμόν. Philad. 8.
- Δεσπότης. μετανόιας τόπον ἔδωκεν ὁ Δεσπότης. Clem. I. 7. ὁ Δεσπότης τῶν ἀπάντων περὶ μετανόιας ἐλάλησεν. 8. διέσωσεν δι' αὐτοῦ ὁ Δεσπότης τὰ εἰσελθόντα. . . ζῶα. 9. πρόδηλον ποιήσας ὁ Δεσπότης. 11. ταῖς αὐταῖς ταγαῖς τοῦ Δεσπότη. 20. ὁ μέγας δημιουργὸς καὶ Δεσπότης τῶν ἀπάντων. ib. πῶς ὁ Δεσπότης ἐπιτελεῖται. 24. ἡ μεγαλειότης τῆς προνοίας τοῦ Δεσπότη. ib. μνησθῶς τοῦτο ἔασαι ὁ Δεσπότης. 33. Αὐτὸς γὰρ ὁ δημιουργὸς καὶ Δεσπότης τῶν ἀπάντων. ib. ἠθέλησεν ὁ Δεσπότης τῆς ἀθανάτου γνώσεως ἡμᾶς γεύσασθαι. 36. οὕτως εἶπεν ὁ Δεσπότης. ib. ὅσα ὁ Δεσπότης ἐπιτελεῖν ἐκέλευσεν. 40. τοῖς γὰρ νομίμοις τοῦ Δεσπότη ἀκολουθοῦντες. ib. προσπέσωμεν τῷ Δεσπότη. 48. Ἐν ἀγάπῃ προσελάβετο ἡμᾶς ὁ Δεσπότης. 49. Ἀπροσδεῖς . . . ὁ Δεσπότης . . . τῶν ἀπάντων. 52. ἡξίωσεν τὸν παντεπόπτην Δεσπότην. 55. ὑπερασπισμός ἐστιν τοῖς παιδευομένοις ὑπὸ τοῦ Δεσπότη. 56. Δεσπότης τῶν πνευμάτων. 58. Εὐχαριστῶ σοι, Δέσποτα. Mart. Ign. 2.
- Δεσποτικός. οἱ τῇ δεσποτικῇ ἀποφάσει χρῆσάμενοι. Ign. Fragm. i.
- Δεῦρο. Δεῦρο πρὸς τὸν Πατέρα. Ign. Rom. 7.
- Δεύτερος. εἰς δεύτερον καὶ ἀγῆρω αἰῶνα. Clem. Fragm. i. Εἰ γὰρ ἐνὸς καὶ δευτέρου προσευχῇ. Ign. Eph. 5. ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλιδίῳ. 20. διὰ δὲ τοῦ δευτέρου, ὅτι καὶ ἄνθρωπος. Fragm. viii. ὑπατευνόντων . . . τὸ δεύτερον. Mart. Ign. 7. μνηστὴρ οὐκοῦν δευτέρῳ. Mart. Polyc. 21.
- Δέχεσθαι. ποῖος δὲ κόσμος δέξεται τινα; Clem. I 28. πᾶς τόπος δέξεται αὐτόν. 54. οὕτως δεῖ ἡμᾶς αὐτὸν δέχεσθαι. Ign. Eph. 6. τῶν ἐκκλησιῶν τῶν δεξαμένων με εἰς ὄνομα Ἰησοῦ Χριστοῦ. Rom. 9. τῷ Θεῷ εὐχαριστῶ . . . ὅτι ἐδέξασθε αὐτούς. Philad. 11. δεξαμένοις τὰ μμήματα τῆς ἀληθοῦς ἀγάπης. Polyc. Phil. 1.

Δῆλος. ἡ ψυχὴ σου δῆλος ἔστω ἐν τοῖς καλοῖς ἔργοις. Clem. II 12. δῆλον ὅτι ὡς αὐτὸν τὸν Κύριον δεῖ προσβλέπειν. Ign. Eph. 6.

Δηλοῦν. Ἡμέρα καὶ νύξ ἀνάστασιν ἡμῶν δηλοῦσιν. Clem. I 24. καθὼς ἐδήλωσέν μοι Πολύβιος. Ign. Trall. 1. οἷς καὶ δηλώσατε ἐγγύς με ὄντα. Rom. 10. τῷ Εὐαγγελίῳ ἐν ᾧ τὸ πάθος ἡμῶν δεδήλωται. Smyrn. 7. ἡ ἐκκλησία . . . εἰρηνεύει, ὡς ἐδήλωθη μοι. Polyc. 7. δηλωθῆναι ἡμῶν τὰ γενόμενα. Mart. Polyc. 20. καθὼς δηλώσω ἐν τῷ καθεξῆς. 22.

Δημιουργεῖν. πηγαὶ πρὸς ἀπόλαυσιν καὶ ὑγίειαν δημιουργηθεῖσαι. Clem. I 20. ὁ ποιήσας ἡμᾶς καὶ δημιουργήσας. 38.

Δημιουργία. κατὰ τὴν δημιουργίαν αὐτοῦ συσταθῆν. Clem. I 20.

Δημιουργός. ὁ μέγας δημιουργός. Clem. I 20. εἰ ὁ δημιουργός τῶν πάντων. 26. ὁ δημιουργός καὶ Δεσπότης τῶν πάντων. 33. ὁ δημιουργός καὶ πατὴρ τῶν αἰώνων. 35.

Δῆμος. εἰς τέρψιν τοῦ δήμου. Mart. Ign. 2. ἐπ' ὄψει τοῦ δήμου. 5. καταπαύειν τὸν δῆμον. 6. Πείσων τὸν δῆμον. Mart. Polyc. 10.

Διαβόητος. ἐκκλησίας τῆς διαβόητου τοῖς αἰῶσιν. Ign. Eph. 8.

Διαβολή. μακρὰν οὐσας πάσης διαβολῆς. Polyc. Phil. 4.

Διάβολος. ἵνα μὴ τοῦ διαβόλου βοτάνη τις εὔρεθῇ ἐν ὑμῖν. Ign. Eph. 10. προσορῶν τὰς ἐνέδρας τοῦ διαβόλου. Trall. 8. κακαὶ κολάσεις τοῦ διαβόλου. Rom. 5. τῷ διαβόλῳ λατρεύει. Smyrn. 9. ἐκ τοῦ διαβόλου ἐστὶ. Polyc. Phil. 7. καταπατήσαντι τὸν διάβολον. Mart. Ign. 7. Πολλὰ γὰρ ἐμνηχάμετο . . . ὁ διάβολος. Mart. Polyc. 3.

Διάβολος, ἀδ'. διάκονοι . . . μὴ διάβολοι. Polyc. Phil. 5.

Διάγειν. ἐν ᾧ διάγοντες εὔρεθυσόμεθα. Ign. Trall. 2. διάγοντα μὲν . . . κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν. Mart. Ign. 2.

Διαδέχεσθαι. διαδέχονται ἕτεροι . . . τὴν λειτουργίαν αὐτῶν. Clem. I 44.

διαδεξαμένου τὴν Ῥωμαίων ἀρχήν. Mart. Ign. 1.

Διάδημα. τοῖς . . . δεσμοῖς, ἅτινά ἐστι διαδήματα. Polyc. Phil. 1.

Διαδοχή. τῆς διαδοχῆς τῶν ἀποστολῶν γενόμενος. Ign. Fragm. i.

Διαιρέσεις. ἀνατομαί, διαιρέσεις, . . . σκορπισμοὶ ὁστέων. Ign. Rom. 5.

Διακείσθαι. εὐνοϊκῶς διακειμένους περὶ αὐτόν. Mart. Ign. 4.

Διακονία. λευταῖς ἴδιαι διακονίαι ἐπικεινται. Clem. I 40. πεπιστευμένων διακονίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ign. Magn. 6. τὴν διακονίαν τὴν εἰς τὸ κοινὸν ἀνήκουσαν. Philad. 1. ὅς καταξιώθῃσεται τῆς τοιαύτης διακονίας. 10. ὄντα ἐξεμπλᾶριον Θεοῦ διακονίας. Smyrn. 12.

Διάκονος. διακόνους τῶν μελλόντων πιστεύειν. Clem. I 42. ἐγγράπτο περὶ ἐπισκόπων καὶ διακόνων. ib. Βούρρου, τοῦ κατὰ Θεὸν διακόνου ὑμῶν. Ign. Eph. 2. τοῦ . . . διακόνου Ζωτίωνος. Magn. 2. τῶν διακόνων τῶν ἐμοὶ γλυκυτάτων. 6. τῶν κατὰ Θεὸν διακόνων. 13. τοὺς διακόνους, ὄντας μυστηρίων Ἰησοῦ Χριστοῦ. Trall. 2. οὐ γὰρ βρωμάτων καὶ ποτῶν εἰσὶν διάκονοι. ib. πάντες ἐντρεπέσθωσαν τοὺς διακόνους. 3. χωρὶς . . . διακόνου πρᾶστων τι. 7. σὺν τῷ ἐπισκόπῳ, καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ πρεσβυτέροις καὶ διακόνους. Philad. Inscr. διακόνοις τοῖς συνδούλοις μου. 4. τῷ ἐπισκόπῳ προσέχετε . . . καὶ διακόνοις. 7. χειροτονῆσαι διάκονον. 10. αἱ δὲ πρεσβυτέρους καὶ . . . διακόνους. ib. Φίλωνος τοῦ διακόνου. 11. τοὺς δὲ διακόνους ἐντρέπεσθε, ὡς Θεοῦ ἐπτολήν. Smyrn. 8. ὡς διακόνους Χριστοῦ Θεοῦ. 10. τοὺς συνδούλους μου διακόνους. 12. τῶν ὑποτασσομένων . . . διακόνους. Polyc. 6. Ὁμοίως διάκονοι ἄμεμποι. Polyc. Phil. 5. ὡς Θεοῦ καὶ Χριστοῦ διάκονοι. ib. τοῦ Κυρίου, ὅς ἐγένετο διάκονος πάντων. ib. ὑποτασσομένους τοῖς πρεσβυτέροις καὶ διακόνους. ib. διὰ τῶν ἐπισκόπων καὶ πρεσβυτέρων καὶ διακόνων. Mart. Ign. 3.

Διακοσμεῖν. τῇ . . . συνέσει διεκόσμη-
σεν αὐτούς. Clem. I 33.

Διακρίνειν. Ὁ οὖν μὴ ἐρχόμενος ἐπὶ
τὸ αὐτὸ . . . ἐαυτὸν διεκρίνεν. Ign.
Eph. 5.

Διάκρισις. σοφὸς ἐν διακρίσει λόγων.
Clem. I 48.

Διαλέγεσθαι. πλείονα τε τῶν ἐν τῇ
ἐπιστολῇ διαλεχθεῖς. Mart. Ign. 6.
καταβάς, διελέχθη αὐτοῖς. Mart.
Polyc. 7.

Διαλογισμός. οὐδὲ τῶν διαλογισμῶν
ὧν ποιούμεθα. Clem. I 21.

Διαλύειν. ἅτινα πέπτωκεν . . . ξηρὰ . . .
διαλύεται. Clem. I 24.

Διλύσεις. ἐκ τῆς διαλύσεως . . . ἀνί-
στησιν αὐτά. Clem. I 24.

Διαμαρτάνειν. τοῖς γὰρ νομίμοις τοῦ
Δεσπότης ἀκολουθοῦντες οὐ διαμαρ-
τάνουσιν. Clem. I 40.

Διαμαρτύρεσθαι. καὶ οὕτως διεμαρτύ-
ρατο. Mart. Ign. 4.

Διαμένειν. Διαμένετε ἐν τῇ ὁμοιοῖα
ἡμῶν. Ign. Trall. 12. διαμείνῃτε
ἐν ἐνότητι Θεοῦ. Polyc. 8. ἡ . . .
τῆς πίστεως ἡμῶν ρίζα . . . μέχρι νῦν
διαμένει. Polyc. Phil. 1.

Διανεύειν. διανεύει ἀπὸ τῆς Ἀραβικῆς
χωρᾶς. Clem. I 25.

Διάνοια. ἴδομεν αὐτὸν κατὰ διάνοιαν.
Clem. I 19. ἀναστρεφόμενους ἐν
καθαρᾷ διανοίᾳ. 21. τοῖς προσερ-
χομένοις αὐτῷ ἀπλῇ διανοίᾳ. 23.
παμμεγεθὲς κατὰ διάνοιαν. 33. ὑπ-
έπιπτεν πάντα ὑπὸ τὴν διάνοιαν
ἡμῶν. 35. ἐὰν ἐστηρεγμένη ᾖ ἡ
διάνοια ἡμῶν. ib. ἡ ἀσύνητος καὶ
ἐσκοτωμένη διάνοια ἡμῶν. 36. βου-
λόμενοι ἐπαίρεσθαι ταῖς διανοίαις
αὐτῶν. 39. πηροὶ ὄντες τῇ διανοίᾳ.
II 1. ἐξ ὅλης τῆς διανοίας. 3.
ἀπερισπᾶστω διανοίᾳ. Ign. Eph.
20. Ἄμωμον διάνοιαν. Trall. 1.
τὴν ἐκάστου φωτίζων διάνοιαν.
Mart. Ign. 1.

Διανύειν. τὸν τεταγμένον ὑπ' αὐτοῦ
δρόμον διανύουσιν. Clem. I 20.

Διὰ παντός. Ign. Eph. 20. Magn.
1, 6. Polyc. 6, 8 bis.

Διαπέμπειν. τὴν ἐπιστολὴν διαπέμ-
ψασθε. Mart. Polyc. 20.

Διαρπάζειν. Ὁ ἄρχων τοῦ αἰῶνος τοῦ-
του διαρπάσαι με βούλεται. Ign.
Rom. 7.

Διασπᾶν. ἵνα τί . . . διασπῶμεν τὰ μέλη
τοῦ Χριστοῦ; Clem. I 46.

Διαστρέφειν. Τὸ σχίσμα ἡμῶν πολ-
λοὺς διέστρεψεν. Clem. I 46.
κατανοήσατε τίνες ἡμᾶς διέστρεψαν.
47. ἐὰν ποιῇ σκευός, καὶ ἐν ταῖς
χερσὶν αὐτοῦ διαστραφῇ. II 8.

Διασώζειν. διέσωσεν δι' αὐτοῦ ὁ
Δεσπότης τὰ εἰσελθόντα . . . ζωᾶ.
Clem. I 9. εἰς δεύτερον καὶ ἀγῆρω
αἰῶνα διασωζόμεθα. Fragn. i. ἐπι-
θῆσαι . . . καὶ διασώζεσθαι. Mart.
Polyc. 8.

Διαταγῇ. κατὰ τὴν διαταγὴν αὐτοῦ.
Clem. I 20.

Διάταγμα. τῶν διαταγμάτων τῶν ἀπο-
στόλων. Ign. Trall. 7.

Διάταξις. τὰς ἡμετέρας . . . διατάξεις.
Mart. Ign. 2.

Διατάσσειν. καθὼς διέταξεν αὐτῇ,
οὕτως ποιεί. Clem. I 20. πῶς
ὑποτεταγμένως ἐπιτελοῦσι τὰ δια-
τασσόμενα. 37. Μωϋσῆς τὰ διατε-
ταγμένα αὐτῷ πάντα ἐσημειώσατο.
43. Οὐ διατάσσομαι ὑμῖν, ὡς ὦν
τις. Ign. Eph. 3. ἵνα ὦν κατὰ-
κριτος ὡς ἀπόστολος ὑμῖν διατάσ-
σωμαι. Trall. 3. Οὐχ ὡς Πέτρος
καὶ Παῦλος διατάσσομαι ὑμῖν. Rom.
4. ὁ λέγων . . . παρὰ τὰ διατεταγ-
μένα. Fragn. 9.

Διατρίβειν. καὶ διέτριβε μετ' ὀλίγων.
Mart. Polyc. 5.

Διαφεύγειν. καὶ διαφνύοντες Θεοῦ
τενξόμεθα. Ign. Magn. 1.

Διαφημίζειν. διεπεφήμιστο γὰρ ἦδη
τὰ κατὰ τὸν ἅγιον μάρτυρα. Mart.
Ign. 6.

Διαφθείρειν. παλαιὰ βασιλεία διεφθεί-
ρετο. Ign. Eph. 19. ἵνα μὴ δια-
φθαρῇ τις ἐν ὑμῖν. Magn. 10. τὴν
εἰς Θεὸν μου γνώμην διαφθεῖραι.
Rom. 7. πρὶν διαφθαρῶσιν εἰς
ἐταίρας. Fragn. vi.

Διαφορά. Διαφορά τυγχάνει ἀληθείας
καὶ συνηθείας. Clem. Fragn. vi.
διαφορὰ μεταξὺ τῶν ἀπίστων καὶ
τῶν ἐκλεκτῶν. Mart. Polyc. 16.

Διάφορος. ὅσῳ διαφορώτερον ὄνομα κεκληρονόμηκεν. Clem. I 36.

Διαχωρίζειν. ἐν τῷ διαχωρισθῆναι αὐτὸν ἀπὸ Λώτ. Clem. I 10. γῆν τε διεχώρισεν ἀπὸ τοῦ περιέχοντος αὐτὴν ὕδατος. 33.

Διδασκαλία. εἰς τὴν πίστιν Θεοῦ ἐν κακῇ διδασκαλίᾳ φθείρη. Ign. Eph. 16. δυσωδία τῆς διδασκαλίας τοῦ ἀρχόντος τοῦ αἰῶνος τούτου. 17. τῇ συνεχείᾳ τῆς διδασκαλίας. Mart. Ign. 1.

Διδάσκαλος. Εἰς οὖν διδάσκαλος. Ign. Eph. 15. Χριστοῦ, τοῦ μόνου διδασκάλου ἡμῶν. Magn. 9. τῷ Πνεύματι ὡς διδάσκαλον αὐτὸν προσεδόκουν. ib. ὁ τῆς ἀσεβείας διδάσκαλος. Mart. Polyc. 12. διδάσκαλος ἀποστολικός. 16. εἰς τὸν ἴδιον βασιλεῖα καὶ διδάσκαλον. 17. διδάσκαλος γενόμενος ἐπίσημος. 19.

Διδάσκειν. σεμνῶς οἰκουρεῖν ἐδιδάσκετε. Clem. I 1. δικαιοσύνην διδάξας. 5. διδάσκων ἐπιείκειας. 13. καλὸν τὸ διδάσκειν. Ign. Eph. 15. ἄλλους ἐδιδάξατε. Rom. 3. ὡς εἶπεν ὁ Κύριος διδάσκων. Polyc. Phil. 2. ἐδίδαξεν ἀκριβῶς καὶ βεβαίως. 3. διδάζωμεν ἑαυτοὺς πρῶτον. 4. οὐχ οὕτως διδάσκει τὸ εὐαγγέλιον. Mart. Polyc. 4. δεδιδάγμεθα γὰρ ἀρχαῖς. 10. ὁ πολλοὺς διδάσκων μὴ θύειν. 12.

Διδαχή. ἔχοντας κακὴν διδαχὴν. Ign. Eph. 9. εἰς τύπον καὶ διδαχὴν ἀφθαρσίας. Magn. 6.

Διδόναι. Τίνα . . . δώσομεν ἀντιμισθίαν; Clem. II 1. Ποῖον οὖν αἶνον αὐτῷ δώσομεν; ib. μεταξὺ ἐπινομήν δεδώκασιν. I 44. ἑαυτὸν ἐκδοτὸν δέδωκα. Ign. Smyrn. 4. μετανοίας τόπον ἔδωκεν. Clem. I 7. ἔδωκεν αὐτῷ δι' οὗ ἀναπληρωθῇ. 38. τίνα καρπὸν ἄξιον οὐ ἡμῖν αὐτὸς ἔδωκεν; II 1. Πνεῦμα ἔδωκεν ἅκων. Fragm. viii. μὴ ἀφορμὰς δίδοτε τοῖς ἔθνεσιν. Ign. Trall. 8. δὸς ἡμέραν. Mart. Pol. 10. δώη πάσῃ ψυχῇ. Clem. I 58. Δώμεν οὖν αὐτῷ. II 9. τοῦ ἀοράτου δῶ τὴν ἐπίγνωσιν. Fragm. viii. ἵνα

δῶσιν αὐτῷ ἔσσαν. Mart. Polyc. 7. ὥστε μὴ δοῦναι αὐτοῦ τὸ σῶμα. 17. προσέθεντο αὐτῇ δοῦναι σημεῖον. Clem. I 12. ἥδιον διδόντες. 2. ἀντιμισθίαν αὐτῷ διδόντες. II 9. φάρμακον διδόντες. Ign. Trall. 6. δόντα αὐτῷ δόξαν. Phil. 2. ὁ γὰρ δούς μοι ὑπομείναι. Mart. Pol. 13. τοῦ δεδωκότος ἐγκαταλειφθέντος. Clem. Fragm. v. οἷς ἡ χάρις ἀπὸ τοῦ Θεοῦ δέδοται. I 30. εἰρήνη . . . λιπαρὰ ἐδέδοτο. 2. πλατυσμός ἐδόθη ὑμῖν. 3. ἐδόθη αὐτῷ υἱός. 10. οὗ τὸ αἷμα ὑπὲρ ἡμῶν ἐδόθη. 21. διδόσθω ὑπ' ἄλλων, καθὼς ἐδόθη τοῖς πατράσιν. 30. ἐδόθη αὐτῷ τὸ δωδεκάσκηπτρον. 31. εἶδομεν οἷς ἰδεῖν ἐδόθη. Mart. Pol. 15. ὅπως δοθῇ αὐτοῖς ἐπιείκεια. Clem. I 56. πρὸ τοῦ δοθῆναι αὐτῇ τέκνα. II 2. ἦν εὐχομαι τελείαν μοι δοθῆναι. Ign. Smyrn. 11. χρηματισμοῦ αὐτῷ δεδομένου. Clem. I 17. τίς ὁ ὑπογραμμὸς ὁ δεδομένος ἡμῖν. 16. τῶν ὑπ' αὐτοῦ δεδομένων δωρεῶν. 32. λειτουργία δεδομένη. 40. τὰ δοθέντα παραμένειν τοῖς ἀγνώμοσιν. Fragm. v. τὴν δοθείσαν ἡμῖν πίστιν. Polyc. Phil. 3. cf. 4.

Διηγείρειν. καὶ διεγείρη εἰς μίμησιν τῆς . . . πίστεως. Clem. Fragm. ii.

Διέλκειν. ἵνα τί διέλκομεν καὶ διασπῶμεν τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ; Clem. I 46.

Διευθύνειν. ταῖς αὐταῖς ταγαῖς τοῦ Δεσπότης διευθύνονται. Clem. I 20.

Διηλεκτός. εἰς τὸ διηλεκτός. Ign. Fragm. viii.

Διηλεκτός. ὁ Δεσπότης ἐπιδείκνυται διηλεκτός. Clem. I 24.

Δικαιοπραγία. ἡ τῆς δικαιοπραγίας ἥς κατεργάσαντο. Clem. I 32.

Δίκαιος. οἱ μέγιστοι καὶ δικαιοτάτοι στυλοὶ. Clem. I 5. ἐν ὑπακοῇ δίκαιος εὐρεθείς. 9. Δίκαιον οὖν . . . ὑπηκόους ἡμᾶς μᾶλλον γενέσθαι. 14. Δίκαιον οὖν ἔστιν μὴ λειποτακτεῖν. 21. τῷ δικαίῳ ἐν τοῖς κρίμασιν. 27. τοῖς πατράσιν ἡμῶν τοῖς δικαίοις.

30. πάντες ἐκοσμήθησαν οἱ δίκαιοι.
 33. δίκαιους ἀποβεβλημένους. 45.
 Ἐδιώχθησαν δίκαιοι. ib. Κολλη-
 θῶμεν οὖν τοῖς . . . δίκαιοις. 46. τῆς
 ὁδοῦ τῆς δικαίας. II 5. οἱ τοιοῦτοι
 δίκαιοι. 6. ἔργα ἔχοντες ὅσια καὶ
 δίκαια; ib. καὶ ἐσόμεθα δίκαιοι. II.
 Οὐδεὶς γὰρ δικαίων ταχὺν καρπὸν
 ἔλαβεν. *Fragm.* iii. τὸν μισθὸν
 τῶν δικαίων. ib. Οὐ δίκαιόν ἐστι. V.
 ὄνομα, ὃ κέκτησθε φύσει δικαία.
Ign. Eph. I. τῷ . . . μέλλοντι χω-
 ρισμῷ τοῦ δικαίου γίνεσθαι. *Mart.*
Ign. 5. ἀπολέσθαι τὸν δίκαιον. 6.
 ἀπὸ τῶν χαλεπῶν ἐπὶ τὰ δίκαια.
Mart. Polyc. II. παντὸς τοῦ
 γένους τῶν δικαίων. 14. ὁ ἀντι-
 κείμενος τῷ γένει τῶν δικαίων. 17.
 σὺν τοῖς ἀποστόλοις καὶ πᾶσι δι-
 καίοις. 19.
- Δικαιοσύνη.** πόρρω ἄπεστιν ἡ δικαιο-
 σύνη. *Clem.* I 3. δικαιοσύνην
 διδάξας ἔδωκε τὸν κόσμον. 5. οὐχὶ
 δικαιοσύνην . . . διὰ πίστεως ποιήσας;
 31. ἐξ ὅλης ἰσχύος ἡμῶν ἐργασώ-
 μεθα ἔργον δικαιοσύνης. 33. λαμ-
 πρότης ἐν δικαιοσύνῃ. 35. Πύλη
 γὰρ δικαιοσύνης ἀνεφύγεια εἰς ζωὴν
 αὕτη. 48. ἡ ἐν δικαιοσύνῃ αὕτη
 ἐστὶν ἡ ἐν Χριστῷ. ib. κατεν-
 θύνοντες τὴν πορείαν αὐτῶν ἐν . . . δι-
 καιοσύνῃ. ib. ταῖς αὐτῶν δικαιο-
 σύναις ῥύσασθαι τὰ τέκνα. II 6.
 Ἐὰν οὖν ποιήσωμεν τὴν δικαιοσύνην
 ἐναντίον τοῦ Θεοῦ. II. Ἐκδεχώ-
 μεθα . . . τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἐν
 ἀγάπῃ καὶ δικαιοσύνῃ. 12. ἵνα
 πληρωθῇ πᾶσα δικαιοσύνη. *Ign.*
Smyrn. I. γράφω ὑμῖν περὶ τῆς
 δικαιοσύνης. *Polyc. Phil.* 3. πε-
 πλῆρωκεν ἐντολὴν δικαιοσύνης. ib.
 τοῖς ὕπλοις τῆς δικαιοσύνης. 4.
 κατενώπιον αὐτοῦ τῆς δικαιοσύνης.
 5. τῷ ἄρραβῶνι τῆς δικαιοσύνης
 ἡμῶν. 8. πειθαρχεῖν τῷ λόγῳ τῆς
 δικαιοσύνης. 9. ἐν πίστει καὶ δι-
 καιοσύνῃ. ib.
- Δικαιοῦν.** ἔργοις δικαιοῦμενοι καὶ μὴ
 λόγοις. *Clem.* I 30. οὐ δι' ἐαυτῶν
 δικαιοῦμεθα. 32. δι' ἧς πάντας . . .
 ὁ Θεὸς ἐδικαίωσεν. ib. ἀλλ' οὐ
 παρὰ τοῦτο δεδικαίωμαι. *Ign.*
Rom. 5. ἐν τῇ προσευχῇ ὑμῶν
 δικαιοθῆναι. *Philad.* 8.
- Δικαίωμα.** τὰ προστάγματα καὶ τὰ δι-
 καιώματα τοῦ Κυρίου. *Clem.* I 2.
- Δικαίως.** τούτους οὐ δικαίως νομίζο-
 μεν ἀποβαλέσθαι τῆς λειτουργίας.
Clem. I 44. τῆς παραδεδομένης
 ἡμῖν . . . δικαίως ὁμοφρονίας. 51. εἰ
 μὴ τὸ ὁσίως καὶ δικαίως ἀναστρέ-
 φεσθαι. II 5. ἐξ ὧν δικαίως ἀγα-
 πῶμεν αὐτόν. *Ign. Eph.* 15. ὃν
 δικαίως ἀνέμενον. *Magn.* 9.
- Δίκη.** λύχνου δίκην θεικοῦ. *Mart.*
Ign. I.
- Δίλογος.** διάκονοι . . . μὴ δίλογοι. *Polyc.*
Phil. 5.
- Διοίκησις.** Οἱ οὐρανοὶ τῇ διοικήσει αὐ-
 τοῦ σαλευόμενοι. *Clem.* I 20.
- Διορθοῦν.** Τὰς γυναῖκας ἡμῶν ἐπὶ
 τὸ ἀγαθὸν διορθωσώμεθα. *Clem.*
 I 21.
- Δισσός.** δισσην ἔξουσιν τὴν κρίσιν.
Clem. II 10.
- Δισταγμός.** Τὸ σχίσμα ὑμῶν . . .
 (ἔβαλεν) πολλοὺς εἰς δισταγμόν.
Clem. I 46.
- Διστάζειν.** οἱ διστάζοντες περὶ τῆς
 τοῦ Θεοῦ δυνάμεως. *Clem.* I 11.
 οἱ διστάζοντες τῇ καρδίᾳ. II 11.
- Δίχα.** δίχα πάσης παρεκβάσεως.
Clem. I 20. δίχα ἐλλείψεως. ib.
 Οἱ μεγάλοι δίχα τῶν μικρῶν. 37.
 δίχα τῶν ποδῶν . . . τῆς κεφαλῆς. ib.
 δίχα ἀγάπης οὐδὲν εὐάρεστόν ἐστιν
 τῷ Θεῷ. 49. δίχα προσκλίσεως
 ἀνθρωπίνης. 50.
- Διχοστασία.** ἵνα τί . . . διχοστασίαι καὶ
 σχίσματα; *Clem.* I 46. ἀρχηγοὶ
 τῆς στάσεως καὶ διχοστασίας. 51.
- Διχοστατεῖν.** Γῆ . . . ἀνατέλλει τροφὴν,
 μὴ διχοστατοῦσα. *Clem.* I 20.
- Δίψην.** οὐ περὶ πεινῶντος ἢ διψῶντος.
Ign. Smyrn. 6.
- Δίψυχεῖν.** μὴ διψυχῶμεν. *Clem.* I
 23. et II 11.
- Δίψυχος.** οἱ δίψυχοι καὶ οἱ διστάζον-
 τες. *Clem.* I 11. Ταλαίπωροί εἰ-
 σιν οἱ δίψυχοι. 23. et II 11.
- Διωγμίτης.** ἐξῆλθεν διωγμίται καὶ ἱπ-
 πείς. *Mart. Polyc.* 7.

Διωγμός. Ἐκ τούτου . . . διωγμός και ἀκαταστασία. Clem. I 3. τῶν πολλῶν ἐπὶ Δομετιανοῦ διωγμῶν. Mart. Ign. 1. λωφίσαντος πρὸς ὀλίγον τοῦ διωγμοῦ. ib. διωγμὸν ὑπομένειν ἀπειλήσαντος. 2. ὑπὲρ τῆς τοῦ διωγμοῦ καταπαύσεως. 6. κατέπαυσε τὸν διωγμὸν. Mart. Polyc. 1.

Διώκειν. μέχρι θανάτου διωχθῆναι. Clem. I 4. ὑπὸ Σαουλ . . . ἐδιώχθη. ib. ἐδιώχθησαν καὶ ἔως θανάτου ἦλθον. 5. Διὰ ζῆλος διωχθεῖσαι γυναῖκες. 6. Ἐδιώχθησαν δίκαιοι, ἀλλ' ὑπὸ ἀνόμων. 45. καὶ διώξωμεν μᾶλλον τὴν ἀρετὴν. II 10. διώζεται ἡμᾶς εἰρήνη. ib. τὸ κερδάλεον διώκοντες. Fragm. iii. διωκόμενον ἄσθματι πνεῦμα. viii. Διὰ τοῦτο καὶ ἐδιώχθησαν. Ign. Magn. 8. ἀληθῶς ἐδιώχθη ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου. Trall. 9.

Δόγμα. τοῖς δόγμασιν τοῦ Κυρίου καὶ τῶν ἀποστόλων Ign. Magn. 13.

Δογματίζειν. μηδὲ ἀλλοιοῦσά τι τῶν δεδογματισμένων ὑπ' αὐτοῦ. Clem. I 20. οὐδὲν μὴ παρέλθῃ τῶν δεδογματισμένων. 27.

Δοκεῖν. τί δοκεῖτε; Clem. I 43, II 7. ὅσῳ δοκεῖ μᾶλλον μείζων εἶναι. 48. ἢ καθ' ὑπεροχὴν δοκούντας. 57. ἔρρημος ἐδόκει εἶναι ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ὁ λαὸς ἡμῶν. II 2. τῶν δοκούντων ἔχειν Θεόν. ib. ἔδοξα εὐρὼν ὑμᾶς. Ign. Trall. 1. τινεῖς . . . λέγουσιν τὸ δοκεῖν πεπονθέναι αὐτὸν, αὐτοὶ ὄντες τὸ δοκεῖν. 10. τὸ δοκεῖν αὐτὸν πεπονθέναι, αὐτοὶ τὸ δοκεῖν ὄντες. Smyrn. 2. Εἰ γὰρ τὸ δοκεῖν ταῦτα ἐπράχθη ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, καὶ γὰρ τὸ δοκεῖν δέδεμαι. 4. Τὰ δὲ ὀνόματα αὐτῶν . . . οὐκ ἔδοξέ μοι ἐγγράψαι. 5. τι δοκοῦν εἶναι τολμηρόν. Fragm. ii. Οἱ δοκούντες ἀξίωστοι εἶναι. Polyc. 3. Ἡμεῖς οὖν σοι δοκοῦμεν κατὰ νοῦν. Mart. Ign. 2. ἦν γὰρ ἐπιφανής, ὥς ἐδόκουν. 6. Τότε ἔδοξεν αὐτοῖς ὁμοθυμαδὸν ἐπιβοῆσαι. Mart. Polyc. 12.

Δοκιμάζειν. βεβαίαν ὑμῶν πίστιν οὐκ

ἐδοκίμασεν; Clem. I 1. δοκιμάσαντες τῷ Πνεύματι. 42. ἕτεροι δεδοκιμασμένοι ἄνδρες. 44. ἀνδρὶ δεδοκιμασμένῳ παρ' αὐτοῖς. 47. ὁ ἂν ἐκείνος δοκιμάσῃ. Ign. Smyrn. 8. Δόκιμος. δοκιμώτερα ὑπὲρ χρυσίον ὄσῳ. Mart. Polyc. 18.

Δόλος. ἀπορρίψαντες ἀφ' ἑαυτῶν . . . δόλους. Clem. I 35. δόλῳ ποιητῷ τὸ ὄνομα περιφέρειν. Ign. Eph. 7.

Δόξα. Πᾶσα δόξα καὶ πλατυσμός. Clem. I 3. εἰς τὸν ὀφειλόμενον τόπον τῆς δόξης. 5. λειτουργήσαντας τῇ μεγαλοπρεπείᾳ δόξῃ αὐτοῦ. 9. ἀτενίζων εἰς τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ. 17. ᾧ ἡ δόξα καὶ ἡ μεγαλωσύνη εἰς τοὺς αἰῶνας. 20. οὐκ ἐν μικρᾷ δόξῃ ὑπάρχουσιν. 32. ᾧ ἔστω ἡ δόξα. ib. ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. 38, 43, 45, 50. δόξαν καὶ τιμὴν ἐκληρονόμησαν. 45. δι' οὗ αὐτῷ δόξα καὶ μεγαλωσύνη. 58. δι' οὗ αὐτῷ δόξα, τιμή. 59. εἰς πλήρωμα δόξης αὐτοῦ φανερωθέν. Fragm. viii. εἰς δόξαν παράμονον. Ign. Eph. Inscr. εἰς εὐχαριστίαν Θεοῦ καὶ εἰς δόξαν. 13. παρόντες εἰς δόξαν Θεοῦ. Magn. 15. Περὶ τῶν προεληθόντων με . . . εἰς δόξαν τοῦ Θεοῦ. Rom. 10. ἀλλ' εἰς δόξαν Θεοῦ πλέον δουλενέωσαν. Polyc. 4. δοξάσῃ ὑμῶν τὴν ἄσκον ἀγάπην εἰς δόξαν Χριστοῦ. 7. ἡ δόξα τῶν ἀγγέλων. Smyrn. 6. δόντα αὐτῷ δόξαν καὶ θρόνον. Polyc. Phil. 2. ἀξίως τῆς ἐντολῆς αὐτοῦ καὶ δόξης περιπατεῖν. 5. δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ ἡ δόξα. Mart. Ign. 7. μεθ' οὗ σοι καὶ Πνεύματι ἀγίῳ ἡ δόξα. Mart. Polyc. 14. ᾧ ἡ δόξα, τιμή. 20, et 21. μεθ' οὗ δόξα τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ. 22. ᾧ ἡ δόξα, σὺν Πατρὶ. ib.

Δοξάζειν. δοξασθεὶς μεγάλως οὐκ ἔμεγαλορρημόνησεν. Clem. I 17. Πάντες οὖν ἐδοξάσθησαν. 32. εἰς τὸ δοξασθῆναι τὸ ὄνομα. 43. δοξάζειν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν δοξάσαντα ὑμᾶς. Ign. Eph. 2. δοξάσαι τὸ

- δνομα. Philad. 10. καὶ ὑμεῖς δοξασθήσεσθε. ib. Δοξάζων Ἰησοῦν Χριστόν. Smyrn. 1. δοξάση ὑμῶν τὴν ἄοκνον ἀγάπην. Polyc. 7. ἵνα δοξάσθητε αἰωνίῳ ἔργῳ. 8. εἰς πάσχωμεν . . . δοξάζωμεν αὐτόν. Polyc. Phil. 8. εὐλογῶ σε, δοξάζω σε. Mart. Polyc. 14. δοξάζει τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα. 19. ἵνα καὶ ἐκεῖνοι δοξάζωσιν τὸν Κύριον. 20.
- Δόρυ. ἡ ἀγάπη ὡς δόρυ. Ign. Polyc. 6.
- Δόσις. ὁ γινώσκων τὴν τοῦ Πατρὸς δόσιν. Clem. Fragn. viii. τὸ Ἅγιον Πνεῦμά ἐστιν ἡ δόσις αὐτοῦ. ib.
- Δοτήρ. τὸν Θεὸν τὸν δοτήρα τῶν ἀγαθῶν. Mart. Ign. 7.
- Δουλεία. Ἰωσήφ . . . μέχρι δουλείας εἰσελθεῖν. Clem. I 4. πολλοὶ ἐαυτοὺς παρέδωκαν εἰς δουλείαν. 55.
- Δουλεύειν. τῶν ὁσίων αὐτῷ δουλεύσάντων. Clem. I 26. ἐπορεύθη πρὸς Λαβάν, καὶ ἐδούλευσεν. 31. ἐν . . . ἀμώμῳ προθέσει δουλεύοντας τῷ Θεῷ. 45. ἐν καθάρᾳ καρδίᾳ δουλεύσωμεν τῷ Θεῷ. II 11. εἰς δὲ μὴ δουλεύσωμεν. ib. εἰς δόξαν Θεοῦ πλέον δουλενέτωσαν. Ign. Polyc. 4. τὸ δουλεύειν τοῖς κατ' ἐπιστήμην ἄρχουσιν. Fragn. iv. δουλεύσατε τῷ Θεῷ ἐν φόβῳ. Polyc. Phil. 2. Οὕτως οὖν δουλεύσωμεν αὐτῷ μετὰ φόβου. 6. Ὁδοῖς καὶ ἐξ ἑτῆς ἔχω δουλεύων αὐτῷ. Mart. Polyc. 9.
- Δούλη. δούλους καὶ δούλας μὴ ὑπερφάνει. Ign. Polyc. 4.
- Δούλος. στενοχωρουμένους τοὺς τοῦ Θεοῦ δούλους. Clem. Fragn. iii. ἐγὼ δὲ μέχρι νῦν δούλος. Ign. Rom. 4. δούλους καὶ δούλας μὴ ὑπερφάνει. Polyc. 4. μὴ δούλοι εὐρεθῶσιν ἐπιθυμίας. ib. ἀπὸ τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ. Mart. Ign. 2. ἀπὸ τῶν ἰδίων δούλων. Mart. Polyc. 20.
- Δρᾶν. Τίνες οὖν οἱ ταῦτα δράσαντες; Clem. I 45.
- Δρόμος. τὸν τῆς πίστεως βέβαιον δρόμον. Clem. I 6. τὸν τεταγμένον ὑπ' αὐτοῦ δρόμον. 20. προσθεῖναι τῷ δρόμῳ σου. Ign. Polyc. 1. τελειώσαντι δρόμον ἐν Χριστῷ. Mart. Ign. 7.
- Δροσίζεσθαι. διὰ τῆς ἐκκλησίας ὑμῶν δροσισθῆναι. Ign. Magn. 14.
- Δύνειν. Καλὸν τὸ δύναι ἀπὸ κόσμου πρὸς Θεόν. Ign. Rom. 2.
- Δύναμις. οἱ διστάζοντες περὶ τῆς τοῦ Θεοῦ δυνάμεως. Clem. I 11. ἐνέκλεισεν τῇ ἐαυτοῦ δυνάμει. 33. δύναμις αὐτοῦ. Fragn. viii. συνῆνεσαν ἐν δυνάμει Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ign. Eph. 11. αἱ δυνάμεις τοῦ Σατανᾶ. 13. ἐν δυνάμει πίστεως. 14. κατὰ δύναμιν Θεοῦ Πατρὸς. Magn. 3. ἡ δὲ πραότης αὐτοῦ δύναμις. Trall. 3. δύναμιν αἰτεῖσθε ἵσωσθῆν τε καὶ ἔξωσθῆν. Rom. 3. υἱὸν Θεοῦ κατὰ θέλημα καὶ δύναμιν Θεοῦ. Smyrn. 1. Ἐρρωσθέ μοι ἐν δυνάμει Πνεύματος. 13. ὁ Θεὸς ἀγγέλων καὶ δυνάμεων. Mart. Polyc. 14.
- Δύνασθαι. καίπερ δυνάμενος. Clem. I 16. τί ἀγάπη ἀγνή παρὰ τῷ Θεῷ δύναται. 21. ἐν λόγῳ δύναται αὐτὰ καταστρέφειν. 27. τίς ἡμῶν δύναται φυγεῖν. 28. διχα τῶν μικρῶν οὐ δύναται εἶναι. 37. τί γὰρ δύναται θνητός; 39. τίς δύναται ἐξηγήσασθαι; 49. Οὐ δυνάμεθα οὖν τῶν δύο φίλοι εἶναι. II 6. Εἰ δὲ καὶ οἱ τοιοῦτοι δίκαιοι οὐ δύναται. ib. εἰ μὴ δυνάμεθα ἅπαντες στεφανωθῆναι. 7. οὐκέτι δυνάμεθα ἐκεῖ ἐξομολογήσασθαι. 8. ἵνα . . . δυνηθῶ μαθητὴς εἶναι. Ign. Eph. 1. ἡ δυναμένη ὑμᾶς βασανίσαι. 8. τὰ πνευματικὰ πράσσειν οὐ δύναται. ib. ἀληθῶς δύναται καὶ τῆς ἡσυχίας αὐτοῦ ἀκούειν. 15. ὁ δυνησεται ὑμᾶς μερίσαι. Magn. 6. πῶς ἡμεῖς δυνησόμεθα ζῆσαι χωρὶς αὐτοῦ. 9. δυνάμενος γράφειν ὑπὲρ τούτου. Trall. 3. Μὴ οὐ δύναμαι τὰ ἐπουράνια γράψαι; 5. οὐ δυνηθέντες χωρῆσαι. ib. καὶ δυνάμενος τὰ ἐπουράνια. ib. Οὐ δύναται

οὖν κεφαλῇ. 11. καὶ λέγεσθαι δύναμαι. Rom. 3. σιγῶν πλείονα δύναται. Philad. 1. Εἴ τις δύναται ἐν ἀγνείᾳ μένειν. Polyc. 5. ὃς δυνήσεται θεοδρόμος καλεῖσθαι. 7. οὐκ ἡδυνήθη γράψαι. 8. οἱ μὲν δυνάμενοι πεζοὺς πέμψαι. ib. δύνασθαι ἐξαλείφειν. Fragn. ii. εἰς τὸ διηνεκὲς ἐδίνατο. viii. δύναται κατακολουθῆσαι τῇ σοφίᾳ. Polyc. Phil. 3. ὡφελήθη δυνήσεσθε. 13. εἰ δυνηθείη, ὁ τύραννος. Mart. Polyc. 2. ἡ δύνατο εἰς ἕτερον χωρίον ὑπελθεῖν. 7. μὴ δύνασθαι σιωπῆσαι. ib. μὴδὲ ἀκουσθῆναι τινα δύνασθαι. 8. πῶς δύναμαι βλασφημῆσαι; 9. οὐ δυνάμενον αὐτοῦ τὸ σῶμα ... δαπανηθῆναι. 16. οὔτε τὸν Χριστόν ποτε καταλειπὲν δυνυσόμεθα. 17. Τῷ δυναμένῳ πάντας ἡμᾶς εἰσαγαγεῖν. 20.

Δυνατός. ἡ δυνατός γινώσκων ἐξεκτεῖν. Clem. I 48. ἀλλ' εἰ δυνατόν ἐστι μὴδὲ συναντᾶν. Smyrn. 4. ἔνθα ὡς δυνατόν ἡμῖν συναγομένοις. Mart. Polyc. 18.

Δύο. οὐχ ἓνα οὐδὲ δύο ... πόνους. Clem. I 5. δι' ἐν ἡ δύο πρόσωπα. 47. δύο ἔχθροί. II 6. τῶν δύο φίλοι εἶναι. ib. Τὰ δύο δὲ ἐν ἑστίν. 12. καὶ ἐν δυσὶ σώμασιν. ib. ἐν τῶν δύο. Ign. Eph. 11. ἐπείκειται τὰ δύο ὁμοῦ. Magn. 5. παιδάρια δύο. Mart. Pol. 6. ἐπὶ δύο ὥρας. 7.

Δυσθεράπεντος. οὓς δεῖ ὑμᾶς φυλάσσεσθαι, ὄντας δυσθεραπεύτους. Ign. Eph. 7.

Δύσει. κήρυξ γενόμενος ... ἐν τῇ δύσει. Clem. I 5. ἐπὶ τὸ τέρμα τῆς δύσεως. ib. εἰς δύσιν ἀπὸ ἀνατολῆς μεταπεμφόμενος. Ign. Rom. 2.

Δύσκολος. ἐμοὶ δὲ δύσκολόν ἐστιν τοῦ Θεοῦ ἐπιτυχεῖν. Ign. Rom. 1. εἰάν πως μετανοήσωσιν' ὕπερ δύσκολον. Smyrn. 4.

Δυσφύλακτος. ἐπισφαλὲς γὰρ τὸ κτήμα καὶ δυσφύλακτον. Ign. Fragn. vi.

Δυσωδία. δυσωδίαν τῆς διδασκαλίας

τοῦ ἄρχοντος τοῦ αἰῶνος τούτου. Ign. Eph. 17.

Δώδεκα. τοὺς δώδεκα φυλάρχους. Clem. I 43.

Δωδεκάσκηπτρον. ἐδόθη αὐτῷ τὸ δωδεκάσκηπτρον τοῦ Ἰσραὴλ. Clem. I 31.

Δωδέκατος ἐν Σμύρῃ μαρτυρήσας. Mart. Polyc. 19.

Δωδεκάφυλον. τὸ δωδεκάφυλον τοῦ Ἰσραὴλ. Clem. I 55.

Δωμάτιον. ἐν τινι δωματίῳ κατακείμενον. Mart. Polyc. 7.

Δωρεά. ταῖς ... ὑπερβαλλούσαις αὐτοῦ δωρεαῖς τῆς εἰρήνης. Clem. I 19. ἐπὶ ταῖς ὑπερβαλλούσαις καὶ ἐνδόξοις δωρεαῖς αὐτοῦ. 23. τὰ μεγαλεῖα τῶν ὑπ' αὐτοῦ δεδομένων δωρεῶν. 32. ὅπως μεταλάβωμεν τῶν ἐπηγγελμένων δωρεῶν. 35. ἀντιλέγοντες τῇ δωρεᾷ τοῦ Θεοῦ. Ign. Smyrn. 7. ἐν τῇ αὐτοῦ χάριτι καὶ δωρεᾷ. Mart. Polyc. 20.

Δωρεάν. δωρεάν οὖν ἀποθνήσκω. Ign. Trall. 10.

Δῶρον. Ὡς μακάρια καὶ θαυμαστά τὰ δῶρα τοῦ Θεοῦ. Clem. I 35. τοὺς ἀμέμπτως καὶ ὁσίως προσευεγκόντας τὰ δῶρα. 44.

Ἐάν. μηθαμῶς τοῦτο εἶσαι ὁ Δεσπότης. Clem. I 33. εἴτω ὑφ' ἑτέρου ἑαυτὸν μαρτυρεῖσθαι. 38. εἰσθῆναι αὐτὴν ἐξελεῖν. 55. ἡ ἀγάπη οὐκ ἔα με σιωπᾶν. Ign. Eph. 3. οὓς οὐκ εἰσάτε σπεῖραι εἰς ὑμᾶς. 9.

Ἐαρινός. Καιροὶ ἔαρινοὶ καὶ θερινοί. Clem. I 20.

Ἐαυτοῦ. τοὺς ἄνδρας ἑαυτῶν. Clem. I 1. ἑαυτοὺς ὑπομνήσκοντες. 7. στηρίζωμεν ἑαυτούς. 13. ἐπιδῶμεν ἑαυτούς. 14. συμβάλετε ἑαυτοὺς ξύλῳ. 23. Cf. II 11. σηκὸν ἑαυτῷ ποιῇ. 26. μέρος ἐποίησεν ἑαυτῷ. 29. οὐ δι' ἑαυτῶν δικαιοῦμεθα. 32. τῇ ἑαυτοῦ προστάξει. 33. τῆς ἑαυτοῦ εἰκόνας. ib. ἔργοις ἑαυτὸν κοσμήσας. ib. ἀπορρίψαντες ἀφ' ἑαυτῶν. 35. μὴ ἑαυτῷ ... ὑφ' ἑτέρου ἑαυτὸν μαρτυρεῖσθαι. 38. ἑαυτοὺς βουλόμενοι

- ἐπαίρεσθαι. 39. ζητεῖν τὸ κοινω-
φελές πᾶσιν, καὶ μὴ τὸ ἑαυτοῦ. 48.
ἑαυτοὺς θέλουσιν μᾶλλον περιπί-
πτειν. 51. μᾶλλον δὲ ἑαυτῶν κα-
τάγνωσιν. ib. ἑαυτὸν ἐξαλειφθῆ-
ναι. 53. ἑαυτῷ μέγα κλέος. 54.
παρέδωκαν ἑαυτοὺς. 55 bis. διὰ
τοῦ ἑαυτῶν αἵματος. ib. παραδε-
δωκότας ἑαυτοὺς. ib. παραδοῦσα
ἑαυτήν τῷ κινδύνῳ. ib. ἑαυτήν
παρέβαλεν. ib. τῷ ἀγαπᾶν ἑαυ-
τοὺς. II 4. ὑπὲρ ἡμῶν ἑαυτὸν
ἀνενεγκόντος. Ign. Eph. 1. ἑαυ-
τὸν διέκρινεν. 5. οὔτε δι' ἑαυτοῦ.
Magn. 7. ὁ φανερώσας ἑαυτόν. 8.
Χριστὸν ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς. 12. Εἴ
τις αὐτὸν ἐν ἑαυτῷ ἔχει. Rom. 6.
οὐκ ἀφ' ἑαυτοῦ. Philad. 1. ἀλη-
θῶς ἀνέστησεν ἑαυτόν. Smyrn. 2.
Τί δὲ καὶ ἑαυτὸν ἔκδοτον δέδωκα;
4. ἑαυτοῦ ἐξουσίαν οὐκ ἔχει.
Polyc. 7. ὁ περιθεὶς ἑαυτῷ ἁ-
λουργίδα. Fragm. i. ἀπάγουσιν
ἑαυτοὺς. ib. ἄρχειν ἑαυτῶν. iv.
διδάσκωμεν ἑαυτοὺς. Polyc. Phil. 4.
χαλιναγωγῶντες ἑαυτοὺς. 5. τὸν
ὑπογραμμὸν ἔθηκε δι' ἑαυτοῦ. 8.
Σὺ οὖν ἐν ἑαυτῷ φέρεις; Mart.
Ign. 2. τὸν ἐν ἑαυτῷ λέγοντα
περιφέρειν. ib. ἑαυτῷ ἐπισπάσατο
τὸ θηρίον. Mart. Polyc. 3. ὁ παρα-
βιασάμενος ἑαυτόν. ib. τοὺς προ-
δίδοντας ἑαυτοὺς. ib. τὸν ἑαυτοῦ
κῆρυκα. 12. ὠμολόγησεν ἑαυτὸν
Χριστιανὸν εἶναι. ib. ἀποθέμενος
ἑαυτῷ πάντα. 13. ὑπολύειν ἑαυ-
τόν. ib.
- Ἐγγράφειν. Τὰ δὲ ὀνόματα αὐτῶν...
οὐκ ἔδοξέ μοι ἐγγράψαι. Ign.
Smyrn. 5.
- Ἐγγραφὸς. ἔγγραφον περὶ αὐτοῦ ἱστο-
ρίαν. Clem. Fragm. ii.
- Ἐγγύς. Ἰδωμεν πῶς ἐγγύς ἐστιν.
Clem. I 21. πάντα ἐγγύς αὐτῷ
ἐστίν. 27. κἂν ἐγγύς τοῦ στεφάνου
γενώμεθα. II 7. καὶ τὰ κρυπτὰ
ἡμῶν ἐγγύς αὐτῷ ἐστίν. Ign. Eph.
15. οἷς καὶ δηλώσατε ἐγγύς με
ᾧτα. Rom. 10. ἐγγύς μαχαίρας,
ἐγγύς Θεοῦ. Smyrn. 4. τοὺς ἐγ-
γιστα γενομένους ἀθλητάς. Clem.
- I 5. αἱ ἐγγιστα ἐκκλησίαι. Ign.
Philad. 10.
- Ἐγείρειν. πνεῦμα διὰ τοῦ ἐγείραι
ἀναλάβων. Clem. Fragm. viii.
παρὼν ἤγειρεν αὐτοὺς ἐκ νεκρῶν.
Ign. Magn. 9. ἀληθῶς ἠγέρθη
ἀπὸ νεκρῶν. Trall. 9. ἐγείραντος
αὐτόν. ib. ὃς καὶ ἡμᾶς τοὺς πι-
στεύοντας αὐτῷ οὕτως ἐγερεῖ. ib.
ἢν τῇ χρηστότητι ὁ Πατὴρ ἤγειρεν.
Smyrn. 6. ὃν ἔγειρεν ὁ Θεός.
Polyc. Phil. 1. τὸν ἐγείραντα
τὸν Κύριον ἡμῶν. 2. Ὁ δὲ ἐγεί-
ρας αὐτόν ἐκ νεκρῶν, καὶ ἡμᾶς ἐγε-
ρεῖ. ib. καθὼς ὑπέσχετο ἡμῖν
ἐγείραι ἡμᾶς. 5.
- Ἐγκακεῖν. μὴ, ὥς αἱ ὠδίνουσαι, ἐγκα-
κῶμεν. Clem. II 2.
- Ἐγκαρπος. ἔγκαρπον καὶ τελείαν ἔσ-
χον τὴν ἀνάλυσιν. Clem. I 44.
ἔγκαρπος καὶ τελεία ἡ πρὸς τὸν
Θεὸν... μνεία. 56.
- Ἐγκαταλείπειν. τοὺς ἐλπίζοντας ἐπ'
αὐτὸν οὐκ ἐγκαταλείπει. Clem. I
11. καὶ ἐγκαταλείψωμεν τὴν ἀγά-
πην. 33. τοῦ δεδοκότες ἐγκατα-
λειφθέντος. Fragm. v.
- Ἐγκανχᾶσθαι. ἐγκανχωμένοις ἐν ἀλα-
ζονείᾳ τοῦ λόγου αὐτῶν. Clem. I
21. τοῖς δεσμοῖς ἐγκανχώμενος.
Mart. Ign. 3.
- Ἐγκεῖσθαι. Ἐγκειμένον δὲ τοῦ ἀνθυ-
πάτου. Mart. Polyc. 9.
- Ἐγκεραννύειν. τοὺς ἐνκεκραμένους οὐ-
τως. Ign. Eph. 5.
- Ἐγκλείειν. θύλασσαν... ἐνέκλεισεν τῇ
ἑαυτοῦ δυνάμει. Clem. I 33.
- Ἐγκλημα. φυλάσσεσθαι τὰ ἐγκλήματα
ὥς πῦρ. Ign. Trall. 2.
- Ἐγκράτεια. ἐγκράτεια ἐν ἀγιασμῷ.
Clem. I 35. ὁ ἐπιχωρηγῶν... τὴν
ἐγκράτειαν. 38. δψή πάση ψυχῇ...
ἐγκράτειαν. 58. ἀγαπώσας πάντας
ἐν πάσῃ ἐγκρατείᾳ. Polyc. Phil. 4.
- Ἐγκρατεῖσθαι. ἐνδυσώμεθα τὴν ὁμό-
νοιαν... ἐγκρατεῖσθαι. Clem. I
30.
- Ἐγκρατής. μὴδὲ ζηλοῦν, ἀλλ' ἐγκρα-
τεῖς εἶναι. Clem. II 4. ἐγκρατεῖς
περὶ πάντα. Polyc. Phil. 5.
- Ἐγκύπτειν. ἐγκεκυφότες εἰς τὰ βάθη.

Clem. I 40. Ἐγκύπτετε εἰς τὰς γραφάς. 45. ἐγκεκύφατε εἰς τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ. 54. εἰς ἃς ἐὰν ἐγκύπτητε. Polyc. Phil. 3.
 Ἐδράσειν. ἤδρασεν ἐπὶ τὸν ἀσφαλῆ τοῦ ἰδίου βουλήματος θεμέλιον. Clem. I 33. ἐκκλησία . . . ἤδρασμένη ἐν ὁμονοίᾳ Θεοῦ. Ign. Philad. Inscr. ἤδρασμένους ἐν ἀγάπῃ. Smyrn. 1. ἦν εὐχομαι ἐδράσθαι γίσκει καὶ ἀγάπῃ. 13. τὴν ἐν Θεῷ γνώμην ἤδρασμένην. Polyc. 1.
 Ἐδραῖος. ἐδραῖοι τῇ πίστει. Ign. Eph. 10. Στήθι ἐδραῖος ὡς ἄκμων. Polyc. 3.
 Ἐθεῖν. Εἰώθασι γάρ τινες δολῶ ποιηρῶ. Ign. Eph. 7.
 Ἐθίζειν. Ἐν αἷς γὰρ ἕκαστος ἐκ παίδοθεν ἐθίζεται. Clem. Fragm. vi.
 Ἐθνος. ἔθνη μεγάλα ἐξεργίωσεν. Clem. I 6. ὑποδείγματα ἐθνῶν. 55. μὴ ἀφορμὰς διδοτε τοῖς ἔθνεσιν. Ign. Trall. 8. εἴτε ἐν Ἰουδαίοις, εἴτε ἐν ἔθνεσιν. Smyrn. 1. καὶ ἐτέρων πολλῶν ἐθνῶν. Mart. Ign. 2. μετὰ πάντων ὑπεισιέναι τῶν ἐθνῶν. ib. Τὰ δαιμόνια τῶν ἐθνῶν. ib. τῶν ἐν τῷ σταδίῳ ἀνόμενων ἐθνῶν. Mart. Polyc. 9. τὸ πλῆθος ἐθνῶν τε καὶ Ἰουδαίων. 12. ὑπὸ τῶν ἐθνῶν ἐν παντὶ τόπῳ λαλεῖσθαι. 19.
 Ἐθος. τὸ δὲ ἔθος ὁποῖον ἂν παραλήφῃ. Clem. Fragm. vi. ὡς ἔθος αὐτοῖς λέγειν. Mart. Polyc. 9. μάλιστα Ἰουδαίων προθύμως, ὡς ἔθος αὐτοῖς. 13.
 Εἰδέναι. Οἶδα τίς εἰμι. Ign. Eph. 12. Οἶδα ὅτι οὐ φυσιοῦσθε . . . ὅτι ἐντρέπεσθε. Magn. 12. οὐκ οἶδα εἰ ἁγίος εἰμι. Trall. 4. ἐν σαρκὶ αὐτὸν οἶδα. Smyrn. 3. οἶδεν γὰρ πόθεν ἔρχεται. Philad. 7. οὐκ οἶδαμεν τὴν ἡμέραν τῆς ἐπιφανείας. Clem. II 12. Μάλιστα ἥδει. I 43. Εἰ γὰρ ἥδει ὅτι Θεοῦ Υἱὸς ἦν. Ign. Fragm. viii. ἡμᾶς κατὰ ἀγάπην εἶδον. Eph. 2. εἶδεν προσκεφάλαιον. Mart. Polyc. 5. οὐδεὶς εἶδεν. 9. εἶδομεν οἷς ἰδεῖν ἐδόθη. 15. ἦν καὶ ἴδετε κατ' ὀφθαλμούς. Polyc.

Phil. 9. ἴδωμεν ὡς ἔστιν τίμιον τῷ Θεῷ. Clem. I 7. ἴδωμεν αὐτὸν κατὰ διάνοιαν. 19. ἴδωμεν πῶς ἐγγύς ἐστιν. 21. ἴδωμεν . . . τὴν κατὰ καιρὸν γινομένην ἀνάστασιν. 24. ἴδωμεν τὸ παράδοξον σημείον. 25. ἴδωμεν τίνες αἱ ὁδοί. 31. ἴδωμεν ὅτι τὸ ἐν ἔργοις ἀγαθούς. 33. Εἰδέναι ἡμᾶς δεῖ. II 7. ἡξιώθη ἰδεῖν ἡμᾶς. Ign. Magn. 2. ἰδεῖν ἡμῶν τὰ ἀξιόθεα πρόσωπα. Rom. 1. εἰδὼς τὰ συνέχοντά με. 6. Εἰδὼς ὅτι Θεοῦ γέμετε. Magn. 14. εἰδὼς ὅτι καὶ ἡμεῖς οὕτως ἔχετε. Smyrn. 4. εἰδὼς οὖν ἡμῶν τὸ σύντονον. Polyc. 7. τὸν τὰ κρίφια εἰδῶτα. Magn. 3. εἰδότες ὅτι χάριτι. Polyc. Phil. 1. Εἰδότες οὖν ὅτι οὐδέν. 4. Εἰδότες οὖν ὅτι Θεός. 5. εἰδότες ὅτι πάντες ἀφειλέται ἔσμεν. 6. μὴ εἰδότες ὅτι ὁ Ὑψιστος. Clem. I 45. οὐκ εἰδότες πόθεν ἐκλήθημεν. II 1. εἰδότες ὅτι ἐν χερσὶν ὁ αἰὼν. 7. εἰδὼς ἡμῶν τὰ ἐν καρδίᾳ. 9. εἰδότες ὅτι δίσσιν ἐξοῦσιν τὴν κρίσιν. 10. ὃς ἰδὼν τὸ ταπεινόν. I 55. ἰδὼν τὰ θηρία. Mart. Polyc. 4. ἰδὼν αὐτὸ καίμενον. 12. ἰδὼν τό τε μέγεθος. 17. ἰδὼν οὖν ὁ κεντυρίων. 18. Πέρασ οὖν ἰδόντες οἱ ἄνθρωποι. 16. ταῦτα ἰδόντες. Mart. Ign. 7.
 Εἰδέναι, *honorare*, καλῶς ἔχει . . . ἐπίσκοπον εἰδέναι. Ign. Smyrn. 9.
 Εἶδος. Τὸ γὰρ πῦρ καμάρας εἶδος ποιῆσαν. Mart. Polyc. 15.
 Εἰκάς. τουτέστιν Αὐγούστου εἰκάδι τρίτῃ. Ign. Rom. 10. Δεκεμβρίῳ εἰκάδι. Mart. Ign. 7.
 Εἴκειν. εἰς τὸ εἶξαι αὐτοὺς μὴ ἡμῖν. Clem. I 56.
 Εἰκῇ. οὐκ εἰκῇ ἢ ἀτάκτως. Clem. I 40.
 Εἰκόν. τῆς ἑαυτοῦ εἰκόνος χαρακτήρα. Clem. I 33.
 Εἰλικρινής. εἰλικρινεῖς καὶ ἀκέραιοι ἦτε. Clem. I 2. ἐξ εἰλικρινῶς καρδίας. II 9.
 Εἰλικρινῶς. Εἰ τις . . . εἰλικρινῶς κατανοήσῃ. Clem. I 32.
 Εἰπεῖν. τίς ἀρκεῖ, ὡς ἔδει, εἰπεῖν; Clem. I 49. εἶπε γάρ. 46. εἶπεν

- πρὸς αὐτὸν ὁ Κύριος. 53. Cf. II 4, 9. *Ὁ εἶπεν. 2 *ter.* εἰπάτω, εἰ δι' ἐμέ στάσις. I 54.
- Εἰρήναρχος. ὁ εἰρήναρχος, ὁ καὶ κληρονόμος. Mart. Polyc. 6. ὑπήντα αὐτῷ ὁ εἰρήναρχος. 8.
- Εἰρηνεύειν. τοῖς μετ' εὐσεβείας εἰρηνεύουσιν. Clem. I 15. μόνον τὸ ποίμνιον τοῦ Χριστοῦ εἰρηνεύτω. 54. ἐκκλησία . . . εἰρηνεύουση ἐν σαρκὶ καὶ αἵματι. Ign. Trall. Inscr. εἰρηνεύειν τὴν ἐκκλησίαν τὴν ἐν Ἀντιοχείᾳ. Philad. 10. συγχαρῆναι αὐτοῖς, ὅτι εἰρηνεύουσιν. Smyrn. 11. ἡ ἐκκλησία ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ . . . εἰρηνεύει. Polyc. 7.
- Εἰρήνη. Χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη. Clem. I Inscr. εἰρήνη βαθεῖα καὶ λεπιδία. 2. πόρρω ἀπεστίν ἡ δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη. 3. τοῖς μεθ' ὑποκρίσεως βουλομένοις εἰρήνην. 15. τὸν . . . τῆς εἰρήνης σκόπον. 19. ταῖς . . . ὑπερβαλλούσαις αὐτοῦ δωρεαῖς τῆς εἰρήνης. ib. ἐν εἰρήνῃ ὑποτάσσονται αὐτῷ. 20. Καιροὶ . . . ἐν εἰρήνῃ μετὰ παραδιδάσκειν ἀλλήλους. ib. ἐν ὁμοιοῖα καὶ εἰρήνῃ. ib. ἐν εἰρήνῃ καὶ ὁμοιοῖα. ib. δώῃ πάσῃ ψυχῇ . . . πίστιν, φόβον, εἰρήνην. 58. ἐν εἰρήνῃ μετὰ χαρᾶς . . . ἀναπέμψατε πρὸς ἡμᾶς. 59. τὴν εὐκταίαν καὶ ἐπιποθήτην ἡμῖν εἰρήνην. ib. διώξεται ἡμᾶς εἰρήνη. II 10. Οὐδὲν ἔστιν ἄμεινον εἰρήνης. Ign. Eph. 13. Χάρις ὑμῖν, ἔλεος, εἰρήνη. Smyrn. 12. ἔλεος ὑμῖν καὶ εἰρήνη. Polyc. Phil. Inscr. εἰρήνη, καὶ ἀγάπη ἀπὸ Θεοῦ. Mart. Polyc. Inscr.
- Εἰς. πρὸς ἐν τῶν ὁρέων. Clem. I 10. ἐκ τοῦ ἐνὸς πλείονα. 24. Εἴ τις καθ' ἐν ἑκαστον. 32. ὡς ἐξ ἐνὸς στόματος. 34. οὐχὶ ἓνα Θεὸν . . . καὶ Χριστόν; . . . μία κλήσις. 46. Cf. II 9, et Mart. Ign. 2. Εἰς οὖν διδάσκαλος. Ign. Eph. 15. ἐν μὲν πίστει. 20. μία προσευχή κ. τ. λ. Magn. 7. ἐν ἐνὶ ᾧσιν σὺν τῷ ἐπισκόπῳ. Philad. Inscr. μὲν εὐχαριστία κ. τ. λ. 4. ἐν ἐνὶ σώματι τῆς ἐκκλησίας. Smyrn. 1. ἐν μὲν ἡμέρᾳ. Mart. Ign. 5. διὰ μᾶς ὥρας. Mart. Polyc. 2. Εἰς δὲ ὀνόματι Κόιντος. 4. ὧν εἰς καὶ οὗτος. 16. Vide sub Δύο.
- Εἰσαγαγεῖν. εἰσήγαγεν εἰς τὸν κόσμον αὐτοῦ. Clem. I 38. εἰς τὸ στάδιον αὐτὸν εἰσαγαγεῖν. Mart. Polyc. 6. πάντας ἡμᾶς εἰσαγαγεῖν ἐν τῇ αὐτοῦ χάριτι. 20.
- Εἰσδέχεσθαι. Ῥαββ εἰσδεξαμένη αὐτούς. Clem. I 12.
- Εἰσέρχεσθαι. δι' οὗ καὶ θάνατος εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον. Clem. I 3. μέχρι δουλείας εἰσελθεῖν. 4. τὰ εἰσελθόντα . . . ζῶα εἰς τὴν κιβωτόν. 9. εἰσέρχεται, καὶ τελευτᾷ. 25. καὶ τίνες εἰσῆλθομεν εἰς τὸν κόσμον. 38. ἐν ᾗ μακάριοι πάντες οἱ εἰσελθόντες. 48. πᾶσα πεποιθήσει εἰσελευσόμεθα εἰς τὸ βασίλειον τοῦ Θεοῦ; II 6. δι' ἧς εἰσέρχονται Ἀβραάμ. Ign. Philad. 9. εἰς ἣν πολλοὶ ἐπιθυμοῦσιν εἰσελθεῖν. Polyc. Phil. 1.
- Εἰσῆκειν. εἰσήκομεν εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ. Clem. II 11.
- Εἰσιέναι. εἰσιόντι εἰς τὸ στάδιον. Mart. Polyc. 9.
- Εἰσφέρειν. μὴ εἰσενεγκεῖν ἡμᾶς εἰς πειρασμόν. Polyc. Phil. 7.
- Εἶτε. εἶτε ἐν Ἰουδαίῳ, εἶτε ἐν ἔθνεσιν. Ign. Smyrn. 1.
- *Ἐκαστος. ἀπολείπειν ἕκαστον τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ. Clem. I 3. καθ' ἐν ἑκαστον. 32. ἕκαστος ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι. 37. Cf. 41 init. ἐκάστης φυλῆς. 43. ἀποδιδόναι ἐκάστῳ. II 11. ἕκαστος ἐκ παιδότην. Fragn. vi. ἕκαστον τῶν πιστῶν. Mart. Polyc. 13.
- *Ἐκατόνταρχος. Οὐ πάντες . . . ἐκατόνταρχοι. Clem. I 37. ὁ [ἐκατόνταρχος]. Mart. Polyc. 18.
- *Ἐκδέχεσθαι. Ἐκδεχόμεθα οὖν καθ' ὥραν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Clem. II 12. ἀλλ' ἐκδέχεται αὐτόν. Fragn. iii.
- *Ἐκδικεῖν. Ἐκδικεῖ σου τὸν τόπον. Ign. Polyc. 1.
- *Ἐκδοτος. Ἐκδοτον δίδωκα τῷ θανάτῳ. Ign. Smyrn. 4.
- *Ἐκείθεν. παροδεύσαντάς τινας ἐκείθεν.

- Ign. Eph. 9. οὐκ ὦν ἄξιος ἐκείθεν εἶναι. Smyrn. 11. ἐκείθεν εἶχετο τοῦ πλοῦς. Mart. Ign. 3. ἐκείθεν καταχθεῖς. 5. κάκειθεν ἐπιβάς. ib. Ἐκείθεν γοῦν ἐώσθησαν. 6. κάκειθεν ἠδύνατο . . . ἀπελθεῖν. Mart. Polye. 7.
- Ἐκζητεῖν. ἐὰν ἐκζητῶμεν τὰ εὐάρεστα καὶ εὐπρόσδεκτα αὐτῷ. Clem. I 35. οὐ τὸ αἷμα ἐκζητήσει ὁ Θεός. Polye. Phil. 2.
- Ἐκκαίειν. εἰς τοσοῦτον ἀπονοίας ἐξέκασαν. Clem. I 1.
- Ἐκκλησία. Ἡ ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ ἡ παροικοῦσα Ῥώμην, τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ τῇ παροικοῦσῃ Κόρινθον. Clem. I Inscr. συνευδοκῆσάσης τῆς ἐκκλησίας πάσης. 44. τὴν . . . ἀρχαίαν Κορινθίων ἐκκλησίαν. 47. στείρα γὰρ ἦν ἡ ἐκκλησία ἡμῶν. II 2. τῇ ἐκκλησίᾳ τῇ ἀξιωμακαριστῷ. Ign. Eph. Inscr. τοὺς ἐν-κεκραμένους οὕτως, ὡς ἡ ἐκκλησία Ἰησοῦ Χριστοῦ. 5. πόσῳ μᾶλλον ἢ τε τοῦ ἐπισκόπου [προσευχῇ] καὶ πάσης τῆς ἐκκλησίας. ib. Ἐφεσίων ἐκκλησίας τῆς διαβοῆτου τοῖς αἰῶσιν. 8. ἵνα πνέῃ τῇ ἐκκλησίᾳ ἀφθαρσίαν. 17. Προσεύχεσθε ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐν Συρίᾳ. 21. ἐν ᾧ ἀσπάζομαι τὴν ἐκκλησίαν. Magn. Inscr. ᾄδω τὰς ἐκκλησίας. 1. Μνημονεύετε . . . τῆς ἐν Συρίᾳ ἐκκλησίας. 14. τὴν ἐν Σ. ἐκκλησίαν διὰ τῆς ἐκκλησίας ὑμῶν δροσισθῆναι. ib. Καὶ αἱ λοιπαὶ δὲ ἐκκλησίαι. 15. ἐκκλησία ἡγαπημένη. Trall. Inscr. Rom. Inscr. ἐκκλησίας Θεοῦ ὑπηρεταί. Trall. 2. Χωρὶς τούτων ἐκκλησία οὐ καλεῖται. 3. ἅμα ταῖς συμπαρούσαις μοι ἐκκλησίαις. 12. Μνημονεύετε ἐν ταῖς προσευχαῖς ὑμῶν τῆς ἐν Συρίᾳ ἐκκλησίας. 13. Cf. Rom. 9. Ἐγὼ γράφω ταῖς ἐκκλησίαις. Rom. 4. ἡ ἀγάπη τῶν ἐκκλησιῶν τῶν δεξαμένων με. 9. ἐκκλησία Θεοῦ Πατρός. Philad. Inscr. et Smyrn. Inscr. ἐπὶ τὴν ἐνότητα τῆς ἐκκλησίας. 3. τοῖς ἀποστόλοις ὡς πρεσβυτερίῳ ἐκκλησίας. 5. θύρα τοῦ Πατρὸς, δι' ἧς εἰσέρχονται . . . οἱ ἀπόστολοι καὶ ἡ ἐκκλησία. 9. πρέπον ἐστὶν ὑμῖν, ὡς ἐκκλησία Θεοῦ. 10. τὴν ἐκκλησίαν τὴν ἐν Ἀντιοχείᾳ. ib. et Smyrn. 11. αἱ ἔγγιστα ἐκκλησίαι. 10. ἐν ἐνὶ σώματι τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ. Smyrn. 1. τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν ἐκκλησίαν. 8. ἐκεῖ ἡ καθολικὴ ἐκκλησία. ib. Ἡ προσευχὴ ὑμῶν ἀπῆλθεν ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν. 11. χειροτονῆσαι τὴν ἐκκλησίαν ὑμῶν θεοπρεσβύτην. ib. ἐπισκόπῳ ἐκκλησίας Συμωναίων. Polye. Inscr. ἀγαπᾷν τὰς συμβίους ὡς ὁ Κύριος τὴν ἐκκλησίαν. 5. ἡ ἐκκλησία ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ. 7. πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις οὐκ ἠδυνήθη γράψαι. 8. ταῖς ἔμπροσθεν ἐκκλησίαις. ib. ἀνάθεμα τῆς ἐκκλησίας. Fragm. i. τῇ ἐκκλησίᾳ . . . τῇ παροικοῦσῃ Φιλίππους. Polye. Phil. Inscr. ἐκυβέρνα τὴν ἐκκλησίαν Ἀντιοχείων. Mart. Ign. 1. τῷ τῆς ἐκκλησίας ἀσπεύτῳ. ib. παραμένον τῇ ἐκκλησίᾳ. ib. φοβηθεὶς ὑπὲρ τῆς Ἀντιοχείων ἐκκλησίας. 2. ἐπευξάμενος πρότερον τῇ ἐκκλησίᾳ. ib. κοινῇ πᾶσαν ἐκκλησίαν. 3. αἱ τῆς Ἀσίας πόλεις καὶ ἐκκλησίαι. ib. ταῖς ἐκκλησίαις ταῖς ὑπαντησάσαις αὐτῷ. 4. οἷα πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἐπιστέλλει Ῥωμαίων. ib. παρακαλέσας τὸν Ἰῶν τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ τῶν ἐκκλησιῶν. 6. τῇ ἀγίᾳ ἐκκλησίᾳ καταλειφθέντα. ib. Ἡ ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ ἡ παροικοῦσα Σμύρναν. Mart. Polye. Inscr. ταῖς . . . τῆς ἀγίας καὶ καθολικῆς ἐκκλησίας παροικίαις. ib. τῶν κατὰ τὴν οἰκουμένην ἐκκλησιῶν. 5. τῆς κατὰ τὴν οἰκουμένην καθολικῆς ἐκκλησίας. 8 et 19. τῆς ἐν Σμύρνῃ καθολικῆς ἐκκλησίας. 16.
- Ἐκκλίνειν. οὐς δεῖ ὑμᾶς ὡς θηρία ἐκκλίνειν. Ign. Eph. 7.
- Ἐκκόπτειν. τὴν πρὸς Κύριον αὐτοῦ σπουδὴν ἐκκόπῃ. Mart. Ign. 4.
- Ἐκλάμπειν. Μεγάλῃ δὲ ἐκλαμψάσης φλογός. Mart. Polye. 15.
- Ἐκλέγεσθαι. ταύτην ἐκλέλεκται ὁ Θεός. Clem. I 43. Οὗτος ὁ μα-

- καρισμός ἐγένετο ἐπὶ τοὺς ἐκλελεγμένους. 58. ὁ ἐκλεξάμενος τὸν Κύριον. 58. ἐκλελεγμένην ἐν πάθει ἀληθινῷ. Ign. Eph. Inscr. τῶν ἀληθῶς ὑπὸ Θεοῦ . . . ἐκλελεγμένων. Polyc. Phil. 1.
- Ἐκλεκτός. τοῖς ἐκλεκτοῖς τοῦ Θεοῦ. Clem. I 1. εἰς τὸ σώζεσθαι . . . τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐκλεκτῶν αὐτοῦ. 2. πολλὸν πλῆθος ἐκλεκτῶν. 6. εἰσὶν δὲ οὗτοι ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ. 46. ἐτελειώθησαν πάντες οἱ ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ. 49. Φησὶ γὰρ ὁ ἐκλεκτός Δαβὶδ. 52. ἐκκλησίᾳ . . . ἐκλεκτῇ. Ign. Trall. Inscr. ἀνδρὶ ἐκλεκτῷ. Philad. 11. διαφορὰ μεταξὺ τῶν ἀπίστων καὶ τῶν ἐκλεκτῶν. Mart. Polyc. 16. ἐπὶ σωτηρίᾳ τῇ τῶν ἀγίων ἐκλεκτῶν. 22. συναγάγῃ . . . μετὰ τῶν ἐκλεκτῶν αὐτοῦ. ib.
- Ἐκλιπαρεῖν. ὁ ἀνθύπατος πολλὰ ἐκλιπαρήσας. Mart. Polyc. 4.
- Ἐκλογή. ὃς ἐκλογῆς μέρος ἐποίησεν ἑαυτῷ. Clem. I 29. τὸν ἐκλογὰς ποιοῦντα ἀπὸ τῶν ἰδίων δούλων. Mart. Polyc. 20.
- Ἐκουσίως. ἐκουσίως ἤγετο πρὸς Τραϊανόν. Mart. Ign. 2.
- Ἐκπέμπειν. Ἐκπεμφθέντων γὰρ . . . κατασκόπων. Clem. I 12. ἐξέπεμψεν ἄνδρας. ib. Ἐξεπέμφθη ὁ Χριστός. 42. γραμμάτων εὐχαριστῶν ἐκπεμφθέντων. Mart. Ign. 4.
- Ἐκπλήρωσις. πρὸς ἐκπλήρωσιν θείου προστάγματος. Clem. Fragm. ii.
- Ἐκπλήττεσθαι τοὺς ἀκούοντας. Mart. Polyc. 7.
- Ἐκπόρευσις. δι' ἐκπορεύσεως τοῦ παναγίου Πνεύματος. Clem. Fragm. viii.
- Ἐκριζοῦν. Ζῆλος . . . ἔθνη μεγάλα ἐξερρίσων. Clem. I 6.
- Ἐκρίπτειν. ἐκριφῆναι ἐκ τῆς ἐλπίδος αὐτοῦ. Clem. I 57.
- Ἐκτείνειν. ἐξετείνετε τὰς χεῖρας ἡμῶν. Clem. I 2.
- Ἐκτένεια. σπεύσωμεν μετὰ ἐκτενείας. Clem. I 33. Στρατευσώμεθα . . . μετὰ πάσης ἐκτενείας. 37.
- Ἐκτενῶς. βοήσωμεν πρὸς αὐτὸν ἐκτενῶς. Clem. I 34.
- Ἐκτρέπεσθαι. τῆς ἐλπίδος ἡμῶν, ἧς ἐκτραπήναι. Ign. Magn. 11.
- Ἐκτρωμα. ὦν ἔσχατος . . . καὶ ἐκτρωμα. Ign. Rom. 9.
- Ἐκφέρειν. καὶ ἐκφέρει καρπὸν. Clem. I 24.
- Ἐκφεύγειν. τὸ ἀποθανεῖν ἐκφύγητε. Ign. Trall. 2.
- Ἐκχέειν. διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ἐκχυθῆναι. Clem. I 7. ἐν Πνεύμα τῆς χάριτος τὸ ἐκχυθῆν ἐφ' ἡμᾶς. 46. λίαν ἐκκέχυμαι ἀγαπῶν ὑμᾶς. Ign. Philad. 5.
- Ἐκχυσίς. πλήρης Πνεύματος Ἁγίου ἔκχυσις. Clem. I 2.
- Ἐκχωρεῖν. Ἰακώβ . . . ἐξεχώρησεν τῆς γῆς αὐτοῦ. Clem. I 31. Εἰ δὲ ἐμὲ στάσις, . . . ἐκχωρῶ. 54. πολλοὶ ἐξεχώρησαν ἰδίων πόλεων. 55.
- Ἐκῶν. ὅτι ἐγὼ ἐκὼν ὑπὲρ Θεοῦ ἀποβήσκαω. Ign. Rom. 4. προσελθεῖν ἐκόντας. Mart. Polyc. 4.
- Ἐλάχιστος. Τὰ τε ἐλάχιστα τῶν ζώων. Clem. I 20. τὰ δὲ ἐλάχιστα μέλη τοῦ σώματος. 37.
- Ἐλέγχειν. ἀπὸ τῆς ὁσμῆς ἐλεγχθήσεσθε. Ign. Magn. 10. τὰ κρυπτὰ ἐλέγχει. Philad. 7.
- Ἐλεεῖν. Ἠλέησεν γὰρ ἡμᾶς. Clem. II 1. ἐγὼ κατὰκριτος, ὑμεῖς ἡλεημένοι. Ign. Eph. 12. τῇ ἡλεημένῃ ἐν μεγαλειότητι Πατρός. Rom. Inscr. ἡλέημαί τις εἶναι. 9. ἐκκλησίᾳ . . . ἡλεημένη. Philad. Inscr. ἐν ᾧ κλήρω ἡλεήθην. 5. ἡλεημένη ἐν παντὶ χαρίσματι. Smyrn. Inscr. τοὺς περιεστώτας ἐλεεῖν. Mart. Polyc. 2.
- Ἐλεήμων. ἀλλ' ἐγκρατεῖς εἶναι, ἐλεήμονας. Clem. II 4. οἱ πρεσβύτεροι . . . ἐλεήμονες. Polyc. Phil. 6.
- Ἐλεος. εἰς τὸ σώζεσθαι μετ' ἐλέους. Clem. I 2. ἱκέται γενόμενοι τοῦ ἐλέους . . . αὐτοῦ. 9. ἵνα τῷ ἐλέει αὐτοῦ σκεπασθῶμεν. 28. αἰτώμεθα ἀπὸ τοῦ ἐλέους αὐτοῦ. 50. Τοσοῦτον οὖν ἔλεος ποιήσαντος αὐτοῦ εἰς ἡμᾶς. II 3. ἐν τῷ ἐλέει τοῦ Θεοῦ. Ign. Trall. 12. πεπληροφορημένη ἐν παντὶ ἐλέει. Philad. Inscr. Χάρις ὑμῖν, ἔλεος. Smyrn.

12. ἔλεος ὑμῶν καὶ εἰρήνη. Polyc. Phil. Inscr. ἔλεος, εἰρήνη, καὶ ἀγάπη ἀπὸ Θεοῦ Πατρὸς. Mart. Polyc. Inscr.
- Ἐλευθερία. κρείττονος ἐλευθερίας ἀπὸ Θεοῦ. Ign. Polyc. 4.
- Ἐλεύθερος. ἐκεῖνος ἐλεύθερος, ἐγὼ δὲ μέχρι νῦν δοῦλος. Ign. Rom. 4. ἀναστήσομαι ἐν αὐτῷ ἐλεύθερος. ib.
- Ἐλευθεροῦν. ἀπὸ τοῦ κοινου ἐλευθεροῦσθαι. Ign. Polyc. 4.
- Ἐλευσις. κηρύσσοντες τὴν ἔλευσιν τοῦ Χριστοῦ. Clem. I 17. προκηρύξαντες τὴν ἔλευσιν τοῦ Κυρίου. Polyc. Phil. 6.
- Ἐλλαμβάνεσθαι. ἐνελημμένους τοῖς ἀγιοπρεπέσι δεσμοῖς. Polyc. Phil. 1.
- Ἐλλειψις. διχα ἐλλείψεως παρέχονται... μαζούς. Clem. I 20.
- Ἐλλόγιμος. ὑφ' ἐτέρων ἐλλογίμων ἀνδρῶν. Clem. I 44. ἐν τῷ ποιμνίῳ τοῦ Χριστοῦ μικροῦς καὶ ἑλλογίμους. 57.
- Ἐλπίζειν. τοὺς ἐλπίζοντας ἐπ' αὐτὸν οὐκ ἐγκαταλείπει. Clem. I 11. λύτρωσις ἔσται πᾶσι τοῖς... ἐλπίζουσιν ἐπὶ τὸν Θεόν. 12. μικρὰ καὶ ἐλπίζομεν λαβεῖν. Clem. II 1. ἐλπίσαντες ὑπομείνωμεν. 11. ἐλπίζοντα τῇ προσευχῇ ὑμῶν ἐπιτυχεῖν. Ign. Eph. 1. ἐλπίζω ὑμᾶς ἀσπάσασθαι. Rom. 1. καὶ εἰς αὐτὸν ἐλπίζειν. Philad. 5. εἰς ὃν ἐλπίζουσιν σαρκὶ, ψυχῇ. 11.
- Ἐλπίς. Ταύτη οὖν τῇ ἐλπίδι προσδεδίσθωσαν αἱ ψυχαὶ ἡμῶν. Clem. I 27. ὀφείλουσιν τὸ κοινὸν τῆς ἐλπίδος σκοπεῖν. 51. ἐκριφῆναι ἐκ τῆς ἐλπίδος αὐτοῦ. 57. μηδεμίαν ἐλπίδα ἔχοντας σωτηρίας. II 1. ὑπὲρ τοῦ κοινου ὀνόματος καὶ ἐλπίδος. Ign. Eph. 1. ἔστιν γὰρ ἐν αὐτοῖς ἐλπίς μετανοίας. 10. τῇ κοινῇ ἐλπίδι ἡμῶν. 21. εἰς νοῦς, μία ἐλπίς. Magn. 7. εἰς καινότητα ἐλπίδος. 9. Χριστοῦ, τῆς ἐλπίδος ἡμῶν. 11, et Trall. Inscr. et 2. ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τῆς κοινῆς ἐλπίδος. Philad. 5. Ἰησοῦ, τῇ κοινῇ ἐλπίδι ἡμῶν. 11. ἐπακολουθούσης τῆς ἐλπίδος. Polyc. Phil. 3. προσκαρτερῶμεν τῇ ἐλπίδι ἡμῶν. 8.
- Ἐμμεν. ἀλλ' ἑμαυτὸν μετρῶ. Ign. Trall. 4. οὐκ ἑμαυτῷ ἐπιτρέφας. Polyc. Phil. 3.
- Ἐμβάλλειν. ἐμβληθεὶς κατὰ τὸ πάλαι πρόσταγμα τοῦ Καίσαρος. Mart. Ign. 6.
- Ἐμβλέπειν. καὶ ἐμβλέψωμεν τοῖς ὁμμασι τῆς ψυχῆς. Clem. I 19. εἰς πάντα τὸν ὄχλον... ἐμβλέψας. Mart. Polyc. 9.
- Ἐμβριθῆς. ἐμβριθεῖ τῷ προσώπῳ. Mart. Polyc. 9.
- Ἐμβροχή. τοὺς παροξυσμούς ἐμβροχαῖς παῦε. Ign. Polyc. 2.
- Ἐμμένειν. ταύταις ἐμμένειν ἡδεται. Clem. Fragm. vi.
- Ἐμπεριέχειν. ἀπὸ τοῦ τὰ πάντα ἐμπεριέχοντος; Clem. I 28.
- Ἐμπέμπασθαι. θάρσους καὶ χαρὰς ἐνέμππλατο. Mart. Polyc. 12.
- Ἐμπίπτειν. ζήλου ἐμπεσόντος περὶ τῆς ἱερωσύνης. Clem. I 43. μὴ ἐμπεσεῖν εἰς τὰ ἀγκίστρα τῆς κενοδοξίας. Ign. Magn. 11.
- Ἐμπλάστρος. Οὐ πᾶν τραῦμα τῇ αὐτῇ ἐμπλάστρῳ θεραπεύεται. Ign. Polyc. 2.
- Ἐμπνεῖσθαι. ἐμπνεόμενοι ὑπὸ τῆς χάριτος. Ign. Magn. 8.
- Ἐμποδίζειν. μηδὲν ἀλλήλοις ἐμποδίζονται. Clem. I 20. μὴ ἐμποδιστέ μοι ζῆσαι. Ign. Rom. 6.
- Ἐμπορία. ἐμπορίαν ἡσκούμεν. Clem. Fragm. iii.
- Ἐμπροσθεν. ἔμπροσθεν τοῦ ναοῦ. Clem. I 41. ταῖς ἔμπροσθεν ἐκκλησίαις. Ign. Polyc. 8.
- Ἐμφανίζειν. ἐμφανισθῇ τῷ προσώπῳ τοῦ Χριστοῦ. Mart. Ign. 3.
- Ἐναντίον. τὴν δικαιοσύνην ἐναντίον τοῦ Θεοῦ. Clem. II 11.
- Ἐναντίος. ἐν τοῦτοις ἔργοις ὁμολογῶμεν τὸν Θεόν, καὶ μὴ ἐν τοῖς ἐναντίοις. Clem. II 4. πῶς ἐναντίοι εἰσὶν τῇ γνώμῃ τοῦ Θεοῦ. Ign. Smyrn. 6.
- Ἐνάρητος. ἐπιτηρούς ἐνάρητον καὶ τέλειον οὖσαν. Ign. Philad. 1.
- Ἐνδεικύναι. τὸ ἀξιαγάπητον τῆς ἀγ-

- νείας ἤθος ἐνδειξάσθωσαν. Clem. I 21. ὁ σοφὸς ἐνδεικνύσθω τὴν σοφίαν αὐτοῦ. 38.
- Ἐνδελειχισμός. θυσία ἐνδελειχισμοῦ. Clem. I 41.
- Ἐνδοξος. οἱ ἀδοξοὶ ἐπὶ τοὺς ἐνδόξους. Clem. I 3. ὑπακούσωμεν τῇ . . . ἐνδόξῳ βουλήσει αὐτοῦ. 9. ἐνδόξων μετεilhφότες πράξεων. 19. ταῖς ὑπερβαλλούσαις καὶ ἐνδόξοις δωρεαῖς αὐτοῦ. 23. τῶν μεγάλων καὶ ἐνδόξων ἐπαγγελιῶν αὐτοῦ. 34. ἐνδόξῳ ὀνόματι κεκοσμημένη. 43. τὴν . . . ἔνδοξον θρησκείαν τοῦ Ὑψίστου. 45. τοῦ μακαρίου καὶ ἐνδόξου Παύλου. Polyc. Phil. 3. ἐνδόξων τε καὶ ἀδόξων. Mart. Polyc. 8.
- Ἐνδύεσθαι. ἐνδυσώμεθα τὴν ὁμόνοιαν. Clem. I 30. χάριτι, ἣ ἐνδύεσθαι. Ign. Polyc. 1.
- Ἐνδυναμοῦν. γυναῖκες ἐνδυναμωθείσαι διὰ τῆς χάριτος. Clem. I 55. αὐτοῦ με ἐνδυναμοῦντος. Ign. Smyrn. 4.
- Ἐνέδρα. τὰς ἐνέδρας τοῦ διαβόλου. Ign. Trall. 8. ἐνέδρας τοῦ ἄρχοντος τοῦ αἰῶνος τούτου. Philad. 6.
- Ἐνεῖναι. δι' ὧν ἔνεστιν Θεοῦ ἐπιτυχεῖν. Ign. Rom. 4.
- Ἐνερίζεσθαι. Ὅταν γὰρ μηδεμία ἔρις ἐνερίσται ἐν ὑμῖν. Ign. Eph. 8.
- Ἐνθάδε. τὰ ἐνθάδε μισῆσαι. Clem. II 6. τὴν ἐνθάδε ἀπόλαυσιν. 10.
- Ἐνθύμησις. Ἐρευνήτης γὰρ ἐστὶν ἐννοιῶν καὶ ἐνθυμήσεων. Clem. I 21.
- Ἐνιοι. ἐρίους ὑμεῖς μεταγάγετε. Clem. I 44.
- Ἐνιστάναί. λοιμικὸν τινὸς ἐνστάντος καιροῦ. Clem. I 55. τὴν ἐνεστῶσαν χάριν. Ign. Eph. 11.
- Ἐνισχύειν. ἐνισχυόντων τῶν Ἰουδαίων. Mart. Polyc. 17.
- Ἐννατος. ἐννάτῳ ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας. Mart. Ign. 2.
- Ἐννέα. τῇ πρὸ ἐννέα καλανδῶν. Ign. Rom. 10.
- Ἐννοεῖν. Ἐννοεῖ γὰρ τὴν διὰ μαρτυρίον γινομένην ὁμολογίαν. Mart. Ign. 1.
- Ἐννοια. οὐδὲν λέληθεν αὐτὸν τῶν ἐννοιῶν ἡμῶν. Clem. I 21. Ἐρευνήτης γὰρ ἐστὶν ἐννοιῶν. ib. λέληθεν αὐτὸν οὐδὲν . . . οὔτε ἐννοιῶν. Polyc. Phil. 4.
- Ἐνόειν. ἡνωμένην καὶ ἐκλεγμένην ἐν πάθει ἀληθινῷ. Ign. Eph. Inscr. ἐνώθητε τῷ ἐπισκόπῳ. Magn. 6. ὁ Κύριος . . . ἡνωμένους ὦν. 7. τῆς ἡνωμένης ὑμῶν ἐν Θεῷ προσευχῆς. 14. ἡνωμένοις πάσῃ ἐντολῇ αὐτοῦ. Rom. Inscr. πνευματικῶς ἡνωμένος τῷ Πατρί. Smyrn. 3. οἷς καὶ ἡνώθησαν κατὰ γνώμην Θεοῦ. Fragm. v.
- Ἐνοξίζειν. ζῆμην τὴν . . . ἐνοξίσασαν. Ign. Magn. 10.
- Ἐνοπτρίζεσθαι. ἐνοπτρίζομεθα τὴν ἁμωμον . . . ὅψιν αὐτοῦ. Clem. I 36.
- Ἐνότης. χρώμα Θεοῦ λαβόντες ἐν ἐνότητι. Ign. Eph. 4. ἐν ἀμώμῳ ἐνότητι εἶναι. ib. ἵνα πάντα ἐν ἐνότητι σύμφωνα ᾖ. 5. τὰ δὲ δύο ἐν ἐνότητι γενόμενα. 14. ἐν τῇ ἐνότητι ὑμῶν οὐχ ἔξουσιν τόπον. Philad. 2. ἐπὶ τὴν ἐνότητα τῆς ἐκκλησίας. 3. ἐσώθησαν ἐν ἐνότητι Ἰησοῦ Χριστοῦ. 5. εἰς ἐναντιώσεσιν εἰς ἐνότητα Θεοῦ. 8. πάντα ταῦτα εἰς ἐνότητα Θεοῦ. 9. ἐν ἐνότητι Θεοῦ καὶ ὑμῶν. Smyrn. 12. ἐν ἐνότητι Θεοῦ καὶ ἐπισκοπῇ. Polyc. 8.
- Ἐνπνείσθαι. ἐνπνεόμενοι ὑπὸ τῆς χάριτος αὐτοῦ. Ign. Magn. 8.
- Ἐντέλλεσθαι. ἀ μαθητεύοντες ἐντέλλεσθε. Ign. Rom. 3. ἐντέλλομαι πᾶσιν. 4. καθὼς αὐτοὺς ἐνετείλατο. Polyc. Phil. 6. ἐπέμψαμεν ὑμῖν, καθὼς ἐνετείλασθε. 13.
- Ἐντιμος. ἐπηγέρθησαν οἱ αἵτιμοι ἐπὶ τοὺς ἐντίμους. Clem. I 3.
- Ἐντολή. Ταύτῃ τῇ ἐντολῇ καὶ τοῖς παραγγέλμασι τοῖσι. Clem. I 13. μὴ παρακούει αὐτοῦ τῶν ἐντολῶν. II 3. εἰς παρακούσωμεν τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ. 6. τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου φυλάξαντες. 8. κεκοσμημένοι ἐντολαῖς Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ign. Eph. 9. κατ' ἐντολὴν συναβροῖζεσθαι. Magn. 4. ὑποτασσόμενοι τῷ ἐπισκόπῳ ὡς τῇ ἐν-

- τολῇ. Trall. 13. ἡνωμένοις πάσῃ ἐντολῇ αὐτοῦ. Rom. Inscr. συνευρύθμιστα γὰρ ταῖς ἐντολαῖς. Philad. 1. τοὺς δὲ διακόνους ἐντρέψετε ὡς Θεοῦ ἐντολὴν. Smyrn. 8. εἰς . . . πορευόμεθα ἐν ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ. Polyc. Phil. 2. πεπλήρωκεν ἐντολὴν δικαιοσύνης. 3. πορεύεσθαι ἐν τῇ ἐντολῇ τοῦ Κυρίου. 4. ἀξίως τῆς ἐντολῆς . . . περιπατεῖν. 5. Ἐντός. εἰς μὴ τις ἢ ἐντός τοῦ θυσιαστηρίου. Ign. Eph. 5. Ἐὰν γὰρ τις τοῦτων ἐντός ἢ. Polyc. Phil. 3. Ἐντρέπεσθαι. Ἰησοῦν Χριστὸν . . . ἐντραπῶμεν. Clem. I 21. ὁ δὲ ὑποστηρὴς ἐντρέπετω τὸν ἰσχυρόν. 38. ἐντρέπεσθε ἀλλήλους. Ign. Magn. 6. ὅτ' ἂν ἐπαίνῃ ὑμᾶς, οἶδα ὅτι ἐντρέπεσθε. 12. πάντες ἐντρέπεσθωσαν τοὺς διακόνους. Trall. 3. ὃν λογίζομαι καὶ τοὺς ἀθέους ἐντρέπεσθαι. ib. τοὺς δὲ διακόνους ἐντρέπεσθαι ὡς Θεοῦ ἐντολὴν. Smyrn. 8. Ἐντροπή. πᾶσαν ἐντροπὴν αὐτῷ ἀπονέμειν. Ign. Magn. 3. Ἐντυγχάνειν. ἐντύχουμεν περὶ τῶν ἐν τινι παραπτώματι ὑπαρχόντων. Clem. I 56. ἐντυγχανούσας ἀδιαλείπτως. Polyc. Phil. 4. ἐντυχεῖν τῷ ἄρχοντι. Mart. Polyc. 17. Ἐνώπιον. προσδεκτὸν ἐνώπιον τοῦ ποιήσαντος ἡμᾶς. Clem. I 7. εἰς μὴ . . . τὰ καλὰ καὶ εὐάρεστα ἐνώπιον αὐτοῦ. 21. Πάντα ἐνώπιον αὐτοῦ εἰσί. 27. ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων. Polyc. Phil. 6. οἱ ζῶσιν ἐνώπιόν σου. Mart. Polyc. 14. ἐν οἷς προσδεχθεῖν ἐνώπιόν σου. ib. Ἐνωσις. ἐν αἷς ἔνωσιν εὐχομαι. Ign. Magn. 1. ἔνωσις . . . σαρκική τε καὶ πνευματική. 13. τοῦ Θεοῦ ἔνωσιν ἐπαγγελλομένους. Trall. 11. ἐν ποτήριον εἰς ἔνωσιν τοῦ αἵματος αὐτοῦ. Philad. 4. τὴν ἔνωσιν ἀγαπᾷ. 7. εἰς ἔνωσιν κατηρτισμένος. 8. Τῆς ἐνώσεως φρόντιζε. Polyc. 1. Ἐνωσις. (de Matrimonio.) μετὰ γνώμης τοῦ ἐπισκόπου τῆς ἔνωσιν ποιῆσθαι. Ign. Polyc. 5. Ἐξαγοράζεσθαι. τὴν αἰώνιον κόλασιν ἐξαγοραζόμενοι. Mart. Polyc. 2. Ἐξαιρεῖν. Ἐξάρωμεν οὖν τοῦτο ἐν τάχει. Clem. I 48. Ἐξαιρέτος. Ἐξαιρέτον δὲ τι ἔχει τὸ εὐαγγέλιον. Ign. Philad. 9. Ἐξαιρέτως. ἐξαιρέτως καὶ τοῖς πρεσβυτέροις. Ign. Trall. 12. ἐξαιρέτως δὲ τῷ εὐαγγελίῳ. Smyrn. 7. ἐξαιρέτως δὲ τὸν ἅγιον Πολύκαρπον. Mart. Ign. 3. Ἐξατεῖσθαι. ἐξητήσατο δὲ αὐτοῦς. Mart. Polyc. 7. Ἐξαίφνης. ταχὺ καὶ ἐξαίφνης τελειωθήσεται. Clem. I 23. διὰ τὸ ἐξαίφνης πλεῖν. Ign. Polyc. 8. οἱ μὲν ἐξαίφνης ἐπιστάνατα. Mart. Ign. 7. Ἐξακολουθεῖν. ζήλους ἀρχηγοῖς ἐξακολουθεῖν. Clem. I 14. Ἐξακοντίζειν. οἵτινες ἐξακοντίζουν εἰς ἔριν. Clem. I 14. Ἐξακόσιοι. τὰς ἐξακοσίας χιλιάδας τῶν ἀνθρώπων. Clem. I 43. Ἐξαλείφειν. αὐτὸν ἐξαλειφθῆναι μετ' αὐτῶν ἀξιοί. Clem. I 53. ταύτην δύνασθαι ἐξαλείφειν τὴν ἁμαρτίαν. Ign. Fragm. ii. Ἐξαπατᾶν. Μὴ οὖν τις ὑμᾶς ἐξαπατάτω, ὥσπερ οὐδὲ ἐξαπατάσθε. Ign. Eph. 8. Ἐξάπτειν. οἱ τοῦ πυρὸς ἄνθρωποι ἐξήψαν τὸ πῦρ. Mart. Polyc. 15. Ἐξασθενεῖν. ἐξασθενήσῃτε ἐν τῇ ἀγάπῃ. Ign. Philad. 6. Ἐξαφίεναι. Πᾶν γὰρ ῥῆμα ὁ ἐξαφῆκεν ἐκ τοῦ στόματος. Mart. Polyc. 16. Ἐξεῖναι. μὴ εἶναι ἐξόν αὐτῷ. Mart. Polyc. 12. οὐκ ἐξόν ἐστίν χωρὶς τοῦ ἐπισκόπου. Ign. Smyrn. 8. Ἐξεῖπιν. δυνατὸς γινώσκιν ἐξεῖπιν. Clem. I 48. Ἐξελίσσειν. ἐξελίσσουσιν τοὺς ἐπιτεταμένους αὐτοῖς ὀρισμούς. Clem. I 20. Ἐξεμπλᾶριον. ἐξεμπλᾶριον τῆς ἀφ' ὑμῶν ἀγάπης. Ign. Eph. 2. Τὸ γὰρ ἐξεμπλᾶριον τῆς ἀγάπης ὑμῶν. Trall. 3. ὅσα ἐξεμπλᾶριον Θεοῦ διακονίας. Smyrn. 12. Ἐξέρχων. εἰς τοσοῦτο ἐξήρσαν θυμοῦ. Clem. I 45.

- Ἐξέρχεσθαι. δι' ὑπακοῆς ἐξῆλθεν. Clem. I 10. ἐξῆλθον εὐαγγελιζόμενοι. 42. ἐξελθεῖν εἰς τὴν παρεμβολὴν τῶν ἀλλοφύλων. 55. ἐξῆλθεν δι' ἀγάπην τῆς πατρίδος. ib. μὴ φοβηθῶμεν ἐξελθεῖν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. II 5. Μετὰ γὰρ τὸ ἐξελθεῖν ἡμᾶς ἐκ τοῦ κόσμου. 8. αὐτὸς μὲν ἐξελθεῖν ἔσπευδεν. Mart. Ign. 5. ἐξῆλθον διωγμίται. Mart. Polyc. 7. ἐξῆλθε περιστέρα. 16.
- Ἐξηγγίσθαι. Τὸν δεσμὸν τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ τίς δύναται ἐξηγγίσασθαι; Clem. I 49.
- Ἐξήγησις. τῆς τελειότητος αὐτῆς οὐκ ἔστιν ἐξήγησις. Clem. I 50. διὰ τῆς τῶν θείων γραφῶν ἐξηγήσεως. Mart. Ign. 1.
- Ἐξίναί. τῆς ὥρας ἐλθούσης τοῦ ἐξίναί. Mart. Polyc. 8.
- Ἐξιδάσκεισθαι. ἐξιδάσκατο τὸν Θεὸν ἰκετεύσαντες. Clem. I 7.
- Ἐξιστάναί. τὸν ἀνθρώπου ἐκστήναι. Mart. Polyc. 12.
- Ἐξομολογεῖσθαι. Καλὸν γὰρ ἀνθρώπῳ ἐξομολογεῖσθαι περὶ τῶν παραπτωμάτων. Clem. I 51. οὐδὲν οὐδενὸς χρήζει, εἰ μὴ τὸ ἐξομολογεῖσθαι αὐτῷ. 52. οὐκέτι δυνάμεθα ἐκεῖ ἐξομολογήσασθαι. II 8.
- Ἐξόν. Οὐκ ἐξόν ἐστὶν χωρὶς τοῦ ἐπισκόπου. Ign. Smyrn. 8. μὴ εἶναι ἐξόν αὐτῷ. Mart. Polyc. 12.
- Ἐξουσία. Τούτου δὲ ἔχει ἐξουσίαν Ἰησοῦς Χριστός. Ign. Smyrn. 4. Χριστιανὸς ἑαυτοῦ ἐξουσίαν οὐκ ἔχει. Polyc. 7. κατὰ πάντων ἐξουσίαν ἀνατιθέναι. Mart. Polyc. 2. ἀρχαῖς καὶ ἐξουσίαις ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τεταγμένας. 10.
- Ἐξοχος. Ἐπὶ πᾶσι τὸ ἐξοχώτατον . . . ἀνθρώπων. Clem. I 33. ἀλλὰ καὶ μάρτυς ἔξοχος. Mart. Polyc. 19.
- Ἐξω. ἔξω τῆς παρεμβολῆς. Clem. I 4. Καὶ τὸ ἔξω ὡς τὸ ἔσω. II 12, bis.
- Ἐξωθεν. μοι δύναμις αἰτεῖσθε ἔσωθέν τε καὶ ἔξωθεν. Ign. Rom. 3.
- Ἐπαγγέλλειν. ὡς ἐπαγγελλομένου τοῦ Θεοῦ. Clem. I 32. ὅπως μεταλάβωμεν τῶν ἐπαγγελμένων δωρεῶν. 35. ὁ ἐπαγγελλόμενος τὰς ἀντιμισθίας ἀποδιδόναί ἐκάστω. II 11. Οὐδεὶς πίστιν ἐπαγγελλόμενος ἀμαρτάνει. Ign. Eph. 14. οἱ ἐπαγγελλόμενοι Χριστιανοὶ εἶναι. ib. τοῦ Θεοῦ ἔνωσιν ἐπαγγελλομένου. Trall. 11.
- Ἐπαγγελία. κληρονομία τὰς ἐπαγγελίας τοῦ Θεοῦ. Clem. I 10. τὸ μεγαλεῖον τῆς ἐπαγγελίας αὐτοῦ. 26. τῷ πιστῷ ἐν ταῖς ἐπαγγελίαις. 27. τῶν μεγάλων καὶ ἐνδόξων ἐπαγγελιῶν αὐτοῦ. 34. ἡ δὲ ἐπαγγελία τοῦ Χριστοῦ μεγάλη. II 5. ἡ τὴν μέλλουσαν ἐπαγγελίαν. 10. οἷαν τρυφὴν ἔχει ἡ μέλλουσα ἐπαγγελία. ib. διὰ τοῦ μὴ πιστεύειν ἡμᾶς τῇ ἐπαγγελίᾳ τοῦ Θεοῦ. 11. καὶ ληψόμεθα τὰς ἐπαγγελίας. ib. οὐ γὰρ νῦν ἐπαγγελίας τὸ ἔργον. Ign. Eph. 14.
- Ἐπαινεῖν. πάντα τελειώσας, ἐπήνεσεν αὐτά. Clem. I 33. ὅτ' ἂν ἐπαινῶ ὑμᾶς. Ign. Magn. 12. Τί γὰρ με ὠφελεῖ τις, εἰ ἐμὲ ἐπαινεῖ. Smyrn. 5. οὐκ ἐπαινοῦμεν τοὺς προδίδοντας ἑαυτούς. Mart. Polyc. 4.
- Ἐπαινος. Ὁ ἔπαινος ἡμῶν ἔστω ἐν Θεῷ. Clem. I 30.
- Ἐπαίρεσθαι. ἐπαίρομένον ἐπὶ τὸ ποίμνιον αὐτοῦ. Clem. I 16. ἀνθρώποις ἄφροσι . . . καὶ ἐπαιρομένοις. 21. βουλόμενοι ἐπαίρεσθαι ταῖς διανοαῖς. 39. ἐπήρθσαν τε καὶ ἔπαφροι ἐγένοντο. 45. ἐπαρθέντος ἐπὶ τῇ νίκῃ. Mart. Ign. 2.
- Ἐπαισχύνεσθαι. οὐδὲ ἐπαισχύνθητε· οὐδὲ ὑμᾶς ἐπαισχυνθήσεται ἡ τελεία πίστις. Ign. Smyrn. 10.
- Ἐπακολουθεῖν. ἐπηκολούθησαν οἱ λοιποὶ προφήται. Clem. I 43. οἱ ἐπηκολούθησάν μοι εἰς λόγον Θεοῦ. Ign. Smyrn. 10. ἐπακολουθήσεως τῆς ἐλπίδος. Polyc. Phil. 3.
- Ἐπακούειν. πρέπον ἐστὶν ἐπακούειν κατὰ μηδεμίαν ὑπόκρισιν. Ign. Magn. 3. ὁ ἅγιος μάρτυς ἐπακούσας τῆς ἀποφάσεως. Mart. Ign. 2.
- Ἐπάλληλος. ἐπαλλήλους γενομένας ἡμῖν συμφοράς. Clem. I 1.

*Επανατρέχειν. ἐπαναδράμωμεν ἐπὶ τὸν τῆς εἰρήνης σκόπον. Clem. I 9.

*Επαρχος. Οὐ πάντες εἰσὶν ἐπαρχοί. Clem. I 37.

*Επαφίναί. ἵνα ἐπαφῇ τῷ Πολυρκάρῳ λέοντα. Mart. Polyc. 12.

*Επαφρος. ἐπήρθησάν τε καὶ ἔπαφροι† ἐγένοντο. Clem. I 45.

*Επαχθής. Εἰ δέ ὅτι τούτοις ἐπαχθής εἰμι. Mart. Ign. 2. ἐπαχθής διὰ τῆς συλλογῆς τοῦ λειψάνου. 6.

*Επεγείρειν. ἐπηγέρθησαν οἱ ἄνθρωποι ἐπὶ τοὺς ἐντίμους. Clem. I 3.

*Επείγεσθαι. πάντων ἐπειγομένων πρὸς αὐτόν. Mart. Ign. 3. τῆς ἡθῆς ἐκ πρὺμνης ἐπειγουμένης. 5.

*Επειδή. Clem. II 12. Ign. Philad. 10. Polyc. 7. Mart. Polyc. 4, 12.

*Επειτα καὶ τὰς γυναῖκας ὑμῶν. Polyc. Phil. 4.

*Επέκεινα. τοῖς ἐπέκεινα ἀδελφοῖς. Mart. Polyc. 20.

*Επεκτείνειν. ἐπεκτείνων τὴν πρὸς Χριστὸν ἀγάπην. Mart. Ign. 4.

*Επεξεργάσθαι. ἑαυτοῖς δὲ κίνδυνον ἐπεξεργάσθαι. Clem. I 47.

*Επέρχεσθαι. νῦν ἐπέρχεται. Clem. I 24.

*Επερωτᾶν. Ἐπερωτηθεὶς γὰρ αὐτὸς ὁ Κύριος ὑπὸ τινος. Clem. II 12.

*Επευχέσθαι. ἐπευξάμενος πρότερον τῇ ἐκκλησίᾳ. Mart. Ign. 2. οἱ δὲ

πάλιν ἐπευχόμενον ἡμῖν ἐωρῶμεν. 7.

*Επήρεια. τὴν πᾶσιν ἐπήρεια τοῦ ἀρχοντος τοῦ αἰῶνος τούτου. Ign. Magn. 1.

*Επιβαίνειν. κάκειθεν ἐπιβάς τοῦ Τυρρηνικοῦ. Mart. Ign. 5.

*Επιβάλλειν. προπέμψασιν, ὡς ἐπέβαλεν ὑμῖν. Polyc. Phil. 1.

*Επιβοᾶν. ἐπεβόησεν· ἄλρε τοὺς ἀθέους. Mart. Polyc. 3. ἀκατασχέτῳ θυμῷ... ἐπεβόα. 12. ἐπεβόων καὶ ἡρώτων τὸν Ἀσιάρχην. ib. ἔδοξεν

αὐτοῖς ὁμοθυμαδὸν ἐπιβοῆσαι. ib.

Επιβουλή. τὰς τούτων καταλύω ἐπιβουλὰς. Mart. Ign. 2.

*Επίγειος. πόλεμος καταργεῖται ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων. Ign. Eph. 13.

βλεπόντων τῶν... ἐπιγείων. Trall. 9.

ὃ ὑπετάγη τὰ πάντα ἐπουράνια καὶ ἐπίγεια. Polyc. Phil. 2.

*Επιγινώσκειν. ἐπιγινώσεται τὰ μεγαλεία τῶν ὑπ' αὐτοῦ δεδομένων δωρεῶν. Clem. I 32. ἐπιγινώσκων

δι' ὧν εὖ πράσσετε. Ign. Eph. 4. πιστεύω ὑμᾶς ἐπεγνωκέναι. Rom.

10. ἐπιγινούς ἐνάρετον καὶ τέλειον οὖσαν. Philad. 1.

*Επίγνωσις. Ἀνάστασις δέ ἐστι Πατρὸς ἡ ἐπίγνωσις. Clem. Fragn. viii. ἵνα... τοῦ δόρατος δι' τὴν

ἐπίγνωσιν. ib. τὴν περὶ σοῦ ἐπίγνωσιν εἰλήφαμεν. Mart. Pol. 14.

*Επιγράφειν. ῥάβδους ἐπιγεγραμμένας. Clem. I 43· κρείττονι ἔργῳ ἔχετε ἐπιγραφῆναι. Ign. Rom. 2.

*Επιδεικνύναι. ὁ Δεσπότης ἐπιδείκνυται διηλεκῶς. Clem. I 24. ἐπεδείξατο τοῖς φυλάρχοις τὰς σφραγίδας. 43.

ἵνα ἡμῖν ὁ Κύριος ἄνωθεν ἐπιδείξη. Mart. Polyc. 1. ἐπιδεικνυμένους

ἅπασιν ἡμῖν. 2.

*Επιδείσθαι. Ἐπιδέομαι γὰρ τῆς ἡνωμένης ὑμῶν... προσευχῆς. Ign. Magn. 14.

*Επιδημία. ἡ ἐπιδημία ἐν τῷ κόσμῳ τοῦτ' ἐστὶν τῆς σαρκὸς ταύτης. Clem. II 5.

*Επιδιδόναι. εἰς ῥήτοκινδύνους ἐπιδῶμεν ἑαυτοὺς. Clem. I 14. ἐπιδῶμεν ἑαυτοὺς τῷ θεραπεύοντι Θεῷ. II 9.

*Επιείκεια. διδάσκων ἐπιείκειαν. Clem. I 13. ἐπιείκεια... παρὰ τοῖς ἡυ-

λογημένοις ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. 30. ὅπως δοθῇ αὐτοῖς ἐπιείκεια. 56.

Ἀδελφοὶ αὐτῶν εὐρηθῶμεν τῇ ἐπιείκειᾳ. Ign. Eph. 10. οὐ καταπέ-

πληγμαι τὴν ἐπιείκειαν. Philad. 1. ἐν πάσῃ ἐπιείκειᾳ Θεοῦ. ib.

*Επιεικής. τὴν... ἐπιεικῇ ἐν Χριστῷ εὐσέβειαν. Clem. I 1. τὸ ἐπιεικὲς τῆς

γλώσσης αὐτῶν. 21. τὸν ἐπιεικῇ καὶ εὐσπλαγχρον Πατέρα ἡμῶν. 29.

*Επίειναι. τὴν ἐπιούσαν τῇ ἡλικίᾳ σύν-

εσιν. Clem. Fragn. vi.

*Επιζητεῖν. περὶ τῶν ἐπιζητουμένων παρ' ὑμῶν πραγμάτων. Clem. I. 1.

πρὸς τὸ μὴ ἐπιζητεῖν ἀπολέσθαι τὸν δίκαιον. Mart. Ign. 6.

- Ἐπιθύειν. ἔπεισεν ὁμοσαι καὶ ἐπιθύσαι. Mart. Polyc. 4. εἰπεῖν Κύριος Καῖσαρ! καὶ ἐπιθύσαι. 8.
- Ἐπιθυμεῖν. τὰ κοσμικὰ ταῦτα ὡς ἀλλότρια ἡγείσθαι, καὶ μὴ ἐπιθυμεῖν αὐτῶν. Clem. II 5. ἐν γὰρ τῷ ἐπιθυμεῖν ἡμᾶς κτήσασθαι ταῦτα. ib. μηδὲν ἐπιθυμεῖν κοσμικόν. Ign. Rom. 4. κόσμον δὲ ἐπιθυμεῖτε. 7. εἰς ἣν πολλοὶ ἐπιθυμοῦσιν εἰσελθεῖν. Polyc. Phil. 1. τὴν ἰδίαν ἐπεθύμει γενέσθαι τελείσιν. Mart. Ign. 6. καίπερ πολλῶν ἐπιθυμούντων τοῦτο ποιῆσαι. Mart. Polyc. 17. οὐ τὸ μαρτύριον πάντες ἐπιθυμοῦσιν μιμεῖσθαι. 19.
- Ἐπιθυμία. βαδίζειν κατὰ τὰς ἐπιθυμίας. Clem. I 3. φανλὼν ἔργων μιανὰς ἐπιθυμίας. 28. βδελυκτὰς ἐπιθυμίας. 30. ἵνα μὴ δοῦλοι εὐρεθῶσιν ἐπιθυμίας. Ign. Polyc. 4. ἵνα ὁ γάμος ᾗ κατὰ Θεόν, καὶ μὴ κατ' ἐπιθυμίαν. 5. ἀνακόπτεσθαι ἀπὸ τῶν ἐπιθυμῶν. Polyc. Phil. 5. πᾶσα ἐπιθυμία κατὰ τοῦ πνεύματος στρατεύεται. ib. ὅς ἂν μεθοδεῇ . . . πρὸς τὰς ἰδίας ἐπιθυμίας. 7. ἐπιθυμία τοῦ πάθους. Mart. Ign. 3. Ἰγνατίου πληροῦσθαι τὴν ἐπιθυμίαν. 6. τῆς φιλοχρίστου αὐτοῦ ἐπιθυμίας. 7.
- Ἐπικαλεῖσθαι. πάσῃ ψυχῇ ἐπικεκλημένη τὸ . . . ἅγιον ὄνομα αὐτοῦ. Clem. I 58.
- Ἐπικαταλλάσσειν. ὅπως ἴλεως γενόμενος ἐπικαταλλαγῇ ἑμῖν. Clem. I 48.
- Ἐπικεῖσθαι. ὁ αὐτὸς ἡμῖν ἀγὼν ἐπίκειται. Clem. I 7. ἴδιαι διακονίαι ἐπίκεινται. 40. ἐπίκειται τὰ δύο ὁμοῦ. Ign. Magn. 5. ἴδιον χαρακτῆρα ἐπικείμενον. ib. ὁ δὲ τοκετός μοι ἐπίκειται. Rom. 6.
- Ἐπιλαμβάνειν. οὐρανοῦ μέλλων ἐπιλαμβάνεσθαι. Mart. Ign. 4.
- Ἐπιλανθάνειν. ἐπιλαθέσθαι ἡμᾶς ὅτι μέλη ἐσμὲν ἀλλήλων. Clem. I 46.
- Ἐπιλέγειν. Ἡρώδης ἐπιλεγόμενος. Mart. Polyc. 6.
- Ἐπιμέλεια. Ἐκδίδει σου τὸν τόπον ἐν πάσῃ ἐπιμελείᾳ. Ign. Polyc. 1.
- Ἐπιμελής. διάκονοι . . . ἐπιμελεῖς. Polyc. Phil. 5.
- Ἐπιμελῶς. προσέχοντες τοὺς λόγους αὐτοῦ ἐπιμελῶς. Clem. I 2. ἐκυβέρνα τὴν ἐκκλησίαν . . . ἐπιμελῶς. Mart. Ign. I.
- Ἐπιμένειν. νῦν δὲ ἐπιμένουσιν κακοδιδασκαλοῦντες. Clem. II 10. ἐπιμενόντων τῶν ζητούντων αὐτόν. Mart. Polyc. 6. ἐπιμενόντων δὲ αὐτῶν, ἔφη. 8. Ἐπιμένουτος δὲ πάλιν αὐτοῦ καὶ λέγοντος. 10. ἀσάλευτον ἐπιμένει τῇ πυρᾷ. 13.
- Ἐπίμονος. ἐπίμονος ὡμὸν ἐστὶν ἡ στάσις. Clem. I 46. διὰ τῆς ἐπίμονου κολάσεως. Mart. Polyc. 2.
- Ἐπινομή. μεταξὺ ἐπινομῆν δεδώκασιν. Clem. I 44.
- Ἐπιπίπτειν. Ὡς δὲ ἐπιπεσὼν βίαιον πνεῦμα. Mart. Ign. 5.
- Ἐπιπόθητος. τὴν εὐκαίαν καὶ ἐπιποθήτην ἡμῖν εἰρήνην. Clem. I 59.
- Ἐπιπτᾶσθαι. ἡμέρας, βλέπόντων πάντων, ἐπιπτὰς. Clem. I 25.
- Ἐπιρρωννύειν. ἐπερρῶννυν αὐτῶν τὴν δειλίαν. Mart. Polyc. 3.
- Ἐπισείειν. ἐπισείσας αὐτοῖς τὴν χεῖρα. Mart. Polyc. 9.
- Ἐπίσημος. ὥσπερ κρῖος ἐπίσημος. Mart. Ign. 2, et Mart. Polyc. 14. διδάσκαλος γενόμενος ἐπίσημος. Mart. Polyc. 19.
- Ἐπισήμως. ἐπισήμως ἐθνηριομάχησεν. Mart. Polyc. 3.
- Ἐπισκέπτεσθαι. Οἱ οὖν ἱερεῖς ἐπισκέπτονται τὰς ἀναγραφάς. Clem. I 25. ἐπισκεπτόμενοι πάντας ἀσθενεῖς. Polyc. Phil. 6.
- Ἐπισκοπεῖν. μόνος αὐτὴν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐπισκοπήσει. Ign. Rom. 9. μᾶλλον ἐπισκοπημένῳ ὑπὸ Θεοῦ. Polyc. Inscr.
- Ἐπισκοπή. ἔρις . . . ἐπὶ τοῦ ὀνόματος τῆς ἐπισκοπῆς. Clem. I 44. τῆς ἐπισκοπῆς ἀποβάλλωμεν. ib. ἐν τῇ ἐπισκοπῇ τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ. 50. ἐν ἐνότητι Θεοῦ καὶ ἐπισκοπῇ. Ign. Polyc. 8.
- Ἐπίσκοπος. καθέστησαν τὰς ἀπαρχὰς αὐτῶν . . . εἰς ἐπισκόπους. Clem. I 41. ἐκ γὰρ δὴ πολλῶν χρόνων

ἐγγράπτο περὶ ἐπισκόπων. ib. ὑμῶν δὲ ἐν σαρκὶ ἐπισκόπῳ. Ign. Eph. 1. τοιοῦτον ἐπίσκοπον κεκτῆσθαι. ib. εἰς τιμὴν ὑμῶν καὶ τοῦ ἐπισκόπου. 2. ἐπιτασσόμενοι τῷ ἐπισκόπῳ καὶ τῷ πρεσβυτέρῳ. ib. οἱ ἐπίσκοποι, οἱ κατὰ τὰ πέ-
 ρατα ὁρισθέντες. 3. συντρέχειν τῇ τοῦ ἐπισκόπου γνώμῃ. 4. Τὸ γὰρ ... πρεσβυτέρῳ... συνήρμωσται τῷ ἐπισκόπῳ. ib. τοιαύτην συνήθειαν ἔσχεον πρὸς τὸν ἐπίσκοπον ὑμῶν. 5. πόσῳ μᾶλλον ἢ τε τοῦ ἐπισκόπου [προσευχῇ]. ib. Σπουδάζωμεν οὖν μὴ ἀντιτάσσεσθαι τῷ ἐπισκόπῳ. ib. ὅσον βλέπει τις σιγῶντα ἐπίσκοπον. 6. Τὸν οὖν ἐπίσκοπον... ὡς αὐτὸν τὸν Κύριον δεῖ προσβλέπειν. ib. εἰς τὸ ὑπακούειν ὑμᾶς τῷ ἐπισκόπῳ. 20. Δάμα τοῦ ἀξιοθέου ὑμῶν ἐπισκόπου. Magn. 2. ὑποτάσσεται τῷ ἐπισκόπῳ ὡς χάριτι Θεοῦ. ib. μὴ συγχρᾶσθαι τῇ ἡλικίᾳ τοῦ ἐπισκόπου. 3. τῷ Πατρὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ τῷ πάντων ἐπισκόπῳ. ib. τὸν ἐπίσκοπον τοῦτον τὸν βλέπομενον. ib. τίνες ἐπίσκοπον μὲν καλοῦσιν. 4. προκαθημένου τοῦ ἐπισκόπου εἰς τόπον Θεοῦ. 6. ἐνώθητε τῷ ἐπισκόπῳ. ib. ἄνευ τοῦ ἐπισκόπου... μηδὲν πράσσετε. 7. τοῦ ἀξιοπρεπεστάτου ἐπισκόπου. 13. Ὑποτάγητε τῷ ἐπισκόπῳ καὶ ἀλλήλοις. ib. ἅμα Πολυκάρπῳ ἐπισκόπῳ Σμυρναίων. 15. Πολύβιος ὁ ἐπίσκοπος ὑμῶν. Trall. 1. Ὅτ' ἂν γὰρ τῷ ἐπισκόπῳ ὑποτάσσεσθε ὡς Χριστῷ. 2. ἄνευ τοῦ ἐπισκόπου μηδὲν πράσσειν. ib. ὡς καὶ τὸν ἐπίσκοπον [ἐντρεπέσθωσαν]. 3. ἔχω μεθ' ἐαυτοῦ ἐν τῷ ἐπισκόπῳ ὑμῶν. ib. ἀχωρίστοις Θεοῦ... καὶ τοῦ ἐπισκόπου. 7. ὁ χωρὶς ἐπισκόπου καὶ πρεσβυτερίου... πράσσωσι. ib. ἀναψύχειν τὸν ἐπίσκοπον. 12. ὑποτασσόμενοι τῷ ἐπισκόπῳ ὡς τῇ ἐντολῇ. 13. ὅτι τὸν ἐπίσκοπον Συρίας ὁ Θεὸς κατηξίωσεν εὐρεθῆναι. Rom. 2. ἐὰν ἐν ἐνὶ ὧσιν σὺν τῷ ἐπισκόπῳ. Philad. Inscr. Ὅν

ἐπίσκοπον ἔγνω. 1. οὗτοι μετὰ τοῦ ἐπισκόπου εἰσὶν. 3. ἐν θυσιαστήριον, ὡς εἰς ἐπίσκοπος. 4. Τῷ ἐπισκόπῳ προσέχετε. 7. Χωρὶς τοῦ ἐπισκόπου μηδὲν ποιεῖτε. ib. συνέδριον τοῦ ἐπισκόπου. 8. αἱ ἑγγιστα ἐκκλησίαι ἐπεμψαν ἐπισκόπους. 10. Πάντες τῷ ἐπισκόπῳ ἀκολουθεῖτε, ὡς Χριστὸς τῷ Πατρὶ. Smyrn. 8. Μηδεὶς χωρὶς τοῦ ἐπισκόπου τι πράσσει. ib. Ἐκεῖνη βεβαία εὐχαριστία... ἡ ὑπὸ τὸν ἐπίσκοπον. ib. Ὅπου ἂν φαῖν ὁ ἐπίσκοπος, ἐκεῖ τὸ πλῆθος ἔστω. ib. Οὐκ ἐξὺν... χωρὶς τοῦ ἐπισκόπου οὔτε βαπτίζειν. ib. Θεὸν καὶ ἐπίσκοπον εἰδέναι. 9. Ὁ τιμῶν ἐπίσκοπον, ὑπὸ Θεοῦ τετίμηται· ὁ λάθρα ἐπίσκοπον τι πράσσωσι, τῷ διαβόλῳ λατρεύει. ib. Ἀσπάζομαι τὸν ἀξιοθέον ἐπίσκοπον. 12. Πολυκάρπῳ ἐπισκόπῳ ἐκκλησίας Σμυρναίων. Polyc. Inscr. ἐὰν γνωσθῇ πλέον τοῦ ἐπισκόπου. 5. μετὰ γνώμης τοῦ ἐπισκόπου τὴν ἑνωσιν ποιείσθαι. ib. Τῷ ἐπισκόπῳ προσέχετε. 6. Ἀντίψυχον ἐγὼ τῶν ὑποτασσομένων τῷ ἐπισκόπῳ. ib. τὸν Σμυρναῖον ἐπίσκοπον. Mart. Ign. 3. ἐδεξιόουντο γὰρ τὸν ἁγίον διὰ τῶν ἐπισκόπων. ib. ὁ δὲ ἐπίσκοπος χαίρων. 5. ἐπίσκοπος τε τῆς ἐν Σμύρῃ καθολικῆς ἐκκλησίας. Mart. Polyc. 16.
 Ἐπιστᾶν. ἐαυτῷ ἐπεσπάσατο τὸ θηρίον. Mart. Polyc. 3.
 Ἐπίστασθαι. Ἐπίστασθε ὅτι οὐδὲν ἄδικον... γέγραπται ἐν αὐταῖς. Clem. I 45. Ἐπίστασθε γὰρ, καὶ καλῶς ἐπίστασθε. 53. Ἐπιστάμεθα πολλοὺς... παραδεδωκότας ἑαυτοὺς εἰς δεσμά. 55. ἄρχειν ἐαυτῶν μὴ ἐπισταμένους. Ign. Fragm. iv.
 Ἐπιστέλλειν. οὐ μόνον ὑμᾶς νοθεύοντες ἐπιστέλλομεν. Clem. I 7. πνευματικῶς ἐπίστευεν ὑμῖν. 47. πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἐπιστέλλει Ῥωμαίων. Mart. Ign. 4.
 Ἐπιστήμη. τοῖς κατ' ἐπιστήμην ἀρχουσιν. Ign. Fragm. iv.
 Ἐπιστολή. τὴν ἐπιστολὴν τοῦ μακα-

- ρίου Παύλου. Clem. I 47. Παύλου... ὅς ἐν πάσῃ ἐπιστολῇ μνημονεύει ὑμῶν. Ign. Eph. 12. πέμψαι τινὰ τῶν ὑμετέρων μετ' ἐπιστολῆς. Smyrn. 11. οἱ δὲ ἐπιστολάς διὰ τῶν ὑπὸ σου πεμπομένων. Polyc. 8. ὅς καὶ ἀπὸν ὑμῖν ἔγραψεν ἐπιστολάς. Polyc. Phil. 3. Τὰς ἐπιστολάς Ἰγνατίου. 13. αἷτινες ὑποτεταγμένοι εἰσὶ τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ. ib. Καταρτίσας... τοὺς... τῶν ἀδελφῶν ἄκοντας διὰ τῆς ἐπιστολῆς. Mart. Ign. 5. πλείονά τε τῶν ἐν τῇ ἐπιστολῇ διαλεχθεῖς. 6. φθάσας ἐν τῇ ἐπιστολῇ. ib. τὴν ἐπιστολὴν διαπέμψασθε. Mart. Polyc. 20.
- Ἐπιστρέφειν. τοῖς βουλομένοις ἐπιστραφῆναι ἐπ' αὐτόν. Clem. I 7. ἐπιστρέψωμεν ἐπὶ τοὺς οἰκτιρμούς αὐτοῦ. 9. ἐπιστρέφοντες τὰ ἀποπεπλανημένα. Polyc. Phil. 6. ἐπὶ τὸν... παραδοθέντα λόγον ἐπιστρέψωμεν. 7. Καὶ μὴ ἐπιστραφεῖς. Mart. Polyc. 8. εἰπεν ἐπιστραφεῖς τοῖς σὺν αὐτῷ πιστοῖς. 12.
- Ἐπιστροφή. ἐπιστροφήν πεποικέναι περὶ... πραγμάτων. Clem. I 1.
- Ἐπισφαλής. ἐπισφαλὲς γὰρ τὸ κτῆμα. Ign. Fragm. 6.
- Ἐπισφραγίζειν. ὥσπερ ἐπισφραγίσας τὴν μαρτυρίαν. Mart. Polyc. 1.
- Ἐπιτάσσειν. τοὺς ἐπιτεταγμένους αὐτοῖς ὀρισμούς. Clem. I 20. ἕκαστος ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι τὰ ἐπιτασσόμενα... ἐπιτελεῖ. 37. ἐπιτασσόμενοι τῷ ἐπισκόπῳ καὶ τῷ πρεσβυτερίῳ. Ign. Eph. 2.
- Ἐπιτελεῖν. ἀγνῇ συνειδήσει πάντα ἐπιτελεῖν παρηγγέλλετε. Clem. I 1. πάντα ἐν τῷ φόβῳ αὐτοῦ ἐπετελεῖτε. 2. ἐπετελέσθη τὸ γεγραμμένον. 3. τὴν λειτουργίαν αὐτῶν ἀπροσκόπως ἐπιτελοῦσιν. 20. πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐπιτελεῖν. 33. εἰς ἐπιτελέσωμεν τὰ ἀνήκοντα τῇ ἀμώμῳ βουλήσει αὐτοῦ. 35. πῶς ὑποτεταγμένως ἐπιτελοῦσι τὰ διατασσόμενα. 37. τὰ ἐπιτασσόμενα ὑπὸ τοῦ βασιλέως... ἐπιτελεῖ. ib. ὅσα ὁ Δεσπότης ἐπιτελεῖν ἐκέλευσεν. 40. λειτουργίας ἐπιτελεῖσθαι. ib. διὰ τῶν ἐπιτελεῖσθαι θέλει. ib. ἀταράχως πάντα ἐπιτελοῦντες. 48. γυναῖκες... ἐπετελέσαντο πολλὰ ἀνδρεία. 55. ἐπιτελεῖν τὴν τοῦ μαρτυρίου αὐτοῦ ἡμέραν γενέθλιον. Mart. Polyc. 18.
- Ἐπιτηδεύειν. ἐπετήδευσεν ὡς μὴδὲ τὸ λείψανον. Mart. Polyc. 17.
- Ἐπιτιθεῖναι. Παρθενίας ζυγὸν μὴδενὶ ἐπιτίθει. Ign. Fragm. vi.
- Ἐπὶ τὸ αὐτό. ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναχθέντες. Clem. I 34. Ὁ οὖν μὴ ἐρχόμενος ἐπὶ τὸ αὐτό. Ign. Eph. 5. ὅτ' ἂν γὰρ πυκνῶς ἐπὶ τὸ αὐτὸ γίνεσθε. 13. Cf. Philad. 6. ἐπὶ τὸ αὐτὸ μία προσευχή. Magn. 7. εἰς τὸ συγκαρῆναι αὐτοῖς ἐπὶ τὸ αὐτὸ γενομένοις. Philad. 10.
- Ἐπιτρέπειν. νέοις τε μέτρια καὶ σεμνὰ νοεῖν ἐπιτρέπετε. Clem. I 1. Ἐπιτρέψατε οὖν αὐτοῖς καὶ ἐκ τῶν ἔργων ὑμῖν μαθητευθῆναι. Ign. Eph. 10. Ἐπιτρέψατέ μοι μιμητὴν εἶναι τοῦ πάθους τοῦ Θεοῦ μου. Rom. 6. ἡ ᾧ ἂν αὐτὸς ἐπιτρέψῃ. Smyrn. 8. Τοῖς νέοις ἐπίτρεπε γαμῖν. Fragm. vi. οὐκ ἐμαυτῷ ἐπιτρέψας γράφω ὑμῖν. Polyc. Phil. 3. Τῶν δὲ ἐπιτρεψάντων. Mart. Polyc. 7.
- Ἐπιτυγχάνειν. Τί οὖν ἐστὶν ποιήσας ἐπιτυχεῖν αὐτῶν. Clem. II 5. τῇ προσευχῇ ὑμῶν ἐπιτυχεῖν ἐν Ῥώμῃ θηριομαχῆσαι. Ign. Eph. 1. ἵνα... ἐπιτυχεῖν δυνηθῶ μαθητὴς εἶναι. ib. ὅτ' ἂν Θεοῦ ἐπιτύχω. 12. et Trall. 13. ἵνα Θεοῦ ἐπιτύχω. Magn. 14. αἰτούμενος Θεοῦ ἐπιτυχεῖν. Trall. 12. τοῦ κλήρου οὐ περίκειμαι ἐπιτυχεῖν. ib. ὅταν Θεοῦ ἐπιτύχω. 13. εἰς ἅπαντες χάριτος ἐπιτύχω. Rom. 1. Θεοῦ ἐπιτυχεῖν. ib. 2, 4. et Polyc. 2. ἐπέτυχον ἰδεῖν ὑμῶν τὰ ἀξιώθεα πρόσωπα. Rom. 1. ἵνα Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπιτύχω. 5. bis. Αἰτήσασθε περὶ ἐμοῦ, ἵνα ἐπιτύχω. 8. ἡλέημαί τις εἶναι, εἰς Θεοῦ ἐπιτύχω. 9. ἵνα ἐν ᾧ κλήρῳ ἡλεῖσθην, ἐπιτύχω. Philad. 5. ἵνα ἐν τῇ προσευχῇ ὑμῶν

- Θεοῦ ἐπιτύχω. Smyrn. 11. εἰς περ διὰ τοῦ παθεῖν Θεοῦ ἐπιτύχω. Polyc. 7. ἐπετύγχανεν τῶν κατ' εὐχὴν. Mart. Ign. 1. τοῦ στεφάνου τῆς ἀθλήσεως ἐπιτύχη. 5. νηὶς ἐπιτυχῶν. ib.
- Ἐπιφάνεια. τὴν ἡμέραν τῆς ἐπιφανείας τοῦ Θεοῦ. Clem. II 12. ἐπιφάνεια τοῦ Υἱοῦ. Fragm. viii.
- Ἐπιφανής. ἦν γὰρ ἐπιφανής . . . ἡ . . . τρισκαίδεκάτῃ. Mart. Ign. 6.
- Ἐπιφέρειν. ὥστε καὶ βλασφημίας ἐπιφέρεισθαι. Clem. I 47.
- Ἐπιχορηγεῖν. ὁ πλούσιος ἐπιχορηγεῖτω τῷ πτωχῷ. Clem. I 38. ἑτερός ἐστὶν ὁ ἐπιχορηγῶν αὐτῷ τὴν ἐγκράτειαν. ib.
- Ἐπουράνιος. πόλεμος καταργεῖται ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων. Ign. Eph. 13. Μὴ οὐ δύναμαι τὰ ἐπουράνια γράψαι; Trall. 5. καὶ δυνάμενος τὰ ἐπουράνια. ib. βλεπόντων τῶν ἐπουρανίων. 9. Καὶ τὰ ἐπουράνια, καὶ ἡ δόξα τῶν ἀγγέλων. Smyrn. 6. ὃ ὑπετάγη τὰ πάντα ἐπουράνια καὶ ἐπίγεια. Polyc. Phil. 2. ἐπουράνιον βασιλεία. Mart. Ign. 2. σὺν τῷ αἰωνίῳ καὶ ἐπουρανίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ. Mart. Polyc. 14.
- Ἐπτά. πρὸ ἐπτά καλανδῶν. Mart. Polyc. 21.
- Ἐπτάκις. ἐπτάκις δεσμὰ φορέσας. Clem. I 5.
- Ἐρᾶν. εἰς δὲ ἐρασθῆτε τῆς σαρκὸς μου. Ign. Rom. 2. ἐρῶν τοῦ ἀποθανεῖν. 7. μὴ ἐράτωσαν ἀπὸ τοῦ κοινοῦ ἐλευθεροῦσθαι. Polyc. 4.
- Ἐργάζεσθαι. ἐργασώμεθα ἔργον δικαιοσύνης. Clem. I 33.
- Ἐργαστήριον. ἕκ τε τῶν ἐργαστηρίων καὶ βαλανείων ξύλα. Mart. Polyc. 13.
- Ἐργάτης. Ὁ ἀγαθὸς ἐργάτης μετὰ παρρησίας λαμβάνει τὸν ἄρτον. Clem. I 34.
- Ἐργον. ἔτοιμοι εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν. Clem. I 2. φαύλων ἔργων μαρὰς ἐπιθυμίας. 28. ἔργοις δικαιοσύμενοι καὶ μὴ λόγοις. 30. οὐ δι' αὐτῶν ἢ δι' ἔργων αὐτῶν. 32. ἢ ἔργων ὧν κατεργασάμεθα. ib. πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐπιτελεῖν. 33. ἐπὶ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ ἀγαλλιᾶται. ib. ἐν ἔργοις ἀγαθοῖς πάντες ἐκοσμήθησαν. ib. ὁ Κύριος ἔργοις αὐτὸν κοσμήσας. ib. ἔργον δικαιοσύνης. ib. τὸν ἄρτον τοῦ ἔργου αὐτοῦ. 34. ἐπὶ πᾶν ἔργον ἀγαθόν. ib. μὴ ἐν λόγοις, ἀλλ' ἐν ἔργοις ἀγαθοῖς. 38. πιστευθέντες παρὰ Θεοῦ ἔργον τοιοῦτο. 43. ἦτω ἀγνὸς ἐν ἔργοις. 48. ἀργυρον καὶ χαλκόν, ἔργα ἀνθρώπων. II 1. ἐν τοῖς ἔργοις αὐτὸν ὁμολογῶμεν. 4. ἐν τούτοις ἔργοις ὁμολογῶμεν τὸν Θεόν. ib. εἰς μὴ εὐρεθώμεν ἔργα ἔχοντες οὐσια. 6. τὰς ἀντιμισθίας ἀποδιδόναι ἐκάστῳ τῶν ἔργων αὐτοῦ. 11. ἡ ψυχὴ σου δηλὸς ἔστω ἐν τοῖς καλοῖς ἔργοις. 12. τὸ συγγενικὸν ἔργον . . . ἀπηρτίσατε. Ign. Eph. 1. κὰν ἐκ τῶν ἔργων ὑμῖν μαθητευθῆναι. 10. οὐ γὰρ νῦν ἐπαγγελίας τὸ ἔργον. 14. κρείττονι ἔργῳ . . . ἐπιγραφῆναι. Rom. 2. Οὐ σιωπῆς μόνον τὸ ἔργον. 3. Ἵνα οὖν τέλειον ὑμῶν γένηται τὸ ἔργον. Smyrn. 11. τὰ δεσπόσιτα ὑμῶν, τὰ ἔργα ὑμῶν. Polyc. 6. Τοῦτο τὸ ἔργον Θεοῦ ἐστὶν καὶ ὑμῶν. 7. Ἵνα δοξασθῇτε αἰωνίῳ ἔργῳ. 8.
- Ἐργοπαρέκτης. οὐκ ἀντοφθαλμεῖ τῷ ἔργοπαρέκτῃ. Clem. I 34.
- Ἐρευνητής. Ἐρευνητὴς γὰρ ἐστὶν ἐννοιῶν. Clem. I 21.
- Ἐρημος. ἔρημος ἐδόκει εἶναι ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ὁ λαὸς ἡμῶν. Clem. II 2.
- Ἐριθεία. μηδὲν κατ' ἐριθείαν πράσσειν. Ign. Philad. 8.
- Ἐρις. Ἐκ τούτου ζῆλος . . . καὶ ἔρις. Clem. I 3. ἔρις πόλεις μεγάλας κατέστρεψεν. 6. ἀπολιπύντες τὴν ματαιοπονίαν, τὴν τε ἔριν. 9. οἷτινες ἐξακοντίζουσιν εἰς ἔριν. 14. ἀπορρίψαντες ἀφ' αὐτῶν . . . ἔρις. 35. ὅτι ἔρις ἐστὶ ἐπὶ τοῦ ὀνόματος τῆς ἐπισκοπῆς. 44. Ἵνα τί ἔρις, καὶ θυμοί; 46. εἰπάτω, Εἰ δι' ἐμὲ στάσις καὶ ἔρις. 54. Ὅταν γὰρ μηδεμίαν ἔρις ἐνείρισται ἐν ὑμῖν. Ign. Eph. 8.

- Ἑρμηνεύειν. Ἐάν δέ τις Ἰουδαϊσμόν ἑρμηνεύῃ ὑμῖν. Ign. Philad. 6.
- Ἐρυθρός. εἰς θάλασσαν ἐρυθράν. Clem. I 51.
- Ἐρχεσθαι. ἔλθωμεν ἐπὶ τοὺς ἔγγιστα. Clem. I 5. ἕως θανάτου ἦλθον. ib. ἐπὶ τὸ τέρμα τῆς δύσεως ἑλθόν. ib. ἔλθωμεν ἐπὶ τὸν εὐκλεῆ . . . κανόνα. 7. Ἄνδρες πρὸς σε ἦλθον. 12. οὐκ ἦλθεν ἐν κόμπῳ ἀλαζονείας. 16. οἱ ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς χάριτος . . . ἐλθόντες. ib. εὐρίσκουσιν αὐτὸν . . . ἐληλυθέναι. 25. τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ μέλλειν ἔρχεσθαι. 42. εἰς τοσαύτην ἀπόνοιαν ἐρχόμεθα. 46. ἔσωσεν πολλοὺς ἐλθόν. II 2. ἐν τῇ σαρκὶ ἐλευσέσθε. 9. ἔλθωμεν πάντες εἰς τὴν βασιλείαν. ib. Ὁ οὖν μὴ ἐρχόμενος ἐπὶ τὸ αὐτό. Ign. Eph. 5. εἰς καινότητα ἐλπίδος ἦλθον. Magn. 9. κακαὶ κολάσεις τοῦ διαβόλου ἐπ' ἐμὲ ἐρχέσθωσαν. Rom. 5. ἔλθωσιν ἐπὶ τὴν ἐνότητα. Philad. 3. οἶδεν γὰρ πόθεν ἔρχεται. 7. πρὸς τοὺς περὶ Πέτρον ἦλθεν. Smyrn. 3. τὴν χάριν . . . τὴν εἰς ἡμᾶς ἐλθοῦσαν. 6. ὅς ἔρχεται κριτής. Polyc. Phil. 2. ἐν σαρκὶ ἐληλυθέναι. 7. εἰς τοσοῦτον γενναϊότητος ἐλθεῖν. Mart. Polyc. 2. προσφάτως ἐληλυθώς. 4. μετανοεῖν ἐπὶ τῷ ἐληλυθέναι. 7. τῆς ὥρας ἐλθούσης τοῦ ἐξιέναι. 8.
- Ἐρως. ὁ ἐμὸς ἔρως ἐσταίρωται. Ign. Rom. 7.
- Ἐρωτᾶν. ἐπεβόων καὶ ἡρώτων τὸν Ἀσιάρχην. Mart. Polyc. 12.
- Ἐσχατος. Ἐσχατοὶ καιροὶ λοιπὸν αἰσχυρνώμεν. Ign. Eph. 11. ἔσχατος ὢν τῶν ἐκεῖ πιστῶν. 21. ὢν ἔσχατος ἐκείνων. Trall. 13. ὢν ἔσχατος αὐτῶν καὶ ἔκτρωμα. Rom. 9. ἔσχατος αὐτῶν ὢν. Smyrn. 11.
- Ἐσω. τὸ ἔξω ὡς τὸ ἔσω. Clem. II 12 bis. μέχρι τῶν ἔσω φλεβῶν. Mart. Polyc. 2.
- Ἐσωθεν. Μόνον μοι δύναμιν αἰτεῖσθε ἔσωθεν τε καὶ ἔξωθεν. Ign. Rom. 3. πῦρ . . . ἔσωθεν μοι λέγον. 7.
- Ἐταίρα. πρὶν διαφθαρῶσιν εἰς ἐταίρας. Ign. Fragm. vi.
- Ἐτερογνώμων. τῆς γυναικὸς ἑτερογνώμωνος ὑπαρχούσης. Clem. I 11.
- Ἐτεροδοξεῖν. τοὺς ἑτεροδοξοῦντας εἰς τὴν χάριν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ign. Smyrn. 6.
- Ἐτεροδοξία. Μὴ πλανᾶσθε ταῖς ἑτεροδοξίαις. Ign. Magn. 8.
- Ἐτεροδιδασκαλεῖν. Οἱ δοκοῦντες ἀξιόπιστοι εἶναι καὶ ἑτεροδιδασκαλοῦντες. Ign. Polyc. 3.
- Ἐτεροκλινής. τοὺς δὲ ἑτεροκλινεῖς ὑπάρχοντας. Clem. I 11. εἰς τοὺς ἑτεροκλινεῖς ὑπάρχοντας. 47.
- Ἐτερος. Καὶ ἐν ἐτέρῳ τόπῳ λέγει. Clem. I 8, 46. εἴτῳ ὑφ' ἐτέρου ἑαυτὸν μαρτυρεῖσθαι. 38. ἕτερος ἐστὶν ὁ ἐπιχορηγῶν. ib. ἕτεροι δεδοκιμασμένοι ἄνδρες. 44. μεταξὺ ὑφ' ἐτέρων ἐλλογίμων ἀνδρῶν. ib. ὅπως ἐτέρους λυτρώσονται. 55. ἐτέρους ἐφώμισαν. ib. ἐτέρα δὲ γραφὴ λέγει. II 2. ἐτέρων πολλῶν ἔθνῶν. Mart. Ign. 2. μετὰ τὸ καὶ ἐτέρους ἀναπεῖθειν. ib. οὐδὲν ἕτερον ποιῶν. Mart. Polyc. 5. εἰς ἕτερον ἀγρίδιον. 6. ὦν τὸ ἕτερον βασανιζόμενον. ib. εἰς ἕτερον χωρίον. 7. ἕτερα τοῖσις ἀκόλουθα. 9. οὐτε ἕτερόν τινα σέβεσθαι. 17.
- Ἐτοιμάζειν. τὰ ἐτοιμαζόμενα τοῖς ὑπομένουσιν. Clem. I 35. ἡτοιμασμένοι εἰς οἰκοδομὴν Θεοῦ. Ign. Eph. 9. τῶν θηρίων τῶν ἐμοὶ ἡτοιμασμένων. Rom. 5. Ὅτε δὲ ἡ πυρκαῖα ἡτοιμάσθη. Mart. Polyc. 13. ὀλοκάρπωμα . . . τῷ Θεῷ ἡτοιμασμένον. 14.
- Ἐτοιμασία. τῶν μελλόντων ἀσκήσιν τε καὶ ἐτοιμασίαν. Mart. Polyc. 18.
- Ἐτοιμος. ἔτοιμοι εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν. Clem. I 2. θυσιαστήριον ἑτοιμόν ἐστιν. Ign. Rom. 2. εὐχομαι ἔτοιμά μοι εὐρεθῆναι. 5. Θεὸς ἔτοιμος εἰς τὸ παρασχεῖν. Smyrn. 11. ὅτι ἔτοιμοί ἐστε εἰς εὐποίαν Θεῷ ἀνήκουσαν. Polyc. 7.
- Ἐτος. μονογενὲς ὑπάρχον ζῇ ἔτη πεντακόσια. Clem. I 25. πεντακοσιοστοῦ ἔτους πεπληρωμένου. ib. ἔτεσιν ὀλίγοις ἔτι παραμένων. Mart. Ign. 1. ἐννάτῳ ἔτει τῆς αὐτοῦ

- βασιλείας. 2. Ὁδοῦκοντα καὶ ἐξ
 ἔτη. Mart. Polyc. 9.
 Εὐαγγελίζεω. Οἱ ἀπόστολοι ἡμῖν εὐ-
 ηγγελίσθησαν. Clem. I 42. εὐ-
 αγγελιζόμενοι τὴν βασιλείαν τοῦ
 Θεοῦ. ib. οἱ εὐαγγελιστάμενοι ἡμᾶς
 ἀπόστολοι. Polyc. Phil. 6.
 Εὐαγγέλιον. Τί... ἐν ἀρχῇ τοῦ εὐαγ-
 γελίου ἔγραψεν; Clem. I 47.
 Λέγει γὰρ ὁ Κύριος ἐν τῷ εὐαγγε-
 λίῳ. II 8. προσφυνῶν τῷ εὐαγ-
 γελίῳ. Ign. Philad. 5. εἰς τὸ
 εὐαγγέλιον κατηγγελικέναι. ib. ἐν
 τῷ εὐαγγελίῳ τῆς κοινῆς ἐλπίδος.
 ib. ἐν τῷ εὐαγγελίῳ οὐ πιστεύω.
 8. Ἐξαιρέτων δέ τι ἔχει τὸ εὐαγ-
 γέλιον. 9. τὸ δὲ εὐαγγέλιον ἀπάρ-
 τισμά ἐστιν ἀφθαρσίας. ib. οὐδὲ
 μέχρι νῦν τὸ εὐαγγέλιον. Smyrn.
 5. Ἐξαιρέτως δὲ τῷ εὐαγγελίῳ. 7.
 τὸ κατὰ τὸ εὐαγγέλιον μαρτύριον.
 Mart. Polyc. 1. Cf. 19. οὐχ οὐ-
 τως διδάσκει τὸ εὐαγγέλιον. 4. τῷ
 κατὰ τὸ εὐαγγέλιον λόγῳ Ἰησοῦ
 Χριστοῦ. 22.
 Εὐαρεστεῖν. εὐηρέστησεν τῷ πέμψαν-
 τι αὐτόν. Ign. Magn. 8. ὃ ἐὰν
 εὐαρεστήσωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι.
 Polyc. Phil. 5.
 Εὐαρεστήσεις. εἰς εὐαρεστήσιν τῷ ὀνό-
 ματι αὐτοῦ. Clem. I 58.
 Εὐάρεστος. τὰ καλὰ καὶ εὐάρεστα ἐν-
 ὅπιον αὐτοῦ. Clem. I 21. ἐὰν
 ἐκζητῶμεν τὰ εὐάρεστα καὶ εὐπρόσ-
 δεκτα αὐτῷ. 35. δίχα ἀγάπης
 οὐδὲν εὐάρεστόν ἐστιν τῷ Θεῷ. 49.
 τοῦτο καὶ τῷ Θεῷ εὐάρεστον. Ign.
 Smyrn. 8.
 Εὐγνωμοσύνη. Εὐγνωμοσύνης γὰρ ἐστὶ
 τὸ... ἀποσώζειν στοργήν. Clem.
 Fragm. i.
 Εὐδία. τὴν κατὰ Θεὸν αὐτοῖς γενομέ-
 νην εὐδίαν. Ign. Smyrn. 11.
 Εὐδόκησις. πάντα τὰ γινόμενα ἐν εὐ-
 δοκίᾳ. Clem. I 40.
 Εὐείκτως. (Var. Lect.) πῶς εὐείκτως
 . . . ἐπιτελοῦσι τὰ διατασσόμενα.
 Clem. I 37.
 Εὐεργεσία. εὐεργεσίαις τε κολληθῶ-
 μεν. Clem. I 19. μὴ αἱ εὐεργε-
 σίαι αὐτοῦ αἱ πολλαὶ γίνονται εἰς
 κρίμα. 21. προετοιμάσας τὰς εὐ-
 εργεσίας. 38. Εὐεργεσία τοῖς ὑπο-
 δεστέροις. Ign. Fragm. iv.
 Εὐεργετεῖν. εὐεργετῶν τὰ πάντα.
 Clem. I 20. οἱ καὶ εὐεργετούμε-
 νοι χεῖρους γίνονται. Ign. Rom. 5.
 Εὐεργητικός. Ὁ... εὐεργητικὸς Πατήρ.
 Clem. I 23.
 Εὐθετος. ἐὰν λάβω καιρὸν εὐθετον.
 Polyc. Phil. 13.
 Εὐθέως. Εἰ γὰρ τὸν μισθὸν... ὁ Θεὸς
 εὐθέως ἀπεδίδου. Clem. Fragm. iii.
 εὐθέως ἐπέστησαν οἱ ζητοῦντες αὐ-
 τόν. Mart. Polyc. 6. Εὐθέως οὖν
 αὐτοῖς ἐκέλευσε παρατεθῆναι. 7.
 Εὐθέως οὖν αὐτῷ περιετίθετο. 13.
 Εὐθής. Ἔστιν οὖν τοῦτο ἄγιον καὶ
 εὐθές. Clem. Fragm. viii.
 Εὐθυμος. καὶ γὰρ εὐθυμότερος ἐγενόμην.
 Ign. Polyc. 7.
 Εὐθύς. θῶμεν τὴν ὁδὸν τὴν εὐθείαν.
 Clem. II 7. εὐθύς αὐτοῦ ἦψαντο.
 Ign. Smyrn. 3. εὐθύς γνοῦς τῷ
 πνεύματι. ib. εὐθύς ἐμβληθείς.
 Mart. Ign. 6.
 Εὐκλής. τὸν εὐκλῆ... τῆς ἀγίας κλή-
 σεις ἡμῶν κανόνα. Clem. I 7.
 Εὐκλεῶς. ἤνεγκαν. Clem. I 45.
 Εὐκταῖος. ὅπως θάττον τὴν εὐκταίαν
 ... εἰρήνην... ἀπαγγέλλωσιν. Clem.
 I 59.
 Εὐλαβεία. δουλεύσωμεν αὐτῷ μετὰ
 φόβου καὶ πάσης εὐλαβείας. Polyc.
 Phil. 6.
 Εὐλαβεῖσθαι. οὐ γὰρ εὐλαβοῦνται μὴ
 τις αὐτοὺς μεταστήσῃ. Clem. I 44.
 Εὐλαβής. δεῖ γὰρ εὐλαβεστέρους ἡμᾶς
 ὑπάρχοντας. Mart. Polyc. 2.
 Εὐλογεῖν. παρὰ τοῖς εὐλογημένοις ὑπὸ
 τοῦ Θεοῦ. Clem. I 30. Τίνος
 χάριν ἡὐλογήθη ὁ πατήρ ἡμῶν Ἀ-
 βραάμ; 31. πάντα τελειώσας,
 ἐπήνεσεν αὐτὰ, καὶ ἡὐλόγησεν. 33.
 τῇ εὐλογημένῃ... ἐκκλησίᾳ. Ign.
 Eph. Inscr. διακόνου ἡμῶν ἐν
 πᾶσιν εὐλογημένου. 2. τῇ εὐλο-
 γημένῃ ἐν χάριτι Θεοῦ Πατρός.
 Magn. Inscr. εὐλογῶ σε, ὅτι
 ἡξιώσας με. Mart. Polyc. 14.
 αἰνῶ σε, εὐλόγῳ σε. ib. εὐλογεῖ
 τὸν Κύριον. 19.

- Εὐλογητός. Εὐλογητός γὰρ ὁ χαρισάμενος ὑμῖν. Ign. Eph. 1. ὁ τοῦ ἀγαπητοῦ καὶ εὐλογητοῦ παιδὸς σου Ἰ. Χ. πατὴρ. Mart. Polyc. 14.
- Εὐλογία. Κολληθῶμεν οὖν τῇ εὐλογίᾳ αὐτοῦ. Clem. I 31. αἱ ὁδοὶ τῆς εὐλογίας. ib.
- Εὐλογος. εὐλογόν τι φαίνεσθαι ἰδίᾳ ὑμῖν. Ign. Magn. 7. Εὐλογόν ἐστὶν λοιπὸν ἀνανῆσαι. Smyrn. 9.
- Εὐνοια. τὴν κατὰ Θεὸν εὐνοίαν. Ign. Trall. 1. μὴ εὐνοια ἄκαιρος γένησθί μοι. Rom. 4. ἔνεκα εὐνοίας ἀνυπερβλήτου. Mart. Polyc. 17.
- Εὐνοϊκῶς. πάντας ὁρῶν εὐνοϊκῶς διακειμένους. Mart. Ign. 4.
- Εὐοικονόμητος. ἡ μὲν γὰρ ἀρχὴ εὐοικονόμητος ἐστίν. Ign. Rom. 1.
- Εὐποία. ἔτοιμοι ἔστε εἰς εὐποίαν Θεῷ ἀνήκουσαν. Ign. Polyc. 7.
- Εὐπρόσδεκτος. ἐκζητῶμεν τὰ ... εὐπρόσδεκτα αὐτῷ. Clem. I 35. ἢ ... εὐπρόσδεκτα εἴη τῷ θελήματι αὐτοῦ. 40. εὐπρόσδεκτοὶ τε καὶ μακάριοι. ib.
- Εὐρετής. τὴν ἐμὴν ἁμαρτίαν μετὰ τοῦ ταύτης εὐρετοῦ. Mart. Ign. 2.
- Εὐρίσκειν. ἐν ὑπακοῇ δίκαιος εὐρεθεῖς, ... οὐχ εὐρίθῃ αὐτοῦ θάνατος. Clem. I 9. Νῶε πιστὸς εὐρεθεῖς. ib. Ἀβραάμ ... πιστὸς εὐρίθῃ. 10. εὐρίσκουσιν αὐτὸν πεντακοσιοστοῦ ἔτους. 25. εὐρεθῆναι ἐν τῷ ἀριθμῷ τῶν ὑπομένωντων. 35. ἐν ᾗ εὐρομεν τὸ σωτήριον ἡμῶν. 36. εὐρέθῃ ἡ ῥάβδος. 43. οὐ γὰρ εὐρήσετε δικαίους ἀποβεβλημένους. 45. Τίς ἱκανὸς ἐν αὐτῇ εὐρεθῆναι; 50. ἐν τῷ ποιμνίῳ τοῦ Χριστοῦ μικροὺς ... εὐρεθῆναι. 57. εὐρήσομεν ἀνάπανσιν. II 6. εἰ μὴ εὐρεθῶμεν ἔργα ἔχοντες ὅσια. ib. εἰ μὴ εὐρεθῇ φθειρών. 7. οὐκ ἐστὶν εὐρεῖν ἄνθρωπον. 10. ἀλήθεια γνησίως ζητούμενη εὐρίσκεται. Fragm. vi. Ἀδελφοὶ αὐτῶν εὐρεθῶμεν. Ign. Eph. 10. ἵνα μὴ τοῦ διαβόλου βοτάνη τις εὐρεθῇ. ib. μόνον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ εὐρεθῆναι. 11. ἵνα ἐνὶ κλήρῳ ... εὐρεθῶ. ib. ὑπὸ τὰ ἔχνη εὐρεθῆναι. 12. εἰ μὴ τις εὐρεθῇ καὶ εἰς τέλος. 14. εἰς τιμὴν Θεοῦ εὐρεθῆναι. 21. ὑπομένομεν, ἵνα εὐρεθῶμεν μαθηταί. Magn. 9. ἔδοξα εὐρὼν ὑμᾶς... μιμητὰς ὄντας Θεοῦ. Trall. 1. ἐν ᾗ διάγοντες εὐρεθῶμεθα. 2. ἵνα μὴ ἀδόκιμος εὐρεθῶ. 12. ἐν ᾗ εὐρεθειῇτε ἄμωμοι. 13. ὁ Θεὸς κατηξίωσεν εὐρεθῆναι. Rom. 2. ἀλλὰ καὶ εὐρεθῶ (Χριστιανός). Ἐάν γὰρ καὶ εὐρεθῶ. 3. καθαρὸς ἄρτος εὐρεθῶ τοῦ Χριστοῦ. 4. ἵνα διὰ τῶν ὀργάνων τούτων θυσία εὐρεθῶ. ib. εὐχομαι ἑτοιμαί μοι εὐρεθῆναι. 5. Οὐχ ὅτι παρ' ὑμῖν μερισμὸν εὐρον. Philad. 3. εἰ μὴ ἐν τοῖς ἀρχαίοις εὐρῶ. 8. ὑρέθησαν δὲ ὑπὲρ θάνατον. Smyrn. 3. μὴ δούλοι εὐρεθῶσιν ἐπιθυμίας. Polyc. 4. Μήτις ὑμῶν δεσέρτωρ εὐρεθῇ. 6. εἰς τὸ εὐρεθῆναι... ὑμῖν παθητήν. 7. καὶ μὴ εὐρόντες, συνελάβοντο παιδάρια. Mart. Polyc. 6. ἐκείνον μὲν εὐρον ἐν τινι δωματίῳ. 7. οὐ... πρὸς τὰ ἔχνη εὐρεθῆναι ἡμᾶς. 22.
- Εὐσέβεια. ἐπεικὴ ἐν Χριστῷ εὐσέβειαν Clem. I 1. Διὰ φιλοξενίαν καὶ εὐσέβειαν Λὼτ ἐσώθη. 11. τοῖς μετ' εὐσεβείας εἰρνεύουσιν. 15. οὐδὲ διὰ τῆς ἡμετέρας σοφίας... ἡ εὐσεβείας. 32. ἐμπορίαν ἡσκοῦμεν. καὶ οὐκ εὐσέβειαν. Fragm. iii.
- Εὐσεβής. μετ' εὐσεβοῦς πεποιθήσεως. Clem. I 2. ἔχουσιν χώρον εὐσεβῶν. 50. οὐ διὰ τὸ εὐσεβές, ἀλλὰ τὸ κερδαλεὸν διώκοντες. Fragm. iii.
- Εὐσεβῶς. πάντας τοὺς εὐσεβῶς ζώντας. Mart. Ign. 2.
- Εὐσπλαγχνία. κατὰ τὴν εὐσπλαγχνίαν τοῦ ποιήσαντος ἡμᾶς. Clem. I 14.
- Εὐσπλαγχνος. τὸν ἐπεικὴ καὶ εὐσπλαγχνον Πατέρα ἡμῶν. Clem. I 29. τίς εὐσπλαγχνος; 54. διάκονοι... εὐσπλαγχνοί. Polyc. Phil. 5. Καὶ οἱ πρεσβύτεροι δὲ εὐσπλαγχνοί. 6.
- Εὐστάθεια. ὑμᾶς χαρῆσαι περὶ τῆς εὐσταθείας ὑμῶν. Clem. I 59.
- Εὐσταθής. ὅπερ οὐδὲ πρᾶσσεις, εὐσταθής. Ign. Polyc. 4. τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ καὶ τὸ εὐσταθές. Mart. Polyc. 7.

Εὐσυνείδητος. οὐκ εὐσυνείδητοί μοι εἶναι φαίνονται. Ign. Magn. 4. ὅτι εὐσυνείδητός εἰμι ἐν ὑμῖν. Philad. 6.

Εὐτάκτως. πῶς εὐτάκτως . . . ἐπιτελοῦσι τὰ διατασσόμενα. Clem. I 37. ἀμφοτέρω εὐτάκτως ἐκ θελήματος Θεοῦ. 42.

Εὐταξία. ὑμῶν τὴν ἐν Θεῷ εὐταξίαν. Ign. Eph. 6.

Εὐφραίνεισθαι. ἡδύφραϊντο μὲν ἐπὶ τῷ τῆς ἐκκλησίας ἀσαλεύτῳ. Mart. Ign. 1.

Εὐφροσύνη. μετ' εὐφροσύνης περιβήμενος τὰ δεσμά. Mart. Ign. 2.

Εὐχαριστεῖν. ὁ δὲ πτωχὸς εὐχαριστεῖτω τῷ Θεῷ. Clem. I 38. ὀφείλομεν κατὰ πάντα εὐχαριστεῖν αὐτῷ. ib. "Εκαστος . . . ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι εὐχαριστεῖτω. 41. ὅθεν καὶ γράφω ὑμῖν, εὐχαριστῶν τῷ Κυρίῳ. Ign. Eph. 21. Εὐχαριστῶ δὲ τῷ Θεῷ μου. Philad. 6. καγὼ τῷ Θεῷ εὐχαριστῶ ὑπὲρ ὑμῶν. II. οἱ καὶ εὐχαριστοῦσιν τῷ Κυρίῳ ὑπὲρ ὑμῶν. Smyrn. 10. Εὐχαριστῶ σοι, Δέσποτα. Mart. Ign. 2.

Εὐχαριστία. συνέρχεσθαι εἰς εὐχαριστίαν Θεοῦ. Ign. Eph. 13. μὴ εὐχαριστία χρησθαι. Philad. 4. Εὐχαριστίας καὶ προσευχῆς ἀπέχονται. Smyrn. 6. τὴν εὐχαριστίαν σάρκα εἶναι τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν. ib. "Εκείνη βεβαία εὐχαριστία ἡγείσθω. 8.

Εὐχάριστος. γραμμάτων εὐχαριστῶν ἐκπεμφθέντων. Mart. Ign. 4.

Εὐχερής. ὑμῖν γὰρ εὐχερές ἐστιν ὁ θέλετε ποιῆσαι. Ign. Rom. 1.

Εὐχεσθαι. Εὐχόμεθα οὖν . . . ἵνα ἐν ἀγάπῃ ζώμεν. Clem. I 50. ὃν εὐχομαι κατὰ Ἰησοῦν Χριστὸν ὑμᾶς ἀγαπᾶν. Ign. Eph. 1. εὐχομαι παραμεῖναι αὐτόν. 2. εὐχομαι . . . πλείστα χαίρειν. Magn. et Trall. Inscr. ἐν αἷς ἔνωσιν εὐχομαι. Magn. 1. τί δὲ εὐχομαι θηριομαχεῖν; Trall. 10. Εὐχομαι ὑμᾶς ἐν ἀγάπῃ ἀκοῦσαί μου. 12. "Επει εὐξάμενος Θεῷ. Rom. 1. εὐχομαι εἰτοιμά μοι εὐμεθεῖναι. 5. εὐχομαι ἵνα μὴ εἰς μαρτύριον αὐτὸ κτήσων-

ται. Philad. 6. ἣν εὐχομαι τελείαν μοι δοθῆναι. Smyrn. 11. ἣν εὐχομαι ἐδράσθαι. 13. "Ερρώσθαι ὑμᾶς . . . εὐχομαι. Polyc. 8. "Ερρώσθαι ὑμᾶς εὐχόμεθα. Mart. Polyc. 22.

Εὐχή. θυσίας ἐνδελειχισμού, ἢ εὐχῶν. Clem. I 41. ὅλη ἡ τῶν ἀσπαστῶν καὶ κατ' εὐχήν. Fragm. iv. νήφοντες πρὸς τὰς εὐχάς. Polyc. Phil. 7. ἐπετύγχανεν τῶν κατ' εὐχήν. Mart. Ign. 1. μετ' εὐχῆς καὶ παραινήσεως. 4. Τῷ δὲ κατ' εὐχήν ἀπέβαινεν. 5. πληρώσαντος τὴν εὐχήν. Mart. Polyc. 15.

Εὐχρηστος. τὰ δὲ εὐχρίστα μέλη . . . ἀναγκαῖα καὶ εὐχρηστα. Clem. I 37.

Εὐωδία. εὐωδίας τοσαύτης ἀντελαβόμεθα. Mart. Polyc. 15.

"Εφάπτειν. μήπω τῆς ὄψεως εἰς Χριστὸν ἀγάπης ἐφαψάμενος. Mart. Ign. 1.

"Επιστάναι. "Επισταθέντων δὲ τῶν παρὰ τοῦ βασιλέως. Clem. I 12. οἱ μὲν ἐξαίφνης ἐπιστάνα. Mart. Ign. 7. ἐπέστησαν οἱ ζητοῦντες αὐτόν. Mart. Polyc. 6.

"Εφοδῖος. τοῖς ἐφοδίοις τοῦ Θεοῦ ἀρκούμενοι. Clem. I 2.

"Ἐχειν. Δαβὶδ φθύνον ἔσχεν. Clem. I 4. τοῦ καλῶς ἔχοντος. 14. "Ἐχοντες οὖν τοῦτον τὸν ὑπογραμμόν. 33. Ταῦτα οὖν πάντα ἐξ αὐτοῦ ἔχοντες. 38. θάνατον τὸ πρόστιμον ἔχουσιν. 41. ἀλλὰ καὶ καρπὸν ἔχουσα. 43. τελείαν ἔσχον τὴν ἀνάλυσιν. 44. ἢ οὐχὶ ἵνα Θεὸν ἔχομεν; 46. "Ο ἔχων ἀγάπην ἐν Χριστῷ. 49. ἀγάπη σχίσμα οὐκ ἔχει. ib. διὰ τὴν ἀγάπην ἣν ἔσχεν πρὸς ἡμᾶς. ib. ἔχουσιν χώραν εὐσεβῶν. 50. μηδεμίαν ἐλπίδα ἔχοντας σωτηρίας. II 1. τῶν δοκούντων ἔχειν Θεόν. 2. ἔργα ἔχοντες ὅσια. 6. ἕως ἔχομεν καιρὸν μετανοίας. 8. "Ὡς ἔχομεν καιρὸν τοῦ ἰαθῆναι. 9. ἡλικίαν ἔχει βάσανον . . . οἷαν τρυφήν ἔχει. 10. δισσην ἔξουσιν τὴν κρίσιν. ib. θλίψεις ἔσχον. 11. τὴν ἀλήθειαν οὐκ ἔχειν. Fragm. viii. ἀκακίαν ἔχει. ib. φρόνησιν ἔχομεν. ix. τοιαύτην συνήθειαν ἔσχον πρὸς

τὸν ἐπίσκοπον. Ign. Eph. 5. ἔχοντας κακὴν διδαχὴν. 9. εἰς ἡλικίαν Χριστὸν ἔχετε τὴν πίστιν. 14. ἴδιον χαρακτῆρα . . . ἔχει. Magn. 5. ἔχουμεν τὸ ἀποθανεῖν εἰς τὸ αὐτοῦ πάθος. ib. τινὰς ἐξ ὑμῶν οὕτως ἔχοντας. 11. Χριστὸν ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς. 12. Ἀμωμον διάνοιαν . . . ἔγνω ὑμᾶς ἔχοντας. Trall. 1. πέπεισμαι ὑμᾶς οὕτως ἔχειν. 3. ἔχω μεθ' ἑαυτοῦ. ib. μηδεὶς ὑμῶν κατὰ τοῦ πλησίον ἔχ-
έτω. 8. τὸ ἀληθινὸν ζῆν οὐκ ἔχο-
μεν. 9. ἔξω καιρὸν τοιοῦτον. Rom. 2. ἔχετε ἐπιγραφῆναι. ib. Συγ-
νώμην μοι ἔχετε. 5. Εἰ τις αὐτὸν ἐν ἑαυτῷ ἔχει. 6. οὐχ ἔξουσιν τόπον. Philad. 2. παρὰ ἀνδρὸς περιτομὴν ἔχοντος. 6. οὐκ ἔχει τις καυχῆσασθαι. ib. τὰ σπλάγχνα ἃ ἔχετε ἐν Χ. Ἰ. 10. εἰδὼς ὅτι καὶ ὑμεῖς οὕτως ἔχετε. Smyrn. 4. Τοῦ-
του δὲ ἔχει ἐξουσίαν Ἰ. Χ. ib. ὡς ἔτι καιρὸν ἔχομεν, εἰς Θεὸν μετα-
νοεῖν. 9. Καλῶς ἔχει Θεὸν . . . εἰ-
δέναι. ib. σύνεσιν πλείονα ἢς ἔχεις. Polyc. 1. μετ' αὐτῶν μοι τὸ μέ-
ρος γένοιτο σchein ἐν Θεῷ. 6. τινὰ
ὃν ἀγαπητὸν λίαν ἔχετε καὶ ἄοκνον.
7. Χριστιανὸς ἑαυτοῦ ἐξουσίαν οὐκ
ἔχει. ib. μηδὲν ἀνεπιτήδευτον ἔχειν.
Fragm. vii. ὁ γὰρ ἔχων ἀγάπην.
Polyc. Phil. 3. ἅλλας ὅσας εἴ-
χομεν παρ' ἡμῖν. 13. Χριστὸν γὰρ
ἔχων. Mart. Ign. 2. ὁ Χριστὸν
ἔχων ἐν στέρεσι. ib. κατὰ νοῦν
μὴ ἔχειν Θεοῦ; ib. ἐκείθεν εἶχετο
τοῦ πλοῦς. 3. Πρὸ ὀφθαλμῶν γὰρ
εἶχον. Mart. Polyc. 2. Ἐχοντες
οὖν τὸ παιδάριον. 7. Ὁδοήκουτα
καὶ ἐξ ἔτη ἔχω δουλεύων αὐτῷ. 9.
Θηρία ἔχω. 11.
Ἐχθρός. Τίνες οὖν οἱ ἐχθροί; Clem.
I 36. Ἔστιν δὲ οὗτος αἰὼν καὶ
ὁ μέλλων δύο ἐχθροί. II 6.
Ζάλη. πρὸς τὴν ζάλην τὴν ἀντικει-
μένην ἀντεῖχεν. Mart. Ign. 1.
Ζέειν. ζέουσι καὶ λέγουσι καταπαύειν
τὸν δῆμον. Mart. Ign. 6.
Ζῆλος. Ἐκ τούτου ζῆλος καὶ φθόνος.
Clem. I 3. ζῆλον ἄδικον . . . ἀνει-

ληφόντας. ib. ζῆλος καὶ φθόνος
ἀδελφοκτονίαν κατεργάσατο. 4.
Διὰ ζῆλος . . . Ἰακώβ ἀπέθρα. ib.
Ζῆλος ἐποιήσεν Ἰωσήφ μέχρι θανά-
του διωχθῆναι. ib. Ζῆλος φυγεῖν
ἠνάγκασε Μωϋσῆν. ib. Διὰ ζῆλος
Ἀαρὼν. ib. Ζῆλος Δαθάν. ib. Διὰ
ζῆλος Δαβὶδ φθόνον ἔσχεν. ib.
Διὰ ζῆλον καὶ φθόνον οἱ μέγιστοι
. . . στύλοι. 5. Ὁ Πέτρος διὰ ζῆλον
ἄδικον. ib. Διὰ ζῆλον καὶ Ὁ Παῦ-
λος. ib. βασάνους διὰ ζῆλον πα-
θύντες. 6. Διὰ ζῆλος διωχθεῖσαι
γυναῖκες. ib. Ζῆλος ἀπηλλοτριώσεν
γαμετάς. ib. Ζῆλος καὶ ἔρις. ib.
τὸ εἰς θάνατον ἄγον ζῆλος. 9. μυ-
σαροῦ ζήλους ἀρχηγοίς. 14. ζήλου
ἐμπεσόντος περὶ τῆς ἱερωσύνης. 43.
ἄδικον ζῆλον ἀνελήφωτων. 45. τὸ
γὰρ ζῆλος πολλοῖς μὲν οὐ φαίνεται.
Ign. Trall. 4.
Ζηλοῦν. μηδὲ καταλαλεῖν ἀλλήλων
μηδὲ ζηλοῦν. Clem. II 4. Μηθέν
με ζηλώσει τῶν ὁρατῶν. Ign.
Rom. 5.
Ζηλωτής. ζηλωταὶ περὶ μὴ ἀνηκόντων
εἰς σωτηρίαν. Clem. I 45. ζηλω-
ταὶ περὶ τὸ καλόν. Polyc. Phil. 6.
Ζῆν. ζώντας κατήγαγεν εἰς ἄδου. Clem.
I 4. μονογενὲς ὑπάρχον ζῆ ἔτη
πεντηκόσια. 25. ὥτα ἐν ἀγάπῃ ζῶμεν.
50. κατέβησαν γὰρ εἰς ἄδου ζῶντες.
51. ὡς περὶ κριτοῦ ζώντων καὶ νε-
κρῶν. II 1. ἡμεῖς οἱ ζῶντες τοῖς
νεκροῖς θεοῖς οὐ θύομεν. 3. ὥτα
ζήσωμεν, καὶ διώξωμεν μᾶλλον τὴν
ἀρετήν. 10. Ζῆ, φησιν, ὁ Θεός.
Fragm. vii. Χριστὸς, τὸ ἀδιάκρι-
τον ὑμῶν ζῆν. Ign. Eph. 3. πάν-
τες κατὰ ἀλήθειαν ζῆτε. 6. κατὰ
Θεὸν ζῆτε. 8. εἰς τὸ ἀληθινὸν ζῆν.
11. ἐκ τοῦ προκειμένου ζῆν. 17.
ζῆν ἐν Ἰ. Χριστῷ διὰ παντός. 20.
Ἰ. Χριστοῦ, τοῦ διαπαντός ἡμῶν
ζῆν. Magn. 1. τὸ ζῆν αὐτοῦ οὐκ
ἔστιν ἐν ἡμῖν. 5. εἰ γὰρ . . . κατὰ
[νόμον] Ἰουδαϊσμὸν ζῶμεν. 8. κατὰ
Χ. Ἰησοῦν ἔζησαν. ib. κατὰ κυρια-
κὴν ζωὴν ζῶντες. 9. ζῆσαι χωρὶς
αὐτοῦ. ib. μάθωμεν κατὰ Χριστια-
νισμόν ζῆν. 10. οὐ κατὰ ἄνθρωπον

ζῶντες. Trall. 2. οὐ χωρὶς τὸ ἀληθινὸν ζῆν οὐκ ἔχομεν. 9. Ἰ. X. τὸ ἀληθινὸν ἡμῶν ζῆν. Smyrn. 4. μὴ ἐμποδισθῇ μοι ζῆσαι. Rom. 6. Ζῶν γράφω ὑμῖν. 7. ὕδωρ δὲ ζῶν. ib. Οὐκ ἔτι θέλω κατὰ ἀνθρώπους ζῆν. 8. ἐν πάσῃ ἐπιεικείᾳ Θεοῦ ζῶντος. Philad. 1. κατὰ Ἰησοῦν Χριστὸν ζῶντες. 3. κριτὴς ζῶντων καὶ νεκρῶν. Polyc. Phil. 2. ἵνα ζήσωμεν ἐν αὐτῷ πάντα ὑπέμεινε. 8. πάντας τοὺς εὐσεβῶς ζῶντας. Mart. Ign. 2. ζῶντα καυθῆναι. Mart. Polyc. 5. ζῶντα κατακαυθῆναι. 12, bis. οἱ ζῶσιν ἐνώπιόν σου. 14.

Ζητεῖν. ζητεῖν τὸ κοινωφελὲς πᾶσιν. Clem. I 48. ἀλήθεια γνησίως ζητοῦμένη. Fragm. vi. Ἐκεῖνον ζητῶ. Ign. Rom. 6. ἐξ ὀνόματος πάντας ζῆται. Polyc. 4. ζητεῖσθω Πολύκαρπος. Mart. Polyc. 3. ἐπιμενόντων τῶν ζητούντων αὐτόν. 6. ἐπέστησαν οἱ ζητοῦντες αὐτόν. ib.

Ζυγός. ἡμεῖς οἱ ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς χάριτος αὐτοῦ. Clem. I 16. Παρθενίας ζυγόν. Ign. Fragm. vi.

Ζύμη. Ὑπέρθεσθε οὖν τὴν κακὴν ζύμην. Ign. Magn. 10. μεταβάλεσθε εἰς νέαν ζύμην. ib.

Ζωή. τοὺς πρὸς ζωῆς ἀνθρώπους μαζούς. Clem. I 20. ζωὴ ἐν ἀθανασίᾳ. 35. Πύλη γὰρ δικαιοσύνης ἀνεῳγία εἰς ζωὴν. 48. ἀνάπαυσις τῆς μελλούσης βασιλείας καὶ ζωῆς αἰωνίου. II 5. ληψόμεθα ζωὴν αἰώνιον. 8. ἵνα τὴν αἰώνιον ζωὴν ἀπολάβωμεν. ib. ἐν ᾧ ἀθανάτω ζῶ ἀληθινῇ. Ign. Eph. 7. ἥτις ἐστὶν ἀρχὴ ζωῆς καὶ τέλος. 14. ἡμῖν δὲ σωτηρία καὶ ζωὴ αἰώνιος. 18. εἰς καινότητα αἰδίου ζωῆς. 91. ἐπικεῖται τὰ δύο ὁμοῦ, ὃ τε θάνατος καὶ ἡ ζωὴ. Magn. 5. κατὰ κυριακὴν ζωὴν. 9. ἡ ζωὴ ἡμῶν ἀντέτειλεν δι' αὐτοῦ. ib. ἄρτον ζωῆς. Rom. 7. αἰένως ζωὴ. ib. τὸ θέμα ἀφθαρσία καὶ ζωὴ αἰώνιος. Polyc. 2. εἰς ἀνάστασιν ζωῆς αἰωνίου. Mart. Polyc. 14.

Ζώνη. λύσας τὴν ζώνην αὐτοῦ. Mart. Polyc. 13.

Ζῶον. τὰ εἰσελθόντα ἐν ὁμοιοῖα ζωᾷ. Clem. I 9. πᾶσιν τοῖς ὁδοῖν ἐπ' αὐτὴν ζώοις. 20. Τὰ τε ελάχιστα τῶν ζῶων. ib. ἐκ τῆς ἱκμάδος τοῦ τετελευτηκότος ζώου. 25. τὰ τε ἐν αὐτῇ ζωᾷ φοιτῶντα. 33. τὰ ἐν αὐτῇ ζωᾷ προδημουργήσας. ib. Τὸ γὰρ ζῶον ἀκακίαν ἔχει. Fragm. viii.

Ἦγεῖσθαι. ὑποτασσόμενοι τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν. Clem. I 3. μαρτυρήσας ἐπὶ τῶν ἡγουμένων. 5. καὶ ἡγούμενοι, κατὰ τὸν Ἰούδαν. 32. τοὺς στρατευομένους τοῖς ἡγουμένοις. 37. τὰ ἐπιτασσόμενα ὑπὸ τοῦ βασιλέως καὶ τῶν ἡγουμένων ἐπιτελεῖ. ib. καὶ πάντες οἱ ἡγούμενοι Λιγύππου. 51. πολλοὶ βασιλεῖς καὶ ἡγούμενοι. 55. καὶ τὰ κοσμικὰ ταῦτα ὡς ἀλλότρια ἡγεῖσθαι. II 5. Ἐκείνη βεβαία εὐχαριστία ἡγεῖσθω. Ign. Smyrn. 8. ἀγέλης καλῆς ἡγούμενος. Mart. Ign. 2. ταῖς ἐκκλησίαις . . . διὰ τῶν ἡγουμένων. 4. ἐκείνους δὲ οὐχ ἡγούμεναι ἀξίους. Mart. Polyc. 10.

Ἦγεμονία. ἐν καιρῷ τῆς ἡγεμονίας Ποντίου Πιλάτου. Ign. Magn. 11.

Ἦδεσθαι. ταῦτα εἰς ἐμμένειν ἡδεται. Clem. Fragm. vi. Οὐχ ἡδομαι τροφῇ φθορᾶς. Ign. Rom. 7.

Ἠδέως. ἡδέως ἐγένετο θυσία. Clem. I 31. ὅπερ ὁ ἀγνωστὸς ἡδέως λαμβάνει. Ign. Trall. 6.

Ἠδιον. ἡδιον δίδοντες ἢ λαμβάνοντες. Clem. I 2.

Ἠδονή. ἡδέως λαμβάνει ἐν ἡδονῇ. Ign. Trall. 6. οὐδὲ ἡδοναῖς τοῦ βίου τούτου. Rom. 7. ἡδονὴ κακῇ αἰχμαλωτίζουσιν. Philad. 2.

Ἠθος. τὸ μεγαλοπρεπὲς τῆς φιλοφρονίας ὑμῶν ἦθος. Clem. I 1. τὸ ἀξιαγάπητον τῆς ἀγνείας ἦθος. 21.

Ἠκειν. ὅτι ἦκας κατασκοπεύσαι τὴν χώραν. Clem. I 12. Πότε ἦξει αὐτοῦ ἡ βασιλεία. II 12.

Ἠλικία. τὴν ἐπισύσαν τῇ ἡλικίᾳ σύνεσιν. Clem. Fragm. vi. συγχρᾶσθαι τῇ ἡλικίᾳ τοῦ ἐπισκόπου. Ign. Magn. 3. τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ κατασκεῖραι. Mart. Pol. 3. τὴν ἡλι-

- κίαν αὐτοῦ καὶ τὸ εὐσταθές. 7. Αἰ-
δέσθητί σου τὴν ἡλικίαν. 9.
Ἑλίκος. ἡλικίην ἔχει βάσανον ἢ εὐθάδε
ἀπόλαυσις. Clem. II 10.
Ἥλιος. Ἥλιός τε καὶ σελήνη. Clem.
I 20. ἐπὶ τὸν τοῦ ἡλίου βωμόν.
25. ἄμα ἡλίῳ καὶ σελήνῃ. Ign.
Eph. 19.
Ἥλος. τῆς ἡμετέρας ἐκ τῶν ἡλυν
ἀσφαλείας. Mart. Polyc. 13.
Ἥμέρα. Ἄγων ἦν ὑμῖν ἡμέρας τε καὶ
νυκτός. Clem. I 2. στήλην ἁλὸς ἕως
τῆς ἡμέρας ταύτης. 11. Ἥμέρα τε
καὶ νύξ . . . ὁρόμον διανύουσιν. 20.
Ἥμέρα καὶ νύξ ἀνάστασιν ἡμῶν δη-
λοῦσιν. 24. ἀνίσταται ἡμέρα,
ἡ ἡμέρα ἀπεισιν. 1b. καὶ ἡμέρας,
βλεπόντων πάντων ἐπιπτάς. 25.
Αἱ γενεαὶ πᾶσαι ἀπὸ Ἀδὰμ ἕως
τῆσδε ἡμέρας. 50. τεσσαράκοντα
ἡμέρας. 53, et Fragm. viii. ἡμέ-
ραν ἐξ ἡμέρας προσδεχόμενοι. II
11. οὐκ οἶδαμεν τὴν ἡμέραν τῆς
ἐπιφανείας τοῦ Θεοῦ. 12. νυκτός
καὶ ἡμέρας. Ign. Rom. 5. ἐν μία
ἡμέρᾳ καὶ νυκτὶ τῇ αὐτῇ. Mart.
Ign. 5. ἐφανερώσαμεν ὑμῖν καὶ
τὴν ἡμέραν. 7. καὶ διέτριβε μετ'
ὀλίγων νύκτα καὶ ἡμέραν. Mart.
Polyc. 5. πρὸ τριῶν ἡμερῶν τοῦ
συνληφθῆναι αὐτόν. 1b. δὸς ἡμέ-
ραν. 10. ἡξιώσας με τῆς ἡμέρας
. . . ταύτης. 14. τὴν τοῦ μαρ-
τυρίου αὐτοῦ ἡμέραν γενέθλιον.
18.
Ἥμερος. πρὸς τὸ ἄγριον αὐτῶν ἡμεῖς
ἡμεροί. Ign. Eph. 10.
Ἥμέτερος. διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν
ἐκχυθέν. Clem. I 7. οὐδὲ διὰ τῆς
ἡμετέρας σοφίας. 32. τὰς ἡμετέ-
ρας . . . διατάξεις. Mart. Ign. 2.
τῶν ἡμετέρων οἱ παρόντες. Mart.
Polyc. 9. ὁ τῶν ἡμετέρων θεῶν
καθαίρετης. 12.
Ἡπειρος. τὴν ἡπειρον τὴν πρὸς Ἐπί-
δαμον. Mart. Ign. 5.
Ἡπίως. ἡπίως τε καὶ προσηγώς.
Clem. I 23.
Ἡσυχάζειν. Τισὶ δὲ καὶ παρήγγελλον
ἡσυχάζειν. Mart. Ign. 6.
Ἡσυχία. δύναται καὶ τῆς ἡσυχίας
αὐτοῦ ἀκούειν. Ign. Eph. 15. ἅτινα
ἐν ἡσυχίᾳ Θεοῦ ἐπράχθη. 19.
Ἡσύχως. λειτουργήσαντας . . . ἡσύχως
καὶ ἀβαναύσως. Clem. I 44.
Ἡττων. ἡ πρόσκλισις ἐκείνη ἦττον
ἁμαρτίαν ὑμῖν προσήνεγκεν. Clem.
I 47. Οὐχ ἦττον . . . Ἐσθὴρ κιν-
δύνῳ ἑαυτὴν παρέβαλεν. 55.
Θάλασσα. Τὸ κύτος τῆς ἀπείρου θα-
λάσσης. Clem. I 20. θάλασσάν
τε καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ζῶα. 33. ἐβυ-
βίσθησαν εἰς θάλασσαν ἐρυθράν. 51.
διὰ γῆς καὶ θάλασσης. Ign. Rom.
5. ὁ ποιήσας . . . τὴν γῆν καὶ τὴν
θάλασσαν. Mart. Ign. 2.
Θανάσιμος, ὥσπερ θανάσιμον φάρμα-
κον διδόντες. Ign. Trall. 6.
Θανατηφόρος. γεννώσας καρπὸν θανα-
τηφόρον. Ign. Trall. 11.
Θάνατος. δι' οὗ καὶ θάνατος εἰσῆλθεν
εἰς τὸν κοσμόν. Clem. I 3. μέχρι
θανάτου διωχθῆναι. 4. ἕως θανά-
του ἦλθον. 5. τὸ εἰς θάνατον ἄγον
ζῆλος. 9. οὐχ εὐρέθη αὐτοῦ θάνα-
τος. 1b. θάνατον τὸ πρόστιμον
ἔχουσιν. 41. καὶ θάνατος κατέπιεν
αὐτούς. 51. βασιλεῖς καὶ ἡγού-
μενοι . . . παρέδωκαν ἑαυτούς εἰς θά-
νατον. 55. ὁ βίος ἡμῶν ὅλος ἄλλο
οὐδὲν ἦν εἰ μὴ θάνατος. II 1. ὁ-
μοίως καὶ ὁ θάνατος τοῦ Κυρίου.
Ign. Eph. 19. διὰ τὸ μελετᾶσθαι
θανάτου καταλύσιν. 1b. τὰ δύο
ὁμοῦ, ὃ τε θάνατος καὶ ἡ ζωὴ.
Magn. 5. ἡ ζωὴ ἡμῶν ἀνέτειλεν
διὰ . . . τοῦ θανάτου αὐτοῦ. 9. πι-
στεύσαντες εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ.
Trall. 2. τὰ ἀθικτα ἀρχεῖα ὁ
σταυρὸς αὐτοῦ καὶ ὁ θάνατος. Phi-
lad. 8. θανάτου κατεφρόνησαν, ὑπ-
ρέθησαν δὲ ὑπὲρ θάνατον. Smyrn. 3.
ἐκδοτον δέδωκα τῷ θανάτῳ. 4. συν-
ήγοροι τοῦ θανάτου. 5. ἕως θά-
νατου καταντήσαι. Polyc. Phil. 1.
ἐπὶ θάνατον ὁ τοιοῦτος ἦγετο. Mart.
Ign. 6.
Θανατοῦν. ὅπως συνληφθέντες θανα-
τωθῶσιν. Clem. I 12.
Θάρσος. θάρσους καὶ χαρὰς ἐνεπίμ-
πлатο. Mart. Polyc. 12.
Θάττον. ὅπως βάττον . . . ἀπαγγέλ-

λωσιν. Clem. I 59. διὰ τῶν θηρίων θάπτον ἀφανής. Mart. Ign. 3. θάπτον ἀναχωρήσαι τοῦ κόσμου. 5. θάπτον τοῦ λεχθῆναι. Mart. Polyc. 13.

Θαῦμα μέγα εἶδομεν. Mart. Pol. 15.

Θαυμάζειν. τὴν τε σόφρονα . . . εὐσέβειαν οὐκ ἐθαύμασεν; Clem. I 1. Τὸ γὰρ γενναῖον . . . τίς οὐκ ἂν θαυμάσειεν; Mart. Polyc. 2. πᾶν τὸ πλήθος, θαυμάσαν. 3. θαυμαζόντων τῶν παρόντων. 7. ὥστε . . . καὶ θαυμάσαι πάντα τὸν ὄχλον. 16.

Θαυμάσιος. Ὁ δὲ θαυμασιώτατος Πολύκαρπος. Mart. Polyc. 5. ὁ θαυμασιώτατος μάρτυς. 16.

Θαυμαστός. Μέγα καὶ θαυμαστὸν οὖν νομίζομεν εἶναι; Clem. I 26. Ὡς μακάριοι καὶ θαυμαστὰ τὰ δῶρα τοῦ Θεοῦ. 35. ἀναβάλλει εἰς τὸ θαυμαστὸν αὐτοῦ φῶς. 36. Καὶ τί θαυμαστόν; 43. πῶς μέγα καὶ θαυμαστὸν ἐστὶν ἡ ἀγάπη. 50. Ἐκεῖνο γὰρ ἐστὶν μέγα καὶ θαυμαστόν, οὗ τὰ ἐστώτα στηρίζουν. II 2. ἡ δὲ ἐπαγγελία τοῦ Χριστοῦ μεγάλη καὶ θαυμαστή ἐστίν. 5.

Θεᾶσθαι. θεασάμενος ἐν ἡμῖν πολλὴν πλάνην. Clem. II 1. τὸν συνακροατὴν θεάσασθαι. Mart. Ign. 3.

Θεϊκός. λύχου δικῆν θεικοῦ τὴν ἐκάστον φωτίζων διάνοιαν. Mart. Ign. 1.

Θεῖον. διὰ πυρὸς καὶ θείου. Clem. I 11.

Θεῖος. τὰ βάθη τῆς θείας γνώσεως. Clem. I 40. πρὸς ἐκπλήρωσιν θείου προστάγματος. Fragm. ii. Οἱ γὰρ θεώτατοι προφηταί. Ign. Magn. 8. τῆς τῶν [θείων] γραφῶν ἐξηγήσεως. Mart. Ign. 1.

Θελεῖν. ὅταν θέλῃ ἀνέλει αὐτήν. Clem. I 21. ὅτε θέλει, καὶ ὡς θέλει, ποιήσει πάντα. 27. ἠθέλησεν ὁ Δεσπότης τῆς ἀθανάτου γνώσεως ἡμᾶς γεύσασθαι. 36. διὰ τίνων ἐπιτελεῖσθαι θέλει. 40. ἐαυτοὺς θέλοντι μάλλον αἰκίας περιπίπτειν. 31. καὶ ἠθέλησεν ἐκ μὴ ὄντος εἶναι ἡμᾶς. II 1. ὁ Χριστὸς ἠθέλησεν σῶσαι τὰ ἀπολλύμενα. 2.

Εἰς τιμὴν οὖν ἐκείνου τοῦ θελήσαντος ἡμᾶς. Ign. Magn. 3. θέλω προφυλάσσεσθαι ὑμᾶς. 11. ἐν θελήματι τοῦ θελήσαντος τὰ πάντα. Rom. Inscr. ὑμῖν γὰρ εὐχερές ἐστίν ὃ θέλετε ποιῆσαι. 1. Οὐ γὰρ θέλω ὑμῖν ἀνθρωπαρεσκῆσαι. 2. Ἐγὼ δὲ θέλω, ἵνα κακείνα βέβαια ᾖ. 3. ἵνα μὴ μόνον λέγω, ἀλλὰ καὶ θέλω. ib. Κἂν αὐτὰ δὲ ἄκοντα μὴ θελήσῃ. 5. ἐκείνον θέλω. 6. μὴ θελήσῃ μοι ἀποθανεῖν, τὸν τοῦ Θεοῦ θέλοντα εἶναι. ib. νοησάτω ὃ θέλω. ib. Ἄρτον Θεοῦ θέλω. 7. πόμα Θεοῦ θέλω. ib. Οὐκ ἔτι θέλω κατὰ ἀνθρώπους ζῆν· τοῦτο δὲ ἔσται, ἐὰν ὑμεῖς θελήσῃτε. 8. Θελήσατε, ἵνα καὶ ὑμεῖς θεληθῇτε. ib. Ἐὰν πάθω, ἠθελήσατε. ib. μέ τινας ἠθέλησαν πλανῆσαι. Philad. 7. ἐν οἷς θέλω ἐν τῇ προσευχῇ ὑμῶν δικαιωθῆναι. 8. Θέλουσιν δὲ ὑμῖν οὐκ ἔστιν ἀδύνατον. 10. θέλουσιν γὰρ ὑμῖν εὖ πράσσειν. Smyrn. 11. κατ' ἴχνος βαδίζειν ἐθέλων. Mart. Ign. 5. μὴ μόνον ἐαυτὸν θέλειν σῶζεσθαι. Mart. Polyc. 1. Εἰ δὲ μαθεῖν θέλεις τὸν τοῦ Χριστιανισμοῦ λόγον. 10.

Θέλημα. ἡγιασμένοις ἐν θελήματι Θεοῦ. Clem. I Inscr. ἐὰν . . . ἐπιδῶμεν ἐαυτοὺς τοῖς θελήμασι τῶν ἀνθρώπων. 14. Γῇ κνοφοροῦσα, κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ. 20. μὴ λειποτακτεῖν ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ θελήματος αὐτοῦ. 21. διὰ τοῦ θελήματος αὐτοῦ. 32. his. ἀόκνως προσέλθωμεν τῷ θελήματι αὐτοῦ. 33. ὑποτασσώμεθα τῷ θελήματι αὐτοῦ. 34. πῶς τῷ θελήματι αὐτοῦ λειτουργοῦσιν. ib. ἀντιτασσόμενοι τῷ θελήματι τοῦ Θεοῦ. 36. εὐπρόσδεκτα εἰς τῷ θελήματι αὐτοῦ. 40. ἀμφοτέρω εὐτάκτως ἐκ θελήματος Θεοῦ. 42. τὸ αἷμα αὐτοῦ ἔδωκεν ὑπὲρ ἡμῶν . . . ἐν θελήματι Θεοῦ. 49. εἰς τὸ εἶξαι αὐτοὺς μὴ ἡμῖν, ἀλλὰ τῷ θελήματι τοῦ Θεοῦ. 56. κολλᾷ γὰρ ἡμᾶς τῷ θελήματι τοῦ Θεοῦ. ib. ποιήσωμεν τὸ θέλημα τοῦ καλέσαντος ἡμᾶς. II 5.

- Ποιούντες γὰρ τὸ θέλημα τοῦ Χριστοῦ. 6. ποιήσαντες τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς. 8. Cf. 10. θέλημα αὐτοῦ. *Fragm.* viii. ἐν θελήματι τοῦ Πατρὸς. *Ign. Eph. Inscr.* Ἐάν με καταξιώσῃ Ἰησοῦς . . . καὶ θέλημα ἦ. 20. ὃς παρεγένετο θελήματι Θεοῦ. *Trall.* 1. ἐν θελήματι τοῦ θελήσαντος τὰ πάντα. *Rom. Inscr.* ἔάνπερ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἦ. 1. οὐς κατὰ τὸ ἴδιον θέλημα ἐστήριξεν. *Philad. Inscr.* νιδὼν Θεοῦ κατὰ θέλημα καὶ δύναμιν Θεοῦ. *Smyrn.* 1. κατὰ θέλημα δὲ κατηξιώθην. 11. ὡς τὸ θέλημα προστάσσει. *Polyc.* 8. θελήματι Θεοῦ. *Polyc. Phil.* 1. ἔάν ποιῶμεν αὐτοῦ τὸ θέλημα. 2. τὰ μαρτυρία πάντα τὰ κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. *Mart. Polyc.* 2. Τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ γενέσθω. 7.
- Θέλησις. ἀνεβλέψαμεν . . . τῇ αὐτοῦ θελήσει. *Clem.* II 1.
- Θέμα. τὸ θέμα ἀφθαρσία καὶ ζωὴ αἰώνιος. *Ign. Polyc.* 2.
- Θεμέλιος. τὸν ἀσφαλὴ τοῦ ἰδίου βουλήματος θεμέλιον. *Clem.* I 33.
- Θεοδρόμος. ἥδοιγῃ κακῇ αἰχμαλωτίζουσιν τοὺς θεοδρόμους. *Ign. Philad.* 2. ὃς δυνήσεται θεοδρόμος καλεῖσθαι. *Polyc.* 7.
- Θεομακαριστός. ἀπὸ τοῦ θεομακαριστοῦ αὐτοῦ πάθους. *Ign. Smyrn.* 1. Πολύκαρπε θεομακαριστότατε. *Polyc.* 7.
- Θεοπρεπής. Καταξιώθεις γὰρ ὀνόματος θεοπρεπεστάτου. *Ign. Magn.* 1. ἐκκλησίᾳ . . . θεοπρεπεστάτῃ. *Smyrn. Inscr.* δεδεμένους θεοπρεπεστάτοις δεσμοῖς. 11. θεοπρεπέστατον πρεσβυτέριον. 12. συμβούλιον ἀγαγεῖν θεοπρεπέστατον. *Polyc.* 7. ἐπὶ τοιοῦτον θεοπρεπῇ πρεσβύτῃ. *Mart. Polyc.* 7.
- Θεοπρεσβύτης. χειροτονῆσαι τὴν ἐκκλησίαν ὑμῶν θεοπρεσβύτην. *Ign. Smyrn.* 11.
- Θεοσεβής. τὸ τῶν Χριστιανῶν θεοσεβές σύστημα. *Mart. Ign.* 2. τοῦ . . . θεοσεβούς γένους τῶν Χριστιανῶν. *Mart. Polyc.* 3.
- Θεοστυγία. ἀπορρίψαντες ἀφ' ἑαυτῶν . . . θεοστυγίαν. *Clem.* I 35.
- Θεοφιλής. τοῦ θεοφιλοῦς καὶ θεοσεβούς γένους τῶν Χριστιανῶν. *Mart. Polyc.* 3.
- Θεοφόρος. Ἰγνάτιος, ὁ καὶ Θεοφόρος. in *Inscript. omnium Epp.* Θεοφόροι, καὶ ναοφόροι. *Ign. Eph.* 9. Οὐδεὶς Θεοφόρον ἀποκαλεῖ κακοδαίμονα. *Mart. Ign.* 2. Καὶ τίς ἐστὶν Θεοφόρος; ib. ἐφ' οἷς ἡξιώντο τῆς τοῦ Θεοφόρου συντυχίας. 6.
- Θεραπεύειν. ἐπιδῶμεν ἑαυτοὺς τῷ θεραπεύοντι Θεῷ. *Clem.* II 9. Οὐ πᾶν τραῦμα τῇ αὐτῇ ἐμπλάστῳ θεραπεύεται. *Ign. Polyc.* 2.
- Θεράπων. στασιάζειν . . . πρὸς τὸν θεράποντα τοῦ Θεοῦ. *Clem.* I 4. ὁ μακάριος πιστὸς θεράπων . . . Μωϋσῆς. 43. πρὸς τὸν θεράποντα τοῦ Θεοῦ Μωϋσῆν. 51. διὰ τοῦ θεράποντος τοῦ Θεοῦ Μωϋσέως. ib. παρρησιάζεται θεράπων πρὸς Κύριον. 53.
- Θερινός. Καιροὶ ἑαρινοὶ καὶ θερινοί. *Clem.* I 20.
- Θεωρεῖν. τὸ πᾶν πλῆθος ἐθεώρησα ἐν πίστει. *Ign. Magn.* 6. τὸ πᾶν πλῆθος ὑμῶν ἐν αὐτῷ θεωρεῖσθαι. *Trall.* 1. τὴν τῆς σαρκὸς οἰκονομίαν θεωρεῖσθαι. *Mart. Polyc.* 2.
- Θήλυς. παρέδωκεν Κύριος Ὀλοφέρνην ἐν χειρὶ θηλείας. *Clem.* I 55. τὸ ἄρσεν μετὰ τῆς θηλείας, οὔτε ἄρσεν οὔτε θήλυ. II 12, bis.
- Θήρ. τὴν πανπλήθην ἀνθρώπους τε καὶ θηρσὶν . . . τροφήν. *Clem.* I 20. θηρσὶν ἀγρίους παραδοθεῖς. *Mart. Ign.* 5. θηρσὶν ὥμοις . . . παρεβύλετο. 6.
- Θηριομαχεῖν. ἐπιτυχεῖν ἐν Ῥώμῃ θηριομαχεῖσθαι. *Ign. Eph.* 1. τί δὲ εὐχομαι θηριομαχεῖσθαι; *Trall.* 10. Ἀπὸ Συρίας μέχρι Ῥώμης θηριομαχῶ. *Rom.* 5. ὃς καὶ ἐπισήμως ἐθηριομάχησεν. *Mart. Polyc.* 3.
- Θηρίον. οὐς δεῖ ὑμᾶς ὡς θηρία ἐκκλίνειν. *Ign. Eph.* 7. Ἄφετέ με θηρίων εἶναι βορᾶν. *Rom.* 4. δι' ὀδόντων θηρίων ἀλήθωμαι. ib. Μᾶλλον κολακεύσατε τὰ θηρία. ib.

- Ὀναίμην τῶν θηρίων. 5. θηρίων τε συστάσεις. ib. ἀπὸ τῶν θηρίων τῶν ἀνθρωπομόρφων. Smyrn. 4. πρὸς μάχαιραν, πρὸς θηρία. ib. μεταξύ θηρίων, μεταξύ Θεοῦ. ib. βρῶμα γενησόμενον θηρίων. Mart. Ign. 2. θηρίοις αἰμοβόροις. ib. διὰ τῶν θηρίων . . . ἀφανής . . . γενόμενος. 3. εἰς τὰ θηρία κριθέντες. Mart. Polyc. 2. ἐαντῷ ἐπεσπάσατο τὸ θηρίον. 3. ἰδὼν τὰ θηρία ἐδειλίασεν. 4. Θηρία ἔχω, τοῦτοις σε παραβαλῶ. 11. εἰ τῶν θηρίων καταφρονεῖς. ib.
- Θηριώδης. ὑπὸ θηριώδους στρατιωτικῆς δεινότητος. Mart. Ign. 2.
- Θησανυρὸς ἀτίμητος. Mart. Ign. 6.
- Θλίβειν. πλοῦτος πολλάκις μᾶλλον πενίας ἔθλιψεν. Clem. Fragn. 4. μήποτε θλιβέντες τῇ γνώμῃ αὐτοῦ. Ign. Philad. 6. οὐ περὶ ὀρφανού, οὐ περὶ θλιβομένου. Smyrn. 6.
- Θλίψις. ὁ λαὸς μου . . . θλίψεις ἔσχεν. Clem. II 11.
- Θνητός. τί γὰρ δύναται θνητός; Clem. I 39.
- Θόρυβος. θορύβου τηλικούτου ὄντος ἐν τῷ σταδίῳ. Mart. Polyc. 8. θόρυβος ἦν μέγας. 9.
- Θράσος. Θράσος καὶ αὐθάδεια . . . τοῖς κατηγορούμενοις ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Clem. I 30.
- Θρησκεύειν. ὑπὸ τῶν θρησκευόντων τὴν μεγαλοπρεπῆ . . . θρησκεῖαν. Clem. I 45.
- Θρόνος αἰώνιος. Clem. I 59. Mart. Polyc. 21. καὶ θρόνον ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ. Polyc. Phil. 2.
- Θύειν. ὅτι ἡμεῖς οἱ ζῶντες τοῖς νεκροῖς θεοῖς οὐ θύομεν. Clem. II 3. ἢ θύειν ἢ τελευτᾶν κατηνάγκαζεν. Mart. Ign. 2. ὁ πολλοὺς διδάσκων μὴ θύειν. Mart. Polyc. 12.
- Θυμός. εἰς τοσοῦτο ἐξήρισαν θυμοῦ. Clem. I 45. Ἴνα τί ἔρεις, καὶ θυμοί; 46. ἀκατασχέτῳ θυμῷ. Mart. Polyc. 12.
- Θύρα. αὐτὸς ὢν θύρα τοῦ Πατρὸς. Ign. Philad. 9. θύρας τοῦ μαρτυρίου. Mart. Ign. 4.
- Θυσία. προσήνεγκεν αὐτὸν θυσίαν. Clem. I 10. ἡδέως ἐγένετο θυσία. 31. θυσία ἐνδελειχισμού. 41. τοῦ ὑπὲρ ἡμῶν ἑαυτὸν ἀνεγκόντος Θεοῦ προσφορὰν καὶ θυσίαν. Ign. Eph. 1. ἵνα διὰ τῶν ὀργάνων τούτων θυσία εὐρεθῶ. Rom. 4. ἐν θυσίᾳ πίονι καὶ προσδεκτῇ. Mart. Polyc. 14.
- Θυσιαστήριον. οἱ λειτουργοῦντες τῷ θυσιαστηρίῳ τοῦ Θεοῦ. Clem. I 32. ἔμπροσθεν τοῦ ναοῦ πρὸς τὸ θυσιαστήριον. 41. ἐὰν μή τις ἦ ἐντὸς τοῦ θυσιαστηρίου. Ign. Eph. 5. ὡς ἐπὶ ἐν θυσιαστηρίῳ. Magn. 7. Ὁ ἐντὸς θυσιαστηρίου ὢν, καθαρὸς ἐστίν. Trall. 7. ὡς ἔτι θυσιαστήριον ἑτοιμόν ἐστιν. Rom. 2. ἐν θυσιαστηρίῳ ὡς εἰς ἐπίσκοπος. Philad. 4. γινώσκουσας ὅτι εἰς θυσιαστήριον Θεοῦ. Polyc. Phil. 4.
- Ἰαννουάριος. τῇ πρὸ δεκατριῶν καλανδῶν Ἰαννουαρίων. Mart. Ign. 7.
- Ἰᾶσθαι. Ὡς ἔχομεν καιρὸν τοῦ ἰαθῆναι. Clem. II 9.
- Ἰατρός. Εἰς ἱατρός ἐστίν, σαρκικός τε καὶ πνευματικός. Ign. Eph. 7.
- Ἰδία. εὐλογόν τι φαίνεσθαι ἰδία ὑμῖν. Ign. Magn. 7.
- Ἰδιος. τὰ ὑστερήματα αὐτῶν ἰδία ἐκρίνετε. Clem. I 2. Γῇ κυφορούσα . . . τοῖς ἰδίοις καιροῖς. 20. Ἀνέμων σταθμοὶ κατὰ τὸν ἴδιον καιρὸν. ib. τὸν ἀσφαλῆ τοῦ ἰδίου βουλήματος θεμέλιον. 33. ἕκαστος ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι. 37. Τῷ γὰρ ἀρχιερεῖ ἰδία λειτουργίαι. 40. ἴδιος ὁ τόπος. ib. ἰδία διακονίαι. ib. ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι. 41. στασιάζομεν πρὸς τὸ σῶμα τὸ ἴδιον. 46. πολλοὶ ἐξεχώρησαν ἰδίων πόλεων. 55. ἀπὸ σπλάγχχνων ἰδίων προΐεμενος. Fragn. viii. εἰς ἰδίαν οἰκονομίαν. Ign. Eph. 6. εἰς τὸν ἴδιον τόπον. Magn. 5. ἴδιον χαρακτῆρα ἐπικείμενον ἔχει. ib. οὗς κατὰ τὸ ἴδιον θέλημα ἐστήριξεν. Philad. Inscr. Ἐγὼ μὲν οὖν τὸ ἴδιον ἐποίουν. 8. μήτε κατ' ἰδίαν περὶ αὐτῶν λαλεῖν. Smyrn. 7. τὸ ἴδιον μέγεθος. . . τὸ ἴδιον σωματεῖον. 11. πρὸς τὰς ἰδίας ἐπιθυμίας. Polyc. Phil. 7.

- τὴν ἰδίαν ἐπεθύμει γενέσθαι τελείω-
σιν. Mart. Ign. 6. τὸν ἴδιον κλη-
ρον ἀπαρίσθη. Mart. Polyc. 6.
εὐνοίας. . . εἰς τὸν ἴδιον βασιλεία. 17.
τὸν ἐκλογὰς ποιοῦντα ἀπὸ τῶν ἰδίων
δούλων. 20.
- Ἰδιώτης. ἰδιώτης τυγχάνων. Ign.
Fragm. i.
- Ἰδρύειν. ἀπὸ τοῦ ἰδρυμένου αὐτοῖς
τόπου. Clem. I 44.
- Ἰδρῶς. σταζόμενον ὑφ' ἰδρῶτος.
Mart. Ign. 7.
- Ἱερατεύειν. ταύτην ἐκλέλεκται ὁ Θεὸς
εἰς τὸ ἱερατεύειν. Clem. I 43.
- Ἱερεὺς. Οἱ οὖν ἱερεῖς ἐπισκέπτονται
τὰς ἀναγραφάς. Clem. I 25. Ἐξ
αὐτῶν γὰρ ἱερεῖς. 32. τοῖς ἱερεῦσιν
ἴδιος ὁ τόπος. 40. Καλοὶ καὶ οἱ
ἱερεῖς. Ign. Philad. 9.
- Ἱερός. ταῖς ἱεραῖς καὶ ἀμόμοις χερσὶν
ἐπλάσεν. Clem. I 33. ἐν ταῖς
ἱεραῖς βίβλοις. 43. ἐπίστασθε τὰς
ἱερὰς γραφάς. 53.
- Ἱερωσύνη. ζήλου ἐμπεισμένος περὶ τῆς
ἱερωσύνης. Clem. I 43.
- Ἰκανός. Τίς ἱκανὸς ἐν αὐτῇ εὐρεθῆναι;
Clem. I 50.
- Ἰκετεύειν. ἰκετεύοντες αὐτὸν ἰλέως γε-
νέσθαι. Clem. I 2. ἐπὶ τοῖς ἁμαρ-
τήμασιν αὐτῶν ἐξήλασαντο τὸν Θεὸν
ἰκετεύσαντες. 7. κλαύσωμεν ἰκε-
τεύοντες αὐτόν. 48.
- Ἰκέτης. ἰκέται γενόμενοι τοῦ ἐλέους...
αὐτοῦ. Clem. I 9.
- Ἰκμάς. ἐκ τῆς ἰκμάδος τοῦ τετελευτη-
κότος ζῆφου. Clem. I 25.
- Ἰλέως. ὅπως Ἰλέως γενόμενος ἐπικα-
ταλλαγῇ ἡμῖν. Clem. I 48.
- Ἰλέως. ἰκετεύοντες αὐτὸν ἰλέως γενέ-
σθαι. Clem. I 2.
- Ἰμάτιον. ἀποθέμενος ἑαυτῷ πάντα τὰ
ἱμάτια. Mart. Polyc. 13.
- Ἰνδάλλεσθαι. μηδὲ ἰνδαλλέσθω ἡ ψύ-
χη ἡμῶν. Clem. I 23.
- Ἰουδαῖζειν. Ἀποπὸν ἔστιν Χριστὸν
Ἰησοῦν λαλεῖν, καὶ Ἰουδαῖζειν. Ign.
Magn. 10.
- Ἰουδαῖος. εἴτε ἐν Ἰουδαίῳ, εἴτε ἐν
ἔθνεσιν. Ign. Smyrn. 1. ἐθνῶν
τε καὶ Ἰουδαίων τῶν τὴν Σμύρναν
κατοικοῦντων. Mart. Polyc. 12.
- μάλιστα Ἰουδαίων προθύμως. 13.
ὑποβαλλόντων καὶ ἐνισχυόντων τῶν
Ἰουδαίων. 17. τὴν τῶν Ἰουδαίων
γενομένην φιλονεικίαν. 18.
- Ἰουδαῖσμός. κατὰ [νόμον] Ἰουδαῖσμον
ζῶμεν. Ign. Magn. 8. Ὁ γὰρ
Χριστιανισμὸς οὐκ εἰς Ἰουδαῖσμον
ἐπίστευσεν, ἀλλὰ Ἰουδαῖσμός... 10.
Ἐὰν δέ τις Ἰουδαῖσμον ἐρμηνεύη.
Philad. 6. ἡ παρὰ ἀκροβυστου
Ἰουδαῖσμός. ib.
- Ἰππεύς. διωγμῖται καὶ ἱππεῖς. Mart.
Polyc. 7.
- Ἰσος. τὴν ἀγάπην αὐτῶν... ἴσην παρε-
χέωσαν. Clem. I 21. ἀγαπᾶσας
πάντας ἐξ Ἰσου. Polyc. Phil. 4.
- Ἰστάναι. οὐ τὰ ἐστῶτα στηρίζειν.
Clem. II 2. καὶ τὰ ἐπὶ ποδῶν
μὴ ἐστάναι. Fraggm. viii. Στηθι
ἐδραῖος. Ign. Pol. 3. κατὰ πρόσ-
ωπον ἔστη Τραϊανοῦ. Mart. Ign. 2.
σταθεῖς προσήξατο. Mart. Polyc.
7. μὴνός Ξανθικοῦ δευτέρᾳ ἵστα-
μένου. 21.
- Ἰστορία. ἔγγραφον περὶ αὐτοῦ ἱστο-
ρίαν. Clem. Fraggm. ii.
- Ἰσχύειν. τί ταπεινοφροσύνη παρὰ Θεῷ
ἰσχύει. Clem. I 21. κατὰ πάν-
των γὰρ οὐκ ἴσχυεν. Mart. Po-
lyc. 3. Ἰσχυε καὶ ἀνδρίζου. 9.
- Ἰσχυρός. Ὁ ἰσχυρὸς μὴ... ὁ δὲ
ἀσθενὴς ἐντρεπέτω τὸν ἰσχυρόν.
Clem. I 38.
- Ἰσχύς. ἐξ ὅλης ἰσχύος ἡμῶν. Clem.
I 33. ἡ τίς ἰσχύς γηγενούς; 39.
Εἰ γὰρ ἑνὸς καὶ δευτέρου προσ-
ευχῇ τοσαύτην ἰσχύν ἔχει. Ign.
Eph. 5.
- Ἰχνος. οὐ γένοιτό μοι ὑπὸ τὰ ἴχνη
εὐρεθῆναι. Ign. Eph. 12. κατ'
ἴχνος... τοῦ ἀποστόλου Παύλου.
Mart. Ign. 5. οὐ γένοιτο... πρὸς
τὰ ἴχνη εὐρεθῆναι ἡμᾶς. Mart. Po-
lyc. 22.
- Καθαίρειν. καθαίρουνται αἱ δυνάμεις
τοῦ Σατανᾶ. Ign. Eph. 13. ᾤ-
γνοια καθηρέτο. 19. μετὰ σπου-
δῆς καθήρουν αὐτόν. Mart. Po-
lyc. 8.
- Καθαίρετης. ὁ τῶν ἡμετέρων θεῶν κα-
θαίρετης. Mart. Polyc. 12.

Καθαρίζειν. ἵνα τῷ πάθει ὕδωρ καθαρίσῃ. Ign. Eph. 18.

Καθαρός. ἀναστρεφόμενος ἐν καθαρᾷ διανοίᾳ. Clem. I 21. τῶν ἐν καθαρᾷ συνειδήσει λατρεύοντων. 45. ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ δουλεύσωμεν τῷ Θεῷ. II 11. Ὁ ἐντὸς θυσιαστηρίου ὢν, καθαρὸς ἐστίν. Ign. Trall. 7. οὐ καθαρὸς ἐστίν τῇ συνειδήσει. ib. ἵνα καθαρὸς ἄρτος εὐρεθῶ τοῦ Χριστοῦ. Rom. 4. Ἀφετέ με καθαρὸν φῶς λαβεῖν. 6.

Καθεξῆς. οὐδὲ πεντηκόνταρχοι, οὐδὲ τὸ καθεξῆς. Clem. I 37. καθὼς δηλώσω ἐν τῷ καθεξῆς. Mart. Polyc. 22.

Καθήκειν. τιμὴν τὴν καθήκουσαν ἀπονεμόντες. Clem. I 1. πολιτεύεσθαι κατὰ τὸ καθήκον τῷ Χριστῷ. 3. παρὰ τὸ καθήκον τῆς βουλήσεως αὐτοῦ. 41.

Καθηκόντως. στεργούσας καθηκόντως τοὺς ἄνδρας ἐαυτῶν. Clem. I 1.

Καθηλῶν. ὥσπερ καθηλωμένους ἐν τῷ σταυρῷ. Ign. Smyrn. 1. ἀληθῶς . . . καθηλωμένον ὑπὲρ ἡμῶν ἐν σαρκί. ib. Οἱ δὲ οὐ καθήλωσαν μὲν. Mart. Polyc. 14.

Καθίζειν. ἐν ὧν καθίσαντες αὐτόν. Mart. Polyc. 8.

Καθιστάναι. κατέστησαν τοὺς προειρημένους. Clem. I 43 et 44. Τοὺς οὖν κατασταθέντας ὑπ' ἐκείνων. 44. μετὰ τῶν καθεσταμένων πρεσβυτέρων. 54.

Καθιστάειν. καθίστανον τὰς ἀπαρχὰς αὐτῶν. Clem. I 42.

Καθολικός. ἐκεῖ ἡ καθολικὴ ἐκκλησία. Ign. Smyrn. 8. πάσαις . . . τῆς ἀγίας καὶ καθολικῆς ἐκκλησίας παροικίαις. Mart. Polyc. Inscr. τῆς κατὰ τὴν οἰκουμένην καθολικῆς ἐκκλησίας. 8 et 19. ἐπίσκοπός τε τῆς ἐν Σμύρνῃ καθολικῆς ἐκκλησίας. 16.

Καθόλου. Clem. Fragm. iv.

Καθότι. οὐ καθότι δέδεμαι. Ign. Trall. 5.

Καθώς. καθὼς τὸ Πνεῦμα . . . ἐλάλησεν. Clem. I 16. καθὼς διέταξεν αὐτῇ. 20. καθὼς ἐδόθη τοῖς

πατράσιν. 30. καθὼς καὶ ἐτέθη ἐν τῷ χαρίσματι. 38. καθὼς γέγραπται. 48. καθὼς ἐσκληρύνθη ἡ καρδία. 51. καθὼς ἔγνω καὶ τοὺς ἁγίους πρεσβυτέρους. Ign. Magn. 3. καθὼς ἐδήλωσεν μοι Πολύβιος. Trall. 1. καθὼς φρονούσιν καὶ συμβήσεται. Smyrn. 2. καθὼς αὐτὸς ἐνετείλατο. Polyc. Phil. 6. καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος. 7. καθὼς ἐνετείλασθε. 13. καθὼς φθάσας ἐν τῇ ἐπιστολῇ. Mart. Ign. 6. καθὼς προητοίμασας. Mart. Pol. 14. καθὼς ἐμαρτύρησεν. 22. καθὼς δηλώσω ἐν τῷ καθεξῆς. ib.

Καίειν. Δεῖ με ζῶντα καυθῆναι. Mart. Polyc. 5. Πῦρ . . . πρὸς ὥραν καύομενον. 11. ἰδὼν αὐτὸ καύομενον. 12. οὐχ ὥς σὰρξ καιομένη. 15. θεὶς αὐτὸν ἐν μέσῳ τοῦ πυρὸς ἔκαυσεν. 18.

Καινός. εἰς τὸν καινὸν ἄνθρωπον Ἰησοῦν Χριστόν. Ign. Eph. 20.

Καινότης. ξενισμὸν παρείχεν ἡ καινότης αὐτοῦ. Ign. Eph. 19. πόθεν ἡ καινότης ἡ ἀνόμοιος αὐτοῖς. ib. εἰς καινότητα αἰδίου ζωῆς. ib. εἰς καινότητα ἐλπίδος ἦλθον. Magn. 9.

Καινώς. Καὶ τοῦτο οὐ καινώς. Clem. I 42.

Καιρός. Γῇ κνοφορούσα . . . τοῖς ἰδίοις καιροῖς. Clem. I 20. Καιροὶ ἐαρινοί. ib. Ἀνέμων σταθμοὶ κατὰ τὸν ἴδιον καιρόν. ib. ἐν καιρῷ ὀλίγῳ εἰς πέπειρον καταντᾷ. 23. τὴν κατὰ καιρὸν γινομένην ἀνάστασιν. 24. κατὰ καιροὺς τεταγμένους. 40. ὠρισμένοις καιροῖς. ib. τοῖς προστεταγμένοις καιροῖς. ib. λοιμοῦ τινος ἐνσταντός καιροῦ. 55. ἕως ἔχομεν καιρὸν μετανοίας. II 8. Ὡς ἔχομεν καιρὸν τοῦ λαθῆναι. 9. Ἐσχατοὶ καιροί. Ign. Eph. 11. ἐν καιρῷ τῆς ἡγεμονίας Ποντίου Πιλάτου. Magn. 11. Οἱ ἡκαιροὶ παρεμπλέκονσιν. Trall. 6. καιρὸν τοιοῦτον Θεοῦ ἐπιτυχεῖν. Rom. 2. ὥς ἔτι καιρὸν ἔχομεν, εἰς Θεὸν μετανοεῖν. Smyrn. 9. Ὁ καιρὸς ἀπαιτεῖ σε. Polyc. 2. Τοὺς

- καιρούς καταμάνθανε. 5. τὸν ὑπὲρ καιρὸν προσδόκα. ib. ἐὰν λάβω καιρὸν εὐθετον. Polyc. Phil. 13. διάγοντα μὲν κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν. Mart. Ign. 2. κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ μαρτυρίου. 7.
- Καίσαρ. Τῷ Καίσαρι ὑποτάγητε. Ign. Fragm. iii. κατὰ τὸ πάλαι πρόσταγμα τοῦ Καίσαρος. Mart. Ign. 6. εἰπεῖν, Κύριος Καίσαρ! Mart. Polyc. 8. Ὁμοσον τὴν Καίσαρος τύχην. 9 et 10.
- Κακία. Οἱ στυγνῶτοί καὶ πάσης κακίας πλήρεις. Clem. I 45. τὴν δὲ κακίαν καταλείψωμεν. II 10. πᾶς δεσμὸς ἤφαινετο κακίας. Ign. Eph. 19. δαιμονικὴν πλάνην καὶ κακίαν. Mart. Ign. 2.
- Κακοδαίμων. Τίς εἴ, κακοδαίμων; Mart. Ign. 2. Θεοφόρον ἀποκαλεῖ κακοδαίμονα. ib.
- Κακοδιδασκαλεῖν, κακοδιδασκαλοῦντες τὰς ἀναίτιους ψυχάς. Clem. II 10.
- Κακοδιδασκαλία. φεύγετε τὸν μερισμὸν, καὶ τὰς κακοδιδασκαλίας. Ign. Philad. 2.
- Κακοήθεια, ἀπορρίψαντες ἀφ' ἑαυτῶν... κακοηθείας. Clem. I 10.
- Κακός. μὴ ἡμᾶς καταλάβῃ κακά. Clem. II 10. τὴν πολυχρόνιον τῶν κακῶν συνήθειαν. Fragm. vi. ἔχοντας κακὴν διδασχὴν. Ign. Eph. 9. ἐν κακῇ διδασκαλίᾳ φθείρη. 16. τὴν κακὴν ζύμην. Magn. 10. τὰς κακὰς παραφνύδας. Trall. 11. καὶ κολάσεις τοῦ διαβόλου. Rom. 5. ἡδονὴ κακῇ αἰχμαλωτίζουσιν. Philad. 2. τῶν κακῶν βοτανῶν. 3. ὡς ἀρχὴν κακῶν. Smyrn. 8. μακρὰν οὖσας... παντὸς κακοῦ. Polyc. Phil. 4. χαλιναγωγοῦντες ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς κακοῦ. 5. κακὸν με πρὸς τοὺς δαίμονας. Mart. Ign. 2. Τί γὰρ κακὸν ἐστὶν εἰπεῖν, Κύριος Καίσαρ; Mart. Polyc. 8.
- Κακοτεχνία. Φεύγετε οὖν τὰς κακοτεχνίας. Ign. Philad. 6. Τὰς κακοτεχνίας φεύγε. Polyc. 5.
- Κακῶς ἀπολῶνται; Mart. Ign. 2.
- Καλάνδαι. τῇ πρὸ ἐννέα καλανδῶν Σεπτεμβρίων. Ign. Rom. 10. τῇ
- πρὸ δεκατριῶν καλανδῶν Ἰαννουαρίων. Mart. Ign. 7. πρὸ ἑπτὰ καλανδῶν Μαίων. Mart. Polyc. 21.
- Καλεῖν. Μωϋσῆς πιστὸς... ἐκλήθη. Clem. I 18. ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ κληθέντες. 32. μετὰ πάντων πανταχῇ τῶν κεκλημένων ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. 59. οὐκ εἰδότες πόθεν ἐκλήθημεν. II 1. Ἐκάλεσεν γὰρ ἡμᾶς οὐκ ὄντας. ib. καὶ καλέσας ἡμᾶς ἤδη ἀπολλυμένους. 2. Μὴ μόνον οὖν αὐτὸν καλῶμεν Κύριον. 4. ποιῶμεν τὸ θέλημα τοῦ καλέσαντος ἡμᾶς. 5. Ὃν τρόπον γὰρ ἐν τῇ σαρκὶ ἐκλήθητε. 9. ἐγένετο σὰρξ, καὶ οὕτως ἡμᾶς ἐκάλεσεν. ib. τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς τοῦ καλέσαντος ἡμᾶς. 10. μὴ μόνον καλεῖσθαι Χριστιάνους. Ign. Magn. 4. ἐπίσκοπον μὲν καλοῦσιν. ib. Ὃς γὰρ ἄλλω ὀνόματι καλεῖται. 10. ὅθεν οὐκ ἀξίός εἰμι καλεῖσθαι. 14. Χωρὶς τούτων ἐκκλησία οὐ καλεῖται. Trall. 3. ὃς δυνήσεται θεοδρόμος καλεῖσθαι. Polyc. 7. ἀπὸ τοῦ καλουμένου Πόρτον. Mart. Ign. 6. Κάλει, ἀμετάθετος γὰρ ἡμῖν. Mart. Polyc. 11.
- Καλλονή. τὴν ποσότητα καὶ τὴν καλλονὴν αὐτῶν. Clem. I 35. τὸ μεγαλεῖον τῆς καλλονῆς αὐτοῦ. 49.
- Καλοκαγαθία. τὰ δὲ ἄλλα πάντα εἰς καλοκαγαθίαν ἀκόλουθά ἐστιν. Ign. Eph. 14.
- Καλός. ὑπόδειγμα κάλλιστον. Clem. I 6. Βλέπωμεν τί καλόν. 7. τὰ καλὰ... ἐνώπιον αὐτοῦ ποιῶμεν. 21. πῶς ὁ φόβος αὐτοῦ καλός. ib. Καλὸν γὰρ ἀνθρώπῳ ἐξομολογεῖσθαι. 51. ἡ νουθέτησις... εἰς ἀλλήλους καλὴ ἐστίν. 56. ἐν τοῖς καλοῖς ἔργοις. II 12. καλὸν τὸ διδάσκειν. Ign. Eph. 15. Καλὸν τὸ δύναι ἀπὸ κόσμου. Rom. 2. Καλοὶ καὶ οἱ ἱερεῖς. Philad. 8. Πάντα ὁμοῦ καλὰ ἐστίν. 9. Καλοὺς μαθητὰς ἐὰν φιλήσ. Polyc. 2. Καλὸν γὰρ τὸ ἀνακόπτεσθαι ἀπὸ τῶν ἐπιθυμιῶν. Pol. Phil. 5. προνοοῦντες αἰεὶ τοῦ καλοῦ. 6. ζηλωταὶ περὶ τὸ καλόν.

- ib. ἀγέλης καλῆς ἡγούμενος. Mart. Ign. 2. διὰ τῆς καλῆς ὁμολογίας. 4. καλῆς ἀνεφθείσης αὐτῷ θύρας. ib. Καλὸν δὲ μετατίθεσθαι με. Mart. Polyc. 11. παντὶ γὰρ καλῶ . . . ἐκεκόσμητο. 13.
- Καλύπτειν. ἀγάπη καλύπτει πλῆθος ἁμαρτιῶν. Clem. I 49.
- Καλῶς ἔχει. Ign. Smyrn. 9. καλῶς ἐποιήσατε ὑποδεξάμενοι. 10.
- Καμάρα. Τὸ γὰρ πῦρ καμάρας εἶδος ποιῆσαν. Mart. Polyc. 15.
- Κάματος. προσχὼν μετὰ πολὺν κάματον τῇ Συμυρναίων πόλει. Mart. Ign. 3. ὥς ἐκ καμάτου πολλοῦ παραγενόμενον. 7.
- Κάμνος. κατεῖρχθησαν εἰς κάμνον πυρός. Clem. I 45. εἰς τὴν κάμνον τοῦ πυρὸς αὐτὸ βαλεῖν. II 8. ἀργυρος ἐν καμίνῳ πυρούμενος. Mart. Polyc. 15.
- Κάμνειν. σχεδὸν ἐκ τοῦ χρόνου κεκομμήκωτα. Mart. Polyc. 22.
- Κάμπτειν. κάμψαντες τὰ γόνατα τῆς καρδίας. Clem. I 57.
- Κανὼν. ἐν τε τῷ κανόνι τῆς ὑποταγῆς ὑπαρχούσας. Clem. I 1. τὸν . . . τῆς ἁγίας κλήσεως ἡμῶν κανόνα. 7. τὸν ὀρισμένον τῆς λειτουργίας αὐτοῦ κανόνα. 41. ὃν δεῖ κατὰ τοὺς κανόνας ἡμῶν. Fragm. x.
- Καρδία. ἐπὶ τὰ πλάτη τῆς καρδίας. Clem. I 2. ἐν οὐσιότητι καρδίας. 32. Προτρέπεται οὖν ἡμᾶς ἐξ ὅλης τῆς καρδίας. 34. οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς καρδίας. 36. σκληρῶναι τὴν καρδίαν αὐτοῦ, καθὼς ἐσκληρύνθη ἡ καρδία. 51. διὰ τὸ σκληρυνθῆναι αὐτῶν τὰς ἀσυνέτους καρδίας. ib. τὰ γόνατα τῆς καρδίας. 57. ἐξ ὅλης καρδίας. II 3. μετανοήσωμεν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας. 8. τὸ μετανοῆσαι ἐξ εἰλικρινοῦς καρδίας. 9. εἰδὼς ἡμῶν τὰ ἐν καρδίᾳ. ib. μὴ ἀπὸ στόματος μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ καρδίας. ib. ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ δουλεύσωμεν τῷ Θεῷ. 11. οἱ διατάζοντες τῇ καρδίᾳ. ib. Μὴ παραστήτω τὴν καρδίαν ὑμῶν. Fragm. iii. ἐν ἀμερίστῳ καρδίᾳ. Ign. Trall. 13, et Philad. 6. οὔτε τι τῶν κρυπτῶν τῆς καρδίας. Polyc. Phil. 4. τῶν αὐτῶν ἐν καρδίᾳ φορούντων. Mart. Ign. 2. τοῖς τῆς καρδίας ὀφθαλμοῖς. Mart. Polyc. 2.
- Καροῦχα. μεταθέντες αὐτὸν ἐπὶ τὴν καροῦχαν. Mart. Polyc. 8. κατιόντα ἀπὸ τῆς καροῦχας. ib.
- Καρπός. εἰς πέπειρον καταντᾷ ὁ καρπός. Clem. I 23. βλέπωμεν τοὺς καρπούς. 24. καὶ ἐκφέρει καρπὸν. ib. ἀλλὰ καὶ καρπὸν ἔχουσα. 43. ἢ τίνα καρπὸν ἀξίον οὐ ἡμῖν αὐτοῖς ἔδωκεν; II 1. Οὐδεὶς γὰρ δικαίων ταχὺν καρπὸν ἔλαβεν. Fragm. iii. καρπὸν θανατηφόρον. Ign. Trall. 11. ἦν ἂν ὁ καρπὸς αὐτῶν ἀφθαρτος. ib. 'Ἀφ' οὗ καρποῦ ἡμεῖς. Smyrn. 1.
- Καρποφορεῖν. καρποφορεῖ εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν. Polyc. Phil. 1.
- Καταβαίνειν. κατέβησαν γὰρ εἰς ἔδου ζῶντες. Clem. I 51. καταβάς τῆς νηός. Mart. Ign. 3. καὶ καταβάς, διελέχθη. Mart. Polyc. 7.
- Καταβολή. οἱ τὴν καταβολὴν τῆς στάσεως ποιήσαντες. Clem. I 57.
- Καταγγέλλειν. διὰ τὸ καὶ αὐτοὺς εἰς τὸ εὐαγγέλιον κατηγγελέναι. Ign. Philad. 5. Οἱ γὰρ ἀγαπητοὶ προφήται κατήγγειλαν εἰς αὐτόν. 9. ἐξ ἀρχαίων καταγγελλομένη χρόνων. Polyc. Phil. 1.
- Κατάγειν. ζῶντας κατήγαγεν εἰς ἔδου. Clem. I 4. παρ' ᾧ καταχθεῖς. Mart. Ign. 3. καταχθεῖς ἐπὶ τὴν Νεάπολιν. 5.
- Κατάγνωσις. μᾶλλον δὲ ἐαυτῶν κατάγνωσιν φέρουσιν. Clem. I 51.
- Καταγνίσκεσθαι. καταγνωσάμενος τὸν ἀδικὸν ἄρχοντα. Mart. Polyc. 19.
- Καταδέχεσθαι. τοὺς τε καταδεξαμένους τὰ λόγια. Clem. I 19.
- Καταδικάζειν. πᾶσαν καταδικάσαντα δαιμονικὴν πλάνην. Mart. Ign. 2.
- Κατακαίειν. προσκεφάλαιον αὐτοῦ ὑπὸ πυρὸς κατακαίμενον. Mart. Polyc. 5. ζῶντα κατακαυθῆναι. 12, bis.
- Κατακείσθαι. ἐν τινὶ δωματίῳ κατακείμενον. Mart. Polyc. 7.
- Κατακολουθεῖν. κατακολουθεῖν τῇ

- σοφία τοῦ μακαρίου ... Παύλου. Polyc. Phil. 3.
- Κατάκριτος. ἐγὼ κατάκριτος, ὑμεῖς ἡλεημένοι. Ign. Eph. 12. ἵνα ὦν κατάκριτος ὡς ἀπόστολος ὑμῖν διατάσσωμαι. Trall. 3. ἐκείνοι ἀπόστολοι, ἐγὼ κατάκριτος. Rom. 4.
- Καταλαλεῖν. μηδὲ καταλαλεῖν ἀλλήλων. Clem. II 4.
- Καταλαλιά. φεύγοντες καταλαλιάς. Clem. I 30. καταλαλιάς πόρρω ἑαυτοὺς ποιοῦντες. ib. ἀπορρίψαντες ἀφ' ἑαυτῶν ... ψιθυρισμοὺς τε καὶ καταλαλιάς. 35. ἀπεχόμενοι ... καταλαλιάς. Polyc. Phil. 2. μακρὰν οὐσας πάσης ... καταλαλιάς. 4.
- Καταλαμβάνειν. μὴ ἡμᾶς καταλάβῃ κακά. Clem. II 10.
- Καταλείπειν. οἶκον μικρὸν καταλιπὼν. Clem. I 10. καταλείψαντες τὴν παροικίαν τοῦ κόσμου τούτου. II 5. τὴν δὲ κακίαν καταλείψωμεν. 10. μηθὲν καταλίπωσι τοῦ σώματός μου. Ign. Rom. 4. τῇ ἀγίᾳ ἐκκλησίᾳ καταλειφθέντα. Mart. Ign. 6. τὸν Χριστὸν ποτε καταλιπεῖν. Mart. Polyc. 17.
- Καταλύειν. καταλύεται ὁ ἄρχων τοῦ αἰῶνος τούτου. Ign. Trall. 4. τὰς τούτων καταλύω ἐπιβουλὰς. Mart. Ign. 2.
- Κατάλυσις. διὰ τὸ μελετᾶσθαι θανάτου κατάλυσιν. Ign. Eph. 19.
- Καταμανθάνειν. καταμάθωμεν ὅτι ἐν γενεᾷ καὶ γενεᾷ. Clem. I 7. Καταμάθετε δὲ τοὺς ἑτεροδοξοῦντας. Ign. Smyrn. 6. Τοὺς καιροὺς καταμάνθανε. Polyc. 3.
- Καταναγκάζειν. ἡ θύειν ἢ τελευτᾶν κατηνάγκαζεν. Mart. Ign. 2.
- Κατανοεῖν. Κατανοήσωμεν ... πῶς ὁ Δεσπότης ἐπιδείκνυται. Clem. I 24. Εἴ τις ... εἰλικρινῶς κατανοήσῃ. 32. κατανοήσωμεν τὸ πᾶν πλῆθος τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ. 34. κατανοήσωμεν τοὺς στρατευομένους τοῖς ἡγουμένοις ἡμῶν. 37. κατανοήσατε τίνες ὑμᾶς διέστρεψαν. 47.
- Καταντᾶν. ἐπὶ τὸν τῆς πίστεως βέβαιον δρόμον κατήντησαν. Clem. I 6. εἰς πέπειρον καταντᾶ ὁ καρπός. 23. ἕως θανάτου καταντῆσαι. Polyc. Phil. 1.
- Καταξάινειν. οἱ μάλιστα μὲν καταξανθέντες. Mart. Polyc. 2.
- Καταξιοῦν. ὅσῳ πλείονος κατηξιώθημεν γνώσεως. Clem. I 41. εἰ μὴ οὐδ' ἂν καταξιώσῃ ὁ Θεός; 50. Ἐάν με καταξιώσῃ Ἰησοῦς. Ign. Eph. 20. Καταξιωθείς γὰρ ὀνόματος θεοπρεπεστάτου. Magn. 1. εἰς τὸ καταξιωθῆναι με τοῦ κλήρου. Trall. 12. ὁ Θεὸς κατηξιώσεν εὑρεθῆναι. Rom. 2. ὅς καταξιωθείσεται τῆς τοιαύτης διακονίας. Philad. 10. κατὰ θέλημα δὲ κατηξιώθη. Smyrn. 11. καταξιωθείς τοῦ προσώπου σου τοῦ ἀμώμου. Polyc. 1. τοῦτον καταξιῶσαι, ἵνα πορευθεῖς εἰς Συρίαν. 7. τὸν μέλλοντα καταξιούσθαι τοῦ εἰς Συρίαν πορεύεσθαι. 8. τελείᾳ τῇ πρὸς σε ἀγάπῃ τιμῆσαι κατηξιώσας. Mart. Ign. 2.
- Καταπατεῖν. καταπατήσαντι τὸν διάβολον. Mart. Ign. 7.
- Καταπαύειν. ξένουσι καὶ λέγουσι καταπαύειν τὸν δῆμον. Mart. Ign. 6. μελλουσῶν καταπαύειν τῶν φιλοτιμιῶν. ib. κατέπαυσε τὸν διωγμὸν. Mart. Polyc. 1. κατέπαυσε τὴν προσευχήν. 8.
- Κατάπανσις. ὑπὲρ τῆς τοῦ διωγμοῦ καταπαύσεως. Mart. Ign. 6.
- Καταπίνειν. καὶ θάνατος κατέπιεν αὐτούς. Clem. I 51.
- Καταπλεῖν. εἰς τοὺς φθαρτοὺς ἀγῶνας καταπλέουσιν πολλοί. Clem. II 7. πολλοὶ εἰς αὐτὸν καταπλεύσωμεν. ib. Καταπλεύσας γοῦν εἰς τοὺς λιμένας Ῥωμαίων. Mart. Ign. 5.
- Καταπλήσσειν. οὐ κατιπεπλήγμαι τὴν ἐπιείκειαν. Ign. Philad. 1. Οἱ ... ἑτεροδιδασκαλοῦντες, μὴ σε καταπληστέωσαν. Polyc. 3.
- Κατάρα. κατάραν ἀντὶ κατάρας. Polyc. Phil. 2.
- Καταρᾶν. τοῖς καταρμένοις ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Clem. I 30.
- Καταργεῖν. ἐν ᾧ πᾶς πόλεμος καταργεῖται. Ign. Eph. 13.

Καταρτίζειν. ἵνα ἐν μιᾷ ὑποταγῇ ᾗτε κατηρτισμένοι. Ign. Eph. 2. ὡς ἄνθρωπος εἰς ἔνωσιν κατηρτισμένος. Philad. 8. κατηρτισμένους ἐν ἀκινήτῳ πίστει. Smyrn. 1. Καταρτίσας... τοὺς ἐν Ῥώμῃ τῶν ἀδελφῶν ἄκοντας. Mart. Ign. 5.

Κατασβεννύειν. ὥστε κατασβέσαι τὸ πῦρ. Mart. Polyc. 16.

Κατασκοπεύειν. ἥκασι κατασκοπεύσαι τὴν χώραν αὐτῶν. Clem. I 12.

Κατασκοπός. Ἐκπεμφθέντων γὰρ... κατασκοπῶν εἰς τὴν Ἱερικῶ. Clem. I 12. οἱ κατασκοποὶ τῆς γῆς ἡμῶν. ib.

Κατάστημα. οὐ αὐτὸ τὸ κατάστημα μεγάλη μαθητεία. Ign. Trall. 3.

Καταστρέφειν. ἔρις πόλεις μεγάλας κατέστρεψεν. Clem. I 6. ἐν λόγῳ δύναται αὐτὰ καταστρέφαι. 27.

Καταστροφή. Ἰωνᾶς Νινευίταις καταστροφὴν ἐκήρυξεν. Clem. I 7.

Κατατιθεῖναι. ἐν λίνῳ κατετίθη. Mart. Ign. 6.

Καταφαγεῖν. κολακεύσω συντόμως με καταφαγεῖν. Ign. Rom. 5.

Καταφρονεῖν. Διὰ τοῦτο καὶ θανάτου κατεφρόνησαν. Ign. Smyrn. 3. τῶν κοσμητῶν κατεφρόνουσι βασιλέων. Mart. Polyc. 2. εἰ τῶν θηρίων καταφρονεῖς. II 1.

Καταψεύδεσθαι. ἄρα οὐ καταψεύδομαι τοῦ Κυρίου; Ign. Trall. 10.

Κατείργειν. κατείρχθησαν εἰς κάμνον πυρός; Clem. I 45.

Κατενώπιον. κατενώπιον αὐτοῦ τῆς δικαιοσύνης. Polyc. Phil. 5.

Κατεπείγειν. κατεπείγεται γὰρ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν. Mart. Ign. 5. ὁ δὲ ἐπίσκοπος χαίρων κατεπείγουσιν ὑπέκουσεν. ib.

Κατεργάζεσθαι. φθόνος ἀδελφοκτονίαν κατεργάσατο. Clem. I 4. τῆς δικαιοπραγίας ἧς κατεργάσαντο. 32. ἔργων ὧν κατεργασάμεθα. ib. προβάτων φθορὰν κατεργαζόμενος. Ign. Fragn. ix.

Κατέρχασθαι. κατελθὼν ἀπὸ Ἀντιοχείας. Mart. Ign. 3.

Κατευθύνειν. κατευθύνοντες τὴν πορείαν αὐτῶν ἐν οἰότητι. Clem. I 48.

Κατευδοεῖν. ἵνα πάντα ὅσα ποιῇτε κατευδοθῇτε. Ign. Magn. 13.

Κατηγορεῖν. αὐτὸς ἑαυτοῦ κατηγορῶν εἶπεν. Clem. I 17.

Κατιέναι. κατιύνα ἀπὸ τῆς καρούχας. Mart. Polyc. 8.

Κατοικεῖν. ἐν ὑμῖν οὐδεμία αἵρεσις κατοικεῖ. Ign. Eph. 6. ὡς αὐτοῦ ἐν ἡμῖν κατοικοῦντος. 15. Βασκανία ἐν ὑμῖν μὴ κατοικεῖτω. Rom. 7. Θεὸς οὐ κατοικεῖ. Philad. 8. τῶν τὴν Σμύρναν κατοικούντων. Mart. Polyc. 12.

Κατοικτεῖρειν. τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ κατοικτεῖραι. Mart. Polyc. 3.

Καυχᾶσθαι. καὶ οὐκ ἔχει τις καυχῆσασθαι. Ign. Philad. 6. εἰς καυχῆσθαι, ἀπόλετο. Polyc. 5.

Καύχημα. Τὸ καύχημα ἡμῶν... ἔστω ἐν αὐτῷ. Clem. I 34.

Καύχησις. Ποῦ καύχησις τῶν λεγομένων συνετῶν; Ign. Eph. 18. ἵνα μὴ ἐν καυχῇσει ἀπόλωμαι. Trall. 4.

Κεῖσθαι. Τὸ χαμαὶ κεῖσθαι τοῦτο ἦν. Clem. Fragn. viii.

Κελεύειν. τῇ ἑαυτοῦ προστάξει ἐκέλευσεν εἶναι. Clem. I 33. ὅσα ὁ Δεσπότης ἐπιτελεῖν ἐκέλευσεν. 40. ἢ ἀτάκτως ἐκέλευσεν γίνεσθαι. ib. ἐκέλευσεν τοὺς δώδεκα φυλάρχους. 43. ἐκέλευσε παρατεθῆναι φαγεῖν. Mart. Polyc. 7. ἐκέλευσαν προσελθόντα αὐτῷ κομφέκτορα. 16.

Κενοδοεῖν. Εἰ κενοδοεῖς ἵνα ὁμῶς. Mart. Polyc. 10.

Κενοδοξία. ἀπορίψαντες ὑφ' ἑαυτῶν... κενοδοξίαν. Clem. I 35. εἰς τὰ ἄγκιστρα τῆς κενοδοξίας. Ign. Magn. 11. οὐδὲ κατὰ κενοδοξίαν. Philad. 1.

Κενός. τὰς κενὰς καὶ ματαίας φροντίδας. Clem. I 7. τὴν κενὴν ματαιολογίαν. Polyc. Phil. 2. ἀποπλανῶσι κενὸς ἀνθρώπους. 6. πάντες οὐκ εἰς κενὸν ἔδραμον. 9.

Κεντυρίων. Mart. Polyc. 18.

Κεραμεύς. ὃν τρόπον γὰρ ὁ κεραμεύς. Clem. II 8.

Κερδαλέος. τὸ κερδαλέον διώκοντες. Clem. Fragn. iii.

- Κέρδος. ὅπου πλείων κόπος, πολὺ κέρδος. Ign. Polyc. 1.
- Κεφάλαιον. ἐπὶ κεφαλαίῳ μεμνήκαμεν. Mart. Polyc. 20.
- Κεφαλὴ. ἡ κεφαλὴ δίχα τῶν ποδῶν. Clem. I 37. μύρον ἔλαβεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ. Ign. Eph. 17. κεφαλὴ χωρὶς γεννηθῆναι ἄνευ μελῶν. Trall. 11.
- Κήρυξ. κήρυξ γενόμενος ἔν τε τῇ ἀνατολῇ καὶ ἐν τῇ δύσει. Clem. I 5. πέμψαι τε τὸν ἑαυτοῦ κήρυκα ἐν μέσῳ τῷ σταδίῳ. Mart. Polyc. 12. τούτου λεχθέντος ὑπὸ τοῦ κήρυκος. ib.
- Κήρυξ (*conchae genus*). κήρυκας μὲν ὑποστρωννύμενοι. Mart. Polyc. 2.
- Κηρύσσειν. τὸ μεγαλοπρεπὲς τῆς φιλοξενίας ἡμῶν ἦθος οὐκ ἐκήρυξεν; Clem. I 1. Νῶε ἐκήρυξεν μετάνοιαν. 7. καταστροφὴν ἐκήρυξεν. ib. Νῶε . . . παλιγγενεσίαν κόσμῳ ἐκήρυξεν. 9. κηρύσσοντες τὴν ἔλευσιν τοῦ Χριστοῦ. 17. Κατὰ χώρας οὖν καὶ πόλεις κηρύσσοντες. 42. Τὸ δὲ Πνεῦμα ἐκήρυσσαν. Ign. Philad. 7. κηρύξαι τρίτον. Mart. Polyc. 12.
- Κιβωτός. τὰ εἰσελθόντα ἐν ὁμοιοῖα ζωᾷ εἰς τὴν κιβωτόν. Clem. I 9.
- Κιθάρα. συνήρμουςαι τῷ ἐπισκόπῳ, ὡς χορδαὶ κιθάρα. Ign. Eph. 4. ὡς χορδαῖς κιθάρα. Philad. 1.
- Κινδυνεύειν. τὸν λαόν, ὧν χάριν ἐκινδύνουν. Clem. I 55.
- Κίνδυνος. κίνδυνον ὑποίσομεν μέγαν. Clem. I 44. τοσούτῳ μᾶλλον ὑποκείμεθα κινδύνῳ. 41. ἑαυτοῖς δὲ κίνδυνον ἐπεξεργάσθαι. 47. παραδοῦσα οὖν ἑαυτὴν τῷ κινδύνῳ. 55. Ἐσθὴρ κινδύνῳ ἑαυτὴν παρέβαλεν. ib. ἐγὼ ὑπὸ κίνδυνον. Ign. Eph. 12. Ἐπεὶ γὰρ ὑπὸ κινδυνόν εἰμι. Trall. 13.
- Κλάδος. ἐφαίνοντο ἂν κλάδοι τοῦ σταυροῦ. Ign. Trall. 11.
- Κλαίειν. κλαύσωμεν ἱκετεύοντες αὐτόν. Clem. I 48.
- Κλῆν. ἕνα ἄρτον κλώντες. Ign. Eph. 20.
- Κλείειν. κλείσας τὴν σκητὴν. Clem. I 43. ὁ κεκλεισμένος ὀφθαλμὸς ἀνοίξας. Fragn. viii.
- Κλείθρον. τὰ περιτεθειμένα αὐτῇ κλείθρα. Clem. I 20.
- Κλείς. ἐσφράγισεν τὰς κλείδας. Clem. I 43.
- Κλέος. τὸ γενναῖον τῆς πίστεως αὐτοῦ κλέος ἔλαβεν. Clem. I 5. ἑαυτῷ μέγα κλέος ἐν Κυρίῳ. 54.
- Κληρονομεῖν. κληρονομῆσιν τὰς ἐπαγγελίας τοῦ Θεοῦ. Clem. I 10. διαφορώτερον ὄνομα κληρονομῆκεν. 36. δόξαν καὶ τιμὴν ἐκληρονόμησαν. 45. Οἱ οἰκοφθόροι βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσιν. Ign. Eph. 16. βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομεῖ. Philad. 3. βασιλείαν Θεοῦ κληρονομήσουσιν. Polyc. Phil. 5.
- Κληρονόμος. Καὶ ὁ εἰρηναρχος, ὁ καὶ κληρονόμος. Mart. Polyc. 6.
- Κλῆρος. ἐνὶ κλήρῳ Ἐφεσίων εὐρεθῶ τῶν Χριστιανῶν. Ign. Eph. 11. τοῦ κλήρου οὐ περίκειμαι ἐπιτυχεῖν. Trall. 12. εἰς τὸ τὸν κλῆρόν μου ἀνεμοποδίστως ἀπολαβεῖν. Rom. 1. ἵνα ἐν ᾧ κλήρῳ ἡλεήθην, ἐπιτύχω. Philad. 5. τὸν ἴδιον κλῆρον ἀπαρτίσῃ. Mart. Polyc. 6.
- Κλήσις. τὸν . . . τῆς ἀγίας κλήσεως ἡμῶν κανόνα. Clem. I 7. καὶ μία κλήσις ἐν Χριστῷ. 46.
- Κλητός. κλητοῖς, ἡγιασμένοις. Clem. I Inscr.
- Κοιμᾶν. κοιμᾶται ἡ νύξ. Clem. I 24. ὅπως ἐὰν κοιμηθῶσιν, διαδέξωνται ἕτεροι. 44. ἵνα μὴ κοιμηθεὶς βαρύνει γένωμαι. Ign. Rom. 4.
- Κοινῇ. οἱ κατ' ἄνδρα κοινῇ πάντες. Ign. Eph. 20. μήτε κατ' ἰδίαν περὶ αὐτῶν λαλεῖν, μήτε κοινῇ. Smyrn. 7. τοὺς κατ' ἄνδρα καὶ κοινῇ πάντας. 12. κοινῇ πᾶσαν ἐκκλησίαν. Mart. Ign. 3.
- Κοινός. ὀφείλουσιν τὸ κοινὸν τῆς ἐλπίδος σκοπεῖν. Clem. I 51. ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ ὀνόματος καὶ ἐλπίδος. Ign. Eph. 1. ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ, τῇ κοινῇ ἐλπίδι ἡμῶν. 21, et Philad. 11. τὴν διακονίαν τὴν εἰς τὸ κοινὸν ἀνέκουσαν. Philad. 1. τῷ εὐαγγελίῳ τῆς κοινῆς ἐλπίδος. 5. μὴ ἐράτῳσαν ἀπὸ τοῦ κοινοῦ ἐλευθεροῦσθαι. Polyc. 4.

Κοινωνεῖν. πνευματικῶν αὐτῷ κοινῶ-
νήσας χαρισμάτων. Mart. Ign. 3.
κοινωνῶμεν τῷ ἀθλητῇ. 7. Κοινω-
νῆσαι τῷ ἁγίῳ αὐτοῦ σαρκί. Mart.
Polyc. 17.

Κοινωνός. Χριστοῦ κοινωνὸς γενόμε-
νος. Mart. Polyc. 6.

Κοινοφελής. ζητεῖν τὸ κοινοφελές
πᾶσιν. Clem. I 48.

Κόκκινος. ὅπως κρεμάσῃ ἐκ τοῦ οἴκου
αὐτῆς κόκκινον. Clem. I 12.

Κόκκος. ὁ σπόρος κόκκου τίνα τρόπον
γίνεται. Clem. I 24.

Κολακεύειν. Μᾶλλον κολακεύσατε τὰ
θηρία. Ign. Rom. 4. ἃ καὶ κολα-
κεύσω συντόμως με καταφαγεῖν. 5.
ἵνα τὰ φαινόμενά σου εἰς πρόσωπον
κολακεύης. Polyc. 2.

Κόλασις. τοὺς δὲ ἑτεροκλινεῖς... εἰς
κόλασιν... τίθησι. Clem. I 11.
οὐδὲν ἡμᾶς ῥύσεται ἐκ τῆς αἰωνίου
κολάσεως. II 6. κακαὶ κολάσεις
τοῦ διαβόλου. Ign. Rom. 5. τὴν
αἰώνιον κόλασιν ἐξαγοραζόμενοι.
Mart. Polyc. 2. ὑπέμειναν δει-
νὰς κολάσεις. ib. διὰ τῆς ἐπιμόνου
κολάσεως. ib. τὸ τίς... αἰωνίου
κολάσεως... πῦρ. II.

Κολαφίζειν. ποικίλαις βασάνοις κολα-
φίζόμενοι. Mart. Polyc. 2.

Κολλᾶν. κολληθῶμεν τοῖς μετ' εὐσε-
βείας εἰρηνεύουσιν. Clem. I 15.
εὐεργεσίαις τε κολληθῶμεν. 19.
Κολληθῶμεν οὖν ἐκείνοις οἷς ἡ χά-
ρις ἀπὸ τοῦ Θεοῦ δέδοται. 30.
Κολληθῶμεν οὖν τῇ εὐλογίᾳ αὐτοῦ.
31. Τοιούτοις οὖν ὑποδείγμασι
κολληθῆναι καὶ ἡμᾶς δεῖ. 46. Κολ-
λᾶσθε τοῖς ἁγίοις. ib. Κολληθῶ-
μεν οὖν τοῖς ἀθώοις. ib. Ἀγάπη
κολλᾷ ἡμᾶς τῷ Θεῷ. 49. κολλᾷ
γὰρ ἡμᾶς τῷ θελήματι τοῦ Θεοῦ.
56.

Κομίζειν. ἵνα καὶ τὸν μισθὸν κομισώ-
μεθα. Clem. II 11. ἀφ' οὗ καὶ
τὰ ὄψωνια κομίζεσθε. Ign. Polyc.
6. ἵνα τὰ ἄκκεπτα ὑμῶν ἄξια κο-
μίσσητε. ib.

Κόμπος. οὐκ ἦλθεν ἐν κόμπῳ ἀλαζο-
νείας. Clem. I 16.

Κομφέκτωρ. ἐκέλευσαν... κομφέκτορα

παραβῦσαι ξιφίδιον. Mart. Polyc.
16.

Κοπιᾶν. εἰ μὴ οἱ πολλὰ κοπιᾶσαντες.
Clem. I 7.

Κόπος. ὅπου πλείων κόπος, πολὺ κέρ-
δος. Ign. Polyc. 1.

Κοσμεῖν. σεβασμίῳ πολιτείᾳ κεκοσμη-
μένοι. Clem. I 2. ἐν ἔργοις ἀ-
γαθοῖς πάντες ἐκοσμήθησαν οἱ δι-
καιοί. 33. ὁ Κύριος ἔργοις ἑαυτὸν
κοσμήσας. ib. τῷ ἐνδόξῳ ὀνόματι
κεκοσμημένη. 43. κεκοσμημένοι
ἐντολαῖς Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ign.
Eph. 9. παντὶ γὰρ καλῷ... καὶ
πρὸ τῆς μαρτυρίας ἐκεκόσμητο.
Mart. Polyc. 13.

Κοσμικός. τὰ κοσμικὰ ταῦτα ὡς
ἀλλότρια ἡγεῖσθαι. Clem. II 5.
μηδὲν ἐπιθυμεῖν κοσμικὸν ἢ μάται-
ον. Ign. Rom. 4. τῶν κοσμικῶν
κατεφρόνουν βασάνων. Mart. Po-
lyc. 2.

Κόσμος. δι' οὗ καὶ θάνατος εἰσῆλθεν
εἰς τὸν κόσμον. Clem. I 3. δι-
καιουσὴν διδάσας ὅλον τὸν κό-
σμον. 5. ἀπηλλάγη τοῦ κόσμου. ib.
παντὶ τῷ κόσμῳ μετανοίας χάριν
ὑπήνεγκεν. 7. Νῶε... παλιγγε-
σίαν κόσμῳ ἐκήρυξεν. 9. τὸν...
κτιστὴν τοῦ σύμπαντος κόσμου. 19.
οἱ μετ' αὐτὸν κόσμοι. 20. ποῖος
δὲ κόσμος δέξεται τινα; 28. καὶ
τίνας εἰσῆλθομεν εἰς τὸν κόσμον.
38. εἰσῆγγεν εἰς τὸν κόσμον αὐ-
τοῦ. ib. καταλείψαντες τὴν παρ-
οικίαν τοῦ κόσμου τούτου. II 5.
μὴ φοβηθῶμεν ἐξελθεῖν ἐκ τοῦ κό-
σμου τούτου. ib. ἡ ἐπιδημία ἐν
τῷ κόσμῳ τοῦτ' ἔστι σαρκὸς ταύ-
της. ib. ἔως ἔσμεν ἐν τούτῳ τῷ
κόσμῳ. 8. Μετὰ γὰρ τὸ ἐξελθεῖν
ἡμᾶς ἐκ τοῦ κόσμου. ib. νομί-
σματα δύο, ὁ μὲν Θεοῦ, ὁ δὲ κόσμου.
Ign. Magn. 5. οἱ ἄπιστοι τοῦ
κόσμου τούτου. ib. δύναμις ἀπὸ
κόσμου πρὸς Θεόν. Rom. 2. ὅταν
κόσμῳ μὴ φαίνωμαι. 3. ὅτι οὐδὲ
τὸ σῶμά μου ὁ κόσμος ὀφείλει. 4.
τὰ τερπνὰ τοῦ κόσμου. 6. κόσμῳ
μὴ χαρήσῃσθε. ib. κόσμον δὲ
ἐπιθυμεῖτε. 7. τῶν ἐπιθυμιῶν τῶν
k 2

- ἐν τῷ κόσμῳ. Polyc. Phil. 5. ἀφανὴς τῷ κόσμῳ γενόμενος. Mart. Ign. 3. θάπτον ἀναχωρῆσαι τοῦ κόσμου. 5. τοῦ παντὸς κόσμου τῶν σωζομένων. Mart. Polyc. 17.
- Κραταῖός. ἀπὸ τῆς κραταῖας χειρὸς αὐτοῦ; Clem. I 28.
- Κρατεῖν. κρατηθέντες τῇ σαρκὶ αὐτοῦ. Ign. Smyrn. 3.
- Κράτος. τῷ γὰρ παμμεγεθεστάτῳ αὐτοῦ κράτει. Clem. I 33. δι' οὗ αὐτῷ δόξα καὶ μεγαλωσύνη, κράτος, τιμὴ. 58. δι' οὗ αὐτῷ δόξα, τιμὴ, κράτος. 59. Cf. Mart. Polyc. 20. δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ . . . ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος. Mart. Ign. 7.
- Κρατύνειν. ἀκρίτως ὑφ' ἑαυτοῦ κρατύνεται. Clem. Fragm. vi.
- Κραυγάζειν. Ἐκραύγασα μεταξὺ ὧν. Ign. Philad. 7.
- Κραυγή. τρία μυστήρια κραυγῆς. Ign. Eph. 19.
- Κρεῖττων. κρεῖττονι ἔργῳ . . . ἐπιγραφῆναι. Ign. Rom. 2. κρεῖσσον δὲ ὁ ἀρχιερεὺς. Philad. 9. κρεῖττονος ἑλευθερίας ἀπὸ Θεοῦ. Polyc. 4. ἡ ἀπὸ τῶν κρειττόνων ἐπὶ τὰ χεῖρῳ μετάνοια. Mart. Polyc. 11.
- Κρεμᾶν. ὅπως κρεμάσῃ ἐκ τοῦ οἴκου αὐτῆς κόκκινον. Clem. I 12.
- Κρίμα. εἰς κρίμα καὶ εἰς σημείωσιν . . . γίνονται. Clem. I 11. νερτέρων ἀνεκδιήγητα κρίματα. 20. μὴ αἱ ἐνέργειαι αὐτοῦ . . . γένονται εἰς κρίμα. 21. τῷ δικαίῳ ἐν τοῖς κρίμασιν. 27. ἀπὸ τῶν μελλόντων κριμάτων. 28. ὧν τὸ κρίμα πρόδηλον ἐγενήθη. 51. ἵνα μὴ ἡμῖν εἰς κρίμα γένηται. Ign. Eph. 11.
- Κρίνειν. τὰ ὑστερήματα αὐτῶν ἴδια ἐκρίνετε. Clem. I 2. τῆς περιχώρου πάσης κριθείσης διὰ πυρός. 11. διὰ τῆς ὑπηρεσίας αὐτοῦ ἔκρινεν ὁ Θεός. 17. ὅτι αὕτη ἡ σὰρξ οὐ κρίνεται. II 9. εἰς τὰ θηρία κριθέντες. Mart. Polyc. 2.
- Κριός. ὥσπερ κριὸς ἐπίσημος. Mart. Ign. 2, et Mart. Polyc. 14.
- Κρίσις. δισσην ἔξουσιν τὴν κρίσιν. Clem. II 10. κάκεινους κρίσις ἐστίν. Ign. Smyrn. 6. ἀπεχό-
μενοι . . . κρίσεως ἀδίκου. Polyc. Phil. 6. μὴ ἀπότομοι ἐν κρίσει. ib. καὶ λέγει . . . μήτε κρίσιν εἶναι. 7. τὸ τῆς μελλούσης κρίσεως . . . πῦρ. Mart. Polyc. 11.
- Κριτής. ὡς περὶ κριτοῦ ζώντων καὶ νεκρῶν. Clem. II 1. ὃς ἔρχεται κριτῆς ζώντων καὶ νεκρῶν. Polyc. Phil. 2.
- Κρύπτειν. ἔκρυψεν εἰς τὸ ὑπερφῶν. Clem. I 12. καὶ μὴ κρίψῃ τὸν τοιοῦτον. Fragm. ii.
- Κρυπτός. τὰ κρυπτὰ ὑμῶν ἐγγὺς αὐτῷ ἐστίν. Ign. Eph. 15. τὰ κρυπτὰ ἐλέγχει. Philad. 7. ὃς μόνος πεπίστευται τὰ κρυπτὰ τοῦ Θεοῦ. 9. οὔτε τι τῶν κρυπτῶν τῆς καρδίας. Polyc. Phil. 4.
- Κρύφιος. πρὸς Θεὸν τὸν τὰ κρύφια εἰδῶτα. Ign. Magn. 3.
- Κτᾶσθαι. ἐν γὰρ τῷ ἐπιθυμῆν ἡμᾶς κτῆσασθαι ταῦτα. Clem. II 5. ὃ κέκτησθε φύσει δικαία. Ign. Eph. 1. ἀξίοις οὖσι τοιοῦτον ἐπίσκοπον κεκτήσθαι. ib. οὐδὲ ἀγάπην κεκτημένος μισεῖ. 14. Ὁ λόγον Ἰησοῦ κεκτημένος. 15. κεκτημένοι ἀδιάκριτον πνεῦμα. Magn. 15. κεκτησθαι τὴν διακονίαν. Philad. 1. μὴ εἰς μαρτύριον αὐτὸ κτήσωνται. 6. ἀκοίμητον πνεῦμα κεκτημένος. Polyc. 1. ὡς Θεοῦ γνώμην κεκτημένος. 8.
- Κτῆμα. ἐπισφαλὲς γὰρ τὸ κτῆμα. Ign. Fragm. vi.
- Κτίσις. πρὸς πᾶσαν τὴν κτίσιν αὐτοῦ. Clem. I 19. ὁ Θεὸς ἀγγέλων . . . καὶ πάσης τῆς κτίσεως. Mart. Polyc. 14.
- Κτιστής. τὸν πατέρα καὶ κτιστὴν τοῦ σύμπαντος κόσμου. Clem. I 19.
- Κυβερνᾶν. ἐκυβέρνα τὴν ἐκκλησίαν Ἀντιοχείων ἐπιμελῶς. Mart. Ign. 1.
- Κυβερνήτης. ὡς κυβερνῆται ἀνέμους. Ign. Polyc. 2. καθάπερ κυβερνήτης ἀγαθός. Mart. Ign. 1. κυβερνήτην τῶν σωμάτων ἡμῶν. Mart. Polyc. 19.
- Κύκλος. κύκλῳ περιετείχισε τὸ σῶμα τοῦ μάρτυρος. Mart. Polyc. 15.

Κυνηγέσιον. ἐπειδὴ πεπληρώκει τὰ κυνηγέσια. Mart. Polyc. 12.
 Κυφορεῖν. Γῇ κυφορούσα. Clem. I 20. Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς ἐκυφορήθη ὑπὸ Μαρίας. Ign. Eph. 18.
 Κυριακός. κατὰ κυριακὴν ζῶν ζῶντες. Ign. Magn. 9.
 Κύριος. τὸ δὲ κυριώτερον Ἰησοῦ καὶ Πατρός. Ign. Magn. 1.
 Κύτος. Τὸ κύτος τῆς ἀπείρου θαλάσσης. Clem. I 20.
 Κύων. εἰσὶν γὰρ κύνες λυσσῶντες. Ign. Eph. 7.
 Κωλύειν. εἰς ὅσον ἡμεῖς μὴ κωλύσῃτε. Ign. Rom. 4.
 Κωφύειν. Κωφώθητε οὖν, ὅτ' ἂν ὑμῖν χωρὶς Ἰησοῦ Χριστοῦ λαλῇ τις. Ign. Trall. 9.
 Λάθρα. οὐκ ἔχει τις καυχῆσασθαι, οὔτε λάθρα οὔτε φανερώς. Ign. Philad. 6. ὁ λάθρα ἐπισκόπου τι πράσσω. Smyrn. 9.
 Λαθροδῆκτης. - κύνες . . . λαθροδῆκται. Ign. Eph. 7.
 Λαϊκός. ὁ λαϊκὸς ἄνθρωπος τοῖς λαϊκοῖς προστάγμασιν δεδεται. Clem. I 40.
 Λάκκος. ἐβλήθη εἰς λάκκον λεόντων; Clem. I 45.
 Λαλεῖν. Οἱ λειτουργοὶ τῆς χάριτος . . . περὶ μετανοίας ἐλάλησαν καὶ αὐτοὶ δὲ ὁ Δεσπότης. . . περὶ μ. ἐλ. Clem. I 8. οὓς ἐλάλησε διδάσκων ἐπείκειαν. 13. καθὼς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον . . . ἐλάλησεν. 16. ὅταν λαλῶμεν αὐτοῖς ἀλήθειαν. Π 12. ἥπερ Ἰησοῦ Χριστοῦ λαλοῦντος ἐν ἀληθείᾳ. Ign. Eph. 6. ἡ λαλοῦντα μὴ εἶναι. 15. ἵνα δι' ὧν λαλεῖ πράσῃ. ib. Χριστὸν Ἰησοῦν λαλεῖν. Magn. 10. ὅτ' ἂν ὑμῖν χωρὶς Ἰησοῦ Χριστοῦ λαλῇ τις. Trall. 9. Μὴ λαλεῖτε Ἰησοῦν Χριστόν, κόσμον δὲ ἐπιθυμεῖτε. Rom. 7. ὕδωρ δὲ ζῶν, καὶ λαλοῦν ἐν ἐμοί. ib. ἐν ᾧ ὁ Πατὴρ ἐλάλησεν ἀληθῶς. 8. πλείονα δύναται τῶν μάταια λαλοῦντων. Philad. 1. Ἐὰν δὲ ἀμφοτέρω περὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ μὴ λαλῶσιν. 6. καὶ πᾶσι δὲ, ἐν οἷς ἐλάλησα. ib. ἐλάλουν μεγάλῃ φωνῇ. 7. μήτε

κατ' ἰδίαν περὶ αὐτῶν λαλεῖν. Smyrn. 7. τοῖς κατ' ἄνδρα κατὰ βοήθειαν Θεοῦ λάλει. Polyc. 1. ὑπὸ τῶν ἐθνῶν ἐν παντὶ τόπῳ λαλεῖσθαι. Mart. Polyc. 19.
 Λαμβάνειν. ἥδιον διδόντες ἢ λαμβάνοντες. Clem. I 2. λάβωμεν τῆς γενεᾶς ἡμῶν. 5. Λάβωμεν πρὸ ὀφθαλμῶν. ib. τῆς πίστεως αὐτοῦ κλέος ἔλαβεν. ib. καὶ ἔλαβον γέρας. 6. ἔλαβον σωτηρίαν. 7. Λάβωμεν Ἐνῶχ. 9. λαμβάνει τὸν ἄρτον τοῦ ἔργου αὐτοῦ. 34. Λάβωμεν τὸ σῶμα ἡμῶν. 37. Παραγγελίας οὖν λαβόντες. 42. λαβὼν αὐτὰς ἔδωκεν. 43. πρόγνωσιν εἰληφότες τελείαν. 44. εἰς ἀνάμνησιν οὖν ταῦτα λάβετε. 53. λαβόντες τὰς τιμὰς αὐτῶν. 55. μικρὰ καὶ ἐλπίζομεν λαβεῖν. Π 1. μισθὸν ἀντιμισθίας ὧν ἐλάβομεν; ib. ληψόμεθα ζωὴν αἰώνιον. 8. ληψόμεθα τὰς ἐπαγγελίας. 11. Οὐδεὶς γὰρ δικαίων ταχὺν καρπὸν ἔλαβεν. Fragn. iii. Μακάριος ὁ γινώσκων καὶ λαβὼν. viii. Τοῦτο οἱ λαβόντες τυποῦνται. ib. φρόνησιν ἔχομεν. . . παρ' αὐτοῦ λαβόντες. ix. χρώμα Θεοῦ λαβόντες. Ign. Eph. 4. μύρον ἔλαβεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς. 17. λαβόντες Θεοῦ γινώσκιν. ib. Ἀρχὴν δὲ ἐλάμβανεν τὸ παρὰ Θεῷ ἀπῆρτισμένον. 19. ὁμοῦθειαν Θεοῦ λαβόντες. Magn. 6. χάριν μὴ εἰληφέναι. 8. ἐλάβομεν τὸ πιστεύειν. 9. Τὸ γὰρ ἐξεμπλᾶριον τῆς ἀγάπης ὑμῶν ἔλαβον. Trall. 3. ἡδέως λαμβάνει ἐν ἡδονῇ. 6. ὥς καὶ πλέον ἡτούμην λαβεῖν. Rom. 1. καθαρὸν φῶς λαβεῖν. 6. Λάβετε, ψηλαφήσατέ με. Smyrn. 3. εἰάν λάβω καιρὸν εὐθετον. Polyc. Phil. 13. μέρος χαρίσματος λάβωσι πνευματικῷ. Mart. Ign. 3. τὴν περὶ σοῦ ἐπίγνωσιν εἰληφάμεν. Mart. Polyc. 14. τοῦ λαβεῖν με μέρος. ib. μηδὲ τὸ λείψανον αὐτοῦ ὑφ' ἡμῶν ληφθῆναι. 17. ἐκ τοῦ πυρὸς λαμβάνειν. ib.
 Λάμπειν. Ἀστὴρ ἐν οὐρανῷ ἔλαμψεν. Ign. Eph. 19.

Λαμπρότης. λαμπρότης ἐν δικαιοσύνῃ.

Clem. I 35.

Λανθάνειν. οὐδὲν λέληθεν αὐτὸν τῶν

ἐννοιῶν ἡμῶν. Clem. I 21. οὐδὲν

λέληθεν τὴν βουλὴν αὐτοῦ. 27.

*Ὡς οὐδὲν λανθάνει ὑμᾶς. Ign. Eph.

14. Οὐδὲν λανθάνει τὸν Κύριον.

15. Καὶ ἔλαθεν τὸν ἄρχοντα τοῦ

αἰῶνος τούτου. 19. καὶ λέληθεν

αὐτὸν οὐδέν. Polyc. Phil. 4. *Ἦν

γὰρ καὶ ἀδύνατον λαθεῖν αὐτόν.

Mart. Polyc. 6.

Λαός. ἔκρυνεν ὁ Θεὸς λαὸν αὐτοῦ.

Clem. I 17. τοῦ λαοῦ τοῦ ὄντος

ἐν συγκλείσμῳ. 55. ἐρρύσατο τὸν

λαόν, ὃν χάριν ἐκωδύνενσεν. ib.

καὶ ἡμᾶς δι' αὐτοῦ εἰς λαὸν περι-

οῦσιν. 58. ἔρημος ἐδόκει εἶναι

ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ὁ λαὸς ἡμῶν. II 2.

ὁ λαὸς μου ἀκαταστασίας . . ἔσχεν.

11.

Λατρεία. εἰ μὴ τὴν τῶν δαιμόνων

ἔλοιτο λατρείαν. Mart. Ign. 2.

Λατρεῖν. λατρεύνοντων τῷ παναρέτῳ

ἀνόματι αὐτοῦ. Clem. I 45. τῷ

διαβόλῳ λατρεῖ. Ign. Smyrn. 9.

φῶ πᾶσα πνοὴ λατρεῖ. Polyc.

Phil. 2.

Λέγειν. Ἐν τῷ ποιεῖν ἃ λέγει. Clem.

II 3. λέγει δὲ καί. ib. bis. λέ-

γει γάρ. 4. λέγει γὰρ ὁ Κύριος.

5, 8. Cf. 6. et II 6, 8. λέγει δὲ

καὶ ἡ γραφή. 6. Καὶ ἐν ἑτέρῳ

τόπῳ λέγει. 8. λέγει γὰρ αὐτῷ.

10. λέγει γὰρ τὸ Πνεῦμα τὸ

*Ἅγιον. 13. λέγει γάρ πον. 15,

21, 26, 28. Καὶ πάλιν λέγει. 15,

17, 52, 56. λέγομεν δὲ Ἡλίαν.

17. καὶ λέγει, ἀτενίζων. ib. λέ-

γει πρὸς τὸν Θεόν. 18. ἡ γραφή

αὕτη, ὅπου λέγει. 23. τὴν λεγο-

μένην Ἡλιοπόλιν. 25. λέγει γάρ.

30, 34, II 4. λέγει γὰρ ἡ γρα-

φή. 34, 35. Cf. II 6. οὕτως γάρ

που λέγει ἡ γραφή. 42. Οὕτως

γὰρ λέγει ἡ πανάρετος σοφία. 57.

τοῦτο λέγει. II 2, bis, 12. ἑτέρα

δὲ γραφή λέγει. ib. λέγει δὲ καὶ

αὐτός. 3. λέγει δὲ καὶ ἐν τῷ

*Ἡσαΐα. ib. Οὗτος λέγει μοιχαίαν.

6. *Ἄρα οὖν τοῦτο λέγει; 8. Καὶ

μὴ λεγέτω τις ὑμῶν. 9. λέγει γὰρ

καὶ ὁ προφητικὸς λόγος. 11. Τα-

λαίπωροί εἰσιν . . οἱ λέγοντες. ib.

τὴν ψυχὴν λέγει. 12. τὸ σῶμα

λέγει. ib. τὸ αὐτὸ λέγητε πάντες.

Ign. Eph. 2. εἰς ὃ λέγων ποιῇ.

15. καύχησις τῶν λεγομένων συν-

ετῶν; 18. οἱ γὰρ λέγοντές μοι

μαστιγοῦσιν με. Trall. 4. οὐκ

ἀξιός εἰμι λέγεσθαι. 13. ἵνα μὴ

μόνον λέγω, ἀλλὰ καὶ θέλω. Rom.

3. λέγωμαι Χριστιανός. ib. καὶ

λέγεσθαι δύναμιν. ib. ἔσωθέν μοι

λέγον. 7. φανερώσει, ὅτι ἀληθῶς

λέγω. 8. αἰσχύνομαι ἐξ αὐτῶν λέ-

γεσθαι. 9. ὥς προειδότα . . λέγειν

ταῦτα. Philad. 7. ἐκίρυσσεν, λέ-

γων τὰδε. ib. ἤκουσά τινων λεγόν-

των. 8. λέγοντός μου αὐτοῖς, ὅτι

γέγραπται. ib. ὥσπερ ἄπιστοί

τινες λέγουσιν. Smyrn. 2. Ὁ δὲ

τοῦτο μὴ λέγων. 5. τὰς λεγομένας

χήρας. 13. Πᾶς ὁ λέγων . . παρὰ

τὰ διατεταγμένα. Fragm. ix. καὶ

λέγῃ μῆτε ἀνάστασιν. Polyc. Phil.

7. Τὸν σταυρωθέντα λέγει. Mart.

Ign. 2. τὸν ἐν ἑαυτῷ λέγονται

περιφέρειν. ib. Καὶ ταῦτα οὕτως

ἔλεγεν. 4. καὶ λέγουσι καταπαύειν

τὸν δῆμον. 6. ἡ λεγομένη . . τρις-

καιδεκάτῃ. ib. λέγοντος τὴν ἡλι-

κίαν αὐτοῦ κατοικτεῖραι. Mart. Po-

lyc. 3. ἐπειθον παρακαθεζόμενοι,

καὶ λέγοντες. 8. ἐπειθεν ἀρνεῖσθαι,

λέγων. 9. ὥς ἔθος αὐτοῖς λέγειν.

ib. λέγοντος, Ὁμοσον. ib. et 10.

ὥς σὺ λέγεις. 10. ἄλλα πλείονα

λέγων. 12. ταραχθέντος ὑπὸ τῶν

λεγομένων πρὸς αὐτόν. ib. Τούτου

λεχθέντος ὑπὸ τοῦ κηρύκτος. ib.

Ταῦτα λέγοντες, ἐπεβόων. ib. θάτ-

τον τοῦ λεχθῆναι. 13.

Λεῖπειν. πολλὰ γὰρ ἡμῖν λείπει, ἵνα

Θεοῦ μὴ λειπώμεθα. Ign. Trall. 5.

ὅπως μηδενὸς λείπῃ. Polyc. 2.

νομίσαντος ἔτι λείπειν αὐτῷ πρὸς

πᾶσαν ὑποταγὴν. Mart. Ign. 2.

Λειποτακτεῖν. μὴ λειποτακτεῖν ἡμᾶς

ἀπὸ τοῦ θελήματος αὐτοῦ. Clem.

I 21.

Λειτουργεῖν. Ἀτενίσωμεν εἰς τοὺς τε-

- λείως λειτουργήσαντας. Clem. I 9. οἱ λειτουργοῦντες τῷ θυσιαστηρίῳ τοῦ Θεοῦ. 32. τῷ θελήματι αὐτοῦ λειτουργοῦσιν παρεστῶτες. 34. εἰς τὸ ἱερατεῦν καὶ λειτουργεῖν αὐτῷ. 43. λειτουργήσαντας ἀμέμπτως τῷ ποιμνίῳ τοῦ Χριστοῦ. 44.
- Λειτουργία. Νῶε... διὰ τῆς λειτουργίας αὐτοῦ. Clem. I 9. Ἀνέμων σταθμοὶ... τὴν λειτουργίαν αὐτῶν ἀπροσκόπως ἐπιτελοῦσιν. 20. τὰς τε προσφορὰς καὶ λειτουργίας ἐπιτελεῖσθαι. 40. Τῷ γὰρ ἀρχιερεὶ ἰδία λειτουργίαι. ib. τὸν ὀρισμένον τῆς λειτουργίας αὐτοῦ κανόνα. 41. διαδέξωνται ἕτεροι δεδοκιμασμένοι ἄνδρες τὴν λειτουργίαν αὐτῶν. 44. οὐ δικαίως νομίζομεν ἀποβαλέσθαι τῆς λειτουργίας. ib. ἐκ τῆς ἀμέμπτως αὐτοῖς τετιμημένης λειτουργίας. ib.
- Λειτουργός. Οἱ λειτουργοὶ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. Clem. I 8. τῶν προειρημένων λειτουργῶν. 41.
- Λεῖψανον. ἐπαχθὴς διὰ τῆς συλλογῆς τοῦ λειψάνου. Mart. Ign. 6. τῶν ἁγίων αὐτοῦ λειψάνων. ib. ὡς μηδὲ τὸ λειψανον αὐτοῦ ὑφ' ἡμῶν ληφθῆναι. Mart. Polyc. 17.
- Λεοπάρδος. δεδεμένος δέκα λεοπάρδοις. Ign. Rom. 5.
- Λευίτης. Ἐξ αὐτῶν γὰρ ἱερεῖς καὶ λευῖται. Clem. I 32. λευίταις ἰδία διακονία ἐπίκεινται. 40.
- Λέων. εἰς λάκκον λεόντων; Clem. I 45. ἵνα ἐπαφῇ τῷ Πολυκάρπῳ λέοντα. Mart. Polyc. 12.
- Λήγειν. μελλούσης λήγειν τῆς ἀκαθάρτου φιλοτιμίας. Mart. Ign. 5.
- Ληστής. ὡς ἐπὶ ληστὴν τρέχοντες. Mart. Polyc. 7.
- Λίαν αἰσχρά. Clem. I 47. λίαν ἐκέχυμαι ἀγαπῶν ὑμᾶς. Ign. Philad. 5. ὃν ἀγαπητὸν λίαν ἔχετε. Polyc. 7.
- Λίβανος. σηκὸν ἑαυτῷ ποιεῖ ἐκ λιβάνου. Clem. I 25.
- Λιβανωτός. ὡς λιβανωτοῦ πνέοντος. Mart. Polyc. 15.
- Λιθάξιν. Παῦλος... λιθασθεῖς. Clem. I 5. ἐλιθάσθησαν ὑπὸ παρανόμων. 45.
- Λίθος. προσκυνοῦντες λίθους καὶ ξύλα. Clem. II 1. ὡς ὄντες λίθοι ναοῦ Πατρός. Ign. Eph. 9. τιμώτερα λίθων πολυτελῶν. Mart. Polyc. 18.
- Λιμὴν. ὅτι λιμένος ἦδη ἐτύγχανεν τῇ προσευχῇ ὑμῶν. Ign. Smyrn. 11. ὡς χειμαζόμενος λιμένας. Polyc. 2. τοὺς λιμένας Ῥωμαίων. Mart. Ign. 5.
- Λινοκαλάμη. ἔκρυπεν εἰς τὸ ὑπερφῶν ὑπὸ τὴν λινοκαλάμην. Clem. I 12.
- Λίνον. ἐν λίνῳ κατετέθη. Mart. Ign. 6.
- Λιπαρός. εἰρήνην βαθεῖα καὶ λιπαρά. Clem. I 2.
- Λιτανεύειν. Λιτανεύσατε τὸν Χριστὸν ὑπὲρ ἐμοῦ. Ign. Rom. 4.
- Λογίζεσθαι. συνίστην ὡς οὕτε ἀ λογίζονται τινες εἶναι τερπνά. Clem. Fragm. iv. ὃν λογίζομαι καὶ τοὺς ἀθέους ἐντρέπεσθαι. Ign. Trall. 3.
- Λόγιον. τοὺς τε καταδεξαμένους τὰ λόγια αὐτοῦ. Clem. I 19. ἐγκεκύφατε εἰς τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ. 53. ὃς ἂν μεθοδεύῃ τὰ λόγια τοῦ Κυρίου. Polyc. Phil. 7.
- Λογισμός. λεληθεν αὐτὸν οὐδὲν, οὕτε λογισμῶν. Polyc. Phil. 4.
- Λόγος. προσέχοντες τοὺς λόγους αὐτοῦ. Clem. I 2. μεμνημένοι τῶν λόγων τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. 13. ὑπηκόους τοῖς ἁγιοπρέπεσι λόγοις. ib. φησὶν γὰρ ὁ ἅγιος λόγος. ib. ἐν ἀλαζονείᾳ τοῦ λόγου αὐτῶν. 21. Ἐν λόγῳ τῆς μεγαλωσύνης αὐτοῦ. 27. ἐν λόγῳ δύναται αὐτὰ καταστρέφειν. ib. ἔργοις δικαιοῦμενοι καὶ μὴ λόγοις. 30. μὴ ἐν λόγοις, ἀλλ' ἐν ἔργοις ἀγαθοῖς. 38. πιστωθέντες ἐν τῷ λόγῳ τοῦ Θεοῦ. 42. Μνήσθητε τῶν λόγων Ἰησοῦ. 46. σοφὸς ἐν διακρίσει λόγων. 48. Οὕτως γὰρ φησιν ὁ ἅγιος λόγος. 56. Λέγει γὰρ καὶ ὁ προφητικὸς λόγος. II 11. φρόνησιν ἔχοντες καὶ λόγον. Fragm. ix. Ὁ λόγον Ἰησοῦ κεκτημένους. Ign. Eph. 15. οὐ πρὸς σάρκα ὁ λόγος. Magn. 3. ὃς ἐστὶν αὐτοῦ λόγος αἰδώς. 8. ἐν

- λόγῳ Θεοῦ ὑπηρετεῖ μοι. Philad. 11. εἰς λόγον τιμῆς. ib. εἰς λόγον Θεοῦ. Smyrn. 10. ἐν ἀμώμῳ πνεύματι καὶ λόγῳ Θεοῦ. Smyrn. Inscr. οἱ ἐπηκολούθησάν μοι εἰς λόγον Θεοῦ. 10. τούτου τοῦ λόγου τὸ φορτικόν. Fragm. i. τὸν περὶ ἀληθείας λόγον. Polyc. Phil. 3. τὸν ἐξ ἀρχῆς ἡμῖν παραδοθέντα λόγον. 7. πειθαρχεῖν τῷ λόγῳ τῆς δικαιοσύνης. 9. τὸν τοῦ Χριστιανισμοῦ λόγον. Mart. Polyc. 10. Σὲ μὲν καὶ λόγον ἡξίεσθα. ib. τῷ κατὰ τὸ εὐαγγέλιον λόγῳ Ἰησοῦ Χριστοῦ. 22.
- Λοιδορεῖν. λοιδόρησον τὸν Χριστόν. Mart. Polyc. 9.
- Λοιμός. τοὺς λοιμοτέρους ἐν πράττει ὑποτάσσει. Ign. Polyc. 2.
- Λοιμικός. λοιμικὸς τινὸς ἐνστάτος καιροῦ. Clem. I 55.
- Λοιπὸν. Ἐσχατοὶ καιροί· λοιπὸν αἰσχυνθώμεν. Ign. Eph. 11. Εὐλογόν ἐστιν λοιπὸν ἀναψῆσαι. Smyrn. 9. Λοιπὸν προσαχθέντα αὐτόν. Mart. Polyc. 9.
- Λοιπός. καὶ τῶν λοιπῶν ἀρωμάτων. Clem. I 25. οἱ λοιποὶ προφῆται. 43. Τὰ δὲ λοιπὰ πάντα ἄστρα. Ign. Eph. 19. Καὶ αἱ λοιπαὶ δὲ ἐκκλησίαι. Magn. 15. καὶ τοῖς λοιποῖς ἀποστόλοις. Polyc. Phil. 9. εἰς τὸ ἀναγγεῖλαι τοῖς λοιποῖς τὰ γενόμενα. Mart. Polyc. 15.
- Λύειν. λύσεις ἃ δεῖ λυθῆναι. Clem. Fragm. x. λύεται ὁ ὄλεθρος αὐτοῦ. Ign. Eph. 13. ὅθεν ἐλύετο πᾶσα μαγεία. 19. πρὸς ἓνα τῶν λελυμένων ὑμῶν οὐκ εἰμί. Magn. 12. οὐ περὶ δεδεμένου ἢ λελυμένου. Smyrn. 6. ὃς λύσει ἀφ' ὑμῶν πάντα δεσμόν. Philad. 8. λύσας τὴν ζώνην αὐτοῦ. Mart. Polyc. 13.
- Λύκος. πολλοὶ γὰρ λύκοι ἀξιόπιστοι. Ign. Philad. 2. λύκος σοὶ φαινέσθω. Fragm. ix.
- Λύπη. Τὸ σχίσμα ὑμῶν... ἔβαλεν... τοὺς πάντας ἡμᾶς εἰς λύπην. Clem. I 46.
- Λυπηρός. τῶν λυπηρῶν καὶ φευκτῶν πάντων ὑπόθεσις. Clem. Fragm. iv.
- Λυσσᾶν. εἰσὶν γὰρ κύνες λυσσῶντες. Ign. Eph. 7.
- Λυτρώειν. ὅπως ἐτέρους λυτρώσονται. Clem. I 55. λυτρωθείσαν ἐν τῇ χάριτι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ign. Philad. 11.
- Λύτρωσις. διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Κυρίου λύτρωσις ἔσται. Clem. I 12.
- Λύχνος. λύχνου δίκην θεικοῦ. Mart. Ign. 1.
- Λωφᾶν. λωφῆσαντος πρὸς ὀλίγον τοῦ διωγμοῦ. Mart. Ign. 1.
- Μαγεία. ἐλύετο πᾶσα μαγεία. Ign. Eph. 19.
- Μαζός. τοὺς πρὸς ζωῆς ἀνθρώποις μαζούς. Clem. I 20.
- Μαθητεία. οὐ αὐτὸ τὸ κατὰστημα μεγάλη μαθητεία. Ign. Trall. 3.
- Μαθητεύειν. ἀρχὴν ἔχω τοῦ μαθητεύεσθαι. Ign. Eph. 3. κἂν ἐκ τῶν ἔργων ὑμῖν μαθητευθῆναι. 10. ἃ μαθητεύοντες ἐντέλλεσθε. Rom. 3. Ἐν δὲ τοῖς ἀδικήμασιν αὐτῶν μάλλον μαθητεύομαι. 5.
- Μαθητής. ἵνα... ἐπιτυχεῖν δυναθῶ μαθητὴς εἶναι. Ign. Eph. 1. ἵνα εὐρεθώμεν μαθηταὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Magn. 9. οὐ καὶ οἱ προφῆται μαθηταὶ ὄντες. ib. μαθηταὶ αὐτοῦ γενόμενοι, μάθωμεν κατὰ Χριστιανισμόν ζῆν. 10. ἤδη καὶ μαθητὴς εἰμι. Trall. 5. Τότε ἔσομαι μαθητὴς ἀληθῶς τοῦ Χριστοῦ. Rom. 4. νῦν ἄρχομαι μαθητὴς εἶναι. 5. Καλοὺς μαθητὰς ἐὰν φιλῆς. Polyc. 2. ὁ τοῦ ἀποστόλου Ἰωάννου μαθητὴς. Mart. Ign. 1. τῆς τελείας τοῦ μαθητοῦ τάξεως. ib. ἐγεγόνεισαν γὰρ πάλαι μαθηταί. 3. ὥς μαθητὰς καὶ μμητὰς τοῦ Κυρίου. Mart. Polyc. 17. Εἰρηναίου μαθητοῦ τοῦ Πολυκάρπου. 22.
- Μαίμων. καλανδῶν. Mart. Polyc. 21.
- Μακαρίζειν. τὴν τελείαν καὶ ἀσφαλῆ γνώσιν οὐκ ἐμακάρισεν; Clem. I 1. πόσῳ μᾶλλον ὑμᾶς μακαρίζω. Ign. Eph. 5. μακαρίζει μοῦ ἡ ψυχὴ τὴν εἰς Θεὸν αὐτοῦ γνώμην. Philad. 1. μακαρίσας τὴν... τῶν ἀδελφῶν ἀγάπην. Mart. Ign. 5. μακαρίσαντες τὸν ἄγιον. 7.

Μακάριος. Ὡς μακάρια καὶ θαυμαστὰ τὰ δῶρα τοῦ Θεοῦ. Clem. I 35. εὐπρόσδεκτοί τε καὶ μακάριοι. 40. ὁ μακάριος πιστὸς θεράπων... Μωϋσῆς. 43. Μακάριοι οἱ προδοιπορήσαντες. 44. τὴν ἐπιστολὴν τοῦ μακαρίου Παύλου. 47. ἐν ᾗ μακάριοι πάντες οἱ εἰσελθόντες. 48. Μακάριοι ἔσμεν... εἰ τὰ προστάγματα τοῦ Θεοῦ ἐποιούμεν. 50. Ἰουδῖθ ἡ μακάρια. 55. Μακάριος ὁ κεκλεισμένους ὀφθαλμούς ανοίξας. Fragm. viii. Μακάριος ἀνὴρ ὁ γινώσκων τὴν τοῦ Πατρὸς δόξιν. ib. Μακάριος ὁ γινώσκων καὶ λαβών. ib. Μακάριος ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ ὃς καταζωώησεται. Ign. Philad. 10. τοῦ μακαρίου καὶ ἐνδόξου Παύλου. Polyc. Phil. 3. οὐ μόνον ἐν τοῖς μακαρίοις Ἰγνατίῳ κ. τ. λ. 9. ἐωρώμεν τὸν μακάριον Ἰγνατίον. Mart. Ign. 7. τὸν μακάριον Πολύκαρπον. Mart. Polyc. 1. Μακάρια μὲν οὖν... τὰ μαρτύρια. 2. Τοιαῦτα τὰ κατὰ τὸν μακάριον Π. 19. Μαρτυρεῖ δὲ ὁ μακάριος Π. 21. καθὼς ἐμαρτύρησεν ὁ μακάριος Π. 22. φανερώσαντός μοι τοῦ μ. Π. ib.

Μακαρισμός. Οὗτος ὁ μακαρισμὸς ἐγένετο ἐπὶ τοὺς ἐκλελεγμένους. Clem. I 50.

Μακράν. ξένα καὶ μακράν ἐστι τῶν ἀπεχθών. Clem. Fragm. iv. μακράν ἐστι πάσης ἁμαρτίας. Polyc. Phil. 3. μακράν οὖσας πάσης διαβολῆς. 4. μακράν ὄντες πάσης φιλαργυρίας. 6. ἀγρίδιον οὐ μακράν ἀπέχον. Mart. Polyc. 5.

Μακροθυμεῖν. ἀγάπη... πάντα μακροθυμεῖ. Clem. I 49. Μακροθυμήσατε οὖν μετ' ἀλλήλων ἐν πραότητι. Ign. Polyc. 6.

Μακροθυμία. διδάσκων ἐπείκειαν καὶ μακροθυμίαν. Clem. I 13. δφῆ πάση ψυχῇ... μακροθυμίαν. 58. ὑπαλειφθῆναι... μακροθυμίᾳ. Ign. Eph. 3. φοβηθῶμεν τὴν μακροθυμίαν τοῦ Θεοῦ. 11.

Μακρόθυμος. τὸ μακρόθυμον αὐτοῦ βούλημα. Clem. I 19.

Μαλακός. οὔτε πόρνοι, οὔτε μαλακοί.

Polyc. Phil. 5.

Μάλιστα μεμνημένοι τῶν λόγων. Clem. I 13. Μάλιστα ᾗδει. 43. μάλιστα ἐὰν ὁ Κύριός μοι ἀποκαλύψῃ. Ign. Eph. 20. μάλιστα ἐὰν ἐν ἐνὶ ὧσιν σὺν τῷ ἐπισκόπῳ. Philad. Inscr. μάλιστα δὲ ἔνεκεν Θεοῦ. Polyc. 3. μάλιστα μὲν κοινῇ πᾶσαν ἐκκλησίαν. Mart. Ign. 3. μάλιστα Ἰουδαίον προθύμως. Mart. Polyc. 13.

Μᾶλλον. ὑποτασσόμενοι μᾶλλον. Clem. I 2. ὑπηκούεις ἡμᾶς μᾶλλον γενέσθαι τῷ Θεῷ. 14. μᾶλλον δὲ κινδυνον ὑποίσσομεν. ib. Μᾶλλον ἀνθρώποις ἄφροσι. 21. πολλῶ μᾶλλον αὐτὸς οὐ ψεύσεται. 27. μᾶλλον ὑποκείμεθα κινδύνῳ. 41. τοσούτῳ γὰρ μᾶλλον ταπεινοφρονεῖν. 48. μᾶλλον μείζων. ib. ἐαυτοὺς θέλουσιν μᾶλλον αἰκίας περιπίπτειν. 51. μᾶλλον δὲ ἐαυτῶν κατὰγνωσιν. ib. οὐ δεῖ ἡμᾶς φοβεῖσθαι τοὺς ἀνθρώπους μᾶλλον. II 4. διώξωμεν μᾶλλον τὴν ἀρετὴν. 10. προσηρημένοι μᾶλλον τὴν ἐνθάδε ἀπολαύσιν. ib. πλοῦτος... μᾶλλον πενίας ἔθλιψε. Fragm. iv. ἐν Πατρὶ ὧν, μᾶλλον φαίνεται. Ign. Rom. 3. Μᾶλλον κυλακεύσατε τὰ θηρία. 4. μᾶλλον μαθητεύομαι. 5. μᾶλλον μοι ἀποθανεῖν. 6. μᾶλλον ἐμοῦ γίνεσθε. 7. τούτοις δὲ μᾶλλον πείσθητε. ib. ἐν ᾧ δεδεμένος φοβούμαι μᾶλλον. Philad. 5. ἀρνούνται, μᾶλλον δὲ ἡρνήθησαν Smyrn. 5. συνήγοροι τοῦ θανάτου μᾶλλον ἢ τῆς ἀληθείας. ib. μᾶλλον ἐπεσκοπημένῳ. Polyc. Inscr. μᾶλλον τοὺς λοιμοτέρους. 2. μᾶλλον δὲ περὶ τούτων ὁμιλίαν ποιοῦ. 5. μᾶλλον δὲ ὅτι παρεστὼς ὁ Κύριος. Mart. Polyc. 2.

Μανθάνειν. μαθέωσαν τί ταπεινοφροσύνη παρὰ Θεῷ ἰσχύει. Clem. I 21. μάθετε ὑποτάσσεσθαι. 57. μάθωμεν κατὰ Χριστιανισμόν ζῆν. Ign. Magn. 10. Νῦν μανθάνω δεδεμένος. Rom. 4. Βούλεσθε μαθεῖν οἷά τις ἐφθέγγετο. Fragm. i. Εἰ δὲ μαθεῖν θέλεις τὸν τοῦ Χριστιανισμοῦ λόγον. Mart. Polyc. 10. Μαθόντες οὖν ταῦτα. 20.

- Μαργαρίτης. τοὺς πνευματικοὺς μαργαρίτας. Ign. Eph. 11.
- Μαρτυρεῖν. οὕτω μαρτυρήσας ἐπορεύθη. Clem. I 5. μαρτυρήσας ἐπὶ τῶν ἡγουμένων. ib. πρὸς τοῖς καὶ τοὺς μεμαρτυρημένους. 17. Ἐμαρτυρήθη μεγάλως Ἀβραάμ. ib. τῷ μεμαρτυρημένῳ Δαβὶδ. 18. τοιούτων οὕτως μεμαρτυρημένων. 19. ὁ ταπεινοφρονὼν μὴ ἑαυτῷ μαρτυρεῖται. 38. ἐάτω ὑφ' ἑτέρου ἑαυτὸν μαρτυρεῖσθαι. ib. μεμαρτυρημένους τε πολλοῖς χρόνοις ὑπὸ πάντων. 44. προσεκλίθητε γὰρ Ἀποστόλοις μεμαρτυρημένοις. 47. Παύλου... τοῦ μεμαρτυρημένου. Ign. Eph. 12. ὑπὸ Ἰησοῦ Χριστοῦ μεμαρτυρημένοι. Philad. 5. Φίλωνος... ἀνδρὸς μεμαρτυρημένου. 11. οἱ καὶ μαρτυροῦσιν ὑμῖν. ib. τὰ κατὰ τοὺς μαρτυρήσαντας. Mart. Polyc. 1. δωδέκατος ἐν Σμύρνῃ μαρτυρήσας. 19. Μαρτυρεῖ δὲ ὁ μακάριος Π. 21. καθὼς ἐμαρτύρησεν ὁ μ. Π. 22.
- Μαρτυρία. Ἡ μαρτυρία τῆς ἀγαθῆς πράξεως. Clem. I 30. ἐπισφραγίσας τῇ μαρτυρίᾳ. Mart. Polyc. 1. πρὸ τῆς μαρτυρίας ἐκεκόσμητο. 13. τό τε μέγεθος αὐτοῦ τῆς μαρτυρίας. 17.
- Μαρτύριον. τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου. Clem. I 43, διὰ. διὰ τοῦ μαρτυρίου ἐπιτυχεῖν δυνηθῶ μαθητῆς εἶναι. Ign. Eph. 1. ἵνα μὴ εἰς μαρτύριον ᾧ. Trall. 12. ἵνα μὴ εἰς μαρτύριον αὐτὸ κτήσωνται. Philad. 6. μαρτυρίου ἡξίωτο; Fragm. i. Οὐδὲ μαρτυρίου αἶμα. ii. τὸ μαρτύριον τοῦ σταυροῦ. Polyc. Phil. 7. τὴν διὰ μαρτυρίου γινόμενην ὁμολογίαν. Mart. Ign. 1. θύρας τοῦ μαρτυρίου. 4. κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ μαρτυρίου. 7. τὸ κατὰ τὸ εὐαγγέλιον μαρτύριον. Mart. Polyc. 1. γενναῖα τὰ μαρτύρια πάντα. 2. τὴν τοῦ μαρτυρίου αὐτοῦ ἡμέραν γενέθλιον. 18. οὐ τὸ μαρτύριον πάντες ἐπιθυμοῦσιν μμεῖσθαι. 19.
- Μάρτυς. μάρτυς δέ μοι ἐν ᾧ δέδεμαι. Ign. Philad. 7. ὁ ἅγιος μάρτυς. Mart. Ign. 2. τὰ κατὰ τὸν ἅγιον μάρτυρα. 6. τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἰγνατίου. ib. ὑπὸ τῆς ἐν τῷ μάρτυρι χάριτος. ib. τῷ... γενναίῳ μάρτυρι Χριστοῦ. 7. τῆς σαρκὸς ἀπεδήμουν οἱ μάρτυρες τοῦ Χριστοῦ. Mart. Polyc. 2. ἐν ἀριθμῷ τῶν μαρτύρων σου. 14. τὸ σῶμα τοῦ μάρτυρος. 15. ὁ θανμασιώτατος μάρτυς Π. 16. τοὺς δὲ μάρτυρας... ἀγαπῶμεν. 17. μάρτυς ἐξοχος. 19.
- Μαστιγοῦν. μαστιγωθεὶς αἴρεται. Clem. II 7. οἱ γὰρ λέγοντές μοι μαστιγοῦσίν με. Ign. Trall. 4.
- Μάστιξ. ἔκρινεν ὁ Θεὸς... διὰ τῶν μαστίγων καὶ τῶν αἰκισμάτων. Clem. I 17. οἱ μαστίγι μὲν καταξανθέντες. Mart. Polyc. 2.
- Ματαιολογία. ἀπολιπόντες τὴν κενὴν ματαιολογίαν. Polyc. Phil. 2.
- Ματαιοπονία. ἀπολιπόντες τὴν ματαιοπονίαν. Clem. I 9.
- Μάτωος. τὰς κερὰς καὶ ματαίας φροντίδας. Clem. I 7. μηδὲν ἐπιθυμεῖν κοσμικὸν ἢ μάταιον. Ign. Rom. 4. πλεῖονα δύναται τῶν μάταια λαλούντων. Philad. 1.
- Ματαιότης. ἀπολείποντες τὴν ματαιότητα τῶν πολλῶν. Polyc. Phil. 7.
- Μάχαιρα. πρὸς πῦρ, πρὸς μάχαιραν. Ign. Smyrn. 4. ἐγγὺς μαχαίρας ib.
- Μεγαλείος. τὸ μεγαλεῖον τῆς ἐπαγγελίας αὐτοῦ. Clem. I 26. τὰ μεγαλεῖα τῶν ὑπ' αὐτοῦ δεδομένων δωρεῶν. 32. τὸ μεγαλεῖον τῆς καλῶνς αὐτοῦ. 49.
- Μεγαλειότης. ἡ μεγαλειότης τῆς προνοίας τοῦ Δεσπότη. Clem. I 24. ἐν μεγαλειότητι Πατρὸς ὑψίστου. Ign. Rom. Inscr.
- Μεγαλοπρεπής. τὸ μεγαλοπρεπὲς τῆς φιλοξενίας ὑμῶν. Clem. I 1. τῇ μεγαλοπρεπεῖ καὶ ἐνδόξῳ βουλήσει αὐτοῦ. 9. τῇ μεγαλοπρεπεῖ δόξῃ αὐτοῦ. ib. ταῖς μεγαλοπρεπέσι... δωρεαῖς τῆς εἰρήνης. 19. τὴν μεγαλοπρεπὴ καὶ ἐνδοξον θρησκείαν τοῦ Ὑψίστου. 45. τὸ μεγαλοπρεπὲς καὶ ἅγιον ὄνομα αὐτοῦ. 58.
- Μεγαλορρημονεῖν. δοξασθεὶς μεγάλως οὐκ ἐμεγαλορρημύνησεν. Clem. I 17.
- Μεγαλορρημοσύνη. πρὸς τὰς μεγαλο-

- ρημοσύνας αὐτῶν ὑμεῖς ταπεινόφρονες. Ign. Eph. 10.
- Μεγαλοσύνη. Mart. Polyc. 21.
- Μεγαλύνειν. Πάντες οὖν ἐδοξάσθησαν καὶ ἐμεγαλύνθησαν. Clem. I 32.
- Μεγάλως. ὄνομα ὑμῶν μεγάλως βλασφημηθῆναι. Clem. I 1. Ἐμαρτυρήθη μεγάλως Ἀβραάμ. 17. δοξασθεὶς μεγάλως. ib. Συνεχάρην ὑμῖν μεγάλως. Polyc. Phil. 1.
- Μεγαλωσύνη. Τὸ σκῆπτρον τῆς μεγαλωσύνης τοῦ Θεοῦ. Clem. I 16. φ. . . ἡ μεγαλωσύνη εἰς τοὺς αἰῶνας. 20. Ἐν λόγῳ τῆς μεγαλωσύνης αὐτοῦ. 27. ἀπαύγασμα τῆς μεγαλωσύνης. 36. δι' οὗ αὐτῷ δόξα καὶ μεγαλωσύνη. 58. δι' οὗ αὐτῷ δόξα, . . . καὶ μεγαλωσύνη. 59. Cf. Mart. Polyc. 20, et 21.
- Μέγας. οἱ μέγιστοι . . . στύλοι. Clem. I 5. ὑπομονῆς . . . μέγιστος ὑπογραμμός. ib. πόλεις μεγάλας . . . ἔθνη μεγάλα ἐξεργάζωσαν. 6. κίνδυνον ὑποίσωμεν μέγα. 14. μεγάλων καὶ ἐνδόξων μετεληφότες πράξεων. 19. ὁ μέγας δημιουργός. 20. πῶς ὁ φόβος αὐτοῦ καλὸς καὶ μέγας. 21. Μέγα καὶ θαυμαστὸν οὖν νομίζομεν; 26. Cf. II 2, 5. μεγάλων καὶ ἐνδόξων ἐπαγγελιῶν. 34. μείζων ἐστὶν ἀγγέλων. 36. Οἱ μεγάλοι διχα τῶν μικρῶν. 37. ὅσῳ δοκεῖ μᾶλλον μείζων. 48. πῶς μέγα . . . ἡ ἀγάπη. 50. Ὁ μεγάλης ἀγάπης. 53. μέγα κλέος ἐν Κυρίῳ περιποιήσεται. 54. ὁ μέγας ἀπόστολος Κλήμης. Fragm. x. μεγάλη μαθητεία. Ign. Trall. 3. ὅτι ἐβάρησά τινα ἐν μικρῷ ἢ ἐν μεγάλῳ. Philad. 6. ἐλάλουν μεγάλη φωνῇ. 7. Cf. Polyc. Mart. 12. Μεγάλου ἐστὶν ἀθλητοῦ. Polyc. 3. μέγαλα ὠφληθῆναι. Polyc. Phil. 13. τὴν μεγάλην Ῥώμην. Mart. Ign. 2. Conf. 5. μικρῶν τε καὶ μεγάλων. Mart. Polyc. 8. Σαββάτου μεγάλου. ib. θύρβος ἦν μέγας. 9. ἐκ μεγάλου ποιμνίου. 14. Μεγάλης δὲ ἐκλαμψάσης φλογός, θαῦμα μέγα. 15. Μέγεθος. εὐλογημένη ἐν μεγέθει Θεοῦ. Ign. Eph. Inscr. μεγέθους ἐστὶν ὁ Χριστιανισμός. Rom. 3. ἀπέλαβον τὸ ἴδιον μέγεθος. Smyrn. 11. τό τε μέγεθος τῆς μαρτυρίας. Mart. Polyc. 17.
- Μέθη. φεύγοντες . . . μέθας τε καὶ νεωτερισμούς. Clem. I 30.
- Μεθιστάναι. οὐ γὰρ εἰλαβούνται μή τις αὐτοὺς μεταστήσῃ. Clem. I 44.
- Μεθοδεύειν. ὅς ἂν μεθοδεύῃ τὰ λόγια τοῦ Κυρίου. Polyc. Phil. 7.
- Μειοῦν. τῆς περιβοήτου φιλαδελφίας ὑμῶν ἐμείωσαν. Clem. I 47.
- Μέλειν. Περὶ ἀγάπης οὐ μέλει αὐτοῖς. Ign. Smyrn. 6.
- Μελετᾶν. διὰ τὸ μελετᾶσθαι θαλάτου κατάλυσιν. Ign. Eph. 19. ἀνεπιληπτον μελετᾶν καὶ ἀσκέσθαι βίον. Fragm. vii.
- Μέλλειν. τὴν μέλλουσαν ἀνάστασιν ἔσεσθαι. Clem. I 24. ἀπὸ τῶν μελλόντων κριμάτων. 28. Ἰσαὰκ . . . γινώσκων τὸ μέλλον. 31. εὐαγγελιζόμενοι τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ μέλλειν ἔρχεσθαι. 42. διακόνους τῶν μελλόντων πιστεύειν. ib. τοῦτο μέλλειν ἔσεσθαι; 43. τὸ δωδεκάφυλλον τοῦ Ἰσραὴλ μέλλον ἀπολέσθαι. 55. ἀνάπαυσις τῆς μελλούσης βασιλείας. II 5. Ἔστιν δὲ οὗτος ὁ αἰὼν καὶ ὁ μέλλων δύο ἐχθροί. 6. ἡ τὴν μέλλουσαν ἐπαγγελίαν. 10. οἶαν τρυφὴν ἔχει ἡ μέλλουσα ἐπαγγελία. ib. Ἡ γὰρ τὴν μέλλουσαν ὀργὴν φοβηθῶμεν. Ign. Eph. 11. βιβλιδίῳ, ὃ μέλλω γράφειν. 20. ἕκαστος εἰς τὸν ἴδιον τόπον μέλλει χωρεῖν. Magn. 5. τὸν μέλλοντα καταξιούσθαι τοῦ . . . πορεύεσθαι. Polyc. 8. ἀποληψόμεθα καὶ τὸν μέλλοντα (αἰῶνα). Polyc. Phil. 5. ὥς οὐρανοῦ μέλλων ἐπιλαμβάνεσθαι. Mart. Ign. 4. τῷ ἀφ' ἡμῶν μέλλοντι χωρισμῷ τοῦ δικαίου γίνεσθαι. 5. μελλούσης λήγειν τῆς ἀκαθάρτου φιλοτιμίας. ib. μελλουσῶν καταπαύειν τῶν φιλοτιμιῶν. 6. Οὐ μέλλω ποιεῖν. Mart. Polyc. 8. τὸ τῆς μελλούσης κρίσεως . . . πῦρ. 11. Μελλόντων δὲ αὐτῶν καὶ προσηλθόν. 13. καὶ εἰς τοὺς μέλλοντας αἰῶνας. 14. μελ-

- λόντων ἡμῶν ἐκ τοῦ πυρός λαμβάνειν. 17. τῶν μελλόντων ἄσκησίν τε καὶ ἐτοιμασίαν. 18.
- Μέλος. τὰ δὲ ἐλάχιστα μέλη τοῦ σώματος. Clem. I 37. διασπῶμεν τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ. 46. ὅτι μέλη ἐσμέν ἀλλήλων; ib. μέλη ὄντας τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ. Ign. Eph. 4. προσκαλεῖται ὑμᾶς, ὄντας μέλη αὐτοῦ. Trall. 11. χωρὶς γεννηθῆναι ἄνευ μελῶν. ib. συγκοπή μελῶν. Rom. 5.
- Μένειν. ἐν πάσῃ ἀγνείᾳ . . . μένητε. Ign. Eph. 10. Εἴ τις δύναται ἐν ἀγνείᾳ μένειν, . . . ἐν ἀκαυχησίᾳ μενέτω. Polyc. 5. Τὸ βάπτισμα ὑμῶν μενέτω ὡς ὄπλα. 6. ἐβούλετο κατὰ πάλιν μένειν. Mart. Polyc. 5.
- Μερίζειν. ὁ δυνήσεται ὑμᾶς μερίσαι. Ign. Magn. 6.
- Μερίς. Ἀγίου οὐδὲν μερίς ὑπάρχοντες. Clem. I 30.
- Μερισμός. φεύγετε τὸν μερισμόν. Ign. Philad. 2. Οὐχ ὅτι παρ' ὑμῖν μερισμόν εὖρον. 3. ὡς προειδότα τὸν μερισμόν τινων. 7. τοὺς μερισμοὺς φεύγετε. ib. Οὐ δὲ μερισμός ἐστιν καὶ ὀργή. 8. Τοὺς δὲ μερισμοὺς φεύγετε, ὡς ἀρχὴν κακῶν. Smyrn. 8.
- Μέρος. ἐκλογῆς μέρος. Clem. I 29. μετ' αὐτῶν μοι τὸ μέρος γένοιτο σchein ἐν Θεῷ. Ign. Polyc. 6. εἴ πως μέρος χαρίσματος λάβωσι πνευματικοῦ. Mart. Ign. 3. μέρος ἐν ἀριθμῷ τῶν μαρτύρων σου. Mart. Polyc. 14.
- Μέσος. ἐν μέσῳ τῷ σταδίῳ. Mart. Polyc. 12. Καὶ ἦν μέσον. 15. ἐν μέσῳ τοῦ πυρός. 18.
- Μεστός. μεστοί τε ὁσίας βουλῆς. Clem. I 2.
- Μεταβαίνειν. μετίβη εἰς ἕτερον ἀγρίδιον. Mart. Polyc. 6.
- Μεταβάλλειν. μεταβάλεσθε εἰς νέαν ζύμην. Ign. Magn. 10.
- Μεταγαγεῖν. ἐνίους μεταγάγετε καλῶς πολιτευομένους. Clem. I 44.
- Μεταγράφειν. Ταῦτα μετεγράψατο μὲν Γάιος. Mart. Polyc. 22.
- Μεταλαμβάνειν. ἐνδόξων μετεληφότες πράξεων. Clem. I 19. τῆς ἐν Χριστῷ παιδείας μεταλαμβάνέωσαν. 21. ὅπως μεταλάβωμεν τῶν ἐπηγγελμένων δωρεῶν. 35.
- Μετανοεῖν. οἱ δὲ μετανοήσαντες ἐπὶ τοῖς ἁμαρτήμασιν αὐτῶν. Clem. I 7. Ὡς οὖν ἐσμέν ἐπὶ γῆς, μετανοήσωμεν. II 8. μετανοήσωμεν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας. ib. οὐκέτι δυνάμεθα ἐκεῖ ἐξομολογήσασθαι ἢ μετανοεῖν ἔτι. ib. τὸ μετανοῆσαι ἐξ εὐκρινούς καρδίας. 9. ὅσοι ἂν μετανοήσαντες ἔλθωσιν ἐπὶ τὴν ἐνότητα. Ign. Philad. 5. Πᾶσιν οὖν μετανοοῦσιν ἀφίει ὁ Κύριος, ἂν μετανοήσωσιν ὅπερ δύσκολον. Smyrn. 4. μέχρις οὐ μετανοήσωσιν εἰς τὸ πάθος. 5. εἰς Θεὸν μετανοεῖν. 9. μετανοεῖν ἐπὶ τῷ ἐληλυθέναι. Mart. Polyc. 7. μετανόησον. 9. ἂν μὴ μετανόησης. 11, bis.
- Μετάνοια. παντὶ τῷ κόσμῳ μετανοίας χάριν ὑπήνεγκεν. Clem. I 7. μετανοίας τόπον ἔδωκεν. ib. Νῶε ἐκήρυξεν μετάνοιαν. ib. περὶ μετανοίας ἐλάλησαν. 8. ὁ Δεσπότης . . . περὶ μετανοίας ἐλάλησεν. ib. Πάντας οὖν . . . βουλόμενος μετανοίας μετασχεῖν. ib. παιδεύθητε εἰς μετάνοιαν. 57. ἕως ἔχομεν καιρὸν μετανοίας. II 8. ἔστιν γὰρ ἐν αὐτοῖς ἑλπίς μετανοίας. Ign. Eph. 10. ἡ ἀπὸ τῶν κρείττωνων ἐπὶ τὰ χεῖρω μετάνοια. Mart. Polyc. 11.
- Μεταξύ. μεταξύ ἐπινομήν δεδώκασιν. Clem. I 44. ἡ μεταξύ ὑφ' ἐτέρων ἐλλογίμων ἀνδρῶν. ib. Ἐκραύγασα μεταξύ ὧν. Ign. Philad. 7. μεταξύ θηρίων, μεταξύ Θεοῦ. Smyrn. 4. διαφορά μεταξύ τῶν ἀπίστων καὶ τῶν ἐκλεκτῶν. Mart. Polyc. 16.
- Μεταπαραδιδόναι. Καιροὶ . . . μεταπαραδιδόασιν ἀλλήλοις. Clem. I 20.
- Μεταπέμπειν. εἰς δύσιν ἀπὸ ἀνατολῆς μεταπεμφράμενος. Ign. Rom. 2.
- Μετατιθέναι. ἐν ὑπακοῇ δίκαιος εὐμεθεὶς μετετίθη. Clem. I 9. μεταθέντες αὐτὸν ἐπὶ τὴν καροῦχαν. Mart. Polyc. 8. μετατίθεσθαι με ἀπὸ τῶν χαλεπῶν. 11.

- Μετέχειν. Πάντας...βουλόμενος μετανοίας μετασχεῖν. Clem. I 8. ἵνα καὶ Θεοῦ πάντοτε μετέχητε. Ign. Eph. 4.
- Μετοπωρινός. Καιροὶ . . μετοπωρινοί. Clem. I 20.
- Μέτοχος. εἰς τὸ μετόχους ἡμᾶς γενέσθαι. Clem. I 34. ἥς γένοιτό μοι αἰεὶ μέτοχον εἶναι. Ign. Eph. 11.
- Μετρεῖν. ἀλλ' ἐμαυτὸν μετρῶ. Ign. Trall. 4.
- Μέτριος. μέτρια καὶ σεμνὰ νοεῖν. Clem. I 1.
- Μέχρι θανάτου. . . καὶ μέχρι δουλείας. Clem. I 4. μέχρι νῦν. Ign. Magn. 8, Rom. 4, Smyrn. 5, et Polyc. Phil. 1. μέχρι Ῥώμης. Rom. 5. μέχρις οὐ μετανόησωσιν. Smyrn. 5. μέχρι τῶν ἔσω φλεβῶν. Mart. Polyc. 2.
- Μηθαμῶς. Clem. I 33 et 45.
- Μηκέτι σαββατίζοντες. Ign. Magn. 9.
- Μηλωτή. ἐν δέρμασιν αἰγείους καὶ μηλωταῖς. Clem. I 17.
- Μήν. μηνὸς Ἰαννουαρίου δευτέρᾳ ἰσταμένου. Mart. Polyc. 21.
- Μηνύειν. ἐπὶ κεφαλῇ μεμνήκαμεν. Mart. Polyc. 20.
- Μήποτε θλιβέντες. Ign. Philad. 6.
- Μήτηρ. πίστιν, ἥτις ἐστὶ μήτηρ πάντων ἡμῶν. Polyc. Phil. 3.
- Μηχανᾶν. ἐμχανᾶτο κατ' αὐτῶν ὁ διάβολος. Mart. Polyc. 3.
- Μηχανή. ἀναφερόμενοι εἰς τὰ ὕψη διὰ τῆς μηχανῆς Ἰ. Χ. Ign. Eph. 9.
- Μιαρός. μιαρᾶς καὶ ἀνοσίῳ στάσεως. Clem. I 1. φαύλων ἔργων μιαρᾶς ἐπιθυμίας. 28. μιαρᾶς τε . . συμπλοκάς. 30. ἀπεκτάνθησαν ὑπὸ τῶν μιαρῶν. 45.
- Μικρός. οἶκον μικρὸν καταλείπων. Clem. I 10. τὰ δὲ λοιπὰ σκηπτρα . . οὐκ ἐν μικρᾷ δόξῃ. 32. Οἱ μεγάλοι δίχα τῶν μικρῶν . . οὔτε οἱ μικροί. 37. Ἄμαρτια γὰρ οὐ μικρὰ ἡμῖν. 44. ἐν τῷ ποιμνίῳ τοῦ Χριστοῦ μικρούς. 57. μικρὰ φρονεῖν. II 1, διὰ. μικρὰ καὶ ἐλπίζομεν λαβεῖν. ib. ἀκούοντες ὥσπερ μικρῶν. ib. ἡ ἐπιδημία ἐν τῷ κόσμῳ τοῦτε . . μικρὰ ἐστίν. 5. τὰ ἐνθάδε μισῆσαι, ὅτι μικρά. 6. ἐν μικρῷ χρόνῳ. Ign. Eph. 5. ὡς μικρότερος ἡμῶν. Magn. 11. ἐν μικρῷ ἢ ἐν μεγάλῳ. Philad. 6. μικρῶν τε καὶ μεγάλων. Mart. Polyc. 8.
- Μιμείσθαι. Ἄν γὰρ ἡμᾶς μιμήσεται καθὰ πράσσομεν. Ign. Magn. 10. Καὶ ὄφελον πάντες αὐτὸν ἐμμοῦντο. Smyrn. 12. οὐ τὸ μαρτύριον πάντες ἐπιθυμοῦσιν μιμείσθαι. Mart. Polyc. 19.
- Μίμημα. τὰ μιμήματα τῆς ἀληθοῦς ἀγάπης. Polyc. Phil. 1.
- Μίμησις. εἰς μίμησιν τῆς ἐκείνου πίστεως. Clem. Fragm. ii.
- Μιμητής. Μιμηταὶ γενώμεθα κακείνων. Clem. I 17. μιμηταὶ ὄντες Θεοῦ. Ign. Eph. 1. μιμηταὶ δὲ τοῦ Κυρίου σπουδάζωμεν εἶναι. 10. μιμητὰς ὄντας Θεοῦ. Trall. 1. μιμητὴν εἶναι τοῦ πάθους τοῦ Θεοῦ μου. Rom. 6. μιμηταὶ γίνεσθε Ἰησοῦ Χ. Philad. 7. Μιμηταὶ οὖν γενώμεθα τῆς ὑπομονῆς αὐτοῦ. Polyc. Phil. 8. ἵνα μιμηταὶ καὶ ἡμεῖς αὐτοῦ γενώμεθα. Mart. Polyc. 1. τοὺς δὲ μάρτυρας ὡς μαθητὰς καὶ μιμητὰς τοῦ Κυρίου. 17.
- Μιμήσκεσθαι. μάλιστα μεμνημένοι τῶν λόγων τοῦ Κυρίου. Clem. I 13.
- Μνήσθητε τῶν λόγων Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν. 46.
- Μισεῖν. αὐτεπαυνοῦς γὰρ μισεῖ ὁ Θεός. Clem. I 30. βελτίον ἐστὶν τὰ ἐνθάδε μισῆσαι. II 6. Ὁ γὰρ μισεῖ τις διὰ τὴν ἐπιούσαν . . συνέσειν. Fragm. vi. οὐδὲ ἀγάπην κεκτημένος μισεῖ. Ign. Eph. 14. εἰς ἀποδοκιμασθῶ, ἐμώσῃσατε. Rom. 8.
- Μισθός. μισθὸν ἀντιμισθίας ὡς ἐλάβομεν; Clem. II 1. Οὗτος οὖν ἐστὶν ὁ μισθὸς ἡμῶν. 3. ἐν ταύτῃ τῇ σαρκὶ ἀποληψόμεθα τὸν μισθόν. 9. ἵνα καὶ τὸν μισθὸν κομισώμεθα. 11. Εἰ γὰρ τὸν μισθὸν τῶν δικαίων ὁ Θεὸς εὐθέως ἀπεδίδου. Fragm. iii. ἀποδοῦναι δὲ τὸν μισθὸν ταῖς ἐκκλησίαις ταῖς ὑπαταγέσσαις. Mart. Ign. 4.
- Μνεία. ἡ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τοὺς ἁγίους μετ' οὐκισμῶν μνεία. Clem. I 56.

Μνήμη. εἰς τε τῶν ἡθληκῶτων μνήμην.

Mart. Polyc. 18.

Μνημονεύειν. μνημονεύει ὑμῶν ἐν

Χριστῷ. Ign. Eph. 12. Μνημο-

νευέτέ μου, ὡς καὶ ὑμῶν Ἰ. Χ. 21.

Μνημονεύέτε μου ἐν ταῖς προσευχαῖς

ὑμῶν. Magn. 14. Μνημονεύετε

ἐν ταῖς προσευχαῖς ὑμῶν τῆς ἐν

Συρία ἐκκλησίας. Trall. 13. Cf.

Rom. 9. μηδὲ γένοιτό μοι αὐτῶν

μνημονεύειν. Smyrn. 5. μνημονεύ-

οντες δὲ ὧν εἶπεν ὁ Κύριος διδάσκων.

Polyc. Phil. 2. μνημονεύσας ἀ-

πάντων. Mart. Polyc. 8. μόνος

ὑπὸ πάντων μνημονεύεται. 19.

Μνημόσυνον. † ἑπαφροὶ † ἐγένοντο

ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ μνημοσύνῳ αὐ-

τῶν. Clem. I 45.

Μοιχᾶσθαι. ἐν τοῖς ἔργοις αὐτὸν ὁμο-

λογῶμεν, . . . ἐν τῷ μὴ μοιχᾶσθαι.

Clem. II 4.

Μοιχεία. φεύγοντες . . . μυστὰν μοι-

χείαν. Clem. I 30. Οὗτος (ὁ αἰὼν)

λέγει μοιχείαν. II 6.

Μόλις παραγαγών. Clem. II 1.

Μονογενής. τοῦτο μονογενὲς ὑπάρχον.

Clem. I 25. ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁ

μονογενής. Mart. Ign. 2. διὰ τοῦ

παιδὸς αὐτοῦ τοῦ μονογενοῦς. Mart.

Polyc. 20.

Μόνον. Clem. I 54. Ign. Rom. 3,

5, Philad. 6, Smyrn. 4, bis. οὐ

μόνον. Clem. I 4, 7, 12, 19, 35,

43, 47. Ign. Trall. 13, Rom. 3,

Smyrn. 4. Polyc. Phil. 9. Mart.

Polyc. 12. μὴ μόνον. Clem. II

3, 4, 9. Ign. Rom. 3, bis.

Μόνος. ἐν Ἱερουσαλὴμ μόνῃ. Clem. I

41. μόνου Θεοῦ. 43. Χριστοῦ

τοῦ μόνου διδασκάλου. Ign. Magn.

10. μόνος αὐτὴν Ἰ. Χ. ἐπισκοπή-

σει. Rom. 1. ὁς μόνος πεπίστευ-

ται. Philad. 9. Μόνους ἀνδρας

τοὺς ὁμοζύγους. Fragn. v. Μόνα

γὰρ τὰ τραχύτερα. Mart. Ign. 6.

μόνος . . . μνημονεύεται. Mart. Po-

lyc. 19.

Μύθευμα. μηδὲ μυθεύμασιν τοῖς πα-

λαιοῖς ἀνωφελέσιν οὖσιν. Ign.

Magn. 8.

Μυκτηρίζειν. χλευάζουσιν ἡμᾶς καὶ

μυκτηρίζουσιν. Clem. I 39. Εἰ-

δότες οὖν ὅτι Θεὸς οὐ μυκτηρίζεται.

Polyc. Phil. 5.

Μύρον. μύρον ἔλαβεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς

αὐτοῦ ὁ Κύριος. Ign. Eph. 17.

Μυστάρως. μυσταροῦ ζήλους ἀρχηγοῖς.

Clem. I 14. φεύγοντες . . . μυστα-

ρὰν μοιχείαν. 30.

Μυστήριον. τρία μυστήρια κραυγῆς.

Ign. Eph. 19. δι' οὗ μυστηρίου

ἐλάβομεν τὸ πιστεύειν. Magn. 9.

τοὺς διακόνους, ὄντας μυστηρίων

Ἰησοῦ Χριστοῦ. Trall. 2.

Μωμοσκοπεῖν. μωμοσκοπηθέν τὸ προσ-

φερόμενον διὰ τοῦ ἀρχιερέως. Clem.

I 41. ὅτι πάντα μωμοσκοπεῖται.

Polyc. Phil. 4.

Μωρός. καὶ μωροὶ, καὶ ἀπαίδευτοι.

Clem. I 39.

Μωρῶς. τί μωρῶς ἀπολλύμεθα; Ign.

Eph. 17.

Ναός. ἔμπροσθεν τοῦ ναοῦ. Clem. I

41. ὡς ναὸν Θεοῦ φυλάσσειν τὴν

σάρκα. II 9. ὡς ὄντες λίθοι ναοῦ

Πατρὸς. Ign. Eph. 9. ἵνα ὤμεν

αὐτοῦ ναοί. 15. ὡς εἰς ναὸν συν-

τρέχετε Θεοῦ. Magn. 7. τὴν

σάρκα ὑμῶν ὡς ναὸν Θεοῦ τηρεῖτε.

Philad. 7. θηρσὶν ὁμοίως παρὰ τῷ

ναῷ. Mart. Ign. 6.

Ναοφόρος. Θεοφόροι, καὶ ναοφόροι.

Ign. Eph. 9.

Ναῦς. καταβάς τῆς νηός. Mart. Ign.

3. νηὸς ἐπιτυχῶν. 5. τῆς νηὸς ἐκ

πρύμνης ἐπειγομένης. ib.

Νεκρός. ἐκ νεκρῶν ἀναστήσας. Clem.

I 24. ὡς περὶ κριτοῦ ζώντων καὶ

νεκρῶν. II 1. ὅτι ἡμεῖς οἱ ζῶντες

τοῖς νεκροῖς θεοῖς οὐ θύομεν. 3.

παρὼν ἡγείρειν αὐτοὺς ἐκ νεκρῶν.

Ign. Magn. 9. ἀληθῶς ἡγέρθη

ἀπὸ νεκρῶν. Trall. 9. στήλαί

εἰσιν καὶ τάφοι νεκρῶν. Philad. 6.

τὸν ἐγείραντα τὸν Κύριον ἡμῶν . . .

ἐκ νεκρῶν. Polyc. Phil. 2. κρι-

τῆς ζώντων καὶ νεκρῶν. ib. 'Ο δὲ

ἐγείρας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. ib. κα-

θῶς ὑπέσχετο ἡμῖν ἐγείραι ἡμᾶς ἐκ

νεκρῶν. 5.

Νεκροφόρος. τελείως αὐτὸν ἀπήνηται,

ὧν νεκροφόρος. Ign. Smyrn. 5.

- Νέος. νέους τε μέτρια καὶ σεμνὰ νοεῖν ἐπετρέπετε. Clem. I 1. ἐπηγέρθησαν... οἱ νέοι ἐπὶ τοὺς πρεσβυτέρους. 3. τοὺς νέους παιδεύσωμεν. 21. μεταβάλεσθε εἰς νέαν ζύμην. Ign. Magn. 10. Τοῖς νέοις ἐπίτρεπε γαμῖν. Fragm. vi. νεώτεροι ἀμεμπτοὶ ἐν πᾶσι. Polyc. Phil. 5.
- Νέρτερος. νερτέρων ἀνεκδιήγητα κρίματα. Clem. I 20.
- Νέφος. ἐκεῖνο δὲ περικείμεθα νέφος. Clem. II 1.
- Νεωτερικός. τὴν φαινομένην νεωτερικὴν τάξιν. Ign. Magn. 3.
- Νεωτερισμός. φεύγοντες... μέσας τε καὶ νεωτερισμούς. Clem. I 30.
- Νήπιος. φοβοῦμαι μὴ νηπίους οὖσιν ὑμῖν. Ign. Trall. 5.
- Νήσος. παραμείβων νήσους τε καὶ πόλεις. Mart. Ign. 5.
- Νηστεία. τεσσαράκοντα νύκτας ἐν νηστεία. Clem. I 53. διὰ γὰρ τῆς νηστείας καὶ τῆς ταπεινώσεως αὐτῆς. 55. προσκαρτεροῦντες νηστείας. Polyc. Phil. 7. τῷ οἴακι τῆς προσευχῆς καὶ τῆς νηστείας. Mart. Ign. 1.
- Νηστεύειν. κἂν νηστεύῃ. Ign. Fragm. ix.
- Νήφειν. Νῆφε ὡς Θεοῦ ἀθλητῆς. Ign. Polyc. 2. νήφοντες πρὸς τὰς εὐχάς. Polyc. Phil. 7.
- Νικᾶν. τὸ δέρεσθαι καὶ νικᾶν. Ign. Polyc. 3.
- Νίκη. ἐπὶ τῇ νικῇ τῇ κατὰ Σκυθῶν. Mart. Ign. 2.
- Νοεῖν. νέους τε μέτρια καὶ σεμνὰ νοεῖν ἐπετρέπετε. Clem. I 1. νηήσωμεν πῶς ἀόργητος ὑπάρχει. 19. νηήσωμεν ὅτι πάντα ἐγγὺς αὐτῷ ἐστίν. 27. νοησάτω δὲ θέλω. Ign. Rom. 6. ἐνόησα γὰρ ὑμᾶς κατηρτισμένους. Smyrn. 1.
- Νομίζειν. βράδιον νομίζομεν ἐπιστροφὴν πεποιημένα. Clem. I 1. Μέγα καὶ θαυμαστὸν οὖν νομίζομεν εἶναι; 26. οὐ δικαίως νομίζομεν ἀποβαλέσθαι τῆς λειτουργίας. 44. νομίσαντος ἔτι λείπειν αὐτῷ πρὸς πᾶσαν ὑποταγὴν. Mart. Ign. 2.
- Νόμισμα. ἐν τοῖς νομίμοις τῶν προσταγμάτων αὐτοῦ. Clem. I 3. τοῖς γὰρ νομίμοις τοῦ Δεσπότου ἀκολουθοῦντες. 40.
- Νόμισμα ὥσπερ γὰρ ἐστὶν νομίσματα δύο. Ign. Magn. 5.
- Νομιστέον. Μόνους ἀνδρας τοὺς ὁμοζύγους εἶναι νομιστέον. Ign. Fragm. v.
- Νομοθετεῖν. συνεπιμαρτυροῦντες τοῖς ὑπ' αὐτοῦ νομοθετημένοις. Clem. I 43.
- Νόμος. τοῖς νόμοις τοῦ Θεοῦ ἐπορεύεσθε. Clem. I 1. τῷ πρεσβυτερίῳ ὡς νόμῳ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ign. Magn. 2. κατὰ [νόμον] Ἰουδαϊσμόν. 8. οὐδὲ δὲ νόμος Μωσέως. Smyrn. 5.
- Νόσος. ὑγίεια πλέον ἡνίασε νόσου. Clem. Fragm. iv. πάντων τὰς νόσους βάσταζε. Ign. Polyc. 1.
- Νουθεσία. ὑπαλειφθῆναι πίστει, νουθεσία. Ign. Eph. 3.
- Νουθετεῖν. οὐ μόνον ὑμᾶς νουθετοῦντες. Clem. I 7. παιδεύει ὁ Θεὸς εἰς τὸ νουθετηθῆναι ἡμῶς. 56.
- Νουθέτησις. ἡ νουθέτησις ἦν ποιούμεθα εἰς ἀλλήλους καλὴ ἐστίν. Clem. I 56.
- Νοῦς. κατηρτισμένοι τῷ αὐτῷ νοί. Ign. Eph. 2. εἰς νοῦς, μία ἐλπίς. Magn. 7. κατὰ νοῦν μὴ ἔχειν θεοῦς; Mart. Ign. 2.
- Νύξ. Ἀγὼν ἦν ὑμῖν ἡμέρας τε καὶ νυκτός. Clem. I 2. Ἡμέρα τε καὶ νύξ... δρόμον διανύουσιν. 20. Ἡμέρα καὶ νύξ ἀνάστασιν ἡμῖν δηλοῦσιν. 24. κοιμᾶται ἡ νύξ. ib. νύξ ἐπέρχεται. ib. ποιήσαντος... τεσσαράκοντα νύκτας. 53. νυκτὸς καὶ ἡμέρας. Ign. Rom. 5. ἐν μῇ ἡμέρᾳ καὶ νυκτὶ τῇ αὐτῇ. Mart. Ign. 5. διέτριβε μετ' ὀλίγων νύκτα καὶ ἡμέραν. Mart. Polyc. 5.
- Νωθρός. ὁ νωθρὸς καὶ παρεμένος (ἐργάτης.) Clem. I 34.
- Ξενισμός. ξενισμὸν παρέχεν ἡ καινότης αὐτοῦ. Ign. Eph. 19.
- Ξένος. τῆς τε ἀλλοτρίας καὶ ξένης τοῖς ἐκλεκτοῖς... στάσεως. Clem. I 1. ξένα καὶ μακράν ἐστι τῶν ἀπεχθῶν. Fragm. iv.

Ξηρός. ἄτινα πέπτωκεν εἰς τὴν γῆν
ξηρά. Clem. I 24.
Ξιφίδιον. κομφέκτορα παραβῦσαι ξιφί-
διον. Mart. Polyc. 16.
Ξύλον. συμβάλετε ἑαυτοὺς ξύλῳ.
Clem. I 23, et II 11. ὁ καρπὸς
τοῦ ξύλου. I 23. προσκυνοῦντες
λίθους καὶ ξύλα. II 1. τῶν ὅχλων
παραχρῆμα συναγαγόντων... ξύλα
καὶ φρύγανα. Mart. Polyc. 13.
Ὅδοῦλον. καὶ ἐξ ἑτῆ. Mart. Polyc. 9.
Ὅδοος. ὥρα ὁδόῃ. Mart. Polyc. 21.
Ὅδος. ἴδωμεν τίνας αἱ ὁδοὶ τῆς εὐλο-
γίας. Clem. I 31. τῇ ὁδῷ τῆς
ἀληθείας. 35. Αὕτη ἡ ὁδὸς... ἐν
ᾗ εὐρομεν τὸ σωτήριον. 36. ἀπο-
πίπτομεν τῆς ὁδοῦ τῆς δικαίας.
II 5. θῶμεν τὴν ὁδὸν τὴν εὐ-
θείαν. 7. ἡ δὲ ἀγάπη ὁδὸς ἡ ἀνα-
φέρουσα εἰς Θεόν. Ign. Eph. 9.
μὴ προσήκουσαί μοι, τῇ ὁδῷ τῇ
κατὰ σάρκα. Rom. 9.
Ὅδους. δι' ὁδόντων θηρίων ἀλήθωμαι.
Ign. Rom. 4.
Ὁδύρεσθαι. ὡς καὶ τοὺς περιστῶτας
ἐλεῖν καὶ ὀδύρεσθαι. Mart. Po-
lyc. 2.
Ὁθεν. ὅθεν, ἀδελφοί, καταλείψαντες.
Clem. II 5. ὅθεν ἔγγραψον...
ἱστορίαν. Fragm. ii. ὅθεν καὶ
γράφω. Ign. Eph. 21, Magn. 15,
Smyrn. 12. ὅθεν δεδεμένος. Eph.
21, Smyrn. 11. ὅθεν καὶ οὐκ
ἀξίως εἰμι λέγεσθαι. Trall. 13.
Ὁθεν ἔτεσιν ὀλίγοις ἔτι παραμένων
Mart. Ign. 1.
Ὁθόνη. ὥσπερ ὀθόνη πλοίου. Mart.
Polyc. 15.
Οἶαξ. τῷ οἶακι τῆς προσευχῆς. Mart.
Ign. 1.
Οἶεσθαι. Οἰώμεθα ὅτι βέλτιόν ἐστιν τὰ
ἐνθάδε μισῆσαι. Clem. II 6. δυ-
νάμενος γράφειν ὑπὲρ τούτου φήθην.
Ign. Trall. 3.
Οἰκείος. οἱ προδίδοντες αὐτὸν οἰκεῖοι
ὑπῆρχον. Mart. Polyc. 6.
Οικοδεσπότης. πάντα γὰρ ὃν πέμπει ὁ
οικοδεσπότης. Ign. Eph. 6.
Οικοδομεῖν. δυνηθήσεσθε οικοδομῆσθαι
εἰς τὴν δοθείσαν ὑμῖν πίστιν. Polyc.
Phil. 3.

Οικοδομή. ἡτοιμασμένοι εἰς οικοδομὴν
Θεοῦ. Ign. Eph. 9. πᾶσαν οικο-
δομὴν τὴν εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν ἀνή-
κουσαν. Polyc. Phil. 13.
Οικοδομεῖν. ἔγγραψον περὶ αὐτοῦ ἱστο-
ρίαν γενέσθαι ὀικονόμησεν. Clem.
Fragm. ii.
Οικονομία. πάντα γὰρ ὃν πέμπει ὁ
οικοδεσπότης εἰς ἰδίαν οἰκονομίαν.
Ign. Eph. 6. ἐκνοφορήθη ὑπὸ
Μαρίας, κατ' οἰκονομίαν Θεοῦ. 18.
ἥς ἡρξάμεν οἰκονομίας εἰς τὸν και-
νὸν ἄνθρωπον Ἰησοῦν Χριστόν. 20.
τὴν τῆς σαρκὸς οἰκονομίαν. Mart.
Polyc. 2.
Οικονόμος. ὡς Θεοῦ οἰκονόμοι καὶ
πάρεδροι. Ign. Polyc. 6.
Οἶκος. τὰ κατὰ τὸν οἶκον σεμνῶς οἰ-
κουργεῖν. Clem. I 1. ἐκ τοῦ οἴ-
κου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. 10. οἶκον
μικρὸν καταλιπών. 1b. ὅπως κρε-
μάσῃ ἐκ τοῦ οἴκου. 12. πιστὸς θε-
ράπων ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ. 43. Ἀσπά-
ζομαι τοὺς οἴκους τῶν ἀδελφῶν μου.
Ign. Smyrn. 13. Ἀσπάζομαι τὸν
οἶκον Ταουίας. 1b. σὺν ὅλῳ τῷ οἴκῳ
αὐτῆς. Polyc. 8. κατ' οἶκόν τε
παννυχίσαντες. Mart. Ign. 7.
Οἰκουμένη. ἡ τῶν κατὰ τὴν οἰκουμέ-
νην ἐκκλησίῳ. Mart. Polyc. 5.
ἀπάσης τῆς κατὰ τὴν οἰκουμένην
καθολικῆς ἐκκλησίας. 8. ποιμένα
τῆς κατὰ τὴν οἰκουμένην καθολικῆς
ἐκκλησίας. 19.
Οἰκουργεῖν. τὰ κατὰ τὸν οἶκον σεμνῶς
οἰκουργεῖν ἐδιδάσκετε. Clem. I 1.
Οικοφθόρος. Οἱ οἰκοφθόροι βασιλείαν
Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσιν. Ign.
Eph. 16.
Οἰκτιρμός. ἐπιστρέψωμεν ἐπὶ τοὺς
οἰκτιρμούς αὐτοῦ. Clem. I 9. ἡμᾶς
τοὺς προσπεφευγότες τοῖς οἰκτιρ-
μοῖς αὐτοῦ. 20. ἡ πρὸς τὸν Θεὸν
καὶ τοὺς ἀγίους μετ' οἰκτιρμῶν
μνεία. 56.
Οἰκτιρμών. Ὁ οἰκτιρμών κατὰ πάντα
... Πατήρ. Clem. I 23.
Οἰνόμελι. θανάσιμον φάρμακον διδόντες
μετὰ οἰνόμελιτος. Ign. Trall. 6.
Οἶος. οἶαν τρυφὴν ἔχει. Clem. II 10.
οἶα τις ἐφθέγγετο. Ign. Fragm. i.

- *Ολεθρος. λύεται ὁ ὀλεθρος αὐτοῦ. Ign. Eph. 13. εἰς παντελὴ ὀλεθρον ἀπάγουσιν ἑαυτοὺς. Fragm. i.
 *Ολίγος. ὀλίγα πρόσωπα. Clem. I 1. ἐν καιρῷ ὀλίγῳ εἰς πέπειρον καταντᾷ. 23. ἵνα μὴ δι' ὀλίγους ἀφρονῶς. Ign. Trall. 8. Δι' ὀλίγων γραμμάτων αἰτοῦμαι ὑμᾶς. Rom. 8. δι' ὀλίγων ὑμᾶς γραμμάτων παρεκάλεσα. Polyc. 7. λωφήσαντος πρὸς ὀλίγον τοῦ διωγμοῦ. Mart. Ign. 1. ἔτεσιν ὀλίγοις ἔτι παραμένων. ib. καὶ διέτριψε μετ' ὀλίγων. Mart. Polyc. 5. Πῦρ . . . μετ' ὀλίγον σβεννύμενον. 11.
 *Ολιγοχρόνιος. ἡ ἐπιδημία ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ τῆς σαρκὸς ταύτης . . . ὀλιγοχρόνιος. Clem. II 5. τὰ ἐνθάδε . . . μικρὰ καὶ ὀλιγοχρόνια. 6.
 *Ολιγόψυχος. μὴ τινα τῶν ὀλιγοψύχων . . . ἀποβάλῃ Mart. Ign. 1.
 *Ολοκάρπωμα. ολοκάρπωμα δεκτὸν τῷ Θεῷ ἡτοιμασμένον. Mart. Polyc. 14.
 *Ολος. διδάξας ὅλον τὸν κόσμον. Clem. I 5. ἐξ ὅλης ἰσχύος ἡμῶν. 33. ἐξ ὅλης τῆς καρδίας. 34. Cf. II 3. et 8. εὐχρηστά εἰσιν ὅλῳ τῷ σώματι. I 37. ἡμῶν ὅλον τὸ σῶμα. 38. ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ. 43. ὁ βίος ἡμῶν ὅλος. II 1. ὅλοι ὄντες Θεοῦ. Ign. Eph. 8. ἀλησμοὶ ὅλου τοῦ σώματος. Rom. 5. σὺν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτῆς. Polyc. 8. τὸ γὰρ ὅλον ἐστὶ πίστις καὶ ἀγάπη. Smyrn. 6.
 *Ομιλεῖν. παρεστὼς ὁ Κύριος ὠμιλεῖ αὐτοῖς. Mart. Polyc. 2.
 *Ομιλία. περὶ τούτων ὀμιλίαν ποιοῦ. Ign. Polyc. 5.
 *Ομμα. ἐμβλέψωμεν τοῖς ὅμμασι τῆς ψυχῆς. Clem. I 19.
 *Ομνύναι. ἔπεισεν ὁμόςαι καὶ ἐπιθῦσαι. Mart. Polyc. 4. *Ομοσον τὴν Καίσαρος τύχην. 9, et 10. *Ομοσον, καὶ ἀπολύω σε. 9. Εἰ κενοδοξεῖς ἵνα ὁμόσω. 10.
 *Ομόζυγος. Μόνους ἀνδρας τοὺς ὁμόζυγους εἶναι. Ign. Fragm. v.
 *Ομοήθεια. ὁμοήθειαν Θεοῦ λαβόντες. Ign. Magn. 6.
 *Ομοθυμαδὸν ἐπιβοῆσαι. Mart. Polyc. 12.
 *Ομοιοπαθής. σῶμα ὁμοιοπαθὲς ἀνθρώποις. Ign. Fragm. viii.
 *Ομοιος. Οὔτε γὰρ ἐγὼ, οὔτε ἄλλος ὁμοιος ἐμοί. Polyc. Phil. 3.
 *Ομοιότης. πάντας ὑμᾶς αὐτῷ ἐν ὁμοιότητι εἶναι. Ign. Eph. 1.
 *Ομοίωμα. ἐγείραντος αὐτὸν τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ, κατὰ τὸ ὁμοίωμα. Ign. Trall. 9.
 *Ομοίως καὶ ὁ ἀκούων αὐτοῦ. Ign. Eph. 16. ὁμοίως καὶ ὁ θάνατος τοῦ Κυρίου. 19. *Ομοίως πάντες ἐντρεπέσθωσαν. Trall. 3. ὁμοίως καὶ τῷ πρεσβυτερίῳ. 13. *Ομοίως καὶ τοῖς ἀδελφοῖς μου παράγγελλε. Polyc. 5. *Ομοίως διάκονοι ἀμειμπτοί. Polyc. Phil. 5. *Ομοίως καὶ νεώτεροι ἀμειμπτοί. ib. *Ομοίως δὲ καὶ εἰς τὰ θηρία. Mart. Polyc. 2.
 *Ομολογεῖν. εἰάν οὖν ὁμολογήσωμεν δι' οὐ ἐσώθημεν. Clem. II 3. *Ἐν τίνι δὲ αὐτὸν ὁμολογοῦμεν; ib. ἐν τοῖς ἔργοις αὐτὸν ὁμολογῶμεν. 4. ἐν τοῖς τοῖς ἔργοις ὁμολογῶμεν τὸν Θεόν. ib. ὁμολογοῦμεν χάριν μὴ εἰληφέναι. Ign. Magn. 8. μὴ ὁμολογῶν αὐτὸν σαρκοφόρον; Smyrn. 5. διὰ τὸ μὴ ὁμολογεῖν τὴν εὐχαριστίαν. 6. ὅς ἂν μὴ ὁμολογῇ τὸ μαρτύριον τοῦ σταυροῦ. Polyc. Phil. 7. ὡν τὸ ἕτερον βασανιζόμενον ὠμολόγησεν. Mart. Polyc. 6. Τοῦ δὲ ὁμολογούντος. 9. ὠμολόγησεν ἑαυτὸν Χριστιανὸν εἶναι. 12.
 *Ομολογία. τὴν διὰ μαρτυρίου γινομένην ὁμολογίαν. Mart. Ign. 1. διὰ τῆς καλῆς ὁμολογίας.
 *Ομόνοια. τὰ εἰσελθόντα ἐν ὁμονοίᾳ ζῶα εἰς τὴν κιβωτόν. Clem. I 9. ἑτερογνώμονος ὑπαρχούσης καὶ οὐκ ἐν ὁμονοίᾳ. 11. ἐν ὁμονοίᾳ δίχα πάσης παρεκβάσεως. 20. ἐν ὁμονοίᾳ καὶ εἰρήνῃ. ib. ἐν εἰρήνῃ καὶ ὁμονοίᾳ. ib. τὰ . . . εὐάρεστα ἐνώπιον αὐτοῦ ποιῶμεν μεθ' ὁμονοίας. 21. ἐνδυσάμεθα τὴν ὁμόνοιαν. 30. ἐν ὁμονοίᾳ ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναχθέντες. 34. ἀγάπη πάντα ποιεῖ ἐν ὁμονοίᾳ. 49. εἰ τὰ προστάγματα τοῦ Θεοῦ ἐποιούμεν ἐν ὁμονοίᾳ ἀγάπης. 50. ὅπως θάττον τὴν . . . εἰρήνην

- καὶ ὁμονοίαν ἀπαγγέλλουσιν. 59. ἐν τῇ ὁμονοίᾳ ὑμῶν. Ign. Eph. 4. σύμφωνοι ὄντες ἐν ὁμονοίᾳ. ib. ἐν τῇ ὁμονοίᾳ ὑμῶν τῆς πίστεως. 13. ἐν ὁμονοίᾳ Θεοῦ σπουδάζετε πάντα πράσσειν. Magn. 6. Ἐρρωσθε ἐν ὁμονοίᾳ Θεοῦ. 15. Διαμένετε ἐν τῇ ὁμονοίᾳ ὑμῶν. Trall. 12. ἐκκλησία . . . ἡδρασμένη ἐν ὁμονοίᾳ Θεοῦ. Philad. Inscr. εἰς ὃν ἐλπίζουσιν . . . ὁμονοία. 11.
- Ὁμόφυλος. ἐν τῷ ἀκοῦσαι αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὁμοφύλου. Clem. I 4.
- Ὁμοφωνία. τῆς παραδεδομένης ἡμῖν καλῶς καὶ δικαίως ὁμοφωνίας. Clem. I 51.
- Ὁμφαξ. Clem. I 23, et II 11.
- Ὁναίμην. Ὁναίμην ὑμῶν διὰ παντός. Ign. Eph. 2, et Polyc. 6. οὐ ἐγὼ ὀναίμην, ὅτι ὑποτάσσεται τῷ ἐπισκόπῳ. Magn. 2. Ὁναίμην ὑμῶν κατὰ πάντα. 12. Ὁναίμην τῶν θηρίων. Rom. 5. τοῦ προσώπου σου, . . . οὐ ὀναίμην ἐν Θεῷ. Polyc. 1. οὐ τῆς βασιλείας ὀναίμην. Mart. Ign. 2.
- Ὁνειράτα. τὰς ὄψεις τῶν ὀνειράτων. Mart. Ign. 7.
- Ὁνομα. ἀξιαγάπητον ὄνομα ὑμῶν. Clem. I 1. διαφορώτερον ὄνομα. 36. τῷ ἐνδόξῳ ὀνόματι κεκοσμημένη. 43. ἐκάστης φυλῆς κατ' ὄνομα. ib. τὸ ὄνομα τοῦ ἀληθινοῦ καὶ μόνου Θεοῦ. ib. ἐπὶ τοῦ ὀνόματος τῆς ἐπισκοπῆς. 44. τῷ παναρέτῳ ὀνόματι αὐτοῦ. 45. βλασφημίας ἐπιφέρεισθαι τῷ ὀνόματι Κυρίου. 47. τὸ μεγαλοπρεπὲς καὶ ἅγιον ὄνομα αὐτοῦ. 58. εἰς εὐαρέστησιν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. ib. τὸ πολυαγαπήτον σου ὄνομα. Ign. Eph. 1. δεδεμένον . . . ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ ὀνόματος. ib. ἐν ὀνόματι Θεοῦ ἀπειληφα. ib. δεδεμαί ἐν τῷ ὀνόματι. 3. Εἰδῶθαι γάρ τινες δόλω πονηρῷ τὸ ὄνομα περιφέρειν. 7. ἐξ ὀνόματος συνέρχεσθε ἐν μιᾷ πίστει. 20. Καταξιωθείς γὰρ ὀνόματος θεοπρεπεστάτου. Magn. 1.
- Ὅς γὰρ ἄλλῃ ὀνόματι καλεῖται. 10. τῶν δεξαμένων με εἰς ὄνομα Ἰησοῦ Χριστοῦ. Rom. 9. ἐφ' οἷς γέγραπται μόνον ὀνόματα ἀνθρώπων. Philad. 6. δοξάσαι τὸ ὄνομα. 10. Θέλουσιν δὲ ὑμῖν οὐκ ἔστιν ἀδύνατον ὑπὲρ ὀνόματος Θεοῦ. ib. μόνον ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸ συμπαθεῖν αὐτῷ. Smyrn. 4. Τὰ δὲ ὀνόματα αὐτῶν, ὄντα ἀπιστα. 5. ἐν ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ. 12. Polyc. 5, Rom. Inscr. ἐν ὀνόματι. Smyrn. 12. τῶν ἐν ὑποκρίσει φερόντων τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου. Polyc. Phil. 6. εἰς πᾶσχωμεν διὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ. 8. πάντας κατ' ὄνομα. Ign. Smyrn. 13. ἐξ ὀνόματος πάντας ζῆτει. Polyc. 4. Ἀσπάζομαι πάντας ἐξ ὀνόματος. 8. Ἀλκην τὸ ποθητόν μου ὄνομα. ib. et Smyrn. 13. Κρόκος, τὸ ποθητόν μοι ὄνομα. Rom. 10. Εἰς δὲ ὀνόματι Κόιντος. Mart. Polyc. 4. ὁ καὶ κληρονόμος τὸ αὐτὸ ὄνομα. 6.
- Ὅνος. ἐν ὄνῳ καθίσαντες αὐτόν. Mart. Polyc. 8.
- Ὅπισω. Ὅ δὲ ὀπίσω τὰς χεῖρας ποιήσας. Mart. Polyc. 14.
- Ὅπλιζεσθαι. ὀπλισώμεθα τοῖς ὅπλοις τῆς δικαιοσύνης. Polyc. Phil. 4.
- Ὅπλον. Τὸ βάπτισμα ὑμῶν μενέτω ὡς ὅπλα. Ign. Polyc. 6. τοῖς ὅπλοις τῆς δικαιοσύνης. Polyc. Phil. 4. μετὰ τῶν συνήθων αὐτοῖς ὅπλων. Mart. Polyc. 7.
- Ὅποῖος. στασιαζουσῶν τῶν φυλῶν ὁποῖα αὐτῶν. Clem. I 43. τὸ δὲ ἔθος ὁποῖον ἂν παραληφθῇ. Fragn. vi.
- Ὅπῳ. ἀλλ' ὡς ἄρτος ὀπῳόμενος. Mart. Polyc. 15.
- Ὅπτασία. προσευχόμενος ἐν ὀπτασίᾳ γέγονε. Mart. Polyc. 5. τῆς φανερωθείσης ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου ὀπτασίας. 12.
- Ὅπτεσθαι. δι' ὃν πράσσουσιν ὀφθῇσονται. Ign. Eph. 14. οὐδὲ τὸ σῶμά μου ὃ κόσμος ὄνεται. Rom. 4.
- Ὅρᾶν. Ὅρᾶτε, ἀδελφοί. Clem. I 4. et 41. Ὅρᾶτε, ἀγαπητοί. 12, 16, 21. Ὅρᾶτε ὅτι ἐν καιρῷ ὀλίγῳ. 23. Ὅρῳμεν γὰρ ὅτι ἐνίοις ὑμεῖς μεταγάγετε. 44. Ὅρᾶτε . . . πῶς μέγα . . . ἡ ἀγάπη. 50. οὐδὲν τού-

- των ἐωράκαμεν. Π 11. πάντας ὁρῶν εὐνοϊκῶς διακειμένους. Mart. Ign. 4. ἐπευχόμενον ἡμῖν ἐωρῶμεν... Ἰγνάτιον. 7.
- *Ορασις. τοιαύτης ἀχλὺς γέμοντες ἐν τῇ ὁράσει. Clem. Π 1.
- *Ορατός. ὁρατὰ τε καὶ ἀόρατα. Ign. Trall. 5. Μηθὲν με ξηλώσῃ τῶν ὁρατῶν. Rom. 5. οἱ ἄρχοντες ὁρατοὶ τε καὶ ἀόρατοι. Smyrn. 6. τὸν ἀόρατον, τὸν δι' ἡμᾶς ὁρατόν. Polyc. 3.
- *Ὅργανον. ἵνα διὰ τῶν ὀργάνων τούτων θυσία εὐρεθῶ. Ign. Rom. 4. τὰ πρὸς τὴν πυρὰν ἡρμοσμένα ὄργανα. Mart. Polyc. 13.
- *Ὅργη. ἀποθέμενοι... ὀργάς. Clem. I 13. πρὸς τὰς ὀργὰς αὐτῶν ὑμεῖς πραεῖς. Ign. Eph. 10. *Ἡ γὰρ τὴν μέλλουσαν ὀργὴν φοβηθῶμεν. 11. Οὐ δὲ μερισμός ἐστιν καὶ ὀργή. Philad. 8. ἀπεχόμενοι πάσης ὀργῆς. Polyc. Phil. 6.
- *Ὅριζεν. ὠρισμένοις καιροῖς. Clem. I 40. αὐτὸς ὠρισεν τῇ ὑπερτάτῃ αὐτοῦ βουλήσει. ib. τὸν ὠρισμένον τῆς λειτουργίας αὐτοῦ κανόνα. 41. οἱ ἐπίσκοποι κατὰ τὰ πέρατα ὀρισθέντες. Ign. Eph. 3.
- *Ὅρισμός. ἐξελίσσουσιν τοὺς ἐπιτεταγμένους αὐτοῖς ὀρισμούς. Clem. I 20.
- *Ὅρκος. ἐλάλησεν μεθ' ὅρκου. Clem. I 8.
- *Ὅρνεον. *Ὅρνεον... ὃ προσονομάζεται Φοῖνξ. Clem. I 25. δι' ὀρνέου δείκνυσιν ἡμῖν. 26.
- *Ὅρος. πρὸς ἐν τῶν ὀρέων. Clem. I 10. Μωϋσέως γὰρ ἀναβάντος εἰς τὸ ὄρος. 53.
- *Ὅρφανός. οὐ περὶ ὀρφανοῦ, οὐ περὶ θλιβομένου. Ign. Smyrn. 6. μὴ ἀμελοῦντες χήρας, ἧ ὀρφανοῦ. Polyc. Phil. 6.
- *Ὅσιος. μεστοί τε ὁσίας βουλῆς. Clem. I 2. ὅσων... ὑπηκόους ἡμᾶς μᾶλλον γενέσθαι. 14. δικαίους ἀποβεβλημένους ἀπὸ ὁσίων ἀνδρῶν. 45. ἐν ὁσίᾳ καὶ ἀμώμφῳ προθέσει δουλείοντας. ib. διὰ τῆς ὁσίας παιδείας αὐτοῦ. 56. πόσα
- δὲ αὐτῷ ὀφειλομέν ὅσια; Π 1. ἔργα ἔχοντες ὅσια. 6.
- *Ὅσιότης. ἐν ὁσιότητι ψυχῆς. Clem. I 29. ἐν ὁσιότητι καρδίας. 32. κατευθύνοντες τὴν πορείαν αὐτῶν ἐν ὁσιότητι. 48.
- *Ὅσιως. ἀνδράσιμ ὁσίως πολιτευσαμένοις. Clem. I 6. τοῖς φοβουμένοις τὸν Θεὸν ὁσίως. 21. τοὺς ἐν αὐτῷ ὁσίως ἀναστρεφόμενους. ib. τῶν ὁσίως αὐτῷ δουλευσάντων. 26. ὁσίως πάντα τὰ γινόμενα ἐν εἰδοκῇσει. 40. τοὺς ἀμέμπτως καὶ ὁσίως προσενηγόκτας τὰ δῶρα. 44. εἰ μὴ τὸ ὁσίως καὶ δικαίως ἀναστρέφεσθαι. Π 5.
- *Ὅσμή. ἀπὸ τῆς ὁσμῆς ἐλεγχθήσεσθε. Ign. Magn. 10.
- *Ὅσος. ὅσα ὁ Δεσπότης ἐπιτελεῖν ἐκέλευσεν. Clem. I 40. ὅσῳ πλείονος κατηξιώθημεν γνώσεως. 41. ὅσῳ δοκεῖ μᾶλλον μείζων εἶναι. 48. *Ὅσα οὖν παρέβημεν. 51. ὅσα ὑπέμενεν Ἰ. Χ. παθεῖν. Π 1. *Ὅσοι γὰρ Θεοῦ εἰσὶν. Ign. Philad. 3. ὅσοι ἂν μετανοήσαντες ἔλθωσιν. ib. ἅλλας ὅσας εἶχμεν παρ' ἡμῖν. Polyc. Phil. 13.
- *Ὅστέον. ὅπου τὰ ὅσῳ τοῦ προγεγονότος. Clem. I 25. σκορπισμοὶ ὁστέων. Ign. Rom. 5. δοκιμώτερα ὑπὲρ χρυσίου ὁσῳ. Mart. Polyc. 18.
- Ὀυράνιος. ἄρτον οὐράνιον. Ign. Rom. 7. εἰς τὴν οὐράνιον βασιλείαν αὐτοῦ. Mart. Polyc. 22.
- Ὀυράνός. Οἱ οὐρανοὶ τῇ διοικήσει αὐτοῦ σαλευόμενοι. Clem. I 20. οὐρανούς ἐστήρισεν. 33. ἀτενίζομεν εἰς τὰ ὕψη τῶν οὐρανῶν. 36. *Ἀστὴρ ἐν οὐρανῷ ἔλαμψεν. Ign. Eph. 19. καὶ ἐπὶ γῆς καὶ ἐν οὐρανῷ. Smyrn. 11. ὁ ποιήσας τὸν οὐρανόν. Mart. Ign. 2. ὡς οὐρανοῦ μέλλων ἐπιλαμβάνεσθαι. 4. φωνὴ ἐξ οὐρανοῦ. Mart. Polyc. 9. ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανόν. ib. et 14.
- Οὐριος. οὐρίοις ἀνέμοις προσχρησάμενοι. Mart. Ign. 5.
- Οὐς. βύσαντες τὰ ὅσα. Ign. Eph.

9. ἃ οὔτε οὐδ' ἤκουσεν. Mart. Polyc. 2.
- Ὁφείλιν. εἰς τὸν ὀφειλόμενον τόπον τῆς δόξης. Clem. I 5. ὀφείλομεν κατὰ πάντα εὐχαριστεῖν. 38. πάντα τάξει ποιεῖν ὀφείλομεν. 40. μᾶλλον ταπεινοφρονεῖν ὀφείλει. 48. ὀφείλουσιν τὸ κοινὸν τῆς ἐλπίδος σκοπεῖν. 51. παιδεῖαν ἐφ' ἧ οὐδεις ὀφείλει ἀγανακτεῖν. 56. πόσα δὲ αὐτῷ ὀφείλομεν οὐα; II 1. συμπάσχειν ἀλλήλοις ὀφείλομεν. 4. Καὶ ὀφελον πάντες αὐτὸν ἐμμοῦντο. Ign. Smyrn. 12. ὀφείλομεν ἀξίως τῆς ἐντολῆς . . . περιπατεῖν. Polyc. Phil. 5. ὀφείλομεν καὶ ἡμεῖς ἀφίεναι. 6. εἰς τὸν ὀφειλόμενον αὐτοῖς τόπον. 9.
- Ὁφειλέτης. πάντες ὀφειλέται ἐσμέν ἁμαρτίας. Polyc. Phil. 6.
- Ὁφθαλμός. τὰ παθήματα αὐτοῦ ἦν πρὸ ὀφθαλμῶν ὑμῶν. Clem. I 2. Λάβωμεν πρὸ ὀφθαλμῶν ἡμῶν. 5. οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς καρδίας. 36. ὁ κεκλεισμένους ὀφθαλμοὺς ἀνοίξας. Fragn. viii. ἀπέναντι γὰρ . . . Θεοῦ ἐσμεν ὀφθαλμῶν. Polyc. Phil. 6. ἦν καὶ ἴδετε κατ' ὀφθαλμοῦς. 9. Πρὸ ὀφθαλμῶν γὰρ εἶχον φνεῖν. Mart. Polyc. 2. τοῖς τῆς καρδίας ὀφθαλμοῖς. ib.
- Ὁφισ. Φρόνιμος γίνου ὡς ὄφισ ἐν ἁπασιν. Ign. Polyc. 2.
- Ὁχλος. πάντα τὸν ὄχλον τῶν ἐν τῷ σταδίῳ. Mart. Polyc. 9. τῶν ὄχλων παραχρήμα συναγαγόντων. I 3. καὶ θανμάσαι πάντα τὸν ὄχλον. 16.
- Ὁψέ. ὁψέ τῆς ὥρας. Mart. Polyc. 7.
- Ὁψις. τὴν . . . ὑπερτάτην ὄψιν αὐτοῦ. Clem. I 36. ἐπ' ὄψεσι τοῦ δήμου. Mart. Ign. 5. συμβαλόντες τὰς ὄψεις τῶν ὀνειράτων. 7.
- Ὁψώνιον. ἀφ' οὗ καὶ τὰ ὀψώνια κομίζεσθε. Ign. Polyc. 6.
- Πάθημα. καὶ τὰ παθήματα αὐτοῦ ἦν πρὸ ὀφθαλμῶν ὑμῶν. Clem. I 2. οὐδὲ τὰ ἡμέτερα τῶν κατ' ἄνδρα παθήματα. Ign. Smyrn. 5.
- Παθητής. ἐν τῇ ἀναστάσει ὑμῶν παθητήν. Ign. Polyc. 7.
- Παθητός. πρῶτον παθητός καὶ τότε ἀπαθής. Ign. Eph. 7. τὸν ἀπαθῆ, τὸν δι' ἡμᾶς παθητόν. Polyc. 3.
- Πάθος. ἐκλελεγμένην ἐν πάθει ἀληθινῷ. Ign. Eph. Inscr. ἵνα τῷ πάθει τὸ ὕδωρ καθαρίσῃ. 18. ἐν πάθει αὐτοῦ καὶ ἀναστᾷ. 20. τὸ ἀποθανεῖν εἰς τὸ αὐτοῦ πάθος. Magn. 5. πεπληροφωρηθῆναι ἐν τῇ γεννήσει, καὶ τῷ πάθει. 11. εἰρηνεύουσα ἐν . . . τῷ πάθει Ἰησοῦ Χριστοῦ. Trall. Inscr. ἐν τῷ πάθει αὐτοῦ προσκαλεῖται ὑμᾶς. 11. μμμήτην εἶναι τοῦ πάθους τοῦ Θεοῦ μου. Rom. 6. ἀγαλλιωμένη ἐν τῷ πάθει τοῦ Κυρίου ἡμῶν. Philad. Inscr. τῷ πάθει οὐ συγκατατίθεται. 3. Ἐξαίρετον δέ τι ἔχει τὸ εὐαγγέλιον, . . . τὸ πάθος αὐτοῦ. 9. ἀπὸ τοῦ θεομακαρίστου αὐτοῦ πάθους. Smyrn. 1. μέχρις οὐ μετανοήσωσιν εἰς τὸ πάθος. 5. τῷ εὐαγγελίῳ, ἐν ᾧ τὸ πάθος ἡμῶν δεδῆλωται. 7. πάθει τε καὶ ἀναστᾷ. 12. ἐπιθυμία τοῦ πάθους. Mart. Ign. 3.
- Παιδῆριον. σπυριλάβοντο παιδάρια δύο. Mart. Polyc. 6. Ἐχοιτες οὖν τὸ παιδᾶριον. 7.
- Παιδεία. τὴν παιδεῖαν τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ. Clem. I 21, Polyc. Phil. 4. τῆς ἐν Χριστῷ παιδείας. Clem. I 21. Ἀναλάβωμεν παιδεῖαν ἐφ' ἧ οὐδεις ὀφείλει ἀγανακτεῖν. 56. διὰ τῆς ὁσίας παιδείας αὐτοῦ. ib.
- Παιδεύειν. τοὺς νέους παιδεύσωμεν τὴν παιδεῖαν τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ. Clem. I 21. ὑπερασπισμός ἐστιν τοῖς παιδευομένοις ὑπὸ τοῦ Δεσπότη. 56. παιδεύει ὁ Θεὸς εἰς τὸ νοθετηθῆναι ἡμᾶς. ib. παιδεύθητε εἰς μετάνοιαν. 57. παιδεύειν τὴν παιδεῖαν τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ. Polyc. Phil. 4.
- Παιδοθεῖν. Ἐν αἷς ἕκαστος ἐκ παιδοθεῖν ἐθίζεται. Clem. Fragn. vi.
- Παῖς. ὁ τοῦ . . . εὐλογητοῦ παιδός σου Ἰ. Χ. Πατήρ. Mart. Polyc. 14. σὺν τῷ αἰωνίῳ . . . σου παιδί. ib. διὰ τοῦ παιδός αὐτοῦ τοῦ μονογενοῦς. 20.
- Πάλαι. τοὺς πάλαι χειμῶνας. Mart.

- Ign. 1. ἐγεγόνεισαν γὰρ πάλαι μαθηταί. 3. κατὰ τὸ πάλαι πρόσταγμα τοῦ Καίσαρος. 6.
- Παλαίος. παλαιὰ βασιλεία διεφθείρετο. Ign. Eph. 19. μυθεύμασιν τοῖς παλαίοις. Magn. 8. οἱ ἐν παλαιοῖς πράγμασιν ἀναστραφέντες. 9.
- Παλαίου. τὴν κακὴν ζυμὴν τὴν παλαιωθεῖσαν. Ign. Magn. 10.
- Παλιγγενεσία. Νῶε . . . παλιγγενεσίαν κόσμῳ ἐκήρυξεν. Clem. I 9.
- Πάλιν. Καὶ πάλιν. Clem. I 10, 15. Καὶ πάλιν λέγει. 10, 15, 17, 52, 56. Καὶ πάλιν ἐν ἐτέρῳ τόπῳ λέγει. 46. πάλιν αὐτὸ ἀναπλάσσει. II 8. πάλιν ἔσομαι τρέχων. Ign. Rom. 2. οἱ δὲ πάλιν ἐπευχόμενοι ἡμῖν. Mart. Ign. 7. Ἐπιμένοντος δὲ πάλιν αὐτοῦ. Mart. Polyc. 10. Ὁ δὲ πάλιν πρὸς αὐτόν. II. Ἐγὼ δὲ πάλιν Πιόνιος. 22.
- Παμμεγεθής. Τῷ γὰρ παμμεγεθεστάτῳ αὐτοῦ κράτει. Clem. I 33. παμμεγεθὲς κατὰ διάνοιαν. ib.
- Πανάγιος. ὁ . . . πατὴρ τῶν αἰώνων, ὁ πανάγιος. Clem. I 35. δι' ἐκπορεύσεως τοῦ παναγίου Πνεύματος. Fragm. viii.
- Πανάρετος. τὴν πανάρετον καὶ βεβαίαν ὑμῶν πίστιν. Clem. I 1. Τῇ παναρέτῳ καὶ σεβασμίῳ πολιτείᾳ. 2. λατρευνόντων τῷ παναρέτῳ ὀνόματι αὐτοῦ. 45. Οὕτως γὰρ λέγει ἡ πανάρετος σοφία. 57.
- Παννυχίζειν. κατ' οἰκὸν τε παννυχίσαντες. Mart. Ign. 7.
- Πανοικεῖ. Εὐάρεστος, ὁ γράψας, πανοικεῖ. Mart. Polyc. 20.
- Πανοπλία. ἡ ὑπομονὴ ὡς πανοπλία. Ign. Polyc. 6.
- Πανπληθής. τὴν πανπληθὴ ἀνθρώποις τε καὶ θηρίων τροφήν. Clem. I 20.
- Πανταχῇ. πάντων πανταχῇ τῶν κεκλημένων ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Clem. I 59.
- Πανταχοῦ. Οὐ πανταχοῦ . . . προσφέρονται θυσίαι. Clem. I 41.
- Παντελής. εἰς παντελὴ ἔλεθρον ἀπάγουσιν αὐτούς. Ign. Fragm. i.
- Παντεπόπτης. ἡξίωσεν τὸν παντεπόπτην Δεσπότην. Clem. I 55. Ὁ παντεπόπτης Θεός. 58. δεήσεσιν αἰτούμενοι τὸν παντεπόπτην Θεόν. Polyc. Phil. 7.
- Παντοκρατορικός. τῷ παντοκρατορικῷ βουλήματι αὐτοῦ. Clem. I 8.
- Παντοκράτωρ. εἰρήνῃ ἀπὸ παντοκράτορος Θεοῦ. Clem. I Inscr. ἐξετεύνατε τὰς χεῖρας ὑμῶν πρὸς τὸν παντοκράτορα Θεόν. 2. ἀπ' αἰῶνος ὁ παντοκράτωρ Θεὸς ἐδικαίωσεν. 32. εἰρήνῃ παρὰ Θεοῦ παντοκράτορος. Polyc. Phil. Inscr. Κύριε ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ. Mart. Polyc. 14.
- Πάντοτε. ἵνα καὶ Θεοῦ πάντοτε μετέχητε. Ign. Eph. 4. οἱ καὶ τοῖς ἀποστόλοις πάντοτε συνήνεσαν. II.
- Πάνυ σωφρονούσας. Clem. I 1.
- Παραβαίνειν. Ὅσα οὖν παρέβημεν διὰ τινος τῶν τοῦ ἀντικειμένου. Clem. I 51.
- Παραβάλλειν. Ἐσθὴρ κινδυνῶ εαυτὴν παρέβαλεν. Clem. I 55. θηροῖν ὁμοῖς . . . παραβάλλετο. Mart. Ign. 6. τούτοις σε παραβαλῶ. Mart. Polyc. 11.
- Παραβιάζεσθαι. οὗτος δὲ ἦν ὁ παραβιάσμενος ἐαυτόν. Mart. Polyc. 4.
- Παραβύκειν. κομφέκτορα παραβύσαι ξιφίδιον. Mart. Polyc. 16.
- Παραγγελία. Παραγγελίας οὖν λαβόντες. Clem. I 42.
- Παραγγέλλειν. ἀγνὴ συνειδήσει πάντα ἐπιτελεῖν παρηγγέλλετε. Clem. I 1. Ὁ παραγγείλας μὴ ψεύδεσθαι. 27. τοῖς ἀδελφοῖς μου παράγγελλε ἐν ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ign. Polyc. 5. Τισὶ δὲ καὶ παρήγγελεν ἡσυχάζειν. Mart. Ign. 6.
- Παράγγελμα. τοῖς παραγγέλμασι τούτοις στηρίξωμεν ἑαυτούς. Clem. I 13. τηρησάτω τὰ τοῦ Χριστοῦ παραγγέλματα. 49.
- Παράγειν. Οἵτινες παράγουσι φόβους ἀνθρωπίνους. Clem. II 10. τοὺς πάλαι χειμῶνας μόλις παραγαγόν. Mart. Ign. 1.
- Παραγίνεσθαι. παρεγένετο θελήματι Θεοῦ. Ign. Trall. 1. ἐκεῖ παραγενόμενος, ἄνθρωπος Θεοῦ ἔσομαι. Rom. 6. ὡς ἐκ καμάτου πολλοῦ παραγενόμενον. Mart. Ign. 7.

- Παραδέχεσθαι. εἰς τὸ μὴ παραδέξασθαι τὰ σπειρόμενα. Ign. Eph. 9. οὐς οὐ μόνον δεῖ ὑμᾶς μὴ παραδέχεσθαι. Smyrn. 4.
- Παραδιδόναι. τὸν ἐξ ἀρχῆς παραδεδωμένον ἡμῖν τῆς εἰρήνης σκόπον. Clem. I 19. τῆς παραδεδωμένης ἡμῖν καλῶς καὶ δικαίως ὁμοφωνίας. 51. παρέδωκεν ἑαυτοὺς εἰς θάνατον. 55. πολλοὺς ἐν ἡμῖν παραδεδωκότες ἑαυτοὺς εἰς δεσμά. ib. πολλοὶ ἑαυτοὺς παρέδωκαν εἰς δουλείαν. ib. παραδούσα οὖν ἑαυτὴν τῷ κινδύνῳ. ib. παρέδωκεν Κύριος Ὁλοφύροντι. ib. ἐπὶ τὸν ἐξ ἀρχῆς ἡμῖν παραδοθέντα λόγον. Polyc. Phil. 7. θηρσὶν ἀγρίοις παραδοθείς. Mart. Ign. 5. περιέμενεν γὰρ ἵνα παραδοθῇ. Mart. Polyc. 1.
- Παράδοξος. ἴδωμεν τὸ παράδοξον σημείον. Clem. I 25.
- Παραβαλλάττιος. ἐν τοῖς παραβαλλάττιοις νηὶς ἐπιτυχάν. Mart. Ign. 5.
- Παραινεῖν. παραινῶ ἐν ὁμονοίᾳ Θεοῦ σπουδάσετε. Ign. Magn. 6. Ταῦτα δὲ παραινῶ ὑμῖν. Smyrn. 4.
- Παραίνεις. μετ' εὐχῆς καὶ παραινέσεως. Mart. Ign. 4.
- Παρακαθίστασθαι. ἐπειθον παρακαθεζόμενοι. Mart. Polyc. 8.
- Παρακαλεῖν. προέλαβον παρακαλεῖν ὑμᾶς. Ign. Eph. 3. Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς. Trall. 6. Παρακαλεῖ ὑμᾶς τὰ δεσμά μου. 12. Παρακαλῶ ὑμᾶς, μὴ εὐνοία ἄκαιρος γένησθέ μοι. Rom. 4. μηδ' ἂν ἐγὼ παρῶν παρακαλῶ ὑμᾶς. 7. παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς μηδὲν κατ' ἐριθείαν πράσσειν. Philad. 8. Παρακαλῶ σε ἐν χάριτι. Polyc. 1. πάντας παρακαλεῖν, ἵνα σώζωνται. ib. δι' ὀλίγων ὑμᾶς γραμμάτων παρεκάλεσα. 7. Παρακαλῶ οὖν πάντας ὑμᾶς πειθαρχεῖν. Polyc. Phil. 9. παρεκάλει συναθλεῖν τῇ αὐτοῦ προθέσει. Mart. Ign. 3. παρακαλέσας τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ. 6. παρακαλέσαντες τὸν Κύριον. 7.
- Παρακελεύειν. συντόμως παρεκέλευσα ὑμᾶς. Ign. Magn. 14.
- Παράκλητος. ἡ τίς ἡμῶν παράκλητος ἔσται; Clem. II 6.
- Παρακούειν. καὶ μὴ παρακούειν αὐτοῦ τῶν ἐντολῶν. Clem. II 3. ἐὼν παρακούσωμεν τῶν ἐντολῶν. 6.
- Παραλαμβάνειν. τὸ δὲ ἔθος ὁποῖον ἂν παραληφθῇ. Clem. Fragn. vi. σύννοικον τὴν ἀμαρτίαν παρεληφώς. ib.
- Παραλογίζεσθαι. τὸν ἀόρατον παραλογίζεται. Ign. Magn. 3.
- Παραμείβειν. παραμείβων νήσους τε καὶ πόλεις. Mart. Ign. 5.
- Παραμένειν. τὴν δοθέντα παραμένει τοῖς ἀγνώμοισιν. Clem. Fragn. v. εὐχομαι παραμείναι αὐτὸν εἰς τὴν ἡμῶν. Ign. Eph. 2. ἔτεσιν ὀλίγοις ἔτι παραμένων τῇ ἐκκλησίᾳ. Mart. Ign. 1.
- Παράνομος. εἶναι διὰ παντὸς, εἰς δόξαν παράνομον. Ign. Eph. Inscr. χαρὰ αἰώνιος καὶ παράνομος. Philad. Inscr.
- Παρανομεῖν. κατὰ τοὺς κανόνας ἡμῶν, τὸν παρανομούντα. Clem. Fragn. x.
- Παράνομος. ἐλιθάσθησαν ὑπὸ παρανόμων. Clem. I 45.
- Παραπλεῖν. οὕτω παρέπλει. Mart. Ign. 5.
- Παραποιεῖσθαι. οὐδὲν ἀδικον οὐδὲ παραποιεῖσθαι γέγραπται ἐν αὐταῖς. Clem. I 45.
- Παραπτώμα. ἐπὶ τοῖς παραπτώμασι τοῖς πλησίον. Clem. I 2. Καλὸν γὰρ ἀνθρώπῳ ἐξομολογεῖσθαι περὶ τῶν παραπτωμάτων. 51. ἐντύχωμεν περὶ τῶν ἐν τινι παραπτώματι ὑπαρχόντων. 56.
- Παρασκευή. τῇ παρασκευῇ, δειπνῶν ὥρα. Mart. Polyc. 7.
- Παρατιθέναι. μὴ νηπίοις οὖσιν ὑμῶν βλάβην παραθῶ. Ign. Trall. 5. παραθέμενος μετὰ δακρύων τῷ Κυρίῳ. Mart. Ign. 2. ἐκέλευσε παρατεθῆναι φαγεῖν. Mart. Polyc. 7.
- Παρά τοῦτο, *ideo, idcirco*. Ign. Trall. 5, Rom. 5.
- Παρ' αὐτά, *statim, illico*. Ign. Trall. 11, Mart. 6.
- Παραφνάς. Φεύγετε οὖν τὰς κακὰς παραφνάδας. Ign. Trall. 11.

Παραχρῆμα. τῶν ὄχλων παραχρῆμα συναγαγόντων. Mart. Polyc. 13.

Πάρεδρος, ὡς Θεοῦ οἰκονόμοι καὶ πάρεδροι. Ign. Polyc. 6.

Παρεῖναι. Ὁ τῶν παρόντων αἰσθητικός. Clem. Fragm. iii. παρὼν ἡγείρεν αὐτοὺς ἐκ νεκρῶν. Ign. Magn. 9. παρόντες εἰς δόξαν Θεοῦ. 15. Μηδεὶς οὖν τῶν παρόντων ὑμῶν βοηθεῖτω αὐτῷ. Rom. 7. μὴθ' ἂν ἐγὼ παρὼν παρακαλῶ ὑμᾶς. ib. ἀπόντα με καὶ παρόντα ἡγαπήσατε. Smyrn. 9. Ἀκούσας δὲ αὐτοὺς παρόντας. Mart. Polyc. 7. θαυμαζόντων τῶν παρόντων τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ. ib. τῶν ἡμετέρων οἱ παρόντες. 9. ἡμεῖς δὲ κατὰ τὸ παρὼν... μεμνήκαμεν. 20.

Παρεκβαίνειν. οὐ παρεκβαίνει τὰ περιτεθειμένα αὐτῇ κλειθρα. Clem. I 20. μὴ παρεκβαίνων τὸν ὀρισμένον... κανόνα. 41.

Παρέκβασις. ἐν ὁμοιοῖα δίχα πάσης παρεκβάσεως. Clem. I 20.

Παρεμβολή. ἔξω τῆς παρεμβολῆς ἡν-λίσθησαν. Clem. I 4. εἰς τὴν παρεμβολὴν τῶν ἀλλοφύλων. 55.

Παρεμπλέκειν. Οἱ ἑκαυροῖτ' παρεμπλέκουσιν Ἰ. Χ. Ign. Trall. 6.

Παρεπιδημεῖν. Τίς γὰρ παρεπιδημήσας πρὸς ὑμᾶς...; Clem. I 1.

Παρέρχεσθαι. καὶ οὐδὲν μὴ παρέλθῃ τῶν δεδογματισμένων. Clem. I 27. Αἱ γενεαὶ πᾶσαι ἀπὸ Ἀδὰμ... παρήλθον. 50.

Παρέχειν. παρέχονται τοὺς πρὸς ζωῆς ἀνθρώποις μαζούς. Clem. I 20. τὴν ἀγάπην αὐτῶν... ἵσθη παρεχέ-τωσαν. 21. Καὶ τοῦτο ἐν τύπῳ περιστέρας παρέσχε. Fragm. viii. ξενισμὸν παρείχεν ἡ καυότης αὐτοῦ. Ign. Eph. 19. Πλέον μοι μὴ παράσχησθε. Rom. 2. Θεὸς ἔτοιμος εἰς τὸ παρᾶσχειν. Smyrn. 11. παρέξει ὁ Κύριος ἐπιτελεῖν. Mart. Polyc. 18.

Παρθενεύειν. κἂν παρθενεύῃ. Ign. Fragm. ix.

Παρθενία. Καὶ ἔλαθεν τὸν ἄρχοντα τοῦ αἰῶνος τούτου ἡ παρθενία Μαρίας. Ign. Eph. 19. Παρθενίας ζυγόν. Fragm. vi.

Παρθένος. γεγεννημένον ἀληθῶς ἐκ παρθένου. Ign. Smyrn. 1. τὰς παρθένους τὰς λεγομένας χήρας. 13. Τὰς παρθένους ἐν ἀμώμφ καὶ ἀγνῇ συνειδήσει περιπατεῖν. Polyc. Phil. 5.

Παριέναι. ὁ νωθρὸς καὶ παρειμένος. Clem. I 34. μήτε παρειμένους εἶναι ἐπὶ πᾶν ἔργον ἀγαθόν. ib.

Παριστάναι. σταφυλὴ παροστηκεία. Clem. I 23, et II 11. πῶς τῷ θελήματι αὐτοῦ λειτουργοῦσιν παροστώτες. 34. παραστήναι τῷ βήματι τοῦ Χριστοῦ. Polyc. Phil. 6. παροστώτα τῷ Κυρίῳ. Magn. Ign. 7. παροστώς ὁ Κύριος ὠμίλει αὐτοῖς. Mart. Polyc. 2.

Παροδεύειν. Ἔγνων δὲ παροδεύσαντάς τινας ἐκείθεν. Ign. Eph. 9. τῶν δεξαμένων με... οὐχ ὡς παροδεύοντα. Rom. 9. διὰ Φιλιππων παρῶθεν. Mart. Ign. 5.

Πάροδος. Πάροδος ἔστω τῶν εἰς Θεὸν ἀναιρουμένων. Ign. Eph. 12.

Παροικεῖν. Ἡ ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ ἡ παροικοῦσα Ῥώμην, τῇ ἐκκλησίᾳ... τῇ παροικοῦσῃ Κόρινθον. Clem. I Inscr. τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ τῇ παροικοῦσῃ Φιλιππους. Polyc. Phil. Inscr. Ἡ ἐκκλησία... ἡ παροικοῦσα Σμύρναν, τῇ ἐκκλησίᾳ... τῇ παροικοῦσῃ ἐν Φιλομηλίῳ. Mart. Polyc. Inscr.

Παροικία. καταλείψαντες τὴν παροικίαν τοῦ κόσμου τούτου. Clem. II 5. πάσαις ταῖς... τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας παροικίας. Mart. Polyc. Inscr.

Παροξυσμός. Τοὺς παροξυσμοὺς ἐμβροχαῖς παῦε. Ign. Polyc. 2.

Παρουσία. τὴν παρουσίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν. Ign. Philad. 9.

Παρρησία. Ὁ ἀγαθὸς ἐργάτης μετὰ παρρησίας λαμβάνει τὸν ἄρτον. Clem. I 34. Τὸ καύχημα ἡμῶν καὶ ἡ παρρησία ἔστω ἐν αὐτῷ. ib. ἀλήθεια ἐν παρρησίᾳ. 35. μετὰ παρρησίας ἄκουε. Mart. Polyc. 10. Παρρησιάζεσθαι. παρρησιάζεται θεραπεύων πρὸς Κύριον. Clem. I 53.

Πάσχειν. βασάνους διὰ ζῆλον παθόν-

- τες. Clem. I 6. αἰκίσματα. . . ἀνόσια παθοῦσαι. ib. Ταῦτα πάσχοντες εὐκλεῶς ἤνεγκαν. 45. ὅσα ὑπέμεινεν Ἰησοῦς Χριστὸς παθεῖν ἕνεκα ἡμῶν. II 1. ὁ τὸν τῆς ἀφθαρσίας ἀγῶνα φθείρας, τί παθεῖται; 7. Ἀγαπῶ μὲν γὰρ τὸ παθεῖν. Ign. Trall. 4. τὸ δοκεῖν πεπονθέναι αὐτόν. 13. Ἄλλ' ἐὰν πάθω. Rom. 4. Ἐὰν πάθω, ἠθελήσατε. 8. Ταῦτα γὰρ πάντα ἔπαθεν δι' ἡμᾶς. Smyrn. 2. Καὶ ἀληθῶς ἔπαθεν. ib. τὸ δοκεῖν αὐτὸν πεπονθέναι. ib. σάρκα. . . τὴν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν παθοῦσαν. 6. ἐὰν περ διὰ τοῦ παθεῖν Θεοῦ ἐπιτύχω. Polyc. 7. ἐὰν πάσχωμεν διὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Polyc. Phil. 8. ὡς οὐδὲν πεπονθώς. Mart. Polyc. 8. ὑπὲρ τῆς τοῦ παντὸς κόσμου τῶν σωζομένων σωτηρίας παθόντα. 17.
- Πατήρ. ὁ πατήρ ἡμῶν Ἰακώβ. Clem. I 4. τὸ ῥῆθὲν ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀδάμ. 6. ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. 10. τὸν Πατέρα. . . τοῦ σύμπαντος κόσμου. 19. Ὁ. . . εὐεργετικὸς Πατήρ. 23. ἡκούσαμεν καὶ ἐπὶ τῶν πατέρων ἡμῶν. ib. et II 11. τὸν ἐπικὴ καὶ εὐσπλαγχνον Πατέρα ἡμῶν. 29. τοῖς πατράσιν ἡμῶν τοῖς δικαίοις. 30. ὁ πατήρ ἡμῶν Ἀβραάμ. 31. ὁ δημιουργὸς καὶ Πατήρ τῶν αἰώνων. 35. ὡς πατήρ νιὸς ἡμᾶς προσηγόρευσεν. II 1. τὸν Πατέρα τῆς ἀληθείας. 3. τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς. 8. Cf. Ign. Eph. Inscr. Πατρὸς ἡ ἐπίγνωσις. Fragn. viii. Ἀκακος δὲ ὁ Πατήρ. ib. ἐν μεγέθει Θεοῦ Πατρὸς. Ign. Eph. Inscr. Δεῦρο πρὸς τὸν Πατέρα. Rom. 7. ἐν ἀγάπῃ Θεοῦ Πατρὸς. Philad. 1. ὁ Πατήρ Ἰ. X. Eph. 2. Cf. Polyc. Mart. 14. ἀξία τοῦ Πατρὸς ἐστίν. Eph. 15. εἰς οἰκοδομὴν Θεοῦ Πατρὸς. 9. τὸ μὴ εἶναι αὐτοὺς φυτεῖαν Πατρὸς. Philad. 3. αὐτὸς ὢν θύρα τοῦ Πατρὸς. 9. πιστὸς ὁ Πατήρ ἐν Ἰ. X. Trall. 13. ὡς καὶ αὐτὸς τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ. Philad. 7. ἡνω-
- μένος τῷ Πατρί. Smyrn. 3. ὁ Πατήρ ἡγειρεν. 6. ἀγάπη ἀπὸ Θεοῦ Πατρὸς. Mart. Polyc. Inscr. ὁ πατήρ αὐτοῦ Νικήτης. 8. ὁ πατήρ τῶν Χριστιανῶν. 12. τὸν τοῦ Ἡρώδου πατέρα. 17.
- Πατρίς. δι' ἀγάπην τῆς πατρίδος. Clem. I 55.
- Πατρώνυμος. ἐκκλησία. . . ἥτις καὶ προκρίθεται. . . Πατρώνυμος. Ign. Rom. Inscr.
- Παύειν. ἵνα τῶν ἀρχαίων ὑποδεγμάτων πανσώμεθα. Clem. I 5. Τοὺς παροξυσμοὺς ἐμβροχαῖς παύε. Ign. Polyc. 2.
- Πεζός. οἱ μὲν δυνάμενοι πεζοὺς πέμψαι. Ign. Polyc. 8.
- Πειθαρχεῖν. πειθαρχεῖν τῷ λόγῳ τῆς δικαιοσύνης. Polyc. Phil. 9.
- Πείθειν. καὶ πείσῃ καὶ τέκνων στοργῇ ἀμελεῖν. Clem. Fragn. ii. περὶ ὧν πέπεισμαι ὑμᾶς οὕτως ἔχειν. Ign. Trall. 3. μὴδ' ἂν ἐγὼ παρὼν παρακαλῶ ὑμᾶς, πείσθητέ μοι τοῦτοῖς δὲ μάλλον πείσθητε. Rom. 7. οὓς οὐκ ἔπεισαν αἱ προφητεῖαι. Smyrn. 5. ζωὴ αἰώνιος, περὶ ἧς καὶ σὺ πέπεισαι. Polyc. 2. πεπεισμένους, ὅτι οὗτοι πάντες οὐκ εἰς κενὸν ἔδραμον. Polyc. Phil. 9. πείσας μὴ φθοιῆσαι τῷ σπείδοντι πρὸς τὸν Κύριον. Mart. Ign. 6. Βουλομένου γὰρ τοῦ ἀνθυπάτου πείθειν αὐτόν. Mart. Polyc. 3. ἔπεισεν ὁμόσαι καὶ ἐπιθῆσαι. 4. οἱ δὲ πλείους ἔπειθον αὐτὸν ὑπεξελεθῆν. 5. ἔπειθον παρακαθεζόμενοι. 8. ἀποτυχόντες τοῦ πείσαι αὐτόν. ib. ἔπειθεν ἀρνεῖσθαι. 9. Πείσων τὸν δῆμον. 10.
- Πευῆν. οὐ περὶ πευῶντος ἢ δεψῶντος. Ign. Smyrn. 6. Διὰ τί οὐν πευᾶ; Fragn. viii.
- Πειρᾶν. Ἐπείρασεν ὁ Θεὸς τὸν Ἀβραάμ. Clem. Fragn. ii. μὴδὲ πειράσῃτε εὐλογόν τι φαίνεσθαι ἰδίᾳ ὑμῖν. Ign. Magn. 7. ἐπειράτο καὶ ὑπολείπει ἐαυτόν. Mart. Polyc. 13.
- Πειρασμός. μὴ εἰσενεγκεῖν ἡμᾶς εἰς πειρασμόν. Polyc. Phil. 7.

- Πέλαγος. ἔπλει τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος. Mart. Ign. 5.
- Πέλας, ὁ. τὸ κατὰ τοὺς πέλας, Mart. Polyc. 1.
- Πέμπειν. πάντα γὰρ ὃν πέμπει ὁ οἰκοδεσπότης. Ign. Eph. 6. ὡς αὐτὸν τὸν πέμψαντα. ib. τὸ χάρισμα, ὃ πέπομφεν ἀληθῶς ὁ Κύριος; 17. καὶ ὃν ἐπέμψατε εἰς Θεοῦ τιμὴν. 21. κατὰ πάντα εὐηρέστησεν τῷ πέμψαντι αὐτόν. Magn. 8. αἱ ἔγχιστα ἐκκλησίαι ἐπεμψαν ἐπισκόπους. Philad. 10. Βούρρου, πεμφθέντος ἅμα ἐμοί. 11. πέμψαι τινα τῶν ὑμετέρων μετ' ἐπιστολῆς. Smyrn. 11. οἱ μὲν δυνάμενοι πεζοὺς πέμψαι. Polyc. 8. διὰ τῶν ἐπὶ σου πεμπομένων. ib. καὶ τοῦ πέμποντος αὐτὸν Παλυκάρπου. ib. ὃν πεμψω πρεσβεύοντα καὶ περὶ ὑμῶν. Polyc. Phil. 13. Τὰς ἐπιστολάς... τὰς πεμφθείσας. ib. καὶ ἄλλας... ἐπέμψαμεν ὑμῖν. ib. πέμψαι τε τὸν ἑαυτοῦ κήρυκα. Mart. Polyc. 12.
- Πένης. μὴ ἀμελοῦντες... πένητος. Polyc. Phil. 6.
- Πενθεῖν. ἐπὶ τοῖς παραπτώμασι... ἐπενθεῖτε. Clem. I 2.
- Πενία. πλοῦτος πολλὰκις μᾶλλον πενίας ἔθλιψε. Clem. Fragm. iv.
- Πεντακόσιοι. ἧ ἔτη πεντακόσια. Clem. I 25.
- Πεντακοσιοστός. πεντακοσιοστός ἔτους πεπληρωμένον. Clem. I 25.
- Πεντηκόνταρχος. οὐδὲ ἐκατόνταρχοι, οὐδὲ πεντηκόνταρχοι. Clem. I 37.
- Πέπειρος. ἐν καιρῷ ὀλίγῳ εἰς πέπειρον καταντᾷ. Clem. I 23.
- Πεποιθήσεις. μετ' εὐσεβούς πεποιθήσεως. Clem. I 2. δουλευσάντων ἐν πεποιθήσει πίστειως ἀγαθῆς. 26. Ἰσαὰκ μετὰ πεποιθήσεως γινώσκων τὸ μέλλον. 31. πίστις ἐν πεποιθήσει. 35. Οἱ δὲ ὑπομένοντες ἐν πεποιθήσει. 45. ποία πεποιθήσει εἰσελευσόμεθα εἰς τὸ βασιλεῖον τοῦ Θεοῦ; II 6.
- Πέρας, *iandem*. Mart. Polyc. 16.
- Πέρας. οἱ ἐπίσκοποι οἱ κατὰ τὰ πέρατα ὁρυσθέντες. Ign. Eph. 3. βασιλεύειν τῶν περάτων τῆς γῆς. Rom. 6.
- Περιβάλλειν. τοὺς... δουλεύοντας τῷ Θεῷ εἰς αἰκίαν περιβαλεῖν. Clem. I 45.
- Περιβόητος. τὸ σεμνὸν καὶ περιβόητον... ὄνομα ὑμῶν. Clem. I 1. τὸ σεμνὸν τῆς περιβόητου φιλαδελφίας ὑμῶν. 47.
- Περιβολή. ὕλη ἡ τῶν ἀσπαστῶν καὶ κατ' εὐχὴν περιβολὴ γίνεται. Clem. Fragm. iv.
- Περιέχειν. ἀπὸ τοῦ περιέχοντος αὐτὴν ὕδατος. Clem. I 33. Περιέχουσι γὰρ πίστιν καὶ ὑπομονήν. Polyc. Phil. 13.
- Περιστάναι. ὡς καὶ τοὺς περιστῶτας ἔλεειν. Mart. Polyc. 2.
- Περικεῖσθαι. Ἀμαύρῳσιν οὖν περικείμενοι. Clem. II 1. ὃ περικείμεθα νέφος. ib. τοῦ κλήρου οὐ περικεῖμαι ἐπιτυχεῖν. Ign. Trall. 12.
- Περικεφαλαία. ἡ πίστις ὡς περικεφαλαία. Ign. Polyc. 6.
- Περιλείπειν. τὰ τραχύτερα τῶν... λειψάνων περιελείφθαι. Mart. Ign. 6.
- Περιμένειν. περιέμενεν γὰρ ἵνα παραδοθῇ. Mart. Polyc. 1.
- Περιούσιος. καὶ ἡμᾶς δι' αὐτοῦ εἰς λαὸν περιούσιον. Clem. I 58.
- Περιπατεῖν. καὶ μελωταῖς περιπατήσαν. Clem. I 17. εἴτις ἐν ἀλλοτρίᾳ γνώμῃ περιπατεῖ. Ign. Philad. 4. ἀξίως τῆς ἐντολῆς αὐτοῦ... περιπατεῖν. Polyc. Phil. 5. ἐν ἀγρῇ συνειδῆσει περιπατεῖν. ib.
- Περιπίπτειν. θέλουσιν μᾶλλον αἰκίας περιπίπτειν. Clem. I 51.
- Περιποιεῖν. μέγα κλέος ἐν Κυρίῳ περιποιήσεται. Clem. I 54.
- Περιπτύσσειν. περιπτυσσόμενον ἡμᾶς ἐβλέπομεν. Mart. Ign. 7.
- Περίπτωσις. συμφορὰς καὶ περιπτώσεις. Clem. I 1.
- Περισσεῖν. Πάντα οὖν ὑμῖν ἐν χάριτι περισσεύτω. Ign. Smyrn. 9. καὶ παντὸς χαρίσματος περισσεύης. Polyc. 2.
- Περιστερά. τοῦτο ἐν τύπῳ περιστέρας παρῆσχε. Clem. Fragm. viii. ἀκέραιος ὥσει περιστερά. Ign. Polyc. 2. ἐξῆλθε περιστέρα καὶ πληθὸς αἵματος. Mart. Polyc. 16.

Περιτείχειν. κύκλῳ περιτείχισε τὸ σῶμα. Mart. Polyc. 15.

Περιτιθέναι. τὰ περιτεθειμένα αὐτῇ κλείθρα. Clem. I 20. ὁ περιθεὶς ἐαυτῷ ἀλουργίδα. Ign. Fragm. i. μετ' εὐφροσύνης περιθήμενος τὰ δεσμά. Mart. Ign. 2. περιτίθετο τὰ πρὸς τὴν πυρὰν ἡμοσμένα ὄργανα. Mart. Polyc. 13.

Περιομή. παρὰ ἀνδρὸς περιομὴν ἔχοντος. Ign. Philad. 6.

Περιφέρειν. δδλφ ποιηρῶ τὸ ὄνομα περιφέρειν. Ign. Eph. 7. ἐν ᾧ τὰ δεσμά περιφέρω. 11. ἐν οἷς περιφέρω δεσμοῖς. Magn. 1. ἃ ἔνεκεν Ἰησοῦ Χριστοῦ περιφέρω. Trall. 12. περιφέρειν τὸν ἐσταυρωμένον. Mart. Ign. 2.

Περίχωρος. τῆς περιχώρου πάσης κριθέσης. Clem. I 11.

Περίψημα. Περίψημα ὑμῶν καὶ ἀγνίζωμαι. Ign. Eph. 8. Περίψημα τὸ ἐμὸν πνεῦμα τοῦ σταυροῦ. 18.

Πέτρα. ἡδραγμένην ὡς ἐπὶ πέτραν ἀκίνητον. Ign. Polyc. 1.

Πηγή. Ἄεναοί τε πηγαί. Clem. I 20.

Πηλός. Πηλὸς γάρ ἐσμεν εἰς τὴν χεῖρα τοῦ τεχνίτου. Clem. II 8.

Πηρός. πηροὶ ὄντες τῇ διανοίᾳ. Clem. II 1.

Πίνειν. ἔφαγεν τε καὶ ἔπιεν. Ign. Trall. 9. παρατεθῆναι φαγεῖν καὶ πιεῖν. Mart. Polyc. 7.

Πίπτειν. πέπτωκεν εἰς τὴν γῆν ξηρά. Clem. I 24. οὐ τὰ ἐστῶτα στηρίζει, ἀλλὰ τὰ πίπτουτα. II. 2.

Πιστεύειν. πᾶσι τοῖς πιστεύουσιν καὶ ἐλπίζουσιν ἐπὶ τὸν Θεόν. Clem. I 12. διακόνους τῶν μελλόντων πιστεύειν. 42. οἱ ἐν Χριστῷ πιστευθέντες παρὰ Θεοῦ ἔργον τοιοῦτο. 43. νυνὶ δὲ πιστεύσαντες, πλείονες ἐγενόμεθα. II 2. διὰ τοῦ μὴ πιστεύειν ἡμᾶς τῇ ἐπαγγελίᾳ τοῦ Θεοῦ. 11. τῶν διακόνων... πεπιστευμένων διακονίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ign. Magn. 6. δι' οὐ μυστηρίον ἐλάβομεν τὸ πιστεύειν. 9. Ὁ γὰρ Χριστιανισμὸς οὐκ... ἐπίστευσεν. 10. πᾶσα γλῶσσα πιστεύσασα. ib. πιστεύσαντες εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ. Trall. 2.

κατ' ἀξίαν πιστευόμενοι. 6. δε καὶ ἡμᾶς τοὺς πιστεύοντας αὐτῷ οὕτως ἐγείρει. 9. πιστεύσατέ μοι. Rom. 8. πιστεύω ὑμᾶς ἐπεγνωκέναι. 10. ἐν ᾧ καὶ πιστεύσαντες ἐσώθησαν. Philad. 5. Πιστεύω τῇ χάριτι Ἰησοῦ Χριστοῦ. 8. ἐν τῷ εὐαγγελίῳ οὐ πιστεύω. ib. ὁ πεπιστευμένος τὰ ἅγια τῶν ἀγίων. 9. δε μόνος πεπίστευται τὰ κρυπτά τοῦ Θεοῦ. ib. ἐὰν ἐν ἀγάπῃ πιστεύητε. ib. ἐν σαρκὶ αὐτὸν οἶδα, καὶ πιστεύω ὄντα. Smyrn. 3. Καὶ εὐθὺς αὐτοῦ ἠΐσαντο, καὶ ἐπίστευσαν. ib. ἐὰν μὴ πιστεύσωσιν εἰς τὸ αἷμα Χριστοῦ. 6. Πιστεύω γὰρ τῇ χάριτι. Polyc. 7. πιστεύσαντες εἰς τὸν ἐγείραντα τὸν Κύριον ἡμῶν. Polyc. Phil. 2. εἶγε πιστεύομεν. 5. μὴ ταχέως πιστεύοντες κατὰ τινος. 6. καὶ ἡμεῖς τοῦτο ἐπίστεύσαμεν. 8. σις. τὴν πανάρετον καὶ βεβαίαν Πιύμων πίστιν. Clem. I 1. ἐν τῇ πίστει αὐτοῦ ἀμβλυωπῆσαι. 3. τὸ γενναῖον τῆς πίστεως αὐτοῦ κλέος. 5. τὸν τῆς πίστεως βέβαιον δρόμον. 6. Διὰ πίστιν καὶ φιλοξενίαν ἐδόθη αὐτῷ υἱὸς ἐν γῆρᾳ. 10. Διὰ πίστιν καὶ φιλοξενίαν ἐσώθη Ῥαάβ. 12. οὐ μόνον πίστις, ἀλλὰ προφητεία. ib. πάντα βεβαιοῖ ἡ ἐν Χριστῷ πίστις. 22. ἐν πεποιθήσει πίστεως ἀγαθῆς. 26. Ἀνασωπυρησάτω οὖν ἡ πίστις αὐτοῦ ἐν ἡμῖν. 27. ἀλήθειαν διὰ τῆς πίστεως, ποιήσας; 31. διὰ τῆς πίστεως, δι' ἧς πάντας... ὁ Θεὸς ἐδικαίωσεν. 32. πίστις ἐν πεποιθήσει. 35. ἡ διάνοια ἡμῶν πίστεως πρὸς τὸν Θεόν. ib. ἡ τελεία κατὰ πίστιν Ἑσθήρ. 55. δῶν πάση ψυχῇ... πίστιν, φόβον. 58. εἰς μίμησιν τῆς ἐκείνου πίστεως. Fragm. ii. κατὰ πίστιν καὶ ἀγάπην. Ign. Eph. 1. ὑπαλειφθῆναι πίστει. 3. ὥσπερ οὐδὲ ἡ πίστις τὰ τῆς ἀπιστίας, οὐδὲ ἡ ἀπιστία τὰ τῆς πίστεως. 8. ἡ δὲ πίστις ὑμῶν ἀναγωγὴς ὑμῶν. 9. ἐδραῖοι τῇ πίστει. 10. ἐν τῇ ὁμονοίᾳ ὑμῶν τῆς πίστεως. 13. ἐὰν τελείως εἰς Ἰησοῦν Χριστὸν ἔχητε

- τὴν πίστιν. 14. ἀρχὴ μὲν πίστις. ib. Οὐδεὶς πίστιν ἐπαγγελλόμενος. ib. ἐν δυνάμει πίστεως. ib. πίστιν Θεοῦ ἐν κακῇ διδασκαλίᾳ φθείρη. 16. ἐν τῇ αὐτοῦ πίστει καὶ ἐν τῇ αὐτοῦ ἀγάπῃ. 20. συνέρχεσθε ἐν μιᾷ πίστει. ib. ἐν πίστει Ἰησοῦ Χριστοῦ προσλαλήσαι ὑμῖν. Magn. 1. πίστεώς τε καὶ ἀγάπης. ib. τὸ πᾶν πλῆθος ἐθεώρησα ἐν πίστει. 6. πίστει καὶ ἀγάπῃ. 13. ἀνακτίσασθε ἑαυτοὺς ἐν πίστει. Trall. 1. τὰ ἄδυσκτα ἀρχεῖα . . . ἡ πίστις ἡ δὲ αὐτοῦ. Philad. 8. εἰς ὃν ἐλπίζουσιν . . . πίστει, ἀγάπῃ. 11. πεπληρωμένη ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ. Smyrn. Inscr. κατηρτισμένους ἐν ἀκινήτῳ πίστει. 1. τὸ γὰρ ὅλον ἐστὶ πίστις καὶ ἀγάπη. 6. ἡ τελεία πίστις, Ἰησοῦς Χριστός. 10. ἐδράσθαι πίστει καὶ ἀγάπῃ σαρκικῇ τε καὶ πνευματικῇ. 13. ἡ πίστις ὡς περικεφαλαία. Polyc. 6. τῆς πίστεως ὑμῶν ρίζα. Polyc. Phil. 1. οἰκοδομεῖσθαι εἰς τὴν δοθείσαν ὑμῖν πίστιν. 3. ἐν τῇ δοθείσῃ αὐταῖς πίστει. 4. σωφρονοῦσας περὶ τὴν τοῦ Κυρίου πίστιν. ib. ἐν πίστει καὶ δικαιοσύνῃ. 9. Περιέχουσι γὰρ πίστιν. 13.
- Πιστοῦν. πιστωθέντες ἐν τῷ λόγῳ τοῦ Θεοῦ. Clem. I 42.
- Πιστός. Νῶε πιστὸς εὐρεθεῖς. Clem. I 9. Ἀβραάμ . . . πιστὸς εὐρέθη. 10. τῷ πιστῷ ἐν ταῖς ἐπαγγελίαις. 27. ὁ μακάριος πιστὸς θεράπων . . . Μωϋσῆς. 43. Ἦτω τις πιστός. 48. Πιστὸς γὰρ ἐστίν, ὁ ἐπαγγελάμενος τὰς ἀντιμισθίας ἀποδιδόναι. II 11. ἔσχατος ὢν τῶν ἐκεῖ πιστῶν. Ign. Eph. 21. οἱ δὲ πιστοὶ ἐν ἀγάπῃ χαρακτηῖρα Θεοῦ. Magn. 5. πιστὸς ὁ Πατήρ. Trall. 13. πιστὸς εἶναι, ὅταν κόσμῳ μὴ φαίνωμαι. Rom. 3. εἰς τοὺς ἀγίους καὶ πιστοὺς αὐτοῦ. Smyrn. 1. εἶπεν ἐπιστραφεῖς τοῖς σὺν αὐτῷ πιστοῖς. Mart. Polyc. 12. ἕκαστον τῶν πιστῶν σπουδάζειν. 13.
- Πίων. ἐν θυσίᾳ πίονι καὶ προσδεκτῇ Mart. Polyc. 14.
- Πλανᾶν. Μὴ πλανᾶσθε, ἀδελφοί μου. Ign. Eph. 16, et Philad. 3. τὸν ἐπίσκοπον τοῦτον τὸν βλέπομενον πλανᾷ τις. Magn. 3. Μὴ πλανᾶσθε ταῖς ἑτεροδοξίαις. 8. μέτινες ἠθέλησαν πλανῆσαι, ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα οὐ πλανᾶται. Philad. 7. Μηδεὶς πλανᾶσθω. Eph. 5. et Smyrn. 6. Θεοὺς προσαγορεύεις πλανώμενος. Mart. Ign. 2.
- Πλάνη. θεασάμενος ἐν ἡμῖν πολλὴν πλάνην. Clem. II 1. πρὸς τὴν πλάνην αὐτῶν ὑμεῖς ἑδραῖοι τῇ πίστει. Ign. Eph. 10. τὴν τῶν πολλῶν πλάνην. Polyc. Phil. 2. πᾶσαν καταδικάσαντα δαιμονικὴν πλάνην. Mart. Ign. 2.
- Πλάσσειν. ταῖς ἱεραῖς καὶ ἀμώμοις χερσὶν ἔπλασεν. Clem. I 33.
- Πλάτος. τὰ πλάτη τῆς καρδίας ὑμῶν. Clem. I 2.
- Πλατυσμός. Πᾶσα δόξα καὶ πλατυσμός. Clem. I 3.
- Πλείν. διὰ τὸ ἐξαιφνης πλείν με ἀπὸ Τρωάδος. Ign. Polyc. 8. ἔπλει τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος. Mart. Ign. 5.
- Πλειόνως. πλειόνως αὐτὸν φοβεῖσθω. Ign. Eph. 6.
- Πλείστος. πλείστα χαίρειν. Ign. Smyrn. Inscr. Polyc. Inscr.
- Πλείων. πλείονας ὑπήνεγκεν πόνους. Clem. I 5. ἐκ τοῦ ἐνὸς πλείονα αὖξει. 24. μὴ στασιάζουσιν ἐπὶ πλείων. 55. πλείονες ἐγενόμεθα τῶν δοκούντων ἔχειν Θεόν. II 2. σιγῶν πλείονα δύναται. Ign. Philad. 1. σύνεσιν πλείονα ἢς ἔχεις. Polyc. 1. ὅπου πλείων κόπος. ib. πλείων αὐτὸν προσοικειοῦσαν. Mart. Ign. 1. πλείονά τε . . . διαλεχθεῖς. 6. οἱ δὲ πλείους ἔπειθον αὐτὸν ὑπεξελθεῖν. Mart. Polyc. 5. καὶ ἀλλὰ πλείονα λέγων. 12. διὰ πλείωνων δηλωθῆναι. 20.
- Πλέον. ὑγίεια πλέον ἠρίασε. Clem. Fragm. iv. Πλέον σπουδαῖος γίνου. Ign. Polyc. 3. πλέον δουλευέτωσαν. 4. εἰδὼς γινώσθῃ πλέον. 5.
- Πλεονεξία. ἀπορρίψαντες ἀφ' ἑαυτῶν . . . πλεονεξίαν. Clem. I 35. ἀπε-

- χόμενοι πάσης ἀδικίας, πλεονεξίας. Polyc. Phil. 2.
- Πλήθος. πολὺ πλήθος ἐκλεκτῶν. Clem. I 6. τὸ πᾶν πλήθος τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ. 34. ἀγάπη καλύπτει πλήθος ἁμαρτιῶν. 49. αἰτεῖται ἄφεσιν τῷ πλήθει. 53. τὰ προστασσόμενα ὑπὸ τοῦ πλήθους. 54. τὸ πᾶν πλήθος ἐθεώρησα. Ign. Magn. 6. τὸ πᾶν πλήθος ὑμῶν ἐν αὐτῷ θεωρεῖσθαι. Trall. I. ἵνα μὴ . . . τὸ ἐν Θεῷ πλήθος βλασφημῆται. 8. ἐκεῖ τὸ πλήθος ἔστω. Smyrn. 8. πᾶν τὸ πλήθος, θαυμάσαν. Mart. Polyc. 3. ἅπαν τὸ πλήθος ἐθνῶν τε καὶ Ἰουδαίων. 12. περιστέρα καὶ πλήθος αἵματος. 16.
- Πληθύνειν. Χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη . . . πληθυνθείη. Clem. I Inscr. ἔλεος ὑμῖν καὶ εἰρήνη . . . πληθυνθείη. Polyc. Phil. Inscr. εἰρήνη, καὶ ἀγάπη . . . πληθυνθείη. Mart. Polyc. Inscr.
- Πλημμελία. θυσία . . . περὶ ἁμαρτίας καὶ πλημμελίας. Clem. I 41.
- Πλήρης. πλήρης Πνεύματος Ἄ. ἐκχυσις. Clem. I 2. πάσης κακίας πλήρεις. 45. πλήρης ὢν τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. Mart. Polyc. 7.
- Πληροῦν. εἰς δὴν πληρωθέντος τοῦ χρόνου. Clem. I 25. πεντακοσιοστοῦ ἔτους πεπληρωμένου. ib. πληρῶσαί μου τὴν αἴτησιν. Ign. Trall. 13. πεπληρωμένοις χάριτος Θεοῦ. Rom. Inscr. πεπληρωμένη ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ. Smyrn. Inscr. ἵνα πληρωθῇ πᾶσα δικαιοσύνη ὑπ' αὐτοῦ. 1. πεπλήρωκεν ἐντολὴν δικαιοσύνης. Polyc. Phil. 3. φόβῳ καὶ χαρᾷ πεπληρωμένοις. Mart. Ign. 6. Ἰγνατίου πληροῦσθαι τὴν ἐπιθυμίαν. ib. τὸ πρόσωπον αὐτοῦ χάριτος ἐπληροῦτο. Mart. Polyc. 12. πεπληρώκει τὰ κυνηγία. ib. Ἔδει γὰρ τὸ τῆς . . . ὀπτασίας πληρωθῆναι. ib. προσφάνερως καὶ ἐπλήρωσας. 14. πληρώσαντος τὴν εὐχὴν. 15. ὥσπερ ὁδὸν πλοίου ὑπὸ πνεύματος πληρουμένη. ib.
- Πληροφορεῖν. πληροφοροθῆντες διὰ τῆς ἀναστάσεως. Clem. I 42. τίς πεπληροφορημένος ἀγάπης; 54. εἰς τὸ πληροφορηθῆναι τοὺς ἀπειθεύτας. Ign. Magn. 8. πεπληροφορησθαι ἐν τῇ γενήσει. 11. πεπληροφορημένη ἐν παντὶ ἐλέει. Philad. Inscr. πεπληροφορημένους εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν. Smyrn. 1. παρακαλέσαντες τὸν Κύριον πληροφορησάι τοὺς ἀσθενεῖς ἡμᾶς. Mart. Ign. 7.
- Πληροφορία. μετὰ πληροφορίας Πνεύματος Ἀγίου. Clem. I 42.
- Πλήρωμα. εἰς πλήρωμα δόξης αὐτοῦ. Clem. Fragm. viii. εὐλογημένη ἐν μεγεθεί Θεοῦ Πατρός καὶ πληρώματι. Ign. Eph. Inscr. ἦν καὶ ἀσπάσθαι ἐν τῷ πληρώματι. Trall. Inscr.
- Πλησίον, ὁ. ἐπὶ τοῖς παραπτώμασι τοῖς πλησίον. Clem. I 2. ὑποτασσέσθω ἕκαστος τῷ πλησίον αὐτοῦ. 38. ἐαυτοὺς θέλουσιν μᾶλλον αἰκίας περιπίπτειν ἢ τοὺς πλησίον. 51. μηδεὶς κατὰ σάρκα βλεπέτω τὸν πλησίον. Ign. Magn. 6. μηδεὶς ὑμῶν κατὰ τοῦ πλησίον ἐχέτω. Trall. 8. τῆς ἀγάπης, τῆς . . . εἰς τὸν πλησίον. Polyc. Phil. 3.
- Πλοῖον. ὥσπερ ὁδὸν πλοίου . . . πληρουμένη. Mart. Polyc. 15.
- Πλοῦς. εἶχετο τοῦ πλοῦς. Mart. Ign. 3.
- Πλούσιος. ὁ πλούσιος ἐπιχορηγέτω τῷ πτωχῷ. Clem. I 38.
- Πλουτεῖν. ὅτι βλέπομεν τοὺς ἀδίκους πλουτοῦντας. Clem. Fragm. iii.
- Πλούτος. πλούτος πολλᾶκις μᾶλλον πενίας ἔθλιψε. Clem. Fragm. iv.
- Πνεῖν. ἵνα πνέῃ τῇ ἐκκλησίᾳ ἀφθαρσίαν. Ign. Eph. 17. ὡς λιθανωτοῦ πνέοντος. Mart. Polyc. 15.
- Πνεῦμα. πλήρης Πνεύματος Ἀγίου ἐκχυσις. Clem. I 2. διὰ Πνεύματος Ἀ. . . ἐλάλησαν. 8. Λέγει γὰρ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἀ. 13. καθὼς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἀ. περὶ αὐτοῦ ἐλάλησεν. 16. διὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἀγίου οὕτως προσκαλεῖται ἡμᾶς. 22. μετὰ πληροφορίας Πνεύματος Ἀγίου. 42. δοκιμάσαντες τῷ Πνεύματι. ib. τὰς ἀληθεῖς ῥήσεις Πνεύματος τοῦ Ἀ. 45. ἐν Πνεύμα τῆς χάριτος. 46. Δεσπότης τῶν πνευμάτων. 58. ὢν μὲν τὸ πρῶτον πνεῦμα, ἐγένετο σὰρξ. II 9. καὶ τὸ Πνεῦμα Ἀ. Fragm. v. τοῦ

παναγίου Πνεύματος. vii. διωκό-
μενον ἄσθματι πνεύμα. viii. σχοινίῳ
χρώμενοι τῷ Πνεύματι τῷ Ἀ. Ign.
Eph. 9. Περίψημα τὸ ἐμὸν πνεῦμα
τοῦ σταυροῦ. 18. ἐκ σπέρματος
μὲν Δαβὶδ, Πνεύματος δὲ Ἀ. ib.
ἐνωσιν εὐχομαι σαρκὸς καὶ πνεύμα-
τος. Magn. 1. τῷ πνεύματι ὡς
διδάσκαλον αὐτὸν προσεδόκουν. 9.
κατευδοθήτε σαρκὶ καὶ πνεύματι.
13. ἀδιάκριτον πνεῦμα. 15. με
ἀνέπασαν σαρκὶ τε καὶ πνεύματι.
Trall. 12. Ἀγνίζετε ὑμῶν τὸ ἐμὸν
πνεῦμα. 13. κατὰ σάρκα καὶ πνεῦμα
ἡνωμένοις. Rom. Inscr. Ἀσπάξε-
ται ὑμᾶς τὸ ἐμὸν πνεῦμα. 9. ἐν βε-
βαιωσύνῃ, τῷ Ἀ. αὐτοῦ Πνεύματι.
Philad. Inscr. τὸ Πνεῦμα οὐ πλα-
νᾷται. 7. Τὸ δὲ Πνεῦμα ἐκήρυσσεν.
ib. ἐν ἀμώμῳ πνεύματι καὶ λόγῳ
Θεοῦ. Smyrn. Inscr. καθηλωμέ-
νους ἐν τῷ σταυρῷ . . . σαρκὶ τε καὶ
πνεύματι. 1. κρατηθέντες τῇ σαρκὶ
αὐτοῦ καὶ τῷ πνεύματι. 3. Ἀντί-
ψυχον ὑμῶν τὸ πνεῦμά μου. 10.
ἐν δυνάμει Πνεύματος. 13. γρη-
γόρει, ἀκοίμητον πνεῦμα κεκτημένος.
Polyc. 1. τοῖς συμβίοις ἀρκεῖσθαι
σαρκὶ καὶ πνεύματι. 5. ἐπιθυμία
κατὰ τοῦ πνεύματος στρατεύεται.
Polyc. Phil. 5. τῷ τόνῳ τῷ πνεύ-
ματι. Mart. Ign. 1. ἐπιτεσὸν
βίαιον πνεῦμα. 5. ὃς εὐθὺς γνοῖς
τῷ πνεύματι. 6. ὁδόν . . . ὑπὸ
πνεύματος πληρουμένη. Mart. Po-
lyc. 15. σὺν Πατρὶ καὶ Ἀ. Πνεύ-
ματι. 22.

Πνευματικός. συνήθειαν . . . οὐκ ἀν-
θρωπίνην οὖσαν, ἀλλὰ πνευματικὴν.
Ign. Eph. 5. Εἰς ἰατρός ἐστιν,
σαρκικός τε καὶ πνευματικός. 7.
Οἱ σαρκικοὶ τὰ πνευματικὰ πρᾶσ-
σειν οὐ δύνανται, οὐδὲ οἱ πνευμα-
τικοὶ τὰ σαρκικά. 8. Ἀ δὲ καὶ
κατὰ σάρκα πρᾶσσετε, ταῦτα πνευ-
ματικά ἐστιν. ib. τοὺς πνευματι-
κοὺς μαργαρίτας. 11. πνευματικοῦ
στεφάνου τοῦ πρεσβυτερίου ὑμῶν.
Magn. 13. ἵνα ἐνωσις ἢ σαρκικὴ
τε καὶ πνευματικὴ. ib. ἀναστάσει,
σαρκικὴ τε καὶ πνευματικὴ. Smyrn.

12. ἀγάπῃ σαρκικὴ τε καὶ πνευ-
ματικῇ. 13. ἐν πάσῃ ἐπιμελείᾳ,
σαρκικῇ τε καὶ πνευματικῇ. Polyc.
1. Διὰ τοῦτο σαρκικός εἶ καὶ
πνευματικός. 2. πνευματικῶν αὐτῷ
κοινωνήσας χαρίσματων. Mart. Ign.
3. μέρος χαρίσματος . . . πνευμα-
τικοῦ. ib. γραμμάτων . . . πνευμα-
τικῇ . . . ἀποσταζόντων χάριν. 4.

Πνευματικός. πνευματικῶς ἐπέστειλεν
ὑμῖν. Clem. I 47. ἐν πάσῃ ἀγνείᾳ
. . . μένῃτε . . . σαρκικῶς καὶ πνευμα-
τικῶς. Ign. Eph. 10. πνευματικῶς
ἡνωμένοις τῷ Πατρὶ. Smyrn. 3.

Πνοή. οὐ ἡ πνοὴ αὐτοῦ ἐν ἡμῖν ἐστιν.
Clem. I 21. ᾧ πᾶσα πνοὴ λα-
τρεῖ. Polyc. Phil. 2.

Πόθεν. οἶδεν γὰρ πόθεν ἔρχεται. Ign.
Philad. 7.

Ποθητός. τὸ ποθητόν μοι ὄνομα. Ign.
Rom. 10. τὰ ποθητόν μου ὄνομα.
Smyrn. 13. Polyc. 8.

Πόθος. ἀκόρεστος πόθος εἰς ἀγαθο-
ποιάν. Clem. I 2.

Ποιεῖν. βράδιον . . . ἐπιστροφὴν πε-
ποιηκέναι. Clem. I 1. ἀπροσωπο-
λήπτως γὰρ πάντα ἐποιεῖτε. ib.
Ζῆλος ἐποίησεν Ἰωσήφ μέχρι θανά-
του διωχθῆναι. 4. ἐνώπιον τοῦ
ποιήσαντος ἡμᾶς. 7. πρόδηλον
ποιήσας ὁ Δεσπότης. 11. πρόδη-
λον ποιοῦντες. 12. ποιήσωμεν τὸ
γεγραμμένον. 13. τὴν εὐσπλαγ-
χνίαν . . . τοῦ ποιήσαντος ἡμᾶς. 14.
τί ποιήσωμεν ἡμεῖς; 16. οὐ μόνον
ἡμᾶς . . . βελτίους ἐποίησεν. 19.
καθὼς διέταξεν αὐτῇ. 20. τὰς
συνελεύσεις αὐτῶν . . . ποιοῦνται.
ib. ἐνώπιον αὐτοῦ ποιῶμεν μεθ'
ὁμονοίας. 21. οὐδὲ τῶν διαλογισ-
μῶν ὧν ποιούμεθα. ib. τὸ ἐπιεικὲς
τῆς γλώσσης . . . φανερόν πεινσά-
τωσαν. ib. ἥς τὴν ἀπαρχὴν ἐποι-
ήσατο τὸν Κύριον. 24. σηκὸν ἐαυ-
τῷ ποιεῖ. 25. ὁ δημιουργὸς . . .
ἀνάστασιν ποιήσεται. 26. καὶ ὡς
θέλει, ποιήσει πάντα. 27. ποιήσω-
μεν τὰ τοῦ ἀγασμοῦ πάντα. 30.
καταλαλιᾷ πόρρω ἑαυτοὺς ποιοῦν-
τες. ib. ἀλήθειαν διὰ πίστεως
ποιήσας; 31. Τί οὖν ποιήσωμεν,

ἀδελφοί; 33. ὁ ποιήσας ἡμᾶς. 38. πάντα τάξει ποιεῖν ὀφείλομεν. 40. ποιούντες τὰς προσφορὰς αὐτῶν. ib. παρὰ τὸ καθήκον τῆς βουλῆσεως αὐτοῦ ποιούντες τι. 41. οὕτως ἐποίησεν. 43. διὰ τὸ καὶ τότε προσκλίσαις ὑμᾶς πεποιῆσθαι. 47. ἀγάπῃ πάντα ποιεῖ ἐν ὁμονοίᾳ. 49. εἰ τὰ προστάγματα τοῦ Θεοῦ ἐποιοῦμεν. 50. ποιήσαντος τεσσαράκοντα ἡμέρας. 53. ποιῶ τὰ προστασώμενα ὑπὸ τοῦ πλήθους. 54. Τοῦτο ὁ ποιήσας ... μέγα κλέος. ib. Ταῦτα ... ἐποίησαν καὶ ποιήσουσιν. ib. ἡ νουθέτησις ἦν ποιούμεθα εἰς ἀλλήλους. 56. οἱ τὴν καταβολὴν τῆς στάσεως ποιήσαντες. 57. Τοσοῦτον οὖν ἔλεος ποιήσαντος. II 3. Ἐν τῷ ποιεῖν ἂ λέγει. ib. ποιήσωμεν τὸ θέλημα. 5. Cf. 6. Τί οὖν ἔστιν ποιήσας ἐπιτυχεῖν αὐτῶν; 5. Ποιῶντες γὰρ τὸ θέλημα. 6. ποιήσαντες τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς. 8. Cf. 10. εἰς ποιῇ σκευὴς. 8. Ἐὰν οὖν ποιήσωμεν τὴν δικαιοσύνην. 11. εἰς ὁ λέγων ποιῇ. Ign. Eph. 15. ἂ σιγῶν δὲ πεποιῆκεν. ib. Πάντα οὖν ποιῶμεν. ib. ὁ Κύριος ἄνευ τοῦ Πατρὸς οὐδὲν ἐποίησεν. Magn. 7. ὅσα ποιῇτε κατενοωθήτε. 13. ὥσπερ ποιεῖτε. Trall. 2. Cf. Eph. 4. ὁ θελετε ποιῆσαι. Rom. 1. Χωρὶς τοῦ ἐπισκόπου μηδὲν ποιεῖτε. Philad. 7. τὸ ἴδιον ἐποιοῦν. 8. ἀγάπην ποιεῖν. Smyrn. 8. καλῶς ἐποιήσατε ὑποδεξάμενοι 10. ὥσπερ καὶ ποιεῖς. Polyc. 1. περὶ τούτων ὁμιλίαν ποιῶ. 5. τὴν ἔνωσιν ποιεῖσθαι. ib. εἰς τὸ καὶ αὐτοὺς τὸ αὐτὸ ποιῆσαι. 8. ἀνάθεμα τῆς ἐκκλησίας ποιήσαντες ἄνθρωπον. Fragm. i. ἀνευθεὶς ποιήσας ... ἐδύνατο τοῦτο ποιῆσαι. viii. κἀν σημεῖα ποιῇ. ix. εἰς ποιῶμεν αὐτοῦ τὸ θέλημα. Polyc. Phil. 2. οἱ ποιούντες τὰ ἄτοπα. 5. ὕπερ ποιήσω, εἰς λάβω καιρόν. 13. ὁ ποιήσας τὸν οὐρανόν. Mart. Ign. 2. οὐδὲν ἕτερον ποιῶν ἢ προσευχόμενος. Mart. Polyc. 5. Οὐ μέλλω

ποιεῖν. 8. Πυρὶ σε ποιῶ δαπανηθῆναι. 11. μὴ πρότερον τοῦτο ποιῶν. 13. ὀπίσω τὰς χεῖρας ποιήσας. 14. καμάρας εἶδος ποιήσαν. 15. Καὶ τοῦτο ποιήσαντος. 16. πολλῶν ἐπιθυμούντων τοῦτο ποιῆσαι. 17. τὸν ἐκλογὰς ποιούντα. 20.

Ποικίλος. ἄλλαις ποικίλαις βάσανοις κολαφιζόμενοι. Mart. Polyc. 2.

Ποιμήν. ἀντὶ ἐμοῦ ποιμένι τῷ Θεῷ χρῆται. Ign. Rom. 9. ὅπου δὲ ὁ ποιμήν ἐστίν. Philad. 2. ποιμένα τῆς κατὰ τὴν οἰκουμένην καθολικῆς ἐκκλησίας. Mart. Polyc. 19.

Ποιμνιον. ἐπαιρομένων ἐπὶ τὸ ποιμνιον αὐτοῦ. Clem. I 16. λειτουργήσαντας ἀμέμπτως τῷ ποιμνίῳ τοῦ Χριστοῦ. 44. μόνον τὸ ποιμνιον τοῦ Χριστοῦ εἰρηνεύτω. 54. ἐν τῷ ποιμνίῳ τοῦ Χριστοῦ μικροὺς καὶ ἑλλογίμους εὐρεθῆναι. 57. κριὸς ἐπίσημος ἐκ μεγάλου ποιμνίου. Mart. Polyc. 14.

Ποῖος δὲ κόσμος δέξεται τινα; Clem. I 28. ἐκ ποίας ὁδοῦ ἐγενήθημεν. 38. ποῖοι ... εἰσλήθομεν. ib. Ποῖον οὖν αἶνον; II 1. ποῖα πεποιθήσει εἰσελευσόμεθα. 6. Ποῖαν [ἀντιμισθίαν]; 9.

Πολεμείν. ἐμὲ δὲ πλεόν [τὸ ζῆλος] πολεμεί. Ign. Trall. 4.

Πολέμιος. οἷς καὶ χρώμεθα συμμαχοῖς πρὸς τοὺς πολεμίους. Mart. Ign. 2.

Πόλεμος. πόλεμος καὶ αἰχμαλωσία. Clem. I 3. Ἵνα τί ... σχίσματα, πόλεμός τε ἐν ὑμῖν; 46. πᾶς πόλεμος καταργεῖται ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων. Ign. Eph. 13.

Πόλις. Ζῆλος ... πόλεις μεγάλας κατέστρεψεν. Clem. I 6. Κατὰ χώρας οὖν καὶ πόλεις κηρύσσοντες. 42. πολλοὶ ἐξεχώρησαν ἰδίων πόλεων. 55. ἐν συγκλεισμῷ οὐσης τῆς πόλεως. ib. κατὰ πόλιν με προηγόν. Ign. Rom. 9. προσχών ... τῇ Σμυρναίων πόλει. Mart. Ign. 3. αἱ τῆς Ἀσίας πόλεις. ib. παραμείβων νόσους τε καὶ πόλεις. 5. κατὰ πόλιν μένειν. Mart. Polyc. 5.

- οὐ μακρὰν ἀπέχον ἀπὸ τῆς πόλεως. ib. ἦγον εἰς τὴν πόλιν. 8.
- Πολιτεία. τῇ παναρέτῃ καὶ σεβασμῇ πολιτεία. Clem. I 2. τὴν ἀμεταμέλητον πολιτείαν τοῦ Θεοῦ. 54. ἀγαθῆς ἔνεκεν πολιτείας. Mart. Polyc. 13. τὴν ἀπ' ἀρχῆς ἀνεπίληπτον πολιτείαν. 17.
- Πολιτεύειν. πολιτεύεσθαι κατὰ τὸ καθήκον τῷ Χριστῷ. Clem. I 3. Τούτοις τοῖς ἀνδράσιν ὁσίως πολιτευσαμένοις. 6. εἰ μὴ ἀξίως αὐτοῦ πολιτευόμενοι. 21. ἐνίοις ὑμεῖς μεταγάγετε καλῶς πολιτευομένους. 44. Οἱ γὰρ μετὰ φόβου καὶ ἀγάπης πολιτευόμενοι. 51. οἱ πολιτευόμενοι τὴν ἀμεταμέλητον πολιτείαν τοῦ Θεοῦ. 54. εἰ πολιτευσώμεθα ἀξίως αὐτοῦ. Polyc. Phil. 5.
- Πολίτης. ῥύσονται διὰ τοῦ ἑαυτῶν αἵματος τοὺς πολίτας. Clem. I 55.
- Πολλάκις μᾶλλον πενίας ἔθλιψε. Clem. Fragm. iv.
- Πολυαγάπητος. τὸ πολυαγάπητόν σου ὄνομα. Ign. Eph. 1.
- Πολυνεύτακτος. ὑμῶν τὸ πολυνεύτακτον τῆς κατὰ Θεὸν ἀγάπης. Ign. Magn. 1.
- Πολυπληρία. τὴν πολυπληρίαν ὑμῶν ἐν ὀνόματι Θεοῦ. Ign. Eph. 1.
- Πολύς. πολλοὺς εἰς ἀθυμίαν ἔβαλεν. Clem. I 46. Πολλῶν οὖν πυλῶν ἀνεφγνιών. 48. πολλοὶ βασιλεῖς. 55. πολλοὶ ἐξεχώρησαν, κ. τ. λ. ib. πολλὴν πλάνην. II 1. καταπλέουσιν πολλοί. 7. οἱ πολλὰ κοπιάσαντες. ib. τῶν πολλῶν... διωγμῶν. Mart. Ign. 1.
- Πολυτελής. τιμώτερα λίθων πολυτελῶν. Mart. Polyc. 18.
- Πολυχρόνιος. διὰ τὴν πολυχρόνιον τῶν κακῶν συνήθειαν. Clem. Frag. vi.
- Πόμα Θεοῦ θέλω. Ign. Rom. 7.
- Πονηρός. κατὰ τὰς ἐπιθυμίας αὐτοῦ τὰς πονηράς. Clem. I 3. ἐν τῇ σαρκὶ δ' ἐπράξαμεν πονηρά. II 8. δόλφ πονηρῷ τὸ ὄνομα περιφέρειν. Ign. Eph. 7. Ὁ δὲ ἀντίζηλος καὶ βάσκανος καὶ πονηρός. Mart. Polyc. 17.
- Πόνος. πλείονας ὑπήνεγκεν πόνους. Clem. I 5.
- Πορεία. κατευθύνοντες τὴν πορείαν αὐτῶν ἐν ὁσιότητι. Clem. I 48.
- Πορεύεσθαι. τοῖς νόμοις τοῦ Θεοῦ ἐπορεύεσθε. Clem. I 4. ἐν τοῖς νομίμοις τῶν προσταγμάτων αὐτοῦ πορεύεσθαι. 3. ἐπορεύθη εἰς τὸν ὀφειλόμενον τόπον. 5. εἰς τὸν ἅγιον τόπον ἐπορεύθη. ib. πρὸς τὸ πορεύεσθαι ἠπηκόους ἡμᾶς. 13. Ἰακώβ... ἐπορεύθη πρὸς Λαβάν. 31. ἵνα πορευθεῖς εἰς Συρίαν. Ign. Polyc. 7. καταξιούσθαι οὐ εἰς Συρίαν πορεύεσθαι. 8. εἰ... πορευώμεθα ἐν ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ. Polyc. Phil. 2. πορεύεσθαι ἐν τῇ ἐντολῇ τοῦ Κυρίου. 4. πορευόμενοι κατὰ τὴν ἀλήθειαν τοῦ Κυρίου. 5. μετὰ σπουδῆς ἐπορεύετο. Mart. Polyc. 8.
- Πόρνος. οὔτε πόρνοι, οὔτε μαλακοί. Polyc. Phil. 5.
- Πόρρω. πόρρω ἄπεστιν ἡ δικαιοσύνη. Clem. I 3. Πόρρω γενέσθω ἀφ' ἡμῶν ἡ γραφὴ αὕτη. 23. καταλαλίας πόρρω ἑαυτοὺς ποιοῦντες. 30.
- Πόσος. πόσα δὲ αὐτῷ ὀφειλομεν ὅσια; Clem. II 1.
- Ποσότης. γινώσκει τὴν ποσότητα καὶ τὴν καλλονὴν αὐτῶν. Clem. I 35.
- Πότερον. δυνάμενος γράφειν. Ign. Trall. 9.
- Ποτήριον. καὶ ἐν πονήριον εἰς ἔνωσην τοῦ αἵματος αὐτοῦ. Ign. Philad. 4. ἐν τῷ ποτηρίῳ τοῦ Χριστοῦ σου. Mart. Polyc. 14.
- Ποτὸν. οὐ γὰρ βρωμάτων καὶ ποτῶν εἶσιν διάκονοι. Ign. Trall. 2.
- Πούς. ἡ κεφαλὴ δὶχα τῶν ποδῶν. Clem. I 37. καὶ τὸ ἐπὶ ποδῶν μὴ ἰστάναι. Fragm. viii. ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν αὐτῶν ἐν καρδίᾳ φορούντων. Mart. Ign. 2.
- Πράγμα. τῶν ἐπιζητουμένων παρ' ὑμῖν πραγμάτων. Clem. I 1. Ἐπεὶ οὖν τέλος τὰ πράγματα ἔχει. Ign. Magn. 5. οἱ ἐν παλαιοῖς πράγμασιν ἀναστραφέντες. 9. Ἐφάση μου οὖν ἀξίον πρᾶγμα. Smyrn. 11.

Πράξις. ἐνδόξων μετεκληφότες πράξεων. Clem. I 9. Ἡ μαρτυρία τῆς ἀγαθῆς πράξεως. 30.

Πραότης. ἡ δὲ πραότης αὐτοῦ δύναμις. Ign. Trall. 3. Χρήζω οὖν πραότητος. 4. τοὺς λοιμοτέρους ἐν πραότητι ὑπότασσε. Polyc. 2. Μακροθυμήσατε οὖν μετ' ἀλλήλων ἐν πραότητι. 6.

Πράσσειν. Ταῦτα γὰρ οἱ πράσσοντες στυγητοί. Clem. I 35. ταῦτα ἡμῶν πρασσόντων εἶπεν ὁ Κύριος. II 4. ἐν τῇ σαρκὶ δ' ἐπράξαμεν πονηρά. 8. εἰ μὲν αὐτοὶ μόνοι ταῦτα ἐπρασσον, ἀνεκτὸν ἦν. 10. πράττειν συναναγκάζεται. Fragm. vi. ἐπιγνώσκων δι' ὧν εὖ πράσσετε. Ign. Eph. 4. τινα πράσσοντες ἀνάξια Θεοῦ. 7. Οἱ σαρκικοὶ τὰ πνευματικὰ πράσσειν οὐ δύνανται. 8. Ἄ δὲ καὶ κατὰ σάρκα πράσσετε. ib. ἐν Ἰησοῦ γὰρ Χριστῷ πάντα πράσσετε. ib. δι' ὧν πράσσουσιν ὀφθήσονται. 14. ἵνα δι' ὧν λαλεῖ πράσσει. 15. οἱ κατὰ σάρκα ταῦτα πράσσοντες. 16. ἅτινα ἐν ἡσυχίᾳ Θεοῦ ἐπράχθη. 19. χωρὶς δὲ αὐτοῦ πάντα πράσσουσιν. Magn. 4. ἐν ὁμοιοῖᾳ Θεοῦ . . . πάντα πράσσειν. 6. ἄνευ τοῦ ἐπισκόπου . . . μηδὲν πράσσετε. 7. καθὰ πράσσομεν. 10. παραθέντα ἀληθῶς καὶ βεβαίως. 11. ἄνευ τοῦ ἐπισκόπου μηδὲν πράσσειν ὑμᾶς. Trall. 2. ὁ χωρὶς ἐπισκόπου . . . πράσσωσι. 7. ἵνα ὁ εἰς ἐὰν πράσσητε κατὰ Θεὸν πράσσητε. Philad. 4. μηδὲν κατ' ἐριθείαν πράσσειν. 8. Εἰ γὰρ τὸ δοκεῖν ταῦτα ἐπράχθη ὑπὸ τοῦ Κυρίου. Smyrn. 4. Μηδεὶς χωρὶς τοῦ ἐπισκόπου τι πράσσει. 8. Ὡς ἀσφαλὲς ἦ . . . πᾶν ὃ πράσσεται. ib. ὁ λάθρα ἐπισκόπου τι πράσσω. 9. θέλουσιν γὰρ ὑμῖν εὖ τι πράσσειν. 11. μηδὲ σὺ ἄνευ Θεοῦ τι πράσσε' ὅπερ οὐδὲ πράσσεις. Polyc. 4.

Πραῦπάθεια. Ὑμεῖς οὖν τὴν πραῦπάθειαν ἀναλαβόντες. Ign. Trall. 8. Πραῦς. πρὸς τὰς ὀργὰς αὐτῶν ὑμεῖς πραεῖς. Ign. Eph. 10.

Πραῦτης. τὸ ἀκέραιον τῆς πραύτητος αὐτῶν βούλημα. Clem. I 21. ἐπείκεια . . . καὶ πραύτης παρὰ τοῖς ἐκλογημένοις ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. 30.

Πρέπειν. Πρέπον οὖν ἐστὶ κατὰ πάντα τρόπον δοξάζειν Ἰησοῦν. Ign. Eph. 2. Ὅθεν πρέπει ὑμῖν συντρέχειν τῇ τοῦ ἐπισκόπου γνώμῃ. 4. Χωρὶς τούτου μηδὲν ὑμῖν πρεπέτω. 11. Καὶ ὑμῖν δὲ πρέπει μὴ συγχρᾶσθαι τῇ ἡλικίᾳ τοῦ ἐπισκόπου. Magn. 3. πρέπον ἐστὶν ἐπακοῦν κατὰ μηδεμίαν ὑπόκρισιν. ib. Πρέπον οὖν ἐστὶν μὴ μόνον καλεῖσθαι Χριστιανούς. 4. Πρέπει γὰρ ὑμῖν τοῖς καθ' ἕνα. Trall. 12. οὓς πρέπον ὑμῖν ἐστὶν κατὰ πάντα ἀσπαύσαι. Rom. 10. πρέπον ἐστὶν ὑμῖν . . . χειροτονῆσαι διάκονον. Philad. 10. Πρέπον οὖν ἐστὶν ἀπέχεσθαι τῶν τοιούτων. Smyrn. 7. πρέπει εἰς τιμὴν Θεοῦ χειροτονῆσαι. 11. Πρέπει δὲ τοῖς γαμοῦσι. Polyc. 5. Πρέπει . . . συμβούλιον ἀγαγεῖν. 7.

Πρεσβεία. εἰς τὸ πρεσβεῦσαι ἐκεῖ Θεοῦ πρεσβείαν. Ign. Philad. 10.

Πρεσβεῦειν. εἰς τὸ πρεσβεῦσαι. Ign. Philad. 10. εἴτε ὃν πέμψω πρεσβεύοντα. Polyc. Phil. 13.

Πρεσβυτέρειον. ἐπιτασσόμενοι τῷ ἐπισκόπῳ καὶ τῷ πρεσβυτερίῳ. Ign. Eph. 2. Τὸ γὰρ ἀξιονόμαστον ὑμῶν πρεσβυτέρειον. 4. εἰς τὸ ὑπακοῦν ὑμᾶς τῷ ἐπισκόπῳ καὶ τῷ πρεσβυτερίῳ. 20. καὶ τῷ πρεσβυτερίῳ ὡς νόμῳ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Magn. 2. καὶ ἀξιοπλόκου πνευματικοῦ στεφάνου τοῦ πρεσβυτέρου. 13. ὑποτάσσεσθαι καὶ τῷ πρεσβυτερίῳ ὡς τοῖς ἀποστόλοις. Trall. 2. ὁ χωρὶς ἐπισκόπου καὶ πρεσβυτέρου καὶ διακόνου πράσσωσι. 7. ὁμοίως καὶ τῷ πρεσβυτερίῳ. 13. ἅμα τῷ πρεσβυτερίῳ καὶ διακόνους τοῖς συνδούλοις μου. Philad. 4. τοῖς ἀποστόλοις ὡς πρεσβυτερίῳ ἐκκλησίας. 5. Τῷ ἐπισκόπῳ προσέχετε, καὶ τῷ πρεσβυτερίῳ. 7. τῷ πρεσβυτερίῳ ὡς τοῖς ἀποστόλοις. Smyrn. 8. θεοπρεπέστατον πρεσβυτέρειον. 12.

Πρεσβύτερος. τιμὴν τὴν καθήκουσαν ἀπονέμοντας τοῖς παρ' ὑμῖν πρεσβυτέροις. Clem. I 1. ἐπηγέρθησαν ... οἱ νέοι ἐπὶ τοὺς πρεσβυτέρους. 3. τοὺς πρεσβυτέρους ἡμῶν τιμῶμεν. 21. οἱ προδοιπορήσαντες πρεσβύτεροι. 44. στασιάζειν πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους. 44. μετὰ τῶν καθεσταμένων πρεσβυτέρων. 54. Ἰουδιθ ... ἠτήσατο παρὰ τῶν πρεσβυτέρων. 55. ὑποτάγῃτε τοῖς πρεσβυτέροις. 57. πρεσβυτέρων ἀξίαν. Ign. Magn. 2. καθὼς ἔγνωσαν καὶ τοὺς ἁγίους πρεσβυτέρους. 3. τῶν πρεσβυτέρων εἰς τόπον συνεδρίου τῶν ἀποστόλων. 6. ἄνευ τοῦ ἐπισκόπου, καὶ τῶν πρεσβυτέρων. 7. στεφάνου τοῦ πρεσβυτέρου ὑμῶν. 13. τοὺς δὲ πρεσβυτέρους, ὡς συνεδρίον Θεοῦ. Trall. 3. ἐξαιρέτως καὶ τοῖς πρεσβυτέροις. 12. σὺν τῷ ἐπισκόπῳ, καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ πρεσβυτέροις. Philad. Inscr. αἱ δὲ πρεσβυτέροις καὶ διακόνους. 10. τῶν ὑποτασσόμενων τῷ ἐπισκόπῳ, πρεσβυτέροις, διακόνους. Polyc. 6. καὶ οἱ σὺν αὐτῷ πρεσβύτεροι. Polyc. Phil. Inscr. ὑποτασσόμενος τοῖς πρεσβυτέροις καὶ διακόνους, ὡς Θεῷ καὶ Χριστῷ. 5. Καὶ οἱ πρεσβύτεροι δὲ εὐσπλαγχοι. 6. διὰ τῶν ἐπισκόπων καὶ πρεσβυτέρων. Mart. Ign. 3.

Πρεσβύτης. τοιοῦτον πρεσβύτην ἄνδρα. Mart. Polyc. 7. ἐπὶ τοιοῦτον θεοπρεπῇ πρεσβύτην. ib.

Προάγειν. κατὰ πόλιν με προῆγον. Ign. Rom. 9. προαγούσης τῆς ἀγάπης, τῆς εἰς Θεὸν καὶ Χριστὸν καὶ εἰς τὸν πλησίον. Polyc. Phil. 3. Σχεδὸν γὰρ πάντα τὰ προάγοντα ἐγένετο. Mart. Polyc. 1.

Προαιρεῖσθαι. προηρημένοι μᾶλλον τὴν ἐνθάδε ἀπόλαυσιν. Clem. II 10. προειλόμην ἐν πίστει Ἰησοῦ Χριστοῦ προσλαλῆσαι ὑμῖν. Ign. Magn. 1.

Πρόβατον. ἐκεῖ ὡς πρόβατα ἀκολουθεῖτε. Ign. Philad. 2. λύκος ... ἐν προβάτου δέρει, προβάτων φθόραν. Fragm. ix.

Προγίνεσθαι. τὰ ὁσὰ τοῦ προγεγονότος. Clem. I 25. ἐπὶ τοῖς προγεγονόσιν. Mart. Ign. 7.

Προγνώσκειν. Οὐ προέγνω Μωϋσῆς; Clem. I 43.

Πρόγνωσις. πρόγνωσιν εἰληφότες τελείαν. Clem. I 44.

Προγνώστης. Προγνώστης γὰρ ἐστὶν τῶν πάντων. Clem. II 9.

Προγράψειν. ἐν τοῖς προγεγραμμένοις προσώποις. Ign. Magn. 6. ἐκ τοῦ προγεγραμμένου ἔγραψα. Mart. Polyc. 22.

Πρόδηλος. πρόδηλον ποιήσας ὁ Δεσπότης. Clem. I 11. πρόδηλον ποιῶντες ὅτι διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Κυρίου. 12. Προδῆλως οὖν ἡμῖν ὄντων τούτων. 40. ὦν τὸ κρίμα πρόδηλον ἐγενήθη. 51.

Προδημιουργεῖν. θάλασσαν τε καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ζῶα προδημιουργήσας. Clem. I 33.

Προδιδόναι. οὐκ ἐπαυνοῦμεν τοὺς προδίδοντας ἑαυτούς. Mart. Polyc. 4. οἱ προδίδοντες αὐτὸν οἰκεῖοι ὑπῆρχον. 6. οἱ δὲ προδόντες αὐτόν. ib.

Προεῖδέναι. ὡς προεῖδὸτα τὸν μερισμόν τινων. Ign. Philad. 7.

Προεπικαλεῖν. ἀλλ' ἐπεὶ ὑμεῖς προεπεκαλέσασθέ με. Polyc. Phil. 3.

Προερεῖν. διὰ τοῦ ἀρχιερέως καὶ τῶν προειρημένων λειτουργῶν. Clem. I 41. κατέστησαν τοὺς προειρημένους. 43, et 44.

Προέρχεσθαι. Ἔστιν οὖν τοῦτο ἅγιον, ... τὸ ἀπ' αὐτοῦ προελθόν. Clem. Fragm. viii. τὸν ἀφ' ἐνὸς Πατρὸς προελθόντα. Ign. Magn. 7. οὐκ ἀπὸ σιγῆς προελθόν. 8. Περὶ τῶν προελθόντων με ἀπὸ Συρίας. Rom. 10.

Προετοιμάζειν. προετοιμάσας τὰς ἐνέργειας αὐτοῦ. Clem. I 38. καθὼς προητοίμασας καὶ προεφανέρωσας. Mart. Polyc. 14.

Προηγεῖσθαι. Τοὺς προηγούμενους ἡμῶν αἰδεσθῶμεν. Clem. I 21.

Πρόθεσις. ἐν ὁσίᾳ καὶ ἀμώμῳ προθέσει δουλεύοντας. Clem. I 45. συναθλεῖν τῇ αὐτοῦ προθέσει. Mart. Ign. 3.

- Προθυμία. ἐν ἀγαθῇ προθυμίᾳ . . . ἐξετείνετε τὰς χεῖρας ὑμῶν. Clem. I 2. σπεύσωμεν μετὰ ἐκτενείας καὶ προθυμίας. 33. Μετὰ . . . προθυμίας καὶ χαρᾶς. Mart. Ign. 3.
- Πρόθυμος. προθύμους ἡμᾶς εἶναι εἰς ἀγαθοποιῶν. Clem. I 34.
- Προθύμως. προθύμως μετὰ σπουδῆς ἐπορεύετο. Mart. Polyc. 8. μάλιστα Ἰουδαίων προθύμως. 13.
- Προΐνεαι. ἀπὸ σπλάγχων ἰδίων προΐμενος. Clem. Fragn. viii.
- Προϊστάναι. Χρῆ τὸν προεστῶτα. Ign. Fragn. vii.
- Προκαθῆσθαι. προκαθημένου τοῦ ἐπισκόπου εἰς τόπον Θεοῦ. Ign. Magn. 6. ἐνώθητε τῷ ἐπισκόπῳ, καὶ τοῖς προκαθημένοις. ib. ἥτις καὶ προκαθῆται ἐν τόπῳ χωρίου Ῥωμαίων. Rom. Inscr. προκαθήμενῃ τῆς ἀγάπης. ib.
- Προκείσθαι. μὴ αἰχμαλωτίσῃ ὑμᾶς ἐκ τοῦ προκειμένου ζην. Ign. Eph. 17. ἀπεκρίθησάν μοι, ὅτι πρόκειται. Philad. 8.
- Προκηρύσσειν. οἱ προφῆται οἱ προκηρύξαντες τὴν ἔλευσιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν. Polyc. Phil. 6.
- Προκρίνειν. πίστεώς τε καὶ ἀγάπης, ἥς οὐδὲν προκρίνεται. Ign. Magn. 1. πίστις καὶ ἀγάπη, ὧν οὐδὲν προκρίνεται. Smyrn. 6.
- Προλαμβάνειν. διὰ τοῦτο προέλαβον παρακαλὲν ὑμᾶς. Ign. Eph. 3.
- Προλέγειν. προλέγει γὰρ ἡμῖν. Clem. I 34.
- Προνοεῖν. πρὸ παντὸς προνοοῦντες ἀγνείας. Polyc. Phil. 5. προνοοῦντες αἰὶ τοῦ καλοῦ. 6.
- Πρόνοια. ἡ μεγαλειότης τῆς προνοίας τοῦ Δεσπότη. Clem. I 24.
- Προοδοιοποιεῖν. Μακάριοι οἱ προοδοιοπορήσαντες πρεσβύτεροι. Clem. I 44.
- Προδοιοπύρος. ὡς προδοιοπύρον τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν. Clem. II 10.
- Προορᾶν. προορᾶν τὰς ἐνέδρας τοῦ διαβόλου. Ign. Trall. 8.
- Προορίζειν. τῇ προωρισμένῃ πρὸ αἰῶνων . . . ἐκκλησίᾳ. Ign. Eph. Inscr.
- Προπέμπειν. προπέμψασιν, ὡς ἐπίβαλεν ὑμῖν. Polyc. Phil. 1.
- Προπετής. ὀλίγα πρόσωπα προπετῇ καὶ αὐθάδῃ. Clem. I 1.
- Προσάγειν. Καὶ προσαχθέντος αὐτοῦ. Mart. Polyc. 9. προσαχθέντα αὐτὸν ἀνηρώτα. ib.
- Προσαγορεύειν. Ἀβραάμ, ὁ φίλος προσαγορευθεὶς. Clem. I 10. φίλος προσηγορεύθῃ τοῦ Θεοῦ. 17. υἱὸς ἡμᾶς προσηγόρευσεν. II 1. Θεὸς προσαγορεύεις πλανώμενος. Mart. Ign. 2. Προσαγορεύετε πάντας τοὺς ἁγίους· ὑμᾶς οἱ σὺν ἡμῖν προσαγορεύουσιν. Mart. Polyc. 20.
- Προσβιάζεσθαι. Κἂν αὐτὰ δὲ ἄκοιτα μὴ θελήσῃ, ἐγὼ προσβιάσομαι. Ign. Rom. 5. ἐπеспάσατο τὸ θηρίον προσβιασάμενος. Mart. Polyc. 3.
- Προσβλέπειν. Τὸν οὖν ἐπίσκοπον δὴλον ὅτι ὡς αὐτὸν τὸν Κύριον δεῖ προσβλέπειν. Ign. Eph. 6.
- Προσδέειν. τῇ ἐλπίδι προσδεδεσθῶσαν αἱ ψυχαὶ ἡμῶν. Clem. I 27. προσδεθείς, ὥσπερ κριὸς. Mart. Polyc. 14.
- Προσδεκτός. προσδεκτὸν ἐνώπιον τοῦ ποιήσαντος ἡμᾶς. Clem. I 7. ἐν θυσίᾳ πίονι καὶ προσδεκτῇ. Mart. Polyc. 14.
- Προσδέχεσθαι. ἵνα ἡμᾶς προσδέξῃται ὡς υἱούς. Clem. II 9. ἡμέραν ἐξ ἡμέρας προσδεχόμενοι. II 1. ἐν οἷς προσδεχεῖν ἐνώπιόν σου. Mart. Polyc. 14.
- Προσδηλοῦν. προσδηλώσω ὑμῖν ἥς ἡρξάμην οικονομίας. Ign. Eph. 20.
- Προσδοκᾶν. τὸν ὑπὲρ καιρὸν προσδόκα. Ign. Polyc. 3.
- Προσδοκεῖν. τῷ πνεύματι ὡς διδάσκαλον αὐτὸν προσεδόκουν. Ign. Magn. 9.
- Προσέρχεσθαι. τοῖς προσερχομένοις αὐτῷ ἀπλῇ διανοίᾳ. Clem. I 23. Προσέλθωμεν οὖν αὐτῷ ἐν ὁσιότητι ψυχῆς. 29. ἀόκνως προσέλθωμεν τῷ θελήματι αὐτοῦ. 33. προσελθεῖν ἐκόντας. Mart. Polyc. 4. προσελθόντα αὐτῷ κομφέκτορα. 10. Προσεύχεσθαι. Καὶ ὑπὲρ τῶν ἄλλων δὲ ἀνθρώπων ἀδιαλείπτως προσεύ-

- χεσθε. Ign. Eph. 10. Προσεύχεσθε ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐν Συρίᾳ. 21. Καὶ περὶ ἐμοῦ δὲ προσεύχεσθε. Trall. 12. μόνον δὲ προσεύχεσθαι ὑπὲρ αὐτῶν. Smyrn. 4. προσευχόμενος περὶ πάντων. Mart. Polyc. 5. προσευχόμενος ἐν ὁπτασίᾳ γέγονε. ib. ὥραν πρὸς τὸ προσεύξασθαι ἀδεῶς. 7. σταθεὶς προσηύξατο. ib. ἰδὼν αὐτὸ καίμενον, προσευχόμενος. 12.
- Προσευχῇ. τὰς προσευχὰς ἡμῶν ἀπλῶς ἀναφέρειν. Clem. II 2. ἐλπίζοντα τῇ προσευχῇ ὑμῶν ἐπιτυχεῖν. Ign. Eph. 1. Εἰ γὰρ ἑνὸς καὶ δευτέρου προσευχῇ. 5. πρὸς τὰς βλασφημίας αὐτῶν ὑμεῖς τὰς προσευχάς. 10. τῇ προσευχῇ ὑμῶν, ἧς γένοιτό μοι ἀεὶ μέτοχον εἶναι. 11. Ἐάν με καταξιώσῃ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν τῇ προσευχῇ ὑμῶν. 20. ἐπὶ τὸ αὐτὸ μία προσευχή. Magn. 7. Μνημονεύετε μου ἐν ταῖς προσευχαῖς ὑμῶν. 14. τῆς ἡνωμένης ὑμῶν ἐν Θεῷ προσευχῆς. ib. τῇ μετ' ἀλλήλων προσευχῇ. Trall. 12. Μνημονεύετε ἐν τῇ προσευχῇ ὑμῶν τῆς ἐν Συρίᾳ ἐκκλησίας. Rom. 9. Cf. Trall. 13. ἡ προσευχή ὑμῶν... με ἀπαρτίσει. Philad. 5. ἐν τῇ προσευχῇ ὑμῶν δικαιοθῆναι. 8. Ἐπειδὴ κατὰ τὴν προσευχὴν ὑμῶν. 10. Εὐχαριστίας καὶ προσευχῆς ἀπέχονται. Smyrn. 6. Ἡ προσευχή ὑμῶν ἀπῆλθεν ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν. 11. ἵνα ἐν τῇ προσευχῇ ὑμῶν Θεοῦ ἐπιτύχω. ib. λιμένος ἦδη ἐτύγχανεν τῇ προσευχῇ ὑμῶν. ib. προσευχαῖς σχόλαζε ἀδελείοις. Polyc. 1. ἡ ἐκκλησία... εἰρηνεύει... διὰ τὴν προσευχὴν ὑμῶν. 7. τῷ οἴκῳ τῆς προσευχῆς. Mart. Ign. 1. Ὡς δὲ κατέπανσε τὴν προσευχήν. Mart. Polyc. 8.
- Προσέχειν. προσέχοντες τοὺς λόγους αὐτοῦ ἐπιμελῶς. Clem. I 2. μὴ προσέχειν τοῖς φνσιούσιν με. Ign. Trall. 4. Τῷ ἐπισκόπῳ προσέχετε. Philad. 7. προσέχειν δὲ τοῖς Προφῆταις. Smyrn. 7. Τῷ ἐπισκόπῳ προσέχετε. Polyc. 6. προσχῶν... τῇ Σμυρναίων πόλει. Mart. Ign. 3. πρόσσεχε τῇ Τρωάδι. 5. προσέχοντες τῇ τοῦ Χριστοῦ χάριτι. Mart. Polyc. 2.
- Προσῆκειν. καὶ γὰρ αἱ μὴ προσήκουσαι μοι [ἐκκλησίαι]. Ign. Rom. 9. τιμὴν κατὰ τὸ προσῆκον. Mart. Polyc. 10.
- Προσηλοῦν. Μελλόντων δὲ αὐτῶν καὶ προσηλοῦν. Mart. Polyc. 13.
- Προσηνῶς. προσηνῶς τὰς χάριτας αὐτοῦ ἀποδοῖ. Clem. I 23.
- Προσκαλεῖν. διὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου οὕτως προσκαλεῖται ἡμᾶς. Clem. I 22. προσκαλεῖται ὑμᾶς, ὄντας μέλη αὐτοῦ. Ign. Trall. 11.
- Προσκαρτερεῖν. προσκαρτεροῦντες νηστείας. Polyc. Phil. 7. προσκαρτερῶμεν τῇ ἐλπίδι ἡμῶν. 8.
- Προσκεφάλαιον. εἶδεν προσκεφάλαιον αὐτοῦ ὑπὸ πυρὸς κατακαύμενον. Mart. Polyc. 5. τῆς... ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου ὁπτασίας. 12.
- Προσκλίνειν. προσεκλίθητε γὰρ Ἀποστόλοις. Clem. I 47.
- Πρόσκλησις. τὴν ἀγάπην αὐτῶν, μὴ κατὰ προσκλήσεις. Clem. I 21. διὰ τὸ καὶ τότε προσκλήσεις ὑμᾶς πεποιῆσθαι· ἀλλ' ἡ πρόσκλησις ἐκείνη. 47. δίχα προσκλήσεως ἀνθρωπίνης. 50.
- Προσκόπτειν. Μᾶλλον ἀνθρώποις ἀφροσι... προσκόψωμεν ἢ τῷ Θεῷ. Clem. I 21.
- Προσκυνεῖν. προσκυνοῦντες λίθους. Clem. II 1. τοῖς νεκροῖς θεοῖς οὐ θύομεν, καὶ οὐ προσκυνοῦμεν αὐτοῖς. 3. μηδὲ προσκυνεῖν τοῖς θεοῖς. Mart. Polyc. 12. Τοῦτον μὲν γὰρ... προσκυνοῦμεν. 17.
- Προσλαλεῖν. προσλαλῶ ὑμῖν ὡς συνδιδασκαλίταις μου. Ign. Eph. 3. ἐν πίστει Ἰησοῦ Χριστοῦ προσλαλῆσαι ὑμῖν. Magn. 1. Ταῖς ἀδελφαῖς μου προσλάλει. Polyc. 5.
- Προσλαμβάνειν. Ἐν ἀγάπῃ προσελάβετο ἡμᾶς. Clem. I 49. οὐ προσεληφότας τὴν φαινομένην νεωτερικὴν τάξιν. Ign. Magn. 3.
- Προσσυκιοῦν. ὁμολογίαν πλείον αὐτοῦ 2

- τὸν προσοικειούσαν τῷ Κυρίῳ.
Mart. Ign. 1.
- Προσομιλεῖν. ἡξιώθη, δι' ὧν γράφω,
προσομιλῆσαι ὑμῖν. Ign. Eph. 9.
- Προσονομάζειν. *Ορνεον...ὃ προσονο-
μάζεται Φοίνιξ. Clem. I 25.
- Προσπίπτειν. προσπέσωμεν καὶ ἐπι-
στρέψωμεν. Clem. I 9. προσ-
πέσωμεν τῷ Δεσπότῃ. 48.
- Προσποιεῖσθαι. προσποιεῖ δὲ ἀγνοεῖν
με. Mart. Polyc. 10.
- Πρόσταγμα. τὰ προτάγματα καὶ τὰ
δικαιώματα τοῦ Κυρίου. Clem. I 2.
ἐν τοῖς νομίμοις τῶν προσταγμάτων
αὐτοῦ. 3. τοῖς αὐτοῖς συνέχεται
προτάγμασιν. 20. ἐν τοῖς ἀνώ-
μοις προτάγμασιν αὐτοῦ. 37.
τοῖς λαϊκοῖς προτάγμασιν δέδεται.
40. εἰ τὰ προτάγματα τοῦ Θεοῦ
ἐποιοῦμεν. 50. πρὸς ἐκπλήρωσιν
θείου προτάγματος. Fragn. ii.
κατὰ τὸ πάλαι πρόσταγμα τοῦ Καί-
σαρος. Mart. Ign. 6.
- Πρόσταξις. τῇ αὐτοῦ προστάξει ἐκέ-
λευσεν εἶναι. Clem. I 33.
- Προστασσεῖν. ἐν εἰρήνῃ...προσέτα-
ξεν εἶναι. Clem. I 20. τοῖς προσ-
τεταγμένοις καιροῖς. 40. τοῖς λε-
ρεῦσιν ἰδίοις ὁ τόπος προστέτακται.
ib. τὰ προστασσόμενα ὑπὸ τοῦ
πλήθους. 54. ὡς τὸ θέλημα προσ-
τάσσει. Ign. Polyc. 8. Ἰγνάτιον
προσετάξαμεν. Mart. Ign. 2.
- Προστάτης. Ἰησοῦν Χριστὸν, ...τὸν
προστάτην. Clem. I 36. διὰ τοῦ
ἀρχιερέως καὶ προστάτου ἡμῶν Ἰη-
σοῦ Χριστοῦ. 58.
- Προστιθεῖναι. προστιθεῖς καὶ γνώμην
ἀγαθὴν. Clem. I 8. Καὶ προσέ-
θεντο αὐτῇ δοῦναι σημεῖον. 12.
προσθεῖναι τῷ δρόμῳ σου. Ign.
Polyc. 1.
- Πρόστιμον. θάνατον τὸ πρόστιμον ἔ-
χουσιν. Clem. I 41.
- Προσφατῶς. ἐλληνικῶς ἀπὸ τῆς Φρυ-
γίας. Mart. Polyc. 4.
- Προσφέρειν. δι' ὑπακοῆς προσήνεγκεν
αὐτόν. Clem. I 10. προσφέρου-
ται θυσίαι ἐνδελεχισμοῦ. 41. οὐκ
ἐν παντὶ τόπῳ προσφέρεται. ib.
μωμοσκοπηθέν τὸ προσφερόμενον.
ib. προσενεγκεῖν αὐτῷ ῥάβδους.
43. καὶ προσήνεγκεν ῥάβδους. ib.
ὁσίως προσενέγκοντας τὰ δῶρα. 44.
ἤπτον ἁμαρτίαν ὑμῖν προσήνεγκεν.
47.
- Προσφεύγειν. ἡμᾶς τοὺς προσπεφευ-
γότας τοῖς οἰκτιρμοῖς αὐτοῦ. Clem.
I 20. προσφυγὼν τῷ Εὐαγγελίῳ.
Ign. Philad. 5.
- Προσφορά. τὸν ἀρχιερέα τῶν προσ-
φορῶν ἡμῶν. Clem. I 36. τὰς
τε προσφοράς καὶ λειτουργίας ἐπι-
τελεῖσθαι. 40. ποιῶντες τὰς
προσφοράς. ib. ἐαυτὸν ἀνεγκόντος
Θεῷ προσφορὰν. Ign. Eph. 1.
ὥσπερ κρίως ἐπίσημος...εἰς προσ-
φορὰν. Mart. Polyc. 14.
- Προσχεῖσθαι. οὐρίοις ἀνέμοις προσ-
χρησάμενοι. Mart. Ign. 5.
- Προσωποληψία. ἀπεχόμενοι...προσ-
ποληψίας. Polyc. Phil. 6.
- Πρόσωπον. ὀλίγα πρόσωπα προπετῇ.
Clem. I 1. ἀπέδρα ἀπὸ προσώ-
που Ἡσαΐ. 4. ἀπὸ προσώπου
Φαραῶ. ib. δι' ἐν ἧ δύο πρόσωπα
στασιάζειν. 47. φανήσεται πρὸ
προσώπου ἡμῶν. Ign. Eph. 15.
ἐν τοῖς προγεγραμμένοις προσώ-
ποις. Magn. 6. ὑμῶν τὰ ἀξιόδεια
πρόσωπα. Rom. 1. καταξιώθεῖς
τοῦ προσώπου σου τοῦ ἀμώμου.
Polyc. 1. ἵνα τὰ φαινόμενά σου
εἰς πρόσωπον κολακεύης. 2. κατὰ
πρόσωπον τῶν τότε ἀνθρώπων. Po-
lyc. Phil. 3. Ὡς δὲ κατὰ πρόσω-
πον ἔστη Τραϊανῷ. Mart. Ign. 2.
ἐμφανισθῇ τῷ προσώπῳ τοῦ Χρι-
στοῦ. 3. ἐμβριθεῖ τῷ προσώπῳ.
Mart. Polyc. 9. τὸ πρόσωπον
αὐτοῦ χάριτος ἐπληροῦτο. 12.
- Πρότερον. μὴ πρότερον τοῦτο ποιῶν.
Mart. Polyc. 13.
- Προτρέπεσθαι. Προτρέπεται οὖν ἡμᾶς
ἐξ ὅλης τῆς καρδίας. Clem. I 34.
- Προφανερῶν. καθὼς προητοίμασας
καὶ προεφανέρωσας. Mart. Polyc.
14.
- Προφητεία. οὐ μόνον πίστις, ἀλλὰ
προφητεία. Clem. I 12. οἷς
οὐκ ἔπεισαν αἱ προφητεῖαι. Ign.
Smryn. 5.

- Προφητεύειν. κὰν σημεῖα ποίῃ, κὰν προφητεύῃ. Ign. Fragm. ix.
- Προφήτης. Ἡλίαν καὶ Ἐλισαίε . . . τοὺς προφήτας. Clem. I 17. ἐπηκολούθησαν οἱ λοιποὶ προφήται. 43. Οἱ γὰρ θειότατοι προφήται. Ign. Magn. 8. οὐ καὶ οἱ προφήται μαθηταὶ ὄντες. 9. τοὺς προφήτας δὲ ἀγαπῶμεν. Philad. 5. θύρα, . . . δι' ἧς εἰσέρχονται . . . οἱ προφήται. 9. Οἱ γὰρ ἀγαπητοὶ προφήται κατήγγειλαν εἰς αὐτόν. ib. προσέχειν δὲ τοῖς προφήταις. Smyrn. 7. οἱ προφήται οἱ προκηρύξαντες τὴν ἔλευσιν τοῦ Κυρίου. Polyc. Phil. 6.
- Προφητικός. ὁ προφητικός λόγος. Clem. II 11. διδάσκαλος . . . προφητικός. Mart. Polyc. 16.
- Προφητικῶς. εἶπεν πρὸς τοὺς συνόντας αὐτῷ προφητικῶς. Mart. Polyc. 5. εἶπεν ἐπιστραφεὶς τοῖς σὺν αὐτῷ πιστοῖς προφητικῶς. 12.
- Προφθάνειν. ἐὰν δὲ προφθάσῃ εἰς τὴν κάμνον . . . βαλεῖν. Clem. II 8.
- Προφυλάσσειν. θέλω προφυλάσσεσθαι ὑμᾶς. Ign. Magn. 11. προφυλάσσω ὑμᾶς ὄντας μου ἀγαπητούς. Trall. 8. Προφυλάσσω δὲ ὑμᾶς ἀπὸ τῶν θηρίων τῶν ἀνθρωπομόρφων. Smyrn. 4.
- Πρύμνη. τῆς νηὸς ἐκ πρύμνης ἐπειγομένης. Mart. Ign. 5.
- Πρωίᾳ δὲ γενομένης. Clem. I 43.
- Πρωτοκορύφαιος. παρὰ τοῦ ἁγίου καὶ πρωτοκορυφαίου Πέτρου. Clem. Fragm. x.
- Πρῶτον. τί πρῶτον ὑμῖν ἔγραψεν; Clem. I 47. πρῶτον μὲν ὅτι ἡμεῖς οἱ ζῶντες. II 3. πρῶτον μὲν φυλλορροεῖ. II 1.
- Πρῶτος. ὢν μὲν τὸ πρῶτον πνεῦμα. Clem. II 9. διὰ μὲν γὰρ τοῦ πρώτου ἔδειξεν ὅτι Θεός. Ign. Fragm. viii. διδάξωμεν ἑαυτοὺς πρῶτον. Polyc. Phil. 4. τὸ μὲν πρῶτον ἀκούσας. Mart. Polyc. 5. τὰ μὲν πρῶτα οὐκ ἀπεκρίνατο. 8.
- Πρωτότοκος. πρωτότοκός ἐστι τοῦ Σατανᾶ. Polyc. Phil. 7.
- Πταίειν. οὐ δῆσεις τὸν πταίσαντα. Clem. Fragm. x.
- Πτεροφυεῖν. ἀνατρεφόμενος, πτεροφυεῖ. Clem. I 25.
- Πτέσαντες. Οἱ δὲ † πτέσαντές † με. Ign. Philad. 7.
- Πτωχός. ὁ πλούσιος ἐπιχορηγείτω τῷ πτωχῷ, ὁ δὲ πτωχός. Clem. I 38.
- Πυκνότερον. Σπουδάσετε οὖν πυκνότερον συνέρχεσθαι. Ign. Eph. 13. Πυκνότερον συναγαγαὶ γινέσθωσαν. Polyc. 4.
- Πυκνῶς. ὅτ' ἂν γὰρ πυκνῶς ἐπὶ τὸ αὐτὸ γίνεσθε. Ign. Eph. 13.
- Πύλη. Πύλη γὰρ δικαιοσύνης ἀνεωγυῖα εἰς ζωὴν. Clem. I 48. Πολλῶν οὖν πυλῶν ἀνεωγυῖων. ib.
- Πῦρ. τῆς περιχώρου . . . κριθείσης διὰ πυρός. Clem. I 11. κατείρχθησαν εἰς κάμνον πυρός; 45. εἰς τὴν κάμνον τοῦ πυρός αὐτὸ βαλεῖν. II 8. εἰς τὸ πῦρ τὸ ἀσβεστον χωρήσει. Ign. Eph. 16. φυλάσσεσθαι τὰ ἐγκλήματα ὡς πῦρ. Trall. 2. Πῦρ καὶ σταυρός. Rom. 5. πῦρ φιλόῦλον. 7. πρὸς πῦρ, πρὸς μάχαραν. Smyrn. 4. καὶ τὸ πῦρ ἦν αὐτοῖς ψυχρόν. Mart. Polyc. 2. τὸ αἰώνιον . . . πῦρ. ib. προσκεφάλαιον αὐτοῦ ὑπὸ πυρός κατακαύμενον. 5. Πυρὶ σε ποιῶ δαπανηθῆναι. II 1. Πῦρ . . . τὸ πρὸς ὥραν καύμενον. ib. τοῖς ἀσεβέσι τηρούμενον πῦρ. ib. ὁ γὰρ δοὺς μοι ὑπομείναι τὸ πῦρ. 13. οἱ τοῦ πυρός ἀνθρωποὶ ἐξῆψαν τὸ πῦρ. 15. Τὸ γὰρ πῦρ καμάρας εἶδος ποιῆσαν. ib. ὑπὸ τοῦ πυρός δαπανηθῆναι. 16. ὥστε κατασβέσσαι τὸ πῦρ. ib. μελλόντων ἡμῶν ἐκ τοῦ πυρός λαμβάνειν. 17. θεὸς αὐτὸν ἐν μέσῳ τοῦ πυρός. 18.
- Πυρά. τὰ πρὸς τὴν πυρὰν ἡμοσμένα ὄργανα. Mart. Polyc. 13. ἀσάλευτον ἐπιμεῖναι τῇ πυρᾷ. ib.
- Πυρκαϊά. Ὅτε δὲ ἡ πυρκαϊὰ ἡτοιμάσθη. Mart. Polyc. 13.
- Πυρούσθαι. ἄργυρος ἐν καμίνῳ πυρούμενος. Mart. Polyc. 15.
- Πῶποτε. τῶν πῶποτε συμβεβηκότων αὐτῷ. Mart. Polyc. 8.
- Ῥάβδος. ῥάβδους ἐπιγεγραμμένας ἐκαστῆς φυλῆς κατ' ὄνομα. Clem.

I 43. ὡσαύτως καὶ τὰς ῥάβδους.
 ib. ἥς ἂν φυλῆς ἡ ῥάβδος βλα-
 στήση. ib. καὶ προσήνεγκεν ῥάβ-
 δους. ib. καὶ εὗρέθη ἡ ῥάβδος
 Ἀαρῶν. ib.
 ῥέειν. τὸ ῥεῖν ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἡμῶν
 Ἀδάμ. Clem. I 6.
 ῥῆμα. ὑπήκουον . . . τοῖς ῥήμασι τοῦ
 Θεοῦ. Clem. I 10. δεινὰ ῥήματα
 ἔλεγον αὐτῷ. Mart. Polyc. 8.
 Πᾶν γὰρ ῥῆμα ὃ ἐξαφῆκεν. 16.
 ῥῆσις. τὰς γραφάς, τὰς ἀληθεῖς ῥήσεις
 Πνεύματος τοῦ Ἁγίου. Clem. I 45.
 ῥίζα. ἡ βεβαία τῆς πίστεως ὑμῶν
 ῥίζα. Polyc. Phil. 1.
 ῥιψοκινδύνως. ἐὰν ῥιψοκινδύνως ἐπι-
 δώμεν εαυτούς. Clem. I 14.
 ῥύεσθαι. ἵνα ῥύσωνται διὰ τοῦ ἐαν-
 τῶν αἵματος. Clem. I 55. ἵνα τὸ
 δωδεκάφυλον . . . ῥύσῃται. ib. ἐρ-
 ρύσαστο τὸν λαόν. ib. οὐδὲν ἡμᾶς
 ῥύσεται ἐκ τῆς αἰωνίου κολάσεως.
 II 6. ταῖς αὐτῶν δικαιοσύναις ῥύ-
 σασθαι τὰ τέκνα. ib.
 ῥυθμῆν. ἵνα ῥυθμίσῃ τοὺς αἰῶνας.
 Clem. Fragm. viii.
 ῥυπαρός. ὁ τοιοῦτος, ῥυπαρὸς γενό-
 μενος. Ign. Eph. 16.
 ῥωμαϊκός. τῇ Ῥωμαϊκῇ φωνῇ. Mart.
 Ign. 6.
 ῥώνυσθαι. Ἐρρωσθε ἐν Θεῷ Πα-
 τρί. Ign. Eph. 21. Ἐρρωσθε ἐν
 ὁμονοίᾳ Θεοῦ. Magn. 15. Ἐρ-
 ρωσθε ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ. Trall. 13.
 Cf. Philad. 11. Ἐρρωσθε εἰς τέ-
 λος. Rom. 10. Ἐρρωσθέ μοι ἐν
 δυνάμει Πνεύματος. Smyrn. 13.
 Ἐρρωσθε ἐν χάριτι Θεοῦ. ib. Ἐρ-
 ρῶσθαι ὑμᾶς . . . εὐχομαι. Polyc. 8.
 Ἐρρωσθε ἐν Κυρίῳ. ib. Ἐρρῶσθαι
 ὑμᾶς εὐχόμεθα. Mart. Polyc. 22.
 Σαββατίζειν. μηκέτι σαββατίζοντες.
 Ign. Magn. 9.
 Σάββατον. ὁντος Σαββάτου μεγάλου.
 Mart. Polyc. 8. Μαρτυρεῖ δὲ ὁ
 μακάριος Πολύκαρπος . . . Σαββάτῳ
 μεγάλῳ. 21.
 Σαλεύειν. Οἱ οὐρανοὶ τῇ διοικήσει αὐ-
 τοῦ σαλευόμενοι. Clem. I 20.
 Σαρκικός. Εἰς ἱατρός ἐστιν, σαρκικός
 τε καὶ πνευματικός. Ign. Eph. 7.

Οἱ σαρκικοὶ τὰ πνευματικὰ πράσ-
 σειν οὐ δύνανται, οὐδὲ οἱ πνευμα-
 τικοὶ τὰ σαρκικά. 8. ἵνα ἔνωσις ἡ
 σαρκική τε καὶ πνευματική. Magn.
 13. καὶ συνίπειν ὡς σαρκικός.
 Smyrn. 3. ἀναστάσει, σαρκικῇ τε
 καὶ πνευματικῇ. 12. πίστει καὶ
 ἀγάπῃ σαρκικῇ τε καὶ πνευματικῇ.
 13. ἐπιμελεία σαρκικῇ τε καὶ πνευ-
 ματικῇ. Polyc. 1. Διὰ τοῦτο σαρ-
 κικός εἰ καὶ πνευματικός. 2.
 Σαρκικῶς. ἐν πάσῃ ἀγνείᾳ . . . σαρκικῶς
 καὶ πνευματικῶς. Ign. Eph. 10.
 Σαρκίον. κοινωνῆσαι τῷ ἁγίῳ αὐτοῦ
 σαρκίῳ. Mart. Polyc. 17.
 Σαρκοφόρος. μὴ ὁμολογῶν ἀπὸν σαρ-
 κοφόρον; Ign. Smyrn. 5.
 Σάρξ. σηπομένης δὲ τῆς σαρκός. Clem.
 I 25. ἐξ αὐτοῦ ὁ Κύριος Ἰ. τὸ
 κατὰ σάρκα. 31. ὁ ἄγνος ἐν τῇ
 σαρκί. 38. καὶ τὴν σάρκα ὑπὲρ τῆς
 σαρκός ἡμῶν. 49. Κύριος πάσης
 σαρκός. 58. ἡ ἐπιθυμία ἐν τῷ
 κόσμῳ τούτῳ τῆς σαρκός ταύτης.
 II 5. ἐν τῇ σαρκὶ ἃ ἐπράξαμεν
 ποιηρά. 8. τὴν σάρκα ἀγνὴν τη-
 ρήσαντες. ib. Τηρήσατε τὴν σάρκα
 ἀγνὴν. ib. ὅτι αὕτη ἡ σὰρξ οὐ
 κρίνεται. 9. εἰ μὴ ἐν τῇ σαρκὶ
 ταύτῃ ὄντες. ib. ὡς ναὸν Θεοῦ
 φυλάσσειν τὴν σάρκα. ib. ἐν τῇ
 σαρκὶ ἐκλήθητε, καὶ ἐν τῇ σαρκὶ
 ἐλεύσεσθε. ib. ὦν μὲν τὸ πρῶτον
 πνεῦμα, ἐγένετο σὰρξ. ib. ἐν ταύτῃ
 τῇ σαρκὶ ἀποληψόμεθα τὸν μισθόν.
 ib. ὑμῶν δὲ ἐν σαρκὶ ἐπισκόπῳ.
 Ign. Eph. 1. Ἄ δὲ καὶ κατὰ
 σάρκα πράσσετε. 8. οἱ κατὰ σάρκα
 ταῦτα πράσσοντες. 16. τῷ κατὰ
 σάρκα ἐκ γένους Δαβὶδ. 20. ἐξ
 αὐτοῦ . . . Ἰησοῦς τὸ κατὰ σάρκα.
 Clem. I 32. μηδέως κατὰ σάρκα
 βλέπέτω τὸν πλησίον. Ign. Magu.
 6. Ὑποτάγητε τῷ ἐπισκόπῳ . . . ὡς
 Ἰησοῦς τῷ Πατρὶ κατὰ σάρκα. 13.
 Οὐ κατὰ σάρκα ὑμῖν ἔγραψα. Rom.
 8. τῇ ὁδῷ τῇ κατὰ σάρκα. 9. κατὰ
 σάρκα . . . ἠθέλησαν πλανῆσαι. Phi-
 lad. 7. τὸν Κύριον . . . ἐκ γένους
 Δαβὶδ κατὰ σάρκα. Smyrn. 1. κατὰ
 σάρκα καὶ πνεῦμα ἡνωμένοις. Rom.

- Inscr. κατενοδωθήτε σαρκί καὶ πνεύματι. Magn. 13. με ἀνέπανσαν σαρκί τε καὶ πνεύματι. Trall. 12. καθηλωμένους ἐν τῷ σταυρῷ. . . . σαρκί τε καὶ πνεύματι. Smyrn. 1. κρατηθέντες τῇ σαρκὶ αὐτοῦ καὶ τῷ πνεύματι. 3. τοῖς συμβίοις ἀρκέσθαι σαρκὶ καὶ πνεύματι. Polyc. 5. ἔνωσιν εὐχομαι σαρκὸς καὶ πνεύματος. Magn. 1. ἐκκλησίᾳ . . . εἰρηνεύουσι ἐν σαρκὶ καὶ αἵματι. Trall. Inscr. καθηλωμένον ὑπὲρ ἡμῶν ἐν σαρκί. Smyrn. 1. μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐν σαρκὶ αὐτὸν οἶδα. 3. Ἀσπάζομαι . . . πάντας . . . καὶ τῇ σαρκὶ αὐτοῦ καὶ τῷ αἵματι. 12. ἐν σαρκὶ γενόμενος Θεός. Eph. 7. ὅς ἐστιν ὁμολογῇ Ἰ. Χ. ἐν σαρκὶ ἐληλυθέναι. Polyc. Phil. 7. ἐν πίστει, ἡμεῖς ἐστίμεν σὰρξ τοῦ Κυρίου. Ign. Trall. 8. ἄρτον ζωῆς ὅς ἐστιν σὰρξ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Rom. 7. τὴν εὐχαριστίαν σάρκα εἶναι . . . Ἰησοῦ Χριστοῦ. Smyrn. 6. μία γὰρ σὰρξ τοῦ Κυρίου. Philad. 4. προσφυγῶν τῷ εὐαγγελίῳ ὡς σαρκὶ Ἰησοῦ. 5. ἀπὸ σαρκὸς ἀνθρωπίνης οὐκ ἔγνω. 7. τὴν σάρκα ἡμῶν ὡς ναὸν Θεοῦ τηρεῖτε. ib. Χριστός, εἰς ὃν ἐλπίζουσιν σαρκὶ, ψυχῇ. 11. οὐ πρὸς σάρκα ὁ λόγος. Magn. 3. εἰς τιμὴν τοῦ Κυρίου τῆς σαρκὸς. Polyc. 5. εἴαν δὲ ἐρασθῇτε τῆς σαρκὸς μου. Rom. 2. τὴν τῆς σαρκὸς οἰκονομίαν. Mart. Polyc. 2. τῆς σαρκὸς ἀπεδήμουν. ib. οὐχ ὡς σὰρξ καιομένη. 15.
- Σβεννύειν. τὸ αἰώνιον καὶ μηδέποτε σβεννύμενον πῦρ. Mart. Polyc. 2. μετ' ὀλίγον σβεννύμενον. 11.
- Σεβάσμιος. Τῇ . . . σεβασμίῳ πολιτείᾳ κεκοσμημένοι. Clem. I 2.
- Σέβεσθαι. τοῦτον ἄρξωνται σέβεσθαι. Mart. Polyc. 17. οὔτε ἕτερόν τινα σέβεσθαι. ib.
- Σελήνη. Ἡλιός τε καὶ σελήνη. Clem. I 20. πάντα ἄστρα, ἅμα ἡλίῳ καὶ σελήνῃ. Ign. Eph. 19.
- Σεμνός. τὸ σεμνὸν . . . ὄνομα ἡμῶν. Clem. I 1. μέτρια καὶ σεμνὰ νοεῖν. ib. ἐν σεμνῇ καὶ ἀγνῇ συνειδήσει. ib. τὸν . . . σεμνὸν τῆς ἀγίας κλήσεως ἡμῶν κανόνα. 7. τὸ σεμνὸν τῆς περιβοήτου φιλαδελφίας. 47. τὴν σεμνὴν τῆς φιλαδελφίας ἡμῶν ἀγνὴν ἀγωγὴν. 48.
- Σεμνότης. μὴ παρεκβαίνων τὸν . . . κανόνα, ἐν σεμνότητι. Clem. I 41.
- Σεμνὸς οἰκουργεῖν. Clem. I 1.
- Σεπτέμβριος. τῇ πρὸ ἐννέα καλανδῶν Σεπτεμβρίων. Ign. Rom. 10.
- Σηκός. σηκὸν ἑαυτῷ ποιεῖ. Clem. I 25. αἶρει τὸν σηκὸν ἐκείνου. ib.
- Σημεῖον. εἰς τοῦτο σημεῖον ἐτέθη. Clem. I 11. προσθέντο αὐτῇ δοῦναι σημεῖον. 12. Ἰδωμεν τὸ παράδοξον σημεῖον. 25. μετὰ τὸ γενέσθαι τὰ σημεῖα . . . ἐν γῇ Αἰγύπτου. 51. κἀν σημεῖα ποίη. Ign. Fragn. ix.
- Σημεῖουσθαι. πάντα ἐσημεῖωσάτο ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις. Clem. I 43.
- Σημεῖωσις. εἰς κρίμα καὶ εἰς σημεῖωσιν . . . γίνονται. Clem. I 11.
- Σήμερον ἐν θυσίᾳ πίνω. Mart. Pol. 14.
- Σήπειν. σηπομένης δὲ τῆς σαρκὸς. Clem. I 25.
- Σιγᾶν. ὅσον βλέπει τις σιγῶντα ἐπισκοπον. Ign. Eph. 6. ἂ σιγῶν δὲ πεποίκην. 15. δι' ὧν σιγᾶ γινώσκεται. ib. ὅς σιγῶν πλείονα δύναται. Philad. 1.
- Σιγή. οὐκ ἀπὸ σιγῆς προελθὼν. Ign. Magn. 8.
- Σιδηροῦς. δεσμοῖς συνδήσας σιδηροῖς. Mart. Ign. 2.
- Σίτος. Σίτος εἰμι Θεοῦ. Ign. Rom. 4.
- Σιωπᾶν. ἡ ἀγάπη οὐκ ἔα με σιωπᾶν περὶ ὑμῶν. Ign. Eph. 3. Ἀμεινόν ἐστιν σιωπᾶν καὶ εἶναι. 15. οὔτε ὑμεῖς, εἴαν σιωπήσητε. Rom. 2. Ἐὰν γὰρ σιωπήσητε ἀπ' ἐμοῦ. ib. ὥστε ἐπὶ δύο ὥρας μὴ δύνασθαι σιωπῆσαι. Mart. Polyc. 7.
- Σιωπή. Οὐ σιωπῆς μόνον τὸ ἔργον. Ign. Rom. 3.
- Σκάμμα. ἐν γὰρ τῷ αὐτῷ ἔσμεν σκάμματι. Clem. I 7.
- Σκάνδαλον. τοῦ σταυροῦ, ὃ ἐστὶν σκάνδαλον τοῖς ἀπιστοῦσιν. Ign. Eph. 18. ἀπεχόμενοι τῶν σκανδάλων. Polyc. Phil. 6.

- Σκεπάσθαι.** ὥτα τῇ ἐλέει αὐτοῦ σκεπασθῶμεν. Clem. I 28.
- Σκεῦος.** ὁ κεραμεύς, ἐὰν ποιῇ σκεῦος. Clem. II 8.
- Σκηή.** τὴν σκηὴν τοῦ μαρτυρίου. Clem. I 43. κλείσας τὴν σκηὴν, ἐσφράγισεν τὰς κλείδας. ib. ἤνοιξεν τὴν σκηὴν τοῦ μαρτυρίου. ib.
- Σκῆπτρον.** Τὸ σκῆπτρον τῆς μεγαλοσύνης τοῦ Θεοῦ. Clem. I 16. τὰ δὲ λοιπὰ σκῆπτρα αὐτοῦ οὐκ ἐν μικρῇ δόξῃ. 32.
- Σκληρύνειν.** σκληρύναι τὴν καρδίαν αὐτοῦ, καθὼς ἐσκληρύνθη. Clem. I 51. διὰ τὸ σκληρυνθῆναι αὐτῶν τὰς ἀσυνέτους καρδίας. ib.
- Σκοπεῖν.** ὀφείλουσιν τὸ κοινὸν τῆς ἐλπίδος σκοπεῖν. Clem. I 51. μὴ μόνον σκοποῦντες τὸ καθ' ἑαυτούς. Mart. Polyc. 1.
- Σκοπός.** τὸν . . . παραδεδομένον ἡμῖν τῆς εἰρήνης σκοπόν. Clem. I 19.
- Σκορπισμός.** σκορπισμοὶ ὁστέων. Ign. Rom. 5.
- Σκότος.** εἰσῆλθομεν εἰς τὸν κόσμον ὡς ἐκ τοῦ . . . σκότους. Clem. I 38.
- Σκοτοῦν.** ἡ ἀσύνετος καὶ ἐσκοτωμένη διάνοια ἡμῶν. Clem. I 36.
- Σκώληξ.** σηπομένης δὲ τῆς σαρκὸς σκώληξ τις γεννᾶται. Clem. I 25.
- Σμύρις.** σηκὸν ἑαυτῷ ποιεῖ ἐκ λιβάνου καὶ σμύρνης. Clem. I 25.
- Σοφία.** οὐδὲ διὰ τῆς ἡμετέρας σοφίας. Clem. I 32. ἐνδεικνύσθω τὴν σοφίαν αὐτοῦ. 38. Οὕτως γὰρ λέγει ἡ πανάρετος σοφία. 57. κατακολουθῆσαι τῇ σοφίᾳ τοῦ μακαρίου. . . Παύλου. Polyc. Phil. 3.
- Σοφίζειν.** Χριστὸν . . . τὸν οὕτως ὑμᾶς σοφίσαντα. Ign. Smyrn. 1.
- Σοφός.** ὁ σοφὸς ἐνδεικνύσθω τὴν σοφίαν. Clem. I 38. ἤτω σοφὸς ἐν διακρίσει λόγων. 48. Ποῦ σοφός; Ign. Eph. 18.
- Σπείρειν.** Ἐξῆλθεν ὁ σπείρων. Clem. I 24. οὐδὲ οὐκ εἰσάτε σπείραι εἰς ὑμᾶς. Ign. Eph. 9. εἰς τὸ μὴ παραδέξασθαι τὰ σπειρόμενα. ib.
- Σπέρμα.** βληθέντων σπερμάτων. Clem. I 24. ἐκ σπέρματος μὲν Δαβὶδ. Ign. Eph. 18. τοῦ γενομένου ἐν ὑστέρῳ ἐκ σπέρματος Δαβὶδ. Rom. 7.
- Σπείδειν.** σπείσωμεν μετὰ ἐκτενείας. Clem. I 33. ἔσπενδε. . . . Πολύκαρπον . . . θεάσασθαι. Mart. Ign. 3. αὐτὸς μὲν ἐξελθεῖν ἔσπενδε. 5. σπείδοντι βάπτον ἀναχωρήσαι τοῦ κόσμου. ib. μὴ φθονῆσαι τῷ σπείδοντι πρὸς τὸν Κύριον. 6. ἔσπενδε εἰς τὸ στάδιον αὐτῶν εἰσαγαγεῖν. Mart. Polyc. 6.
- Σπλαγχνίσσθαι.** Ἠλέησεν γὰρ ἡμᾶς, καὶ σπλαγχνισθεῖς. Clem. II 1.
- Σπλάγχχνον.** ἐστερνωμένοι ἦτε τοῖς σπλάγχχνοις. Clem. I 2. ἔχει σπλάγχχνα ἐπὶ φοβούμενους αὐτόν. 23. ἀπὸ σπλάγχχνων ἰδίων προέμενος. Fragm. viii. κατὰ τὰ σπλάγχχνα ἃ ἔχετε ἐν Χ. Ἱ. Ign. Philad. 10.
- Σπονδίζεσθαι.** Πλέον μοι μὴ παράσχησθε τοῦ σπονδισθῆναι Θεῷ. Ign. Rom. 2.
- Σπόρος.** ὁ σπόρος κόκκου τίνα τρόπον γίνεται. Clem. I 24.
- Σπουδαῖον.** Ἐὰν γὰρ σπουδάσωμεν ἀγαθοποιεῖν. Clem. II 10. Σπουδάσωμεν οὖν μὴ ἀντιτάσσεσθαι τῷ ἐπισκόπῳ. Ign. Eph. 5. μὴ σπουδάζοντες ἀντιμimῆσασθαι αὐτούς. 10. μιμηταὶ δὲ τοῦ Κυρίου σπουδάζωμεν εἶναι. ib. Σπουδάσετε οὖν πυκνότερον συνέρχεσθαι. 13. ἐν ὁμοιοῖα Θεοῦ σπουδάσετε πάντα πράσσειν. Magn. 6. Σπουδάσετε οὖν βεβαιωθῆναι ἐν τοῖς δόγμασι τοῦ Κυρίου. 13. Σπουδάσατε οὖν μὴ εὐχαριστία χρῆσθαι. Philad. 4. σπουδάζοντα δὲ ἐπὶ Ἀρμενίαν. Mart. Ign. 2. τὰς ἡμετέρας σπουδάων διατάξεις ὑπερβαίνειν. ib. σπουδαῖον ὅστις τάχιον τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ ἀψῆται. Mart. Polyc. 13.
- Σπουδαῖος.** Πλέον σπουδαῖος γίνου σὺ εἰ. Ign. Polyc. 3.
- Σπουδαίως.** καθ' ἣν σπουδαίως συνέεσαν. Mart. Ign. 6.
- Σπουδή.** τῆς . . . ὑπὲρ τῆς ἀθλήσεως σπουδῆς. Mart. Ign. 4. τὴν πρὸς Κύριον αὐτοῦ σπουδὴν. ib. ἀπὴ-

- χθι μετὰ σπουδῆς εἰς τὸ ἀμφιθέατρον. 6. καὶ ὅτι τοσαύτη σπουδῇ ἐχρήσαντο. Mart. Polyc. 7. μετὰ σπουδῆς καθήρουν αὐτόν. 8. μετὰ σπουδῆς ἐπορεύετο. ib.
- Στάδιον.** ἔξω βάλλεται τοῦ σταδίου. Clem. II 7. εἰς τὸ στάδιον αὐτὸν εἰσαγαγεῖν. Mart. Polyc. 6. ἀγόμενος εἰς τὸ στάδιον. 8. θορύβου τηλικούτου ὄντος ἐν τῷ σταδίῳ. ib. εἰσύνει εἰς τὸ στάδιον. 9. τῶν ἐν τῷ σταδίῳ ἀνόντων. ib. ἐν μέσῳ τῷ σταδίῳ κηρύξαι. 12.
- Στάζειν.** ἄλλοι δὲ σταζόμενον ὑφ' ἰδρώτος. Mart. Ign. 7.
- Σταθμός.** Ἀνέμων σταθμοί. Clem. I 20.
- Στασιάζειν.** διὰ τὸ στασιάζειν αὐτοὺς πρὸς . . . Μωϋσῆν. Clem. I 4. στασιάζουσιν τῶν φυλῶν. 43. στασιάζομεν πρὸς τὸ σῶμα τὸ ἴδιον. 46. στασιάζειν πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους. 47. ἀγάπη οὐ στασιάζει. 49. τῶν στασιάζόντων πρὸς τὸν θεράποντα τοῦ Θεοῦ Μωϋσῆν. 51. ἵνα μὴ στασιάζωσιν ἐπὶ πλείον. 55.
- Στάσις.** μαρᾶς καὶ ἀνοσίῳ στάσεις. Clem. I 1. Πᾶσα στάσις . . . βδελυκτὸν ἡμῖν. 2. Ἐκ τούτου ζήλος . . . καὶ στάσις. 3. οἵτινες ἐξακοντίζουσιν εἰς ἔριν καὶ στάσεις. 14. ἐπίμονος ἡμῶν ἐστὶν ἡ στάσις. 46. ἀρχηγοὶ τῆς στάσεως καὶ διχοστασίας. 51. Εἰ δὲ ἐμὲ στάσις, . . . ἐκχωρῶ. 54. οἱ τὴν καταβολὴν τῆς στάσεως ποιήσαντες. 57.
- Σταυρός.** διὰ τῆς μηχανῆς Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅς ἐστιν σταυρός. Ign. Eph. 9. Περίψημα τὸ ἐμὸν πνεῦμα τοῦ σταυροῦ. 18. ἐφαίνοντο ἀν κλάδοι τοῦ σταυροῦ. Trall. 11. Πῦρ καὶ σταυρός. Rom. 5. τὰ ἄδικτα ἀρχαία ὁ σταυρός αὐτοῦ. Philad. 8. ὥσπερ καθλωμένους ἐν τῷ σταυρῷ. Smyrn. 1. τὸ μαρτύριον τοῦ σταυροῦ. Polyc. Phil. 7.
- Σταυροῦν.** ὑπὲρ ἧς Ἰησοῦς Χριστὸς ἐσταυρώθη. Ign. Eph. 16. ἀληθῶς ἐσταυρώθη. Trall. 9. ὁ ἐμὸς ἔρως ἐσταύρωται. Rom. 7. Τὸν σταυρωθέντα λέγεις ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου; Mart. Ign. 2. ἐν αὐτῷ φέρεις τὸν σταυρωθέντα; ib. περιφέρειν τὸν ἐσταυρωμένον. ib. ἀφέντες τὸν ἐσταυρωμένον. Mart. Polyc. 17.
- Σταφυλή.** Clem. I 23, et II 11.
- Στείρος.** στεῖρα γὰρ ἦν ἡ ἐκκλησία ἡμῶν. Clem. II 2.
- Στενάζειν.** ὥστε μῆτε γρύξαι μῆτε στενάξαι. Mart. Polyc. 2. στενάξας τε καὶ ἀναβλέψας. 9.
- Στένειν.** στένοντες ἐπὶ τῷ . . . μέλλοντι χωρισμῷ. Mart. Ign. 5.
- Στενοχωρεῖσθαι.** στενοχωρουμένους τοὺς τοῦ Θεοῦ δούλους. Clem. Fragm. iii.
- Στέργειν.** στεργοῦσας καθήκοντως τοὺς ἄνδρας ἐαυτῶν. Clem. I 1. τὸν παρανομοῦντα καὶ μὴ στέργοντα αὐτούς. Fragm. x. στεργοῦσας τοὺς ἐαυτῶν ἄνδρας. Polyc. Phil. 4.
- Στερνίζεσθαι.** ἐστερνισμένοι ἦτε τοῖς σπλάγχνοις. Clem. I 2.
- Στέρνον.** Ὁ Χριστὸν ἔχων ἐν στέρνοις. Mart. Ign. 2.
- Στέφανος.** κἂν ἐγγὺς τοῦ στεφάνου γενώμεθα. Clem. II 7. ἀξιοπλόκου πνευματικοῦ στεφάνου τοῦ πρεσβυτερίου. Ign. Magn. 13. τοῦ στεφάνου τῆς ἀβλήσεως. Mart. Ign. 5. τῷ τῆς ἀφθαρσίας στεφάνῳ. Mart. Polyc. 17. τὸν τῆς ἀφθαρσίας στέφανον ἀπολαβών. 19.
- Στεφανοῦσθαι.** ἀλλ' οὐ πάντες στεφανοῦνται. Clem. II 7. ἀγωνισώμεθα, ἵνα πάντες στεφανωθῶμεν. ib. ἀγωνισώμεθα, ἵνα καὶ στεφανωθῶμεν. ib. εἰ μὴ δυνάμεθα ἀπαντες στεφανωθῆναι. ib. ἐστεφανωμένοι τε τῷ τῆς ἀφθαρσίας στεφάνῳ. Mart. Polyc. 17.
- Στήλη.** στήλην ἀλός. Clem. I 11. οἷτοι ἐμοὶ στήλαι εἰσιν. Ign. Philad. 6.
- Στηρίζειν.** ἐστήριξε τῷ παντοκράτορικῷ βουλήματι αὐτοῦ. Clem. I 8. Ταύτη τῇ ἐντολῇ . . . στηρίζομεν ἐαυτούς. 13. οὐρανοὺς ἐστήρισεν. 33. εἰς ἐστηρικμένην ἢ ἡ διάνοια ἡμῶν. 35. οὐ τὰ ἐσώτα στηρίζειν. II 2. ἐγὼ ὑπὸ κίνδυνον, ὑμεῖς ἐστη-

- ριγμένοι. Ign. Eph. 12. οὐς κατὰ τὸ ἴδιον θέλημα ἐστήριξεν. Ign. Philad. Inscr.
 Στοιχεῖν. στοιχοῦντας τῷ κατὰ τὸ εὐ-
 αγγέλιον λόγῳ. Mart. Polyc. 22.
 Στόμα. ὡς ἐξ ἐνὸς στόματος βοήσωμεν
 πρὸς αὐτόν. Clem. I 34. μὴ
 ἀπὸ στόματος μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ
 καρδίας. II 9. τὸ ἀψευδὲς στόμα.
 Ign. Rom. 8. Πᾶν γὰρ ῥῆμα ὃ
 ἐξαφῆκεν ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ.
 Mart. Polyc. 16.
 Στοργή. πρὸς τὸν τοῦ εἶναι ἡμᾶς
 αἷτιον ἀποσώζειν στοργήν. Clem.
 Fragm. i. καὶ πείση καὶ τέκνων
 στοργῆς ἀμελεῖν. ii. ἡ τῆς ἀδελ-
 φότητος στοργή. Mart. Ign. 4.
 Στραγγαλός. μήποτε οὐ δυνηθέντες
 χωρῆσαι στραγγαλὸν θῆτε. Ign.
 Trall. 5.
 Στρατεῖν. Στρατευσάμεθα οὖν . . .
 μετὰ πάσης ἐκτενείας. Clem. I 37.
 κατανοήσωμεν τοὺς στρατενομένους
 τοῖς ἡγουμένοις ἡμῶν. ib. Ἀρί-
 σκετε φῶ στρατεῦσθε. Ign. Po-
 lyc. 6. πᾶσα ἐπιθυμία κατὰ τοῦ
 πνεύματος στρατεύεται. Polyc.
 Phil. 5.
 Στρατία. Φαραὼ καὶ ἡ στρατία αὐτοῦ.
 Clem. I 51.
 Στρατιώτης. ὃ ἐστὶ στρατιωτῶν τάγμα.
 Ign. Rom. 5. ὃ γενναῖος τοῦ
 Χριστοῦ στρατιώτης. Mart. Ign.
 2. δέσμιον ὑπὸ στρατιωτῶν γενό-
 μενον. ib. κατεπεύγετο γὰρ ὑπὸ
 τῶν στρατιωτῶν. 5. οἱ μὲν στρα-
 τιῶται ὑπὲρ τῆς βραδύτητος ἡσχαλ-
 λον. ib.
 Στρατιωτικός. ὑπὸ θηριώδους στρατιω-
 τικῆς δεινότητος. Mart. Ign. 2.
 Στρέφειν. Καὶ στραφεῖς εἶπεν πρὸς
 τοὺς συνόντας αὐτῷ. Mart. Polyc.
 5.
 Στυγητός. στυγητοὶ τῷ Θεῷ ὑπάρ-
 χουσιν. Clem. I 35. Οἱ στυγητοὶ
 καὶ πάσης κακίας πλήρεις. 45.
 Στύλος. δικαίωτατοι στῦλοι ἐδιώχθη-
 σαν. Clem. I 5.
 Συγγένεια. Ἀβραὰμ . . . ἐξῆλθεν ἐκ τῆς
 συγγενείας αὐτοῦ. Clem. I 10.
 συγγένειαν ἀσθενῇ . . . καταλιπών. ib.
- Συγγενικός. τὸ συγγενικὸν ἔργον τε-
 λείως ἀπηρτίσατε. Ign. Eph. 1.
 Συγγινώσκειν. Σύγγνωτέ μοι, ἀδελ-
 φοί. Ign. Rom. 6.
 Συγγνώμη. ἀξιότιμον συγγνώμην.
 Clem. I 51. Συγγνώμην μοι
 ἔχετε. Ign. Rom. 5.
 Συγγνωμονεῖν. καὶ συγγνωμοποιεῖτέ μοι.
 Ign. Trall. 5.
 Συγκαλεῖν. συνεκάλεσεν πάντα τὸν
 Ἰσραὴλ. Clem. I 43.
 Συγκατατίθεσθαι. τῷ πάθει οὐ συγκατα-
 τίθεται. Ign. Philad. 3.
 Συγκιεῖν. Ἐνθεν τὰ πάντα συνεκ-
 νεῖτο. Ign. Eph. 19.
 Συγκλεισμός. Ἰουδιθ, . . . ἐν συγκλει-
 σμῷ οὐσῆς τῆς πόλεως. Clem. I
 55. τοῦ λαοῦ τοῦ ὄντος ἐν συγκλει-
 σμῷ. ib.
 Συγκοιμᾶσθαι. συγκοιμᾶσθε, συνεγί-
 ρεσθε. Ign. Polyc. 6.
 Συγκοινωνός. ὦν γένοιτο καὶ ἡμᾶς
 συγκοινωνούς . . . γενέσθαι. Mart.
 Polyc. 17.
 Συγκοπή. συγκοπή μελῶν. Ign. Rom.
 5.
 Συγκοπιᾶν. Συγκοπιᾶτε ἀλλήλους. Ign.
 Polyc. 6.
 Σύγκρασις. σύγκρασις τις ἐστὶν ἐν
 πᾶσι. Clem. I 37.
 Συγχαίρειν. προσομνῆσαι ὑμῖν, καὶ
 συγχαρῆναι. Ign. Eph. 9. οὕτως
 μοι συνεχάρη δεδεμένῳ. Trall. 1.
 εἰς τὸ συγχαρῆναι αὐτοῖς ἐπὶ τὸ
 αὐτὸ γενομένοις. Philad. 10. εἰς
 τὸ γενόμενον ἕως Συρίας συγχαρῆ-
 ναι αὐτοῖς. Smyrn. 11. Συνεχάρην
 ὑμῖν μεγάλως. Polyc. Phil. 1.
 Συγχεῖν. πρέπει μὴ συγχεῖσθαι
 τῇ ἡλικίᾳ τοῦ ἐπισκόπου. Ign.
 Magn. 3.
 Συγχωρεῖν. ὡς φρονίμους ἐν Θεῷ
 συγχωροῦντας αὐτῷ. Ign. Magn.
 3. βίαιον πνεῦμα οὐ συνεχώρει.
 Mart. Ign. 5.
 Συστήειν. συζητοῦντες ἀποθνήσκουσιν.
 Ign. Smyrn. 7.
 Συστητής. Ποῦ σοφός; ποῦ συζητη-
 τής; Ign. Eph. 18.
 Συλλαμβάνειν. τοὺς συλληφόμενους
 αὐτοὺς, ὅπως συλληφθέντες θανα-

- τωθῶσιν. Clem. I 12. πρὸ τριῶν ἡμερῶν τοῦ συλληφθῆναι αὐτόν. Mart. Polyc. 5. συνελάβοντο παιδάρια δύο. 6. τοῦ συλληφθῆναι τοιοῦτον πρεσβύτερον ἄνδρα. 7. ἀκουσάντων, ὅτι Πολύκαρπος συνελήφθηται. 9. Συνελήφθη δὲ ὑπὸ Ἑρώδου. 21.
- Συλλογή. διὰ τῆς συλλογῆς τοῦ λειψάνου. Mart. Ign. 6.
- Συμβαίνειν. καθὼς φρονοῦσιν καὶ συμβήσεται αὐτοῖς. Ign. Smyrn. 2. τῶν πόποτε συμβεβηκότων αὐτῶν. Mart. Polyc. 8.
- Συμβάλλειν. συμβάλετε ἑαυτοὺς ξύλῳ. Clem. I 23, et II 11. συμβαλόντες τὰς ὀψεις τῶν ὀνειράτων. Mart. Ign. 7.
- Σύμβιος. τοῖς συμβίοις ἀρκείσθαι σαρκὶ καὶ πνεύματι. Ign. Polyc. 5. ἀγαπᾶν τὰς συμβίους. ib.
- Συμβουλευεῖν. Οὐ μέλλω ποιεῖν ὁ συμβουλευέτε μοι. Mart. Polyc. 8.
- Συμβούλιον. συμβούλιον ἀγαγεῖν θεοπρεπέστατον. Ign. Polyc. 7.
- Συμμάθητις. ὡν γένοιτο καὶ ἡμᾶς... συμμαθητὰς γενέσθαι. Mart. Polyc. 17.
- Σύμμαχος. οἷς καὶ χρώμεθα συμμάχοις; Mart. Ign. 2.
- Συμμύστης. Παύλου συμμύσται. Ign. Eph. 12.
- Συμπαρεῖναι. ἅμα ταῖς συμπαρούσαις μοι ἐκκλησίαις. Ign. Trall. 21.
- Συμπάσχειν. συμπάσχειν ἀλλήλοις ὀφειλομεν. Clem. II 4. Εἴ τις αὐτὸν ἐν ἑαυτῷ ἔχει, ... συμπαθεῖτω μοι. Ign. Rom. 6. εἰς τὸ συμπαθεῖν αὐτῷ πάντα ὑπομένω. Smyrn. 4. συντρέχετε, συμπάσχετε. Polyc. 6. τῷ Κυρίῳ, ᾧ καὶ συνέπαθον. Polyc. Phil. 9.
- Συμπίνειν. Μετὰ δὲ τὴν ἀνάστασιν συνέφαγεν αὐτοῖς καὶ συνέπιεν. Ign. Smyrn. 3.
- Συμπίπτειν. οὐ μόνον μὴ συμπεσεῖν ταραχθέντος. Mart. Polyc. 12.
- Συμπλοκή. φεύγοντες... μαρὰς... συμπλοκάς. Clem. I 30.
- Συμπολιτεύεσθαι. συνεπολιτεύσατο τῷ Εἰρηναίῳ. Mart. Polyc. 22.
- Συμφαγεῖν. Μετὰ δὲ τὴν ἀνάστασιν συνέφαγεν αὐτοῖς. Ign. Smyrn. 3.
- Συμφέρειν. τί μοι συμφέρει ἐγὼ γινώσκω. Ign. Rom. 5. Συνέφερεν δὲ αὐτοῖς ἀγαπᾶν, ἵνα καὶ ἀναστῶσιν. Smyrn. 7.
- Συμφορά. συμφορὰς καὶ περιπτώσεις. Clem. I 1.
- Σύμφωνος. ἐν τῇ ὁμονοίᾳ ὑμῶν καὶ σύμφωνῳ ἀγάπῃ. Ign. Eph. 4. σύμφωνοι ὄντες ἐν ὁμονοίᾳ. ib. ἵνα πάντα ἐν ἐνότητι σύμφωνοι ᾖ. 5.
- Συνάγειν. ἐν ὁμονοίᾳ ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναχθέντες. Clem. I 34. ὡς πᾶσα γλῶσσα πιστεύσασα εἰς Θεὸν συνήχθη. Ign. Magn. 10. κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ μαρτυρίου συναγόμενοι. Mart. Ign. 7. συναγαγόντων ἐκ τε τῶν ἐργαστηρίων. Mart. Polyc. 13. ὡς δυνατόν ἡμῖν συναγομένοις. 18. συναγαγὼν αὐτὰ, ... ἵνα καμὲ συναγάγῃ ὁ Κύριος. 22.
- Συναγωγή. Τὸ κύτος τῆς ... θαλάσσης ... συσταθὲν εἰς τὰς συναγωγὰς. Clem. I 20. Πικνότερον συναγωγᾷ γινέσθωσαν. Ign. Polyc. 4.
- Συναθλεῖν. Συγκοπιᾶτε ἀλλήλοις, συναθλεῖτε. Ign. Polyc. 6. συναθλεῖν τῇ αὐτοῦ προθέσει. Mart. Ign. 3.
- Συναθροίζεσθαι. συνηθροίσθη πολὺ πλῆθος ἐκλεκτῶν. Clem. I 6. κατ' ἐντολὴν συναθροίζεσθαι. Ign. Magn. 4.
- Συναιεῖν. οἱ καὶ τοῖς ἀποστόλοις πάντοτε συνήνεσαν. Ign. Eph. 11.
- Συνακρατής. τὸν ἄγιον Πολύκαρπον ... τὸν συνακρατήν. Mart. Ign. 3.
- Συναναγκάζεσθαι. διὰ τὴν... τῶν κακῶν συνήθειαν πράττειν συναναγκάζεται. Clem. Fragm. vi.
- Συναντᾶν. εἰ δυνατόν ἐστι μὴδὲ συναντᾶν. Ign. Smyrn. 4. συναντῶμεν τοῖς ἀδελφοῖς. Mart. Ign. 6.
- Συναπέρχεσθαι. ὀψὲ τῆς ὥρας συναπελθόντες. Mart. Polyc. 7.
- Συναριθμεῖν. συνηριθμημένοι ἐν τῷ εὐαγγελίῳ. Ign. Philad. 5.
- Συναρμώζειν. Τὸ γὰρ... πρεσβυτέριον... οὕτως συνήρμωσται τῷ ἐπισκόπῳ. Ign. Eph. 4.

- Συναρπάζειν.** ὑπὸ θηριώδους στρατιωτικῆς δεινότητος συνηρπάζετο. Mart. Ign. 2.
- Συνδέειν.** δεσμοῖς συνδήσας σιδηροῖς. Mart. Ign. 2.
- Σύνδεσμος.** ὡς σύνδεσμον ἀποστολῶν. Ign. Trall. 3.
- Συνδιδασκαλίτης.** προσλαλῶ ὑμῖν ὡς συνδιδασκαλίταις μου. Ign. Eph. 3.
- Συνδοξάζειν.** ἵνα συνδοξάσῃ τὴν . . . αὐτοῖς γενομένην εὐδίαν. Ign. Smyrn. 11.
- Σύνδουλος.** Περὶ δὲ τοῦ συνδούλου μου Βούρρου. Ign. Eph. 2. τοῦ συνδούλου μου διακόνου Ζωτίωνος. Magn. 2. διακόνους τοῖς συνδούλοις μου. Philad. 4. τοὺς συνδούλους μου διακόνους. Smyrn. 12.
- Συμμεγείρειν.** συγκοιμᾶσθε, συμμεγείρεσθε. Ign. Polyc. 6.
- Συνέδριον.** εἰς τόπον συνεδρίου τῶν ἀποστολῶν. Ign. Magn. 6. ἐντρεπίσθωσαν . . . τοὺς πρεσβυτέρους, ὡς συνέδριον Θεοῦ. Trall. 3. συνέδριον τοῦ ἐπισκόπου. Philad. 8.
- Συνειδέσθαι.** κατηξιώθην, οὐκ ἐκ συνειδότος. Ign. Smyrn. 11.
- Συνειδήσεις.** ἐν ἀμώμῳ . . . συνειδήσει πάντα ἐπιτελεῖν. Clem. I 1. σώζεσθαι μετ' ἐλέους καὶ συνειδήσεως. 2. συναχθέντες τῇ συνειδήσει. 34. ἐν ἀγαθῇ συνειδήσει ὑπάρχων. 41. τῶν ἐν καθαρᾷ συνειδήσει λατρεόντων. 45. οὐ καθαρὸς ἐστὶν τῇ συνειδήσει. Ign. Trall. 7. ἐν ἀμώμῳ καὶ ἀγνῇ συνειδήσει περιπατεῖν. Polyc. Phil. 5.
- Συνεῖναι.** καθ' ἣν σπουδαίως συνήεσαν. Mart. Ign. 6. εἶπεν πρὸς τοὺς συνόντας αὐτῷ. Mart. Polyc. 5.
- Συνελεύσεις.** τὰς συνελεύσεις αὐτῶν ἐν ὁμοιοῖα ποιοῦνται. Clem. I 20.
- Συνεξέρχεσθαι.** συνεξελθούσης γὰρ αὐτῷ τῆς γυναίκος. Clem. I 11.
- Συνεπιμαρτυρεῖν.** συνεπιμαρτυρούσης καὶ τῆς γραφῆς. Clem. I 23. οἱ . . . προφῆται, συνεπιμαρτυροῦντες τοῖς ὑπ' αὐτοῦ νενομοθετημένοις. 43.
- Συνεργεῖν.** αὐτὸς τε καὶ οἱ αὐτῷ συνεργήσαντες. Ign. Fragm. i.
- Συνέρχεσθαι.** πυκνότερον συνέρχεσθαι. Ign. Eph. 13. ἐξ ὀνόματος συνέρχεσθε ἐν μᾶ πῖστει. 20.
- Σύνεσις.** δικαιοσύμεθα, οὐδὲ διὰ τῆς ἡμετέρας . . . συνέσεως. Clem. I 32. τῇ ἀκαταλήπτῳ αὐτοῦ συνέσει δικόσμησεν αὐτούς. 33. διὰ τὴν ἐπιούσαν τῇ ἡλικίᾳ σύνεσιν. Fragm. vi. αὐτοῦ σύνεσιν πλείονα ἢς ἔχεις. Ign. Polyc. 1.
- Συνετός.** Ign. Eph. 18.
- Συνευδοκεῖν.** οὐ μόνον δὲ οἱ πρᾶσσοιτες αὐτὰ, ἀλλὰ καὶ οἱ συνευδοκοῦντες αὐτοῖς. Clem. I 35. συνευδοκῆσάσης τῆς ἐκκλησίας πάσης. 44.
- Συνευρυθμίζειν.** συνευρυθμίζονται γὰρ ταῖς ἐντολαῖς. Ign. Philad. 1.
- Συνεύχεσθαι.** τῆς τῶν συνευχομένων ὑπὲρ τῆς ἀθλήσεως σπουδῆς. Mart. Ign. 4.
- Συνέχεια.** τῇ συνεχείᾳ τῆς διδασκαλίας Mart. Ign. 1.
- Συνέχειν.** νερέτερον . . . κρίματα τοῖς αὐτοῖς συνέχεται προστάγμασιν. Clem. I 20. εἰδὼς τὰ συνέχοντά με. Ign. Rom. 6.
- Συνήγορος.** ὅπως συνήγοροι τοῦ θαλάτου. Ign. Smyrn. 5.
- Συνήθεια.** Διαφορὰ τυγχάνει ἀληθείας καὶ συνηθείας. Clem. Fragm. vi. τὴν πολυχρόνιον τῶν κηκῶν συνηθειαν. ib. τοιαύτην συνηθειαν ἔσχον πρὸς τὸν ἐπίσκοπον ὑμῶν. Ign. Eph. 5.
- Συνήθης.** ὅπερ ἦν σύνηθες αὐτῷ. Mart. Polyc. 5. μετὰ τῶν συνηθῶν αὐτοῖς ὅπλων. 7.
- Συνεῖναι.** Ὁ τῶν παρόντων αἰσθητικὸς συνήσιν. Clem. Fragm. iv.
- Συνιστάναι.** συσταθῆν εἰς τὰς συναγωγάς. Clem. I 20. Ἐν λόγῳ τῆς μεγαλωσύνης αὐτοῦ συστατήσατο τὰ πάντα. 27.
- Σύνοδος.** Ἐστὶ οὖν καὶ σύνοδοι πάντες. Ign. Eph. 9.
- Σύνοικος.** δεινὴν σύνοικον τὴν ἁμαρτίαν παρεληφώς. Clem. Fragm. vi.
- Συνομολογεῖν.** κακὸν με πρὸς τοὺς δαίμονας ἀποκαλεῖς, συνομολογῶ. Mart. Ign. 2.
- Συνπνεῖν.** πάντα συνπνεῖ. Clem. I 37.
- Συντόμως.** συντόμως παρεκέλευσα ὑ-

μάς. Ign. Magn. 14. κολακεύσω συντόμως με καταφαγεῖν. Rom. 5. Συντονος. ὑμῶν τὸ σύντονον τῆς ἀληθείας. Ign. Polyc. 7.

Συντρέχειν. ὅπως συντρέχητε τῇ γνώμῃ τοῦ Θεοῦ. Ign. Eph. 3. συντρέχειν τῇ τοῦ ἐπισκόπου γνώμῃ. 4. ὡς εἰς ναὸν συντρέχετε Θεοῦ. Magn. 7. συναθλείτε, συντρέχετε. Polyc. 6.

Συντρίβειν. ἐὰν ποιῇ σκεῦος, καὶ ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ διαστραφῇ ἢ συντριβῇ. Clem. II 8.

Συντυχία. τῆς τοῦ Θεοφόρου συντυχίας. Mart. Ign. 6.

Σύσσημος. ἵνα ᾄῃ σύσσημον εἰς τοὺς αἰῶνας. Ign. Smyrn. 1.

Συστάσις. τὰς συστάσεις τὰς ἀρχοντικές. Ign. Trall. 5. θηρίων τε συστάσεις. Rom. 5.

Σύστημα. τὸ τῶν Χριστιανῶν θεοσεβὲς σύστημα. Mart. Ign. 2.

Σφραγίζειν. ἐσφράγιεν τοῖς δακτυλίοις τῶν φυλάρχων. Clem. I 43. ἐσφράγιεν τὰς κλείδας. ib.

Σφραγίς. ἐπέδειξατο τοῖς φυλάρχοις τὰς σφραγίδας. Clem. I 43. τῶν γὰρ μὴ τηρησάντων... τὴν σφραγίδα. II 7. τηρήσατε... τὴν σφραγίδα ἀσπίλον. 8.

Σχεδόν. ἤδη σχεδὸν ἐκ τοῦ χρόνου κεκηκότα. Mart. Polyc. 22.

Σχίζειν. εἴ τις σχίζοντι ἀκολουθεῖ. Ign. Philad. 3.

Σχίσμα. πᾶν σχίσμα βδελυκτὸν ὑμῖν. Clem. I 2. "ἵνα τί ἔρεις... καὶ σχίσματα... ἐν ὑμῖν; 46. Τὸ σχίσμα ὑμῶν πολλοὺς διέστρεψεν. ib. ἀγάπη σχίσμα οὐκ ἔχει. 49. Εἰ δὲ ἐμέ... σχίσματα, ἐκχωρῶ. 54.

Σχοινίον. σχοινίῳ χρώμενοι τῷ Πνεύματι τῷ Ἀγίῳ. Ign. Eph. 9.

Σχολάζειν. προσευχῆς σχολάζε ἀδιαλείπτως. Ign. Polyc. I. Χριστιανὸς... Θεῷ σχολάζει. 7.

Σώζειν. εἰς τὸ σώζεσθαι μετ' ἐλέους... τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐκλεκτῶν. Clem. I 2. οἱ ὑπακούσαντες ἐσώθησαν. 7. Λὼτ ἐσώθη. II. ἐσώθη Ῥαάβ. 12. σώζων πάντας τοὺς ἐν αὐτῷ ὁσίως ἀναστρεφόμενους. 21. εἰς τὸ σώ-

ζεσθαι ὅλον τὸ σῶμα. 37. Σωζέσθω οὖν ἡμῶν ὅλον τὸ σῶμα. 38. ἀπολλυμένους ἡμᾶς ἔσωσεν. II 1. καὶ σπλαγχνισθεὶς ἔσωσεν. ib. δεῖ τοὺς ἀπολλυμένους σώζειν. 2. ὁ Χριστὸς ἠθέλησεν σώσαι τὰ ἀπολλύμενα, καὶ ἔσωσεν πολλοὺς. ib. ἐὰν οὖν ὁμολογήσωμεν δι' οὐ ἐσώθημεν. 3. οὐ γὰρ τοῦτο σώσει ἡμᾶς. 4. ἵνα σωθῶμεν ὑπὸ τοῦ Κυρίου. 8. Γινώτε ἐν τίνι ἐσώθητε. 9. Εἰς Χριστόν, ... ὁ σώσας ἡμᾶς. ib. ἐσώθησαν ἐν ἐνότητι Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ign. Philad. 5. ἔπαθεν δι' ἡμᾶς, ἵνα σωθῶμεν. Smyrn. 2. πάντας παρακαλεῖν, ἵνα σώζωνται. Polyc. 1. μὴ μόνον ἑαυτὸν θέλειν σώζεσθαι. Mart. Polyc. 1. τὸν βασιλεία μου, τὸν σώσαντά με; 9. τοῦ παντὸς κόσμου τῶν σωζομένων. 17.

Σῶμα. αἱ ἀσθενείες τῷ σώματι. Clem. I 6. Λάβωμεν τὸ σῶμα ἡμῶν. 37. τὰ δὲ ἐλάχιστα μέλη τοῦ σώματος. ib. εὐχρηστά εἰσιν ὅλα τῷ σώματι. ib. εἰς τὸ σώζεσθαι ὅλον τὸ σῶμα. ib. ἡμῶν ὅλον τὸ σῶμα. 38. στασιάζομεν πρὸς τὸ σῶμα τὸ ἴδιον. 46. ἐν δυσὶ σώμασιν ἀνυποκρίτως... μία ψυχὴ. II 12. τὸ δὲ ἔξω τὸ σῶμα λέγει ὃν τρόπον οὖν σου τὸ σῶμα φαίνεται. ib. μηθὲν καταλίπωσι τοῦ σώματός μου. Ign. Rom. 4. ὅτε οὐδὲ τὸ σῶμά μου ὁ κόσμος ὄψεται. ib. ἀλησμοὶ ὅλου τοῦ σώματος. 5. ἐν ἐνὶ σώματι τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ. Smyrn. 1. τὸ φθαρτὸν σῶμα. Fragm. viii. σῶμα ὁμοιοπαθὲς ἀνθρώποις. ib. εἰς ἀνάστασιν... ψυχῆς τε καὶ σώματος. Mart. Polyc. 14. κύκλῳ περιετείχισε τὸ σῶμα τοῦ μάρτυρος. 15. οὐ δυνάμενον αὐτοῦ τὸ σῶμα ὑπὸ τοῦ πυρὸς δαπανηθῆναι. 16. μὴ δοῦναι αὐτοῦ τὸ σῶμα ταφῇ. 17. κυβερνήτην τῶν σωμάτων ἡμῶν. 19.

Σωματεῖον. ἀπεκατεστάθη αὐτοῖς τὸ ἴδιον σωματεῖον. Ign. Smyrn. II. Σωτήρ. κατὰ πίστιν καὶ ἀγάπην, ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ τῷ Σωτῆρι ἡμῶν. Ign. Eph. 1. εὐλογημένη... ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ τῷ Σωτῆρι ἡμῶν.

- Magn. Inscr. τὴν εὐχαριστίαν σάρκα εἶναι τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν. Smyrn. 6. εἰρήνη παρὰ... Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Σωτῆρος. Polyc. Phil. Inscr. τὸν Σωτῆρα τῶν ψυχῶν ἡμῶν. Mart. Polyc. 19.
- Σωτηρία. διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ἐκχυθεῖν. Clem. I 7. ἔλαβον σωτηρίαν, καί περ ἄλλοι τοῦ Θεοῦ. ib. ζηλῶται περὶ μὴ ἀνηκόντων εἰς σωτηρίαν. 45. μικρὰ φρονεῖν περὶ τῆς σωτηρίας ἡμῶν. II 1. μηδεμίαν ἐλπίδα ἔχοντας σωτηρίας. ib. Αὐταρκῆς εἰς σωτηρίαν. Fragm. i. ἡμῖν δὲ σωτηρία καὶ ζωὴ αἰώνιος. Ign. Eph. 18. ὑπὲρ τῆς τοῦ πατρὸς κόσμου τῶν σωζομένων σωτηρίας. Mart. Polyc. 17. ἐπὶ σωτηρίᾳ τῇ τῶν ἁγίων ἐκλεκτῶν. 22.
- Σωτήριον. ἐν ᾧ εὖρομεν τὸ σωτήριον ἡμῶν. Clem. I 36.
- Σωφρονεῖν. πάντῃ σωφρονούσας. Clem. I 1. Τὰς χήρας σωφρονούσας περὶ τὴν τοῦ Κυρίου πίστιν. Polyc. Phil. 4.
- Σωφροσύνη. δόξῃ πάσῃ ψυχῇ... ἀγρίαν καὶ σωφροσύνην. Clem. I 58. ἐν πάσῃ ἀγρίᾳ καὶ σωφροσύνῃ μένητε. Ign. Eph. 10.
- Σώφρων. τὴν τε σώφρονα... ἐν Χριστῷ εὐσέβειαν. Clem. I 1.
- Ταγή. ταῖς αὐταῖς ταγαῖς τοῦ Δεσπότης διενθύνονται. Clem. I 20.
- Τάγμα. ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι τὰ ἐπιτασσόμενα... ἐπιτελεῖ. Clem. I 37. ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι εὐχαριστεῖτω. 41. στρατιωτῶν τάγμα. Ign. Rom. 5.
- Ταλαίπωρος. εἰς δὲ μὴ δουλεύσωμεν, ... ταλαίπωροι ἐσόμεθα. Clem. II 11. Ταλαίπωροί εἰσιν οἱ διψυχοί. ib. et I 23.
- Τάξις. πάντα τάξει ποιεῖν ὀφειλομεν. Clem. I 40. τὴν φαινομένην νεωτερικὴν τάξιν. Ign. Magn. 3. τῆς τελείας τοῦ μαθητοῦ τάξεως. Ign. Mart. 1.
- Ταπεινός. ἰδὼν τὸ ταπεινὸν τῆς ψυχῆς αὐτῆς. Clem. I 55.
- Ταπεινοφρονεῖν. Πάντες τε ἐταπεινοφρονεῖτε. Clem. I 2. Ταπεινοφρο-
- νήσωμεν οὖν, ἀδελφοί. 13. στηρίξωμεν ἑαυτοὺς... ταπεινοφρονοῦντες. ib. Ταπεινοφρονοῦντων γὰρ ἔστιν ὁ Χριστός. 16. Ἰησοῦς... ἦλθεν... ταπεινοφρονῶν. ib. εἰ γὰρ ὁ Κύριος οὕτως ἐταπεινοφρόνησεν. ib. Ἀβραάμ, ... ταπεινοφρονῶν. 17. τὸ ταπεινὸφρονον καὶ τὸ ὑποδεῖς διὰ τῆς ὑπακοῆς. 19. ἐνδυσάμεθα τὴν ὁμόνοιαν ταπεινοφρονοῦντες. 30. ὁ ταπεινοφρονῶν μὴ ἑαυτῷ μαρτυρεῖτω. 38. τοσούτῳ γὰρ μᾶλλον ταπεινοφρονεῖν ὀφείλει. 48.
- Ταπεινοφροσύνη. μαθῆτωσαν τί ταπεινοφροσύνη παρὰ Θεοῦ ἰσχύει. Clem. I 21. ταπεινοφροσύνη καὶ πραύτης παρὰ τοῖς ἡὺλογημένοις ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. 30. Ἰακώβ μετὰ ταπεινοφροσύνης ἐξεχώρησεν. 31. λειτουργήσαντας... μετὰ ταπεινοφροσύνης. 44. ὅπως δοθῇ αὐτοῖς ἐπιείκεια καὶ ταπεινοφροσύνη. 56.
- Ταπεινόςφρων. πρὸς τὰς μεγαλορρημονύνας αὐτῶν ἡμεῖς ταπεινόςφρονες. Ign. Eph. 10.
- Ταπεινώσις. ἐν ἡστερίᾳ καὶ ταπεινώσει. Clem. I 53. διὰ... τῆς ταπεινώσεως αὐτῆς ἤξιώσεν τὸν παντεπὸπτην Δεσπότην. 55.
- Ταρασσέειν. Μὴ ταρασσέτω τὴν καρδίαν ὑμῶν. Clem. Fragm. iii. τὸ μὲν πρῶτον ἀκούσας οὐκ ἐταράχθη. Mart. Polyc. 5. ὥστε οὐ μόνον μὴ συμπεσεῖν ταραχθέντος. 12.
- Ταραχή. Ταραχὴ τε ἦν, πόθεν ἡ κακότης. Ign. Eph. 19.
- Τάσσειν. τὸν τεταγμένον ὑπ' αὐτοῦ δρόμον. Clem. I 20. κατὰ καιροὺς τεταγμένους. 40. ἐξουσίαις ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τεταγμέναις. Mart. Polyc. 10.
- Ταφή. μὴ δοῦναι αὐτὸ τὸ σῶμα ταφῇ. Mart. Polyc. 17.
- Τάφος. εἰς τὸν κόσμον, ὡς ἐκ τοῦ τάφου. Clem. I 38. ἵνα μοι τάφος γένηται. Ign. Rom. 4. στηλαὶ εἰσιν καὶ τάφοι νεκρῶν. Philad. 6.
- Ταχύς. μὴ ταχέως πιστεύοντες κατὰ τινας. Polyc. Phil. 6.
- Τάχος. Ἐξάρωμεν οὖν τοῦτο ἐν τάχει. Clem. I 48. ἐν τάχει ἀναπέμ-

- ψατε. 59. μετὰ τοσούτου τάχους ἐγένετο. Mart. Polyc. 13.
- Ταχύς. ταχύ καὶ ἐξαίφνης τελειωθήσεται. Clem. I 23. εἰς τὸ τάχιον καὶ ἡμᾶς χαρῆναι. 59. Οὐδεὶς γὰρ διακαίων ταχὺν καρπὸν ἔλαβεν. Fragm. iii. τάχιον τοῦ ἀδίκου... βίου αὐτῶν ἀπαλλαγῆναι. Mart. Polyc. 3. ὅστις τάχιον τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ ἀψῆται. 13.
- Τέκνον. Τὰ τέκνα ὑμῶν τῆς ἐν Χριστῷ παιδείας μεταλαμβάνουσιν. Clem. I 21. πρὸ τοῦ δοθῆναι αὐτῇ τέκνα. II 2. οὐ δύνανται... ῥύσασθαι τὰ τέκνα αὐτῶν. 6. καὶ πείσῃ καὶ τέκνων στοργῆς ἀμελείν. Fragm. ii. Τέκνα οὖν φωτός. Ign. Philad. 2. σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις. Smyrn. 13. σὺν ὅλῃ τῇ οἰκῇ αὐτῆς καὶ τῶν τέκνων. Polyc. 8. τὰ τέκνα παιδεύειν. Polyc. Phil. 4.
- Τέλειος. τὴν τελείαν καὶ ἀσφαλῆ γνώσιν. Clem. I 1. πρόγνωσιν εὐληφότες τελείαν. 44. ἔγκαρπον καὶ τελείαν... ἀνάλυσιν. ib. ἡ τελεία κατὰ πίστιν Ἑσθῆρ. 55. τελεία ἡ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τοὺς ἀγίους μετ' οἰκτιρμῶν μνεία. 56. Πνεῦμα ἔδωκεν ἄκακον... τελειον. Fragm. viii. ἀληθείας τύπη, χάριτος τελείας. ib. καὶ τῆς ἡσυχίας αὐτοῦ ἀκούειν, ἵνα τελείως ᾗ. Ign. Eph. 15. γνώμην... ἐνάρετον καὶ τελειον. Philad. 1. αὐτοῦ με ἐνδυναμοῦντος, τοῦ τελείου ἀνθρώπου γενομένου. Smyrn. 4. ἡ τελεία πίστις, Ἰησοῦς Χ. 10. χάριτος Θεοῦ, ἣν εὐχομαι τελείαν μοι δοθῆναι. 11. Ἵνα οὖν τελειον ὑμῶν γένηται τὸ ἔργον. ib. Τέλειοι ὄντες, τέλεια καὶ φρονεῖτε. ib. ὡς τελείως ἀληθῆς. Polyc. 1. τῆς τελείας τοῦ μαθητοῦ τάξεως. Mart. Ign. 1. τελείᾳ τῇ πρὸς σε ἀγάπῃ. 2. Τελειότης. τῆς τελειότητος αὐτῆς οὐκ ἔστιν ἐξήγησις. Clem. I 50. ὁ τελειότητος ἀνπερβλήτου! 53.
- Τελειοῦν. τελειωθήσεται τὸ βούλημα αὐτοῦ. Clem. I 23. Ταῦτα οὖν πάντα τελειώσας. 33. ἐν τῇ ἀγάπῃ ἐτελειώθησαν πάντες. 49. οἱ ἐν ἀγάπῃ τελειωθέντες. 50. ἡ ἀνάστασις τετελειώται. Ign. Smyrn. 7. τελειώσαντι δρόμον ἐν Χριστῷ. Mart. Ign. 7. καὶ ἐτελειώθη καὶ τελειωθήσεται. Mart. Polyc. 16.
- Τελείως. τοὺς τελείως λειτουργήσαντας τῇ μεγαλοπρεπεῖ ὁδῷ. Clem. I 9. τὸ συγγενικὸν ἔργον τελείως ἀπηρτίσατε. Ign. Eph. 1. ἐὰν τελείως εἰς Ἰησοῦν Χριστὸν ἔχητε τὴν πίστιν. 14. τελείως αὐτὸν ἀπήρηται. Smyrn. 5.
- Τελειώσις. τὴν ἰδίαν ἐπεθύμει γενέσθαι τελειώσιν. Mart. Ign. 6.
- Τελυτᾶν. εἰσέρχεται, καὶ τελυτᾶ. Clem. I 25. ἐκ τῆς ἱκμάδος τοῦ τετελυτηκότος ζῆου. ib. ἡ θύειν ἡ τελυτᾶν κατηνώκαζεν. Mart. Ign. 2.
- Τέλος. ἀρχὴ ζωῆς καὶ τέλος. Ign. Eph. 14. τέλος δὲ ἀγάπῃ. ib. ἐὰν τις εὐρεθῇ καὶ εἰς τέλος. ib. Ἐπεὶ οὖν τέλος τὰ πράγματα ἔχει. Magn. 5. ἐν τέλει ἐφάνη. 6. ἐν ἀρχῇ καὶ ἐν τέλει. 13. τοῦ ἀξιωθῆναι με εἰς τέλος εἶναι. Rom. 1. Ἐρρωσθε εἰς τέλος. 10.
- Τέρας. τὰ τέρατα ἐν γῇ Αἰγύπτου. Clem. I 51.
- Τέρμα. ἐπὶ τὸ τέρμα τῆς δύσεως. Clem. I 5.
- Τερπνός. Βλέπωμεν... τί τερπνόν. Clem. I 7. ἀ λογίζονται τινας εἶναι τερπνά. Fragm. iv. τὰ τερπνά τοῦ κόσμου. Ign. Rom. 6.
- Τέρψις. εἰς τέρψιν τοῦ δήμου. Mart. Ign. 2.
- Τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας. Clem. I 53. τεσσαράκοντα ἡμέρας. Ign. Fragm. viii.
- Τετράρχης. Ἡρώδου τετράρχου. Ign. Smyrn. 1.
- Τεχνίτης. Πηλὸς γὰρ ἔσμεν εἰς τὴν χεῖρα τοῦ τεχνίτου. Clem. II 8.
- Τηλικούτος. βορβύου τηλικούτου ὄντος ἐν τῷ σταδίῳ. Mart. Polyc. 8.
- Τηρεῖν. τηρησάτω τὰ τοῦ Χριστοῦ παραγγέλματα. Clem. I 49. ἐὰν μὴ τηρήσωμεν τὸ βάπτισμα ἀγνός. II 6. τῶν γὰρ μὴ τηρῶντων... τὴν σφραγίδα. 7. τὴν σάρκα ἀγνὴν τηρήσαντες. 8. Τηρήσατε τὴν

- σάρκα ἀγνήν. ib. τὴν σάρκα ὑμῶν ὡς τὰν Θεοῦ τηρεῖτε. Ign. Philad. 7. τὰ τηρούμενα τοῖς ὑπομείνασιν ἀγαθά. Mart. Polyc. 2. τὸ... τοῖς ἀσεβέσι τηρούμενον πῦρ. 11. οἱ καὶ ἐτηρήθημεν, εἰς τὸ ἀναγγεῖλαι. 15. Ἰουδαίων, οἱ καὶ ἐτήρησαν. 17.
- Τιθέναι. εἰς κόλασιν... τίθησι. Clem. I 11. εἰς τοῦτο σημεῖον ἐτίθη. ib. ἐπὶ τὸν τοῦ ἡλίου βωμὸν τίθησιν αὐτά. 25. καθὼς καὶ ἐτέθη ἐν τῷ χαρίσματι. 38. Ὡστε θῶμεν τὴν ὁδὸν τὴν εὐθείαν. II 7. στράγγαλον θῆτε. Ign. Trall. 5. τὸν ὑπογραμμὸν ἔθηκε. Polyc. Phil. 8. θεῖς αὐτὸν ἐν μέσῳ τοῦ πυρός. Mart. Polyc. 18.
- Τιμᾶν. τοὺς πρεσβυτέρους ἡμῶν τιμᾶσμεν. Clem. I 21. ἐκ τῆς ἀμέμπτως αὐτοῖς τετιμημένης λειτουργίας. 44. μὴ μόνον χεῖλεσιν αὐτὸν τιμᾶν. II 3. Τιμᾶσει αὐτοὺς ὁ Κύριος. Ign. Philad. 11. Ὁ τιμῶν ἐπίσκοπον, ὑπὸ Θεοῦ τετίμῃται. Smyrn. 9. τελείᾳ τῇ πρὸς σε ἀγάπῃ τιμῆσαι. Mart. Ign. 2.
- Τιμῇ. τιμὴν τὴν καθήκουσαν. Clem. I 1. Οἱ δὲ ὑπομείνοντες, ... δόξαν καὶ τιμὴν ἐκληρονόμησαν. 45. λαβόντες τὰς τιμὰς αὐτῶν. 55. δι' οὗ αὐτῷ δόξα, τιμῇ. 59. Cf. 58. εἰς τιμὴν ὑμῶν καὶ τοῦ ἐπισκόπου. Ign. Eph. 21. ὡς περ ἡξιώθη ἐἰς τιμὴν Θεοῦ εὐρεθῆναι. ib. Εἰς τιμὴν οὖν ἐκείνου τοῦ θελήσαντος ἡμᾶς. Magn. 3. ἐν τιμῇ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀσπάζονται ἡμᾶς. 15. εἰς τιμὴν Πατρός. Trall. 12. εἰς λόγον τιμῆς. Philad. 11. εἰς τιμὴν Θεοῦ χειροτονῆσαι. Smyrn. 11. ἐν ἀγνείᾳ μένειν εἰς τιμὴν τοῦ Κυρίου τῆς σαρκός. Polyc. 5. Πάντα εἰς τιμὴν Θεοῦ γινέσθω. ib. τιμὴν κατὰ τὸ προσήκον. Mart. Polyc. 10. ᾧ ἡ δόξα, τιμῇ. 20, et 21.
- Τίμος. ἴδωμεν ὡς ἐστὶν τίμον τῷ Θεῷ αἷμα αὐτοῦ. Clem. I 7. ἢ ἄλλου τινὸς τῶν τιμῶν ἀρωμάτων. Mart. Polyc. 15. τὰ τιμώτερα λίθων πολυτελῶν... ὅσα. 18.
- Τιμωρία. τὴν αὐτοῦ τοῦ Ἰούδα ὑπόσχοιεν τιμωρίαν. Mart. Polyc. 6. Τίς. οὐκ ἀγνοῶν τίς ἦν. Clem. Fragm. ii. Οὐ διατάσσομαι ὑμῖν, ὡς ἂν τίς. Ign. Eph. 3. Οἶδα τίς εἰμι. 12. ἀλλ' ἡλέημαί τίς εἶναι. Rom. 9. ἀγνοεῖν με, τίς εἰμι. Mart. Pol. 10. Τοιγαροῦν. Mart. Ign. 1, 4, 5. Τοιοῦτος. Clem. I 19, 43, 46, II 1. Τοκετός. ἡ παρθενία Μαρίας, καὶ ὁ τοκετός αὐτῆς. Ign. Eph. 19. ὁ δὲ τοκετός μοι ἐπικέεται. Rom. 6. Τόλμα. αὐθάδεια καὶ τόλμα, τοῖς καταρραμένοις. Clem. I 30. Τολμηρός. δοκοῦν εἶναι τολμηρόν. Ign. Fragm. ii. Τόνος. τῷ τῶν τῷ πνεύματι. Ign. Mart. 1. Τοποθεσία. τὰς τοποθεσίας τὰς ἀγγελικάς. Ign. Trall. 5. Τόπος. τὸν ὀφειλόμενον τόπον τῆς δόξης. Clem. I 5. εἰς τὸν ὀφειλόμενον αὐτοῖς τόπον, εἰςὶ παρὰ τῷ Κυρίῳ. Polyc. Phil. 9. εἰς τὸν ἁγίον τόπον ἐπορεύθη. Clem. I 5. εἰς τὸν ἴδιον τόπον μέλλει χωρεῖν. Ign. Magn. 5. ἐν τοῖς ἀνατολικαῖς τόποις. Clem. I 25. οὐκ ἐν παντὶ τόπῳ προσφέρεται. 41. ἀπὸ τοῦ ἰδρυμένου αὐτοῖς τόπου. 44. πᾶς τόπος δέξεται αὐτόν. 54. ταῖς κατὰ πάντα τόπον... παροικίας. Mart. Polyc. Inscr. ὑπὸ τῶν ἐθνῶν ἐν παντὶ τόπῳ λαλεῖσθαι. 19. ἐν τόπῳ χωρίου Ῥωμαίων. Ign. Rom. Inscr. ἐν τῇ ἐπόστει ὑμῶν οὐχ ἔξουσιν τόπον. Philad. 2. τὴν ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ τῶν ἀδελφῶν ἀγάπην. Mart. Ign. 5. προκαθημένου τοῦ ἐπισκόπου εἰς τόπον Θεοῦ. Ign. Magn. 6. εἰς τόπον συνεδρίου τῶν ἀποστόλων. ib. μετανοίας τόπον ἔδωκεν. Clem. I 7. ἐν ἐτέρῳ τόπῳ λέγει. 8, 29, et 46. καὶ εἰς ὃν τόπον (ἐκλήθημεν). II 1.
- Τόπος. (*Officium Ecclesiasticum*.) τοῖς ἱερεῦσιν ἴδιος ὁ τόπος προστίταται. Clem. I 40. Τόπος μηδὲνα φυσιοῦται. Ign. Smyrn. 6. Ἐκδίδει σου τὸν τόπον. Polyc. 1.

Τοσοῦτος. Clem. I 1, 19, 41, 46, 48.

Π 3. Mart. Polyc. 2.

Τοῦναντίον τὸν ἀνθύπατον ἐκοτῆναι. Mart. Polyc. 12.

Τοῦπίσω. εἰς τοῦπίσω ἀφορμᾶ. Clem. I 25.

Τουτέστιν. Clem. I 25. Ign. Rom. 7.

Τράπεζα. ἀπέθετο αὐτὰς . . . ἐπὶ τὴν τράπεζαν τοῦ Θεοῦ. Clem. I 43.

Τραῦμα. Οὐ πᾶν τραῦμα τῇ αὐτῇ ἐμπλάστῳ θεραπεύεται. Ign. Polyc. 2.

Τραχύς. τὰ τραχύτερα τῶν ἁγίων αὐτοῦ τῶν ψάμων. Mart. Ign. 6.

Τρεῖς. πρὸ τριῶν ἡμερῶν τοῦ συλλεφθῆναι αὐτόν. Mart. Polyc. 5.

Τρέπειν. εἰς ἄρνησιν αὐτοὺς τρέψῃ. Mart. Polyc. 2.

Τρέχειν. πάλιν ἔσομαι τρέχων. Ign. Rom. 2. πάντες οὐκ εἰς κενὸν ἔδραμον. Polyc. Phil. 9. ὡς ἐπὶ ληστὴν τρέχοντες. Mart. Polyc. 7.

Τρισκαίδεκάτῃ. ἡ λεγομένη τῇ Ῥωμαϊκῇ φωνῇ τρισκαίδεκάτῃ. Mart. Ign. 6.

Τρίτος. Αὐγούστου εἰκάδι τρίτῃ. Ign. Rom. 10. κηρύξαι τρίτον. Mart. Polyc. 12.

Τρόπος. ὁ σπῆρος κόκκου τίνα τρόπον γίνεται. Clem. I 24. ὃν τρόπον γὰρ ὁ κεραμεύς. II 8. *Ὁν τρόπον γὰρ ἐν τῇ σαρκὶ ἐκλήθητε. 9. ὃν τρόπον οὖν σου τὸ σῶμα φαίνεται. 12. κατὰ πάντα τρόπον δοξάζειν. Ign. Eph. 2. κατὰ πάντα τρόπον πᾶσιν ἀρέσκειν. Trall. 2. ὅτι αὐτοὺς ἀνεπαύσατε κατὰ πάντα τρόπον. Smyrn. 10. τὸν κατὰ πάντα τρόπον δι' ἡμᾶς ὑπομείναντα. Polyc. 3. *Ὁν τρόπον ὁ περιθεὶς ἐαυτῷ ἀλουργίδα. Fragm. i.

Τροφή. τὴν πανπληθὴ ἀνθρώποις τε καὶ θηρσίν... τροφήν. Clem. I 20. μόνῃ τῇ Χριστιανῇ τροφῇ χρῆσθαι. Ign. Trall. 6. Οὐχ ἥδομαι τροφῇ φθορᾶς. Rom. 7.

Τρυφή. οἷαν τρυφήν ἔχει ἡ μέλλουσα ἐπαγγελία. Clem. II 10.

Τυχάνειν. Βλάβην γὰρ οὐ τὴν τυχοῦσαν. Clem. I 14. Διαφορὰ τυγχάνει ἀληθείας καὶ συνηθείας. Fragm. vi. ἐλπίς μετανοίας, ἵνα

Θεοῦ τύχωσιν. Ign. Eph. 10. διαφυγόντες Θεοῦ τευξόμεθα. Magn.

1. Θεός, δι' ὃν πάντα ὑπομένοντες αὐτοῦ τεύξεσθε. Smyrn. 9. ὅτι λιμένος ἦδη ἐτύγχανεν τῇ προσευχῇ ὑμῶν. 11. ἵνα κρείττονος ἐλευθερίας ἀπὸ Θεοῦ τύχωσιν. Polyc. 4. ἰδιώτης τυγχάνων. Fragm. i.

Τύπος. ἐν τύπῳ περιστέρας. Clem. Fragm. viii. τυποῦνται ἀληθείας τύπῳ. ib. εἰς τύπον καὶ διδασχὴν ἀφθαρσίας. Ign. Magn. 6.

Τυποῦσθαι. τυποῦνται ἀληθείας τύπῳ. Clem. Fragm. viii.

Τύπτειν. ὡς ἀκμῶν τυπτόμενος. Ign. Polyc. 3.

Τύραννος. ὡς τύραννοι ἀναιροῦνται. Ign. Fragm. i. ὁ τύραννος . . . εἰς ἄρνησιν αὐτοὺς τρέψῃ. Mart. Polyc. 2.

Τύφος. ἀποθέμενοι πᾶσαν ἀλαζονείαν, καὶ τύφος. Clem. I 13.

Τύχη. τὴν Καίσαρος τύχην. Mart. Polyc. 9, et 10 bis.

*Υγίεια. πηγαὶ πρὸς . . . ὑγίειαν δημιουργηθείσαι. Clem. I 20. ὑγίεια πλέον ἡρίασε νόσου. Fragm. iv.

*Υδωρ. ἀπὸ τοῦ περιέχοντος αὐτὴν ὕδατος. Clem. I 33. ἵνα τῷ πάθει τὸ ὕδωρ καθαρῶς. Ign. Eph. 18. ὕδωρ δὲ ζῶν. Rom. 7.

Υἱός. ἐδόθη αὐτῷ υἱὸς ἐν γῆρᾳ. Clem. I 10. υἱὸς ἡμᾶς προσηγόρευσεν. II 1. ἵνα ἡμᾶς προσδέξηται ὡς υἱός. 9. καὶ ἐπιφάνεια τοῦ Υἱοῦ. Fragm. viii. μέλη ὄντας τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ. Ign. Eph. 4. τῷ υἱῷ ἀνθρώπου, καὶ υἱῷ Θεοῦ. 20. τοῦ μόνου Υἱοῦ αὐτοῦ. Rom. Inscr. Υἱοῦ Πατρός. ib. τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. 7. Υἱὸν Θεοῦ κατὰ θέλημα καὶ δύναμιν Θεοῦ. Smyrn. 1. τὴν ἀξίαν Υἱοῦ ἀφαρπαζόντες. Fragm. i. ὅτι Θεοῦ Υἱὸς ἦν. viii. ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁ μονογενής. Mart. Ign. 2. παρακαλέσας τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ. 6. Τοῦτον, . . . Υἱὸν ὄντα τοῦ Θεοῦ, προσκυνούμεν. Mart. Polyc. 17.

*Υλη. Ἀναλογισόμεθα... ἐκ ποίας ὕλης ἐγενήθημεν. Clem. I 38. καὶ ὕλη ἡ τῶν ἀσπαστῶν. Fragm. iv.

- 'Υμέτερος. διὰ τὴν ὑμέτεραν ἀφροσύ-
 νην. Clem. I 47. πέμψαι τινα
 τῶν ὑμετέρων. Ign. Smyrn. 11.
 τῆς ὑμετέρας ἐκ τῶν ἡλίων ἀσφα-
 λείας. Mart. Polyc. 13.
 'Υμνεῖν. ὑμνήσαντες τὸν Θεόν. Mart.
 Ign. 7.
 'Υπάγειν. οἶδεν γὰρ . . . ποῦ ὑπάγει.
 Ign. Philad. 7.
 'Υπακοή. 'Ενῶχ, ὅς ἐν ὑπακοῇ δίκαιος
 εὐρεθείς. Clem. I 9. 'Αβραάμ . . .
 δι' ὑπακοῆς ἐξῆλθεν. 10. δι' ὑπα-
 κοῆς προσήνεγκεν αὐτὸν θυσίαν. ib.
 τὸ ὑποδεῖς διὰ τῆς ὑπακοῆς. 19.
 'Υπακοῦειν. καὶ οἱ ὑπακούσαντες ἐσώ-
 θησαν. Clem. I 7. ὑπακούσωμεν
 τῇ . . . βουλῇ αὐτοῦ. 9. εἰς τὸ
 ὑπακοῦειν ὑμᾶς τῷ ἐπισκόπῳ. Ign.
 Eph. 20. χαίρων κατεπίγουσιν
 ὑπήκουσεν. Mart. Ign. 5.
 'Υπαλείφειν. ὑφ' ὑμῶν ὑπαλειφθῆναι
 πίστει. Ign. Eph. 3.
 'Υπαντᾶν. ταῖς ἐκκλησίαις ταῖς ὑπαν-
 τησάσαις αὐτῷ. Mart. Ign. 4.
 ὑπήντα αὐτῷ ὁ εἰρήναρχος. Mart.
 Polyc. 8.
 'Υπάρχειν. πρόσωπα . . . αὐθάδῃ ὑπάρ-
 χοντα. Clem. I 1. ἐν τῷ κανόνι
 τῆς ὑποταγῆς ὑπαρχούσας. ib. τοὺς
 δὲ ἑτεροκλινεῖς ὑπάρχοντας. 11.
 τῆς γυναικὸς ἑτερογνώμονος ὑπαρ-
 χούσης. ib. νοήσωμεν πῶς ἀόργη-
 τος ὑπάρχει. 19. τοῦτο μονογενὲς
 ὑπάρχον. 25. Ἁγίου οὖν μερὶς
 ὑπάρχοντες. 30. σκῆπτρα αὐτοῦ
 οὐκ ἐν μικρῇ δόξῃ ὑπάρχουσιν. 32.
 στυγητοὶ τῷ Θεῷ ὑπάρχουσιν. 35.
 ἐν ἀγαθῇ συνειδήσει ὑπάρχων. 41.
 εἰς τοὺς ἑτεροκλινεῖς ὑπάρχοντας.
 47. 'Απροσδεῖς . . . ὁ Δεσπότης
 ὑπάρχει τῶν ἀπάντων. 52. τῶν ἐν
 τινι παραπτώματι ὑπαρχόντων. 56.
 εὐλαβεστέρους ἡμᾶς ὑπάρχοντας.
 Mart. Polyc. 2. οἱ προδίδοντες
 αὐτὸν οἰκείοι ὑπῆρχον. 6.
 'Υπατεῖν. ὑπατευνόντων παρὰ 'Ρω-
 μαίοις. Mart. Ign. 7.
 'Υπεισιεῖναι. τῶν δαιμόνων ἔλοιτο λα-
 τρείαν . . . ὑπεισιεῖναι. Mart. Ign.
 2.
 'Υπεξέρχεσθαι. ἐπειθον αὐτὸν ὑπεξε-
 λ-
- θεῖν' καὶ ὑπεξῆλθεν. Mart. Po-
 lyc. 5.
 'Υπεραγιάζεσθαι. ὑπεραγαλλόμενος
 ἀσφαλίζομαι ὑμᾶς. Ign. Philad. 5.
 'Υπεράγαν. ἡ νοουθήσεις . . . ὑπεράγαν
 ὠφέλιμος. Clem. I 56.
 'Υπερασπισμός. ὑπερασπισμός ἐστίν
 τοῖς παιδευομένοις ὑπὸ τοῦ Δεσπό-
 του. Clem. I 56.
 'Υπερασπιστής. ὁ 'Υψιστος ὑπέρμαχος
 καὶ ὑπερασπιστής ἐστίν. Clem. I
 45.
 'Υπερβαίνειν. τὰς ἡμετέρας σπουδάζων
 διατάξεις ὑπερβαίνειν. Mart. Ign.
 2.
 'Υπερβάλλειν. ταῖς . . . ὑπερβαλλούσαις
 αὐτοῦ δωρεαῖς τῆς εἰρήνης. Clem.
 I 19. ταῖς ὑπερβαλλούσαις καὶ
 ἐνδόξοις δωρεαῖς αὐτοῦ. 23. ὑπερ-
 βάλλων τὸ φῶς αὐτοῦ ὑπὲρ πάντα.
 Ign. Eph. 19.
 'Υπερδοξάζειν. 'Αποδεχόμενός σου τὴν
 ἐν Θεῷ γνώμην, . . . ὑπερδοξάζω.
 Ign. Polyc. 1.
 'Υπερεκπερισσῶς δὲ ἡμᾶς. Clem. I
 20.
 'Υπερεπαυεῖν. 'Ονήσιμος ὑπερεπαυεῖ
 ὑμῶν τὴν εὐταξίαν. Ign. Eph. 6.
 'Υπερηφανεῖν. 'Ο οὖν μὴ ἐρχόμενος
 ἐπὶ τὸ αὐτὸ, οὗτος ἤδη ὑπερηφανεῖ.
 Ign. Eph. 5. τὰ δεσμά μου, ἀ
 οὐχ ὑπερηφανήσατε. Smyrn. 10.
 δούλους καὶ δούλας μὴ ὑπερηφάνει.
 Polyc. 4.
 'Υπερηφανία. οὐκ ἦλθεν ἐν κόμπῳ . . .
 ὑπερηφανίας. Clem. I 16. φεύ-
 γοντες . . . βδελυκτὴν ὑπερηφανίαν.
 30. ἀπορρίψαντες ἀφ' ἐαυτῶν . . .
 ὑπερηφανίαν. 35.
 'Υπερήφανος. ἐν ἀγάπῃ οὐδὲν ὑπερή-
 φανον. Clem. I 49. ἀποθέμενος
 τὴν . . . ὑπερήφανον τῆς γλώσσης . . .
 αὐθάδειαν. 57.
 'Υπέρμαχος. μὴ εἰδότες ὅτι ὁ 'Υψιστος
 ὑπέρμαχος. Clem. I 45.
 'Υπεροχή. ἡ καθ' ὑπεροχὴν δοκούντας.
 Clem. I 57.
 'Υπέρτατος. ἐνοπτριζόμεθα τὴν . . .
 ὑπερτάτην ὄψιν αὐτοῦ. Clem. I
 36. αὐτὸς ὤρισεν τῇ ὑπερτάτῃ αὐ-
 τοῦ βουλήσει. 40.

ὑπερτίθεσθαι. ὑπέρθεσθε οὖν τὴν
κακὴν ζύμην. Ign. Magn. 10.

ὑπερῶφον. ἔκρυνεν εἰς τὸ ὑπερῶφον.
Clem. I 12. ἐν ὑπερῶφ. Mart.
Polyc. 7.

ὑπέχειν. ὑπομονῆς βραβεῖον ὑπέσχεον.
Clem. I 5. τὴν... τοῦ Ἰουδα ὑπὲρ-
σχοιεν τιμωρίαν. Mart. Polyc. 6.

ὑπήκοος. ἐν τῷ αὐτὸν ὑπήκοον γε-
νέσθαι τοῖς ῥήμασι τοῦ Θεοῦ. Clem.
I 10. ὑπήκοους τοῖς ἀγιοπρεπέσι
λόγοις αὐτοῦ. 13. ὑπήκοους ἡμᾶς
μᾶλλον γενέσθαι τῷ Θεῷ 14.

ὑπηρεσία. διὰ τῆς ὑπηρεσίας αὐτοῦ
ἔκρυνεν ὁ Θεὸς λαὸν αὐτοῦ. Clem.
I 17.

ὑπηρετεῖν. ἐν λόγῳ Θεοῦ ὑπηρετεῖ
μοι. Ign. Philad. 11.

ὑπηρετής. ἐκκλησίας Θεοῦ ὑπηρεταί.
Ign. Trall. 2. ὡς Θεοῦ οἰκονόμοι
... καὶ ὑπηρεταί. Polyc. 6.

ὑπισχνέσθαι. καθὼς ὑπέσχετο ἡμῖν
ἐγείρει ἡμᾶς. Polyc. Phil. 5.

ὑποβάλλειν. ὑπέβαλε γοῦν Νική-
την. Mart. Polyc. 17. ὑποβαλ-
λόντων καὶ ἐνισχυόντων τῶν Ἰου-
δαίων. ib.

ὑπογραμμός. ὑπομονῆς... μέγιστος
ὑπογραμμός. Clem. I 5. τίς ὁ
ὑπογραμμός ὁ δεδομένος ἡμῖν. 16.
Ἐχούτες οὖν τοῦτον τὸν ὑπογραμ-
μόν. 33. τοῦτον... ὑπογραμμόν
ἔθηκε δι' ἑαυτοῦ. Polyc. Phil. 8.

ὑποδείξ. τὸ ὑποδεῖς διὰ τῆς ὑπακοῆς.
Clem. I 19. Εὐεργεσία τοῖς ὑπο-
δεστέροις. Ign. Fragm. iv.

ὑποδείγμα. ὡς τῶν ἀρχαίων ὑπο-
δειγμάτων παυσώμεθα. Clem. I 5.
τὰ γενναῖα ὑποδείγματα. ib. ὑπό-
δειγμα καλλίστον ἐγένοντο. 6. Τοι-
ούτοις οὖν ὑποδείγμασι κολληθῆναι
καὶ ἡμᾶς δεῖ. 46. ὑποδείγματα
ἐθῶν. 55. τοιοῦτ' ἐχρήσατο ὑπο-
δείγματι. Ign. Fragm. i.

ὑποδεικνύειν. οὐχ ὑποδεικνύουσα αὐ-
τοῖς ἐκείνους. Clem. I 12. ὑπο-
δεικθέντων τῷ ἁγίῳ Πιπτιῶν.
Mart. Ign. 5. ἐκείνοις δὲ ὑπε-
δείκνυτο ὑπὸ τοῦ Κυρίου. Mart.
Polyc. 2.

ὑποδέχεσθαι. καλῶς ἐποιήσατε ὑπο-

δεξάμενοι. Ign. Smyrn. 10.

ὑπόθεσις. τῶν λυπηρῶν... πάντων
ὑπόθεσις καὶ ὕλη ἢ τῶν ἀσπαστῶν.
Clem. Fragm. iv.

ὑποκείσθαι. τοσοῦτ' μᾶλλον ὑποκεί-
μεθα κινδύνῳ. Clem. I 41.

ὑπόκρισις. τοῖς μεθ' ὑποκρίσεως βου-
λομένοις εἰρήνην. Clem. I 15.
ἐπακοῦνεν κατὰ μηδεμίαν ὑπόκρισιν.
Ign. Magn. 3. τῶν ἐν ὑποκρίσει
φερόντων τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου.
Polyc. Phil. 6.

ὑπολύειν. ἐπειράτο καὶ ὑπολύειν ἑαν-
τόν. Mart. Polyc. 13.

ὑπομένειν. τὰ ἐτοιμαζόμενα τοῖς ὑπο-
μένουσιν; Clem. I 35. εὑρέθηναί
ἐν τῷ ἀριθμῷ τῶν ὑπομενόντων
αὐτόν. ib. Οἱ δὲ ὑπομένοντες ἐν
πεποιθήσει. 45. ὅσα ὑπέμεινεν
Ἰησοῦς Χριστὸς παθεῖν. II 1. ἐλ-
πίσαντες ὑπομείνωμεν. 11. ὑπο-
μένοντες τὴν πᾶσαν ἐπήρειαν τοῦ
ἀρχοντος τοῦ αἰῶνος τούτου. Ign.
Magn. 1. ὑπομένομεν, ὡς εὑρε-
θῶμεν μαθηταί. 9. εἰς τὸ συμπα-
θεῖν αὐτῷ, πάντα ὑπομένω. Smyrn.
4. ἀμείβοι ἡμῖν Θεός, δι' ὃν πάντα
ὑπομένοντες. 9. ἔνεκεν Θεοῦ πάντα
ὑπομένειν ἡμᾶς δεῖ, ὡς καὶ αὐτὸς
ἡμᾶς ὑπομείνη. Polyc. 3. τὸν κατὰ
πάντα τρόπον δι' ἡμᾶς ὑπομείναντα.
ib. ὃς ὑπέμεινεν ὑπὲρ τῶν ἀμαρ-
τιῶν. Polyc. Phil. 1. ἀλλὰ δι'
ἡμᾶς... πάντα ὑπέμεινε. 8. διωγ-
μὸν ὑπομένειν ἀπειλήσαντος. Mart.
Ign. 2. μάστιγι μὲν καταξαν-
θέντες... ὑπέμειναν. Mart. Polyc.
2. τὰ τηρούμενα τοῖς ὑπομείνανσιν
ἀγαθά. ib. ὑπέμειναν θεινὰς κολά-
σεις. ib. ὁ γὰρ δοῦς μοι ὑπομείναν
τὸ πῦρ. 13.

ὑπομνησκειν. ἑαυτοὺς ὑπομνή-
σκοντες. Clem. I 7.

ὑπομονή. ὑπομονῆς βραβεῖον ὑπέσχεον.
Clem. I 5. ὑπομονῆς μέγιστος
ὑπογραμμός. ib. δόψ' πάσῃ ψυχῇ
... εἰρήνην, ὑπομονήν. 58. εἰς
μίμησιν τῆς ἐκείνου... ὑπομονῆς.
Fragm. ii. ὑπαλειφθῆναι πίστει,
... ὑπομονῇ. Ign. Eph. 3. διάνοι-
αν... ἀδιάκριτον ἐν ὑπομονῇ. Trall.

1. ἐν ὑπομονῇ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Rom. 10. Χάρις ὑμῖν, . . . ὑπομονὴ διὰ παντός. Smyrn. 12. ἡ ὑπομονὴ ὡς πανοπλία. Polyc. 6. Μιμηταὶ οὖν γενώμεθα τῆς ὑπομονῆς αὐτοῦ. Polyc. Phil. 8. ἀσκεῖν πᾶσαν ὑπομονήν. 9. Περιέχουσι γὰρ πίστιν καὶ ὑπομονήν. 13. τῆς ἐν αὐτῷ ὑπομονῆς. Mart. Polyc. 3. Διὰ τῆς ὑπομονῆς γὰρ καταγωνισάμενος. 19.
- Ἐπομονητικός. Τὸ γὰρ γενναῖον αὐτῶν, καὶ ὑπομονητικόν. Mart. Polyc. 2.
- Ἐποπίπτειν. ταῦτα ἐπέπιπτεν . . . ὑπὸ τὴν διάνοιαν ἡμῶν. Clem. I 35.
- Ἐποστρώνυσθαι. κήρυκας μὲν ὑποστρώνύμενοι. Mart. Polyc. 2.
- Ἐποταγή. ἐν τῷ κανόνι τῆς ὑποταγῆς ὑπαρχούσας. Clem. I 1. ὑποταγῇ μὲ χρῆται. 37. ἐν μᾶ ὑποταγῇ ἦτε κατηρτισμένοι. Ign. Eph. 2. ἐν οἷς ἀκίνδυνος ἡ ὑποταγή. Fragm. iii. λείπειν αὐτῷ πρὸς πᾶσαν ὑποταγήν. Mart. Ign. 2.
- Ἐποτάσσειν. ὑποτασσόμενοι τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν. Clem. I 1. ὑποτασσόμενοι μᾶλλον ἢ ὑποτάσσοντες. 2. Οἱ οὐρανοὶ . . . ἐν εἰρήνῃ ὑποτάσσονται αὐτῷ. 20. ὑποτασσώμεθα τῷ θελήματι αὐτοῦ. 34. ὑποτασσέσθω ἕκαστος τῷ πλησίον αὐτοῦ. 38. ὑποτάγητε τοῖς πρεσβυτέροις. 57. μάθετε ὑποτάσσεσθαι. ib. ἵνα ὤμεν Θεοῦ ὑποτασσόμενοι. Ign. Eph. 5. ὅτι ὑποτάσσεται τῷ ἐπισκόπῳ ὡς χάριτι Θεοῦ. Magn. 2. Ἐποτάγητε τῷ ἐπισκόπῳ καὶ ἀλλήλοις. 13. Ὅτ' ἂν γὰρ τῷ ἐπισκόπῳ ὑποτάσσεσθε ὡς Ἰησοῦ Χ. Trall. 2. ὑποτάσσεσθαι καὶ τῷ πρεσβυτέρῳ. ib. ὑποτασσόμενοι τῷ ἐπισκόπῳ ὡς τῇ ἐντολῇ. 13. τοὺς λοιμοτέρους ἐν πραότητι ὑπότασσε. Polyc. 2. Ἀντίψυχον ἐγὼ τῶν ὑποτασσυμένων τῷ ἐπισκόπῳ. 6. Τῷ Καίσαρι ὑποτάγητε. Fragm. iii. ᾧ ὑπετάγη τὰ πάντα. Polyc. Phil. 2. ὑποτασσυμένους τοῖς πρεσβυτέροις καὶ διακόνοις, ὡς Θεῷ καὶ Χριστῷ. 5. ὑποτεταγμένοι . . . τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ. 15. οἶα πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἐπιστέλλει . . . ὑποτετάκται. Mart. Ign. 4.
- Ἐποτεταγμένως. πῶς ὑποτεταγμένως. ἐπιτελοῦσι τὰ διατασσόμενα. Clem. I 37.
- Ἐπουργεῖν. μάλιστα Ἰουδαίων προθύμως . . . εἰς ταῦτα ὑπουργούντων. Mart. Polyc. 13.
- Ἐποφέρειν. πλείονας ὑπήνεγκεν πόρους. Clem. I 5. παντὶ τῷ κόσμῳ μετανόας χάριν ὑπήνεγκεν. 7. κίνδυνον ὑποίσομεν μέγα. 14.
- Ἐποχθόνιος. βλεπόντων τῶν . . . ὑποχθόνιων. Ign. Trall. 9.
- Ἐσπερείσθαι. ὑστερεῖται τοῦ ἄρτου Θεοῦ. Ign. Eph. 5.
- Ἐστέρημα. τὰ ὑστέρηματα αὐτῶν ἴδια ἐκρίνετε. Clem. I 2. δι' οὗ ἀναπληρωθῇ αὐτοῦ τὸ ὑστέρημα. 38.
- Ἐστέρος. τοῦ γενομένου ἐν ὑστέρῳ ἐκ σπέρματος Δαβὶδ. Ign. Rom. 7. ἡμεῖς ὑστερον ἀνελόμενοι. Mart. Polyc. 18.
- Ἐψιστος. τὴν μεγαλοπρεπῆ . . . θρησκείαν τοῦ Ἐψίστου. Clem. I 45. ὁ Ἐψιστος ὑπέρμαχος καὶ ὑπερασπιστὴς ἐστίν. ib. ἐν μεγαλειότητι Πατρὸς Ἐψίστου. Ign. Rom. Inscr. *
- Ἐψος. ἀνενίζομεν εἰς τὰ ὕψη τῶν οὐρανῶν. Clem. I 36. τὸ ὕψος, εἰς ὃ ἀνάγει ἡ ἀγάπη. 49. ἀναφερόμενοι εἰς τὰ ὕψη. Ign. Eph. 9.
- Φαγεῖν. ἔφαγεν τε καὶ ἔπιεν. Ign. Trall. 9. ἐκέλευσε παρατεθῆναι φαγεῖν. Mart. Polyc. 7.
- Φάναι. φησὶν γὰρ ὁ ἅγιος λόγος. Clem. I 13, 56. φησὶ γάρ. 16. Conf. 56. Π 7. Θεὸς γάρ, φησιν. 30. Οὕτως γὰρ φησιν ὁ Θεός. 33. Φησὶ γὰρ ὁ ἐκλεκτὸς Δαβὶδ. 52. φησὶν. Fragm. vii, x. Ign. Fragm. ix. ἔφη αὐτοῖς. Ign. Smyrn. 3. ὁ Πολύκαρπος ἔφη. Mart. Polyc. 9. Ὁ ἀνθύπατος ἔφη. 10.
- Φαίνεσθαι. ὃν τρόπον οὖν σου τὸ σῶμα φαίνεται. Clem. II 12. ὅπερ καὶ ἐστίν, καὶ φανήσεται. Ign. Eph. 15. τὴν φαινομένην νεωτε-

- ρικὴν τάξιν. Magn. 3. οὐκ εὐ-
 συνείδητοί μοι εἶναι φαίνονται. 4.
 ἐν τέλει ἐφάνη. 6. εὐλογόν τι φαί-
 νεσθαι ἰδίᾳ ὑμῖν. 7. φαίνεσθί μοι
 οὐ κατὰ ἄνθρωπον ζῶντες. Trall. 2.
 τὸ γὰρ ζῆλος πολλοῖς μὲν οὐ φαί-
 νεται. 4. ἐφαίνοντο ἂν κλάδοι. 11.
 ὅταν κόσμῳ μὴ φαίνωμαι. Rom. 3.
 Οὐδὲν φαινόμενον, αἰώνιον. ib.
 Χριστὸς, ἐν Πατρὶ ὢν, μᾶλλον φαί-
 νεται. ib. Ὅπου ἂν φανῇ ὁ ἐπί-
 σκοπος. Smyrn. 8. Ἐφάνη μοι
 οὐν δέξιον πρᾶγμα. 11. ἵνα τὰ
 φαινόμενά σου εἰς πρόσωπον κολα-
 κεύης. Polyc. 2. λύκος σοι φαι-
 νέσθω. Fragm. ix.
- Φανερὸς. τὸ ἐπιεικὲς . . . φανερὸν
 ποιησάτωσαν. Clem. I 21.
- Φανεροῦν. φανεροῦνται ἐν τῇ ἐπισκοπῇ
 τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ. Clem.
 I 50. ἢ τὰς αἰσθήσεις ἐφανέρωσε.
 Fragm. viii. εἰς πλήρωμα δόξης
 αὐτοῦ φανερωθέν. ib. Πῶς οὖν
 ἐφανέρωθη τοῖς αἰῶσιν; Ign. Eph.
 19. Θεοῦ ἀνθρωπίνως φανερου-
 μέν. ib. εἰς Θεὸς ἔστιν ὁ φανε-
 ρώσας ἑαυτόν. Magn. 8. Χριστὸς
 ὑμῖν ταῦτα φανερώσει. Rom. 8.
 τὰ δὲ ἀόρατα αἰτεῖ ἵνα σοι φανε-
 ρωθῇ. Polyc. 2. ἐφανέρωσαμεν
 ὑμῖν καὶ τὴν ἡμέραν. Mart. Ign. 7.
 τὸ τῆς φανερωθείσης ἐπὶ τοῦ προσ-
 κεφαλαίου ὀπτασίας. Mart. Polyc.
 12. κατὰ ἀποκάλυψιν φανερώ-
 σαντός μοι Πολυκάρπου. 22.
- Φανερώς. καυχήσασθαι, οὔτε λάθρα
 οὔτε φανερώς. Ign. Philad. 6.
- Φάρμακον. φάρμακον ἀθανασίας. Ign.
 Eph. 20. ὥσπερ θανάσιμον φάρ-
 μακον διδόντες. Trall. 6.
- Φαῦλος. φαῦλων ἔργων μιαιφάνος ἐπιθυ-
 μίας. Clem. I 28. Τίνες οὖν οἱ
 ἐχθροί; οἱ φαῦλοι. 36.
- Φεῖδεσθαι. ὥς οὐ φείδομαι ἑαυτοῦ.
 Ign. Trall. 3. εἰς ὑμᾶς φεί-
 σησθέ μου. Rom. 1.
- Φέρειν. Ταῦτα πάσχοντες εὐκλεῶς ἡ-
 νεγκαν. Clem. I 45. ἑαυτῶν κα-
 τὰ γυνωσιν φέρουσιν. 51. Ἴνα δὲ
 καὶ ὑποδείγματα ἔθνων ἐνέγκωμεν.
 55. τῶν ἐν ὑποκρίσει φερόντων
- τὸ ὄνομα. Polyc. Phil. 6. φέρεις
 τὸν σταυρωθέντα; Mart. Ign. 2.
 φέρε δὲ βούλει. Mart. Polyc.
 11.
- Φεύγειν. Ζῆλος φυγεῖν ἠγάγκασε Μω-
 ὕσῃν. Clem. I 4. φυγεῖν ἀπὸ
 τῆς κραταιᾶς χειρὸς αὐτοῦ. 28.
 φεύγοντες καταλαλιάς. 30. φύ-
 γωμεν τὴν ἀσέβειαν. II 10. Φεύ-
 γετε οὖν τὰς κακὰς παραφύδας.
 Ign. Trall. 11. φεύγετε τὸν με-
 ρισμόν. Philad. 2. τοὺς μερισ-
 μούς φεύγετε. 7. et Smyrn. 11.
 Φεύγετε οὖν τὰς κακοτεχνίας. Phi-
 lad. 6. Τὰς κακοτεχνίας φεύγε.
 Polyc. 5. φυγεῖν τὸ αἰώνιον . .
 πῦρ. Mart. Polyc. 2.
- Φευκτός. τῶν . . . φευκτῶν πάντων
 ὑπόθεσις. Clem. Fragm. iv.
- Φθάειν. φθάσαι τὰς φιλοτιμίας.
 Mart. Ign. 5. ἵνα φθάσῃ πρὸς
 δὴν ἡγάπησεν Κύριον. ib. καθὼς
 φθάσας ἐν τῇ ἐπιστολῇ. 6.
- Φθαρτός. τὰ ἐνθάδε μολῆσαι, ὅτι . . .
 φθαρτά. Clem. II 6. τοὺς φθα-
 ρτοὺς ἀγῶνας. 7. ὁ τὸν φθαρτὸν
 ἀγῶνα ἀγωνιζόμενος. ib. τὸ φθα-
 ρτὸν σῶμα. Ign. Fragm. viii.
- Φθέγγεσθαι. οἶά τις ἐφθέγγετο. Ign.
 Fragm. i. ἀλλ' ὁμως ἐφθέγγετο.
 ii.
- Φθίρειν. εἰς εὐρεθὴ φθίρειν. Clem.
 II 7. τῆς ἀφθαρσίας ἀγῶνα φθί-
 ρας. ib. εἰς τὴν πίστιν Θεοῦ ἐν
 κατῇ διδασκαλίᾳ φθίρει. Ign. Eph.
 16. εἰς γινώσκῃ πλέον τοῦ ἐπι-
 σκόπου, ἔφθαρται. Polyc. 5.
- Φθονεῖν. μὴ φθονῆσαι τῷ σπεύδοντι
 πρὸς τὸν Κύριον. Mart. Ign. 6.
- Φθόνος. Ἐκ τούτου ζῆλος καὶ φθόνος.
 Clem. I 3. ζῆλος καὶ φθόνος
 ἀδελφοκτονίαν κατεργάσατο. 4.
 Δαβὶδ φθόνον ἔσχεν. ib. Διὰ . . .
 φθόνου, οἱ μέγιστοι . . . στύλοι ἐδι-
 ῶχθησαν. 5.
- Φθορά. Οὗτος λέγει μοιχείαν καὶ φθο-
 ράν. Clem. II 6. Οὐχ ἡδομαι
 τροφῇ φθορᾶς. Ign. Rom. 7.
 προβάτων φθοράν. Fragm. ix.
- Φιλαδελφία. τὸ σεμνὸν τῆς περιβολῆ-
 του φιλαδελφίας ὑμῶν. Clem. I

47. τῆς φιλαδελφίας ἡμῶν ἀγνὴν ἀγωγὴν. 48.
Φιλαργυρεῖν. συμπάσχειν ἀλλήλοις ὀφείλουμεν, καὶ μὴ φιλαργυρεῖν. Clem. II 4.
Φιλαργυρία. Οὗτος λέγει . . . φιλαργυρίαν. Clem. II 6. ἀπεχόμενοι πάσης . . . φιλαργυρίας. Polyc. Phil. 2. Ἀρχὴ δὲ πάντων χαλεπῶν φιλαργυρία. 4. μακρὰν οὖσας πάσης . . . φιλαργυρίας. ib. μακρὰν ὄντες πάσης φιλαργυρίας. 6.
Φιλεῖν. Καλοὺς μαθητὰς εἶναι φιλεῖν. Ign. Polyc. 2.
Φιλοδέσποτος. Τὸ γὰρ γενναῖον . . . καὶ φιλοδέσποτον. Mart. Polyc. 2.
Φιλονεικία. τὴν τῶν Ἰουδαίων γενομένην φιλονεικίαν. Mart. Polyc. 18.
Φιλόνεικος. Φιλόνεικοὶ ἐστε, ἀδελφοί. Clem. I 45.
Φιλοξενία. τὸ μεγαλοπρεπὲς τῆς φιλοξενίας ὑμῶν ἦθος. Clem. I 1. Διὰ . . . φιλοξενίαν ἐδόθη αὐτῷ νῦς ἐν γῆρᾳ. 10. Διὰ φιλοξενίαν . . . Λὼτ ἐσώθη. 11. Διὰ . . . φιλοξενίαν ἐσώθη Ῥαάβ. 12.
Φιλόξενος. Ἡ οὖν φιλόξενος Ῥαάβ. Clem. I 12.
Φίλος. Ἀβραάμ, ὁ φίλος προσαγορευθεὶς. Clem. I 10. φίλος προσηγορεύθη τοῦ Θεοῦ. 17. Οὐ δύναμεθα οὖν τῶν δύο φίλοι εἶναι. II 6.
Φιλοτιμία. φθάσαι τὰς φιλοτιμίας ἐν τῇ μεγάλῃ Ῥώμῃ. Mart. Ign. 5. τῆς ἀκαθάρτου φιλοτιμίας. ib. μελλουσῶν καταπαύειν τῶν φιλοτιμιῶν. 6.
Φιλόυλος. οὐκ ἔστιν ἐν ἐμοὶ πῦρ φιλόυλον. Ign. Rom. 7.
Φιλόχριστος. τὸν τῆς φιλοχρίστου αὐτοῦ ἐπίθυμίας. Mart. Ign. 7.
Φλέψ. μέχρι τῶν ἔσω φλεβῶν. Mart. Polyc. 2.
Φλόξ. Μεγάλῃς δὲ ἐκλαμψάσης φλογός. Mart. Polyc. 15.
Φοβεῖσθαι. τοῖς φοβουμένοις τὸν Θεὸν δόσιως. Clem. I 21. ἔχει σπλάγχνα ἐπὶ φοβουμένους αὐτόν. 23. φοβηθῶμεν αὐτόν. 28. Δανιὴλ ὑπὸ τῶν φοβουμένων τὸν Θεὸν ἐβλήθη εἰς λάκκον λεόντων; 45. οὐ δεῖ ἡμᾶς φοβεῖσθαι τοὺς ἀνθρώπους. II 4. μὴ φοβηθῶμεν ἐξελθεῖν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. 5. ὅσον βλέπει τις σιγῶντα ἐπίσκοπον, πλειόνως αὐτὸν φοβεῖσθω. Ign. Eph. 6. φοβηθῶμεν τὴν μακροθυμίαν τοῦ Θεοῦ. 11. τὴν μέλλουσαν ὀργὴν φοβηθῶμεν. ib. νῦν γὰρ με δεῖ πλέον φοβεῖσθαι. Trall. 4. φοβούμαι μὴ νηπίους οὖσιν ὑμῖν. 5. Φοβούμαι γὰρ τὴν ὑμῶν ἀγάπην. Rom. 1. δεδμεμένος φοβούμαι μάλλον. Philad. 5. φοβηθεὶς ὑπὲρ τῆς Ἀντιοχείων ἐκκλησίας. Mart. Ign. 2. φοβηθεὶς μή ποτε ἡ τῆς ἀδελφότητος στοργή. 4. φοβουμένους δὲ διότι περ ἐπὶ θάνατον ὁ τοιοῦτος ἦγετο. 6.
Φόβος. πάντα ἐν τῷ φόβῳ αὐτοῦ ἐπετελεῖτε. Clem. I 2. ἐν τῷ ἀπολείπειν ἕκαστον τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ. 3. καταδεξαμένους τὰ λόγια αὐτοῦ ἐν φόβῳ. 19. τὴν παιδείαν τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ. 21. πῶς ὁ φόβος αὐτοῦ καλός. ib. Οἱ γὰρ μετὰ φόβου καὶ ἀγάπης πολιτευόμενοι. 51. δψή πάσῃ ψυχῇ . . . πιστῶν, φόβον. 58. Οἵτινες παράγονσι φόβους ἀνθρωπίνους. II 10. δουλεύσατε τῷ Θεῷ ἐν φόβῳ. Polyc. Phil. 2. τὴν παιδείαν τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ. 4. δουλεύσωμεν αὐτῷ μετὰ φόβου. 6. φόβῳ καὶ χαρᾷ πεπληρωμένοι. Mart. Ign. 6.
Φοίνιξ. Ὅρνεον γὰρ ἔστιν ὁ προσοικμαζέται φοίνιξ. Clem. I 25.
Φοιτᾶν. τά τε ἐν αὐτῇ ζῶα φοιτῶντα. Clem. I 33.
Φορεῖν. ἐπτάκις δεσμὰ φορέσας. Clem. I 5. τῶν αὐτὸν ἐν καρδίᾳ φορούντων. Mart. Ign. 2.
Φορτικός. Δεικνύς τούτου τοῦ λόγου τὸ φορτικόν. Ign. Fragm. i.
Φρονεῖν. οὕτως δεῖ ἡμᾶς φρονεῖν περὶ Ἰησοῦ. Clem. II 1. μικρὰ φρονεῖν περὶ τῆς σωτηρίας ἡμῶν. ib. ἐν τῷ γὰρ φρονεῖν ἡμᾶς μικρά. ib. Πολλὰ φρονῶ ἐν Θεῷ. Ign. Trall. 4. καθὼς φρονοῦσιν καὶ συμβήσεται αὐτοῖς. Smyrn. 2. περὶ ἡμῶν τὸ αὐτὸ φρονοῦσιν. 5. Τέλειοι ὄντες τέλεια καὶ φρονεῖτε. 11.

Φρόνησις. φρόνησιν ἔχομεν καὶ λόγον. Clem. Fragm. ix.

Φρόνιμος. ἐπηγέρθησαν . . . ἐπὶ τοὺς φρονίμους. Clem. I 3. Διὰ τί δὲ οὐ πάντες φρόνιμοι γινόμεθα; Ign. Eph. 17. ὡς φρονίμους ἐν Θεῷ συγχωροῦντας αὐτῷ. Magn. 3. Φρόνιμος γίνου ὡς ὅφεις. Polyc. 2.

Φροντίζειν. Τῆς ἐνώσεως φροντίζει. Ign. Polyc. 1.

Φροντίς. ἀπολείπωμεν τὰς . . . ματαίας φροντίδας. Clem. I 7.

Φροντιστής. σὺ αὐτῶν φροντιστής ἔσο. Ign. Polyc. 4.

Φρύγανον. συναγαγόντων . . . ξύλα καὶ φρύγανα. Mart. Polyc. 13.

Φυγαδεύειν. ὁ Παῦλος . . . φυγαδευθεῖς. Clem. I 5.

Φυλακίζειν. ἐφυλακίσθησαν, ἀλλ' ὑπὸ ἀνοσίῳ. Clem. I 45.

Φύλαρχος. τοὺς δώδεκα φυλάρχους προσενεγκεῖν αὐτῷ ῥάβδους. Clem. I 43. τοῖς δακτυλίοις τῶν φυλάρχων. ib. ἐπεδείξατο τοῖς φυλάρχοις τὰς σφραγίδας. ib.

Φυλάσσειν. τὰς ἐντολάς τοῦ Κυρίου φυλάζαντες. Clem. II 8. Δεῖ . . . ὡς καὶ Θεοῦ φυλάσσειν τὴν σάρκα. 9. οὐδὲ δεῖ ἡμᾶς φυλάσσεσθαι, ὅντας δυσθεραπεύτους. Ign. Eph. 7. φυλάσσεσθαι τὰ ἐγκλήματα ὡς πῦρ. Trall. 2. Φυλάττεσθε οὖν τοῖς τοιούτοις. 7.

Φυλῆ. στασιαζουσῶν τῶν φυλῶν. Clem. I 43. ῥάβδους ἐπιγεγραμμένας ἐκύστης φυλῆς κατ' ὄνομα. ib. ἥς ἂν φυλῆς ἡ ῥάβδος βλαστήσῃ. ib.

Φυλλορροεῖν. πρῶτον μὲν φυλλορροεῖ. Clem. I 23, et II 11.

Φυσιοῦν. Οἶδα ὅτι οὐ φυσιούσθε. Ign. Magn. 12. τοῖς φυσιούσιν με. Trall. 4. Τοῦτο δὲ ἔσται ὑμῖν μὴ φυσιουμένοις. 7. Τόπος μηδένα φυσιούτω. Smyrn. 6. μηδὲ αὐτοὶ φυσιούσθωσαν. Polyc. 4.

Φύσις. ὄνομα, ὃ κέκτησθε φύσει δικαία. Ign. Eph. 1. οὐ κατὰ χρῆσιν, ἀλλὰ κατὰ φύσιν. Trall. 1.

Φυτεία. οὐκ εἰσιν φυτεία Πατρός. Ign. Trall. 11. διὰ τὸ μὴ εἶναι αὐτοὺς φυτεῖαν Πατρός. Philad. 3.

Φωνή. τὸ ἐπιεικὲς . . . διὰ τῆς φωνῆς φανερόν ποιησάτωσαν. Clem. I 21. ᾄδῃτε ἐν φωνῇ μᾶ. Ign. Eph. 4. ἐλάλουν μεγάλη φωνῇ. Philad. 7. τῇ Ῥωμαϊκῇ φωνῇ. Mart. Ign. 6. φωνῇ ἐξ οὐρανοῦ. Mart. Polyc. 9. τὴν δὲ φωνὴν τῶν ἡμετέρων οἱ παρόντες. ib. ἀκατασχέτῳ θυμῷ καὶ μεγάλῃ φωνῇ. 12.

Φῶς. τὸ θαυμαστὸν αὐτοῦ φῶς. Clem. I 36. τὸ φῶς γὰρ ἡμῖν ἐχαρίσατο. II 1. τὸ φῶς αὐτοῦ ἀνεκλάλητον. Ign. Eph. 19. ὑπερβάλλων τὸ φῶς αὐτοῦ. ib. "Αφετέ με καθαρὸν φῶς λαβεῖν. Rom. 6. Τέκνα οὖν φωτός. Philad. 2.

Φωτίζειν. ἐκκλησιάζειν . . . καὶ πεφωτισμένη. Ign. Rom. Inscr. τὴν ἐκάστου φωτίζων διανοίαν. Ign. Mart. 1.

Χαίρειν. ὁ Κύριος, ἔργοις ἑαυτὸν κοσμήσας, ἐχάρη. Clem. I 33. εἰς τὸ τάχιον καὶ ἡμᾶς χαρῆναι. 59. ἐν ἀμώμῃ χάριτι χαίρειν. Ign. Eph. Inscr. εὐχόμεαι . . . πλείστα χαίρειν. Magn. Inscr. Trall. Inscr. πλείστα . . . ἀμώμως χαίρειν. Rom. Inscr. κόσμῳ μὴ χρησίσσῃ. 6. ἐν ἀμώμῃ πνεύματι καὶ λόγῳ Θεοῦ πλείστα χαίρειν. Smyrn. Inscr. Πολυκάμπῳ . . . πλείστα χαίρειν. Polyc. Inscr. χαίρων κατεπείγουσιν ὑπήκουσεν. Mart. Ign. 5. χαίρουσιν μὲν ἐφ' οἷς ἡζήωντο. 6.

Χαλεπός. Ἀρχὴ δὲ πάντων χαλεπῶν φιλαργυρία. Polyc. Phil. 4. μετὰ τιθεσθαι με ἀπὸ τῶν χαλεπῶν. Mart. Polyc. 11.

Χαλιναγωγεῖν. χαλιναγωγοῦντες ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς κακοῦ. Polyc. Phil. 5.

Χαλκός. προσκυνοῦντες . . . ἄργυρον καὶ χαλκόν. Clem. II 1.

Χαμαὶ κείσθαι. Clem. Fragm. viii.

Χαρά. μετὰ χαρᾶς . . . ἀναπέμψατε. Clem. I 59. ἐν τῇ χαρᾷ τῇ ἀμώμῃ. Ign. Magn. 7. χαρὰ αἰώνιος καὶ παράμονος. Philad. Inscr. μετὰ χαρᾶς ἐβόησεν. Mart. Ign. 2. Μετὰ . . . προθυμίας καὶ χαρᾶς. 3. σὺν πολλῇ χαρᾷ καταβάς. ib. φόβῳ καὶ χαρᾷ πεπληρωμένοις. 6. Μετὰ πολλῆς τοίνυν χαρᾶς. 7.

- θάροους καὶ χαρᾶς ἐνεπίμπλατο. Mart. Polyc. 12. συναγομένοις ἐν ἀγαλλιάσει καὶ χαρᾷ. 18.
- Χαρακτήρ. τῆς ἐαυτοῦ εἰκόνης χαρακτῆρα. Clem. I 33. ἴδιον χαρακτῆρα ἐπικείμενον. Ign. Magn. 5. χαρακτήρα Θεοῦ. ib. ἀσπύζομαι... ἐν ἀποστολικῷ χαρακτήρι. Trall. Inscr.
- Χαρίζεσθαι. τὸ φῶς γὰρ ἡμῖν ἐχαρίσατο. Clem. II 1. ὁ χαρισάμενος ὑμῖν... τοιοῦτον ἐπίσκοπον κεκτῆσθαι. Ign. Eph. 1. κόσμῳ μὴ χαρίσθησε. Rom. 6.
- Χάρις. Χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη. Clem. I. Inscr. Οἱ λειτουργοὶ τῆς χάριτος. 8. ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς χάριτος αὐτοῦ. 16. τὰς χάριτας αὐτοῦ ἀποδοῖαι τοῖς προσερχομένοις αὐτῷ. 23. οἷς ἡ χάρις ἀπὸ τοῦ Θεοῦ δέδοται. 30. Τίνος χάριν ἡλλογήθη; 31. ἐν Πνεύμα τῆς χάριτος. 46. κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ χάριν. 50. γυναῖκες ἐνδυναμωθείσαι διὰ τῆς χάριτος. 55. ὦν χάριν ἐκινδύνευσεν. ib. Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου... μεθ' ὑμῶν. 59. ἀληθείας τύφῳ, χάριτος τελείας. Fragm. viii. ἐν ἀμώμῳ χάριτι χαίρειν. Ign. Eph. Inscr. τὴν ἐνεστῶσαν χάριν ἀγαπήσωμεν. 11. ἐν χάριτι ἐξ ὁνόματος συνέρχεσθε. 20. ἐυλογημένη ἐν χάριτι Θεοῦ Πατρός. Magn. Inscr. ὑποτάσσεται τῷ ἐπισκόπῳ ὡς χάριτι Θεοῦ. 2. ὁμολογοῦμεν χάριν μὴ εἰληφέναι. 8. ἐμπνεόμενοι ὑπὸ τῆς χάριτος αὐτοῦ. ib. πεπληρωμένοις χάριτος Θεοῦ. Rom. Inscr. ἐάνπερ χάριτος ἐπιτύχω. 1. Πιστεύω τῇ χάριτι Ἰησοῦ Χ. Philad. 8. λυτρωθείσαν ἐν τῇ χάριτι τοῦ Ἰησοῦ Χ. 11. τοὺς ἐτεροδοξοῦντας εἰς τὴν χάριν Ἰησοῦ Χ. Smyrn. 6. Πάντα οὖν ὑμῖν ἐν χάριτι περισσευέτω. 9. οὐκ ἐκ συνειδότος, ἀλλ' ἐκ χάριτος Θεοῦ. 11. Ἀμείψεται αὐτὸν ἡ χάρις. 12. Χάρις ὑμῖν. ib. Ἔρρωσθε ἐν χάριτι Θεοῦ. 13. Παρακαλῶ σε ἐν χάριτι, ἢ ἐνδεδυσαι. Polyc. 1. Καλοὺς μαθητὰς ἐὰν φιλήῃς, χάρις σοι οὐκ ἔστιν. 2. Πιστεύω γὰρ τῇ χάριτι. 7. ἔσται ἡ χάρις μετ' αὐτοῦ. 8. πνευματικῶν... ἀποσταζόντων χάριν. Mart. Ign. 4. ὑπὸ τῆς ἐν τῷ μάρτυρι χάριτος. 6. προσέχοντες τῇ τοῦ Χριστοῦ χάριτι. Mart. Polyc. 2. ἀλλὰ χάρις τῷ Θεῷ. 3. πλήρης ὦν τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. 7. τὸ πρόσωπον αὐτοῦ χάριτος ἐπληροῦτο. 12. ἐν τῇ αὐτοῦ χάριτι καὶ δωρεᾷ. 20. Ἡ χάρις μετὰ πάντων. 22.
- Χάρισμα. καθὼς καὶ ἐτέθη ἐν τῷ χαρίσματι αὐτοῦ. Clem. I 38. ἀγνοοῦντες τὸ χάρισμα. Ign. Eph. 17. ἐκκλησία... ἡλεμένη ἐν παντὶ χαρίσματι. Smyrn. Inscr. ἀνυστερήτῳ οὕτῳ παντὸς χαρίσματος. ib. καὶ παντὸς χαρίσματος περισσεύσης. Polyc. 2. πνευματικῶν αὐτῷ κοινωνήσας χαρισμάτων. Mart. Ign. 3. εἰ πως μέρος χαρίσματος λάβωσι πνευματικοί. ib.
- Χεῖλος. μὴ μόνον χεῖλῳ αὐτὸν τιμῶν. Clem. II 3.
- Χειμάζεσθαι. ὡς χειμαζόμενος λιμένα. Ign. Polyc. 2.
- Χειμερινός. Καιροί... χειμερινοί. Clem. I 20.
- Χειμών. τοὺς πάλαι χειμῶνας μολίς παραγαγών. Mart. Ign. 1.
- Χεῖρ. ἐξετείνετε τὰς χεῖρας ὑμῶν. Clem. I 1. φυγεῖν ἀπὸ τῆς κραταίας χειρὸς αὐτοῦ. 28. ἀμείαντους χεῖρας αἱρόντες. 29. ταῖς ἱεραῖς... χερσὶν ἔπλασεν. 33. Ὀλοφέρνη ἐν χειρὶ θηλείας. 55. ἐν χερσὶν ὁ αἰὼν. II 7. Πηλὸς γὰρ ἔσμεν εἰς τὴν χεῖρα τοῦ τεχνίτου. 8. ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ διαστραφῇ. ib. ἐπισείσας αὐτοῖς τὴν χεῖρα. Mart. Polyc. 9. ὁπίσω τὰς χεῖρας ποιήσας. 14.
- Χειροτονεῖν. χειροτονῆσαι διάκονον. Ign. Philad. 10. χειροτονῆσαι... θεοπροσβύτην. Smyrn. 11. χειροτονῆσαι τινα, δὲ ἀγαπητὸν λίαν ἔχετε. Polyc. 7.
- Χεῖρων. οἱ καὶ εὐεργετούμενοι χεῖρους γίνονται. Ign. Rom. 5. ἡ... ἐπὶ τὰ χεῖρω μετάνοια. Mart. Polyc. 11.

Χήρα. Περὶ ἀγάπης οὐ μέλει αὐτοῖς, οὐ περὶ χήρας. Ign. Smyrn. 6. τὰς παρθένους τὰς λεγομένας χήρας. 13. Χῆραι μὴ ἀμελείσθωσαν. Polyc. 4. Τὰς χήρας σωφρονούσας. Polyc. Phil. 4. μὴ ἀμελοῦντες χήρας. 6.

Χιλιάρχος. Οὐ πάντες εἰσὶν...χιλιάρχοι. Clem. I 37.

Χιλιάς. τὰς ἐξακοσίας χιλιάδας τῶν ἀνδρῶν. Clem. I 43.

Χλευάζειν. "Αφρονες καὶ ἀσύνετοι... χλευάζουσιν ἡμᾶς. Clem. I 39.

Χορδή. συνήρμωσται τῷ ἐπισκόπῳ, ὡς χορδαὶ κιθάρα. Ign. Eph. 4. συνενυρίθμωσται γὰρ ταῖς ἐντολαῖς, ὡς χορδαῖς κιθάρα. Philad. 1.

Χορὸς. ἀστέρων τε χοροί. Clem. I 20. οἱ κατ' ἄνδρα δὲ χορὸς γίνεσθε. Ign. Eph. 4. χορὸς ἐγένετο τῷ ἀστέρι. 19. ἐν ἀγάπῃ χορὸς γενόμενοι. Rom. 2.

Χρᾶσθαι et Χρησθαι. ὑποταγῇ μὲν χρῆται. Clem. I 37. δεῖ δὲ ἡμᾶς...ἐκεῖνῳ χρᾶσθαι. II 6. σκονιῶν χρώμενοι τῷ Πνεύματι. Ign. Eph. 9. τῇ Χριστιανῇ τροφῇ χρῆσθαι. Trall. 6. ἀντὶ ἐμοῦ ποιμένοι τῷ Θεῷ χρῆται. Rom. 9. μὲν εὐχαριστίᾳ χρῆσθαι. Philad. 4. τοιοῦτῳ ἐχρήσατο ὑποδείγματι. Fragm. i. τῇ δεσποτικῇ ἀποφάσει χρησάμενοι. ib. οἷς καὶ χρώμεθα συμμάχοις. Mart. Ign. 2. ὅτι τοσαύτῃ σπουδῇ ἐχρήσαντο. Mart. Polyc. 7.

Χρήζειν. ὁ Δεσπότης...οὐδενὸς χρήζει. Clem. I 52. Χρήζω οὖν πραότητος. Ign. Trall. 4. τῆς ἀφ' ὑμῶν ἀγάπης χρήζοντος. 12.

Χρηματισμός. ἐκ τῆς βάτου χρηματισμοῦ...διδόμενου. Clem. I 17.

Χρήσιμος. Χρήσιμον οὖν ἐστὶν ὑμᾶς ἐν...ἐνότητι εἶναι. Ign. Eph. 4.

Χρήσις. ἐν τοῖς χρήσις. Clem. I 37. οὐ κατὰ χρῆσιν ἀλλὰ κατὰ φύσιν. Ign. Trall. 1.

Χρησμοδοτεῖν. χρησμοδοτηθέντες, παρῶκα ἐάντους. Clem. I 55.

Χρηστεύεσθαι. Χρηστευώμεθα αὐτοῖς κατὰ τὴν εὐσπλαγχνίαν. Clem. I 14.

Χρηστότης. ἰκέται γενόμενοι...τῆς χρηστότητος αὐτοῦ. Clem. I 9. Μὴ οὖν ἀναισθητῶμεν τῆς χρηστότητος αὐτοῦ. Ign. Magn. 10. ἦν τῇ χρηστότητι ὁ Πατὴρ ἡγείρεν. Smyrn. 6.

Χριστιανισμός. κατὰ Χριστιανισμόν ζῆν. Ign. Magn. 10. Ὁ γὰρ Χριστιανισμός οὐκ εἰς Ἰουδαϊσμόν ἐπίστευσε, ἀλλὰ Ἰουδαϊσμός εἰς Χριστιανισμόν. ib. μεγέθους ἐστὶν ὁ Χριστιανισμός. Rom. 3. παρὰ ἀνδρὸς περιτομὴν ἔχοντος Χριστιανισμόν ἀκούειν. Philad. 6. τὸν τοῦ Χριστιανισμοῦ λόγον. Mart. Polyc. 10.

Χριστιανός. ἐνὶ κλήρῳ Ἐφεσίων...τῶν Χριστιανῶν. Ign. Eph. 11. οἱ ἐπαγγελλόμενοι Χριστιανοὶ εἶναι. 14. μὴ μόνον καλεῖσθαι Χριστιανούς. Magn. 4. μόνῃ τῇ Χριστιανῇ τροφῇ χρῆσθαι. Trall. 6. ἵνα μὴ μόνον λέγωμαι Χριστιανός. Rom. 3. Χριστιανὸς ἐαυτοῦ ἐξουσίαν οὐκ ἔχει. Polyc. 7. τὸ τῶν Χριστιανῶν θεοσεβεῖς σύστημα. Mart. Ign. 2. τοῦ...θεοσεβοῦς γένους τῶν Χριστιανῶν. Mart. Polyc. 3. Χριστιανός εἰμι. 10. ὡμολόγησεν ἐαυτὸν Χριστιανὸν εἶναι. 12. ὁ πατὴρ τῶν Χριστιανῶν. ib.

Χριστομαθία. ἀλλὰ κατὰ Χριστομαθίαν. Ign. Philad. 8.

Χριστοφόρος. Ἐστὲ οὖν...πάντες,...Χριστοφόροι. Ign. Eph. 9. κατεπείγετο γὰρ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ὁ Χριστοφόρος. Mart. Ign. 5.

Χριστώνυμος. ἐκκλησίᾳ...ἦτις καὶ προκάθηται...Χριστώνυμος. Ign. Rom. Inscr.

Χρόνος. εἰς ὃν πληρωθέντος τοῦ χρόνου. Clem. I 25. τὰς ἀναγραφὰς τῶν χρόνων. ib. ἐκ γὰρ δὴ πολλῶν χρόνων ἐγγέγραπτο. 42. μαρτυρημένους τε πολλοῖς χρόνοις. 44. ἐν μικρῷ χρόνῳ τοιαύτην συνήθειαν. Ign. Eph. 5. ἐξ ἀρχαίων καταγελλομένη χρόνων. Polyc. Phil. 1. ἐφανέρωσαμεν ὑμῖν...τὸν χρόνον. Mart. Ign. 7. ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις. Mart. Po-

- lyc. 16. σχεδὸν ἐκ τοῦ χρόνου κεκημηκότα. 22.
- Χρυσίον. δοκιμώτερα ὑπὲρ χρυσίον δοτᾶ. Mart. Polyc. 18.
- Χρυσός. προσκυνῶντες λίθους... καὶ χρυσόν. Clem. II 1. ὡς χρυσός... ἐν καμίνῳ πυρούμενος. Mart. Polyc. 15.
- Χρῶμα. χρῶμα Θεοῦ λαβόντες. Ign. Eph. 4. ἀπὸ παντὸς ἀλλοτρίου χρώματος. Rom. Inscr.
- Χρῶς. ὅστις τάχιον τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ ἀψήγεται. Mart. Polyc. 13.
- Χώρα. κατασκοπεύσαι τὴν χώραν. Clem. I 12. διανεύει ἀπὸ τῆς Ἀραβικῆς χώρας. 23. Κατὰ χώρας οὖν... κηρύσσοντες. 42.
- Χωρεῖν. ἡ ἀκοή οὐ μόνον εἰς ἡμᾶς ἐχώρησεν. Clem. I 47. εἰς τὸ πῦρ τὸ ἀσβεστον χωρήσει. Ign. Eph. 16. ἕκαστος εἰς τὸν ἴδιον τόπον μέλλει χωρεῖν. Magn. 5. εἰς ἓνα ὄντα καὶ χωρήσαντα. 7. οὐ δυνηθέντες χωρῆσαι. Trall. 5. Ὁ χωρῶν χωρεῖτω. Smyrn. 6.
- Χωρίον. ἐν τόπῳ χωρίου Ῥωμαίων. Ign. Rom. Inscr. εἰς ἕτερον χωρίον ἀπελθεῖν. Mart. Polyc. 7.
- Χωρίς. Χωρὶς τούτου μηδὲν ὑμῖν πρεπέτω. Ign. Eph. 11. χωρὶς δὲ αὐτοῦ πάντα πράσσουσιν. Magn. 4. ζῆσαι χωρὶς αὐτοῦ. 9. Χωρὶς τούτων ἐκκλησία οὐ καλεῖται. Trall. 3. ὁ χωρὶς ἐπισκόπου... πράσσω τι. 7. ὅτ' ἂν ὑμῖν χωρὶς Ἰησοῦ Χριστοῦ λαλῇ τις. 9. οὐ χωρὶς τὸ ἀληθινὸν ζῆν οὐχ ἔχομεν. ib. κεφαλὴ χωρὶς γεννηθῆναι ἄνευ μελῶν. 11. Χωρὶς τοῦ ἐπισκόπου μηδὲν ποιείτε. Philad. 7. Μηδεὶς χωρὶς τοῦ ἐπισκόπου τι πράσσέτω. Smyrn. 8. χωρὶς τῆς... ἐκ τῶν ἡλίων ἀσφαλείας. Mart. Polyc. 13.
- Χωρισμός. ἐπὶ τῷ ἀφ' ἡμῶν μέλλοντι χωρισμῷ. Mart. Ign. 5.
- Χῶρος. χώρον εὐσεβῶν. Clem. I 50. Ψευδάδελφος. ἀπεχόμενοι... τῶν ψευδαδέλφων. Polyc. Phil. 6.
- Ψεύδεσθαι. Ὁ παραγγείλας μὴ ψεύδεσθαι... αὐτὸς οὐ ψεύσεται... εἰ μὴ τὸ ψεύσασθαι. Clem. I 27.
- Ψευδής. τὸ δὲ ἔθος... εἴτε ἀληθές, εἴτε ψευδές. Clem. Fragm. vi.
- Ψευδοδιδασκαλία. ἀπαλείποντες... τὰς ψευδοδιδασκαλίας. Polyc. Phil. 7.
- Ψευδομαρτυρία. ἀπεχόμενοι πάσης... ψευδομαρτυρίας. Polyc. Phil. 2. μακρὰν οὖσας πάσης... ψευδομαρτυρίας. 4.
- Ψηλαφᾶν. Ign. Smyrn. 3.
- Ψιθυρισμός. ἐγκρατεῦόμενοι ἀπὸ παντὸς ψιθυρισμοῦ. Clem. I 30. ἀπορρίψαντες ἀφ' ἐαυτῶν... ψιθυρισμούς. 35.
- Ψυχή. τοῖς ὅμμασι τῆς ψυχῆς. Clem. I 19. μηδὲ ἰδαλλέσθω ἡ ψυχὴ ἡμῶν. 23. οἱ διστάζοντες τὴν ψυχὴν. ib. τῇ ἐλπίδι προσδεσθώσαν αἱ ψυχαὶ ἡμῶν. 27. ἐν ὁσιότητι ψυχῆς. 29. τὴν ψυχὴν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν. 49. τὸ ταπεινὸν τῆς ψυχῆς. 55. δὴ πάση ψυχῇ... πιστῇ. 58. τὰς ἀναιτίους ψυχὰς. II 10. ἐν δυὶ σώμασιν... μία ψυχή. 12. τὴν ψυχὴν λέγει τὸ ἔσω. ib. ἡ ψυχὴ σου δηλὸς ἔστω ἐν τοῖς καλοῖς ἔργοις. ib. μακαρίζει μοῦ ἡ ψυχὴ τὴν εἰς Θεὸν αὐτοῦ γνώμην. Ign. Philad. 1. εἰς ὃν ἐλπίζουσιν σαρκί, ψυχῇ. 11. εἰς ἀνάστασιν... ψυχῆς τε καὶ σώματος. Mart. Polyc. 14. τὸν Σωτῆρα τῶν ψυχῶν ἡμῶν. 19.
- Ψυχρός. τὸ πῦρ ἦν αὐτοῖς ψυχρόν. Mart. Polyc. 2.
- Ψωμίζειν. λαβόντες τὰς τιμὰς αὐτῶν, ἑτέρους ἐψώμισαν. Clem. I 55.
- ᾽Ωδίνειν. μὴ, ὡς αἱ ὠδίνουσαι, ἐγκλωμέν. Clem. II 2.
- ᾽Ωθεῖν. Ἐκείθεν γοῦν ἐώσθησαν. Mart. Ign. 6.
- ᾽Ωκεανὸς ἀνθρώποις ἀπέραντος. Clem. I 20.
- ᾽Ωμός. θηρσὶν ὁμοῖς... παρεβάλλετο. Mart. Ign. 6.
- ᾽Ωρα. ὠρισμένοις καιροῖς καὶ ὥραις. Clem. I 40. Ἐκδεχόμεθα οὖν καθ' ὥραν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. II 12. ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ βασανιζόμενοι. Mart. Polyc. 2. διὰ μᾶς ὥρας τὴν αἰώνιον κόλασιν ἐξαγορά-

ζόμενοι. ib. δείπνου ὥρα. 7. ὅψε' Ὡσαύτως. Clem. I 43.
 τῆς ὥρας. ib. φαγεῖν καὶ πιεῖν ἐν Ὁφελεῖν. Οὐδέν μοι ὠφελήσει τὰ
 ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ. ib. ὥραν πρὸς τὸ τερπνὰ τοῦ κόσμου. Ign. Rom. 6.
 προσεύξασθαι. ib. ὥστε ἐπὶ δύο Τί γάρ με ὠφελεί τις; Smyrn. 5.
 ὥρας μὴ δύνασθαι σιωπῆσαι. ib. μεγάλα ὠφεληθῆναι δυήσεσθε. Po-
 τῆς ὥρας ἐλθούσης τοῦ ἐξίεναι. 8. lyc. Phil. 13.
 Πῦρ . . . πρὸς ὥραν καίμενον. 11. Ὁφέλιμος. ἡ νοουμένης . . . καλή ἐστίν.
 ἡξίωσάς με τῆς ἡμέρας καὶ ὥρας καὶ ὑπεράγαν ὠφέλιμος. Clem. I
 ταύτης. 14. ὥρα ὀγδόη. 21. 65.

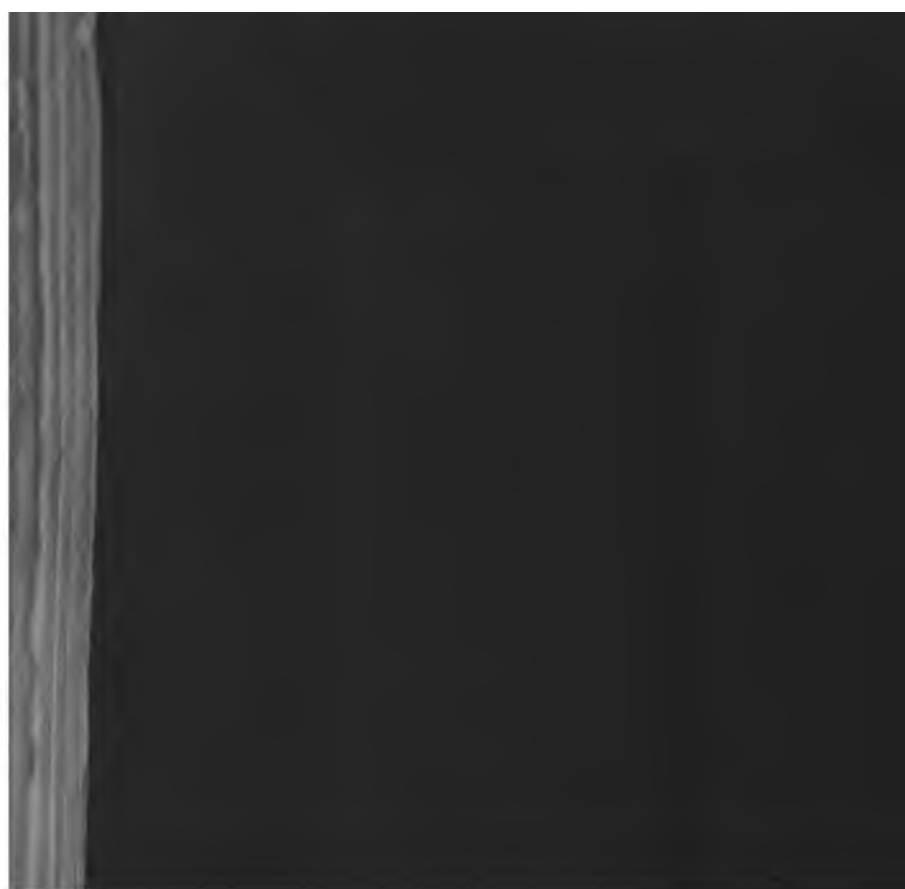
Ignat. Ep. ad Magnes. § 9, p. 342 l. 1.

Guilielmus James, Coll. Oriel. olim Socius, non de Judaeis ad Christianismum conversis, sed de Prophetis veteribus intelligit; et locum vexatum ita reddit, in Appendice Secunda ad Quatuor Conciones *on the Benefit and Necessity of the Sacraments, and the Obligation of the Moral Law of the Sabbath*, p. 7.

“ If then they who lived under the old system came to a newness of hope, not continuing a superstitious observance of Sabbaths, but living according to the life our Lord lived, by whose life our life also has risen upward through Him and His death, which some deny.”

Huic viro erudito non dubium videtur quin vox *vitam* facilius ex Int. Lat. elapsa, quam ζωή in Textum Graecum inserta fuisset. Et κυριακή, ut suspicatur, per se posita sine ἡμέρα, non usurpabatur pro Die Dominica in temporibus Ignatii.

MAR 31 1882

MAY 28 1888

OCT 3 1892

Widener Library

002247037

3 2044 081 728 156